

Macon D. 47

Bude dno. et domice

~~He libris...~~
~~quid...~~
~~ad...~~

Dapifer stolnich
pincerna g. d. n. h.
magistrum
detarum
Vycrad
magistrum

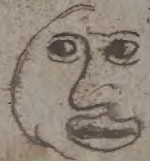
Inven. 139, 140

Dibl. Jag.

In nomine Domini Amen

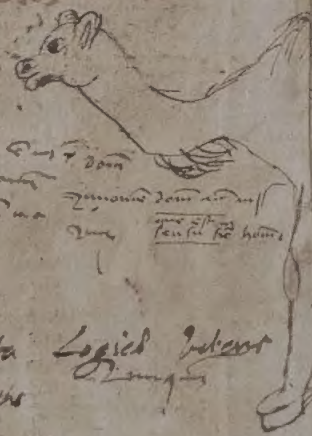
et quilibet...

Quoniam...

Sanctus dei...

homo quida...

maria

due non Epitome...

139-140

Inc.

XIII. 3 - 34.

123
Rorelis
berti d
riorem
fari 2
sa Co

Epitomata siue reparatio nes logice veteris et noue Fre-

strelis iuxta viam et expositionem venerabilis domini Al
berti doctoris magni: a cernimig ph: ad vtilitatem et vbe
riorem profectum scolarium ac artium Baccalaurioz bur
san Laurentij vulgo appellatā. in famosissimo Agrippinē
sis Colonie gymnasio visitantium feliciter incipiunt

Albertus magnus
cum discipulis suis

Handwritten notes in the right margin: "Hand 15. 669"

Reparationes

Circa initium lo-

gice quedam pambulariter queritur. Pri-
mo quot sunt habitus intellectuales. Solo
sunt quinque. scilicet sapientia. intellectus. scien-
tia. prudentia. et ars. Quorum sufficientia po-
test sic sumi. quia omnis habitus intellectualis
est circa aliquod obiectum. vel est circa ob-
iectum necessarium vel contingens. Si primum
hoc est dupliciter. quia vel est circa principia neces-
saria. vel circa conclusiones. Si circa princi-
pia hoc est dupliciter. quia vel est circa prima prin-

cipia in essendo. et sic est sapientia. vel circa prima principia in cognoscendo. et sic
est intellectus. si est circa conclusiones sic est scientia. Si est circa obiectum con-
tingens. hoc est dupliciter. quia vel est circa agibilia. et sic est prudentia. vel
circa factibilia. et sic est ars. Et p[er]uenit syllabatur scari isti habitus in
hac dicte sipas. unde Intellectuales virtutes dat tibi sipas

Ad Sunt plures habitus intellectuales quam quinque. ergo. Antecedens
probat. quia opinio et fides sunt etiam habitus intellectuales.

Solo sunt duplices habitus intellectuales. quidam enim sunt qui solum
tingit assentiri vero. et tales sunt etiam quinque. ut tam patuit. Alii sunt
quibus contingit assentiri vero et falso. et tales habitus sunt fides et opinio. et
non p[er]mutantur alijs habitibus intellectualibus.

Ad Solertia etiam est habitus intellectualis. et tamen non enume-
ratur hic. ergo erunt plures quam quinque. Solo. quia hic solum enu-
merantur habitus intellectuales iudicatiui. sed solertia non est habitus iu-
dicatiui. sed magis inuentiuus. Etiam solertia magis est habitus na-
turalis quam acquisitus. Alii vero dicunt quod solertia p[er]prehendat sub pruden-
tia. de ea tamen vide latius circa finem primi posteriorum.

Queris Quomodo isti habitus definiuntur. Solo. p[er]ueni-
unt p[er]muter sic definiuntur sicut trahitur ex diuersis passi-
bus Aristotelis. quia sapientia est habitus primorum principiorum in essen-
do. intellectus vero est habitus primorum principiorum in cognoscendo.
Scientia est habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus. Pru-
dentia est recta ratio rerum a nobis agibilium. Et ars est recta ratio rerum
a nobis factibilium.

Queris Quomodo differunt agibile et factibile. Solo. sic dif-
ferunt. quia agibile dicitur quod est operabile operatione
ne immanente. Sed factibile dicitur quod est operabile operatione trans-
fiente. operatio enim immanens dicitur per quam non producit aliquis
terminus in re ad extra preter operationem. sicut volitio intellectio. Sed

Predicabiliū Porphiri.

operatio transiens dicitur per quāz producitur aliquis terminus in re ad
extra sicut domificatio per quam producitur domus. calefactio per quam
producitur calor. et sic de alijs

Queris Quot sunt artes liberales. *Solo. q. septem. scilicet gram
matica. logica. rethorica. arithmetica. musica. geometria. et astronomia. Et ratio seu sufficientia earū p̄t sic assignari. quia om̄s
nis ars liberalis aut tractat de sermone. aut de quantitate. Si de sermone
hoc est tripliciter. quia vel tractat de sermone congruo vel incongruo. et
sic est grammatica. vel vero et falso. et sic est logica. vel ornato vel inornato
to et sic est rethorica. Si tractat de quantitate hoc est dupliciter. qz vel trac
tat de quantitate discreta vel continua. Si de quantitate discreta hoc est
dupliciter. quia vel tractat de quantitate discreta in cōmuni et incontracta
et sic est arithmetica. vel de quantitate discreta contracta ad sonum. et sic
est musica. Si de quantitate continua. hoc etiam est dupliciter. quia vel trac
tat de quantitate continua in cōmuni et incontracta. et sic est geometria
vel contracta ad motum. et sic est astronomia. Et solent iste septem artes
his versibus summi.*

Gra. loquitur. dya. vera refert. et verba colorat

Qu. canit. ar. numerat. geo. ponderat. ast colit astra

Queris Quare iste scientie dicuntur liberales. *Solo. pluribz
de causis. Primo quia scibile in illis sciētijs libere offert
se nostro intellectui. eo qd non sit nimis supra nostrum intellectum eleuatum
nec nimis in materia sensibili depressum. Secundo etiam dicuntur liberales
quia requirunt liberos et expeditos animos et circa exteriora non multum
sollicitos. Tercio quia olim literi vel nobiles in eis studere consueverunt.
plebei vero et ignobilius filij magis in mechanicis. Quarto quia olim his
artibz studentes fuerunt liberi a tributis principum. sicut et hodie esse des
bent. Quinto quoqz quia homo his artibz libere uti potest sine impedime
to corporali. verū tamen est qd non om̄ia iam dicta sunt vere cause. sed mag
is quedam peruationes.*

Ad Sunt plures artes liberales qz septem. ergo. Antecedens proba
tur. quia metaphisica videtur esse ars liberalis. quia est sui ipsius
gratia. *Solo. metaphisica est bene scientia libera sed non liberalis. Pro
quo notandū est p̄m venerabilem dominum. Alterum qd differentia est in
ter scientiam liberam. et scientiam liberalem. quia scientia libera dicitur qu
est sui ipsius gratia. et sic metaphisica est maxime libera. quia nulli principi
demonstrationis est obligata nec in aliquem alium finem a se ordinata. seu
est sui ipsius causa. Sed scientia liberalis dicitur cuius obiectum libere si
offert nostro intellectui. ut dictum fuit. et ergo quia metaphisica est de ni
mis eleuatis supra nostrum intellectum et de his que difficulter a nobis in
telliguntur. ergo non est scientia liberalis.*

Reparatiões

Ad Physica est ars liberalis. et tamen non fuit hic enumerata. ergo sunt plures artes liberales q̄ septem. Prima pars antecedentis probatur. quia non acquiritur nisi ab hominibz literis a curis mundanis fm q̄ d̄r philosophus primo metaphisice. q̄ habitis vite necessarijs gens sacerdotum studio vacare dimissa est. Solo. licet physica possit dici liberalis quantum est ex parte subiecti inhesionis inquantuz subiectum eius quod est anima debet esse liberum a curis mundanis que faciunt homines indispositum q̄rum ad adeptiōem scientiarum. tamen non potest dici liberalis quantum est ex parte subiecti attributionis. quia subiectum suum seu scibile non offert se libere nostro intellectui. eo q̄ sit nimis immersus materie sensibili

Queris Quomodo inter se differunt artes liberales. Solo. sic differunt. quia tres prime dicuntur triuales. et quatuor alie quadruales. Et ratio illius est. quia triuium dicitur a tris qd̄ est tres et via. quia ergo tres prime sunt quasi tres vie tendentes ad eūdem finem seu terminum scz ad cognitionem sermonis. ergo ille tres dicuntur triuales. Quadruium vero dicitur a quatuor et via. et ergo quia quatuor alie scientie tendunt etiam ad eūdem terminum. scz ad cognitionem quantitatis. ergo dicuntur a phis quadruales

Queris Quot sunt artes mechanice. Solo. solent cōmunit̄ poni septem. quarum tres pertinent ad intrinsecū corporis. scz lanificium. armatura. et nauigatio. Et quatuor ad extrinsecū corporis. scz agricultura. venatio. medicina. et theatra. Et consueverunt a quibusdam talibz versibz notificari. Lana. nemus. miles. nauigatio. rus. medicina. Nis ars fabrilis. theatra sub dicitur istis. Verū dominus Albertus dicit q̄ theatra que est ars ludorum theatralium non videt apud catholicos ponenda. sed magis detestanda. vnde id quod de ludis licituz est catholicis pro loco et tempore ipse comprehendit sub medicina. Et ergo vt seruet adhuc numerum septenarium addit architectonicam. distinguendo eam a fabrilis et armatura. Et sic dicit q̄ tres sunt que correspondēt triuii et pertinent ad intrinsecū corporis. scz agricultura. cibaria. et medicina. Et quatuor q̄ correspondent quadruii et p̄tinent ad extrinsecū corporis. scz vestitiua. armatura. architectonica. et mercatura.

Queris An logica sit scientia Solo. q̄ sic. Et ratio illius est quia illud est scientia quod habet omnia ad scientiā res quisi. sed logica est h̄mōi. ergo est vera scientia. Vnoz probatur. quia tria requiruntur ad sciām. scz subiectum. p̄pria passio. et dignitas. sed oia illa habet logica. vt patebit ex posterius dicendis

Arguitur. Nullus modus sciendi est scientia. sed logica est modus sciendi. ergo logica non est scientia. Maior patet. quia modus rei non est ipsa res. Vnoz probatur. qz p̄ logicam deuenit de noti notitia ad notitiam ignoti in qualiter scia Solo. q̄ modus sciendi p̄r accipi dupl̄. Vno q̄ instrumēto sciendi. q̄le ē definitio

Predictabiliū Porphiri

diuisio vel argumentatio et sic modus sciendi non est scientia. Alio modo
modus sciendi potest accipi per noticiā quē habet de tali instrumento. et sic
modus sciendi potest bene dici scientia. et sic logica proprie est modus sciendi
Vel potest sic dici secundum Albertū quod logica potest considerari dupliciter. Uno
in se et sic non est modus sciendi sed scientia. Alio modo per proportionem ad ali
as scientias et sic est quidā modus sciendi omnibus alijs scientijs imixtus

¶ Nulla ars est scientia. sed logica est ars. et logica non est scia. **¶** Ma
ior patet quia ars et scia sunt habitus distincti. Minor probatur per
per. hys. in exordio primi tractatus. Solutio quod ars accipitur dupliciter
Uno modo cōter et sic ars dicitur collectio multorum preceptorum ad unū finē tenē
dentū et hoc modo ars nō distinguit cōtra sciām et sic logica est ars. Alio
modo accipitur ars proprie put est recta rō rerū a nobis factibilū et sic ars dis
tinguit cōtra scientiā. Et ergo hoc modo logica non est ars.

¶ Quis scientia habet per aliquē modū sciendi. sed logica nō habetur
per aliquē modū sciendi. et logica nō est scia. Minor probatur. quia
ille modus sciendi vel est notus vel ignoratur. Non ignoratur quia tunc nō posset esse cō
notificandi aliqd aliud. nō potest esse dictum quod est notus quia vel est notus per logicā. vel
per aliā sciām nō per aliā sciām quia tunc quēretur per quē modū sciendi haberet
illa scientia. Non etiā per logicā quia tunc ante logicā esset logica. So
lutio ad minorem quod logica etiā habet per modū sciendi. Et ad probationē dōm
est quod ille modus sciendi est notus et nō per aliā scientiā sed per logicā vñ dis
cit. Albertus quod est deuenire ad unā sciām quē simul est scia et modus sci
endi et illa est logica quia logica in se accepta est scientia et in ordine ad ali
as scientias est modus sciendi ut dictū fuit. vel posset sic dici quod duplex est
logica. scilicet naturalis et imperfecta. et artificialis et perfecta. Jam modus sci
endi per quē habetur logica. et per quē primo logica est acquisita est notus per lo
gicā nō artificialem et perfectā quia sic ante logicā perfectā fuisset logica ar
tificialis et perfecta quod falsum est. sed per logicā naturālē et imperfectā. Et
congruit processui nostre rōnis quod est de imperfecto ad perfectū.

¶ Queritur. Utrū logica sit scientia specialis. Solutio quod sic. quia
illa scientia est specialis quē habet speciale subiectū ab om
nibus alijs distinctū speciales passiones et specialia principia. sed logica est
hūmō. ergo est specialis scientia. Minor patebit magis posterius.

¶ Idem nō est cōmune et speciale. sed logica est scia cōmunis. et nō
est specialis. Minor probatur per primum quarto metaphysice ubi dicitur
quod sunt tres scientie cōmunes scilicet metaphysica dialectica et sophistica
Solutio logica consideratur dupliciter. Uno modo ut docens est et sic est spe
cialis scientia quia habet speciale subiectū de quo demonstrat passiones per
propria principia. Alio modo ut est vtens et sic est scientia cōmunis quia ut
sic vtimur ea in omnibus alijs scientijs defumendo diuidendo et verum a falso
discernendo.

¶ Logica est de argumentatione ut de subiecto. sed argumentatio
est cōmunis omnibus alijs scientijs. et logica etiā erit cōis scia.
Minor patet quia omnis scientia vtitur argumentatione. Solutio quod sic

Reparationes

ois scientia vta argumentatōne iam docta 2 facta sola tñ logica est q̄ doct
ter ex quibus 2 qualibz debet argumentatio p̄stui. Et hui⁹ dat dñs Als
tercus pulcrū sile de mallo dices q̄ est sp̄ialis qdā ars fabricandi mallū
sed tñ mallo fabricato tanq̄ cōmuni instrumēto vtimur i oī arte fabricili

Querit Utrū logica sit scientia realis vel rōnalis. **Solutio**
q̄ logica ē scia rōnalis. Et hoc sic oñditur. Primo illa
scia est rōnalis que est de subiecto qd̄ est ens rōnis. sed logica est de subie
cto qd̄ est ens rōnis. q̄ est scia rōnalis. Maior patet q̄ scia de nominatur a
suo subiecto. sed minor p̄batur. q̄ subiectū logice est argumentatio. sed ar
gumentatio est ens rōnis. q̄ est secūda intentio. Secūdo sic illa scia est rōna
lis que est directiua rōnis siue intellectus nostri in suis op̄atōibz. sed lo
gica est h̄mōi. q̄ logica est scia rōnalis. Tercio illa scia ē rōnalis que est de
vero 2 falso vt h̄mōi. sed logica est h̄mōi. q̄ Maior patet quia verū 2 fal
sum sunt circa cōpositōnem 2 diuisionem intellectus. Et minor p̄batur
quod rōitate Boetij qui dicit q̄ logica est veri falsiq̄ indagatrix. Et quars
to potest ostendi ex interpretatōne noīs q̄ logica sit scientia rōnalis. quia dī
citur logica a logos sermo vel a lexis quod ē ratio 2 ycos scientia quasi ser
motinalis vel rōnalis scientia.

Ad Omnis scientia est realis. sed logica est scientia. ergo est realis et
non rōnalis. Maior patet q̄ oīs sciētia est habitus de prima spe
cie qualitatis. Solutio licet logica sit ens reale nō tamē est scia realis.
sed rōnalis. q̄ ab alio scia habet q̄ sit ens reale 2 ab alio q̄ sit scia realis.
Nam q̄ sit ens reale hoc habet a suo subiecto cui inheret 2 a sua causa. Sz
q̄ sit scia realis hoc habet a suo obiecto seu subiecto attributōnis qd̄ quas
lificat sciam sicut obiectū suā potentiā. Et ergo quia logica h̄ obiectum
seu subiectū attributōnis qd̄ est ens rōnis vt patuit. ergo est scientia ratio
nalis 2 non realis.

Ad Logica est scientia realis. ergo illa solutio est falsa. Antecedēs p̄
batur. quia illa scia est realis que tractat de entibz realibz. sed logi
ca est h̄mōi. ergo Minor p̄batur q̄ tractat de decē p̄dicamētis. Solu
tio licet logica tractet de decem p̄dicamentis que sunt entia realia nō tñ
tractat de eis realiter sed rōnaliter. Et rō illius est quia nō tractat de eis
vt sunt nature quedam 2 partes entis sed prout referuntur ad dici 2 ad
predicari.

Ad Contra Logica p̄siderat decē p̄dicamēta realiter. ergo illa solutō mi
nus vera. Ans p̄batur quia attribuit eis reales passiones 2 p̄prietates.
Et patet in p̄dicamentis. Solo q̄ logica p̄ se 2 principaliter nō consi
derat passiones p̄dicamentoz reales conuenientes eis fm esse reale sed p̄
accidens solum inq̄tum cognitio illaz p̄prietatum valet nobis ad cogno
scendum p̄dicamenta fm esse intentōnale 2 logicum

Querit Utrum logica sit etiam scientia sermotinalis. **Sol**
utio q̄ sic sicut patet ex interpretatōne noīs quia dicitur lo

Predicabiliū Porphiri

gica a logos quod est sermo vt dictum fuit.

Ad illa scientia nō est sermotionalis que non considerat sermonem et proprietates sermonis. sed logica non considerat sermonem neq; proprietates sermonis. ergo logica non est sermotionalis scia. Vtior patet. quia hoc spectat ad solam grāmaticā. Solo multis modis aliqua scia potest dici sermotionalis. Vno modo improprie quia scz docet p sermonem. Et sic quelibet scientia potest dici sermotionalis. Secundo modo quā considerat sermonē et proprietates eius prout est instrumentum exprimentū mentis conceptum congrue et sic sola grāmatica est scientia sermotionalis sicut pretendit argumentū. Tercio modo scientia potest dici sermotionalis qz est directiua sermonis. et sic grāmatica et logica ante sunt scientie sermotionalis. Quarto scia dicitur sermotionalis qz vtrūq; modo tanq; instrumento. Et hoc inō logica pprie dicitur sermotionalis qz ipa docet modū deueniēdi ad noticiā notā ad noticiā incognitā in oī scientia qd non potest fieri nisi mediante sermone tanq; instrumento.

Querit Vtrū logica insit nobis a natura Solutō q duplex. logica est logica scz naturalis et artificialis. Jam dicendū est q logica naturalis inest nobis bene a natura sed non logica artificialis. Pūmū patet quia logica artificialis non est nisi quedam naturalis habilitas quā nati sumus discernere inter verū et falsum. sed illa nobis inest a natura vt patet auctoritate victorini qui dicit Natura facit habilem. ars facilem vsus vero potētē. Scdm pbatur multipliciter. Primo quia illud dicit nobis inesse a natura quod inest nobis a principio generatōis vī creatōis sed logica artificialis non inest nobis a principio generatōis vel creatōis. ergo non inest nobis a natura. Vtior pbatur per Aristotele tercio de anima vbi dicit q intellectus noster a principio sue creatōis est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum. Secundo illa que nobis insit a natura non oportet recipere per doctrinā ab alio sed hoc experimur q si deteamus habere logicā artificialem oportet eam recipere per doctrinā et per studium et laborem ab alio. ergo non inest nobis a natura. Tercio quecumq; insunt a natura illa semper insunt nec assuescunt in oppositū sed logica non inest homini semper quia nō semper homo est logicus. Et qui iam habet logicā potest eam posterius obliuisci. ergo non inest nobis a natura.

Ad Hypocras habuit logicā et non acquisiuit eam per studium laborem. ergo logica inest homini a natura. Antecedens patet q multa scripsit que sine logica scribere non potuit. Solutio q hypocras habuit logicā naturalem excellentem per quam ipse ex se tantum potuit inuenire de logica artificiali quantum sufficeret sibi ad scribendum ea que scripsit. Vnde dicit dominus. Albertus q homerus distingit triplex genus hominum. Primo enim sunt quidam homines eleuati ingenij et quasi a natura perfecti qui vigore sui intellectualis luminis possunt quasi omnia intelligere. Et multa per se inuenire. Et tales

Reparatiões

vt de Alb. fuerūt pmi iuctores sciaz z legū z de h' genere hoīm fuit hypo-
cras. Sedō sūt alij q' ex se nō pnt oīa intelligere sz a doctoribz z magistris
pnt multa discere. Et de tali genere sunt vt in plurimū hoies. Tercio sūt
alij deficientes in vtroqz q' neqz ex naturalibz pnt oīa apprehendere nec etiā
a magistris discere. Et tales sunt inutiles ad p'ham.

Ad Layci hnt logicā z tū nō didicerunt eam. q' logica inest a natura.
Prima pars antecedentis pbat. q' arguit z syllogizant. Solutio
layci nō hnt logicā artificiale z pfectā sed solū naturalē z imperfectā seu
cōsuetudinalem quā didicerūt in foro z in consistorijs.

Querit Utrū logica sit ps phie. Solutio q' sic. Et rō illius ē
q' illud nō potest esse extra ambiēū phie p qd acqritur
ois phia sed p logicā acquiris ois phia. q' logica nō potest esse extra ambi-
tū phie. z p psequens sequitur q' logicā necessario sit pars phie.

Ad sunt solum tres pres phie fm p'm sexto metaphysice scz physica
mathematica z metaphysica sz inter illas nō enumerat logica. q'
logica nō ē pars phie. Solo q' phia accipit dupl'r. Uno^o pprie z strictē p
phia speculatiua reali t'm z sic capis ab Aresto. sexto metaphysice. z sic v'z
est q' logica nō est pars phie. Alio mō phia accipit generaliter z large p'
ut sic definit. Q' phia ē q' ois amirabilis docet pphendere veritatem fm
modū fm quē possibile est pphendere eam ex p'p'is pncipijs eius qd am-
mirat. z sic logica ē ps phie. qd clare patet ex eius diuisione.

Physica gnatr die-
tam. Et sub illa cō-
phēdūt tres scie scz

Physica ppe dicta qē d cōiunct
materie sensibili fm rē z rōnē
Mathematica qē de cōiunctis
fm rem sz separatis fm rōnem
Metaphysica qē d separatis fm
rem z rōnem

Querit quō diui-
dit philosophia
generaliter dicta
Solo Alberti q
diuidit in

Ethica Et sub illa
pphendūt tres scie
morales scz

Monastica qē de regie vni⁹
Et q' d' a monos qd est vniū et
ycos scia q'si scia de regie vniū
Economica qē de regimie alijs
cuius familie vel dom⁹. Et d'z
ab Ecos qd ē dom⁹ z nomos
lex z ycos scientia q'si scia de les
ge domus

Politica qē de regimie alicui⁹
cōmunitatis vt regni vel ciuit⁹
tatis Et d'z a polis qd ē plura
le z ycos scia q'si scia tractans
de regimine plurū

Rōnale Et sub illa cō-
phēdūt tres scie am-
nulariue scz

Grammatica
Logica
Rethorica

PREDICABILIUM Porphyrii

Queritur An logica sit scientia speculativa vel practica. *Solutio.* Logica est scientia speculativa. quod probatur auctoritate et ratione. Auctoritate philosophi primo topicorum ubi dicitur quod per hanc methodum speculamur quid verum quid falsum in alijs scientijs. Ratione dupliciter. Primo ex parte obiecti. Quia illa scientia est speculativa cuius obiectum non est a nobis operabile sed solum scibile et speculabile. sed obiectum logice non est a nobis operabile sed scibile et speculabile. ergo logica est scientia speculativa. Maior patet ex distinctione scientie speculative a practica. Minor probatur quia obiectum logice est argumentatio. sed argumentatio non est simpliciter a nobis operabilis quasi nos simus essentialiter argumentationis et proprietarii et passionum eius. Immo ipsa argumentatio et proprietates eius habent principia et causas suas alias a nobis et extra nos. Quia si nos essemus simpliciter cause proprietarii que considerantur in logica tunc ille proprietates essent in potestate nostra et possent variari secundum voluntatem nostram quod manifeste falsum est. Secundo probatur idem ex parte finis. Quia illa scientia est speculativa cuius finis est scire. sed finis logice est scire. ergo logica est scientia speculativa. Maior patet per philosophum secundo metaphysice qui in hoc distinguit scientiam speculativam a practica quia finis theoretice id est speculative est veritas practice vero opus. Minor patet quia finis logice est scire argumentationem in se in suis principiis et proprietatibus.

Ad Logica est de rebus a nobis operabilibus. ergo logica est practica scientia et non speculativa. Minor probatur quia est de argumentatione et de speciebus eius sed omnia illa fiunt a nobis. Solutio licet argumentatio completive fiat a nobis tamen preter nos et extra nos habet sua principia. et ergo non fit a nobis libere agentibus. et ita etiam debet solui argumentum quo arguitur quod logica est de secundis intentionibus. sed secunde intentiones fiunt a nobis quia fabricantur a nostro intellectu domini enim est quod licet secunde intentiones fiant a nobis complete tamen extra nos etiam habent sua principia. Et quod hoc verum sit clare patet. quia nemo potest dicere quod homo est generis vel quod suba sit species vel quod ex puris particularibus possit fieri bonus syllogismus et sic de alijs.

Ad Finis logice est operari. ergo logica non est scientia speculativa sed practica. Ans. probatur. quia finis logice est definire dividere et argumentari. Solutio quod finis logice proprie non est definire dividere et argumentari. sed scire definire dividere et verum a falso discernere. Vel potest dici quod scientia non dicitur practica propter quod operatur sed propter operationem alterius potentie quam intellectus sicut patet ex definitione practice quam dat Scotus dicens Practica est operatio alterius potentie quam intellectus naturaliter intellectus non potest fieri nata elicere conformiter rationi recte ad hoc ut sit recta. Jam licet finis logice aliquo modo sit operari ut probatur argumentum tamen talis operatio non est alterius potentie quam intellectus. et ergo a tali operatione logica non potest dici practica.

Queritur Ut logica sit nobis necessaria. Solutio quod sic. Et ratio illius est. quia illud est nobis necessarium siue quod non possumus

Reparationes

acquirere alias scientias. sed sine logica non possumus acquirere alias scientias. ergo logica est nobis necessaria. Minor probatur. quia logica docet modum deveniendi de noticia noti ad noticiam incogniti in qualibet alia scientia.

Ad Illud non est nobis necessarium sine quo possumus esse et vivere sed sine logica possumus esse et vivere ergo logica non est nobis necessaria. Minor patet quia multi vivunt qui non habent logicam. Solutio dupliciter aliquid dicitur esse necessarium. Uno modo simpliciter et absolute et hoc modo logica non est nobis necessaria ut bene probat argumentum. quia sine logica possumus esse et vivere. Alio modo aliquid dicitur necessarium ex suppositione finis. et sic logica dicitur nobis esse necessaria. quia illo supposito quod velimus habere alias scientias tunc necessarium est nos prius habere logicam. Et hoc propterea. quia ipsa docet modum sciendi in alijs scientijs ut dictum fuit.

Contra. quilibet homo habet modum sciendi sibi a natura inditum ergo logica non est nobis necessaria ut per eam habeamus modum sciendi. Solutio licet homo habeat bene modum sciendi naturalem et imperfectum sibi a natura inditum non tamen modum sciendi artificialem et perfectum. et quia illum docet logica. ergo ad illum habendum logica dicitur nobis necessaria. Quare dicit Albertus quod ignorans logicam licet aliquid sciat. nescit tamen se scire. quia nescit qualiter debet contradicentibus obviare. Et ergo Albertus definiendo logicam sic dicit quod logica est que a philosophis que videtur et non sunt literati. errores damnat. fallaces ostendit. et in omnibus lumen recte contemplationis preter.

Queritur. Utrum logica sit de secundis intentionibus vel de primis. Solutio logica non est absolute de secundis intentionibus nec absolute de primis. sed est de secundis adiunctis primis. Pro cuius intellectui primo.

Queritur. Quid est prima intentio et quid secunda. Solutio. Prima intentio est primarius et essentialis conceptus quo intellectus intelligit essentiam rei absolute finem quod in se est. id est sine relatione ad aliquid aliud unum vel multa. Sed secunda intentio est secundarius et accidentaliter conceptus quo intellectus intelligit aliquid essentie superadditum sicut esse in pluribus vel in uno solo vel aliquid homini. Exempli gratia quando intellectus noster apprehendit hominem finem eius propriam naturam. et ut constat ex animalis et rationalis dicitur habere primam intentionem. quia habet conceptum primarium et essentialiter de tali re finem quod absolute a parte rei est. Sed quando videt illam naturam communicabilem et eam sic preceptam per suum actum proprium comparat ad multa numero differentia quibus illa natura natura est communicari tunc ex illa comparatione confurgit et relinquitur una relatio rationis et vocatur species et illa est una secunda intentio fundata per intellectum supra naturam prima intentione conceptam.

Queritur. quomodo iam ostenditur quod logica non sit absolute de secundis in

Predicabiliū Porphiri

tionibus. Solo hoc sic ostendit. quia logica est de predicabilibus et subiectibilibus sed secūde intentiones non sunt subiectibiles vel predicabiles saltem ea predicatōne vel subiectōne de qua loquitur Porphyrius et alij logici quā dicunt quod genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid est et. ergo logica non potest esse absolute de secundis intentionibus. Preterea secūde intentiones exclusis primis sunt entia rationis non habentia ut sic fundamentū in rebus. et ergo logica de talibus tractans est et quia si de fictis.

Queritur Quomodo ostenditur quod logica non est absolute de primis intentionibus. Solo sic ostenditur quia si logica esset absolute de primis intentionibus tunc logica esset scientia realis. sed hoc est falsum. et illud ex quo sequitur. Sequela probatur. quia prima intentio est conceptus quē habent de re in se et a parte rei est. Preterea si logica esset absolute de primis intentionibus tunc non esset ab alijs scientijs distincta. sed hoc est impossibile. et illud ex quo sequitur. Sequela probatur. quia primae intentiones entia phidēant in alijs scientijs. Concludit igitur quod logica non potest esse absolute de secundis intentionibus nec absolute de primis quod sit de secundis adiunctis primis.

Queritur Ergo de quibus logica est magis principaliter verū de secundis intentionibus vel de primis. Solo quod magis principaliter est de secundis. Et hoc probatur dupliciter scilicet auctoritate et ratione. Auctoritate Avicenne Avicenna comētoris venerabilis domini Alberti magni sancti Thome et cōiter aliorū logicorū. Rōne autē sic primo artifex rationalis habet principaliter cōsiderare illa quae regulant et dirigunt intellectū. sed secūde intentiones dirigunt intellectū in procedēdo a notitia notī ad noticiā cogniti. igitur logica debet esse principaliter de secundis intentionibus. Secūdo de illo est aliqua scientia principaliter quod est oībus in ea consideratis formalis rōne suae consideratōnis. et per quod illa scientia differt ab oībus alijs. Sed secūda intentio in logica est huiusmodi. igitur logica principaliter est de secundis intentionibus. Minor probatur. quia quicquid in logica consideratur habet consideratū sub forma mali rōne alie secūde intentionis. Sicut exempli gratia aīal non consideratur in logica nisi inquantū est gen⁹ nec hō nisi inquantū est spēs et sic de alijs et per hoc etiā differt aīal et hō secundum quod consideratur in logica a seipīs consideratis in phica vel in ali qua alia scientia. Tercio de illo est alij scientia principaliter quod in ea definit et dividitur sed secūda intentio in logica est quae definit et dividit. igitur secūda intentio etiā in logica principaliter consideratur. Minor est manifesta. Minor probatur exemplariter de definitiōne generis quia nisi ibi definitū illa secūda intentio gen⁹ non esset definitū in suo definitio quertibilis cū manifestū sit quod nulla sit prima intentio cui ad se et quertibiliter posset puenire illa definitio. Immo si daretur alij talis prima intentio ipsa esset cōis ad omne gen⁹ per primam intentionē acceptum. et quia quodlibet predicamentū est genus pro prima intentionē sequeretur quod esset aliquod genus per primam intentionē commune et vniuocum ad decem predicamenta quod est falsum.

Arguitur Secūde intentiones in logica non definiuntur nec diuisiuntur. sed prime. ergo logica non potest ex illa ratione dici principaliter de secundis intentionibus. Alijs probatur. quia illud definit vel dividit cuius definitio vel diuisio vel diuisio puenit primis intentionibus

Reparationes

et nō secūdis. ergo. Vnoz patet exemplariter qz qñ dē Porphyri⁹ gen⁹ est qđ p dīcat de pluribz specie differentibz illa definitio nō cōuenit secūde intencōi que est genus sed primis. quia omnes logici negant istas hō est genus asinus est gen⁹. sed pcedūt istas hō est aīal alinus est aīal. Solūto qz secūda intentio in logica definit⁹ z diuidit⁹ vt dictū fuit sed tamen definitio de pma intencōe verificat. Et hoc nō est incōueniens. qz aliud est in logica qđ definit⁹ z aliud cui definitio attribuit. Definit⁹ em̄ secūda intencōe sed quia secūda intentio est ens respectiūū supponens p pma igit de finitio attribuit p me intentioni

C Contra definitio debet puenire z attribui suo definito. si ergo secūda intentio in logica definit⁹. gēciā debet sibi cōuenire z attribui definitio. z p pns nō potest esse aliud qđ definit⁹ z aliud cui definitio attribuitur.

Solutio est duplex definitiū scz substantiale z absolutū z de tali definito loquendo verū est qz definitio attribuit suo definito nec pte esse aliud qđ definit⁹ z cui definitio attribuit. Aliud est definitiū accidentale z respectiūū z cōcretiue designatū z loquendo de illo definito aliud pte esse qđ definit⁹ z aliud cui definitio attribuit. Quia g vt dictū fuit secūda intencō in logica est respectiua supponens p pma. g secūda intentio ibi bñ definit⁹. sed p me intencōi definitio attribuit z p ea verificat. Et hui⁹ sile quodā mō habemus de termino cōi supponente psonaliter qz ille pcat naturā cōmūne z tamen non supponit p ea nec reddit locutionem veram p naturā cōmūni sed pō suppositis sicut patet cum dicit homo currit.

A Scientia considerans subiectū z eius ppiāz passiōē pncipaliter pnsiderat subiectū qđ ppiāz passiōē. sed logica pnsiderat primam intencōē tanqđ subiectum z secūda tāqđ eius ppiāz passiōem. ergo magis pncipaliter considerat primā intencōnem qđ secūda. Ad hoc est dīcendū qz prima intentio z secūda non habent se sicut subiectum z sua ppiāz passiō. sed potius sicut suū fundamentū z suū fundatum. Et ergo minor est falsa.

A Quandoqz sunt aliqua duo quoz vnū est essentialē z absolutū et aliud accidentale z respectiūū. tunc essentialē z absolutum est magis pncipale qđ accidentale z respectiūū. sed sic est qz prima intentio ē essentialis z absolutus conceptus et secūda intentio est conceptus accidentalis z respectiūus vt prius dictum fuit. ergo logica magis pncipaliter pnsiderat de prima intencōe qđ de secūda. Solūto argumentum pōt⁹ Ecce qz prima intentio simpliciter loquendo est pncipalior qđ secūda sed non concludit qz prima intentio sit pncipalior secūda in logica scientia. Pro cuius intellectu est notandum qz prima intentio z secūda quaz dupliciter possunt compari. Vno modo inter se. Secūdo modo in ordinē ad intellectū. Et terciō mō i ordie ad ipsas res. Et illis tribus modis semper prima intentio est pncipalior z dignior secūda. quia prima intentio est conceptus primarius z essentialis z absolutus que intellect⁹ hz de re. Sz secūda intencō ē solū pcept⁹ secūdari⁹ accidentalis z respectiū⁹ vt pntit. Sed quarto modo possunt hęc duo scz pma intentio z secūda compari

Predicabiliū porphiri

in ordine ad tertium scilicet ad logicā et hoc modo extra scilicet interio ē principalior
q̄ prima. Et hoc ex eo q̄ prima interio nō intrat p̄sideratōez logice scilicet nō
sub formali rōe sedē interiois. Et igitur solet dici q̄ l̄z scilicet interio accidat p̄me
capicdo eā absolute nō tamen accidit ei s̄m q̄ est de p̄sideratione logice
vel rōnalis scientie.

Queritur Quid est subiectū in tota logica. Solutio al/
berti q̄ argumentatio. Et rō eius ad hoc est q̄ lo/
gica p̄ncipalit̄ intrēdit docere qualiter et p̄ q̄ deuenit de noticia noti ad no/
ticiā incogniti. Et igitur necessariū est q̄ sit de tali instrumēto rōis subiectiue
quo possit acq̄ri cuiuslibet ignoti noticia. S̄z tale instrumētū ē argumēta/
tio. igitur argumētatio ē logice subiectū. Preterea illud ē subiectū in aliq̄ scia
cui puenit p̄ditōes subiecti attributōis. s̄z ille puenit argumētatiōi in
logica. igitur argumētatio ē in logica subiectū. Minor p̄z argumētatio est q̄d
cōmuniū in logica p̄sideratū p̄mo notū nō trāscendēs metas verit̄is
cabile de oibz in logica scia p̄siderat̄ et ad q̄d oia in ea p̄siderata h̄nt ordi/
nem et reductōem. Preterea tertio illud ē subiectū in aliq̄ scia cui p̄nt des/
monstrari inē p̄prie p̄p̄tiones p̄p̄tā et adequata p̄ncipia. s̄z ille demonstrā/
tur de argumētatiōe in logica. igitur argumētatio ē in logica subiectum. Mi/
nor p̄z sic faciēdo demonstratōez. Quicq̄d ē argumēti p̄ ordē explicatio ē
illatiū p̄nt ex ante p̄ medium sed argumētatio est h̄mōi ergo argumē/
tatio est illatiua p̄ntis ex ante p̄ medium.

Ad Subiectū logice d̄z esse tale instrumētū p̄ q̄d cuiuslibet ignoti
noticia p̄t acq̄ri s̄z p̄ argumentatōem nō p̄t acq̄ri cuiuslibz ignoti
noticia. igitur argumētatio nō p̄t ēē subiectū. Minor p̄bat q̄ p̄ argumētatio
nem acq̄rit solū noticia ignoti p̄plexi s̄z nō ignoti icōplexi q̄ illa acq̄rit p̄
definitōez et diuisionē. Sō q̄ ignotū icōplexū reducitur ad ignotū p̄plexū
Et igitur instrumētū q̄ acq̄rit noticia ignoti icōplexi reducitur etiā ad instrumētū
quo acq̄rit noticia ignoti p̄plexi et hoc est argumentatio et igitur argumētatio
puenienter ponit h̄c esse subiectum.

Ad Syll̄s ē subiectū logice. igitur nō argumētatio. R̄s p̄bat q̄ oia q̄
in logica p̄siderant reducunt ad syllogismū. Preterea videt q̄
ens rōis sit subiectū logice. q̄ ens rōis ē q̄d cōissimū in logica p̄sideratū
Sō q̄ triplex p̄t assignari alicuius scie subiectū scilicet subiectū cōitatis seu
trāscendētie subiectū attributōis et subiectū p̄ncipalitatis. iā subiectū cōi/
tatis in logica ē b̄n ens rōis. Et subiectū p̄ncipalitatis syl̄s s̄z sola argumē/
tatio ē subiectū attributōis. Et p̄terea solet addi quartū subiectū scilicet sub/
iectū inhesionis et tale ē sp̄cia in oī scia q̄ oīs scia inheret aīe scientis. sicut
suosubiecto.

Querit̄ Quot scata h̄z ille terminus subiectū. Sō q̄ octo q̄
p̄tinent h̄is metris. Obiectū. verna. positū sub. cui q̄d
inheret. Quod p̄us est copula. p̄p̄t logicaliter infra. Quo siml̄ ars heret
sunt h̄is subiecta quaterna. Et vltimo modo solum accipit h̄c quando
dicimus q̄ argumentatio est subiectum in logica.

Quod dicitur
logica cōter
accepta pmo
dividit in

Naturale vñ logica naturalē qdā naturalē habilitas
seu industria q natū sunt? discernere inter verū & falsum.

Artificiale vñ
logica artificialē
ē q ē acq̃sita p
demonstros fa
cta p arte & illa
dividit in

Scientie pñ logica vñ ē quia vñtur in alijs
scientijs definiedo dividitō & verū sñō discernedo

Docēte vñ logi
ca docēs ē q doc
argumētatores i se i
suis pncipijs & pñ
erant & illa pñre b
i pposito dividit in

Elere vñ verū ars ē q
trahat de pñb argumē
tatois qz pñes sñ veritatis
res toto & illa dividit i
duas pñes quia

Novā logicā et
dñ novā logicā q
tractat de totali
argumētato de totu
em ē novū? suis pñ
bz & illa dividit in

Quedā ē de pñb remotis
ipñ? argumētatois & illa
la tradit i duobz libris. scz
pñdichū pñpñ vñz & pñ
totum arethoreis

Quedā ē de pñb pñdīs & il
la tradit i libro pñmētiar
aretho.

Resolutoria q dō
ē resoluerē spñm
i sua pñcipia et illa
la ē duplex qz vñ
docet resoluerē
spñm in pñcipia

Contra &
illa tradit
in libro po
steriorum.

Inventiva q dōcē i
venire media p q
libet dēbne spñlo
gūanda et illa est
duplex qz vñ docē
invenire media

Elere & sic
ē dialectica
q tradit i lib
bz topicaloz
Apparetia &
sic ē sophisti
ca q tradit i
libro topicaloz.

Prædicabiliū porphiri

Queritur Quis est ordo librorū veteris artis. Solutio iste est ordo q̄ liber prædicabiliū porphiri est prius lib̄ ber prædicamentorū sc̄dus z liber periarmentarū tertius.

Ordo libro

Q̄ Quare liber prædicabiliū p̄cedit lib̄rū prædicamentorū aristotelis. Solutio q̄ rō illius est. q̄ rōnes ordinabiliū p̄cedūt ordinatōem. s̄z in libro prædicabiliū determinat de rōnibz ordinabiliū. z in libro prædicamentorū de ip̄a ordinatōe. s̄z liber prædicabiliū p̄cedit lib̄rū prædicamentorū. Juxta illud vulgariū dictū. ille ordinare nescit q̄ rōnes ordinabiliū ignorat.

Ordo ordinis

Q̄ Quis est titulus lib̄ri prædicabiliū porphiri. Solutio q̄ iste incipit ut ylagoge porphiri in categorias aristotelis. incipit qd̄a introductōes in prædicamenta aristotelis. s̄z em̄ ylagoge ab ylis quod est introductio.

Titulus

Queritur Quid est subiectū lib̄ri prædicabiliū. Solutio q̄ v̄l̄e s̄m rōnem v̄l̄is. Et hoc p̄bat̄ dupl̄r. p̄mo q̄ sibi p̄ueniūt p̄dictōes subiecti attributōis sup̄ius assignate. Sc̄do q̄ illud est subiectū alicuius sc̄ie cui demonstrant̄ inesse passiones p̄ propria z adequata p̄ncipia. s̄z v̄l̄e s̄m rōem v̄l̄is acceptū est h̄mōi. s̄z hic subiectū. Dimor̄ p̄bat̄ q̄ ei⁹ passio ē prædicabile q̄ demonstrat̄ sibi inesse sic arguēdo. oē qd̄ ē in multis ap̄rum natum dici de multis est prædicabile. s̄z v̄l̄e s̄m rōnem est h̄mōi. ergo est prædicabile.

Incipit

Ad Dis sc̄ia ē v̄l̄um. s̄z v̄l̄e nō ē h̄ subiectū. Ans̄ ē p̄hi p̄mo posteriorum. p̄na p̄z q̄ alias subiectū istius lib̄ri trāscēderet metas. Solutio q̄ v̄l̄e accipit̄ dupl̄r. v̄no° material̄r p̄ natura subiecta int̄rōni v̄l̄itatis. et sic oīs sc̄ia ē v̄l̄um sicut p̄cedit argumētū. Alio° accipit̄ formal̄r p̄ int̄rōne v̄l̄itatis attributa nature. Et sic ei⁹ p̄sideratio solū spectat ad logicum. Et sic vocat̄ cōter v̄l̄e prædicabile. vel v̄l̄e s̄m rōem v̄l̄itatis.

*Ordo in
salutē*

Ad Prædicabile est hic subiectū ergo nō v̄l̄e. p̄na p̄z q̄ vnus sc̄ie nō nō p̄t esse nisi vnū subiectū. Et ans̄ p̄bat̄. q̄ ista sc̄ia denominat̄ a prædicabili q̄ vocat̄ sc̄ia prædicabiliū. Solutio q̄ ista sc̄ia nō solū denominat̄ a prædicabili sed etiam ab v̄l̄e. q̄ aliqui vocat̄ sc̄ia v̄l̄um seu de quinqz v̄l̄ibus. vel potest dici negando p̄nam. q̄ nō s̄z sc̄ia denominat̄ a suo subiecto sed quinqz a p̄pria passione quinqz a cā efficiente z sic de alijs.

*Ordo in
salutē*

Ad Nullum p̄plexum potest esse subiectum s̄z v̄l̄e s̄m rōnem v̄l̄is est qd̄ p̄plexum. ergo nō potest esse subiectum. Solutio s̄z sic qd̄ p̄plexū s̄m vocē nō tū s̄m rō. q̄ illis pluribz vocibz correspōdet apud intellectum vnus simplex p̄ceptus qui nō potest v̄no nomine exp̄mi propter defectum vocabulī.

*Ordo in
salutē*

Queritur Quid dividitur liber prædicabiliū. Solutio dividitur p̄ma sui diuisione in p̄hemium z tractatum. In p̄hemio tria facit porphiri. q̄ p̄mo reddit̄ auditores bene uolos. sc̄do reddit̄ eos dociles. z tertio reddit̄ eos attentos. s̄z em̄ sic.

Divisio libro

Reparationes

Quam sit necessarium chrysostomi et ad eam que est apud
Aristotelem predicamentorum doctrinam nosse quid
sit genus quid differentia quid species quid proprium quid
accidens. Et ad definitionum assignationem. Et omnino ad
ea que in diuisione vel demonstratione sunt utilia. Istarum
rerum speculatione compendiosam traditionem faciens tenta-
bo breuiter velut introductionis modo ea que ab antiquis
dicta sunt aggredi. Alioribus quidem questionibus abstinere
simpliciores vero mediocriter coniectans.

Queritur Quomodo reddit porphirius hic auditores suos be-
nignos. Solutio per hoc quod ostendit necessita-
tem et utilitatem predicabilium et istius scire.

Queritur Ad quod est cognitio predicabilium necessaria. Solu-
tio porphirii quod ad quattuor. Primo enim necessaria est
ad noticiam predicamentorum. Secundo ad definitionum assignationem. Tercio ad
assignationem diuisionum. Et quarto ad demonstrationem.

Queritur Quomodo ostendit quod cognitio predicabilium sit necessas-
ad noticiam predicamentorum. Solutio hoc sic ostendit
dicitur quod predicamentum est coordinatio generis et species secundum sub et supra tam in
substantia quam in accidentibus et ergo si debeat haberi noticia predicamentorum oportet
cognoscere quod est genus quod est species quod dicitur et sic de alijs.

Queritur Quomodo ostendit quod cognitio predicabilium sit utilis ad
assignationem definitionum. Solutio quod duplex est
definitio scilicet quod diuina et essentialis et descriptiva siue accidentalis. Prima
datur per genus et dicitur secundum Aristotelem. Secunda vero datur per genus et proprium et species est
illud quod definitur. et ergo ad assignationem definitionum oportet cognoscere
quod est genus quod dicitur quod est species et quid proprium.

Queritur Utique tunc accens etiam valeat ad assignationem
definitionum. Solutio quod sic non positiue sed prout
tunc inuenitur scilicet accens est quoddam malum vitandum in definitione. malum
autem non vitatur nisi cognitum.

Queritur Quomodo ostendit quod noticia predicabilium utilis est ad assignationem
diuisionum. Solutio quod duplex est diuisio scilicet per se et per accidens
inter diuisiones per se quidam est generis in species per dicitur oppositas. per accidens
est triplex scilicet subiecti in accidentia. Accens in subiecta et accens in accide-
ntia. Et ergo ad assignationem illarum diuisionum oportet scire quid est genus quod
species quid dicitur quod est accidens et cetera.

Queritur Quomodo ostendit quod noticia predicabilium quarto utilis
sit ad demonstrationem. Solutio quod utilis est ad

Predicabiliū porphiri

Definitōnem ergo etiam ad demonstratōnem. psequētia tenet. qz mediū
demonstratōnis potissime est definitio.

¶ Si noticia p̄dicabiliū esset ad om̄ia ista necessaria sicut dicitur
est. tunc sequeretur qz logica aristotelis esset diminute t̄p̄dita sc̄q
la p̄z q̄d̄p̄e nō cōposuit aliquē lib̄ū de p̄dicabilibz. Solutio neganda
est sequela. Et rō est. qz l̄z aristoteles nō cōposuerit aliquē specialē lib̄um
de p̄dicabilibz tamē posuit hinc inde in alijs suis libris aliqua p̄ncipia et
passus ex quibus iste liber postea a porphirio est extractus. Uel dicit qz ne
cessariū nō dicit hic necessitatem simplr. que est necessitas incurabilitatis
sed dicit solum vtilitatem vel necessitatem p̄gruicatis. vñ nō est sensus qz not
icia p̄dicamētōz et alioz nullo mō possit haberi sine noticia p̄dicabilium l̄z
qz nō possit faciliter et p̄gruenter haberi sine isto libro.

*liber extra
Aut qz*

trabuntur

¶ Quērit Quot sunt p̄dicabilia Solo qz q̄nc̄ sc̄z
Genus
Species
Differētia
Proprium
Accidens

Et ratio siue sufficiētia est ista. qz om̄e p̄dicabile vel p̄dicatur in quid vel
in quale Si in quid hoc est duplr. vel qz p̄dicat in qd de pluribz differētibz
sp̄e et sic est genus. vel de pluribz differētibz numero et sic est sp̄s Si in qd
le hoc est duplr. qz vel in quale essentialē vel accidentalē. Si essentialē sic ē
d̄iā. Si in quale accidentalē. hoc est duplr. qz vel p̄dicat p̄ueniētibz et sic
est p̄prium. vel in cōueniētibz et sic est accidēs. Et ista est sufficiētia faciē
lio: qz h̄uēit magis p̄muniter dari et sumpta a posteriori penes modos
p̄dicandi. Albertus tñ in cōmento dat vnam aliā sufficiētiā sumptā a
p̄ori penes modos essendi.

¶ Tot erunt p̄dicabilia quot sunt p̄dicamēta sed sunt plura p̄dis
camēta q̄z quinqz ergo erunt etiā plura p̄dicabilia q̄z q̄nc̄. Quā
tor p̄bat. qz q̄dlibz p̄dicamētum est p̄dicabile. Solutio qz maior est fal
sa. Et ad p̄batōem d̄m est qz l̄z q̄dlibet p̄dicamētū sic p̄dicabile nō tñ
quodlibet est distinctū p̄dicabile Et rō illius est. qz ab alio sumit rō p̄dica
bilis et ab alio rō p̄dicamēti. Nam ratio p̄dicabilis sumitur a modo sp̄es
quali p̄dicandi. Sed ratio p̄dicamēti sumitur a coordinatōne specia
li generum et specierum.

¶ Individuum est p̄dicabile et non enumeratur inter ista quinqz
ergo sunt plura p̄dicabilia q̄z quinqz. p̄ma pars antecedentis
bat p̄ Petri hyspanū in p̄ncipio sui sc̄bi tractatus. Solo qz individu
est qd̄am p̄dicabile p̄muniter sumptū sed nō p̄prie. qz nō p̄dicat de plu
bns sed de vno solo vt ibi sc̄bi petrus hyspanus.

individuum

¶ Sunt tantum quattuor p̄dicabilia. ergo male dicitur qz sunt
quinqz. Antecedens probatur. quia sunt tantum quattuor p̄es
dicata. ergo etiam sunt tantum quattuor p̄dicabilia. psequētia tenet.
quia p̄dicatum et p̄dicabile non differunt vñ sicut actus et ap̄tudo.

b 17

Reparationes

Solutio neganda est sequētia. qz aliter sumitur numerus predicabilium
um z aliter numerus predicatorum. qz numerus predicabilium sumitur a modis
dis predicandi. sed numerus predicatorum sumitur a modis inherendi. Et
ad pbatōnem dñm est qz predicatum accipitur tripliciter. vno modo lar
ge pro oīi eo quod actu predicatur. z sic nō oīe predicatum est predicabile
quia indiuiduum bñ predicatur z tamen non est predicabile. Alio modo
accipitur pro eo quod actu predicatur de vno z aptitudine habz predicā
di de alijs. z sic predicatum z predicabile sunt idem z differunt soluz sicut
actus z aptitudo. Tercio modo accipitur pro eo quod predicatur in pro
positōne terminabili per artem dialecticam. z sic predicabile z predicatus
plus differunt qz actus z aptitudo. Et de hoc vide latius circa primum
thopicorum.

Accidens dupliciter
Proprium non est distinctū ab accidēte. ergo nō sunt nisi quae
tuor predicabilia. Antecedēs probatur. quia proprium est acci
dens. Solutio qz accidens accipitur dupliciter. vno modo pro accide
te predicamentali. z sic oīe illud est accidens quod nō est substantia z hoc
modo proprium est bñ accidens. Alio modo accipitur pro accidente pres
dicabili. z sic illud solum vocatur accidens quod habz modum predicandi
accidēis. z sic proprium nō est accidēs qz primum habz modum predicand
i ab accide te distinctum vt p̄s patuit in sufficiētia.

Queritur An vniuersale sit genus ad ista quinqz vniuer
salia. Solutio alberti qz non. sed est cōmune
analogum. Et ratio illius est. quia genus debz predicari de suis sp̄bus
equaliter z eque p̄mo. sed vniuersale nō predicatur de istis quinqz equaliter
et eque p̄mo sed s̄m p̄us z posterius. ergo non est genus ad qncz vniuers
salia. sed p̄mune analogum. Vno. p̄batur. qz vlt p̄ prius d̄ de genere
sp̄s z differētia q̄ sunt essentialia q̄ de alijs duobus q̄ sunt accidentalia z p̄
p̄us de genere z sp̄s q̄ predicatur in quid q̄ de differētia q̄ predicatur in qua
le z adhuc p̄ p̄us de genere q̄ de sp̄s. qz genus predicatur de pluribz differē
tibus sp̄s in eo qz quid est. sp̄s vero predicatur de pluribus differētibz nu
mero tantum. Preterea genus debz predicari vniuoce de suis sp̄bus sed
vniuersale non predicatur vniuoce de istis quinqz. ergo non est genus. Vn
no. p̄batur. quia si sic tunc sequeretur qz substantie z accidenti esset aliq
p̄mune vniuocum quod est p̄ra p̄m quarto metaphysice. Etiam seq̄
retur qz essent plura vniuersalia q̄ quinqz. quia vniuersale in cōmuni esset
sexum. vel oporteret dicere quod esset sub aliquo illorum quinqz contens
um quod esset inconueniens dicere. quia nullum genus potest contineri
ub aliqua suarum specierum.

Pr vniuersale predicatur de istis quinqz vniuoce. ergo est genus ad
quinqz vniuersalia. Antecedēs probatur. quia predicatur de eis
vno noie z vna rōne. Nam ratio vniuersalis est eē in multis z dici de mul
tis z illa conuenit omnibus vniuersalibus. Solutio licet predicetur vno
noīne z vna ratiōne tamen illa ratio nō est equaliter ab oīibus principa
za s̄ s̄m p̄us z posterius. z ergo nō predicatur vniuoce.

Predicabiliū porphīrii

Allud qđ pđicatur de pluribz differētibz spē in eo qđ est hoc ē genus sed vniuersale in, cōmuni sic pđicatur de quinqz. ergo est genus. Vñqz probatur. quia si querat quid est genus puenientem respōderet vniuersale. 7 similiter de alijs. Solutio vniuersale non pđicatur in quid. 7 ergo illa deficiat generis non conuenit sibi. Q; non pđicatur in quid. 7 ergo quia nō dicit aliquam quidditatem vel naturam que sit in multis. sed dicit solum cōmunem intencōnem analogice illis quinqz conuenientem. Q; ergo si respondeatur ad interrogatōnem sacram per quid hoc non est proprie sed solum per similitudinem quādam ad id quod dicitur veram quidditatem.

Queritur Quomodo porphyrus reddit auditores suos
dociles. Solutio per hoc & ponit modum p
ferendi in ista scientia.

Queritur Quis debet esse modus proferendi: Solu-
tio modus proferendi in ista scia d; esse introductio
trioz scz p acceptōnes definitōnes 2 diuisiones.

Queritur Quòd reddit auditores arceos Solutio per
hoc q̄ ostendit difficultatem istius scientie. Dis-
tens q̄ ab alioribus ⁊ difficultioribus questionibus velit abstinere ⁊ facili-
iores questiones mediocriter determinare.

Queritur Que sunt ille difficiles questiones a quibus porphyrus vult abstinere. Solutio Huius multae sunt adhuc alie tamen enumerat hic tres precipuas. Prima est. an vniuersalia subsistant in rerum natura vel sint in solis nudis puris q̄ intellectibus posita. Secunda est An vniuersalia sint corporalia vel incorporea. Tercia est. An vniuersalia sint separata a sensibilibus vel insensibilibus. ad est singularibus posita. Et dicit porphyrus q̄ nedum velle abstinere ab istis questionibus sed etiam reculabit dicere plissentia circa ea id est p̄querentia ad istas questiones.

Queritur Quare porphirius vult abstinere ab istis questio-
nibus. **Solutio** quia huiusmodi negotium
est altissimum & maioris egeat speculationis hoc est solutio istarum ques-
tionum non spectat ad logicum sed ad primum philosophum seu metaphysicum.

Queritur Quos vult porphyrus imitari procedendo circa simplices questiones in hac scientia. Solutio dicit qd vult imitari antiquos logicos & maxime peripateticos & illa monstrare que ipsi probabiliter tractauerunt.

Queritur Circa primam questionem superius motam quod
dicitur intellectus solus nudus et purus. **Solutio**
Iulio alberti quod intellectus solus dicitur per exclusionem rerum quales non
b iij

Reparationes

habet correspondentiam a parte rei sicut intellectus chymere. **Ad^o** v^o ro dicitur intellectus separatus ab appenditijs materie. Sed purus vocatur qui est ab omni phantasmate depuratus. hoc est qui est illius intelligentibilis ad quod nihil mouet nisi lumen solius intelligentie et non phantasma receptum.

Solutio p^{ma} questionis

Queritur Quod debet p^{ma} questio solui. **Solutio** p^o dist^{inctio}em. quia est triplex vniuersale scz Ante rem in re et post rem. vniuersale ante rem est duplex. quoddam est ante rem natura et tempore simul. et quoddam est vniuersale ante rem natura tantum vniuersale ante rem natura et tempore simul est forma ydealis s^{im} q^{ue} preexistit in mente p^{ri}me cause. Sed v^le a^ut r^e natura tantum est forma s^{im} se accepta s^{im} q^{ue} p^{er}uenit oia sua singularia. Vniuersale in re est forma ex^{is} in ipis singularib^{us} dans eis nomen et rationem. Vniuersale vero post rem est forma p^{er} abstractio^{em} ipius intellectus ab indiuiduati^onib^{us} et singularib^{us} scz parat^{is} distinctio^{ne} stante. **O**mⁿi^s est ad questio^{em} p^{ri}ma^m qua^m q^{ue}rebat^{ur} vtrum v^lta subsistant in rerum natura vel sint in solis nudis et puris intellectib^{us} posita. **V**^le a^ut r^e natura et t^{em}p^{or}e simul est solum in intellectu p^{ri}me cause oia cognosc^{er}is et causantis. Sed v^le a^ut r^e natura tantum q^{uod} est forma vel natura vniuersalis s^{im} se accepta verissime est ingenerabile et incorruptibile extra intellectum solum nudum et purum. Vniuersale vero in re est in ipis rebus seu singularibus existens in eis indiuiduatum. sed vniuersale post rem solum est in intellectu ipsum per abstractio^{em} n^{on} agens se et educens.

Ad Quidetur q^{uod} nullum vniuersale sit in rerum natura extra intellectum. ergo ista solutio p^{ri}me questio^{is} est falsa. **A**u^{tem} p^{ro}bat^{ur} per boetium dicentem q^{uod} omne quod est ideo est. q^{uod} vnum numero est. sed vniuersale noⁿ est vnum numero. ergo v^le non est in natura extra intellectum.

Solutio q^{uod} est potest accipi dupliciter. vno modo vt est. vna dictio et sic quod est est idem quod singulare et sic d^{icitur} intelligi dictum boetij omne quod est. id est omne singulare ideo est q^{uod} vnum numero est. **A**lio modo quod est potest accipi vt sunt due dictio^{es} et sic quod est d^{icitur} omne illud quod habet aliquo modo in natura est et sic noⁿ capitur quod est in dicto boetij. **V**el p^{er} dicti q^{uod} v^le noⁿ est illud quod est s^{ed} illud quo singulare est. vel potest dici q^{uod} est duplex numerositas scz essentie et existentie et.

Queritur Quod debz solui scda questio qua querebat^{ur} sup^{ra} posito q^{uod} vniuersalia sint in natura extra intellectum vtrum sint corporalia vel incorporalia. **S**olutio q^{uod} vniuersalia s^{unt} incorporalia. **H**oc sic ostenditur s^{ecundu}m albertum. quia corporale dicitur quattuor modis. p^{ri}mo modo corporale dicitur quod est quantitate continua distensum ita q^{uod} ipa quantitas sit aliquid sui et sic substantie materiales dicuntur corporales. **S**ecundo modo aliquid dicitur corporale quod s^{im} se non est quantum sed est quantum et extensum ad extensionem alterius. et sic albedo dicit^{ur} corpus al^{io} nigredo v^l aliquid h^{ab}et. **T**ercio^o corpale

Predicabilium porphirij

dicuntur & non suscipit ea que suscipit nisi organo corporali et sic potentie
sensitivae visus auditus &c. dicuntur corporales. Quarto modo aliquid dicitur
corporale non quod sit pars corporis vel spiritus corporalis sed quod est corpus
poris vel spiritus corporalis principium et sic punctum dicitur esse corpus
Et sic sicut corpus dicitur multis modis ita etiam incorporeale dicitur mul-
tipliciter sed nullo istorum modorum universale dicitur corpus ergo oportet
et dicere quod universalis sit incorporea. Preterea si universalis essent corpora
poralia tunc sequeretur quod non possent mouere nostrum intellectum sed hoc
est falsum ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur quod intellectus non
est incorporeus et incorruptibilis. et ergo si universalis essent corpora
lia non possent mouere nostrum intellectum. quod tunc non esset proportio in-
ter motum et mobile.

Arguitur Quia universalis est corpus et tamen spiritus est cor-
poralis. ergo universalis est corpus. Secunda pars
antecedens patet. quod spiritus est extensa habens partem extra partem. Solutio licet
et spiritus particularis sit extensa et habens partem extra partem tamen spiritus
universalis non. quod spiritus universalis non est principium alicuius realis
spiritus secundum esse sed solum secundum rationem. vel posset dici quod aliquod uni-
uersale potest bene dici corpus uniuoce et essentialiter sicut pars de linea su-
perficie &c. sed nullum universale potest dici corpus denotatiue quod nullum ac-
cidens esse primo et per se potest peruenire veli solum singulari

Arguitur Corpus de genere substantie est universale et ra-
men est corpus. ergo universale potest esse corpus
porale etiam denotatiue. Secunda pars antecedens patet quod corpus de
genere substantie est corporeum ergo est corpus quod idem videtur esse corpus
porale et corporeum. Solutio quod non sunt idem corporeum et corpus. quod
corporeum est differentia diuisiva substantie et constitutiva corporis. et non
predicatur de corpore denominatiue sed uniuoce. Sed corpus est actus
de predicamento spiritus et quia universale abstrahit ab omni accidente
ergo vel non potest dici hoc modo corpus

Queritur non debet solui tertia questio qua querebatur utrum
universalis sit in sensibilibus. id est singularibus posita vel a
sensibilibus separata. Solutio quod universale accipitur dupliciter. Uno modo for-
maliter pro ratione seu intentione universalitatis et hoc modo universale
secundum rationem est a singularibus separatum quia ratio universalitatis non est
nisi in intellectu. Alio modo materialiter pro natura subiecta seu subtra-
ta intentioni et hoc modo universale secundum esse est in singularibus et non ab
eis secundum esse separatum licet non sit universale secundum quod est in illis sed secundum quod est
comune communicabilitate nature communis. Et quod universale sic acceptum
non sit separatum secundum esse a singularibus ostendit autoritate et ratione. Auto-
ritate Aristotelis. primo posteriorum dicentis quod nulla necessitas est opinari
quod universale sit preter hoc. Ratione sic. Si universale esset secundum esse separatum
a singularibus tunc sequeretur quod esset celum preter hoc celum et terra preter

Reparaciones

hanc terram et homo preter hunc hominem. Et quia sciētie sequuntur res sequeretur etiam quod alia esset sciētia de celo et de hoc celo et alia de homine et de hoc homine sed ista sunt incōueniētia ergo. Preterea quicquid est subsistens per seipsum est singulare et hoc aliqd si ergo vniuersale esset subsistens per se ipsum separātū tūc vniuersale esset singulare. sed hoc est falsum. et vlt nō est per se subsistens a singularibz separatum.

Arguitur Dicitur quod habet esse et non habet illud per aliud vel ab alio potest esse sine illo sed vlt habet esse nō per singulare nec ab illo. ergo potest esse sine illo et per consequens vlt potest esse a singularibz separatum. Minor probatur quod esse vniuersalis est esse commune quod a primum natum est esse in multis et multis cōicabile sed hoc nō potest habere a singularibz. Solutio alteri quod de illud quod habet esse non per aliud potest esse sine illo nisi ita sit quod suus esse sit in alio cui ipsum sit causa essendi. nam vniuersale est in singulari ita quod esse vniuersalis est singulari causa essendi sicut se cūda substantia est causa ecēdi prime et ergo vlt nō potest esse sine singulari.

Ad Idem non potest esse corruptibile et incorruptibile sed vniuersale ē incorruptibile et singulare corruptibile. ergo non potest vniuersale esse in singulari ita quod idem sit esse vniuersalis et singularis. Solutio quod aliquid non dicitur corruptibile vel incorruptibile nisi per rationem suorum principiorum constituentium esse ipsius. et ergo non est incōueniēs vnum et idem esse corruptibile et incorruptibile per comparationē ad diuersa principia et quia vniuersale et singulare referuntur ad diuersa principia. quia principia vniuersalis sunt simplicia et principia singularis determinata et distincta. ergo non est incōueniens vniuersale esse in singulari et eamē vlt esse incorruptibile et particulare corruptibile.

sz in m. vlt

Pars executiua:

sz in m. vlt

Amplio pars

Videtur autē neqz genus neqz spēs simpliciter dici.

In pre executiua Porphyrius determinat de quinqz vniuersalibus in propria forma. Et diuiditur in duos tractatus. In quorum primo determinat de quinqz vniuersalibus secundum se et absolute. In secundo determinat de eis participatim ponēdo cōueniēcias et dīstīas. Primus tractatus diuiditur in quinqz capitula secundum quod quinqz sunt vltia. In primo determinat de genere. Et subiuiditur in duas partes. quod in prima ponit generis acceptōes. et in secunda. persequitur de tertia acceptōe. Unde primo dicitur videtur autē neqz genus neqz spēs simpliciter dici.

Queritur Quot modis accipitur hoc verbum videtur. Solutio tripliciter. Uno modo ut exprimit apparentem probabilitatem et sic accipitur primo elenchorum. vbi dicitur quod syllogismus sophisticus videtur esse syllogismus et non est. Secundo modo ut exprimit veram probabilitatem. et sic accipitur primo thopicorum vbi dicitur quod probabile est quod videtur omnibus aut

videtur

3 pluribus accipitur et spectat

D

sine ex

rum si

qz fell

do vlt

itua

do vlt

atur

neqz qz

qz cor

D

est col

ad fer

modo

vlt

pagar

D

nerat

debe

mut

hab

lo qz

vt d

qz pa

M

est p

bet u

princ

D

cipu

Predicabilia porphirii

3 pluribus et. Tercio accipitur ut exprimit evidentem veritatem. et sic accipitur hic in proposito quando dicitur videtur autem neq3 genus neq3 species simpliciter dici.

Queritur Quot modis potest accipi simpliciter. *Solutio* *Similis quor me*
1. *capitulum*
1. uno multis modis. Uno modo ut idem est quod 1
2. sine excessu et sic dicunt grammatici q3 positivus significat suum significa-
tum simpliciter. Secundo modo ut idem est quod univiale et sic dicitur 2
3. q3 syllogismus simpliciter dictus est subiectum totius logice. Tercio mo-
4. do ut est idem quod formaliter. et sic dicitur q3 syllogismus simpliciter di-
5. ctus. id est fm formā consideratus est subiectum libri priorum. Quarto mo-
6. do ut idem est quod non fm quid et sic dicimus q3 syllogismus simpliciter dictus
id est non fm quid dictus est subiectum libri thopicorum. Quinto mo-
do ut valet tm sicut sine addito et sic accipitur secundo thopicorum vbi di-
citur Simpliciter dico quod sine addito dico. Sexto ut valet tm sicut nō
multipliciter vel vno modo et ita accipitur hic quando dicitur videtur autē
neq3 genus neq3 species simpliciter. id est vno modo dici sed vnūquodq3
eorum dicitur multipliciter

¶ De genere.

Queritur Quot sunt acceptiones generis. *Solutio* q3 tres quarū
due prime sunt ciuiles et tertia logica.

Queritur Quid est genus primo modo. *Solutio* genus primo modo
est collectio multorum quodāmodo se habentium ad vnum aliquod et
ad seinuicem. Exemplum est ut collectio romanorum dicitur genus hoc
modo q3 oēs de illa collectōe habent quādam habitudinem ad aliquod
vnu scz romulum tanq3 p̄mū patrem a quo omnes per successiua pro-
pagationem descenderunt.

Queritur Quid est genus secundo modo. *Solutio* ge-
nus secundo modo dicitur p̄ncipiū vniuersum scz ge-
nerationis vel ab eo qui genuit vel de loco in quo quis generatus est. Et
de hoc secundo modo ponit p̄lus quatuor exēpla. scz duo de patre qui ge-
nuit et duo de patria siue loco. Exempla de patre sunt. ut dicimus oēs esse
habere genus a tantalo. q3 tantalus fuit p̄auus eius. Et hyllū ab hercu-
le. q3 hercules fuit eius artauus. Exempla vero de patria siue loco sunt
ut dicimus pindarū quidā thebanū esse genere platonē vero atheniensem
q3 patria est p̄ncipiū generationis sicut pater.

¶ Elidetur q3 ista secunda acceptio generis non sit vera. Assump-
tum probatur quia romulus est genus secundo modo et tamen non
est p̄ncipiū vniuersum scz generatōis. *Solutio* q3 illa secunda acceptio des-
bet intelligi reddendo singula singulis ut sit sensus q3 q3libet genus est
p̄ncipiū sue generationis.

Queritur Quare porphirius nō exemplificauit hic de ma-
tre sicut de patre. cum tamen mater etiā sit p̄ncipiū
generationis. *Solutio* quia mater non est p̄ncipiū generatōis

Tractatus I.
cap. I.

1. modo Genus

2. modo

quare
dicitur

Reparationes

nis actuum sicut pater sed solum materiale et passivum et ergo non habet mater puenientiam cum genere logico sicut pater. qz genus logicum non est principium materiale sed formale.

*pr. l. in p. gen.
in l. eo vel
in l. m. qz
in l. m.*

Queritur Quare tempus non ponitur hic principium generatio-
nis sicut locus. So^o qz tempus ppe no est ca gnatōis
h mag^o ca corruptōis. vt dicitur qro phicoz eo q est mēsurā successiua
faciens rem distare a suo principio. S; locus est pncipiū et ca generatōis
qz locus habet mirabilem virtutē sibi a corpibz celestibz influxū genera-
di et cōseruandi suum locatum.

*comp. p. d. h.
a. h. p. h.
in l. g. m.*

Queritur Quō cōparat porphirius istā secūdam acceptio-
nem generis ad primam. So^o dicit q ista ses-
tunda acceptio videtur esse promptissima et principalior generis significa-
tio sup^o inter istas duas. Et hoc probat dupliciter. Primo quia ge-
nus pmo mō hz esse a genere secūdo mō vt collectio romanorū a romulo
qz romani dicuntur q ex genere descēderūt romuli et cecropides qui a ge-
nere descēderūt cecropis. Secūdo p^o h idē qz nomen generis apud ciuiles
prius attributum est generi secundo modo q^o primo. quia prius appels-
latum est genus vniuscuiusqz generationis pncipiū et de hinc posteri^o
collectio vel multitudo eorum qui descēderunt ab illo vno pncipio vo-
cata est genus. Et q hoc verum sit pater. quia genus primo modo caput
distinctionem suam a genere secūdo modo sicut collectio romanorū distin-
guitur a qualibet alia collectione. qz tota illa collectio descēdit a romulo
tanq^o a pmo pncipio generationis.

Arguitur Ex illo sequeretur q ista secunda acceptio des-
beret precedere primam. Sequela patet qz cau-
sa debet precedere effectum. Solutio fm ordinem nature ista acceptio
deberet pcedere pma h fm ordinē discipline debet seq^o Et rō est qz gen^o
secūdo modo habet maiore puenientiam cū genere logico et magis declinat
genus logicū et h etiam p iniquius ponitur ad ipm.

Queritur Que est tertia acceptio generis. Solo aliter
rursus dicitur genus cui supponitur species. Et
dicit Porphyri. notanter sibi aliter rursus qz ista tertia acceptio non est ciui-
lis sicut due pōres sed logica ad similitudines illarum acceptionum ciui-
lium fortasse dicta.

Ar Generi supponit dñā et etiam indiuiduū. q male dicit ista ter-
tia acceptio q genus cui supponitur spēs. So^o licz generi sup-
ponatur dñā non tamē positōne directa sed indirecta. qz dñā ponitur a
latere et indiuiduū licz supponatur indiuiduum nō tamē suppositōne ime-
diata s; mediata. iam sic debet intelligi ista acceptio q genus tertio mos-
do est cui supponitur spēs sup^o positōne directa et imediata.

Queritur Vtrū iste tres acceptiōnes generis sint sufficienter as-
signate. Solutio q sic qz porphirius nō intendit hic

ponere o
cū genere
uileo hic
Ar
neris q
re oca
dicitur h
Q
titudinē
trū le ad
ordinē h
Q
gicū hz
gratia. S
mō nō p
Q
tribus. 3
Ira gen
mō est a
eleb. gen
denab.
ro vocal
pium p
etōnis
trum sp
Q
pncipū
piū for
ellendi
qz gen
solū fm
spē fm
Q
por. q n
qz de ill
Q

Predicabiliū porphirij

ponere oēs acceptōes generis indifferēter s; solū illas q̄ hñt puenientiaz cū genere logico z q̄ ducūt in noticiā generis logici. S; tales sunt due cū uiles hic posire. s; illas solū cū acceptōe logica hic ponit.

Ar Est aliqd genus masculinū aliqd femininū aliqd actiuū passiuū zc. z ille acceptōes hic nō ponunt. ergo sunt plures acceptōes generis q̄ hic posire. Solutio sicut iā dictū fuit q̄ por. nō voluit hic ponere oēs acceptōes gñis s; solū illas cū q̄b; genus logicum de quo hic intem dicitur habet puenientiam.

Querit Quā puenientiam h; genus logicum cū genere pmo mō. Solutio qz sicut gen^o logicū sub se p̄tinet multitudinē sp̄z. ita genus pmo mō est collectio multoz generatoroz habens tū se ad vnū aliqd p̄ncipiū illius generatōnis sicut collectio r̄omanoz ordinē habet ad romulum.

Queritur Quō differt genus logicū a genere pmo modo. Solutio differt ab eo in duob; pmo qz gen^o logicū h; se p modū totius v̄lis. s; genus pmo mō h; se p modū totius intē gralis. Scdo qz genus logicū p̄dicat de qualibet sua pte. s; genus pmo mō nō p̄t de p̄tib; suis predicari.

Queritur Quam puenientiā h; genus logicum cum genere secundo modo. Solutio puenit cum eo in tribus. Primo qz sicut genus scdo mō est p̄ncipiū oīm ab eo descēdentiū. Ita genus logicū est p̄ncipiū oīm suaz sp̄z. Scdo qz sicut genus scdo mō est aliquo mō in descēdentiū ab eo sic genus logicū est in oib; suis p̄teb; qz semen ppagatōis diffusum a patre est aliqd patris. Et q̄ plāto vocauit tale semen p̄mū patris. Terrio qz sicut genus scdo mō ē p̄ncipiū pueniētie oīm descēdentiū ab eo z p̄ncipiū etiā distinctōis sue collectionis a qualibet alia. ita genus logicum est p̄ncipiū pueniētie oīm suarū sp̄z z p̄ncipiū dñe eaz a sp̄z alioz generum.

Querit Quō differt genus logicū a genere scdo mō. Solutio differt ab eo etiā in tribus. Primo qz genus scdo mō est p̄ncipiū effectiuū z extrinsecū descēdentiū ab eo. S; genus logicū ē p̄ncipiū formale z intrinsecū suaz sp̄z. Scdo qz genus scdo mō est p̄ncipiū essendi suoz generatoroz s; gen^o logicū est solū p̄ncipiū cognoscēdi. Terrio qz genus scdo mō dictū nō est in descēdentiū ab eo s; totā substantiā s; solū s; p̄m p̄m substantie que est semen. Sed genus logicū est in qualib; sua sp̄e s; totam suam essentiam.

Queritur Utrum de oībus istis tribus acceptōnibus z modis generis sit hic ad propositum. Solutio por. q̄ nō sed solum de genere terrio modo quod vocatur genus logicum qz de illo solum pmo est apud p̄hos.

Queritur Quō definitur genus terrio modo. Solutio sic. Genus est quod p̄dicatur de pluribus diffes

Reparationes

rentibus sp̄e in eo quod quid est. Exemplum est vt animal.

Queritur Quō declarat por. illam definitōem generis. Solō p̄mo ponit vnam diuisionē q̄ talis est. *Q̄* eor q̄ p̄dicat̄ tur q̄dam p̄dicantur de vno solo sicut indiuidua. vt socrates et hic et hec et hoc. Alia vero p̄dicant de pluribz sicut genera et sp̄s et dñe et p̄na et accidentia p̄muniā. Exemplū de genere est vt aīal. de sp̄e vt homo de dī et vt rationale de p̄prio. vt risibile de accidente p̄muni vt albū nigrum.

Queritur Quō applicat por. istam diuisionē ad declarandū definitōem generis. Solutio ostēdit ex ea quō genus per definitōem iam datam distinguitur ab omnibus alijs. Et d̄ q̄ p̄mo genus differt ab his q̄ p̄dicant de vno solo. q̄ ip̄m p̄dicat de pluribus. Secundo differt genus a specie. quia species predicatur de pluribz differētibz numero sed gen⁹ p̄dicatur de pluribz differētibz sp̄e. Tercio etiam differt a p̄prio. q̄ p̄rium p̄dicatur solum de vna sp̄e cuius est p̄rium et de indiuiduis p̄rentis sub tali specie. sed genus p̄dicatur de pluribus sp̄e differētibz. Quarto differt etiam genus a differētia et accidente p̄muni q̄ differētia et accidens p̄mune nō predicantur in quid sed in quale. genus autem hoc predicatur in quid. Et probat por. p̄hirus sic. quia differētia et accidens p̄mune puenienter respondentur ad interrogatōnem factam per quale. sed genus respondetur ad interrogatōnem factam per quid. Sicut exempli gratia. quando queritur quālis est homo. respondetur est rationalis. qualis est coruus respondetur est niger. rationale autem est differētia et nigrum accidens. Sed quando queritur qd est homo respondemus est animal. s̄ animal autē ē genus hominis. Quia ergo p̄dicta definitio generis nihil superflui aut diminuti continet sed distinguit sufficienter genus a quolibet alio. vt patet ex inductione facta per singulas p̄cūlas seq̄tur q̄ ip̄a sit puenienter et bñ assignata.

Ad Vale dicitur in illa definitōe genus est quod predicatur. ergo illa definitio nō est conuenienter et bene assignata. Antecedēs probatur. quia genus in predicatōibz sepe subijcitur. vt patz dicendo animal est substantia. Solutio licet quandoq̄ acceptum in ratōne speciei subijciatur in quantum sc̄z est species subalterna respectu superioris generis. tamen acceptum in ratōne generis nunq̄ subijcitur sed sp̄ p̄dicat̄

Contra Genus acceptum in ratōne generis nō semper predicatur. ergo ista solutio est falsa. Antecedēs probatur quia animal est genus acceptum in ratōne generis. et tamen de nullo presdicatur. Solutio s̄z nō p̄dicetur actu tamē bñ aptitudine. verba em̄ in definitōibz posita nō dicunt actum sed aptitudinem.

Contra Genus non predicatur s̄m aptitudinem. ergo. Antecedēs probatur. quia vel predicaretur genus pro prima intentōne vel pro secunda. sed nullum illorum potest dici. Non pro secunda intentōne. quia illa nō predicatur in quid sed in quale. Non pro prima eo q̄ de illa nō dat̄ illa definitio. quia alias nō esset cōueniens cū

Predicabiliū porphiri

Tuo definitio. Solutio genus predicatur pro prima intentōe. Et quando dicitur q̄ de illa non datur definitio negandum est hoc. Et ad probatōnem quā dicitur quia alias nō esset definitio ista conuertibilis cū suo definito. Dicendum est q̄ hoc falsum est. quia sicut prius dictum si i. aliud est hic quod definitur seu de quo definitio daturz aliud cui definitio attribuitur seu de quo definitio verificatur. Datur enim ista definitio de genere pro secunda intentōe z cum ea conuertitur. sed definitio ista de secunda intentōe non verificatur. quia illa secunda intentio gen⁹ non est que predicatur de pluribus differentiibus specie. sed verificatur de prima. non enim dicimus q̄ homo est genus asinus est genus. sed dicimus homo est animal asinus est animal z sic de alijs. Et ratio illius fuit superius assignata.

¶ Genus non predicatur de pluribus. ergo definitio generis non est bona. Antecedens probatur. quia si sic hoc vel fieret in vna propositōe vel in pluribus. non in vna vt manifestum est. nec in pluribus. quia quod semel dictum est amplius resumī nō potest. Solutio genus predicatur de pluribus in pluribus propositōibus. vt patz dicendo homo est animal. asinus est animal z sic de alijs. Et ad improbatōnem debet dici q̄ illud quod semel dictum est nō potest amplius resumī sub identitate vocali. ita q̄ eadem vox in numero semel prolata iterum resumatur sed potest bene resumī sub identitate reali sub alia voce in numero. q̄a potest formari alia vox priori similis que significet eandem rem que significata fuit prius.

¶ Genus predicatur de pluribus conuenientibus specie. ergo male dicitur in definitōe de pluribus specie differentiibus. Antecedens patet. quia animal est genus z predicatur de homine z asino que conueniunt specie. quia homo est species z asinus est species. Solutio licet homo z asinus conueniant specie accipiendo speciem pro secunda intentōe. tamen differunt specie accipiendo spēm pro p̄ma intentōe quod debet hic accipi in definitōe generis.

¶ Genus predicatur in quale. ergo male dicitur in definitōe q̄ predicatur in quid. Antecedens probatur. quia coloratum est genus ad album z nigrum. z tamē non predicatur in quid. sed in quale. q̄ significat accidens. Solutio licet coloratum predicetur in quale de suo subiecto respectu cuius est accidens. nō tamen predicatur in quale sed in quid de albo z nigro. Et ratio illius est. quia respectu albi z nigri nō habet se vt accidens sed vt genus.

Querit An genus possit saluari in vna spē. Solutio q̄ genus accipitur dupliciter. vno mō fm suam essentiam et sic genus potest saluari in vna spē. Et ratio illius est. q̄ essentia generis est indiuisibile. sed indiuisibile vbiq̄ est ibi totum est. Alio modo genus accipitur fm suam potestatem. Et sic nō potest saluari in vna specie.

Reparationes

Et ratio est quia potestas generis est diuisibilis per oppositas differentias sed opposite differentie non possunt esse in eadem specie. ergo impossibile est genus saluari secundum suam potestatem in una specie.

Ad Potestas generis radicitur in essentia. et est ab ea inseparabilis ergo ubicumque saluatur genus secundum totam suam essentiam etiam saluabitur secundum totam potestatem. Solutio quia potestas generis radicitur in essentia. ergo ubicumque est tota essentia ibi etiam est tota potestas radicaliter siue originaliter et inchoatiue. sed non sequitur quod sit ibi totaliter et actualiter. Et hoc propterea sicut patuit. quia essentia illa est indiuisibilis. et ergo ubi est ibi totaliter est sed potestas generis est diuisibilis et ergo non oportet quod ubicumque ipsa saluatur vel est quod ibi totaliter sit.

Queritur Quid est potestas generis. Solutio potestas generis nihil aliud est quam diuisibilitas generis in plures species que sequitur naturam ipsius generis intellectam. ut una est contrahibilis tamen per oppositas et diuersas differentias in plures species. Ex quo patet quod differentie opposite non sunt potestas generis sed explicant generis potestatem. Et non distinguuntur realiter a genere. licet realiter distinguantur inter se. Et ergo etiam species per eas constitute non differunt realiter a genere sed differunt tamen realiter inter se.

Queritur An species etiam possit saluari in uno individuo. Solutio quod sic secundum essentiam et potestatem de essentia patet quia illa est indiuisibilis. Et de potestate probatur. quia potestas species non est diuisibilis vel contrahibilis per differentias formales et intrinsecas. sicut potestas ipsius generis sed solum per differentias materiales et extrinsecas.

Ad Si species posset saluari in uno individuo secundum essentiam et potestatem tunc sequeretur quod non esset vniuersale. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Solutio quod totam speciem saluari in uno individuo potest intelligi dupliciter. uno modo secundum totalitatem sue essentie et potestatis sic quod nihil existens de sua formali perfectione quin sit in tali individuo et sic verum est quod tota species saluatur in uno individuo. imo sic est species in quolibet individuo. Alio modo potest intelligi secundum totalitatem sue vniuersalis aptitudinis et sic non potest species saluari tota in uno individuo. quia nunquam est sic existens in uno quin etiam quantum de se est possit esse in alio.

Secundum capitulum De specie.

Species autem dicitur quidem et de vniuersali rei forma.

In hoc secundo capitulo porphyrius determinat de secundo predicabili scilicet de specie. Et diuiditur in duas partes. quia in prima ponit acceptiones species et in secunda prosequitur de specie huc intentum.

Predictabilium porphirii

Querit Quare istud caplm de spē seqtur caplm de genere.
Solutio Solo propter multas causas. pmo qz genus 2 spe
cies ad inuicē referunt 2 vnū nō potest definire sine alio cognosci. Scdo
qz spēs hz pformitatē in mō pdicādicū genere. qz abo pdicant in qd.

Ar Differentia est prior specie. ergo caplm de dñā deberet precedere
re caplm de spē. Ans probat. qz dñā est pncipiū spēi. Solutio
licet dñā fm ordinē nature deberet pcedere spēm sicut pncipiū suū pns
cipiatuz 2 pstruēs pstruētum tñ fm ordinē discipline spēs debet pcede
re dñā. Et hoc ppter cās iam dictas et etiam qz spēs habet se vt totuz
sz dñā solū vt pars totū em sp notius est quo ad nos qz pars

Querit Quor sunt acceptōnes spēi. So^o qz due. Prima est
qz spēs dñ vniuscuiusqz rei forma seu decor fm quā dic
tuz est qz spēs pām digna fuit imperio bona em dispō exterior indicat bo
nam dispōem interiorē fm qz dñ Aristoteles qz molles carnes aptos
mente dicimus.

Ar Anima rōnalis est vniuscuiusqz rei forma 2 tñ nō est spēs. ergo
ista acceptio est falsa. Prima ps anstis. pbat qz est forma hois. Et
scdo piz qz fm illā rusticus nō est minus dignus iperio qz pām. So^o
est duplex forma scz substantialis 2 accñtalis. iam non est hic sermo de for
ma substantiali sz de accñtali q est quedā pulchritudo seu formositas con
sistens in debita pmentatione ptiū adinuicē fm pportionem sue spēi

Querit Ne est secūda acceptio spēi. Solutio qz spēs est q
ponitur sub assignato genere. id est sub determinato ge
nere. Et ponit por. de hoc tria exempla in tribus pdicamētis. Primo in
pdicamento substantie vt solemus dicere hoīem esse spēm aiāls cū aiāls
sic eius genus. Secūdo in pdicamēto qualitatē. vt albū dicim⁹ coloris
spēm. Et tertio in pdicamēto qritatis quia triangulū dicimus spēs
ciem figure. Et plus exēplificat porphirius de istis tribz pdicamentis qz
de alijs. qz ista sunt pdicamēta absoluta 2 magis pncipalia. Alia sunt
quod amodo omnia respectiua.

Ar Ista acceptio puenit dñe etiā puenit indiuiduo. ergo nō est acce
prio spēi. Ans. pbat. qz dñā ponit sub assignato genere sicut indi
uiduū. vt rōnale et fortes sub aiāls. So^o Alteri qz ista acceptio debz
sic intelligi spēs est qd ponit sub assignato genere sup^o positōne ordinis et
picipatōnis. Et sic non conuenit dñe nec indiuiduo qz p hoc qz dñ pos
tione ordinis excluditur indiuiduū qz indiuiduū non subordinat generi
sicut inferius suo immediato supiori sz inter indiuiduū et genus mediat sp
spēs. Et per hoc qz dicitur positōne picipatōnis excludit dñā qz dñā nō
picipat genus cū non sit pposita sed simplex forma. piz ergo qz sola spēs
cies est qz ponitur sub assignato genere.

Ar Vnū oppositorū non ponitur sub alio sz genus 2 species sunt op
posita ergo vnū non ponitur sub alio. Solutio qz genus 2 spēs
accipiunt duplr. vno mō scde intērioraliter 2 sunt opposita relatiue 2 vnū
c iij

Reparationes

non ponitur sub alio. Alio modo intentionaliter p. naturis substratis hylis intentionibus secundis et sic non sunt opposita et hoc modo spes que est inferior ponitur sub genere tanquam sub immediato superiore.

Queritur Quomodo differat ista secunda acceptio speciei prima. Solo quod prima fuit civilis scilicet ista est logica. Et ponitur hic ista prima acceptio ut doceat nos in cognitione speciei logicaliter considerare propter similitudinem quam habet cum ipsa

Queritur Quam similitudinem habet spes logica cum specie primo modo accepta. Solo quod sicut spes primo modo est forma et decor sive pulchritudo eius. cuius essentia spes logica est forma et pulchritudo sui generis quod genus primum se est potentiale primum et informe scilicet spes illa informitate eius et perfusionem format et terminat.

Ad Differentia terminat informitatem generis. ergo non spes. Solus est duplex terminans. scilicet quod et quo dicta est bene terminans quod scilicet species est terminans quod.

Ad Quod est dubium quod remouet per. circa secundam acceptioem speciei. Solus ex quo superius definientes genus fecimus mentionem de specie dicendo genus est quod predicatur de pluribus dictis specie in ea quod quid est. Et nunc rursus dicimus quod spes est que ponitur sub assignato genere faciendum mentionem de genere posset aliquis putare quod hic committitur circulus et quod idem esset notius et ignotius prius et posterius. Sed remouet per. hoc dubium et vult quod hic non committitur circulus quod genus non est sui speciei generis. Et spes etiam non est sui generis spes. Et ergo necesse est in utroque rationibus seu definitionibus utriusque ut hoc est in definitione generis necesse est poni speciem. et eodem modo in definitione speciei necesse est genus poni.

Queritur Quot sunt definitiones speciei hic posite a porphyrio. Solo quod tres. Prima est Quod spes est quod ponitur sub assignato genere. Secunda que sequitur ex illa est quod spes est de qua genus in eo quod quid est predicatur. Tertia est quod spes est quod predicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid est.

Ad Unius definiti debet esse tamen una definitio scilicet spes est unius definitum. ergo male ponitur hic tres definitiones speciei. Solus quod unus definiti eodem modo sumpti est tamen una definitio scilicet si sumamus diuersimodo de sic secundum diuersos respectus eius possunt esse plures definitiones siue descriptiones. Et sic est in proposito quod prima definitio speciei hic posita datur de specie in quantum est reponibilis in predicamento. secunda datur de ea in ratione subiectibilis. Et tertia in ratione predicabilis. Et ergo prius due definitiones proueniunt tam speciei specialissime quam subalterne. scilicet tertia prouenit solum speciei specialissime que sola est distinctum predicabile a genere.

Arguitur Illa tertia definitio etiam conuenit generi ergo non conuenit solum speciei specialissime. Ad id probatur quod genus predicatur de pluribus dictis numero in eo quod quid est sicut

Predicabiliū porphiri

animal predicatur de sorte et platone Solutio licet genus predicetur de pluribus differentiis numero hoc tamen non est immediate Species autem illa immediate predicatur de pluribus numero differentiis in eo quod quid est.

Arguitur Sol luna mundus sunt species et tamen non possunt predicari de pluribus numero differentiis ergo illa definitio species est falsa. Secunda pars antea patet quia non sunt plures soles aut lune aut mundi Solutio licet ille species non predicetur de pluribus numero differentiis actu tamen bene a proprietate. Et ratio illius est quia defectus non est in illis ex parte forme specificæ sed tamen ex parte materie.

Contra. Frustra est aptitudo que nunquam ducit ad actum sed ista aptitudo nunquam ducit ad actum ergo est frustra. Solutio aptitudo non est frustra que nunquam ducitur ad actum quia aptitudo est quedam actus sed potentia illa est frustra que non ducitur ad actum quia potentia est ad actum ordinata et ergo si illum non attingit est frustra.

Ad Species predicatur de pluribus specie differentiis ergo. Ans. probatur quia hoc modo est species et predicatur de viro et muliere que differunt specie. Solutio licet vir et mulier differant specie accidentaliter penes sexum masculinum et femininum non tamen differunt specie essentialiter sed solo numero essentiali.

Contra. vir et mulier plus differunt quam vir et vir. sed vir et vir differunt numero essentialiter ergo vir et mulier differunt specie essentialiter. Solutio vir et mulier plus differunt accidentaliter quam vir et vir sed non plus differunt essentialiter.

Contra. Plus differunt essentialiter quam. Ans. probatur quia differunt sicut naturalis potentia et impotentia que differunt specie essentialiter. Solutio vir et mulier possunt declarari dupliciter. uno modo materialiter quantum ad eorum substantiam et sic non differunt essentialiter sicut naturalis potentia et impotentia. Alio modo formaliter ut vir est naturalis potentia et mulier naturalis impotentia et sic differunt essentialiter sed sic non predicatur de eis hec species homo inquit sed contra vir et mulier hoc modo predicantur de homine in quale.

Queritur Quo declarat porphyrius predictas definitiones speciei. Solutio primo declarat primam et postea secundam et tertiam relinquit ex eis notam.

Queritur. Quo declarat primam definitionem qua dicebat species est que ponitur sub assignato genere. Solutio declarat eam per coordinationem predicamentalem primo in generali et secundo in speciali.

Queritur Quo declarat eam per coordinationem predicamentalem in generali. Solutio sic quia in unoquoque predicamento sunt quedam generalissima quedam specialissima et quedam intermedia que vocantur subalterna. Generalissimum est supra quod non est aliud superueniens genus Specialissimum vero post quod non est alia inferior species. Sed intermedia que dicuntur subalterna sunt genera et species ad aliud quid est et ad aliud sumpta.

Arguitur In uno predicamento est tamen unus generalissimus ergo male dicitur hic quia in unoquoque predicamento sunt generalissima. Solutio quia quando dicitur per quod in unoquoque predicamento sunt

Reparationes

generalissima hoc debet intelligi reddēdo singula singulis.

Queritur Quod est diuisio generis que habetur ex isto? **Respon-**
detur. Est ista q^d duplex est genus scz genus ge-
neralissimū et genus subalternū. Et ratio illius diuisionis est q^d d^e gen^o
ponitur in coordinatione predicamentali vel ergo est p^rincipiū sue coordi-
nationis exis mētrū et mensura oīū aliozū et sic est genus generalissimū
vel est sub p^rimo ab eo mensuratum et inferiora mensurans et sic est gen^o
subalternū. Et est ista diuisio sicut dicit alterius subiecti in accētia

Queritur Quō diuidit spēs. **Solutio** spēs sūt diuiditur
in spēm spēalissimā et spēm subalternā. Et ratio
diuisionis est q^d nomē spēi inpositum est a specialitate vel ergo habz spe-
cialitatem in termino vel non si p^rimo modo sic est species specialissima Si
scdō modo sic est species subalterna

Queritur Quō tam declarat dēam definitōem spēi p^r coordinas-
tionē p^redicamentalem in spēali. **So^o** declarat eā spect-
aliter in p^redicamēto substantie q^r substantia est p^rincipium et dignissimum
predicamētum. Nam in illo predicamēto substantia est p^rimū genus sub
qua imēdiare est corpus. Sub corpe corpus arimatum. sub corpe aiato
animal. sub animali aīal rationale sub aīali rationali homo et sub homine
fortes et plato qui sunt indiuidua. Sed inter ista substantia est genus ge-
neralissimū. q^r est genus solum et homo est species specialissima q^r est spe-
cies solum. Sed corpus est species substantie et genus corporis aiati. Et
corpus aiatum species corporis et genus aīalis. Et aīal species corpis
animari et genus aīalis rationalis. Et aīal rationale spēs aīalis et genus ho-
minis et homo cōsequēter est species animalis rationalis sed non est genus
p^riculiariū hominū sed solum species. Et sic vlt^r oīne illud q^d est p^rime
entre diuidua est spēs tū et nullo modo genus.

Queritur Que est habitudo eozum que sic ponitur in p^redi-
camento. **So^o** porphirij. Q^d aliam habitudi-
nem habent intermedia et extrema. q^r intermedia que vocant subalterna
habēt duplicem habitudinem scz vnā ad supiora respectu quozū dicuntur
species. Et aliam ad inferiora respectu quozū dicuntur genera. Sed ex-
trema habēt solum vnā habitudinem q^r genus generalissimū solus ha-
bet habitudinem ad inferiora q^d sunt post ipm respectu quozū est genus.
Eam vero habitudinem que est ad supiora non habēt cū sit supremus et
p^rimū p^rincipium. Sic species spēalissima solus habet habitudinē ad supe-
riora respectu quozū dicuntur spēs. Sed ad inferiora nullā hz habitudine
sz dicūt indiuiduozū spēs quasi ea p^rinens species. vero supiorum inq^rituz
ab illis continetur.

Arguitur Species specialissima habz duas habitudines ergo
istud dictum est falsum. **Ans** probatur q^d sicut habz
habitudinē ad supiora que cēntialiter p^ricipar ita etiam ad inferiora scz
indiuidua a quibus p^ricipatur. **Solutio** licet species specialissima

Predicabilium porphiri

habeat illas duas habitudines tamen prima solum est formalis scz quas habet ad superiora et ergo dicitur solum habere vnaz habitudinem. hanc bitudo em quam habet ad individua est materialis et ad ea que non cas dunt sub arte vt posterius dicitur

Queritur Quot sunt definitiões generis generalissimi. Solutio q̄ due. Prima est. genus generalissimū est qđ cum sit genus non p̄t esse species. Secunda est genus generalissimū est supra qđ non est aliud genus supueniens.

Ad Nulla bona definitio debet esse negatiua sed ille due definitiões generalissimi sunt negatiue. ergo non sunt bone. Solutio nullā bona definitio debet esse pure negatiua potest tamen bene dari definitio p̄ aliquā negatiōem dūmodo p̄ eam innuatur aliqua affirmatio. Et sic est in pposito qz qñ dicitur genus generalissimū est supra qđ non est aliud genus supueniens intelligit ista affirmatio q̄ genus generalissimū est genus tm̄ et supremū sue coordinatiōis

Queritur Quot sunt definitiões speciei spēalissime. So^o q̄ tres. Prima est q̄ spēs specialissima est que cum sit species non potest esse genus. Secūda est Spēs specialissima est que cū sit species nunq̄ diuiditur in spēs. Tertia est Spēs spēalissima est qđ p̄dis catur de pluribus differētibz nūero in eo q̄ qđ quid est

Queritur Quid est genus subalternum So^o genus subalternū est qđ cū sit genus potest esse species Et sic etiam definitur spēs subalterna q̄ spēs subalterna est que cum sit spēs potest esse genus Et ratio istarum definitiōnū est qz genera subalterna et spēs subalterne sunt illa intermedia que sunt ante spēm specialissimāz vsqz ad genus generalissimū. Sed illa intermedia sunt genera et species ad aliud quidem et ad aliud sumpta Et istud totum qđ iam dictum est potest ad oculū patere in hac sequenti figura q̄ vocat arbor porphiriāna.

Quercus Quercus ista coordinatio generū et spēcū vocat arbor.
Sola q̄ vocat arbor metaphorice ad similitudinē arboris

Ordinabilium porphiri

naturalis. Quia sicut in arbore naturali proprie sunt tria scilicet radix truncus et ramus sic proportionabiliter est ista iuenire in arbore porphiriana. Nam radix ista arbore est duplex. scilicet radix subiectōis et predicatōis. Radix subiectōis sunt indiuidua in quibus omnia superiora habent esse extrinsece. Sed radix predicatōis est genus generalissimum quia a genere generalissimo omnia inferiora habent esse extrinsece. Truncus vero est rectus ordo generum et specierum. Et rami sunt duo scilicet quod laterale et horizontale pullulant ex radice et truncus. Et sicut sunt duo extrinsece accidentia arboris naturalis scilicet fructus et folia ita etiam est illa aliquo modo assignare in arbore ista. Nam fructus hic sunt accidentia propria quod sapor et transit ex cōtinentibus principis subiecti. Et folia sunt accidentia quod sicut folia fluunt et refluunt absque corruptione substantie arboris naturalis. ita etiam accidentia cōtinentia possunt adesse vel abesse suis subiectis sine corruptione suorum subiectorum.

Queritur Utrum ista arbor porphiriana sit cōuenienter ordinata. **Solutio** sic dempto aialitōnali cum suis differētiis diuisiuis. Et ratio illius est. quia in ista arbore aialitōnale ponitur per genere respectu hominis sed hoc est falsum et obuium fidei catholice. quia fides nostra non ponit aliquid aialitōnale quod sit rōnale aliud ab homine. Et necesse est obuium fidei sed etiam vere philosophie quod secundum philosophiam nullum genus debet esse diuersibile cum sua specie sed aialitōnale est diuersibile cum homine. Nec est consonum vere philosophie quod aliquid sit aialitōnale immortale quod secundum philosophiam omne positum ex contrariis est corruptibile sed omne aialitōnale est positum ex contrariis ergo nullus potest esse aialitōnale immortalis. Et si queratur quare tale posuit porphirius quod tamen fuit magnus philosophus. Ad hoc debet dici quod porphirius in hoc sequutus est opinionem stoicorum quod posuerunt duplices spiritus scilicet bonos quos vocabant eodemones et malos quos vocabant cacodemonas et omnes illos spiritus dicebant esse aialitōnalia sed immortalia. Et postea dicit por. Sumus autem nos rationales et dii sed mortale nobis additum separat nos ab illis. Et si dicatur por. superius in premissis se sequuturū opinionem peripateticorum. Ad hoc respondet quod hoc debet intelligi in pluribus et principationibus scilicet in definitionibus et diuisionibus sed non in omnibus.

Queritur Quomodo porphirius declarat istā coordinatōem predicamentalem seu arborem in textu. **Solutio** declarat eam per unā coordinatōem naturalem seu ciuilem in familijs. Et dicit quod in coordinatōne predicamentali est sicut est in familijs. Sed in familijs est regere aliquem quod est filius cum ut agamēno et aliquem qui est pater cum ut iuppiter et alios quos qui sunt patres et filij respectu diuersorum sicut atreides pelopides et eantalides. Et ergo sic erit etiam in coordinatōne predicamentali quod aliquid erit genus cum aliquid erit species cum. Et aliquid erit intermedia quod sunt genera et species respectu diuersorum.

Ad Saturnus dicitur fuisse pater iouis ergo male dicitur quod iuppiter est pater cum et non filius. **Solutio** secundum fabulas historiales poetarum licet iuppiter dicatur fuisse filius saturni cum quod expulit patrem suum a regno ideo in dignitate regali et gradu honoris dicitur pater cum quod in eo tamquam in summo sit regalis sua familia.

Reparationes

Queris In quo differunt iste due coordinationes scz predicamē
 talis z que est in familijs So^o por. q. in hoc differunt
 qz in familijs plerūqz oia reducuntur ad vñū pñū principii vtputa ad 10°
 uem in pposito. Sed in generibus et speciebus non est sic. qz in illis non oia
 reducunt ad aliquod vñū genus nec oia pñdicata sunt eiusdē generis fm
 vñū supmū genus sed sunt posita decem pñdicamenta tanqz pñia pñcijs
 pia qz admodū ēt aresto. Et si diceret aliquis q. oia pñdicamenta haberēt
 ordinē ad vñū cōe gen^o quod est ens. Ad h^o respōdet por. q. si qd oia des
 cem pñdicamēta entia vocet nō vñuoce sz equoce nūcupabit ea.

Queris Circa hoc verū ens dicat de decē pñdicamentis vñū
 uoce vel equiuoce So^o nō vñuoce sz equoce vñū
 rūs analogice Et pbat^{ur} autoritate et ratio Autoritate pñmo pñi qñto
 metaphisice vbi dīr q. ens dicitur de entibz sicut sanū de sanis sz sanū dicit
 tur de sanis analogice ergo. scdo autoritate eiusdē pñmo pñfici vbi dīr q.
 principii procedendi pñra pñmenidē z mellissimū est q. ens dicitur multis
 pñliciter. Tercio autoritate por. hic in tex. Rōne pñmo sic Quia si ens dīce
 retur vñuoce de decem pñdicamētis tūc vel predicaretur vt genus de eis
 vel vt dñia vel vt species nullum eorum potest dici q. dñioz. pbat^{ur} non
 potest dici q. predicatur vt species qz nihil habet supra se Nec vt dñia qz
 dñia est diuisiua alicuius generis qd est ea cōius sed ente nihil est cōius.
 Nec etiam vt genus qz genus contrahitur ad species p dñam sed ens nō
 pñt pñtrahi ad substantiam z accidens p dñam. qz dñia debet esse extra ras
 tionem generis sz nihil est qd subterfugit rōem entis. Preterea scdo
 illa que sunt pñmo diuersa z se totis distincta i nullo vñuoco pueniūt sed
 substantia z accidens sunt hñmōi. q. in nullo vñuoco pueniūt z p pñsequē
 ens non est eis vñuoce cōe. dñioz patet qz sunt decem rerum prima
 pñcia fm Boetium.

Ar Quicqd contrahitur ad decē pñdicamēta p dñas oppositas hoc ē
 genus vñuocum decē pñdicamētoz sz ens in cōi est hñmōi ergo
 ens est cōe vñuocū ad decem pñdicamēta. dñioz probatur qz ens pñtra
 hitur ad subam z accidēs p illas dñas que sunt esse p se z non esse p se.
 Solo q. ens nō pñtrahit p dñas sz sine aliquo pñtrahere dñidit ad substantiā
 z accēs. Et dñ illud est qz ens analogice fecit subam z alia pñdicamenta
 sic q. suum fecit pñmū z pñcipale est substantia z alia signat secundas
 rō. imo non fecit alia nisi inqñtum alia sz accēs sunt aliqd substantie.
 Et hoc est qd dicit pñus q. accēs non est ens sed entis modus licet er
 go dicamus q. substantia est ens p se tñ hoc qd additur p se nō est diffē
 rētia pñtrahēs naturam entis sed est circūloquutio coartans analogiā illi
 us cōis analogi ens sicut cum dīr canis latrabilis ibi latrabile nō ponit^{ur}
 tanqz dñā sz tāqz coartās multiplicitatē illi^o nois canis ad canē latrabile

Ar Si ens nō diceretur vñuoce de decē pñdicamētis tūc seqret^{ur} q.
 metaphisica nō esset scia vna. sz hoc est falsum. q. illud ex quo seq
 quitur. Sequela patet qz ens est eius subiectū. sz si ens non esset vñuocū.
 tunc nō esset vñum. z p pñsequens nec metaphisica esset vna sciētia.

Predicabiliū porphiri

Solo ad unitatem scientie nō requiritur unitas uniuersalitatis subiecti scilicet
et subiectum sit aliquod unum uniuersum. sed sufficit unitas analogie et
attributionis. et ergo dicit philosophus quod scientia est eorum que sunt ad unum. de
hoc plura videas in commentariis

Queritur Quot sunt genera generalissima et species specialissime de quibus iam sepe dictum est Solo porphirius. quod generalissima
sunt in numero quodam certo et determinato. quia sunt decem specialissi-
ma vero sunt quidem in numero quodam sed non in numero certo et des-
terminato quo ad nos. licet tene quo ad naturam. Sed individua que sunt
post specialissima sunt infinita tam quo ad nos quam quo ad naturam.

Queritur Quot correlaria inferunt Porphirius ex dictis Solo
quod duo. Primum est quod descendente a generalissimis
usque ad specialissima iubet plato quiescere. Et hoc probat in effectu dupli-
citer. Primo quia descendente a generalissimis per media necesse est des-
cendere et diuidere per specificas et oppositas differentias. Sed species
specialissima non habet tales differentias. ergo necesse est descendente in
specie specialissima quiescere. Secundo sic. quia ad illa non est descendendum
que sunt ab arte relinquenda et quorum non potest esse disciplina. sed in-
diuidua cum sint infinita sunt ab arte relinquenda. nec eorum potest esse
disciplina. ergo ad individua non est descendendum. et per consequens oportet des-
cendentem a generalissimis quiescere in specie specialissima

Queritur Quod est secundum correlarium. Solo. istud quod des-
cendente a generalissimis ad specialissima necesse est esse
diuidente et per multitudinem ire. Sed ascendente a specialissimis ad
generalissima necesse est multa in unum colligere. Et ratio illius est. quod
species est collectiva multorum in unam naturam. et adhuc magis genus.
Sed particularia seu singularia contra hoc quod unum est in multitudine
diuiduntur. Et ergo participatione speciei plures homines sunt unus homo. et econ-
tra unus homo contra participationem est plures homines particulares

Queritur Quomodo debet hoc intelligi quod participatione speciei
ei plures homines sunt unus homo Solo. non debet
sic intelligi. quasi plures homines diuisi per suas proprias materias. sine
unus homo. sed sic plures homines sunt unus homo participatione speciei.
id est sunt unus homo in specie secundum quod homo dicit naturam speciei pre-
dicatam de ipsis.

Ad Si participatione speciei plures homines sunt unus homo. ergo
plures homines sunt unus homo. sed hoc est falsum. ergo illud
ex quo sequitur Solo. non valet illa consequentia. sed prout falsum
lacia a dicto secundum quod ad dictum simpliciter

Queritur Quomodo declarat iam Porphirius secundam defini-
tionem speciei superius positam. que fuit quod species est de
qua genus in eo quod quid est predicatur Solo. vult quod intellectus eius fa-
D L

Reparationes

tis patet ex dictis. Dicitur enim est prius quid sit genus et quid species et quod genere existente uno species possunt esse plures. quod diuisio generis semper est in plures species. Et ergo satis patet quod necesse sit quod genus de specie predicetur. quod semper superiora predicantur de inferioribus

Queritur Utrum etiam econtra species possit predicari de genere. **Solutio** porphyrii quod non. nec de genere sibi proximo nec de superioribus generibus. Et ratio illius est. quia species non conuenitur cum illis generibus nec etiam est in plus quam ipsa. ergo non potest predicari de ipsis. Consequentia tenet. quia in omni ordinata predicatione oportet predicari eque de equis. ut humibile de equo. aut maiora de minoribus. ut animal de homine. minora vero de maioribus minime

Respondetur Iste predicationes sunt vere. animal est homo. homo est sortis. et tamen ibi predicantur minora de maioribus. Solo quod ille predicationes sunt bene vere sed non sunt ordinate

Queritur Utrum genus etiam possit predicari de indiuiduis. **Solutio** porphyrii. quod sic. quia species predicatur de indiuiduis. ergo etiam genus. Antecedens patet ex definitione speciei. Et consequentia probatur. quia de quibuscumque predicatur species de illis etiam predicatur genus speciei et genus illius generis usque ad generalissimum. Exempli gratia. si verum est dicere socratem esse hominem et hominem esse animal. et animal esse substantiam. tunc etiam verum erit dicere socratem esse animal et socratem esse substantiam

Queritur Quid est indiuiduum. **Dicendum** quod porphyrius ponit hic duas definitiones indiuidui.

¶ Prima est. indiuiduum est quod de uno solo particulari predicatur. Exemplum. ut socrates. hoc album. hoc veniens. suffronci filius. si solus socrates sit ei filius

¶ Secunda est. indiuiduum est quod constat ex proprietatibus quarum collectio in alio nunquam eadem erit. ut patet de socrate. proprietates enim discretive socratis nunquam erunt eadem in aliquo alio particularium. sed proprietates hominis que sunt communes ille sunt bene eadem in alijs. imo in omnibus particularibus hominibus.

Queritur Quod differenter dantur iste due definitiones de indiuiduo. **Solutio**. indiuiduus dicitur quasi in se diuisum et a quolibet alio diuisum. sed gratia primi datur de eo prima definitio qua discret. Indiuiduum est quod predicatur de uno solo. et gratia secundi datur de eo secunda definitio in qua constat indiuiduum est quod constat ex proprietatibus et

Queritur Que sunt ille proprietates indiuiduantes de quibus loquitur ista secunda definitio. **Solutio**. praeueuerunt communiter dari in his metris. Forma. figura. locus. nomen. stirps. patria. tempus. Nec septem propria priuet omnis homo

indiuiduum?

Predicabiliū Porphiri.

Ad Individuum non potest definiri. ergo male ponitur hic due definitiones de individuo. Antecedens patet. quia definitio est soluz vniuersaliū. primo posteriorum. Solutio. licet individuum non possit de finiri definitione ppe dicta quidditatiua et essentiali. potest tamen bene de finiri definitione accidentalī et qualiteratqz notificatiua

Ad Individuum non potest predicari. ergo male dicitur in prima definitione. qz individuum est quod predicatur de vno solo. Antecedens probatur. quia Aristoteles dicit in predicamentis qz a prima substantia nulla exit predicatio ordinata. Solutio. a prima substantia nulla exit predicatio ordinata et directa. sed bene inordinata et indirecta. predicatio em̄ qua predicatur individuum ē inordinata et radicioze. quia est ppter ordinem et nullo mō p̄t fieri ordinata.

Ad Individuum potest predicari de pluribus. ergo male dicitur qz predicatur de vno solo. Antecedens probatur. quia aliquis homo est individuum et predicatur de sorte platone et sic de alijs. Solutio qz aliquis homo non predicatur de pluribz p̄dicatione p̄pria. sed aliena. ex parte scz nature p̄munis significare per illum terminum p̄munē hō circa quam adhuc vagatur intellectus

Queritur Quotuplex est individuum. Solutio primo est duplex scz vagum et determinatum. Individuum vagum dicitur quod significat suppositum indeterminatum. vt aliquis homo alij quis bos. Et dicitur vagum non ex parte rei significare. sed ex parte nōstri intellectus circa naturam cōmūnem vagantis propter indeterminat̄ionem ad certum suppositum. Et hoc individuum ex parte nature p̄munis predicatur de pluribus. sed ex parte signi determinantis illam naturā ad suppositum predicatur de vno solo. Individuum vero determinatum dicitur quod significat certum suppositum. et tale semper predicatur de vno solo. Et est quadruplex. quia quoddam est individuum determinatum ex significatione suae impositione. vt sortes plato. quoddam ex demonstratione. vt iste homo. hoc album. hoc veniens. quoddam ex suppositione. vt suffronici filius. supposito qz solus socrates sit eius filius. et quoddā ex circūlocutione. vt voca sedentē in scāno

Arguitur Individuum determinatum potest predicari de pluribus. ergo etc. Antecedens probatur. quia iohannes est individuum determinatum et predicatur de isto iohanne et de illo. Solutio. qz iohannes non predicatur de illis vniuoce sed equiuoce. Et si dicatur. predicatur de eis vniuoce. quia vno nomine et vna ratione. supposito qz ambo vocentur tali nomine. quia sunt nati in festo iohannis. Ad hoc debet dici sic. licet illa suppositione stante iohannes predicetur de illis pluribz vno nomine et vna ratione que est ratio vocis significantis. non tamen predicatur de eis vno nomine et vna ratione que sit ratio rei significare. Et causa illius est. quia ratio rei significare illa est individua et nullo modo potest esse pluribz p̄munis

Reparatiões

Queris Quid est principium indiuiduationis. **Solo.** q. de hoc sunt apud diuersos valde diuerse z varie opiniones quibz omnibz dimissis verior videtur sententia venerabilis domini Alberti dicentis. q. materia se sola est principium indiuiduationis. Et hoc probatur auctoritate et ratione. Primo auctoritate philosophi. xiij. metaphysice. vbi dicit q. materia est qua fit hoc alqd ens in apparere. Secundo auctoritate eiusdem pmo celi. vbi dicit. cum dico celum dico formam. cum dico hoc celum dico formam in materia. Tercio auctoritate Boetij dicentis. q. ab aliis res habet q. est z ab alio q. hoc est. quia q. est habet a forma. s. q. hoc est habet a materia. ¶ Ratione etiam probatur sic primo. illud est principium indiuiduationis quod est causa z radix vltime vnitatis que est vnitatis numerus. sed materia est hmoi. ergo materia est principium indiuiduationis. Maior est nota. quia indiuiduum nominat aliquod incommunicabile. Et minor probatur per psm quinto metaphysice vbi dicit q. eadem numero sunt quorum materia est vna z nihil aliud ibi addit. Secundo sic. illud est principium indiuiduationis quod est principium incommunicabilitatis et horreitaris. sed materia est hmoi. ergo. Maior est nota. Et minor probatur. quia illud est principium incommunicabilitatis z horreitaris quod est de se hoc z incommunicabile. sed materia est de se hoc. et incommunicabilis. q. nihil habet cui possit se communicare cum sit ppe nihil creata s. m. h. v. Augustinum in libro suarum confessionum. vbi sic dicit Tu dñe duo creasti. vnu ppe te z aliud ppe nihil. forma ppe te. z materia ppe nihil.

Ad Illud non est principium indiuiduationis quod est commune multis generibus z specie diuersis. sed materia est hmoi. ergo materia se sola non est principium indiuiduationis. Maior patet. quia indiuiduum est in se indiuisum. Minor probatur. quia omnium generabilium z corruptibilium est vna materia s. m. psm primo posteriorum. Solo. est duplex communitas. scz propria z aliena. iam materia non est communis communitate propria. sed communitate aliena z accommodata cui non repugnat singularitas propria. Et hanc communiter accommodat a forma inestum ipsa s. m. sua substantiam vna manens potest subsistere diuersis formis. Sicut in simili portio aliqua cere que de se est singularis potest dici communis communitate aliena scz forme sigilli inestum de se scz indifferens est ad substandum cuiusq. forme sigilli sibi imprimende.

Ad Illud est principium indiuiduationis quod est principium distinctionis et diuisionis vnius indiuidui ab alio. sed hoc non est materia sola. sed quantitas vel materia quantitate signata. ergo materia se sola non est principium indiuiduationis. sed quantitas vel materia quantitate signata. Minor patet. quia materia s. m. se accepta est indiuisibilis z quantitas est principium diuisionis. Solutio. q. quantitas est bene causa cum qua fit indiuiduatio vel causa sine qua fit in rebus materialibus indiuiduatio. quia sine quantitate vnum ens materiale non numeratur contra alius. sed quantitas non est causa principalis z intrinseca ipsius indiuidui.

Predicabiliū porphiri

tionis. Et ratio illius est. quia quantitas est accidens. sed accidens nō potest esse causa principalis et intrinseca faciens ad esse singularis substantie. imo omne accidens indiuiduatur ad indiuiduationem singularis substantie. Et ergo quantitas quod ipsa sit singularis et indiuidua et terminata habet a substantia indiuidua. et sic consequitur indiuiduationem finem esse suum completum et terminatum. et per consequens ipsa non potest esse intrinsecum indiuiduationis principium. Et in hoc etiam deficiunt illi qui ponunt differentiam indiuidualem seu hecceitatem esse principium indiuiduationis. quia non attendunt quod differentia indiuidualis presupponit indiuiduationem. hoc est terminationem forme in materia. nisi enim forma esset in materia terminata et incommunicabilis reddita nulla esset intelligibilis hecceitas vel definitio indiuidualis in substantia.

¶ Forma est que distinguit et separat. ergo videtur quod forma sit principium indiuiduationis. Solo. quod est duplex distinctio. quedam est distinctio specifica et illa causat formam. Alia est distinctio numeralis et illa est intrinseca a materia. et ergo de Damasco. quod sicut forma numerat species. ita materia numerat ipsa indiuidua.

¶ Porphyrius dicit quod indiuiduum est quod constat ex proprietatibus. quarum collectio nunc in alio erit eadem. ergo videtur quod ille proprietates sunt indiuiduationis principia. Solo. quod ille proprietates siue accidentia non sunt cause indiuiduationis. sed solum signa quibus ad sensum singularitas substantie dinoscitur. Et ergo alterius exponens definitionem dicit quod indiuiduum consistit quantum ad discretionem non quantum ad substantiam ex proprietatibus. quia quauis hec materia sit forme partis singularis et indiuiduationis principium et indiuidui pars substantialis. tamen hec accidentia quauis non component substantias singularem sunt facientia ad notitiam sue discretionis. hec ille. Hanc deceptatōem de principio indiuiduationis vide latius si libet in pimento.

¶ Tercium capitulum De differentia

Differentia vero communiter et proprie et magis proprie et.

In hoc tercio capitulo Porphyrius consequenter determinat de tercio predicabili. scilicet de differentia. Et diuiditur in tres partes. In quarum prima ponit acceptiones differentie. In secunda ponit eius diuisiones. Et in tertia definitiones eiusdem.

¶ Queritur Quare differentia precedit proprium et accidens. Solo. ratio est ista. quia predicabilia ordinantur secundum suos modos predicandi. sed differentia habet digniorem modum predicandi quam proprium vel accidens. et ergo precedit proprium et accidens. Quod non patet. quia differentia predicatur in quale essentielle. sed proprium et accidens in quale accidentale.

Reparationes

Querit Quot sunt modi siue acceptiones differentie Solo porphi. q. tres. scz differentia communis. propria. et magis propria. Et ratio illorum trium modorum est. quia omnis differentia vel facit aliud in substantia. vel solum alteratum. si primum sic est propria magis propria. Si secundum hoc est duplex. quia vel facit alteratum accitum separabili. et sic est propria communis. vel accitum inseparabili. et sic est propria propria.

Querit Que vocatur differentia communis. Solo differentia communis est qua alterum differt ab altero alteritate quadam quocumque modo vel a seipso vel ab alio. ut socrates differt a plato ne alteritate quadam. quia ut Apulegius dicit plato fuit latus facie. socrates autem non. Idem etiam differt hoc modo a seipso. ut socrates senex differt a seipso puero. et faciens aliquid differt a seipso quiescente.

Ad Non est aliqua differentia communis. ergo ista acceptio differentie est falsa. Antecedens probatur. quia omnis differentia debet facere differre. sed commune non facit differre. quia commune est principium conuenientie plurium. ergo Solo. differentia non dicitur hic communis quia communiter inest pluribus. quia sic magis esset principium conuenientie quam differentie. sed dicitur communis a communitate utentium. quia scilicet communes et vulgares res quando volunt unam rem ab alia distinguere utuntur differentia in illa acceptione

Ad Differentia communis est accidens. ergo non est differentia. Antecedens patet ex exemplis textus. Solo. neganda est consequentia Et ratio illius est. quia differentia communis potest dici accidens et etiam differentia. sub alia tamen et alia ratione. Accidens enim dicitur per comparationem ad suum subiectum absolute acceptum. Sed dicitur differentia in quantum facit suum subiectum cui inest differre ab alijs subiectis cui non inest.

Querit Que vocat propria Solo. propria est qua alterum differt ab altero inseparabili accidente. Inseparabile accitum est ut nasi curvitas. cecitas oculorum. et cicatrix cum ex vulnere occalluerit. id est indurata fuerit

Querit Quare ista differentia vocatur propria Solo. non vocatur propria a proprio quarto predicabili quasi solum habeat per ipsum fieri. sed vocatur propria quia est illi in quo est per causas naturalem appropriata. Et ergo accidens inseparabile in proposito non vocatur accidens speciei tamen. sed omne accitum quod habet eam in subiecto in quo est. siue tale accitum sit accitum speciei siue indiuidui. Et hoc patet ex exemplis porphirii qui dicit ut nasi curvitas cecitas oculorum etc.

Querit Que vocatur differentia magis propria Solo. differentia magis propria est qua alterum differt ab altero

Preditabiliū Porphiri

Specifica differentia. sicut homo ab equo specifica differentia differt ratio-
nali qualitate

Ar Animatum et sensituum sunt differentie magis proprie. et tamē
non sunt differentie specificę sed genericę Solo. q. differentia spe-
cifica capitur hic communiter pro omni differentia constituyente speciem. siue
talıs fuerit specialissima. siue subalterna. Et isto mō etiam aiatum et manū
matum vocantur differentie specificę.

Querif Quare Por. dicit q. homo differt ab equo rationali q.
litate. cū tamen rationale sit in predicamento substan-
tię Solo. licet rationale et similiter quęcūq. alia differentia substantialis
sit substantia siue in predicamento substantię fm rem. tamen vocatur hic
a Por. qualitas ppter modum qualitatis quę habet. inq̃tum scz qualif-
cat et pficit potentiā sui generis et terminat eius pfusionē. et sic phs etiā in
topici vocat eam essentialē qualitatem.

Querif Quomodo comparat Porphiri istas tres acceptio-
nes differentie adinuicem. Solo. comparat eas pri-
mo quo ad puenientiam. secūdo quo ad differentiam. Nam in hoc pue-
niunt omnes acceptiones differentie q. vniuersaliter omnis differentia fa-
cit alteratum cuiuslibet adueniens. Sed in hoc differunt. quia differentia cō-
munis et p̃pria faciunt alteratum tm̃. differentia vero magis propria facit
aliud in substantia

Querif Quid est facere alteratū tm̃. et quid est facere aliud
Solo. facere alteratū tm̃ est facere diuersitatē acciden-
talē. sed facere aliud est facere diuersitatē essentialē

Querif Quomodo differunt ista tria relatiua. alter. alius. et ali-
ud Solo. sic differūt. quia alter dicit diuersitatem ac-
cidentalē. et illa potest esse eiusdem ad seipsum. Unde dicimus q. for-
tes sedens est alter a seipso non sedente. Sed alius dicit diuersitatem per-
sonalem seu suppositalem. sicut fortes dicitur alius a platone. et sic in diuisi-
nis etiam dicimus q. pater est alius a filio. quia persona patris est alia a p̃-
sona filij. Aliud vero dicit diuersitatem essentialē. et sic dicimus q. homo
est aliud ab asino. qz hō et asinus habent diuersas essentias

Querif Quot sunt diuisiones dñe in textu posite. Solo. q.
quinq. ¶ Prima est. q. differentiarum quedam faciūt
alteratum. id est diuersitatem accidentalē. quedam vero aliud. id est di-
uersitatem essentialē. Uñ ille que faciunt aliud specificę vocantur. ille ve-
ro que faciunt alteratum vocantur simpliciter differentie. Et ratio istius
diuisionis est. qz omnis differentia facit differre. vel ergo facit differre essen-
tialiter vel accidentaliter. Si essentialiter sic est differentia faciens aliud. si
accidentaliter sic est differentia faciens alteratum.

Reparationes

Ad om̃s dñā facit alteratū. ergo male dī ista diuisio q̃ qdam facit
alteratū t̃ quedā aliud. Añs p̃z ex dictis. statim em̃ dictū sine q̃
in hoc pueniūt om̃es dñe q̃ vlt̃er om̃is dñā alteratū facit. Sōlo q̃ al
teratū dī accipi dupl̃r. Vno mō p̃munit̃ p̃ quacūq̃ diuersitate sine eēñs
tali sine accidental̃. t̃ sic accipit̃ alteratū superius q̃ dictūz fuit q̃ vlt̃er oīs
dñā alteratū facit. Alio mō accipit̃ p̃p̃ie ṽe solū dī diuersitate accidental̃ et
m̃p̃tūm distīguīt̃ p̃ra hoc relatiū aliud t̃ sic accipit̃ in ista diuisiōe qua
dī q̃ dñāz quedā faciūt alteratū. quedā aliud

Quæritur Quomodo hoc debet intelligi quod dicitur que faciunt alteratū vobis magis proprie. Solutio alteri quod non dicitur simpliciter dicitur accipiendo simpliciter ut opponitur quod est secundum quod quod hoc modo accipiendo simpliciter dicitur magis proprie que faciunt aliud dicitur simpliciter dicitur. quod ille faciunt essentialiter differre. Sed dicitur simpliciter dicitur accipiendo simpliciter quodammodo in malam seationem, sicut ideora dicitur simpliciter homo. quod scilicet parum vel nihil habet ultra nomen hominis. Sic etiam dicitur communis et proprie habent quidē nomen dicitur. quia faciunt alteratum. sed parum vel nihil addit supra nomen dicitur. eo quod non constituant aliquā spem. sicut faciunt dicitur magis proprie

Querit Que sunt ille proprietates quas attribuit Porphir? Solo. dicit qd fm
 membris istius prime diuisionis Sed et etia fm p
 Differentias que faciunt aliud sunt diuisiones generu in spes. et etia fm p
 tas assignantur definitiones que sunt ex genere et huiusmodi diuiz. Sz
 fm illas que faciunt alteratum non sunt definitiones. sed sola alteratio co
 munitur dicta

Arguitur. Ex illo sequeretur qd nihil posset esse differens
 tie. sed hoc est falsum. ergo illud et quo sequitur. Sequela probatur. quia
 alteratio est solum in tertia specie qualitatís. Solus. q. alteratio non
 accipitur hic a Porphyrio pprie. vt solum est ad qualitates de tertia specie.
 sed accipitur vniuerse pro quacũq. permutatione vel diuersitate que est
 fm accidens quocũq. sit illud. Et hoc innuit Porphyrius quando dís-
 cit. et aliquo modo se habendi permutationes

Querit Que est secunda diuisio differentie. **Solutio.** q. differe-
rentiarum alie sunt separabiles. alie sunt inseparabiles.
Exemplum primi. vt moueri quiescere sanum esse. egrum esse. et quęcūq;
sunt his proxima. **Exemplum** secūdi. vt aqulū esse ⁊ lyūm esse. vel ra-
tionale esse vel irrationale esse.

Querit Que est ratio istius diuisionis. Solo. q. ista. qz omnis differentia vel habet causam firmam et stabilem in eo quod facit differre vel non. Si habet sic est differentia inseparabilis. si non h3 cam firmam et stabilem sed mobilem et transeuntem. sic est diu. separabilis

Predicabiliū Porphyrii

Querit ^{Que} differentie dicuntur separabiles et que inseparabiles. ^{Solutio} differentie communes dicuntur separabiles. Et differentie proprie et magis proprie dicuntur inseparabiles. Et ratio istius patet ex dictis quia differentia propria et magis propria habet causam stantem et firmam in eo cuius est differentia. sed de a causa habet causam mobilem et transeuntem.

Querit ^{Utrum} differentia propria et differentia magis propria sint eque inseparabiles. ^{Solutio} quod non. quia differentia magis propria est inseparabilis per contradictionem quasi nullo modo separabilis nec secundum rem nec secundum rationem. Sed differentia propria est inseparabilis secundum rem sed tamen separabilis secundum rationem seu intellectum. Et hoc differentiter. quia differentia propria comprehendit duo scilicet proprium quartum predicabile et accidens inseparabile sed proprium quartum predicabile est inseparabile in secunda operatione ipsius intellectus quia subiectum non potest intelligi sub opposito eius sed non est inseparabile in prima operatione intellectus imo sic est separabile. quia intellectus potest in prima operatione bene intelligere subiectum non comitelligendo proprium. Sed accedens inseparabile nec est inseparabile in prima operatione nec in secunda. quia intellectus potest bene intelligere subiectum sub opposito talis accidentis. quod dicit Porphyrius posterius quod coruus potest intelligi albus et ethiops intus cando re. Et ergo non dicitur inseparabile nisi respectu talis dispositionis complexionalis subiecti.

Proprium

Querit ^{Que} est tertia diuisio differentie. ^{Solutio} quod differentie sunt inseparabiles quod sunt per se et quedam per accidens. Et replum de dia per se ut rationale per se inest homini et mortale et discipline esse perceptibile. Et replum de differentia per accidens ut esse aquilum esse symm. quia illa non inest per se sed secundum accidens.

Querit ^{Que} sunt ille proprietates quas attribuit per membris istius tertia diuisionis. ^{Solutio} dicit quod ille differentie que sunt per se recipiuntur in definitione subiecti et etiam faciunt aliud. Sed ille que sunt per accidens non recipiuntur in definitione subiecti nec faciunt aliud sed solum alteratum.

Querit ^{Utrum} proprium sit differentia per se vel per accidens. ^{Solutio} est differentia per accidens. Et ratio patet ex iam dictis quod proprium non recipit in definitione subiecti nec etiam facit aliud hoc est essentialiter diuersitatem sed solum alteratum.

Ad ^{Proprium} predicat per se de eo cuius est proprium. Et videtur quod non sit differentia per accidens. Quis patet per philosophum primo posteriorum. ^{Solutio} quod per se accipit hic Porphyrio per primo modo per se in quo modo illud dicitur esse per se quod est de essentia alterius sed proprium non predicat de eo cuius est proprium per se in primo modo sed solum in secundo. et ergo non dicitur hic differentia per se sed per accidens.

Querit ^{Que} est quarta diuisio differentie. ^{Solutio} quod differentie sunt quedam non suscipiunt magis et minus quedam vero suscipiunt magis et minus differentie que non suscipiunt magis et minus.

Reparationes

sunt dñe p se vt dñe magis pñe. Sed dñe que suscipiunt intentōnem z remissionē sunt dñe p accñs siue sint sepabiles siue inseparabiles.

Querit Quō pbat Por. q dñe p se nō suscipiunt magis z minus. Solutio tali rōne qz dñe p se diuidūt gen⁹ sed genus nō dicit fm magis z minus. q nec dñe p se. Etia dñe p se accepte cū gñe cōplent definitōem siue esse rei. Sz ē vnusquisqz est vnū z idem neqz intensionē neqz remissionē recipiens.

Ar Animatū est differētia p se z tñ suscipit magis z minus. q ista diuisio dñe est falsa. An s. pbat p Silteriu qui dicit q brutū est aiantius planta. Solo q brutū dicit bñ aiantius planta quo ad acc⁹ et opatōnes inq̄tum brutū exerceat plures opatōnes aiales q̄ planta sed brutū nō dicit aiantius p essentia quasi plus pncipet de esse aiato p se z in trinsice.

Querit Que est qnta diuisio dñe. Solo qnta diuisio est q differētiar p se alie sunt diuisiue generū alie vero constitutive specierum.

Ar Sunt eedem differētie que sunt diuisiue generū z q sunt cōstitutiue sp̄ez. q male dicit hic q sint alie z alie. Solutio licet sint eedem fm substantia z fm rem non tamē sunt eedē fm officiu. quia aliud officiu ē diuidere z aliud officiu est constituere. Vel pōt dici q licet sint eedem fm subam tamē dñe fm aliū z aliū respectū.

Querit Quomō ostēdit Porphyrius q sint eedem differētie fm substantiam que sunt diuisiue generū z constitutiue speciez. Solutio hoc ostēdit exēplant qz aiartū z in aiartū diuidūt corp⁹ sensibile isensibile diuidūt corp⁹ aiartū rationale z irrationale diuidūt aīal. mortale pō z imortale diuidūt aīal rationale fm stoycos z iste eedē differētie etiam sunt constitutiue. quia animatū sensibile est differētia constitutiua aīalis. quia animal p definitōnē est substantia animata sensibilis. plantā vero substantia aiata isensibilis. lapis aut substantia inanimata isensibilis. z sic psequenter de alijs. Et ita patz q licet eedē differētie sint que sunt diuisiue generū z constitutiue specierū tamē hoc conuenit eis respectu diuersoz vt dictū fuit quia p sui oppositōnem dicūtur diuisiue generū. sed dicūtur constitutiue sp̄ez inq̄tū vna eaz accipit vt complementum potētie generi adueniēs. Et ergo dicit Porphyrius q eedē differētie alio z alio modo sumptę sunt diuisiue z constitutiue. Et omnes tales vocant specifię. quia coniunctę cum suis generibus faciunt species vel specialissimas vel subalternas.

Ar Diuidere z constituere sunt opposita. ergo non possunt vni conuenire z per consequēs non possunt eedem differētie esse diuisiue z constitutiue. Solutio licet opposita non possint vni conuenire respectu eiusdē tamē bñ respectu diuersozum. Et sic est in proposito. quia differētie dicuntur diuisiue respectu generum sed dicunt pstitutiue respectu sp̄ez.

Predicabiliū Porphiri

Ar genus equaliter est in qualiter specie. \bar{g} non diuiditur in species per differentias. Consequentia pbatur. quia si diuideretur tunc \bar{f} vnam partem solum eēt in vna specie. \bar{z} fm aliam partem in alia specie. Solutio genus est equaliter in qualiter specie fm suam essentiam sed non \bar{q} ad suam potestatem. Et ergo etiam per differentias non diuiditur fm essentiam s; tñ fm eius potestatem.

Querit Quid facit Porphirius in fine post omnes istas diuisiones differentiarum iam positas. Solutio elicit differentiam hic principaliter intentam. Et vult q de differentiis inseparabilibus per se diuisiuis \bar{z} constitutiuis principaliter hic intendimus. Et ratio illi est quia illis maxime opus est ad diuisionē generum \bar{z} ad definitiones specierum. quia ad plenam \bar{z} perfectam definitionē sp̄i omnes tales differentie colliguntur a prima vsq; ad vltimā. differentiis vero p accidēs inseparabilibus \bar{z} multo magis separabilibus ad illa non vtimur. \bar{z} ergo solum de differentiis p se \bar{z} substantialibus hic principaliter intrēdimus.

Querit Quot sunt definitiones differentie in textu. Solutio *definitiones.* \bar{q} quinque. Quaz prima ē q dīa ē q abundat species a genere. Et hoc probat Porphirius exēplariet. quia homo abundat ab animis malis p rationale \bar{z} mortale que sunt differentie. quia animal fm q est genus nihil horum est.

Querit Si spēs abundat a genere dīa vnde tunc habet spēs illam differentiam. Non pōt dici q habeat eam a genere. quia sic essent in genere \bar{z} opposita essent in eodem quod est impossibile. Nec a nihilo quia nihil nullius ē causa. Nec etiam a seipso quia nihil est constitutiuū suiipsius. Solutio ad hoc dubium rēdet Porphirius q spēs habet illam differentiam a genere. quia genus habet ambas dīas potestate actu vero nullam. Et sic non sequitur inconueniēs scz q spēs habeat illam dīam qua abundat a genere a nihilo vel q opposita actu sine in eodē s; solum potestate \bar{z} hoc non est inconueniens.

Ar Posterius in cōmunicatibus p̄dicabiliū dicitur q genus vltima spēm abundat differentiis. ergo male dicitur hic q spēs abundat a genere differentia. Solutio q abundare accipitur dupliciter. Uno modo cōmuniter vt ē quocunq; modo plura in se habere. \bar{z} sic accipitur a Porphirio posterius in cōmunicatibus. Alio modo accipitur proprie vt abundare ē actu \bar{z} intellectu plura in se claudere \bar{z} sic accipitur in proposito quando dicitur spēs abundare dīa a genere. Et p hoc etiam soluitur argumentum quo posset argui q genus continet vnam dīam actu \bar{z} duas potestate species vero vnam actu \bar{z} potestate nullam. ergo genus abundat adhuc differentiis a specie \bar{z} nō econtra. Dicēdū em̄ est q illa cōsequētia non valet. quia licet genus plus contineat q species continentia potestatiua vt virtuali species tamē plus continet continentia actuali. \bar{z} hoc vocatur hic abundare in apposito vt patuit.

Reparationes

¶ Contra genus dicit totam essentiam sp̄i. **¶** Species non p̄t actu et intellectu plura in se claudere q̄ genus. Ans est notū q̄ p̄ia patet quia si species aliqd plus includeret tunc genus nō diceret totam eius essentiam. Solutio licet genus dicat totā essentia speciei nō tamē dicit eam totā liter. Et rō illius est quia dicit essentiam speciei solū p̄ modū p̄ncipij cons̄ fusi et formabilis. Et **¶** sp̄s vltra genus includit dīam que h̄et se p̄ modū p̄ncipij formantis. et sic dicit sp̄s abundare differētia a genere

Querit Que est secūda definitio differētie. Solutio q̄ dīa ē qd̄ p̄dicat de pluribz specie i eo q̄ quale vt rōnale mortale p̄dicat de homie in quale et non in quid.

Querit Quō pbat p̄or q̄ dīa p̄dicat in quale. Solutio hoc pbat dupliciter. Primo q̄ illud p̄dicat in quale qd̄ cōuenienter r̄ndetur ad interrogatōne faccam p̄ quale sed dīa est h̄mōi q̄ qū interrogat a nobis qualis est homo puenienter r̄ndemus est rōnalis et mortalis. **¶** Et secūdo sic dīa in compositiōne sp̄i h̄et se p̄ modū forme. Sed ans pbat a simili quia sicut in artificialibz res constituitur ex materia et forma sicut statua cōponit ex ere tanq̄ ex materia et figura tanq̄ ex forma sic sp̄s logica cōponit ex genere et dīa. Ex genere tanq̄ ex materia. et ex dīa tanq̄ ex forma. Et ergo hoc totū aīal rōnale mortale est sicut es et figura ex quibus componitur statua.

Querit Quō differt ista definitio a prima. Solutio quia prima definitio datur de omni differētia tam generica q̄ specifica. Sed ista datur solum de differētia p̄dicabili que est differentia generica.

Querit Quare ista definitio nō datur de differentia specifica. Solutio rō illius est q̄ differentia specifica nō est p̄rie differentia sed est aliquid plus q̄ differentia. Pro cuius intellectu nōs tandū q̄ duo sunt actus essentialēs et p̄rij differētie p̄dicabilis inq̄ r̄ū differentia est. Primus est diuidere genus. Et ille actus cōuenit differētie inq̄ r̄ū oppositiōnem h̄et ad dīam sibi oppositā. Secūdus est cōstituere resp̄m. Et ille actus cōuenit sibi gratia p̄mi quia ex quo ip̄a genus dīa uidit sic p̄rahit ip̄m et p̄rahendo p̄stituit sp̄m sub eo. P̄ter istos duos actus est adhuc tercius actus qui sc̄z est constituere sp̄m aīom̄ seu sp̄s cialissimā. Et ille actus nō cōuenit dīe inq̄ r̄ū est differentia. quia al̄s cōueniret omni dīe qd̄ falsum est s̄z puenit dīe inq̄ r̄ū est vltima. Quia **¶** differentie specificē non solū cōueniūt duo p̄mi actus qui sunt essentialēs et p̄rij differentie inq̄ r̄ū est differentia s̄z etiā tercius actus qui est dīa. Et ita hoc qd̄ plus h̄et tollit ab ea rōnem dīe p̄dicabilis faciens eam eiusdē cōtatis cū sp̄s specialissima. Verū tamē est q̄ non est alterius p̄dicabilis sicut nec p̄rium qd̄ cū genere cōuenit est alterius p̄dicabilis a p̄rio qd̄ p̄uenit cum specie.

¶ Arguit. Ex istis sequeretur q̄ ista secūda definitio dīe nō pueniret

Predicabiliū porphiri

omni p[re]sento sub definitio. Sequela probatur. quia non p[ro]ueniret differē-
tie ultime seu specificę. Solo. neganda est sequela. quia hic non definitur
differentia in cōmuni. sed solum differentia generica. que habet simplicem
virtutem differentie. differentia em̄ specifica aliquid plus habet q̄ debet ha-
bere dñā fm̄ q̄ dñā. ut iam patuit. z ergo sibi definitio nō p[ro]uenit

Hic ista definitio dñe est incōgrua. ergo nō est bona. An̄s p[ro]b. qz rela-
tiuū z suū an̄s discōueniūt ibi in genere. Solo. q̄ nō est incō-
grua. qz relatiuum non refertur hic ad an̄s expressum sed subintellectum
Nam sensus definitionis est. Differentia est supple. v[er]b[um] vel p[re]dicabile qd̄
p[re]dicatur de plurib[us] zc.

Hic uidetur q̄ dñā p[re]dicatur in quid. ergo male dicit definitio q̄ p[re]-
dicatur in quale. An̄s probatur. quia differentia dicit quidditatē
speciei de qua predicatur. Solo. licet differentia dicat quidditatē z essen-
tiam speciei fm̄ rem. non tamen p[er] modum scandi. z ergo non predicatur
in quid sed in quale.

Querit[ur] Que est tertia definitio dñe. Solo. q̄ dñā est qd̄
aptum natum est diuidere ea que sub eodem genere sūt
ut rationale z irrationale diuidūt hominem z equū. que sunt species eius-
dem generis. scz animalis

Hic illa que sunt sub eodem genere sunt spēs. sed differentia nō di-
uidit spēs sed diuidit genus z p[re]stituit spēm. ergo illa definitio est
falsa. Solo. q̄ differentia dicit diuidere genus z etiam spēs. sed diuersimo-
do. qz dicitur diuidere genus in quantum scindit generis potestatem. Scz
dicitur diuidere species ut diuidere idem est quod distinguere. quia differe-
ntia est que distinguit vnā speciem ab alia propter oppositionem quā
habet ad aliam differentiam

Querit[ur] Que est quarta definitio dñe. Solo. q̄ dñā est qua
differūt a se singula. i. singule spēs vel singularia vni[us] spe-
ciei a singularib[us] alterius spēs.

Querit[ur] An̄o probat Porphi. q̄ spēs differunt a se differentia
Solo. hoc sic probat. qz spēs non differūt fm̄ genus
ergo differūt fm̄ dñās. Consequentia tenet. qz spēs nihil aliud includit
q̄ genus z dñām. Sed an̄s p[ro]bat. qz spēs in genere p[ro]ueniūt. nos em̄ z ir-
rōnalia sumus aialia. hoc est in aialia p[ro]uenimus. sed rōnale nobis additū
separat nos ab illis. sic nos etiā rōnales sumus z dñj. sed mortale appositū
distinguit nos ab illis

Hic Nulla differentia differunt a se singula. ergo ista definitio est falsa
An̄s probatur. quia per rōnale non differunt singula. quia leo z
asinus nō differūt per rōnale. Consequentia tenet per legem subalternā

Solo. q̄ definitio non debet sic intelligi quasi vna sola differentia differe-
rant omnes species. sed debet sic intelligi q̄ vnaqueq[ue] spēs ab alia differe-
re per differentiam qua p[re]stituitur

Reparationes

Ar Singula sunt infinita. si ergo dñia est qua differunt a se singula. scq̃
tur q̃ differentia est qua differunt a se infinita Solo. licet singu
la (.i. singule species) sint infinita quo ad nos. non tamen sunt infinita
quo ad naturam

Querif Que est quinta et vltima definitio differentie Solo
q̃ dñia est quod pducit ad esse rei. et q̃ quod est esse rei
pars est. Et quo p̃s vt dicit porphirius q̃ aptum natum ad nauiganduz
non potest esse differentia specifica hominis. q̃uis sit proprium eius. qz nō
est completum quidditatis et substantie hominis. nec etia est pars ei
Sed ille dicitur specificie differentie quecuq̃ faciunt alteram speciem et q̃
in quale essentiale predicatur.

Ar Accidens non conducit ad esse rei. sed differentia est accidens. q̃
non conducit ad esse rei. Vno probatur quia differentia p̃seq̃
tur genus sicut proprium speciem. ergo sicut proprium est accidens sp̃ci. ita dif
ferentia erit accidens generis Solo. dñia non est accidens fm rem. sed
solum fm modum scandi. nec est simile de proprio respectu sp̃ci et de differē
tia respectu generis. quia proprium consequitur sp̃cm sicut quoddam com
pletum et perfectum. sed dñia p̃sequitur genus sicut quoddā incomple
tum et imperfectū seu formabile. et ergo nō oportet eam esse acc̃ns

Ar Genus etiam pducit ad esse rei. ergo non tñ differentia. et p̃ con
sequens ista definitio non est bona. Accedens probatur. qz spe
cies p̃stituitur ex genere et differentia Solo. q̃ genus non conducit ad
esse speciei. sed potius conducitur per differentiam ad esse. Et ergo sic des
cet intelligi ista definitio. Differentia est quod conducit. i. genus secus du
cit ad esse rei. i. sp̃ci. et eius qd est esse rei pars est

Ar Esse rei non habet partes. qz est simplex et indiuisibile. vt prius
dictum est. ergo differentia non est pars rei. Solo. licet eē rei
non habeat partes integrales et p̃tariuas. habet tamē partes essentielles
et definitiuas. et talis pars est differentia.

¶ Quartū caplm de Proprio

¶ Proprium vero quadrifariam diuidit: nam et id qd soli.

¶ In hoc quarto caplo Por. determinat de quarto p̃dicabili. scz de proprio
Et diuidit in tres partes. In quaz p̃ma ponuntur acceptiones proprii. In
secūda remouet vnū dubiū. Et in tertia eligit acceptiōem proprii intentā.

Querif Quare proprium p̃cedit acc̃ns Solo. qz p̃uertibile est
ante incōuertibile. sed propriū p̃dicat in quale p̃uertibile. et
acc̃ns p̃dicat in quale incōuertibile. q̃ propriū p̃cedit acc̃ns.

Querif Quot sunt modi proprii Solo. quatuor. Et rō illius
est. qz omne proprium sunt effectiue a p̃ncipiis sp̃ci. vel q̃ flu
it ex eis adequate vel inadequate Si adequate hoc est dupl̃. qz vel trans
mutabiliter. vel intransmutabiliter. si trāsmutabiliter sic est proprium tercū.

Predicabiliū Porphiri.

mō si intransmutabiliter sic est proprium quarto mō. Si vero fuit ex pñci-
pijs spēi inaequare hoc est dupl'r. quia vel pñcipia pñij excedūt pñcipia
spēi. z sic est proprium secūdo mō. vel pñcipia spēi excedūt pñcipia pñij. z
sic est proprium quarto modo.

Ar Pñus pñmo thopicor ponit solum tres modos pñij. scz pñij
ad aliquid. pñijum quando. et pñijum simpl'r. ergo supflue ponit
tur hic quatuor. Solo. neganda est pñsequentia. Et ratio est. qz pñus pñ
mo topicor sub illis tribz modis cōprehendit istos quatuor. quia pñijum
simpl'r vocat pñijum quarto modo. z pñijum quando vocat pñijum tercio
mō. et sub pñio ad aliqd pñhendit duos pñmos modos. qz illi duo modi
sunt soli ad aliqd hoc est in respectu pñij.

Querit Quid est pñijum pñmo modo. Solo. pñijum pñmo
mō est qd pñenit soli. sed nō omī soli sup' spēi. z nō oī.
sup' indiuiduo illius spēi. Exemplum est. vt esse medicū vel esse geos
metricū. Et ratio istus est. quia proprium primo modo consequitur pñ
cipia vnius determinate speciei contingenter. Et ergo in quantum conse-
quitur pñcipia determinate speciei sic conuenit soli spēi. Sed in quantum
pñsequitur illa contingenter sic non conuenit omni indiuiduo illi spēi. Si
tur pñ de eo quod est esse medicū.

Ar Esse medicū non pñenit soli homini. ergo non est pñijum primo
modo. Anecdens pñatur. quia etiam conuenit canibz. iuxta com-
munes versus. Condicione bona sunt in cane bis duo dona. Est lingua
medicus. dominoqz fidelis amicus. Sentit odoratu. fugit eius latro las-
tratu. Solo. qz canis est bene medicus a natura in quantum scilicet habet
linguam porosam qua laetendo desiccet z purgat vlcera z vulnera. sed
non est medicus per artem medicine studio z labore acquisitam. sicut hic
Porph' loquitur de esse medicū.

Contra. esse medicū pñ artem medicine pñenit omī homini. q non est pñ
ijum pñmo modo. Anecdens pñatur. qz omīs homo aptus natus est ha-
bere habitū medicine. Solo. qz esse medicū accipit dupl'r. Vno mō vt
dicat aptitudinem. z sic nō est pñijum pñmo modo homini. sed pñijum quarto
mō. Alio mō vt de actū. z sic est pñijum pñmo mō. qz nō omīs hō est actu me-
dicus. licet bene fm nature aptitudinem.

Querit Quid est pñijum secūdo mō. Solo. pñijum secūdo
mō est qd pñenit omī z nō soli. Exemplū est. vt esse bipe-
dem pñenit oī hōi. sed nō soli. qz etiā accidit quibz dā autb. Et rō ista est
qz pñijum secūdo mō pñsequitur pñcipia cōia. ideo nō pñenit soli spēi. sed qz pñseq-
tur illa de necessitate. ergo pñenit omni indiuiduo talis speciei. vt esse bipe-
dem. vt patuit

Ar Esse bipedem nō pñenit omī hōi. ergo nō est pñijum secūdo mō
hōi. An. pñatur. qz nō pñenit his quibz amputati sunt pedes.
Solo. licet pñ accūs z fm actum esse bipedē nō pñeniat omī hōi. vt bene pñ
bat argumentū. tū pñenit omī homini fm aptitudinem

Preparationes

Queris Quid est proprium tercio modo. Solo. proprium tercio modo est quod conuenit omni soli. sed non semper. ut homini in senectute canescere. Et ratio istius est. quia proprium tercio modo persequitur principia propria speciei de necessitate. sed non intransmutabiliter. Et ergo quia persequitur principia propria speciei. ideo inest soli. Et quia de necessitate. ergo inest omni. Et quia non intransmutabiliter sed transmutabiliter. ergo non inest semper.

Ar Canescere non puenit omni homini. ergo non est proprium tercio modo. Ans. pbat. qz non omnis homo canescit. ut patz de iuuenibz Solo. qz canescere puenit omni homini. sed non semper. p qualiter differencia tps. sed solum tempore senectutis.

Ar Plures in iuuentute canescunt. ergo non conuenit homini solus. p tempore senectutis Solo. qz est duplex canities. scz naturalis et illa non puenit homini nisi in senectute propter humiditatem sui cerebri et defectum caloris naturalis. homo enim habet maximum cerebrum respectu sui corporis et humidissimus cuius humiditas temperatur qdum calor naturalis fuerit fortis. sed procedente etate et calore frigescente incipiunt humores putrescere et tunc faciunt pilos canescere. Alia est canities accidentalis que puenit ex aliquo accidente scz vel ex nimia sollicitudine vel cura tmi qz solet dici Cura facit canos. Quis homo nesciat anos. vel ex tristitia seu displicentia. quomodo dixit Boetius. Intempellui vertitur vertice canis. Aut propter debilitatem complexionis. aut propter infirmitatem et multa alia similia. Et ista canities accidentalis bene potest conuenire homini tempore iuuentutis. Sed tale canescere non ponitur hic proprium tercio modo homini.

Ar Canescere etiam conuenit lupis. ergo non conuenit soli homini. et per consequens non est proprium tercio modo Solo. qz lupi. p seipso non canescunt sed grisescunt.

Queris Quid est proprium quarto modo Solo. proprium quarto modo est quod accidit omni soli et semper. sicut risibile conuenit homini. Et ratio istius est. quia proprium quarto modo persequitur principia propria speciei de necessitate et intransmutabiliter adequate. et ergo puenit omni soli et semper.

Ar Si ista definitio proprii quarto modo esset vera tunc sequeretur qd divina vltima esset proprium quarto modo. sed hoc est falsum. ergo. Sequela probatur. quia puenit omni soli et semper. ut patz de rationali respectu hominis. Solo. qz divina excluditur per hoc qd dicitur accidit. quia divina non accidit sed puenit essentialiter ei cuius est divina.

Ar In ista definitione proprii quarto modo ponitur opposita. qz non est bona. Ans. pbat. qz dicitur omni et soli que opponuntur. Solutio. qz ille particule non referuntur ad idem sed ad diuersa. qz soli refertur ad speciem. et omni ad individua eiusdem speciei.

Predicabiliū Porphiri

Queritur Quod est illud dubiū qđ remouet por. in textu. So-
lutio quia dictū est exemplificando qđ risibile est propriū
quarto mō homini posset aliquis dicere qđ hoc nō videt̃ verum. quia hos
mo non semper ridet. hoc ergo remouēdo dicit porphiriū qđ licet homo
non semper actu rideat tamē est semper aptus natus ad ridendū. Et ergo
semper naturale est homini qđ sit risibilis sicut equo qđ sit hinnibilis.

Queritur De quo mō propriū est hic principaliter adpositū. So-
lutio per. de quarto. Et rō est qđ illa que sunt quarto
propria nominantur proprie propria et perueniuntur predicant de suis speciebus. Exem-
pli gratia nos dicimus qđ quicquid est hinnibile est equus et contra quicquid
est equus est hinnibile et sic de alijs.

Queritur Utrum propriū quo ad omnes suos modos sit predicabile
ab alijs distinctū. Solutio qđ non sed solū propriū quar-
to modo est predicabile ab alijs distinctū. Et p̃hs p̃mo thopicoz dicit qđ ni-
hil refert propriū qđ et propriū ad aliqd accidentia dicit. Utrum tamē est qđ illa p̃-
pria sub alia rōne formali dicuntur propria et sub alia rōne accidentia. qđ acci-
dentia dicuntur comparando ea absolute ad sua subiecta. sed dicuntur propria
comparando ea ad causas suas quas hñt in suis subiectis.

Ad Propriū quarto modo non est predicabile. qđ nō ē distinctū predi-
cabile ab alijs. Quis probatur. quia omne predicabile debet predicari de
pluribus. sed propriū quarto modo predicatur de vna sola specie. ergo non
est predicabile. Solutio qđ licet propriū quarto modo predicetur solū de
vna specie cum qua conuertitur. predicatur tamē de multis indiuiduis que
sunt sub illa specie. et ex hoc habet rōnem vltis. Quia propriū non oritur a
specie abstracta ab indiuiduis. sed oritur a specie per inclinacionem quam
habet ad indiuidua.

Ad Omne predicabile debet definiri p̃ suū modū predicandi. sed propriū
quarto mō sic nō definit̃. qđ non est predicabile. Solutio 3̃ per.
explicite non definit propriū p̃ istū modū predicandi tamē ille facit ut possit
ser traher eius definitione. quia p̃ hoc qđ dicit. propriū est qđ accidit omni
soli et semper. Innuat satis qđ propriū conuersim predicatur de re et non indis-
cat quid est esse rei.

Ad Propriū est accēs. qđ nō est predicabile ab oibz alijs distinctū. Quis
probat. qđ nō ē suba. qđ ē accēs. So. qđ propriū bñ ē accēs predicamēta
le 3̃ nō ē accēs predicabile. et hoc dictū fuit prius circa numerū predicabiliū

Queritur Utrum propriū quarto modo seu propria passio distinguitur
uatur realiter a suo subiecto. Solo qđ sic. Et rō illius
est. quia illa distinguuntur realiter que distinguuntur predicamentaliter. sed
propria passio et suū subiectū distinguuntur predicamentaliter. ergo etiā rea-
liter. Maior patet. quia predicamenta sunt primo diuersa. 3̃ minor p̃-
batur. quia propria passio est naturalis potentia de secunda specie qualitaris
sed subiectum est substantia. Preterea illa distinguuntur realiter de quibz
verificantur realia contradictoria predicata sed de propria passione et suo

Reparationes

subiecto verificant realia cōtradictoria p̄dicata. q̄ distinguūt realiter. **Q**uod not. p̄batur. q̄ de subiecto dicit q̄ subternit p̄prie passiōi. sed de passiōe non dicit q̄ subternit passiōi. Etā de passiōe dicit vere qd̄ ē i subiecto sed de subiecto non dicit q̄ sit in subiecto s̄ illa sunt p̄radictoria p̄dicata.

Respondeo. Illa que eadem generatōe generant. et eadem corruptōe corrūpūt sunt idem realiter. sed p̄prie passio et suū subiectū sunt h̄mōi ergo sunt idem realiter et p̄ p̄sequens nō distinguunt. Solo maior ē vera de his que generant eadem generatōe et corrūpūt eadem corruptōe per se et intrinsece. Jam p̄prie passio et subiectū nō generant eadē generatōe p̄ se et intrinsece. sed subiectū generat p̄ se et intrinsece tanq̄ intrinsece terminus generatōis. et p̄prie solū p̄ accēs ex p̄prie et extrinsece tanq̄ extrinsecus terminus generatōis et cōcomitans.

Respondeo. Illa nō distinguūt que h̄z eadem p̄ncipia. sed p̄prie et suū subiectum habent eadem p̄ncipia. q̄ non distinguūt. **S**olutio h̄z sunt eadem p̄ncipia subiecti seu speciei et p̄prie nō tū eodē mō nec in eodē ḡne eā. quia p̄ncipia que sūt p̄ncipia intrinseca sp̄ci in genere cause foīa h̄z sunt p̄ncipia extrinseca p̄prie in genere cause efficiētis. Et si dicat cā efficiens et materia nūq̄ coincidunt. sed subiectū est materia p̄prie q̄ nō est causa efficiens eius. **S**olutio causa efficiens et materia ex qua nūq̄ coincidunt sed bñ causa efficiens et materia in qua quo mō est in apposito.

Capitulū quintū

Accidens est qd̄ adest et abest preter subiecti corruptōe

In hoc quinto capitulo p̄t. p̄ter determinat de q̄nto et vltimo p̄dicatibilibi s̄z de accidente. Et diuidit in tres partes. In quaz. prima p̄t. ponit vñā definitiōem accidentis. In secūda diuidit accidens. Et i tertia ponit duas alias definitiōes eiusdem.

Querit̄. Utrū accidens sit distinctū p̄dicabile ab alijs. **S**olū q̄ sic. Nam q̄ sit p̄dicabile patet quia sibi cōuenit rō vniuersalis que est esse in multis et dici de multis. Et q̄ sit distinctū p̄dicabile. Probat̄ quia habet distinctū modū p̄dicandi qui est p̄dicari in quale accidentale incōuertibile. Et q̄ ille modus p̄dicandi inter omnes modos p̄dicandi est imperfectior. q̄ accēs etiā ē vltimū in ordine p̄dicabilū

Respondeo. Accidens nō est p̄dicabile. q̄ nō est distinctū p̄dicabile ab alijs. **A**ns. p̄batur. q̄ accēs nō est vlt cū vlt sit vbis et semp. accēs vlt rō est hic et nunc. q̄ accēs nō est p̄dicabile. **S**olutio accēs p̄t. considerari dupliciter. Vno mō in particulari vlt est in hoc vel in illo subiecto et sic est hic et nunc et nō est vlt p̄dicabile. Alio mō in vlt et inq̄strū abstrahit ab hoc et ab illo subiecto et p̄t. ad subiectum in cōmuni et sic est vbis et semp et hoc modo etiā ponit esse p̄dicabile.

Querit̄. Quot sunt definitiōes accidentis posite a p̄t. **S**olū latio q̄ tres. quaz. prima datur de accidente per compositionem ad subiectum in quo et a quo habet esse. Secūda vero datur de ac

Predicabiliū Porphiri.

eidente p comparōnem ad suā causam p quā est in subiecto. Et terciā da
tur de eo p comparōnem ad alia vltia seu p̄dicabilia. Et p hoc soluit argu
mentū quo posset argui q̄ vnius definiti debet esse solū vna definitio.

Ad Accidens non potest definiri. Genus non est aliqua definitio. Aliis
pbat. quia solū species definit fm Boetii. Solo sola spēs des
finit. vel illud qd̄ habet modū speciei. Iam accidens acceptū p̄ secunda in
tentione prout hic definit habet modū speciei et hoc sufficit.

Querit Que est prima definitio accidentis. Solutio prima
definitio est q̄ Accidens est qd̄ adest et abest prater sub
iecti corruptionē. Et illa definitione subintelligit vlt loco generis sicut in
definitionibus aliorū p̄dicabiliū.

Ad Nulla bona definitio debet dari p̄ opposita copulatiue coniuncta
sz ista ē h̄mōi. q̄ nō ē bona. Vno p̄ q̄ dicit adest et abest. So
q̄ adest vlt abest illa definitio nō dicit act⁹ sz aptitudines sz nō ē incōue
niens aptitudines oppositorū copulatiue cōiūgi et esse simul et dici de eodē

Arguitur Illud qd̄ adest et abest illud est corruptibile sed accidēs
non est corruptibile. quia tunc non esset vniuersale. ergo accidens nō adest
et abest. Solutio q̄ illud qd̄ adest et abest fm actum hoc est tene corrup
tibile. sed non illud qd̄ adest et abest fm aptitudinem. Iam dictum fuit
q̄ adest et abest non dicunt hic actus sed aptitudines. et sic accidens in vni
uersali tene adest et abest.

Arguitur Si ista definitio accidentis esset bona tunc sequeretur
q̄ crines essent accidentia similiter capitū esset accidens. sed hoc est falsū
ergo illud ex quo sequitur. Sequela patet quia possunt adeste et abesse p̄
ter subiecti corruptionem. Solutio q̄ omnia illa excluduntur per hoc
qd̄ dicitur adest et abest. quia adest valet ibi tñ sicut aptitudinaliter affir
matue predicatur. Et abest sicut aptitudinaliter negatiue predicatur

Ad Nullum accidens potest abesse subiecto. ergo ista definitio est fals
sa. Accidens pbat. quia si posset abesse subiecto tunc posset p̄
se stare sine subiecto qd̄ est falsum. Solutio q̄ abesse in definitione acci
dentis non debet capi positue vt idem est q̄ separari existere. sed potius
negatiue vt idem est qd̄ non inesse vel non inherere vnde accidens q̄dū ē
est in subiecto. Sed potest tene subiecto abesse et sic non esse.

Ad Viuere est accis et tamen viuere non potest subiecto suo abes
se. ergo ista definitio est falsa. scda pars accidentis patet. quia viuere in vi
uentibus est esse. sed esse non potest viuentibus abesse. Solo viuere ac
cipitur dupliciter. Vno modo vt dicit actū scdm m̄ptū viuere est idem
q̄ vitalem operatōnem exercere. et sic est accidens et potest adeste et abesse
quia viuens non semper exercet vitales operatōnes. Alio modo dicit ac
tum p̄mū m̄ptum sz viuere est idem q̄ esse viuū habere et sic non est acci
dens viuētis sed est in genere substantie et licetiam nō pōt abesse.

Reparatiões

Querit quò diuidit accēs So
lucio accēs diuidit in accēs

Sepabile vt dormire iacere

Insepabile vt nigredo i coruo
et ethiope.

Et rō istius diuisionis est. quia omne accidēs pūmune fuit a pñcipijs com
plexionabilibus indiuidui. vel ergo illa pñcipia sunt facilliter mobilia a sub
iecto. 2 sic causatur accēs sepabile. vel sunt firmiter radicata in subiecto 2
sic causatur accidēs insepabile.

Ar Nullū est accidēs insepabile. ergo ista diuisio est falsa. **Ans** phatur
quia omne accidēs adest 2 abest preter subiecti corruptionē. vtz
ex definitiōe tam data. Solutio q accidēs non dicit hic insepabile cō
tradictorie quali nullo modo sepabile. sed potius contrarie. quia difficulter
a subiecto sepa. vel posset dici q licet accēs insepabile non possit separi
fm rem. 2 ideo dicatur insepabile potest tamē tene separi fm rōnem. quia
vt dicit porphyrius coruus potest intelligi albus 2 ethiops nitens cando
re preter subiecti corruptionem.

Querit Que est secūda definitio accidentis. Solutio secūda de
finitio est q Accēs est qd contingit eidem inesse 2 nō
in esse. Et rō istius definitiōis est quia accēs inest subiecto suo p causam
variabilem 2 mutabilem. 2 g cōtingit ipm inesse vel non inesse

Ar Si ista definitio esset bona sequeretur q manus esset accēs. sed hoc
est falsum. Illud ex q sequitur. Sequa pbat qz ptingit manū inesse
forti vel non inesse. Solutio q alius est modus essendi in quo manus
vel aliq pars integralis ē in toto 2 alius quo accēs ē i subiecto. 2 ergo ar
gumentū laborat in equiuocis equocat em modus essendi in.

Querit Que est tertia definitio accidentis. Solutio tertia de
finitio est q accidēs est qd neqz est genus n. qz species
neqz differentia neqz ppiū semper aut in subiecto subsistens. Et in definiti
tione subintelligitur vniuersale p genere 2 negatio alioz predicamentū p
differentia.

Ar Nulla bona definitio dz dari p negatōne. sz ista ē hmoi. q nō ē bo
na. Solutio nulla bona definitio dz dari p purā negatōne. qz
bñ p dari p negatōne dūmodo cū negatōne ponat aliqua particul
mariua 2 sic est hic. qz hic addit scmp aut in subiecto subsistens. Et sic p
dici q nulla bona definitio dz dari per negatōnem nisi talis negatio det
telligere aliquā affirmatōne. Et sic est in pposito quia p negatōne 2 n
tione alioz p dicabilitū datur intelligi ppius modus p. dicandi ipm
cidentis qui est predicari in quale accidentale inconuertibile. per quod
posteriori ab alijs distinguit.

Querit Quare accēs plus definit p negatōem alioz p dican
tū q genus vel species vel aliqd alioz. Solutio

Pr

hoc ē p
et sic quia al
nem ipoz de
nis vel ipius
notum p ali

Secūda
retritas. sed
sic pūat q
per abnega

Qu

per est in sub
accidēs qu

Ar

Solutio

q in sacram
turam suā
ralem 2 du

Ar

Solutio

est in subie
plus non

p oibus r
durations

L
sed gen

In b

dicabit

ferentia

dicabit

Qu

hoc tamen

cieb 2 in

tm cur

porphiri

Qu

Predicabiliū Porphiri

Quod hoc est propter duas causas. Prima est quia accidens est ultimum predicabile. et sic quia alia predicabilia prius definita sunt sic accens potest bene per negationem ipsorum definiri. Sed si aliquod procedens definire per negationem posterioris vel ipsius accens tunc committeretur petitio principii. quia definiret ignotum per aliud ignotum.

Secunda causa est quia alia predicabilia sunt necessaria quod ad suas inherencias. sed accens quo ad suam inherenciam non cadit sub necessitate et sic prius quodammodo necessitatem inherencie in aliis repertam et generaliter per abnegationem aliorum definitur.

Queritur Quare in illa definitione dicitur semper in subiecto subsistens. Solutio ratio illius est quia accens esse est inesse. et semper est in subiecto subsistens. Et etiam patet ex nominis interpretatione dicitur enim accens quatenus ad cadens vel a cadens.

Ad Accidentia in sacramento eucharistie sunt accidentia etiam non sunt in subiecto. sed male dicitur semper autem in subiecto subsistens.

Solutio Accidentia secundum naturam semper est in subiecto subsistens. Sed quod in sacramento altaris accidentia non sunt in subiecto hoc non est secundum naturam suam vel per potentiam aliquam naturalem sed per potentiam supernaturalem et diuinam miraculose.

Ad Dicitur est prius quod accidens contingit eidem inesse et non inesse. et quod accens adest et abest. sed non est semper in subiecto subsistens.

Solutio quod accens quod dicitur est et quod dicitur habere esse in rerum natura. tunc semper est in subiecto subsistens quoniam autem non est in subiecto tunc est corruptum et amplus non est. Ergo dicitur Albertus quod semper non dicitur ibi distributionem per omnes rationibus generaliter sed dicitur distributionem pro omnibus partibus durationis accidentis.

Tractatus secundus

Comune quidem est omnibus de pluribus predicari sed genus quidem etiam

In hoc secundo tractatu et finali istius libri per determinat de quinque predicabilibus perparue comparando scilicet ea ad invicem penes convenientiam et differentiam. Et dividit in quinque capitula. In quorum primo agit de preparatione predicabilium in generali penes convenientiam et differentiam.

Queritur In quo conveniunt omnia predicabilia. Solutio in hoc conveniunt quod commune est omnibus predicari de pluribus. Sed hoc tamen differenter. punit eis quia genus et differentia predicant de speciebus et individuis. species vero solum de individuis. primum de una specie tamen cuius est primum. et accens de speciebus et individuis. Et de omnibus illis ponit porphirius exempla in textu.

Queritur Que est ratio illius convenientie quod commune est omnibus predicabilibus predicari de pluribus. Solutio ratio illius est quod omnia

Reparationes

pdicabilia sunt vniuersalia, sed vlt est illud qd apertū natum est esse i multis et dici de multis.

Ar Predicari de pluribus est ppiū pdicabilibz. q nō est eis cōmune p mune z ppiū pparata ad vñū bñ opponitur, sed nō qñ pparatur ad diuersa sicut fit in pposito. Nam pdicari de pluribz dicit p mune pdicabilibz qñ comparant inter se quia sic conueniunt oibz. Sed dicit ppiū eis qñ pparant ad indiuidua quibus non conueniunt.

Capitulū secundū

Cōmune autē est generi et dñtie cōtinentia specierum

In hoc secūdo capitulo porphirius specialiter comparat genus ad alia q̄ tuor. Et p̄m hoc diuidit istud caplm i q̄tuor ptes. In quaz p̄ma comparat genus ad differentia. In secūda ad speciem. In tertia ad ppiū. z in quarta

Querit Quare porphirius compando predicabilia ad invicem hic pponit dñtiam speciei cum tamen superius definie do ip̄a pposuit speciem differentie. **Solutio** genus z species se habent correlatiue ad se invicem. z ergo oportuit vñū in ordine ad alterū definire. z sic oportuit post capitulū de genere immediate capitulū de sp̄e subiungere, vt seruaretur ordo doctrine. Sed ipsis definitis z cognitis pgruū fuit significare ordinē nature quia p̄m illius differentia est prior specie. quia differentia est principium speciei z constituens ipsam.

Querit Quō comparat porphirius genus ad dñtiam. **Solutio** dupliciter. Primo quo ad conuenientia. Et secundo quo ad differentia.

Querit Quot puenientias ponit generis z differentie. **Solutio** q̄ tres. Prima ē q̄ gen⁹ z dñā in hoc pueniūt q̄ vtrūq̄ p̄met sub se plures sp̄es q̄uis gen⁹ adhuc plures p̄tineat q̄ dñā. vt aīal cōtinet sub se hoīem z alia rōnalia. rōnale vero solū p̄met rōnalia scz hoīem z deum.

Ar Sensibile ē dñā aīalis z tñ p̄met tot sp̄es q̄t aīal. q̄ istud dictum est falsum. **Solutio** q̄ dictū por. non intelligit de differentia constitutua sed diuisiua.

Secūda puenientia ē q̄ sicut q̄cūq̄ pdicant de gñe. etiā pdicant de sp̄ibz p̄tenti sub genere. ita q̄cūq̄ pdicant de dñā pdicatur etiā de specie p̄eam p̄stutua z de oibz indiuiduis illius speciei.

Tercia ē q̄ sicut destructo genere destruit oīa q̄ sub ip̄o sunt sic etiā destructo dñā destruit oīa que sub ip̄a sunt. Et rō illius puenientie est quia destructo priore semper destruit inferius.

Querit quot dñtias ponit por. inter gen⁹ z dñtiam **Solutio** sex. Prima est q̄ genus pdicatur de pluribz p̄ dñtiam aut aliq̄d alioz p̄ dicabilū. Et hoc intelligit de differentia diuisiua z non p̄stutua.

Predicabiliū Porphiri

Ar Prius dicitur est q̄ oīa p̄dicabilia pueniunt in hoc q̄ p̄dicantur de pluribus. s̄ p̄dicari de plurib⁹ genus non differt ab alijs. So^o q̄ hoc cōplexum de pluribus potest exponi dupliciter. Uno mō vt tñ valet sicut de multis. 2 sic oīa p̄dicabilia conueniūt in hoc q̄ p̄dicant de pluribus. Alio modo potest exponi p̄p̄tue vt valet tñ sicut de magis multis et sic gen^o differt a dīnīa 2 ab oīb⁹ alijs q̄ p̄dicat de pluribus vt hic dī.

Ar Exponēdo de plurib⁹ comparatue sic accīis p̄dicat de pluribus q̄ genus. s̄ non puenit generi. Alijs p̄batur. q̄ accidēs p̄dicat de mī diuiduis diuersarū specierū. 2 de sp̄eb⁹ illoz indiuiduoz 2 etiā generibus. So^o 3 accīis p̄dicat de plurib⁹ q̄ gen^o q̄tū ad numerū suppositorum et subicibiliz tñ genus excedit accīis in intentōib⁹ subicibiliz. q̄ genus p̄dicat p̄ se 2 directe de sp̄eb⁹ 2 indiuiduis. S3 accīis solum p̄dicat directe de indiuiduis 2 indirecte de sp̄eb⁹ 2 generib⁹.

Secūda dīnīa est q̄ genus cōtinet dīnīas potestate vt aīal p̄tinet rōnale 2 irrōnale non autem econtra.

Tercia dīa est q̄ gen^o ē prius dīnīis q̄ p̄tinet p̄tē. Et hoc patet a signo q̄ sublatīs generib⁹ auferūtur simul dīnīe. sed sublatīs dīnīis non oportet genera auferri vt sublato aīali auferūt etiā rōnale 2 irrōnale. s3 nō econtra. quia si oīes dīnīe diuīsiue aīalis auferant adhuc potest intellīgi substantia animata sensibilis que est aīal.

Quarta differentia ē q̄ genus p̄dicatur in quid. sed differentia in q̄le bene possunt esse plures differentie vt rōnale mortale discipline susceptibile mente sunt differentie hominis.

Sexta dīnīa est q̄ genus in p̄stitutiōe sp̄ei simile est materie sed differentia similis forme.

Querit Quō pōt. compat genus ad speciem. Solo dupliciter. primo quo ad conuenientia. scđo quo ad dīnām

Querit Quot pueniētias ponit inter gen^o 2 sp̄em. Solo q̄ tres. Prima ē q̄ vtrūq̄ p̄dicat de plurib⁹. Secūda cōuenientia est q̄ vtrūq̄ prius ē eo de q̄ p̄dicat. Tercia est q̄ vtrūq̄ eorū est totum ad ea de quibus p̄dicatur.

Querit Quot dīnīas ponit inter gen^o 2 sp̄em. Solutō septē. Prima ē q̄ genus continet sub se species. Species vero continentur 2 non continent genera.

Secūda est q̄ oportet genera p̄iacere fm̄ intellectū ip̄is sp̄eb⁹. Et rō est q̄ genera non constituunt species nisi informata 2 contracta specificis differentijs. Sed illud qđ formatū 2 contractū constituit aliud 2 oportet p̄iacere 2 p̄intelligi fm̄ intellectum.

Tercia ē q̄ genera sunt priora sp̄eb⁹ q̄ sunt cause specierum.

Quarta est q̄ interemptis generibus simul etiā interimūt species. s3 non econtra. quia omnibus speciebus interemptis adhuc saluatur genus fm̄ intellectum licet non fm̄ esse reale.

Reparationes

Quinta differentia est q̄ genera p̄dicant vniuoce de speciebus sed species de generibus minime.

Sexta differentia est q̄ genera abundant a speciebus p̄tinentia specierum quia p̄tinent sp̄s. Sed sp̄s abundant a generibus p̄tinentia p̄p̄iaz dīaruz q̄ dītne sunt in sp̄bus actu. in generibus vero solū potestate.

Septima dīctia est q̄ sp̄s nunq̄ p̄t fieri generalissimū. nec ecōtra gen⁹ nunq̄ potest fieri specialissimū.

Queris Quō comparat⁹. genus ad p̄p̄iū. Solo dupliciter. primo quo ad cōuenientia. 2. scdo quo ad dīctiam.

Queris Quot cōuenientias ponit⁹. inter genus 2. p̄p̄iū. Solutio tres. Prima est vtrūq̄ scz tam genus q̄ p̄p̄iū sequitur specie de qua p̄dicat⁹ s̄m ordinē cōsequente.

Secūda est q̄ vtrūq̄ scz tam genus q̄ p̄p̄iū equaliter p̄cipiat a speciebus 2. non s̄m magis 2. minus.

Tercia est q̄ cōmune est vtrūq̄ scz tam generi q̄ speciei p̄dicari vniuoce.

Ar Propriū est accēs p̄dicamētale. sed accēs nō pōt vniuoce p̄dicari de subiecto. Ista cōuenientia est falsa. Solutio licet p̄p̄iū nō p̄dicet vniuoce definitōne dicente quid qua definit in suo genere. tamē bene p̄dicatur vniuoce definitōne dicente p̄pter quid que datur p̄ principia sui subiecti. Alij dicunt q̄ predicatio vniuoca accipit dupliciter. Vno mō p̄ predicatōne essentiali. 2. sic p̄p̄iū nō p̄dicat vniuoce. Alio mō p̄ oī p̄dicatōne necessaria 2. ordinata. 2. sic p̄dicatio p̄p̄ij est vniuoca.

Queris Quot differentias ponit⁹. Por. inter genus 2. p̄p̄iū. Solo quinq̄. Prima est q̄ genus s̄m naturam p̄p̄iū us est in eo de quo p̄dicatur sed p̄p̄iū s̄m naturā 2. intellectū est posterius specie de qua p̄dicatur.

Secūda differentia est q̄ genus necessario p̄dicat⁹ de plurib⁹ speciebus sed p̄p̄iū predicatur solum de vna specie cuius est p̄p̄iū.

Tercia differentia est quia p̄p̄iū predicatur cōuertibiliter de eo cui⁹ est p̄p̄iū. sed genus de nullo predicatur cōuertibiliter.

Quarta differentia est q̄ p̄p̄iū in est omni soli 2. semper. sed genus in⁹ est bene omni 2. semper speciei de qua p̄dicatur sed non soli. quia etiam in est alijs speciebus.

Quinta differentia est q̄ species interempte nō simul interimūt genera quoz sunt species. sed p̄p̄ia interempta simul interimunt ea quibus sunt propria 2. eōtra.

Ar Posterius non destruit prius. sed p̄p̄iū est posterius sp̄e cuius est p̄p̄iū. q̄ non destruit seu interimit sp̄em. Solutio q̄ argumētum pbat bene q̄ p̄p̄iū nō interimat v̄l destruat sp̄em causaliter sed bene tñ cōcomitatur. Et hoc p̄pterea q̄ p̄p̄iū 2. sp̄s h̄nt eadem p̄ncipia. 2. ergo quia corruptio p̄p̄io corripitur p̄ncipia p̄p̄ij que etiā sunt p̄ncipia sp̄s ciei. q̄ cōcomitanter etiā corripit species.

Queris quō cōpat⁹. genus ad accēdens. Solutio dupliciter

Predicabiliū porphiri

pmo quo ad puenientiam. scdo quo ad drām.

Queritur Quō ppar gen⁹ ad accñs q̄ ad pueniētā. So⁹ ponit vnā pueniētā Et dī q̄ in h⁹ pueniūt gen⁹ 2 accñs q̄ vtrūq̄ p̄dicat de plurib⁹. Et hoc puenit t̄ accñs i sepabili dī q̄ i inseparabili. Sicut exēpli gr̄a moueri (q̄ ē accñs sepabile) de val de mult⁹ p̄dicat Et nigrum (quod est accñs inseparabile) p̄dicatur de omnib⁹ corp⁹ vīs ethiopi⁹ 2 de multis inanimatis scz de carbonib⁹ ebēno 2c.

Queritur Quor differentias ponit porphirius generis et accñtis. Solutio q̄ quattuor. Prima est q̄ genus est añ spēs de q̄bus p̄dicatur sicut p̄ncipium añ p̄ncipiātū Sed accidētia sunt posteriora spēsbus 2 indiuiduis de quib⁹ p̄dicantur. **¶** Scda drā est q̄ genera equaliter p̄cipant a spēsbus. S3 accidētia non p̄cipant equaliter a spēsbus vel indiuiduis s3 fin magis 2 minus. **¶** Tertia drā est q̄ accidētia p̄ncipaliter 2 imēdiate subsistunt in indiuiduis q̄ sunt eoz p̄pna subiecta. S3 genera 2 spēs naturalr sunt p̄pna in indiuiduis q̄ genera sunt p̄ncipia essentialia spēs 2 spēs sunt totū eē indiuiduis q̄ quod ē p̄ncipium p̄ncipiū ē etiam p̄ncipium p̄ncipiātū. **¶** Quarta ē q̄ genera p̄dicantur in eo quod quid est de spēsbus. S3 accidētia p̄dicantur solum in quale.

Querit Quō docet porphirius reducere omēs istas drās ad certum numex. Solutio dī q̄ q̄ quinq̄ sunt p̄dicabilia 2 vnum q̄d̄ differt ab alijs quattuor sic sunt quater q̄nq̄ drāe 2 q̄ quater q̄nq̄ faciunt viginti. ergo in toto sunt viginti drāe p̄dicabilius S3 tamē q̄ posteriora p̄dicabilia differūt a p̄pribus eisdē differētijs q̄b⁹ p̄pna differebant a posteriorib⁹. ergo nō est necesse omēs illas drās toties ponere s3 manēt solum decem ita q̄ genus habz quattuor differētia tres spēs duas 2 p̄prium vnā.

¶ Tertium capitulum.

Comune ergo differentie 2 speciei est equaliter participari

In hoc capitulo porphirius ppar drām ad alia p̄dicabilia. Et diuis dītur in tres p̄tes. in quarum p̄ma ppar drām ad spēm. In scda ad p̄prium. 2 in tertia ad accidens.

¶ Querit Quō ppar drām ad spēm. Solutio duplr. pmo quo ad cōuenientiam. scdo quo ad differētiā.

Querit Quor pueniētiās ponit inter drām 2 spēm. So⁹ lutio duas. Prima ē q̄ p̄mune ē vtrūq̄ scz drāe 2 spēi equaliter p̄cipant a suis inferiorib⁹. Scda ē q̄ drā 2 spēs sp̄ assunt his a q̄bus p̄cipantur. Exēpli gr̄a. vī sp̄ socrates ē ratiōnalis 2 sp̄ ē homo. Et ex isto passu allegatur a utroq̄ itas qua p̄muniter dī. Siue socrates sic siue nō sic sp̄ est ratiōnalis 2 homo.

Querit Utz illa auctoritas porphiri sit vera. Solutio q̄ sic Et ratiō illius est. q̄ quādocūq̄ habitudo p̄dicat ad

Reparationes

subiectū est ppetua tunc pōnes semp sunt vere. Sed sic est de illis pōm
bus. socrates est rationalis socrates est homo. ergo ille pōnes sunt semp
vere. Vnoq. pbatur qz in eis pdicat spēs vel dīa de indiuiduo s3 habitu
do generis ad spēm vel spēm vī dīne ad indiuidua est ppetua vt dicitur aut
ecenna 2 algaſel. Preterea scdo. omīs pō essentialis est necessaria 2 s3 ve
ra. s3 ille socrates est homo socrates est rationalis sunt pōnes essentialēs. er
go sunt necessarie 2 s3 vere. Preterea tertio. socrate corrupto ista est vera.
Socrates est socrates. qz ibi idē pdicat de seipō. S3 ad illam socrates est
socrates. scd̄tur ista socrates est homo. qz pns est de intellectu aūtis. ergo
socrate corrupto adhuc ista est vera. socrates est homo 2 p pns siue socra
tes sit siue nō sit semp est homo 2 rationalis 2c.

Ar Vere ens nō pē pdicari de nō ente. S3 socrate nō exīte adhuc
hō est vere ens. ergo nō pē pdicari de socrate nō ente. Vnoq. p
batur qz adhuc hō saluat in alijs suppositis exīstētib. Solutio qz quā
do dī Socrates est hō ibi nō pdicat exīstēs de nō exīte. s3 pdicat natura
humana pcepta. vt dicibilis de plurib. de eadē natura pcepta vt hec ē 2
singularis in quo qdē singulari ipa actu 2 intellectu includit. vñ nature
sic intellectu 2 ppare ad id in quo ipa actu 2 intellectu includit accidit ex
istere vel nō exītere. Et ergo ad veritatē talū pōnum nō requit exīstē
tia rerum. s3 sufficit sola vñio extremor. vñ solet dici qz tales pdicatōnes
fundant in ppetua habitu dine 2 ordinabilitate rez s3 generum spēm
dīarum 2 indiuiduor. adinuicem.

Ar Destructis pms substantijs impossibile est aliqd aliorum res
manere fm pfm in pdicamētis. ergo socrate nō exīstente vel ali
quo singulariū ille pōnes nō pnt esse vere. socrates est hō. socrates est ra
tionalis Solutio qz destructis pms substantijs impossibile est aliquid
alior. remanere fm esse exīstētie. qz illā hnt oīa alia a pms substantijs S3
bñ p aliquid remanere fm eē essentie 2 fm eē ordinis inferor. ad supius 2
ecōtra qz tale eē nō hnt alia a pms substāijs s3 est ppetuum.

Ar Bene scd̄tur. si socrates est hō. ergo socrates est. qz ibi arguit a
pōne deē tertio adiacēte ad ipm scdm adiacēs. s3 socrate nō ex
istēte ista nō est vera. socrates est. Et etiā ista nō erit vera. socrates ē homo
Solutio qz illa pñā nō valet. si socrates est homo. ergo socrates est sed
pmitit fallacia. quodāmō ad dicto fm quid ad dictum simplr. qz arguit
ibi ab esse essentie 2 pcepto ad esse exīstētie 2 ratū in natura. Et qñ dī qz
ibi arguit a pōne de est tertio adiacente ad ipm scdm adiacēs. Dm
est qz illa pñā nō tenet nisi in pdicatis accīdētalib. sicut qñ arguit sic socra
tes est alb. ergo est. nō aut in pdicatis essentialib. sicut est in pposito
Et ratio diuersitatis est. qz pdicata accīdētalīa realia nō pueniunt nī
sī exīstētib. Sed pdicata essentialia abstrahunt ab exīstētia 2 nō ex
istētia 2 ergo equaliter attribuntur exīstētib. 2 nō exīstētib.

Queritur Quot differentias ponit porphirius inter diffe
rentiam 2 speciem. Solutio quattuor. Qu

Predicabiliū porphiri

ma est q̄ drā p̄dicatur in quale sed spēs in quid.

Secūda drā est q̄ drā generica q̄ p̄rie drā est h̄z eē in pluribz spēs. Sed spēs q̄ ē p̄rie spēs sc̄z spēs specialissima n̄ h̄z eē i pluribz spēs s̄z solū i pluribz indiuiduis que sunt sub eadem specie.

Tercia drā est. q̄ drā s̄m naturā z intellectū ē p̄or spēs sicut p̄ncipiū est p̄us p̄ncipiatō. Et rō est. q̄ illud est p̄us s̄m naturā z intellectum a quo nō p̄uerit subsistendi p̄sequētia s̄z a drā ad spēm nō p̄uerit subsistendi cōsequētia. ergo differētia est p̄or spēs s̄m naturam z intellectum.

Quarta drā est. q̄ vna drā cōponit cū alia ad p̄stituendū spēm sicut rāōnale z mortale p̄ponunt ad p̄stituendū hōiem. s̄z vna spēs nō p̄ponit cū alia vt gignāt alia spēm. vñ q̄uis q̄dā equa in p̄ticulari cui dam alino in p̄ticulari p̄misceat ad muli generatōem. tñ equa sumpt̄r z vlt̄ sumpta nū q̄ vlt̄ alino p̄ueniens p̄ficiet mulum.

Quare repugnat duabz spēs p̄currere ad p̄stituendū tertie spēs nō aut differētijs. So^o q̄ rō diuersitat̄ ē. q̄ spēs est ens in vltio actu formāl̄ p̄fectū. s̄z ex duobz entibz actu z formāl̄ p̄fectis nō p̄t fieri tertiu s̄z ex duobz spēs nō p̄t fieri tertia spēs S̄z sic nō ē de differētijs. q̄ zc.

Mū due differētie sunt etiā entia in actu vel duo actus. ergo etiā ex duabz differētijs nō p̄t fieri tertiu sicut nec ex duabz spēs So lutio s̄z drāne sunt duo actus. tñ nō p̄uenit eis p̄stituere tertiu in q̄tum sunt actus s̄z inquantū vna ē alteri subordinata z in q̄tū vna est in potētia q̄da mō ad alia. Et hoc p̄z ex exēplis p̄or. exēplificāris de rōnali z mortali.

Mū ex equa z alino generat̄ mulus. z tñ sunt due spēs. q̄ due spēs p̄t p̄currere ad p̄stituendū tertie spēs Solo iā paruit. q̄ q̄uis p̄ticularis equa z p̄ticularis alinus p̄currāt ad generatōem muli p̄pter vlt̄ cōmūitatem z p̄plexionem z p̄portōnem seminum nō tamen equa z alinus in cōmūitē.

Contra Si nō repugnat indiuiduis seu p̄ticularibz tunc etiā nō debet repugnare spēsbus. p̄batur a simili. Solu tio q̄ non est simile. q̄ generatō nes sunt singulariū p̄mo metaphysice z er go p̄ actum generatōnis potest aliquid p̄ducia duobz indiuiduis diuersa rum spēs q̄d nō p̄t p̄ducia duobz spēs.

Queritur Quō p̄par porphirius drām ad p̄rium. So lutio p̄mo quo ad p̄uenientiam. z sc̄bo quo ad di fferentiam Et ponit p̄mo duas p̄uententias differētie z p̄pū. Prima ē q̄ vtrūq̄ sc̄z tam differētia q̄ p̄rium equaliter p̄cipatur a suis subiectibi bus. Secūda est q̄ vtrūq̄ sc̄z tam differētia q̄ p̄rium vniuersaliter inest illi cui inest. Et ratio illius est. quia vtrumq̄ attribuitur ei cui attribuit̄ tur s̄m nature potētiā. z ergo q̄uis aliquis vno pede vlt̄ vtroq̄ sit trū catus. tamen propter hoc nō perit in ip̄o sua substantia formāl̄is que for̄ matur ad habendum duos pedes.

Reparaciones

Queris Quorū drās ponit porphyrus inter drām ⁊ aprium.
 Solutio duas. Prima est q̄ drā generica que est
 vere drā sp̄ dr de pluribus sp̄bus. S. aprium nō p̄dicatur nisi de vna so
 specie cuius est proprium.

Queritur quid sit opus bonum. *¶* Scia dñā est q dñā sequitur ad ea quoz ē dñā s; nō queribiliter. pprius aut hoc queribiliter sequitur ad spem de qua p̄dicatur z cuius est opus bonum.

Queritur Quō comparat porphyrus differentiam ad accedens. Solutio dupliciter primo quo ad convenientiam, et secundo quo ad differentiam.

Queritur Quot puenicias ponit inter dñam z accñs. So
lutiõ duas. Prima est q vñs pñune e de plu
ribus pñdicari z hoc ex eo qz vñm qz est vñe.
¶ Scda pñencia quibz

¶ Scia quoniam insepabili est huiusmodi animalium cum accitibus insepabili est quod tam dicitur accitibus insepabili est animalium huiusmodi de quibus predicantur. ut patet ex multis rationibus de bipede quod est differetia et de nigro quod est accidens insepabili in coruo.

Ad frigedo potest a coruo separi. ergo accidēs inseparabile nō sp ade illi de quo p̄dicat. An̄s p̄ba f. q̄ paucis; sup̄ioribz annis visus ē in insigni ciuitate coloniensis coruus albz. Solutio accūs inseparabile pōt p̄ari ad suum subiectū dupl̄r. vno mō vt ad subiectū r̄m z inq̄tū est qd̄ p̄stiturum ex p̄ncipijs substantialibz q̄ sunt materia z forma. Et hoc mō accūs tale p̄t bene separari a suo subiecto. Alio mō vt ad subiectū z causas et fm̄ eē talis vel talis p̄plexionis qd̄ h̄z ex p̄ncipijs p̄plexionalibz q̄ sunt qualitates p̄me calidū frigidū humidū z siccū. z hoc mō accūs inseparabile nō p̄t separari a suo subiecto. Et q̄ domin⁹ albertus dicens q̄ possit p̄ adiut̄ roium ar̄ris fieri coruus albz ostēdit modum p̄ quē possunt mutari p̄ncipia p̄plexionalia subiecti. q̄ illis manētibz nūq̄ fieret coruus albz.

Queritur Quot drās ponit porphirius inter drām 2 ad
abitū sue communitatē oīa illa de q̄b̄ p̄dicat. acēntia vero nō verēz p̄prie cō
tinent s̄z q̄dam quodam modo p̄tinent ea de q̄bus p̄dicantur inq̄rūm in
pluribus sunt 2 ea excedunt. Alia vero magis p̄tinentur inq̄rūm subieq̄
ta de quibus p̄dicantur excedunt ip̄a.
¶ Sc̄da drā cōtinet q̄ illis manentib̄ nūq̄ fietet coruū albu.

¶ Tertia dicitur est qd pccatior dicitur magis t minus sed bñ accens.
us spci pccat prp de rñali t irrñali. Sz accidētia pccata bñ adinūc p
flunt pccatior sicut duo pccatij colores pccantur ad pccatōnem meā
dij coloris.

Ar Contraria expellunt se ab eodem subiecto, ergo nō possunt ad
 muticem pmisceri. Solutio licz p^otraria fm esse intentum 2 p^ose
 ctum expellant se nō tamē fm eē remissum.

¶ Quartum capitulum.

Predicabiliū porphiri

Spēi autē z ppiū cōe est de seinuicem predicari Nam sī

In hōrto capitulo por. determinat de pparōe spēi ad alia p̄dicabilia se
quētia Et diuidit in duas ptes. qz i p̄ma ppat eā ad ppiū. scōo ad accēs

Querit Quō ppat spēm ad ppiū. Solutio dupl̄r. p̄mo q̄
ad puenientia. scōo quo ad dīam. Et ponit duas cōs
uenientias. Quaz p̄ma est q̄ hoc hnt cōe spēs z ppiū q̄ de seinuicē puer
tibiliter p̄dicant. Scōa est q̄ ambo equaliter p̄cipant z nō fm magis
et minus ab his a q̄bus p̄cipantur.

Querit Quot dīas ponit por. inter spēm z ppiū. Solutio
quattuor. Prima ē q̄ spēs q̄ est spēs ad vnū p̄t eē gē
nus ad aliud. z hoc loquendo de spē subalterna. S. ppiū q̄ est ppiū
respectu vnus spēs impossibile est esse aliarum spērū.

¶ Scōa dīa est q̄ spēs p̄o est ppiū fm naturā z intellectu ppiū vero
est posterius. Et ratio illius est. qz ppiū causatur a spē.

¶ Tercia dīa est q̄ spēs semp̄ actu est in illo de quo p̄dicatur. sed ppiū
solum fm ap̄itudinem z aliquando actu.

¶ Quarta dīa est. qz illa dīa q̄ suis definitōibz distinguunt. s. sic est de
spē z ppiū. ergo dīa. Dīa p̄ ex p̄us dicitis.

Dr Quare por. plus dicit q̄ spēs z ppiū dīa suis definitōibz q̄ dī
cat hoc de alijs cum tū oīa p̄dicabilia suis definitōibz differāt

Solo q̄ hoc ē ppter duas causas. Prima ē qz spēs z ppiū hnt eadē
p̄cipia z ita magis vident puenire q̄ alia. Scōa est. qz ppiū z sua spēs
p̄dicant de seinuicē pueribiliter. ne ergo aliquis putet q̄ sint idem dicit
q̄ ppiū suis ratiōibz differant.

Querit Quō ppat por. spēm ad accēs. Solutio dupl̄r p̄
mo quo ad puenientia. scōo quo ad dīam. Et ponit
nit p̄mo vnā puenientia. Dicens q̄ in hoc pueniūt spēs z accēs q̄ cōe ē
eis inq̄tū sunt vltia de pluribz p̄dicari. Alie vero puenientie spēi z accēs
sunt rare eo q̄ plurimum a se differant.

Q Quot dīas ponit inter spēm z accēs. Solo q̄ quattuor. Prima
ē. qz spēs p̄dicatur in quid sed accēs in quale.

¶ Scōa dīa est. qz vnus indiuidui est solū vna spēs p̄ima z immedia
ta. sed tū vnus indiuidui possunt esse multa accidentia tam separabilia q̄
inseparabilia.

¶ Tercia dīa est. qz spēs potest intelligi in se existens ex suis p̄ncipijs
substantialibus ante accidentia que sunt in ip̄a. Sed accidentia non. quia
accidentia p̄supponunt subiectum.

¶ Quarta dīa est. qz spēs p̄cipat suis inferioribus equaliter. sed accēs
p̄cipatur fm magis z minus.

¶ Quintum capitulum

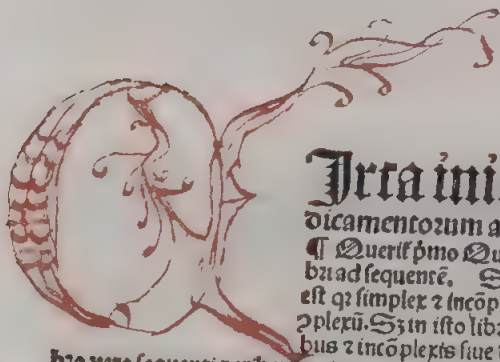
Cōmune autē ppiū z inseparabilis est accēs q̄ p̄ter ea nūq̄
f. iij

Reparationes

In hoc quinto et finali capitulo por. pñr ppar ppñū ad accñs. Et hoc duplr. pmo quo ad puenientia. et scdo quo ad dñm.

Querit Quot puenientias ponit ppñr et accñs. So^o duas Quaz pma est q ppñr et accñs inseparabile sp assunt illis quoz sunt. ita q pter illa subiecta nūq possunt subsistere. qz sicut pter risibile nō subsistit hō in natura. sic etiā sine nigredine nō subsistit coruus. Scda puenientia est. q sicut ppñr sp adest illi cuius est ppñr. ita etiā accñs inseparabile adest oī et sp qvis nō solū. In signum cuius accidens inseparabile nō pdicatur puerbilitate de eo cuius est.

Ad Quot dñs ponit por. inter ppñr et accñs Solo tres. Prima est qz ppñr puenit solū vni spci. sz accñs inseparabile puenit pluribus spcib. Exempli grā risibile puenit tñi hōi. nigr qd ē accñs inseparabile nō solū puenit ethiopi vel coruo sz etiā alijs scz carboni et ebano et alijs. Et caput ibi eben^o p arboze quadā q cesa dure sit ilapidē et nigrā. Scda dñā est q ppñr pdicat puerbilitate de eo cui⁹ ē ppñr minus Accñs vero inseparabile nō pdicatur puerbilitate. Tertia dñā est q ppñr equaliter picipat ab his a qbz picipat. sz accñs picipat fm mag⁹ et minus Et dñ por. in fine pcludēdo q sunt adhuc alie pmunitates et dñe hoz qnq pdicabiliū. sz ille q iā dñe sunt sufficūte ad noticiā et distincōem eorundem. Et tñ de libro pdicabiliū por. breuiter dicrum sufficiat.

Tracta initium libri predicamentorum aristotelis.

Querit pmo Que est rō ordinis istius libri ad sequentē. Solutio est duplex. Prima est qz simplex et incōplexum est añ ppositū vel pplexū. Sz in isto libro determinat de simplicibus et incōplexis siue de ptribz enūciatōnis in libro vero sequenti perihermenias determinat de pplexis. qz de totali enūciatōne. ergo iste liber pgruo ordine pcedit illum. Scda rō est. qz ptes logicę ordinant fm ordinē opationū nostri intellectus. qz logica est scia directiua racōnis. Et ergo sicut pma opatio pcedit scdam et scda tertiam ita iste liber predicamentorum pcedit librum perihermenias. et ille psequenter totam nouam logicam.

Nova legim

Predicamentorum Aristotelis

Queritur Utz de decem predicamentis sic scia. Solo q sic
Et rō est. qz de illis pte esse scia q pueniunt in aliq
cōi subiecto cui demonstrant inesse passionēs p pzia z adequata pncipia
sz decem pncipia sunt hmoi. ergo. Vnoz statim patebit.

Ar Omis scia habet p pncipia z causas. sed pncipia nō hnt pncipia
cipia z causas. sz de eis nō pte esse scia. Vnoz pte qz pncipia
sunt pma pncipia. Solutio alberti q pncipia pnt duplt pncipia
vno mō vt sunt nature quedam z pres entis. z sic nō habent an se aliqua
pncipia formalia z vniuoca. sed sic nō pncipia a logico sed a metaphysico.
co. Alio modo possunt pncipia vt sunt quedā dicibilia incōplexa in ges
nere fm sub z supra ordinata. Et sic habent an se pncipia remota z pncipia
qua remota sunt modi essendi rerum a qbus sumuntur modi predicandi
penes quos distinguunt pncipia. sz pncipia pncipia etiam formalia z
vniuoca fm q cadūt sub pncipia ne logica sunt an pncipia

Ar Scia nō habet de aliquo nisi p notius sz pncipia nō est nō
tus. sz de pncipia nō pte haberi scia. Vnoz pbat. qz sz pncipia
ma pncipia. sz pncipia nō est notius. Solo q duplicia sz pncipia
ma pncipia. qdā sunt pncipia nō est notius. qz stant in se ipsis notius
intellectus. vt p3 de isto pncipio qd totū ē mar⁹ sua pte qd statim cogno
scitur cognis terminis. Alia sunt pma pncipia incōplexa. Et talia sz fm
se sunt notissima. tamē nō sunt nobis maxime nota z talia sunt decem pncipia
camenta. z ergo de eis potest bene esse scia.

Ar Idem est scia z scia vna. sed de decem predicamentis nō est vna
scia. ergo de eis nō est scia. Vnoz pbat. qz decem predicamentis
ra sunt decem pmo diuersa. Solutio sz decem predicamenta sunt decē pmo
diuersa. tamē illa decē reducunt ad duo. scz substantiam z accidens et illa
duo pnt in vnum quod est ens ordinabile in genere fm sub z supra. Et
si dicat pmo diuersa nō possunt in aliquo vno puenire. qz alius non essent
pmo diuersa. So⁹ q sz nō possunt puenire in aliq vno reali tñ bñ in aliquo
vno intēcional. Et tale est ens ordinabile in genere zc.

Queritur Utz ista scia predicamentorum sic realis vel ratio
lis. Solutio est ratio. Et hoc sic pbat
qz illa scia est ratio. sz pncipia nō est ratio. Vnoz pbat. qz pncipia
ratio. sed scia istius libri est hmoi. ergo est ratio. Vnoz pbat. qz pncipia
qz scie secantur quēadmodū z res de quibus sunt supple formaliter consi
derate. Vnoz pbat. qz ista scia pncipia pncipia inquantum eis
attribuitur vniuoce pncipia z sic de alijs.

Ar Illa scia est realis z nō ratio. sz pncipia nō est realis. sz ista
est hmoi. ergo est realis. Vnoz pbat. qz decem predicamentis
ra sunt entia realia. Solutio sz predicamenta sunt entia realia tamē vt
sic nō pncipia in ista scia sed inquantum eis attribuitur passionēs
ratio. Et de hoc superius dictum fuit quando querebatur vtrum lo
gica sit scia realis vel ratio.

Reparationes

Queritur Quid est subiectū istius libri? **Solutio** ens ordinabile in ratione subijcibilis et predicabilis prout substat voci talem ordinem fecant. Et quod hoc sit subiectum patet. quia subijcibiliter determinatur de ordinatione subijcibilium et predicabilium ad invicem et ergo ordinabile secundum rationem subijcibilis et predicabilis debet esse principium et principale consideratum in ista scientia. Et quod additur ibi. prout substat voci talem ordinem fecant sumptum est ex boetio qui dicit quod liber predicamentorum est de decem primis vocibus decem rerum prima principia fecantibus. Et si dicatur quod logica non est de vocibus. quia hoc spectat ad grammaticas ergo male dicitur quod liber predicamentorum est de decem primis vocibus. Solutio scoti quod boetius in illa loquutione intellexit passivam per actinam hoc modo liber predicamentorum est de decem primis vocibus decem rerum prima principia significantibus. id est de decem generibus per decem voces significatis.

Ad Nullū pplexū potest esse subiectū. sed ens ordinabile in ratione subijcibilis et predicabilis. et est quod pplexū. ergo non potest esse subiectū istius libri. **Solutio** si sit quod pplexū secundum vocem non tamen secundum rem vel secundum fecantem vel mur em illo pplexo loco unus vocis incomplexe nobis deficientis.

Ad Si ens ordinabile et esset hic subiectū. tunc sequeretur quod decem predicamentorum esset aliquid commune uniuocū. sed hoc est falsum. ergo. **Solutio** quod nihil prohibet aliquid esse commune uniuocū decem predicamentis secundum esse logicū consideratis quibus ipsis nihil possit esse commune uniuocū consideratis secundum esse reale. ut vult aristoteles quarto metaphysice. Vel possit negari se quela. quia non oportet quod subiectum scilicet semper sit uniuocum. sed sufficit quod sit commune analogum ad quod omnia in scientia considerata possint haberi reductionem et attributionem.

Equinoca dicuntur quorum solum nomen est commune

Ad Quō diuidit iste liber predicamentorum. **Solutio** prima sui diuisione diuidit in tres tractatus. In quorum primo determinat de antepredicamentis. In secundo de veris predicamentis. Et in tertio de postpredicamentis. Primus tractatus subdividit in tria capitula. In quorum primo determinat de tribus primis modis predicandi. In secundo de duabus diuisionibus. Et in tertio de duabus regulis. Primum capitulum iteque diuidit in tres partes. quia in prima ostendit quod sit modus predicandi equocus. In secunda quod uniuocus. et in tertia quod denotatiuus.

Quid est antepredicamentū. **Solutio** est quoddam pambulū ab aristotele tractatū immediate antequam vera predicamenta valēs ad noticiā eorum a priori. Et per hoc quod dicitur a priori excludunt postpredicamenta quia illa etiam valent ad noticiā predicamentorum sed a posteriori. ista vero antepredicamenta valēt a priori et hoc inquantum cadunt sub consideratione logica. Et sic soluit argumentū quo possit argui ut supradictum per decem predicamenta sunt prima principia. Nihil est autem ea quia nihil est autem ea secundum esse reale sed bene secundum intentionale et ut cadunt sub consideratione logica.

subiectū istius libri

Predicamentorum Aristotelis

Querit qd sunt antepredicamenta
secundum So^o Res tria in genere.

Definitio

Diuisio et septem in specie.

Regula

Tres definitiones

Due diuisiones

Due regule

Antepredicamenta.

Res Si sunt tria antepredicamenta in genere et septem in specie ergo sunt decem prout probat qd tria et septem faciunt decem. So^o qd licet tria et septem a se invicem diuersa faciunt bene decem sed non quia duo sunt sibi inuicem eadem quo modo est in proposito. quia septem in specie sunt tria in genere et sub ipsis comprehenduntur.

Querit Que est ratio vel sufficientia istorum antepredicamentorum
Solutio ista. qd omne antepredicamentum valet a priori ad noticiam verorum predicamentorum. vel ergo valet ad cognoscendum puenientiam vel diuisionem vel ordinem eorum. Si primum hoc est tripliciter. qd vel valet ad cognoscendum puenientiam eorum in aliquo communi equiuoco vel analogo et sic est prima definitio scilicet definitio equiuocorum vel valet ad cognoscendum puenientiam plurimum in communi uniuoco et sic est secunda definitio scilicet uniuocorum vel valet ad cognoscendum conuenientiam accidentium cum substantia et sic est tertia definitio scilicet denotatiuorum. Si secundum scilicet si valet ad cognoscendum diuisionem hoc est dupliciter qd vel valet ad cognoscendum diuisionem eorum que ponuntur in predicamento ab his que non ponuntur et sic est prima diuisio vel ad cognoscendum diuisionem eorum que ponuntur in diuersis predicamentis et sic est secunda diuisio. Si tertium scilicet si valet ad cognoscendum ordinem hoc est dupliciter qd vel valet ad cognoscendum ordinem eorum que ponuntur in eodem predicamento et sic est prima regula. vel ad cognoscendum ordinem eorum que ponuntur in diuersis predicamentis. et sic est secunda regula.

Arguit Predicabilia et modi essendi in sunt antepredicamenta
ergo sunt plura antepredicamenta quam septem. So^o qd predicabilia non sunt proprie antepredicamenta. Et ratio illius est quia predicabilia non valent formaliter ad noticiam predicamentorum sed tamen materialiter quia predicabilia sunt illa que ordinantur in predicamento. de modis essendi in debet dici qd comprehenduntur sub secunda diuisione antepredicamentali et ad illa principaliter deferuntur.

Queritur Quo ordine prius determinat de tribus definitionibus antepredicamentis.
Solutio primo determinat de definitione equiuocorum. secundo de definitione uniuocorum et tertio de definitione denotatiuorum. Et in illis tribus definitionibus intelligit triplicem predicationem. scilicet predicationem equiuocam uniuocam et denotatiuam quibus videntur in ordinatione predicamentorum. Ratio autem quare primo prius determinat de definitione equiuocorum est quia reductio ad eam analogum potest esse reductio de que est ad eam uniuocam seu ad genus vel que est ad subiectum vel potest dici ut de Boetius qd aristoteles seruat hunc modum boni ortulani qui prius extirpat zizania et inserat bona semina

Reparationes

sed equiuoca sunt zizania in orto predicamentali nō serenda **E**rgo are
stoteles illa premittit tanq̃ extirpanda z a pposito abijcienda.

Prima definitio antepredicamentalis.

Queritur Que dicuntur equiuoca **Solutio** Equiuoca dicuntur quorū soluz nomē est cōmune et ratio substantie s̃m illud nomē est diuersa. Et debet illa definitio sic exponi (Equiuoca) supple equiuocata (dicuntur quorū) supple equiuocatorū (soluz nomē) id est nota mentis vel vox informata potenciali ratione significans di (est cōmune Et ratio substantie) id est definitio vel ratio rei significans care (s̃m illud nomē est diuersa) id est alia z alia **E**xemplum est vt animal homo et qđ pingitur hoc est homo verus et homo pictus sunt equiuoca equiuocata animalis. quia habent solum nomen animalis cōmune sed ratio substantie. id est definitio s̃m illud nomen est diuersa qz si quis assignet quid sit verūqz quo sunt animalia ille assignabit propriam veris usqz rationem. quia aliam oportebit assignare definitionem de animalibus vero et aliam de animalia picto.

Arguitur Illa non possunt definiri que non habēt vnā et eandem rationem. sed equiuoca non habent vnā et eādem rationem. ergo non possunt definiri **R**atio est nota z minor probatur ex definitione equiuocorū iam data **Solutio** q̃ equiuoca possunt considerari dupliciter. vno modo s̃m se z s̃m q̃ pueniūt in cōmuni noie equiuocante. z sic non possunt definiri quia sic non habēt vnā rationem. vt bene probat argumentum. **A**lio modo possunt considerari s̃m q̃ conueniunt in vna intentione scđa. z habent vnā rationem. scđ illam que hic posita est et sic p̃ illam rōnem definiuntur.

Contra Solius vniuoci est definitio sed equiuocum non est vniuocum. ergo **Solutio** ad maiore q̃ solius vniuoci est definitio proprie dicta sed ista non est talis sed qualicūqz notificatio vel posset dici ad maiorem q̃ equiuocū s̃m q̃ hic definitur est vniuocum. quia hic definitur secunda intentio. sed in illa secūda intentione omnia equiuoca vniuoce conueniunt

Queritur Quare definiuntur hic equiuoca in plurali numero **Solutio**. qz hic definiuntur equiuoca equiuocata z illa sunt s̃q̃ plura siue multa.

Predicamentorum Aristotelis

A casu est qđ fecit plura diuersis
rationibz equalr et eque primo li
ne ordine. vt canis.

Equiuocās est
dictō diuersis ra
tionibz plā signi
ficans vt canis.
Et ē duplex scz

Querit Quo
duplex est equo
cum Solo du
plex scz equocū

A philio est qđ si
gnificat plura qđ
dā ordine p pū
et posterius. Et
tale est triplex. qđ
addat dicit fm

montēz ve
sanū de aia
li vna me
dicina zē.
Silitudinez
vt homo de
homie vero
et picro.
Trāssump
tionem. vt
curro dī de
cursu anima
lis et aque.

Equocātū est si
gnificatū equoci
equocantis. Et ē
duplex scz.

A casu est res sig
nificatā p equocū
equocans a casu.
vt sid⁹ celeste est
equocātū ist⁹ eq
uoci qđ est canis.

A cōsilio est fecit equiuoci eq
uocantis a consilio. vt homo ves
tus vel homo pictus dī equiuo
cū equocatum a philio illius ter
mini homo.

¶ Nomina non habēt nomen cōe Sed equiuoca equiuocata sunt
met noia. ergo non habent nomen cōmune Et p psequēs definit
tio equocorū est falsa So^o q equoca accipiunt duplr. vno modo p vo
cibus fecantibz z sic sunt noia sed sic nō definiuntur hic. Alio modo pro
rebus fecatis z sic non sunt nomina Et hoc modo in pposito definiuntur
quādo dicitur equiuoca dicuntur quorū solum nomen est cōmune z ras
tio substantie fm illud nomen est diuersa

¶ Si illa definitio esset bona tunc sequerē q verba non possent eē
equoca Etia sequerē q termini singulares nō possent esse equo
ci Sed hoc est falsum. ergo illud ex quo seqtur. Sequela pbat qz dī. eq
uoca dicunt quorū solum nomē est cōmune. So^o nomē non accipitur
hic proprie vt distinguit ptra verbū sed accipitur cōiter vt nomen idē
valet qđ notamen vel nota mentis z sic veebū etiam est nomen. Ad ali
ud quod fuit assumptū de terminis singularibus debet dici q cōmune
nō accipitur hic vt distinguitur cōtra singulare. Et sic etiam substantia
nō accipit hic pprie sed cōiter vt non distinguit ptra accēs. Et per hoc
soluitur aliud argumentum quo posset argui q accidētia nō possent esse
equiuoca si ista definitio esset vera.

¶ Secunda definitio

Reparationes

Queritur Que dicuntur vniuoca **Solutio** vniuoca dicitur quorum nomen est commune et ratio substantie secundum illud nomen est eadem. Et illa definitio debet sic exponi: Vniuoca sunt vniuocata (dicuntur quorum) superius vniuocatorum (nomen) superius vniuocantis (est eadem et ratio substantie). id est essentia vel definitio substantialis (secundum illud nomen est eadem). Exemplum philosophi est. vniuoca animalis quia habet nomen animalis eodem et etiam eandem rationem quia si aliquis assignet rationem vniuocis quid sit vniuocis quo sunt animalia eandem assignabit rationem.

Queritur Quotuplex est vniuocum. **Solutio** duplex scilicet vniuocum

Uniuocans est dictio equaliter et eadem ratione significans sua significata ut animal respectu hominis leonis etc.

Uniuocatum est significatum vniuoci vniuocantis vel preterea sub vniuoco vniuocatum sicut homo et asinus sunt vniuocata animalis.

Queritur Quot requiruntur ad hoc quod aliqua dicantur vniuocata **Solutio** quod duo. Primum est quod habeant nomen eodem. Secundum est quod equaliter precipient formam seu qualitates a quibus est talis nominis impositio. Et illa duo trahuntur ex definitione data quod datur solum secundum dominum. Alterum de vniuocis vniuocatis quibus Scotus exponit ponat eam etiam de vniuocis vniuocantibus.

Ad homo et albedo sunt vniuoca vniuocata et tamen non est eis nomen eodem. ergo definitio vniuocorum iam data est falsa. **Respondetur** licet homo et albedo sint vniuoca vniuocata non tamen respectu eiusdem vniuocantis sed respectu diversorum scilicet homo respectu animalis et albedo respectu coloris. et ergo non oportet quod habeant nomen eodem. Et ergo solet dici quod ista definitio vniuocorum debet intelligi reddendo singula singulis. id est quando quis dicit vniuocata suis vniuocantibus.

Ad homo et asinus sunt vniuocata animalis et tamen non habent rationem substantie animalis eandem. ergo definitio est mala. **Respondetur** probatur quia ratio animalis secundum vniuocum animalis est altera et altera. **Solutio** quod ratio animalis preterea ad speciem est bene altera et altera secundum vniuocum animalis sicut talis est ratio hominis alia asini etc. Sed ratio generica animalis illa est eadem et equaliter conuenit omni animali.

Ad prius dictum fuit circa definitionem equiuocorum quod animal est equiuocum ergo male dicitur hic oppositum scilicet quod sit vniuocum. **Solutio** quod animal dupliciter potest. Uno modo ad suas species. puta ad hominem. asinum etc. et sic est vniuocum. quia vniuocum dicitur de omnibus suis speciebus. Alio modo comparatur ad animal verum. et animal per se sunt sua analogata. Et hoc modo est equiuocum seu analogum. Et hoc non est inconueniens quod vnum et idem mare realiter sit vniuocum et equiuocum respectu diversorum.

¶ Tertia definitio

Predicamentorum aristotelis

Querit Que dicuntur denominatiua. Solutio denominatiua dicuntur quicquid ab aliquo solo casu sunt dicta et secundum illud non men habent appellationem. Et dicitur illa definitio sic exponi (denominatiua) supple voce et fecit de simul (dicuntur quicquid ab aliquo) supple principali siue abstracto (sunt dicta solo casu). id est sola cadentia ad subiectum vel (solo casu). id est sola finali terminatio (et secundum illud nomen) supple principalis siue abstracti (habent appellationem). id est denominatiuem vel ad alienam naturam pullione. Et exemplum per hoc est ut a grammatica grammatica a fortitudine fortis.

Ad Aliter nigrum est denominatiuum et non dicitur ab aliquo solo casu sed ab aliquo. Et definitio est falsa. Solutio quod ista dicitur intelligi redditur reddendo singula singulis. id est quando quodlibet denominatiuum ad suum principale vel abstractum.

Ad Studiosum est denominatiuum a virtute et non differat a virtute solo casu. id est finali terminatio. Solutio quod ista definitio datur de denominatiuis voce et fecit de sit quod sunt vera denominatiua. sed studiosum et virtus non sunt denominatiua nisi fecit de tantum.

Voce tamen. Et dicuntur percreta quod habent puenientiam in principio et dictam in fine cum suis abstractis sed non est ibi pullio ad alienam naturam. Exemplum est ut fortis est humanus ab humanitate. humanus enim et humanitas conveniunt bene in principio et differunt in fine. sed humanus non pellitur ad alienam naturam. quod humanus est eiusdem nature cum subiecto de quo dicitur scilicet cum sorte.

Querit quod tripliciter sunt denominatiua. Solutio sunt tripliciter. quod quidam sunt denominatiua

Significatio tamen. Et dicuntur percreta quod non habent puenientiam cum suis abstractis in principio et dictam in fine. et tamen est ibi pullio ad alienam naturam. Exemplum est ut fortis dicitur studiosus a virtute.

Voce et fecit de sit. Et dicuntur percreta quod habent eam puenientiam cum suis abstractis in principio et dictam in fine et etiam est ibi pullio ad alienam naturam. Exemplum est ut grammatica a grammatica fortis a fortitudine

Querit Quot requiruntur ad denominatiua voce et fecit de sit. Solutio quod tria scilicet. Primo quod forma denominatiua sit aliena natura a subiecto et non fluat etiam a principijs essentialibus subiecti. Et hoc genus non potest esse denominatiuum respectu sue speciei nec etiam proprium respectu sui subiecti. Secundo quod forma denominatiua sit fecit de cadentem. id est percreta. et hoc nullum abstractum potest predicari denominatiue. Tercio quod percreta et abstractum pueniant in principio et differant in fine. et ergo studiosus non est perfectum denominatiuum a virtute. Et ex isto etiam elicitur quod etiam debent esse in qualibet predicatione

Reparationes

denominatiales **Denotati**
Denotati **Denotati** **Denotati** **Denotati**
 forma denotiana **Denotati** **Denotati** **Denotati** **Denotati**
 hō ē denotati albi denotati albedo forma denotiana.

Querit An hic sit predicatio denominativa voce et fecitōe sim
 katherina est grammatica a grammatica. Solo q sic
 Et si dicat denominativū et forma denominans nō dñt ibi solo casu. q
 pueniunt in finali terminatōe Solo h denominativū et forma denot
 inans seu pcretū et abstractū. ibi nō differat penes finalē terminatōnem
 in feminino genere. tñ bñ dñt in genere masculino qd est genus pncipale
 sicut parz dicendo iohannes est grammaticus a grammatica. et hoc sufficit

Queritur Quare de phus hic q a grammatica venit grā
 matici dicant e contra q a grammaticus venit grammatica et a fortis venit
 fortitudo. Solo q aliter loquunt grammatici de abstractis et pcretis et
 aliter logici q grammatici attendit derivatōem vocale et q dicit q abstra
 ctū venit a pcreto. qz fm vocale derivatōem format ab eo. Sz logici a re
 dunt denominatōem reale. et ergo dicit q pcretum venit ab abstracto. qz
 abstractū est pncipiū denominatōis q pcretū denominat subiectum.

Secundū capitulū. Prima divisio.

Eorū que dicunt alia qdam fm pplexionē dicunt alia vero
 In hoc scdo capitulo determinat phus de duabz divisionibz aspicias
 bilibz. Et fm hoc dividit istud capitulum in duas pres.

Queritur Que est pma divisio aspēdicamentalis. Solu
 tio q eorū que dicunt quedam dicuntur cum cōs
 plexione. quedam vero sine pplexione. Exemplū pmi est. vt homo currit
 hō vincit. Exemplū scdi vt hō bos currit vincit. Et valet (dicunt) in ista de
 finitōe tantum sicut fecitūe pferuntur.

Querit Que est rō istius divisionis. Solo rō est ista. qz ea
 q dicunt sunt signa eorū q pceptiunt. sed pceptus sunt
 duplices scz cōplexi et incōplexi. et ergo illa q dicunt etiā sunt duplicia. ita
 q qdam dicant cū pplexione qdam vero sine pplexione.

Ad Membra cuiuslibet divisionis debent esse opposita. sed mēbra ist
 us divisionis nō sunt hmo i. ergo non est bona. Sinor pbat. qz
 vñū oppositorū nō potest esse ps alterius. sed incōplexū est ps pplexi. So
 lutio q pplexum et incōplexum possunt accipi duplr. vno modo materia
 liter. et sic incōplexum est pars complexi. Alio modo formaliter et sic oppo
 nuntur et vnum nō est pars alterius.

Ad Aliqua dicuntur que nec dicuntur cum pplexione nec sine pplex
 rione. ergo ista divisio nō est bona. Ans pbat de istis vocibus
 bu ba batt. q nec sunt pplexi nec incōplexi. Solutio q ille. voces nō cōs

Predicamentorum aristotelis

invenitur hic sub diviso. qz voces ille nō dicuntur. id est nō fecitue profertur. unde divisum hic est dicibile in cōi acceptū vel vox fecitua ad placitū.

Ad Omne dicibile est predicabile. sed omne predicabile est incōplexū. ergo omne dicibile erit incōplexum. p sequeus male dicitur hic q sit aliquod dicibile pplexum. Solutio dicibile nō accipitur hic vt idex est quod predicabile. sed accipitur vt idem est quod significatiue profertur bile vel vt est idem quod vox significatiua ad placitum. z illa ē duplex vt paruit scz pplexa z incōplexa.

Ad Nulla est res cōplexa. ergo nulla erit vox pplexa. Antecedens pz qz omnis res est incōplexa. Solutio lz omnis res fm se accepta sit incōplexa. tamē vnare nō potest designari inesse alteri vel non inesse sine complexione.

Queritur Quid est complexio. Solutio alberri qz complexio est designatio vnus in alio vel nō in alio. Exemplum pmi est vt hō currit. Exemplū scđi vt hō nō currit.

Voce tñ. Vbi sunt plures voces qbz in mente correspondet vnus simplex pceptus. vt corp⁹ anis matum. animal rationale.

Querit Quotplex ē pplexū. So. triplex significatiue tñ. vbi ē vna vox cui in mēte corz respondet plures pceptus vt canis.

Voce z fecitue sñ. vbi sunt plures voces qbz corzū dz i mēte pcept⁹ pplex⁹ Et tale pplexū ē duplex. nā qddā est

Distās vbi extrema distāt p mediū copule pbal vt pū ctional. Exm pmi vt hō ē albz. Exm scđi vt fontes z plato

Indistans. vbi extrema non distāt p mediū alicuius copule vt homo albz.

Queritur Quot requirunt ad pplexionem pzie dictam voce z fecitue simul. Solutio tria. Primo requirunt qz sint plures voces fecitue. z ergo in simplici dicōne nō est cōplexio Scđo qz res fecitue habeāt inter se aliquā vnionē. ita qz vna habeat se vt de terminatio. z alia vt determinabile. Et qz hic nō est pplexio cū dz hō albz nus. Tercio qz illis pluribz vocibz correspondeat in mēte pcept⁹ pplexus

Queritur Quare in ista pma diuisione anpdicamentali cōplexum pcedit incōplexum Solutio rō illius ē qz habitus pcedit puationē. lz pplexū hz se p modū habit⁹. z incōplexū.

Reparationes

pro modum p[ro]uat[ur] s[ed] .g. Vel p[ro]dici q[uod] p[ri]ncipal[iter] int[er]io p[ro]h[ib]e[re] p[ro]f[er] q[uod] m[em]b[er]z q[uod] e[st] inc[om]plexu[m] .z .g. p[ro]mittit[ur] p[ro]plexu[m] tanq[uam] app[os]ito remouend[um].

Queritur Ad quid est ista prima diuisio utilis. **Solutio** valet ad cognoscend[um] q[uod] solum inc[om]plexa sunt ponibilia in p[re]dicamento.

¶ Secunda diuisio.

Queritur Que est secunda diuisio antep[re]dicamentalis. **Solutio** secunda diuisio est ista. Eorum que sunt sup[er]ple inc[om]plexa. Alia de subiecto quodam dicuntur in subiecto vero nullo sunt. vt homo dicitur de subiecto sc[ilicet] de aliquo homine sed n[on] est in subiecto.

Queritur Quid est dici de subiecto in proposito. Et q[uod] est esse in subiecto. **Solutio** dici de subiecto est dici de alio sicut superius de inferiori. Sed esse in subiecto est esse in alio. sicut accidens in subiecto. hoc enim n[on] est in eo sicut pars in toto .z. impossib[ile] est ipsum esse sine eo in quo est.

Queritur Que sunt illa que dicuntur de subiecto .z. n[on] sunt in subiecto. **Solutio** sunt genera .z. species de p[re]dicamento substantie. illa enim dicuntur de subiecto quia habet inferiora. Sed n[on] sunt in subiecto q[uod] n[on] sunt accidentia.

¶ Quicquid dicitur de subiecto est etia[m] in subiecto. ergo istud p[ri]mum membrum istius diuisionis est falsum. Antecedens p[ro]batur q[uod] dici de p[re]supponit esse in. **Solutio** dici de p[re]supponit esse in sub[ie]cto p[ro]p[ri]e. Et sic genera .z. sp[eci]es de p[re]dicamento substantie que dicuntur de subiecto. hoc est de inferiore etiam sunt in subiecto sicut in inferiori. sed n[on] sunt in subiecto sicut accidens est in suo subiecto quod accipit hic e[ss]e in subiecto. ¶ Alia in subiecto quidem sunt de subiecto vero nullo dicuntur. vt que dam grammatica in subiecto quoda[m] est sc[ilicet] in anima. sc[ilicet] de subiecto nullo dicitur. Et quoddam album in subiecto est sc[ilicet] in corpore. q[uod] om[n]is color est in corpore. sed n[on] dicitur de aliquo subiecto.

Queritur Que sunt illa que sunt in subiecto .z. n[on] dicuntur de subiecto. **Solutio** sunt indiuidua de p[re]dicamentis accidentium. illa enim sunt in subiecto. q[uod] sunt accidentia .z. n[on] dicuntur de subiecto. quia n[on] habent inferiora.

¶ Alia vero dicunt de subiecto .z. in subiecto sunt vt scia in subiecto q[uod] d[icitur] est sc[ilicet] in anima. .z. de subiecto dicitur vt de grammatica

Queritur Que sunt illa que dicuntur de subiecto .z. sunt in subiecto. **Solutio** sunt genera .z. species de p[re]dicamentis accidentium. illa e[ss]e dicuntur de subiecto. q[uod] habent inferiora et sunt etiam in subiecto q[uod] sunt accidentia.

¶ Alia vero neq[ue] in subiecto sunt neq[ue] de subiecto dicuntur. vt aliquis. homo. aliqua equus.

Predicamentorum Aristotelis

Queritur Que sunt illa que neque sunt in subiecto neque dicuntur de subiecto. **Solutio** sunt individua de predicamento substantie illa enim non sunt in subiecto quia non sunt accidentia neque dicuntur de subiecto quia non habent inferiora

Queritur Que est ratio istius quadrimebris diuisionis. **Solutio** Ratio est ista Quia omne quod est vel est substantia vel accidens. Si est substantia hoc dupliciter quia vel est substantia vniuersalis vel particularis. Si est substantia vniuersalis sic est primum mebrum. Si particularis sic est quartum mebrum. Si est accidens hoc dupliciter quia vel est accidens vltimum et sic est tertium mebrum vel est accidens quadrimebris reducibilis est ad binum mebrum

Queritur Qualis est ista diuisio. **Solutio** altera quod est similis diuisioni generis in species. Et dicitur notanter esse similis diuisioni generis in species quia substantia et accidentia que sunt mebra diuidentia istius diuisionis sunt primo diuersa et ergo non possunt conuenire in aliquo vniuoco

Ad In ista diuisione primum est equuocatio ergo non potest esse similis diuisioni generis in species. **Ans.** probatur quia subiectum equuocatur eo quod aliquando accipitur pro subiecto accidentis aliquando pro subiecto superioris. Solus licet spectus alius ratio subiecti sit alia et alia respectu subiecti accidentis et superioris tamen eadem ratio subiecti est vna et eadem. Et illa est que subiectum dicitur quasi subiectus iactum

Queritur Ad quid valet ista secunda diuisio antepredicamentalis. **Solutio** valet ad tria. primum ad cognoscendum diuersum vltimum a particularibus que sunt in eodem predicamento. Secundo valet ad cognoscendum ea que determinantur ad predicamenta que sunt substantia et accidentia et tertio ad cognoscendum rationes sub quibus ordinantur ad predicamenta que sunt vltimas et particularitas

¶ Tertium capitulum Prima regula

Quando alterum de altero predicatur ut de subiecto quecumque

In hoc tertio capitulo determinatur pars de regulis antepredicamentalis. Et diuiditur in duas partes secundum que sunt due regule

Queritur Que est prima regula antepredicamentalis. **Solutio** ista. Quando alterum de altero predicatur ut de subiecto quecumque de eo quod predicatur dicuntur omnia etiam de subiecto dicuntur. Exemplum est. ut homo de quodam homine predicatur animal vero de homine ergo et de quodam homine animal predicabitur quodam enim homo et homo est et animal.

Queritur Quomodo ista regula debet exponi. **Solutio** quod ista regula potest diuersimode exponi iuxta diuersum finem ad quem potest ordinari. Nam vno modo potest ordinari ad cognoscendum naturas illorum que in eadem linea predicamentali ordinantur

Reparationes

tur et tunc debet sic exponi. Quando alterū hoc est superius predicat de altero
 ut de subiecto. id est de inferiore affirmatiue directe et essentialiter tunc quicquid
 quod de eo quod predicatur id est de tali superiore. dicunt etiam affirmatiue di-
 recte et essentialiter omnia illa de subiecto. id est de inferiore dicuntur. ut ho-
 mo est animal et animal est corpus. ergo homo est corpus. Et isto modo expo-
 nendo regulam requiritur quod in utraque propositione tam in maiore quam in minore
 sit predicatio affirmatiua directa et essentialis. quod talis est predicatio superioris
 de inferiore. Alio modo per istam regulam ordinari ad cognoscendum omnes
 modum predicandi quinque vniuersaliū. Et tunc debet sic exponi. Quod si al-
 terū de altero predicatur ut de subiecto supple predicatōne ordinata et dire-
 cta siue hoc fuerit essentialiter siue accētaliter tunc quicquid de illo quod pre-
 dicat dicunt superius affirmatiue directe et essentialiter omnia illa de subiecto dicunt
 id est omnia illa predicantur de primo subiecto predicatione ordinata et dire-
 cta. Et hoc modo exponendo regulam requiritur. quod in prima propositione sit predicatio
 directa et ordinata secundum ordinem alicuius quinque vniuersaliū sed non oportet
 quod sit essentialis. Sed in secunda propositione debet esse predicatio affirmatiua di-
 recta et essentialis superioris de inferiore. Et sic regula extendit se ad omne
 modum predicandi quinque vniuersaliū. Exemplū de genere. ut homo est animal et animal
 est corpus. ergo homo est corpus. Exemplū de specie. ut fortis est homo et homo
 est animal ergo fortis est animal. Exemplū de differentia. ut homo est rationalis
 et rationalis est cognitiuum ergo homo est cognitiuum. Exemplum de primo
 ut homo est risibilis et risibile est ammiratiuum. ergo homo est ammiratiuum
 Exemplū de accidente. ut homo est albus et albus est coloratus. ergo homo est coloratus.

Arguitur Non sequitur arguendo penes istam regulam. fortis
 est homo et homo est species. ergo fortis est species. Etiam
 non sequitur homo est animal et animal est asinus. ergo homo est asinus. Etiam
 regula est falsa. Solutio ad hoc quod bene arguat penes istam regulam requiritur
 ut quod minor sit essentialis et directa iam in primo exemplo adducto in argu-
 mento minor est accētalis et in secundo minor est indirecta et ergo ibi non bene
 arguitur penes istam regulam.

Queritur An ista regula teneat etiam in negatiuis arguendo
 affirmatiua et secunda negatiua. Sed alteri quod sic dummodo prima propositio sit affirmatiua
 affirmatiua et secunda negatiua. Et negentur illa de predicato quicunque oppo-
 nunt sibi secundum genus vel speciem. Exemplū. ut bene sequitur homo est animal et
 animal non est lapis. ergo homo non est lapis vel homo est albus et albus
 non est nigrum. ergo homo non est niger. Et dicunt ibi notanter dummodo
 negentur ea de predicato quicunque opponuntur sibi secundum genus vel speciem. Quia
 alias argumentum non valeret. Exempli gratia non sequitur Ethiops est
 niger et nigrum non est homo. ergo ethiops non est homo. quod homo non oppo-
 nitur nigro formaliter secundum genus vel speciem.

Quare in ista regula potius dicitur quando alterum de altero pre-
 dicatur quam aliud de alio. Sed quod alterum dicit diuersitate accē-
 dentalis aliud de diuersitate essentiali. et ergo ad innuendum quod superius
 et inferius de quibus principaliter datur ista regula non differat essentialiter et

P
 finem rem
 predicat et non
Arg
 si de incōp
 quēritur nō
 dīnem sup

Qu
 rōnī diuer
 volatīle bī
 qd alīa in cō
Q
 nīm posita
 cīs vel dī
 terea diuer
 non subal

Qu
 alternatī
 ad hoc est
 dīne sup
Q
 recta linea
 nām po
 illo gene

Ar
 So
 q rībī dī
 ipā mīnā
 gītrās. A
Ar
 Solo
 phīatē. v
 accīpī v
 logīa dī

Predicamentorum aristotelis

¶ Item rem s; solū accidentaliter z fm rōem. ergo d; p̄hs qñ alterū de altero
p̄dicat z nō qñ aliud de alio predicatur

Arguitur Ista regula est p̄nālis. ergo non fuisset hic posita
s; in noua logica. p̄nā tener qz h nō arguit nō
si de incōplexis. So^o licet ista regula sit p̄nālis tñ nō ponit hic vt p̄les
quēntialis nisi incidentaliter. Principaliter cñ ponit hic ad p̄gnoscentiū oz
dinem sup̄ioris z inferioris in eodē p̄dicamento

¶ Secunda regula.

Queritur Que est secūda regula antep̄dicamentalis. So^o scda
regula est qz diuersorū generū z non subalternatim posita
tōnū diuersa sunt spēs z dñe vt aialis z scie. dñe cñ aialis sunt gressibile
volatile bipes. s; nulla illarū p̄t dici dñā scie qz vna scientia non differt
ab alia in eo qz bipes.

Quare est ratio istius regule. Solutio qz eēntie p̄dicamentorū
sunt ip̄mixte vt d; th̄esmiscius s; diuersa genera nō subalterna
tim posita sunt diuersa eēntie p̄dicamentorū. ergo nō p̄t habere eadē spēs
eies vel dñs qz alias eēntie diuersa p̄miscerent in ill spēs z dñi ijs. Pre
terea diuersificatis p̄ncipijs diuersificant etā p̄ncipiata s; diuersa genera
non subalternatim posita sunt diuersa p̄ncipia spēs qz ponunt sub ip̄is. ¶

Queritur Quare dicit in scda diuersorū generū non subal
ternatim positorū. Solo qz si genera eēnt sub
alternatim posita tunc nihil p̄hiberet eoz eē eadē spēs z dñs. Et rō por.
ad hoc est qz sup̄iora p̄dicant de inferiorib; Et ergo q̄cunq; sunt spēs vt
dñe sup̄ioris etiam sunt spēs vel differentie inferioris

Quare dicuntur genera subalternatim posita. So^o gñā subal
ternatim posita dicunt que sic se habent qz vnū ponit sub alio in
recta linea p̄dicamentali. vt aial ponit sub corpe aiato vel genera subalter
natim posita dicunt qz ambo ponuntur sub vno tertio vt aial et plāta sub
illo genere qd est corpus aiatum

¶ Substātia et q̄ritas sunt diuersa genera nō subalternatim posita
ta z tñ habēt eadē spēm s; corpus. ergo ista regula est falsa.

So^o qz corpus accipit dupliciter. vno mō p̄ suba apta nata dimēsiōna
z trib; dimēsiōnib; z sic corpus est in genere substantie. Alio^o accipit p̄o
ipa trina dimēsiōne. s; lōgitudine latitudine z pfunditate z sic est in gñe
q̄ritatis. Et ita p̄t qz corpus et^o ponit in genere substantie z q̄ritatis

¶ Rationale est dñā aialis z etā scie z tñ aial et scie sunt diuersa
genera. ergo regula est falsa que dicit diuersorum generum zc.
Solo qz rōnale equiuoce est dñā aialis z scie. Rōnale em accipit du
pliciter. vno mō vt est idē qz rōem habere z sic est dñā aialis. Alio modo
accipit vt est idē qd directiū rōnis in suis actib; et sic est dñā scie sic em
logica d; scia rationalis vt prius dictum fuit.

Reparationes

Queritur Quō vocat alterutrum istas duas regulas **So^o** vocat eas regulas et suppositōnes. regulas qdaz qz regulant z certificant ordinem p̄dicabilium z subijcibilium in earhe gozia p̄dicamētalī. Et supposōnes inq̄tum sunt quedā p̄suppositae cōgnitiones sine quibz non p̄t haberi noticia p̄dicamētorum.

Queritur Ad quid valent iste due regule **Solutio** prima valet ad cognoscendū ordinē eorū que ponuntur in eodē predicamento. vt prius patuit. Et ista secūda valet ad cognoscendū ordinem eorum que ponunt in diuersis predicamentis vel ad cognoscendū qz essentie p̄dicamētorū sunt inpmixte.

Tractatus secundus

Eorū que s̄m nullā p̄plexionē dicuntur singulum aut substantiam significat.

In secūdo tractatu istius libri p̄hs determinat de ip̄is veris p̄dicamētis. Et diuidit in sex capla. In quorū primo determinat de p̄dicamētis in cōi. Et diuidit in duas p̄tes. In p̄ma enūerat p̄dicamēta. in secūda declarat quoddā suppositum

Queritur Quō enūerat p̄hs p̄dicamēta **So^o** Et sic qz Eorū q̄ s̄m nullā p̄plexionē dicunt singulū aut s̄cat substantia aut q̄ritatem. aut qualitatē. aut adaliqd aut vbi aut q̄n. aut sitū esse. que habere. aut facere aut pati.

Queritur Quō declarat p̄hs illū nūerū p̄dicamentoz. **So^o** declarat figurat. i. exēplariter. Et dicit est aut substantia. vt hō equus. q̄ritas vt bicubitū tricubitū. q̄ritas vt alibum. Adaliqd vt duplū mai⁹ vbi vero vt esse in loco. q̄n aut vt heri sitū esse. vt sedet iacet. habere vt calciat⁹ armat⁹. facere vt secare vire. pati vt secari vti. Et oia ista predicamenta exēplariter colligit p̄siderus. secūdo erimologiaz in hac orāne. Augustinus m̄s̄gnat⁹ p̄dicatōr filius patris ei⁹ stans in tēplo hō die infulātis p̄dicando fatigatur

Queritur Quod est illud suppositū qd declarat p̄hs post enūeratiōem p̄dicamētorū **Solutio** est illud qd nullūm p̄dicamētorū s̄cat cum affirmatiōe vel negatiōe. Et probat p̄hs duas rōnibz. Prima est. qz nullū dicibile ex cuius complexione cū aliquo resultat affirmatio vel negatio significat cum affirmatiōe vel negatiōe sed quodlibet predicamentorum est huiusmodi qz complexione eius cū alio sit affirmatio vel negatio. ergo nullū eorum s̄cat cum affirmatiōe vel negatiōe. Secūda ratio est. qz om̄is affirmatio vel negatio est vera vel falsa sed ea que s̄m nullam p̄plexionem dicuntur qualia sunt p̄dicamēta neqz sunt vera neqz falsa ergo

Predicamentorum Aristotelis

Quoniam igitur
est quod deest sunt
predicamenta. So-
to solum con- sic
aliquid. Quid
omne ens reale.
vel est ens

Substantia Et sic est substantia

Ab solutum Et hoc
est dupliciter. qz vel
oriatur a toto com-
posito

Quantitas materiae Et sic est quantitas

Quantitas formae Et sic est quantitas

Forma Et sic est actio

Actus Et sic est substantia
qm 2 partes sim-
pliciter h e tripliciter
qm vltima 2 partes
oritur a

Materia Et sic est passio

Comparatio Et sic est substantia
qd e tripliciter
et hoc est dupliciter
et qz vel

Actus Et sic est substantia
qm 2 partes sim-
pliciter h e tripliciter
qm vltima 2 partes
oritur a

Materia Et sic est passio

Respectus Et sic est dupliciter
et qz vel

Diactes Et sic est
qm et h e est
dupliciter
quia vel

Diactes Et sic est
qm et h e est
dupliciter
quia vel

Diactes Et sic est
qm et h e est
dupliciter
quia vel

So-
gulas qdas
in in cathedra
suppositae co-
prima va-
tur in eode
dicendum or-
cognoscens
aut sub-
dicamē
dicamēris
in secunda
qz q
substantia
u esse. aut
entor.
Et dicit
tas ve al-
t h e r i u
re. pari ve
s. secundo
us patri-
possent
nullum
s duas
a aliquo
negatio
tione
firmatio
tio est ve
unt p d i

Reparationes

Ad Et solum vñū generalissimū. ergo est solū vñū p̄dicamētum et p̄ p̄ns nō s̄z decē p̄dicamēta. Lōsequētia p̄z qz generalissimū et p̄dicamētū sunt vñū et idem. Ans. pbat qz qd̄d p̄ sup̄habūdantiā d̄z hoc vñi soli p̄uenit s̄z gñalissimū est h̄mōi qz est sup̄latiui gradus ergo So^o qz generalissimū p̄r dupliciter exponi. vno^o positue vt generalissimū valēt tñ sicut oibz alijs generalius. Et sic nullū est generalissimū simplr sed tñ in aliquo genere. Alio mō p̄r exponi p̄uatiue vt tñ valēt sicut q̄ nihil generalē. Et sic q̄libet istozū decē est generalissimū qz de quolibz hoc est verū dicere qz nihil ē eo generalius. Et si dicatur hoc est p̄tra aus̄ rōratem p̄sciant allegatā q̄ dicit qd̄d p̄ sup̄abūdantiā d̄z vñi soli p̄uenit D̄m est qz illa h̄z veritatē solū qñ sup̄latiuius vel illud qd̄ p̄ sup̄abūdantiā dicit exponit positue et nō qñ ponit p̄uatiue.

Arguitur Est solum vñū p̄dicamētum substantie. ergo erit solum vñū p̄dicamētū accētis et p̄ p̄seq̄ns non erunt nisi duo p̄dicamēta. p̄ns pbat a fili So^o nō est fide. Et ratio illius est qz substantia d̄z vñi uoce de oibz substantijs et ergo ponitur tātūz vñū genus seu p̄dicamētū substantie. Sed accidens non dicitur vñi uoce de oibz accētibus s̄z s̄m prius et posterius et s̄m magis et minus Et ergo non potuit esse tñ vñū genus accētis sed plura Et licet omnia illa plura genera habeant vñū modum p̄dicandi generalem qz sc̄z p̄dicantur in quale habent tamē diuersos modos p̄dicandi speciales quibz a se uicem distinguuntur.

Querit Quid est esse in p̄dicamēto. Solutō p̄dicamētū accētis capitur dupliciter. vno modo pro totali coordinatione. et sic esse in p̄dicamēto est esse in tali coordinatione sicut ps in suo toto. Alio modo accipit p̄dicamētum p̄ genere generalissimo seu pro p̄mo talis coordinationis Et sic esse in p̄dicamēto est contineri sub ambitu talis generis generalissimi.

Querit Quot modis aliqd̄ dicit esse in p̄dicamēto. So^o duobz modis sc̄z p̄ se et reductiue. Per se em̄ illa dicunt esse in p̄dicamēto que ponuntur in aliqua coordinatione p̄dicamēti vñ sub aliquo genere generalissimo vt iam dictum fuit S̄z reductiue sunt illa in p̄dicamēto. quia non ponuntur in tali coordinatione sed tamē aliquo modo ad coordinationem reducuntur.

Querit Quot mōis aliqd̄ ponit in p̄dicamēto reductiue. So^o tribz modis. qz p̄mo reductit aliqd̄ ad p̄dicamētū sicut cōe analogū et sic ens et vñū ponitur in p̄dicamēto. Sc̄do mō reductit aliqd̄ ad p̄dicamētū sic p̄ncipiū da p̄dicamētū sui p̄ncipiat. et sic materia et forma aia et corp^o sunt reductiue in p̄dicamēto substantie. sicut manus caput et cetera p̄tes integrales. Tercio modo sicut via ad terminū et sic motus q̄ est qd̄a via reductitur ad illa p̄dicamēta in quibz sunt sui termini. et sic dicimus qz generatio et corruptio sunt in p̄dicamēto substantie aliteratio in p̄dicamēto qualitatibus. et c̄.

Querit Quot requirunt ad h̄ qz aliqd̄ sit p̄ se et p̄prie ponibile in p̄di

P̄d
amēto S
de ergo exclud
cōpleto. Te
mēto. Quam
ponibilis in

Substā
In hoc se
de p̄dicamē
p̄ma decem
Quer
Sed substā
philice. et erg
raliter p̄cedi
m arctualis e

Quer
et sp̄z et in
mētū. Da
Ad Sul
m̄tel
cipiū. S̄z a
aliqd̄ ante
suba in gene
lus nihil ha
F Quer
ill^o diuiss
marie et p̄
Ad
ro diuiss
definibile
ē definibū
definiri vel
illa diuiss
K Argu
vel secūda
qz nō valēt
rāp̄it p̄m
oportet esse
ib̄tāne. sp̄

Predicamentorum Aristotelis

Predicamentum Solo quatuor p^mū est q^d sit dictibile formaliter vñū z vñuocū
et ergo excludunt e^quoca. Scdm est q^d sit incōplexus. z p^hoc excludunt
cōplexa. Tertiū q^d sit ens reale. z p^opterea scdē intentōes nō sunt in p^dicam^{en}
tō. Quartū q^d sit v^le vel p^oculare. Et ergo solet dici q^d deus non est
p^onbilis in p^dicamēto. qⁱ nec ē v^lis nec p^ocularis.

¶ Secundum capitulum

Substātia at est que p^ope et p^oncipaliter et maxie dicitur
¶ In hoc scdo caplo p^hs dētermiat in speciali de p^omo p^dicamento. scz
de p^dicamento substātie. Et diuidit in duas p^ores p^oncipales. In quarū
p^oma dētermiat de suba q^u ad e^ossēntialia In scda q^u ad e^oaccēntialia

Querit Quare p^hs p^ous dēterminat de suba q^u de alijs p^dic^{am}
camētis Solo qⁱ oia alia p^dicamēta sunt accēntia.
Sed substātia est p^oor accēntē natura tpe z dēfiniōe. vt d^r septimo mēta
p^hisice. z ergo p^hs p^ous etiā de substātia dētermiat. P^oterea cā natu^o
raliter p^ocedit suū effectū sz suba est cā accēntiū in triplici genere cause scz
materialis efficientis z finalis. q^u p^ocedit oia p^dicamēta accēntium

Querit Quō ostendit q^d suba sit p^dicamētus So^o h^{ic} ostē
ditur. qⁱ p^dicamētū nō est aliud q^u coordinatio generū
et spēz et indiuiduorū sed talē coordinatōem noiāt suba. q^u suba ē p^dicam^{en}
tū. Maior est dēfiniō p^dicamēti. Vñoz p^oz ex arbore p^ozphiriana

Ar Substātia h^{ic} aliqd ante se. ergo nō est p^dicamētum. p^oia est ma
nifesta. qⁱ p^dicamētus debet esse genus generalissimū. z p^omū p^on
cipiū. Sz a^ois p^obat. qⁱ h^{ic} a^o se deū. So^o q^d p^dicamētū p^o bñ habere
aliqd ante se in genere cause efficientis sz nō in genere cause formalis z sic
suba in genere cause efficientis habet a^o se deū sz in genere cause forma^l
lis nihil habet ante se sz est p^omū formale p^oncipiū ante q^u nō est aliud.

Querit Quō diuidit suba So^o diuidit in p^oma et secūda. Et rō
illi^o diuisiōis ē qⁱ suba v^lhic accipit d^r ab actu subitādi vel q^u substat p^oi
marie z p^oncipalit. z sic est p^oma suba. v^l scdario z ex p^onti z sic est scda suba

Ar Vñuocū est p^ous dēfiniēdū q^u diuidēdū. sz suba ē q^u dā vñ
uocū. q^u p^ous ē dēfiniēda q^u diuidēda. z p^o p^ois male h^{ic} p^omo lo^o
co diuidit Vñoz p^oz qⁱ suba est gen^o g^oialissimū So^o q^d oē vñuocū
dēfinibile h^{ic} p^ous ē dēfiniēdū q^u diuidēdū sz suba in sua cōitate accepta nō
ē dēfinibū. qⁱ ē gen^o g^oialissimū q^u nō h^{ic} a^o se gen^o neq^z d^rām p^o q^u poss^z
dēfiniri vel p^o dici q^d suba p^om q^u h^{ic} diuidit nō ē vñuocū sz analogū Unde
ista diuisiō nō est g^ois in spēs sz analogū in sua analogata.

Arguit Non est aliqua suba tertia vel q^uarta. Gen^oā nulla erit p^oima
vel secūda z p^o p^ois ista diuisiō est falsa Cōsequētia p^obat a^o sili^o Solutio
q^d nō valet p^oia qⁱ scdm nō accipit h^{ic} vt respicit tertiū vel q^urtū sz solū vt
respicit p^omū ita q^d ois substantia vocatur scda q^u nō est p^oma. et ergo non
oportet esse aliquā tertiā vel quartā. Et si dicat. Indiuidua sunt p^oma
substātie. spēs spēcalissime scdē sube. g^oia subalterna t^oie erigen^o g^oialissimū

Reparationes

quarta ergo erunt aliquae substantie tertie et quarte. Solutio q̄ confusum confusius et confusissimum inter genera et species non faciunt gradus spēs differentes. s̄z solum vñ gradus in hoc q̄ nihil eorū substantat prius mo et p̄ se sed solum ex consequenti.

Ar̄ Substantia diuidit̄ in corporeā et incorporeā. ergo male d̄r hic q̄ diuidit̄ in p̄mā et scđam. So^o q̄ suba p̄r triplr̄ p̄siderari. Et fm̄ hoc triplr̄ diuidit̄. vno^o p̄r p̄siderari vt est p̄ncipalis ps̄ entis inq̄tuz ens. Et sic diuidit̄ in materiā formā et corū p̄positū. Alio^o p̄r p̄siderari q̄ ad p̄rietatē noīs. vt suba d̄r a substantiādo. Et sic diuidit̄ in p̄mā et scđam. Tercio modo p̄r p̄siderari. put̄ est p̄mū p̄dicabile ad qđ sit reductio oīm sue coordinatōis et vt d̄r a substantiādo. Et sic diuidit̄ in corporeā et incorporeā. Et sic p̄r q̄ suba diuersimode p̄siderata diuersimode etiā diuidit̄.

Dr̄ Quot sunt definitiōnes p̄me sube. So^o q̄ due. Quap̄ p̄ma ē q̄ p̄ma substantia est q̄ p̄prie p̄ncipalr̄ et maxime substantare dicitur. **Arguit̄** Illa definitio videt̄ nugatoria. q̄ nō est bona. Añs p̄bat̄. q̄ ille p̄ticle p̄ncipaliter et maxime videt̄ idē sc̄are. So^o q̄ ille p̄ticle referunt̄ ad diuersa d̄r em̄ p̄prie p̄pter indiuidua accētiū q̄ licet illa substantent aliquo modo sicut superficies altedini nō tñ p̄prie. p̄ncipaliter d̄r p̄pter scđas subas. q̄ licet ille substantent accētiū nō tñ p̄ncipaliter s̄z p̄ p̄mas substantias. Et maxime d̄r ad excludendū oīa alia q̄ nihil est cui actus substantandi pueniat in suplatino et in termino nisi p̄me substantie.

Arguitur Illa definitio puenit materie p̄me. et tñ materia p̄ma non est p̄ma substantia. ergo definitio nō est bona. Prima ps̄ añs p̄bat̄. q̄ materia p̄ma p̄prie p̄ncipaliter et maxime substantat q̄ est subiectū vnicūq̄ p̄mū. Scđa ps̄ p̄r q̄ nō est indiuiduū. Solo duplr̄ aliqd̄ dicit̄ substantare vno mō logicaliter et sic materia prima nō d̄r substantare q̄ substantare logicaliter est acc̄ p̄suppositi p̄pleri et p̄fecti i natura. Alio modo accipit̄ physicaliter et sic materia prima dicitur bñ substantare q̄ substantat forē substantiāli vel p̄r dicit̄ q̄ licet materia p̄ma maxime substantet forme substantiāli nō tñ maxime substantat accētiū sicut h̄ caput substantare.

Queritur Quot requirunt̄ ad hoc q̄ aliqd̄ dicatur esse p̄ma substantia. Solutio tria. Prīmū est q̄ habeat p̄fectum esse in rerū natura et sit in vltimo actu p̄pletum et distinctū. Et ergo nulla secūda intentio p̄r dicit̄ p̄ma substantia. Scđm est q̄ substantat actu in se et in ipso fundent̄ oīa alia. Et ergo secūde substantie non possunt dicit̄ p̄me. q̄ nō substantat in se sed in p̄mis. Tercium est q̄ tribuat alijs rationē et virtutem substantandi. Et hoc conuenit solum primis substantijs. Et ista tria tanguntur in definitione prime substantie iam dicta. primū tangitur quando dicitur p̄prie. Scđm quando dicitur p̄ncipaliter et tertiū quando dicitur maxime.

Querit̄ Que est secūda definitio prime substantie. Solutio secūda definitio est q̄ prima substantia est que neq̄ dicitur de subiecto neq̄ est in subiecto. vt aliquis homo vel aliqd̄ equus.

Predicamentorum aristoteli.

Ad illa definitio est negativa. ergo non est bona. Consequentia tenet quia entis positum debet esse positiva definitio. Solo. quod ille negationes equivalent duabus affirmationibus. quia cum dicitur prima substantia neque dicitur de subiecto. datur intelligi quod ipsa sit ultima in essendo. et cum additur. neque est in subiecto. datur intelligi quod ipsa sit prima in substantiando. Etiam posset dici quod ista definitio non est pure negativa. quia prima eius particula est affirmativa. sensus enim est. Prima substantia est supple substantia que neque de subiecto. neque est in subiecto.

Queritur Quare philosophus potius exemplificat de prima substantia per individua vaga quam per individua determinata. Solo. propter duas causas. Prima est. quia individuum vagum magis accedit ad scientiam vel artem quam individuum determinatum. eo quod individuum vagum aliquid habeat de predicatione speciei propter suam indeterminationem. Secunda causa est. quia individua determinata non sunt eadem apud omnes. sed alia et alia secundum diversas regiones et ideomata. et propter hoc philosophus non exemplificat per ea.

Queritur Quomodo definitur hic secunda substantie. Solo. Secunda substantie dicitur species in quibus sunt prime substantie. et harum species genera. ut homo et animal

Ad Secunda substantie sunt in primis. ergo male dicitur in ista definitione oppositum. scilicet quod prime sunt in secundis. Solo. quod dicitur secunda sube sunt in primis et prime in secundis. quia secunda substantie sunt in primis actu et intellectu et formaliter. Sed prime sube sunt in secundis potestative et virtualiter. quoniam omne inferius est in suo superiori.

Ad Substare est accidens commune. et hoc non potest provenire nisi in individuo. ergo male dicit ista definitio quod secunda sube dicuntur substare. Solo. quod licet substare ut est accidens commune non potest provenire primo et per se nisi in individuo. potest tamen provenire secundis substantiis secundario et ex consequenti gratia scilicet individuum et primo sube.

Quod quoniam
habet se ista
tria scilicet

Esse.

Subsistere

Substare

Sed quod habet se
cut supaddes
et supadditum quod

Esse potest omnibus siue sint substantie
siue accidentia
Subsistere non provenit solum
substantiis siue primis siue secundis
Substare autem provenit solum primis
substantiis primo et per se. et
secundis non nisi secundario et ex consequenti

Queritur Quomodo declarat philosophus secundam definitionem prime substantie philosophus positam. Solo. pro declaratione eius primo premitte unam differentiam inter secundas substantias et accidentia. Et postea declarat intentum. Differentia quam ponit est ista. quod eorum que dicuntur de subiecto necesse est nomen et rationem de subiecto predicari

b l

Reparationes

ri. Sed eorum que sunt in subiecto in aliquibus neque nomen neque ratio de subiecto predicatur. ut patet de accidentibus abstractiue designatis. In aliquibus vero nihil prohibet nomen predicari de subiecto. sed rationem non impossibile est de subiecto predicari. ut patet in accidentibus per se sumptis. ut album predicatur bene de subiecto sed de corpore. sed rationem eius impossibile est de corpore predicari.

Hic Est una maxima quod de quocunque predicatur definitio et definitum. Etiam loco nominis licet ponere definitum. ergo male dicitur hic quod aliqua coincidentia predicatur nomine et non ratione de subiecto. Solo. licet ratio seu definitio accitibus possit predicari de subiecto. non tamen predicatur ut ratio vel definitio. Et ratio illius est. quod predicari ratione in proposito est predicari essentialiter. iam nulla ratio accitibus potest essentialiter predicari de subiecto.

Queritur Quomodo declarat iam philosophus secundam definitionem. Solo. philosophus innuit tale rationem. illa de quibus omnia alia dicuntur aut in quibus omnia alia sunt neque dicuntur de subiecto neque sunt in subiecto. sed sic est de primis substantiis quod omnia alia dicuntur de eis vel sunt in ipsis. ergo primo sube neque dicuntur de subiecto neque sunt in subiecto. Quinque declarat philosophus exemplariter. primo in his que dicuntur de subiecto. ut animal predicatur de homine. ergo de aliquo homine. quod si de nullo particularium hominum predicatur tunc etiam non predicabitur de homine. Secundo declarat eam in his que sunt in subiecto. ut color est in corpore. ergo in aliquo corpore. quod si in nullo particularium corporum esset color. tunc etiam non esset in corpore. Et ergo concludit philosophus quod omnia alia a primis substantiis vel dicuntur de primis substantiis aut sunt in primis que vocantur sube principales.

Queritur Utrum ille philosophus quas hic format. Aristoteles dicens animal predicatur de homine. ergo de aliquo homine. color est in corpore. ergo in aliquo corpore. sint formales et bone. Solo. quod sic. quod illa consequentia est formalis et bona ubi ex opposito consequentis inferitur oppositum antecedentis. Sed philosophus in textu probat utrumque primam inferendo ex opposito consequentis oppositum antecedentis. ergo utrumque illa consequentia est formalis et bona. Unde prima consequentia illa decurrit penes primam regulam antepredicamentalem. quando alterum de altero predicatur ut de subiecto et cetera. Et secunda tenet per hanc regulam. nihil inest alicui supponenti distinctiue. per multis nisi alicui illorum indeterminate sumpto insit.

Ad id est falsus modus arguendi. spes predicatur de homine. ergo de aliquo homine. et tamen non valet consequentia. ergo videtur quod consequentia per se posita non sint formales et bone. Solo. spes non predicatur de homine ut hic accipitur predicari. quia predicari accipitur hic ut est dictum de alio sicut superius de inferiore. Et solent dici quod iste consequentia non tenent nisi sumendo commune seu terminum commune per suppositionem personalem et non simplicem. quomodo supponit hic quod dicitur homo est spes.

Queritur Quod est hoc correlatum quod inferit philosophus ex dictis. Solutio. inferit tale correlatum. quod non existentibus primis sub

Pstantiis impo
alia de subie

Que

rum est quod
manere. Qu
etiam et reli
mis substa
cud. Secu
mis substa
quod destruct
habet esse ab
esse in reru
substantijs
tamen reru
bus. quod acci
substantijs

Ad id

cie
pnt adhuc
non est nec
fm esse ex
riores prim
tudas sub

Ad id

est falsum
stentibus
correlati
mis sub
structis
ubi prepo
primam

Ad id

rationalis
necesse feci
per predic
lem unio
quod extrem
dictum su

Predicamentorum aristotelis

stantiis impossibile est aliquid aliorum esse. Et ratio illius est. quia omnia
alia de subiectis eis dicuntur. aut in subiectis eis sunt. ut iam dictum fuit

Queritur Quot modis potest exponi hoc correlarium. Solo
duobus modis. Primo de intentionibus. Et hoc modo verum
est quod destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliorum re
manere. Quod sic ostenditur. quia destructo uno relativorum destruitur
etiam reliquum. sed primum et secundum sunt relativa. ergo destructis pri
mis substantiis quo ad intentionem illam permittitur destrui etiam se
cunde. Secundo potest exponi de rebus. et sic etiam est verum quod destructis pri
mis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere. Et ratio illius est.
quod destructo illo sine quo aliud non habet esse. destruitur etiam illud quod
habet esse ab illo. sed sine primis substantiis secunde substantie non habent
esse in rerum natura nec etiam accidentia. ergo. Minor pars primo de secun
dis substantiis. quia ille sunt universales. sed universalia non habent esse pfectum
in rerum natura nisi in singularibus. Secundo etiam pars de accidentibus
bus. quod accidentia esse est inesse. et ergo accidentia non possunt esse sine primis
substantiis que sunt eorum subiecta

Pro destructo posteriori non est necesse prius destrui. sed prime subst
antie sunt posteriores secundis. ergo destructis primis substantiis
pnt adhuc secunde manere. Solo. quod destructo posteriori finis quod posteri
non est necesse prius destrui. sed secunde substantie non sunt priores primis
finis esse existentie. sed solum finis esse essentie. et finis esse existentie sunt poste
rioris primis. et ergo non existentibus primis substantiis impossibile est se
cundas substantias manere finis esse existentie

Pro Sorte et platone non existentibus non existunt prime substantie. et
tamen possibile est aliquid aliorum remanere. ergo correlarium istud
est falsum. Secunda pars antecedentis patet. quia sorte et platone non exis
tentibus adhuc possunt manere homo et animal in alijs. Solo. quod istud
correlarium est equivalenter universale. sensus enim est. non existentibus pri
mis substantiis. id est nullis primis substantiis existentibus vel omnibus de
structis impossibile est aliquid aliorum remanere. et hoc est propter negationem
ibi prepositam in locutione. Et ergo si argumentum ponatur ad formam
permittitur fallacia sequentis

Arguitur. Porphyrius dicit in communibus predicam
bilium quod siue socrates sit siue non sit semper est
rationalis et est homo. ergo videtur quod destructis primis substantiis non sit
necesse secundas destrui. Solo. licet homo vel rationale vel animal sem
per predicetur vere de socrate. siue socrates sit siue non sit. propter inseparabi
lem unionem et perpetuam habitudinem extremorum. tamen ex hoc non sequit
ur quod extrema illa semper existant finis esse rate subsistentie in natura. ut superius
dictum fuit in communibus predicabilium

Reparatiões

Querit Quomodo comparat philosophus substantias ad invicem. Solo. dupliciter. quia primo comparat secundas substantias ad se invicem. et secundo primas

Querit Utrum inter secundas subas una sit magis substantia quam alia. Solo. sic. quia spes est magis substantia quam genus sube quam genus. ergo est magis substantia quam genus. Ans. sic. pbat. qz ad interrogationem factam per quid de prima substantia convenientius respondet spes quam genus. ut si queratur de aliquo homine quid est. convenientius respondet qz est homo quam animal. Et hoc non est ex alia causa nisi quia spes est magis propria et propria quorum alicui homini quam genus. Secunda ratio est. qz sicut se habent prime substantie ad omnia alia. sic se habent spes ad genera. eo qz sicut prime substantie omnibus substantiis ita spes substantiis generibus et non e contra. sed sic est qz prime substantie dicuntur maxime substantie. propterea quia omnibus substantiis et omnia alia de ipsis predicantur. ergo etiam spes que substantiis generibus etiam magis debent dici sube quam genera

Ans Suba non suscipit magis et minus. ergo spes non est magis substantia quam genus. Ans. patebit inferius in proprietatibus sube. Solo. qz suba accipit dupliciter. Uno modo ut dicitur a substantiando vel a se essendo. et sic suba non suscipit magis nec minus. ut postea dicet. Alio modo accipit ut dicitur a substantiando. et sic suba suscipit tunc magis et minus. qz una substantia magis substantia quam alia. sicut spes pluribus substantiis quam genus.

Querit Utrum inter spes specialissimas una sit magis substantia quam alia. Solo. phi. qz non. Et hoc sic. pbat. qz non responderetur familiariter vel convenientius homo ad hanc interrogatorem quod est aliqd homo quam respondeat equus ad hanc interrogatorem quod est equus et sic de alijs speciebus specialissimis. igit omnes ille sunt equaliter sube

Querit Utrum inter primas subas una sit magis substantia quam alia. Solo. phi. qz non. qz aliquis homo nihil magis substantia est quam aliquis bos

Querit Quo probat philosophus qz sola genera et spes primarum substantiarum sunt secunde sube. quod fuit superius suppositum in definitione secundarum substantiarum. Solo. hoc. pbat. duobus rationibus. Prima est. qz inter illa que predicantur de primis substantiis sola genera et spes indicant earum essentiam. igit illa sola merito dicuntur secunde sube. Ans. patz. qz sola genera et spes convenienter respondent ad interrogatorem factam per quid de prima substantia. licet spes convenientius quam genus. ut cum querit de aliquo homine quid est. convenientius respondetur homo quam animal. vel cum querit de aliqua arbore quid sit. convenientius respondetur arbor quam planta. sed si responderet aliqd alioz. puta albu vel currit. esset extranea ratio. Sequitur ergo qz sola genera et spes primarum substantiarum indicant earum essentiam. Secunda ratio est. sicut se habent prime sube ad omnia alia. ita se habent spes et genera ipsarum ad reliqua omnia. puta ad accidia. sed prime sube ideo dicuntur prime sube. qz omnibus alijs substantiis.

Predicamentorum aristoteli.

genera et species dicuntur merito se habere substantie. quia omnibus alijs substantiis a primis. et reliqua omnia de eis predicantur

De proprietatibus substantie

Queritur Quot sunt proprietates subiecti. **Solo.** quod sex. quarum prima est. quod commune est omni substantie in subiecto non esse. Et istam proprietatem probat philosophus primo de primis substantiis. secundo de secundis. De primis probat per definitionem earum. quia prime substantie dicuntur que nec dicuntur de subiecto. nec sunt in subiecto. De secundis substantiis probat dupliciter. scilicet inductione et syllogismo. Inductiue sic. homo non est in subiecto. animal non est in subiecto et sic de alijs secundis substantiis. ergo nulla secunda substantia est in subiecto. Syllogismo sic. nihil eorum que sunt in subiecto predicatur nomine et ratione de subiecto. sed omnis secunda substantia predicatur nomine et ratione de subiecto. ergo nulla secunda substantia est in subiecto. **Ad id** patet ex superius dictis. quia licet eorum que sunt in subiecto nihil prohibet aliquando nomen de subiecto predicari. tamen impossibile est rationem eorum predicari de subiecto

Ad id non esse in subiecto est proprium substantie. **Ad id** non est commune. Consequenter probatur. quia commune et proprium opponuntur. **Solo.** quod non esse in subiecto est proprium subiecti et commune respectu diuersorum. proprium quidem subiecti in communi accepto. et commune omni subiecto. id omnibus preteritis subiectis

Ad id Omnis illa affirmatio est falsa in qua predicatur vniuersale sumptum vniuersaliter. ut dicit philosophus primo periermeniarum. sed in ista propositione predicatur vltimum sumptum vltimè. **Ad id** ista proprietas est falsa. **Solo.** quod omnis illa affirmatio est falsa in qua predicatur vltimum sumptum vltimè in recto. sed non in obliquo. in opposito autem predicatur in obliquo

Ad id ista proprietas puenit chimere. ergo non est proprietas substantie. Antecedens probatur. quia chimere puenit non esse in subiecto. **Solo.** ista proprietas debet exponi positue. ut sit sensus. Esse et non esse in subiecto est commune omni substantie iam licet chimere conueniat non esse in subiecto negatiue. tamen sibi non conuenit esse et non esse in subiecto. quia sibi non conuenit esse.

Queritur Utrum ista proprietas sit propria substantie. **Solo.** philosophus quod non. quia etiam puenit differentie substantie. quia differentia substantie non est in subiecto. Et hoc sic declarat. quia bipes et gressibile dicitur bene de subiecto. scilicet de homine. sed non est in subiecto quia de quocumque predicatur bipes vel gressibile de illo etiam predicatur ratio vel definitio differentie

Ad id differentia est etiam substantia. ergo male dicit philosophus quod ista proprietas non est propria substantie. quia etiam conuenit differentie. Antecedens probatur. quia differentia est pars definitionis speciei. **Solo.** substantia accipitur dupliciter. Uno modo communiter ut extendit se ad omne illud quod est in predicamento substantie. siue ponatur in recta linea per in.

Reparationes

dicamentali siue a latere. et sic differentia est bene substantia. Alio modo accipitur stricte prout solum dicitur de his que ponuntur in recta linea predicationis mentali. et sic differentia non est substantia. et sic capit suba in presenti proprietate. Et ex isto patet quod si accipitur substantia primo modo et communiter tunc non esse in subiecto est proprium sube conueniens omni soli et semper. Sed si accipiat secundum modum et stricte sic est solum proprium secundum modum. quod omni si non soli. quod etiam puenit differentie. que non est suba stricte accipiendo subam.

Queris Quod est hoc dubium quod remouet phus circa istam proprietatem in textu Solo. dubium est de partibus integralibus substantie. quia ille videntur esse in subiecto et tamen sunt substantie. ergo non est proprium substantie non esse in subiecto. Sed hoc remouet phus dicens. Non vos perturbent substantiarum partes que ita sunt in toto quasi in subiecto sint. ne forte cogamur eas non esse substantias. scilicet quia licet sint in suo toto. non tamen sunt in eo sicut in subiecto. quod aliud est. modus essendi in accensis in subiecto et partium integralium in suo toto.

Queris Utrum partes sube sint sube. Solo. quod suba accipit dupliciter. Uno modo ut est ens per se. et illo modo est generalissimum. et sic partes substantie non sunt sube. Alio modo accipit suba ut dicitur de principijs entis per se. et hoc modo partes substantie possunt dici substantie. Et sic patet quod partes substantie non sunt sube per se sed solum reduciuntur. Et istud habet veritatem tam de partibus essentialibus que sunt materia et forma quam de partibus integralibus. ut sunt manus pes caput etc.

¶ Secunda proprietates.

Queris Que est secunda proprietates substantie Solo. secunda proprietates est quod inest omnibus secundis substantijs et differentijs earum uniuoce predicari de primis. Et illa proprietatem phus sic probatur quia inter primis enumerata illa que predicantur aut predicantur de indiuiduis aut de speciebus. sed de omnibus illis predicatur vno nomine et vna ratione. ergo predicantur uniuoce. Maior patet. quia inter primis enumerata illa que predicantur sunt secundum substantie et differentie earum. sed inter illa species predicatur de indiuiduis et genus de speciebus et indiuiduis. et similiter differentia de speciebus et indiuiduis. Prima enim substantia non predicatur quia a principali substantia nulla exit predicatio. Minor etiam probatur. quia prime sube suscipiunt rationem specierum et generum et species rationem diuinarum. et sequitur quod omnia illa uniuoce predicantur.

Queris Quid est predicari uniuoce Solo. uniuoce predicari est predicari vno nomine et eadem ratione.

Ad Et illo sequitur quod ista proprietates non pueniret generi generalissimo istius predicamenti. nec etiam differentijs. Sequela probatur. quod genus generalissimum non habet rationem seu definitionem nec etiam diuina Solo licet genus generalissimum et diuina non habeant rationem seu definitionem proprie dicta. quod talis constituitur ex genere et diuina. habent tamen rationem communiter dictam.

Predicamentoy aristotelis

eam seu aliqualem assignatōem correspondentē impōni nōis. Et sic sub-
stantia definit q̄ suba est ens p se. Et rōnale est qd̄ h̄z aīam rōnalem. et h̄
sufficit ad hoc q̄ dicatur p̄dicari vniuoce

Ar Predicari vniuoce puenit etiam accidentibz. ergo nō est pprietas
substantie. Aīis probat. qz color est accidēs. z predicat vniuoce de
albedine z nigredine. Solo. licet accidentia predicentur bene vniuoce de
suis inferioribz. sicut pbat argumentuz. non tñ p̄dicatur vniuoce de p̄mis
substantijs. sicut dicit ista pprietas.

Querit Quo mō ista pprietas est ppria substantie. Solo q̄
substantia p̄t accipi dupliciter. Uno modo in p̄mum.
vt extendit se ad p̄mā z secūdā. Et sic ista pprietas est ppria p̄mo mō
qz puenit soli. sed nō omni. Alio mō p̄t accipi substantia stricte p̄ secūda
suba tñ. Et hoc dupl̄r. qz vel potest accipi vlt̄er pro omi secūda suba cō-
pleta vel incōpleta. et sic est pprium quarto modo. qz sic puenit omi soli et
semper. Vel potest accipi pro secūda substantia cōpleta tñ que importat
subam sub mō sube. et sic est ppria secūdo modo. qz sic puenit omi secūde
sube sed nō soli. qz etiā puenit differentijs eaz.

Querit Vtrū hoc verū sit q̄ a p̄ncipali suba. i. a p̄mā suba nul-
la ex p̄dicatio Solo. q̄ sic. Et rō illius est. qz p̄dica-
ri siue dici de p̄supponit esse in. sed prima substantia nulli inest. ergo de nul-
lo predicatur

Ar hic est vera predicatio fortes est fortes. vel plato est plato. z ta-
men ibi predicatur prima substantia. ergo a prima substantia tes-
ne exit predicatio. Et hoc p̄firmatur. quia dicit Boetius q̄ non est verū
qz predicatio illa in qua idem predicatur de seipso. Solo. a prima sub-
stantia nulla exit predicatio directa z ordinata. licet bene exeat aliqua indi-
recta z inordinata. qualis est illa in qua prima substantia predicatur de se
ipsa. Et ad autoritatē Boetij debet dici q̄ licet talis predicatio sit verissī-
ma veritate rei. nō tñ veritate p̄dicationis

¶ Tercia pprietas

Querit Que est tertia pprietas substantie Solo. tertia p-
prietas est q̄ omnis substantia videtur significare hoc
aliquid. et de primis substantijs est hoc indubitabile et verum. quia quod
significatur per primam substantiam est indiuiduū et vnum numero. De
secundis autem substantijs videtur quidem q̄ hoc aliquid significant sub-
appellationis figura. sed tamen non est hoc verum. quia non significant
indiuiduum et vnum numero. sed magis significant quale quid. qz signi-
ficant p̄mune qd̄ potest de pluribz predicari. vt homo z animal. hō em̄ p̄s
dicatur de pluribz sicut z aīal

Querit Vtrum secūda substantia significat simpliciter quale. s. s.
cur concreta de genere accidentium. vt albus vel nigrū.
b in

Reparationes

Ad hoc dubium respondet plus q̄ non. Et hoc sic probat. quia album nihil aliud significat q̄ qualitatem. sed secūde substantie vt genus et speciēs circa substantiam qualitatem determinant. id est significant quandam qualitatem circa substantiam. In hoc tamen est differentia inter genus et speciem. q̄ in genere est plus determinatio q̄ in specie. et debet ibi determinatio capi passim. vt sit sensus. in genere est magis determinatio. id est genus est magis determinabile q̄ species. Et ratio illius est. quia genus est communius q̄ species. dicens enim animal plus p̄lectitur q̄ dicens hominē. Et ergo vult plus q̄ genus plus fecit quale quid q̄ spēs. q̄ est plus q̄ qualitatem essentialē que est diuina determinabile.

Querit̃ Quid est fecare hoc aliquid. Solo fecare hoc aliquid est significare vnū numero et subsistens. et hoc solum cōuenit primæ substantie

Querit̃ Utrum p̄ma substantia fecit hoc aliquid vel sit hoc aliquid. Solo. q̄ p̄ma substantia accipitur dupli. vno modo pro voce fecante rem indiuiduam et vnā numero. et hoc modo prima substantia fecit hoc aliquid. Alio mō accipit̃ pro re fecata per vocem. et sic prima substantia nō fecit p̄ma sed est hoc aliquid.

Querit̃ Unde habet prima substantia q̄ sit hoc aliquid. Solo. In prima substantia sunt duo. scilz materia et forma. a materia ergo habet q̄ sit hoc. et a forma q̄ sit aliquid in specie constitutum iuxta verbum Boetij dicentis ab alio res habet q̄ est. et ab alio q̄ hec vel illa est. A forma enim habet omnis res q̄ est. sed a materia q̄ hec vel illa est. q̄ materia est principium indiuiduationis et singularitatis.

Querit̃ Quot p̄ditiōes requiruntur ad hoc q̄ aliquid dicatur significare hoc aliquid. Solo q̄ tres. Prima est q̄ sit indiuiduū et singulare. et ergo nullum vniuersale significat hoc aliquid. Secūda est q̄ sit ens per se subsistens. et ergo nullum accidens potest significare hoc aliquid. Tercia est q̄ sit ens in specie vltimo completus. et ergo anima rationalis a corpore separata non est hoc aliquid. quia licet sit indiuiduus et subsistens. tamen non est in specie completa. cum sit solum pars speciei humane.

Querit̃ Quomodo secūda substantia videtur significare hoc aliquid sub appellationis figura. Solo alteri. q̄ appellationis figura in p̄posito vocatur similis formatio nominis. Et quia est similis formatio nominis ad significandum naturam cōmunem in se et in indiuiduo. sicut patet dicendo homo et hic homo. ergo secūda substantia videtur significare hoc aliquid sicut prima substantia sub appellationis figura. id est propter illam similem formationem seu appellationem nominis vniuersalem. scz primæ substantie et secunde. sed quia non est idē mōdus p̄munis et determinati. ergo q̄uis videatur sic esse in veritate. tñ secūda substantia non fecit hoc aliquid. sed quale quid

Querit̃ Quod est fecare hoc aliquid. Solo fecare hoc aliquid est significare vnū numero et subsistens. et hoc solum cōuenit primæ substantie

Querit̃ Utrum p̄ma substantia fecit hoc aliquid vel sit hoc aliquid. Solo. q̄ p̄ma substantia accipitur dupli. vno modo pro voce fecante rem indiuiduam et vnā numero. et hoc modo prima substantia fecit hoc aliquid. Alio mō accipit̃ pro re fecata per vocem. et sic prima substantia nō fecit p̄ma sed est hoc aliquid.

Querit̃ Unde habet prima substantia q̄ sit hoc aliquid. Solo. In prima substantia sunt duo. scilz materia et forma. a materia ergo habet q̄ sit hoc. et a forma q̄ sit aliquid in specie constitutum iuxta verbum Boetij dicentis ab alio res habet q̄ est. et ab alio q̄ hec vel illa est. A forma enim habet omnis res q̄ est. sed a materia q̄ hec vel illa est. q̄ materia est principium indiuiduationis et singularitatis.

Querit̃ Quot p̄ditiōes requiruntur ad hoc q̄ aliquid dicatur significare hoc aliquid. Solo q̄ tres. Prima est q̄ sit indiuiduū et singulare. et ergo nullum vniuersale significat hoc aliquid. Secūda est q̄ sit ens per se subsistens. et ergo nullum accidens potest significare hoc aliquid. Tercia est q̄ sit ens in specie vltimo completus. et ergo anima rationalis a corpore separata non est hoc aliquid. quia licet sit indiuiduus et subsistens. tamen non est in specie completa. cum sit solum pars speciei humane.

Querit̃ Quomodo secūda substantia videtur significare hoc aliquid sub appellationis figura. Solo alteri. q̄ appellationis figura in p̄posito vocatur similis formatio nominis. Et quia est similis formatio nominis ad significandum naturam cōmunem in se et in indiuiduo. sicut patet dicendo homo et hic homo. ergo secūda substantia videtur significare hoc aliquid sicut prima substantia sub appellationis figura. id est propter illam similem formationem seu appellationem nominis vniuersalem. scz primæ substantie et secunde. sed quia non est idē mōdus p̄munis et determinati. ergo q̄uis videatur sic esse in veritate. tñ secūda substantia non fecit hoc aliquid. sed quale quid

Predicamentorum aristoteli.

Queritur Quid est significare qualedd. **Solutio** significare quod
leqd est significare quod commune quod determinabile est et con-
trahibile quare ita quod de ipso non cessat questio querentis quale est hoc. Et
ergo secunde substantie scilicet genera et species dicuntur significare qualedd. quia de eis
queritur quale est hoc ut habito quod aliquid sit aial ut homo non cessat querere
sed querit quale aial vel qualis homo.

Queritur Unde habet secunda substantia quod significet qualedd. **Solutio**
lurio quod significet quid hoc habet a genere. Et quod sig-
nificet quale hoc habet a differentia que ab Aristotele alibi vocatur essentialis
qualitas. Et si tunc queratur quod tunc differentia potest significare qualedd
et genus generalissimum. **Solutio** quod differentia ex nomine suo dicit quale est
ipsum quid licet non dicat formaliter dicit tamen in effectu qui est facere ges-
nus in actu genus generalissimum aut ex nomine suo dicit quid et quale non di-
cit actu sed includit potestate quia includit partem differentiam.

Quarta proprietas

Queritur Que est quarta proprietas substantie **Solutio** quarta
proprietas est quod substantie nihil est contrarium. Et probatur
inducendo in primis et secundis ut alicui homini nihil est contrarium nec homini
nec aiali et sic de alijs.

Queritur Quod probatur extra textum quod subest nihil est contrarium.
Solutio potest probari duobus rationibus.

Prima est ista subiecto contrariorum nihil est contrarium sed substantia est subiectum
contrariorum. Et substantie nihil est contrarium. Maior pars quia unum contrariorum
non subijcitur alteri sed potius expellit ipsum cum substantia sit subiectum
contrariorum sequitur quod ei nihil potest esse contrarium. Minor patet ex sexta proprietate
se sequenti. Secunda ratio est quia contraria semper sunt in subiecto sed sub-
stantia non est in subiecto cum sit ens per se. Et subest nihil est contrarium.

Ad In uno quoque genere est una prima contrarietas sed substantia est
unum genus ergo in substantia est contrarietas. **Solutio** quod contrarietas
accipitur tripliciter. Uno modo per perfectam oppositionem duarum differentiarum in eodem
genere et hoc modo intelligitur quod in unoquoque genere est una prima contra-
rietas et sic in substantia est bene contrarietas. Alio modo accipitur contrarietas pro
oppositione habitus et privationis circa eandem materiam que subsunt utris-
que. Et sic in substantia est bene contrarietas quia sic forma et privatio contrariantur ut
dicitur primo philosophorum. Tercio modo accipitur contrarietas per completam repugnans
nam duarum formarum activarum et passivarum ad invicem expellentium se ab eodem subie-
cto cui vicissim insunt nec alterum eorum insit a natura sicut philosophus de calido et frigido
albo et nigro. Et sic loquendo de contrarietate dicitur hic quod primum est sub-
stantie nihil habere contrarium.

Ad Elementa sicut ignis et aqua sunt substantie et tamen contrariantur
ergo subest aliquid contrarium. Respondetur per secundam partem probatur quia
unum destruit aliud. Solo quod elementa sicut ignis et aqua non contrariantur
in se et igitur ad suas substantias sed solum gratia qualitarum que sunt calidum frigidum.

Reparationes

gidum humidum et siccum.

Ad Unus homo contrariatur alteri. Subest est aliquid contrarium. Ans patet quia unus homo est alteri sepe inimicus. Solutio licet unus homo contrarietur alteri contrarietate hostili non tamen contrarietate formali de qua loquitur ista proprietas.

Queritur Quo modo est ista proprietas propria. Solutio est propria secundo modo quod pertinet omni substantie sed non soli.

Queritur Quod probat hoc philosophus quod non convenit solis. Solutio sic probat quia pertinet multis alijs ut contrariari quod dicuntur et dicuntur et tributo nihil est contrarium aut aliquid talium nisi forte quod diceret multa paucis esse contraria vel magni parvi. sed de hoc postea videbitur.

Quinta proprietas

Queritur Que est quinta proprietas substantie. Solutio quinta proprietas est quod substantia non suscipit magis neque minus.

Queritur Quod exponit. illam proprietatem. Solutio dicitur. non dico ideo quasi una substantia non sit magis substantia a substantia do dicta quam alia. quia superius hoc dictum est quod prima substantia est magis substantia quam secunda. et species magis quam genus. Sed ideo dictum est quia substantia secundum id quod est non intendit neque remittit. Et hoc probat exemplis plariter quia homo non dicitur magis homo uno tempore quam alio. nec unus homo est magis homo quam alius. sicut unus albus est magis albus quam alius d vel uno tempore magis albus quam alio tempore.

Queritur Quomodo probatur ex textu quod substantia non suscipit magis neque minus. Solutio potest sic probari. Quia substantie nihil est contrarium. ergo non suscipit magis neque minus. Antecedens patet ex proprietate precedente. Et consequentia tenet per locum a causa ad effectum. quia susceptio magis causatur ex depuratione contrarii a contrario et susceptio minus a permutatione contrarii cum contrario. Et est ista proprietas propria substantie secundo modo sicut precedentis quia convenit omni sed non soli eo quod conveniat etiam quantitati.

Ad Prima substantia est magis substantia quam secunda. ergo proprietas illa est falsa. Solutio ad hoc argumentum patet ex dictis quod substantia secundum id quod est non suscipit magis et minus licet actus substantie conveniat sibi secundum magis et minus.

Ad Unus homo est maior alio. sed homo est substantia. ergo substantia suscipit magis et minus. Solutio quod substantia suscipit magis et minus extensue. quia suscipit maiorem vel minorem quantitatem sed non suscipit magis et minus intensue in suo esse substantiali.

Contra substantia suscipit magis et minus intensue. probatur per Gilbertum qui dicit quod rationale est animantius irrationali sed animatum est substantia. Solutio quod rationale non est animantius irrationali secundum essentiam autem sed

Pr
solum quo ad

Quer
ro esse suscep

Quer
vnu et idem n
numero non
ofa. Et sic p
stantia manet
idem homo n
ger prius et
prius sit soli

Quer
nomialiter vi
Allo modo p
substantie. id
exponendo lo
venit primis

Ad Ang
proprie
geli vel lune
geli fm q su
pere contrari
lum et ecor
Ad E
non possit
camentene
retro sursum

Quer
et eadem nu
est substanti
rum. Q. o
tio vel opim
no fortes se
que opiner
tepla est fal

Predicamentorum aresto.

solum quo ad operationes presequentes eius essentiam.

Sexta proprietates

Queritur Que est sexta proprietates sube. Solutio q maxie proprium videtur esse substantie cum sit aliquid unum et idem numero esse susceptivum contrariorum.

Queritur Quod probat philosophus hoc esse proprium substantie. Solutio sic quia in alijs que non sunt substantie non est sic quod aliquid unum et idem numero manens possit recipere contraria sicut color unus et idem numero non erit albus et niger neque una et eadem actio erit prava et studiosa. Et sic presequenter inducendo in omnibus alijs predicamentis sed sola substantia manens una et eadem numero est susceptiva contrariorum ut unus et idem homo numero quicquid est calidus quicquid est frigidus quicquid est albus quicquid est niger pravius et studiosus. quia ergo hoc non convenit alijs sequitur quod proprium sit soli substantie.

Queritur Quod debet exponi illa dictio maxime in ista proprietate. Solutio potest duobus modis exponi. Uno modo nominaliter ut sit sensus proprium est maxime substantie. id est prime substantie. Alio modo potest exponi adverbialiter et sic sensus est maxime proprium est substantie. id est est proprium quia est proprium quarto modo. Et utroque modo exponendo loquutio est una quia esse susceptivum contrariorum primo et per se convenit primis substantijs et secundis ex parte scilicet gratia primarum.

Ad Angeli sunt substantie et tamen non suscipiunt contraria. Et ista proprietates non est propria substantie. Respondens probatur quia angeli vel sunt in bono confirmati vel in malo obstricti. Solutio licet angeli sunt qui sunt in bono confirmati vel in malo obstricti non possint recipere contraria tamen sue proprie nature relictis mutabiles sunt de bono in malum et contra et sic possunt recipere contraria.

Ad Celum est substantia tamen non potest recipere contraria quod celum ut dicit philosophus non est susceptivum peregrinarum impressionum. Solutio licet celum non possit recipere contraria formalia que sunt forme active et passive potest tamen bene recipere contraria figurata cuiusmodi sunt dextrum sinistrum ante retro sursum et deorsum.

Queritur Que est instantia quam facit philosophus contra istam proprietatem. Solutio instantia est ista quod oratio vel opinio una et eadem numero manens suscipit contraria. et tamen oratio vel opinio non est substantia ergo non est propria substantie quod sit susceptiva contrariorum. Quod oratio vel opinio recipiat contraria. Probatur quia eadem oratio vel opinio videtur esse successive vera et falsa. Exempli gratia ista oratio forte sedet est vera forte sedente et falsa forte non sedente. Similiter si quis opinetur forte sedere eo sedente opinio est vera ipso autem surgente ipsa est falsa.

Reparationes

Querit Quod soluit. passā instantiam. Solutio dupliciter. primo p. distinctōnem. sedo p. interemprōnem. Per distinctōnem sic qz dupliciter contingit aliqd recipere p. raria. Uno mō fm sui mutacōnem. z sic soli sube cōuenit recipe p. raria. Alio mō fm mutacōnem sui sed alterius. z sic oratio z opinio bene recipiunt cōtraria scz verum z falsum quia orō manens vna z eadem numero z inobilis iam est vera z iam falsa fm mutacōnem rei de qua format talis orō. z similiter opinio. Nam ista p. rietas debet intelligi de p. mo mō receptōis p. rarioz nō de secundo modo. Per interemprionem vero sic soluit istā instantiā. qz nō est verum q. orō z opinio recipiant cōtraria. Et rō illius est quia quicqd recte p. raria aliquo mō patit ab ipis sed qm orō vel opinio dicit vel vera vel falsa nihil patit nec mouet ab aliquo sed quia circa rem facta est aliqua passio vel mutatio. quia ab eo q. res est vel non est oratio dicit vera vel falsa. et ergo orō z opinio nō suscipiunt cōtraria quare sequit q. p. rietas p. rium ē substantie cū sit vna z eadem numero fm sui mutacōnem esse susceptibile contrariorum.

Querit Quod pnt illa simul stare q. suba maneat vna z eadē numero z q. fm sui mutacōnez recipiat cōtraria. Solutio ille particule referuntur ad diuersa. z ergo pnt simul stare. Substantia enim dicit manere vna z eadem numero fm sui esse substantiale scz mutat z variat fm esse accidentale qd hz a cōtrarijs. z sic suscipit cōtraria fm sui mutacōnem. id est fm mutacōnem alicuius qd est in ea.

Querit Cū hoc verū sit q. ad mutacōnem rei mutant veritas z falsitas in orōne. Solutio q. sic. z rō illius est qz ad mutacōnem cause inesse z cōseruari mutat effectus sed res ē causa veritatis vel falsitatis orōnis. q. ad mutacōnem rei mutant veritas z falsitas in orōne. Vno patuit prius exemplariter in ista orōne sortes sedet.

Ar Illud nō mutat ad mutacōnem alterius qd semp eodez modo se habet. sed orō semp eodem mō se hz. in significando. q. non mutat ad mutacōnem rei. Vno p. batur. qz ista orō ego sedeo semp fecit me sedere siue ego sedeam siue non sedeam. Solutio q. licet orō semp idem fecerit in q. fecit id ad instituta ad qd significatū tū ex hoc nō dicit vera vel falsa q. semp idem fecerit. sed est vera vel falsa per hoc q. in significatōe adequatur vel non adequatur ipi rei.

Querit Quā differenter veritas z falsitas sunt in rebus in intellectu z in orōne. Solutio q. in rebus sūt veritas et falsitas sicut in cā in intellectu sicut in subiecto z in orōne sicut in signo.

Capitulū terciū de quantitate.

Quātitas aliud cōtinuū aliud discretū. Et aliud quidē ex

In hoc tercio capitulo p. s determinat de secundo p. dicamento scz de quantitate. Et diuidit in duas partes principales in quaz p. ma determinat. p. de q. tate q. tū ad ei. essentialia. In secunda q. tū ad ei. accidentalia.

Predicamentorum aresto.

Queris An quantitas ponatur primo ordine primum inter predicamenta
accidentium Solo. q. sic. Et ratio est. quia inter omnia predica-
menta accidentium quantitas est similitima subiecto a substando dicere. Et immediate
debit ordinari cum subiecto. Quia probatur. quia sicut subiectum est subiectum quod omnium
accidentium. ita quantitas est subiectum quo eorumdem

Ad Illud predicamentum deberet esse primum in ordine predicamentorum ac-
cidentium quod est maioris accidentalitatis et minoris entitatis. sed ad
aliquid est primum. Et ad aliquid deberet esse primum Solo. q. ex illa ratione ad al-
iquid deberet quantitas et omnia alia. sed aliud obstat. scilicet quia quantitas est similis
substantie in hoc quod ipsa est subiectum quo mediante alia accidentia in
sunt substantie

Queris Utrum quantitas sit genus generalissimum Solo. q. sic. quia
est primum principium sue coordinationis et nihil habet supra se

Ad Nullum genus predicatur denominative de suis speciebus. sed quan-
titas predicatur denominative de suis speciebus. ergo non est gen-
us. Maior est philosophi secundo topicorum. Minor probatur. quia dicimus linea est
quanta Solo. q. linea potest accipi dupliciter. Uno modo absolute et
in abstracto. et sic quantitas non predicatur de ea denominative sed in quod
et uniuoce. Alio modo capitur per se ut est in materia. et sic quantitas per se
ut sumpta denominative de ea predicatur. Vel potest dici quod maior habet veris-
tatem in omni alio genere a quantitate et non de quantitate. Et ratio est. quia
quantitati non solum puenit ratio mensure ut scilicet sit mensura subiecti. sed etiam sibi pue-
nit ratio mensurati. quia quantitas etiam est res quantae. accipiendo rem quantam pro
omni eo quod habet partem extra partem.

Ad Quantitas habet aliquid supra se. ergo non est genus generalis-
simum. Antecedens probatur. quia habet supra se substantias
Solo. licet quantitas habeat supra se substantiam in genere cause efficientis. non
tamen in genere cause formalis. et ergo solet dici quod quantitas habet bene aliquid
ante se. sed non supra se

Queris Quo pcedit philosophus determinando de quantitate quantum ad
eius essentialia Solo. ponit aliquas diuisiones et de-
clarat membra illarum diuisionum.

Queris Quare philosophus non definit quantitatem antequam ponat
eius diuisiones Solo. q. ideo. quia quantitas non potest
puenienter definiri. Et sic ostenditur. quia si quantitas posset definiri tunc
vel definiretur definitione quidditativa et essentiali. vel descriptiva et acci-
dentali. Nullum illorum potest dici. non definitione quidditativa et essen-
tiali. quia illa datur per genus et per differentiam. sed quantitas est genus ge-
neralissimum non habens genus et differentiam. nec definitione descriptiva
et accidentali. quia sic describeretur per actum mensurandi substantiam vel
per suum modum denominandi. Non potest describi per actum mensurandi
substantiam. quia mensurare substantiam non puenit equaliter omni quantitati.
sed per philosophum quantitati discrete. et ex parte quantitati primum. Nec etiam per suum modum

Reparationes

denotandi. qz nō hz vñū modum denominādi subam. sed denotat subaz
quantam vel quoram

Ar Phs qnto metaphisice definit qritatē dices. q qritum est qd est
diuisibile in ea que insunt quoz vñū quodqz aut singulum est hoc
alqd natum esse. q videt q qritas tene posset definiri Solo dñi. Vñ
ei de Argentina. q qritas pē pñiderari duplr. Vno modo vt est mēsurā
sube corpe. z sic de qritate determinat in logica. z nō pē definiri ppter eā
dictā. qz nō est eiusde rōnis mēsurā pñuoz z discretioz. nec entis z esse
q mensurant locus z tēpus. nec pñanentis z nō pñanentis. Alio mō cō
siderat fm q dependet ex ente z inqritum est ens. z sic de ea determinat in
metaphisica. z sic pē bene definiri vt pbat argumentū. qz sic est vñū rōnis

Ar Qualitas definit in logica. qritā qritas pē definiri. Consequē
tia pbat a simili. Solo. q non est sile Et ratio est. qz qualitas
hz vñū modū denotandi subam. sed qritas non. qz qritas denotat subaz
qritam z quoram. vt dictum fuit

Querit Quot sunt diuisiones qritatis. Solo. sunt tres. nā
phus pmo ponit duas. Et declarat mēbra illaz diuisio
nū. z postea subdit terciā.

¶ Prima diuisio quantitatis

Querit Que est pma diuisio qritatis Solo. qz quantitatis
aliud pñuū. aliud discretū. Et rō illius diuisionis est.
qz oīs qritas habet partes. vel ergo hz partes sub vna forma cōiunctas
et vñitas vel ab inuicem diuisas z discretas. si pmo mō sic est. qritas cōiū
nua. si secūdo mō sic est qritas discreta.

Ar. Ista diuisio qritatis est incōgrua. ergo nō est bona. Qñs pba
tur. qz relatiuū z suū añs discō uenit in genere Solo. hēz ista
diuisio sit incōgrua vocaliter. est tñ pgrua ad intellectū. qz relatiuū nō res
fertur hic ad antecedens expñsum. sed subintellectū. Sensus em̄ est. quan
titatis. id est illius generis generalissimi. Aliud supple genus subalternu
est pñuū aliud discretum.

Querit Quare dī qritatis in singulari nūero. z nō qritatuz in
plurali numero Solo. dī qritatis in singulari nume
ro ad designandum essentialē vñitatem qritatis. qz quodlibet gen^o des
bet esse vñū fm essentialē.

Querit Quare dī aliud pñuū aliud discretū. z non dī alia.
Solo. aliud fecit diuersitatē essentialē. z nō alia Et ergo
ad designādū essentialē diuersitatem istaz spēz qritatis dī aliud in neutro
genere. z nō alia. neutru em̄ genus est genus essentialē.

Querit Quare nō dī aliud pñuū aliud discretio. s; dī ali
ud pñuū aliud discretū Solo. alter. qz pñuū et
discretio non sunt quantitates sed sunt qualitates circa quantitatem sicut
angulus triangulus zc.

Predicamentoy arestotelis

Queris Quare in ista diuisione phs preponit primum discretum
cū tñ posterius in executione pponat discretū primo Solo. qd
p phs pponit hic primum discretum. qz diuisione incipit a pozi quo ad nos. sz cō
tinuū est pus quo ad nos qz discretū. qz primum est ppositius discretum. Sz
posterius definiendo illa membra preponit discretū primo. qz definitio pro
cedit a priori quo ad naturam. sed discretū est pus quo ad naturā qz prius
mutū. qz discretū est simplicius. Vel pōt dici q phs nūc pponit cōtinuū dis
cretum z nūc ecōtra discretū primo ad innuendū q primum z discretum sunt
spēs q̄ritatis coequē sub suo genere

Queris Quō subdiuidit q̄ritas discreta Solo. q̄ritas dis
creta diuidit in numerū z in orōnem. Dicit em phs sic.
Est autē discreta q̄ritas. vt numerus z oratio

De Numero

Queris Quō pbat phs q numerus sit q̄ritas discreta. So
luto. sic. qz q̄ritas discreta est cuius partes nō copulant
ad aliquē terminū p̄munē. sed partes numeri ad nullū terminū p̄munē co
pulant. ergo numerus est q̄ritas discreta. Vinorē pbat exemplariter. qz
ptes denarij que sunt quinqz z quinqz vel septem z tria nullum hācēt termi
nū p̄munē ad quem copulant. sed vnaqueqz manet discreta z separata ab
alia. ergo sequitur q numerus sit q̄ritas discreta

Queris Quid est numerus Solo. numerus est multitudo
ex vnitatibz aggregata

Ar Multitudo nō est q̄ritas sed relatio. si ergo numerus esset multis
tudo tūc nō esset spēs q̄ritatis Solo. q multitudo accipit diu
pliciter. Vno mō materialiter z absolute. z sic multitudo est q̄ritas z po
nit in definitōe numeri. qz ois numerus est multitudo qdā vel qdā multitudo
Alio mō accipit formalr vt p̄pata ad alterum. sicut multū p̄pata ad paucū
et h mō multitudo est relatio. sz sic nō ponit in definitōe numeri

Ar Nulla q̄ritas pponit ex nō q̄tis. sed numerus pponit ex nō q̄tis
qz pponit ex vnitatibz. sz numerus nō est spēs q̄ritatis. Solo
maior hz veritatē de q̄ritate prima. sed nō de q̄ritate discreta. Vel pōt dis
ci q nulla q̄ritas pōt pponi ex nō q̄tis simplr. sz que nō sunt actu quāta.
nec etiā habent reduciōem ad q̄ritatē. iam vnitates licet actu nō sint q̄re
habent tñ reduciōem ad quātitatem

Queris Vtrū numerus habeat aliquas species sub se. Solo
q sic. quia species sue sunt duo tria quatuor quinqz sex
et sic de alijs. Et q ille sint species numeri patet per philosophum quinto
metaphisice. vbi dicit q bis tria nō sunt sex. sed semel sex sunt sex. vñ vult
phs q senarius sit senarius p formā senarij distinctam a forma ternarij.
Et similimodo dicendū est de alijs numeris

Reparatiões

Ad Magis et minus non diuersificant spem sed numeri non differunt nisi secundum magis et minus. ut patet de ternario et quaternario. ergo numeri non differunt specie. Solo. quod numeri non solum differunt secundum magis et minus. sed etiam secundum formas diuersas consequentes hoc magis et minus. Sicut ternarius et quaternarius habent diuersas formas. quod habent diuersas ultimas unitates. et ultima unitas in numero ut terminus ordinate aggregationis omnium precedentium unitatum vocatur forma talis vel talis numeri. Et ergo differunt specie.

Ad Una species non constituit aliam. sed vnus numerus constituit alium numerum. ergo non differunt specie. Solo. vna species non constituit aliam formaliter. sed bene materialiter.

Querit Utrum numerus sit in anima tanquam in subiecto vel in rebus extra animam. Solo. quod est triplex numerus. scilicet numerus numeratus. numerus numerans quo numeramus. et numerus formalis. Numerus numeratus qui alio nomine vocatur numerus materialis sunt ipse res numerate vel numerabiles. Et talis numerus nec est in anima nec in rebus. sed ipsemet res. et reperitur in quolibet predicamento quia res cuiuslibet predicamenti possunt numerari. Numerus numerans quo numeramus est ratio discretiua anime qua accipit aliqua ut plura vel multa. et ille numerus est in anima. Et de hoc numero dicit philosophus quod est idem numerus decem hominum et decem canum. sed ille numerus non est species quantitatis discrete. Numerus vero formalis est forma discretionis numeratorum seu forma accidentaliter adherens rebus qua res ipse formaliter fit numerate siue in numero posita. et talis numerus est species quantitatis discrete. de hoc hic loquimur. et est subiectiue in rebus et non in anima. Et hoc potest sic ostendi. quia nullus sensibilis per se est in anima. sed numerus hoc modo acceptus est sensibilis per se. ut patet secundo de anima. ergo non est in anima sed in rebus. Preterea omne accidens est subiectiue in eo quod denominatur. sed numerus est accidens et denotat res numeratas et non animas. ergo subiectiue est in rebus et non in anima.

Ad Unum accidens debet habere vnum subiectum. sed in rebus extra animam non est reperire vnum subiectum numeri. ergo videtur quod non sit in rebus sicut in subiecto. sed solum in anima. Solo. quod minus est falsa. quia quatuor equi vel quatuor asini sunt vnum subiectum numeri quaternarii.

Ad Et si dicatur. vnum subiectum excludit multitudinem. sed numerus est multitudo. ergo non habet in rebus vnum subiectum. Solo. quod vnus subiectum excludit bene multitudinem subiectorum. sed non excludit multitudinem simpliciter. Sicut a simili paries rectum et fundamentum sunt quedam multa. et cum sunt vnum subiectum forme domus. sic etiam quatuor equi sunt multa quedam. sed cum sunt vnum subiectum quaternarii.

De Dratione

De dicamentorum aresto.

Queritur Quod ostendit philosophus quod oratio sit quantitas discreta. **Solutio** philosophus primo ostendit quod sit quantitas. Secundo quod sit discreta quantitas. **Quod sit quantitas** sic probatur quia illud est quantitas quo aliquid mensuratur. sed per orationem aliquid mensuratur. Ergo oratio est quantitas. **Quod sit discreta** probatur quia per orationem syllaba mensuratur longa vel brevis. Et istud debet intelligi dicit philosophus de oratione vocaliter plura in qua una syllaba scilicet longa habet duas rationes duas moras. et alia scilicet brevis unum tempus ad est una mora in quo perficitur. Et quod oratio sit discreta probatur sic. probatur quia partes orationis non copulantur ad aliquem terminum communem quia non potest assignari aliquis terminus communis ad quem copuletur syllabe alicuius dictionis sed unaquodque syllaba finem suum sonum manet distincta ab alia.

Ad Nulla vox est quantitas. sed oratio est vox. Ergo oratio non est quantitas et per consequens non est discreta quantitas. **Ad hoc** patet. quia vox est quantitas de tertia specie. **Ad hoc** patet ex definitione orationis qua dicitur oratio est vox significatiua rei. **Solutio** quod oratio non accipitur hic per vocem sed per mensuram platonis vocis. et quia ratio mensuratur ad quantitatem pertinet. ergo oratio est species quantitatibus. **Pro quo** notandum quod in oratione putatur esse in platonem possumus sex considerare. **Primo** vocem que est species soni et sic oratio est qualitas. **Secundo** actum quo vox formatur et ille finis qui tenet se ex parte agentis et actus et finis qui tenet se ex parte patientis est passio. **Tercio** motum qui est fundamentum talis actionis et passionis quorum unus est ad vocem que est qualitas. **Alius** ad ubi qui est localis. **Quarto** extensionem vel successionem que est finis prius et posterius que est quod continuu. **Quinto** mensuram talis extensionis vel successionis quam etiam oportet esse continuam quia mensura et mensuratum debent esse proportionata et illa mensura est tempus. **Solutio** est considerare discretionem et multitudinem partium scilicet sonorum litterarum et syllabarum subinuenientem succedentium. Et sic oratio considerata est discreta quantitas. Et definitur sic ab Alberto. **Oratio** est aggregatio discretorum sonorum litterarum et syllabarum et dictionum ad unum totum complens ordinatam illam aggregationem sicut si per in syllaba est unum complens quod est ultima littera. et syllabarum in dictione est unum complens quod est ultima syllaba et dictionum in oratione est unum complens quod est ultima dictio.

Queritur Quod conveniunt et differunt numerus et oratio. **Solutio** conveniunt in tribus. **Primo** conveniunt in hoc quod utriusque est multitudo discretorum. **Secundo** quia sicut in numero est aliquid indivisibile scilicet unitas ita in oratione est aliquid indivisibile et minimum quod est elementum seu littera. **Tercio** quia sicut in numero diversificantur species per additionem vel subtractionem unitatis ita in oratione etiam per additionem vel subtractionem littere vel syllabe. Et sicut in tribus conveniunt ita ex opposito etiam in tribus differunt. **Primo** enim differunt in hoc quod numerus est multitudo discretorum permanentium sed oratio est multitudo discretorum subinuenientem succedentium. **Secundo** quod numerus causatur ex reiteratione unius et eiusdem indivisibilis quod est unitas. Sed in oratione non est unum indivisibile ex cuius reiteratione causatur tota orationis quantitas. sed sunt multa indivisibilia finem sonum litterarum. **Tercio** quod numerus causatur ex divisione continue permanentis sed oratio causatur ex divisione continue succedentis.

Reparationes

cessum qd est tempus vel mora mensurans plationem vocis.

De speciebus quātitatis continue

Querit Quō subdiuidit̃r sitas continue. Solutio in qñq species que sunt linea superficies corpus locus z tempus.

Querit Quō ostendit̃r phus q ista quinq sunt species quantitat̃s continue. Solutio phus intendit̃r p omibz tale rōnem. Ille quantitates sunt continue quarū partes copulant̃r ad aliquem terminū cōmunē. sed partes lineę superficiē corpōis loci z temporis copulant̃r ad aliquem terminū cōmunē. ergo omnia ista sunt species quantitat̃s continue. Vnozem declarat phus inductiue. Primo de lineā qā partes lineę copulant̃r ad punctū. Secūdo de superficie. quia partes superficie copulant̃r ad lineam. Tercio de corpore quia partes corpōis copulant̃r ad superficiē. Quarto de tpe. quia tempus p̃sēns copulat̃r ad p̃teritū z futurū. i. p̃teritū z futurū ad seinuicē copulant̃r p̃ p̃sēns nūc. Quinto de loco quia partes corpōis locati copulant̃r ad aliquē terminū cōmunē. ergo etiam particule loci que obtinent singulas particulas corpōis ad eundem terminū cōmunē copulant̃r ad quē corpōis locati particule.

Querit Que est sufficiētia istarum specierum quantitat̃s continue. Solutio rātō sufficiētie est ista. quia omnis quantitas continua est mensura substantię. vel ergo mensurat̃r intrinsece. vel extrinsece. Si mensurat̃r intrinsece hoc est tripliciter. vel fm vnam d̃mensionem z sic est linea. vl fm duas z sic est superficies. vel fm tres z sic est corpus. Si mensurat̃r extrinsece hoc est dupliciter. quia vl est mensura rei fm q est in permanentia z quiete z sic est locus. vel fm q est in successione et motu z sic est tempus.

Querit Que quantitas dicit̃r mensurare intrinsece z que extrinsece. Solutio illa dicit̃r mensurare intrinsece que ē subiectiue in eo quod mensurat̃r sicut linea superficies corp⁹. Sed illa dicit̃r mensurare extrinsece que non est subiectiue in eo quod mensurat̃r sicut locus et tempus.

Querit Quid est linea. Solutio linea fm euclidē sic definit̃r q est longitudo sine latitudine z pfunditate cui⁹ extremitates sunt duo puncta. Et rō istius definitōis est quia linea fm imaginatōnem mathematicā causat̃r ex fluxu puncti in longum. sed punctus ē oīno indiuisibilis. z ergo ex fluxu eius causatur diuisibile fm longum tantum z hoc est linea.

Querit Quid est superficies. Solutio superficies est longitudo cum latitudine sine pfunditate cui⁹ extremitates sūt due lineę. Et rō illius definitōis est quia superficies imaginat̃r causari ex fluxu lineę in latū. Et ergo a lineā habet longitūdinem z a fluxu lineę latitudinem z p̃sequens est longitudo cum latitudine. z quia ille fluxus incipit a lineā z terminatur ad lineam. g extremitates ei⁹ sunt due lineę.

Quer

ficies. Et rō
ficiet in pfund
ei a fluxu supe
minatur ad s

Ar Lin
tres
non potest rep
et non possit
re fm esse sep
et fm intellect
finitū possit

Quer

ns z posteru
Ar Tex
q su
esse species q
non est cui⁹ p
est. Vnozem
itū abijt z fu
modo sunt n
non sunt in p
errupōne s

Ar Nu
est
numerus
numerus
que sunt p

Qu

Ar Ex
mue
ei⁹ definitā
solue (z est)
hoc ē p̃b̃len
dicentis q
habet se ad
nem scz cor
concaua se
inū quatu
quinq in

Predicamentorum aristoteli.

Queritur Quid est corpus. Solutio corpus est longitudo cuius latitudine et profunditate cuius extremitates sunt due superficies. Et ratio definitionis est. quia corpus imaginatur causari ex fluxu superficiei in profundum. Et ergo a superficie habet longitudinem et latitudinem. Et a fluxu superficiei profunditatem et quia ille fluxus incipit a superficie et terminatur ad superficiem. ergo extremitates eius sunt due superficies.

Ad Linea non distinguitur a superficie nec superficies a corpore. Et iste tres species non sunt distincte. Antecedens probatur. quia longitudo non potest reperiri sine latitudine. nec latitudo sine profunditate. Solum latitudo non potest reperiri longitudo sine latitudine. nec latitudo sine profunditate. Et si esse separata in re tamen reperitur bene separata secundum rationem definitionis et secundum intellectum. Nec oportet quod omne quod est realiter et specificiter ab alio distinctum possit per se inueniri a parte rei sine alio.

Queritur Quid est tempus. Solum tempus secundum philosophum quarto physicorum sic definitur. Quod est numerus motus secundum prius et posterius.

Ad Tempus non est species quantitatis continue. Et male dictum fuit quod sunt quinque. Antecedens probatur. quia illud quod non est non potest esse species quantitatis. sed tempus non est. Et minor probatur. quia illud non est cuius partes non sunt. sed partes temporis non sunt. Et tempus non est. Minor probatur. quia partes temporis sunt preteritum et futurum. sed preteritum abiit et futurum nondum est. Solutio illud non est cuius partes nullum modo sunt necesse in permanentia nec in successione. Jam partes temporis licet non sunt in permanentia sunt tamen in successione qua una alteri sine interruptione succedit.

Ad Numerus est quantitas discreta. sed tempus est numerus. Et tempus non est species quantitatis continue sed discreta. Solutio quod tempus non est numerus simpliciter sed est numerus motus mensuratum per ipsum. Et si non est numerus partium discretarum. sed numerus partium continuarum. quia partes motus que sunt prius et posterius sunt subiunctim continue.

Queritur Quid est locus. Solutio locus quarto physicorum sic definitur. Locum est superficies corporis primæ immobilis primæ.

Ad Ex illa definitione sequitur quod locus non est distincta species quantitatis continue. Sequela probatur. quia non distingueret a superficie. cuius superficies sit de eius definitione. Solum quod neganda est sequela et ratio est quia locus non est superficies absolute sed est superficies corporis primæ. Pro cuius intellectu est notandum quod circa hoc est problema et sunt due opiniones famose. Quarum una est doctoris sancti dicentis quod locus non est distincta species quantitatis continue a superficie sed habet se ad superficiem sicut inferius ad superius ponit enim triplicem superficiem scilicet concavam conuexam et planam. quia ergo locus non est aliud quam superficies concava sequitur quod sit inferius ad superficiem in communi. Et ita ipse non ponit nisi quatuor species continue quantitatis. Et qui dicit quod philosophus enumerat quinque in textu dicit quod philosophus non loquitur hic secundum opinionem suam propriam.

Reparatiões

sed fm opinionem antiquorum ponentiu locum esse spaciū dimensionatū
equale locato quā reprobatur quarto physicoz. Alia est opinio venerabilis
domini Alterti dicentis q̄ p̄bus loquitur hic de loco mathematico fm
quam consideratōnem mathematicā locus non est aliud q̄ distantia in q̄
distenditur tota corporis quantitas. Ita q̄ nihil corporis vel partiu corporis
poris est extra illam distantiam fm longum latum z pfundum corporis
Et illa distantia tanta est q̄rum est corpus nec maior nec minor. sed in to
to corpori cōmensurata existens fm esse eadem cum dimensionibus cor
poris locati. Et si dicatur Ex illo sequeretur q̄ locus non distingueret a
corpore locato. quia habent eandem distantiam fm esse. Ad hoc respōdet
venerabilis dominus Altertus in cōmento veteris artis q̄ Quis distan
tia loci z corporis locati sit eadem fm esse differt tamen adhuc triplex.
Primo ex superficiebus. quia superficies loci est extra locatum tangens
et continens vndiq̄ locatum. sed superficies locati est intra locatum vt est
aliquid eius z est contenta non continens. Secūdo actu mensurandi quia
dimensiones loci dicuntur mensurare fm longum latum z pfundū z nul
la earum dicitur mensurata. Sed dimensiones corporis locati dicuntur
mensurare et non mensure. Tercio differt ex rōne mensurandi quia aliud
de sumitur hincinde distantie principium. Nam principiu distantie corpo
ris locati est ab intra a corporis superficie. Sed principiu distantie loci est
ab extra a superficie corporis locati que est extra locatum. Et ergo isto mo
do locus est quantitas continua differens a superficie a corpore z alijs spe
ciebus in hoc q̄ habet specialem ratiōnem mensure est enim mensura exis
stentis prout stat in continente seu loco. vt patet ex dictis. Et hoc modo
nulla alia quantitas mensurat. Et sic verū etiam est qd dicit philosoph⁹
hic in textu q̄ singule particule loci continent singulas particulas locati
et q̄ particule loci z corporis locati ad eundem terminū cōmune copulan
tur qui terminus cōmunis est centrum loci quia centrum loci z centru lo
cati idem sunt fm esse z in illo etiam congregantur virtutes loci physici.
vt dicunt astronomi per lineas productas a circūferentia loci. Et istud est
longe aliud ab opinione antiquoz quam reprobatur philosophus quarto
physicoz. quia illi p̄errantes dicebant locum esse spaciū dimensionatū
eum penitus diuersum in suis dimensionibus a dimensionibus corporis
locati z ita quando poneretur corpus locatum in loco esset penetratio dis
tensionū. Sed fm abstractionem mathematicam quam dominus Al
bertus hic saluat dimensiones loci z locati non sunt distincte sed sunt eadē
fm esse licet differant ratiōne. Et ergo non est imaginandum quasi distan
tia ista quam nominat locus consideratus mathematico sit quedam positi
ua quantitas distincta a distantia corporis locati. Imo fm propriam suam
ratiōnem est quedam vacuitas actuata per dimensiones locati que receden
te illo potest actuari per dimensiones alterius corporis impositi. Et sic sua
potentialis distantia transmutatur in distensionem dimensionis corpore
locati pari modo sicut potentia perspicui in actum luminis saluo q̄ manet
semper distinctio ratiōis continentis z contenti seu recipientis z recepti z
in appposito mensurantis et mensurati

De
Qu
positiōnem a
sitōnem ad
Que
generis per
quantitate
lum materi
Que
superficies
res linee su
copulant ill
ostendi vbi
quia copulan
modo vbi
nem ad se
Que
numerus
mero quia
habent pos
partes ter
habere al
ordimen
Tercio
manent
res ora
De
Pri
sq̄ ante
Sec
sitōnem
Terc
differetia
in contru
De

Predicamentorum aristoteli.

Secunda divisio quantitatis

Queritur Quae est secunda divisio quantitatis. *Solutio* secunda divisio est quod quantitatis aliud constat ex partibus habentibus positionem ad se invicem. Aliud vero constat ex partibus non habentibus positionem ad se invicem.

Queritur Quod differt ista secunda divisio quantitatis a prima. *Solutio* quia prima est data de quantitate in ratione generis per differentias formales constituentes species. Sed ista datur de quantitate in ratione totius integralis. et ergo prima est formalis sed ista est formalis materialis.

Queritur Quae sunt ille quantitates quae constant ex partibus habentibus positionem. *Solutio* sunt quatuor scilicet linea superficies corpus et locus. Et hoc probatur inductive. primo de linea quod partes lineae sunt sive alicubi et potest assignari ubi unaquodque in plano posita sit et etiam copulantur ad aliquem terminum communem. Secundo de superficie quod partes ostendi ubi unaquodque pars superficiei sita sit et quod copulantur ad se invicem quia copulantur ad lineam quae est terminus communis partium eius. Et eodem modo dicitur de partibus corporis et loci quod positionem habent et copulationem ad se invicem.

Queritur Quae sunt ille quantitates quae constant ex partibus non habentibus positionem ad se invicem. *Solutio* sunt tres. scilicet numerus tempus et oratio. Et hoc probatur per se inductive. Primo de numero quia partes numeri non copulantur ad aliquem terminum communem nec habent positionem ad se invicem ut sunt sive alicubi. Secundo de tempore quod partes temporis non sunt permanentes sed quod non est permanens non potest habere aliquam positionem. unde licet partes temporis habeant bene quendam ordinem prioris et posterioris non tamen habent positionem ad se invicem. Tercio de oratione quia partes orationis ut sunt litterae et syllabae non sunt permanentes quia quod dictum est semel non potest amplius resumitur. Et ergo partes orationis non habent positionem.

Queritur Quot conditiones requiruntur ad hoc quod aliqua quantitas habeat positionem in continuo. *Solutio* tres.

Prima est quod possit assignari ubi in continuo partes eius posite sunt. ante vel retro sursum vel deorsum.

Secunda quod partes eius sint permanentes et ergo tempus non habet positionem in continuo nec etiam oratio.

Tercia quod partes eius ad invicem copulentur. Et propter hoc nulla quantitas discreta habet positionem in continuo. Et quibus patet quod habere positionem in continuo nihil aliud est quam habere permanentiam in partibus et praeunitatem.

Tercia divisio quantitatis

Queritur Quae est tertia divisio quantitatis. *Solutio* tertia divisio est quod quantitas alia est per se alia per accidens.

Reparationes

Querit *Que dicuntur quantitates p se.* Solutio *quantitates p se dicuntur quibus convenit p se mensurare subam sicut sunt omnes ille species quantitatis continue et discrete de quibus iam dictum est*

Querit *Que dicuntur quantitates p accens.* Solutio *quantitates p accens dicuntur omnes alie quantitates a predictis speciebus*
Et hoc sic probatur per philosophum quod alie quantitates ab istis non sunt quantitates nisi p re spectum ad istas species iam dictas. ergo sunt quantitates p accens. *Ans* probatur quia album dicitur multum et multa albedo eo quod superficies in qua est est multa
Et actio dicitur longa eo quod tempus est longum in quo fit talis actio. Et sic etiam est de motu. Et ergo si sit aliquis interrogatus quanta sit actio debet assignare quantitatem eius ex quantitate temporis et dicere eam esse annuam vel diurnam etc. Et si sit interrogatus quantum sit album debet definire quantitatem albi ex quantitate superficie quia quanta fuerit superficies tantum album esse dicitur concludit philosophus dicens quod solum ille quantitates que superius dicte sunt dicuntur quantitates proprie et secundum se nihil autem aliorum dicitur quantitas p se sed forte p accens.

De proprietatibus quantitatis

Querit *quod sunt proprietates quantitatis.* Solutio *quod tres*

Ans *Quantitas non habet proprietates. Et non sunt tres proprietates quantitatis. Ans* probatur quia omnis proprietas est accidens et requirit aliquid quod subiectum sed quantitas non potest esse subiectum cum sit accidens. ergo

Solutio *quod quantitas potest considerari dupliciter. Uno modo p compositionem ad subiectum et sic est accidens et non potest esse subiectum. Alio modo per compositionem ad aliquam propriam passionem vel proprietatem sibi convenientem et sic habet rationem subiecti. Et sic eius possunt tene esse proprietates.*

Prima proprietas

Querit *Que est prima proprietas quantitatis.* Solutio. *Prima proprietas est quod quantitati nihil est contrarium. Et hoc probatur philosophus exemplariter. quia bicubito tricubito vel superficier vel alicuius talium nihil est contrarium.*

Querit *Quod probatur ratione extra textum quod quantitati nihil est contrarium.* Solutio *propter sic probatur quod illud quod presupponitur in suba ante omnem contrarietatem nihil potest habere contrarium. sed quantitas est huiusmodi. Et quantitas nihil habet contrarium. Maior est manifesta. Minor probatur quia contraria sunt activa et passiva ad semiviam. sed actio et passio non sunt sine motu omne autem quod movetur est divisibile. et quia nihil est divisibile nisi sit actum sequitur quod quantitas presupponitur in materia vel in subiecto ante omnem contrarietatem.*

Ans *Omnis motus est de contrario in contrarium. sed in quantitate est motus secundum philosophum quinto physicorum. ergo in quantitate est contrarietas.* Solutio *quod quantitas potest dupliciter accipi. Uno modo logice vel metaphysice et sic in quantitate non est motus nec contrarietas sed presupponitur ante omnem motum. Alio modo potest accipi physice et secundum quod habet sub*

Predicamentorū aresto.

coniunctam rōnem perfecti & imperfecti. & sic in quantitate est motus ex
rō perfecti & imperfecti circa eam contrariā.

Nonne quod corrumpitur a suo contrario corrumpitur sed quantitas corrumpitur ergo a suo contrario corrumpitur. et per consequens quantitas est aliquid contrarium. Solutio quicquid corrumpitur per se hoc a suo contrario corrumpitur. sed quantitas non corrumpitur per se sed solum per accidens ad corruptionem sui subiecti quod substat qualitatibus contrariis. et ergo non oportet quod quantitas sit aliquid contrarium.

Queritur Quomodo est ista pprietas ppria quantitati. Solus
 no est ppria secūdo modo. quia conuenit omni quantita
 ti sed non soli. quia conuenit etiam substantie vt prius patuit.

Quenit. quot instantias format. Areslo. contra istam ppteratem q
bus vult probare q q̄ritati potest esse aliqd contrariū. Solo duas.
Quarum prima est de multo z paucio. magno z paruo. Nam multum et
paucū magis z parū sunt quantitates z tamen contrariant. quia multū
contrariatur paucio z parū magno. q̄ q̄ritati videt esse aliqd contrariū.

Queritur Quod soluit p^hs istam primā instantiā. So^o soluit eā dupliciter. P^{ri}o dicit sic q^d multi z pauci magni z pui nō sūt quantitates. Ergo dato q^d adinucem essent contraria tamen ad huc quantitati nihil esset contrarium.

Queritur quomodo pbat pbus q non sunt quantitates. Solutio hoc pbat duabz rōnibz. Prima est. qz illa nō sūt quantitates quoz esse non est absolutū. sed consistit in quadā habitudine ad aliud. sed esse multi z pauci magni z parui non est absolutū. sed consistit in quadam habitudine vnus ad aliud. ergo nō sunt quantitates. sed magis ad aliqd. 2. moze pbat inductiue. Primo de magno z paruo qā nihil dicitur absolute magnū vel parū. sed qd ad vnū est magnū ad aliū cōparatum est non magnū sicut mons qui simpliciter videtur esse magnus si comparetur ad maiorem montē dicit esse paruus. Silt granū milij qd simpliciter videt esse parū si comparet minori grano vt grano papaueris vel ture dicit esse magnū. Secūdo ostēdit hoc idē de multo z paucō. quia hoc qd est multū respectu vnus est pauci respectu alterius. Tercia erigunt hos mines sunt multi in vico. Sed sunt pauci in ciuitate. Sic etiam multi in domo sunt pauci in theatro. pater ergo q nullū eoz dicit absolute z p cōsequens non sunt quantitates.

Secunda rō est ista bicubitiū tributiū z vniūq̄d̄s talitū que ip̄tant ali
qd absolute sūt q̄terates. g. p̄positū magnū z gūi m̄ltū z paucū cū dicā
comparatōe ad aliud non sūt quantitates sed ad aliqd. Et ita rō eaz
dem cū p̄cedente nisi q̄ hic variat modus arguendi. quia hic arguit a des
tructōe p̄tius ad destructōem antecedentis.

Querit Quid soluit scdo p'dicta instantia Solo scdo dicit sic
q' multu' z pauci magnu' z paru' no' sunt cōtraria. 2. q'
si p'posito q' essent q'itares adhuc no' sequit' q' q'itari sit aliqd' p'ratu'

Reparationes

Querit Quod probat quod non sunt contraria. **Solutio** probat duobus rationibus. Prima est ostensiva et est ista quaecumque referunt ad se invicem non sunt contraria sed predicta referuntur ad se invicem ergo non sunt contraria.

Secunda ratio est dicens impossibile est et potest sic formari. Si magnum et parvum multum et paucum essent contraria tunc sequeretur duo impossibilia scilicet quod duo contraria essent simul in eodem. Et quod idem esset sibi ipsi contrarium. Quod primum impossibile sequeretur per quia contingit unum et idem sibi esse magnum et parvum ad aliud et aliud comparari ut patet ex dictis. Si ergo magnum et parvum essent contraria tunc contraria essent sibi in eodem. Quod autem hoc sit impossibile declarat philosophus sic quod suba que est susceptibilis contrariorum nunquam suscipit simul contraria sed successive tantum ut unus homo non dicit simul sanus et eger albus et niger ergo sequitur quod nihil simul contraria suscipit. Et quod secundum impossibile etiam sequeretur patet quod unum et idem potest dici magnum et parvum si magnum et parvum essent contraria sibi multum et paucum tunc idem esset sibi ipsi contrarium patet quod etiam si predicta ponantur esse quantitates et non relata tamen adhuc non sequitur quod quantitati sit aliquid contrarium.

Querit Que est secunda instantia qua format philosophus per istam primam proprietatem. **Solutio** secunda instantia est de loco. Nam locus est quantitas et tamen habet contrarium quod locus sursum et locus deorsum contrariantur ergo quantitati est aliquid contrarium. Et quod locus sursum et deorsum contrariantur probatur per definitionem contrariorum quia illa sunt contraria que sub eodem genere maxime distant sed locus sursum et deorsum sunt hominibus. ergo sunt contraria. Vnde patet quod est multa distantia loci deorsum scilicet medij mundi vel centri ad terminos mundi ad ad polos ubi est locus sursum.

Querit Quod soluit philosophus istam terciam instantiam. **Solutio** philosophus non soluit eam. Et hoc propter duo. Primo quod solutio illius instantie magis spectat ad physicam quam ad logicam. Secundo etiam quod solutio illius instantie potest aliquantulum haberi ex his que iam dicta sunt de magno et parvo. Quia sursum et deorsum possunt eadem inesse respectu diversorum et ergo non sunt contraria eadem ratione qua magnum et parvum non contrariantur.

Secunda proprietas

Querit Que est secunda proprietas quantitaris. **Solutio** secunda proprietas est quod quantitas non videtur suscipere magis et minus. Et hoc probatur inductive quod unum bicubitum non est alio bicubitum magis bicubitum nec bicubitum est magis quantitas quam tricubitum. Nec in numeris unus ternarius est magis vel minus ternarius quam alius neque tria magis vel minus dicitur tria quam quingis dicant quingis nec unum tempus dicitur magis vel minus tempus quam aliud ut dies non dicitur magis tempus quam hora vel quam annus nec in aliquo aliorum de his que superius dicta sunt. Sequitur quod quantitas non suscipit magis neque minus.

Querit Que est ratio illius proprietatis extra textum. **Solutio** ratio est quia quantitati nihil est contrarium. Et etiam non suscipit magis et minus. Antecedens est manifestum ex proprietate precedenti. Primum probatur

Querit Quod suscipio magis et minus ex principio rationis. **Ar** Tunc vel magis vel minus suscipi minor alia sibi magis vel minus numerus minimaliter sed

Querit Quamvis sit magis et minus quantitati

Querit Quamvis sit magis et minus quantitati

Querit Quamvis sit magis et minus quantitati

Querit Quamvis sit magis et minus quantitati

Ar Quamvis sit magis et minus quantitati

Ar Quamvis sit magis et minus quantitati

Predicamentorum aristotelis

q: susceptio magis causatur a depuratione puritatis a puritate et susceptio minus ex puritate puritatis cum puritate.

Ar Una linea est maior et minor alia sicut unus numerus est maior vel minor alio numero, sed linea est quantitas sicut numerus, ergo quantitas suscipit magis et minus. Solutio q: una linea est bene maior vel minor alia sicut unus numerus alio numero extensue, sed una linea non est magis vel minus linea intensue quam alia, nec unus numerus magis vel minus numerus. Et ergo solet dici q: quantitas suscipit maius vel minus nominaliter, sed non suscipit magis vel minus adverbialiter.

Tertia proprietates.

Queritur Que est tertia proprietates quantitatis? Solutio tertia proprietates est q: maxime proprium est quantitati secundum eam equale vel inequale dici.

Querit Quare hoc dicitur maxime proprium quantitati. Solutio q: est proprium quanto modo conveniens omni quantitati soli et se.

Queritur Quod probatur per hoc q: illa proprietates conveniat omni quantitati. Solutio sic, q: omnis quantitas est alteri equalis vel inequalis, qd per inductionem, q: unum corpus est equale vel inequale alteri corpori. Et unus numerus est equalis vel inequalis alteri numero et unum tempus alteri tempori et sic de alijs omnibus quantitatibus, ergo omni quantitati convenit secundum eam equale vel inequale dici.

Queritur Quod probatur per hoc q: illa proprietates conveniat etiam soli quantitati. Solutio sic, q: in alijs q: non sunt quantitates non multum videbitur equale vel inequale dici sicut affectio, id est qualitas non dicitur equalis vel inequalis alteri affectui vel qualitati sed bene dicitur alteri sibi, sicut unum album non dicitur equale vel inequale alteri albo, sed magis simile, ergo sequitur q: soli quantitati convenit secundum eam dici equale vel inequale.

Ar Secundum equalitatem dicitur aliquid alteri equale et secundum inequalitatem inaequale. Sed equalitas et inequalitas sunt relationes, ergo male dicitur q: proprium est quantitati secundum eam equale vel inequale dici. Solutio q: illa propositio secundum ibi equivocatur, q: vel dicitur circumstantiam cause formalis et sic secundum equalitatem vel inequalitatem dicitur aliquid equale vel inequale, vel dicitur circumstantiam cause efficientis et sic secundum quantitatē dicuntur equales vel inequales.

Ar Omnis res mundi est alteri equalis vel inequalis, ergo non convenit tamen quantitati. Ans, probatur, q: equale et inequale opponuntur contradictione, sed de quolibet ente mundi verificatur altera contradictio. Solutio q: equale et inequale non accipiuntur hic contradictione, ut inaequale valz tamen sicut non equale ut prendit argumentum, sed accipiuntur ut opponuntur per accidens, ut inaequale valz tantum sicut quantum non equale, hoc est quantum quod habet quantitatē excedentem vel excessam, et sic non verificatur de quolibet ente.

Reparationes

Queritur Quid est equalitas et inequalitas. **Solutio**
 equalitas est rerum differentium eadem quantitas.
 Et est ibi predicatio non formalis sed causalis. quia sensus non est quod equalitas sit formaliter quantitas. quia hoc falsum est cum sit relatio sed sensus est quod equalitas causatur ab eadem quantitate in rebus differentibus. Et per oppositum definitur inequalitas quod inequalitas est rerum differentium diversa quantitas.

Ad Quantitas est est actus scilicet idem actus non potest esse in rebus differentibus ergo male dicitur in definitione equalitatis quod equalitas est rerum differentium eadem quantitas. Solo scilicet idem actus numero non possit esse in rebus differentibus. tamen bene idem actus specie vel genere.

Queritur ergo Qualem identitatem dicit ibi eadem. **Solutio** non dicit identitatem materialem vel genericam sed specificam. Quod non dicat materialem patet ex iam dictis. quia eadem quantitas numero non potest esse in rebus differentibus. Quod etiam non dicat identitatem genericam patet quia si illa unitas sufficeret tunc duo contraria possent dici equalia quia duo contraria habent puenientiam in genere. et ergo relinquitur quod dicat solum identitatem specificam.

Ad Aliqui dicuntur equals in albedine. sed albedo non est quantitas ergo male dicitur quod equalitas est rerum differentium eadem quantitas. **Solutio** equalitas et inequalitas considerant dupliciter. uno modo communiter et sic equalitas est puenientia aliquarum rerum in aliqua proprietate quarum neutra excedit aliam siue illa proprietates sit quantitas siue qualitas. Et hoc modo due res habentes albedinem eque intensam dicuntur equals in albedine et duo eque boni dicuntur equals in virtute. Et ex opposito dicitur inequalitas. Sic sic equalitas et inequalitas non considerant in proposito. Alio modo considerant stricte et proprie. Et sic equalitas est puenientia aliquarum rerum in eadem quantitate secundum speciem in qua sese nec excedunt nec excedunt. Et per oppositum dicitur inequalitas. Et sic accipiuntur in proposito et pueniunt soli quantitati.

Quartum capitulum De adaliquid

Adaliquid vero talia dicuntur quaecumque hoc ipsum quod sunt et est. In hoc quarto capitulo philosophus prius determinat de tertio predicamento quod vocatur adaliquid siue relatio. Et diuidit in tres partes. In quarum prima datur unam definitionem adaliquid puenientem omnibus relatiuis tam secundum esse quam secundum dici quod esse platonis. In secunda ponit communitates et proprietates adaliquid. Et in tertia calumpniat primam definitionem et datur unam aliam que puenit solum relatiuis secundum esse.

Queritur Que est ratio quod adaliquid ponitur secundum predicamentum cum in ordine predicamentorum accidentium. **Solutio** quod inter predicamenta accidentium illud debet precedere quod est maioris accidentiarietatis et minoris entitatis. scilicet sic est de adaliquid. Et adaliquid debet precedere omnia alia predicamenta accidentium. Sed quod quantitas est similis materia sub

Predicamentoy arestotelis

stantie vt prius paruit. ergo illa pcedit. Et sic post pcedit sequitur imedias
se ad aliqd alias ad aliqd fuisse simplr pimum.

¶ Absolutum est ante respectum. sed qualitas est pdicamentum
absolutum et ad aliqd respectum. ergo qualitas deberet pcedere
cedere ad aliqd. Solutio q pdicamenta accidentiu non ordinantur
fm maiorem vel minorem pfectio nem. qz sic qualitas omnia alia pcederet.
sed fm maiorem vel minorem accidentiarum vt paruit. et ergo. qz ad aliqd
est maioris accidentiarum qz qualitas. ergo pcedit qualitate.

Queritur Quod ostenditur q ad aliqd est maioris acciden-
tialis qz alia pdicamenta accidentiu. Solutio qz de ratione accidentis est dependentia. et ergo illud est maioris acci-
dentialis qz alia quod magis est dependens qz alia. Sed ad aliqd e-
magis dependens. ergo. qz sic magis dependens patz. qz alia accidentia
solum dependent dependentia subiectiu ad suum subiectum. Sed ad
aliquid dependet duplici dependentia. scz subiectiu ad suum subiectu. mo-
re alioz accidentiu. Et etiam obiectiu ad suum correlatiu.

Queritur Etrum ad aliqd sit distinctu pdicamentu ab
alijs. Solutio q sic. qz em sit pdicamentu
piz. qz est genus generalissimu habes sub se sps subalternas specialiss
mas et indiuidua. Na sps subalterne et qz relatiu suppositis suppositis et qz
parantie multiplex submultiplex. sps vero specialissime sunt duplum dis-
midium pater filius et indiuidua sunt ista paternitas illa paternitas hec
filiario. Et qz illa coordinatio genoz et sporum et indiuiduoz in nullo alio
pdicamento regitur. ergo ad aliqd est etiam distinctu pdicamentu

¶ Omne predicamentum debet esse ens reale. sed ad aliqd non
est ens reale. sed ens rationis. ergo non potest esse predicamentu.
Sinoz probatur. quia ad aliqd vt quanda pparonem vnus ad aliud
sed ppario est actus rationis siue intellectus pparantis. Solutio lz ppar-
tio actualis siue actus pparandi non sit nisi in ratione vel intellectu pparante
tamen ppario habitualis est pter omnem actum ipsius intellectus. Et ra-
nem nominat ad aliqd in proposito. et ergo ad aliqd non est ens ratio-
nis sed reale. Et qz ppario habitualis sit pter omnem actum ipsius int-
tellectus. piz quia ppario habitualis nihil aliud e qz illa habitudo seu for-
ma fm quam vna res est alteri pparibilis. sed illa est pter omnem oparionem
intellectus. quia res a parte rei sunt pparibiles omni oparione intel-
lectus seclusa. Sicut si nullus esset intellectus adhuc pater esset pparibilis
ad filium sed actu non comparatur nisi per intellectum sicut bene probauit
argumentum.

¶ Nullum ens reale p de nouo acqri sine mutacone. sz ad aliqd siue
relatio p acqri de nouo sine mutacone. ergo non est ens reale et p
pns no est pdicamentu. Solutio q nullu ens reale p acqri de nouo in
subiecto sine quacuncq mutacone puta vniuoz extremi. sz bñ sine mutac

Reparationes

tionem illius cui aduenit. et sic est de relatione. Sicut exempli gratia iohannes tam petro dissimilis. quia iohannes est albus et petrus niger potest fieri similis petro nulla mutatione facta in eo sed iohannes per solam mutationem factam in petro in contrarium petrus mutatur de nigro in album.

Ad Ad aliquid est omnibus alijs predicamentis immixtum. ergo non est predicamentum distinctum. **Ans.** probatur. quia in quolibet predicamento inuenitur relatio. Solutio sunt duplicia ad aliquid siue relatiua. scilicet secundum esse et secundum dici. Jam si relatiua secundum dici inueniantur in omni predicamento non tam men relatiua secundum esse que sunt vera et proprie dicta relatiua ut posterius manifestis patebit.

Queritur Quare istud predicamentum potius vocatur ad aliquid quam relatio vel relatiuum. Solutio quia hoc nomen ad aliquid propriissime et puenientissime dicitur naturam istius predicamenti quod sic patet. quia de natura istius predicamenti sunt duo. scilicet dependentia siue respectus. Et terminus illius dependentie primum fecit per illam propositionem ad quam dicitur transitum ad alterum. et secundum fecit per illum accensum aliquid. Et ergo propriissime vocatur ad aliquid. Et post hoc dicitur apertius relatiuum et improprie relatio. Quod sic patet quia relatiuum nominat id quod refertur. et hoc est materiale in relatione. Relatio vero nominat naturam istius predicamenti ut preceperam cum et secundum esse abstractum que ut sic non est predicabilis ergo etc.

Prima definitio ad aliquid.

Queritur Que est prima definitio ad aliquid. Solutio prima definitio est ista. Ad aliquid vero talia dicuntur quecumque hoc ipsum quod sunt aliorum dicuntur vel quolibet aliter ad aliud.

Queritur Quod declarat per istam definitionem. Solutio declarat eam exemplariter. Primo in relatiuis secundum esse. quia maius dicitur id quod est alterius. quia maius dicitur aliquo maius. Et dupliciter alterius dicitur. quia dupliciter dicitur dimidij dupliciter. Et sic de alijs relatiuis secundum esse. secundum in relatiuis secundum dici. quia habitus affectus disciplina et positio que sunt relatiua secundum dici dicuntur aliorum. quia habitus alicuius est habitus sed habitus et e contra habitus est habitus huius et disciplina dicitur alicuius disciplina sed disciplinari. et e contra disciplinari dicitur disciplina disciplinari. Similiter positio dicitur primum positio positio et per se positio dicuntur positio positio. Concludit ergo per definitionem ad aliquid id positio. scilicet quod ad aliquid sunt quecumque secundum hoc ipsum quod sunt aliorum dicuntur. id est referuntur ad aliud sub habitudine grati casualis. vel quodlibet aliter ad aliud. id est sub habitudine alicuius alterius oblique casualis. ut mons dicitur magnus in ordine ad altum montem. scilicet minorem. quia magnum est ad aliquid et simile est alicui simile et sic de alijs. Circa predicta remouet per hoc quod dicitur dubium. Dicens quod accubitus statio et sessio sunt que ad positioes. Et quia dicitur quod positio est ad aliquid possit aliquis dubitare an stare sedere iacere et accubere sint etiam positioes et ad aliquid. Ad hoc respondet per hoc quod predicta non sunt positioes sed sunt denotatiue a positioibus dicta. Et si dicatur peritum et abstractum sunt eodem predicamento. scilicet stare iacere sedere etc. scilicet peritum positioem.

Predicamentorum aristotelis

ergo. Solo q phs nō vult negare quin sint in p̄dicamēto positōis qz manifestum est q in nullo alio p̄dicamēto ponunt. s; vult dicere q nō sunt positōes fm sua noia sicut a sibi albū nō est qualitas s; quale.

Queritur Quare adaliqd a pho definitunt in plurali numero. Solo q hoc est ideo. qz ad relatōem s; res qrun̄ plura s; relatīuū z suū correlatīuū. Relatīuū vt dependēs z correlatīuū vt dependentiā illam terminans.

Queritur Quare d; in definitōne talia z non hec vel illa. Solutio. qz natura istius p̄dicamēti est accīdētalī. qz ergo talia est relatīuū accīdētis. ideo d; q adaliqd dicunt talia z nō hec vel illa. Et q natura istius p̄dicamēti est accīdētalī. p; qz substantia vt substantia est nūq; est cā relatōis. nec d; ad aliud s; d; ad aliū p aliquā formā accīdētalē q causat relatōem in subiecto

Querit Quare d; dicunt z nō d; adaliqd vero sunt. Solo ad innuendū q relatīua nō p̄siderant hic in rōe entīū s; in rōe dictibīlīū sive p̄dicabīlīū. qz logicus nō est artifex realis s; rāōnalis. vñ oia q logicus p̄siderat ad dici z p̄dicari refert. Vel p̄ dici q d; hic dīguntur ad innuendū q ista definitio nō est definitio aristotelis. sed dāta a platoniciis. vt sit sensus. (Adaliqd dicuntur) supple a platoniciis. quasi velit phus dicere ego non dico zc.

Querit Quare d; q̄cūq;. Solo q̄cūq; d; infinite z nō distībutiue ad denorandū relatīuoz multitudīnē inq̄rū qdam sunt fm esse z qdam fm dici qdā realia z qdā rōnis.

Querit Cuius casus est hoc ipsum in ista definitōne. Solo alberti q est accī casus z regit ab illa p̄positōe fm sub intellecta vt sit sensus. Adaliqd dicunt talia q̄cūq; fm hoc ipm qd sunt alioz dicunt. id est fm totum esse referunt ad aliud. Alij dicūt q hocipm est ibi nū casus z regit ab illo verbo dicunt ex vi copule. z est sensus. Ad aliqd dicunt talia q̄cūq; dicunt hocipm quod sunt alioz.

Queritur Quare d; alioz in grō. Solutio ppter relatīua fm esse q vt in plurimū ad seīnutē referuntur sub habitudine grī casus. vt pater filij pater. dñs serui dñs

Queritur Quare addit in fine vel quolibet aliter ad aliud. Solutio ppter relatīua fm dici. qz talia nō reserunt s; sub habitudine grī casus. sed q̄cūq; sub habitudine grī q̄cūq; dī q̄cūq; accī z q̄cūq; ablatīuū. vt disciplina d; disciplinā disciplina in grō. s; ecōtra disciplinātū d; disciplinā disciplinātū. in ablatīuo sic scia d; scibilis scia in grō. sed scibile d; scia scibile in ablatīuo.

Ar Nulla bona definitio debet dari p distīnctōem s; ista dat p distīnctōem. ergo nō est bona. Vñoz patz. qz d; vel quolibet aliter ad aliud Solutio q nulla bona definitio d; dari p distīnctōem nisi in ea innuat diuīsiō. S; in ista definitōne innuitur vna diuīsiō relatīuoz s; q

Reparationes

relatiuoz qdam sunt relatiua fm esse qdam vero fm dici.

Queritur Que dicuntur relatiua fm esse et que fm dici.

Solutio relatiua fm esse sunt que ex principali suo feato nō impozit aliud q respectum. vt pater et filius dñs et seruus. Sed relatiua fm dici sunt que ex principali suo feato impozitant aliquid ab solutum et pter hoc pnotant respectum ad aliud sicut scia ex principali feato impozitat qualitatem. qz feat habitum de pma spē qualitatis sed pter hoc pnotat respectum ad seibile. et ergo est relatiuū fm dici.

Ar Si ista definitio esset bona tunc sequeretur q humanitas et animalitas essent relatiua. sed hoc est falsum. ergo. Sequela. pbat. qz dicunt alioz vt humanitas est hominis humanitas. et animalitas est animalis animalitas. Solutio alberti q ad hoc q aliquid sit ad aliqd nō sufficit q quocunqz modo sit alterius. Sed requiritur q sit alterius vt potentia. vt organum vel instrumentum. Exemplū pmi vt virtus discipuli. Scdi vt manus caput. Tercij vt nauis remus.

Queritur Utrum relatio sit vnum ens. Solutio q sic qz quicqd dicit vnam aliquam naturaz hoc est vnum ens. sed relatio est huiusmodi. ergo est vnum ens. Sinor patz. qā nisi diceret naturam aliquam nō esset determinata ad vnum genus vt ad vnam speciem.

Ar Relatio nō inest vni sed pluribus. ergo nō est vnum ens. Antecedens pbat qz est in relatiuo et correlatiuo. Solutio q quis relatio sit in illis duobus nō tamen est in eis vt in subiectis. Sed in vno est sicut in subiecto scz in relatiuo et in alio scz in correlatiuo sicut in termino. Et sic a subiecto capie vnitatem numeralem sed, a termino vnitatem specificam.

Queritur Utrum idem sint subiectum relatiōis et fundamentū. Solutio q nō. qz subiectum relatiōis ē illud cui inest relatio et hoc est substantia que substat relatiōi sicut omibz alijs accidentibus. Sed fundamentum relatiōis ē illud quo mediet ante relatio innascitur subiecto. et hoc nō est substantia sed semp aliquid accidens. Et pauerunt pmuter assignari tria fundamenta quibus substantie innascit. relatio scz qritas qualitas et actus. id est actio vel passio. In qritate em fundant pportiones numeror et relatiōes equalitatis et inequalitatis. in qualitate relatiōes similitudinis et dissimilitudinis. Et in actōne et passione paternitas filiatio dominatio seruitus et similia. Et dicunt actio et passio vnum fundamentū. qz sunt materiali vnus motus.

Queritur Vt relatio realiter distinguat a suo fundamento. Solutio q sic loquēdo de relatiōe reali. Et ratio est. qz illa distinguunt realiter que sic se hnt q vni pē manere reliquo corrupto. sed sic est de relatiuo et suo fundamento. ergo Sinor pbat. qz si sint duo homines similes qz albi tunc si in vno corz corruptatur albedo

Predicamentorum Aristotelis

tunc destruitur similitudo in alio. et tamen manet in eo adhuc eadem qualitas scilicet albedo que fuit fundamentum similitudinis.

Queritur Quot requiruntur ad relationem realem. Solutio quatuor. Primo requiritur quod sit entium. et ergo non entis ad ens non est relatio realis. Secundo quod sit entium realium. Et ergo entium rationis sicut generis et speciei non est relatio realis. Tercio quod sit entium realium inter se distinctorum. et ergo relatio eiusdem ad seipsum non est relatio realis. Quarto quod relatio sit distincta ab utroque extremorum. et ideo relatio creatoris ad creaturam non est realis sed solum rationis.

De communitatibus et proprietatibus relatiuorum

Queritur Quot sunt communitates et proprietates relatiuorum. Solutio quod due sunt communitates et due proprietates quibus adduntur duo correlaria.

Prima communitas.

Queritur Que est prima communitas relatiuorum. Solutio prima communitas est quod relatio inest proprietati. Et hoc probatur exemplariter. quia virtus pertinetur virio et verumque eorum est ad aliquid scilicet disciplinam vel scientiam pertinet ignorantie et sunt etiam relatiua.

Queritur An ista communitas pueniat omnibus relatiuis. Solutio philosophi quod non. quia duplo triplo vel alicui talium nihil est pertinet. Et quia habere pertinet non puenit omnibus relatiuis nec etiam solis. quia puenit qualificari et quibusdam alijs. ergo non est aliquo modo propria relatiuis et propterea etiam magis vocatur communitas quam proprietas.

Ad Oppositio relatiua et pertinet sunt distincte species oppositionis sed relatiua opponuntur relatiue. ergo non opponuntur pertinet et per se ista communitas est falsa. Solutio quod relatiua considerant dupliciter. vno modo formaliter in quantum sunt relatiua. et sic opponuntur relatiue his ad que referuntur et non pertinet. Alio modo materialiter et quantum ad sua fundamenta. Et hoc modo aliqua relatiua secundum dici habent pertinet. quia aliqua sunt que fundantur in pertinetis fundamentis sicut patet de virtute et virio. de scientia et ignorantia.

Secunda communitas.

Queritur Que est secunda communitas relatiuorum. Solutio secunda communitas est quod relatiua videntur suscipere magis et minus. Et probatur plus hoc exemplariter. quia simile et inaequale sunt relatiua et dicuntur secundum magis et minus.

Queritur Utrum suscipere magis et minus pueniat omnibus relatiuis. Solutio philosophi quod non. quia dupliciter est relatiuum et scilicet non dicitur secundum magis et minus nec aliquid talium. Et ergo. quia suscipere magis

Reparationes

et minus nō puenit om̃ibz relatiuis nec etiā puenit solis eo q̃ etiā puenit
at substantiē. q̃ nō est p̃p̃iū relatiuis s̃m̃ aliquē modū p̃p̃ij Et hinc ē q̃ ma
gis vocat̃ sicut p̃cedēs p̃mutitas quā vocet̃ p̃p̃ietas.

Queritur Utz equale etiā possit recipere magis et minus s̃i
cur inaequale Solo q̃ nō. Et rō diuersitatis est
q̃ equalitas p̃sistit in indiuisibili. eo q̃ equalia dicunt̃. q̃ sic sibi adequant̃
q̃ seinuicē nec excedunt nec excedunt. Et ergo equale nō suscipit magis et
minus. S̃z inaequalitas nō p̃sistit in indiuisibili. q̃z inaequalitas d̃r recessus
ab equalitate recessus aut̃ ille p̃t esse s̃m̃ magis et minus. et ergo inaequale
suscipit bene magis et minus sicut pedale et tripedale magis sunt inaequa
lia q̃ pedale et bipedale.

Prima proprietas:

Queritur Que est p̃ma p̃p̃ietas relatiuoz. Solutio
p̃ma p̃p̃ietas est q̃ om̃ia relatiua dicunt̃ ad cō
uerrentiam. vt seruus d̃r dñi seruus et contra dñs d̃r serui dñs. et duplū
d̃r dimidiū. duplū et cōtra dimidiū d̃r dupli dimidiū et sic de alijs.

Queritur Quod est dubium quod remouet p̃hs circa hāc
p̃p̃ietatē. Solutio aliquis possit dubitare an
correlatiuū semp̃ referat̃ ad relatiuū in eodē casu in quo relatiuū refert̃ ad
ipsum. Ad hoc responder̃ p̃hs q̃ nō sed quandoq̃ mutat̃ casus Et hoc
declarat̃ exemplariter. q̃z disciplina d̃r disciplinati disciplina in gēo. s̃z cōtra
disciplinati dicit̃ disciplina disciplinati in abltō. Et sic sensus etiaz d̃r
sensati sensus. Sed cōtra sensatū d̃r in abltō sensu. sensatum.

Queritur Quid est dictū ad p̃uertentiā Solutio dictū ad
p̃uertentiā est vnum relatiuoz referri ad aliud
sub habitudine alicuius obliqui casus eiusdem vel diuersi. Et d̃r notā
ter sub habitudine alicuius obliqui casus. q̃z in recto nō p̃t fieri p̃uertenti
tia. q̃z rectus ad rectum nō ponit diuersitatē. s̃z bñ rectus ad obliquū Et
d̃r eiusdē vel diuersi. q̃z q̃q̃ relatiua referunt̃ ad seinuicē sub habitudine
eiusdē casus q̃q̃ sub habitudine casus diuersi. vt parit̃

Ad Subiectum et sua p̃p̃ia passio dicunt̃ ad p̃uertentiā. et tamē nō
sunt relatiua. ergo dictū ad p̃uertentiā nō est p̃p̃iū relatiuis p̃i
ma p̃s aut̃ris patz. q̃z subiectum et sua p̃p̃ia passio p̃uertunt̃. Solutio
subiectum et sua p̃p̃ia passio habent bene adinuicē p̃uertibilitatem. sed
nō dicuntur ad p̃uertentiā. Pro quo est notandum q̃ d̃rā est inter
p̃uersionem p̃uertibilitatem et p̃uertentiā. q̃z p̃uersio est passio p̃positio
num p̃ueniens p̃positiōibus s̃m̃ transmutatōem suoz terminoz. Con
uertibilitas vero est eorum que de seinuicē verificant̃ vniuersaliter et affir
matue sicut sunt subiectum et sua p̃p̃ia passio. Sed p̃uertentiā est eoz q̃
qd̃ seinuicē referuntur sub habitudine alicuius obliqui casus cuiusmodi
d̃r sunt sola relatiua.

Predicamentorum Aristotelis

Arguitur Pater et filius sunt relatiua. et tamen non dicuntur ad pueritentiam. **S**ecunda pars auctoris probat. quia stat aliquem esse patrem et non filium sed filie. Et si contra stat aliquem esse filium et non patris sed matris. Si de domino et seruo possit eodem modo argui. **S**olutio quod filius putat referri ad patrem absoluitur a notatione sexus et non distinguitur per filium. Vnde filius ut sic notat eum illud quod per actum generacionem ab alio processit. Et sic etiam eodem modo dominus est de domino et seruo et alijs quod ut sunt relatiua absoluantur a notatione sexus. unde dominus vocatur persona dominans et seruus persona seruientis.

Queritur Quot impedimenta ponit philosophus circa hanc proprietatem que impediunt quominus relatiua dicantur ad pueritentiam. **S**olutio ponit duo impedimenta et vnicuique annectit vnum remedium. **Queritur** Quod est primum impedimentum. **S**olutio primum impedimentum est quod aliquotiens relatiua non dicuntur ad pueritentiam propter hoc quod inconuenienter assignatur vnum relatum alteri propter defectum impositionis nominis. **E**xempli gratia si assignetur quod auis sit correlatiuum ale non potest fieri cum ueritate deo ala auis ala et auis ale auis. quia ala non refertur ad auem inquit est auis sed inquit est alata quia multa sunt animalia que habent alas et tamen non sunt aues sicut patet de apibus muscis et vespis. Et ergo si puenienter assignetur debet assignari per correlatiuum ale. Et tunc ala dicitur ad pueritentiam. ut ala alati alati ala et alatum ala alatum.

Queritur Quod est remedium per illud impedimentum. **S**olutio dicit philosophus quod quando relatiuum non bene assignatur ad correlatiuum propter defectum impositionis nominis quia scilicet correlatiuum non est nomen impositum tunc ad habendum puenientem assignacionem debemus fingere nomina ipsius correlatiuis. Et de hoc ponit philosophus duo exempla. Primum est de remis. quia remus est vnum relatiuum cuius correlatiuum non est debitum nomen impositum quia si referatur ad nauem non est pueniens assignatio dicendo remus nauis remus. quia remus non dicitur nauis sed quia nauis est quia multe sunt naues que non videntur remis sed vento et malo reguntur. Et ergo si volumus puenientem assignacionem facere debemus correlatiuum suo nomen imponere et dicere remus rei remire remus et res remita remio remita. Aliud exemplum de alio relatiuo caput. Nam relatiuum suo etiam non est nomen impositum quia si dicatur quod animal sit eius correlatiuum est inconueniens assignatio quia caput non puenit cum animali eo quod sint multa animalia capita non habentia. sicut sunt conche et ostrea. Et ergo si fingamus suo correlatiuum nomen et dicamus capitatum tunc erit pueniens assignatio quia tunc fiet conuertentia deo caput capitati caput et capitati capite capitatum. Sed quereretur forte aliquis quis est modus fringendi huiusmodi nomina correlatiuorum. Ad hoc responderet philosophus quod debent formari a nominibus relatiuorum secundum quamdam denominationem et denominationem sicut patet in hijs que dicta sunt quia ab ala formatum est alatum et a remis remitum.

Queritur Quod est secundum impedimentum quod impedit conuertentiam.

Reparationes

Solutio secū dū impedimētum est q̄ si correlatiui sint nōia imposita s̄ ip̄a relatiua nō referunt ad ip̄a sed ad aliq̄d aliud quod est accēs v̄ ex transeū ad ea tunc impeditur p̄uertentia. Et hoc probat p̄hs p̄ locum a maiori in relatiuis s̄m esse que indubitanter sunt relatiua z quibz sunt nōmina imposita q̄ illa nō p̄uertuntur nisi assignentur ad ea ad que sunt p̄ se ip̄a referenda Sicut exempli gratia si seruus non referatur ad dominū qd̄ est suum p̄prium correlatiuum sed ad hominē esse non est debita assignatio q̄ seruus p̄prie non est hominis seruus in eo q̄ homo cū multī sunt hoies seruus nō habētes. s̄ si referat ad bipedē non est cōueniens assignatio neq̄ fiet p̄uertentia.

Queritur Quod est remediū p̄ra illud impedimētū
So remediū est istud q̄ si circūscriptis oibz que accidit correlatiuis et ip̄o solo relicto adhuc referatur relatiū ad tale correlatiū tunc est facta p̄ueniens assignatio. Si nō tunc non est assignatio p̄ueniens nec dicitur ad p̄uertentiam. Exemplum de p̄uenienti assignatio q̄ circūscriptis oibz q̄ accidit d̄ nō puta q̄ sit homo q̄ sit bipes vel anis mal̄ z c̄q̄s. et relicto illo solo q̄ sit dñs adhuc seruus refertur ad ip̄m sp̄ ei seruus est dñi seruus et ecōtra dñs serui dñs De incōuenienti assignatōe est exemplū. vt si seruus assignet hois tanq̄ correlatiui z ala auis est incōueniens assignatio. q̄ si circūscribatur ab hoie esse dñm z ab aue eē alarū tam seruus non dicit ad hoiem nec ala ad auem. q̄ si non est dñs nō erit seruus. z si non est alarū nō erit ala. Pater ergo ex oibz hys q̄ si p̄ueniens ter assignetur relatiū ad suū correlatiuum p̄prium est oibus relatiuis d̄s et ad p̄uertentiā vt dixit p̄prietas.

¶ Secunda p̄prietas.

Queritur Que est secūda p̄prietas relatiuorū. **So** secunda p̄prietas est q̄ relatiua sunt simul natura Et hoc p̄bat p̄hs exēplariter q̄ duplū et dimidiū sunt simul natura. q̄ si duplū est dimidiū est z ecōtra Et s̄ si seruus z dñs sunt s̄ natura q̄ cū seruus ē dñs est z similiter est in alijs.

Queritur Quō debet exponi ista p̄prietas. **So** p̄t exponi duplū p̄ter. vno mō sic s̄m Boetū. Relatiua sunt s̄ natura. i. sunt s̄ naturali intelligentia q̄ vnū non cognoscitur sine alio nec de terminatē nec indeterminate. Alio modo p̄t sic exponi s̄m beatū Augustinū Relatiua sunt s̄ natura. i. ortu z occasu. q̄ posito vno ponit reliquū et corrupto vno etiā corruptū reliquū vt patet in correlatio.

Arguitur Pater et filius sunt relatiua et tñ non sunt s̄ natura ergo ista p̄prietas est falsa. **Scd̄a** pars aūtis p̄z q̄ est prior filio etiam stat patrē esse nō exīte filio. Solutio q̄ pater z filius accipiunt dupl̄. vno modo materialiter p̄ illo qui est pater vel qui est filius. z sic pater est bñ prior filio z pōt pater manere destructo filio Alio accipiuntur formaliter quo ad formale esse relationis paternitatis z filia

Predicamentorum Aristotelis

tionis. et hoc modo pater non est prior filio nec potest esse sine filio sed sunt simul natura. Et sic etiam dicendum est de causa et causato de prior et posteriori et similibus.

Queritur Quod est illud correlativum quod inferit philosophus ex ista prima propositione prietate. Solutio quod relativum posita se ponit et pempta se perimit. Et probat hoc exemplariter quod quoniam dupliciter est necessesse est dimidium esse. Et quoniam dupliciter non est necessesse est dimidium non esse. Et contra Si non sit dimidium necesse est dupliciter non esse. Et sic est in omnibus alijs que sunt secundum veritatem relativam.

Ad opposita non ponit se sed relativum sunt opposita. ergo relativum non ponit se. Maior patet quod opposita magis excludunt se. Secundo quod licet et relativum respectu eiusdem subiecti sint opposita et excludant se in respectu diversorum subiectorum necesse est ponit se quod unum non potest esse in aliquo subiecto nisi etiam aliud sit in aliquo alio subiecto. sicut non potest paternitas esse in petro nisi filio sit in aliquo alio sed henrico vel iohanne.

Queritur Quot instantias format philosophus in textu contra secundam propositionem. Solutio quod duas. Prima est de scientia et sensibili. Scientia et sensibile sunt relativum et tamen non videntur esse simul natura. ergo non ponitur oibus relativum quod sunt simul natura. Secunda propositionis probatur quod sensibile videtur esse prius scientia. Et hoc probat philosophus duobus rationibus. Quarum prima est ista quod nos videmus in pluribus non accipimus? nec accipimus scientias de rebus sensibilibus nisi rebus illis prius in natura existibus unde in paucis rebus vel nullis regimus scientiam esse simul cum sensibili ergo sequitur quod sensibile sit prius scientia. Secunda ratio est illa quod est prius alio a quo non ponitur subsistendi prima sed a sensibili ad scientiam non ponitur subsistendi prima. ergo sensibile est prius scientia. Minor probatur quod bene sequitur si scientia est sensibile est. sed non e contra sensibile est ergo scientia est. quod multa sunt sensibilia quorum scientie non sunt inveniunt. sicut patet de quadratura circuli. Provenit est unum sensibile sed scientia eius non dicitur inveniunt. Et hoc confirmat philosophus per locum a minori sic arguendo. minus videtur quod aiali sublato auferatur scientia quam quod sciibili ablato auferatur scientia sed omni aiali sublato non potest esse scientia. ergo a fortiori omni sensibili sublato non poterit esse scientia sed non e contra. nam posito quod nullum sit aiali tunc nulla erit scientia et tamen multa possunt adhuc esse sensibilia.

Queritur Que est secunda instantia. Solutio secunda instantia est de sensu et sensibili. Sensus enim et sensibile sunt relativum. et tamen non videntur esse simul natura. ergo non omnia relativum sunt simul natura. Secunda propositionis probatur quod sensibile videtur esse prius sensui. Et hoc probat philosophus tribus rationibus. Prima est. quod sensibili destructo oportet sensum destrui sed e contra sensui destructo destruitur corpus eo quod omne corpus est sensibile sed destructo corpore destruitur sensus eo quod sensus est in corpore. ergo de primo ad ultimum destructo sensibili oportet sensum destrui. sed non e contra. quia nullo sensu existente per actum facto multa adhuc possunt esse sensibilia. Secunda ratio est minus videtur quod animal peremptumatur sensus quam quod sensibili perempto sensus perimatur sed animal

Reparaciones

mali pempto omnes sensus pñmuntur ergo sensibili pempto necesse ē etia sensus pñm sed non econtra qz omni sensu pempto adhuc multa possunt esse sensibilia scz corpa calida dulcia amara &c.

Tertia rō est. Sensibile semp fit simul cū sensu qz aīal fit sp simul cū sensu sed econtra sensus nō fit semp simul euz sensibili qz ignis aqua et alia elementa ex quibz fit aīal sunt sensibilia & sunt anteqz est aīal. S. sensibile ē ante sensum & p pñs sensus & sensibile non sunt simul natura.

Queritur Qño soluit pñs istas instācias. Solutio pñs eas non soluit. Et ratio illius est pñm aliqñs qz iste instantie concludūt verū nec sunt relatiua pñm esse de quibz formārur ille instantie s; solū pñm dici & ergo nō oportet qz illa pñietas eis cōueniat S; dñs Albertus in pñmento dicit ista pñietas pñuenit oibz relatiuis taz pñm esse qz pñm dici pñm qz sunt relatiua pñuis non pñueniat eis pñm qd simpliciter sunt. Et ergo dicit qz scientia & scibile sensus & sensibile possunt dupl'r cōsiderari. vno modo materialiter & sic scibile pñcedit sciētiā & sensibile sensum sicut bene pñbent instantie. Alio modo possunt cōsiderari formalit' pñm qz scibile stat sub forma scientie & sensibile sub forma sensus & sic sunt simul natura & vnū non est pñus alio. Et ergo dñs Albertus dicit qz natura supponit formā relatiōis vt sensus sit relatiua dicuntur simul naturā & dicitur sit pñm formā siue pñm naturam relationis.

Queritur Que est questio siue dubitatio quā mouet pñs in textu Solo dubitatio est de substantijs An scz aliqua substantia dicatur ad aliquid.

Queritur Qño pñcedit pñs circa illam dubitacōem Solo primo arguit ad prem negatiuam pñclusionis pñbādo qz nulla substantia sit ad aliquid. secūdo arguit ad prem affirmatiuam pñbādo qz aliqua substantia sit ad aliquid. Et tertio soluit

Queritur Qño arguit ad prem negatiuam qz nulla substantia sit ad aliquid. Solutio dupliciter primo de primis substantijs. secūdo de secūdis. De primis sic arguit Quia omnis pñma substantia vel est totalis vel pñialis sed nulla earum est ad aliquid. ergo nulla pñma substantia est ad aliquid. Vnoqz pñbatur inductiue primo de totalibus qz aliqñs homo non dicitur alicuius aliqñs homo nec aliquis bos dicitur alicuius aliquis bos &c. scđo de pñialibz qz quedā manus nō dicitur alicuius quedā manus s; dicitur alicuius manus nec quedā caput dicitur alicuius quedā caput sed alicuius caput De secūdis substantijs arguit sic inductiue. qz homo non dicitur alicuius homo nec bos dicitur alicuius bos nec lignū dicitur alicuius lignum sed bene dicitur alicuius possessio. &c. ergo sequitur qz secūde substantie non dicuntur ad aliquid.

Queritur Qño arguit pñs ad prem affirmatiuam qz aliqua substantia sit ad aliquid. So^o arguit sic caput dicitur alicuius caput & man^o dicitur alicuius manus &c. pñtibz substantiis. ergo quedā substantie sunt ad aliquid

Queritur Qño iam soluit pñs istam dubitacōem So^o dicit qz

Definitio

ad aliquid sit
scđo hñs qz sunt
definitōem alio
pñeritūter al
scđo qz ille scđo su
sunt substantie
tione vel in di
spectus pñm qz
qz definitio ad
pñs hic assign

Ad aliquid sit

Queritur

ue pñm veritat
tur hñs qz sunt
rum. Nam hñ
ficato quod est
nō pñm verita
vera solutio d

Queritur

definitio scien
tate relatiuis
quodāmo a
vnu relati
uit ipm rel
etione. vel
plum. qz
duplū qd

Queritur

culus est pñ
illius est. d
aliud vt pa
pñm

Queritur

tur ad idem
modo inq
erunt er
definitio. &
cūm. &
pñm de

Predicamentorum aristotelis

si definitio ad aliquid prius data dicat esse sufficienter assignata & peribilia
 sic cum his que sunt ad aliquid tunc difficile est aut impossibile soluere quoniam secundum illas
 definitionem aliqua substantia dicat ad aliquid. Si autem non est sufficienter siue
 peribilibiter assignata sed sit corrigenda tunc fortasse aliquid contra ista dicitur
 scilicet quod ille scilicet substantie priores ut sunt manifestum caput & sic de alijs principaliter
 sunt substantie & non sunt ad aliquid nisi secundum quendam modum qui est in die
 sione vel in dicendo inquantum principali & rationi talium annectit quidam res
 spectus secundum quem dicuntur habere modum quendam ad aliquid. Et ergo.
 quod definitio ad aliquid que est superius assignata a platone non est pueniens. ideo
 philosophus hic assignat definitionem propriam dicens.

Secunda definitio

Ad aliquid sunt quibus hoc ipsum esse est ad aliud quodammodo se habere

Queritur Quomodo differt ista definitio a prima. Solo philosophus
 sic differt. quia prima definitio sequitur omnia relativa si
 ue secundum veritatem siue ad aliquid siue solum secundum modum. Sed ista solum puenit
 nimirum his que sunt secundum veritatem relativa que secundum totum suum esse dicuntur esse alio
 rum. Nam hoc non puenit omnibus relativis. quia quedam cum principali suo
 scilicet quod est absolutum pignorant solum quendam modum relativorum et
 non secundum veritatem sunt relativa. Et hoc plato videtur esse ignorare. Et hec est
 vera solutio difficultatis prius more beati albertus.

Queritur Quod est correlativum quod inferit philosophus ex ista definitione
 Solutio Quod si quis definite noverit unum relativorum
 definite sciturus est et reliquum. Et ponit istud correlativum per tertiam proprietatem
 tate relativorum. Et probat ipsum philosophus dupliciter. Primo ratione. quia esse relativum est
 quodammodo ad aliud se habere. ideo si quis definite id est per definitionem noverit
 unum relativorum oportet quod definite noscat et reliquum. quia si non tunc etiam non no
 vit ipsum relativum oportet enim in definitione unius aliud poni. Secundo probat indu
 ctione. ut si quis definite noscat duplicem sequitur quod etiam non novit quod istud est
 plura. quia si non novit cuius est duplicem sequitur quod etiam non novit quod istud est
 duplici quod duplici esse dicebat et sic de alijs. sicut est in alijs que correlativa sunt.

Ad Si unum relativorum definieret per aliud tunc committeret circulus in
 definitionibus. sed ille est prohibitus primo posteriorum. Solutio cir
 culus est prohibitus in absolutis sed non in respectivis seu relativis. Et ratio
 illius est. quia unum quodque habet definitionem sicut habet esse. sed unum relativorum habet esse ad
 aliud ut patuit. ergo etiam habet definitionem per aliud vel verum loquendo ad aliud.

Ad Unum oppositorum non definit aliud. sed relativa sunt opposita. et
 Solutio quod relativa considerant tripliciter. uno modo inquantum ppan
 tur ad idem subiectum. et sic sunt opposita et unum non definit aliud. Secundo
 modo inquantum pueniunt in forma mutue correlativis. et sic sunt sicut natura
 et unum etiam non per aliud definire. eo quod definiens dicitur secundum naturam esse prius
 definito. Tercio modo prius considerari inquantum respiciunt se ut principium et
 terminum. et hoc modo unum definit aliud. sic relativum quod habet se in ratione principij de
 pedens definit per correlativum quod habet se in ratione termini illa de pedens terminans.

Reparationes

Queritur Quid facit phus in fine istius capituli. **Solutio** phus ex isto correlario tam posito declarat solutio nem dubitationis superius more. Et dicit q manus caput erit sic de alijs non sunt ad aliquid fm veritatem. Et ratio illius est. qz manus caput z alie pres secundar substantiar pnt definite cognosci fm id qd sunt ignorato illo cuius sunt sicut pr definite sciri qd sit caput ignorato illo cuius est caput. Excusat tamē se phus de aliori determinatōe de istis. Dicens q fortasse difficile est de hmoi rebus pscdeter determinare q scz sint re lativa fm dici rñ z q fm esse et veritates nisi ista sint sepius ptractata vt. distinguantur ea q dicunt ad aliquid ex pnotato ab his que dicunt ad aliquid fm totum esse z qdditate nihilominus de singulis dubitare, supple subri ller z cum rōe nō erit inutile. qz sic inuenit veritas eoz q dicuntur ad aliq quid solum z eoz que sunt fm veritatem ad aliquid.

Quintum capitulum De qualitate

Qualitates vero dico fm quam quidem quales esse z c. In hoc qnto capitulo determinat phs de pdicamento qualitat. Et diuidit in duas pres. In quaz pma determinat de qualitate qntu ad ei essentialia. In scda qntu ad eius accidētia. Prima subdividit in duas in quaz pma determinat de qualitate in abstracto. in scda de qlitate in concreto. Prima itez in duas qz pmo determinat de qualitate definite in secunda de ea diuisiue.

Querit Quare qualitas pcedit actōnem z passionē. **Solutio** qz causa pcedit effectum. sz qualitas est cā actōis z passionis. ergo qualitas etiā pcedit actōem z passionē. Minor pbat. qz actio causat a naturali potētia z passio a naturali impotētia.

Querit Utr qualitas sit pdicamentū ab alijs distinctū. **Solutio** qz sic. Qz eī sit pdicamentū prz. qz est genus generalissimū habens sub se spēs subalternas spēs specialissimas z indiuidua. Spēs eī subalterne qualitat. sunt quattuor vt statū patebit spēs specialissime sunt grammatica logica albedo nigredo z c. Et indiuidua sunt. grammatica iohannis. logica sortis. albedo petri z sic de alijs. Et q sit distinctum pdicamentum parz. qz habz distinctum modum pdicandi. de pma substantia qui est pdicari in quale.

Definitio qualitat.

Queritur Quō definit qualitas ab aristotele. **Solutio** sic definit. Qualitas est fm quam quales esse dicimur. Et debet illa definitio sic exponi. (Qualitas ē) supple forma accidental. (fm quā) supple accidentalem formam (nos) supple hoies (dicimur) id est quocunqz modo denominamur vel simpliciter vel fm quid. (quales) Exemplum petri hyspani est. vt fm albedinē dicimur. albi ē fm colorem colorati.

Predicamentorum aristotelis

¶ Hic definit idē p seipm. ergo definitio nō est bona. **¶** Ans pbat qz dicitur qualitas est fm quā. quā em est relatiū substantie idē itas. 2 g refert eandē rē cū suo ante. Solo q quā nō refert hic ans expre sum qd est qualitatē sed ans subintellectus qd est forma accidentalis sicut patuit ex expōitiōe definitiōis.

¶ Ista definitio puenit forme substantiali. ergo nō est bona. **¶** Ans p3 qz fm formā substantiālē dicimur quales. vt fm rōnale dī timur rātionales. Solo forma substantialis excludit p hoc qd subintellē gitur hic loco generis qd est forma accidentalis. Etia fm formā substantiālē nō dicimur quales sed essentialiter sumus. quales dicente por. Sumus em nos rātionales 2 dī 2c.

¶ Passiones de terra spē sunt qualitates 2 tū fm eas nō dicimur quales. ergo definitio mala. scd p3 ante p3. qz rubedo causata a verecundia est passio de terra spē 2 nō denominat suū subiectū. So luto q fm passiones etiā dicimur quales fm q dicimur accipit in ppositō to qz in pposito dicimur. valet tū sicut quocunqz mō denominamur sim pliciter vel fm qd. vñ eo mō qualitas aliqua denominat suū subiectum quo modo inest sibi. Si inest pfecte. pfecte denominat si imperfecte deno minat ipsum imperfecte.

¶ Nos dicimur quales fm omnia nouem genera accidentiū. g non tantū fm qualitatē 2 p pns qualitas male definit p hoc q quā litas est fm quā quales esse dicimur. **¶** Ans pbat. qz omne accēs pdicat in quale. Solo q duplī dicimur quales. vno^o simplī 2 sine addito 2 sic so lum dicimur quales fm qualitatē. Alio mō cū addito alicuius alterius modi pdicandi 2 sic dicimur bñ quales fm alia genera accidentiū. vnde fm gēritatē dicimur quales quanti vel quori fm ad aliqd dicimur quales ad aliud nos habentes 2 sic de alijs.

¶ Sune multe qualitates fm quas nos nō dicimur quales. ergo definitio nō est bona. **¶** Ans pbat qz fm albedinē parietis nos nō dicimur albi nec fm hūmilitatē nos dicimur hūmiles. Ad hoc est dī cendū fm aliquos q nos nō demonstrat ibi hoies s3 pmas substantias 2 sic cessat argumētū. S3 dñs albertus dī q nos demonstrat ibi hoies 2 p hoc tū nō excludunt alie substantie s3 magis includunt. qz hō est magis pncipa le subiectū qualitatē in hoc q ē pluriū qualitatū susceptū. g qcunqz alia substantia suscipit em qualitatē spūales 2 corpales cū sit nexus dei 2 mūdi et pncipium omnis creature.

De speciebus qualitatis.

Queritur An qualitas posset diuidi in spēs **Solutio** q
 sic. Quia est genus generalissimū decuius ratio ē
 est vt diuidat oppositis differētijs in plures spēs de quibus possit effici
 l q

Reparationes

et aliter et quid predicari.

Ad Nullum multiplex habet species sed qualitas est multiplex. ergo non habet species et per species non potest dividi in species. Minor probatur per philosophum in rextu dicentem quod qualitas est de numero eorum quod multipliciter dicuntur. Solutio aliquid dici multipliciter potest intelligi dupliciter. uno modo sicut equorum vel analogum. et hoc modo qualitas non dicitur multipliciter sicut bene probatur argumentum. Alio modo sicut uniuersum et genus quod per diversas diuersas dividitur in ea quod sunt sub ipso et sic qualitas dicitur multipliciter. Sed tunc non sequitur quod ergo non habeat species.

Queritur Quot sunt species qualitatis. Solutio quod quattuor. Quarta vel impotencia. Tertia passio et passibilis qualitas. Et quarta forma. circa hoc aliquid est trans figura. Et ratio illius diuisionis est. quod omnis modus inherendi ipsius qualitatibus aut tenet se ex parte forme aut ex parte materie. Si primum hoc est dupliciter. quod vel assimilatur forme in qua est habitus materie et sic est prima species vel in qua est motor materie et sic est secunda species. Si secundum hoc est dupliciter. quod vel tenet se ex parte materie sensibilis. vel sensibilis est et sic est tertia species vel vel sola quantitate determinata est et sic est quarta species.

Ad Unum genus non dicitur dividi nisi in duas species sed qualitas est unum genus. non dicitur dividi nisi in duas species et per species male ponuntur hic quattuor. Solutio quod duplex est diuisionis generis. una est per diuersas oppositas essentialiter constituentes species et talis diuisionis non dicitur esse nisi in duas species. Alia est per diversas modos quibus afficitur substantia. Et quod tales modi sunt quatuor. non oportet talem diuisionem generis esse solam in duas species. Et sic est in opposito. quod quod dicitur hic quod qualitas dividitur in quattuor species dicitur species accipitur communiter per modum. ut sit sensus sunt quattuor species. id est quattuor modi generales quibus omnes qualitates afficiuntur substantia. Verum tamen est quod ista diuisionis reducitur ad eam que est generis in species et habet modum eius.

Prima species qualitatis.

Queritur Que est prima species qualitatis. Solutio. habitus et dispositio.

Ad Arguitur habitus est unum speciale predicamentum. non est species qualitatis. Solutio quod habitus accipitur dupliciter. uno modo ut fecit aliquid transcendens in quo ab eo dicitur habere denotatur et sic est postpredicamentum. Secundo modo ut fecit habitudine media inter habentem et rem habitam et sic est distinctum predicamentum. Tertio modo accipitur. ut idem est quod forma positiua et sic accipitur ut oportet per se. Quarto modo accipitur ut fecit qualitate firmiter radicatum in subiecto et illo ultimo modo solum accipitur hic in opposito.

Queritur Quo differunt habitus et dispositio. Solutio sic differunt secundum philosophum. quia habitus est permanentior et diuturnior in subiecto quam dispositio. Et quod hoc verum sit. probatur

Predicamentorum Aristotelis

phs exemplariter pmo de habitu scdo de dispone. De habitu phat sic qz scie z pntes sunt habitus z difficulter mouent a subiecto. de scientia piz qz si qs sumat sciam mediocriter. paulatim z morose tunc non separat facilius ab eo nisi forte grandis fiat trāsmutatio vel ab egritudine vel ab aliq hmoi de pntibz etiā piz hoc idē qz iusticia castitas z sika nō vident facilius posse pmutari. De dispone vero qz scz sic facilius trāsmutabilis a subiecto piz qz calor frigiditas egritudo z sanitas cito mouētur a subiecto. qz hō cito pmutat a calore i frigiditatē a sanitate in egritudinē z ecō uerso. Et hoc est verū nisi ptingat tales dispōes ppter longitudinē tps trāsserri quasi in habitum naturālē sicut est aliq egritudo insanabilis vtrā difficulter mobilis. qz tunc tales dispōes dēt dicti habitus. Piz qz hoc differt habitus a dispōne. qz dispō est de facili mobilis s; habitus est diuturnior z difficile mobilis a subiecto

Queritur Quō pueniūt habitus et dispō So° phi qz sic pueniunt. qz habitus sunt etiā dispōes. s; dispōes non est necesse esse habitus Et qz habitus sunt dispōes sic probat. qz qz habitus habent quodāmodo dispositi sunt ad ea qz habēt vel melius vel penus S; qui dispositi sunt nō oīno retinēt habitum Et istud tantū est dictu qz oīs habitus est dispō. s; non ecōtra non em oīs dispō est habitus.

Queritur Utrū habitus z dispō nominēt vnā q̄lratē seu formā fm essentiā Solutio qz sic Et rō illius est qz vna z eadē qualitas fm spēm p̄r dici habitus z dispō. Sicut vna et eadē scia si est firmiter radicata in subiecto vocatur habitus z si nō fuerit firmiter radicata tunc vocatur dispō. Et si tunc querat. Si habitus et dispō sunt vna q̄lras fm spēm quare tunc nō noīat vno noīe. Solutio qz hoc est propterea qz licet dicāt vnā spēm seu formā fm essentiā tū dicūt eam sub diuersis z oppositis modis quos talis forma habet in subiecto in quo est. et qz opposita nō possunt p vnū nomē f̄cari necesse fuit istā speciem pluribz noīb; f̄cari. Et qz sic habitus et dispō p̄tinet ad vnā formā et differūt solum penes diuersos modos ideo p̄iunguntur adinuicē per p̄iunctionem copulatiuā quia illa est nota minoris diuersitatis q̄ coniuñctio disiunctiua.

Queritur Que sunt qualitates que p̄tinent sub hac spē. So° sub ista p̄ma spē qualitatū p̄tinetur oēs habitus siue corporales siue sp̄iales. Pro cuius intellectu est Notādū qz habitus sunt pmo duplices qz qdāz sunt corporales qui scz fundant in subiecto corporali v; sanitas fortitudo abilitas mēbriozū cauiata ex frequenti vsu mēbriozū Quidam vero sunt spirituales qz scz in aīa subiectant vel in potentijs aīe Et illi sunt triplices qz quidam sunt infusi v; sunt fides spes charitas z similes p̄tentes sup̄naturales. quidam concreate sicut sunt species intellectuales z rōnes p̄reate mētibz angelozū. qdā vero sunt acquisiti Et illi sunt duplices. qz qdā sunt intellectuales z qdā morales intellectuales s; duplices scz Speculatiui sicut sūt sapientia intellectus scientia z practici sicut sunt ars et prudentia Morales sunt etiam duplices qz qdā sunt

Reparationes

In appetitu intellectio vt iusticia quidam vero in appetitu sensitiuo et illi sunt iterum duplices qz qda sunt in appetitu concupiscibili vt epantia liberalitas amicitia z hmoi alij sunt in appetitu irascibili vt fortitudo magnanimitas zcjs Et oes isti habitus z oppositi his siue fm supabundantia siue fm defectu ponuntur in ista pma spe qualitaris de his in habitibus et qto ex dispoñe fit habitus vide latius in comētarijs.

¶ Secunda species.

Queritur Que est secunda species qualitaris. Solutio naturalis potentia vel impotentia. Et vocat ea phs Aliud genus qualitaris. Et ponit exempla vt cursor pugillator. sanarius z egrotans Cursor em z pugillator dicunt de ista spe no ppter hoc qz cursores z pugillatores sic dispositi sunt ad currendu vel pugillandu. Sz qz habet naturalem potentia hoc facile facienti. Sitr sanarij dicunt ppter hoc qz habet naturale potentia vt nihil patiant a quibuscumq accubus egritudine inferentibus Sz egrotati dicunt qz habet naturale impotentia vt facile patiant z no possunt resistere accubus egritudine inferentibus Et simili mo se habet etia duru z molle. duru em dicit qd habet naturalem potentiam resistendi secro i vel diuisioni. Et molle dicitur quod habet naturalem impotentiam vt cito secat vel diuidatur.

Queritur Quid est naturalis potentia vel naturalis impotentia. So^o fm dñm albertu sic definit. Naturalis potentia vel impotentia est quedam qualitas in substantiis principijs re radicali q torum substantiale esse constituit psequit fm qua quales. i. potentes dicuntur ad facile agendu z no patiendu vel e contra ad facile patiedu et non agendu ea que sunt fm naturam vel nature pseruatoem Et si qratur quare talis qualitas vocat naturalis potentia vel naturalis impotentia. Solo naturalis potentia vocat. qz orit ex victoria forme supra materiam que forma terminat z terminata tenet ita q resistit p contrarijs alterationibus Vocat em naturalis qz in naturalibus principijs radicali Et potentia qz est vigor z valor ipsius forme sup materiam ad agendu ea q sunt fm naturam sine impedimento. Et p oppositu naturalis impotentia vocat qz orit ex victoria materie supra forma qua ipedit contraria dispo rone pnatōis ita q no p materiam terminare ppter hoc q est vigor diminutus Et sic dñ naturalis impotentia no quasi natura sit principium huius defectus. Sed qz natura contrarijs dispoñibz ipedit ne ad tale vigorem possit peruenire.

Queritur Utrum naturalis potentia vel impotentia dicat vnā qualitatem vel formam fm spem. So^o q no. et ratio illius est qz opposita no possunt dicere vnā formam fm spem. Sz naturalis potentia et impotentia opponuntur no solum qtu ad modu eendi in subiecto sicut supius dictum fuit de habitu z dispoñe. Sz etia qtu ad formam qz p nullā vnā et eandē formā p aliquod subiectu esse naturaliter potens vel impotens. q nā dicite vnā qualitatem vel formam fm spem. Et ergo phs h in textu non vocat naturale potentia vel impotentia spem sz genus dicens aliud vero genus qliq.

Pr
tagla qz puen
in genere pue
in forma. Et
ma specificata
la etia est rati
etia est nota

Ar Et tra

sunt vna spe
spes in pmi
Notandū q
vnam fm
gregari natu
uorum z hoc
ne vt dicunt
ras z essentia
fuit nlytē

Arg

tenet. q non
non fm no
ta in pparatio

Quer

abus suba
ditur. sicut
tue que fun
sunt ram
sunt vltu
sunt cōis
sunt app
sunt vte
deit z oēs
aliq dicu
cliqua oia

Qui

gusturas
¶ Que
probat ex
esse dicim
vmd dic
qstipie

Predicamentorum aristotelis

tales. qz puenientia in genere est minor qz puenientia in spē ea em q puenit in genere puenit in potētia tm. sz illa q puenit in spē puenit in actu z in forma. Et ergo qz naturalis potētia z ipotētia nō puenit in actu z forma specifica sz solū in potētia materie id nō dicitur spēs sz genus. Et illa etiā est ratio quare pūgunt p pūctōem disiunctiua. qz pūctio disiunctiua est nota minoris puenientie qz est pūctio copulatiua.

Ad Ex illo seqret q nō essent quatuor spēs qualitaris tm qd est cōtra pūctio dicitur. Seq̄la p̄z qz naturalis potētia vel impotētia nō sunt vna spēs. So^o licet naturalis potētia vel impotētia nō sint vna spēs tm ponitur loco vnius spēs nō spēalissime sz sub alterne. Pro quo notandū q naturalis potētia vel ipotētia p̄nt dupliciter considerari. Vno modo fm q puenit in vno supiori genere qd circūloquimur p hoc agz gregatū naturalis potētia vel impotētia eo q tale genus sit nobis sz notum z hoc modo ponitur loco vnius spēs nō specialissime sed subalterne vt dictum fuit. Alio modo possunt considerari fm suas p̄prias naturas z essentias. z sic sunt diuerse spēs essentialiter disticte. qz vt dictum fuit p n̄hd idem subiectū est naturaliter potens z impotens.

Arguitur Nulla p̄uatio videtur esse spēs qualitaris sed naturalis ipotētia est qdā p̄uatio naturalis potētie. q nō est spēs q̄litaris. So^o licet naturalis ipotētia dicat p̄uatiōem fm nomē nō tm fm rem. Et ratio est. qz p̄uatio quā dicit est fundata in p̄uatio habitu et ergo q̄rum ad id qd ēē positūa qualitas.

Querit Que sunt ille qualitates q ponitur in ista spē. So^o in hac spē ponitur oēs aptitudines vel inclinationes qbus sub a potest faciliter in suas opatōes vel a qb in suis opatōibz ipes dicitur. sicut sunt p̄prie passionēs. Et oēs potētie anime p̄mo aie vegetatiue que sunt nutritiua agumētatiua z generatiua. Scdō potētie aie sensitiue tam apphensiuē q appetitiue apphensiuē duplices. scz exteriores q sunt visus auditus gustus olfactus z tactus. Et interiores q sunt sensus cōis imaginatiua estimatiua phārasia z memoria. Appetitiue sicut sunt appetitus p̄cupiscibilis z irascibilis. Tercio poñe aie intellectiue vt sunt intellectus z volūtas. Et oēs etiā p̄tutes actiue rez que sunt citra deit oēs p̄tutes occulte herbarū z lapidū z naturales inclinatioes quibz aliq dicunt naturaliter iusti vel pudici zc. qz scz ad illa sunt naturaliter inclinati. oia illa ponunt in ista secūda spē qualitaris.

¶ Tertia species

Queritur Que est tertia spēs qualitaris. So^o est passio et passibilis q̄litas. Ex^m vt dulcedo amaritudo austeritas z oia hīs p̄gnata z sibi calor z frigiditas z albedo z nigredo. **Querit** Quō pbat p̄hs q illa iā noiaa sint q̄litates. Solutio h p̄bat ex definitōne qualitaris superius posita qz q̄litas est fm quā qles esse dicimur sz subiecta q suscipiūt h̄mōi q̄litates fm ipas dicunt qualia vt m̄a dicitur dulce eo q suscipit dulcedinem z corpus dicitur album eo q suscipit albedinē zc. ergo sunt qualitates.

Reparationes

Queritur Quare dicuntur passibiles qualitates. Solutio p[ro]p[ri]a q[uod] n[on] dicuntur qualitates passibiles quasi subiecta sua que eas suscipiunt aliqd pariant. S[ed] q[uod] d[icitur] earu[m] dicuntur qualitates passibiles q[uia] inferunt sensibus q[uod] d[icitur] passionibus ut dulcedo infert quod d[icitur] passionem gustui et calor tactui. Alię vero sicut albedo nigredo et alij colores non dicuntur p[ro]pter hoc qualitates passibiles. q[uia] non agunt in sensum s[ed] esse materiales. Sed dicuntur p[ro]pter hoc passibiles qualitates q[uia] causant in nobis a quibusdam passionibus p[ri]us naturaliter vel ab extrinseco p[er]tingentibus. Et h[oc] p[ro]p[ri]e expe[ri]mentaliter q[uia] rubedo causatur in facie ab illa passione p[ri]us in nobis que est verecundia q[uod] cōtingit in nobis ab extrinseco. Et pallos ex timore et t[er]ris. Et quo infert p[ro]p[ri]e correlarie. q[uod] sicut color q[uod] causat ab aliqua passione extrinseca et artificiali vocatur passibilis qualitas ita etiā ille color q[uod] cōtur ex aliqua passione naturali. Et ratio est q[uia] color qui naturaliter inest eod[em] modo fit ex passione p[ri]us naturali sicut alius ex passione extrinseca et artificiali licet forte illa passio in h[is] que sūt naturaliter sit nobis occulta.

Queritur Quō differunt passionēs et passibiles qualitates. Solutio sic differunt q[uia] qualitates q[uod] causant in subiecto ab aliq[uo]bus passionibus siue naturalibus siue ab extrinseco p[er]tingentibus difficile mobilibus et diu p[er]manētib[us] dicuntur passibiles qualitates et denotant sua subiecta qualia. S[ed] ille q[uod] causant ab aliq[uo]bus passionibus cito trāseuntib[us] dicuntur passionēs. Qualitates p[ro]minime eo q[uod] s[ed] in eas nos nō dicimur q[uod]les. Et istā d[ic]tā declarat. p[er] ex[em]plar p[ri]mo in q[uod]libet corp[or]is. s[ed]o in q[uod]libet aie in q[uod]libet corp[or]is sic. q[uia] albedo nigredo v[el] pallos si cānt a naturali p[ro]p[ri]e p[er]one vel ab egritudine diurna vel ab esu vel ab aliqua alia causa diu p[er]manēte dicuntur passibiles qualitates. Sed rubedo vel pallos et s[im]iles q[uod]libet qualitates que causant a passionibus cito trāseuntib[us] pura a verecundia vel timore dicuntur passionēs eo q[uod] subiectum d[icitur] aliqd passum. Sed non dicuntur qualitates q[uia] s[ed] in eas non denotamur quales. S[ed] p[ro]p[ri]e in q[uod]libet aie q[uia] ita dementia et s[im]iles qualitates aie si causentur in subiecto a natura vel ab aliqua alia cā diu p[er]manēte dicuntur passibiles qualitates et denotant simpliciter sua subiecta. Sed si causentur ab aliqua passione cito transeunte dicuntur passionēs et non qualitates. vnde si aliquis forte cōtristatus ab aliquo inferente iniuriā iracūdiō solito factus sit p[ro]pter h[oc] nō dicitur iracūdius sed magis s[ed] in iram aliquid passus.

Queritur Utrū passio et passibilis qualitas sint vna sp[eci]es qualitaris. Solutio q[uod] sic. Et r[ati]o altius est q[uod] denotant vnam et eandem naturā seu essentiā qualitaris et nō differunt nisi p[er] se p[er]fectū et ip[s]e p[er]fectū magis vel minus radicatū in subiecto q[uod] nō variat sp[eci]em. vñ eadē qualitas nūero q[uod] est passio. q[uia] inest ip[s]e p[er]fecte p[er] fieri passibilis q[uod]libet si acq[ui]rat cō p[er]fectū et magis radicatū in suo subiecto. Et g[ener]at[ur] p[er] p[ri]us ista duo noia passio et passibilis q[uod]libet p[er] p[er]iunctionē copulatiuā.

Arguitur Passio est speciale predicamentum. ergo nō est sp[eci]es qualitaris. Solutio passio accipitur equoce. v[el] est speciale p[re]dicamentum. et v[el] est sp[eci]es qualitaris. Q[uod] d[icitur] ē notandū. q[uod] passio

Predicamentorum Aristotelis

accipitur multipliciter. vno modo pro morbo vel egritudine et sic febris dicitur passio. Alio modo pro conceptu intellectus et sic accipitur primo per se habere memorem ubi dicitur Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in anima passionum note. Tertio modo accipitur per effectus illarumque actionis et sic accipitur ut est distinctum predicamentum. Quarto modo accipitur per qualitatem causata ex passione cito et a se ipsis et sic ponitur tertia species qualitatis.

Ad Nulla qualitas est passibilis. ergo male ponitur species qualitatis passibilis dupliciter. vno modo quod ipsum metipsum patitur. et sic qualitas non dicitur passibilis. Alio modo quod infert sensui passionem vel quod causatur ab aliqua passione. Et sic qualitates aliquae bene dicuntur passibiles.

Queritur Quomodo debet hoc verbum philosophi intelligi quod dicitur quare passionem habentem dicuntur qualitates vero minime. Secundo non debet sic intelligi quasi passionem non sint qualitates secundum essentiam. Propter quod non sunt qualitates secundum denominationem eo quod non sufficiunt denotare sua substantia qualia ut dictum fuit.

Queritur Que sunt qualitates que ponuntur in ista specie. Secundo in ista specie ponuntur omnes qualitates que inferunt sensui passionem sicut sunt obiecta sensui exteriorum ut color sonus et cetera. Sic omnes qualitates que ex aliquibus preiudiciis passionibus causantur sicut sunt rubedo que causatur ex verecundia pallorem ex ira. Sic accidentia que vocantur passionem appetitus sensitiui ut sunt amor desiderium gaudium tristitia spes desperatio et cetera. omnia enim ista continentur sub ista specie.

Quarta species

Queritur Que est quarta species qualitatis. Secundo est forma et circa hoc aliquid prestant figura. et vocatur ea philosophi quatuor genus qualitatis. Quod est ut rectitudo et curvitas triangulum quadrangulum et his similia omnia. Et ista sunt qualitates que subiectum ista recipiens dicitur quale. Queritur. utrum forma et figura fuerint una et eadem qualitates in specie. Secundo sic quod una et eadem res est. scilicet terminatio linearum et superficies in corpore quod dicitur forma et quod dicitur figura duobus solis ut dicitur alterius penes diversam relationem quod modus terminatio linearum et superficies in corpore potest referri ad intra ad foras magis subtilem quod est circa talis terminatio linearum et superficies in corpore sic dicitur forma vel potest referri ad extra ad circumferentiam sic vel sic terminata et sic dicitur figura. Et hoc significandum quod sunt idem. per primum illa duo per primum idem copulativum quod est nota maioris idem prout dicitur quod distinctiva.

Ad Quare tunc philosophi vocat istam speciem quatuor genus qualitatis. Secundo quod non vocatur ea propterea genus qualitatis forma et figura non dicatur una et eadem quod qualitates secundum speciem sicut secundum a species superius dicta fuit genus. Sed vocatur ista quod speciem genus quod valde multa comprehendit hoc est quod valde multa sunt quod ponuntur in ista specie qualitatis.

Arguitur Figura est quantitas que non debet poni species qualitatis. Alii probant quod figura est quod terminatio vel terminis clauditur hoc prout dicitur. Sola quod

Reparationes

figura accipitur dupl'r. vno modo materialiter p' superficie clausa v' terminata lineis. 2 sic figura est bñ q'ritas Alio modo formaliter p' ip'a clausione vel terminatōe superficie 2 sic est spēs qualitaris.

¶ **Nota.** Terminus est eiusdē generis cū eo cuius est terminus s'z figura est terminus q'ritatis. q' debet esse in eodem genere cū q'ritate 2 per p'ns non erit species q'litatis. So^o q' maior h'z veritatē de termino intrinseco nō aut de termino extrinseco qualis est figura.

Queritur Que sunt ille q'litates q' ponuntur in ista quarta spē. So^o in ista spē ponunt oēs figure corporales 2 superficies les tā naturales sicut sunt figura bipedalis in hoīe quadrupedalis in eq' 2 t'ys que egulant a formis naturalib' corporū in q'bus sunt q' artificiales sicut sunt oēs res artificialiter facte. vt dom' statua tunica 2 t'ys. Itē oēs qualitates q' fiūt circa q'ritatē 2 rinuā vel discretā. De discretā. vt paritas imparitas finitū infinitū q' fiūt circa nūez. De 2 rinuā. vt rectitudo curuitas circa lineā. p'cautū p'uerū plantū circa superficie. 2 spiricū piramida le. triangulare quadrāgulare que fiūt circa corpus

Queritur Ulrū rarū 2 densum asperū et leue sint etiā q'litates de ista spē Solutio p'bi in textu q' nō. q' q' p'nt videant forsitā apud aliq's scire qualitates de ista spē tū non scāt. sed aliena sunt a qualitaris diuisione 2 magis scant positōem quā dā 2 ordi nem priū. 2 ita sunt in p'dicamēto situs. Et q' hoc verū sit p'barphs idu etue ex definitōib' eoz. Quid densū ē cuius p'ntes lib' nūcē p'pinq' sunt Et ex opposito rarū est cuius p'ntes distāt a se inuicē in toto. Leue dicitur p'ntes in eq'li iacēt superficie ita q' vna sup' altam non emineat. Et p' oppositum asperum dicitur cuius vna pars sup'eminet alteri.

Arguitur Gilbertus por. d'r. q' rarū densum asperū 2 leue non dicūt positōnes s'z q'litates circa positōnez. ergo male d'r hic p'hs q' sint aliena a q'litatis diuisione Solutio dñi gl'berti q' p'dicta noia p'nt dupl'r 2 l'iderari. vno^o quo ad scātōem suā p'mariam 2 p'ncipalē 2 sic sunt positōnes 2 nō q'litates sicut hic d'r Arctote. Alio^o q' ad scātōem suā secundariā. 2 sic sunt qualitates q' faciūt ad diuer sam imutatōem tactus Et sic loquit de eis gilbertus por.

Queritur Quid facit p'hs post assignatōem istaz spēz. Solutio excusat se de vltiori determinatōe q'litatis Dicēs q' h'z fortasse ali' modi qualitaris apparebūt q' quale vel qualitas multiplicat d'r de quali subali 2 accūali tamē isti modi q' maxime dicunt modi qualis ratio iam dicti sunt

De quali in concreto.

Queritur Quid definiunt qualia a p'ho Solutio q'nta dicunt que fm hec denotatiue dicunt vel quolibet aliter ab his. vñ in p'lib' 2 pene in oib' q'lia denotatiue dicunt Ex rēplū est vt a cādore can didus a grāmarica grāmaricus. 2 a iusticia iustus 2 s'lt in alijs **¶** **Ar.** Definitio quanti nō ponit in p'dicamēto q'ritatis. s'z definitio q'

Pred

is etiā nō debet nō est s'ile de q' vñ denotatiue minarū nō po noandi nō it est p'pinq' quilibet potest motui quos sit denotatiue factam ab ip'a

Quer

¶ **Queritur.** Quid sunt q' fm denotatiue dicunt quilibet aliter

Ar.

le iter efficit notus 2 defunctio nō quo ad nos. tunc d'r defunctio quo ad naturā q' vñ 2 idē

Quer

inuendū vt sunt que dicunt non dicunt

Quer

q' dicunt gillatōz. 2 positū non plūm est vt

Arg

placita p'nt artē pugillatē capi duplicat gillandi gerit qualitaris 2 p'posita 2 b' facit d'r

Predicamentorum Aristotelis

lis etiā nō debet h̄ poni in predicamento qualitatis. p̄na pbat̄ a sibi So^o q̄ nō est sibi de q̄litate z q̄litate. Et rō diuersitatis est. qz q̄litas nō habet vnū denotatiuū siue p̄cretū s̄ duo vt p̄us patuit z iō sūū p̄cretū seu denotatiuū nō potuit definitiue p̄cretū q̄litis. Vel p̄t dici q̄ modus denotandi nō ita p̄prie puenit q̄litati sicut q̄litati. qz q̄litas vt d̄t Albert^o est p̄pinq̄uissima sube. z ergo potius p̄stituit subiectū sibi esse q̄ substatre potest motui q̄ denotat p̄prie loq̄ndo. S̄ q̄litas p̄met terminos mor^o sibi quos sit denotatio substantie et ergo q̄litas p̄t bene describi p̄ denotatiōez factam ab ip̄a z non q̄litas.

Queritur Quare hic definitur qualia in plurali numero Solo^o p̄pter pluralitatē z multitudinē ip̄oz qualium
Queritur Quā debet exponi ista definitio qualium Solutio sic Qua^o lia sunt q̄ sibi hec. i. sibi qualitates seu quoz spēs qualitatis supradictas denotatiue dicunt sup^o denotatiōe tali qua subiectus simpliciter denotat vel quolibet aliter ab his. i. aliter alio mō q̄ vere z simpliciter denotatiue

Ad Qualitas fuit sup̄ius definita p̄ quale ergo male definit h̄ qual^o le iterū p̄ qualitatē. p̄na tenet qz alias esset circulus z vnū z idēz esset notius z ignotius respectu eiusdem So^o q̄ nō est circulus i istis definitiōibz qz q̄litas definit p̄ quale definitio datur p̄ prius z notius quo ad nos. qz p̄cretū est nobis notius. S̄ q̄n quale definit p̄ qualitatē tunc dat definitio per p̄us z notius quo ad naturā qz abstractū est not^o quo ad naturā eo q̄ sit simplicius q̄ p̄cretū Et hoc non est incoueniens q̄ vnū z idē sit notius z ignotius in diuersis generibz p̄gnitionū

Queritur Quare in ista definitione ponit illa p̄cula dist^o ctua vel quomodolibet aliter ab his So^o ad inuendū vnā diuisionē qualium que est q̄ duplicia sunt qualia. quedaz sunt que dicuntur denotatiue simpliciter sibi rem z vocem sibi. Alia sunt q̄ non dicuntur denominatiue.

Queritur Quot modis aliqua dicuntur qualia nō denotatiue. So^o p̄bi q̄ duobz modis. vno mō qz dicuntur ab aliqua qualitate cui nō est nōmē impositū. vt cursor z pugillator. Alio modo qz dicuntur ab aliqua qualitate cui licet sit nōmē impositū non tamen pueniunt in nomine cum qualitate a qua dicunt. Exēplum est vt aliquis d̄t studiosus nō denotatiue a virtute.

Arguitur Qualitatibus seu abstractis a quibus dicuntur cursor z pugillator sunt nōia imposita ergo exēpla circa p̄mū modum sunt falsa. Añs probatur quia cursor dicitur ab arte pugillatoria Solutio p̄bi ad hec q̄ cursor z pugillator possunt accipi dupliciter. vno modo vt significāt artem vel habuū currendi vel pugillandi genitum p̄ doctrinā vel exercitiū. z sic p̄tinet ad primā speciem qualitatis z dicuntur a qualitatibus siue abstractis quibus sunt nomina imposita. vt bene pbat argumentū. Alio^o vt fecit naturales potēcias s̄ faciēdi. currendi vt pugillandi z sic p̄tinet ad scdā spēm q̄litas Et ab

Reparationes

fractis suis non sunt nomina imposita et ergo hoc modo dicitur non denotatio
Queritur Quot modis impedit denotatio. Solutio denotatio
 impedit in genere duobus modis. vno ex parte rei. Alio
 ex parte vocis. Ex parte rei impedit tripliciter. Primo modo quia qualitas non inest subiecto
 satis intense hoc est secundum esse permanentes et secundum caliditas quod inest aqua repente non potest
 denotare aquam simpliciter calidam. Secundo quia non inest satis expressum. id est per notabile
 vel per maiorem partem subiecti. et secundum albedinem quod inest ethiopi secundum dentes non potest denotare
 rem vel album. Tercio modo quando non inest satis presente hoc est per notabile dicitur per se
 Et secundum rubredinem causa ex verecundia non potest denotare subiectum rubrum. Ex parte
 vocis vero impedit denotatio dupliciter sicut statim dictum fuit. vno scilicet quia forma
 me denotati non est nomen impositum Alio modo quia forma denotati non est nomen
 impositum tamen secundum illud nomen non fit denotatio sed secundum aliud vel aliquis dicitur
 diosus non a studio sed a pueris vel paruit.

De proprietatibus qualitatis

Queritur Quot sunt proprietates qualitatis. Solus quod tres. Quarum pri-
 ma est quod qualitati inest proprietates. ut iusticia proprietatis
 iniusticie. et albedo nigredini. Et puenit etiam ista proprietates quali in pces-
 so. ut iusticia proprietatis iniusto. et album nigro

Queritur que est ratio istius proprietatis. Solus ratio est ista. quia forme ac-
 tue et passive mutuo sese expellentes ad eodem subiecto ptrariant. scilicet qualita-
 rates sunt homini. vix ex exemplis iam positis. secundum qualitati puenit habere primum.

**Ad contraria debet esse sub eodem genere posita scilicet qualitas non ponit sub
 aliquo genere. sed non puenit sibi habere pteritum. Solus quod qualitas
 in tota accepta non ponit sub aliquo genere. nec habet pteritum vel sic. sed accepta
 in suis speciebus ponit sub aliquo genere sicut albedo et nigredo. vel iniusticia
 et iniusticia ponunt sub aliquo genere et sic puenit sibi habere pteritum.
Arguitur. Iusticia et iniusticia opponuntur puate. sed non pteritum. Alius
 probat. quia iniusticia importat puationem iusticie. Solutio licet iniusticia dicat
 puationem iusticie tamen illa puationem fundata in pterio habitu positum**

Queritur An ista proprietates sit proprie propria qualitati. Solus
 phisicis non. quia non puenit omnibus qualitatibus non enim con-
 uenit rubio pallido et alijs medijs coloribus quia illis nihil est pteritum.

Queritur. Quod est correlatiu quod inferi phisicis ex ista proprietate qualitatibus
 Solutio istud. Si vnum pteriorum fuerit quale et reliquum erit quale. Et
 hoc probat phisicis exemplariter. quia iusticia est pterita iniusticie et iniusticia est qua-
 litas. Et etiam iniusticia est qualitas. quia iniusticia nulli aliorum generum poterit
 adaptari nisi cum adaptatur iusticia. Iniusticia ei neque est pteritas neque ad
 aliquid neque aliquid aliorum predicamentorum nisi quale siue qualitas. et sic est de omnibus
 alijs qualitatibus contrariis ergo etc.

Secunda proprietates.

Queritur Que est secunda proprietates qualitatibus. Solus secunda proprie-
 tas est quod qualitas suscipit magis et minus. Et hoc probat
 phisicis exemplariter ut vnum album dicitur maius et minus album altero albo.

Queritur Quot modis impedit denotatio. Solutio denotatio
 impedit in genere duobus modis. vno ex parte rei. Alio
 ex parte vocis. Ex parte rei impedit tripliciter. f. primo modo quia qualitas non inest subiecto
 satis intense hoc est secundum esse permanentes et secundum caliditas quod inest aqua repente non potest
 denotare aquam simpliciter calidam. Secundo quia non inest satis expressum. id est per notabile
 vel per maiorem partem subiecti. et secundum albedinem quod inest ethiopi secundum dentes non potest denotare
 rem vel album. Tercio modo quando non inest satis presente hoc est per notabile dicitur per se
 Et secundum rubredinem causa ex verecundia non potest denotare subiectum rubrum. Ex parte
 vocis vero impedit denotatio dupliciter sicut statim dictum fuit. vno scilicet quia forma
 me denotati non est nomen impositum Alio modo quia forma denotati non est nomen
 impositum tamen secundum illud nomen non fit denotatio sed secundum aliud vel aliquis dicitur
 diosus non a studio sed a pueris vel paruit.

Queritur Quot sunt proprietates qualitatis. Solus quod tres. Quarum pri-
 ma est quod qualitati inest proprietates. ut iusticia proprietatis
 iniusticie. et albedo nigredini. Et puenit etiam ista proprietates quali in pces-
 so. ut iusticia proprietatis iniusto. et album nigro

Queritur que est ratio istius proprietatis. Solus ratio est ista. quia forme ac-
 tue et passive mutuo sese expellentes ad eodem subiecto ptrariant. scilicet qualita-
 rates sunt homini. vix ex exemplis iam positis. secundum qualitati puenit habere primum.
**Ad contraria debet esse sub eodem genere posita scilicet qualitas non ponit sub
 aliquo genere. sed non puenit sibi habere pteritum. Solus quod qualitas
 in tota accepta non ponit sub aliquo genere. nec habet pteritum vel sic. sed accepta
 in suis speciebus ponit sub aliquo genere sicut albedo et nigredo. vel iniusticia
 et iniusticia ponunt sub aliquo genere et sic puenit sibi habere pteritum.
Arguitur. Iusticia et iniusticia opponuntur puate. sed non pteritum. Alius
 probat. quia iniusticia importat puationem iusticie. Solutio licet iniusticia dicat
 puationem iusticie tamen illa puationem fundata in pterio habitu positum**

Queritur An ista proprietates sit proprie propria qualitati. Solus
 phisicis non. quia non puenit omnibus qualitatibus non enim con-
 uenit rubio pallido et alijs medijs coloribus quia illis nihil est pteritum.

Queritur. Quod est correlatiu quod inferi phisicis ex ista proprietate qualitatibus
 Solutio istud. Si vnum pteriorum fuerit quale et reliquum erit quale. Et
 hoc probat phisicis exemplariter. quia iusticia est pterita iniusticie et iniusticia est qua-
 litas. Et etiam iniusticia est qualitas. quia iniusticia nulli aliorum generum poterit
 adaptari nisi cum adaptatur iusticia. Iniusticia ei neque est pteritas neque ad
 aliquid neque aliquid aliorum predicamentorum nisi quale siue qualitas. et sic est de omnibus
 alijs qualitatibus contrariis ergo etc.

Queritur Que est secunda proprietates qualitatibus. Solus secunda proprie-
 tas est quod qualitas suscipit magis et minus. Et hoc probat
 phisicis exemplariter ut vnum album dicitur maius et minus album altero albo.

Predicamentorum aristoteli.

Et similiter vñ iustū magis et minus altero iusto. et nō solū hec qualia sūt
cur album et nigrum suscipiūt magis et minus. sed etiam ipse qualitates a
quibz talia dicuntur.

Queris Quōd habet se ista secūda p̄prietas ad primā. Solo
habet se ad eam sicut effectus ad suam causam. Et rō est
qz susceptio magis causat ex depuratione p̄rarij a p̄rario. et susceptio mi
nus a p̄mixture p̄rarij cū p̄rario. Vñ p̄bus dē secūdo topicor. Albius
est qd est nigro imp̄mixtus

Queris Vtrum ista p̄prietas sit p̄prie p̄pria qualitati. Solo
p̄hi. q nō. quia nō p̄uenit omni qualitati. Et hoc ostē
dit dupl̄r. primo de qualitatibz in abstracto. Nam iusticia est qualitas. et
si dicat qz suscipiat magis et minus s̄m qz sic abstractiue designat quilibet
potest dubitare an verum sit quod dicitur. Et similiter dicendum est de
alijs qualitatibz. sicut sunt albedo sanitas et huiusmodi. verum tamen est.
qz quibz dubium fuerit apud antiquos de istis abstractis. de cōcrenis t̄p
men p̄cedunt qz possint magis et minus recipere. quia vnus homo habēs
sanitatem p̄ eam habere magis q̄ alter. et similiter est de iusticia et multu
cia et de gr̄matica et alijs disciplinis. vnus em̄ hō dicitur altero gr̄matici
rior. ¶ Secūdo ostendit p̄bus hoc idem de qualitatibz in p̄creto. quia tris
angulus quadrangulus que sunt qualitates p̄cretiue de quarta specie q̄
litas et nō suscipiūt magis et minus. nec aliqua aliarū figurarū. sicut cir
culus pentagonū hexagonū etc. Et hoc probat p̄bus ex definitionibus
figurarum. quia quēqz habent definitionem trianguli vñ nō d̄r mag
gis vel min⁹ altero triagul⁹. Sicut quēqz habent definitionem circuli
vñ nō d̄r magis vel minus altero circulus. Et similiter est de quadrāgu
lo et quadrato etc. Et sicut est de figuris vnus sp̄s qz non dicitur p̄r
magis et minus. ita etiā est de figuris diuersis sp̄erum. vt quadratū nō est
magis vel minus figura q̄ quadrangulū. Et rō est. qz ab vtroqz s̄z tam a
quadrato q̄ a quadrangulo equaliter remouet definitio circuli. patet qz
nō omnia qualia suscipiāt magis et minus

Tercia p̄prietas

Queris Que est tertia p̄prietas q̄litas. Solo. qz p̄prie p̄pria
est q̄litas s̄m eā s̄le vel dissile dici.

Queris Quōd differt ista p̄prietas a duabz p̄cedentibz. Solo
qz p̄cedentes nō sunt p̄prie p̄pria qualitati. eo qz non cō
ueniant omni qualitati nec etiam soli. sed ista est p̄prie p̄pria sibi cōueni
ens omni soliet semper

Queris Que est ratio istius p̄prietatis. Solo. qz sicut vnus
in suba facit idem et in quāritate equale. ita in qualitate
facit simile. Et ergo sicut p̄pria est q̄litas s̄m eam equale vel inequale dici
ita p̄pria est qualitati s̄m eam s̄le vel dissimile dici

Ar. Scdm similitudinē dicimur s̄les et s̄m dissimilitudinē dissiles. sed
s̄ludo et dissimilitudo sunt relatiōes. ergo nō est p̄pria qualitati
m i.

Reparationes

fm ea simile vel dissimile dici Solo. fm similitudinē dicimur bene similes formaliter. 2 fm dissimilitudinē dissiles. sed fm qualitatē dicimur siles vel dissimiles effectiue

Querit Quid est silitudo 2 quid dissilitudo Solo. silitudo vt dicit Boetius est rerū differentīū eadē qualitas Et est illa p̄dicatio non formalis sed causalis. vt sit sensus. similitudo causat ex eadem qualitate in rebz differentibz. Et p̄ oppositum dissilitudo est rez differentīū diuersa qualitas

Ad Eadē q̄litas nō p̄r ee in rebz dīnibz. Illa definitio silitudinis ē falsa. An̄s. pbat. qz idē actūs nō p̄r esse in diuersis subiectis.

Solo. qz eadē nō dicit ibi idēitatē numericā. vt tene pbat argumētuz nec etiā idēitatē genericā tm̄. qz illa non sufficit ad hoc qz aliqua dicātur si multa. eo qz tūc duo p̄traria possent dici silia. s; de idēitatē specificā

Querit Que est illa dubitatio quaz p̄tracet p̄hs in fine capli de qualitate. Solo. est ista. quare tractādo de qualitate interposita sunt multa de relatiōe. cū tm̄ dictū sit superius in antep̄dicamentis qz diuersoz generū 2 nō subalternatim positoz diuerse sint spēs et differentie. Qz autē multa interposita sunt de relatiōe p̄r. qz habitus 2 dispositio que sunt de prima specie q̄litas sunt adaliquid Sed respōdet p̄hs. ad illam dubitatōem 2 dicit qz nemo de hoc p̄trubari debet. Et hoc p̄pter duas causas. Prima est. qz licet genera in talibz dicantur adaliquid. tm̄ spēs nō dicūtur adaliquid. Exemph gratia. q̄lis disciplina que est genus dicat adaliquid. qz disciplina est disciplinari disciplina. tamen spēs eius sicut sūt grāmatica logica 2c. nō dicūtur adaliquid. qz grāmatica non ē alicuius grāmatica. nec musica alicuius musica. nec aliqua grāmatica etiā ē alicuius tus aliqua grāmatica. nec aliqua musica alicuius aliqua musica. nisi forte fm genus. vt musica dicat alicuius disciplina. 2 nō alicuius musica. quare p̄r qz spēs habitū 2 dispositionis nō sunt adaliquid. sed sunt qualitates qz fm eas dicūtur quales. vt puta fm grāmaticā grāmatici 2 fm musicas musici. Seda cā quare nemo debet p̄pter hec p̄trubari. qz nō est incōueniēti ens si p̄ringat vñ 2 idē esse quale 2 relatiū fm diuersa q̄ sunt in ipso

¶ Sextū caplin De actōe et passiōe

¶ Recipit autē facere et pati p̄trarietatem et magis et minus

¶ In sexto 2 vltimo caplo istius trac. determinat p̄hs de actōe 2 passiōe Et diuidit in duas p̄es p̄ncipales. In quaz p̄ma ponit aliq̄s p̄prietates actionis 2 passiōis. In secūda excusat se breuē de sicu 2 alijs p̄dicamentis

Querit Quorū p̄prietates ponit p̄hs de actōe 2 passiōe. Solo. qz duas. que p̄munit̄ p̄ueniūt verigz. Et v̄t sic. Recipit autē facere 2 pati p̄trarietate 2 magis 2 minus. Et hoc declarat exem̄plariē. qz calefacere 2 frigefacere sunt p̄traria. 2 similiter calefieri 2 frigi fieri 2 delectari etiam est p̄trariū ei quod est tritari. Et qz habere p̄trariū

Predicamentorum aristoteli.

est et eius quod est suscipere magis et minus. ergo agere et pati etiam suscipiuntur magis et minus. ut calefacere magis et minus dicitur. similiter frigescere et calefieri et contraheri. unde concluditur per hoc dicens de his itaque tantum dicantur

Queritur An excusat se philosophus de determinatione aliorum quatuor predicamentorum. Solo. dicitur quod de situ siue de positione dictum est in his que sunt ad aliquid quando dicebat quod iacere. sedere. stare non sunt positiones. sed denotantur dicta a positionibus. de reliquis autem predicamentis. scilicet de quando. ubi. et habere eo quod manifesta sunt nihil amplius dicitur nisi que in principio huius libri dicta sunt. quod scilicet unumquodque istorum fiat unum predicamentum per se. quod habere fiat calculatus esse vel armatum esse. ubi autem in loco esse. et quando in tempore esse. De oppositis igitur generibus que dicta sunt sufficiant.

Queritur Quare philosophus non determinat ad longum de sex ultimis predicamentis. Solo. propter duas causas. Prima est quod noticia istorum sex predicamentorum potest aliquo modo haberi ex noticia predicamentorum. sicut dicit philosophus in textu. Secunda causa est. quod species illorum sex predicamentorum in quas deberent dividi in ratione generum non sunt nobis notae. nec passionibus etiam eorum que conveniunt eis secundum quod considerantur a ratione. De proprietatibus autem et passionibus que conveniunt eis inesse naturali ratione determinatur in libris naturalibus. Et ergo philosophus in proposito non fecit pluriorem determinationem de istis predicamentis.

Tercius tractatus.

De postpredicamentis

De oppositis autem quotiens solent opponi dicendum est

In hoc tercio et ultimo tractatu istius libri determinat philosophus de postpredicamentis. Et dividit in quatuor capitula. secundum quod quatuor sunt postpredicamenta. In primo modo determinat de oppositione. Et dividit in quatuor partes. secundum quod quatuor sunt species oppositionis. Primum in enumerat philosophus in textu species oppositionis et postea exequitur de eis

Queritur Quid est postpredicamentum. Solo. postpredicamentum est quoddam supplementum ab Aristotele traditum immediatè post vera predicamenta valens ad cognitionem eorum deinde a posteriori. Vel sic secundum dñm Albertum. Postpredicamentum est coordinatio plurium ad unum aliquod genus non reducibilem

Queritur Quae sunt postpredicamenta. Solo. quatuor scilicet

Oppositio
Primum
Simul
Motus
Habere
m. ij.

Reparationes

Et rō sufficientie est. qz omne postpredicamentū valet ad notitiam verorum predicamentorum. vel ergo valet ad cognoscendum ea quo ad fieri vel quo ad esse. si quo ad fieri sic est morus. Si quo ad esse hoc est tripliciter. quia vel valet ad cognoscendum ea quo ad puenientiam vel differentiam vel ordinem. Si quo ad puenientiam hoc est dupliciter. qz vt valet ad cognoscendum puenientiam inferiorum cum superiore. et sic est simul. vel ascendendum in subiecto. et sic est habere. Si quo ad differentiam sic est oppositio. si quo ad ordinem sic est pū

Ar Erūt plura postpredicamenta q̄ quinqz. ergo. Antecedens probat qz sicut est vnum qd̄ dicitur prius. ita erit vñ quod dicatur posterius. Solo q̄ posterius p̄prehendit hic sub priori et modi vnius sub modis alterius. qz sunt relatiua

Ar Habere est p̄dicamentū. ergo non est postpredicamentū. et p̄ p̄ns non sunt quinqz Solo. habere equiuoce est p̄dicamentū et duas postpredicamentū. vt p̄us dictū fuit circa p̄mā spem qualificatis.

De Oppositione

Querit Quod est primū inter postpredicamēta. Solo. oppositio. Et rō illius est. qz postpredicamentū est coordinatio plurimū ad vñ genus non reducibilium. sed ad plura diuersa genera Sed oppositio reducitur ad plura genera q̄ alia. ergo est primū inter postpredicamenta. Vñ patet. quia oppositio est forma ratiōis accepta p̄nes omnium generum diuersitatem. eo q̄ oppositio sit prima. causa diuersitatis. vt dicit Boetius

Ar Oppositio est passio oppositionū et de ea determinat in libro perihermeniaz. ergo male hic agit de ea Solo. est duplex oppositio. quedam est oppositio complexorum. que est repugnātia duarū. oppositio num in qualitate et quantitate. in veritate et falsitate. Et de tali oppositiōe determinat in p̄mo perihermeniaz. Alia est oppositio incomplexorum que est repugnātia rerum vel terminorū. Et illa p̄sideratur dupliciter. vno mō inq̄rum valet ad cognoscendū habitudines locales. et sic de ea determinatur in topicis. Alio mō inq̄rum valet ad cognoscendū diuersitatem et repugnātiā dicibilibū que in diuersis predicamentis ordinantur. et sic de terminatur de ea hic

Querit Quid est oppositio fm q̄ in p̄posito accipitur. Solo boetij. est repugnātia aliquorū non compatiētiū se sūmul in vno et eodem subiecto respectu eiusdem. Et ponitur ibi repugnātia loco generis. qz p̄mū est ad omnē repugnātiā sine diuersitate tam materialē q̄ formale. tam rerum q̄ p̄ponum. Et per hoc quod dicit aliq̄ tangit subiectū et terminus oppositionis. Nam in eo quod opponit est oppositio sicut in subiecto et in eo cui opponitur est sicut in termino. Subditur non p̄mittentū se simul in vno et eodem subiecto p̄pter oppōnez p̄radicetionem. p̄trariā. et p̄uatiā. Respectu eiusdem addit p̄pter oppositiōem relatiuā. qz relatiua p̄mittūt se bene in eodem subiecto. sed nō respectu eiusdē

oppositio

Predicamentorū aresto.

Solet etiā cōter sic definiti oppositio est repugnantia per se duorum ex
tremorum nō p̄mittentū se simul in eodem subiecto respectu eiusdem. Et
ibi ponit illa particula p̄ se ad excludendum disparata.

Querit Quot sunt spēs oppositionis. Solo p̄hi. q̄ quatuor
scz oppositio relatiua. p̄traria. p̄uatiua. z cōtradictoria.
Exemplum de relatiua est. vt duplum dimidio. de p̄traria. vt malus bo
no. De p̄uatiua vt cecitas visui. De cōtradictoria. vt sedet non sedet
Et potest sufficientia istarum specierum sic assignari. quia omnis opposi
tio est inter duo extrema. vel ergo illa extrema habent se vt ens z ens. vel
vt ens et non ens. Si habent se vt ens z ens hoc est dupliciter. quia vel ex
pellunt se ab eodem subiecto s̄m actum et potentiam simul. z sic est opposi
tio relatiua. vel s̄m actum t̄m z non s̄m potentiam. et sic est oppositio cōs
traria. Si habent se vt ens z non ens hoc est dupl̄r. q̄ h̄nt vel se vt ens et
non ens simpl̄r. z sic est oppositio cōtradictoria. vel vt ens z non ens s̄m
quid. et sic est oppositio p̄uatiua.

Ar Est aliqua oppositio subalterna s̄m Petrū hyspanū z aliqua sub
contraria. ergo sunt plures spēs oppositionis q̄ quatuor. Solo
q̄ ille sunt species oppositionis complexorum seu p̄positionū. nō aut̄ incom
plexorū seu terminorū de quibz hic determinat̄

Querit Que est prima inter spēs oppositionis. Solo oppo
sitiua relatiua. Et rō illius est. quia oppositio relatiua h̄z
maiorē repugnantia q̄ p̄traria. et ergo p̄cedit oppositionē p̄traria. et habz
maiorē entitatē extremorū q̄ oppositio p̄uatiua vel p̄radictoria. z ergo p̄
cedit etiam illas spēs oppositionis. et per p̄sequens est prima inter om̄es.
Q̄ aut̄ oppositio relatiua habeat maiorē repugnantiam q̄ p̄traria hoc p̄
ex dicis. q̄ relatiua repugnant respectu eiusdem subiecti s̄m actū z pote
tiam simul. p̄traria vero solum s̄m actum z nō s̄m potentiam. Et q̄ habe
at etiā maiorem entitatē extremorū q̄ oppositio p̄uatiua vel p̄radictoria
patz. q̄ extrema relationis sunt ens z ens. sed extrema oppositionis p̄u
atiue vel p̄radictorie sunt ens z non ens.

Ar In oppositione p̄radictoria est maxima repugnantia. ergo illa
deberet esse p̄ma. So^o si spēs oppōnis ordinarentur s̄m ma
iorē vel minorem repugnantia t̄m. sic oppositio p̄radictoria esset p̄ma. vt
p̄bat argumentū. iam sic nō ordinatur sed quo ad repugnantia z entitatē
extremorū simul. z sic oppositio relatiua est p̄ma vt patuit.

De relatiue oppositis.

Querit Que dicuntur relatiue opposita. Solo p̄hi. q̄ relati
ue opposita sunt que ita opponuntur q̄ ea ipsa que sunt
aliorū oppositorū dicuntur vel quoliter aliter ad ea. vt duplum illud quod est
alterū d̄r. q̄ duplū d̄r alicui? scz dimidiū duplū. s̄nt disciplina opponit̄ relati
uo disciplinato. z vnū d̄r ad aliud. q̄ disciplina est disciplinati disciplina. z
disciplinatum est disciplina disciplinatum.

Reparationes

Queris Quomodo comparat philosophus relative opposita ad contraria. Solo
 comparat ea penes divisionem. et sic. quod quaecumque sunt relative op-
 posita quantum ad hoc ipsum quod sunt dicuntur aliorum vel quolibet aliter ad ali-
 quid. et referuntur ad se invicem sub habitudine genitivi casus vel alicuius alterius
 obliqui. ut patuit. sed illa que sunt contraria nullo modo dicuntur ad se invicem
 Exempli gratia. ut bonum non dicitur mali bonum. sed malo contrarium. simili-
 ter album non dicitur nigrum album. sed nigro contrarium. et ergo relative opposita et
 contraria a se invicem differunt

Ad Contraria etiam dicuntur ad se invicem. ergo ista differentia est falsa
 Hinc probat. quod contrarias est una relatio seu forma relatiua. et
 ergo quaecumque sunt contraria sunt etiam relatiua Solo. contraria ut opposita
 sunt referuntur ad se invicem et sunt tunc relatiua finis genus sed non finis spe-
 ciei vel individui.

De contrarie oppositis

Queris Quomodo procedit philosophus determinando de contrarie oppo-
 sitis Solo. primo ponit unam divisionem contrariorum. et sec-
 undo subdividit secundum membra prime divisionis

Queris Que est illa divisio contrariorum quam ponit philosophus. Solo
 divisio est ista. quod contrariorum quedam sunt immediata et quod-
 dam mediata. Et ratio divisionis est. quod quedam sunt contraria que fundantur
 super equali et inequali. et illa sunt immediata. quedam vero non fundantur super e-
 qualem et inequalem. et illa sunt mediata.

Queris Que dicuntur contraria immediata Solo philosophus. contraria
 immediata dicuntur quorum necesse est alterum inesse subiec-
 to susceptibili. Et de hoc ponit philosophus duo exempla Primum est. ut languor et
 sanitas. illa enim sic se habent quod necesse est alterum eorum inesse animi. quod omne ani-
 mal vel est sanum vel egrotum. Secundum exemplum est. ut par et impar. nam illa etiam sic
 se habent quod necesse est alterum eorum inesse numero. quod omnis numerus aut est sus-
 ceptibilis. et impar. vel perfectus. et par

Ad Non est necesse illud contrariorum immediatorum inesse subiecto suscep-
 tibili. nec est necesse illud inesse subiecto susceptibili. ergo neutrum
 necesse est inesse subiecto susceptibili. et per consequens male dicitur quod contraria
 immediata sunt quorum alterum necesse est inesse subiecto susceptibili. Consequen-
 tia probatur a sufficienti inductione. Solo. quod hec propositio alterum con-
 trariorum immediatorum necesse est inesse subiecto susceptibili per distinctionem finis
 sensum compositum et divisum. Unde si accipiat in sensu divisio tunc est falsa.
 quod est una particularis ex parte dicti cuius nulla singularis est vera. ut pa-
 batum fuit in argumento. Sed si accipiat in sensu composito tunc est ve-
 ra. quia tunc sensus est. necesse est alterum contrariorum inesse subiecto suscep-
 tibili. id est hec propositio alterum contrariorum immediatorum inesse sub-
 iecto susceptibili est necessaria. et hoc est verum.

Predicamentorum aristoteli.

Ar Sanū & egrū sunt peraria immediata, ut patuit, et tamen nō est
necesse alterū eorū inesse subiecto susceptibili, ergo. Secūda pars an
cedentis, probatur, qz si in medicos est aliquod corp⁹ aīale quod nec est sanū
nec egrū. et ergo ipsi ponūt corpus neutrum quod est medium inter sa
nū & egrū. Solo qz sanū & egrū possunt accipi dupl^r. Uno mō
logice ut fundātur in equali & inequali, et sic inter sanū & egrū nullus est
mediū, quia sic sanū vocatur illud in quo est omnimoda proportio humorū
et egrū in quo est qualiscūqz recessus a proportione. Alio modo possunt acci
pi physice ut illud vocatur sanū in quo nō est notabilis disproportion hū
morū & egrū in quo est notabilis disproportion & recessus notabilis ab equa
litate, et sic inter sanū & egrū ponitur bene mediū qd medici vocant corp⁹
neutrum qd scz nec est simpl^r sanū nec simpl^r egrū

Querit Que dicitur peraria mediata. Solo, peraria me
diata dicitur quoz nō est necesse alterū inesse subiecto
susceptibili. Et de hoc ponit phus etiā duo exempla. Prīmū est, ut albus
et nigrū, illa em sic se habent qz nō est necesse alterū eorū inesse subiecto, quia
nō est necesse omne corpus esse albū vel nigrū, qz potest esse rubū vel fuscū
et cū. Secūdū exemplū est, ut prauū & studiosū, nam illoz nō est necesse
etiā alterū inesse subiecto, qz nō quilibet hō est prauus vel studiosus, & er
go sunt peraria mediata.

Querit Quotuplicia sunt peraria mediata. Solo phi. sunt
duplicia, quedā sunt quoz medijs sunt nomina imposita sicut fuscū
et pallidū & sic de alijs. Alia sunt quoz medijs nō sunt nomina imposita
Et in illis medijs dī per abnegatōem vtriusqz extremi, sicut inter bonū et
malū dī mediū quod nec est bonū nec malum, & inter iustum & iniustum di
citur mediū quod nec est iustum nec iniustum, quomodo dicit Zueros
is qz rusticus qui ad civilitatem nō est dispositus nec dicitur bonus nec ma
lus, nec prauus nec studiosus.

Ar Omnis homo est bonus vel malus, prauus vel studiosus, ergo
inter illa nō est aliquod mediū. Quis probat qz omnis hō vel est in
gratia & dignus vita eterna, vel extra gratiā et dignus eterna pena. Solo
qz bonum & malum prauum & studiosum possunt considerari dupliciter.
Uno modo theologicē & sic verū est ut probat argumentum qz inter ea
nullum est medium. Alio modo philosophice & moraliter, et sic inter ea est
aliquod mediū qd nec est bonū nec malum.

Querit Quare phus nō posuit hic definitōem perariorū. So
luto, qz ideo, qz illa satis potest elici ex additionibz perar
iorū posterius ponendis

Querit Que est definitio perariorū quā posuit Pe. hyl. Solo
est ista, qz peraria sunt que sub eodem genere posita sunt
maximū, a se invicem distant, eide susceptib. li vicissim insunt, a quo mutuo
se repellūt nisi alterū eorū in sit a natura

Reparationes

Ar. Sedius prariat extremis qnto physicoz. z tñ nō distat maxime ab extremis. ergo illa definitio prarioz est falsa. Secūda pō sñ cedentis pz. qz plus distat extremū ab extremo q̄ medius ab extremo.

Solo. q̄ mediū nō prariat extremis fm rōnem medij. sed fm rōnem alterius extremi. z sic etiā maxime distat ab illo extremo cui dī prariari

Ar. Contradictoria maxime distant. ergo praria nō debent maxime distare. Solo. q̄ contradictoria distant bene maxime simpliciter z extra genus. sed in eodē genere praria dicūtur maxime distare. et hoc est qd dicit ista definitio prarioz.

Queris. Quare in fine illius definitōis addit. nisi alterū eorum inlicita natura. Solo. qz si vnū prarioz inesset subiecto a natura tunc reliquū non posset inesse. sicut patet de albedine in niue. et de nigredine in coruo.

De priuatione oppositis

Queris. Quō pcedit phs determinādo de priuatione oppositis. Solo. pmo determinat de priuatione z habitu in abstracto. z tangit aliq̄s p̄ditōes eoz. Et secūdo determinat de eis in concreto.

Queris. Quor pditiones priuationis z habitus ponit phs. Solo. q̄ tres. Prima est q̄ priuatio z habitus habent fieri circa idem subiectū. vt visus z cecitas circa oculum. Secūda est q̄ habent fieri circa idem subiectū ordine irrefragibili. qz a priuatione nō p̄t fieri reditus in habitū. Tercia est q̄ habent fieri circa idem subiectū tpe determinato a natura. Et illā p̄ditōem sic pbat phs. qz nos nō dicimus illud edentulū qui nō habet dentes. nec cecum qui nō habet visum. sed illud edentulū qui nō habet dentes qñ p̄tingit habere. z illū cecū qui non habet visum qñ p̄tingit habere visum. qz quedā sunt res generate que neqz visum neqz dentes habent. z tñ non dicūtur ceci nec edentuli. sicut canis statim genitus nō dī cecus nec videns. nec puer mox natus dicitur densatus nec edentulus.

Queris. Que est definitio priuatione oppositorū q̄ elicitur ex istis p̄ditōibz. Solo. est ista q̄ priuatione opposita s̄s q̄ hñt fieri circa idē subiectū ordine irrefragibili tpe determinato a natura.

Ar. Priuatione opposita nō hñt fieri circa idē subiectū q̄ illa definitio est falsa. Hñs pbat. qz in ceco nato est cecitas. z tñ in eo nuncq̄ fuit visus. nec erit s̄l̄ in talpa. Solo. q̄ priuatione opposita nō hñt semp fieri circa idē subiectū numero. s̄z qñqz circa idē subiectū in sp̄. sicut patz in ceco nato. z qñqz etiāz circa idem subiectū in genere. vt visus z cecitas circa animal in talpa.

Ar. A priuatione potest fieri reditus in habitum. ergo male dicitur in definitione ordine irrefragibili. Hñs probatur quia somnus est p̄uatio. z tamen de somno fit reditus in vigiliā. Solo. est duplex priuatio scilicet perfecta et imperfecta. Priuatio perfecta est que tollit habitum z etiāz proxima p̄ncipia habitus. et a tali priuatione non potest fieri reditus

Pr. in habitu. Sed p̄ncipia habitus pbat argumentum de priuatione prius est reditus uatione perfecta lem licet bene ceco nato.

Queris.

et q̄ p̄uari z quia visus est nec cecum esse spoliū. Dico de eodem p̄cur cecitas. Et dī et nō opponitū habitus quia tunc opponitū

Queris.

onem ad res su species species

Queris.

Primo quoniam non sunt affirmatiue negationem ad conuenientiam negationem quoniam fortes sed res subiecte

Queris.

Et rō illius negatio ens z illa batū mēōraria mōu uicē

Predicamentorum aristot.

In habitu. Sed privatio imperfecta est que tollit habitum sed non tollit primam principia habitus et de tali privatione potest bene fieri reditus in habitum sicut probat argumentum. sed de tali privatione non intelligitur ista definitio. Si dicatur de privatione perfecta potest fieri reditus in habitum. quia de cecitate aliqui factus est reditus in visum ut patet Job. ix. de ceco nato. Solutio quod de privatione perfecta non est reditus in habitum per naturam sive per potentiam naturalem licet bene per virtutem supernaturalem et miraculum sicut factus fuit de illo ceco nato.

Queritur Quomodo comparatur privatio habitui et privatio ad sua concreta. Solutio dupliciter. Primo quo ad differentiam. Et dicitur quod privari et habere habitum non est habitus et privatio. Et hoc sic ostenditur quia visus est habitus et cecitas privatio. sed habere visum non est visus. nec cecum esse est cecitas. Et habere habitum et privari non sunt habitus et differentia. Quoniam probatur quod si cecum esse esset idem quod cecitas tunc posset ambigere de eodem predicari quod falsum est quia homo dicitur vere cecus sed non dicitur cecitas. Secundo comparatur habitui et privationem ad sua concreta penes differentiam. Et dicitur quod in hoc conveniunt quod in eis est idem modus oppositorum et non opponitur alia specie oppositorum privari et habitui habere quod privatio et habitus quia sicut cecitas opponitur privationi visui. ita cecum esse privationi opponitur ei quod est visum habere.

De contradictorie oppositis

Queritur Quomodo preeditur privatio determinando de contradictorie oppositis. Solutio primo comparatur affirmationem et negationem ad res subiectas. Et secundo occasione contradictionis comparatur omnes species species oppositorum ad se invicem penes differentiam.

Queritur Quomodo comparatur privatio affirmationem et negationem ad res subiectas affirmationem et negationem. Solutio dupliciter. Primo quo ad differentiam. Et dicitur quod res subiecte affirmationem et negationem non sunt affirmatio et negatio. Et hoc sic probatur quod omnis affirmatio est oratio affirmativa. et omnis negatio est oratio negativa. sed res subiecte affirmationem et negationem non sunt orationes. Et non sunt affirmatio et negatio. Secundo quo ad convenientiam. Et dicitur quod in hoc conveniunt res subiecte cum affirmationem et negationem quod utrobique est idem modus oppositorum quia sicut hec affirmatio foris sedet opponitur contradictionem isti negationi foris non sedet. Ita etiam res subiecte illis scilicet foris sedere et foris non sedere opponitur contradictionem.

Queritur Quomodo definitur contradictio. Solutio sic definitur primo posteriorum. Contradictio est cuius finis non est dare medium. Et ratio illius definitionis est quia extrema contradictionis sunt affirmatio et negatio ens et non ens sed inter illa non est dare medium.

Ad illam definitio convenit privationis immediatis. Et non est bona. Quia probatur quod inter privationem immediatam non est dare medium. Solum licet inter contraria immediata non sit dare medium per participationem tamen est bene medium inter illa per abnegationem extremorum. Sed in contradictione nullum

Reparationes

est medium nec per abnegationem nec per participationem.

Ad Omnis distantia est per aliquod medium sed inter contradictoria est maxima distantia. Inter contradictoria est medium. Solutio duplex est distantia scilicet per se dicta et localis. et illa semper est per aliquod medium. Alia est distantia transumptiva qualis est distantia inter duo contradictoria et in tali non oportet esse medium. Si dicat per dictio mediat inter duo contradictoria ergo inter per dictoria est medium. Ans. probatur quia contradictio est quedam relatio media inter extrema per dictoria. Solutio quod contradictio non est medium reale sed solum secundum rationem et tale medium potest tunc mediat inter extrema contradictoria.

De comparatione specierum oppositionis adinuicem

Queritur Quomodo comparatur per species oppositionis adinuicem per species differentiam. Solutio Primo comparatur oppositio nem priuatiuam ad relatiuam. Secundo oppositio nem priuatiuam ad contrariam. Et tercio ad oppositionem per dictoria ad omnes alias. Non autem comparatur sic oppositio nem contrariam ad relatiuam quia prius tetigit differentiam earum.

Queritur Quomodo comparatur oppositio nem priuatiuam ad relatiuam. Solutio dicitur quod habitus et priuatio non opponuntur sicut relatiua. Et hoc probatur duobus rationibus. Quarum prima est quia relatiua ad se inuicem referuntur sed habitus et priuatio non referuntur ad se inuicem. Et priuatio et habitus non opponuntur sicut relatiua. Minor patet exemplariis ter quia cecitas non dicitur visus cecitas sed visus priuatio. Secunda ratio est quia relatiua dicuntur reciproce hoc est ad conuertentiam sed habitus et priuatio non dicuntur ad conuertentiam ergo habitus et priuatio non sunt relatiue opposita.

Queritur Quomodo comparatur oppositio nem priuatiuam ad contrariam. Solutio dicitur quod priuatio et habitus non opponuntur sicut contraria. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima stat in hoc quod omnia contraria vel sunt immediata vel mediata sed habitus et priuatio nec opponuntur sicut contraria immediata nec sicut contraria mediata. Et non opponuntur sicut contraria. Minor probatur primo de contrariis immediatis quod contraria immediata sic se habent quod alterum eorum necessario inest subiecto susceptibili. Ita quod per nullo tempore subiectum susceptibile potest sine altero eorum stare. Sed sic non habent se habitus et priuatio quia non est semper necessarium alterum eorum subiecto susceptibili inesse quia habitus et priuatio non insunt nisi tempore determinato a natura. Et ergo ante tempus determinatum a natura nec inest habitus nec priuatio ergo habitus et priuatio non opponuntur sicut contraria immediata. Secundo probatur minor de contrariis mediatis. Quia contraria mediata sic se habent quod non est necesse pro aliquo tempore alterum eorum inesse subiecto susceptibili quia potest semper medium inesse quod

P

non est aliquod
ruraliter sicut
se est alterum
se habitus et
subiecto suscep
tunc enim necesse
li non tamen
contrariorum
sequitur quod
diata.

Secunda
ris contingit
rum in se a n
posita non su
guntur inue
quia si priuati
viriutibus quod
crementum su
cipiet increm
uatiue oppo
tamen econ
fieri videtur
fieri dentari

Queritur

rie oppositio
bar quia u
et alie run
latua con
fm aliquo
complex
tas et lat
militer et
et aliud fa
eorum est
trariis qu
Et quanc
do fortes
oppositio
est verum
ceus nec
sic fac non
madecere
non fallun
us.

Predicamentorum aristotelis

non est aliquid contrariorum exceptis his in quibus unum contrariorum inest natura aliter sicut igni inest esse calidum et nuni esse candidum. Nam in illis necessesse est alterum contrariorum mediatorum determinate inesse. Sed sic non habetur habitus et privatio. quia pro aliquo tempore necessarium est alterum eorum subiecto susceptibili inesse scilicet postquam venit tempus determinatum a natura. tunc cum necesse est vel habitum vel privationem inesse subiecto susceptibili non tamen determinare sicut fit in contrariis mediatis in quibus unum contrariorum inest naturaliter sed indeterminate et scilicet b. disunctione. ergo sequitur quod habitus et privatio non opponuntur etiam sicut contraria mediatas.

Secunda ratio stat in hoc. Quia in contrariis tam mediatis quam imediatas contingit fieri mutationem ab uno in alterum et contra nisi alter eorum inest a natura sed in privatione oppositis non est sic. ergo privatione opposita non sunt contraria. Maior probatur exemplariter. quia a sano contingit fieri mutationem in egrum et contra. et a pravo in studiosum et contra. quia si pravius deducatur ad meliores exercitationes in bonis operibus et virtutibus quibus forte primo modicum proficiat. tamen si continue modicum incrementum sumpserit. aut perfecte mutabitur in studiosum. aut satis multum accipiet incrementum. ita quod operabitur ut studiosus. Minor probatur. quia si privatione oppositis licet possit fieri mutatio ab habitu in privationem. non tamen e converso a privatione in habitum. sicut cecus nunquam potest iterum fieri videns. nec calvus potest fieri comatus. nec edentulus tursus potest fieri dentatus.

Queritur Quomodo compatitur prius contradictoria opposita ad alias species oppositionis. Solus dicit quod contradictorias opposita non opponuntur secundum aliquam predicationem oppositionis. Et hoc sic probatur. quia in contradictione oppositis necesse est semper alterum esse verum et alterum falsum. Sed hoc non est necesse in aliqua alia oppositione scilicet re lativa contraria vel privativa. ergo contradictione opposita non opponuntur secundum aliquam illarum oppositionum. Minor probatur dupliciter. Primo in complexis. Secundo in simplicibus. In complexis probatur inductive sic sanitas et languor sunt contrarie opposita. et neutrum est verum vel falsum. Similiter duplum et dimidium sunt relative opposita. et unum eorum non verum et aliud falsum. Sic etiam cecitas et visus sunt privative opposita et nullum eorum est verum vel falsum. In simplicibus probatur dupliciter. Primo in contrariis. quia ista sunt contraria complexa fortes languet fortes est sanus. Et quando fortes est tunc unum illorum est verum et aliud falsum. sed quando fortes non est. tunc neutrum est verum vel falsum. Secundo in privative oppositis quia subiecto non existente tunc neutrum privative oppositorum est verum vel falsum. sicut si fortes non sit. tunc nec verum est dicere fortes est cecus. nec fortes est videns. Sed in contradictione oppositis siue subiectum sit siue non sit semper unum est verum et aliud falsum. Et ergo solis contradictione oppositis hoc proprium est quod semper alterum est verum et alterum falsum. et per consequens in hoc differunt ab omnibus aliis oppositis.

Reparatiões

Queris Quot sunt proprietates contrariarum quas ponit philosophus hic in textu. Solo quinque. Prima est quod bono semper contraria malum ut sanitati languor iusticie iniusticia fortitudini debilitas et sic de alijs. Sed malo aliqui contraria bonum aliqui vero malum. Sicut egestas et que est malum contraria supabundantia quod etiam est quoddam malum. Sed istud dicit philosophus in paucis inuenit quod malum malo sit contrarium quia solum reperitur in ethicas et civilibus.

Secunda proprietates est. Quod si unum contrarium sit in re per natura non est necessarium reliquum esse quod posito quod omnia animalia sunt sana quod est bene possibile tunc sanus erit sed languor non erit.

Ad Philosophus in secundo de celo dicit quod si unum contrarium fuerit in natura oportet reliquum esse. Et ista proprietates est falsa. Solutio philosophus loquitur ibi de contrarijs perpetuis et in illis verum est quod si unum fuerit in natura oportet reliquum esse. Vel potest dici quod philosophus non intelligit dictum suum ibi de esse in actu tamen sed de esse in actu vel in potentia.

Tercia proprietates est quod uno contrarium existeret in aliquo subiecto impossibile est reliquum esse simul in eodem ut si fortes sit sanus impossibile est ipsum sit languere.

Quarta proprietates est quod contraria naturaliter habent fieri circa idem specie aut genere. ut sanitas et languor circa corpus animalis. albedo et nigredo circa corpus in communi. iusticia vero et iniusticia circa animam.

Quinta proprietates est quod omnia contraria vel sunt in eodem genere primo vel in contrarijs. primis generibus vel sunt inter genera contrarium. Exemplum primum ut albus et niger sunt in eodem genere primo scilicet in colore. Exemplum secundum ut iusticia et iniusticia sunt in contrarijs. primis generibus. quia iusticia est in genere virtutis. et iniusticia in genere vicii. Exemplum tertium ut bonum et malum non sunt in aliquo genere. sed sunt secundum seipsa contraria genera.

Ad Virtus et viciū bonum et malum sunt sub eodem genere. Et istud dicitur est falsum. Hinc probatur. quia sunt in genere qualitatibus. Preterea superius dictum fuit in definitione contrarium. Contraria dicuntur que sub eodem genere posita sunt. Et ista proprietates est falsa. Solutio est duplex genus scilicet genus logicum et genus moris. Nam licet virtus et viciū bonum et malum sint tamen in eodem genere logico ut probat argumentum non tamen sunt in eodem genere moris. Et ita etiam debet dici ad aliud quod definitio petri hyl. intelligit de genere logico.

Capitulum secundum

Primum autem alterum altero dicitur quadrupliciter. Primo quod est in hoc secundo capitulo philosophus determinat de secundo postpredicamento quod est prius. Et dividit in duas partes principales. quia primo ponit modos priores et secundo addit illis unum alium.

Queris Quot sunt modi prioris. Solutio sunt primo quatuor quibus postea addit quintus. Primus est quo unum dicitur prius altero secundum ipsas. et sic illud quod est antiquius dicitur prius ut homo

De
venerunt anno est
Ad Decem
ero decem
idem homo puer
ne viginti proce
fuit in tpe qd puer
Secundus m
pna. et hoc mo
vnu esse. sed vnu
Quer
alterius. vel tene
Ad Confe
est in i
lucit frequentia
porum. et tunc i
non sequitur an
cuius antecede
Tercius m
fuit in discipli
ms demonstra
culus angulus
manea luteri
mbo. Et in oia
post petitione
Quer
puni. qd si
dine. sed su
Quari
quo modo
re poret. et
est aliud m
Que
illis que puer
illud dicitur
hominem et
mata de illa
vera est hec
vnde etiam
Est causam
corpus est
omni natura

Predicamentorum aresto.

viginti annorum est prior puero decem annorum

¶ *Decem* precedunt viginti. ergo homo viginti annorum non est prior puero decem annorum. Solo. licet decem precedant viginti in eodem. quia idem homo prius habet decem annos quam viginti. tamen in diuersis subiectis viginti precedunt decem. quia homo viginti annorum prius fuit generatus et prius fuit in tempore quam puer qui est solus decem annorum.

¶ Secundus modus est quo illud dicitur prius a quo non queritur subsistendi prius. et hoc modo vniuersum est prius duobus. quia duobus existentibus mox consequens est vniuersum esse. sed vno existente non necesse est duo esse.

¶ *Queritur* Quid est consequentiam subsistendi pueri. Solo. est consequentiam valere a subsistentia vnius ad subsistentiam alterius. ut bene sequitur si hoc est risibile est. et e contra si risibile est hoc est.

¶ *Consequentia* est inter propositiones. sed prius de quo est hic sermo est incomplexus. ergo iste modus non deberet hic poni. Solo. licet consequentia sit inter propositiones tamen est aliquando gratia incompletorum. et tunc illud incomplexum positum in consequente ratione cuius non sequitur antecedens. licet bene e conuerso est prius illo incompleto ratione cuius antecedens infert consequens.

¶ Tercius modus est quo aliquid dicitur prius altero secundum quandam ordinem sicut in disciplinis demonstratiuis et ordinibus rethoricis. Unde in disciplinis demonstratiuis sicut in geometria elementa que sunt prius linea circulus angulus et huiusmodi sunt priora descriptionibus figurarum. Et in grammatica littere priora descriptionibus syllabis. syllabe dictionibus. et dictiones orationibus. Et in oratione rethorica prohemium est prius narratione. et narratio prior petitione vel accusatione.

¶ *Queritur* Quare dicitur in isto modo secundum quendam ordinem. Solo. ad innuendum quod iste tercius modus non sumitur secundum ordinem in diuersis. sed sumitur secundum quendam ordinem qui scilicet est in disciplinis.

¶ Quartus modus est quo illud dicitur prius quod est honorabilius et melius quo modo consueuerunt plures honorabiliores et a se magis dilectos vocare priores. Et comparando istum modum ad precedentes dicitur prius quod iste pene est alienissimus modus prioris.

¶ *Queritur* Quis est ille alius modus quintus quem addit philosophus illis quatuor predictis. Solo. quintus modus est in illis que queruntur secundum essendi consequentiam et vniuersum est causa alterius. Unde illud dicitur natura prius quod est causa. Exemplum istius est. ut hec res hominem esse queritur secundum essendi consequentiam cum oratione vera foris mata de illa re que est ista. homo est. quia si sit verus hominem esse. tunc etiam vera est hec oratio homo est. et si vera est hec oratio qua dicitur homo est. tunc etiam verum est hominem esse. Et inter illa duo hec res. scilicet hominem esse est causa veritatis huius orationis homo est. et non e conuerso. quia ab eo quod res est vel non est oratio dicitur vera vel falsa. et ergo hec res hominem esse est prior secundum naturam hac oratione homo est.

Reparationes

Queris Quare philosophus primo dicit quod prius est quadruplex. et postea
^{supra addit istum quintum modum.} Solo. quod quatuor primi mo-
 di fuerint ab antiquis positi et magis famati. sed quintum ipse Aristoteles. supra
 addidit et ante tempus suum non fuit

Queris Que est ratio quare in toto non sunt nisi quinque modi
^{oriz} Solo. Res est ista. quod omne prius alio aut prece-
 ipsum ordine aut natura. Si ordine hoc est tripliciter. quia vel ordine rei
 potis. et sic est primus modus. vel ordine discipline. et sic est tercius. vel or-
 dine dignitatis. et sic est quartus Si natura hoc est duplex. quia vel natura quod
 est principium a quo non puerit subsistendi consequentia. et sic est secundus
 modus. vel a quo puerit subsistendi principia. et sic est quintus modus Et cum
 fuerint isti modi his metris significari

Tempore. natura. prius ordine: dic et honore

Causam causato dicimus esse prius

Ar. Philosophus quinto metaphysice ponit multo plures modos prioris
 tur philosophus de modis prioris quinto metaphysice et hic. quia ibi loquitur de
 modis prioris in quantum prius est differentia entis. hic vero in quantum vas-
 let a posteriori ad cognitionem predicamentorum. et hic solus enumerat sul-
 ficientes sibi ad propositum.

Ar. Aliquid dicitur prius alio secundum locum. et ille modus non ponit
 hic. ergo sunt plures Solo. quod ille modus non seruit veris pri-
 dicamentis. quia ordo localis non reperitur in his que ponuntur in predica-
 mentis. vel potest dici quod comprehendat sub quarto. quia quod in ordine locali corporum
 est prius hoc etiam est honorabilius et perfectius.

¶ Tercium capitulum De modis simultatis

¶ Simul autem dicuntur simpliciter quidem et proprie quorum genera. et c.

¶ In hoc tertio capitulo philosophus determinat de tertio postpredicamento. quod
 est simul. Et dividitur in duas partes. In quarum prima ponit modos simulta-
 tatis. In secunda remouet quoddam dubium

Queris Quot sunt modi simul Solo. quod tres. Primus est
 quo illa dicuntur simul simpliciter quidem et proprie. quorum genera-
 tio est in eodem tempore. et hec dicuntur simul secundum tempus.

Ar. Puer et senex modo viuentes sunt in eodem tempore. et tamen eo-
 rum generatio non est in eodem tempore. ergo iste modus videtur falsus
 Solo. licet puer et senex modo viuentes sunt simul secundum aliquam par-
 tem durationis. non tamen secundum totam durationem. quoniam illa dicuntur solus
 simul que simul esse incipiunt et desinunt. et hoc modo simul tempore dicuntur
 quorum generatio est in eodem tempore

Predicamentorum aristoteli.

¶ Secundus modus est quo illa dicuntur simul que conuertuntur secundum essentiam. ita quod neutrum sit causa alterius. Et hec dicuntur simul natura cuiusmodi sunt relativa. ut duplum et dimidium.

¶ Unum relativorum est causa alterius. ergo relativa non sunt simul natura. Antecedens probatur. quia causa est ad cuius esse sequitur aliquid. sed ad esse unius relativorum sequitur aliud. ergo. Solo. unum relativorum sequi ad aliud potest intelligi dupliciter. Uno modo causaliter. et sic est falsum. Alio modo ex forma mutue relationis. et sic est verum.

¶ Tercius modus est quo illa dicuntur esse simul que ex diverso distinguuntur et dividuntur sub eodem genere. Et dicuntur illa esse diverso dividi quecumque accipiuntur ex eodem genere per divisionem. sicut iste differentie gressibilis volatile aquatile. nihil enim horum videtur esse prius aut posterius altero sed sunt simul secundum naturam. Et quoddam istorum dividitur consequenter in plures species. gressibilium enim animalium aliud est bipes. aliud quadrupes. Et volatile quoddam est totum pennatum et quoddam divinum pennis. et similiter diverse sunt species aquatilium.

¶ Queritur. Quod est hoc dubium quod remouet philosophus circa istum modum. Solo. quia dictum est quod ista que sic accipiuntur ex eodem genere per divisionem sint simul inter se secundum genus. posset aliquis dubitare an etiam sint simul cum genere. Sed hoc dubium remouet philosophus et dicit quod non. quia genera semper sunt priora differentiis. et non conuertuntur cum ipsis. tene enim sequitur si aquatile est animal est. sed non conuertitur si animal est quod ergo aquatile sit.

¶ Queritur. Que est ratio sufficientie istorum trium modorum simultatis. Solo. ratio est ista. quia omnia que sunt simul vel sunt simul tempore. vel natura. si sunt simul tempore sic est primum modus. Si natura hoc est dupliciter vel dependent a se invicem et neutrum est causa alterius et sic est secundus modus. vel ambo dependent ab uno tercio. quod secundum eandem divisionem ex equo dividuntur. Et sic est tercius modus. Et primum est ista modi in his versibus.

Tempore dico simul quorum generatio nunc est

Que conuertuntur dicimus esse simul

Suntque simul species genus unum conuidentes

¶ Simul et prius sunt opposita. sed plures sunt modi prioris quam tres. ut prius patet. ergo etiam plures erunt modi simultatis. Solo aliter. quod simul et prius non sunt opposita. sed magis disparata. scilicet prius et posterius sunt opposita. et ergo argumentum non procedit.

¶ Aliquid dicitur esse simul loco et ille modus non ponitur hic. quod erit plures. Solo. quod duo corpora non possunt esse simul in eodem loco. et non ponitur aliunde talis modus. vel potest dici quod ille modus non seruit cognitioni predicamentorum. vel potest dici quod comprehenditur sub primo.

Reparationes

¶ Quartum caplin De spēs motus.

¶ Motus autē species sunt sex. generatio. corruptio &c.

Motus.

¶ In hoc quarto caplo phus psequenter determinat de quarto postpredicamento quod est motus. Et diuiditur in tres partes. quia primo enumerat species motus. Secundo mouet vnā dubitationem & soluit. Tercio agit de vna proprietate motus que est perarietas.

Querit An phus habeat hic determinare. de motu Solo. q sic. quia motus valet a posteriori ad notitiam predicationis. valet enim ad notitiam eorum in fieri in quantum aliqua causatur per motum rationis. sicut species sub genere. & aliqua per motum reale. sicut accidentia

Ar Motus est passio intrinseca corporis mobilis. sed de corpore mobili nō habet phus hic determinare sed in libris naturalibus. ergo etiam nō habet hic determinare de motu Solo. q. motus considerat dupliciter. Vno modo scilicet esse quod habet in natura in quantum scilicet est passio corporis mobilis. & sic philosophus determinat de motu. Alio modo scilicet quod est ordinabile scilicet sub & supra per modum generis in diuersas species. & sic habet phus hic de eo determinare. Et quia motus non est in vno genere sed in diuersis. ergo nō ordinatur in aliquo vno predicamento. sed notat coordinationem plurium que ad vnum genus reduci non possunt.

Querit Quot sunt species motus Solo philosophus. q. sex. scilicet generatio. corruptio. augmentatio. diminutio. alteratio. & loci mutatio. Et dicit phus q. iste species differunt a se invicem. quia generatio non est corruptio. nec augmentatio est diminutio. nec alteratio est loci mutatio. et similiter est de alijs

Querit Que est ratio sufficientie specierum motus. Solo. rō est ista. quia omnis motus vel est instantaneus vel successiuus. Si instantaneus hoc est dupliciter. quia vel est ad esse. et sic est generatio. vel ad non esse & sic est corruptio. Si est successiuus hoc est dupliciter. quia vel est ad formam vel ad vbi. si ad vbi sic est loci mutatio. Si ad formam hoc est dupliciter. quia vel est ad qualitatem. & sic est alteratio. vel ad quantitatem. et hoc est dupliciter. quia vel est ad quantitatem perfectam. & sic est augmentatio. vel imperfectam & sic est diminutio. Et solent comprehendere iste species his versibus. Auger diminuit corrumpitur & generatur. Alterat & mutat & per loca multa vagatur.

Ar Species debent puenire in aliquo vniuoco. sed generatio corruptio augmentatio &c. non pueniunt in aliquo vniuoco. ergo nō sunt species. Vnde patet. quia ponitur in diuersis predicamentis. Solo. q. ista sex hic enumerata non dicuntur species accipiendo speciem proprie. quomodo accipitur a Porphyrio. sed accipitur hic pro modo vel pro speciali significato. vel sit sensus. sex sunt species motus. ad est sex sunt modi vel significata specialia motus.

Predicamentorum aristoteli.

Ad P^hus quinto p^hysicor^u dicit q^d sunt soli quattuor species mor^u
et p^hat ibi q^d generatio et corruptio non sunt motus. q^d male ponit^{ur}
tur hic sex. Solo motus accipitur dupliciter. Uno modo p^hysice et stricte
ut distinguitur contra mutacione et sic verum est q^d non sunt nisi quattuor spe
cies morus. q^z generatio et corruptio sic non sunt motus sed instantanee
mutationes. Alio modo accipit^{ur} generaliter et large p^h quacunque mutacione
sive instantanea sive successiva et sic sunt sex ut hic dicit^{ur}.

Queritur quid est fm p ^h ysic ^u . Solo	Generatio	Est p ^h gressio a non esse ad esse
	Corruptio	Est p ^h gressio ab esse ad non esse
	Augmentatio	Est p ^h erit ^{is} q ^u eritat ^{is} maioram ^{en} t ^u .
	Diminutio	Est p ^h erit ^{is} q ^u eritat ^{is} minoram ^{en} t ^u .
	Alteratio	Est mutatio a p ^h ia q ^u itate incons trariam vel in mediam
	Loci mutatio	Est mutatio de vno loco in alie rum.

Ad Illa definitio generacionis conuenit creatioⁿi. q^d non est bona. An
cedens p^hatur. quia creatio est a non esse ad esse. Solutio q^d dis
tinguitur creatio est a non esse ad esse. et generatio. quia creatio est a non esse
simpliciter ad esse nullo presupposito. sed generatio est a non esse fm actus
q^d tamen est fm potentia ad esse. et ergo generatio semper p^hsupponit mag^{is}
teriam. Et sicut dicit^{ur} de generacione et creatioⁿe. ita etiam ex opposito dicit^{ur}
dum est de corruptioⁿe et annihilacione.

Ad Generatio est ab esse ad esse. ergo definitio falsa. Antecedens p^ha
tur. quia q^u ex aqua generat^{ur} aer in illa generacione est. p^hgressio ab
esse aque ad esse aeris. Solutio q^d esse aque non e terminus a quo incipit
secus talis generacionis sed non esse aeris quia accidit illi materie q^d sit sub
forma aque inq^uitum est subiectu generacionis.

Queritur Quod est illud dubium q^d mouet p^hus circa istas sp^{ec}ies
motus. Solutio dubium est de alteracione an disting^{uitur}
uatur ab alijs moribus. Et arguit p^hus p^hmo q^d non. quia omne q^d alte
ratur videt^{ur} mutari fm aliquo alioz moru.

Queritur Quod soluit p^hus hoc dubium. Solo soluit p^h interemp
tionem et dicit q^d assumptu non est veru^m lez q^d alteratio sit
eadem cu alijs moribus Et hoc p^hat duab^{us} r^{ati}onib^{us}. Prima est ista. Si
alteratio esset eadem cu alijs morib^{us} tunc oporteret illud q^d alterat^{ur} moue^{re}
ri fm augmentu vel decrementu vel fm aliquo aliu moru. sed hoc non e ne
cessariu. ergo alteratio non est eadem cum alijs moribus. D^{emon}strat^{ur} p^hat.
quia contingit alteracionem fieri pene fm omnes passion^{es}. id est qualita^{tes}
tes de tercia specie vel ad minus fm plures absq^{ue} hoc q^d fiat aliquis alius
morus. quia hoc q^d alterat^{ur} fm aliquo a qualitate nec necessario augetur
nec diminuitur necessario r^{ati}o.

Secunda r^{ati}o est quia si illa alteratio esset eadem cum alijs moribus tunc
n in

Reparationes

oportet illud alterari qđ auget vel aliqua alia mutacōne mouet sed hoc est falsum. \bar{g} alteratio nō est eadem cū alijs motibus. \bar{v} morē pbat qđ con-
tingit aliqua augeri que nō alterat. sicut quadrangulus circūposito gno-
mone creuit sed nil est factū alteratū.

Querit Quid est triangulus et qđ gnomō. Solutio quadrā-
gulus est figura que generat ex intersecōne quattuor li-
nearū fm̄ quattuor angulos rectos. Sed gnomō est figura que generatur
ex intersecōne duarū linearū rectarū fm̄ vnū angulū rectū et p̄tinet duas p-
tes quadrati ad modū instrumenti quo sculptores lapidū metiūtur cerci-
tudinem angulorū in lapidibus incisis.

Ar P̄bus p̄mo celi pbat celū inaugmentabile qđ est inalterabile. \bar{g} vñ
detur qđ augmentatio nō possit fieri sine alteracōne Solutio \bar{h}
vñ est de augmentacōne naturali et p̄pue dicta qđ nō possit fieri sine altera-
tione nihilominus cū manēt mutacōnes ille fm̄ suos inherentes terminis
nos distincte p̄bus aut in p̄posito loquit de augmentacōne mathematica
sicut satis patet ex eius exemplo adducto. vel pōt dici qđ loquit de iuxta po-
sitionē q̄ aliquo modo pōt dici augmentatio.

Querit Que est illa p̄prietas motus de qua hic agit p̄bus So-
lutio est ista qđ quies simpliciter p̄trariat motui et vnus
motus alijs. Et hoc pbat exemplariter qđ generatio cōtrariat corruptōni et
augmentatio diminutioni. Sed loci mutacōni maxime videt contrariari
quies et etiā mutacōnes que sunt ad opposita loca sibi inuicē cōtrariantur
sicut loci mutacōni que est sursum p̄trariat loci mutacōne que ē deorsum.
Et mouet p̄bus dubitacōnem de alteracōne dicens qđ difficile est assignare
re qđ sit alteracōni p̄trariū quia nihil sibi videt p̄trariari. Sed tñ dicendū
est qđ duobus modis sibi pōt aliqđ p̄trariari. Primo cū sibi p̄trariat quies
que est in q̄litate cōtraria illi ad quā est alteratio vt calefactio cōtrariat q̄s-
ti que est in frigidityte. Secūdo alteratio que est ad vnā qualitatē p̄traria-
tur illi alteracōni que ē ad q̄litatē oppositā vt calefactio p̄trariat frigefactio-
ni. et ita alteracōni est aliqđ cōtrariū sicut alijs.

Ar Quies est p̄tratio motus. \bar{g} quies nō cōtrariat motui. Solo
quies p̄r accipi dupliciter. Vno modo formaliter. et sic opponit
motui p̄tratiue et nō p̄trarie. Alio mō materialiter mōtū fundat in p̄trati-
no habitu. et sic opponit motui p̄trarie et ita accipit hic.

Capitulum quintū

Habere aut multis modis dicitur aut em̄ tanq̄s habitū et ē

In isto quinto et vltimo capitulo huius tractatus et libri p̄bus determinat
de vltimo p̄p̄dicamento qđ est habere. Et diuidit in duas p̄tes. In p̄ti-
ma ponit modos habere. In secūda excusat se de q̄busdā alijs modis.

Querit Quot sunt modi habere. Solutio octo
Primus est quo aliquis dicit habere habitū vel affectū vel aliquā aliā
qualitatē sicut aliquis dicitur habere sciām vel virtutem.
Secundus est quo aliquis dicit habere quantitatē sicut alijs dicit hāte

Habere.

Predicamentorum aristotelis

re magnitudine quatuor bicubitalem vel tricubitalem.

¶ Inter substantiam et quantitatem nihil potest mediare. sed omne habere mediat inter habens et habitum. quod nihil dicit habere quatuor.

Solutio licet nihil possit mediare inter substantiam et quantitatem secundum rem tamen tene secundum rationem. et sic habere mediat inter ea.

Tercius modus est quo aliquis dicit habere ea que sunt circa corpus. ut vestimentum vel tunicam.

Quartus modus est quo aliquis dicit habere id quod est ad decorum ut anulum in digito torquem in collo.

Quintus est quo aliquis dicitur habere membrum. ut manum vel pedem.

Sextus est quo aliquid dicit habere id quod continet. sicut vas habet granum lagenam vinum.

Septimus est quo aliquis dicit habere possessionem sicut dicimus habere domum vel agrum.

¶ Omne habens debet esse principium habiti. sed possessor non est principium rei possesse. Solutio licet possessor non sit principium effectus rei habite est tamen principium in genere cause finalis. quia res possessa est propter possessorem.

Octavus modus est quo aliquis dicit habere uxorem aut uxorem virum. Et comparando istum modum ad alios dicit philosophus quod hic modus est alienissimus inter omnes modos habendi qui dicitur sunt. quia habere uxorem nihil aliud est quam ei cohabitare.

¶ Queritur An ne sint plures modi habendi. Solutio ad hoc respondet philosophus excusando se. Et dicit quod forte adhuc aliqui alii apparebunt modi habendi. Sed modi qui magis consueverunt dici et qui magis apud sapientes sunt visitati pene omnes enumerati sunt. unde consueverunt modi hic positi significari his versibus. Affectum. quatuor. vestitum dic velut aurum. membrum. preteritum. possessio vir mulierem.

Explicunt repationes predicamentorum Aristotelis

Sequuntur repationes sex principiorum

Reparatiões

Irta initiū libri sex

principiorū Gilberti porritani. Querit primo quid sit subiectus istius libri. Solo subiectum istius libri ē idē cū subiecto libri predicamentorū Aristoteli differens solū ab eo sicut pars a toto. quia ista sex principia sūt etiam predicamenta.

Solutio quia predicamentū (ut dicit Simplicius) est coordinatio generum et specierum sicut sub et supra. sed ista sex habent sub se genera et species sicut patet in sequentibus. ergo sunt predicamenta.

Querit Quare tunc magis vocantur principia quā predicamenta. Solutio quia ratio illius est. quia principium dicitur habitudine ad aliquid extrinsecum ut patet ex Aristotele. qui in physicis per principium sepius intelligit causam efficientem. Sed ista sex ex nomine suo magis dicuntur aliquid se habens ad extrinsecum aliquo modo quā dicant aliquid contentum in suis inferioribus sicut actus et intellectus. et igitur licet sint predicamenta. tamen magis dicuntur principia quā predicamenta. Dimoz possit probari inductiue. quia actio ut ē in agente dicitur principium quo agens agit in passio id quod agit. et passio dicitur id quod patiens ad formam agentis mouet. Similiter ubi pcedit a loco qui est extrinsecus locato. Et quā ex adiacentia temporis in re temporaliter derelinquitur. et ita de alijs. Et illa etiam ratio quare ista sex potius dicuntur forme quā alia quatuor predicamenta. quia forma sicut Platonē dicitur a foris manendo. sed ista sex sunt origines et principia extrinsecorū respectu et non sunt de esse et subiecta eorum quorum sunt. et ergo dicuntur forme magis quā alia quatuor predicamenta que magis dicuntur essentie quia essentia dicitur absolute sicut quod identice et intrinsece exierit de se esse.

Querit Utrum preter illa que tradita sunt de istis sex principijs ab Aristotele. utile fuerit a Gilberto porritano hanc speciem determinatōnem facere. Solutio quod sic de bonitate doctrine et hoc propter duas causas. Prima est quia philosophus de istis sex vltimis breuiter et solum exemplariter determinauit. Secūda quia licet in predicamentis satis determinatum sit de istis in quibus sunt predicamenta in quibus notitia ipsorum ex quatuor primis predicamentis de facili haberi potest tamen ibi non est complete determinatum de eis in quibus sunt principia et ergo. Gilbertus porritanus in hoc libro de istis sex in ratione principiorum plius tractat.

Querit Quō isteliter de sex principijs diuidit. Solutio prima sui diuisione diuidit in tres partes seu tractatus principiales. In quorum primo determinat Gilbertus de quibusdam antecedentibus cognitōnem sex principiorum. In secūdo determinat de sex principijs. Et in tercio de quibusdam pñtibz noticiā eorum. Primus tractatus diuidit in duas partes quia in prima determinat de forma. In secūdo determinat de substantiali. et de quibusdam diuisionibus forme. In primo definendo formā dicit sic.

Definitio forme

Sex principiorū gilberti

¶ Forma est compositioni contingens simplici et inuariabili essentia consistens.

¶ Et debet illa definitio sic exponi forma supple in p̄muni accepta est cōtingens id est adueniens compositioni. Et toti p̄posito de quo p̄dicat cōsistens in simplici et inuariabili essentia.

¶ Primo mō accipit p̄ accitē s̄bi. et sic accipit a donato
¶ Secūdo ut idē qd̄ deco: quō d̄t por. spēs. i. foīa p̄amī rē.
¶ Tercio p̄ accitē informāte subiectū. ut albedo ingredo
¶ Quarto ut d̄t de forma subali q̄ ē duplex. i. toti? et p̄tis
¶ Quinto accipit p̄ forma separa. quō dicimus q̄ intelligē
¶ Sexto pur est idē qd̄ s̄tendo rei vel spēs intelligibilis
¶ Septio pur est idē qd̄ qd̄ d̄t as vel essentia.
¶ Octauo acci? p̄ idea. et sic plato d̄t posuisse formas.
¶ Nono ut idē qd̄ v̄le et sic d̄t. p. q̄ oīs p̄dica? ē a forma

Querit Quo mō accipit forma s̄m q̄ definit in p̄posito. Solo q̄ forma accipit vltimo mō. q̄ in illo mō accipit forma s̄m intentōem logicam p̄ vlti s̄m q̄ est notio totius formalis esse eius de q̄ p̄dicat. siue tale esse sit subale siue accitale. siue potentiale siue actuale. Ex emplū istoz est. ut aīal d̄t totū esse potentiale siue verius formale formabile. Rōnale vero d̄t totū esse actuale et formās. et hō d̄t totum esse forma tum. Silitur in accidentibz albi d̄t esse totius accidentale accidente indi uidui. R̄sibile vero d̄t esse totius accidente sp̄i. Et quibz patz q̄ forma s̄m q̄ hic definit nō accipit p̄cise p̄ forma subali t̄m nec p̄ forma accitālī t̄m sed p̄ forma vlti p̄dicabili in p̄muni

Querit An quelibet forma sit p̄pōni p̄tingens. Solo q̄ sic tam forma substantialis q̄ accidentalis. non tamē sic in telligendo quasi quelibet forma per accidens p̄ueniat p̄posito. q̄ hoc non uenit forme subali. Sed ideo d̄t p̄pōni id est p̄posito p̄tingens. q̄ mōs dus accipiendi eam ut est notio totius forme semper est per accidens. Et ratio illius est. q̄ forma s̄m q̄ hic definitur est forma vniuersalis post rez sed illa per intellectū nostrum accepta est ipsi rei accidentalis existens. hoc uero vniuersale quod intellectus noster ordinar in predicamento p̄ mōs dum generis sp̄i et differentie

Querit An ne possit ista definitio forme etiam aliquo modo cōuenire vniuersali in re. Solo alberti q̄ sic. hoc mō expo nendo eam est p̄pōni p̄tingens. id est ex cōpositione partium resultans. q̄ ex vnione forme partis et materie p̄tis resultat forma totius in genere sub stantie. et ergo sequit p̄pōnem principiorum. sicut p̄ Gilbertū possent in textu dicentē. q̄ v̄le p̄ductur ex p̄sequenti.

Querit Que forma definitur hic. an forma totius vel p̄tis Solo. hic definitur forma totius. Et ratio est. quia

Reparationes

hic definit forma predicabilis sed solum forma totius est predicabilis et non forma partis. ergo. Minor pars. quia anima rationalis que est forma partis in homine non potest predicari de inferioribus hominis. sed homo qui est forma totius designata in concreto tene predicatur de suis inferioribus. ut non dicimus. fortes est anima rationalis. plato est anima rationalis. sed tene dicimus fortes est homo plato est homo

Ar Forma totius et formalis partis identificantur secundum opinionem domini in Alteri. ergo si hic definitur una etiam et reliqua. Solo. licet forma totius et forma partis identificentur secundum essentiam originalem principij. tamen formaliter distinguuntur. et illa formalis distinctio stat in diverso modo informandi materiam. quia forma partis informat materiam partem. sed forma totius informat totum. et ergo una etiam est predicabilis alia non.

Queris Quo declarat Gilbert. membra predicte definitionis forme Solo. primo ostendit quod forma sit simplex. Secundo quod sit invariabilis. et tertio quod sit positioni ptingens

Queris Quomodo ostendit quod forma sit simplex. Solo. quia forma non est positioni. ergo est simplex. Antecedens probatur. quia omne compositum adueniens alteri facit ipsum maius. sed forma adueniens alicui non facit id cui aduenit maius. ergo forma non est compositum. Minorem probat exemplariter. quia corpus album ex hoc quod album est non est maius seipso non albo. nec etiam reddit corpus minus per hoc quod in eo destruitur albedo

Ar Nullum definibile est simplex. sed forma est definibilis. ergo non est simplex. Maior patet. quia omnis definitio habet partes. Solo quod illa compositio quam explicat definitio non repugnat simplicitati forme quia est solum positioni rationalis ex genere et divina. sed positioni essentialis ex materia et forma est que repugnat eius simplicitati

Ar Sunt multe forme que recipiunt magis et minus. ergo non omnis forma est simplex. Solo. quod forma non dicitur hic esse simplex simplicitate opposita positioni ex gradibus perfectionalibus. sed positioni que est ex materia et forma ut dictum fuit. Et per hoc etiam potest solum arguimentum quo posset argui de quantitate que est divisibilis. et per consequens non videtur esse simplex. Dicendum enim est quod simplex non accipitur hic ut opponitur compositioni que est ex partibus quantitatis. sed ut opponitur compositioni essentiali ex materia et forma. ut dictum fuit. vel ex subiecto et accidente.

Queris Quomodo ostendit Gilbertus quod forma sit invariabilis. Solo. quia per hoc distinguitur forma hic definita ab anima animalis. quia anima animalis etiam variatur. variatur enim et alteratur de periculo in periculum. ut a tristitia in gaudium et e converso

Queris Quomodo ostenditur ratione extra textum quod forma sit invariabilis. Solo. quia nihil variatur secundum aliquam

Sex principiorū gilberti

mutatōem nisi materia vel subiectum ex materia et forma cōpositum. sed forma vniuersalis que hic definitur neutrum horū est. q̄ est inuariabilis. Da-
tor posset ostendi inductiue in singulis mutationib⁹

¶ Quicquid recipitur ad modum recipientis recipitur. sed forma vniuersalis recipitur in indiuiduo. ergo est variabilis ad varia-
tionem eorum. Solo. q̄ forma vniuersalis variatur bene per accidentia ad varia-
tionem illorū in quib⁹ est. sed p se est inuariabilis et incorruptibilis

¶ Forma accidentalis est terminus motus. ergo forma accidentalis sit be-
ne variabilis terminatiue nō tamen subiectiue

¶ Quare dicitur in definitione forme q̄ sit compositiōni
contingens Solo. ad excludendum animā mūdi. qz
anima mundi nō est p̄positioni p̄ringens. qz non p̄ponitur cu⁹ primo mo-
bili. ita q̄ sit inherens ei. sed est solum assistens.

¶ Quid intelligit Gilbertus hic per animam mundi
Solo. per animam mundi intelligit animam celi vel
intelligentiam p̄sidentem celo fm̄ modum loquendi philosophorū q̄
dixerunt celum esse animatum. quod non est intelligendum sic quasi celū
sit animatum per informationem. quia dicit Damascenus. cōfundant eū
patre eorum diabolo qui dicunt celum esse animatum. sed per assistentiam
qz anima celi vel intelligentia tanq̄ mortui assistit celo sicut lustrigulus mo-
uens rotam assistit rote.

¶ Quot instantias format Gilbertus contra predictas
definitionem Solo. q̄ tres Prima est. quia oratio est
forma. et tamen eadem oratio suscipit verū et falsum. ergo forma nō est in-
uariabilis essentia consistens

¶ Secūda est. quia albedo est forma. et tamen eade⁹ albedo est susceptiua
claritatis et obscuritatis.

¶ Tercia est. quia opinio est forma et tamen eadem opinio est susceptiua
veri quod est in re et falsi

¶ Quomodo soluit istas instantias Solutio soluit
primo secūdam de albedine. Et dicit q̄ non est ita. quia
non eadem albedo fm̄ id quod est forma est susceptiua claritatis et obscuri-
tatis. sed sunt due albedines in subiecto quarum vna est clarior et alia ob-
scurior ex opacitate et claritate subiecti. Et dicit venerabilis dominus Gil-
bertus q̄ simile huic est quod dicitur in quinto physicozū q̄ non est eade⁹
sanitas in mane et in vespere. eo q̄ in humorib⁹ animalis non manet eade⁹
inequalitas q̄uis susceptiuū sanitatis sit idem in mane et in vespere. nō ta-
men sub eadem forma sanitatis.

Reparationes

¶ Secundo soluit duas alias instantias. scz p^{ma} 2 secundam. 2 d^r q^d eades oratio vel opinio numero nō est susceptiva veri 2 falsi fm sui mutationem sed fm mutatōem alterius. scz rei de qua est. talis oratio vel opinio. vt dictum fuit circa sextam p^prietatem substantie.

Definitio substantialis

Querit Circa secundā partē q^{uo} definit Gilber. subale. Solo dicit q^d substantiale est q^{uo} p^{er}fert esse rei p^opositū ex quadā p^one 2 q^{uo} impossibile est abesse illi rei cui est substantiale. Exemplum est vt rō siue rōnale dicitur esse substantiale homini 2 sensus siue sensibile aiali. Et p^{ri}muū dicitur esse substantiale p^{ri}nuis. scz linee sup^{er}ficiē 2c. 2 discretū discretis. Et declarando illā definitōem innuit vnā diuisionem substantialis que est q^{uo} substantiale quoddā est vt materia 2 quoddā vt forma. q^{uo} vtrūq^{ue} p^{er}fert esse rei 2 nō p^{er} ab esse. Exemplū est. vt corpus organicū est vt materia 2 anima vt forma. 2 ergo corpus est homini substantiale. et sic militer anima

Ans Subale dicitur a substantia. sed p^{ri}nuū 2 discretū nō sunt substantie ergo non possunt dici substantia. Solo. q^{uo} substantia le non accipitur hic vt dicitur cū a substantia. sed accipitur hic pro omni eo q^{uo} h^{ab}et modū sube. siue fm naturā rei sit suba siue accidens. Et ergo quia p^{ri}nuū 2 discretū respectu suoz inferiorū 2 sp^{er}um h^{ab}ent se per modū substantie. ergo dicitur hic substantia.

Q^{uo}d q^{uo} modis acci^{pi} subale. Solo solet p^{ri}mū accipi q^{uo} modis. scz

Primo mō d^r subale q^{uo} est fm rem 2 modū suba vt hō alius fortis plato

Secundo mō q^{uo} fm rem est acci^{pi} 2 fm modū suba vt albedo nigredo.

Tercio mō q^{uo} p^{er}ferat p^{ri}ncipia subalia. sicut p^{ri}ncipia passio. vt risibile d^r subale homini

Quarto mō q^{uo} ingredit^{ur} definitōem alicuius loci d^rne. q^{uo}is non sit de essentia ipsius definiti. Et sic natus est substantialis sumo. z oculus substantialis lusco. 2 sic de alijs.

Primo mō acci^{pi}ale d^r q^{uo} est fm rem 2 modū acci^{pi}es vt album coloratum

Q^{uo}d q^{uo} modis acci^{pi}ale. Solo solet accipi^{ri} acci^{pi}ale rationale sensibile

Secundo mō q^{uo} est acci^{pi}ale fm modū 2 subale fm rem. vt So^{lo}. s^{ic} h^{ab}et q^{uo} modis. Nam

Tercio mō q^{uo} est q^{uo} p^{er} adesse 2 abesse p^{er}er subiecti cor vt albedo fortis

Quarto mō q^{uo} nullo mō ingredit^{ur} definitōem sube fm rem nec fm modum.

De diuisionibz forme.

Querit Quot diuisiones forme ponit Gilber. in textu Solo q^{uo} sex possunt colligi ex textu

Sex principiorū Gilberti

Querit Quot diuisiones forme ponit Gilbertus in textu.
Solutio q sex possunt colligi ex textu.

Querit Que est prima diuisio. Solutio Prima est q forma
rum quedam est a natura quedā vero ab actu id est ab
operatōne artis. Exemplū primi est vt rō siue rōnale est forma que ē a na
tura in ipso rōnali pducta. Et similiter odor sapor color sanitas sunt for
me pducte a natura. Exemplū secūdi ē vt lectulus domus ciphus et hmoi

Querit Quot dubitatōnes mouet Gilbertus circa istā diuisionē
nem. Solutio duas. Prima ē de forma incisionis vt
de forma mercurij vel iouis vel alterius statue. an scz sit a natura vel ab ar
te. Et arguit Gilbertus q talis forma sit a natura. qz ars in talibz nihil ap
ponit ad materiā sed solum aufert quāsdā ptes extrinsecas a subiecto. Et
ergo videt q forma sub illis partibus interius lateat et insit subiecto a na
tura.

Querit Quō soluit istam dubitatōnem Solutio dicit q sub
iectū siue materia talū figuraz est bene ens ab actu siue
ab operatōe artis. sed sentire et apparere est ab arte hoc est illa exterior de
terminatio vel clausura lineaz ad constitutōnem talis vel talis figure est
ab operatōne artis.

Querit Utrū forma incisionis aliquo mō pceest in materia an
teqz sibi inculpit. Solutio q pceest bene pure passive et
materialiter sed non actualiter et formaliter sicut volebat qdā dicere. Et
hoc sic ostendit. Quia si sic tūc seqret q in eadē pte materie cōtē sit figure im
possibiles. sz hoc ē impossibile. Et illud ex q seqritur. Seqūta pbat. qz in qualiter
pte materie pnt inculpi qūqz figure hoīs alini et hmoi. sz ille sūt oīno im
possibiles. Preterea figure extēse hnt pte extra partē et impossibile ē oēs par
tes esse sit. Sed figura incisionis ē extēsa. Et oportet q habeat pte extra p
tem et non pte oēs ptes suas sit. Et hoc tūc seqret si pset in materia. qz
in eadē pte q artifex facit caput potuissz si voluissz fecisse pedes et cōtra

Querit Que ē secūda dubitatio quā hic mouet Gilbertus? So
lutio ē de formis vltis an scz sint a natura vlt ab arte. Et
arguit primo q non sint ab arte. qz omnis forma que est ab arte siue ab
opratōne nra ē accitālis. sz forme vltē nō sunt oēs accitāles. sz nō sunt ab
arte. et hoc videt satis manifestū. Secūdo arguit q nō pnt etiā esse a natu
ra. qz qūqz sunt a natura a creatura pēntē sumūt pncipiū. sz vltā nō su
mūt pncipiū a creatura pēntē. sz nō sūt a natura. Quorū pbat. qz sumēs
pncipiū ab aliq creatura est creatura qz effectus ass. lat suo pducenē sz vni
uersalia nō sunt creatura qz termin? creatōis vel generatōis nō est vni
uersale sed particulare siue singulare.

Querit Quō soluit istā dubitatōnem. Solutio dicit q forme
vltē vltē sūt a natura. qz natura occulte opat in his nā
pducendo singulare p se pducit vltē ex pnti. Et hoc pbat a sibi qā sicut ex
pūctōne pluriū partiū scz pteritis recti et fundamēti sic quoddā totū ex
o iij

Reparationes

cedens q̄ritatē cuiuslibet partis sic sūt ex discretōe ⁊ p̄ductōe plurimū singulariū intelligit ⁊ sic vlt̄ seu forma vlt̄ excedēs p̄dicatōnem cuiuslibet singularis. q̄ q̄dlibet singulare de vno solo p̄dicat̄. sed illud vlt̄ de multis. et ergo talis cōmunitas est naturalis q̄ p̄cedit ex singularitate que natura h̄ est. Et q̄ singularitas sit naturalis p̄t̄. q̄ a de qua creatiōi siue generatiōi eo q̄ termin⁹ creatiōis siue generatiōis sit suppositū. Et ex illo ifere Biltercus q̄ subtiliter speculantes. Sicut inuenimus naturā latentē operari in actionibus sic etiā creatōrē p̄mū oīm creaturay inuenimus volūtate operantem in creatura. Et hoc de p̄hendimus ex ipso actu creatoris. quia quodā numero ⁊ p̄portōne totam naturā stabiluit. Sed ista tamē aliterius sunt consideratiōis.

Ad Vniuersale est ab actu nostri intellectus. ⁊ non est a natura. An⁹ cedens p̄batur quia p̄ cōmentatōrē qui dicit q̄ intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. Solutio q̄ vlt̄ potest accipi dupliciter. Vno modo materialiter siue pro re prime intentiōis cui applicat intentio vniuersalis. Et hoc modo vniuersale est a natura. q̄ naturaliter p̄ducendo singulare. vt sortem vel petrū ex p̄nti. p̄ducit occulte vlt̄ vt hōiem aīa subam ⁊ sic de alijs. Alio mō potest accipi p̄ secūda intentiōne vniuersalis tantis causata ab intellectu et applicabili rebus prime intentiōis ⁊ hoc modo est ab actu nostri intellectus quia intentiōnem vniuersalitatis fabricat noster intellectus ⁊ hoc est q̄ dicit cōmentator.

Querit̄ Quare natura dicit̄ occulte opari in p̄ductiōe vlt̄is. Solutio p̄pter duas causas. Prima sumit̄ ex p̄te operantis. q̄ illud q̄d opatur est particulare ⁊ manifestū sensui. s̄ natura vniuersalis in cui⁹ virtute opatur est in illo particulari occulte ⁊ nō de p̄chēditur in eo nisi p̄ intellectū ⁊ ergo dicit̄ natura occulte opari.

Secūda causa sumit̄ ex parte operari seu p̄ducti. q̄ illud q̄d est opatur vel p̄ductū est singulare ⁊ sensibus manifestū. Sed natura vlt̄is a qua illud p̄ductū h̄z formā speciei est occulta ⁊ accipitur solo intellectu. Et ergo dicit̄ natura occulta operari in p̄ductiōe vniuersaliū.

Querit̄ Que est secūda diuisio formarū. Solutio q̄ formarū quedā est in subiecto ⁊ dicit̄ de subiecto. vt scia est in aīa vt in subiecto. Et dicit̄ de subiecto vt de grāmatica. Quedā vero ē i subiecto ⁊ non dicit̄ de subiecto vt albedo socratis. Quedā vero neq̄ est in subiecto neq̄ dicit̄ de subiecto vt humanitas sortis. Quedā vero dicit̄ de subiecto in subiecto vero nullo est vt rōnale ⁊ mortale. Et sufficientia istius diuisionis superius posita est circa secūda diuisiōne an⁹ p̄dicamentale

Querit̄ Que est terciā diuisio. Solutio terciā diuisio est sub diuisio forme accidentalis indiuidue que ē in subiecto ⁊ nō dicit̄ de subiecto. Et est ista. q̄ talia formarū quedam sunt sensibiles. quedam vero insensibiles. Forme sensibiles sunt que aliquo sensu p̄prio vel cōmuni sunt p̄ceptibiles sicut albedo sortis sapor hui⁹ vel calor hui⁹ vel percussio vel sonus magnitudo vel figura. Sed forme insensibiles sunt que nullo sensu possunt percipi sicut doctrina scientia disciplina ⁊ sūt virtus.

Ser
Quer

libris. Et rō
lis. sed vniuer

Quer

sive alicubi v
terminata p
cūtur non f
ei vt scia p
nerantū ⁊ con

Quer

contingentes
dam vero sub

Quer

complexa q̄
sed partim s

Quer

ita q̄ form
vniuer. Que
stantiam co
exprimetur

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Quer

formam
forma de
sic epistola
habetur q̄
ra q̄ ipsa est
mens. Et
finis ⁊ di

Sex principiorū gilberti

Querit Quod est correlatiū qđ infert Gilbertus ex ista diuisione. **Solutio** qđ nulla forma que dicit de subiecto est sensibilis. Et tō illud est quia omnis forma que dicit de subiecto est vniuersalis. sed vniuersale non est sensibile.

Querit Que est quarta diuiso formarū. **Solutio** qđ formarū particulariū quedā sunt site alicui. quedam vero nō sūt site alicubi. vnde ille forme dicūtur site alicubi que hāent esse in aliqua determinata parte subiecti cui insunt vt nigredo in pupilla oculi. Sed ille dicūtur non site alicubi que nō hāent esse ī aliqua determinata parte subiecti vt sciētia paternitas filiatio. Et alie forme similes nisi forte dicat qđ in generantiū z componentū sūt in complexione.

Querit Que est quinta diuiso formarū. **Solutio** qđta est qđ formarū que vocibus incōplexis significant quedam sunt contingentes id est alteri inherentes sicut sunt forme accidentales. Quedam vero subsistentes id est per se stantes sicut sunt forme subales.

Querit Quare dicit Gilbertus formarū que vocibus incōplexis significant **Solutio** quia ille que significant voce complexa qñq nec sunt simpliciter subsistentes nec simpliciter inherentes sed partim subsistentes z partim inherentes sicut qñ dicit homo albus

Querit Que est sexta z vltima diuiso formarū. **Solutio** est subdiuiso primi membri diuisionis precedentis. Et est ista qđ formarū contingentū id est accidentalū quedam extrinsecus adueniunt. Quedam vero intra substantiam considerant forme que intra substantiam considerant sunt sicut linea superficies corpus zc. Sed forme qđ extrinsecus adueniunt sunt sicut actio passio positiō vbi quando hāere.

Querit Ad quod propositum Gilbertus posuit hic omēs istas diuisiones. **Solutio** qđ hoc fecit ad cognoscendum formam de qua est hic ad propositum. Ex prima enim diuisione habet qđ forma de qua est hic ad propositum est naturalis. Ex secunda habetur qđ sit existens in subiecto. Ex tertia habetur qđ ipsa est insensibilis. Ex quarta habetur qđ non est situata in aliqua determinata parte subiecti. Ex quinta qđ ipsa est accidentalis. Et ex sexta qđ talis forma est extrinsecus adueniens. Et ergo solent aliqui dicere qđ duo sunt antepincipia in genere. scilicet de finitio z diuiso. Sed octo in specie scilicet due definitiones z sex diuisiones

Tractatus secundus

Actio vero est fm quam in id quod subijcitur agere dicimur.

Reparationes

In hoc secundo tractatu Gilbertus cōiter determinat de ip̄is princ̄i-
pijs. Et diuidit in sex capla fm q̄ sex sunt principia. In p̄ma determinat de
actōne. Et diuiditur in duas partes. q̄a p̄mo determinat de actione defi-
nitue et diuisione. secūdo ponit eius proprietates.

Querit Quare actio et passio p̄cedūt alia principia. Solo q̄a
actio et passio maiorē habent similitudinem cū illis acci-
dentibus que intrinsecus substantie accidunt. q̄a actio causata naturali poten-
tia. et passio a naturali impotentia. et hoc p̄ime. nā originaliter actio orit̄ a
forma. et passio a materia vt prius dictū fuit. Et ex hoc etiā habet causa q̄
re actio p̄cedit passionem.

Querit Quō definit actio a Gilberto. Solutio Actio ē fm
quā in id qd̄ subijciē agere dicimur. et debet illa definitio
sic exponi. Actio est sp̄ forma accidentalis fm quā sp̄ accidentalē formā nos
hoīes vel p̄ime sube dicimur. id est formaliter denominamur agere in id
qd̄ subijciē. in passum. Exēplū Gilberti ē vt secans dicit̄ aliq̄s i eo q̄ secat̄

Querit Quare in illa definitōne dicit̄ in id et nō in eo. Solo
q̄ accusatiu⁹ ē casus transitiuus. et ergo ad denotandū
transitiōne actōnis cū oīs actio transiāt in passum. q̄ dicit̄ in id et non in eo
Sed tunc querit̄ quare magis dicit̄ in id q̄ ad id vel supra id. Sol-
luno ad designandū victoriā agentis supra passum q̄ agens non solū tan-
gu passum in superficie sed penetrat ip̄m ad intra. et illā intraneitātē magis
designat illa prepositio in q̄ ad vel iuxta.

Ar Hic definit idem p̄ seip̄m. q̄ ista definitio actōnis nō ē bona. An
cedens p̄bat q̄ actio definit̄ p̄ agere. sed actio et agere sunt vnum
idem. Solutio I actio et agere sunt vni⁹ et idem fm rem dñt̄ tñ fm rōn-
nem et fm modū signif. candi. q̄ agere f̄cat actionem verbaliter et cōcretū
ue vt exercitā et hoc mō est nobis notior q̄ qñ f̄catur nōialiter et p̄pter istā
diuersitatē definit̄ h̄ actio p̄ agere sicut qualitas p̄ quale.

Ar Sunt multe actiōes fm quas nos nō dicimur agere sed alie res
a nobis. q̄ definitio nō ē bona. Solo nos ponit̄ ibi per antono-
mosiam hoc est p̄ excellentiam. q̄ nos sum⁹ plurib⁹ actōnib⁹ agentes q̄ q̄
cunq̄ alia res q̄ tam actōib⁹ corporalibus q̄ sp̄ualib⁹ vel p̄r dicit̄ q̄ nos nō
demonstrat hoīes s̄z primas. substantias sicut etiā circa definitōne qualita-
tis superius dictum fuit.

Ar Ista definitio cōuenit formis subalib⁹. q̄ nō ē bona. An s̄ p̄bat.
q̄ fm formā subalem dicimur agere. Solo forma subalis ex-
cludit̄ p̄ hoc qd̄ dicit̄ dicimur q̄ fm formā subalem nō dicimur. id est des-
nomiamur. Et nā forma subalis nō est principū formale quo agens dicit̄
agere sed magis effectiuū. Et q̄ etiā excludit̄ p̄ illā particulā fm quā. Et
per illā eandē p̄culam etiā excludit̄ naturalis potentia ars et instrumē-
tū. q̄ oīa illa tenēt se magis ex parte cause efficientis q̄ formalis. q̄ natu-
ralis potentia est velut instrumentū p̄unctū. Ars est velut principū habi-
tualiter directiuū. et instrumentū velut quoddā principū extrinsece coassistētiū

Sex principiorū Gilberti

Ad Dale dicit in id qđ subiectū. ergo. Antecedens probatur. qđ id qđ subiectū actioni est agens. sed agens nō agit in seipm sed in passūz ergo. Solo duplex est subiectū actōis scz inhesionis z tale est agēs. qđ actio inheret agenti. Et subiectū transitōis z tale est ipm patiens. vī passum in qđ transit actio z in qđ recipit. Et de isto subiecto loquit definitio qñ dicit in id qđ subiectū z vocat alio nomie magis pprie obiectū. Uterū dicit in definitōe ista magis subiectū qđ obiectū ad designandū plenā vī etiam agentis supra passum.

Querit In quo est actio subiectiue. Solutio Alberti qđ actio formaliter z subiectiue est in agente. Et hoc potest sic pbari. Quia quilibet forma accidentalis est formaliter z subiectiue in illo qđ denominat. sed actio denominat agens z non patiens. ergo est subiectiue et formaliter in agente minor pater. quia agens dicit agere fm actionem z patiens non dicitur agere. Preterea non minus opponitur actio z passio qđ relatōes consequentes actionem z passionem. sed paternitas z filiatio que sequuntur actōnem z passionem non possunt esse in eodez subiecto respectu eiusdem. ergo nec actio z passio. sed passio est in patiente sicut ab oībus concedit. ergo actio erit in agente. Minor est manifesta. quia paternitas est in patre. z filiatio in filio. Maior patet quia respectus actōis z passionis sunt respectus oppositi ex quoz oppositōne tanqđ p se causa oritur oppositio relatiua in relatōibus secundi modiuuxta sententiam phylosophi quinto metaphysice.

Ad Actio z passio sunt vnus motus fm p̄m̄tercio physicor. scz motus est in patiente. ergo etiā actio erit in patiente. Et hoc cōfirmatur quia p̄s nono metaphysice distinguit actionē immanentē a transeunte quia actio immanens manet in agente. Sed actio transiens est in passio.

Solutio qđ actio z passio non sunt vnus motus formaliter sed materiāliter inq̄strum in motu materialiter conueniunt. Et ita sicut motus est in patiente. ita etiam actio materialiter est in patiente. z sic etiam loquit p̄s de actione transeunte materialiter nono metaphysice. sed tamen formaliter et denominatiue est in agente. quia actiuitas agentis que est formale actiois nō est in agente vt pbatū fuit. de hoc tamē plura vide in cōmentarijs qđ problematica z bugosa materia est.

Diuisio actionis

Querit Quō diuidit actio. Solutio Gilb. qđ Actionū alia ē aīe alia vero corporis. Et rō istius diuisionis est. quia ista diuisio datur penes p̄ncipia causalia ipius actōis sed talia sunt duo scz corpus z aīa. ergo etiam est duplex actio. quedā actio corporis. quedā aīe. Et si queratur qualis sit ista diuisio debet dici qđ si corpus dicat agens tñ z si anima tunc est diuisio accidentis in subiecta. Si autē dicant formā actiois nō vt actio anime sit fm formā aīalis z actio corporis fm rōnem corporis tunc potest dici diuisio generis in species.

Reparationes

Ad Est aliqua actio totius compositi. ergo ista diuisio non est sufficiens
Consequencia tener. quia totum compositum nec est anima nec cor
pus. Solum omnis actio est totius compositi. quia actiones sunt singulas
sive suppositorum primo metaphysice sed tamen quia est gratia alicuius
principij quod est corpus vel anima sic aliqua actio dicitur corporis et aliqua
anime.

Queritur Quod differunt actio anime et actio corporis. **Solutio** sic
differunt secundum Gilbertum. quia actio corporis mouet neces
sario id in quo est sicut in subiecto et in causa. Et ratio illius est quia agens
corporeale non agit nisi per motum et immobile existens non agit ut secans non se
cat nisi moueatur. et vrens vitione mouetur. quia oportet vrens accedere ad
id quod vritur accedere autem est moueri. Sed actio anime non mouet nec
cessario id in quo est. quia anima dum mouet manet immobilis.

Queritur Quod probat Gilbertus quod anima manet immobilis. **Sol**
utio hoc probat inductiue. quia nec mouetur secundum augmenta
tionem. quia non suscipit incrementum nec secundum diminutionem quia non susci
pit decrementum cum non sit contra. nec mouetur secundum locum quia nihil locatur.
nisi cuius principium medium et finis assignantur secundum partes loci. sed anima non
habet principium medium et finem distincta per terminos loci. quia anima non
est corpus. Etiam quilibet locus est corpus seu corporalis et anima non est
corpus sed impossibile est non corpus corpore moueri. ergo sequitur quod anima
non potest secundum locum moueri. et per consequens secundum nullum motum nisi forte secundum
alterationem. sed tamen illa proprie non est anime. sed totius coniuncti ex anima
et corpore.

Queritur Que est illa instantia quam facit Gilbertus contra hoc quod
dictum est scilicet quod impossibile est non corpus corpore mo
ueri. **Solutio** instantia est de imagine in speculo quia illa est non corpus
et tamen potest corpore moueri quia speculo immobili permanente videtur
moueri ab una parte speculi ad aliam ad motum rei obiecte. Et ad illam instan
tiam dicit Gilbertus quod impossibile erit hanc objectionem soluere si concesserit
datum quod in speculo vere forma imaginis existat. quia tunc sequitur quod illa ima
go ad motum speculi mouebitur. eo quod motus nobis mouentur omnia que
in nobis sunt. Si vero dicatur imaginem non esse in speculo licet hoc sit con
uenientius dicere tamen generabitur intolerabilis error in vulgo. quia vi
sus iudicat imaginem esse in speculo.

Queritur In quo est illa imago subiectiue. **Solutio** quorundam
ad hoc est quod imago illa non est subiectiue in speculo sed
in extremitate aeris tangentis speculum. Et hoc videtur Gilbertus in textu
in libro de homine ubi scribit tenens opinionem propriam dicit quod imago illa
secundum veritatem est in speculo sicut in subiecto. Et ratio illius est quia unum
quodque est in illo sicut in subiecto a quo non differt per situm et locum
sed imago illa non differt per situm et locum a speculo. ergo est in speculo

Sex principiorū gilberti

sicut in subiecto.

¶ Si imago esset in speculo tunc solum moueret ad motum speculi sed hoc est falsum. quia speculo manente immobili imago apparet moueri et variās sicut ad variationem rei obiecte vel aspicientis. Solutio q̄ imago apparens in speculo nec mouetur localiter ad motum speculi nec ad motum rei obiecte vel aspicientis sicut quidam putauerunt qz non manet per hoc vna et eadem imago sed continue generatur noua in alia et alia parte speculi per hoc q̄ mouetur res obiecta vel opposita speculo sicut rectum sicut a simili sicut dicimus lumen non moueri sed habere se semper nouam essentiam generatam ad nouā p̄ntia illuminantis.

De proprietatibus actionis

Querit̄ Quot sunt proprietates actionis quas ponit hic Gilbertus? Solutio q̄ sunt tres vel quatuor p̄ subdiuisionē tercię.

Querit̄ Que ē prima p̄p̄ietas? Solutio q̄ omnis actio in motu est et omnis motus in actione firmatur. Et hoc sic p̄bat Gilbertus. quia omne qd̄ est in motu est actio moueri est actio. qz si quid mouetur necessario agit. ergo sequitur q̄ omnis actio est in motu et omnis motus in actione firmabitur. et ergo p̄p̄iū est actōis in motu ē sicut p̄p̄iū motus in actione.

Querit̄ Utrum illa p̄p̄ietas sit vera. Solutio q̄ sic. Et rō ē quia motus est actus perfectus mouentis. et actio est effectiuius p̄cessus agentis in patiens. Et ergo actio q̄ diu est in fieri ab agente est in motu qui est actus mouentis in id qd̄ mouet. et omnis motus qui est actus perfectus mouentis firmatur et stabilitur in actione que est in fieri et sic vnum non est sine alio nec e contra.

¶ Motus est subiectiue i mobili sive in patiente. sed actio est i agente quia effectiuius p̄cessus agentis in patiens. ergo non potest actio in motu et motus in actione firmari. Solutio q̄ motus accipitur dupliciter. Vno modo vt est actus imperfectus mobilis. Et sic motus non firmatur in actione et actio in motu. quia si hoc modo actio esset in motu tūc esset in patiente. et sic quia id agit in quo est actio sequeretur q̄ patiens esset agens. et q̄ actio esset passio que sunt inconuenientia. Alio modo accipitur motus sicut q̄ est actus perfectus ipsius mouentis et sic actio firmatur in motu vt dictum est et motus in actione.

¶ Intelligere et velle sunt actiones et tamen non sunt in motu firmitate. secunda pars assumpti patet. quia sunt in parte intellectiua anime que non mouetur. Solutio q̄ motus accipitur dupliciter. Vno modo proprie sic verum est q̄ intelligere et velle non firmantur in motu. Alio modo accipitur motus communiter prout extendit se ad omnem mutationem. et sic ille actiones sunt etiam aliquo modo in motu firmate.

Reparatiões

Querit Quot obiectiones mouet Gilb. circa istam proprietatem
Solutio duas. Prima est ista q̄ quis in illis actio-
nibus in quibus est aliq̄ generatio z in quibus aliquid pducit manifestus
sit q̄ motus z actio sunt simul tamen in illis in quibus fit corruptio non
videntur esse simul motus z actio. quia illud qd destruit aliquid mouet
bene sed nihil agit. imo hoc qd actus est destruit. Sed illam obiectionem sol-
uit Gilbertus dicens q̄ etiam in corruptione actio z motus sunt simul. q̄a
actio non requirit semper id qd agat vel q̄ aliqd mediante actione fiat sed
solum requirit subiectum in qd agat.

Querit Que est secunda obiectio. Solutio est ista ex quo di-
ctum est q̄ actio in motu est z motus in actione videt
sequi q̄ actio z motus sunt vnum z idem. Sed hoc remouet Gilbertus z
dicit q̄ motus non est actio sed magis quale. Et hoc sic pbat quia quiesce-
re est quale. sed quies opponitur motui z opposita sunt in eodem genere. q̄
etiam est quale.

Querit Quomodo debet hoc intelligi q̄ motus sit quale. So-
lutio Gilberti q̄ motus potest accipi tripliciter. Vno mo-
do scilicet q̄ est actus imperfectus. z sic motus est in omnibus generibus. q̄a
in omnibus generibus reperitur potentia z actus. sed potentia exiens in actum
mouetur z motus dicitur eius actus. Secundo modo accipitur mo-
tus scilicet secundum speciem nature que mouetur siue que p motum est acquisibilis. Et
sic reperitur in quattuor generibus scilicet in substantia quantitate qualitate
et vbi. Tercio modo accipitur scilicet q̄ est forma mouentis pcedens a mouē-
te in id qd mouet. Et sic est qualitas scilicet quā mouens dicitur quale. z sic dicitur
hic q̄ motus est quale siue qualitas. z hoc modo sumitur motus logi-
ce. Et si tunc queratur in qua specie qualitatis est motus sic acceptus res-
ponderet Gilbertus q̄ in prima que est habitus z dispositio vnde scilicet q̄ mo-
tus est actus perfecti z perfectus sic est habitus sed scilicet q̄ est actus imperfe-
cti z imperfectus sic est dispositio disponens z pmouens ad habitum.

Secunda pprietas

Querit Que est secunda pprietas actionis. Solutio ppriū est actio-
nem ex se referre passionē in id qd subicit. Et dicit Gilbertus q̄
hec ē naturalis pprietas actionis q̄ conuertit cū ea. ois enim actio est passionis
effectiua z omne passionē inferens est actio. Et ergo ista pprietas est prop-
pria quarto modo.

Ar Inferre est agere. sed actioni nō conuenit agere. q̄ actioni non con-
uenit inferre. z p p̄is ista pprietas est falsa. Solutio actio nō est
id qd infert. q̄ actiones sunt singulariū p̄mo metaphysice. sed actio est for-
ma qua mediante agens dicitur inferre z formaliter agere.

Ar Ista pprietas puenit sube. q̄ nō est ppria quarto mō actioni. An-
cedens pbat. quia ignis est substantia z tamen infert aque passio-
nem. Solutio q̄ quis ignis inferat passionē non tamen facit hoc ex se z
in p̄iū ignis est. sed in p̄iū est agens seu mediante actione.

Ser

Querit

tingit q̄nq̄ actio-
ne passionem.
le actionem qua
q̄ actio animi
aliud. sicut ali-
ferit. Sed ista
inferre actionem
et ergo hoc po-

Querit

ostendere exemp-
quod est agere

Ar

Ex illis dicam
nō ē q̄ actio
nō est in conuen-
dam qualitate
qualitates a p-
none. q̄ p̄iū
mos equat sup-
a quantitate
ditas a corpo-
calorem aque
causa vbi. z
ramē oia ista
vnius p̄dic-

Qr

substantie
ne ēz ad ag-
alios indiui-
genera a p̄iū
a p̄iū. sicut
p̄iū. Et
uer q̄ ēz di-
qualitatis q̄

Qr

bet
no vñ dicit

Sex principiorū Gilberti

Querit Que est illa obiectio quā mouet Gilbertus p̄ra istā proprietatem. **Adm** q̄ ista q̄ posset aliq̄s dicere q̄ cōtingit q̄cūq̄ actōnem inferri ex actōne. ergo nō est p̄rium actōni ex se inferre passionem. **Ans** p̄batur. p̄mo in inanimat̄. q̄ calefactio ignis infert calefactōem qua lapis ignitus calefacit. Sedō in animatis. q̄ sepe p̄tingit q̄ actio animalis quod p̄ se mouetur efficit illam actōem que est actio per aliud. sicut aīal ambulat z ambulando collidit z collisum cornu vel pede ferit. Sed istam obiectōem soluit Gilbertus z vult q̄ actio p̄t bñ p̄ actiōis inferre actōem z esse causa actōis sed p̄ se solum infert z causat passiones et ergo hoc ponitur sibi p̄rium.

Queritur Unde generatur actio. **Solutio** gilberti q̄ actio generatur a quali siue a qualitate. Et hoc ostendit exemplariter. quia illa qualitas que est calor efficit ex se calefacere quod est agere.

Ad Ex illo seq̄retur q̄ res vnus p̄dicamētū causaret a re alterius p̄dicamētū. Seq̄la p̄batur. q̄ dictum est q̄ passio causatur ab actione z q̄ actio causatur siue generat a qualitate. Solo gilberti q̄ hoc nō est incōueniens. q̄ hoc reperitur in multis sic esse. Nam videmus q̄ que dam qualitates causantur a positōne. sicut asperitas lenitas z similia s̄z qualitates a positōibz causare. Similr q̄dam quantitates causant a positōne. q̄ p̄tibz que positus causatur linea. Si aut̄ ponant ad duas dyame tros causat superficies. si ad tres causatur corpus. Similr q̄dam quantitates a quantitate causantur. sicut longitudo a linea. latitudo a superficie. z p̄functas a corpore. Sic etiam qualitas sepe efficit qualitatem. vt calor ignis calorem aque. Sic etiam quandoq̄ facit agere vel pati. sicut locus est causa vbi. z tempus est causa quando. z corpus habens est cā habitus z tamē oīa ista sunt diuersa genere. Et ergo patz nō esse incōueniens q̄ res vnus p̄dicamētū causetur a re alterius p̄dicamētū.

Q̄ Quō substantie habēt se ad generatōem z corruptōem. z p̄ p̄is ad actōem z passionē. Solo gilberti q̄ in p̄mis indiuiduis substantie est corruptum sine generatōe p̄eua. Sicut p̄z de p̄mo hominē scz adam ille em̄ est corruptus z tñ nō fuit generatus sed creatus. s̄ in alijs indiuiduis que sunt post p̄mōz p̄stirōnem est generatio. q̄ illa s̄z genita a p̄mis indiuiduis creatis. Sed scdē substantie q̄ sunt v̄les causant a p̄mis. sicut oēs hoies p̄ticulares sunt generatio illius hois q̄ est om̄ibz p̄mōis. Et istam generatōem substantiax gilbertus ponit hic incidēta luer. q̄ scz dictū fuit de generatōe seu causatōne multorum accidentiū qualitatis quantitat̄is vbi quando z sic de alijs.

Tertia propriet̄as.

Q̄ Que est tertia propriet̄as actōis. **Solutio** q̄ actōis p̄uenit habere p̄erantū z suscipere magis z minus. Et ista propriet̄as est p̄mō actōis z passioni z potest diuidi in duas propriet̄ates q̄ etiā fuerunt sus

Reparationes

Perius posite in predicamento ab aristotele.

Ar Inter praria est motus sed in actione et passione non est motus ergo non puenit eis habere prarium. Maior et minor sunt phisico phyficoz. Solutio sicut actoni et passioni puenit habere prarium ita etiam in eis est motus sed habere prarium puenit eis materialiter gratia sui fundamenti. scz qualitas et ergo etiam sic in eis est motus vñ pñe loquendo inter actiones vel inter passiones non est motus scz inter qualitates a qbz actio et passio causant. et hoc satis est.

Secundū capitulum De passione

Passio autem est effectus illatioz actionis

In hoc scdo capitulo gilbertus determinat de scdo pñcio scz de passione. Et diuidit in duas ptes in quaz pma ponit definitionem passionis In scda ponit eius proprietates.

Queritur Que est definitio passionis. Solutio ista Quæ passio est effectus illatioz actionis fm quam hec patiuntur magis. illa vero minime fm qz quedam quibusdam sunt animantiora. vt brutū animantius est arbori et rōnale animantū ē irrōnali.

Ar Illa definitio est nugatoria. ergo non est bona. Antecedens p batur. quia effectus et illatio videntur esse vnum et idem. Solutio qz licz sunt idem tamen referuntur ad diuersa fm qz duo in passione. reperunt vt dicit albertus. Primum est forma agentis a patiente recepta et quo ad hoc passio dicitur effectus actionis. Scd. n est pñcia receptio seu affectio qua patiens afficitur et denominatur pati et quo ad hoc passio dicitur illatio. pñmum est materiale et genericum. qz per pñmum definitio passionis puenit etiam scdario effectibus actionis hoc est qualitatibus. sed scdm ē formale et differentiale. qz p illud distinguitur passio ab illis. Alij solent dicere qz illa pñcio (qz) non tenet in definitione copulatiue sed expositiue vt sit sensus passio est effectus (qz) id est illatio

Ar Corruptio est passio et tamē non est effectus. ergo definitio ē falsa. Ans patz. qz corruptio nihil efficit sed magis destruit. Solutio h corruptio non sit pñcia effectus actionis est tamē illatio. Vel dicendum qz corruptio non efficit aliquam formam manentem tamē efficit ipam passionem et illa est effectus corruptiois.

Queritur Quare dicit Gilbertus qz fm passionem quezdam patiuntur magis quedam vero minime. Solutio hoc dicit propterea. quia patientia seu suscipientia forma sunt in duplici differentia. quia quedam suscipiunt formam ad sui transmutationem. sicut sunt illa que pñmunt cum suis agentibus in materia. quezdam vero nō n suscipiunt formam ad sui transmutationem sicut sunt illa quorum nō est eadem materia fm pñm. et illa non agunt nec patiuntur ad sui formam. et ergo sunt minime passibilia. Sed illa que cōmunicant in matre

Sex principiorum Gilberti

ria agunt et patiuntur adinuicem. Et in illis quedam sunt plus passibiles ab agentibus. queam vero minus propter differentes compositiones et complexiones ad actiones anime in diuersis secundum differentias compositionum et complexionum. Et ergo dicit Gilbertus quod bruta que meliores et magis equaliter habent complexiones sunt animantiora. id est potentius operantia in virtutibus et actibus anime quam arbores. Et rationale seu homo eo quod optime sit complexiatus et optimi tactus adhuc est animantior. id est nobilior opere trans in virtutibus et actibus nobilioribus anime quam brutum. Et per hoc patet solutio vnius argumenti quo solet argui. animarum est substantia sed substantia non suscipit magis et minus. quia non dicitur brutum animantius arbore vel homo bruto quasi anima que est substantialis forma in sit illis secundum magis et minus. sed quia brutum expeditius et nobilius agit secundum potentias anime quam arbor et homo quam brutum.

Queritur Quod excusat se Gilbertus a prolixiori determinatione de passione. Solutio dicit quod omnia que in capitulo precedenti dicta sunt de actione illa etiam possunt dici de passione. non tamen recta appellatione sed transmutata. ut quod ibi vocatur actiua potentia hic vocetur passiva. sicut quod ibi vocatur calefacere dicitur hic calefieri et cetera. Et ergo sicut superius dictum est quod est duplex actio. ita hoc dicendum est quod etiam sit duplex passio. scilicet passio anime sicut gaudere tristari et passio corporis sicut secari vri.

Ad Partem est primum materie. sed anima est immaterialis. ergo nulla est passio anime. Solutio est duplex passio. quedam scilicet est passio perfectiva et saluatiua que est sine abiectione alicuius contrarij et talis passio conuenit anime. Alia vero est passio corruptiua et deperditiva que est cum abiectione alicuius contrarie forme. Et talis passio non conuenit anime nisi forte per accidens ex corpore.

Queritur Quot modis dicitur passio. Solutio Gilberti Passio est de numero eorum que multipliciter dicuntur. quia primo vnaqueque actionum anime dicitur passio sicut amor odium tristari gaudere. quare omnia illa dicuntur passibiles actioes. Secundo dicitur passio id quod agit in naturam vel contra naturam sicut febris egritudines et similia que dicta sunt qualia quare per quod passio eadem uoce reperitur in diuersis. Et de his modis passionis latius dictum est circa tertiam speciem qualitatibus.

De proprietatibus passionis.

Queritur Quot sunt proprietates passionis. Solutio quod in toto sunt quattuor. Prima est quod passioni conuenit habere contrarium. Secunda est quod passioni conuenit suscipere magis et minus. Et de illis duabus dictum est in capitulo precedenti.

Reparationes

¶ Tertia est q passio est pma generatio actōnis. id est ppiū est passio
ni pmo inferri ex actōne. Et dicitur notāre pmo. qz licet forma seu qualitas q
ab agente passio pūnicatur inferatur etiam ex actōne non tamen pmo
sed ex consequenti z scdario.

¶ Inferri est pati. sed passio nō patitur. ergo passio non inferitur
Solutio q passio nō est id quod inferitur vel patitur. sed est illud
quo patiens patitur z formaliter pati denominatur.

¶ Quarta ppietas est q passio nō est in agente sed in patiente subiecti
ue. Et ratio illius est qz fm q forma est in agente sic est agens z actio est
pessus illius forme in patiens. sed fm q recepta est in patiente p actōem
agentis. sic est passio. Et ergo passio est subiectiue in patiente z denomi
nat patiens pati z nō agens. sicut exempli gratia. pcutiens nō dicitur pati sed
materia ictum suscipiens. Et hec de passione dicta sufficiāt. ea vero que
nu nō relinquuntur in eo qui de generatōne est libro tractantur. id est in ca
pitulo de actōne que dicitur generatio. vel in libro de generatōne z corruptiōe
vbi tractatur de agere z pati.

Tertium capitulum.

Quando vero est quod ex temporis adiacentia relinquatur.

In hoc tercio capitulo determinat Gilbertus de tercio pncipio scz de
quādo. Et diuidit in duas ptes. qz pmo determinat de quādo ppiū ad
eius essentialia. Scdō qm ad eius accidentalia. Prima in duas qz pmo
pōnt definitiōem quādo. Scdō eius diuisiones.

¶ Utz quādo sit pncipium. Solutio q sic. qz omne vestigiū alit
eius extrinseci adiacētis est pncipium. sed quando est vestigiū
formale ipius temporis extrinsece rem tempalem mensurātis. ergo quādo
est pncipium. Et nō solum est pncipium sed etiam pdicamentū. Et sic
ostēditur. qz est genus generalissimū quod habz sub se genera subalterna
species specialissimas z indiuidua. Subalterna em sunt fuisse esse fore seu
quādo pteriti pntis z futuri. Spēs specialissime sunt. tunc fuisse nunc ēē
hodie esse. Et indiuidua sunt. scire fuisse hunc fore. Et quia illa coordi
natio generis z speciei ad nullam aliā potest reduci. ergo quando etiam
est distinctum pdicamentum.

¶ Nullum syncategorema est pncipium vel pdicamentū. sed quā
do est syncategorema. ergo nō est pncipium vel pdicamentum
Dicitur ptes. qz est interrogatiuū. Solo q quādo accipit dupl. vno
aduerbiāl z hoc duobus modis. vno modo interrogatiue. vt dum que
ritur quando veniet rex. z sic est interrogatiuū istius pdicamenti. Alio
modo accipitur relatiue vt dum dicitur rex veniet quādo sibi videbitur. Et
illis duobus modis est syncategorema z nō ponitur pncipium vel pdi
camentum. Scdō modo accipitur nominaliter. z sic est categorema. Et
sic accipit dupl. vno modo pcretiue z materialr. z sic idē est qd esse in tpe
Alio modo abstractiue z formalr z sic idē est qd quādalitas seu id q
quādo dicitur esse in tpe. z sic ppiē accipitur hic. vt ponitur pncipium

Sex principiorū Gilberti

et predicamentum.

Hi Omne principium dicitur predicari de prima substantia scilicet quoniam non potest predicari de prima substantia. ergo non est principium siue predicamentum. Vnde probatur quod ista est mala predicatio. fortis est quando. Solutio est quando non possit predicari de prima substantia in abstracto. tamen bene in concreto ut dicimus forte esse vel fuisse vel fore in tempore.

Definitio quando.

Queritur Quomodo definitur quando a Gilberto. Solutio quoniam est quod ex adiacentia temporis in re temporalis derelinquitur. Et in illa definitione ponitur hoc infinitum seu indeterminatum quod loco generis et addit per modum dicitur proprium subiectum et propria causa. Causa quidem per hoc quod dicitur ex adiacentia temporis. Et subiectum cum dicitur in re temporalis quod communiter addit definitioni. scilicet textus Gilberti expresse non habeat. Et dicitur notate ex adiacentia temporis. et non ex tempore ad denotandum illum modum infectiui temporis quem habet tempus in hoc quod vestigiando re temporalem derelinquit in ea suam infectionem et suum vestigium. quod nos vocamus quando. Et dicitur etiam magis ex adiacentia temporis quam ex inherencia ad innuendum quod tempus non est inherens rei temporalis sed extrinsecus adiacens tanquam mensura extrinseca.

Hi Illud quod derelinquitur ex tempore in re temporalis est semper alia quam pertinet ad corruptionem. ergo si ista definitio esset bona tunc omnia illa essent quando. Solutio quod semper non est quando nec alia quam pertinet ad corruptionem. Et ratio illius est. quod illa non relinquunt immediate ex adiacentia temporis sed solum mediata. nec sunt adequatus et proprius effectus temporis. quod celo adiacet tempus et tamen non senescit nec corrumpitur. unde ista sunt potius effectus qualitatium physicarum actuumque et passiuorum in tempore sua inquiete pugna substantia temporalis corrodentium.

Hi Quando reperitur in generabilibus et perperis tamen illis non adiacet tempus ergo male dicitur quod quando est quod ex adiacentia temporis in re temporalis derelinquitur. Prima pars antea patet. dicimus de celo quod celum est terra est celum et terra sunt quando intelligencia est. Solutio quod in generabilibus et perperis in generabilibus et corruptibilibus reperitur quando equivoce. quod aliud est quando eternitatis aliud eternitatis. et aliud temporis proprie dicti. verum tamen est quod secundum modum logicum per ab omnibus istis trahi unus communis generalis preceptus. Et sic solet communiter dici quod tempus in ista definitione quando accipitur communiter ut extrinsecus dicitur se ad omnem mensuram duracionis scilicet ad eternitatem euiternitatem et tempus proprie dictum.

Queritur Ut quando et tempus sint idem. Solutio Gilberti quod non sed ratio verius est coniuncta ita quod unum definit per aliud et habent se ut causa et effectus. Et quod quando et tempus non sint idem formaliter probatur sic inductiue. quod tempus preteritum non est quando sed temporis preteriti effectus et infectio secundum quam aliquid dicitur fuisse est quando. Si militer instans siue presentis tempus non est quando sed effectus illius temporis

Reparationes

scilicet affectio secundum quam aliquid dicitur nunc vel in instanti esse est quando. Si militer tempus futurum non est quando. sed tempus futuri effectus secundum quem aliquid dicitur futurum esse est quando. Et patet sicut etiam Gilbertus posterius dicit quod quando et tempus in hoc differunt. quod secundum tempus est aliquid mensurabile. quod quod est in tempore est in eo sicut in numero numerante. sed secundum quando nihil est mensurabile vel mensuratur sed simpliciter quando vel aliquando esse fuisse vel fore dicitur.

Ad Illa sunt eadem quorum species constituunt eisdem differentiis. sed sic est de quando et tempore. ergo sunt idem. Minor patet. quod sicut prius preteritum et futurum ponuntur differentiis temporis ita etiam ipsius quando. ut patet ex textu. Solutio quod ille dicitur equivoce sunt ipsius temporis et ipsius quando. quod sunt differentiis temporis principaliter et formaliter. sed sunt differentiis ipsius quando solum participative et causaliter. In signum cuius tempus dicitur in recto prius preteritum et futurum. Sed quando dicitur solum in obliquo presentis preteriti et futuri. Et si aliquando dicatur quando prius vel preteritum in recto talis loquutio debet intelligi in obliquo ut sit sensus quando prius. id est a presenti tempore causatum. quando preteritum id est a preterito tempore causatum et sic de alijs.

De divisionibus quando.

Queritur Quot sunt divisiones quando. Solutio quod dicitur Prima est quod triplex est quando. quod quoddam est ex eo quod abijit. Et hoc vocatur quando preteriti. Aliud est ex eo quod instat et hoc vocatur quando presentis. Et tertium est ex eo quod necessarium est perungere. et hoc vocatur quando futuri. Et sic ex textu facilius potest sumi ratio istius divisionis. quia omne quando causatur a tempore. sed est triplex tempus scilicet preteritum prius et futurum. ergo etiam est triplex quando scilicet quando preteriti presentis et futuri.

Ad Ab una causa non preedit nisi unus effectus. sed tempus est unus tantum. ergo non erit nisi unum quando. Minor probatur quod nihil habemus de tempore nisi prius nunc. Solutio in tempore est duplex nunc quoddam est nunc non signatum. et hoc est unum secundum substantiam in toto tempore. et ergo ab illo non causatur ut sic divisio ipsius quando. Aliud est nunc signatum. Et illud nunc causat divisionem et interruptionem in tempore. ergo ab illo sic causatur divisio quando.

Queritur Ut futurum necessarium sit perungere sicut dicit Gilbertus. Et videtur quod non. quod tunc omne futurum esse videtur de necessitate quod falsum est. Solutio futurum potest accipi dupliciter. uno formaliter in quantum est futurum et sic futurum necessarium est perungere propter necessitatem motus primi. Alio modo materialiter propter que est futura et sic non est necessarium futurum contingere sicut probat argumentum.

Se
Queritur

est triplex quod
reritum et futurum
hoc ergo dubium
aliquid. Et
Primario
camentis. sed
go presentum
lanur ad p
pulanur ad p
est ad aliquid
aliquid ex hoc p
berius quod hoc
essu suo hoc e
prem inicialen
tempus cui p
primus presentis
ipsum peringere
est quo ad qua
gnum est. quod ill
ris aliqd agri
nominant. sed a
quod nos dicunt
disputabit for
sens eo quod certum

Queritur

fuit vel erit
dicitur. S
lecto. quod v

Ad

ergo tempus
accipi dupliciter
quando et te
do in ratio no
sunt simul in
quando non
virtualiter sit
cur accedens

Queritur

fatur. quod q

Sex principiorum Gilberti

Queritur Quod est dubium quod remouet Gilbertus circa istam diuisionem. Solutio. quia dictum est quod est triplex quando scilicet preteriti presentis et futuri possit aliquis dicere quod preteritum et futurum non sunt. ergo ex illis non potest relinqui quando. Ad hoc ergo dubium remouendum dicit Gilbertus quod preteritum et futurum sunt aliquid. Et hoc probat prius duabus rationibus. et secundo duobus signis. Prima ratio est preteritum et futurum sunt entitates. ut dictum est in predicta camentis. sed quatenus est aliquid in rerum natura. ut manifestum est. ergo preteritum et futurum sunt aliquid. Secunda ratio est quocumque copulantur ad prius sunt aliquid in rerum natura. sed preteritum et futurum copulantur ad prius sunt aliquid. Maior est nota. quia non ens non potest ad aliquid copulari. Minor est prius in predicamentis. Si quod possit forte aliquid ex hoc purare quod preteritum et futurum essent aliquid in permanetia. De Gilbertus quod hoc non est sic intelligendum. Sed de preterito ideo dictum est quod in exitu suo hoc est in ultimo in quo presenti continuatur non preterit. quia licet quo ad prem initialem non habeat esse in bene quo ad prem finale et illa est presentis tempus cui continuatur. Et si illi modo dicitur est de futuro. quia hoc in principio suo continuatur presenti nunc. et ergo licet ipsum nondum sit finis tamen necessarium est ipsum perungere. et ergo tantumde valet ac si instaret. Et per prius nulla dicitur est quo ad quando accipiendum in presenti preterito et futuro. Primum signum est. quia illud est aliquid de quo aliquid agitur. sed de preteritis et futuris aliquid agitur. Sunt aliquid. Secundum signum est illa sunt entia a quibus aliquid de nominant. Si a preterito et futuro aliquid denotant. Si aliquid. Minor probat. quia nos dicimus sol cras orietur. cras erit nauale bellum. heri obijt fortis. cras disputabit fortis referendo actus nostras ad futurum tempus sicut ad presentis sens eo quod certi sumus de futuri successione.

Queritur Quo differunt quando ab ubi. Solutio sic differunt quia in quocumque subiecto tempus est fuit vel erit in eodem etiam est fuit et erit quando quod finis illa tempora dicitur. Sed ubi et locus a quo ipsum causatur nunc sunt in eodem subiecto. quia ubi subiectum est in corpore locato. scilicet locus est in corpore locante.

Arguitur Tempus est subiectum in motu primi mobilis. ut patet quarto physicorum. sed quando est in re temporali. ergo tempus et quando non sunt in eodem. Solutio quod tempus potest accipi dupliciter. uno modo in ratione mensure excedentis et tunc verum est quod quando et tempus non sunt in eodem sicut probat argumentum. Alio modo in ratione passionis et sic quia tempus est passio motus primi mobilis sunt simul in eodem scilicet in motu primi mobilis. Alii dicunt quod tempus et quando non sunt in eodem sicut in subiecto. sed in quocumque est tempus virtualiter sicut mensura in mensurato in eodem est quando formaliter si cut accidens in subiecto.

Queritur Quo differunt ista quando a se invicem. Solutio sic dicitur. quia quando presentis simul est cum re presenti a quo causatur. scilicet quando preteriti et futuri non sunt simul cum suis temporibus a quibus causantur.

Reparationes

sanatur qz qñ qđ ē ex p̄terito semp est futuro posterius. sed qñ quod est ex futuro est p̄terito p̄us.

Ar Qualis est ordo causarū talis d̄ esse ordo effectū. sed tempus p̄teritū p̄us est futuro. ergo qñ p̄teriti etiā erit p̄us quādo futuri
Sol q qñ p̄teriti z qñ futuri p̄nt ad duo p̄part. vno ad idem siue ad eandē p̄tē t̄p̄is: z sic p̄us est qñ futuri. deinde qñ p̄tēis. z tertio qñ p̄teriti qz eadez p̄s t̄p̄is sicut accipiat hora qua antichristus nascetur illa p̄us est futura. deinde fiet p̄ns z tertio efficiet p̄terita. z sic loq̄tur hic gilbertus in textu. Alio mō p̄nt p̄part ad diuersas p̄es t̄p̄is Et tūc sicut p̄teritū p̄ce dit p̄ns z p̄ns futurū. ita etiā qñ p̄teriti p̄cedit qñ p̄sentis z quando p̄sentis est ante quando futuri.

Querit Que est scda diuisio quādo. Solo q qñ aliud ē simplex aliud p̄positū. Et rō diuisionis est. qz om̄e qñ causatur a t̄p̄e s̄ est duplex tempus scz simplex z p̄positū. ergo etiā est duplex quādo scz quando simplex z quando p̄positum

Qr Quid est tempus simplex z qđ temp⁹ p̄positū. Solo gilbertus q tempus simplex est. qđ est simplicit̄is actiōis mensura sicut ē nunc vel instās. Sed tempus p̄positū est qđ est p̄posit̄is actiōis mēsurā. Et ergo possent sic definiri ista quādo q quādo simplex est qđ a simplici tēpe causatum est. vt in momento esse vel nunc esse. Sed qñ p̄positū est quod a tempore compositio est causatum vt in hora esse vel in die ēē zc

Ar Nullum est tempus simplex. ergo etiam nullum est quando simplex. Ans. p̄batur. qz om̄e tempus est continuum. sed om̄e continuum est diuisibile. Solutio q tempus accipit dupl̄r. vno mō fm suā substantiā z esse simul. z sic verum est q nullum est tempus simplex. Alio mō fm substantiā tantū. z sic est aliquod tempus simplex scz ip̄m nūc. nūc em̄ est tempus fm substantiā. s̄z nō fm esse. z a tali tēpore simplici quod est nunc vel momentū causatur quando simplex.

De proprietatibus quando.

Queritur Quot sunt proprietates quando. Solutio tres. Quaz p̄ma est q quādo nō suscipit magis et minus. Et rō istius proprietatis est. qz quādo causatur a tempore. sed tempus nō suscipit magis neqz minus. ergo nec quādo. Vnozem p̄bat gilbertus exemplariter. qz vna dies nō dicitur magis vel minus dies q̄ alia nec vna hora q̄ alia.

Ar Homo viginti annorum fuit magis in tempore q̄ homo decem annorum. ergo quando suscipit magis z minus. Solutio q vnus homo nō dicitur proprie magis fuisse in tempore q̄ alius. licz possit dici fuisse in maiori tempore q̄ alter.

Secunda proprietates.

Sex principiorum gilberti.

Queritur Que est secunda pprietas quando Solo q qñ nō habet pparatū. Et hoc probat gilbert. duabz rōnibz. Prima q. Impossibile est duo pparata p̄dicari de eodem indiuisibili sū substantiam. S3 de eodē qñ sū substantiam dicit q est futuri p̄ntis z p̄teriti. qz illud idē qd est futurū efficitur p̄ntis z p̄teriti p̄ter nūc qd est substantia idē existens in toto tpe. ergo quando nō potest habere pparatum. Sed rō est qz pparata nūc nō possunt simul esse in eodem sed oia quando possunt simul esse in eodem. ergo quādo nō sunt pparata. Vnoqz pbat de eadem re si mul dicimus q est fuit. z erit

Tertia pprietas

Queritur Que est tertia pprietas quādo Solutio q quādo est in oīni eo qd incipit esse. Et hoc pbat gilbert. p̄ntis modo de corporibz. z intendit in effectu talem rōnem. in illo est quādo qd ē in tpe z suscipit alteratōes z variatōes ex tpe. s3 oīne corpus est h̄mōi. ergo in oīni corpe est quando. Vnoqz p̄ntis. qz corpus alterat in estate vere hieme z autumno.

¶ Sedo pbat hoc idē de aīa. qz aīa etiā suscipit alteratōes z variatōes ex tpe. Ad p̄ntis p locum a maiori. qz aīa intellectiua videt magis separata z minus posse pati ex tpe q̄ aliqua alia aīa s3 sic est qz aīa intellectiua patit z alterat in tpe. ergo. Vnoqz pbat qz qdam acutius speculant vno tpe q̄ alio. vt melancholici in vere flegmatici in estate sanguinei in autumno z colerici in hieme. Et istud fit sū instrumentū. id est corporis variatōnem. qz aīa vrit corpe in suis opatōibz. z ergo aīa etiā sequitur corporis pplexiones. Et sic q̄ aride z gelide. id est sicce z frigide sunt pplexionis. sicut sunt melancholici sepe sunt demētiōres seipis in autūno q̄b̄ vero sanguis p̄ncipat in vere. Et sicut est in alijs.

Ad Aīa est supra tempus creata in ymbra intelligētiā z in orison te eternitatis z t̄pis sū ysaac p̄m ergo in aīa nō est qñ Solutio aīa h3 duplex esse scilz esse superius z sū hoc esse est supra tempus exstēns quasi quedam intelligētia. Et h3 etiā esse inferius z sū hoc esse cōtūgit corpi z in suis opatōibz p̄municat p̄municati corpi. id est phantasia sic. quia intelligit cum continuo z tempore z hoc modo recipit quādo.

Queritur Que dicunt incipere ēē. Solutio q p̄ntis loquēdo illa dicunt incipere esse que generant vel fiunt p̄ntis vel electōem vel voluntatē. qz talia habēt p̄ncipijs sue inceptiois materia cū p̄uatōne q̄ semp machinat in maleficijs forme habite. et ergo talia inest quando. Sed illa q nō habēt talia p̄ncipia sue inceptiois nō dicuntur incipere esse nec eis inest quando derelictū ex tpe p̄p̄ue dicto s3 possit eis puenire quādo eternitatis vel eternitatis. Et talia sū intelligētiē z substantiē corpi z celestium.

Quartum capitulum.

Ubi vero est circumscrip̄tio corporis. a loci circūscriptōe

Reparationes

In isto quarto capitulo Gilbertus determinat de quarto principio scz de vbi. Et diuiditur in duas ptes. qz in pmo determinat de eo qz ad eius essentialia. Scdo quo ad accidentalia. Prima in duas. quia primo determinat de eo definitiue. scdo diuinsiue.

Querit Utrum vbi sit principium. Solutio qz sic. qz est vestigium extrinseci adiacentis. scz loci vt patebit ex eius definitiue. one. ergo est principium. Est etiam pdicamentu. qz est genus generalissimum habes sub se sps in balternas sps specialissima sz individua Species sub alterne sunt. vbi simplex z vbi copositum vbi sursum z vbi deorsum sps specialissime sunt in domo esse in ecclesia esse z individua sunt in hac domo esse in ista ecclesia esse.

Ar Vbi est sincathegorema. ergo non est principium. Solutio qz vbi no accipit hic aduerbiali vt est interrogantium loci sed nominaliter prout idem est quod in loco esse z hoc si accipiat peretue. Si aut accipiatur abstractiue tunc idem est quod vbiatio seu id quo aliqd dicitur esse in loco. sicut superius dictum fuit etiam de quando.

Definitio vbi.

Queritur Quo vbi definitur a gilberto. Solutio vbi est circumscripcio corporis a loci circumscripcione. procedens vt esse in domo esse in foro.

Ar Circumscripcio est actio sed vbi non est actio. ergo no est circumscripcio. Solutio qz est triplex circumscripcio vna est que e circumscribentis siue locantis corporis z illa est actio. Alia est corporis circumscripcio siue locati z illa vocatur passio. Tercia est procedens ab vtraqz qz scz a circumscripcione actiua locantis z passiua locati z illa nominat istud pdicamentum. Et no est aliud qz p mensuratio loci ad locatum fm qu a loco in pmutu vel huic loco corpus locatum comparatur.

Querit Utrum vbi z locus sint idem. Solutio gilberti qz no. Et ratio illius est. qz locus est subiectiue in corpore locante z circumscribente. sed vbi est in corpore locato z circumscripcio.

Queritur Quod est correlariu qd infert gilbertus ex hoc. Solutio qz vbi non videt omnibz adesse. Et sic probat qz aia nullo est. id est in nullo loco.

Querit Quo pbat gilbertus q anima no sit in loco. Solutio tali ratione. qz qd est in loco hoc locu occupat Sz aia no occupat aliquem locum. ergo aia no est in loco. Dimore pbat. qz alias adueniente aia opteret corp? cedere vel opteret corpus capere maiore locum. Et hoc sic pbat qz granum milij quod est valde puum no pt aduenire modio vel vasti aere quo replebatur quiescente. quia duo corpa no possunt esse in eodem loco nec idem corpus etiam in diuersis quare sequitur q anima no est in aliquo loco.

Se

Ar Ubi
bibi
vno corpe
pr esse alibi
loco nisi p
corpi is no

Que

si duo corpa
qz esset pene
essentialiter
possibilia. R
medium z fu
sunt intra ter
mulus corpi
corpi essent
conferent m
idem corpus
bit z egum.
flet esse sem
igne z in alia
determ loca
qz est etia q
Sicet etia
uam in sub
sunt manf
pore est esse

Dr

co qz vn
diueris
cula gen

Qu

sentant in
simul poss
el gaur q
est figura
nerantibu

Ar
que est in

Sex principiorum Gilberti

Ad Quid sit in loco. pbat qd qd est sic hic qd nō p̄t eē ali-
bi hoc est in loco. s; aia est h̄mōi. q̄ est in loco. Dico p̄. qd est in
vno corpore nō p̄t esse in alio. Solo ad maiore qd qd est sic hic p̄ se qd nō
p̄t esse alibi hoc est in loco. S; qd est hic p̄ accēs nō alibi nō opz q̄ sit in
loco nisi p̄ accēs. et sic etiam dicimus q̄ aia est h̄m in loco p̄ accēs scz gr̄a
corpi s; nō est in loco p̄ se quasi ip̄a circūscribat loco.

Querit Que est rō q̄ duo corpa nō p̄t esse in eodem loco nec
idem corpus in diuersis locis. So^o q̄ rō p̄m̄ est. q̄a
si duo corpa essent in eodē loco tunc seq̄rent multa inconuenientia. p̄mo
q̄ esset penetratio dimensionū. scdō q̄ dimensiones diuersorū corporū fierēt
essentialiter eadem. Et tertio duo corpa essent vnū corpus q̄ oia sunt im-
possibilia. Rō scdō est. q̄ quando corpus est in aliquo loco. tunc principium
medium et finis illius corpi p̄m̄e sunt tali loco et termini corpi p̄m̄i
sunt intra terminos loci. Si idē corp⁹ poneret sit in alio loco. tunc terminus
medium et finis illius corpi essent extra locū p̄m̄i. Et sic seq̄ret q̄ idē terminus
corpi essent intra et extra qd̄ implicat. Thomas de argentina in suo. quar-
to infert multa alia inconuenientia q̄ ex hoc sequerent. Seq̄ret enī q̄ vnus
idem corpus posset esse simul sanum et egum. sanum scilicet in loco. salus
h̄i et egum si esset in loco p̄stulenti. Seq̄retur etiam q̄ idē corpus pos-
set esse simul summe calidū et summe frigidū. q̄ posset esse in vno loco in
igne et in alio loco in aqua. Seq̄retur etiam q̄ idē hō posset simul come-
dere in loco vbi esset cibi et nō comedere in alio vbi nullus cibus esset. Seq̄-
ret etiam q̄ vnus homo posset facere vnā choreā a parisiis vsq̄ ad romā
Seq̄ret etiam q̄ vnus idem pomū posset comedere rome et pilus et rome con-
uertere in substantiam romanā et parisiū in substantiam franci que omnia
sunt manifeste impossibilia et videntur implicancia. ergo idem corpus nō
potest esse in diuersis locis.

Ad Que est instātia quā facit gilber. p̄ hoc qd dictū est scz q̄ idē
corpus nō p̄t esse in diuersis locis. Solutio instātia est de vob
et. q̄ vna et eadē vox ē sil et semel in aurib⁹ diuersorū. q̄ idē corpus p̄t esse in
diuersis locis. p̄m̄a tenz. q̄ vox h̄ nō sit aer. nō tñ est sine aere. et q̄ eadē pri-
cula aeris erit in aurib⁹ diuersis. et p̄ p̄m̄ idē corp⁹ sil in diuersis locis.

Queritur Quō soluit gilbertus istam instātia Solutio
est q̄ ex duob⁹ opz vnum eligere. scz vel q̄ illa que
sentiant in aurib⁹ diuersorū ab vno vocante sunt diuersa vel q̄ vnū et idem
simul possit repiri in diuersis locis. Sed a quolibet vero philosophante
eligitur q̄ diuersa sunt que in aurib⁹ diuersorū sentiuntur. Species enī hoc
est figura qua vox p̄fert est h̄m eadē in diuersis. vocib⁹ sese imaginabilr ge-
nerantibus. sed sensus est diuersorum

Ad Vnum et idem visibile venit ad visus diuersorū. ergo etiā vnum
et idē audibile venit ad auditū diuersorū et p̄ p̄m̄ erit eadē vox
que est in auribus diuersorum. Solutio q̄ non est simile de visibili et

Reparationes

Indubium quod visibile quod est color non est in aere nisi secundum esse spirituale. Sed indubium quod est sonus vel vox est in aere et deferretur per aerem secundum esse materiale. Vox enim generatur in aere per circulos ad modum generationis circuituum in aqua. quando enim proicitur lapillus in aqua tunc videmus quod concentricis illius lapidis generatur circuitum et ille ulterius alium maiorem et per alium adhuc maiorem donec cessaverit virtus primi proicietis. Sic si illud non imaginandum est de generatione vocis. nam quando vox primo recipitur in aere sub determinata figura et sub determinato accideret tunc illa vox circulariter generat aliam sibi similem in aere sibi vicino et illa aliam et sic per quos usque cessaverit virtus primi vocantis. id est animalis primo vocem in aere formatam. Et ita sicut non est idem circuitus in aqua ad profectionem lapidis sed sunt plures et diversi ita etiam non est una vox numero quod venit ad aures diversorum sed solum una specie in ipsum omnes posteriores formate sunt ad imaginem et similitudinem et ad figuram prime.

Ad Ex isto sequitur quod aliqua esset vox que non esset vox animalis sed hoc est falsum et contra definitionem vocis. ergo illud ex quo sequitur. Sequitur probatur quod illa vox que fit circulariter in aere ad similitudinem prime non est vox animalis. Ad hoc respondet Gilbertus quod omnis vox est animalis originaliter et tamen per primam vocantis vel efficientis. id est immediate possit una vox in aere generari ab alia. Et quod omnis vox originaliter fit animalis probatur Gilbertus. quod nullus ab initio audiuit unquam vocem cum omnia animalia silerent.

Divisio vbi.

Queritur Quomodo dividitur vbi. **Solutio** vbi dividitur in vbi simplex et in vbi compositum. Et ratio istius divisionis est. quod vbi causatur a loco. sed duplex est locus scilicet simplex et compositus. ergo etiam est duplex vbi. scilicet vbi simplex et vbi compositum.

Queritur Quid est vbi simplex et quid compositum. **Solutio** Gilberti vbi simplex est quod a simplici loco procedit. Et vbi compositum est quod a composito loco procedit.

Queritur Quis vocalis locus simplex et quis compositus. **Solutio** Gilberti quod locus simplex est origo et constitutio et quod de numero principiorum est. ut punctum. unde locus simplex est locus puncti. Sed locus compositus est. cuius particule copulantur ad eundem terminum communem ad quem corpus locari particule. unde particule corporis locati copulantur ad punctum. Et sic particule loci claudunt particulas corporis. sed loca simplicia minimum corporis occupant. quod locus simplex est punctum loci occupans vel locum punctum locari.

Ad Punctum non est in loco. ergo locus simplex non est locus puncti. **Ad** hoc probatur quod si punctum esset in loco tunc locus puncti non differret a puncto. ut de pluribus quarto physico. **Solutio** quod punctum non debet esse in loco per se ut punctum. sed dicitur esse in loco. quod ad ipsum copulatur pro loco. Et si non sequitur hoc inconueniens. scilicet quod idem esset punctus et locus puncti.

Sex principiorū Gilberti

¶ A loco puncti nō p̄r aliq̄d vbi causari. ergo nō est aliq̄d vbi simp̄plex. Nō p̄bat̄. q̄z oīe vbi est circūscriptio. sed a loco simplici et nō p̄r circūscribi cum sit indivisibilis. Solō h̄ a loco simplici qui est punctus nihil circūscribatur. tamē sicut totum locarum refertur ad totū locum et per hoc d̄r esse in loco. ita indivisibile locati refertur ad indivisibile loci et p̄ hoc dicitur habere vbi.

Queritur Quod est correlatiū quod infert gilbertus. ex d̄t̄is. Solutio q̄ nec locus potest ēē sine corpe nec corpus sine loco continente. Et circa hoc mouet dubitātionem de vltima spera.

Queritur Utz vltima spera sit in loco. Solutio q̄ dupliciter aliquid d̄r ēē in loco. vno mō sicut in generante et saluante quōd hec inferiora generabilia et corruptibilia sunt in loco et sic vltima spera nō est in loco. Scō mō aliqd d̄r esse in loco vt loc⁹ ē vas p̄rinens et saluans oīa q̄ sunt p̄tenta in eo p̄ virtutem saluantis p̄mi. et sic vltima spera est in loco q̄z est p̄rinens et saluans oīa alia. Et ideo etiā mouetur circa locum. de hoc tamē latius vide in cōmētarijs et quarto phisicorum q̄z diuersi hic diuersimode dicunt

De p̄prietatibus vbi.

Queritur Quot sunt p̄prietates vbi. Solutio q̄ due. Prima est q̄ vbi nō suscipit magis et minus. q̄z vnum corpus nō d̄r magis esse in loco vel minus q̄ aliud h̄ occupet bñ maiorē vel minorem locum. Et posset rō istius p̄prietatis sic assignari. q̄z vbi causat a loco. h̄ locus cum sit p̄tens nō suscipit magis neq̄ minus. ergo nec vbi

¶ Superius et inferius altū et bassum sunt vbi et tū dicunt s̄m magis et minus. ergo ista p̄prietates est falsa. Solutio q̄ superius et inferius altū et bassum nō sunt vbi. q̄z nō important circūscriptiōem Sed esse superius vel ēē inferius ēē altū et ēē bassum dicunt bñ vbi. sed nō dicunt s̄m magis et minus. q̄z h̄z vnum corpus sit in loco altiori vel sup̄iori q̄z aliud. tamen non dicitur essentialiter et intensiue esse plus in alto vel minus q̄ aliud tē.

Secunda p̄prietates

Queritur Que est scōda p̄prietates vbi. Solō q̄ vbi nihil est p̄rarium. Et hoc sic p̄bat gilbertus. q̄z vbi causatur a loco sed loco nihil est p̄rarium. ergo vbi etiā nihil est p̄rarium. Sinor p̄bat̄. q̄z si loco esset aliqd p̄rarium tunc maxime locus sursum et locus deorsum essent p̄raria. sicut videbatur antiq̄s. q̄z sursum et deorsum maxime distant. S̄ hoc nō. ergo loco nihil est p̄rarium.

Queritur Quō p̄bat gilbertus q̄ sursum et deorsum non sunt p̄raria. Solutio p̄bat duobus ratiōibus. Quaz p̄ma est. q̄z si essent p̄raria tunc sequeretur q̄ p̄raria essent in eodē

Reparationes

sed hoc est falsum et impossibile. ergo illud ex quo sequitur. Secunda pars quod unus est idem locus ad diversa propatus per esse sursum et deorsum. sicut altitudo turris est sursum quam propatur ad nos. sed quam propatur ad sperem celestis altitudinem tunc est deorsum. Secunda ratio est. quod si sursum et deorsum essent peraria tunc se retur quod idem esset sibi ipsi perarium. sed hoc est impossibile. ergo. Sequitur probatur quod unus et idem locus per esse sursum et deorsum. si ergo sursum et deorsum essent peraria tunc idem esset sibi ipsi perarium.

Ad Omnis motus est de perario in perarium. sed ad ubi est motus ergo ubi est aliquid perarium. Solutio quod ubi potest accipi dupliciter. uno modo secundum suum esse substantiale et logicum. et sic non habet perarium nec ad ipsum est motus. Sed alio modo accipitur secundum esse suum accidentale et physicum et sic ad ipsum est motus et bene habet perarium.

Queritur Quare gilbertus non assignat aliquam proprietatem perariam ubi sicut facit in alijs. Solutio quod hoc facit ideo. quod proprietatem perariam ipsius ubi satis datur intelligi ex dictis scilicet quod provenit ubi equale esse ad id in quo est.

Quintum capitulum De positione

Positio vero est quedam positio situs et generationis ordinati. In hoc quinto capitulo gilbertus per determinat de quinto principio. scilicet de positione. Et dividit in duas partes. In quarum prima determinat de positione que ad sua essentialia. Et in secunda que ad accidentalia. prima dividit in duas quod primo ponit definitionem quando. secundo movet quedam dubia.

Queritur Quot modis accipitur positio. Solutio septem modis. Primo accipitur positio per est quedam species obligationis qua scilicet quod tenet aliquid sustinere ut verum. Secundo accipitur per actus locationis quod dicimus. ego posui hoc supra scamnam. Tercio per dignitatem presupposita in demonstratione. et sic dividit in suppositionem et definitionem per primo posterior. Quarto per opinionem et sic dicimus illa est positio platonis illa aristotelis. Quinto per dissimulationem per aliter quam per manentis. Et sic in predicamentis de peris quod aliquid quod tenet per positionem in primo aliquid non. Sexto per respectu relationis quod positio refert ad id cuius est positio. Et sic in capitulo de ad aliquid dixit per quod positio est per positum positio. Septimo per ordinationem per corpus naturalis in ordine ad locum. Et sic accipitur positio in proposito.

Queritur Verum positio illo modo accepta sit principium ab alijs distinctum. Solutio quod sic. Et ratio alius est. quod est generalissimum habens sub se species subalternas specialissimas et individua. Species subalterne sunt eque ponit vel non eque ponit vel positio recta vel circumflecta. Species specialissime sunt sessio statio. Et individua sunt sessio sortis statio platonis. et ergo est principium. Et quod ista non possunt reduci ad aliquod aliud genus. ergo etiam est distinctum principium vel predicamentum.

Sex principiorum Gilberti

Definitio positionis.

Queritur Quomodo definit positio a gilberto. Solus positio est quidam prius situs et generatio ordinatio secundum quam alia dicuntur stantia alia sedentia alia aspera alia lenia vel quodlibet aliter disposita. Et in illa definitione ponitur (situs) loco generis. quia situs est communior positio et dicitur (prius) ad innuendum primum subiectum positionis. quia positio dicitur ordinatio quod proprie inest prius per positionem quam habet in generatione totius. Et ergo additur (et generatio ordinatio) tanquam propria causa. Et non debet ibi capi illa coniunctio (et) copulatiue quasi denotet copulationem plurium diuersorum sed expositiue. ut sit sensus positio est quidam situs prius et id est generatio ordinatio. quia positio est talis situs qui est causatus a generatione quod ordinat partes adinuicem et ad totum ut stent sub forma totius debito modo.

Ad Si ista definitio esset bona. tunc sequeretur quod positio non esset genus generalissimum. Sequela probatur. quia haberet aliquid super se scilicet situm ex quo definitio dicitur quod positio est quidam situs. Solutio quod in definitione positionis non ponitur situs tanquam verum genus. sed tanquam commune analogum. Pro quo est notandum quod situs analogice dicitur desitui qui recipitur in naturalibus et de situ qui recipitur in mathematicis. ad denotandum ergo quod positio non est qualiscunque situs sed solum situs qui recipitur in naturalibus. ergo dicitur in definitione quod positio est quidam situs prius et generatio ordinatio. Pro quo est notandum quod ad positionem requiritur triplex ordo prius primus scilicet requiritur ordo prius inter se. secundus ordo prius in toto. et tertius ordo partium ad locum.

Arguitur Positio recipitur etiam in corporibus celestibus et in rebus artificialibus. et tamen in illis non est generatio. et ergo male dicitur in definitione et generationis ordinatio. Solus quod generatio accipitur in definitione positionis communiter ut extendit se ad quacunque productionem siue talis sit generatio proprie dicta siue creatio siue factio artificialis.

Queritur Quotuplex est totum. Solus duplex. quia quoddam est totum homogeneum quod non habet partes diuersimode figuratas vel dispositas sicut terra ignis aqua et ergo tale non habet aliquem certum ordinem prius. Aliud est totum eterogeneum quod habet partes diuersimode figuratas et ordinatas. Et hoc est duplex. quia quoddam est quod habet illam ordinem prius ab arte sicut statua herculis domus nauis. Aliud est quod habet illam ordinem prius ex natura. Et hoc duplex. quia vel talis ordinatio prius est per innascentiam et ex generatione sicut est ordinatio prius in homine vel ex consueto motu natus et sicut est in ordinatio prius corporis in sessione vel accubitu.

Queritur Utrum in omnibus istis totis equaliter recipitur positio. Solutio quod non sed in totis eterogeneis naturalibus reperitur positio principaliter et potissime. secundario vero in artificialibus et in totis omogeneis. Et ratio istius est. quia in eterogeneis naturalibus reperitur maior distinctio prius quam in alijs.

Reparationes

Queritur Quot dubia mouet gilbertus circa dicta. **Solutio** q̄ duo. Primum est ex quo dictū est q̄ fm postēdem alijs qua dicunt sedētia z aliqua stantia sic dubiū est. An sedere z stare etiam sint positōnes. Et respōdet gilbertus ad hoc dubiū q̄ sedere z stare nō sunt positōnes sed denominatiue a positōibz dicta. Et de hoc superius dictum est in p̄dicamento ad aliqd.

Queritur Quod est scdm dubiū. **Solutio** scdm dubiū est vtz rectuz z curuum aspm lene triangulus quadrangulus z alia noia sūt se habētia in p̄dicamēto positōnis sint colz locanda. Et arguit gilbertus q̄ sic q̄ ista noia vident seare ordinatōez ptium. ergo sunt in p̄dicamento positōnis collocanda. Alijs patz q̄ aspm est cnius vna pars supeminet alteri. lene vero dicit cuius partes in directum sunt porrecte z sic de alijs.

Queritur Quō solute gilbertus hoc dubiū. **Solutio** de q̄ p̄dicta noia nō dicunt positōnes sed dicūt q̄ litates circa positōem exites. Et hoc sic p̄bat. q̄ ex h̄ q̄ p̄tes sic vlt sic sūt posite taliter vel taliter immutant sensum. sed nō e contra. q̄ non in eo q̄ qualia sunt aspa vel lenia bicubita vel tricubita positōes sunt.

Ar Aristoteles dī in p̄dicamētis q̄ aspm lene z similia sunt aliena a diuisione qualitatīs. eego male dī hic q̄ sunt in p̄dicamēto qualitatīs. **Solutio** alberti q̄ aspm lene rapz z densum z sūtia pūt eripit p̄derari. vno mō vt dicit ordinē quē facit generatō totius ex p̄tibz. z sic sūt in isto p̄dicamento vt dī p̄tus. Alio mō fm q̄ p̄ acutū z ebes vel nō an gūlosum agunt in sensum. z sic sunt passibiles qualitates de tertia sp̄z sic loquitur de eis hic gilbertus. Tercio mō fm q̄ p̄ponit figurā totū z claudunt in angulis z terminatōe lineaz. z sic sunt qualitates quarte sp̄ci.

De proprietatibus positōnis.

Queritur Quot sunt proprietates positōnis. **Solutio** tres. Prima est q̄ positio videt habere p̄teritum fm apparenziam. Et hoc declarat p̄ exempla. q̄ sedere videt esse p̄teritum ad stare. qd̄ sic p̄batur. q̄ p̄terita sunt que in vno z eodē indiuiduo simul z semel non possunt reperiri. sed bene vicissim. Sed sic est de sedere z stare. ergo sunt contraria.

Queritur Vtz hoc vtz sit q̄ sedere z stare sint contraria. **Solutio** gilberti q̄ nō. Et hoc p̄bat duabz rationibz. Prima est. q̄ si sedere z stare essent p̄terita tunc seq̄ret q̄ vnum z idem esset pluribz p̄teritum. sed hoc est incōueniens. ergo illud ex quo seq̄ritur. Seq̄la patz. q̄ si accēdamus ad ratiōem p̄teriti tunc inuenim⁹ q̄ stare nō est magis p̄teritū ad sedere q̄ ad iacere vel accūbere. q̄a sicut stare z sedere nunq̄ pūt esse simul in eodem. ita nec stare z iacere. vel stare

S

et accūbere. p̄teritum. q̄ p̄teritū p̄ pallidū ratiōem contraria p̄me distat al de pallido nō. **Secundū** stare nō habet sedere solū am irratiōnal dicitur sedere.

Quer

probat exēp accūbere vel sians magis potest esse. qu a contrariū z ergo etiam nō.

Ar

Rec min no q̄ compa glis z minus medij ab ex garum qu plicet sic

Qu

assistere. E no mīl aliis ordinari et leni z sic sicut est fessu assidue sub

Ar

pru dūstant in q̄ Gilbertus conu

Sex principiorum gilberti.

et accubere. Et si dicatur qd hoc nō sit incōueniēs qd idem sit pluribz cōtrariū. qz pallidum p̄trariū est albo z nigro. Respondet Gilbertus qd pallidum non est contrariū ad album z nigrum sed perfectam ratiōnem contrariōrum. quia perfecta ratio contrariōrum consistit in hoc qd contraria debent maxime a se invicem distare. Sed pallidum non maxime distat ab albo vel nigro. imo ex eis constituitur. z ergo illa instantia de pallido nō habet hic locum.

¶ Secunda ratio est. quia cōtraria habent fieri circa idem. sed sedere et stare nō habent fieri circa idem. ergo nō sunt p̄traria. Binor pars. quia sedere solum puenit ratiōnalibus. sed stare iacere z accubere pueniunt etiam irrationalibus. quia equus dicitur stare iacere vel accubere. sed non dicitur sedere.

Secunda proprietas.

Queritur Que est scda p̄prietas positōnis. Solutio qd positio nō suscipit magis neqz minus. Et hoc probat exemplariter. quia sedere non dicitur magis vel minus positio qz accubere vel stare nec vnus sedens dicitur magis sedens qz alius vnus stans magis qz alius stans z sic de alijs. Ratio autem istius proprietatis potest esse. quia susceptio magis z minus causatur a depuratione cōtrarij a contrariis z p̄mixtiōe contrarij cum cōtrariis sed positio nō hz p̄trariū ergo etiam nō suscipit magis neqz minus.

¶ Rectum z curuum sunt positōnes. z tamen suscipiunt magis z minus. quia cōpantur. vt rectum rectius reclinatum. Solutio qd comparatio grammaticalis nō cōuenit illis ratiōne susceptiōnis magis z minus sed gratia alterius. nam curuo conuenit ratiōne eleuariōnis medij ab extremis. recto autem nō conuenit nisi fm modum loquēdi vulgarium qui rectum vocant hoc quod nō multum distat a recto q̄uis sum pliciter sic curuum.

Tertia proprietas.

Queritur Que est tertia p̄prietas positōnis. Solutio qd proprie p̄prium est positōi substantie proximius assistere. Et hoc probat Gilbertus per definitiōnem positōnis. quia positio nihil aliud est qz naturalis ip̄ius substantie ordinatio. sed illa naturalis ordinatio vel inest substantie a principio sue cōpositiōnis. sicut in aspero et leni z sic de alijs. Aut a consueto motu nature. vt flexura membrorum sicut est sessio statio z alia huiusmodi. ergo proxime inter omnes formas assistit substantie.

¶ Quantitas adest proximius substantie qz positio. ergo ista proprietas non est vera. Precedens probatur. quia quantitas inest substantie a principio intrinseco. quod non conuenit positōi. Solutio qd Gilbertus nō dicit hic qd positio absolute sit p̄pinq̄ior substantie inter omnia accidentia. sed qd inter p̄ncipia assistentia proximius assistit

Reparationes

substantie. quantitas autem non enumeratur inter assistentia. sed inter simpliciter inherencia.

Septimum capitulum. De habitu

Habitus autem est corporum et eorum que circa corpus sunt adiacentia

In isto sexto et ultimo capitulo istius secundi tractatus determinat gilbertus de sexto principio quod est habitus. Et diuidit in duas partes. In quarum prima determinat de habitu quo ad sua essentialia. In secunda quo ad sua accidentalia.

Queris Vtrum habitus sit principium ab alijs distinctum. Solutio. Quia sic. quia habet genera subalterna species et indiuidua que ad nullum aliorum generum reduci possunt. genera enim subalterna sunt vestitum esse armatum esse siue vestitio et armatio. Species specialissima me sunt tunica capitiatio. Et indiuidua sunt. ut tunica foris loriceatio plarone. Et si dicatur habitus est qualitas de prima specie qualitas. ergo non est distinctum principium vel predicamentum. Ad hoc superius responsum est in capitulo de qualitate.

Definitio habitus.

Queris Quomodo definitur habitus a gilberto in textu. Solutio. Habitibus est corporum et eorum que circa corpus sunt adiacentia finem quem hec quidem dicuntur habere illa vero haberi. In illa enim definitio ne (adiacentia) ponitur loco generis. Et dicitur (corporum) ad innuendum subiectum habitus et etiam causam finalem. quia omnis habitus est propter opimentum vel defensionem corporis. Et addit (et eorum que circa corpus sunt) ad explicandum causam efficientem et quodammodo materiale. Et additur persequenter (finem quem hec dicuntur habere illa vero haberi) ad explicandum specificationem habitudinis inter habens et habitum. Illud enim quod datur figuram est habes. Et illud quod est figuram recipiens est habitum.

Ar Tunica est habitus et tamen non est adiacentia corporum et eorum que circa corpus sunt. Solutio. licet tunica sit habitus materialiter seu fundamentaliter non tamen formaliter.

Queris Quotuplex est habitus. Solutio duplex. quia quidam est habitus totalis et quidam partialis. Et vterque est duplex. quia vel est habitus totus vel bellicus. Exemplum de habitu totali civili. ut vestitum esse tunicatum esse. Exemplum de habitu totali bellico. ut armatum esse loriceatum esse. Exemplum de habitu partiali civili. ut capitiatum esse calciatum esse. Exemplum de habitu partiali bellico. ut galeatum esse. Et dicitur gilbertus quod istis habitibus non sunt simplicia nomina. id est primitiua imposita quibus vocentur. sed existunt nomina supple ab alijs deriuata. Et dicuntur armatum ab armis calciatum a calcio et sic de alijs. Et ratio istius est. quia natura istius predicamenti semper consistit in pluribus scilicet in habente et habito. et ergo non potuit species istius predicamenti simplex nomen et primitiuum imponi sed nominantur nominibus deriuatis.

Sex principiorum Gilberti

De proprietatibus habitus.

Queritur Quot sunt proprietates habitus. **Solo** q tres. **Prima** est q habitus suscipit magis z minus fm aliquem modum. Exempli grā armatus esse est habitus z tamen suscipit magis z minus. vt eques dicitur armatus pedite. z calciator dicitur q caligis z calcis indutus est q ille q est indutus calcis tantum.

Ad Susceptio magis z minus causatur ex depuratione pteritū a cōtrario z pūxtione pteritū cum pterario. sed habitus nō habz cōtrarium vt patebit. ergo nō suscipit magis neqz minus. **Solutio** q habitus nō suscipit magis z minus fm se z in esse suo substantiali. sed solum per accidens in pparatione ad suum actum qui est defendere corpus a nocu meritis extrinsecis.

Queritur Utrum ista proprietas conueniat omni habitui **Solutio** q nō. quia vestitum esse est habitus. et tamen nō suscipit magis neqz minus.

Queritur Quibus habitibus puenit ista ppietas z quibus nō. **Solutio** puenit illis habitibus q disponunt sua subiecta difformiter ad finem bñ essendi quales sunt habitus bellici totales z piales. z habitus etiā cōes piales. de habitibus bellicis patz. qz habitus bellici disponunt subiectū ad finem bene se habendi in fortitudinis z resistentia inuasionum hostilium. sed hoc possunt facere fm magis z minus. sicut eques armatus est pedite. de habitibus pūmibus pialibus etiam patz. qz illi disponunt pres organicas corporis inquātum sunt instrumenta exequendi aliquos actus speciales ipius anime. Et illi possunt melius z peius fieri. ergo illi habitus suscipiunt magis z minus. sicut magis calciatus est qui caligis z calcis indutus est q ille qui vtitur calcis tantum. Sed habitus totales vt vestitum esse tunicatum esse z similia nō suscipiunt magis z minus. quia nō disponunt difformiter subiectum suum ad finem bene essendi sed vniformiter z eodem modo.

Ad Ille qui mollibus vestitus est z foderatis videtur vestitus paupere calice nō vestito. ergo habitus totalis suscipit magis z minus. In signum cuius pñus scdo elenchoz dicit q boreas ledit pauperem et nō diuitem. **Solutio** q duplex est actus habitus totalis scz pñus z scdus. Actus primus eius est totum corpus tegere z operire z in illo actu nō cadit intensio z remissio. quia ita bene regit corpus vestis detrita et vilis sicut mollis z foderata. Actus vero scdus est defendere corpus et protegere a nocu meritis pūmibus extrinsecis. sicut sunt frigus z estus et in scdo actu bene cadit intensio z remissio. z sic dicit pñus q boreas magis ledit pauperem q diuitem.

Contra Ex illo sequetur q habitus piales etiam nō suscipiunt magis z minus. Sequela probatur. quia actus totus

q inq

Reparationes

gendi cōuenit eis equaliter. Solutio neganda est psequētia. Et ratio est. quia regere conuenit differēter habitibus totalibus et prialibus. quia habitibus totalibus conuenit tanq̃ actus primus et principalis. sed habitibus prialibus conuenit tanq̃ actus sedarius et minus principalis. Et ratio illius est. quia habitus piales pncipaliter sunt ordinati non ut regant sicut habitus totales sed ut disponant sua subiecta ad prias suas actōnes. quia sicut prius debetur spēialis figura. ita etiam eis debet spēcialis opatio. et ad illam disponendum et habitandū ordinati sunt pncipaliter habitus partiales.

Secunda proprietas:

Queritur Que est scda ppietas habitus. Solutio q̃ habitui nihil est pparium. Et hoc probatur exemplariter. quia armatio nō est contraria vestitōi uel calciatōi. quia si eēnt contraria nō possent esse simul in eodem quod tamen est falsum. qz vnus et idem potest sit esse vestitus armatus et calciatus et sic de alijs habitibus.

R̃ Vestitum esse et nudum esse videntur esse contraria. ergo habitui est aliquid contrarium. Solutio q̃ illa nō sunt prie contrarie opposita sed magis puate.

Tertia ppietas

Querit Que est tertia ppietas habitus. Solutio q̃ prie proprium est habitui in pluribus existere scz in habente et habito.

R̃ Impossibile est vnum et idem accidens esse in diuersis subiectis ergo nō est proprium habitui in pluribus existere. Solutio q̃ habitus nō est in illis pluribus ut in subiectis. sed est in vno ut in subiecto scz in habente et in alio ut in causa a qua trahitur habitus scz in habito.

R̃ Existere in pluribus nō conuenit soli habitui. ergo nō est sibi prie proprium. Antecedens pbat. quia conuenit etiam relatiōibz et qbusdam pparatibus vt numero et c. Solutio licz existere in pluribus pueniat qbusdam alijs tamen nō puenit alijs eo modo quo puenit habitui. qz habitus cōsistit in pluribus ppter adiacentiā que est corporum et eorum que sunt circa corpus.

De modis habendi.

Querit Quor sunt modi habēdiquos ponit gilbertus. Solutio q̃ quatuor. Primus sumit fm alteratiōem ut habere qualitatē sicut albedinē vel nigredinē. Et dicit etiā isto mō habere fm pparatē. ut habere lōgitudinē. Et fm iunctiōem horum duorum ut habere albedinē in longitudine. Et si querat quid sit habere albedinē in longitudine. dicit gilbertus q̃ nihil aliud est q̃ albuē et longū esse.

Sex principiorum gilberti.

¶ Secundus modus est quo aliquid dicitur habere sicut vas et modus habere triticum. Et sic habere nihil aliud est quam possidere.

¶ Tertius modus est quo aliquid dicitur habere in parte ut habere in membro sicut in digito habere anulum in aure in aure

¶ Quartus modus est quo aliquid dicitur habere uxorem. Et iste est in solutus modus habendi quia isto modo habere nihil aliud est quam cohabitare. Et sic si primus modus in duo subdividatur tunc modi habendi qui communis sunt fuerunt dici sunt quinque. Et fortasse sunt aliqui alii modi habendi propter istos sed illi relinquunt diligenti inquisitioni

Queritur Quare gilbertus non enumerat hic omnes modos quos posuit philosophus in post predicamentis. Solutio gilbertus non voluit hic omnes enumerare sed solum illos qui perveniunt magis sex principijs et tales sunt illi ergo etc.

Tertius tractatus

Dicitur autem magis et minus suscipere tripliciter. Trium enim quidam.

Iste est tertius et ultimus tractatus istius libri in quo Gilbertus determinat de quodam presequente natura sex principiorum quod est susceptio magis et minus. Et dividitur in tres partes. In quarum prima nominat opiniones antiquorum. In secunda ponit opinionem propriam. Et in tertia movet aliquas dubitationes. Prima in duas quia primo nominat illas opiniones et secundo improbat.

Queritur Quare gilbertus finaliter in isto libro determinat de susceptione magis et minus. Solutio quia superius in libro predicamentorum et etiam in isto libro sepe dictum est quod aliqua accidentia suscipiunt magis et minus et aliqua non et quod nulla substantia suscipit magis et minus. Et ergo quia nullibi adhuc dictum est quod sit susceptio magis et minus ergo gilbertus pro complemento doctrinae ostendit hic quod causatur susceptio magis et minus et que accidentia suscipiunt magis et minus et que non.

Queritur Quot fuerunt opiniones antiquorum de susceptione magis et minus. Solutio quod tres. Prima opinio fuit quod susceptio magis et minus causaretur ex cremore vel decemere substantie ita scilicet quod illud accedens dicitur suscipere magis et minus cuius substantie potest majorari vel minorari. Sed illam opinionem reprobat gilbertus tribus rationibus. Prima est quia sic causaretur susceptio magis et minus tunc sequeretur quod substantie possent suscipere magis et minus quod tamen falsum est et contra philosophum in predicamentis. Secunda pro

Reparationes

Batur. q. substantie suscipiunt crementū z decrementū.

¶ Secunda ratio est. quia susceptio magis z minus conuenit illis que nō sumunt crementum vel decrementum. sed hoc non fieret si susceptio magis z minus causaretur ex cremento vel decremento subiecti. ergo sequitur q. nō sic causatur. Maior pars. quia lapis nō suscipit augmentum vel decrementum. quia nihil augetur nisi uiuum. z tamen lapis pparatur equo dicendo equus est maior vel minor lapide. Etiam vnus mons dicitur maior vlt minor alio monte z cū neuter crescit vlt decrescit. q. pparatio fm magis et minus nō est penea crementum vel decrementum subiecti.

¶ Tertia ratio margarita dicitur albior equo z tamen margarita nō est maior equo imo equus habet vnum pedem album maiorem tota margarita. ergo sequitur q. susceptio magis z minus nō causatur ex magnitudine vel paruitate subiecti.

Queritur Que fuit secunda opinio. **Solutio** secunda opinio fuit q. susceptio magis z minus causaretur ex magnitudine vel puitate forme. vnde volebant isti q. forma accidentalis in subiecto posset crescere z decrescere. Sed illam opinionem reprobat gilbertus z dicit q. hoc nō potest etiam dici. Et ratio illius est. quia si sic tunc sequeretur q. homo vel equus vel quodcūq. aliud album magnus diceretur magis albus q. margarita. quia maior quantitas albedinis accidit equo q. margarite. Etiam sequeretur q. albedine crescente z nō subiecto posset albedo pendi vltra suum subiectū qd est impossibile.

Querit Que fuit tertia opinio. **Solutio** tertia opinio que ppletebatur ambas pcedentes. fuit q. susceptio magis z minus causaretur ppter vtrāq. causam scz ppter crementum z decrementum subiecti z etiam forme. Et illam opinionem relinquit gilbertus satis reprobata ex duabus alijs.

Querit Que est veraz propria opinio gilberti de susceptioe magis z minus. **Solutio** vult q. forme accidentales q. substantie adueniant designantur proprijs nominibus. z ergo magis et minus suscipiunt fm maiorem vel minorem accessum ad veraz nominis impositioes. Et hoc sic ostendit. quia omnis impositio nominis est a forma et ergo nomē significat puram formam seu formam in sua puritate. sicut album significat coloratum pura albedine. Et ergo illa que prime impositioe nois sunt ppinquiora magis attingunt simplicitatem z puritatem illius forme z dicuntur cum magis de illis z illa que a prima impositioe sunt magis remota minus attingunt puritatem talis forme z cum minus de illis etiam dicuntur. Exmpli gratia albus dicitur q. nature scate p per album in similitudine est ppinquius z minus album quod tali natura est dissimilius. album vero simpliciter dicitur in quo est pura albedo. Et istud habet veritatem in omnibus formis que cum magis z minus pzedicantur.

Queritur Quot dubitationes mouet Gilbertus. **Solutio** luno duas. Prima est quare substantie non cō-

Secunda
 patur fm magis
 res actio z passio
 res contingit q.
 quem impossibile
 ¶ Secunda
 capiunt magis
 luno gilberti
 nis in illis et
 Et probat
 magis z minus
 amplius comp
 minus non pced
 omnia illa per
 polino superla
 bulis z vlt
 rius ptingit. q.
 tingerentur n
 positus nihil
 falsas opinion
 et quomodo t
 la dicitur
 videatur. Et
 separtue dicitu

Et
 be
 W

Sex principiorū Gilberti

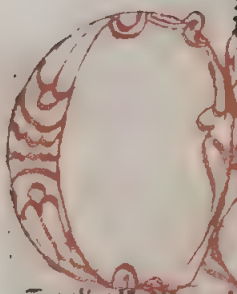
Pantur fm magis et minus. ita bene sicut quedam accidentia vt qualitas
res actio et passio et quidam habitus. Solutio gilberti qd hoc proprie
rea contingit. quia nomina substantiarum sunt imposita in termino vltra
quem impossibile est progredi.

¶ Secunda dubitatio. Quare est qd quedam accidentia etiam non susci
piunt magis et minus. sicut triangulus quadrangulus et similia. So
lutio gilberti est qd eadem causa est etiam in illis. quia scilicet impositio nomi
nis in illis etiam est facta in termino vltra quem progredi est impossibile
Et probat Gilbertus a signo. quia in his que comparantur et suscipiunt
magis et minus. si aliquid notat comparationem in termino hoc non potest
amplius compari. Sicut manifeste videmus in superlatiuis. quia albus
minus non potest amplius compari fm magis et minus nec niger minus qd
omnia illa per superabundantiam dicuntur et vni soli conueniunt. nam im
positio superlatiuorum facta est in termino terminus autem est indiuisi
bilis et vltius porrigi non potest. Quod autem terminus non potest vltra
porrigi. quia est indiuisibilis hoc sic ostendit. quia si omnes puncti co
lungerentur nullam facerent magnitudinem. eo qd punctus puncto com
positus nihil auget. Consequenter Gilbertus in fine narrat quasdam
falsas opiniones de generatione quomodo fiat et quid sit eius subiectum
et quomodo distinguitur ab alijs mutationibus. sed quia late materia illa
discutitur in primo libro de generatione et corruptione aristotelis. ibi
videatur. Et tantum de libro sex principiorum gilberti sententialiter et
separatim dictum sufficiat.

Explicunt repationes sex principiorū Gil
berti Porritani. Sequuntur reparationes
libri Peribermeniaram Aristotelis

Reparaciones

Trata initiū libri per thermenias aristotelis.

Querit pmo. Que est ratio ordinis istius li-
bri ad pcedētes et sequētes. Solutio rō ordi-
nis sumit ex opatōibz nostri intellectus. qz pma
ma opatio intellectus pcedit scdā. et scdā ter-
tiā. ergo liber pdicabiliū et pdicamētoz pcedit
hunc libz perthermenias. et iste liber pnt
omnes alios libros noue logice. pna tenet qz in libris pdicabiliū et pdicamē-
toz determinat de simplicibz q dirigunt intellectū nostrū in pma sua
opatōne. Et in isto libro de simplicibz pōne et diuisione q dirigunt intel-
lectum nostrū in scdā opatōne. In libris vero noue logice de discursu seu
de totali argumētatione q regulat intellectū nostrū in tertia opatōe.

Tractatus Pe. hyl. correspōdēs isti libri est pmus in ordine tra-
ctatū. ergo etiam iste liber deberet eē pmus oim libroz logice.
Solutio negāda est pna. qz aristoteles in ordine libroz obseruat ordi-
nem nature quo simpliciora sunt pōra. sed petrus hyspanus obseruat ordi-
nem discipline et quo ad nos quē sciunt iuuenibus primo in logica imbu-
endis magis congruere.

Querit Quis est titulus istius libri. Solutio incipit liber
perthermenias aristotelis. i. liber de interpretatōe. Nam
perthermenias trā per qd est de et herimenias interpretatōis. quasi liber
de interpretatōis. more greco q carētes ablatio vtrūqz grō loco ablatiuū

Querit Quod est subiectū istius libri. Solutio alberti
interpretatio. Et rō illius est. qz illud est subiectū. pmo
ne alicuius scie quod sub se pnter oia pnsiderata in tali scia. Sed interp-
ratio in ista scia est hmoi. ergo est hic subiectum. Dimoz patz. qz qlibet
vox p se sciatua siue sit cōplexa siue incōplexa est interpretatio sicut patz ex
definitōe interpretatōis. definit em sic a boetio q interpretatio est vox p se
scians aliqd siue sit nomē siue verbum siue oratio siue enūciatio. Et dñs
albertus definit eam sic. Interpretatio est expositio rei p oēm modū quo ex-
poni pōt siue in pre siue in toto siue vtr siue piculariter siue finite siue inf-
nite siue vna oratōe siue nō vna.

Arguit Enūciatio est hic subiectū. ergo nō interpretatio. Ans-
piz. qz omia q hic pnsiderant attribunt enūciatōi.
Solutio q nō oia q in hoc libro determinant pueniunt enūciatōi. fm
q enūciatio est. et ergo enūciatio sit bñ subiectū pncipalitatis istius scie
seu id de quo potissime est ista scia. tñ melius inscribitur iste liber de inter-
pratōne tanqz de subiecto qz de enūciatōne

Querit Quō diuidit iste liber. Solutio pma sui diuisione
diuiditur in duos libros ptales. In quoz pmo de cerē
minatur de enūciatōne fm se et ptoz suis et vna pnter q est oppositio.

Pri-

In secūdo vero
vidit in tres tra-
ctādo de ipsa enū-
ciatōe. Primus er-
partibz remone-
dinem dicendo
Unde pmo p-

Qu-

Quam pmo op-
ea quid nega-

Quod sic ex-
in pncipio istius
pbi supple que
firmatio) que si-
ter pnter) qu-
oratio sup) que

Al-

Albertus
istincta a grā
p quā efficiūtur
Quod si dicat n-
nam qz hic agi-
onē. Solo licet
tellectū nostrū
nus pncipale
pbo. qz reduc-

Qu-

hic determi-
tio est plen-
negationem
nūtur hic affir-

Al-

Albertus
carbe
ta sicut affir-
p affirmatōem
merari. Et rō
tenet enūciatōe
demonstratōe
de enūciatōe

Qu-

Primi perihermenias

In secundo vero determinat de alijs proprietatibus eius. Primus liber subdividitur in tres tractatus. In primo determinat de partibus enunciationis. In secundo de ipsa enunciatione. Et in tercio de passione enunciationis que est oppositio. Primus tractatus habet quatuor capita. In quorum primo determinat de partibus remotis enunciationis. Et dividit in duas partes. quia primo ponit ordinem dicendorum siue modum procedendi. In secunda persequitur intentum. Unde primo ponit istam propositionem perhemiale.

Propositio perhemialis

Primum oportet constituere quid sit nomen et quid verbum. postea quid negatio et affirmatio. et enunciatio. et oratio

Et sic exponi (oportet). i. necessarium vel expediens est (primum) id est in principio istius scilicet (constituere). i. definire seu declarare (quid sit nomen et quid verbum) supple que sunt partes integrales enunciationis (postea quid negatio et affirmatio) que sunt partes subiective siue species eius. Et supple deinde oportet constituere (quid sit enunciatio) de qua hic principaliter intendit (et quid oratio) supple que est genus enunciationis

Ad Nomen et verbum sunt constituta a grammatico. quod non oportet ea hic constituisse. sicut de ista propositio. Solo. licet nomen et verbum sint bene constituta a grammatico ad sciendum. non tamen sunt constituta logica constitutione per quam efficiuntur partes enunciationis.

Et si dicat nomen et verbum sunt incomplexa. quod de eis non debet hic determinari. quia hic agit de his que regulant intellectum nostrum in secunda eius operatione. Solo. licet in hoc libro principaliter determinet de his que regulant intellectum nostrum in secunda eius operatione. per tamen de alijs bene determinari minus principaliter. in quantum ad principale consideratum reducitur. et sic est de nomine et verbo. quia reducitur ad enunciationem sicut partes integrales ad suum totum

Queritur Quare in ista propositione perhemiali preponitur negatio affirmationi. Solo. alter. quia ratio illius est. quia prius intendit hic determinare de enunciatione cuius principalis passio est oppositio. sed negatio est complementum oppositionis. quia licet oppositio sit inter affirmationem et negationem equaliter. tamen non completur nisi in negatione. et ergo negatio preponitur hic affirmationi

Ad Sicut enunciatio dividitur in affirmationem et negationem. ita dividitur in categoricam et hypotheticam. ergo illa membra fuissent hic enumerata sicut affirmatio et negatio. Solo. quia enunciatio categorica satis innuit per affirmationem et negationem. sed enunciatio hypothetica non debuit hic enumerari. Et ratio est. quia illa non habet necessitatem absolutam sed necessitatem dependentem ex necessitate suarum partium. Et ergo quia iste liber finaliter ordinatur ad demonstrationem ad quam requiritur absoluta necessitas. ideo hic non fit sermo de enunciatione hypothetica

Queritur Quare enunciatio preponitur orationi in propositio ista perhemiali. cum tamen oratio sit genus enunciationis. Solo. licet enunciatio

Reparationes

Oratio sit genus enunciationis. et p[er] p[ri]ncipal[em] p[ar]t[em] ea s[un]t f[un]ctio ordinis nature et simplicit[er].
ter. t[er]m[in]u[m] enūciatio hic preponitur s[un]t ordinis intentionis ad innuendū q[uod] enū-
ciatio sit hic p[ri]ncipal[em] interea existens subiectu[m] p[ri]ncipalitatis cui[us] p[ri]ncipia
et passiones in hoc libro determinantur

¶ Pars executiva

¶ Sūt ergo ea que sunt in voce earū q[ue] sunt in aīa passionu[m]
note. et ea que scribūtur eorū que sunt in voce

Querit[ur] Q[uo]do docet p[ri]ncipal[em] p[ar]t[em] in p[re] executiva p[ri]mo constituere seu
definire. scilicet res que hic subintelliguntur passiones aīe seu
m[en]tis. Solo. anteq[uam] assignet definitioes p[ri]mo inuestigat membra ponēda
in definitioib[us] eorū. Unde inuestigat tria membra. Primum est vox f[er]rativa.
Secūdu[m] est vox f[er]rativa ad placitū. Et tertiū vox incomplexa.

Querit[ur] Q[uo]do inuestigat p[ri]mū membru[m]. Solo. p[er] ista p[ro]p[ri]etatem
Sūt g[en]e[ra]l[ia] et c[on]creta. q[uod] d[icitu]r sic exponi (ea q[ue] sunt in voce) .i. voces
f[er]rativę que sunt in voce sicut sp[eci]es in genere (sunt note) .i. signa (eaz[us] passio-
nū) .i. p[re]ceptu[m] (q[ue] sunt in aīa. et ea que scribūtur) .i. scripta sunt note (eorū
que sunt in voce) .i. vocū f[er]rativā.

Querit[ur] Quot rangūt[ur] in ista p[ro]p[ri]etate Solo. quatuor. p[er]
ordinē. scilicet res que hic subintelliguntur passiones aīe seu
p[re]ceptus. voces. et scripta. Que sic d[icitu]r. q[uia] res sunt signata t[er]m[in]o. q[uia] f[er]rat[ur] p[er]
p[re]ceptus et nihil aliud f[er]rat. et scripta sunt signa t[er]m[in]o. q[uia] f[er]rat[ur] voces. sed p[er]
nihil aliud f[er]rat. p[re]ceptus vero et voces sunt signa et signata simul resp[ec]tu
duer[us]orū. p[re]ceptus e[ss]e sunt signa rerū et signata vocū. et voces sunt signa
na p[re]ceptu[m] et signata scriptorū. Ibi e[ss]e notandū est q[uod] inter ista quatuor p[ar]t[em]
esse duplex ordo. vnus in f[er]rando. et sic scriptū est p[ri]mu[m]. deinde vox. t[er]cio
p[re]ceptus. et quarto res ad extra. Alius est ordo in essendo. et sic contra res
ad extra est p[ri]ma. deinde p[re]ceptus. t[er]cio vox. et vltimo scriptū.

¶ Voces f[er]rat[ur] res. ergo male d[icitu]r in ista p[ro]p[ri]etate q[uod] f[er]rat[ur] passiones aīe
vel p[re]ceptus. Aliis p[ro]bat[ur]. q[uia] illud f[er]rat[ur] p[er] vocem cuius intell[ectus]
ctus p[ro]stituitur. sed p[er] vocem. placitū nō p[ro]stituit intellectus passionis aīe sed
re. ergo. Et hoc p[ro]firmat p[er] Aristotelem. p[ri]mo elenchorū. vbi dicit q[uod] res ad d[is]t[incti]o-
putationē ferre nō possunt. ideo nō ibi p[ro]b[atur] v[er]it[as]. et nō d[icitu]r p[er] p[re]cep-
tu[m]. Solo. q[uod] dupl[ic]iter aliqd[am] f[er]rat[ur] p[er] vocem. Vno m[od]o imediatē et tanq[uam]
f[er]ratum min[us] p[ri]ncipale et quo. et sic p[er] vocē f[er]rat[ur] p[re]ceptus. Alio m[od]o me-
diatē et tanq[uam] f[er]ratum p[ri]ncipale et quod. et sic p[er] vocem f[er]rat[ur] res ad extra.
p[ri]mo m[od]o de voce loq[ui]tur hic p[ri]ncipal[em] in ista p[ro]p[ri]etate. sed secundo m[od]o loq[ui]tur de
ea secūdo elenchorū. et alibi v[er]o p[re]tendit argumentū.

¶ Contra. ex isto sequer[etur] q[uod] om[n]is vox f[er]rativa esset equiuoca. sed hoc est
falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela p[ro]bat[ur]. q[uia] f[er]rat[ur] plura. scilicet rem
et p[re]ceptum que in nullo vno p[ro]ueniunt Solo. ad hoc q[uod] aliqua vox vel
dictio dicat equiuoca nō sufficit q[uod] plura f[er]rat. sed q[uod] plura f[er]rat equaliter et d[is]t[incte]
u[er]is actib[us] f[er]randi. sed sic nō est in p[ro]posito. q[uia] vox f[er]rativa vno et eodē act[us]

¶ In f[er]randi et etia[m] v[er]it[as]
capale et quod et
v[er]it[as] q[uod] v[er]it[as] p[ro]p[ri]et[as]
vel rem conceptu[m]

Querit[ur]
re nō eedē sunt
Sed quia poss[unt]
anime et res. A
na sunt idem ap[ud]
passiones anime
est cōceptus. O
p[ro]p[ri]et[as] sui est q[uod]
innare nō est p[re]
voces f[er]rativę ad

Querit[ur]
p[re]ceptus sunt fun-
f[er]rat[ur] in anima p[er]
ta ergo p[re]ceptus
l[ic]etudines natura-
formitans. sed va-
omnes sed alia et
eedem vnde alia
as habet hebreu[m]

¶ Ita
tur q[uod]
mo potest dup-
est eadē apud
q[uia] homo nō

¶ Aī d[icitu]r
scien-
peus non sunt
pa possunt esse d[is]t[incte]
completi sunt
tur in p[ro]posito
pleta iudicia

Querit[ur]
v[er]it[as] in aīa
et incomplexa
completa. ita
plura comple-

Primi perihermenias.

tu fecandi z etiā vnica impōne fecat rem z pceptus. rem tanq̃ fecatum p̃n
cipale z quod. et pceptum tanq̃ fecatum minus p̃ncipale z quo. vel posset
dici q̃ vox proprie non significat rem z conceptum sed rem sub conceptu
vel rem conceptam

Queris Quō phus inuestigat secūdu membrū ponendū in des
finitōe nois z verbi Solo dicit sic. q̃ quēadmodū litte
re nō eedē sunt apud omēs hoies. ita nec voces eedem sunt apud omnes
Sed quia posset aliq̃s dubitare quō tūc habent se cōceptus seu passionēs
anime z res. Ad hoc r̃ndet phus z dicit q̃ pceptus quorū voces sunt sig̃
na sunt idem apud omēs homines z res etiam que fecant per pceptus seu
passiones anime eedem sunt. Et quia posset aliq̃s querere cōsequēter q̃d
est cōceptus. Dicit phs q̃ de illis dictum est in his que sunt de aia. ad est
p̃positū suū est q̃ de illis velit determinare in libro de aia. q̃z de illis deter
minare nō est presentis negotij. sed altioris. Ex istis ergo p̃z quō aliq̃s
voces fecatiue ad placitū q̃ nō fecant idem apud omēs hoies.

Queris Que est rō diuersitatis quare pceptus sunt q̃dē apud
omēs hoies z nō voces nec littere Solo nō est ista. q̃z
pceptus sunt similitudines naturales ipsarum rerū. q̃z sunt impressiones
facte in anima p̃formiter a rebz ad extra. sed natura est ad vnū determina
ta. ergo pceptus sunt idem apud omēs. sed voces z littere non sunt simi
litudines naturales. nec fecant ipsas res vel conceptus ratione alicui⁹ cōs
formitatis. sed ratione humane institutionis. et quia illa non est eadē apud
omnes sed alia z alia apud diuersos. ergo etiam voces z littere non sunt
eedem vnde alias voces z litteras habet grecus. alias habet latinus. z ali
as habet hebreus

R̃. Ista vox homo est eadem a quocūq̃s proferatur. ergo male dicit̃
tur q̃ voces non sunt eedem apud omnes Solo. illa vox ho
mo potest dupliciter p̃siderari. Vno modo vt res quedam est. z sic tene
est eadē apud omnes. Alio mō in rōne signi. z sic nō est eadē apud omēs
q̃z homo nō idem apud omēs significat.

R̃. Diuersi habent de eisdem rebz diuersas scientias z iudicia. sed
scientie z iudicia de rebz sunt per pceptus. ergo videtur q̃ conce
ptus non sunt q̃dē apud omnes Solo. q̃ licet scientie z iudicia p̃plex
ia possint esse diuersa de eisdem rebz. tamen conceptus simplices et ins
complexi sunt semper idem apud omnes. vnde per conceptus intelligunt̃
tur in proposito simplices conceptus z non conceptus complexi vel com
plexa iudicia

Queris Quomodo inuestigat phus terciū membrū ponendū
in definitione nominis et verbi Solo. dicit q̃ quem
admodū in aia est duplex intellectus. quidam sc̃z sine vero. z falso qui vo
catur incomplexus. et quidam cum vero z falso qui vocatur conceptus
complexus. ita etiam duplex est vox significans talem conceptum. sc̃z inco
plexa z complexa.

Reparatiões

Queris Quod est correlatiū qđ infer pñus ex hoc. Solo. in
fert qđ noia z pñba sunt intellectui simplici qui est sine ve
ro z falso proportionata. i. noia z verba sunt voces incōplexe z fiant simpli
ces pceptus intellectus sine vero z falso. Et hoc probat p locum a maior
quia si nomen fm se sumptū esset pportionatur intellectui pponenti z diuis
denti qui significat cum vero z falso. hoc maxime esset verū de noie pposi
te figure sed hoc non. quia hucocernus est nomen pposite figure. z tñ non
significat verum vel falsum nisi addatur esse vel non esse simplr vel fm tē
pus. ergo seqtur qđ multo minus nomē simplicis figure dñ fcare cum vero
vel falso. et p psequens omne nomen z verbum est pportionatum intellect
tui simplici qui est sine vero z falso

Queris Quare dicit ibi nisi addatur esse vel nō esse simplr vel
fm tempus Solo. qđ dictū est qđ in simplici z incom
plexa voce nō pñt verū vel falsum fcar. ergo necessariū est qđ nomini adda
tur aliquod pñdicatū z hoc fcat esse vel nō esse simplr vel fm tēpus. Sim
pliciter quidē quādo inest subiecto fm seipsum z semper. sicut patz dicen
do. homo est animal. Et fm tempus quādo subiecto addit pñdicatū qđ
non pñnit subiecto semp sed pñtinget pñ aliquo tpe z aliquo nō. vt pñz
dicendo. hō currit. et sic exponit dñs Albertus illa verba Aristote. z dñ qđ
ille sit melior intellectus textus

Queris Quor diuisiones vocis possunt elici ex dictis Solo
qđ tres. Prima est diuisio vocis in fcatuā z nō fcatuam
Et illa elicitur ex pñma parte textus in qua dñ. Sunt ergo ea que sunt in
voce earum que sunt in anima passionū note. ¶ Secūda est qđ vocū signifi
catuāz alia est significatiua ad placitū. alia naturaliter. et illa trahit ex
alia parte quādo dñ. Et quēadmodū nec littere omnibz eedem sunt sic nec
eedem voces. ¶ Tercia est diuisio vocis fcatue ad placitū in pplexā et in
incōplexā. que trahitur ex textu postea vbi dñ. Est autē quēadmodūz
in anima zc. Et de istis diuisionibz et definitionibz membrorum multa pla
ne satis habentur apud Petriū hyspanū

¶ Secūdū capitulum.

¶ Nomen ergo est vox significatiua ad placitū sine tpe zc.

¶ In hoc secūdo caplo determinat pñus de pñma parte enūciationis scilz
de noie. qđ sit subiectū in enūciatione. Et diuiditur in tres partes. In pñ
mapte ponit definitōem nois In secūda determinat eā Et in tertia remo
uet quedā a pñsideratōe dyalectici

Queris Quare pñus pñus determinat de noie qđ de verbo.
Solo. rō illius est. qđ id de quo aliquid enūciat pñus
est eo qđ enūciatur de alio. sed nomen est illud de quo aliquid enūciatur et
verbum id quod enūciatur de alio. ergo nomen est ante verbum. et p pñs
quens pñus etiam pñus determinat de nomine qđ de verbo. Preterea ens
est ante esse. sed nomen habet se vt ens. qđ fcat p modum substantie a qua

Quam
egreditur actus z
actus qui a substan
Ar. Forme
forme z
men Solo. he
generatōis ecōtr
philosophus.

Querit
Et in illa definiti
tiam vocis nō de
quid interpretari
differentiā vocis
qđ ille etiam nō su
pone dñ ad differe
dunt. cuius nulla
eius partes sepa

Ar. Bulla
ra noie
nois nō ponitur
car qđ in definitiō
duplex materia.
possit pñdicari de
tertia artificialis.
vox est materia
strumento. ergo
ens quod sit
artificialis ipñu
eena natural

Ar. No
fir lig
est significatiua
Solo. qđ ex
ex non fcatuū
posito. qđ licet
quā pñone
Ar. Vox
ab ista
nomen. qđ pñ el
ba Solo. nō
fcatu enūciat
pñma vñs no

Primi perihermenias

greditur actus et verbum habet se ut esse. quia verbum significat per modum actus qui a substantia egreditur. ergo.

¶ Forma est ante materiam. sed verbum in enunciatione habet se per modum forme et nomen per modum materie. ergo verbum debet precedere nomen. Solo. licet forma sit ante materiam secundum viam perfectionis. tamen secundum viam generationis e contra materia est ante formam. et illum ordinem observat hic philosophus.

Definitio nominis

¶ Queritur Quid est nomen. Solo. nomen est vox feciua secundum placitum sine tempore cuius nulla pars est feciua separata

Et in illa definitione ponitur vox loco generis. Et feciua dicitur ad differentiam vocis non feciue. quia talis non est nomen. eo quod per eam non potest aliquid interpretari vel enunciari. ut bu ba bass bilitrix. Ad placitum dicitur. ad differentiam vocis fecantis naturaliter. sicut sunt voces brutorum animalium quia ille etiam non sunt nomina propter eandem causam iam dictam. Sine tempore dicitur ad differentiam verbi quod significat cum tempore. Et finaliter additur. cuius nulla pars separata aliquid significat. ad differentiam orationis cuius partes separatim aliquid fecant.

¶ Nulla materia potest predicari de suo materiato. sed vox est materiaria nominis. ergo non potest predicari de nomine. Solo. quia vox in definitione nominis non ponitur ut materia sed ut genus. Unde dicit albertus. Si quis dicat quod in definitione nominis vox ponatur ut genus non errat. Vel potest dici quod est duplex materia. scilicet naturalis et artificialis. iam licet materia naturalis non possit predicari de suo materiato. quia illa est altera pars proposita. tamen bene materia artificialis. quia illa est tota substantia sui materiati. et sic est in proposito. quia vox est materia artificialis nominis. Et si dicatur. vox format naturalibus instrumentis. ergo est naturalis. Solo. licet vox sit bene ens naturale. quia est ens quod fit naturalibus instrumentis. tamen non est materia naturalis sed artificialis ipsius nominis. Et simili licet lignum sit ens naturale. non tamen est materia naturalis sed artificialis ipsius scammii.

¶ Nomen non est vox feciua. Probat assumptum. quia ex non feciuis non fit significatiuum. sed nomen proponitur ex non feciuis. ergo nomen non est significatiuum. Minor patet. quia nomen componitur ex litteris et syllabis.

Solo. quia ex non feciuis simpliciter actu et aptitudine non fit feciuium. sed tamen ex non feciuis actu. feciuis tamen potentia bene fit feciuium. et sic est in proposito. quia licet littere et syllabe actu nihil fecant. fecant tamen aptitudine in quantum proponuntur earum ad invicem fit feciuium.

¶ Vox non feciua potest esse nomen apud dialecticos. Et male excluditur ab illa definitione. Quis probatur. quia bu est vox non feciua et tamen potest esse nomen. quia potest esse subiectum enunciationis. ut patet dicendo bu est vox dissyllabas. Solo. non oportet subiecta enunciationum semper esse nomina. quia proba potest esse subiecta enunciationum. ut patet dicendo servare deo est regnare. scilicet satis est quod supponantur vice nominum. Vel potest dici quod vox non feciua sicut bu vel ba potest bene

Reparationes

esse subiectū pponis. sed nō pōt esse subiectū enūciatōis

Ar In ista definitione ponit particula negatiua. q̄ nō est bona. An̄s pbat. qz dī sine tpe Solo. qz p illā particulā negatiuā datur intelligi vna affirmatio vel vna p̄cula affirmatiua que est qz nomen fecit re suā p modū habitus z q̄tis. z nō p modū fluxus z fieri sicut p̄bū

Ar Nomen fecit cū tpe. q̄ male ponit in illa definitōe sine tpe. An̄s pbat. qz annus dies mensis sunt noia z fecant cū tempore. Solo qz nomen fecit tene tēpus sed non fecit cū tpe Un̄ dīna est inter fecare tēp et fecare cū tpe. Nam fecare tēpus est ex p̄cipali fecato importare tēpus vt annus dies zc. Sed fecare cū tpe est p̄ter p̄cipale fecatū p̄notare aliquam certam dīnam t̄pis. vt amo lego zc. Amo em̄ p̄ter p̄cipale significatum quod est actus amandi p̄notat p̄sens tempus. quia significat actū amādi fieri in p̄senti tempore

Querit Circa secūdam partē capli. quō p̄bus in textu declarat p̄dictam definitionem nominis Solo. declarat eam p̄cipue quo ad duas p̄culas. p̄mo quo ad vltimā p̄culaz. que dicit qz p̄tes nois separate nihil fecant. Secūdo quo ad illaz particulā qua dī qz nomen est vox fecatiua ad placitū

Querit Quō ostendit p̄bus qz p̄tes nois separate nihil fecant. Solo p locū maiori. qz si partes alicuius nois separate aliqd fecarent maxime esset hoc verum in noie cōposite figure. sed hoc nō. ergo partes nois nihil fecant separate. Minorem probat exemplariter de illo nomine p̄posite figure equiferus. qz hec pars ferus per se nihil fecat queadmodū fecabat in toto z queadmodū fecat quando est pars hui⁹ orationis que est equus ferus. ¶ Sed quia posset aliquis dubitare an tūc eodem modo dicendū est de partibz nominis composite figure z simplicis figure Ad hoc respondet p̄bus et dicit qz non. qz in nominibz simplicis figure partes nullo mō sunt fecatiue. neqz s̄m veritatem neqz s̄m apparenā Sed in noibz p̄posite figure p̄uis partes nihil fecant volūt tñ aliqd fecare. s̄m apparenā. quia sunt dictiones.

Querit Quare dī qz p̄tes nois p̄posite figure separe nihil significant quemadmodū fecabant in toto Solo. qz licz partes taliz nominū separate a suis totis fecant aliquid vt sunt quedam dictiones per se. nō tamen fecant aliquid vt partes. Et rō illius est. qz significatio nō est data partibz sed toti nomini. licet em̄ aliquādo nomen imponat pluribz tñ omne nomen est impositum ad fecandū vñ simplicem p̄ceptū vnius rei. Et ergo in noie p̄posite figure vna pars nominis non fecat vnā partē p̄ceptionis. z alia pars aliā partem. sed oīnes partes simul iūcte fecant vñ p̄ceptum vnius rei ad quam fecandam totum nomen est impositum. Et simile huius dat Alterius de volatu. quia sicut volatus nō puenit aut gratia vnius ale tñ. nec gratia alterius tñ. sed cōuenit toti aut gratia vtriusqz simul. ita etiā prima pars fecationis non conuenit p̄me p̄ti nois p̄posite figure z secūda pars secūde. sed toti nomini puenit totū fecat

Pu

eum. Exempli
pars eius fecit
qualitate ferre
ta nō fecit ferri
rate nihil fecant

Quer

qz nomen non
nomen fecit
ceptus nisi ad
do qz solum illi
um. z tñ nō sū
sequitur qz non

Ar Si nō

et h
minis est vari
ad placitum p̄
totas apud

Quer

rum z volūt
atum hoc eorū
stiens institū
ideo dī nomē

Quer

mina infinita

Quer

impositum
er negati
rio negati
men infinitu

Quer

stantia infinita
sunt duo. scz
est impositio.
manum. vel
ita est indete
quentem illa
tugo addi

Primi perihermenias

tum. Exempli gratia hoc nomen equiferus non est impositum ad hoc ut una pars eius fecit equum et alia feritatem. sed totum nomen impositum est equo a qualitate feritatis immixte nature equine. et quia illa pars ferus separata non fecit feritatem ut immixtam. ideo per hoc quod dictum fuit. scilicet quod partes separate nihil fecerunt sicut fecerunt in toto

Queritur Quomodo ostenditur prius quod nomen fecit ad placitum Solo. quod nomen non fecit naturaliter. ergo fecit ad placitum. Et quod nomen non fecit naturaliter. hoc probatur prius dupliciter. Primo quod tunc solus nomen fecit quando est nota alicuius preceptus. sed non est nota alicuius conceptus nisi ad placitum instituentis. ergo nomen fecit ad placitum. Secundo quod somniulaterati ferarum fecerunt passiones talium ferarum. scilicet iram vel gaudium. et tamen non sunt nomina. et hoc apparet. quod fecerunt illas passiones naturaliter. sequitur quod nomen non fecit naturaliter

Respondetur Si nomen fecerit ad placitum sequeretur quod fecitio nominis posset variari. et hoc videtur inconueniens. ergo. Sequela patet. quod placitum hominis est variabile Solo. quod nomen non fecit ad placitum cuiuscumque. sed ad placitum primi instituentis. et hoc placitum non variatur. sed manet eius auctoritas apud omnes posteriores suo placito se conformantes

Queritur Quare nomen magis dicitur significare ad placitum primi instituentis quam ad voluntatem Solo. dicitur est inter placitum et voluntatem. voluntas enim incipit ab intra et terminatur ad extra. sed placitum hoc e contra incipit ab extra et terminatur ad intra. quod ergo prius instituit nomen ad fecandum motus aliqua proprietate rei ad extra ideo dicitur nomen magis fecerit ad placitum quam ad voluntatem

Queritur Circa terciam partem capituli. que sunt illa que remouet prius a definitione nominis Solo. primo remouet nomina infinita. secundo nomina obliqua

Queritur Quomodo remouet nomina infinita Solo. dicitur illud nomen non homo non est nomen apud dialecticum nec est impositum est nomen apud logicum quo possit nominari. Et quia propter negationem ibi positam posset aliquis putare quod tale nomen esset oratio negativa. dicitur prius quod nec est oratio nec negatio. sed potest vocari nomen infinitum

Queritur Quid est nomen infinitum. Solutio. nomen infinitum est cuius quantitas determinata est ablata et derelicta est substantia infinita. Pro cuius intellectu est norandum. quod in quolibet nomine sunt duo. scilicet substantia cui nomen imponitur. et qualitas a qua nomen est impositio. Exemplum. ut hoc nomen homo valet tantum sicut ens humanum. vel ens habens humanitatem. ibi ens significat substantiam. et illa est indeterminata et infinita. et humanum denotat qualitatem distinctam illam substantiam seu ens quod est homo ab omnibus aliis. quando ergo additur tali nomini negatio infinitas per positionem dicendo non homo

Reparationes

illa negatio aufert qualitatem determinatam a suba z derelinquit subam indeterminatam z infinitam. vii nō homo tm̄ valet sicut ens nō humanus vel ens nō habens humanitatem

Querit Quotuplex est negatio Solo. triplex. scz negatio negans. priuans. et infinitans. Negatio negans est malignantis nature quicquid post se inuenit hoc totū destruit z oppositū eius inducit. et ista negatio cadit supra copulam totius ppōnis z diuidit p̄dicatū a subiecto. Et vocatur negatio p̄dictionis que nihil ponit vel relinquit. sed dicit tam de ente q̄ de nō ente. et ergo inter affirmatiōem z istam negationem nō est aliqd mediū. nec intrat etiā ista negatio ppōnem cum eo cui additur. sed manet libera. Negatio vero priuans est que tollit habitum z derelinquit subiectū cum aptitudine. Et qz ista negatio ponit affirmatiōnem subiecti z eam includit. ergo nō potest dici de nō ente sed tm̄ de ente. Unde inter istam negatiōem z suam affirmatiōem cadit medium p̄ abnegationē. sicut em̄ dicitur de lapide q̄ nec est videns nec cecus. ita etiam dicitur q̄ lapis nec est iustus nec iniustus. z ita negatio intrat p̄positionem cum dictione cui adiungitur. Sed negatio infinitans est que negat hoc quod est determinatum z relinquit hoc qd est infinitū z indeterminatū. et sic ista negatio non cadit supra copulam diuidendo p̄dicatum a subiecto. sed intrat p̄positionem cum dictione cui adiungitur. et in illa virtus sue maluole nature consistit. et sicut dicit aristoteles. dicitur tam de ente q̄ de nō ente. z sic dicitur negare nōis qualitatem. id est. ppriam eius p̄catōem. que est sicut differentia qualificans ipsum z relinquere substantiā infinitam. id est ens indeterminatē z transcendenter acceptum quod presupponit intellectui omnium aliorū. qz p̄mū qd cadit in intellectu est ens. vt dicit Avicenna.

Querit Utrum nomen infinitum aliquid ponat vel relinquat Solo. q̄ duplicia sunt nōia infinita. quedam sunt substantiua et quedam sunt adiectiua In nōibz substantiuis negatio infinitas nihil ponit vel relinquit Et rō illius est. quia in nōibz substantiuis qualitas non est a substantia realiter distincta. et ergo ablata ibi qualitate etiam auferetur fm̄ rem substantia. et ita nihil manet de tali nomine in rerum natura. Sed adiectiua sunt duplicia. quedam sunt substantiua. vt rationale. sensibile. animatum. et de illis idem est iudicium sicut de substantiuis. Alia sunt accidentalia vt album nigrum zc. et in illis negatio infinitans aliquid relinquit in rerum natura. Et ratio est. quia in illis nominibz qualitas est realiter distincta a substantia z ei superad dicitur. et ergo ablata qualitate non necessario negatur vel auferitur substantia. vt cum dicitur non album. valet tm̄ sicut ens non habens albedinem. ibi em̄ ens ponit in rerum natura

Ad Omne nomē infinitū aliqd relinqt. Istud dictū est falsum. Antecedens probatur probatur ex definitōe eius in qua dicit. z derelinquit est substantia infinita Solo. q̄ in omni nomine infinito relinquit substantia infinita. sed non in rerum natura. quia in nominibz substantiuis nō manet substantia nisi in apprehensione. In adiectiuis autē manet aliquid existens in rerum natura. z hoc est qd querunt dubium

Querit potest priuari. vniuersali. p̄tina. Et p̄pter defectū bonū non possit. Secunda c.

Querit similia non sunt obliqua quia obliqua ita ita. Ergo m̄. Solutio. m̄ orōne in qua terminatur z sic nō. Et sic accipit. dicit consistere eodem modo accipit et falsum. z hoc in minimis nōia infinita vere vel fa.

Querit ueniunt nōia ceterius fuit potest. Sed in hoc est falsa. Sed si sit falsa vt si sit ex isto passio presupponit

Verbum nihil extrahit. In hoc est ratio scz prima definitio remouet quod

Querit que de

Primi perihermenias

Queritur An omne nomen possit infinitari. **Solutio** q non solum illud qd habet qualitatē finitā z determinatā quā potest priuari. vñ due conditōnes requiruntur ad hoc q aliqd nomē possit infinitari. Prima est q in tali nomē significet qualitas determinata z finita. Et ppter defectū istius conditōnis transcendentia sicut ens vñ vcz bonū non possunt infinitari nec signa vñ vel particularia.

Secunda conditio est q tale nomen non sit negatiuū vel scilicet infinitatū

Queritur Quō remouet pñs noia obliqua a definitōne nominis. **Solutio** dicit q cathonis cathoni z quercus sunt similia non sunt noia sñm dyalecticū sed sunt casus noim. id est sunt noia obliqua quia obliqui cadunt a rectitudine q est in alijs noibz.

Ad Noia infinita z noia obliqua possunt esse subiecta enuntiatiōnis ergo male remouet ea pñs a definitōne nois z cōsideratōe dyalectici. **Solutio** q enuntiatio capis dupliciter. Uno modo cōter. p omni orōne in qua enuntiatur aliqd de aliquo siue hoc sit determinate siue indeterminate z sic noia infinita z obliqua possunt tene esse subiecta enuntiatiōnis. Et sic accipit etiā enuntiatio a pñs scō huius vbi dicit q ois enuntiatio debet constare ex noie z pñs vel ex inominabili id est ex noie infinito. Alio modo accipit enuntiatio pñs p orōne in qua determinate enuntiatur vcz vñ falsum. z hoc modo accipit enuntiatio hic z sic excluditur a definitōne nominis noia infinita z obliqua quia de illis nō potest determinate aliqd enuntari vere vel falsē.

Queritur Quō compar pñs noia obliqua z recta ad inuicem penes cōuenientiā et dī. m. **Solutio** dicit q in hoc conueniunt noia obliqua et recta q eoz est eadem rō vel definitio scz q iam superius fuit posita qñ dictū fuit. Nomē est vox significatiua ad placitū rē. Sed in hoc differunt q si noī recto addat est fuit vel erit sic orō vera vel falsa. Sed si nomini obliquo addatur est fuit vel erit nō erit oratio vera vel falsa vt si sic dicat cathonis est vel non est non est oratio vera vel falsa. Et ex isto passu textus phi trahitur illa cōmunis auctoritas verum z falsum presupponunt sibi congruū z incongruū.

Capitulum terciū de verbo

Verbum autem est qd consignificat tempus cuius pars nihil extra significat

In hoc tercio capitulo determinat pñs de secūda parte integrali enuntiatiōnis scz de verbo. Et diuiditur in tres partes principales. In quarū prima definit verbū. In secunda declarat definitōnem verbi. Et in tertia remouet quedam a definitōne verbi.

Definitio verbi

Queritur Quid est verbū. **Solutio** verbū est qd consignificat tempus cuius pars nihil extra significat z est semp nota eoz que de altero dicuntur.

Reparationes

Queritur Quod declarat phus illa definitiōem. Solo primo declarat eam quo ad primā particulam qua dicit q verbum consignificat tempus. scdo quo ad terciā q dicit q est semper nota eorum que de altero dicuntur.

Queritur Quod ostendit phs q verbum consignificat tempus. Solo hoc ostendit exemplariter quia cursus est nomen et currit verbum et non differunt in significato sed solum in consignificatione quia scz currit consignificat tempus eo q significat nunc esse. cursus vero non consignificat tempus. qd verbum consignificat tempus.

Queritur Quod ostendit phs q verbum semper est nota eorum que de altero dicuntur. Solutio tali ratione. quia illud quod est nomen et currit verbum et non differunt in significato sed solum in consignificatione quia scz currit consignificat tempus eo q significat nunc esse. cursus vero non consignificat tempus. qd verbum consignificat tempus.

Queritur Quod debet hoc intelligi q verbum est semper nota eorum que de altero dicuntur. Solo hoc debet sic intelligi. q verbum est signum illius q predicatum dicit de subiecto. qd verbum fecit compositionem qua qualiter predicatum tam subale q accidentale ad subiectum retorquetur in signum cuius verbum semper ponit a preedicato nisi transiret in unum nomen. sicut fit in verbis infinitiui modi. ut patet de hoc legere est bonum.

Ad Nomen est sepe predicatum. q male dicit q verbum semper ponit a parte predicati. Ans patet dicendo homo est animal homo non est alius. Solo q duplex est predicatum scz formale et materiale. Nam nomen est bene predicatum materiale quicquid. sed verbum semper est predicatum formale. quia solum verbum includit compositionem qua predicatum materiale retorquetur ad subiectum cui inest et de quo dicitur.

Queritur Quare phus in definitiōe verbi non ponit illas particulas vox significatiua ad placitum sicut in definitiōe nominis. Solo Alteri q illas particulas supponit phus notas ex definitiōe nominis. quia nomen et verbum generaliter in illis particulis conueniunt. Sed alias particulas in quibus verbum a nomine distinguit illas ponit. Et si querat quare tunc ponit illam particulam cuius pars extra nihil significat cum tamen in illa etiam nomen et verbum pueniant. Solutio q illa particula ponit phus ad remouendum dubium. Quia ex quo dixit q verbum est nota eorum que de altero dicuntur et includit in se quandam compositionem possit videri alicui q partes eius separe possent aliquid significare sicut partes orationis. et ergo ad hoc remouendum dicit cuius pars extra nihil significat.

Queritur Que sunt illa que remouet phus a definitiōe verbi et a consideratione dyalectica. Solutio primo remouet verba infinita. secundo verba obliqua.

Primo
Queritur
lecti. quia licet
tamen non sunt
sed dicuntur in

Queritur
actus generalis
mine reperunt
fit nominis imp
generalis et acci
stantiū est. Sp
go in nomine ne
nam infinitam.
relinquit infiniti
dicitur libi negati
currens.

Queritur
Prima est qd tal
tū in sua tran
Secunda est
Tercia est qd
me et secunde per

Queritur
q aliquis verbum
finitum et ac
nerali separa
nitum acti
actus gene
positum no

Ad
sequi
tur subiectum
phatorem d
quo sibi add
gatio infinit
sua ad actum
no non sunt
tus verbo p
me quia vel
vnu rigo l

Primi perihermenias

Queritur Quod remouet plus verba infinita. **Solutio** dicitur quod non currit non laborat et similia non sunt verba finis dilectionis. quia licet consignificet tempus et sint note eorum que de altero dicuntur tamen non sunt verba specialiter dicta quia eis non est nomen impositum sed dicuntur infinita quia equaliter dicuntur de ente et non ente.

Queritur Quid est verbum infinitum. **Solutio** verbum infinitum est cuius actus specialis est ablativus et derelictus est actus generalis infinitus. Pro cuius intellectu est notandum quod sicut in nomine reperiuntur duo scilicet substantia cui nomen imponitur et qualitas a qua fit nominis impositio. Ita in qualiter verbo etiam duo reperiuntur scilicet actus generalis et actus specialis. Actus generalis est qui significatur per verbum substantiuum est. Specialis qui significatur per participium vel per re verbi. Sicut ergo in nomine negatio infinitans aufert qualitatem derelinquendo substantiam infinitam. Ita et in verbo aufert actum specialem et actum generale derelinquit infinitum. Exemplum ut currit valet tamen sicut est currens quoniam ergo ad dicitur sibi negatio infinitans et dicitur non currit tunc valet tamen sicut est non currens.

Queritur An omne verbum possit infinitari. **Solutio** quod non videtur ad hoc quod aliquod verbum infinitum requiritur tres conditiones. Prima est quod tale verbum non sit transcendens. Et ergo verbum substantiuum in sua transcendentia acceptum non potest infinitari.

Secunda est quod tale verbum non sit semel infinitatum.

Tercia est quod non includat etiam certum suppositum. Et ergo verba personarum et verba excepte actionis non possunt infinitari.

Queritur Utrum verbum in enuntiatione positum possit infinitari. **Solutio** Alteri quod non. Et ratio illius est quia ad hoc quod aliquod verbum possit infinitari requiritur quod habeat actum generale infinitum et actum specialem finitum. Ita quod possit actus specialis ab actu generali separari. Sed verbum in enuntiatione positum habet utrumque actum finitum actum enim specialem habet finitum de se ut satis manifestum est. et actus generalis finitatur per etiam ergo sequitur quod verbum in enuntiatione positum non possit infinitari.

Ad Verbum potest infinitari extra positionem. ergo etiam in positione. consequentia probatur quia si verbo extra positionem infinitato preponatur subiectum tunc fit enuntiatum. **Solutio** non valet consequentia et ad probationem dicitur est quod si verbo infinitato addatur subiectum tunc eo ipso quo sibi additur amittit formam suam infinitationis et fit negatum eo quod negatio infinitans inclusa quodammodo inter partes talis verbi et ibi ligata refertur ad actum negationis. Et ergo tales positiones sub forma sue enuntiationis non sunt infinite sed negativae. quia alias omnes propositiones in quibus verbo preponeretur negatio essent dubie et semper oporteret eas distinguere. quia vel in eis negatio esset negans vel infinitans quod tamen non ad matrem usus logicorum.

Reparationes

Queris Quod remouet phs verba obliqua a definitōe verbi
sus verbi. Et rō illius est q̄ illa verba non consignant tempus p̄sens.
sed solum tempus p̄teritū vel aliud qđ copulatur ad p̄sens nunc.

Queris Que dicuntur verba obliqua. Solutio verba obliq̄
dicuntur oīa verba que sūt alterius temporis a p̄nti z al
terius modi ab indicatiuo modo. Et quo patet q̄ est duplex obliquitas
in verbo scz t̄pis z modi. obliquitas t̄pis est in omnibz illis verbis que sūt
alterius t̄pis a p̄nti. Obliquitas vero modi est in omnibz illis que sunt al
terius modi ab indicatiuo. Et ista obliquitas scz modi est maior q̄ est ob
liquitas alia scz t̄pis. Et ergo infer pe. hyl. q̄ solū verbū p̄ntis t̄pis indy
carni modi est verbū apud dyalecticū. Et rō illius est quia per solū ver
bum p̄ntis temporis potest enuntian conceptus qui est determinare ver
et falsus

Ad Per verba p̄teriti z futuri t̄pis sepe enuntiat cōceptus verus v̄
falsus. ergo hoc dictū est falsum. Solutio q̄ p verba p̄teriti z
futuri futuri temporis enuntiat aliqui verum z falsum hoc nō habet a se s̄
in q̄tum resoluūt in verbū p̄sentis t̄pis. vñ ista nō est vera. Adam fuit ni
sim virtute illius ad quā resoluūt scz adam est nisi semel verum fuisse
dicere in p̄senti adam est hec non esset modo vera adam fuit.

Queris Quod est illud dubiū qđ remouet phs circa p̄dicta.
Solutio quia dictum est q̄ semper est nota corz que de
altero dicuntur qđ solum conuenit sibi in enuntiatōe possz aliquis dubita
re an verba fm se sumpta nihil significarent. Ad hoc dubiū r̄der phus
q̄ verba fm se dicta non significant nihil. quia ipa fm se dicta sunt nomia
et aliqd significant. Et hoc sic pbat quia qui dicit vel pfert verbū fm se cō
stituit in seipso conceptum siue intellectū simplicem de aliqua re z qui aus
dit tale verbum quiescit in prima apprehensione intellectus. q̄ verbuz fm
se dictum significat aliquid scz illud de quo audiens quiescit z proferens
sibi constituit intellectum. Et quia circa hoc possz aliquis putare q̄ verba
fm se dicta significant aliquid esse vel non esse per affirmatōnem z nega
tionem hoc dubiū remouendo dicit phus q̄ hoc non ē verum. Et rō illi
est quia ad hoc q̄ verbū significet esse vel non esse oportet q̄ actu cōponat
tionem determinatam ad id cuius est. sed verbum fm se dictum nihil h̄z
de significatōe verbi. ergo verbum fm se dictum non significat esse v̄l nō
esse. Et q̄ verbum fm se dictum nihil habeat de significatōe verbi pro
bat phus per locum a maiori. quia si aliquod verbum per se aliquid signi
ficaret qđ est de int̄tōne verbi tunc maxime videtur de illo verbo est s̄
hoc non. quia si hoc verbum est puruz z simplex dixeris ipsum quidē nihil
est z nihil finitū significat. sed significat. infinite quandam compositōnem
quā sine extremis non est intelligere.

Queris Quod dicit hoc intelligi q̄ verba fm se dicta sunt nos
mina. Solutio nō dicit sic intelligi quasi verba a for

Pin
maliter sint noia
posita fm modū
exptū quod est ob
quali notamen
verbale qui est f

Qratio aū
In hoc quare
quod est ratio.
ma ponit definiti
onem remouet c

Queri
an ve affirmari

Ad Ratio
Solutio
men vna vox co

Ad Ratio
Solutio
Solo licet o
sequenti z gra

Queri
ostendit q̄ p
homo nō fec
aliquid add
tum ve affir

Queri
vuldam parri
tere z syllate
littere syllate
latis q̄ quicq̄
tio per se signi
ficat aliqd p
posset aliquis
p̄re z simplic
v̄l ref. gure
v̄l est sup

Primi perihermenias

maliter sint noia. qz hoc falsum est. sed verba p se accepta z extra orōnem posita fm modū z officiū fecandi sunt noia. qz fecant simplicem mentis cōceptū quod est officiū ipsius nois. sicut patz ex vocabulo. dicit em nomē quasi notamen vel nota mentis. z nō habent ppletū officiū verbi siue actū verbale qui est fecare pponem p dicari cum subiecto

¶ Quartū caplm De oratione

¶ Oratio aut est vox significatiua cuius partium aliquid zc

¶ In hoc quarto caplo phs determinat psequēter de genere enūciatōnis quod est oratio. Et diuiditur in duas partes pncipales. In quarum pncipalē ma ponit definitionem oratōis. In secūda vero declarando illam definitiōnem remouet quedā dnbia

¶ Definitio orationis

Queris Quid est oratio. Solo. oratio est vox significatiua cuius partū aliquid est fecatiū separatim vt dictio. nō aut vt affirmatio

¶ Oratio est voces. ergo nō est vox. qz idem est vox z vna vox. Solo. licet oratio nō sit vna vox simplex z incomplexa. est tamen vna vox complexa

¶ Oratio nō est vox fecatiua. qz illud nō est fecatiū quod nō est institutū ad fecandū. sed oratio nō est instituta ad fecandū. ergo zc. Solo. licet oratio non sit instituta ad fecandū pmo z p se. tū tene ex consequenti z gratia suarū partium

Queris Quid ostendit phs q partū oratōis aliqd est fecatiū. separatim vt dictio z nō vt affirmatio Solo. hoc sic ostendit. qz partes orōnis fecant aliquid separate. vt homo aliquid fecat. sz homo nō fecat vt affirmatio vel negatio. qz nō fecat esse vel nō esse nisi sibi aliquid ad datur. ergo sequitur q partes orōnis nō fecant aliquid separatim vt affirmatio vel negatio. sed vt simplex dictio.

Queris De quibz partibz intelligit hoc q separate aliquid significant vt dictio. Solo. phs. q hoc nō intelligit de quibzdam partibz orōnis. qz nō intelligit de partibz remotis. quales sunt littere z syllabe. sed intelligit de partibz ppinquis. Et q partes remote vt sunt littere syllabe nihil fecant separatim. pbat phs p locum a maiori in illis syllabis q quibz possunt esse dictōes p se. sicut h q dico rex quibz est vna dictio per se significans z tū inqstū accipit vt syllaba istius nois forex nō significat aliqd p se sed est sola vox id est vox sine significatōne. Et qz circa h posset aliquis putare q idem iudiciū esset de partibz nominis composite figure z simplicis. hoc dubiū remouendo dicit phs q non qz in noibus cōpositis posite figure pars separata aliqd significat sed non fm se sed quēadmodū dictū est supple superius in caplo de nominie.

Reparationes

Queris Quomodo fiat oratio verum naturaliter vel ad placitum. **Sol.** latio phi q oratio est vox fecativa ad placitum z no natu-
raliter vt voluit plato. Volebat em plato q oratio esset instrumentu vir-
tutis naturalis. scz virtutis interpretatiue seu expressiue que est in homine.
sicut a simili. manus brachia pedes sunt instrumenta virtutis naturalis. q
est virtus motiua. et ergo quia omne instrumentum virtutis naturalis vt
desse naturale. ideo dixit ipse q oratio esset fecativa naturaliter. Sed illi
errorem remouendo dicit phus q omnis oratio p certo est fecativa no si-
cut instrumentu. i. naturaliter. sed ad placitum. quemadmodu dictum est p
us de nomine z pho que sunt partes ex quibz constituitur ipsa oratio. Et
ergo ad argumentu z motu platonis debet dici q est duplex instrumen-
tum virtutis naturalis. quoddam em est immediatu. z tale instrumentu vir-
tutis naturalis est bene naturale. sicut sunt pulmo guttur lingua z similia
Aliud est instrumentu mediatum. z tale instrumentu non oportet esse na-
turale. iam oratio non est instrumentum immediatum virtutis interpreta-
tiue in homine. sicut erronee intēdebat plato. sed mediatu. z ergo no oportet
q fiat naturaliter sed ad placitum

Queris Utrum ista definitio orōnis etiā pueniat orōni hypotetice. Et videtur q non. qz partes orōnis hypotetice si-
gnificant aliquid vt affirmatio vel negatio. vt patz dicendo si sol lucet dis-
es est **Solo.** ista definitio etiam puenit orationi hypotetice. quia qz
aliqua pars orōnis hypotetice fecit aliquid vt affirmatio vel negatio. tamē
aliqua pars eius etiam fecit vt simplex dictio. qz oratio hypotetica pponit
tur ex duobz categoriis. z ille psequēter pponitur ex simplicibz dictioni-
bus. sed quicquid est pars partis est etiā pars totius. z sic alique eius par-
tes fecant vt dictio. z hoc sufficit. Et ergo ad hoc innuenduz dixit phus
partitiue cuius partium aliquid est fecativum separatim. z no dixit cuius
partes fm Boetium z Albertum. quasi velit phus dicere q non est neces-
sariu q nullius orōnis pars sit fecatiua vt affirmatio. qz istius oratiōis si sol
lucet dies est ptes fecant vt affirmatio. sed vult q partium orōnis aliqua
fecatiua ē vt dictio. sed no vt affirmatio. Alij vero breuiter tamen minus
subtiliter se absoluentes dicunt q hic solum definit phus orōnem simpli-
cem cuius partes tm fecant vt dictio

Queris Quare phus in definitione orōnis hic non ponit illas
particulas sine tpe vel cum tpe **Solo.** qz neutra eap-
conuenit omni enūtiationi. nam significare cum tempore no conuenit ora-
tioni imperfecte. cui tamen aliquo modo puenit ista definitio. Et fecare si-
ne tpe no puenit orōni pfecte

Queris Quomodo diuidit oratio. **Solo.** quis phus in textu no
ponat aliquā diuisionē orōnis expresse. tamē solent due
elici quas etiam ponit Petrus hyf. Prima est. q orationuz alia est pfecta
alia imperfecta. Oratio perfecta dicitur que perfectum sensum generat in ani-
mo auditoris. vt homo currit. Oratio vero imperfecta est que imperfectum
sensum generat in animo auditoris. vt homo albus. ¶ Secūda diuilio est q

Oratio

Queris Quomodo pfectu
ne fac ignem. Ali-
finitua. vt euz
malerere mei deu

Queris Quomodo omis. sed in
carua est oratio
q cetere oration
earum considera-
qz logicam. Eni-
sentis speculatio

Queris Quomodo ex verbo phi que
sum est. vt iam p

Queris In qua veri vel
omibz alijs orōn

Hi Petrus
bio de
tationem. Lo-
rio z enūtiatio
ne proposition
ueniens. quia
sic vni tene
lis inter enū-
veri vel falsi
qzrum ponit

Hi a
mo
ponitur S
sed in quantum
non est vni no

Hi Gen
sunt i
Tuo mō sicut
vni. Et tere

Primi perihermenias.

orōnum pfectarum alia indicatiua vt homo currit. Alia imperatiua. vt pe-
tre fac ignem. Alia optatiua. vt vtinam essem bonus clericus. Alia est cō-
iunctiua. vt cum veneris ad me dabo tibi equū. Et alia est deprecatiua. vt
miserere mei deus

Queris Vtrū omnis oratio perfecta sit enūciatiua vel enūciatio
Solo. q. nō. Unde sic dicit p̄s. Enūciatiua vero
nō omnis. sed in qua verum vel falsum est. Quod sic probat. qz oratio dep-
ecatiua est oratio. tamen in ea nō est verum vel falsum. Et ergo infert p̄s
qz ceterae orationes seu spēs orōnis perfecte sunt in pposito relinquende. qz
earum consideratio magis spectat ad rethoricam vel poeticam scientiam
q̄ logicam. Enūciatiua vero oratio. id est oratio indicatiua est solum p̄s
sentis speculationis.

Definitio enūciationis

Queris Quid est enūciatio Solo. enūciatio est oratio in q̄
verum vel falsum est. et ista definitio enūciatiōis trahit
ex verbo p̄i quo dicit. enūciatiua vero nō omnis sed in qua verū vel falsū
sum est. vt iam patuit.

Queris Vtrū illa definitio enūciationis sit bona Solo. q. sic
quia datur per genus et p̄ dīam. genus enūciatio est oratio et
in qua verū vel falsum est ponitur loco dīe. qz p̄ hoc differt enūciatio ab
omnibz alijs orōnibz in quibz nō est verū vel falsum

Hic Petrus hyspanus in suo primo tractatu qui correspondet isti li-
bro definit propositionem. ergo Aristoteles male definit hic enū-
ciationem. Consequentia probatur. quia non videntur esse idem propo-
sitiō et enūciatio Solo. Petrus hyspanus definit enūciationem sub nomi-
ne propositionis. quia illo nōie p̄munitur vtiūtur logici Et hoc nō est inco-
ueniens. quia p̄positio et enūciatio in re et materialiter sunt vnum et idem. et
sic vñ bene potest poni loco alterius. Soler tamen poni differentia forma-
lis inter enūciationē et p̄pōnem. qz dī enūciatio inq̄tum refert ad p̄ceptum
verū vel falsum intellectus p̄ponentis et diuidentis. sed p̄positio dicitur in
q̄tum ponit in forma syllogistica ad inferendū p̄clusionē

Hic Nulla bona definitio debet dari per opposita. sed ista est huius
modi. ergo non est bona. Vñ pater. quia verū et falsū op-
ponuntur Solo. q. verum et falsum non ponuntur hic vt opposita sunt.
sed in quantum per ea circūloquimur differentiam ipsius enūciationis cui
non est vñ nomen impositum

Hic Verū et falsum sunt in aīa. vt dī sexto metaphi. q̄ male dī hic qz
sunt in enūciatōe Solo. verum et falsum sunt tripl̄ in aliquo
Vñ mō sicut in subiecto. et sic sunt in anima. Alio mō sicut in cā. et sic s̄s
libro. Et tercio mō sicut in signo. et sic sunt in enūciatōe. vt hic dī
8 q̄.

Reparatiões

¶ Petrus hys. addit illā particulā indicando. z illa non ponit hic
Solutio licet pbs nō ponat illā particulā exp̄sse tamē satis in
nuit eā p hoc q enūtiatiua orōnē distinguit ab alijs scz deprecariua impa
riua optatiua zc.

Tractatus secundus

De diuisionibus enūtiatiōnis.

Est autem vna prima oratio enūtiatiua affirmatio

Itē est secūdus tractatus hui⁹ libri in quo pbs determinat de enūtiatiō
ne fm se. Et non habet nisi vnicū capitulū in quo pbs innuit aliquas diu
siones enūtiatiōnis.

Queris Quot sunt diuisiones enūtiatiōnis quas innuit pbs
Solutio q tres. Quaz prima est q enūtiatiōnum
alia est vna. alia plures. Et istius diuisionis ponit tm vñū membrū dicēs
Est autē vna prima oratio enūtiatiua z sub illo membro intelligitur relis
quū. Secūda diuisio est q enūtiatiōnū vnaz alia est affirmatiua alia neg
gatiua. Et illius ambo membra ponitur in textu.

Tercia est q Enūtiatiōnū vnaz. alia est vna simpliciter. alia est vna cō
iunctiōne. Et istius diuisionis ponit tm vñū membrū.

Queris Quō differunt ille tres diuisiones enūtiatiōnis. So
lutio sic differunt quia pma sumpta est ex parte vocis.
et est fm aliquos equiuoci in sua equiuocata. Secūda vero sumpta est pe
nes qualitātē enūtiatiōnis. Et tertia penes substantiam enūtiatiōnis q sunt
materia z forma. qz enūtiatiō vna simpliciter (que alio noīe dicit cathē
gorica) habet subiectū z p̄dicatū p materia z copulā verbale p forma. Sz
enūtiatiō cōiunctiōne que a petro hys. vocat hypothetica habet p mares
ria duas categoricas z p forma copulā coniunctiōnalem.

¶ Prima diuisio enūtiatiōnis est penes eius substantiam scz in cat
egoricā z hypotheticā. ergo male dicitur hic q prima diuisio
est in plures z vnam. Solutio q petrus hys. non diuidit enūtiatiōnē
in tota eius latitudine. sed solum diuidit enūtiatiōnem vnā reseruās aliā
vsqz ad sextū tractatū vbi magis sibi deseruit ad ppositū.

Queris Quomodo aliqua enūtiatiō potest dici vna simpliciter
vel enūtiatiō simplex. Solutio q enūtiatiō non di
citur esse simplex per exclusionem omnis compositiōnis. sed dicitur simplex.
quia constituitur ex vno simplici subiecto z simplici predicato. Ita q nec a
parte subiecti nec a parte predicati ponantur plura nec coniunctim nec sis
ne coniunctiōne.

Queris Quomodo pbat philosophus q enūtiatiō non dicitur
simplex vsqz vna simpliciter p exclusionē oīs cōpositiōnis

Solutio hoc
tratiuam esse co
pbat p locū a m
maxime videt
pas videt ma
aut fuit aut al
rei Et circa h
finitio est qui
negocij spectat
tis dicens q d
ppinque sine al
illā nō interpos
non sunt qd v

¶ Super
bi g m
verbi. Solutio
simulatio statu
dicit verba ob
potest bene con

Queris

Solutio q
vel requirant a
Sed vult solui
vna simpliciter
at omni comp
in omni enūti
non importat
requirit ex du

Queris
coniunctiōn

¶ Enū
ibi vñū dicat
fm diuin Alit
ne tm. z voce
lectum vel p
tis est corpus
tponitur plu
est aīd rōnale
do vñū p̄dicat
qm. sicut cu

Primi perihemenias

Solutio hoc sic pbat quia oportet omnē enuntiatōem seu orōnem enū-
tiatūam esse compositā ex verbo vel casu verbi. Ex verbo obliquo. Et h
pbat p locū a maiori. Quia si aliqua oratio sine verbo esset enuntiatua h
maxime videret de definitōe qz illa inter omnes orōnes sine verbo sum-
ptas videt magis pfecta. sed hoc non qz si definitōi nō addat est aut erit
aut fuit aut aliquid huius nō est orō enuntiatua. qz fcat tū vñ esse vnus
rei. Et circa h excludit se de determinatōe cuiusdā questionis quare scz des
finitio est quid vñ z nō multa. Et dicit q de hoc determinare est alterius
negocij spectat cū ad metaphysicū. Excludit tamē vñ fallam cām vnica-
tis dicens q definitio nō est ideo quid vñ qz partes sue ponūt sibynices
ppinque sine aliqua interpositōe punctionis vel alieu? more platōis qz
illā nō interpositōem punctionis vel more cōtingit obseruare etiā in hīs q
non sunt qd vñ vt si dicat sine mora hō albus musicus.

Ad Superius dictū est quō verba obliqua excludūt a definitōe ver-
bi. **g** male dicit hic q ois enuntiatio constituit ex verbo vel casu
verbi. Solutio q enuntiatio accipit dupliciter. Vno mō pzie z in potis-
simo suo statu. z sic nō pōt cōstitui ex verbo obliquo. z **g** superius pbs ex-
cludit verba obliqua a definitōe verbi. Alio mō generaliter z cōter z sic
potest bene constitui ex verbo obliquo z hoc ē qd pbs dicit hic.

Queris Quare dicit pbs q oportet omnē enūtiatōnem esse cō-
positam ex verbo vel casu verbi z nihil loqur de noie.
Solutio qz non est intentio pbi huc ostendere q nomē z rbum sufficiant
vel requirant ad complendā enūtiatōnem quia hoc superius satis parue
Sed vult solū remouere dubiū quia ex quo dixerat quedā enuntiatio ē
vna simpliciter posset aliquis dubitare an illa que est vna simpliciter careat
at omni compositōe. Ergo pbs hoc dubiū remouendo dicit q oportet
in omni enuntiatōe esse verbū qd importat compositōnem nomen autē
non importat compositōnem. z ergo de illo nihil loquit sed supponit ipm
requiri ex dictis.

Queris Quid est enuntiatio vna simpliciter. Solutio Enū-
tiatio vna simpliciter est que vñ de vno significat sine
coniunctōe. sicut cum dicit homo est aīal.

Ad nūc dicit vñ de vno sine cōiunctōe canis ē corpus et tū nō est
enuntiatio vna simpliciter. Illa definitio est falsa. Solutio licz
ibi vñ dicat de vno fm vocē nō tū fm fcatōem. Pro quo ē notandum
fm dñm Alterū q expliciter enuntiatio dicit vna. scz voce tū. significatōz
ne tū. z voce z significatōe simul. Enuntiatio vna voce tū est quādo sub-
iectum vel predicatū est terminus equiuocus z hoc modo ista est vna cas-
tis est corpus. Enuntiatio vna fcatōe tū est qñ a pre subiecti vel pēcas
tponitur plures voces ex quibz tamē resultat aliqd vñ. sicut cū dicit hō
est aīal rōnale mortale. Sed enuntiatio vna voce z fcatōe simul est quā-
do vñ pēcatū dicit de vno subiecto. z neutrum est multiplex vel equiuo-
cum. sicut cum dicit homo currit sotes disputat.

Reparationes

Querit Quid est enuntiatio vna cōiunctōne. Solo est q̄ plu-
ra fcat de vno vel vnū de pluribz v̄l plura de pluribus
medante cōiunctōne. Exemplū p̄mi vt fortes currit z disputat. secūdi
vt fortes albus z musicus currit. terciū vt fortes albus z musicus currit
et disputat.

Ar Omnis coniunctio est nota diuersitatis. q̄ non potest esse aliqua
enuntiatio vna coniunctōne. Imo videtur esse oppositio in adiecti-
to quando dicitur vna coniunctōne. Solutio argumentū pbat tene-
re q̄ non est tanta vnitas in enuntiatiōne vna cōiunctōne sicut in vna simpli-
citer sed non improbat q̄n sit aliqua vnitas ad minus illa quā facit coniu-
ctio diuersa ad se inuicem coniungendo.

Querit Quid ē enuntiatio plures. Solutio Enuntiatio plu-
res est in qua plura dicuntur de vno vel vnū de pluribz
vel plura de pluribus incōiuncte id est sine coniunctōne. Exemplū p̄mi
est vt fortes est albus musicus citharedus. secūdi vt fortes albus musicus
citharedus currit. terciū vt fortes albus musicus citharedus currit legit
disputat.

Querit Trū simplici vel nomie vel verbo potest fieri enuntiatio.
Solutio p̄bi q̄ licet enuntiatio non est sine nomi-
ne vel verbo tamen simplici noie vel verbo nunq̄ fit enuntiatio. Et ratio
illius est quia in omni enuntiatiōne dicitur aliquid enuntiarī sed per simplex
nomen vel verbū non enuntiat aliquid z hoc siue aliq̄s pferat hoc ab aliquo
interrogat siue pferat h̄ ap̄d seipm nō interrogat. Exēpli gr̄a siue aliq̄s di-
cat apud seipm currit siue interrogat ab aliq̄ currit ne fortes r̄ndear cur-
rit h̄ q̄d sic dicit nō ē enūtiatio. q̄ simplici noie v̄l p̄bo nō p̄t fieri enūtiatio.

Ar Quando querit quis est in scolis z r̄ndet magister. vel quid facit
magister. z r̄ndetur scribit ibi videt aliquid enuntiarī p̄ simplex no-
men vel verbū quia audita tali r̄nsione querens quiescit. Solo q̄ p̄ so-
lum nomen vel verbū p se platum nihil enuntiat de rigore sermonis licet
tene aliquid de bonitate intelligentis inq̄tum sc̄z posito vno nomine subin-
telligitur verbum. vel posito verbo subintelligit nomen. Sed sic tamē nō
accipitur nomen vel verbum s̄m se licet videatur s̄m se capi. sed accipitur
p̄ vna tota enuntiatiōne

Tercius tractatus.

de oppositione enuntiationum

Qm̄ aut enuntiare et q̄d est esse et q̄d est non esse z c̄

Iste est tercius tractatus istius libri in quo determinat p̄bus de p̄m̄s
cipali passione enuntiationis que est oppositio. Et diuidit in tria capitula
In quoz primo determinat de oppositiōne s̄m se. Et diuidit in duas p̄ces
quia p̄mo ostendit quid sit oppositio. sc̄do determinat de speciebus eius.
Prima in duas quia primo ostendit oppositiōnem inesse p̄positiōibus ex
modis enuntiandi. secūdo ponit definitiōnem.

Pr

Querit quot modis
contingit enuntiarī
Solo quattuor
dio. Nam

Et dicit p̄bus q̄
sunt extra ipsos
que id negare q̄d
infert correlative
tioni est negatio

Querit

in sc̄da eius opat
nat esse vel diuidi
vel enuntiar esse
si sic ē tercius m̄
esse vere z sic est q̄
q̄ p̄m̄us modus
propositiōne nega-
tia. Et quartus

Querit

dictio est affirm
dicit q̄ talis a
recto non equi
sit idem subin-
su idem s̄m se
nuntur in lib
idem similiter

Ar Illa e
nis.

nomine contra
radicio sic po
est repugnanti
Coner
finitur hic idem
est concretū ab
finit p̄ coner
u sic in predic

Primi perihermenias.

Primo modo contingit enuntiare eē qđ ē vt patz
dicendo deus est.

Querit quot modis
contingit enuntiare.
Solo quattuor mo-
dis. Nam

Secundo modo contingit enuntiare non esse qđ
est vt deus nō est.

Tercio° prigit enūtiare eē qđ nō ē vt chimera ē;
Quarto modo cōtingit enuntiare nō esse qđ nō
est vt chimera non est.

Et dicit phs qđ sicut istud pringit circa tps pns. ita etiā pringit circa ea qđ
sunt extra tps pns. circa pteritū z futurū. Ita qđ fm omne dīam tps pnt
sit id negare qđ qđs affirmauerit z affirmare eō rra qđ negauerit. Ex quo
inert correlative qđ oppositio inest ppositiōibz. qđ manifestū est qđ oī affirma-
tioni est negatio opposita z oī negatōni affirmatio.

Querit Quē est rō istoz quattuor modoz enuntiandi. Solu-
tio qđ rō ē ista qđ oīne enuntiabile subordinat intellectui
in scđa eius opatōne. vel ergo subordinat intellectui cōponenti qui enun-
tiat esse vel diuidenti qui enuntiat nō esse. Si primū hoc est dupliciter. qđ
vel enuntiat esse vere fm qđ est a parte rei z sic est primus modus. vel false
et sic ē tercius modus. Si secūdu hoc etiā est dupliciter quia vñ enuntiat nō
esse vere z sic est quartus modus. vel false. z sic est secūsus. Ex quo patet
qđ primus modus semper contingit in ppōne affirmatiua vera. secūsus in
propositiōne negatiua falsa. tercius in propositiōne affirmatiua falsa seu fi-
cta. Et quartus in ppōne negatiua vera.

Definitio oppositionis

Querit Quomodo phs definit oppositiōnem. Solutio defi-
nit eam sub noīe contradicōnis. Et dicit sic. Contra-
dictio est affirmatio z negatio oppositae. Et declarando illā definitionem
dicit qđ talis affirmatio z negatio dñt esse eiusdem predicati de eodem sub-
iecto non equivoce accepto. quia ad oppositiōnem ppositiōnū non sufficit qđ
sit idem subiectum z idem pdicatū in vtroqđ fm vocē. sed oportet qđ etiā
sit idem fm rem significatam. z requirūtur etiam alie conditiōes que pos-
tulantur in libro elenchoz circa definitiōnem elenchī que sunt ad idem fm
idem similiter z sic de alijs.

Ad illa est definitio contradicōnis. ergo non est definitio oppositi-
onis. Solutio qđ phs definit hic oppositiōnem que est gen° sub
nomine contradicōnis tanqđ sub nomine sue potissime speciei. Et qđ con-
tradictio sit potissima species oppositiōnis patet quia formale oppositiōnis
est repugnantia sed in contradicōne est maxīma repugnantia.
Contra si definit hic oppositiō sub nomine contradicōnis tunc de-
finitur hic idem per seipsum quia in definitiōne ponitur postea oppositae qđ
est concretū ab oppositiōne. Solo non est inconueniens abstractum des-
cribi p concretum. quia concretum est notius quo ad nos qđ abstractum
et sic in predicamentis qualitas etiam fuit definita p quale.

Reparatiões

Ar Affirmatio est enuntiatio affirmatiua. et negatio est enuntiatio negatiua. sed oppositio non est enuntiatio. sed passio enuntiatiōis. Et illa definitio non valet. Solo q̄ ista p̄dicatio qua dicitur cōtradictio est affirmatio et negatio oppositae nō est formalis vniuoca et ordinata s̄ est p̄dicatio materialis et inordinata. quia enuntiatio est materia in qua et subiectum oppositiōis sicut in simili si diceret risibile est homo.

Despecibus oppositiōis

Querit Quō inuestigat p̄hs sp̄s oppositiōis Solo ex vna diuisione rez que talis ē. Q̄ rez hec quidē sunt vniuersalia illa vero singularia.

Ar Logicus non est artifex realis. s̄ male ponit hic diuisio rez. Solurio q̄ res pōt accipi dupliciter. Uno mō p̄ re ad extra. et sic non accipit hic a p̄ho. Alio mō accipit p̄ re subijcibili vel p̄ subiecto enuntiatiōis et sic accipit in p̄posito. vñ sensus diuisionis est rez sp̄s subijcibilis vel subiecto enuntiatiōis hec sunt vniuersalia alia vero sūt particularia. Et hoc innuit p̄hs manifeste in textu q̄ declarans diuisionē definit vlt̄ et particulare non p̄ esse sed p̄ p̄dicari.

Querit Quid est vniuersale et qd̄ particulare. Solo vniuersale est qd̄ ap̄tū natū est p̄dicari de plurib. Sed singulare est qd̄ nō. i. qd̄ nō est ap̄tū natū p̄dicari de plurib. sed de vno solo. Exemplū est vt homo est vlt̄ sed plato est de numero eoz q̄ sūt singularia.

Querit Quod est illud correlatiū qd̄ infert p̄hs ex ista diuisione rez. Solo q̄ necesse est enūtiare qm̄ ē vel nō est alijs qm̄ in his q̄ sunt vniuersalia et aliq̄ in his q̄ sunt singularia. Et ita innuit h̄ p̄hs diuisionē enūtiatiōis penes eius cōiuncturā q̄ est q̄ Enuntiatiōnū alia ē vniuersalis alia singularis

Querit Ut ex diuisione rerum cōuenienter innuat p̄p̄losoꝝ phus diuisionem enuntiatiōis penes eius quantitatem Solutio q̄ sic. Et ratio illius est quia quantitas ut hic accipit. est quedam p̄p̄ietas subiecti enuntiatiōis qua mensuratur acceptio eius p̄ vniūco vel pro pluribus suppositis. sed subiectum enuntiatiōis est nomen significans simplicem conceptum rei. sicut ergo res diuiditur in vniuersalem et singularem. Ita similiter subiectum enuntiatiōis. Et ita cōuenienter enuntiatio ex parte sui subiecti diuiditur in vniuersalem et singularem. Circa hoc tamen est aduertendum q̄ illud prīmū membrum subdiuidit quia vel illud subiectum vniuersale sumit vlt̄ vel nō vlt̄. si sic est enuntiatio vniuersalis simpliciter. si secū dū hoc est dupliciter. quia vel accipit cum signo et sic est enuntiatio particularis vel sine signo et sic est indefinita. Et in toto sunt quatuor membra diuisionis enuntiatiōis penes eius quantitatem sicut expresse patet ex primo tractatu p̄ h̄y.

Querit Quis diuisionis oppositiōnū vniuersaliū pugnant in qualitate p̄dicatiōis sicut est oppositio

Ar Est alia sp̄cies p̄p̄ietatis primo tractatu. formalis. Sed cōtrarietas et q̄ nō p̄trarietas. patet q̄ et differunt soliquare tunc p̄ h̄y p̄p̄ietate q̄ dicitur

Ar Dicitur re forte sunt plures species differentes p̄ re et hoc finem verum q̄ non possunt p̄hs non loquuntur nisi finem q̄ cōp̄esse loquuntur

Querit qm̄ est vel nō dicit p̄hs q̄ exemplū vt si dicit p̄ h̄y. sua cōiunctura

Querit tunc enuntiatio quibus p̄p̄ietatibus dicitur non vniuersale tamen quoniam p̄p̄ietatibus planius affirmatiua eundem p̄dicat

Primi perihermenias

Querit Quot sunt species oppositiōis Solo phi q tres scz
 oppositiō cōtraria subcōtraria z contradictoria. Et rō
 istius diuisionis est qz oppositiō nō est aliud q̄ quēdā repugnantia duaz
 oppositiōnū vtroqz terminū participantū fm eundem orōinē. Vel ergo re
 pugnant in qualitate mī vel in qualitate z quantitate sit. Si scēdū sic ē op
 positiō p̄dictoria. Si primū hoc est dupliciter qz vī sunt ambe vles z
 sic est oppositiō cōtraria vel ambe particulares z sic ē oppō subcōtraria.

Ar Est aliqua oppositiō subalterna z illa nō ponit hic. S̄ sunt plures
 species oppositiōis q̄ tres. An̄s p̄ p̄ma parte patet p pe. hyl. in
 primo tractatu. Solutio q̄ phus nō ponit hic nisi species oppositiōis
 formalis. Sed oppositiō subalterna nō est oppositiō formalis sed solū ma
 terialis z s̄ nō ponit hic. Qz aut oppō subalterna non sit formalis s̄ ma
 terialis. patet qz ppōnes subalterne in forma id est in qualitate conueniunt
 et differunt solū in quantitate que tenet se ex parte materie. Et si querat
 quare tunc pe. hyl. posuit eam dēm est q̄ pe. hyl. magis cōter loq̄tur de op
 positiōe q̄ Aristo.

Ar Due oppositiōes singulares diuerse qualitatis (vt iste sortis cur
 rit sortis nō currit) sunt oppositę z nō fm aliquā istaz specierū. S̄
 sunt plures species oppositiōis q̄ tres Solutio q̄ due ppōnes singula
 res differentes penes affirmatiōem z negatiōē opponūtur contradictor
 rie z hoc fm veritatē z simpliciter. qz eis puenit lex ppōnū p̄dictoriarū
 eo q̄ non possunt vnqz esse simul vere vel simul false. Et si querat qre tūc
 phs non loq̄tur hic de eis. Solutio q̄ phs non loq̄tur hic de p̄dictio
 rijs nisi fm q̄ constituitur ex terminis cōmūibz veritatē posterius ex
 presse loquitur de eis.

Querit Que dicuntur enuntiatiōes cōtrarie oppositę. So
 lutio si aliquis vniuersaliter enuntiet in terminis vlibz
 qm̄ est vel non est tales erunt contrarie enuntiatiōes Et exponendo hoc
 dicit phus q̄ enuntiatio vniuersalis habet fieri in vniuersali subiecto. Ex
 emplū vt si dicat omnis homo est albus nullus homo est albus. Et hoc
 dicit pe. hyl. sic ppōnes cōtrarie sunt vniuersalis affirmatiua z vlis nega
 tiua eiusdem subiecti z eiusdem predicati.

Querit Que dicūt enuntiatiōes subcōtrarie Solo qm̄ ali
 quis enūtiat esse vel nō esse in terminis vlibz nō vī
 tunc enuntiatiōes non sunt contrarie sed que significant sunt contrarie. s.
 quibus preponūtur signa vniuersalia. Et hoc declarat per exempla dicēs
 dico aut non vniuersaliter enuntiare in his que sunt vniuersalia sicut cum
 dicitur homo est albus homo non est albus. Quis cū homo ibi sit vniuers
 sale tamen qui sic enuntiat non videtur eo vniuersaliter in enuntiatiōe. q̄a
 non preponit sibi signum vniuersale. Et istud est q̄ petrus hyl. dicit alijs
 verbis planius q̄ propositiones subcontrarie sunt particulares siue indefi
 nita affirmatiua z particularis siue indefinita negatiua eiusdem subiecti z
 eiusdem predicati.

Reparationes

Queritur Quot dubia remouet p^hs circa predicta. **Solutio** duo. Quorū p^{ri}mū est q^d dictū est q^d iste p^ositiones h^os mo est albus. homo nō est albus nō sunt cōtrarie. q^d licet h^o sit v^le tñ qui sic enunciat nō v^letur eo v^lt q^d nō p^oponit sibi signū v^le ois vel sⁱle poss^z as h^os dubitare an hoc signū ois vel sibi sⁱle esset v^le hoc g^o dubiū remouendo dicit p^hs q^d ois nō est v^le sed qm̄ v^lt cōsignificat hoc est tñ dictū q^d il la dictio ois nō fecit aliquā v^lem naturā sⁱz est signū z sⁱncathegorema ad hoc inuentū vt denotet subiectū v^le accipi. p^o oibus suis suppositis sicut p^z cum dicimus ois homo currie.

Secundū dubiū est q^d superius in definitōe oppositōnis cōtrarie dictum est. Si aliquis v^lt enunciet in terminis vniuersalib^z qm̄ est vel nō est tales enunciatōnes sunt p^otrarie poss^z aliq^ds dubitare an hoc v^le esset indifferenter siue v^le sumet v^lt in subiecto siue in p^odicato. Hoc g^o dubiū remouendo dicit p^hs q^d nō q^d v^le non p^ot vniuersaliter p^odicari eo q^d nulla affirmatio est vera in q^d p^odicat vniuersale sumptū vniuersaliter. Sicut p^z exemplariter dicēdo ois h^o ē ome aīal illacm̄ enūtiatio est falsa quia p^odictatū sⁱz aīal sumit vniuersaliter.

Ad ista est vera nullus homo est ois homo z tñ ibi p^odicatur vniuersale sumptū vniuersaliter. **Solutio** q^d ois illa affirmatio est falsa in qua p^odicat vniuersale sumptū vniuersaliter non aut ois negatio in ista p^ositio nullus homo est ois homo est negatiua.

Ad hic est affirmatio. z tñ est vera ois sol ē ois sol. **Solutio** q^d illa p^ositio non est vera sed falsa. vt dicit Alterius. Et rō est q^d p^ores dicatū actu multiplicatū significat inesse alicui vni cui repugnat multiplicatio. Vel poss^z dici q^d licet sit vera sⁱm rem enunciatā non tamen sⁱm modum enunciandi.

Queritur Que dicuntur enūtiatōnes cōtradictorie. **Solutio** affirmatio dicitur opponi p^odictorie negatōni que vniuersaliter fecit z que nō v^lt. hoc est p^ositiones cōtradictorie sūt v^lis affirmatiua z particularis negatiua vel ecōtra v^lis negatiua z particularis affirmatiua eiusdem subiecti z eiusdē p^odicari. Exemplū p^{ri}mi est vt ois homo est albus non omnis homo est albus. Exemplū secūdi vt quidāz homo ē albus. nullus homo est albus.

Capitulū secūdū de legibus p^ositionū

Cōtrarie vero v^lem affirmatōem z v^lem negatōnem

In hoc secūdo capitulo p^hs determinat de legib^z oppositaz p^ositionū. Et diuidit in tres p^ores p^{ri}ncipales. In quaz p^{ri}ma ostēdit que sūt leges specierū oppositōnis. In secūda remouet quandā opⁱniōne erroneā platonis circa legem p^ositionū subcontrariarū. Et in tertia remouet quedā impedi^omenta que impediunt leges oppositōnū.

Queritur Quot sūt leges p^onū. **Solutio** q^d tres sūt sⁱm q^d tres sūt species oppositōnis vt patet ex dictis. p^{ri}ma enī est lex p^otra

Quia

nam secūda lex sūt

Queritur

tñ in quacūq^z n^o possent esse simul sent esse simul vt ex quo sequitur. Sⁱsalis sequitur v^lem simul vt ex illis rōre essent simul

Queritur

et q^d in nulla mat^o cūdu est q^d p^one agm̄ se habiti. E^o nō p^oruente sub^o bus tale p^odicari n^o vniuersalis negati^o cōueniens ad falsū nō p^otingent de ac^o p^oit esse simul vere vere vel falsū q^d est

Queritur

simul esse falsas. sed ad veritatē p^o esse vera in mat^o nō sequitur duas enūtiatōes sequunt^z ra sua particulari sequeret p^one

Queritur

mat^oria p^oit esse de^ote legabili p^o mora z conting^z falsē sicut plane h^o

Queritur

alīe est alīe eff^o is singularibus sⁱ p^olitiomam contr^o vel falsas in quac

Primi perihermenias

riarū. secūda lex subcōtrariarū. z tertia lex cōtradictōriarū. ppositiōnū

Querit Que est lex cōtrariarū. Solo lex cōtrariarū. ppositiōnū talis est fm p h m q impossibile est eas esse simul veras etiā in quacūq; materia. Et rō istius legis est qd si due pōnes cōtrarie possent esse simul vere tunc inenitabiliter sequeretur qd due cōtradictōrie possent esse simul vere s; hoc ē impossibile z ptra veritatē pmi pncipiū. Illud ex quo sequitur. Sequēla pbat qz cōtrarie sunt due vtes. is ad veritatē vniuersalis sequitur veritas sue pncipalis. Et sic pōnes quatuor angulorū cōtē simul vere s; ex illis cōponūtur ptradictōrie. ergo sequeretur qd due cōtradictōrie essent simul vere.

Querit In quot punctis cōsistit lex cōtrariarū. Solo in tribus sicut colligitur ex pmo tractatu pe. hyl. Prīmū punctum est. qd in nulla materia cōtrarie pnt esse simul vere cuius rō iam patuit. Secūdū est qd pōnes cōtrarie pnt esse simul falsae in materia contingenti de accīte separabili. Et rō est qz in materia cōtingenti de accīte separabili pōt ētū pōt puenire subiecto p aliquibus suppositis z p aliqibus nō. Et s; p illis qd bus tale pōt ētū nō cōuenit vltis affirmatiua ē falsa z p illis qd conuenit vniuersalis negatiua est falsa z sic pnt esse ambe falsae nec sequitur etiā hoc in cōueniens ad falsitatē earū qd sequitur ad earū veritatē. Tertiū ē qd in materia ptingenti de accīte inseparabili z in materia naturali vel remota nunc pnt esse simul vere vel falsae. qd alis sequitur qd due ptradictōrie essent simul vere vel falsae qd est ptra veritatē pmi pncipiū.

Querit Que est lex subcōtrariarū. pōnum. Solo qd pōnes subcōtrarie pnt bñ esse simul vere. s; impossibile est eas simul esse falsas. Et rō istius est qz pōnes subcōtrarie sunt particulares sed ad veritatē particularis non sequitur veritas sue vltis. qz particularis pōt esse vera in materia cōtingenti de accīte separabili sua vltis exīte falsa. Et sic nō sequitur duas cōtradictōrias esse simul veras. Sed ad falsitatem particularis sequitur falsitas sue vniuersalis qz non potest vniuersalis esse vera si sua particulari existente falsa. ergo si due subcōtrarie essent simul falsae sequeretur pōnes ptradictōrias esse simul falsas.

Querit In quot punctis cōsistit lex subcōtrariarū. Solo in tribus. Prīmū est qd due pōnes subcōtrarie in nulla materia pnt esse simul falsae. Secūdū est qd in materia contingenti de accīte separabili possunt esse simul vere. Tertiū est qd in materia naturali remota z contingenti de accīte inseparabili nō possunt esse simul vere vel falsae sicut plane habet in pe. hyl.

Querit Que est lex cōtradictōriarū. ppositiōnū. Solū qd cūq; cōtradictiones sunt vniuersalū vniuersaliter neceste est alterā esse veram z alteram falsam. Et quēcūq; cōtradictōnes in singularibus sunt enām sic se habent hoc est tantum dictū qd lex ppositiōnum cōtradictōriarū talis ē qd impossibile est eas esse simul veras vel falsas in quacūq; materia. Et innuit philosophus ibi duplex con-

Reparationes

contradictorias quasdam de terminis communibus sicut sunt omnis homo est albus. quidam homo non est albus alias de terminis singularibus sicut sunt fortes est albus. et fortes non est albus. Et omnes ille eadem lege regulatur.

Queritur Que est ratio istius legis. **Solutio** quod etiam non oportet quod vere eam quod lex contradictoriarum fundata est in primo principio cuius veritas est omnibus notissima. Et ergo dicit Albertus quod querere quare contradictoria non possunt esse simul vera vel falsa non est aliud querere quam querere quare contradictoria sunt contradictoria.

Queritur Quare non ponitur aliquae propositiones subcontradictorie si cur ponitur aliquae subcontrarie. **Solutio** ratio illius est quia propositiones contrarie sunt ambe universales et sic sub eis potest aliquid contineri sub universali etiam affirmativa continetur particularis affirmativa. et sub universali negativa particularis negativa. Et ergo ponitur aliquae propositiones subcontrarie quasi sub contrariis posite et contente. Sed propositiones contradictorie non sunt ambe universales sed una est universalis et alia particularis. vel sunt ambe singulares. sed sub particularibus vel singularibus nihil potest contineri. et igitur non sunt aliquae propositiones subcontradictorie.

Queritur Circa secundam partem capituli quod est ille error platonis quem habuit circa istas leges. **Solutio** quod propositiones subcontrarie non possunt esse simul vere.

Queritur Quod praedicat philosophus circa illos errores. **Solutio** primo ostendit quod propositiones subcontrarie possunt simul esse vere. secundo ponit motum platonis. et tertio solvit.

Queritur Quod ostendit quod propositiones subcontrarie possunt esse simul vere. **Solutio** hoc ostendit triplici exemplo. Primum est. Iste propositiones possunt esse simul vere homo est albus et non est homo albus. Secundum est quod iste propositiones possunt esse simul vere homo est probus homo est turpis. sed ad istam homo est turpis per locum a contrariis sequitur ista homo non est probus que est subcontrarie opposita ad istam homo est probus. ergo propositiones subcontrarie possunt simul esse vere. Tercium exemplum est quod iste propositiones possunt esse simul vere homo est pulcher et non est homo pulcher. patet quia iste sunt sic homo est pulcher. et homo est fedus. sed ad istam homo est fedus sequitur per locum a contrariis homo non est pulcher. Etiam iste possunt esse simul stare homo est pulcher et homo est pulcher. sed ad istam homo est pulcher sequitur ista homo non est pulcher quod quod sit non dicitur est. igitur propositiones subcontrarie non possunt esse simul vere.

Queritur Quod fuit motum platonis quod dicit quod propositiones subcontrarie non possunt esse simul vere. **Solutio** motum suum fuit illud. quod si propositiones subcontrarie dicerent sic vere tunc sequeretur quod propositiones contradictorie eent sic vere. sed hoc est inconueniens et impossibile. igitur. Secunda probatur exemplariter quod si iste due possent esse simul vere homo est albus et non est homo albus que sunt subcontrarie tunc iste ducenda possent esse vere homo est albus et nemo est albus seu nullus homo est albus. quod ista nemo est albus seu nullus homo est albus videtur idem significare cum ista non homo est albus.

Primum Queritur

an. et vltis negati
simul veras.

Ad illa. non
huic negati
garua et vltis negati
no pposita pposita
mista non est homi
terum. et ergo vltis
mini illap enunciat
est homo albus relol
mo est albus et sic el
positum. Et ista
la quare putabam
ganiam idem va

Queritur

Primum est quod non
nendo ergo illud
idem affirmati
polite. opz q illu
dem subiecto su
cum vltis sit sum
tem et identitate
ppones sunt op
est albus non ois h
subiecto. Syll
mulicus. qz ibi
cus fortes non
Secunda
uocatio p dicit
vna affirmati
ne hoc subiect
no ois homo est al
monu est vna
quos non sit vni
hoc nome tur
ca est alba illa
faret dicere tur
no est albus.
affirmati. et an
no sunt vnum
oppositiois p
ctious et vltis

Primi perihermenias

Querit Quod soluit phs hoc motuū platonis. Solo dr q h
motuū est falsum. qz indefinita negatiua. vt nō est hō
albo. z vltis negatiua. vt nemo est albus. nō fecant idem nec necesse est eas
esse simul veras.

Ar Illa. nō est hō albo q fm phm hic est indefinita negatiua equalz
huic nemo vel nullus homo est albo. ergo videt q indefinita neg
gatiua z vltis negatiua eqpollent z possint esse sit vere. Ans pz qz nega
tio pposita piculari affirmatiue facit eqpollere vlti negatiue. Solo q
in ista nō est homo albo est inordinatio negatōis. qz negatio pcedit ibi sub
iectum. z ergo videt formati respicere subiectū z negare ipm. Sed si res
mini illaz enunciationū debire ordinent. tūc hoc nō ptingit. vt si ista non
est hō albus resoluat in istam. homo nō est albus. tunc nō eqpoller ista ne
mo est albo z sic est ea dē cū ea qz tunc negatio nō fert ad subiectū. sz ad cō
positiōem. Et ista inordinatio negatōis fm expōem dñi alberti fuit caus
sa quare putabant platonici. ppōem indefinitā negatiuā z vniuersalem ne
gatiuā idem valere.

Querit Circa terciū prem capitulo Quor impedimeneas ponit
phs qz impediūt leges oppositionū. Solutio q duo
Primū est q nō affirmat z negat idē pdicatū de eodē subiecto. Remos
uendo ergo illud impedimentū dr phs q vna negatio dz esse vnius z eia
idem affirmatōis. Et ratio est. qz si negatio z affirmatio debeāt esse op
posite. opz q illud idē neget negatio qd affirmat affirmatio z hoc de eo
dem subiecto siue tale subiectū sit singulare siue vlt. z siue etiā tale subies
ctum vlt sit sumptū vlt siue nō vlt. qz in omibz illis oppositio requit vnita
tem z identitatē. nō genericā vel specificā sed numerale. Exempli grā iste
ppōnes sunt opposite. socrates est albo socrates nō est albo. sicut iste ois hō
est albo nō ois hō est albo. qz ibi affirmat z negat idem pdicatū de eodem
subiecto. Sz iste ppōnes nō sunt opposite. sortes est musicus plato nō est
musicus. qz ibi nō est idem subiectū. nec iste sunt opposite. sortes est musi
cus sortes nō est albus. qz ibi nō est idem pdicatum.

¶ Secundū impedimentū quod impedit leges oppositarū. ppō num ē eq
uocatio pdicati vel subiecti. Et remouēdo hoc impedimentū dr phs q
vna affirmatio vel vna negatio est q fecit vnū pdicatū de vno subiecto si
ue hoc subiectū sit sumptū vlt siue nō. Exemplū est vt omis homo ē albo
nō ois hō est albo. z nullus hō est albo. qdā hō est albo. qubz em istaz po
sitionū est vna si albū fecit vnū. Sz si duobz esset vnū nomē impositū ex
qbus nō sit vnū tunc affirmatio nō est vna nec negatio vna. Exempli grā
si hoc nomē tunica imponeret ad fecandū hoīem z equum. z diceret tūni
ca est alba illa affirmatio nō esset vna. Et hoc sic ostendit. qz tunc nihil re
ferret dicere tunica est alba z tunica nō est alba. qd dicere equus est albo. ee
hō nō est albo. Sed ille due ppōnes nō fecant vnū sz multa. ergo etiam ista
affirmatio. tunica est alba fecit multa vel oporteret dicere q fecit nihil. quia
nō sunt vnum homo z equus. Et ergo patz q equocatio impedit legem
oppositiōis p contradictorie z nō est necesse in equo ois vnam prem p radiz
ctiōis ee verā z aliā falsā. sz pnt simul esse vere vel false.

Reparationes

Querit Utz pōnes p̄radictorie equaliter hñt se penes ho-
q̄ est vnā esse verā z aliā falsam. Solo q̄ nō. q̄ in hi
q̄ sunt de p̄senti z de p̄terito necesse est alterā prem esse determinate veri-
et alterā falsam. z hoc tā in vltibz q̄ in singularibz. Exemplū de vltibz
cū dīz oīs hō currit. nō oīs hō currit nullus hō currit qdā hō currit. ibi enī
sp̄ necesse est hanc determinate eē verā z aliā falsam. Exemplū de singu-
laribz. vt sortes currit sortes nō currit ibi est s̄itr. S̄z in illis enūciatōibz ē
dicunt in vltibz nō vlt̄ distributis sicut in equociis nō est necesse vnā prem
determinate eē verā z alterā falsam vt statim dictū fuit. de p̄pōnibz de si-
turo videbitur in capitulo sequente.

Querit Que est rō illius q̄ in p̄pōnibz p̄radictorijs de p̄sent
et de p̄terito vnā est determinate vera z alia falsa. So-
lutio. q̄ p̄ns hoc h̄z esse determinatū in seipso. At p̄terita in sua p̄teritōe
in q̄tum semel fuerūt p̄sencia etiā sunt certa. Et ergo p̄pōes p̄dictorie de
p̄nti z p̄terito sic se hñt q̄ vnā eaz ē determinate p̄a z alia determinate falsa

Ar Iste p̄pōnes sunt p̄dictorie de p̄nti. papa sedet papa non sedet.
S̄itr iste stelle sunt in numero pari. stelle sunt in nūero impari et
tñ neutra eaz est determinate vera vel falsa. Solo lz ille p̄pōes nō sine
determinate quo ad nos. q̄ nos ignoramus q̄ illaz sit vera vel falsa. tñ ex
pte rei vnā eaz est determinate vera z alia falsa.

Ar Iste p̄pōnes sunt p̄radictorie de p̄terito. adam fuit adam nō
fuit. z tñ nulla est determinate vera. Q̄ sic ostendit. q̄ ab eo q̄
res est vel nō est orō dīz vera vel falsa sed res sc̄ata p̄ illas p̄pōnes non est.

Solutio lz res sc̄ata p̄ p̄tes illaz p̄positionū nō sit tñ res sc̄ata p̄ totaz
illam p̄pōnem est sc̄z adam fuisse. z ergo illa est determinate vera z alia sc̄z
adam nō fuisse determinate falsa.

Tertium capitulum.

In singularibus vero z futuris nō similiter. Nam si zc.

In hoc tertio capitulo tractat p̄hs sp̄cialiter de oppōne enūciationum
de futuro p̄tingenti. Et p̄r diuidi in q̄nq̄ p̄tes. In quaz p̄ma ostēdit q̄
in p̄radictorijs de futuro p̄tingenti nō est determinata veritas. In sc̄da
remouet vnā falsam solutiōem. In tertia p̄cludit incōuenientia. In quarta
ostēdit h̄mōi incōuenientia esse impossibilia. Et in quinta remotis im-
possibilibz p̄cludit p̄positum suum.

Queritur Utz in singularibz z futuris p̄tingentibz nō sit
determinata veritas sicut in p̄positiōibus de p̄es-
senti z de p̄terito. Solutio q̄ nō. Et p̄bat p̄hs duabus ratiōibus.
¶ Prima est ista si in singularibz z futuris p̄tingentibz vnā p̄s p̄radicti-
ōnis esset determinate vera z alia falsa tunc seq̄ret q̄ oīa q̄ euenirent eue-
nirent ex necessitate z oīa q̄ nō euenirent nō euenirent ex necessitate s̄z hoc
est impossibile. q̄ tunc nihil fieret ad vtrumlibet vel a casu. ergo. Seq̄la

Prim

putatur q̄ ponam
de puta q̄ sortes
ca q̄ sortes nō erit
alterum falsum
re vel false. Si erit
si sortes eras erit
tes nō erit albus
diceret determinatū
q̄ omne quod eue-
niet. ac non eueni-
et. Sc̄da rō est. q̄
prem esse determinatū
q̄ sicut determina-
tū fieret album
lter de quolibet q̄
anteq̄ esset. Et si
fuerit si nō potest
nō fieri tunc necesse
est fieri sedur idem
est fieri z q̄ nihil e-

Querit

quis dicere q̄ de
bum nec etiā hoc
realitatem solutiōem
tunc seq̄retur q̄
cum negatio sit
contradictorie
¶ Sc̄da ratio
esse est ip̄m
ip̄m eras esse
teret ip̄m in fi-
hoc de struitur
sicut istud futu-
naus nec erit

Ar Quo

posita
si aliqd ē nūm
p̄m aliqd dicere
s̄ non in tpe rei
s̄a coulatiōem
q̄ aliquis dicat
q̄ tunc dicat in
sc̄da est eadē
p̄p̄ erat dicere

Primi perihermenias

probat. qz ponamus q sine duo homines quoz vnus dicat aliqd futurū esse puta qz fortes erit cras albus z alius dicat hoc nō esse futurum. puta dicat qz fortes nō erit cras albus tunc necesse est alterum eorum esse verum et alterum falsum. quia due pōnes p̄radicōrie nō possunt esse simul vere vel false. Si ergo vnus eorum dicat determinate verum puta ille q dicit fortes cras erit albus. z alter determinate falsum. scz ille qui dicit fortes nō erit albus. tunc necesse est qz cras fortes sit albus. quia alias ille nō diceret determinate verum q dicit qz cras erit albus. Et p̄ p̄ns sequeretur qz omne quod eueniret eueniret ex necessitate z quod non eueniret ex necessitate non eueniret.

¶ Scda rō est. qz si in p̄radicōrie de futuro p̄tingenti necesse sit vnā prem esse determinate veram. z aliam determinate falsam. tunc sequeret qz sicut determinate dicitur nunc de aliquo albo q ipm est album. ita anteq fieret album verum fuit dicere determinate q hoc erit album z similiter de quolibet quod factum est verum erat dicere determinate q h erit anteq esset. Et si verum eet dicere qz erit tunc nō potest nō esse vel nō fieri z si nō potest nō fieri tunc impossibile est non fieri. Et si impossibilia ē nō fieri tunc necesse est fieri qz oia illa eqpollent in quarta linea modalituz. Et sic seqtur idem inconueniens qd p̄us. scz qz oia que futura sunt necesse est fieri z qz nihil est ad verūlibet vela casu.

Querit Que est illa falsa solutio que posset dari ad istā scdaz rāonem iam dictam. Solutio q ista. qz posset alius quis dicere qz de eo qd nunc est album. nec fuit heri vez dicere hoc erit album nec etia hoc non erit album. z ergo non videtur illa scda ratio p̄cedere reultam solutiōem reprobat p̄us duabz rāonibz. Prima est. quia si sic tunc seqretur q cum affirmatio sit falsa negatio erit nō vera id est falsa z cum negatio sit falsa q affirmatio erit nō vera seu falsa z sic due pōnes contradictorie erunt simul false quod est contra veritatē p̄mi p̄ncipij. ¶ Scda ratio est. Si verum est dicere de aliquo p̄nti puta de albo qz necesse est ipm esse. z si si vez est dicere de aliquo futuro qz cras erit. tūc op ipm cras esse. Ergo si verum esset dicere qz necz erit necz non erit tūc op teret ipm in futuro necz esse necz non esse. Et hoc est impossibile. qz per hoc destruitur p̄tingens ad verūlibet z ipsum necz fieri necz non fieri. sicut istud futurum contingens cras erit nauale bellum. id est bellum per naues nec erit cras nec non erit si illa solutio esset vera

¶ Quot cauillatōes ponit p̄us q possent fieri p̄ra suas rōes p̄us positas. Solo duas. Prima ē p̄ra scdam rōem in qua dictū fuit si alqd ē nunc albū q tūc p̄us de eo erat vez dicere hoc erit albū posset em aliqd dicere qz bñ vez erat dicere hoc erit albū in tpe multuz p̄inquo s non in tpe remoto. z ergo nō erat semp vez dicere hoc erit albū Sz ad illā cauillatōem respōdet p̄us. Dices qz nihil differt añ millesimū apnuz q aliquis dicat hoc esse futurum z alter dicat hoc idem nō esse futurum qz siue dicat in millesimo anno siue in quocūqz alio tpe nō variat veritas sed ē est eadē qz cūqz dicat. z ergo seqtur qz de quolibet eoz q nunc sunt vez erat dicere in quocūqz tpe p̄terito qm erit z si hoc erat determinate vez

Reparationes

dicere tunc sequitur ut ibi dictum fuit quod omnia necessario eveniant quicquid eveniunt.
¶ Secunda cavillatio est contra primam rationem in qua dictum fuit quod si sint duo quorum unus dicat aliquid esse futurum et alter dicat hoc non esse futurum. necesse est unum eorum dicere verum. posset aliquis dicere quod hoc est propterea quod contra dictoria sic a nobis dicuntur. sed si nullus diceret ea tunc hoc non sequeretur. Hanc cavillationem remouendo dicitur plus quod nihil differt siue aliquis dicat siue non ad hoc quod res eveniat vel non eveniat. quod propter nostrum affirmare vel negare nihil erit vel non erit.

Queritur Que sunt inconuenientia que sequuntur si dicatur quod in singularibus et futuris contingentibus sit determinata veritas et falsitas. Solutio primo sequitur quod nihil fiet in rebus ad vtrumlibet vel ad casu sed omnia eveniunt de necessitate. Secundo sequitur quod non oportebit nos consulari quod consulendum est de his que possunt aliter fieri. Tercio sequitur quod non oportebit nos negotiari ad acquiescendum divitiis quod siue consulatur faciemus siue non equaliter veniet quod futurum est. Et siue negotiati fuerimus siue non equaliter dicabimur si dicabimur.

Queritur Quod ostendit plus quod hoc sit impossibile quod omnia eveniant ex necessitate. Solutio hoc ostendit duabus rationibus. Prima est ista quaecumque causantur ab actionibus et passionibus nostris illa non eveniunt ex necessitate sed multa futura contingencia sunt huiusmodi. Ergo non omnia eveniunt ex necessitate. Maior pars quod actiones nostre et passiones sunt voluntarie. et ergo possumus agere vel non agere consulari vel non consulari.

¶ Secunda ratio est quod quaecumque non sunt semper actu sed possibile est ea esse vel non esse fieri vel non fieri illa non fiunt ex necessitate sed multa sunt talia. Ergo non omnia eveniunt ex necessitate. Minor pars quod possibile est hanc vestem incidi vel non incidi. Et circa hoc tangit plus triplex contingens scilicet ad vtrumlibet contingens naturam et contingens rarum.

Queritur Quod plus iam istis inconuenientijs et impossibilitatibus remotis determinat veritatem questionis plus mote de futuris contingentibus. Solutio primo ostendit quod res se habent ad necessitatem essendi. Et secundo quod orationes seu propositiones se habent ad veritatem et falsitatem. Primum ostendit dupliciter. quod primo ostendit de rebus finis et absolute consideratis. Secundo de rebus in ordine ad sua opposita.

Queritur Ut res finis et absolute considerata habeat aliam quam necessitatem essendi. Solutio quod sic. quia omne quod est quando est necesse est esse. Et omne quod non est quando non est necesse est non esse. Et dicitur notanter quando est. et quando non est. quod per hoc habetur quod huiusmodi necessitas est ex suppositione et non absoluta vel simpliciter dicta. quia non omne quod est necesse est esse simpliciter. sed cum illa suppositione quando est similiter non omne quod non est necesse est non esse simpliciter. sed cum illa conditione quando non est.

Ad hoc est falsum quod omne quod est quando est necesse est esse. Assumptum per bar. quod ex eo sequitur falsum sic arguendo. Quia quod est quando est necesse est esse

Quia

Et oia homo
propter hoc quod
quod illa determinat
et tunc est copula
est tunc male
tunc ponit cum
arguendo. omnia
homo necesse
nat subiectum
quod sensus est
tunc sed sicut in

Queritur

tas in rebus finis
habet soluta ne
finis non est ne
libet necesse est
radicaliter dicta
est navale bel
vultum non est ne
fuit nec nec

Queritur

non se habet
aut sunt aliqui
res quod non sunt
propositiones per
re ad veritatem
sunt non tamen

Quia

omnibus aff
determina
sicut de illis

Ad

terminata
bile ista
et hoc nam

Ad

non term
est determ

Primi perihermenias

Sz ois homo est qñ est. ergo oem hoem necesse est esse. **Solutio** q illa ppo phi. oē qd est qñ est necesse est esse q ponit ibi p maiore est distinguenda qz illa determinatio quando est vel determinat p dicatū scz necesse est esse. et tunc est cōposita z vera. qz tunc sensus est. oīe qd est necesse est esse qñ est sz tūc male subsumit in illo argumento. qz illa determinatio nō debet tunc poni cū medio in minore. sed cū maiore extremitate in pclusionē sic arguendo. oīe quod est quādo est necesse est esse. ois homo est. ergo oem hoem necesse est esse quādo est. Vel illa determinatio quādo est determinat subiectum vel medium. scz hoc verbum est. z tunc est diuisa z falsa. qz sensus est. oīe quod est. est quando est. necesse est esse z tunc bene arguitur sed sicut maior est falsa ita conclusio.

Querit Quō res hñt se ad necessitatē essendi p pparōnem ad sua opposita. **Solutio** q eodē mō sicut se hz necesse est tas in rebo fm se p consideratis. ita etiā se hz in p dictorijs. qz sicut res q non hz ab solutā necessitatē fit necessariū ex suppo. ita in p dictorijs illd qd fm se nō est necessariū fit necessariū p distinctōem ad oppositū. qz de quo liber necesse est q sit vel nō sit z q sit futurū vel nō sit futurū. sz capiēdo cō p tradictoria diuisim neutz sit necessario determinatū. Exēpli gr a necesse est nauale bellū cras esse futurū vel nō esse futurū sub distinctōe. Sed diuisim nō est necesse alterz esse futurū. vt nō est necesse nauale bellū cras esse futurū. nec necesse est ipm nō esse futurū.

Querit Quō orōes seu pōnes p tradictorie se hñt ad veritatē z falsitatē. **Solutio** q orōes p tradictorie eodē mō se habēt ad veritatē z falsitatē sicut res se hz ad esse z nō esse. z ergo si eue sunt aliquē res q nō sunt determinate ad esse nec ad nō esse. sicut sunt res q nō sp sunt nec sp non sunt. vt res p ringentes. sic etiam orationes seu pōnes p tradictorie q sunt de huiusmodi rebo futuris nō sunt determinate ad veritatē z falsitatē. ita q sz necesse sit alterā prem esse verā vel falsā sam nō tñ hanc vel illam determinate.

Querit Quō pcludit p h s pncipale ppositū suū in fine textus. **Solutio** q ex dictis manifestū est q non est necesse in oīibz affirmatōibz z negatōibz vnā prē esse determinate verā z aliam determinate falsam. Et q nō est sile de p tradictorijs de futuro p ringenti sicut de illis que sunt de pterito vel de pñti.

Ar In futuris p ringentibz est determinata veritas z falsitas. ergo. **Ar** s pbat. qz ista est de futuro p ringenti. sol cras oriet z tñ ē de determinate vera. **Solutio** q est triplex futurū scz necessariū p ringēs z ipossibile. iā ista sol cras oriet nō est de futuro p ringenti. sz de futuro necessario et hoc stante ordine qui tam est in rebus.

Ar Ista est de futuro p ringenti dies iudicii erit z tñ est determinate vera. **Solutio** q sz illa ppo sit p ringens qm est ex habitudine tñ terminoz. tamen supposita pordinatōe z determinatōe diuina sic est determinate vera z necessaria.

Reparationes

Ar Ista p^o omne futurum contingens est futurum est p^o p se ergo est necessaria et si est necessaria ergo est vera. et p^o p^o se q^o omne futurum contingens de necessitate vere est futurum. Solutio s^o omne futurum contingens formaliter acceptum sit de necessitate futurum. tamen futurum contingens acceptum materialiter pro eo quod est futurum contingens non est de necessitate futurum sed contingenter.

Ar Omne cognitum et preuisum a deo de necessitate eueniet. s^o omne futurum contingens est cognitum et preuisum a deo. ergo est de necessitate futurum. Maior pars. q^o al^o deus in sua cognitione posset falli. quod est absurdum. Solutio q^o futurum contingens potest ad duo co^o parti. vno modo ad causam p^onam puta ad deum. Alio modo ad causam proximam. iam licet futurum contingens habeat aliquam necessitatem per p^onam ad causam p^onam. non tamen in ordine ad causam secundariam et p^onam. Et tantum de p^ono peribermeniay aristotelis.

Ira initium secundum

libri peribermeniay aristotelis.

Querit p^omo de quo determinat in hoc libro. Solutio de multiplicacione p^osequentijs et de eqpollentijs enunciationu. Et diuiditur in tres tractatus. in quor^o p^omo determinat de multiplicacione p^osequentijs et eqpollentijs p^onam de inesse. In secundo p^onam modalium. Et in tertio de p^onam p^onam. Primus tractatus habet septem capitula. q^o rum p^onam est quodammodo p^oambulare. Et diuidit in tres pres. In prima ostendit p^onam oem enunciatorem esse copositam ex noie et verbo. In secunda remouet quedam dubia. et in tertia p^ocludit. vñ de p^onam p^onam sic in textu.

Nota autem est de aliquo affirmatio scans aliqd. hoc autem est vel nomen vel innominabile.

Querit Que est conclusio qua intendit p^onam ibi. Solo q^o ois affirmatio. i. enunciatio affirmatiua est copositum ex noie et verbo. Et illa sic p^obat. q^o q^o q^o fiat aliqd p^odicatum de aliquo subiecto hoc est copositum ex noie et verbo. s^o ois enunciatio affirmatiua est h^omo. q^o ois affirmatio est de aliq. s^o ois enunciatio affirmatiua est copositum ex noie et verbo.

Querit Quor^o dubia remouet p^onam circa hoc q^o ta dictu est. Solutio q^o quattuor. Primu est. q^o dictu est q^o ois affirmatio fiat aliqd de aliq. posset aliq^o dubitare q^o est illud de quo affirmatio aliqd fiat. Hoc dubiu remouet p^onam de q^o illud vel est nomen vel innominabile. Et q^o uis hic p^onam n^o dicat de negatione tñ idc debz. intelligi de negatione et affirmatione.

Sec

q^o Sedm dubi

na debeat esse

et 2 fecit e s^o s^o

q^o Tertiu est.

aliud est q^o no

q^o Quartu est.

infinitu fiat q^o

infinitu q^o d^o

Quert

nomina. vñ de

h^o q^o s^o s^o s^o

ipm innominabile

Ar Sug

ci. s^o s^o

remouet non

cano p^one d^o

q^o accipit p^onam

su determinate

subiectu enuncia

doit p^onam q^o ois

finitu. q^o p^onam

doit uero. q^o p^onam

Quare p

In hoc libro

De

fu

de e s^o s^o s^o

ut p^o d^o d^o d^o

scilicet mater

Ar An

vt

p^onam n^o est ad

ergo adiacet

Ar E

ad

re. An p^onam

finitu alberti

natur s^o s^o s^o

en^o s^o s^o s^o

en^o s^o s^o s^o

Secundi perihermenias

¶ Secundum dubium est. An ponendum in enunciatōe affirmatiua vel negatiua debeat esse vñū vel plura. Et respondet pñs qd dicitur qd vñū hoc vñū re et sciret sñ. qd alias pñō nō posset multiplicari.

¶ Tertium est. qd est innominabile. Ad hoc dicit pñs qd innominabile nihil aliud est qñ nomē infinitū vel etiam verbum infinitum.

¶ Quartum est vñ nomē infinitū sciret qd vñū. Et respondet pñs qd nomē infinitū sciat quodammodo vñū infinite. i. indeterminate. Et dicit notanter infinite. qd dicit iter sciret aliqd simpliciter sciret aliqd infinite vel indeterminate.

Queritur Quare pñs vocat hic nomē infinitū innominabile. Solo alberti qd ideo. qd nomē infinitum nihil nominat. vñ dicit boetius cū dico hō aliquā rē pñstuo scando. scilicet cū dico nō hō qd pñstū est tollō nihil entū vel nō entū pono. Alij dicunt qd vocat ipm innominabile. qd añ tempus suū nō fuit sibi nomē impositū.

¶ Superius dictū fuit qd nomē infinitū remouet a pñsideratōe logici. qd male dicit hic pñs qd pñt esse subiectū in enunciatōe. So^o qd pñt remouet nomē infinitū a pñsideratōe logici. qd ex eo nō pñt pñstui enūciatio pñt dicta in qd aliqd determinate enūciat de aliq. Scilicet qd enūciatio qñ qd accipit pñmuniter pñm oratōe in qua aliqd enūciat de aliquo. siue hoc sit determinate siue indeterminate. sic dicit hic pñs qd nomē infinitū pñt esse subiectū enūciatōis. et ita loquitur hic de enūciatōe pñmuniter. vñ pñcludendo dicit pñs qd ois affirmatio est ex noie et verbo vel ex infinito noie et pñbo finito. qd pñter verbū nulla est affirmatio vel negatio. Et dicit notanter et verū bo finito. qd verbū in enūciatōe positū nō pñt esse infinitū vt pñus dictū fuit.

Secundum capitulum.

Quare prima est affirmatio et negatio est homo et c.

In hoc secundo capitulo pñs docet multiplicare pñōes de secundo adiacente

¶ Quoruplices sunt pñōes de hoc pñbo ē. So^o duplices. qd qdaz sunt de hoc verbo ē secundo adiacente. qdā de ē tertio adiacente. pñō de ē secundo adiacente dicit in qd post hoc pñbū ē nullū sequitur materiale pñdicatum vt pñz dicēdo hō ē aial ē. Scilicet pñō de ē tertio adiacente ē qñ post hoc verbū ē sequē materiale pñdicatū. vt dicēdo hō ē iustū hō est albu

¶ Nulla ē pñō de ē pñmo adiacente. qñ nō erit aliq de ē secundo adiacente. vt tertio adiacente. pñna pñbat a sñ. So^o qd nō ē sñle et rō illius ē qd pñm nō ē adiacere sñ tñm scōi vel tertij. qd adiacere est ad alterum iacere. et ergo adiacere pñsupponit alterum scilicet pñmum.

¶ Est semper ponitur secundo loco. ergo omnis pñō est de est secundo adiacente et pñ pñsequens nō est aliqua pñō de est tertio adiacente. An pñz exemplariter cum dicit homo est albus homo est iustus. So^o iustus alberti qd licet hoc verbum est sic semper scdm ordine. quia semper ponitur secundo loco nō tamen est semper scdm numero quia in tali pñpositōe sñ pñria scilicet subiectum pñdicatum et copula. qd ergo cōpōnibilia sunt añ pñpositi cōsequi. ergo est in illis pñpōnibus est tertia numero.

Reparationes

Querit Quod docet phus multiplicare ppos de est secundo ad
iacente; Solutio docet eas multiplicare in duplici
quantitate. scz in q̄tate indefinita et vli. In q̄tate indefinita sunt ille
homo est hō nō est nō homo est nō hō nō est. In q̄tate vero vli sunt ille
ois homo est om̄is homo nō est om̄is nō homo est om̄is nō homo nō est.
Et sicut ista multiplicatio fit in tempe p̄tēta etiā p̄t fieri in extrinsecis
temporibz scz in in p̄terito et futuro.

Querit Quare phus in ista multiplicatōne ppositō num nō fa
cit mentōnem de enunciatōne particulari et singulari si
cut de indefinita et vniuersali. Solutio q̄ particulari p̄prehenditur hic
sub indefinita. quia signum particulare nihil addit supra terminum in
definite sumptum nisi quendam vagum respectum. Sed enunciatōnem
singularem p̄termisit. quia singulares non variantur penes vniuersali
tatem et nō vniuersalitatem cum subiecto earum nō possit addi signū. Et
sic fm phm sunt tantum octo ppositōnes p̄ncipales que multiplicantur
de p̄bo est secūdo adiacēte. scz quattuor in quantitate indefinita et quattuor
in quantitate vniuersali. Possent tamen ppositōnes ille multiplicari fm
fm omnem quantitatem. Et quia sunt quattuor quantitates et in quas
libet quantitate fiunt quattuor sic sunt in toto sedecim ppositōnes que
fiunt de hoc verbo est secundo adiacente saltem de tempore presenti. quia
si multiplicarentur ille ppositōnes etiam fm tempora extrinseca. scz fm
p̄teritum et futurum tunc fierent multo plures. Et vt studentibz ma
gis pateat ordinant ppositōnes illas de tempore presenti in hac figura.

In q̄tate vniuersali	{	Prima ois homo est	{	affirma. de subiecto finito.
		Secūda ois hō nō est		negatia de subiecto finito
		Tercia ois nō hō est		affirmatia de subiecto ifinito
		Quarta ois nō hō nō ē		negatia de subiecto ifinito.

In q̄tate particulari	{	Prima qdā hō est	{	affirmatia de subiecto finito.
		Secūda qdā hō nō est		negatia de subiecto finito.
		Tercia qdā nō hō ē		affirmatia de subiecto ifinito
		Quarta qdā nō hō nō ē		negatia de subiecto ifinito.

In q̄tate indefinita	{	Prima homo est	{	affirmatia de subiecto finito.
		Secūda homo nō est		negatia de subiecto finito
		Tercia nō homo est		affirmatia de subiecto ifinito.
		Quarta nō hō nō ē		negatia de subiecto ifinito.

In q̄tate singulari	{	Prima socrates est.	{	affirmatia de subiecto finito.
		Secūda socrates nō ē		negatia de subiecto finito
		Tercia nō socrates est		affirma. de subiecto ifinito
		Quarta nō socrates nō ē		negatia de subiecto ifinito

Secundi perihermenias

Queritur Quare iste ppositōnes de est secundo adiacen-
te non multiplicantur ex parte predicati sicut ex
parte subiecti. **Solutio** quia ista multiplicatio fit penes affirmatōem
et negatōnem finitum et infinitum. sed predicatum ppositōnis de est ses-
cundo adiacente nō potest variari penes finitum et infinitum. quia predi-
catum est hoc verbum substantium est quod infinitari non potest. vt in
capitulo de verbo superius dictum fuit.

Tertium capitulum

Quando autem est tertium adiacens predicatur dupliciter
dicuntur oppositōnes.

In isto capitulo phus docet multiplicare ppositōnes de est tertio adiacen-
te. Et habet duas partes. In pma docet multiplicare tales ppositōnes
subiecto semper manente finito. et in secunda docet hoc subiecto manente
infinito.

Queritur Quō docet phus multiplicare ppositōnes de est
tertio adiacente. **Solutio** dicit q sunt in duplo
plures q de est secundo adiacente. Et ratio est. quia ppositōnes de est ter-
tio adiacente nō solum multiplicantur ex parte subiecti. sicut ille de est ses-
cundo adiacente. sed etiam ex parte predicati. quia habent predicatū ma-
teriale quod potest variari penes finitum et infinitum. Et ergo quando
in duplici solum quantitate multiplicantur sicut multiplicat eos phus in
textu. tunc fiunt sedecim ppositōnes de est tertio adiacente. Sed si mul-
tiplicetur fm omnes quantitates tunc fiunt triginta due saltem de tempo-
re presenti. quia in qualibet quantitate fiunt octo. quattuor de subiecto fi-
nito et quattuor de subiecto infinito variando semper predicatum penes
finitum et infinitum vt patet in sequenti figura.

De est secundo ad-
multiplicare duplici
definita sunt ille
te vero vlt sunt ille
s nō homo non est
fieri in exprinfecto

ppositōnum nō sa-
culariz (singulari si
pprehenditur hic
pra terminum inf
sed enunciatōnem
penes vniuersali
fir addi signū. Et
ue multiplicantur
definita et quattuor
de multiplicari fm
finitates et in quod
ppositōnes que
pote present. quia
et finitica. scz fm
et studentibz ma-
fici in hac figura.

subiecto finito.
subiecto finito
subiecto infinito
subiecto infinito.

De subiecto finito.
subiecto finito.
subiecto infinito
subiecto infinito.

De subiecto finito.
subiecto finito
subiecto infinito.
subiecto infinito.

De subiecto finito.
subiecto finito
subiecto infinito
subiecto infinito

Reparationes

In q ^{re} vii	Prima ois hō ē iustus	affir ^a	de subiecto z p ^{re} dicato finito.
	Secda ois hō nō ē iust ^{us}	negatia	
	Tertia ois hō ē nō iust ^{us}	affir ^a	de subiecto finito z p ^{re} dicato infinito
	Quarta ois hō nō ē nō iust ^{us}	negatia	
	Prima ois nō hō ē iust ^{us}	affir ^a	de subiecto infinito
	Secda ois nō hō nō ē iust ^{us}	negatia	z p ^{re} dicato finito
	Tertia ois nō hō ē nō iust ^{us}	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato infinitis.
	Quarta ois nō hō nō ē nō iust ^{us}	negatia	

In q ^{re} p ^{ri} ncipali	Prima qdā hō ē iustus	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato finitis.
	Secda qdā hō nō est iust ^{us}	negatia	
	Tertia qdā hō ē nō iustus	affirma.	de subiecto finito z p ^{re} dicato infinito
	Quarta qdā hō nō ē nō iust ^{us}	negatia	
	Prima qdā nō hō ē iust ^{us}	affirma.	de subiecto infinito
	Secda qdā nō hō nō ē iust ^{us}	negatia	z p ^{re} dicato finito
	Tertia qdā nō hō ē nō iust ^{us}	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato infinitis.
	Quarta qdā nō hō nō ē nō iust ^{us}	negatia	

In q ^{re} idē	Prima homo est iustus	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato finitis.
	Secda homo nō est iustus	negatia	
	Tertia hō est nō iustus	affirma.	de subiecto finito z p ^{re} dicato infinito.
	Quarta hō nō ē nō iust ^{us}	negatia	
	Prima nō hō ē iustus	affirma.	de subiecto infinito
	Secda nō hō nō ē iust ^{us}	negatia	z p ^{re} dicato finito
	Tertia nō hō ē nō iust ^{us}	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato infinitis.
	Quarta nō hō nō ē nō iust ^{us}	negatia	

In q ^{re} eitate singulari	Prima socrates ē iustus	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato finitis.
	Secda socrates nō ē iust ^{us}	negatia	
	Tertia. socrates ē nō iust ^{us}	affirma.	de subiecto finito z p ^{re} dicato infinito.
	Quarta. socrates nō ē nō iust ^{us}	negatia	
	Prima. nō socrates ē iustus	affirma.	de subiecto infinito
	2 ^a nō socrates nō ē iust ^{us}	negatia	z p ^{re} dicato finito
	3 ^a . nō socrates ē nō iust ^{us}	affirma.	de subiecto z p ^{re} dicato infinitis.
	Quarta nō socra. nō ē nō iust ^{us}	negatia	

Queris Qualem habitudinē hñc xpōnes de est tercio adiacente multiplicare penes p^{re}dicatū finitū z infinitū subiecto ita q^{uo}d manēte finito. Solutio ē p^{ri}us q^{uo}d sic multiplicādo eas fuit quatuor xpōnes ut patuit q^{uo}d sic se habēt q^{uo}d duc eas se hñt ad affirmatōnem z

Se

negatōem finitū
let p^{ri}mum finitū
tato finito sequi
hō nō est nō iust^{us}
tua de p^{re}dicato
est iustus. O
finito nō sequi
tus. ergo hō
tur negatōem
homo nō est nō

Queris

firmatua de p^{re}
quētia. Secda
tato finito est
q^{uo}d cuiusq^{ue} ar
finitus z infinit
dem remouet
ob eodē remon
bus de p^{re}dicat
bū sequitur hō
ē iustus. z sic
sequitur homo

Ar hō

hū
la ē falsa. So
tua de p^{re}dic
tes est subie

Ar z

penes illā
de debere
minem z c

Qz

duab^{us} p^{re}dic
adā nō ē iust
natura. pet
rialib^{us} nō
nec ad illā
fin qdā d
linquit. S
mera ē nō i
bus relinq

Secundi perihementias

negatōem fm pñaz sicut pñōes pñatue. Alio vero due minime. Qd so
let pñuniter sic exponi q due pñeunt se id est ad affirmatiuā de predi
cato finito seqtur negatiua de pñicato infinito vt bñ seqtur hō est iust⁹. q
hō nō est nō iustus. Et ad affirmatiuā de pñicato infinito seqtur nega
tiua de pñicato finito. vt bene seqtur homo est nō iustus. ergo homo non
est iustus. Due vero minime pñeunt se. qz ad affirmatiuā de pñicato
finito nō seqtur affirmatiua de pñicato infinito. vt nō seqtur hō nō est ius
tus. ergo homo est nō iustus. Et ad negatiuā de pñicato finito nō seq
tur negatiua de pñicato infinito. vt nō sequitur homo nō est iustus. ergo
homo nō est nō iustus.

Querit Quot regule pñaz eliciunt ex habitudine illaz quat
tuor pñositionū. Solutio q due. Prima est q ab af
firmatiua de pñicato finito ad negatiuā de pñicato infinito est bona pñe
quētia. Scda ē q ad affirmatiuā de pñicato infinito ad negatiuā de pñi
cato finito est bona pñia. Exēpla patēt ex dictis. Rō vero istaz regulaz ē
qz cuiusqz attribuit vnū oppositōz ab eodē remouet reliquū. s; terminus
finitus ⁊ infinitus hñt oppōem. qz cuiusqz attribuit terminus finit⁹ ab eo
dem remouet terminus infinit⁹. ⁊ s; cuiusqz attribuit terminus infinit⁹
ab eodē remouet termin⁹ finitus. Et eodē mō sicut iā dictū est de pñōnī
bus de pñicaz infinitis ita dōm ē de pñōibz de pñicaz pñariis. qz sic
bñ seqtur hō ē iust⁹. qz hō nō ē nō iustus ita bñ seqtur hō ē iust⁹. qz hō nō
ē iniustus. ⁊ sicut bñ seqtur hō ē nō iustus. ergo homo nō est iustus. ita bñ
seqtur homo est iniustus. ergo homo nō est iustus.

Ar Nō seqtur in rheno sunt nō pisces. q in rheno nō sunt pisces. in
bursa sunt nō studētes. q in bursa nō sunt studētes. q scda regu
la ē falsa. So q ibi nō arguit fm illā regulā. qz nō arguit ibi ab affirma
tiua de pñicato infinito s; de subiecto infinito. qz nō pisces vel nō studē
tes est subiectū s; videatur poni a pre pñicati

Ar Hic arguit ab affirmatiua de pñicato infinito ⁊ tñ nō seqt. sortes
videt nō hoīem. q nō videt hoīem. Solo ad hoc q bñ arguatur
penes illā regulā reqrit q totū pñicaz infinitē. ⁊ nō tñ ps pñicaz. vñ
de deberet sic argui. sortes est nō videns hoīem. ergo sortes nō videt bo
minem ⁊ tunc esset bonum argumentum.

Qr Utz etiā eodēra valeat pñia a negatiua de pñicato finito ad affir
matiua de pñicato infinito. So q nō valz absolute s; solū pñat
duabz pñitōibz. Quaz pma ē q arguat cū pñtātia subiecti. q nō seqtur
adā nō ē iust⁹. q adā ē nō iust⁹. s; bñ seqt posito q petr⁹ habeat et in rerū
natura. petr⁹ nō ē iust⁹. q petr⁹ ē nō iust⁹. Scda q arguat in pñicaz essen
tialibz nō accīdētibz. q bñ seqtur chimera nō ē hō. q chimera ē non hō.
nec ad illā chimera ē nō hō seqt ista. q chimera ē s; pñitit fallacia a dicto
fm qd ad dictū simplr ⁊ h pñterea. qz negatio infinitas in subalibz nihil re
linquit. s; nō seqt chimera nō ē iusta. q chimera ē nō iusta. qz ad illā chy
mera ē nō iusta seqtur ista. q chimera ē. qz negatio infinitas in accīdētibz
hūis relinquit aliqd s; subiectū vt dī albertus.

Reparaciones

Queritur Quod est illud dubium quod mouet phus circa
ppones vniuersales de est tertio adiacente. So
luto dubiū ē istud ex quo ppones vtes de est tertio adiacente multiplicant
sicut ppones indefinite. An in omnibus equaliter se habeant sicut ppones
indefinite. Sed ad hoc respondet phus q nō qz in ppositionibz vltis non
pungit angulares. id est directe in angulis sibi inuicem oppositis esse sunt
veras. sed hoc bene ptingit in indefinitis. Et ratio illius est qz ppōes an
gulares vtes de angulis oppositis sunt ptrane. sed ppōes ptrarie nō pnt
esse simul vere. sed ppōes angulares indefinite sunt subcōtrarie. sed po
sitiones subcontrarie possunt esse simul vere. Et istud patz ad oculum in
istis duabus quadrangularibus figuris.

A Homo est iustus	B Homo nō est iustus.
C Homo ē nō iustus	D Homo nō est nō iustus
A Ois homo ē iustus	B Omis homo nō est iustus;
C Ois homo ē nō iust?	D Ois hō. nō ē nō iustus.

Quintum capitulum.

In his vero in quibus est nō contingit vt in eo 2c.

In isto capitulo phs docet multiplicare ppones de alijs verbis q̄ de
illo verbo est puta de verbis adiectiuis. Et diuiditur in duas pres. quia
p̄mo facit hoc. sc̄do remouet dubia.

Queritur Quō debent multiplicari ppones de verbis ad
iectiuis. sicut sunt currere ambulare 2c. So
q̄ eodem modo debent multiplicari 2 eodem mō se habent ad oppōnem
et eq̄pollentiam sicut ppōnes de illo verbo est. Exempli gratia in q̄ritate
vlti sunt iste ppōes. ois homo currit. ois homo nō currit. ois nō homo cur
rit ois nō homo non currit. Et sic p̄sequenter etiam possunt multiplica
ri in alijs quantitatibus.

Ad Propositiones de est multiplicantur tam ex pre subiecti q̄ ex pre
dicati. sed p̄positiones de verbis adiectiuis nō multiplicantur ex
parte predicati. ergo male dī phus q̄ eodem modo debent multiplicari.
Solo. qm̄ phs dī q̄ ppōes de v̄bis adiectiuis debēt eodē mō multiplica
ri. sicut ille que sunt de verbo est. hoc debet intelligi de ppōibus de est se
cundo adiacente. quia ille solum multiplicatur ex pre subiecti 2 nō debz
intelligi de ppōibus de est tertio adiacente. qz nullum verbum in p̄positōe
potest infinitari. verum tamē si resolueret verbum adiectiuū in suum p̄ci
piū tunc posset multiplicari talis ppō ex pre v̄nusq̄. sc̄z ex parte subie
cti 2 predicati sicut ille que sunt de est tertio adiacente. quia tunc ipsa met
esset de est tertio adiacente.

Queritur Quor dubia remouz phus in textu circa prius
dicta. Solutio q̄ duo. P̄mū est. qz dictum ē

Seri

ppones vtes po
indefinite. posset
mino p̄muni vel si
infinians nō deb
istius est. qz signu
capitulo de noie
¶ Sc̄dm dubiū
hoc signum ois
remouēdo ergo d
am dictum fuit su
positōnes homo
mo currit ois h
alijs vero non.

Quoniā ver
In hoc sexto c
bluditur in lex p̄

Querit

iones angulares
Et respondet ph
bus sunt p̄trarie
¶ Sc̄dm dubiū
tertiū adiacens f
tionem 2 negati
guuntur se. Ho
p̄dicato finito
cum p̄stantia
est nō iustus.
p̄ntis nō pot
est iustus 2 h
nitur sibi p̄tra
ctu tamē istū
¶ Tertium du
queat ad alian
p̄dicato finito
simp̄is interro
nō in v̄bis. Et
sue negatio p̄po
tio ne socrates
socrates nō est
q̄ nō sit sic in v̄
spondeatur non
et ad illam non

Secundi periherm enias

¶ *ppōnes vles* possunt multiplicari penes finitum et infinitū. sicut *ppōes* indefinite. posset aliquis dubitare an negatio infinitans deberet addi termino p̄muni vel signo. Hoc ergo dubium remouet p̄hus et dicit q̄ negatio infinitans nō debet addi signo sed termino p̄muni siue subiecto. Et ratio istius est. q̄ signum nō potest infinitari sicut patet ex p̄ditionibz positis in capitulo de noie q̄ requirunt ad hoc q̄ aliqd̄ nomen possit infinitari.

¶ *Scdm* dubium est. q̄ dictum est superius q̄ *ppō* est vls in qua ponit hoc signum oīnis vel p̄simile. posset aliquis dubitare an oīnis sc̄aret vlt̄ remouēdo ergo dubium dicit p̄hus q̄ oīnis non sc̄aret vlt̄ sed qm̄ vlt̄. vt etiam dictum fuit superius in p̄mo. Et hoc probat exemplariter. q̄ iste p̄positōnes homo currit et homo nō currit nō differunt ab istis. oīnis homo currit oīnis homo non currit. nisi q̄ in istis subiectum accipitur vlt̄ in alijs vero non.

Septimum capitulum.

Quonia vero p̄traria est negatio ei que est omne animal.

In hoc sexto capitulo p̄hus remouet circa predicta aliqua dubia. Et diuiditur in sex p̄tes p̄m q̄ remouet sex dubia.

Queritur Quod est p̄mum dubium. Solutio p̄mum dubium est circa hoc quod dictum est q̄ p̄positōnes angulares in vlt̄ibus non possunt esse simul vere que sc̄z sit cā illius. Et respondet p̄hus q̄ causa illius est. q̄ p̄positōnes angulares in vniuersalibz sunt p̄trarie et de hoc satis diximus ibi.

¶ *Scdm* dubium. q̄ dictum est p̄us q̄ quando hoc verbum est p̄dicat tertiū adiacens sunt quattuor p̄positōnes quaz due se p̄sequunt p̄m affirmatiōnem et negatiōnem. posset aliquis querere que sunt ille p̄positōnes que p̄sequuntur se. Hoc ergo dubium remouēdo dicit p̄hus q̄ ad negatiuam de p̄dicato finito sequitur affirmatiua de p̄dicato infinito. Et hoc arguendo cum p̄stantia subiecti. vt bene sequitur nullus homo est iustus. ergo oīs hō est nō iustus. Et q̄ illa p̄sequētia sit bona probat p̄hus sic. q̄ oppositum p̄ntis nō potest stare cum antecedere. Nā oppositū p̄ntis est aliquis hō est iustus et hoc non p̄t stare cum ante sc̄z nullus homo est iustus. q̄ opponitur sibi p̄radictorie. ergo sequitur q̄ p̄ma p̄sequētia fuit bona. de intellectu tamē istius dubij latius dictum est superius.

¶ *Tertium* dubium. q̄ dictum est q̄ in p̄positōnibus simplr̄ sumptis vna sequitur ad aliam. puta affirmatiua de p̄dicato infinito ad negatiuam de p̄dicato finito. posset aliquis dubitare an sic etiam esset in p̄positōnibus sumptis interrogatiue. Ad hoc respondet p̄hus q̄ sic in singularibz sed nō in vlt̄ibus. Q̄ sic in singularibz p̄bat p̄hus. q̄ in singularibz idē est siue negatio p̄ponatur siue postponatur. Exempli gratia. Si q̄ratur putas ne socrates est sapiens. Si dicatur q̄ nō tunc illa responsio valet istaz socrates nō est sapiens et ad illam sequitur. ergo socrates est nō sapiens. Si q̄ nō sit sic in vlt̄ibus. p̄bat. q̄ si querat. Est ne oīnis homo sapiens. et respondetur non tunc illa responsio valet istam non oīnis homo est sapiens et ad illam non sequitur ista de p̄dicato infinito. oīnis homo est nō sapiens

Reparationes

qz pma potest esse vera. scz non omis homo est sapiens. qz valet ista qd data
homo nō est sapiens. qz tñ scda sit falsa scz ista ois homo est nō sapiens. qz
illa valet istam nullus homo est sapiens.

¶ Quartum dubiū qz dictum est qz pōnes multiplicant ex pre subie
cti z p̄dicati penes finitum z infinitum. posset aliquis dubitare an noia et
verba infinita essent negatōes vel p̄pōnes negatiue. Ad hoc respondet
phus qz non. Et ratio est. qz opz oem negatōem esse verā vel falsam. sz no
mina infinita vel verba non scant verum vel falsum. ergo minozē probat
qz qd nō homo non plus dē verum si non addat aliud predicatum q̄ si
diceret homo tantum.

¶ Quintū dubiū ex quo dictū est qz p̄pōnes de p̄dicato finito z infini
to p̄sequunt se ita qz ad negatiuā de p̄dicato finito sequat affirmatiua de
p̄dicato infinito z alie due sūt. Posset aliq̄s dubitare an etiā p̄pōnes de
subiecto infinito haberēt aliquam eq̄pollentiā z p̄nam. sicut habēt p̄pōnes
de p̄dicato infinito z finito. Ad hoc respōdet phus qz vlt nō. Et hoc sic
pbat. qz ad affirmatiuā de subiecto infinito nec sequitur affirmatiua de sub
iecto finito nec negatiua de subiecto finito. ergo nulla sequitur ad eā. Ante
cedēs p̄z exemplariter. qz ad istā ois nō hō ē iustus. nec sequitur ista ois hō
ē iustus. nec ista. ois homo non est iustus. nec ipa sequitur ad aliquā istarū.
Contingit tñ aliquas eaz q̄ sunt de subiecto infinito esse easdē inter se q̄
cum ad p̄nam. vt ois nō hō est nō iustus est eadē illi nullus nō homo ē ius
tus z vna sequitur ad aliā. z sic ad negatiuā de p̄dicato finito sequitur affir
matiua de p̄dicato infinito in p̄positiōibus habentibus subiecta infinita.
sicut in habentibus subiecta finita.

¶ Sextum dubiū Ex quo phus in multiplicatōe p̄positiōnū sepe po
tuit p̄dicatū an subiectum. Posset aliq̄s dubitare an hoc posset p̄grie sic
fieri. Et responder phus qz sic. qz noia z verba transposita idē scant. Et
hoc sic pbat. qz si noia z verba transposita nō idē scarent. tunc sc̄rerur
qz vnus affirmatōnis essent plures negatōes. cuius tñ oppositum fuit
superius ostensum. Sc̄q̄la pbat. qz huius affirmatōnis est albi hō nes
gatio est nō est albi homo. si ergo hec affirmatio est homo albi nō sit eadē
p̄dicte affirmatōni tunc negatio eius erit ista. nō est nō hō albi. aut ista nō
est hō albi. Nō pma qz illa est negatio huius affirmatōis. nō homo ē al
bus. ergo scda scz ista nō est homo albi cuius negatio sed illa etiā est nes
gatio huius est albi homo. ergo vnus affirmatōnis scz istius est albi ho
mo erunt due negatōnes diuerse scz iste nō est albi homo z nō ē hō albus
qd est inconueniēs. quare sequitur qz noia z verba transposita idē scant.

¶ Aristoteles in ista ratōe petit p̄ncipiū. qz accipit illud qd des
bet p̄bare. accipit em̄ istā nō est homo albi q̄ est negatio sc̄cū de
affirmatōnis esse etiā negatōem p̄me istius scz est albi homo. z tñ hoc de
beret p̄bare. Solutio boetij qz v̄p est qz aristoteles accipit hoc qd des
beret p̄bare. sed tñ nō petit p̄ncipiū. qz accipit hoc p̄ncipio manifesto et
supponit p̄ter eius euidētiā Unde cum ista affirmatio ē albi homo dī
cat p̄negatiōe ip̄ius esse cū p̄posito ex hoc z albedine z manifestū sit qz illa

Ser

negationem remou
no manifestū ē z
supposuit. Et qu
he a multis non

¶ Ergo vi
scant. Solut
ponunt maneat
a parte p̄dicati
et ex exēplo quoz
transponuntur n
omnis homo est
nomina verba tr
ligeret qz in tran
que sunt supposit
p̄tates variare
nomina z verba
significant. z erg
est homo. homo
um z vidi panem

Ameto vi
vel negare si

In hoc sepe
ne consequenti
determinat de
num plurium
do affirmatiō
ciatōnes plu

Quer

de pluribus. v
bus non sit vn

Quer

phus qz sic nū
dentialiter vn
videtur ea

Secundi perihermenias

Inexionem remouet eam ista nō est homo albus q̄ ista nō ē albus homo. sic fa-
tis manifestū ē z euidēs q̄ utraq̄ ē negatio ipsius. z ideo aristoteles hoc
supponit. Et quando hoc non attendit p̄tingit sepe q̄ textus aristotelis
hic a multis non intelligatur.

¶ Istae p̄pōs nō fecant idē. ois homo est aīal z oīne animal ē homo
ergo videtur q̄ nō sit bñ dictum q̄ noīa z verba transposita idēz
fecant. Solutio transpositio p̄t dupl̄r fieri. vno modo sic q̄ illa q̄ trans-
ponunt maneat in eadem p̄e enūciatōnis scz semp a parte subiecti v̄l
a parte p̄dicati. et sic p̄prie intelligit dictum suum aristoteles. vt pa-
tet ex exēplo quod adduxit. Alio mō potest fieri transpositio sic. q̄ ea q̄
transponuntur non maneat in eadem parte enūciationis. sicut sic hic
omnis homo est animal. z omne animal est homo. z tunc non oportet q̄
nomina verba transposita idē significent. Etiam attendendum est dis-
tingent q̄ in transpositōne non fiat mutatio p̄prietatum terminorum.
que sunt suppositio appellatio ampliatio restrictio z huiusmodi. quia ille p̄-
prietates variat variat veritatem z falsitatem p̄p̄ositōnis. z sic fit q̄
nomina z verba transposita cum mutatiōe talium p̄prietatum nō idē
significant. z ergo non idē significant. homo est mortuus z mortuum
est homo. homo non currit. z non homo currit. vidi canem comedere pa-
nem z vidi panem comedere canem z sic de alijs.

Septimum capitulum.

Quaero vnum de pluribus vel plura de vno affirmare.
vel negare si non est vnum zc.

In hoc septimo capitulo p̄hus postq̄ determinauit de multiplicatiō-
ne consequentia z equipollentia enūciationum vnarum. consequenter
determinat de multiplicatiōne consequentia z equipollentia enūciatio-
num plurium. Et diuiditur in duas partes. quia primo ostendit quan-
do affirmatio z negatio dicunt plures. Secūdo docet multiplicare enūci-
atiōnes plures. Et ostendit p̄iam z eq̄pollentia earū.

Queritur Quando affirmatio vel negatio dicitur plures
de pluribus. vel plura de vno vel plura de pluribus. ita tñ q̄ ex illis pluri-
bus non fit vnū talis affirmatio vel negatio nō ē vna sed plures.

Queritur An tunc quando eūq̄ vnum p̄dicatur de vno af-
firmatio vel negatio sit vna. Ad hoc respondet
p̄hus q̄ sic nisi in ea esset vnum nomē pluribus impositum ex q̄bus nō sit
essentialiter vnum. q̄ tunc affirmatio vel negatio nō esset vna sed plures
vel dicitur canis est substantia. Sed si plura p̄dicantur de vno vel vnum
y ij

Reparationes

de pluribus ex quibus sit unum. tunc affirmatio vel negatio non est plures sed una. ut cum dicitur homo est animal mansuetum bipes.

Queritur Quomodo probatur plures quod tunc enunciatio est plures quando predicatur unum de pluribus vel plura de uno. **Solutio** probatur in effectu tali ratione. illa enunciatio non est una ad quam dialectice interrogatur sed ad enunciationes in quibus plura predicantur de uno vel uno de pluribus dialectice interrogatur non datur una responsio. sed talis enunciatio non est una sed plures. Datur pars. quod dialectice interrogatio petit sibi respondere alteram premissam contradictionis. sed quilibet pars contradictionis est una, ergo. Sed queritur aliquis. quod hic dicitur ad interrogandum plures non est respondendum una responsione quid faciendum est. si interrogatio plures sit vera in omni sensu. Ad hoc responderetur plures quod adhuc non sufficit dare unam responsionem. Et ratio est quod interrogatio et responsio sunt relativa et ergo si interrogatio non est una responsio etiam non debet esse una Et de hoc latius in libro elenchorum dicitur.

Queritur Quid est interrogatio dialectica. An scilicet quid est sit interrogatio dialectica. **Solutio** probatur quod non. Et ratio illius est. quod interrogatio dialectica debet accipere utramque premissam contradictionis. ita quod respondens possit eligere determinate unam premissam quam velit. sed sic non est de interrogatione quid est. Sicut si queratur quid est homo non potest responderi sic. vel non ergo interrogatio querens quid est non est dialectica. Et ostendit hic plures incidentaliter quid non sit interrogatio dialectica. sed quid sit hoc refertur ad librum thopicorum.

Queritur Quomodo docet plures multiplicationes consequentias et equipollentias enunciarum plurium. **Solutio** per duas questiones quas determinat.

Queritur Que est prima questio. **Solutio** verum ad genus divisum sequatur consequens plunctum. hoc est An a diuisis ad coniuncta sit bona prima. Et arguitur plures primo ad premissam affirmatiuam quod sic duobus exemplis. Primum est quod bene sequitur. homo est animal ce hoc est bipes. ergo hoc est animal bipes. Secundum est quod bene sequitur. sortes est homo et sortes est albus. ergo hoc est albus. Secundo arguitur ad premissam negatiuam quod non sit bona. quod non sequitur sortes est citharedus et sortes est bonus. ergo est bonus citharedus. quod autem premissa esse verum sine prima. Etiam si talis prima a diuisis ad coniuncta valeret tunc sequeretur multa inconuenientia. Primum est quod committeretur nugatio. quod de quocumque homine qui est albus verum est dicere per se quod sit homo et quod sit albus. Si ergo semper valeret prima a diuisis ad coniuncta tunc sequeretur bene sortes est homo albus et est homo et albus. ergo sortes est homo albus et hoc albus sed ibi committeretur nugatio. Secundum inconueniens est quod esset processus in infinitum quod si esset verum dicere. sortes est homo albus homo albus tunc bene sequeretur. sed sortes est hoc et albus. ergo sortes est hoc albus hoc albus homo albus et sic consequenter in infinitum.

Serui

animum. Et sic
centralibus ita etiam

Queritur

ad plures quod
potest sic dici quod
vnu subiectum
lia vel non. si sunt
rione. ut non sequitur
Si non sunt plures
nisi per consequens
argumentum. ut bene
hoc est finis
sequitur sortes est
eccedit alia hoc est
sem subiectum natura
magis commune per
latius est albus.
valere impediens
est albus coloratus
valere prima. ut non
citharedus. sortes
vnu predicatum fuerit
predicata sunt plures
non per negationem
libilis. Si vero non
est hoc et est albus.
etiones plures facit

Queritur

nisi. Et arguitur
albus. ergo sortes

Queritur

de predicato sicut
addit plures per
consequenter
quibus argumen
tatio in adiecto.
homo et est mor
Unde oppositum
impugnatur illi

Secundi perihermenias

stinitum. Et sicut p illa incovenientia exemplariter ostendit sequi in accell
dentalibz ita etiam in substantialibz potest ostendi.

Queritur Quod soluit phus istam questionē. Solutio p
ad duas distinctōnes et vult q arguendo a diuisis
ad punctiones q est bona pna quandoq nō. Et vt distincti intelligat
potest sic dici q p dicata vel sunt ambo substantialia vel abo accidentalia. v. l
vnū substāiale et aliud accidentale. Si sū abo subalia tūc vel sunt pueribilia
lia vel nō. si sunt pueribilia tunc nunq̄ valer psequētia impediere nuga
tione. vt nō sequitur iste est homo et est rationalis. ergo est homo rationalis.
Si nō sunt pueribilia. hoc est duplr. qz vel magis p̄mune pcedit et nūq̄
nus p̄mune sequitur vel ecōtra. Si magis p̄mune pcedit tunc est bonus
argumentū. vt bñ sequitur fortes est aial et est hō. ergo ē aial hō. Si contra
hoc est si minus p̄mune pcedit tunc nō tener p̄a ppter nugatōem. vt nō
sequitur fortes est hō et est aial. ergo est hō aial. Si vero ambo p dicata sū
accidentalia. hoc est duplr. qz vel sunt subordinata vel nō. Si sunt subordi
nata subordinata. hoc est duplr. qz vel magis p̄mune pcedit vel ecōtra. Si
magis p̄mune pcedit tunc est bonū argumentū. vt bñ sequitur fortes ē col
loratus et est albus. ergo est coloratus albus. Si minus p̄mune pcedit tūc nō
valer impediēte nugatōe. vt nō sequitur fortes est albus et est coloratus. ergo
est albus coloratus. Si vero p dicata nō habēt inter se ordinem tunc nunq̄
valer p̄na. vt nō sequitur fortes est citharedus et est bonus. ergo est bonus
citharedus. fortes est clericus et est bonus. ergo est bonus clericus. Si āq̄
vnū p dicatū fuerit substantiale et aliud accidentale. hoc est duplr. qz vllā
p dicata sunt pueribilia vel nō. si sunt pueribilia tunc nūq̄ valer psequē
tia ppter nugatōem. vt nō sequitur fortes est hō et est rationalis. ergo est hō rā
tionalis. Si vero nō sunt pueribilia tunc bñ valer p̄na. vt bñ sequitur fortes
est hō et est albus. ergo est hō albus. Et p istas distinctōes solunt oēs obie
ctōnes phus facit et q solent p̄muniter hic fieri.

Queritur Quē est scda questio. Solutio scda questio ē
ista. vt etia ecōtra valeat pna a punctionis ad di
uisa. Et arguit phs p pre affirmatia q sic. quia bene sequitur fortes est hō
albus. ergo fortes est homo et est albus.

Queritur Quod soluit phus istā questionē. Solū vult
q quandoq̄ teneat et qnq̄ nō. et dz distingui hic
de p dicatōe sicut statim distinctum fuit in solutōe p̄me questionis. Sed
addit phus hic duas conditiones quas oportet obseruari si debeat valē
re consequentia a conunctis ad diuisa. Prima est q in illis p dicatis in
quibus arguitur a conunctis ad diuisa non sit contrarietas vel oppos
itio in dicto. Et ergo non sequitur fortes est homo mortuus. ergo est
homo et est mortuus. quia antecedens est verum et consequens falsum.
Unde oppositio in dicto dicitur quando obiectum seu determinatio
repugnat illi cui adijcitur. vel suo determinabili vt homo mortuus homo
v m

Reparationes

pletus. Secunda conditio est qd vnum p̄dicatum nō diminuat aut de-
strahat vel alienet aliquid de ratōne alterius. 7 ergo nō seq̄tur homerus
vīuit vt poeta. ergo homerus vīuit. quia homerum vīuere vt poetam nō
est eum vīuere simplr sed soluz fm qd sez in opinione seu in memoria 7 res
cor datōne suorum discipulorum.

Queritur Quō potest hoc sciri qm̄ est p̄teritas vel opposi-
tio in p̄dicatis 7 qm̄ nō. Ad hoc respondet p̄hs
q̄ facilliter cognoscit ex definitōibz talīū p̄dicatoz ponendo sez definitio-
nes talium p̄dicatoz loco nominum

Querit Quare nō seq̄tur homo est in opinione. ergo homo est
vel homerus est in opinione. ergo homerus est. So-
lutio p̄hi q̄ ratio est ista. qz opinio nō ē eius qd est sz qd non est. Et ex illo
passu solet trahi auctoritas q̄ dī q̄ opinio non ē entis sed nō entis.

Secundus tractatus

De modalibus:

His vero determinatis p̄spiciendum est quēadmodum 7c.

Iste est scdus tractatus. in quo p̄hs determinat p̄nr de multiplicatō-
ne p̄naḡ eq̄pollentia enunciationū modalīū. Et diuidit in quattuor cas-
pitula. In quoz p̄mo determinat de oppōne p̄positionū modalīū. Et dis-
uiditur in tres p̄tes. qz p̄mo ponit intentū. scdo mouet vnam dubitatōem
de oppōitōne p̄tradictōnis in modalibz. 7 tertio soluit.

Queritur Quid est p̄positio modalis. Solutio. p̄positio
modalis fm̄ pe. hys est que modificatur aliquo
istoz sex modozum. possibile p̄tingens impossibile necesse verum 7 falsuz
et accipit ibi Petrus hyspanus p̄pōnem modalem p̄muniter p̄m̄ p̄po-
sitōne in qua ponitur modus determinans p̄pōnem. vnde accipiendo eā
p̄pue deberet sic definiri q̄ p̄pō modalis est que modificat aliquo istozum
quattuor modozum. possibile contingens impossibile 7 necesse. Et ergo
Petrus hyspanus posterius in textu suo dicit q̄ illi duo modis 7c veruz 7
falsum relinquuntur cuius ratio postea statim patebit.

Queritur Vtrum p̄positio modalis sit specificē distincta a
p̄positōne de simplici inherētia Solutō q̄ sic
Et ratio illius est p̄mo. quia illa distinguuntur specificē que distinguun-
tur formaliter. sed p̄positio modalis 7 p̄positio de simplici inherētia diffe-
runt formaliter. ergo distinguuntur specificē. Vmōz probatur. qz forma
in om̄i enunciatōne est compositio. sed alia est p̄positio in p̄pōne modalī 7
in p̄pōne de simplici inherētia. quia compositio in p̄positōne modalī
est modificata. ita q̄ modus sit substantialis illi compositōnis sed composi-
tio in p̄positōne de simplici inherētia est compositio simpliciter 7 non

Secu

modificata. S
as proprietates
na sunt huiusmodi
oppositio 7 alia co
lunt de simplici i

Hi Prop
penes

bus nō variat sp
ia 7 modus accen
m̄ modus substanti
ale ē de integritat
ciens p̄m̄ mod

Q Quor
q̄ qua

sufficiēte fm̄ alb
nat p̄pōem q̄ de
pluriter. qz vel dī
sic ē possibile vel
possibile. Vbi ne
rem. 7 dīnt solū
fm̄ se. 7 p̄tingo

Querit

ma est q̄ talis m
modi determin
faciunt p̄positio
nei p̄positio nec
modi nō faciun
tere est opinat
dicitur se tra
illi compositio
vel opinante
presens temp
et falsum. qui
ant eam vltra

Quer

potest triplici
singulares qz o
rem p̄pōem sic
num p̄nat. ne
dicit est possib
us sunt sue p̄
suntate est pos

Secundi perihermenias

modificata. Secundo illa distinguuntur specificè que habent distinctas proprietates et passiones sed propositio modalis et de simplici inheretia sunt huiusmodi ergo distinguuntur specificè. Vnde patet quia est alia oppositio et alia consequentia et equipollentia in modalibus quam in illis que sunt de simplici inheretia.

Ad Propositis modalis et de simplici inheretia distinguuntur solus penes modum ergo non distinguuntur specificè. Quia tenet quod modus non variat spem. Solo quod duplex modus scilicet essentialis et accidentalis id est modus accidentalis non variat spem quod facit solam distinctionem modalem in modum substantialis bene variat spem et facit distinctionem nem essentialem. quod ille est de integritate eius cuius est modus et sic est in opposito quod modus faciens propositum modale est de essentia propositionis modalis.

Quod sunt modi facientes propositum modale prout dictum. Solo quod quatuor scilicet possibile contingens impossibile et necessesse. Quod sufficiens secundum albertum est quod omnis modus determinat propositum vel determinat propositum quod est esse vel quod non est. Si determinat propositum quod est esse hoc est dupliciter quod vel est esse simpliciter et sic est necessarium vel esse mixtum potentie et sic est possibile vel contingens. Si vero determinat propositum quod non est sic est impossibile. Ubi notandum est quod possibile et contingens sunt idem materialiter et formaliter et dicitur solus ratio per hoc quod possibile determinat esse mixtum potentie secundum se et contingens determinat illud in ordine ad eam non stantem.

Queritur Quot conditiones requiruntur ad hoc quod aliquis modus faciat propositum modale prout dictum. Solo quod tres. Prima est quod talis modus debet determinare totam propositionem dictam. Et ergo modi determinantes rem verbi sicut sunt fortiter velociter et similes non faciunt propositionem modalem. Secunda est quod talis modus determinet propositum nem intransitive et ergo isti modi scilicet scitum opinatum et huiusmodi modi non faciunt propositionem modalem sicut quando dicitur fortiter currere est opinatum vel scitum currere est scitum quia talis compositio non dicitur scita vel opinata per aliquam opinionem vel scientiam inherentes illi compositioni sed solum per scientiam vel opinionem que est in sciente vel opinante. Tercia est quod talis modus debet ampliare copulam ultra presens tempus. Et propter defectum illius conditionis excluduntur verum et falsum quia licet sint modi determinantes propositionem tamen non ampliarent eam ultra presens tempus.

Queritur Quod attenditur quantitas in propositionibus modalibus. Solutio quantitas in modalibus potest tripliciter attendi primo ex parte totius dicti. Et sic omnes sunt singulares quod omne dictum est singulare seu individuum eo quod appeller singularis rem propositum sicut patet in eius expositione exponit enim per pronomen demonstrativum pronominis speciei ut huiusmodi currere est possibile hoc propositio cursus cuius huiusmodi est possibile. Secundo ex parte subiecti dicti et sic sunt eiusdem quantitas cuius sunt sue preterites de simplici inheretia. Exempli gratia ista omni huiusmodi currere est possibile est vltima quantitas quia sua preterites scilicet omnis huiusmodi currere est vltima

Reparationes

Ista vero. quēdā hōiem currere ē p̄ticularis. q̄ sua p̄iacens sc̄z q̄dam hō
currit est p̄ticularis z sic de alijs. Tercio ex p̄te modi. Et sic ille q̄ sunt de
necessario z impossibili sunt v̄les q̄z necesse ampliāt ad om̄e tēp̄ affirma
tiue z impossibile negatiue. s̄z ille de possibili z p̄tinenti sunt p̄ticulares
quia possibile z p̄tngens ampliāt ad aliqua tēp̄a sc̄z ad p̄ns z futurū.

Querit Quō attendit qualitas in mod. lib. Solō qualis
tas p̄t etiā attendi tripl̄r. Primo ex p̄te dicti. z sic ille
p̄pōnes sunt affirmatiue q̄ sunt de dicto affirmato. z ille negatiue q̄ sunt
de dicto negato. verūtamē est q̄ tales nō sunt simpl̄r negatiue. s̄z dicūt
habere negatiuā figurā. Sc̄do ex p̄te modi z sic ille q̄ sunt de necessario po
ssibili z p̄tngenti affirmatis z de impossibili negato sunt affirmatiue. z q̄
sunt de illis negatis z de impossibili affirmato sunt negatiue. Tercio ex
p̄te totius enūciatōnis. Et sic ille sunt affirmatiue in q̄bus copula totius
affirmatur. z ille negatiue in q̄bus copula totius negatur.

Queritur Que est illa questio quā mouet p̄hs de oppōe. p
positionū modalū. Solutio questio est ista.
An oppositio in modalibz debeat sumi penes negatōem positā ad verbū
vel ad modū. Et arguit p̄hs p̄mo q̄d sumi penes negatōem positā ad
verbū q̄d ponit inter p̄tes dicti. Et fiat ratio in hoc. Sicut est in p̄pōnibz
de inesse ita erit in modalibz. S̄z sic est q̄ in p̄pōnibz de inesse sumit p̄radi
ctio penes negatōem positā ad verbū. q̄ etiā sic erit in modalibz. Minorē
declarat exemplariter. q̄ istius affirmatōis q̄ est hō. p̄radictio est. nō est
hō. vbi negatio ponit ad verbū z nō ista est nō hō. S̄z istius affirmati
onis est albi hō p̄radictoria nō est hec. ē nō albi hō. s̄z ista nō est albi hō.
Et hoc sic p̄bat q̄ de quolibet affirmatio vel negatio de nullo vero siml̄
s̄z de aliquo sc̄z de ligno p̄tingit ista duo s̄t false enūciare. sc̄z ēē albi hōez
et esse nō albi hōiem. q̄z ille ambe sunt false. lignū est albi hō z lignū ē nō
albi hō. q̄z vtrūq̄z d̄z q̄ lignū sit hō. sequit̄ ergo q̄ ille due nō p̄radicūt
est albi hō z nō albi hō. Et sicut est in p̄pōitōibz de illo verbo est ita etiā
est in alijs in q̄bz aliud verbū p̄dicat. vt istius affirmatōis ambulat hō cō
tradictoria est ista nō ambulat hō. z non ista ambulat non hō. ergo videt̄
q̄ p̄radictio in modalibz d̄z sumi penes negatōem positā ad verbum.
Sc̄do arguit p̄hs ad p̄tem oppositā sc̄z q̄ p̄radictio in modalibus
nō d̄z sumi penes negatōem positā ad verbū. Et ponit tale argumentū.
S̄z p̄radictio in modalibz sumeret̄ p̄ negatōem positā ad verbū tūc seq̄r̄
ret̄ q̄ p̄radictoria possent simul verificari de eodem. sed hoc est falsum. ergo
illud ex quo seq̄r̄ur Seq̄la p̄batur. q̄ de eodem vez est dicere possibi
le est esse possibile est nō esse. possibile est ambulare possibile est nō ambu
lare z sic de alijs. Et q̄ illud q̄d possibile est esse sit possibile non esse. p̄bat
p̄hs. q̄ illud quod possibile est esse hoc nō est semper actu. ergo possibile
est ipsum nō esse.

Queritur Quō soluit p̄hs istam questionē. Solutio
dicit q̄ oportet vnum de duobus eligere sc̄z q̄ vt
p̄radictoria verificetur simul de eodem. vt q̄ p̄radictio in modalibus

Serui

no debet sumi p̄ neg
sc̄z q̄ duo cōtr ad
legendū sc̄z q̄ cōtra
sum sed ad modū.
inter duo q̄ videntur

Queritur

Solutio dupl̄
marōni possibile est
dem mō d̄m est de
in p̄pōnibz de inesse
ta in modalibus el
p̄dicant. Ergo si
nem positā ad verbū
cōtradictio penes
sicut sumit cōtradi
catōem positā ad
zo. vt istius possibi
sicut est de possibili
p̄hs exemplariter
q̄ contingens cōu

Ar

Decem
termina
no in modalibz de
luno q̄ vez est q̄
plex verbū. sc̄z vez
tius enūciatōis.
pula totius enūci

Ar

Negat
torum
res dicti p̄cedi
nem Solut
cōpositiōne ho
est cōpositiō p̄
amplius. Ali
ad modum z il
gatōem sic posu

Consequ

In hoc sc̄do
stioni modalū
monē antiquo
p̄mo ordinat il

Secundi perihermenias

5 debet sumi p negatōem positā ad verbū. Si ergo illud impossibīl
t scz q duo cōtradictoria simul verificentur de eodē alreꝝ erit magis
agendū scz q cōtradictio nō debet sumi per negatōem positā ad ver
um sed ad modū. Et ex isto textu solet trahi illa auctoritas qua dicit q
inter duo q videntur inconuenientia minus inconueniens eligendū est

Queritur Quō pbat phus q cōtradictio in modalibus
debet sumi penes negatōem positā ad modū.

Solutio duplt. primo exemplo. scdo ratōe. Exemplo sic. vt isti affir
matōni possibile est esse. opponitur ista negatio. nō possibile est esse z eo
dem mō ddm est de cōtingenti impossibīl z necessario. Ratōe sic. sicut
in pponibus de inesse res subiūunt z esse vel nō esse. i. verba p dicantur
ita in modalibus esse z nō esse id est verba vel dicta subiūunt z modi
p dicant. Et ergo sicut cōtradictio in illis de inesse sumit penes negatō
nem positā ad verbū qd est ibi p dicatū. ita in modalibz debet etiā sumi
cōtradictio penes negatōem positā ad modū. qz modus ibi p dicat. Et
sicut sumit cōtradictio in modalibz q sunt de verbo affirmato penes ne
gatōem positā ad modū. ita etiā eodē mō in illis q sunt de verbo nega
to. vt istius possibile est nō esse. cōtradictio est. nō possibile est esse. Et
sicut est de possibili. ita etiam est de necessario z impossibili sicut ostēdit
phs exemplariter in textu. De contingenti vero phus nō exemplificat
qz contingens cōuertitur cum possibili.

Ad Determinatio debet addi suo determinabili. sed negatio ē de
terminatio verbi. ergo etiā debet addi verbo. z p phs opposi
tio in modalibz debet sumi penes negatōem positā ad verbū. **Sol**
utio q ver est q negatio debet sp addi verbo. sed in modalibz est du
plex verbū. scz verbū dicti qd est infinitiuis z verbū qd est copula to
tius enūciatōis. Jam in modalibz negatio debet addi verbo qd est co
pula totius enūciatōis. z nō verbo quod est pars dicti

Ad Negatio est malignantis nature quicquid post se inuenit hoc
totum destruit z oppositum inducit sed negatio posita inter p/
res dicti pcedit modū. ergo etiā negat modū z p phs facit cōtradictio
nem **Solutio** ad maiore q quicquid negatio post se inuenit in eadē
cōpositōne hoc totū destruit. sed in modalibz est duplex cōpositio. vna
est cōpositio priū dicti z illā negat negatio posita inter pres dicti z nō
amplius. Alia est cōpositio modi cū dicto z illam negat negatio posita
ad modum z illa est cōpositio totius modalis ppositis. z ergo penes ne
gatōem sic positam sumitur cōtradictio.

Secundum capitulum.

Consequentie vero fm ordinē sunt ita ponentibus zc.

In hoc scdo capitulo phs determinat de cōsequētia z eqpollētia ppo
sitionū modalū. Et diuidit in duas pres. qz in prima facit hoc fm opi
nionē antiquorū. z in scda fm opinionem ppiam. Prima in duas. qz
pmo ordinar illas cōsequēcias. scdo ordinar i q antiquū vltimale dixerūt.

Reparationes

Dr Quō antiq̄ ordinauerūt p̄nas 7 eq̄pollentias p̄pōnum mod-
lum Solutio ordinauerūt eas s̄m quattuor lineas quas
ducit p̄bs ad talem quadrangularem figuram

	Amabinus	Edentuli	
Prima linea	Possibile ē ēē Cōtingēs ē ēē Nō ipossibile ē ēē Nō necesse ē ēē	possibile ē nō ēē. cōtingēs ē nō ēē nō ipossibile ē nō ēē nō necesse ē nō esse.	Scda linea
Tertia linea	Nō possibile ēē ēē Nō cōtingēs ē ēē Ipossibile ē esse Necesse ē nō ēē	nō possibile ē nō ēē. nō p̄ringēs ē nō ēē ipossibile ē nō esse necesse est esse.	Quarta linea.

Unde volebāt antiq̄ q̄ oēs p̄pōnes de eadē linea sicut iā ordinate s̄t
i figura eēnt eq̄pollētes inter se 7 vna seq̄ret ad aliā. S̄z errauerūt in du-
abus p̄mis lineis dicētes amabinis 7 edentuli vbi nos dicim⁹ amabi-
mus 7 edentuli.

Dr In q̄ antiq̄ bñ dixerūt ordinādo istas eq̄pollētiās imodalū 7 in
quo male. Sōlo bñ dixerūt assignādo eq̄pollētiās siue p̄nas p
positōnū modalū de possibili p̄tingēt 7 ipossibili. dicētes q̄ ille
fiūt eq̄pollētes p̄ negatōez positā ad modū. vt ad possibile eēvt p̄ringēs
eē sequat nō ipossibile eē. 7 ecōtra ad ipossibile eē sequat nō possibile esse
vel nō cōtingēs eē. Et rō isti⁹ ē. qz possibile 7 ipossibile opponunt̄ p̄di-
ctōrie. s̄z p̄pōes p̄dictōrie eq̄pollēt p̄ negatōnem p̄positā. negatio aut̄ d̄r
p̄poni in modalib⁹ qñ ponit̄ ad modū. g. S̄z male dixerūt in assignatōe
illaz de necessario in p̄ma 7 scda lineis. dicētes necessariū eodē mō seq̄
ad possibile 7 cōtingēs sicut ipossibile. volebāt enī q̄ ad possibile eē seq̄
ret nō necē eēt q̄ illa eēt de p̄malinea S̄z d̄r. p. q̄ h̄ sit falsū. 7 h̄ pbat̄ i
effectū trib⁹ rōib⁹ Prima ē qz possibile eē opponit̄ p̄dictōrie ad nō possi-
bile eē s̄z ad nō possibile eē seq̄t necē nō eē. g. ad possibile eē seq̄t p̄dictōria
de necesse nō eē. s̄z negatio ei⁹ nō ē nō necesse eē. qz p̄tingit̄ ābas illas esse
s̄t veras s̄z necesse nō eēt nō necesse eē. qz qd̄ de necessitate nō ē id nō est
necessariū q̄ sit. g. ad possibile eē nō seq̄t nō necē eē sicut dicebāt antiq̄

q̄ Scda rō. qz illa vlt̄ de ipossibili q̄ ē ipossibile nō eē idē valz q̄ necē eē
g. ad quā seq̄t negatio ei⁹ q̄ d̄r ipossibile nō eē ad eā seq̄t negatio de necē
eē. qz ipossibile nō eē 7 necesse eē idē valēt. s̄z negatio de ipossibili nō eē est
illa q̄ d̄r nō ipossibile nō eē 7 negatio de necesse eē ē ea q̄ d̄r nō necesse esse
S̄z antiq̄ dixerūt q̄ nō ipossibile nō eē seq̄t ad possibile nō eēt nō ad po-
ssibile eē. g. etiā nō necesse eē nō d̄z sequi ad possibile eē. sicut dixerunt an-
tiq̄i sed ad possibile non esse.

Sem

Tertia rō. qz ad
possibili seq̄tur ad ip-
pōes de nullo vero
ille eē nō seq̄retur
p̄ hoc ē incōueni-
eē seq̄tur nō ipos-
sibile dixerūt antiq̄
ita due p̄pōes p̄

Dr Si ad pos-

q̄ ē nō illa
nō esse. Et illa d̄r
la seq̄tur ad possibi-
p̄ma stat in h̄
esse nō esse. aut nō
possibile esse nō se-
eē vel necesse nō
nō esse. 7 ergo ad
languitur q̄ ad p
nō esse. Scda
p̄pōnibus mod-
possibili in p̄ma li-
nō esse est h̄mō
recte p̄pōnibus d̄r
terna linea est pos-
grilla q̄ d̄r nō nec-
h̄mō nō possibile
na linea s̄m p̄cat
superius positā
opinionem pro

3
ma
bi
mus.

3
K
a
e

Secundi perihermenias

Tertia rō. qz ad necesse ēē seqtur possibile ēē. qz si nō tūc p̄dictoria de
possibili seqtur ad ipm. scz nō possibile ēē cū de q̄libet affirmatio v̄l nes
sario de nullo vero sit. sz ad nō possibile ēē seqt ipossibile ēē. z si ad nes
esse ēē nō seqtur possibile ēē oporteret qz ad ipm sequeretur ipossibile esse.
sz hoc ēē incōueniēs opz qz ad necesse ēē seqtur possibile ēē. sz ad possibi
le ēē seqtur nō ipossibile ēē. sz si nō necesse ēē sequat ad istas duas v̄ltias
sicut dixerūt antiq̄ fm p̄mā ordinatōez ad necesse ēē seqtur nō necesse ēē
et ita due p̄pōes p̄dicorie stabunt simul in veritate.

¶ Si ad possibile esse nō seqtur nō necesse esse sicut dixerūt antiq̄
q̄ ē tūc illa de necessario q̄ seqtur ad eā. Sola ē ista. nō necesse ē
nō esse. Et illa d̄z esse p̄pō posita in quarto angulo p̄me lineae. Et qz illa
la seqtur ad possibile esse. pbat p̄bus in effectu duabus ratiōibus.
¶ Prima stat in hoc. Ad possibile ēē opz qz seqtur aut necesse ēē aut nes
cesse nō esse. aut nō necesse ēē aut nō necesse nō esse. sz pbatuz est iā qz ad
possibile esse nō seqtur nō necesse esse. Et ad ipm nō p̄t etiam seq necesse
esse vel necesse nō esse. qz qd possibile est esse indifferenter se h̄z ad esse z
nō esse. z ergo ad ipm nec seqtur necesse esse nec necesse nō esse. z ergo re
linquitur qz ad possibile esse sequatur quarta. scz ista. non necesse est
nō esse. Scda ratio. Illa p̄pō de necessario que directe contradicit p̄
positiōibus modalibz que ponunt in tertia linea debz poni cū p̄ma de
possibili in p̄ma linea z ei eq̄poller. sz quarta de necessario. scz nō necesse
est nō esse est h̄mōi. ergo. Maior patet. qz p̄ma de possibili p̄radicit d̄z
recte. p̄pōibus de tertia linea. ergo om̄is p̄pō p̄radices directe illis de
tertia linea est ponenda in p̄ma. Minorē declarat p̄bus exemplariter.
qz illa q̄ d̄r nō necesse est nō esse. p̄radicit huic. necesse est nō esse. z etiaz
huic nō possibile est esse. z etia ista impossibile est esse q̄ sunt p̄pōes de ter
tia linea fm p̄catōem illius dictiōis iūtiace. Et ergo corrigit p̄bus figurā
superius positā. Et ordinat lineas p̄pōnum modalium fm veritatem z
opinionem propriam vt patet in hac figura.

	Prima linea		Scda linea
A	Possibile ē esse	E	Possibile est nō esse
ma	Contingēs ē esse	den	Contingēs ē nō esse.
bi	Nō ipossibile ē ēē	tu	Nō ipossibile ē nō ēē
mus.	Nō necē ē nō ēē	li.	Nō necesse est esse
	Tertia linea		Quarta linea.
I	Nō possibile ē esse	Pur	Nō possibile ē nō ēē.
li	Nō p̄tingēs est ēē	pu	Nō p̄tingēs ē nō esse.
a	Impossibile est ēē	re	Impossibile ē nō esse.
ce	Necesse est nō esse	a	Necesse est esse.
			p u

Reparationes

In hac em figura omnes ppones que sunt de eadem linea consequuntur se conuertibiliter et equipollentes inter se. Et omnes ille de prima linea sequuntur ad illas de quarta linea et non econuerso. et omnes ille de secunda linea ad illas de quarta linea et non econuerso. et hoc per legem subalternarum. quia ille sunt subalterne. propositiones vero de prima linea et secunda sunt subcontrarie. de tertia et quarta prius et ille qui sunt de prima linea et tertia. et de secunda et de quarta sunt contradictorie.

Ad Propositiones modales non possunt equipollere. ergo. Antecedens probatur. quia propositiones equipollentes debent esse eiusdem subiecti et eiusdem predicati. sed propositiones modales de diuersis modis habent diuersa predicata. quia modus in modalibus semper est predicatus ergo. Solutio quod propositiones modales non sunt proprie equipollentes sed magis sese consequentes. dicuntur tamen equipollentes accipiendo equipollentiam communiter ut extendit se ad conuertibilem consequentiam.

Tertium capitulum

Dubitabit autem aliquis si illud quod est etc.

In hoc tertio capitulo prius mouet unam dubitationem. Et diuinitur in duas partes. quia primo mouet dubitationem et arguit ad partes. secundo soluit.

Queritur Que est illa dubitatio quam mouet prius. Solutio non utrum ad necesse esse sequatur possibile esse. ita quod ista sit bona consequentia. illud necesse est esse. ergo illud possibile est esse. Et arguit prius primo ad partem affirmatiuam quod sic. quia ad necesse esse vel sequitur ista. possibile est esse vel eius contradictoria. sed non possibile est esse. Sed illa non potest sequi ad eam. ut patet ex dictis in capitulo precedenti. ergo alia que est possibile est esse sequitur ad eam. Secundo arguit ad partem negatiuam quod non. quia si ad necesse esse sequeretur possibile esse tunc sequitur quod ad necesse esse sequatur contingere non esse. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur. quia ad possibile esse sequitur possibile non esse. sed ad possibile non esse sequitur contingere non esse. ergo de primo ad ultimum. si ad necesse esse sequeretur possibile esse. tunc ad necesse esse sequitur contingere non esse. Et quod ad possibile esse sequitur possibile non esse. probatur prius. quia quod possibile est fieri possibile est non fieri. sicut quod possibile est incidi possibile est non incidi.

Queritur Quo soluit prius istam dubitationem. Solutio non primitur primo duas diffinitiones et postea soluit. Prima diffinitio est quod duplex est potentia. quedam est potentia quod potest ad opposita. sicut est potentia rationalis. ut potentia loquendi vel non loquendi. potentia currendi vel non currendi. Quedam vero est potentia que non est ad opposita sicut est potentia irrationalis. ut potentia calefaciendi in igne. potentia illuminandi in sole. dicitur tamen prius quod potentia irrationalis est duplex. quedam est actiua et illa non est ad opposita. ut uia

Ser...

dictum fuit. Ali...

et parte materie...

thocodem ponit h...

Argui...

distincio poten...

ita uult bonum...

non potest uero n...

positum subiecti...

obiecto. Et licet...

differentes uelle h...

nein suspendere. s...

Ad Omnis...

potentia...

Solutio nega...

tionalis sic ad op...

sed determinate...

Ad Potent...

men est a...

secunda parte pa...

rar. Solutio q...

sed per se est ad v...

tidens inquantu...

mo. et in aliquib...

Secunda dif...

na que est actu...

Secundi perihiermenias

dicitur fuit. Alia est passiva et illa est bene ad opposita. quia illa tenet se
ex parte materie que est in potentia ad verum. per contrarium. Et illa di-
stinctionem ponit hic philosophus ut ostendat quod non omnis potentia sit opposita.

Arguitur Voluntas et intellectus sunt potentie rationa-
les. et tamen non possunt ad opposita. ergo ista
distinctio potentiarum est falsa. Antecedens probatur. quia voluntas
ita vult bonum quod non potest velle malum. Et intellectus assentit vero et
non potest vero non assentire. Solutio quod nulli potentia potest in op-
positum subiecti sui. sed tamen bene potest in opposita contenta sub suo
obiecto. Et licet voluntas non possit non velle bonum. tamen potest in-
differentiter velle hoc bonum vel illud bonum et potest suam operatio-
nem suspendere. similiter intellectus. sed hoc non potest potentia irrationalis.

Ad Omnis potentia est reducibilis ad actum. si ergo esset aliqua
potentia ad opposita tunc opposita possent simul eidem inesse.
Solutio neganda est consequentia. et ratio est. quia licet potentia ra-
tionalis sit ad opposita. non tamen simul ducatur ad actum oppositorum
sed determinare ad alterum.

Ad Potentia calefactiva solis est potentia irrationalis activa et talis
men est ad opposita. ergo ista distinctio est falsa. Antecedens per
secunda parte patet. quia sol sua potentia calefactiva liquefacit et indur-
rat. Solutio quod potentia calefactiva solis non est ad opposita per se.
sed per se est ad unum tantum. scilicet ad calefacere. et ad alia est solum per ac-
cidens inquantum ad calefactionem eius in aliquibus sequitur liquefa-
ctio. et in aliquibus induratio.

¶ Secunda distinctio est quod duplex est potentia. quia quedam est poten-
tia que est actu coniuncta. et finem inam potentiam dicimus quod possibile est
aliquid ambulare quando actu ambulat. Alia est potentia distans ab ac-
tu. Et finem illam dicimus quod possibile est aliquid ambulare. quia ambula-
bit. Et ponit philosophus unam differentiam inter istam duplicem potentiam
et vult quod potentia actu coniuncta reperitur bene in immobilibus et per-
petuis. quia in illis ut dicitur tertio physicorum esse et posse non distans.
Sed potentia distans ab actu reperitur solum in mobilibus et non in sempiternis.
Illis duabus distinctionibus premissis philosophus soluit dubitationem mox. Dices
quod possibile quod non est actu coniunctum. sed distans ab actu hoc non sequitur
ad necessarium. sed possibile quod est coniunctum actu hoc bene sequitur ad neces-
sarium. Et sic. quia possibile habet se in plus quam necessarium. concludit philosophus
quod possibile sequitur bene ad necessarium finem premissum sed non omnino.

Queritur Quid facit philosophus in fine istius capituli et tractat
tamen. Solutio infert et dicitur unum alium
ordinem propositionum modalium ex naturali ordine modorum et dicit
quod fortasse ille de necessario sunt priores omnibus alijs. et ceteris alie con-
sequuntur ad ipsas. Et dicitur notanter fortasse. quia licet in essendo na-
turaliter.

Reparationes

naturaliter sunt priores. tamen in consequendo sunt simul. quia una sequitur ad aliam convertibiliter in eadem linea. Et quod ille de necessario sunt priores naturaliter in essendo sic probat. quia illa que semper actu sunt ut sempiterna naturaliter sunt priora. Sed necessaria sunt semper in actu. alia vero non. ergo necessaria sunt priora omnibus alijs. et per consequens propositiones de necessario sunt priores omnibus alijs. quia talis est ordo inter propositiones qualis est inter modos

Queritur Que est illa distinctio rerum quam ponit philosophus circa hoc. **Solutio** dicitur quod triplices sunt res. Quia quedam sunt semper in actu sine potestate vel potentia precedentem accipiunt sicut sunt prime substantie. id est intelligentie. Alie vero sunt actu et potestate sicut sunt ille in quibus actus precedit potentiam naturaliter sed sequitur tempore. Alie vero sunt que nunquam sunt actu sed semper potestate sicut infinitum tam in appositione quam in divisione. et sicut materia prima ut quidam exemplificant.

Tertius tractatus

¶ Utrum autem contraria est affirmatio negationi etc.

Iste est tertius et ultimus tractatus huius secundi libri in quo philosophus incidentaliter mouet unam questionem. Et dividitur in duo. quia primo facit hoc. secundo soluit eam.

Queritur Que est dubitatio quam mouet hic philosophus. **Solutio** ista. utrum affirmatio contrarietur negationi que est de contrario modo enunciandi vel que est de contrario extremo. Exempli gratia. utrum iste propositioes sunt contrarie. omnis homo est iustus et nullus homo est iustus. que sunt de contrario modo enunciandi. vel iste omnis homo est iustus et omnis homo est iniustus. que sunt de contrarijs extremis. Et idem dubium est in singularibus. An scilicet iste sunt contrarie. callias est iustus callias non est iustus. vel iste callias est iustus callias est iniustus.

Queritur Quod soluit philosophus istam questionem. **Solutio** dupli. primo conditionaliter. secundo determinate. Conditionaliter soluit eam sic. Si verum est quod contrarietas que est in vocibus in propositionibus sequatur eam que est in actibus siue in preceptibus seu opinionibus. tunc si in opinionibus sic est quod illa opinio que est de contrario exteriori est contraria vere opinionem affirmatiue tunc etiam sic debet esse in vocibus quod affirmatio debet esse contraria negationi que est de contrario extremo. Si autem non est sic in opinionibus tunc etiam non debet sic esse in vocibus seu propositionibus. Et ergo debet considerandum est cui opinionem false contraria sit opinio vera. an scilicet illi que est de contrario modo opinandi. an illi que est de contrario extremo.

Sententia

Queritur

contraria. Secundo de opinionibus in opinione

Queritur

re opinionem. sed illa que

Queritur

hoc probat dupliciter

trario. Secundo de opinione

De primo sic probatur

ambo esse simul vere

rio possunt simul esse

uer. probatur quod opinio

tur malum est malum suum

re ut manifestum est. et

tere ergo ille due

sunt contrarie. per contrarie

sicut ille qui

altero extremo contrarie

opiniones essent contrarie

Sequela probatur quod

scilicet quis opinatur bonum

potest esse infinitum. et

netur bonum aliquid esse

pli gratia opinio que

opinatur bonum

num est inhonesta

Queritur

hoc probat sex rationes

opinionem. primo vero

est de contrario modo

traria opinionem prius

que designatur quod

Secundi perihermenias

Querit Quò soluit phs istam questionē determinate et sum-
pliciter. Solutio pmo pmitit que opinio sit altes-
contraria. Scdo applicat hoc ad ppones. qz dictum est ia qz sicut ē de
pinionibz ita oportet esse de pponibz.

Querit Que opinio est alteri cōtraria. Solutio phs qz opi-
nio que est de contrario extremo nō est contraria ve-
re opinioni. sed illa que est de contrario mō opinadi. et vtriusqz pbat phs

Queritur Quò probat qz opinio que est de contrario ex-
tremo nō est contraria vere opinioni. Solutio
hoc probat duplr. pmo de opinione que est de vtroqz extremo con-
trario. Scdo de opinione que est de altero extremo contrario tantum.
De primo sic probat. quia ille opiniones nō sunt contrarie que possunt
unde esse simul vere. sed opiniones que sunt de vtroqz extremo contra-
rio possunt simul esse vere. ergo nō sunt cōtrarie. Maior est nota. Quia
pbat qz opinio qua quis opinat bonū est bonū et qua quis opina-
tur malū est malū sunt de vtroqz extremo contrario et tamē sunt simul ve-
re vt manifestū est. qz vtrobiqz dicitur ibi idē de seipso. Et qz posset aliqz di-
cere qz ergo ille due opiniones nullo modo essent contrarie. dicitur phs qz
sunt contrarie p tanto. qz sunt de contrarijs extremis. sed nō sunt vere
cōtrarie sicut ille qz sunt de cōtrario mō. De alia vero opinione qz scz ē de
altero extremo contrario sic pbat phs. qz si sic tunc sequeretur qz infinite
opiniones essent vni contrarie sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequit
Sequela pbat qz iste opiniones sunt de altero extremo contrario qua
scz quis opinatur bonū esse qd nō est et bonū nō esse qd est. Sed vtracqz
potest esse infinita. qz infinite possunt esse opiniones quibus aliqz opi-
netur bonū aliqd esse. qd tamē nō est. vel bonū nō esse qd est sicut exem-
pli gratia. opinio qua quis opinatur bonū esse malū est opinio qua quis
opinatur bonum aliquid esse quod nō est. sicut ista. bonum est turpez bo-
num est inhonestum. et sic de alijs.

Querit Quò probat phs qz opinio que est de contrario mō
do opinandi est contraria vere opinioni. Solutio.
hoc probat sex rationibus. Prima est ista. illa opinio debet esse contraria
opinionī. primo vere in qua reperitur prima falsitas. Sed in opinione qz
est de contrario modo opinandi reperitur prima falsitas. ergo ipsa con-
trariat opinioni pmo vere. Maiorē pbat. qz in illis est pma falsitas per
que designantur generatōes fieri. sed per contraria que sunt de contrario
modo enunciandi designantur generatōes fieri. vt ex non ente dicimus
fit ens et ex non albo fit album. ergo prima falsitas reperitur in opinio-
nibus contrarijs de contrario modo enunciandi.

¶ Secunda ratio. illa opinio que est falsa fm se magis est contraria vere
opinionī qz illa que est falsa fm accidens. sed opinio de contrario modo
opinandi est falsa fm se. et alia que est de contrario extremo solū fm acci-
dens. qz Maiorē declarat sic. qz ista bonū ē bonū fm se p a. s. ista bonū

Reparationes

nō est malum est solum vera ex consequenti z p accidens. scz gratia isti bonum est bonum. ergo etiam ista bonum nō est bonum. est fm se falsa et ista bonum est malum solum falsa per accidens. gratia illius que dicitur bonum non est bonum.

¶ Tertia ratio illa sunt contraria que habent fieri circa idem z maxime a se invicem distant. sed opinio de contrario modo opinandi. z opinio vera sunt huiusmodi. ergo. Maiorem probat p̄bus. quia opinio que ē de contrario modo opinandi illa replicatur z includitur in illa que est de contrario extremo z non econverso. Jam illa que sic se habent q̄ vnum impliatur in alio z non econverso. si compentur ad vnum tertium a quo distant tunc magis distat illud quod implicatur in alio q̄ illud quod non implicatur.

¶ Quarta ratio opinioni simplici opinio simplex debet esse contraria. sed opinio vera est simplex z etiam illa que est de contrario modo opinandi. z non illa que est de contrario extremo. ergo. Maiorem probat p̄bus primo q̄ opinio de contrario extremo non sit simplex. quia illa implicat illam que est de contrario modo enunciandi z non econverso. vr opinio qua quis opinatur q̄ bonum est malum. implicat istam q̄ bonum nō est bonum. Secundo probat q̄ opinio que est de contrario modo enunciandi sit simplex. quia opinio vera boni qua quis opinatur q̄ bonum est bonum nō est simplex. ergo falsa sibi opposita qua quis opinatur q̄ bonum est bonum nō est bonum etiam est simplex.

¶ Quinta ratio. Sicut est in substantijs. ita debet esse in accidentibus. Sed in substantijs sic est q̄ opinio de contrario modo opinandi est contraria vere opinioni. ergo etiam sic debet esse in accidentibus. Maiorem probat p̄bus. quia videtur q̄ contrarietas eodem modo debet sumi in omnibus opinionibus. Sed minor patet quia substantie nihil est contrarium. ergo non potest ibi sumi contrarietas penes contraria predicta z per consequens si debet ibi esse contrarietas oportet q̄ sumatur penes contrarium modum enunciandi.

¶ Sexta ratio. sicut se habet ista opinio que opinatur bonum est bonum ad illam que opinatur nō bonum est nō bonum. ad veritatem sic se habet ista opinio que opinatur bonum nō est bonum ad istam nō bonum est bonum ad falsitatem. Sed isti opinionem vere nō bonum nō est bonum nō perariatur ista nō bonum est malum. quia possunt esse simul vere. nec ista nō bonum nō est malum. q̄ ille etiam possunt esse simul vere. ergo relinquuntur q̄ isti nō bonum est nō bonum. perariatur ista. nō bonum est bonum. z p̄ consequens isti bonum est bonum perariatur ista. bonum nō est bonum. que est de contrario modo enunciandi.

Queritur Quod est hoc dubium quod remouet p̄bus circa ista. Solutio. quia hic semper exemplificatum est in terminis indefinitis sumptis. posset aliquis dubitare an etiam sic esset in terminis sumptis vniuersaliter. Ad hoc responderi p̄bus q̄ sic. Dicens q̄ nihil refert siue termini sumantur vniuersaliter siue indefi-

Ser

finite. quia semper
bo opinandi. Et
esse bonum. cora

Queritur

tionem. Solutio
positōibus. sed
traria vere opinio
ciandi est contraria
p̄bus p̄bus. qui
p̄bus vnum p̄bus
possunt esse simul
raro est. quia sicut
posiciones ad verum
inele. ergo due op
esse simul vere.

Queritur

num Solutio
oppositōnem v̄p
da penes opposita
q̄ deberet sumi pe
de hoc veritatem

Queritur

dum enunciandi
p̄bus extendit se
sic ex exemplis

Argu

rebus ad extra
erit contrarie. z p̄
miones erunt con

Solutio q̄ q̄
habent eundem n
go non oportet q̄
consequens propo
tio dicatur esse ver
debet se tenere ex
luno q̄ licet verit
lunt form. aliter u
go p̄ones magis
decepti. z sumi

Secundi perihermenias

finire. quia semper ille opiniones sunt contrarie que sunt de contrario modo opinandi. Exempli gratia. opinio qua quis opinatur. omne bonum esse bonum. contrariatur isti qua quis opinatur nullum bonum esse bonum.

Queritur Quomodo iam plus istud quod dictum est de opinionibus applicat ad propositum scilicet ad propositiones. Solutio dicitur quod sicut est de opinionibus. ita etiam est de propositionibus. sed sic est quod opinio de contrario modo opinandi est contraria vere opinioni. ergo etiam propositio que est de contrario modo enunciandi est contraria vere propositioni. Maior patuit superius in principio primi libri. quia voces sunt signa conceptuum. unde ex dictis infertur plus unam proprietatem contrariorum que est ista quod scilicet contraria non possunt esse simul vera neque in opinionibus neque in propositionibus. Et ratio est. quia sicut se habent res ad esse. ita se habent opiniones et propositiones ad veritatem. sed duo contraria realia non possunt eidem simul inesse. ergo due opiniones contrarie vel propositiones non possunt etiam esse simul vere.

Queritur Quare plus in fine huius libri movetur ista dubitatio de modo sumendi oppositionem propositionum. Solutio quod ideo. quia consequentia propositionum variatur secundum oppositionem ut prius patuit. sed aliqui volebant quod oppositio esset sumenda penes oppositas res seu penes opposita extrema. Alii vero volebant quod deberet sumi penes diversos modos enunciandi. Et ergo ad sciendum de hoc veritatem plus induxit istam dubitationem.

Queritur Quomodo accipit plus hic contrarietatem quando dicitur quod contrarietas sumenda est penes contrarium modum enunciandi. Solutio accipit contrarietatem communiter et large prout extendit se ad omnem speciem oppositionis. et hoc patet manifeste ex exemplis philosophi. quia ipse exemplificat tam in indefinitis quam in definitis.

Arguitur Ea que sunt in voce sunt signa eorum que sunt in anima. et ea que sunt in anima causantur a rebus ad extra. ergo opiniones anime que sunt de rebus contrariis erunt contrarie. et per consequens etiam propositiones que significant tales opiniones erunt contrarie et non ille que sunt contrario modo enunciandi.

Solutio quod quibus ea que sunt in anima causantur a rebus. non tamen habent eundem modum essendi in anima sicut in rebus ad extra. et ergo non oportet quod opiniones de rebus contrariis sint contrarie. nec per consequens propositiones. Et si dicatur ab eo quod res est vel non est et oratio dicitur esse vera vel falsa. ergo contrarietas propositionum magis debet se tenere ex parte rerum quam ex parte modorum enunciandi. Solutio quod licet veritas et falsitas causentur originaliter a rebus. tamen non sunt formaliter in eis. sed in conceptibus copiosis ipsius intellectus. et ergo propositiones magis debent dici vere vel false secundum veritatem et falsitatem conceptuum. et simul contrarie secundum contrarietatem conceptuum quam ipsa res. verum.

Reparationes

Non plus dixit superius q̄ iste ppositiōes sunt cōtrarie. om̄is ho-
mo est iustus. om̄is homo est iniustus. ⁊ tamen nō sunt de cōs-
trario modo enunciandi. ergo. Solutio q̄ ille ppositiōes sunt bene cō-
trarie virtualiter ⁊ implicatiue in quantum vna implicat contrarium al-
terius. tamen nō sunt contrarie formaliter. Et tantum de hoc secundo li-
bro dictum sufficiat.

Epitomata (q̄ cōmuni vocabulo repationes
lectionū ⁊ exercitiōꝝ vocantur) totius veteris
artis ad profectum et vtilitatem scolarium.
summ̄is diligentia ⁊ laboribꝫ collecte felici-
ter finiunt.

ane omis ho
no sunt de con
es sunt bene co
contrarium a
hoc secundo li

iones
eternis
rium.
elici/

Reparationes ve
teris artis **A**risto

R
nou

Reparationes
noue logice Aristotelis.

ve
sto

Rep

Qirra

storelis Over
tali argumetata

Ar

mare inducō
bz duplices p
nat bñ de pñb
tū. s. in verena

Ar

argumetatis
no sūt actu sub
terminat in vere

ma spili. Et sic
noia hñt ille pr

sed hic vocatur

Ar

lect. s. s.

et diuisio et dis
ita logica q trac

eat in libro perit
q Ar. pfectiona

noua logica q e
solu de pñb

fecnonis. tñ p
illum ordine

Ar

est noua logica
Solu duplex

q quedā est

222

Reparatiões primi priorū Circa initiū noue logice Arist.

Aristoteles Querit pmo de quo determinat in noua logica Solo. de tota tali argumētatiōe sicut in veteri arte determinatū est de partib.

Ar hic in noua logica determinat de partib argumētatiōis. qd hoc dictū est falsum. Ans. pbat. qd hic determinat de syllo. cuius hunc mare. inductiōe. et exēplo. qd sunt pres argumētatiōis. Solo argumētatiō hz duplices pres. s. subiectiuas et integrales. iā in noua logica determinat bñ de ptrib subiectiuas qd sūt spēs argumētatiōis. sicut pbat argumētatiō. s. in veteri arte determinat de ptrib integralib. qd sūt nomē pbi enūciatio et cōtra. in noua logica etiā determinat de ptrib integralib. qd illa solo falsū. Ans. pbat. qd h determinat de termino. pōne et. Solo. pres integrales argumētatiōis pnt piderari dupl. Uno mō vt sūt potēntiales et inqstū nō sūt actu sub forma sylli vel argumētatiōis. s. pnt stare. et sic de eis de terminat in veteri arte. Alio mō vt sūt actuales et inqstū actu sūt sub forma sylli. Et sic de eis determinat h in noua logica. Et ita videmus qd alia noia hnt ille pres i veteri arte et h. ibi em vocat nomē. pbi. enūciatio et sed hic vocatur terminus subiectū pdicatū ppositio et c.

Ar pmo ordine noua logica seqt veterē arte. Solo qd sic et rō est. qd ordo pmi logice sumit penes ordinē opationū nri intellect. s. tres sūt opatiōes intellect. s. simpliciu apprehēsiō. pō et diuisiō. et discursus. Sicut qd pma opatiō pcedit scdā. et scda tertiā ita logica q tradit in libro p dicabiliū et p dicamētoz pcedit illā que tractat in libro perihermenias. et illa pnter totā nouā logicā. qd pfectiōis sūt pōra. s. totū ē pfecti pbi. qd totū est pū et p pns noua logica qd ē de totali argumētatiōe deberet pcedere veterē arte. qd est solū de ptrib Solo. licz totū sit pū partib fm ordinē resolutiōis et p sectionis. tñ partes sunt pōres fm ordinem pōnis et generationis Et illū ordinē obseruauit hic Aristoteles

Quātriplex est noua logica Solo duplex. qd quedā est

Resolutoria. et illa docet resoluerē syllogismū in sua pncipia. Et est duplex. qd vel docet syllogismū resoluerē in

Principia pñe qd sūt tres finit et due pōes ordinate i mō et figura et illa docet in libro pōz

Vel in pncipia psequentis qd sunt tres termini et due pōes nccāriā hitudinē ad seinuicē hñtes. et illa docet in libro posterior

Inuētiua et illa docet inuenire mediā ad quā liber pckōne syllogisandū. et est etiā duplex. qd vel docet inuenire

Mediū pbabile. et illa logica tradit in libro rhopicoz

Vel mediū apparēter pbabile. et illa docet in libro elenchoz

Reparationes

Querit Quis est primus inter libros nove logice Solo liber
 por. Et rō illius est. qz in cōtractū est añ cōtractū. sed
 in libro por. determinat de syllogismo in cōtracto. in libro pō posterior. z
 alijs sequentibz determinat de syllogismo cōtracto. ergo liber prior con
 gruo ordine precedit omnes alios

Querit Quis vocat syllos in cōtractū? z qd ptract? Solo syllos
 in cōtractū vocat syllos simplr dicit? z finis forma solū cō
 siderat? nō hñdo respectū ad aliquā certā materiā. Sz syllos ptract? dicit
 ille q ptract? est ad aliquā spēale materiā. scz nēcariā. pbabile. vel appa
 renter probabilem.

Ad Omnis syllos hz materiā. q male dicit q aliquis est in cōtractus
 Solo. est duplex materiā syllos. scz materiā generalis z materiā
 spēalis. Materiā generalis est tres termini z due pponēs. z illā mate
 riā hz ois syllos. qz alis nō esset syllos. Sed materiā spēalis est triplex. scz
 nēcariā. pbabilis. z apparetur pbabilis. z ab illa materiā speciali dicit
 syllogismus hic in cōtractus.

Querit Quid est subiectū istius libri por. Solo syllos simplr
 dicit. Et pōt dīdi dupl. Primo qz p dīctōes cōes sub
 iecti attributōis sibi pueniūt. Scdo qz sibi pnt demonstrari inesse p pte
 passiones p p p p a z adeqta pncipia istius scie. vt p3 sic faciēdo demonstra
 tione. Quicqd est oīo in q qbusdāz positis nēcē est aliud acciderē p ea q
 posita sunt eo q hec sunt est illatiū p dōnis ex pmissis. sed syllos simplr
 dicit? est hñmō. qz tē. ibi em illa p p a passio scz esse illatiū p dōnis ex p
 missis demonstrat syllo simplr dicto inē p definitōem syllos simplr dicit.

Ad Syllos simplr dicit? est subiectū toti? logice. q nō est subiectum
 attributōis huius libri. Probat p p a. qz idē nō pōt ēē subiectū to
 tius z p p a. Solo alb. syllos simplr dicit? p dīctatur dupl. Uno mō vt
 simplr valet tñ sicut vlt. vt sit sensus. syllos simplr dicit? i. syllos vlt cōsis
 derat? et sic ponit subiectū toti? logice. qz in tota logica dīctat de syllo in
 cōi vel de p p a ei? Alio mō vt simplr valet tñ sicut in cōtracte. vt sit sen
 sus. syllos simplr dicitus. i. in cōtractus vel nō cōtractus ad aliquā mate
 riā spēale. et sic est subiectū istius libri prior tñ.

Ad nullū cōplexum pōt ponit subiectū. sz syllos simplr dicit? qd pplexū
 q. Solo. licz sit qd pplexū fm vocē. nō tñ fm rē hēcatā. Et si dīcat ois
 syllos pplexū ex tribz terminis z duabz pponibz. q est qd pplexū fm rē
 Solo est q syllos simplr dicitus cōsiderat dupl. Uno mō p pte intentio
 naliter. et sic cōceditur q est qd cōplexū. nec sic ponit hic subiectū. Alio
 mō scdo intentio alit. z sic est qd in cōplexū. z ita ponit h esse subiectum

Ad qd ē titul? huius libri. Solo Incipit liber prior analyticor. arest. i.
 liber de pōt resolūtōe. Analysis em grece vocat resolutio apud latinos.

Ad qdō diuidit iste liber. Solo pma sui diuisione diuidit in duos lib
 bros p p a les. In quoz pmo dīctat de syllo simplr dicto q ad essentiales
 p p tūctōem ei? ex qbz scz z q lūbz dīctat cōstitui. In scdo pō de qbusdā
 p p a tūbz eiusdē. Prim? subdiuidit in p p e p h e m a l e z e x e c u t i u a In p h e
 m a l i o n t e de qbz est intentio in h libro. z ponit hanc p p o n e m p h e m a l e m

psimū qd
 demōstratōe
 nare qd est p
 erquis imple
 de oīi et qui

Querit

syllos demōstrat. z
 qz p p a m
 simplr dicto qm
 me hic p h e m a l i
 bio posterior. mē
 stratiōem rē. Si d
 hē dīctare de syllos
 in e x e c u t i o e s u n t
 demōstratiōe z o r o
 h e m p h e m i o p b
 simplr dicit
 Querit. qdō dīct
 m p m o a g g r d e
 r. Et subdiuidit
 syllos. In scdo de p

Q Circa p m o c a
 tua vel negatiua
 m. De negatiua
 qz nulla b
 ne q nō est bon
 e a i n u a t a l i q d
 firmatiuam z
 qz nulla el
 negatiua. Añ
 m p p o n e n e g a t i
 v n o s e u p p o v r
 imo illa p p o s i t i o
 t a n c ū h o c s u b i e c
 qz p p a h a
 n o s i r d i m i n u a t a
 Q n o v t d e a r e
 m d i m i n u t i o e p h
 p r e a p e h y p z s i c
 qz p p o d e
 s u m f e a n s i n c
 p a l t r o e s t qz
 n o n d i m i n u t p p o

Primi Priorū

¶ Primū qdē o3 dicere circa quid 7 de q est intētio. qm̄ circa demōstrationē: 7 de demōstratiua disciplina. Deinde o3 dētermi-
nare qd est ppō 7 qd termin9. 7 qd syls 7 qd syls sit pfect9
et quis impfectus. Postea quid in toto esse vel nō esse. 7 qd
de om̄i et quid de nullo predicari.

Querit Quid intelligit pbs p demōstrationē. 7 qd p disciplinā
demōstratiua. Solo. Ill. p demōstrationē intelligit pfectiōes
syls demōstratiua. 7 p disciplinā demōstratiua intelligit sciam hoc docentem
¶ Ar. Pbs in hoc libro pōz nō vult deſiare de demōstrationē. ſz de syls
ſimplr dicto. q male dē q intētio ſua eſt circa demōstrationē. Solo. p. nō po-
nit hic phemū ſolū in libz pōz. ſz in totā logicā reſolutiōnē. et ideo qz in li-
bro poſteriorū intēdit deſiare de demōstrationē. ppter ea dē hic. qm̄ circa demō-
ſtratiōem tē. Si qrat qre tūc pbs pponit demōstrationē syls. cu3 tū pbs veſ-
lit deſiare de syls ſimplr dicto q de demōstrationē. Tōm q ideo. qz vltima
in executiōe ſunt plerūqz pma in intētiōe. Et qz pbs pncipalit̄ intēdit
de demōstrationē 7 ordinat sylm̄ ſimplr dictū finaliter in demōſtratiōem. ideo
hic in phemio vbi explicat ſuā intētiōem pmitit demōstrationē ante sylm̄
ſimplr dictū

¶ Sequitur pars executiua.

Querit quō diuidit̄ ps executiua iſti9 libz. Solo. in ſeptē tractat9 In q
rimo pmo agit de qbusdā q necario requirunt ad cognitōem syls ſimplr dicti
ri. Et ſubdiuidit̄ in tria capla. In qz pmo deſiat de pncipijs materialibz
syls. In ſcdo de pncipijs regulariū. Et in tercio de pncipijs pfectiū

¶ De poſitiōe

¶ Circa pmi caplm̄ qrit. quid eſt ppō. Solo. Propoſitiō eſt o3 affirmā-
tiua vel negatiua alicuius de aliquo. Exemplū de affirmatiua. vt hō cur9
rit. De negatiua. vt hō non currit

¶ Ar. nulla bona deſinitio d3 dari p diſiunctiōem. ſz iſta dat p diſiunctiōis
ne. q nō eſt bona. Solo nulla bona deſinitio d3 dari p diſiunctiōem niſi in
ea inuoluat aliq diuiſio. ſed in iſta innuit̄ vna diuiſio. qua ſz diuidit̄ ppō in af-
firmatiuam 7 negatiuam.

¶ Ar. nulla eſt ppō negatiua. q male dē in deſinitōe. eſt o3 affirmatiua vlt
negatiua. Aliis pbat. qz in om̄i ppōne d3 eſſe vni9 p dicari cū ſubiecto. ſed
in ppōne negatiua p dicari remouet̄ a ſubiecto. Solo. in ppōne eſt duplex
vni9 ſeu ppō vna eſt generalis p dicari cū ſubiecto. 7 illa3 nō tollit negatiō
imo illa ppoſitiō eſt ſubiectū negatiōis. Sed alia eſt ppō ſpēialis hui9 p di-
cari cū hoc ſubiecto. 7 illa tollit negatiō. qz illa eſt eius obiectū.

¶ Ar. pe. h. ad dicit̄ i deſinitōe ſua vlt alicui9 ab aliq. q videt̄ q iſta deſini-
tiō ſit diminuta Solo. negāda ē pna Et rō ē. qz illa prepō de accipit̄ dupl̄
Uno vlt dicit̄ circūſtātiā affirmatiōis 7 negatiōis in dñter. 7 ſic accipit̄ hic
in deſinitōe p h. Alio accipit̄ vt dē circūſtātiā affirmatiōis tñ. et ſic acci-
pit̄ ea pe. hyl. 7 ſic deſinitio. pe. h. nō eſt ſupflua. nec iſta eſt diminuta

¶ Ar. ppō deſinit̄ a pe. hyl. ſic in pmo tractatu. q ppō eſt o3 verum vel
faſum ſcans indicando. q videt̄ q iſta deſinitio non valeat Solo. negat
pna Et rō eſt. qz pe. hyl. ibi deſinit̄ enūciatiōē ſub nomine poſitiōis. et
non deſinit̄ poſitiōem ppri-

A iſ.

Enunciatio

Propo.
Intro.

Reparationes

*Quia quod se habet enunciatio et propositio. Solo alterum sub am et materialiter. Et
vnu idem. Et finem et formam distinguuntur. Primum propositio. quia materialiter loquendo
est vna et eadem res siue oratio quod est enunciatio et propositio. Sed secundum probatur. quia enuncia-
tio dicitur ab enunciando in quantum extra nunciat quod in mente percipitur. et sic enunciatio pro
parte refertur ad rem per enunciatoem designatam. Sed propositio dicitur a proponendo in quantum per
ponit tamquam principium ad inferendum vel probandum alterum scilicet conclusionem
Quia quod propositio non definitur ita bene per vltimum et particulare. sicut per affirmatiuum
et negatiuum. Solo. ratio illius est. quia affirmatiuum et negatiuum sunt digne for-
males propositio nis. quia tenent se ex parte copule et predicati. sed vltimum particulare et cetera sunt
digne materiales ex quo tenent ex parte subiecti
Quia quod quatuor diuisiones propositio nis ponit hic philosophus. Solo duas. Prima est
ista. quia propositio alia est vltima. alia particularis et alia est indefinita. Et hec diuisio
est data penes eius essentiam. Et sic assignari sufficiencytia. quia in omni propositio ne syllo-
gistica subiectum terminatur. et ceteris. vel subiectum sine signo vel cum signo. si sine sig-
no sic est propositio indefinita. Si cum signo hoc est dupliciter. quia vel cum signo vltimo vel
cum signo particulari. primo est propositio vltima. secundo est propositio particularis
Alia est etiam aliquid propositio singularis et illa non enumeratur hic. quia diuisio non est
bona. Solo alibi. hic non diuiditur propositio in compositam. sed solum propositio syllogistica. iam propositio
singularis non est syllogistica. quia non potest poni in syllo. per conclusionem inferenda. et igitur
non ponitur hic. Et si dicatur. tamen propositio singularis aliquid ponitur in syllo. Ad hoc re-
spondetur alibi. quod non ponitur ibi vel singulare per se sed per accidentis vel particulare ad hoc
vel ad illud singulare determinatum. Et ratio illa est. quia singulare in syllo non proprie
et per se subsumitur sub vltimo. sed solum particulare. Exemplum gratia. sub omni homine per se proprie
subsumitur quod dicitur homo. et non fortiter. et si aliquid subsumatur fortiter. hoc non est per se sed
per accidentis in quantum scilicet quidam homines acciderit esse fortiter.
Quia quod quid est propositio vltima. Solo propositio vltima est quod omni aut nulli inesse fecit. Exem-
pli. ut omnis homo currit. Exem-
pli. secundum. ut nullus homo est asinus
Alia ista propositio est vltima uterque homo currit. et tamen non fecit omni aut nulli inesse.
Solo. licet non fecit omni inesse simpliciter tamen fecit omni inesse per quod facta est distinctio
Quia quod quid est propositio particularis. Solo propositio particularis est quod aliqui (butio. et huiusmodi) suffici-
cui vel alicui non vel non omni inesse fecit. Exem-
pli. ut quidam homo currit. Exem-
pli. secundum. ut non omnis homo currit
Quia quod quid est propositio indefinita. Solo propositio indefinita est quod inesse vel non in-
esse fecit sine signo vltimo vel particulari. ut peritiorum eadem est disciplina. volup-
Quia quod quare philosophus non ponit hic diuisionem propositio nis penes eius essentiam (cas non est bona
quod tenet. sicut penes essentiam. Solo. quia illa sufficiencyter innuit in definitione propositio
nis superius posita. quia dicitur quod propositio est oratio affirmatiua vel negatiua et cetera
Quia quod quare philosophus ponit. per membra illius diuisiones ad se invicem. Solo du (dialectica
pliciter. primo quo ad diuisionem. secundo quo ad puenientiam.
Quia quod quare philosophus ponit demonstrationem et dialecticam. Solo in his dicitur. quia propositio
demonstratiua est sumptis alteri per se per contradictionis super que vera est et necessaria
Sed propositio dialectica est interrogatio vtriusque partis per contradictionis. Et ratio ista est
digne est. quia non interrogat sed sumit quod demonstrat. hoc est demonstrator non quod
re pensum tamen dicitur antequam demonstrat. sed propter necessitatem rei fecit per alteram
per se per contradictionis sumit etiam quod per se et minus dubia. Sed dialectica autem*

De

*philosophus egre-
na sub distinctione ac-
Alia philosophus de pro-
positiones. Sed demonstratio
egre scilicet. et ita
sed de discipulis in
Quia quod quare philosophus
quod veraciter per se est per
gar vere syllogis-
Quia quod quare philosophus
resoluit propositio in per
Quia quod quare philosophus
dum quod terminatur non ad
terminum proprie dicitur
igitur terminatur quod
non sic accipit per
minat actum non solum
quod accipit ut terminum
Quia quod quare philosophus
quod syllogismus non resoluitur
positiones. sed per
aliquid quare tamen per
Quia quod quare philosophus
dum quod hoc est
terminum respectu syllo-
quod propositio est in qua
Quia quod quare philosophus
terminum est in co-
rangum in voces
illa resoluitur non
Quia quod quare philosophus
dicatur. et non dicitur
verbum non sum-
Quia quod quare philosophus
videm quod
vel predicatum nisi quod
Quia quod quare philosophus
Solo. due. Primum
dicitur illud per dicitur
et primum in propositio ne
et quod signo depos-
noluit et facta. et
ita. Et ratio illius
omni facta non man-*

Primi prior

reſſyllogiſet eger ſenſu rudentis. ⁊ ginterrogat de vna pre ꝑradictioꝝ
nis ſub diſtinctōe ad alia

¶ Ar. phs dicit pmo poſterior qꝫ in vnaqꝫ ſcia ſunt pprie interrogatōnes et
ratiōnes. g demōſtrator enā interrogat. Solo. h eſt verū ex pre ſciētis. ſ; nō
ex pre ſciētis. et ita demōſtrator qñqꝫ interrogat nō qñ pmiſſe ſue ſunt dubie.
ſed vt diſcipulū in maiorem noticiam ducat

¶ Querit. qño pueniūt ppō demōſtratiua ⁊ dyalectica. Solo in h pueniūt
qꝫ vtracꝫ pꝑe eſſe ps ſyll ſimplꝫ dictū. qꝫ vtracꝫ eā q demōſtrat qꝫ qꝫ interro
gat vere ſyllogiſat ſumēdo aliqd de aliqd eſſe vel nō eſſe.

¶ De Terminis

¶ Q. qño definit phs terminū. Solo. h mō. Terminū autē voco in quē
reſoluit ppō vt ꝑdicatū ⁊ de q ꝑdicat ꝑpoſito vel diuiſo. eſſe vel nō eſſe.

¶ Q. qꝫ dicit phs. terminū autē voco. ⁊ nō dicit terminū eſt. Solo ad innuē
dū qꝫ terminū nō accipit hic ꝑprie ſ; metaphoriꝫ ſm quandā ſititudinē ad
terminū ꝑprie dictū. Pro q notādū qꝫ terminū caput duplꝫ. vno ꝑprie in
qꝫ terminat qꝫ tate alicuiꝫ rei. ⁊ ſic accipit terminus in mathematica.

Alio metaphoriꝫ. Et h triplꝫ. pmo accipit vt terminat qꝫ dicitatē ⁊ eſſe
rei. ⁊ ſic accipit pmo thopicoꝝ. vbi terminū vocat definitio Scdō vt ter
minat actū noſtri intellectꝫ. ⁊ ſic accipit in tractatu ſupponū ꝑ. hyl. Ter
cio accipit vt terminat reſolutōem ppōnis. ⁊ ſic accipit hic in ꝑpoſito

¶ Q. qꝫ dicit in illa definitōe terminū eſt in quē reſoluit ppō ⁊ nō ex qꝫ pſi
tuit. Solo ad innuēdū qꝫ iſta ſcia eſt reſolutoria ⁊ nō inuētiua.

¶ Querit. qꝫ dicit in quē reſoluit ppō. ⁊ nō in quē reſoluit ſylls. Solo
qꝫ ſylls nō reſoluit immediate in terminos. ſed immediate reſoluit in duas ꝑ
poſitiones. ſed ppō illa reſoluit immediate in terminos. g rē. Sed diceret

aliqd quare tūc ppō nō definit a pho ſic qꝫ ppō eſt in quā reſoluit ſyllus
Odm qꝫ hoc eſt ideo. qꝫ reſolutio debet fieri in minima ſed ppō nō eſt mi
nimū reſpectu ſylli. ſed terminus eſt tale minimū. ⁊ ergo nō definit ſic ppō

qꝫ ppō eſt in quā reſoluit ſyllogiſmus

¶ Ar. ppō reſoluit in lras ⁊ ſyllabas qꝫ nō ſunt termini. g incōueniēter dicit
terminū eſt in quē reſoluit ppō. Solo ppō non reſoluit in lras ⁊ ſyllabas
tanqꝫ in voces ſcātiuas. ſed ſolū ſicut in ꝑncipia qdā vocis ſcātiue. Et de
illa reſolutōe nō ꝑſiderat logicus ſed ꝑſupponit eā a grāmatico

¶ Querit. quare phs dicit in definitōe termini vt ꝑdicatū ⁊ de quo ꝑ
dicatur. ⁊ nō dicit vt nomen ⁊ verbum Solo ad innuēdū qꝫ nomen ⁊
verbum non ſunt partes formales ⁊ actuales ppōnis. ſed ſolū potentiales
Unā videmꝫ qꝫ extra ppōnem aliqd eſt nōmē ⁊ verbū. ſed nō eſt ſubiectꝫ
vel ꝑdicatū niſi qñ actu ſtat in ppōne.

¶ Querit quorꝫ ꝑditōes requirūt ad hoc qꝫ aliqd poſſit eē terminus
Solo. due. Prima eſt qꝫ ſit pmiū in ppōne ⁊ vltimū in reſolutōe. ⁊ ꝑpter
defectū illꝫ ꝑditōis ſigna vltia ⁊ ꝑcularia nō ſunt termini. ſignū enī non
eſt pmiū in ppōne qꝫ ſubiectū eſt ꝑus ſigno. nec etiā eſt vltimū in reſolutio
ne qꝫ ſigno depoſito adhuc manet ſub ꝑpōnis Scdā ꝑditio ē qꝫ maneat
reſolutōe facta. ⁊ g copula nō eſt terminū. qꝫ copula nō manet reſolutōe fa
cta. Et rō illius eſt. qꝫ copula dicit vniōē extremorꝫ ad inuicē. ſed reſoluti
ōne facta nō manet amplius vniō. g etiā nō manet copula

Reparationes

¶ *Ar.* eadē s^z p^{ncipia} pstituit oīs z termini resolucōis. s^z p^o pstituit ex copula. s^z p^o etiā resoluit in copulā. z p^{ncis} copula ē termin^{us}. Solo eadē s^z p^{ncipia} materialia p^o nis z termini resolucōis. s^z copula nō ē p^{ncipiu} materiale p^o nis p^o nis. s^z p^{ncipiu} formale vniēs p^{dicat}ū subiecto. s^z *¶* *Querit.* q^{re} addit finalr in definitōe. appositio vel diuisio. eē vel nō eē. Solo. q^z p ^{hoc} innuit p^{hs} q ^{p^o} q ^{resoluit} in terminu^z p^{re} eē affirmatiua vel negatiua. q^z in affirmatiua apponit esse p^{dicat}ū subiecto. z in negatiua diuidit esse p^{dicat}ū a subiecto

¶ *De Syllogismo*
¶ *Querit.* q^{id} est syl^{ls}. Solo. syl^{ls} est o^{ro} in q^{bus} dā positis aliud q^{dez} ab his q ^{posita} sunt accidit ex n^{cc}itate eo q ^{hec} sunt

¶ *Querit.* q^{re} ponit ibi illa p^{ticula} (eo q ^{hec} sunt) Solo p^{hi}. vt intel^{ligatur} conclusio sequi p^{pter} p^{missas} sic q ^{null^{us}} extrinseci scilz nec termin^{us} ni nec p^o nis indigeat vt fiat p^{nc}ia n^{cc}aria

¶ *Querit.* q^{uo} d^z exponi illa definitio syl^{ls}. Solo. d^z sic exponi. Syl^{ls} est o^{ro} sup^{er} vna aggregatiua. in qua q^{bus} dā. i. duab^{us} p^{missis}. z p ^{hoc} exclu^{dit} enthymema. in quo nō est nisi vna p^{missa}. posit^{is}. i. in mō z figura ordinatis. Et p ^{hoc} excludit^{ur} inductio z exemplū. Aliud. i. p^{clusio} nō ē. Et p ^{hoc} excludit^{ur} petitiō eiusdē q^{id} est in p^{ncipio}. q^z ibi p^{elo} nō est aliud a p^{missis} ex n^{cc}itate sup^{er} p^{nc}ie z nō p^{sequē}is. accidit. i. sequit^{ur}. eo q ^{hec} sunt. id est p^{pter} tales p^{missas}. et per illam particulā excluditur paralogismus fallax. i. fin non causam vt causam

¶ *Querit.* q^{uo} ostēdit q ^{syl^{ls}} sic o^{ro} vna. Solo. *Alter.* hoc ostēdit ex trib^{us}. Primo ex v^{nit}ate medij. q^z in syl^{lo} est solū vnu mediu^z in quo ambe p^{ones} maior z minor formaliter vniunt^{ur}. Sec^{do} ex p^{te} minoris p^o nis subsumpt^{is} sub maiore. illa em^z h^z se ad maiore sicut determinās ad suum determinabile. z restringens ad restrictū. iam ex illis fit aliq^{uod} vnu. Tercio ex parte p^{clusio}nis. q^z illa h^z se vt finis in syl^{lo} a d ^{qua} ambe p^{missae} ordinant^{ur}. z sic in p^{clusio}ne tanq^z in fine vniunt^{ur}

¶ *Ar.* Conclusio nō est aliud a p^{missis}. s^z male d^z in definitōe aliud id est p^{clusio}ne. *Ans.* p^{bat}. q^z p^{elo} pstituit ex p^{missis}. s^z ex maiore extremitate z minore que ponit^{ur} in p^{missis} Solo. p^{clusio} nō est aliud materialiter a p^{missis} sicut bene. p^{bat} argumētū. s^z est aliud formalr. q^z est alia v^{nit}io extremitatū in p^{elone} z in p^{missis}. q^z in p^{elone} extremitates ins^{er} se. sed in p^{missis} vniunt^{ur} cū medio

¶ *Contra.* terminus in motu nō est aliud a motu. sed p^{elo} est terminus syl^{ls}. s^z p^{elo} erit eiusdē essentie cū syl^{lo}. z p ^{p^{sequē}} nō erit aliud Solo p^{clusio} nō est aliud a syl^{lo}. imo est de essentia syllogismi. quia syllogism^{us} est p^{nc}ia de cuius rōne sunt a^{ns} z cōsequēs. sed est aliud a p^{missis}. quia ē effectus p^{missarum}.

¶ *Ar.* Ille due particule. s^z ex necessitate z accidit repugnāt. ergo male ponit^{ur} in definitione. *Ans.* p^{bat}ur. q^z n^{cc}arium z accōis oppos^{it}uit^{ur} Solo accidere cap^{it} dupl^r. Vno mō vt est idēz q ^{accidentaliter} euenire. z sic nō accipit^{ur} hic accidit. Alio mō vt est idēz q ^{sequi}. z sic accipit^{ur} h^{ic}. Unde sensus est. aliud ex necessitate accidit. id est sequit^{ur}. et sic p^z q ^{non} est ibi repugnantia.

Pu

Querit quatuor
logismos. Solo
p^z s^z

Querit

positōis p^{missas} sit q^{id}
lam p^{uer}ione p^{elone}
s^z regit^{ur} eē q ^{p^{missae}}

Ar. Omnis syl^{ls}

aliquis imp^{er}
eius perfectū. sed illa
est formalis z intrin^{seca}
illis z ulla p^{fectio} ne
la que cōsistit in e^uit^{ur}
logismus est perfecti

Lap^{id}

In toto vero e

In hoc scdo cap^{it}

Querit quatuor
sit in toto p^{ncipio}
logismos. So^o a
p^{ucia} q^z q^{dam} su

Primi prior

Querit quoruplex est syllogismus. Solo dicitur ex se

Perfectus Et definit sic Syllogismus perfectus est qui nullus alterius indiget ad hoc quod appareat evidens et necessarius

Imperfectus Et definit sic Syllogismus imperfectus est qui indiget unius aut plurium ad hoc quod appareat evidens et necessarius per sumptos terminos non aut per supras propositiones.

Querit Quare dicitur ibi unius aut plurium Solutio dicitur unius id est conversionis terminum aut plurium id est conversionis et transpositionis permissa. Et quod syllogismus imperfectus aliquando reducitur ad perfectum per solutionem conversionis vel alicuius permissa. Aliquando vero non sufficit conversio requirit etiam quod permissa transponatur. Ita quod de maiore fiat minor et de minore maior.

Ad omnis syllogismus est perfectus. Et male dicitur quod aliquis est perfectus aliquis imperfectus. Aliis probatur quod definitio syllogismi explicat esse unius perfectum sed illa pervenit omni syllogismo. Solo est duplex perfectio. Una formalis et intrinseca que consistit in necessaria illatione conclusionis expressis nullis et illa perfectio omnis syllogismus est perfectus. Si alia est perfectio finalis que consistit in evidentia illationis conclusionis et illa perfectio non omnis syllogismus est perfectus sed aliquis est imperfectus.

Capitulum secundum de principijs regulatiuis

In toto vero esse alterum altero et de omni

In hoc secundo capitulo per principia determinat de principijs regulatiuis syllogorum

Materialia et illa sunt duplicia scilicet

Propter in qua et sunt due propositiones

Remota et sunt tres termini

Formalia et sunt etiam duo scilicet

Propter inquit ut modus

Remota ut figura

Querit quoruplexia sunt in toto principia syllogismorum. Solo quod duplicia quod quidam sunt

Effectiva seu regulatiua Et sunt duo

Dicit de omni

Dicit de nullo

Finalia seu perfectiva quibus finaliter syllogismi imperfecti reducuntur ad perfectos. Et sunt etiam ut quatuor secundum Albertum scilicet

Quersio expositio transpositio permissa et deductio ad impossibile

6. noli simpliciter negare y. vero p. ad. in. noli negare y. et impossibile duo

Reparationes

Querit An sufficientia duo tñ pñcia regulatiua syllogismorum; Solo q sic. Et rō est. qz p illa duo pñcia regulant omnes syllogismi. oēs em syllogismi affirmatiui regulant p dici de oī. z omnes negatiui p dici de nullo z hoc inqstū in eis includitur due maxime qbus ostendit de quolibet syllogismo q sic pñia bona z formalis.

Ad Syllogismi expōitoriū sunt veri syllogismi z tñ nō regulant ista pñcipijs. qz videt qz debāt eē plura pñcia regulatiua. Solo q pñs solū loqur hic de pñcipijs regulatiuis syllogismoz ad intellectū. Jam syllogismi expōitoriū nō sūt syllogismi ad intellectū. s. solū ad sensum qz mediū in eis ē termin⁹ sin gularis.

Querit Quō ppat pñs esse in toto z dici de oī ad inuicē. So^o dicit q esse in toto ē idē cū dici de oī. Et sic etiā nō esse in toto ē idē cū dici de nullo. Et p hoc soluit argumētum qz solet argui q sine plura pñcia regulatiua qz duo. qz esse in toto z nō esse in toto sunt etiam pñcia regulatiua.

Querit Si sunt vnū z idē esse in toto z dici de oī qre tūc pñs superius in pñmio fecit spēalē mentōnē de esse in toto et dici de oī. Solo q hoc fecit ideo. qz lz sine vnū z idē fm sub am z fm rem tñ dñt ab inuicē fm rōnē. qz esse in toto dicit pparōem subiecti ad pñciā tū eo q esse in toto nō ē aliud q subiectū pñneri in pñcato sicut materia in forma. Sed dici de oī dicit pparōnē pñcati ad subiectū dici em est idē quod predicari.

Querit Quid est dici de oī z qd dici de nullo. So^o dici de oī est qñ nihil ē sumere subiecti de q alterū nō dicat. Sed dici de nullo ē qñ nihil ē sumere subiecti a q nō remoueat pñcatū.

Ad In ista pñoe sortes currit nihil ē sumere sub subiecto de q nō dicat pñcatū z tñ ibi nō ē dici de oī. qz definitio dici de oī ē falsa.

Solo q nihil nō dz ibi accipi pure pñdictorie. Sed pñatiue vt sit sensus subiectū est termin⁹ cōmuni sub quo potest fieri subsumptio z tamē nihil est sumere sub eo de quo non dicatur pñcatum.

¶ Contra tūc loqret q hic esset dici de oī hō ē aīal. s. hoc ē falsū. qz. Seq̃la pbat qz subiectū ē ibi termin⁹ cōis z nihil ē sumere sub eo de q nō dicat pñcatū. Solutio licet ibi nihil sit sumere sub subiecto fm rē enunciatam de quo non dicatur pñcatū non tamen fm modū enuncianti quia subiectū ibi non distribuitur quod tamen requiritur.

Querit Que sūt ille maxie incluse i istis duobz pñcipijs regulatiuis. So^o maxia inclusa in dici de oī ē. Quidā dñt de subiecto vlt vlt distributo dici de quolibet cōtento sub eo. Et maxia inclusa in dici de nullo est. Quidā remouet de subiecto vlt vlt distributo remouet de quolibet cōtento sub eo. Per illas em duas maximas regulant omnes syllogismi. quia per eas ostendit de quolibet syllogismo q sic cōsequeñcia bona z formalis.

Querit quō dñt dici de oī pñoristici de q hic loqur pñs z de oī

*Quid maxime ex his
de his quibus
dicitur de nullo
quod per oī*

Pr
pñoristici de q
Prima est qz ad
mā dicat de subie
posterioritū
Secūda dñt est q
vlt vlt. sed hoc nō
ad dici de oī pñoristici
nō requirit tam v
Capitū
Quoniam aut o
In hoc capto pñ
dum syllogismos in
Querit
de questione. So
nō ad sensum nec
pñciā de deductō
modus syllogandi
nō syllogandi. L
māad impossibile hū
Querit
cre
tamquā dñt de nō
lso est q hāz pñni
dñtio est q pñni a
nō z alie indefinit.
Querit
rionū. Et pñerea
Et q hoc verū sit
subiecti sed pñciā
Querit
Solo pñstio d
verōingens pñciā
rionū. qz affirmati
negatiua de imp
Querit
ta
tine simul veraz v
no pñcipantū oī
nō sūt pñia forma

Primi

Pror

osterioristici de quo loquitur in libro posterior. Solo solent poni tres.
Prima est qz ad dici de oi prioristici sufficit qz p dicitur fm modū enun-
andi dicat de subiecto nō curando vtz hoc sit vere vel false. Sed ad de-
mini posterioristici requir qz p dicitur fm rem enunciatā vere insit subiecto
Secūda dīa est qz ad dici de oi prioristici requir qz subiectū distribuat p
gnū vlt. sed hoc nō requir ad de omni posterioristici. Tercia dīa est qz
ad dici de oi prioristici sufficit vltas suppositoz. Sz ad de oi posterioristici
qm requirit tam vltas suppositoz qz tēporū.

Capitulum terciū de conuersione

Quonia aut ois ppositio est vel de inesse aut necessario

In hoc capto phs pnr determinat de cōuersione que valet ad reducendū
um syllogismos imperfectos ad perfectos.

Querit Primo cū sint quattuor principia pfectiua syllogismoz
imperfectoz vt prius paruit quare solū determinat phs h
de puerione. Solo nō determinat hic de expōitōne. qz expōitio est ma-
ifesta ad sensum nec etiā de transpōitōne pmissaz. qz illa valde facilis est
Acc etiā de deductōne ad impossibile. qz deductio ad impossibile est quidā
modus sillogisandi z nō potuit de ea determinari nisi prius esset tradit
a ars sillogisandi. Et iō posterius determinat phs de mō faciendi sillogi-
smū ad impossibile. hic aut iam solū determinat de cōuersione.

Querit Quot diuisiones pmitit phs hic in textu. Solo q
tres. Prima est qz pōnū quedā sunt de inesse simpli-
ter. quedā sūt de nccario inesse. quedā sūt de ptingenter inesse. Secūda di-
uisio est qz hāz pōnū quedā sunt affirmatiue quedam negatiue. Tercia di-
uisio est qz pōnū affirmatiuaz z negatiuaz qdā sūt vltas alie particulaz
es z alie indefinite.

Querit Quare p. ponit hic istas diuisiones. Solutio qz puer-
iones variant z multiplicant ad multiplicatōem pposit-
ionū. Et ppter ea Aresto. pmitit hic in textu istas diuisiones pōnū.
Et q hoc verū sit patet qz p. passio multiplicat ad multiplicatōnez sui
ubiecti. sed puerio est p. passio pōnis. qz zc.

Querit Quare in pma diuisione. p. nō facit mentōne de pōne
de possibili z de impossibili sicut de alijs modalibus

Solo ppositio de possibili satis intelligit p illā de ptingenti. qz possibili-
le z cōtingens pueruntur. Et pō de impossibili pphendit sub pōne de
nccario. qz affirmatiua de impossibili ē eadē cū negatiua de necessario. z ecō-
tra negatiua de impossibili cū affirmatiua de necessario.

Querit Quid est puerio. Solo puerio vt hic accipit est p. mu-
tatus ordo duaz pōnū vtroqz terminū picipantiū neces-
sario simul veraz vel fallaz vel sic. Cōuersio ē duaz pōnū vtroqz terminū
no participantū ordine ecōuerso vnus ad aliā formālis p. nā. Qz aut cō-
uersio sit p. nā formālis z necaria. z cetera vide circa tractatū p. nāz.

Reparationes

Querit Et sūt spēs pueris
nis. So^o q^{ue} due. i. pueris

In terminis quā p. h. f. vocat simpliciter et
simplex mutatio subiecti in predicatum

In parte quā vocat p. h. p. accidens et
ps id ē p. g. l. uans pueris totū id est vlen

Ar Est alq^{ue} pueris p. p. r. p. o. s. i. t. i. o. n. e. ergo sunt plures species couer-
sionis q^{ue} due. Et etiam est aliqua conuersio in oppositaz q^{ue} l. i. t. a. t. e.

So^o q^{ue} pueris p. p. r. p. o. s. i. t. i. o. n. e. non est pueris nisi valde extense et
ge accipiendo hoc nomen conuersio. quia in ea non manent eidem termi-
sed mutant termini finiti in terminos infinitos. Et p. p. t. e. r. e. a. etiam ne
valer illa couersio ad reducendū syllogismos imperfectos ad perfectos.
in tali reductione termini dñe manere eidem vt patuit ex definitione syl-
gismi imperfecti vbi dicit p. sumptos terminos nō aut p. sumptas p. p. o. s. i. t. i. o. n. e.
De couersione in oppositā qualitatē dñm est q^{ue} nō est couersio sicut hie
q^{ue} r. u. r. p. h. s. de couersione. q^{ue} hie loq^{ue} r. de couersione que fit p. h. o. c. q^{ue} termi-
mutat fm suū. sed in couersioe in oppositā q^{ue} l. i. t. a. t. e. manet idē sūt termi.

De conuersione ppositionū de inesse

Querit Quot regulas ponit p. h. s. quib^{us} docet couersiones p.
sitionū de inesse. Solutio q^{ue} quatuor.

Prima est q^{ue} vlls negatiua de inesse couertit simpliciter in terminis
vllm negatiua. Exemplū est vt nulla voluptas est bonū couertit sic. ergo
nullū bonū est voluptas.

Secunda regula est q^{ue} vlls affirmatiua couertit in pre in p. t. i. c. u. l. a. r. e.
firmatiua. vt ois voluptas ē bonū. q^{ue} quoddā bonū est voluptas.

Tercia regula est q^{ue} particularis affirmatiua puerit simpliciter in p.
rticularē affirmatiua. vt qdam voluptas est bonū. ergo quoddam bonū
est voluptas.

Quarta regula est q^{ue} particularis negatiua non couertit. vt nō sequi
si aliquid aīal non est homo q^{ue} ergo aliq^{ue} hō nō sit aīal.

Querit Quō pbat p. h. s. istas regulas. Solo tres p. m. a. s. p. r. i. m. a. s.
bat p. h. o. c. q^{ue} oppositū p. s. e. q. u. e. t. i. s. in eis nō pōt stare cul
antecedere imo ex opposito p. n. t. s. i. f. e. r. t. u. r. o. p. p. o. s. i. t. i. u. a. n. t. e. c. e. d. e. r. e. t. s. Et hoc ostē
dit p. o. r. d. i. n. e. i. n. t. e. x. t. u. e. x. e. m. p. l. i. f. i. c. a. n. d. o. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. nō significatiuis qui sūt
a et b vt p. m. p. r. i. m. a. r. e. g. u. l. a. b. n. i. s. e. q. u. i. t. n. u. l. l. u. m. b. e. s. t. a. q^{ue} n. u. l. l. u. m. a. e. s. t. b. q^{ue} si nō
detur oppositum scz aliquid a est b et signetur illud a quod est b et vocet
tunc arguat sic expositioe c est a et est b. q^{ue} aliq^{ue} b est a q^{ue} est oppositū aīe
denis scz nullū b ē a. Et penes scdam regulā seq^{ue} r. u. r. o. i. s. e. b. e. s. t. a. q^{ue} q^{ue} d. a.
a est b. q^{ue} si nō tunc sequit sua cōtradictoria scz nullū a est b. et ad illam p.
puersionē simplicē sequit ista nullū b est a que est p. r. a. r. i. a. p. r. i. m. e. vlls affirm.
tine scz oīe b est a et sic ex opposito p. s. e. q. u. e. t. i. s. seq^{ue} r. u. r. o. p. p. o. s. i. t. i. u. a. n. t. e. c. e. d. e. n. t. i.
Et sūt etiā penes terciā regulā bī sequit aliq^{ue} b est a. q^{ue} aliq^{ue} a est b. q^{ue}
nō sequeret illa tunc sequeret sua cōtradictoria scz ista nullū a est b et q^{ue} a. l.
illā p. couersionē simplicē sequit ista nullū b est a patet quō ex opposito

Primi Priorū

per dictorio pñus inferit oppositū cōtradictoriū antecedētis. vñ pars q tres pme regule cōuersionis pñōnū sunt bone.

Queris Quō ostendit Aristoteles quartā regulā scz q ppositio particularis negatiua nō puerit. Solo. pbat sic. quia nō sequit. aliqd aial nō est hō. q aliquis hō non est aial. qz cōsequēs est ibi falsum ante existente vero. Et rō regule extra textū est. qz si particularis negatiua pueret tūc argueret a nō distributo ad distributū ppter negatiōne positam ad pdicatū. z non ad subiectū.

Queris Quare pñs nō facit in istis regulis mentionē de puerione pñōnis indefinite z singularis. Solo. puerione pñōnis indefinite pprehendit sub puerione pñōnis particularis. qz ppositio particularis z indefinita eodē mō pueriuntur. Et de cōuersione pñōnis singularis nihil loquit. qz talis puerio nō hz mediū p qd possit ostendi. sz eius ostensio est sensibilis. et ergo nō cadit sub arte.

De puerionemodalium

Queris Quō docet pñs puertere pñōnes modales. Solo. pñs mo docet puertere modales de necario. z postea modales de pñngenti.

Queris quare nō docet puertere pñōnes modales de impossibili. Solo. pñs qz pñōnes de impossibili hñt puerit fm exigentiā illaz de necario qbus equipollent. Et ergo cognita puerione pñōnum de necario facilius pñt haberi puerio illarum de impossibili.

Queris Quō debet pueri pñōnes modales de necario. Solo. pñs qz modales de necario eodē mō pueriuntur sicut ille de inesse. qz vñs negatiua de necario puerit simplr in vñem negatiuā z vñs affirmatiua z pñcularis affirmatiua pueriunt in pñcularē affirmatiuā et pñcularis negatiua nō puerit. Et istud pbat pñs eodē mō sicut pñs p exempla in nō fecimus ostendēdo q ex opposito pñtis sequit oppositūz añtis. Sed vt melius intelligat pñt ponē exēplū in terminis fecimus. vt nullū hōiem necē est esse asinū. illa sic puerit. q nullū asinū necē est esse hōiem. qz si nō sequeret illa pueret. tūc sequeret eius oppositū pñdictoriū. oppositū aut pñdictoriū est. nullū asinū nō necē est esse hōiem. q equipollet huic. quēdā asinū possibile est esse hōiem. ad quā sequit quēdā hōiem possibile est esse asinū. et illa equipollet huic. nullū hōiem nō necē est esse asinū. q est pñdictoria añtis. Et ita pñs quō ex opposito pñtis inferit oppositū añtis et pñs illa puerio fuit bona. Et eodē mō dñm est de vñ affirmatiua et pñculari affirmatiua q pueriunt in pñcularē affirmatiuā. vt ois hō de necessitate est aial. puerit in istaz. q aliqd aial de necessitate est hō. et ista aliqd hō de necessitate est aial etis puerit in istam. q aliqd aial de necessitate est hō. Et sunt ille pueriones bone. qz oppositū pñtis repugnat añti. et pñt ex opposito pñtis inferri oppositū añtis. Qz aut pñcularis negatiua de necario nō puerit pñs pñōnem pñs dicit in illis de inesse. qz non sequit. aliqd aial necē est nō esse hōiem. q aliqd hōiem necē est nō esse aial.

Reparationes

¶ Propōnes modales de necessario nō possunt puerri. g male dicitur hic q pueritur eodē mō si cur ille de inesse. Ans pbat. qz in omni cōuersione oportz de subiecto fieri p̄dicatū z eodētra. sed hoc nō p̄fieri i modalibz. qz in illis o3 moduz semp p̄dicari. vt dicitur De hyf. Solo. p3 positiones modales puerri p̄t intelligi dupl̄r. Vno modo quo ad se totas. Et de illa puerfione nō loquitur hic p̄hs. Alio mō intelligit eas puerri quo ad partes. dicti tñ. ita scz q illa pars dicti que in puerfa h3 rōem subiecti in puerrente acquirat rōnem p̄dicari. Et ita loquitur p̄hs hic de puerfione modalū. Utrū autē ppōnes modales possint puerri aliquo mō fm se rōs. de hoc vide pulc̄p dubium in cōmento

¶ De puerfione ppōnum de p̄tingenti.

Querit Quor modis d̄ p̄tingens. Solo tribz modis. Pri^{mo} mō cōtingēs d̄ qd est nec̄arium. qz bene sequitur si aliqd est necesse esse. q illud idem etiā p̄tingit esse. Scdo mō p̄tingens d̄ qd nō est nec̄arium z nō impossibile. Tercio mō p̄tingens d̄ possibile. z hoc est quasi genus ad duos modos p̄dicatos. scz ad nec̄ariuz z ad nō nec̄arium

Querit Quotuplices sunt ppōnes de p̄tingenti. Solo tri^{plex} p̄plex fm q tribz modis d̄ p̄tingens. Quedaz em̄ sunt de p̄tingenti possibili qd est p̄tingens tercio mō dictū. z vocat̄ a quibusdā p̄tingens altū. Et in illis ppōnibz ponit ille modus p̄tingēs sine aliqua de terminatōe. Alie sunt de p̄tingenti nec̄ario quod est p̄tingēs p̄mo mō in quibz scz ponit ille modus p̄tingēs cū hac determinatōe ne nec̄arium. Alie sunt de p̄tingenti nō nec̄ario. qd est p̄tingens secūdo modo dictū. Et in illis ponit ille modus cū hac determinatōe non nec̄ariū Et hoc p̄tingēs definit ab Aresto. postea. qz contingens est quo nō exiſtere nec̄ario ipso tñ posito inesse nō sequitur impossibile

Querit Quō subdiuidit̄ hoc p̄tingens secūdo mō dictū Solo luto. fm Alterū diuidit̄ in p̄tingens natū. rarum. et ad vtrūlibet. Contingens natū est qd est magis determinatum ad esse q̄ ad nō esse. Contingens rarū est qd est magis determinatū ad nō esse q̄ ad eē. Sed p̄tingēs ad vtrūlibet est qd equaliter se habet ad esse z ad nō esse. et vocat̄ alio noie infinitū. qz est indeterminatum

Querit Quō iam docet p̄hs puertere modales de p̄tingenti. Solo. p̄mo docet puertere ppōnes de p̄tingenti affirmatiuas. scdo negatiuas

Querit Quō ppōnes modales affirmatiue de p̄tingenti debent puerri. Solo ppōnes affirmatiue de p̄tingenti quocūqz mō accipiat p̄tingens cōuertitur eodē mō sicut ille de inesse z de nec̄ario. qz vhs affirmatiua puerit̄ p̄ accis in p̄ticulārē affirmatiuā. z p̄ticulārē affirmatiua simplr in p̄ticulārē affirmatiuā. Et hoc ostēdit p̄hs exēmp̄lariter. vt ista. om̄e. b. cōtingit esse. a. sic puerit̄. g qd̄ a. z. a. p̄tingit esse. b. Et ista aliqd. b. p̄tingit esse. a. puerit̄ sic. g aliqd. a. cōtingit esse. b. Et qz ille conuersiones sint bone probat̄. quia si non tunc oppositū consequentis itaqz hic cum antecedente. qd est impossibile

Primi priorum

Queriso. nō docet pbs puertere modales de ptingēti negati-
uas. Solo duplr. qz pmo docet puertere illas q sunt d
ptingēti nccario. z de nccario alto siue cōiter dicto. secūdo illas de contin-
genti proprie dicto

Queriso. nō puerūtur negatiue de ptingēti nccario z de ptingēti
alto siue cōiter dicto. Solo. qz negatiue q sūt de cō-
tingēti nccario. z negatiue q sunt de ptingēti cōi seu alto qd puerit cū pos-
sibili ille oēs eodē mō puerūtur sicut negatiue de inesse z de nccario. ita qz
vltis negatiua puerit in terminis in vlem negatiua. z picularis negatiua
nō puerit. Et pbat exēplariter. pmo de ptingenti nccario. vt bñ seqtur
nullū hoiem ptingit esse equū. q nullū equū cōtingit esse hoiem. Et q illa
cōuersio sit bona pz. qz idē iudiciū est de illa cōuersione z vltis negatiue de
nccario. Secūdo ponit exēplū de ptingenti alto siue cōiter dicto. vt bñ seqtur
nullā tunicā cōtingit esse albā. q nullū albū cōtingit esse tunicā. Et q illa
cōuersio etiā sit bona pz. qz oppositū pntis repugnat aīti. Oppositū em
pntis est nō cōtingit nullū albū esse tunicā. qd eqpoller huic. aliqd albū
nccē est ēē tunicā. z illa cōuerit in istā aliquā tunicā nccē ēē albā. z hoc
repugnat pmo aīcedenti. qd fuit. cōtingit nullam tunicā esse albā. et ergo
fuit bona cōuersio

Queriso. nō cōuertūtur negatiue de contingēti pprie dicto qd
diuidit in ptingēs natū rarū z ad vtrūlibet. Solo. ille
nō cōuertūtur eodē mō sicut ille de inesse z de nccario. qz vltis negatiua in
talibz nō cōuertit simplr. sed cōuertit in oppositā qualitatē. sz particularis
negatiua bene cōuertit simplr

Queriso. Que vocat cōuersio in oppositā qualitatē. Solo cō-
uersio in oppositā q̄litate est qñ affirmatiuū simplr mu-
tat in negatiuū vel ecōtra manēte eodē situ z dispōne terminor. Exēplū
hūc est. vt nullū. b. cōtingit esse. a. cōuertit sic in oppositā q̄litate. q̄ oīe. b.
cōtingit esse. a. Et ista quoddā. b. cōtingit esse. a. cōuertit sic. q̄ quoddā. b.
cōtingit nō esse. a. et tali cōuersione solū cōuertūtur ppōnes de contingēti
pprie dicto. scz nato. raro. vel ad vtrūlibet. Et rō est. qz qcquid cōtingit
mō esse cōtingit etiā nō esse

Queriso. nō iam pbat qz vltis negatiua de cōtingenti nato vel
ad vtrūlibet nō p̄ cōuertit simplr. Solo. qz si vltis nes-
gatiua cōuerteret simplr. tūc sequeretur qz vltis affirmatiua etiā posset cōuer-
ti simplr. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo seqtur. Seq̄la probat. qz ad
vlem negatiua de tali cōting. nū seqtur vltis affirmatiua. z ecōtra p puer-
sionē in oppositā qualitatē. Exēpli gratia. tene sequit p cōuersionē in op-
positā q̄litate. oēm hoiem cōtingit currere. q nullū hoiem cōtingit currere
si q ad illā p cōuersionē simplicē seqret ista. nullū currēs cōtingit esse hoiē
ad quā seqtur p cōuersionē in oppositā q̄litate ista. oīe currēs cōtingit ēē
hoiē. Patz quō de pmo ad vltimū sequeretur. omne hoiem cōtingit cur-
rere. q̄ oīe currēs cōtingit esse hominē. z sic vltis affirmatiua cōuerteretur
simpliciter. qd tñ est impossibile. qz argueretur a nō distributo ad distributū

Reparatiões

Querit Quid probat quod particularis negatiua dicitur tali continget simpliciter
bonum per uerum. Solo. quod particularis affirmatiua per
uerum simpliciter. ergo etiam particularis negatiua. Consequentia probat. quod ad
particularem negatiuam sequitur particularis affirmatiua. et e contra per uerum
sionem in oppositam qualitatem. Exempli gratia bene sequitur quendam hominem
pingit non esse currentem. ergo quendam hominem pingit esse currentem per con
uersionem in oppositam qualitatem. et consequenter bene sequitur per con
uersionem simplicem. quendam hominem pingit esse currentem. ergo quod
dam currens pingit esse hominem. Et consequenter bene sequitur per uerum
nem in oppositam qualitatem. quoddam currens pingit esse hominem. quod
dam currens pingit non esse hominem. Et per prius a primo ad ultimum bene sequitur. que
dam hominem pingit non esse currentem. quoddam currens pingit non esse hominem

Ar Si particularis negatiua de pingenti uerteretur simpliciter tunc argue
retur a non distributo ad distributum. sed uidetur quod non per hoc uerum. Sequi
la probat. quod subiectum primo non distribueretur in uersa. et tamen hoc distribuere
tur in uerteretur propter negationem Solo negat sequela. Et ratio est. quod ne
gatio de pingenti non est negatio simpliciter. et non distribuitur predicatum. vel per
dictum quod talis uerum particularis negatiue non est per se formalis sed solum materialis

Querit Quod est hoc dubium quod in fine textus remouet Aristoteles.
Solo. quod dictum est prius quod istae propositiones contingit
nullum hominem esse equum. et pingit nullam tunicam esse albam. sunt negatiue. pos
set aliquis dubitare an essent simpliciter negatiue. hoc ergo dubium remouens
do dicitur per hoc quod non sunt simpliciter negatiue. sed habent affirmatiua figuram et sunt
solum negatiue ex parte dicti.

Querit Quid probat per hoc quod habent affirmatiua figuram Solo
quod sicut se habet esse in propositionibus de inesse. ita se habet pingit esse vel
quicquid alius modus in modalibus. sed in illis de inesse propositio dicitur simpliciter affir
matoria. quoniam est uel copula manet affirmata. non obstat quod per copulam sequitur ne
gatio. sed etiam in modalibus propositio dicitur simpliciter affirmatoria in quodam modo non negat. non
obstat quod dictum sit negatum. Similiter per exemplar. quod quoniam dicitur est non bonum. est non
album tales propositiones sunt simpliciter affirmatiue. quod negatio non precedit. sed sequitur.
¶ Sed quereretur aliquis quid ille propositio est non bonum est non album et sitis de
tente uerum. Ad hoc respondet per hoc quod eodem modo debet uerum sicut alie
propositiones affirmatiue de inesse. de quibus superius dictum est

Secundus Tractatus

His vero determinatis dicendum est per que et quid.

¶ In hoc tractatu prius determinat de formatione syllogismorum. Et
diuiditur in quatuor capita. In quorum primo docet formare syllogismos
prime figure. In secundo syllogismos secunde figure. Et in tercio syllogis
mos tercie figure. Et in quarto ponit quedam notabilia.

Primi priorum

Queritur Quot sunt principia formalia syllog. Solo. duo. vt
 pus dictū fuit. scz figura 2 modus. Figura autē definit
 sic. a. Pe. hyl. Figura est ordinatio triū terminorū p^{ri}mo debita subiectōem 2
 p^{ri}mo p^{ri}mo. Et modus sic definit. q^{uod} modus est ordinatio duarū p^{ri}mo
 in debita qualitate 2 cōtate.

Ad Vnius rei est solus vna forma. q^{uod} non sunt duo p^{ri}mo formalia
 syllog. Solo. vnius rei est solum vna forma vltimata. s^{ed} tamē
 vnius rei possunt tene esse plures forme subordinate. 2 sic est in p^{ri}mo. q^{uod}
 figura est forma generalis. 2 modus forma p^{ri}mo 2 sp^{eci}alis.

Queritur Quot sunt figure syllogistice Solo. tres Et ratio est
 quia tot sunt figure quot modis p^{ri}mo medium varia
 ri. sed medium variatur tribus modis. ergo tres sunt figure. Vnus proba
 tur. quia vel medium subijcitur in prima 2 predicatur in secūda. 2 sic est p^{ri}mo
 ma figura. vel predicatur in vtraq^{ue}. et sic est secūda figura. vel subijcitur
 in vtraq^{ue}. 2 sic est tertia figura.

Ad Sicut est aliqua figura in qua mediū subijcitur in p^{ri}mo 2 predicatur
 in secūda. ita erit etiā aliqua in qua ecōtra mediū p^{ri}mo p^{ri}mo
 et subijcitur in secūda. 2 sic erūt quatuor figure Solo. illa dispositio me
 dij non facit figuram distinctā a prima. q^{uod} non differt a prima figura nisi p^{ri}mo
 transpositōem p^{ri}mo

Ad Prima figura p^{ri}mo oīia genera problematū. ergo alie figu
 re sunt superflue. Solo. negat p^{ri}mo sequentia. Et rō est. q^{uod} licet p^{ri}mo
 ma figura p^{ri}mo oīia genera p^{ri}mo. non t^{amen} oīi mō seu ex oīi
 ni dispositione p^{ri}mo

Queritur Que figura est p^{ri}mo Solo. illa in qua mediū subijci
 tur in p^{ri}mo 2 p^{ri}mo in alia. Et rō illius est. q^{uod} figure or
 dinantur s^{ed} dignitate et perfectionem sui mediij. sed medium quod subijci
 tur in prima 2 predicatur in secūda est perfectissimum medium. quia est me
 dium positione 2 cōiunctione. simul. medium vero in alijs est solum medi
 um cōiunctione

Ad Predicatur est dignius subiecto. s^{ed} mediū i secūda figura est bis
 p^{ri}mo. ergo hoc est dignius Solo. licet p^{ri}mo absolute acce
 ptū sit dignius subiecto. t^{amen} mediū q^{uod} est bis p^{ri}mo nō est digni^{us} mediū
 q^{uod} nō ponit directe inter extrema. sicut illud quod est semel subiectum 2 se
 mel predicatum.

De prima figura

Queritur Quo p^{ri}mo definit p^{ri}mo figurā Solo. hoc mō. q^{uod} tres
 termini sic se habent adinuicē vt postremus in toto sit me
 dio et mediū in toto p^{ri}mo. vel sic vel nō sic. necesse est extremitatum syl
 logistmū esse perfectum.

Queritur quomodo debet illa definitio intelligi. Solo. sic. quando
 B ij.

Reparationes

tres termini si se habent ad invicem in positione et ordine ut postremus. id est minor extremitas sit in toto medio. superius sicut pars eius subiectiva. et medius terminus in toto primo. id est in maiore extremitate. sic. id est affirmative. vel non sic. id est negative. necesse est syllogismum esse perfectum. id est perfectum. et claudit extremitates de semisive maiorem seu extremitatem de minore.

Queritur. Quid est medius in prima figura. Solo philosophi. voco autem medium quod est et ipse in alio et alius in ipso est qui et positio sit medius. hoc debet sic intelligi. quod medius prime figure est terminus quod est in alio. id est in maiore extremitate. et alius. id est minor extremitas in ipso. Et talis terminus qui sic habet est medius positione. quod directe ponit inter extremitates. scilicet sub maiore extremitate et supra minorem.

Queritur. Quid est maior extremitas in prima figura. Solo. maior extremitas est in quo est aliud. scilicet medius.

Queritur. quid est minor extremitas. Solo. minor extremitas est quod est in alio. id est in medio.

Queritur. que sunt littere quibus utitur philosophus syllogizando in prima figura. Solo. A. B. C. et a. q. a. est maior extremitas. c. minor extremitas. et b. medius.

Queritur. Quot sunt combinationes primarum in toto in prima figura. Solo. sedecim. sicut per ostendi facilius per sufficientiam quam solet dari. quod in omni combinatione prime figure premissae vel sunt ambe utiles vel ambe particulares. vel maior utilis et minor particularis. vel contra. maior particularis et minor utilis et c. vide in commento.

Queritur. Quo dicitur ille combinationes. Solo. quod quatuor solae sunt utiles. et vocantur modi prime figure. Alie proinde sunt inutiliter.

Respondetur. Petrus hyl. ponit novem modos siue combinationes utiles in prima figura. quod male est hic quod sunt solae quatuor. Solo. philosophus ponit hic solae combinationes utiles directas siue modos directes et cludentes. Petrus hyl. autem addit modos indirectos.

Queritur. Quo dicitur ille combinationes utiles prime figure. Solo. quod due prime sunt utiles. et due alie particulares.

Prima est quam ambe premissae sunt utiles affirmative. sequitur prolo utilis affirmativa. Et hoc de philosopho sic. Si enim a. de omni b. et b. de omni c. necesse est a. de omni c. predicari. Et ista combinationem Petrus hyl. fecit per hanc dictorem barbara. et foris mat sic syllogismus. omne b. est a. omne c. est b. ergo omne c. est a.

Secunda est quam maior est utilis negativa. et minor utilis affirmativa. sequitur prolo utilis negativa. Et innuit eam philosophus his verbis. Si autem et si a. de nullo b. b. autem de omni c. quoniam a. nulli c. inest. Petrus hyl. pro fecit eam per hanc dictorem celaret et ordinat sic syllogismus. nullum b. est a. omne c. est b. ergo nullum c. est a.

Tercia est quam maior est utilis affirmativa et minor particularis affirmativa. sequitur prolo particularis affirmativa. Et ponit eam philosophus hoc modo. Si autem a. de omni b. b. autem alicui c. inest. Et si de omni quod predicari est quod in principio dicitur est necesse a. alicui c. inest. Et hanc combinationem fecit Petrus hyl. per hanc dictorem Darii. Et format exemplum sic. omne b. est a. aliquod c. est b. ergo aliquod c. est a.

Primi prior

Quarta est qñ maior ē vñs negatiua z minor pñcularis affirmatiua sedē pñlo pñcularis negatiua. Et hoc ē pñs hñs pñbis. Et si a qdē nullū b mñ est b aut alicui ē necesse est a alicui ē nō inesse. Et ista cōbinatio fecatur pñ hñc dicitō nem ferio z format sic syllogism⁹ nullū b est a. aliqd ē est b. g aliqd ē non est a.

Querit Quot sunt cōbinatiōnes inutiles pñe figure. Solutō qñ xij. sunt. sicut elicit ex textu.

Prima est qñ maior est vñs affirmatiua z minor vñs negatiua.

Secūda est qñ ambe pñmissæ sunt vñs negatiue.

Tercia qñ maior est pñcularis affirmatiua. z minor vñs affirmatiua

Quarta qñ maior ē pñcularis negatiua z minor vñs negatiua.

Quinta qñ maior ē pñcularis affirmatiua z minor vñs negatiua.

Sexta qñ maior ē pñcularis negatiua z minor vñs affirmatiua.

Septima qñ maior ē vñs affirmatiua z minor pñcularis negatiua

Octaua qñ maior ē vñs negatiua z minor pñcularis negatiua

Nonā qñ ambe pñmissæ sunt particulares affirmatiue

Decima qñ ambe sunt particulares negatiue.

Undecia qñ maior ē pñcularis affirmatiua z minor pñcularis negatiua.

Duodecim qñ maior ē pñcularis negatiua z minor pñcularis affirmatiua. Et idem est iudiciū in pñposito de indefinitis sic de pñcularib⁹

Querit Quō pñbat pñs oēs istas cōbinatiōnes esse inutiles. Solutō dicit qñ in eis sunt dābiles termini in quib⁹ oī ē in quibus nulli.

Querit Quid ē dare terminos in quib⁹ oī z in quib⁹ nulli. Solutō dare terminos in quib⁹ oī est dare tres terminos ex qñbus sūt due pñpōnes cū qñbus stat vna vñs affirmatiua in veritate. Et dare terminos in qñbus nulli est dare tres terminos ex qñbus sūt due pñpōnes cū qñbus stat vna vñs negatiua in veritate. Exēpli grā in pñma cōbinatiōne in vñli scz qñ maior est vñs affirmatiua. z minor vñs negatiua in pñma figurā termini in quib⁹ oī sunt aīal hō equus ex quib⁹ sūt iste due pñpōnes oīs hō ē aīal. nullus equus est homo. z cū illis stat ista vñs affirmatiua in veritate oīs equus est aīal. Et termini in quib⁹ nulli sunt aīal hō lapis ex quib⁹ sūt iste pñpōnes. oīs hō est aīal. nullus lapis ē homo. z cū eis stat ista vñs negatiua in veritate. nullus lapis est aīal. Et sic pñter dat pñs terminos in quib⁹ oī z in qñbus nulli i oībz alijs pñbinatiōib⁹ inutilib⁹.

Querit Quale in cōueniens est hoc qñ in aliqua cōbinatiōe dāntur termini in quibus omni z in quibus nulli. Solutō quia ad vnā z candē dispositiōez pñmissaz sequitur due conclusiones cōtrarie vere. Et hoc est magnū in cōueniens. quia ad cōtrarias sequuntur sūe subcontrarie. z ita candē sequit⁹ due conclusiones contradictorie statim simul in veritate.

Ar Contraria erunt eiusdem subiecti z eiusdem pñdicati. sed ille due conclusiones que sequunt⁹ ad terminos in qñbz oī z in qñbz nulli nō sūt eiusdem subiecti z eiusdem pñdicati. g nō sunt cōtrarie. Quorū patet etiā ex

Reparationes

emplo prius posito. Solutio q̄ nō attendit hic p̄terietas vel p̄terdictio ex parte rei enunciate siue ex parte terminorū. Sed ex parte modi enuncian- di siue ex parte forme vñ nō est verisimile q̄ ex vna ⁊ indivisibili vñus ne p̄missaz possunt sequi due p̄pōnes p̄terrie vel p̄terdictorie vere ad m̄is- nus fm̄ formā. Nec etiā videt̄ q̄ eadē causa eodem modo disposita possit esse causa cōtrariorū effectūū.

Querit̄ Quot regule eliciunt̄ ex istis cōbinatōnibus inutilibus re. ⁊ alie due generales quo ad om̄es figuras. **Solutio** quatuor. quaz due sūt speciales p̄me figu- re. ⁊ alie due generales quo ad om̄es figuras. Prima regula specialis ē q̄ maiore ex̄te particulari in p̄ma figura nihil sequitur. Et rō est q̄ oportet minore ex̄trematē in p̄ma figura subsumi sub medio distributo in maio- re. Secūda regula specialis est q̄ minore negatiua nihil sequitur in prima figura. Et rō est q̄ tunc argueret̄ a nō distributo ad distributū. sed hoc est incōueniens. q̄ minor parz q̄ si minor est negatiua tūc oporteret maiorem esse affirmatiua. ⁊ sic p̄dicatū eius nō distribueret̄ ⁊ tamē distribueret̄ in cō- clusione eo q̄ cōclusio esset negatiua.

Querit̄ Quid est arguere a nō distributo ad distributū **Sol-**utio est arguere a p̄pōne h̄ntē plures causas sue verita- tis ad h̄ntem vnā cam t̄m. vel est arguere ab indefinita ad vlem vel a po- sitōne p̄sequentis ad positōne antecedentis.

Querit̄ que sunt ille regule generales. **Solutio.** Prima est q̄ ex puris p̄icularibz in nulla figura aliqd̄ sequitur. Et rō est. q̄ oportet oēm syllogismū regulari p̄ dici de oī vel dici de nullo. Secūda regula est q̄ ex puris negatiuis nihil sequitur in aliq̄ figura. Et rō est. q̄ tūc mediū non vñ- ret̄ cum aliqua ex̄trematē.

Querit̄ Quot correlaria infert̄ p̄hs ex dictis **Solutio** tria. Prīmū ē q̄ si debet fieri syllogism⁹ p̄cludēs p̄clusioz nē p̄icularē in p̄ma figura oportet q̄ termini sic se habeāt sicut superi⁹ dis- ctum est in darij ⁊ serio. q̄ aliter non fit syllogismus.

Secūdū est. om̄es syllogismi q̄ h̄nt in p̄ma figura sunt perfecti. Et rō ē quia nullius alterius indigent ad sui p̄fectōnem.

Tercū est q̄ ista figura cōcludit oīa genera p̄bleumatū scz vñ particu- lare affirmatiuū ⁊ negatiuū.

Capitulum secundū de secunda figura

Quando vero idem huic quidē omni alteri vero

In hoc caplo p̄hs docet p̄r formare syllogismos secūde figure

Querit̄ Quomodo p̄hs definit secūda figurā **Solutio** dis- cit̄ sic. Quando vero idem huic quidem omni alteri vel ro nulli inest vel verit̄ omni vel nulli figurā quidē h̄mōi voco secundam. Et debet illa definitio sic exponi. Quando idem sp̄ mediū inest huic. id ē maiori ex̄trematē oī. id ē affirmatiue. ⁊ inest alteri id ē minori ex̄trematē nulli id est negatiue. Vel verit̄ id est tam maiori ex̄trematē q̄ minori oī id ē affirmatiue vel verit̄ nulli id est negatiue h̄mōi figurā voco scdā

Primi Prior

Ar Ex puris affirmatiuis vel ex puris negatiuis nihil sequitur in secunda figura. \bar{g} male dicit in ista definitio ne vel vtriusq; omni vel vtriq; nulli. Solutio licet in secunda figura ex puris affirmatiuis et negatiuis nihil sequatur i aliquo modo seu combinatio ne vtili. tñ bñ sequitur aliqd in aliqua combinatio ne inuiti et hoc satis est. qz figura est forma generalis syllogismoz extendens se tam ad combinatio nem vtilem qz inuilem. modus vero solum nominat combinatio nem vtilem.

Queris Quid est medium in secunda figura Solutio medium in secunda figura est quod de vtroq; predicatur.

Queris quid e maior extremitas Solutio maior extremitas i secunda figura est que iuxta medium posita est.

Queris Quid est minor extremitas Solutio minor extremitas est que longius a medio sita est.

Queris Utrum in secunda figura possit fieri aliquis syllogismus perfectus Solutio pñ q non. Et raro est quia medium in secunda figura semper est foras extremitatu et pñmū positiōe. Possibile tamen est syllogismos illos perfici siue sint vniuersales siue particulares. Et hoc p res ductionem eoz ad modos prime figure

Queris Qui sunt termini ex quibus syllogisat pñs in hac figura Solutio pñs vtitur istis tribz litteris scz m n p. ita q m sit medium n maior extremitas. et p minor extremitas

Queris Quot sunt modi siue combinatio nes vales secunde figure Solutio q quatuor.

Prima est quando maior est vñs negatiua. et minor vñs affirmatiua et significat a pe hys. per hanc dictionem cesare. Et format sic syllogismus Nullū n est m. omne x est m. erga nullum x est n.

Secunda est quando maior est vñs affirmatiua et minor vñs negatiua sequit cōclusio vñs negatiua. Et significat a pe hys. per illā dictionem casus mefres. Exemplū pñ est vt omne n est m. nullū x est m. \bar{g} nullū x est n.

Tercia est qñ maior est vñs negatiua et minor particularis affirmatiua sequit cōclusio particularis negatiua. Et significatur p hanc dictionem festino. Et format sic syllogismus. Nullū n est m. quoddā x est m. \bar{g} quoddā dam x non est n.

Quarta combinatio vtilis est qñ maior est vñs affirmatiua et minor particularis negatiua. sequit cōclusio particularis negatiua. Et fcat p illam dictionem baroco. Et exemplum formatur sic Omne n est m. quoddam x non est m. ergo quoddam x non est n.

Queris Quomodo docet pñs istos modos perficere Solutio tres primos docet perficere dupliciter scz reducēdo ostensue. et reducendo per impossibile. sed quartū scz baroco docet solum reducere per impossibile.

Reparationes

<p>Quod quod tres pmi educit on sive So^o</p>	<p>Cesare Camestres Festino</p>	<p>reducit ad Celarē maiore puerla simplr Celarē minore z pcelso puerlis simplr z trasponēdo pmissas Ferio maiore puerla simplr</p>
--	--	--

Queris Quare nō docet baroco etiā reducere ostensiuē. Solo qz baroco nō p̄r ostensiuē ad aliquē modū p̄me figure reduci. Et rō est. qz vel hoc fieret p puerlionē vel p transpositionē pmissaz nō p transpositionē pmissaz. qz tunc minor fieret maior. z sic aliqd seq̄ret in p̄ma figura maiore p̄culari qd falsum est. Nō etiā p puerlionē. qz vel hoc esset p puerlionē maioris vel minoris vel p̄clusionis. nō maioris. quia illa p̄r solū puerli p accūs. z ita argueret ex puris p̄cularibz. Nec etiam p puerlionē minoris vel p̄clusionis qz ille nō p̄r conuerſi eo qz sunt particula res negatiue.

<p>Quod quod quatuor isti mo di reducūt p impossibile Solutio</p>	<p>Cesare Camestres Festino Baroco</p>	<p>reducit ad Ferio Darij Celarent Barbara</p>
--	--	--

Queris Quid est reducere p impossibile. Solo reducere per impossibile in cōi loquendo est ex opposito p̄radictorio p̄clusionis cū altera pmissaz inferre oppositū cōtradictoriū vel contrariū alterius premisse.

Queris Quid est reducere p impossibile specialiter in secūda figura Solo est ex opposito cōtradictorio cōclusionis cū maiore illeſa inferre oppositū cōtradictoriū minoris. Nam in secūda figura maior debet semp manere illeſa. vñ dicit pe. hyl. Seruat maiore vari atqz secūda minorem.

Queris Quō potest faciliter sciri ad quē modū p̄me figure debet illi vel ille modus secūde figure reduci Solo debet videri quis sit ille modus p̄me figure q cōcludit oppositū p̄radictoriū aut minoris modi de secūda figura. qz ad illū modū debet reduci. Et ergo cesare reducūt ad ferio. qz minor de cesare est vñs affirmatiua cui cōtradictio cōclusio de ferio que est p̄cularis negatiua. z sic de alijs modis exempli patent faciliter practicanti.

Queris Que sunt cōbinationes inutiles secūde figure quas enumerat p̄hs in textu Solo.

- Pr̄a cōbinatio inutilis ē qñ ambe p̄missę sūt vniuersales affirmatiue
- Secūda qñ ambe p̄missę sūt vniuersales negatiue
- Tercia qñ maior est particularis negatiua z minor vñs affirmatiua
- Quarta qñ maior est particularis affirmatiua z minor vñs negatiua
- Quinta qñ maior ē vñs affirmatiua z minor p̄cularis affirmatiua
- Sexta qñ maior ē p̄cularis affirmatiua z minor vñs negatiua
- Septima qñ maior ē vniuersalis negatiua z minor p̄cularis negatiua

Primi prior

Octava qñ maior est particularis negatiua z minor vñs negatiua.

Bona qñ ante premisse sunt particularis affirmatiue.

Decima qñ ante premisse sunt particularis negatiue

Undecima qñ maior est particularis affirmatiua z minor particularis negatiua.

Duodecima qñ maior est particularis negatiua z minor particularis affirmatiua.

Querit Quò pbat pñs istas cōbinatōnes esse inutiles. **Solutio** pbat hoc assignando terminos in quibz oī z in quibz nulli. verūtamē est q illa cōbinatio in q maior est vniuersalis negatiua et minor particularis negatiua nō potest vniuersaliter ostendi esse inutilis dando terminos in quibz omni z in quibz nulli. qñ minor est particularis de materia cōtingenti tunc nō pñt dari terminum in quibz oī sed soluz termini in quibz nulli q illa cōparat suā subcōtrariā. Et ergo pñs pbat illam cōbinatōem esse inutilem ex indefinito particularis negatiue. qñ hoc habet plures causas sue veritatis. Sicut exempli grā ista indefinita negatiua homo nō currit est vera si nullus homo currit. z etiā est vera si fortes non currit. Et ergo pbat sic q illa cōbinatio sit inutilis. qñ qñ ante pñs se sunt vniuersales negatiue est cōbinatio inutilis. etiā qñ maior est vñs negatiua z minor particularis negatiua ē inutilis pbinatio. Anñs ptz qz tunc sunt dables termini in quibz oī z in quibz nulli. Et pñs pbat qz particularis negatiua vel indefinita sequitur in bona pñs ad vñm negatiua. Jam qdqd nō sequitur veliter ad anñs bone pñs nō sequitur etiā vñliter ad pñs. qz qñ nihil se qñ qñ minor est vñs negatiua. ē etiā nihil dōz sequi qñ minor est particularis negatiua.

Querit Quor sunt regule speciales secūde figure q eliciuntur ex istis cōbinatōnibz inutilibz. **Solutio** q due. Prima q ex puris affirmatiuis in secūda figura nihil sequitur. Et rō illius regule ē quia tunc mediū nullibi distribueret qz esset semp pñcatū pñonis affirmatiue qd nūqz distribuit. Secūda regula ē q i secūda figura maiore exñte particulari nihil sequitur. Et rō ē. qz tūc argueret a nō distributo ad distributū. qz maior extremitas nō esset tūc distributa in maiore z tūc distribueret in cōclusionē quia esset pñcatū cōclusionis negatiue.

Querit Que sūt correlariā q ponit pñs in fine text? **Solutio** sūt duo. Primū ē q oēs syllogismi scēde figure sūt impleti. Scōdū ē q i scēda figura nō fit syllogismus affirmatiuus.

Capitulum terciū de terciā figura

Si autē eidem hoc quid ē omni illud vero nulli

In hoc tercio caplo docet pñs psequēter formare syllogismos terciē figure

Querit Quò definit p. terciā figurā. **Solutio** sic. Si autē eidē hoc quidē oī illud pñ nulli inest vel ambo oī vel nulli figurā hñmōi voco terciā. Et dōz sic intelligi illa definitio Si autē eidē sp^e medio hoc qdē i. maior extremitas inest oī affirmatiue illud pñ. i. minor extremitas nulli. i. negatiue. vel ambo. i. rā maior extremitas qñ minor oī. i. affirmatiue vel nulli. i. negatiue hñmōi figurā voco terciā.

Querit qd est mediū in terciā figura. **Solutio** mediū terciē figure est de quo ambo extrema predicantur.

Reparationes

Querit Quid est maior extremitas. **Solutio.** maior extremitas in tertia figura est que longius distat a medio

Querit. quid est minor extremitas. **Solo.** Minor extremitas in tertia figura est que propinquius ponit ad medium.

Querit Utrum in tertia figura fiat aliquis syllogismus perfectus. **Solutio** q. nō. Et rō illius est. qz tertia figura non habet perfectū mediū eo q. mediū eius est foras extremitatū z positōne vltimū exis bis subiectū vtz tamē est vt dicit phs q. talis syllogismus possibilis est ad perfectōnem. quia pōt reduci ad primā figurā z sic perfecti.

Querit quibus terminis vrit phs in tertia figura. **Solo** vritu his tribus litteris scz. P. R. S. Ita q. p est maior extremitas. r minor extremitas. z s medium.

Querit Quot sunt modi tertię figure siue cōbinatōnes vtiliter. **Solutio** q. sex.

Prima cōbinatō vtilis siue modus est qm ambe pmissę sunt vltis affirmatiue sequit cōclusio particularis affirmatiua. Et fecat a pe. hī. p. hā dictōnem darapti. Et formatur sic syllogismus. Omne s est p. omne s r. ergo aliquod r est p.

Secūda est qm maior est vltis negatiua z minor vltis affirmatiua. sequit cōclusio particularis negatiua. z fecatur per hanc dictōnem felapton. Exemplum est vt nullū s est p. omne s est r. ergo aliqd r non est p.

Tercia est qm maior est particularis affirmatiua z minor vniuersalis affirmatiua. sequit cōclusio particularis affirmatiua. Et significatur p hanc dictōnem disamis. Exemplū est vt quoddā s est p. omne s est r. qd dā r ē p.

Quarta ē qm maior est vltis affirmatiua z minor particularis affirmatiua. sequit cōclusio particularis affirmatiua. Et fecat iste modus seu cōbinatō per illam dictōnem darisi. Et formatur sic syllogismus. Omne s est p. ali quod s est r. ergo aliquod r est p.

Quinta ē qm maior ē particularis negatiua. z minor vltis affirmatiua sequit cōclusio particularis negatiua. Et significat p hanc dictōnem bocardo. Et exemplū format sic qd dā s nō ē p. omne s est r. qd dā r nō est p.

Sexta est qm maior est vltis negatiua z minor particularis affirmatiua sequit cōclusio particularis negatiua. Exemplū est vt nullū s est p. quoddā s est r. ergo quoddā r nō est p. Et iste modus significat p hanc dictōnem ferison.

Querit Quō potest pbari q. iste cōiugatōes siue modi sunt vtiliter. **Solutio** prima secūda tertia quarta z sexta pōt recte pbari siue ostendi. Primo p reductōnem ostensūā. Secūdo p deductōnem ad impossibile. Et tercio per syllogismū expōitiuū. Sed de quinta scz de bocardo ostendit hoc solū dupliciter scz p deductōnem ad impossibile et p syllogismū expōitiuū. bocardo em̄ non potest reduci ostensūe ad aliu quem modū prime figure. Quia ratio eadem est cum illa que superius assignata fuit circa baroco.

Primi priorū

Querit q̄ mō illi
q̄qz modi reducūt
eū ostētiue. Solutio

darapti	Darii minore p̄uersa p̄ accēs
felapton	Ferio minore p̄uersa p̄ accēs
disamis	Darii maiorez p̄clusiōe p̄uer
	sis simplr z p̄missis trāspoliz
datisi	Darii minore p̄uersa simplr
ferison	Ferio minore p̄uersa simplr

Querit quō reducūt
oēs isti sex modi p̄ imposs
bile. Solutio

darapti	reducūt ad	celarent
felapton		barbara
disamis		celarent
datisi		ferio
bocardo		barbara
ferison		darj

Querit Quid est reducere p̄ impossibile in tertia figura. So
lutio est ex opposito p̄radictorio p̄clusionis cū minore
illela inferre oppositū p̄rariū vel p̄radictoriū maioris. Et v̄i norant op
positū p̄rariū vel p̄radictoriū p̄pter darapti z felapton in q̄bus inferunt
oppositū p̄rariū maioris. in alijs vero oibz oppositū p̄radictoriū

Querit Quō p̄t sciri ad quē modū p̄me figure ille vel ille mod
us tertiē figure debet reduci p̄ impossibile. Solutio
in quattuor vltimis modis respiciendū est quis modoz p̄me figure con
cludit p̄radictoriū maioris modi tertiē figure. Et in duobz p̄mis scz in
darapti z felapton videndū est quis concludit oppositū p̄rariū maioris.
q̄ ad illū reducitur talis modus p̄ impossibile.

Querit Quid est syllogismus expositorius. Solutio syllogi
smus expositorius est cuius medium est terminus sing
ularis. Et ideo dicitur expositio⁹ ab exponendo q̄ exponit ad sensum
quod p̄us p̄clusum fuit vniuersaliter ad intellectum.

Querit Quō syllogismi tertiē figure p̄bant p̄ syllogismū expo
sitoriū. Solutio sumendo loco medij terminū singu
larem. Exempli gratia sic iste syllogismus in darapti. ois homo est sub
stantia ois homo est animal. ergo quoddam animal est substantia ibi me
dium est hō sumat ergo loco eius terminus singularis scz sortes z arguat
sic. sortes est substantia sortes est animal. ergo quoddam animal est sub
stantia. ibi enim eadem conclusio sequitur per syllogismum expositoriū
um que prius conclusa fuit per syllogismum ad intellectum z sicut iam
exemplificatum est de darapti. ita z potest faciliter exp̄plicari in alijs

Queritur Quare p̄hus magis probat modos tertiē figu
re p̄ syllogismum expositorium q̄ modos aliarū
figurarū. Solutio q̄ modi tertiē figure sunt imperfectori alij sed quā
to aliquid est imperfectius tanto pluribus indiget ad suā p̄fectiōem vel po
tēstic dici q̄ ratio est ista. quia medium in syllogismo expositorio est ter

Reparationes

minus singularis. et ad illum proprie spectat subiect. Et ergo quia medium in tertia figura est bis subiectum. ideo magis probat plus modum tertiae figure per syllogismum expositorem quam modos alias figurarum.

Queritur Quae sunt coniugationes inutiles in tertia figura. **Solutio.** Prima est quando maior est vniuersalis affirmatiua. et minor vniuersalis negatiua.

Secunda quando ambe praemissae sunt vniuersales negatiuae.

Tertia quando maior est vltis affirmatiua. et minor particularis negatiua.

Quarta quando maior est particularis affirmatiua et minor vltis negatiua.

Quinta quando maior est particularis negatiua et minor vltis negatiua.

Sexta quando maior est vniuersalis negatiua et minor particularis negatiua.

Septima quando ambe praemissae sunt particulares affirmatiuae.

Octaua quando ambe praemissae sunt particulares negatiuae.

Nonna quando maior est particularis affirmatiua et minor particularis negatiua.

Decima quando maior est particularis negatiua et minor particularis affirmatiua.

Queritur Quomodo probat plus istas coniugationes esse inutiles. **Solutio** sicut prius in alijs figuris dando terminos in quibus omni et in quibus nulli verum tamen est quod tertia coniugatio non potest vniuersaliter sic ostendi inutiles. quia quando minor comparitur secum suam subcontrariam sicut fit in materia contingenti tunc sunt dables termini in quibus omni. sed non termini in quibus nulli. Et ergo plus aliter probat illam consequentiam esse inutilem scilicet ex indefinito particularis negatiuae eodem modo sicut superius dicitur et cetera coniugationes inutiles scilicet tertiae figure.

Queritur Quae sunt illae correlatae quae inferunt plus in fine textus. **Solutio** inferunt duo. Primum est quod omnes syllogismi tertiae figure sunt imperfecti. Secundum est quod in tertia figura non concluditur vniuersaliter. Et hoc solet assignari pro regula specialiter tertiae figure.

Queritur Quot solent assignari regule speciales tertiae figure. **Solutio** per hunc assignat duas. Prima est quod minore existente negatiua in tertia figura nihil sequitur. Et ratio est. quia tunc arguitur a non distributo ad distributum ex parte maioris extremitatis quae non esset distributa in maiore. quia esset praedicatum propositionis affirmatiuae quod nunquam distribuitur et tamen distribueretur in conclusione quia esset praedicatum conclusionis negatiuae. Secunda regula est quod in tertia figura semper concluditur particulariter. Cuius ratio est. quia medium non vnitur extremitatibus nisi particulariter in praemissis ex quo est semper subiectum et infra ambas extremitates. et ergo extremitates non possunt vniiri nisi particulariter inter se in conclusione. cetera sequentia tenet. quia unio extremitatum cum medio in praemissis est causa

Præmissarum

Et unum extremum inter se in conclusione.

Quartum capitulum.

Palam aut quoniam in omnibus figuris non fit syllogismus cum.

In hoc quarto et ultimo capitulo istius tractatus ponit philosophus aliqua correlaria.

Queritur Quot correlaria inferuntur per philosophum ex his quae dicta sunt circa formationes syllogismorum. Solutio quatuor.

Primum est quod ex puris negatiuis vel ex puris particularibus non fit syllogismus in aliqua figura.

Secundum quod maiore affirmatiua siue vniuersali siue particulari et minore negatiua vniuersaliter fit bonus syllogismus concludens conclusionem particularem negatiua indirecte in omni figura.

Queritur Quid intendit philosophus per istud correlarium. Solutio inuit hic duos modos indirecte concludentes qui vocantur a Petro hispano fapesmo et frisesomorum. Quorum primus scilicet fapesmo habet maiorem vniuersalem affirmatiuam et minorem vniuersalem negatiuam. Et secundus habet maiorem particularem affirmatiuam et minorem vniuersalem negatiua et ambo inferunt conclusionem particularem negatiuam indirecte. Exemplum de fapesmo in prima figura sic formatur. Omne b est a nullum c est b. ergo quoddam a non est c. Exemplum de frisesomorum formatur hoc modo. quoddam b est a nullum c est b. ergo quoddam a non est c.

Queritur Utrum isti duo modi possunt etiam concludere indirecte in secunda et tertia figuris. Solutio philosophi quod sic. Exemplum de fapesmo in secunda figura. ut omnis homo est animal nullus asinus est homo. ergo aliquod animal non est asinus. Exemplum de frisesomorum. ut aliquis homo est animal nullus asinus est animal. ergo quoddam animal non est asinus. Exemplum de fapesmo in tertia figura. ut omnis homo est animal nullus homo est asinus. ergo aliquod animal non est asinus. Exemplum de frisesomorum ut aliquis homo est animal. nullus homo est asinus. ergo quoddam animal non est asinus.

Queritur Quomodo reducuntur isti modi indirecti ad modos prime figure directos. Solutio quod do seruiunt prime figure tunc reducuntur sicut signat littere in illis dicto bus posite scilicet fapesmo ad ferio per conuersionem maioris per accidens nullo modo simpliciter et per transpositionem premissarum et frisesomorum etiam ad ferio per conuersionem maioris et minoris simpliciter et per transpositionem premissarum. Sed quando seruiunt secunde figure vel tertiae tunc aliter reducuntur. Nam in secunda figura maior de fapesmo non debet conuer-

Reparationes

si sed loco eius debet sumi sua subalterna particularis affirmatiua mino
vero de utroque modo debet pueri simpliciter et pmissa debent transpor
Et in tertia figura maior de seipso debet pueri per accidens et maie
de seipso simpliciter et pmissa debent transpor. et ita patet quod
isti modi in tribus figuris diuersimode reducuntur. tamen semper redu
euntur ad vnum et eundem modum scilicet ad ferio qui est quartus modus
prime figure sicut dicit albertus.

Queritur Ad quod propositum posuit philosophus hic istos mo
dos indirectos. **Solutio.** ad innuendum
quod non omnis coniunctio inutilis est adeo inutilis quod nihil per eam possit ci
cludi nec directe nec indirecte. iste enim coniunctiones. quando maior et
vniuersalis vel particularis affirmatiua. et minor vniuersalis negatiua si
superius reputate inutilis. et tamen patet iam quod aliquid concluditur e
eis indirecte.

Tertium correlarium est quod de particularibus et indefini
tis idem est iudicium quantum ad syllogismum.
in omni figura. Et ratio est quod ad indefinitam sequitur particularis.

Quartum est quod omnes syllogismi imperfecti reducuntur
ad primam figuram. Et hoc probat philosophus cal
ratione. quia omnes syllogismi imperfecti ostenduntur necessarij vel ostē
sue vel per impossibile sed utroque modo reducuntur ad primam figuram. ers
go. minor probat philosophus de utraque reductione. et satis patet ex superius
dictis. Extra textum potest istud correlarium sic ostendi. quia sola
prima figura est perfecta. ergo omnes syllogismi imperfecti reducuntur ad pri
mam figuram. Antecedens patet. quia ipsa habet perfectum medium. scilicet
medium positione et iunctione simul. Etiam syllogismi prime figure im
mediate regulantur per dicti de omni vel per dicti de nullo.

Quintum correlarium quod est declaratiuum quartum est
quod omnes syllogismi secunde et tertię figurarum
Et etiam syllogismi particulares prime figure possunt reduci ad duos
primos modos vniuersales prime figure ostensue vel per impossibile Et
hoc probat philosophus inductiue in textu.

Queritur Quomodo probat philosophus hoc primo de modis
secunde figure. **Solutio;** quia modi vniuersales
secunde figure scilicet celare et camestres reducunt ad celare ostensue. modi vero
particulares scilicet festino et baroco reducuntur per impossibile festino ad celare
trent et baroco ad barbara. et sic patet quod omnes modi secunde figure reducunt
ad duos modos vniuersales prime figure licet differenter.

Queritur Quomodo probat hoc philosophus secundo de modis particularibus
prime figure scilicet darij et ferio quod illi etiam reducuntur ad
modos viles. **Solutio.** probat in effectu tali ratione. modi particulares prime

Summi priorū

figure reducunt p impossibile ad modos vles scde figure scz illi modi vles
scde figure reducunt ostensue ad modos vles pme figure vt iam patuit.
ergo modi pculares pme figure etiā reducuntur ad modos vles pme fig
gure ad minus mediate z ex psequenti. Maiorē pbat phus. qz darij res
ducit ad camelitres z ferio ad cesare sumendo oppositū p tradictorū pclu
sionis cū maiore z inferendo oppositū p tradictorū minoris

Queritur Quō pbat phs tertio qz modi tertie figure etia
reducunt ad duos pmos modos vles scde figu
re. Solutio tali ratioe. qz excepto vno mō scz bocardo qz reducitur p m
possibile immediate ad barbara oēs alij modi tertie figure reducunt ostē
siue ad modos pculares pme figure scz modi affirmatiui ad darij z ne
gatiui ad ferio. vt prius patuit. Sed modi pculares pme figure vt iā
dictum fuit reducuntur ad modos vniuersales eiusdem. ergo ex psequen
ti oīes modi tertie figure finaliter reducunt ad modos vles pme figure

Tertius tractatus

Quoniā autem z diuersum est inesse z ex necessitate inesse.

Postq phs determinauit de formatōe syllogismoz de inesse. psequē
ter determinat de formatōe syllogismoz ex modalibus. Et qz textus
hic diffusus est. ex p suetudine facultatis formaliter nō legitur. nec p gra
duandis examinatur sed cuiuslibz priuate diligencie relinquitur. Hinc vt
breuitati studeam tractatum. Nunc tertium z sequentem quoqz scilicet
quartum transeo. materia tamen istorum duorum tractatū sub cōpens
sio pstringitur. in hac sequenti figura.

c iij

Reparationes

¶ **Formatio syllog**
ex modalibus est duobus
plex qz qda est

uniformis 2
cat e duplex
qz qdas est
ex apobis de

De prima Et
tate triplex
qz qda est una

De necessario 2
alia de nec
essie

De contingenti
2 alia de inq
esse 2 tunc

De contingenti
2 necessario
et tunc

necessario. Et in illis per oia sic syllogismus in quibus modis et figuris
cur ex illis de inesse excepto quarto modo secundae figure 2 quarto modo ter
tie figure scz baroco 2 bocardo qui pntur per expositionem.

In prima figura scilicet de contingenti quoniam maior non est particularis
In secunda figura nihil sequitur in aliquo modo nisi de contingenti nato
In tertia figura scilicet sequitur nisi ab eo pmissum sunt particulares

In prima figura opus maiore esse de necessario 2 minore
affirmativa de inesse
In 2a figura opus viles negativas esse de necessario affirmativas de inesse
In tertia opus viles de necessario siue affirmativas siue viles
siue negativas.

In prima figura opus maiore esse de contingenti ad veritatem
minorem de inesse simpliciter
In secunda opus viles negativas esse de inesse 2 affirmativas de contingenti
In tertia figura scilicet sequitur nisi ambe pmissum sunt particulares viles
minores de inesse

In prima figura opus maiore esse de contingenti 2 minore de nec
essario ad inferendum conclusionem de contingenti ad veritatem
In secunda figura opus negativas esse de necessario 2 affirmativas
de contingenti 2 sequitur conclusio de contingenti cum
In tertia figura scilicet sequitur conclusio si negativas fuerit de necessario.

¶ **Quoniam ergo**
In hoc tractatu
nones syllogismi
syllogismus fit
Quoniam
divisiones syllo

Prima divisio
Secunda est qz

Tertia est qz
Imo Alius

¶ **Quoniam**
phandū alio
re qz erit pba
triplex qz aliq
dms. In omni
propositum.
Quoniam
syllogismus
dicitur vel
omnis talis
quoniam est in

Primi priorum

Tractatus quintus

Quoniam ergo qui in his figuris sunt syllogismi
In hoc tractatu. p. declarat quedam p̄supposita superius circa forma
tiones syllogismoꝝ. Et diuidit in quatuor capla. In p̄mo pbat q̄ om̄is
syllogismus fit in aliqua triū figurarum

Querit Utr̄ om̄is syllogismus fiat in aliqua triū figurarū
So^o q̄ sic Et pro pbatō ne illius p̄bus ponit tres
diuisiones syllogismi.

Prima diuisio est. q̄ sylloꝝ alius est **Affirmatiuus**
Negatiuus

Secūda est q̄ sylloꝝ alius est **vn̄uersalis**
particularis

Ostenſiuus Et dicit ille qui ex duabz p̄missis
in modo et figura ordinatis. infert conclusionem
suam nullo alio p̄supposito vt. om̄e. b. est. a.
oē. c. est. b. ergo om̄e. c. est. a.

Tertia est q̄ syllo
moꝝ Alius est

Ex hypothēsi Et d̄
q̄o fit p̄clusionē suā
seq̄ ex p̄missis ducen
do ad incōueniens
p̄supposita r̄tione
mala alicuius r̄tis
Et est due sp̄es. s̄

Syllo ad ip̄sibile. Et
dicit ille q̄ p̄cedit ex aliq̄
p̄p̄e falsa cōcessa a r̄tite
cum alia manifeste vera
ad inferēdū p̄clusionē fal
sam ex cui⁹ p̄clusionis fal
se interempr̄e iterimitur
p̄p̄o falsa p̄cessa a r̄tite

Syllo extrāsumptōe Et
dicit ille q̄n̄ opponēs de cō
sensu r̄tis transfere se ad

p̄bandū aliquā p̄clusionē exera p̄positū qua p̄robata supponit cū respōdē
re q̄ erit p̄bata conclusio p̄ncipaliter intentā Et talis syllogismus ē mult
tiplex. q̄ aliq̄s est circularis aliq̄s p̄uerſiuus aliquis ex oppositis. et sic de
alijs. In omnibz em̄ illis fit syllogismus ex hypothēsi sumpta ad principale
propositum.

Querit Quō iam probat p̄bus. q̄ oīs syllogismus fit i aliqua
trium figurarum Solo probat tali ratioe. Quia oīs
syllogismus vel est affirmatiuus vel negatiuus vn̄uersalis vel p̄ticularis
ostenſi⁹ vel ex hypothēsi cuius vna sp̄es est syllogismus ad ip̄sibile s̄
om̄is talis syllogismus est in aliqua trium figurarum. ergo om̄is syllo
gismus est in aliqua trium figurarum

Reparationes

Queritur Quomodo probat philosophus minorem illius rationis Solutio
 probat primo de syllogismo ostensiuo. quod illo probato ma-
 nifestum erit in syllogismo ex hypothese. Et ponit philosophus in effectu talem ratio-
 nem. In omni syllogismo ostensiuo oportet esse duas propositiones altero terminum
 non precipitantes. sed hoc contingit cum tribus modis. ergo cum tres sunt figure in
 quibus potest fieri syllogismus ostensiuus. Maior patet. quod nisi sumeretur
 due propositiones non esset syllogismus quod syllogismus est oratio in qua quibusdam
 positus. Et si ille due premisse precipitent utroque termino tunc etiam non
 esset syllogismus quod argueretur ab eodem ad idem. Et si nullo termino pre-
 cipitaret tunc essent omnino incontinentes ad conclusionem. ergo sequitur quod oportet
 eas precipitare altero termino cum quo terminus est medius. Minor probat. per
 quod ille terminus qui est medius in quo premissae precipiunt per se tripliciter va-
 riari. quod vel subiicitur in prima et predicatur in secunda vel predicatur in tertia
 vel subiicitur in tertia et ergo sequitur quod solum sunt tres figure syllogismo-
 ostensiuorum et per consequens omnis syllogismus ostensiuus fit in aliqua illarum
 trium figurarum

Queritur Quomodo tam ostendit predictam minorem de syllo-
 gismo ex hypothese. Solutio probat dupliciter. primo quod
 due sunt species syllogismi ex hypothese. de syllogismo ad impossibile pro-
 bat primo tali ratione. Omnis syllogismus ostensiuus est in aliqua trium
 figurarum. sed syllogismus ad impossibile quo ad aliquem suum premissum est
 ostensiuus. ergo omnis syllogismus ad impossibile est in aliqua trium figu-
 rarum. Minor probat quod syllogismus ad impossibile in primo processu
 suo est ostensiuus quod ibi ex una premissa falsa concessa a respondente et altera
 manifeste vera inferit conclusionem manifeste falsam. Exempli gratia. si ad-
 uersarius aliquis concedat quod diamiter est symiter id est per mensurabilis costae
 quadrati. Tunc arguitur sic. per syllogismum ad impossibile. Sicut se habet
 ber diamiter ad symiter sic se habet numerus abundans ad perfectum scilicet dia-
 miter est symiter ut suppositum est ab aduersario. ergo numerus abundans
 est perfectus. Sed conclusio est falsa. ergo aliqua premissarum non maior ergo
 minor scilicet maior fuit concessa ab aduersario. ergo illa est falsa ibi tam manife-
 ste videtur quod primus processus qui est a maiore per minorem ad conclusionem est
 ostensiuus et directus et secundus reflexus et reditus ad conclusionem falsam ad
 interemptionem alicuius premissae

Queritur Quomodo probat philosophus secundo de syllogismo ex transump-
 tione quod fiat in aliqua trium figurarum Solutio pos-
 nit in effectu talem rationem. Omnis syllogismus ex transumptione est osten-
 siuus alicuius conclusionis sed omnis syllogismus ostensiuus ut patuit fit in aliqua
 trium figurarum. ergo omnis syllogismus ex transumptione fit in aliqua trium
 figurarum. Maior patet ex definitione syllogismi transumptiui. scilicet cum in
 omni syllogismo ostensiuo conclusio precipitatur intenta conclusionem
 alicuius positionis vel hypothese premissae a respondente. Ut si concedat respon-
 dens quod parum est de ista propositione. omni contrariorum est eadem disciplina et de
 de ista omnium contrariorum est idem sensus tunc probato quod omni contra-

non est idem
 prima sed hoc

Amplius
 In hoc capitulo
 omni syllogismus

Queritur

erit syllogismus
 conueniens quod
 lem. Maior
 ricum. Exem-
 voluptas. ergo
 stat in definitio-
 arguit ad propo-
 sitionem. Pro-
 curat duellum
 rabat una line-
 is trianguli cu-
 nus dicit egeru-
 las aut rotas
 angulus semicir-
 culi trianguli
 in figura in spa-
 que est basis et
 vocatur c. et ali-
 guli in actione

Quis ergo
 Quomodo est a-
 circuli ergo su-
 les scilicet dicitur
 aliquis velis p-
 aris. Si ab
 et b d sunt eq-
 ta anguli aut
 est reliqui sum-
 lalad maior se

Primi priorum

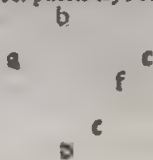
Non est idem sensus etiam habetur pbatū q̄ oīm p̄rarioz est eadē diset
plina sed hoc nō fit nisi p̄ s̄līm hoc p̄cludentē z ostendentem

Capitulum secundum

Amplius aut in omni syllogismo oportet aliquē terminū.

In hoc capitulo p̄us ostendit sc̄m p̄suppositum superius sc̄z q̄ in
omni syllogismo necesse est vnā p̄missā esse vniuersalē z vnā affirmatiuā

Querit̄ ō pbat p̄s q̄ oportet in omni syllogismo alteram
p̄missā esse v̄lem Solo. q̄ sine v̄l p̄pōne aut non
erit syllogismus aut non erit ad p̄positum aut petet p̄ncipiū sc̄z hoc est in
conueniens. ergo in omni syllogismo oportet alterā p̄missā esse vniuersalē
lem. Maiorē pbat p̄s p̄ duo exempla. p̄mū est morale. sc̄m mathema
ticum. Exemplū morale est. vt voluptas est studiosa musica voluptas ē
voluptas. ergo musica voluptas est studiosa. ibi em̄ in maiore voluptas
stat indefinite et p̄ potest verificari de aliqua p̄culari voluptate z sic non
arguit ad p̄positū vel stat p̄ voluptate musica z tunc petitur id q̄d est in
p̄ncipio. Pro intellectu exēpli mathematici describat p̄mo circulus z di
cantur due lineę diametraliter p̄ centrū circuli ab a in c z ex b in d. Et tunc
trahat vna lineā qua in quarta portione circuli. sc̄z ex c in d. que lineā sit ba
sis trianguli tunc triangulus intra illam quartā portionem circuli p̄tendit
rur. dicit̄ eq̄crurus q̄z habet equalia crura seu latera Angu
lus aut̄ totalis in terminis lineaz qui diuidunt circulum totalem dicitur
angulus semicirculi. z dicit̄ vnus a. c. z alius. b. d. Anguli vero p̄tiales
ip̄ius trianguli supra basim p̄stituti dicunt̄ anguli eq̄cruri z vnus vocat̄
in figura in spacio descripta. c. z alius f. Anguli aut̄ p̄tenti inter cordam
que est basis z arcum portionis circuli dicuntur anguli incisionis z vnus
vocatur c. z alius d vt patet in ista figura. h. descripta. Et vocatur illi ang
guli incisionū q̄z sunt in duobz p̄tētis sc̄z c. z d in quibz lineā incidit circuli

Quis ergo sic descriptis z cōsideratis possunt ex textu trahi tria exēpla
Primū est. anguli semicirculi sunt equales sed a c et b d sunt anguli semi
circuli ergo sunt equales. Sc̄m exemplū est Anguli incisionis sunt equa
les sc̄z c et d sunt anguli incisionis ergo sunt equales. Tertiū exemplū est si
aliquis velit p̄bare q̄ anguli eq̄cruri qui sunt ad basim sunt equales argu
atur sic. Si ab eq̄libz equalia demas remanētia sunt equalia sed anguli a
c z b d sunt equales. ergo si ab eis equalia demantur reliqua erunt equa
lia. anguli autem b et c. sunt equales. ergo anguli eq̄cruri ad basim sc̄z c.
et f reliqui sunt equales. In illis em̄ exemplis nullum ponitur vniuersa
le. sed maior sc̄mper est infinita. vel ergo in maiore primi exempli quā

Reparationes

Do dicitur anguli semicirculi sunt equales accipiunt ibi anguli semicirculi p-
aliquos ab illis. scilicet a c et b c et tunc non arguitur ad propositum vel accipiunt pro
illis et sic petitur principium. Et similiter est etiam in secundo exemplo et in ter-
tio si prima propositio. si ab equalibus et sumat sine signo vniuersali.

Queritur Quot correlaria inferuntur per se ex dictis. Solutio
tria. primum est. quod conclusio vniuersalis non syllogizatur
nisi ex ambabus premissis vniuersalibus. Sed conclusio particularis aliquando
syllogizatur ex ambabus vniuersalibus sicut in darapti. aliquando vero ex vna
vniuersali et alia particulari sicut in darpti. ¶ Secundum correlarium est quod
conclusio est vniuersalis necesse est ambas premissas esse vniuersales. sed non
e contra. quia ambe premissae possunt esse vniuersales quod tamen conclusio sit parti-
cularis. sicut in darapti et felapton patet. ¶ Tertium correlarium est quod
oportet conclusionem semper esse similem ambabus premissis vel ad minus alii
cui premissarum non solum quo ad affirmationem sed etiam quo ad hoc
quod est simpliciter inesse necessario inesse vel contingenter inesse.

Arguitur In darapti. conclusio non est similis alicui premissarum
ergo hoc correlarium est falsum. Ans. probatur. quia am-
be premissae ibi sunt vniuersales et conclusio est particularis. Solutio neganda
est. Ans. Et ad probationem dicendum est quod similitudo non attenditur penes
veritatem. sed penes quantitates. iam per se in darapti licet non sit eiusdem quanti-
tatis cum premissis est tamen eiusdem quantitates quod est affirmativa

¶ Tertium capitulum

¶ Palam autem et quandoque omnis demonstratio fit per tres
¶ In hoc tertio capitulo ostendit philosophus tertium presuppositum scilicet quod in omni syllo-
gismo necessario tres termini et due propositiones

Queritur Quomodo probatur philosophus quod in omni syllogismo non possunt esse nisi tres
termini. Solutio. quia in conclusionibus sunt tamen duo termini qui
sunt extremitates et per illos non potest assumi nisi vnus qui sit medius
et habeat se ad illos duos vel ad alterum eorum ut totum vel ut pars subiecti
tius. ergo sequitur quod in syllogismo non possunt esse nisi tres termini.

Queritur Quomodo ostendit hoc quod praeter illos duos terminos
qui sunt in conclusione non potest sumi nisi vnus qui
sit medius. Solutio. quia si sumantur plura media oportet illa sumi in pluribus
propositionibus. et tunc vel sunt plures syllogismi et non vnus vel aliquae proposi-
tiones vane et inutiliter assumuntur. Sequela probatur. quia si vnum medium
sumat primo in duabus propositionibus ad aliquam conclusionem principalem intentam. quod pro-
positiones habeant se adiuncte sicut totum et pars. quia hoc est necesse si debeat fieri
syllogismus. et postea sumat aliud medium in duabus aliis propositionibus tunc ille alius pro-
positiones vel habeat se etiam per modum totius et partis. vel non. si non tunc vane et in-
utiliter assumuntur. quia tunc nihil ex eis potest concludi ad propositum. Si vero
habent se ut totum et pars tunc conclusio que sequitur ex eis vel est eade-

Primi priorum

¶ Cum conclusio principali que sequitur ex pmissis pponitur vel alia. Si est eadem tunc non est vnus syllogismus sed plures syllogismi tendentes ad eandem conclusionem. Si est alia tunc vel est alia a conclusione principali sed non a pmissis illius conclusionis principalis vel est alia a conclusione principali et etiam a pmissis. Si datur pmissum tunc iterum non est vnus syllogismus sed plures quia vnus est syllogismus et alius polysyllogismus. quia syllogismus dicitur qui assumitur ad probandum aliquam pmissam scilicet maiorem vel minorem. Si vero dicatur secundum scilicet quod est alia a conclusione principali et etiam a pmissis. tunc etiam non est vnus syllogismus sed plures adinuicem disparati et inconiuncti. Sic ergo patet quod si sumantur plura media vel erunt plures syllogismi vel aliquae propositiones vane et inutiliter assumentur quare relinquuntur quod in vno syllogismo non possunt esse nisi tres termini.

¶ In syllogismo ex oppositis sunt solum duo termini. ergo male dicitur hic quod in omni syllogismo debet esse tres termini. Ans patet in isto exemplo. Omnis disciplina est studiosa. nulla disciplina est studiosa. ergo nulla disciplina est disciplina. Solum licet in tali syllogismo non sint nisi duo termini secundum vocem sunt tamen tres secundum officium et secundum virtutem terminorum. quia vnus illorum terminorum scilicet qui ingreditur conclusionem supplet vicem duarum scilicet maioris extremitatis et minoris.

¶ Arguitur In syllogismo sunt quatuor termini ergo. Ans probatur quia in syllogismo sunt due propositiones. vt iam probatur. scilicet quilibet propositio habet duos terminos. Solutio. licet in syllogismo sint quatuor termini propositionales scilicet duo subiecta et duo predicata tamen sunt solum tres termini syllogistici.

¶ Quod probat prius quod in syllogismo debet esse solum due propositiones. Solum quia in syllogismo sunt solum tres termini. vt iam patuit. ergo debet etiam esse solum due propositiones. Prima tenet. quia oportet vnum illorum terminorum scilicet medium bis sumi et quando medium sumitur bis tunc fiunt precise due propositiones.

¶ In quolibet syllogismo sunt due premissae et vna conclusio. ergo in syllogismo sunt tres propositiones. Solum quia conclusio non est propositio. Si dicitur conclusio conuenit diffinitio propositionis. ergo est propositio. Aut recedens probatur. quia est oratio verum vel falsum significans indicando. Ad hoc dicendum quod illa definitio non datur de propositione secundum quod est propositio dicta a proponendo. sed datur de enuntiatione sub nomine propositionis.

¶ Queritur Quod est hoc correlatum quod infer prius ex dictis. Solutio dicitur quod si sit aliqua oratio syllogistica in qua sunt plures propositiones quod due. illa vel non est simpliciter vnus syllogismus vel plura interrogat quod est necessarium ad positionem. hoc est tantum dicere quod talis oratio vel constat ex syllogismo et polysyllogismo vel assumit aliquas propositiones preternecessarias ad probandum principalem conclusionem sicut docet in octauo thopicorum.

Reparations

Querit Quid ppar phs nuerunt terminoz ad nuerū ppositi
 tionū in syllo simpliciter vno Solo dicit q ppositio
 nes in syllogismo simpliciter vno sunt in numero pari sed termini sunt in
 numero impari q termini sunt vno plures pponibz. termini em sunt tres
 ppōnes sunt em due.

Querit Quāo ppat conclusio ad pōnes Solutio dr pbs q cō
clusio est medietas pōnū. qz conclusio pncipalis syllogis
mi est vna tñ et pōnes pmissæ semp sunt due

Querit Quos habeat termini ad ppones in syllo aucto. p plus
ra media vel p syllogismo. Solo dicit phs q in
illis adhuc termini in vno excedit ppones. Et rō illius est. qz qz tuncqz
multiplicetur media. tñ oportet q qdlibet eorū sit intrinsecus vel extrinsecus
secus assumptū inter extrema coniungibilia p tale mediū. Et qz extrema
res coniungūt cū medio soluz in duabz pponibz sequit q termini semp in
vno excedunt ppositiones.

Querif Quando dicit aliquis medium intrinsecus assumptum et quod extrinsecus in syllo. Solo. tunc dicit intrinsecus assumptum quod sumitur inter extrema principalis syllo. scilicet sub maiore extremitate et supra minorem. Et hoc fit quando clauditur extremum distans de extremo per medium non immediatum. sicut si claudat substantiam de aliquo homine per hoc medium quod est vivum tunc enim inter vivum et aliquem hominem versus inferius possunt sumi animal et homo et iter substantiam et vivum possunt sumi corpus et animam. Sed tunc medium dicitur extrinsecum assumptum quod sumitur supra maiorem extremitatem ascendendo sicut super hominem animal et super animal vivum vel sub maiore extremitate descendendo sicut si sub vivo sumatur animal et sub animal homo.

Querit An in talib. syllogisimis oportet semper positōes
esse pares et terminos impares Solo. Quis nūerus
terminorum semper excedit in vno nūeri pōniti tñ oportet q̄ propositiōes s̄p
sint pares et termini impares. sed quo ad hoc termini et propositiōes ha
bent se pmutatim. ita sc̄z q̄ quando propositiōes sunt pares tunc termini
sunt ipares in numero. et e contra. quando propositiōes sunt ipares tunc
termini sunt pares. Et non possunt se eodem modo habere q̄ semper cum
termino vno sic assumpto additur vna propositio p̄ relationem talis ter
mini ad medium.

Queritur Quos se habent conclusiones in tali additione vt n^o syllogisatione. Solutio. conclusiones non habent eundem ordinem neq; ad terminos neq; ad propoſita ſm numerum partem vel imparem ſed ſemp conclusiones ſunt pauiores vno q̄ termini ſim plicis ſyllogiſmo. q; termini ſemp ſunt tres ſed conclusiones in tali additioe ſunt ſolum due. Et hoc poteſt ſic oſtendi. q; ſi tribus terminis qui ſunt in ſyllogiſmo ſupaddat quartus ad pſyllogiſanduz ille vel addet ſupra

¶ Qm̄ autē
¶ In hoc cap
fello. q. 1. abilis

Quer

gans 2 plurib
bilis. que in pa
affirmativa d
figura 2 in vne
logifatur. qz
modis fecade
bilis est par
do 2 in tercia
cillume syllog
modo. 3n

One

et conclusio
na difficulta
trinas 2 p
particulares
etorias, que
facilius est
est facilius d
per vnā tunc

ueniendi
¶ Qũo aũ

Primi Priorū

maiorē extremitatē vel sub minore vel ad mediū. Et hoc duplī. qz vel ad
dē inter maiorē extremitatē z mediū vel inter minore z mediū. Si addat
talis terminus supra maiorē extremitatē. tūc p̄ ille terminus additus cō
cludi de medio. Et etiā de minore extremitate p̄ maiorē. z sic erūt due nou
ue cōclusiones. Si addat sub minore extremitate. tūc de illo termino addi
to p̄ cōcludi tam maior extremitas q̄ mediū p̄ minore extremitatem. z sic
adhuc sunt due noue cōclusiones. Si vers addat inter maiorē extremitatē
rem z mediū tūc p̄ ipm p̄ cōcludi maior de medio. z etiā ip̄ terminus ad
ditus p̄ cōcludi de minore p̄ mediū. z sic iterū erūt due noue cōclusiones.
Si aut addat inter mediū z minore extremitatē tūc de ipso p̄ cōcludi ma
ior extremitas p̄ mediū. z etiā mediū de minore extremitate p̄ ipm. Et sic
p̄ q̄ quercūqz addat ille nou⁹ termin⁹ semp̄ sūt due cōclusiones.

Quartū capitulū.

Qm̄ aut habemus de quibz sūt sylli et quales
In hoc capto finali istius tractatus phus ostendit que p̄lo su facili
syllogisabilis z que difficulter

Querit^r Que p̄lo est facili^r syllogisabilis z que nō. Solo
illa p̄lo dī esse facili^r syllogisabilis que in pluribz fig
uris z pluribz modis figuraz cōcludit. Illa vero est difficulter syllogisa
bilis que in paucioribz figuris z modis p̄cludit. Et quo patz q̄ p̄lo vltis
affirmatiua difficillime est syllogisabilis. quia solum concluditur in prima
figura z in vno mō. scz in barbara. Vniuersalis autē negatiua facili^r syl
logisatur. qz syllogisat in vno modo p̄me figure. scz Eclarent. et in duobz
modis secūde figure scz cesare z camestres. Sed adhuc facili^r syllogisa
bilis est particularis affirmatiua. quia in p̄ma figura p̄cludit in vno mō
do z in terciā figura in tribz. Particularis vero negatiua inter om̄es est fa
cillime syllogisabilis. qz illa in om̄ibz figuris cōcluditur. scz in p̄ma in vno
modo. In secūda in duobz. z in terciā in tribz

Querit^r Que conclusiones facili^r destrūtur z que difficulter
Solo conclusiones vniuersales facili^r destrūtur.
et conclusiones particulares difficulter. inter om̄es tamē vltis affirmati
ua difficillime destruit. Et rō est. qz p̄clusiones vltis destrūtur p̄ suas cō
trarias z per adictonas. et ille cōcluditur in pluribz figuris. Sed p̄clones
particulares nō destrūtur p̄ suas subcōtrarias. sed solum p̄ suas cōtradi
ctonas. que in pluribz figuris p̄cludūt. Unde in particularibz dī phus
facili^r est construere q̄ destruere. Sed in vniuersalibz est econtra. ibi em̄
est facili^r destruere q̄ construere. quia vniuersalis per duas destrūtur et
per vnā t̄m̄ constructur

**Sextus tractat^r de arte in
ueniendi medium**

Qūo aut idonei erimus semper syllogismoz zc

D i.

Reparationes

¶ Hic est sextus tractatus huius libri In quo phs determinat de arte inueniendi mediū. Et diuidit in tria capla. In pmo tradit artē in generali. In scdo applicat ad diuersa genera pclusionū. Et in tercio remouet aliq̃s fallas opiniones. Primus caplm h̃z tres pres pncipales. In pma pmitte aliqua pambula ad istā artē.

Queritur necesse sit tradere aliquā artē inueniendi mediū Solo sic. Et rō est. qz nō sufficit solū scire formatōnem syllog. quō scz z q̃liter debeat pstitui. sz opz etiā habere potentia z ydoneitate hoc facile z prompte faciendi. sed illam pmpitudinē acquirimus p h̃ q̃ scimus inuenire mediū. ergo necesse fuit tradere aliquā artē inueniendi mediū. Vel p̃ hoc idē etiā sic ostēdit ad pcludēdū vnā extremitatē de alia in syllo necesse est habere aliqd mediū qd sit eā ymonia illaz extremitatū inter se in pcone. sed tale mediū semp inuenire est difficile. g̃ necesse est tradere aliquā artē ad inueniendū tale mediū.

¶ Nō tradit aliq̃ ars inueniendi extrema. scz maiorē extremitatē vel minorē. g̃ nō est etiā necesse tradere aliquā artē inueniendi mediū. Solo. nō est sile. Et rō est. qz extrema sylk. scz maior extremitas z minor sunt manifesta. qz pponūt in q̃stione vel pclusionē syllogisanda. z g̃ non est difficile illa extrema inuenire. Sed mediū est illud p qd vnū illoz extre mor ostēdit de alio z pbat alteri inesse vel nō inesse. g̃ difficile est mediū inuenire. z p̃ p̃s oportuit tradere artē inueniendi mediū. Nam vt dī phus Ars z virtus sunt circa difficilia.

Queritur utrum spectet ad p̃positā tradere illā artē inueniendi mediū Solo. sic. Et rō est. qz ad p̃positā spectat deter minare de formatōe sylk. sed sine medio nō p̃t sylk pstitui g̃ ad p̃positāz etiā spectat tradere artē de inuentione mediū.

¶ Inuenire mediū p̃inet ad sciam inuentiūā. sed p̃posita non est inuentiūa sed resolutor. g̃ ad p̃positā non spectat determinare de arte inueniendi mediū. Vmoz p̃z. qz logica inuentiūa docet in libro topico rum Solo duplex est inuentio mediū. Vna est generalis. z illa spectat ad p̃positā. Alia est inuentio mediū sp̃ialis ad syllogisandū de vnoquoqz p bleumate ex probabilibz. z illa nō spectat ad p̃positā. sz ad sciam topicam

¶ Inuentio mediū valet ad syllogisandū ex veris verū. sed p̃posita abstrahit a vero et falso. g̃ Solo est duplex verū. scz verū p̃mut niter dictū. z verū p̃tractū ad necarium vel pbabile. Nam licet p̃posita ab strahit a vero p̃tracto. non tamen abstrahit a vero p̃mut niter dicto. imo ta le verum p̃inet ad syllogisandum simpliciter dictū ex parte sui finis. licz nō ex parte sue forme.

Queritur utrum illa diuisio entium p̃dicabiliū z subij. cibilium quā hic phs p̃mitte Solo. dī q̃ entū que p̃dicantur vel subij. cūtur in pclusionē syllogisanda cuius mediūz inquiruntur quēdā sunt talia qd de nullo p̃dicantur sed alia p̃dicantur de ipsis. vt leon et callias. et alia singularia sensibilia. Nam nullum pene singulare aut sensibi

le potest p̃dicari. Alia sunt genera generis intermedia in

Queritur si p̃posita sed

Queritur rationes genera

Queritur

p̃clusionem dī in conclusionē syllogisat p̃cl

¶ Secūda p̃cedentia z glanda p̃posita consequentia. ad aliud. Ex consequens

¶ Tercia co neas ad termi

¶ Quarta sequitur ad sequitur su p̃mi est. vt vt r̃abile

¶ Quin dicantur vt acciden cidens p̃n quia p̃ito a to cūoz erit to illa fuerit

¶ Que

p̃loquens a tale termin by eligi qu quē homin vs sylk p̃

Primi priorum

le potest predicari de aliquo nisi per accidens. sicut qñ dicimus albus est so-
crates. Alia sunt q̄ de alijs p̄dicatur sed alia nō p̄dicatur de ipsis. sicut sñ
genera generalissima. Alia sunt q̄ p̄dicatur de alijs z alia de ipsis. sicut sñ
intermedia inter genera generalissima z individua.

Queris Quare dicitur ibi (nullū pene singulare aut sensibile) Solo
propter individua vagū. q̄ hoc qñq̄ predicat. licz nō grā
sui p̄suis sed grā sp̄ci. vt satis in p̄dicabilibz patuit.

Queris Quotuplices p̄sideratōes p̄mittit p̄hs obseruādas in
ista arte Solo duplices. q̄ p̄mo ponit aliq̄s p̄sideratō-
tiones generales. secūdo ponit sp̄ales

Queris Quot ponit consideraciones generales Solo dñq̄
p̄sideratio est. q̄ ille qui vult syllogizare aliquam
p̄clusionem debet respicere ad ea que sunt p̄pria z p̄uertibilia euz terminis
in conclusione positīs. sicut definitōes z descriptōes z sñta. q̄ p̄ illa facili-
syllogizat p̄clusio p̄posita.

¶ Secūda p̄sideratio est. qui vult syllogizare debet etiam respicere ad an-
tecedentia z consequentia terminorum in questione vel conclusione syllo-
gizanda positōrum. Antecedens em̄ dicitur quod antecedit aliud in bona
consequencia. Consequens vero dicitur q̄ in bona consequentia sequitur
ad aliud. Exemplum est. vt homo est antecedens ad animal. z animal est
consequens

¶ Tercia consideratio est. q̄ oportet etiam respicere ad ea que sunt extra
nea ad terminos in questione positos. sicut alinus dicitur extraneū ad hominem

¶ Quarta p̄sideratio est. q̄ oportet diligenter respicere ad p̄sequētia que
sequuntur ad subiectum. quia illa sunt duplicia. Quedam em̄ sunt que con-
sequuntur subiectum essentialiter. Et quedam accidentaliter. Exemplū
p̄mi est. vt animal consequitur essentialiter ad hominem Exemplū secūdi.
vt risibile p̄sequit ad hominem accidentaliter z vt p̄prium.

¶ Quinta p̄sideratio est. q̄ oportet bene distinguere inter p̄dicata que p̄-
dicantur accidentaliter. quia quedam predicantur vt p̄pria. quedam vero
vt accidens cōe. oportet etiam videre vtrum hoc quod predicatur vt ac-
cidens p̄mune predicetur. vt probabile sñm opinionē. vel sñm rei veritatem
quia p̄sto aliquis promptior ē z magis idoneus ad accipiendum talia ratiō-
is citior erit z promptior ad syllogizandū aliquā p̄clusionē p̄positam. z q̄
eo illa fuerint veriora tanto efficacius demonstrabit p̄positū

Queris Quot p̄sideratōes sp̄ales seu documenta ponit p̄hs
Solo sex vel septem. Prima est. q̄ si eligendum est
p̄sequens ad aliquē terminū tūc debet eligi tale p̄sequēs qd sequit vlt̄ ad
talē terminū z nō particulariter tñ vel indefinite. Sicut exempli gratia si
d̄z eligi aliquid p̄sequens ad hominē tūc nō debet sumi hoc qd p̄sequitur ali-
quē hominē sed qd p̄sequitur omnē hominē. Et tō ista p̄sideratiōis est. q̄
ois syl̄ls p̄cedit ex aliquo vlt̄. z p̄ponēs vlt̄s sint posteriores

D ij.

Reparatiões

¶ Secūda cōsideratio est q̄ ita etiā faciendū est in antecedētibz. ita q̄ d̄z sup̄
mi aīo qđ vtr̄ alia aīcedit. Et hoc ppter eandē causam

¶ Tercia cōsideratio est. q̄ illa que sunt cōsequētia ad subiectū cōclusiōis
nis nō debent sumi cū signo vti. ita q̄ signū vlt̄ ponat ad p̄dicatū. q̄ tale
vlt̄ p̄dicatū inutile est ad syl̄lm. z impossibile hoc est falsum. sicut si dicatur
hō est om̄e aīal vel musica est om̄is disciplina. vel iusticia est om̄e bonū

¶ Quarta est qm̄ sumendū est p̄ns subiecti ad inuētiōem mediū. tūc non
debem⁹ sumere p̄ns p̄dicati. q̄ quicqd̄ seq̄tur ad p̄dicatū hoc etiāz seq̄tur
ad subiectū. sicut quēcūq̄ sequūtur cēntialiter aīal etiā sequūtur hōiem. s̄z
nō ecōuerso. z s̄t etiā est in extraneis. q̄ quēcūq̄ sunt vlt̄ extranea ad p̄ns
sunt etiā extranea ad aīis. sicut q̄cūq̄ remouētur ab aīali etiā remouent̄ ab
hōie. Dicit tñ p̄bus q̄ inter illa repugnātia z extranea magis sumēda s̄t
illa q̄ sunt magis p̄p̄ia z p̄p̄inqua q̄ illa q̄ sunt magis extranea z remota.

¶ Quinta est q̄ si volumus accipere aīis p̄dicati. tūc nō debemus sumere
aīis subiecti. sed imēdiatū genus p̄dicati. Et rō est. q̄ quicqd̄ est aīis sub
iecti est etiā antecedēs p̄dicati. sicut exempli gratia quicqd̄ est aīis ad hōs
minē hoc etiā est aīis ad animal

¶ Sexta est q̄ nō op̄z sumere p̄ns que semp cōsequūtur. s̄z sufficit aliqui
sumere illa ad que seq̄tur aliqd̄ vt in pluribz. Et rō est. q̄ p̄ctōnes syllogis
fande sunt aliqui vt in pluribz z frequēt̄. s̄t etiā sumēde sunt p̄p̄ones
vt in pluribz. q̄ cōclusio debet esse similis alicui p̄missaz.

¶ Septima cōsideratio. q̄ nō d̄z sumi cōsequens transcendēs. qđ est p̄ns
ad oīa. s̄z tam ad subiectū q̄ ad p̄dicatūz p̄ctōnis syllogisfande. Et rō est
q̄ tūc fieret syl̄ls ex puris affirmatiuis in secūda figura.

Queris Circa secūdam partē cap̄i. quō docet p̄hs verā artē
inueniendi mediū pro qualiter p̄ctōne syllogisfanda. So
luto p̄ aliquas regulas. et sunt sex in toto. que significant̄ a petro hyl̄. per
has dictiōes. Fecana. Lageri. Dafenes. Nebare. Sedaco. et Bebalī

Queris Pro intellectu istarū dictionū z regulari p̄mo Quorū
plex est habitudo mediū ad extrema. Solo. triplex. q̄z
mediū vel h̄z se vt aīis vel vt cōsequens. vel vt extraneū. Et hoc satis p̄
ex cōsideratōibz generalibz sup̄ius positis.

Queris Quorū syllabas h̄z queliter istaz dictionū Solo. tres
Nā p̄ duas p̄mas cap̄it habitudo mediū ad extrema. z
per terciā fecatur cōclusio syllogisfanda. nam qm̄. a. ponitur in terciā syllaba
fecatur q̄ talis dictio valet pro cōclusiōe vlt̄ affirmatiua syllogisfanda. Qm̄
E. fecatur q̄ valet pro cōclusiōe negatiua syllogisfanda. Qm̄. I. fecatur
q̄ valet pro cōclusiōe particulari affirmatiua. Et qm̄. O. fecatur q̄ valet
pro p̄ctōne particulari negatiua syllogisfanda.

Queris Quorū littere ponūtur in duabz p̄mis syllabis istarū
dictionū Solo. due vocales z sex p̄sonantes. Vocas
les sunt. A. z. E. Per. A. cū intelligit p̄dicatū. et per. E. subiectū cō
clusiōis syllogisfande. Ad. A. ponūtur tres consonātes. s̄z. b. c. d. nam. b.

ad a fecat q̄ med
m̄. m̄. e. c. d. s. n. s.
ad p̄dicatū.
ad e. signficat
fecat q̄ medum
dum debet esse
m̄. p̄hs in ter
p̄dicat a b i
s̄t extra. I

Prima regula
inueniendi mediū
ad p̄dicatū cōcl
fanda sit ista. q̄
quicqd̄ est const
tu p̄dicatū z
p̄m. m̄. s. affi
Nā s̄t est
homo et
antecedens ad p̄
m̄. ergo curnt.
m̄. e. d. s. vocat
curre p̄sequen
m̄. p̄dicatū.

Secunda
mediū in ter
ad subiectū
quoddam co
cedens ad cor
de figure scilicet
m̄. per conueni

Tercia regula
m̄. e. c. d. s. n. s.
m̄. e. c. d. s. n. s.
m̄. e. c. d. s. n. s.
m̄. e. c. d. s. n. s.
m̄. e. c. d. s. n. s.

Primi Prior

ad a feat q̄ mediu debet esse p̄ns ad p̄dicatū. Et ad a feat q̄ mediu debet esse antecedens ad p̄dicatū. Et ad a feat q̄ mediu debet esse extraneum ad p̄dicatū. Ad e ponitur s̄b etiam tres consonantes scz f g h. Nam f ad e significat q̄ medium debet esse consequens ad subiectū g. ad e significat q̄ medium debet esse antecedens ad subiectū. Et h ad e significat q̄ medium debet esse extraneum ad subiectum. Et istis eisdem litteris sic v̄t etia p̄ns in textu declarādo reglās. Et p̄ratio earū p̄ncip̄ in his versibus p̄dicat a b sequens. Et p̄cedit d sic extra. Et subit s̄ sequitur g p̄cedit h sic extra. Istis sic notatis ponuntur regule.

Secunda

Prima regula est. Q̄ ad syllogizandum cōclusionem v̄niuersalem affirmatiuam sumendū est mediu qd̄ ē cōsequens ad subiectū et antecedens ad p̄dicatū cōclusionis syllogizande. Exempli gratia si conclusio syllogizanda sit ista. Omnis homo est aīal tunc cōueniens medium erit iōnale. quia hoc est consequens ad hominē et antecedens ad aīal. Et ista regula valet p̄ barbara et darii. quia ad v̄lem affirmatiuam sequitur sua subalterna particularis affirmatiua.

Bar Iste est bonus syllogismus in barbara. Omne aīal currit. omnis homo est aīal. ergo omnis homo currit. Et tñ mediu scz aīal nō est antecedens ad p̄dicatū conclusionis scz currere. quia non sequit̄ aliqd̄ ē aīal ergo currit. Solo p̄ns accipit hīc antecedens et p̄sequens large v̄t antecedens vocatur subiectū et p̄sequens p̄dicatū. et sic aīal est antecedens et currere p̄sequens in maiore dicti syllogismi. quia animal subijcitur et currit p̄dicatur.

Cageri

Secunda regula est q̄ ad syllogizandum cōclusionē particularem affirmatiuā in tertia figura sumendū est mediu qd̄ est antecedens ad v̄trūq̄ scz ad subiectum et p̄dicatū. Exempli gratia si conclusio syllogizanda sit ista quoddam corpus est animal tunc aptum medium est homo quia est antecedens ad corpus et ad animal. Et ista regula valet p̄ tribus modis tertię figure scilicet darapti disamis et darisi. Et etiam p̄ darii in prima figura per cōuersionem minoris.

Dafenes

Tercia regula est. Q̄ ad syllogizandum v̄niuersalem negativam in ceteris latere et cessare sumendū est medium q̄ est extraneum ad p̄dicatum et consequens ad subiectum v̄t si aliquis velit syllogizare istam cōclusionē nullus homo est lapis cōueniens medium est animal. quia animal est extraneum ad hoc p̄dicatum lapis et consequens ad subiectum scz ad hominem. Et ista regula valet etiam p̄ ferio et etiam p̄ festino quia illi modi sunt subalternati prioribus ex parte minoris et cōclusionis.

Reparationes Hebare

Quarta regula est **Q** ad syllogisandum conclusionem vniuersalem negatiuam in Camestres sumendum est medium quod est extraneum ad subiectum et consequens ad predicatum vt sit ista conclusio probanda nullus lapis est homo medium aptum est animal. quia animal est extraneum ad lapidem et consequens ad hominem. Et ista regula etiam valet pro baroco propter causam prius dictam.

Queritur Quare phus ponit hic duas regulas ad concludendum vniuersalem negatiuam cum tamen non posuerit nisi vnam ad concludendum vniuersalem affirmatiuam. **Solutio.** quia ad concludendum vniuersalem affirmatiuam oportet accipere medium quod conuenit cum vtraque extremitate et hoc contingit solum vno modo. et ergo datur solum vna regula. Sed ad concludendum vniuersalem negatiuam oportet sumere medium quod conuenit cum vna extremitate et differt ab altera. Et hoc potest contingere dupliciter. quia vel potest conuenire cum subiecto et differre a predicato vel econtra. Et ergo sunt hic duae regulae ad concludendum vniuersalem negatiuam.

Cedaro

Quinta regula quod ad syllogisandum conclusionem particularem negatiuam in tertia figura sumendum est medium quod sit antecedens ad subiectum et extraneum ad predicatum vt sit ista conclusio syllogisanda quoddam animal non est homo. tunc conueniens medium est asinus. quia asinus est antecedens ad animal et extraneum ad hominem. Et ista regula valet per ferison bocardo et ferison. Et per ferio in prima figura per conversionem minoris. Et pro baroco in secunda figura per conversionem vtriusque.

Cebali

Sexta regula est **Q** ad syllogisandum conclusionem particularem affirmatiuam indirecte in prima figura sumendum est medium quod sit antecedens ad subiectum et consequens ad predicatum vt ad syllogisandum istam conclusionem aliqua substantia est animal aptum medium est corpus. quia corpus est antecedens ad substantiam et consequens ad animal. Et ista regula valet per baralipon et dabitur.

Queritur Quod est illud correlatiu. quod infert phs ex istis regulis. **Solutio** dicitur quod volens syllogizare vel probare aliquam conclusionem debet respicere ad antecedentia consequentia et extranea terminorum conclusionis quia sic poterit syllogizare in vnaque trium figurarum genera conclusionum.

Primi priorum

Queritur Quod est hoc notabile quod adiungit phus. **Solutio** dicitur quod inspiciendo consequens subiecti magis est eligendum maxime vniuersale dummodo tamen sit antecedens ad predicatum.

Ad philosophus dixit superius quod sumendum est consequens magis propinquum. ergo male dicit hic quod eligendum est consequens maxime vniuersale. **Solutio** neganda est consequentia. Et ratio est quia si volumus vnam conclusionem precise ostendere tunc debemus sumere consequens magis propinquum et hoc est quod voluit phus superius dicere. Sed si volumus abundare multis syllogismis tunc debemus sumere consequens magis vniuersale quia per magis vniuersalia plus habundamus quam per minus vniuersalia. Et hoc intendit hic dicere phus.

Queritur Circa tertiam partem capituli Utrum ista ars inueniendi medium tradita in his regulis sit sufficiens.

Solutio philosophi quod sic. Et ratio est quia sufficit ad concludendum syllogistice omne genus problematis. Et hoc sic probat phus. quia ois syllogismus concludens aliquod genus problematis constituitur ex tribus terminis et duabus propositionibus et est in aliquo trium figurarum. Sed ista ars docet hunc syllogismum constitui ex tribus terminis et duabus propositionibus in aliquo trium figurarum. Et sufficiens. Minor pars quod ista ars docet inuenire vniuersum terminum scilicet medium quod habet speciale habitudinem ad duo extrema conclusionis. et ita docet esse tres terminos ex quibus non fiunt nisi due propositiones in quolibet syllogismo. Et hoc ostendit phus induciue. quia ad syllogisandum conclusionem vniuersalem affirmatiuam sufficit vnum medium quod sit antecedens ad predicatum conclusionis et consequens ad subiectum et sic similiter ad concludendum vniuersalem negatiuam sufficit vnum medium et sic de alijs. cum ergo non sint plura genera problematum quam quatuor. sequitur quod omnis conclusio syllogistica potest concludi per istam artem in aliqua trium figurarum.

Queritur Quot sunt inuentiones medij inuertes. **Solutio** quod tres et significatur a Petro hispano per istas dictiones dissyllabas febas hedas et heca. Que propterea sunt dissyllabe ut inuast quod medium secundum illas dictiones inuentum non valet ad inferendum aliquam conclusionem sicut medium inuentum secundum alias sex dictiones in quibus tertia syllaba semper significat conclusionem syllogisandam.

Queritur Quare inuentio medij secundum illam dictionem febas est inutilis. **Solutio** quia medium inuentum secundum hanc rationem tertiarum illius dictionis esset consequens ad vtrumque scilicet tam ad subiectum quam ad predicatum et ita predicaretur affirmatiue de vtroque. et sic sequeretur aliquid ex paribus affirmatiuis in secunda figura cuius oppositum superius dictum est.

Reparatiões

Querit Quare inuentio mediij fm illam dictionem hecda e in-
utilis. *Solutio* quia mediū fm pcatōnem illius dictōis
nis inuentū esset extraneū ad vtrūq; scz ad subiectū z pdicatū ita negare-
tur de vtroq; z sic fieret syllogismus ex puris negatiuis qđ superius osse-
sum est esse impossibile.

Querit Quare inuentio mediij fm illā dictionem heca est inuti-
lis. *Solutio* qz mediū fm pcatōnem illius dictōis i-
uentū esset extraneū ad subiectū z asis ad pdicatū z ita pdicaretur negative
de minore extremitate z maior extremitas pdicaretur affirmatiue de eo z sic
minore negatiua sequeretur aliquid in pma figura quod superius etiam im-
probatum est.

Querit Que fuit illa falsa consideratio antiquorū de inuentōne
mediij quā reprobatur p h̄s. *Solutio* fuit ista q ad cōclū-
dendū pcatōnem negatiuā siue vlem siue particulare sumēdū esset vñū mediū
qđ esset cōsequens ad subiectū cōclusionis z aliud qđ esset pñs ad pdicatū
tū dūmō essent pccaria qz ex eoz vnione posset pcludi pclusio vñs vel pñs
cularis negatiua. *Exemplū* vt si ista sit cōclusio syllogisanda nulla iusticia
est iniusticia. tunc pñs ad subiectū ē virtus z pñs ad pdicatū est viciū.
Et sic vtrūq; vt ipsi dicebant posset sumi p medio. Prīmū in secundo mo-
do p̄mefigure sic arguendo nulla virtus est iniusticia. sed ois iusticia est vir-
tus. ergo nulla iusticia est iniusticia. Secūdū vero in secundo modo secūde fi-
gure sic. Ois iniusticia est viciū. nulla iusticia est viciū. ergo nulla iusticia
est iniusticia.

Querit Quō reprobatur p h̄s istam falsam cōsideratōnem. *Sol-*
utio duabus rōnibus. Prima est. qz ad concludendū
vnā cōclusionē p vnū syllogismū sufficit cōsideratio ad vnū mediū. g nō
oportet respicere ad contraria.

Secunda ratio est quia acceptis medijs contrarijs non potest conclu-
di conclusio negatiua nisi alterum eorum sit antecedens ad subiectum et
extraneum ad predicatum aut econtra sed contingit q aliquis accipiens
duo media contraria ignoret vtrum aliquod eoz habeat se fm istum mo-
dum z quod sit illud. Et ergo contingit eum latere vtrum fiat syllogism⁹
an nō. Et per consequens talis inspectio ad duo media est inutilis nisi su-
marur vnū contrariorū sub ea rōne qua est extraneū vni extremorū z antec-
edens vel consequens ad alterum. sed vt sic non est consideratio differē-
tiarū p̄dictis. Et sic dicit p h̄s q etiam non sequitur conclusio particularis
negatiua fm istam consideratōnem nisi inq̄tum vñū mediōz contrari-
orū sumitur vt antecedens subiecti z extraneum predicati. Et ergo in-
fert corollarie q ex istis inspectionibus ad contraria media nullus sit syllo-
gismus nisi reducantur ad sex regulas seu inspectiones prius pos-
itas.

Primi

Prior

Capitulum secundum

Eodem autem modo se habent et qui ad impossibile

In hoc capitulo p. applicat istā artē inueniendi mediū ad diuersa genes
ra syllogismoz et pclusionū volēs p hoc ostendere eā esse sufficienter traditā
Et diuidit in quattuor pres. In pma applicat eā ad syllogismos ex hypo
thesi. In secunda ad syllogismos ex modalibz. In tertia correlative infert
omne syllogismū fieri fm istā arcem. Et in quarta remouet vnu dubium.
Prima subdiuidit in duas pculas. qz pmo applicat istā artē ad syllogis
mos ad impossibile. Secdo alijs spēs syllogismi.

Querit Circa pma prem capituli quot sūt spēs syllogismi ex hy
pothesi. Solo cōter accipiedo syllogismū ex hypothe
si sic hz decē spēs. Prima ē syllogism⁹ ad impossibile. Sex alie sumūt fm
numeri⁹ sex locoz interinsecoz scz a maiori ⁊ minori. a sumi. a pporōne. a
transumptōne. ⁊ ab auctoritate. Tres vero relique sumūt fm numeri⁹
triū locoz medior scz a casibz a cōiugatis. ⁊ a diuisione. Et sic patet q sūt
decem in toto.

Querit Utz ars inueniendi mediū iam tradita valeat etiam
p syllogismis ad impossibile. Solutio pbi q sic. Et rō
est qz syllogismi ad impossibile sūt p inspectōne ad antecedētia pna ⁊ extra
nea eodē modo sicut syllogismi ostensiu. ⁊ eadē ars etiā inueniendi me
diū valet p verilog. Alijs pbat. qz eadē pco pus pclusa ostensiu p cōclus
di ex eisdē terminis p syllogismū ad impossibile ⁊ eodē uiso. Et hoc deducit
pbi exēpliter in ista. pmo in vli negatiua. scdo in pculari negatiua.

Querit Quō dicit syllogism⁹ ostensiu⁹ ⁊ ad impossibile. Sol
lutio pbi q in hoc dicit. qz in syllogismo ostensiuo ambe
pmissē ponūtur tanqz vere ⁊ pcesse. S3 in syllogismo ad impossibile sumi
tur vna pmissa falsa cū alia manifeste vera. Et q pbi vocat syllogismuz
ad impossibile syllogismū medaci⁹. qz ipe ostendit q medax ē hypothesi.

Querit Utz ista ars etiā valeat p syllogismis ex transumptō
ne et alijs speciebus ex hypothesi. Solutio q sic. qz
in eis oportet respicere ad antecedētia pna ⁊ extranea eodē mō sicut in syllo
gismis ostensiu. vñ dicit pbi q considerare oportet in talibus. Et dis
tinguere species syllogismi ex hypothesi vt in qualibet specie debite sumā
tur antecedētia psequētia ⁊ extranea.

Querit Ex quo in syllogismo ex transumptōne sunt due cons
clusiones. vna pncipalis. ⁊ alia ad quā fit transumptio
ad quā eaz debet fieri inspectio. Solutio pbi debet fieri inspectio ad secū
dam. Itē q sumant antecedētia psequētia vel extranea terminoz non cons
clusionis pncipalis sed illius ad quā se transfert arguens ⁊ quā pbata inf
fert cōclusionē pncipaliter intentam etiam pbatam.

Querit Quis est ille alius modus syllogisandi ex hypothesi de
quo dicit pbi. Est aut ⁊ alio modo quedā syllogizare
Solo est modus syllogisandi vniuersaliter p pculare supposito q in

Reparationes

omnibus sit se habeant. Exempli gratia ut isto supposito qd sicut e de anima
vnius hois ita sit de oibus alijs tunc bñ inferitur si anima vnius hois sit im-
mortalis. qd anima cuiuslibet hois est immortalis ex hypothese concessa.

Querit Quomodo ostendit phis qd pringit syllogizare vlt p particulare
Solutio dupliciter. Nam primo ostendit hoc de vlt affir-
mativa. Secundo de vniuersali negativa.

Querit Quomodo ostendit hoc de vniuersali affirmatiua. Solo
dicit qd qñ añs subiecti z añs pñcati sunt idem z añs
subiecti est cōuertibile cū subiecto tunc p particularem affirmatiuā syllo-
gizatur vltis affirmatiua. Exempli gratia ut sit ista conclusio syllogizanda
omnis homo est aial tunc añs subiecti est risibile z añs pñcati est aial rō-
nale mortale. z illa duo sunt idem scz risibile z aial rōnale mortale. Et añs
cedens subiecti scz risibile est cōuertibile cum subiecto scz hoie. Et ergo
tene sequit aliquis homo est risibilis. qd ois homo est risibilis. qd p uertun-
tur z bene sequit aliquis homo est aial. qd ois homo est aial ppter añs pñ-
cati scz aial rōnale mortale qd est idem cū añcedente subiecti. Et ergo fit
talit syllogismus Omne risibile est aial. ois hō est risibilis. qd omnis hō
mo est aial

Querit Quomodo ostendit phis hoc idem de vniuersali nega-
tiua. Solo dicit qd qñ extraneū pñcati z añs subiecti
sūt idē z añs subiecti ē p uertibile cū subiecto tñc p pticulare negatiuā syllo-
gizatur vltis negatiua. Exēplū ut si ista cōclusio sit syllogizanda nullus hō
est inanimatus tunc risibile est añcedens subiecti z extraneū pñcati z est
cōuertibile cum subiecto scz cum homie. z ergo bene sequit aliquis homo
est risibilis. ergo o mnis homo est risibilis. quia cōuertunt etia bene sequit
aliquis hō nō est inanimatus. ergo nullus homo est inanimatus ppter añ
cedens pñcati scz risibile qd cōuertitur cum homine. Et ergo fit talit sil-
logismus. nullū risibile est inanimatū. omnis homo est risibilis. ergo nullus
homo est inanimatus.

Querit Circa secundā partem capituli Verum ista ars inuenien-
di mediū sit etiam sufficiens p sillogismis factis ex mo-
dalibus. Solutio phi q sic. Et rō est. quia sicut in illis de inesse sumit
medium respiciendo ad antecedens psequens z extraneum. Ita etiam eo-
dem modo sumitur in modalibus de necessario z contingenti.

Querit Vtrum non sit aliqua diuersitas tunc in modalibus
et in illis de inesse. Solutio qd tunc ad modales de ne-
cessario nulla est diuersitas quomā eodem modo sumantur antecedens cō-
sequens z extraneum sicut in illis de inesse. Sed in illis de contingenti est
aliqua differentia ut dicit phis. Et ratio est qd in illis de inesse solum sumū-
tur media psequentia que actu insunt. Sed in modalibus de contingenti
non solum sumuntur illa que actualiter insunt. sed etiam illa que non ins-
sunt actu possunt tamen inesse. quia per talia media fit bonus syllogismus

Primi prior

de contingenti. ut patet in hoc exemplo. Omne currens contingit quiescere. omne hominem contingit esse currentem. ergo omne hominem contingit quiescere. Non enim oportet ibi quod hoc medium currens actu insit homini sed satis est quod possibile est ipsum inesse. Et sic est de hoc medio currens ita est de alijs similibus.

Querit Circa terciam partem capituli quod est illud correlarij um quod infert phus ex dictis. Solutio dicit quod manifestum est ex predictis quod non solum per istam artem inveniendi medij sic omnis syllogismus sed etiam impossibile est aliquem syllogismum fieri per aliquam aliam artem. Et hoc sic probat. quia omnis syllogismus fit in ali qua trium figurarum sed tres figure quo ad ordinem medij et extremorum non possunt aliter constitui nisi per antecedentia consequentia et extranea si cut in ista arte determinatum est ergo sequitur quod impossibile est aliquem syllogismum fieri per aliam artem quam per istam hic traditam.

Querit Utrum ista ars sit etiam sufficiens et communis ad inueniendum medium in omni scientia. Solutio phi quod sic. Et ratio est. quia omnes syllogismi omnium scientiarum et artium necessario sunt secundum modum predictum inspicendo secundum antecedentia consequentia et extranea.

Querit Utrum in omnibus scientijs et syllogismis respiciendum est ad eadem media. Solutio phi quod non quia in syllogismis affirmatiuis oportet respicere ad antecedentia et consequentia. Sed in syllogismis negatiuis oportet respicere ad extranea. Et in syllogismo demonstratiuo oportet respicere ad illa que secundum veritatem simpliciter et ex necessitate insunt. Sed in syllogismo dyalectico sufficit sumere illa que videntur inesse secundum opinionem omnium aut plurium etc. Et aliter sumendum est medium ad concludendum conclusionem vniuersalem et particularem saltem in diuersis figuris. Et ergo oportet respicere ad media que determinate conueniunt conclusioni syllogisande secundum illam figuram in qua volumus eam concludere.

Querit Ex quo dictum est quod ista ars communis est ad inueniendum medium in omni scientia. An etiam sufficiat ad sumendum propria principia et necessaria alicuius scientie ex quibus ipsa procedit. Ad hoc respondet phus quod non sed oportet talia principia sumere via sensus memorie et experimenti. Sicut exempli gratia in astrologia principia astrologica sunt sumpta per experientiam astrologicam sicut ex motibus stellarum fixarum et planetarum quibus experientijs sufficienter sumptis inueniuntur demonstrationes astrologice. Et similiter est de principijs aliarum scientiarum quod sumenda sunt per experientiam. Et sic illis sufficienter sumptis nostrum est ordinare illa in syllogismum secundum modum dictum sumendo pro medijs antecedentia consequentia et extranea.

Reparationes

Capitulum terciū

Quoniam autē diuisio per genera parua quedā particula est
dicti methodi

In hoc terciō capitulo phs reprobat vnā falsam opinionē circa artem
inueniendi medium.

Querit Que fuit opinio antiquorū circa artem inueniendi mediū
Solutio dicebant q̄ diuisio generis in spēs esset ars
inueniendi mediū. Et necessaria ad mediū inuentōne. Et rō est quia p̄ di
uisiōne inueniuntur definitionem que est mediū in demonstratōnibus.

Querit Quō reprobat phs illā opinionē
Solutio dicit q̄ q̄
uis diuisio sit parua quidē particula huius artis inq̄tus
sc̄z facit ad inuentōne particularū definitionis que est mediū in demonstratō
ne. tamen non est sufficiens ad inueniendū mediū fm̄ q̄ mediū est et fm̄
q̄ ex ipso necessitate syllogistica cōcludit cōclusio. Et hoc pbat phs tali rō
ne. Illud nō est sufficiens ad inueniendū mediū qd̄ petit p̄ncipiū vel syllo
gizar aliqd̄ communius intento. sed diuisio seu syllogismus diuisiuus est
h̄mōi. q̄ diuisio non est sufficiens ad inueniendū mediū fm̄ q̄ mediū. m̄s
nor patet exemplariter. qz si aliqd̄ velit syllogizare istā p̄clusionē q̄ homo
est mortalis. Et dicat sic omne animal est mortale vel immortale. sed homo est
animal. ergo homo est mortalis vel immortalis. ibi concluditur aliqd̄ cō
munius intento qz intentum fuit p̄cise mortale. Et si tunc sic p̄sequenter
arguatur homo non est animal immortale. ergo est animal mortale tunc
petitur principium. quia ita ignotum est hominē non esse immortalem s̄
cut hominē esse mortalem. Et ergo dicit phs q̄ istud latuit illos antiq̄s
qui vs̄ sunt syllogismo diuisiuo ad inuentōnem mediū z conati sunt offen
dere q̄ definitio potest ostendi de eo cuius est definitio per diuisiōnem seu
syllogismū diuisiuum.

Querit Quomodo pbat hoc q̄ definitio non potest demon
strari de eo cuius est per syllogismū diuisiuū
Solutio
rio dupliciter. Primo sic sicut iam dictum est. quia syllogismus diuisiuus
petit principium vel concludit aliquod cōmunius p̄posito z intento. Sed
cundo sic si definitio debet concludi de definito oportet eam concludi vni
uersaliter z affirmatiue quia predicatur de suo definito vniuersaliter z af
firmatiue. sed conclusio v̄lis affirmatiua non potest concludi per mediū
quod est cōmunius maiore extremitate. sed syllogism⁹ diuisiuus assumit
tale medium. ergo per syllogismū diuisiuū non potest concludi definitō de
suo definito. minor patet quia si aliquis veller definitōnem hominis demon
strare de homine hoc modo. Omne animal est rationale vel irrationale. sed
omnis homo est animal. ergo omnis homo est rationalis v̄l irrationalis. Tūc
p̄sequenter sed nō est irrationalis. q̄ est rationalis Talis em̄ sic syllogizans assu
mit medium sc̄z animal quod est cōmunius maiore extremitate scilicet ra
tionale.

Ad Vnde
remittat
in diuisum z m
Solutio alber
tem vel totum d
solum illam p̄ter
rationalis. ergo e

Querit
roz possit p̄ diui
p̄itum nec accide
vel p̄cludet aliq
dynamiter est ali
um. qz ois longi
do tunc nō sequit
mer. Et hoc est
car dynamiter nō
opium. Sic ergo
de quo dubitat z
mudi. Et si ista
in maxime videb
bos diuisiōnē fun
diuisiōnē q̄ d

Quō adter
Ite est lepin
minat de redu
p̄cula in quorū
gisticas quano
p̄mitit intent

Querit
ad hoc duas ca
gum ad elus
et in suam v̄l
gimoz nos du
lunt de generat
exclutatio. secu

Querit
m̄is aliqd̄
qua p̄ q̄ m̄is

Primi priorū

Ad Mediu in tali syllogismo diuisio nō est cōmuniū maiore ex-
tremitate. ergo hoc dictū est falsum. **Ans** pbat. qz mediu est ip-
sum diuisum z malo: extremitas est tota diuisio. sed illa duo sunt equalia
Solutio alberti qz phus nō vocat hic maiore extremitate totā diuisio-
nem vel totum diuisum qd pmo pcludit scz rationale vel irrationale Sz
solum illam prem diuincti q ultimo pcludit. sicut quando dicit sed nō ē ir-
ratio nalis. ergo est ratio nalis iā mediu est cōius qz est illa maior extremitas.

Querit Ex quo iā dictū ē q definitio nō p̄ ostendi de suo de-
finito p viam diuisionis. vtz ergo nullū alioz p̄dicat
toz possit p diuisione terminari. Solutio phi q nō nec genus nec pro-
priū nec accidens. Et hoc ppter eandem rōnem. qz vel pereret p̄ncipiū
vel pcluderet aliqd cōmuniū pposito. Exempli gratia. si aliqd qrat vtz
dyameter est asymer. Et alius dicat q sic. Et pber p syllogismū diuisi-
uum. qz ois longitudo est symetra vel asymera sed dyameter est longitu-
do tunc nō sequitur ex hoc syllogismo nisi q dyameter est symeter vel asy-
meter. Et hoc est cōmuniū pposito. Si ergo tunc pcedat psequēter z di-
cat dyameter nō est symeter. ergo dyameter est asymer tunc perit p̄in-
cipium. Sic ergo patz qz p viam diuisionis nō p̄ ostendi aliqd ppositum.
de quo dubitat z p psequens diuisio est omnino inutilis ad inueniendum
mediū. Et si ista via est inutilis ad pcludendū definitōez de definito qd
tū maxime videbat posse facere. sequitur etiā q oīes alie vie q p alios mo-
dos diuisionū sumi possent sunt magis inutiles. Sunt etiam plures aliq mo-
di diuisionū qz diuisio gnis inspēs q oēs sunt inutiles

Septimus tractatus

Quō autem reducemus syllogismos in p̄dictas figuras.

Iste est septimus z vltimus tractatus huius p̄mi. In quo phs deter-
minat de reductōe oīm syllogismoz ad modos z figuras. Et hz qnqz ca-
pitula in quozum pmo docet orationes nō syllogisticas reducere ad syllo-
gisticas quando sunt ex terminis rectis. Et diuidit in duas pres in p̄ma
p̄mittit intentū. in scda exequitur ipsum.

Querit Circa p̄mam prem. vtz necesse fuerit determinare de
reductōe syllogismoz Solutio phi q sic. Et ponit
ad hoc duas causas. Prima est. qz alias ista ars de generatiōe syllogismi
q̄tum ad eius substantiam nō esset p̄fecta. qz res nō est p̄fecta nisi quādo
est in suam vltimā formā reducta. Scda causa est qz p reductōnem syllo-
gismoz nos ducimur in maiore cognitiōne eoz qz supius determinata
sunt de generatiōe syllogismoz z inuentiōne medij. prima causa est causa
necessitatis. secunda est causa vtilitatis.

Queritur Circa scdam prem e que vocat orō nō syllogis-
tica. Solutio orō nō syllogistica vocat p̄na
inferēs aliqā p̄clusionē sed nō syllogistice z p oppositum dicit orō syllogis-
tica p̄na q inferit p̄clusionē suā syllogistice in mō z figura.

Reparationes

Queritur Quomodo docet phus orationes non syllogisticas reducere ad syllogisticas. **Solutio** docet h^{ic} dupl^r. p^{ri}mo ex p^{ar}te p^{ro}positio^{nis}. sc^{ilicet}do ex p^{ar}te terminoz.

Queritur Qu^{id} docet hoc ex p^{ar}te p^{ro}positio^{nis}. **Solutio** per quatuor p^{ro}clusiones seu p^{ro}siderat^{iones}. Prima est q^{uod} p^{ro}positio debet resolui z reduci oratio n^{on} syllogistica in duas p^{ro}positio^{nes} q^{ue} in terminos. Et ratio illius est q^{uod} a facili^{oribus} inchoand^{um} est. sed facill^{ius} est aliqd^{am} resolui in maiora q^{uam} minora. cum ergo p^{ro}positio^{nes} sint maiores termini seq^{uitur} q^{uod} or^{atio} n^{on} syllogistica p^{ro}positio debet reduci in p^{ro}positio^{nes} q^{ue} in terminos.

Sec^{unda} est q^{uod} habitis duab^{us} p^{ro}positio^{nis} vidend^{um} est que illaz. sit vni^{uersalis} z que p^{ar}ticularis. q^{uod} in quib^{us} d^{icitur} figuris maiore p^{ar}ticulari nihil seq^{uitur} in quib^{us} d^{icitur} bene seq^{uitur} aliquid. Tercia est. Si in oratio^{ne} p^{ro}positio^{ne} p^{ro}posita n^{on} ponantur due p^{re}miss^{ae} explicite. s^{ed} vna deficit vel vna abundat. Tunc deficiens est addenda z abundans est tollenda. Nam disputantes aliquando ponunt vnam vniuersalem. p^{ro}positio^{ne} m^{inor}em z statim ex illa inferunt p^{ro}clusionem sicut fit in enchiridmate. Aliquando etiam de p^{ar}te p^{re}miss^{arum} ei ponunt explicite. p^{ro}positio^{nes} p^{ri}ncipales alicuius syllogismi. Sed tacent illas per quas tales p^{ro}positio^{nes} p^{ri}ncipales deberent probari. Aliqua^{ndo} etiam assunt aliquas p^{ro}positio^{nes} superflue z vane que nihil faciunt ad p^{ro}positum vel p^{ro}posit^{um} declaratio^{ne}m. Quarta conclusio v^{el} consideratio est q^{uod} oportet considerare an in oratio^{ne} sic disputata sit ali^{quid} quid superfluum vel deficiens tam quo ad syllogismum q^{uam} p^{er} syllogismum quia superfluum est auferendum z omis^{sum} est addendum q^{uod} al^{iter} talis oratio n^{on} potest reduci ad syllogismum.

Queritur Utrum sit facile videre semper an in talibus orationibus n^{on} syllogisticis sit aliquid omis^{sum} vel n^{on}. **Solutio** p^{ri}mo n^{on}. sed in aliq^{uibus} est facile videre z in aliq^{uibus} est difficile.

Queritur In quibus est facile z in quibus est difficile. **Solutio** q^{uod} in illis est facile videre an aliquid sit omis^{sum} in quibus conclusio n^{on} seq^{uitur} de necessitate ex p^{re}missis. Sed in illis est difficile in q^{uibus} conclusio necessario seq^{uitur} ex p^{re}missis. licet n^{on} sequatur syllogistic^{ae}. Et hoc declarat phus per duo exempla. Primus est si sic arguatur. N^{on} substantia interempta omnino interimitur substantia sed p^{ar}tibus substantie interemptis interimitur substantia. ergo p^{ar}tes substantie sunt substantie. ibi emⁱⁿ necessario seq^{uitur} p^{ro}clusio z tamen illa or^{atio} n^{on} est formalit^{er} syllogistica. q^{uod} habet primam p^{ro}positio^{ne}m negatiuam z p^{ro}clusionem affirmatiuam vnde si debeat reduci ad syllogismum oportet sic arguere addendo sibi vniuersalem maiorem que tamen sumitur ex prima p^{ro}positio^{ne}. Omnia illa quibus interemptis interimitur substantia sunt substantie sed p^{ar}tibus substantie interemptis interimitur substantia. ergo p^{ar}tes substantie sunt substantie. Et tunc est bonus syllogismus. Secundum exemplum est si sic arguatur. Si homo est. animal est. z si animal est. substantia est. ergo a p^{ri}mo ad vltimum. si homo est substantia est. conclusio ibi seq^{uitur} necessario z tamen n^{on} est syllogistica. quia p^{ro}positio^{nes} ibi n^{on} sunt dispositae

in modo z figura
ad quo posito pon
n^{on} ergo homo est

Queritur
in ip^{sis} conel
missis sicut fit in

Queritur
ex p^{re}missis. S
n^{on} habet se implus
ta est necessaria sed
quatur necessario ex

Queritur
disputatio n^{on} syllo
gizantur ad tres
p^{ro}positio^{ne}ne. E
tunc talis oratio re
greditur ad secun
Et in tali reductio
nem phus vtrum
p^{ar}tes eadem dispo
z p^{ro}positio^{nes} v^{el}

Queritur
quenter dicatur.
quo d^{icitur} vniat extre

Queritur
qualibet conclu
ram. que illam co
nclusio que sol
ta que tamen co
in vniuersalis ne
imp^{er}ima z tert
quando conclusio
tunc ex ip^a p^{ro}positio
n^{on} d^{icitur} d^{icitur} phus

Queritur
logizant. So
n^{on} vniat p^{ro}positio^{ne}

Primi priorū

re in modo et figura. ut sic debent reducti ad formam syllogismi. Omne illud quo posito ponitur animal est substantia. sed posito homine ponitur animal. ergo homo est substantia.

Queritur Quare tales orationes putantur esse syllogistice. cum tamen non sint. Solutio hoc propterea est quia in ipsis conclusio necessario precluditur et inferitur ex propositionibus premissis sicut fit in syllogismo et propterea fallimur.

Queritur An ne illa sit sufficiens causa quare aliqua oratio debet dici syllogistica quod scilicet conclusio necessario inferitur ex premissis. Solutio philosophi quod non. Et ratio est. quia concludere necessario habet se in plus quam syllogismus. ex eo quia omnis conclusio syllogistica est necessaria sed non e contra. Et ergo non oportet si aliqua conclusio sequatur necessario ex premissis quod ergo sequatur syllogistice ex eis.

Queritur Quod docet philosophus reducere orationes non syllogisticas ad syllogisticas ex parte terminorum. Solutio dicitur quod posita oratio non syllogistica reducta est in duas propositiones reducenda est preuenienter ad tres terminos. quorum unus sit medius et ponatur in vtraque propositione. Et si talis terminus subiiciatur in vna et predicetur in alia. tunc talis oratio reducetur ad primam figuram. Si autem predicetur in vtraque reducetur ad secundam. Et si subiiciatur in vtraque reducetur ad tertiam. Et in tali reductione quantum est ex parte terminorum indifferens est. dicit philosophus utrum propositiones sint vniuersales vel particulares. quod semper est eadem dispositio medij quo ad figuras ex quo figura non plus respicit singulationes utiles quam inutiles.

Queritur Quod est correlatum. quod inferitur ex dictis. Solutio quod in tali reductione non fit syllogismus nisi idem frequenter dicatur. id est si medium non dicatur bis. quia tunc non est aliquid quod vniat extrema adinuicem.

Queritur Utrum in tali reductione indifferenter respiciendum est ad omnes figuras. Solutio philosophi quod non sed circa quolibet conclusionem syllogizandam respiciendum est ad propriam figuram. que illam conclusionem concludit. Et ratio illius est. quia aliqua conclusio que solum concluditur in vna figura sicut vniuersalis affirmatiua que tamen concluditur in prima figura. Aliqua solum in duabus sicut vniuersalis negatiua in prima figura et secunda. et particularis affirmatiua in prima et tertia. Aliqua in omnibus sicut particularis negatiua. et tunc quando conclusio aliqua sic concluditur in pluribus figuris vel omnibus tunc ex ipsa positione medij facile cognoscimus ad quam figuram debeat reducti dicit philosophus.

Queritur Quot sunt impedimenta ex parte terminorum que impediunt quod aliqua oratio non sit syllogistica quam tamen credimus esse syllogisticam. Solutio quod duo. primum impedimentum est si sit dispositio terminorum in propositionibus vniuersalibus et particularibus seu singularibus. quod propter tales

Reparati ones

esse dispositum credimus quandoque syllogismus esse bonum & tamen non est. Et hoc declarat per duo exempla. primum est. Sic arguat. Aristomenes intelligibilis species est sed aristomenes est aristomenes intelligibilis. Aristomenes species est ibi videtur esse bonus syllogismus & tamen non est syllogismus quia neutra premissarum est veritas unde oportet sic dicere in maiore. Omnis aristomenes intelligibilis semper est. sed hoc est falsum. quia aristomenes est corruptibilis & singularis & ergo non potest sibi addi signum veritatis. Secundum exemplum est michalus musicus corrumpet cras sed michalus est michalus musicus ergo michalus corrumpet cras. ibi enim non est syllogismus nisi dicat omnis michalus musicus cras corrumpet. Et hoc dici non potest quia verbum dictum fuit signum veritatis omnis non potest addi termino singulari. Secundum impedimentum est quod termini non tenent eodem modo in premissis & in conclusione sed variantur secundum per se et abstractum. Exempli gratia. quando sic arguit. nulla egressio de necessitate est sanitas. sed omnis homo est eger. ergo nullus homo de necessitate est sanus. non valet syllogismus propter mutationem terminorum secundum abstractum & per se et abstractum. in maiore enim termini tenentur abstractivum & debentur teneri per se et tunc esset bonus syllogismus. sed maior cum illo modo necessario esset falsa. Sed si acciperet de contingenti in per se et abstractum tunc veritas premissarum esset vera. propter ergo quod variatio terminorum penes per se et abstractum est causa erroris sepe in syllogismis. & sicut declaravit hoc prius exemplariter in prima figura. ita etiam declarat in secunda & tertia.

Queritur Ut in ista reductione orationum non syllogisticarum opteat semper querere terminos simplices et incomplexos. Solutio philosophi quod non. & hoc propter duas causas. Prima est quod sepe in syllogismo loco alicuius termini scilicet maioris vel minoris extremi terminus vel medius ponuntur plures termini quibus non est unum nomen simplex incomplexum impositum. Secunda causa est aliquando contingit aliquando falli ex reductione orationis in terminos simplices. Et hoc maxime contingit in demonstrationibus constitutis ex propositionibus immediatis quod in talibus inter subiectum & predicatum non est medius unus nominis. Exempli gratia. si aliquis velit syllogizare quod omnis angulus egerurus habet tres angulos equales duobus rectis & sumat simplex medium. sic arguendo. Omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. sed omnis triangulus egerurus est triangulus. ergo omnis triangulus egerurus habet tres angulos equales duobus rectis est bonus syllogismus. Sed si quis velit probare maiorem illius syllogismi id non poterit sumere terminum simplicem per medium. sed complexum. quia inter subiectum & predicatum maioris non est medius unus nominis. unde oportet sic arguere. Omnis figura habet tria latera tres angulos primitivos habet tres angulos equales duobus rectis. sed omnis triangulus est homo igitur ergo &c.

Ad Ista propter omnes triangulus habet tres angulos equales duobus rectis non est immediata. ergo prius male exemplificat de ea rationem de propositione immediata. Ans. propter quod propter immediata est indemonstrabilis. scilicet illa propositio non est indemonstrabilis. ut per se etiam dicitur. Solutio duplici propter quod immediata. uno ab immediatione cause quod scilicet inter suum subiectum & predicatum non est causa mediata per quam possit demonstrari & sic ista propositio non est.

immediata. Ad
item quod scilicet non est
in sua propria

Inesse autem
In hoc sebo
logismorum ex
in syllogismus

Queritur
mutatam predicatam
recto sed etiam in
mus sicut ex rectis
nes terminorum in
vult sed hoc per
cuius exempli gratia
notamen dicitur
quod variatur et

Ad In omni
propositio

Solutio non oportet
ma. Sed sufficit
quod non omnes predicati
buntur sic de aliquo
Ad In omni
recte est
non potest fieri
recte enunciatum

Contingit
potest esse sub
sumptis non sunt
nominis recti casus
tus est liber et

Queritur

Solutio quod
manet syllogismus in
multis non est
in subiectum v
tunc quo aliquo

Queritur

Primi priorū

immediata. Alio modo propositio dicitur immediata ab immediatione subiecti quia scilicet non est subiectum medium. et sic hec propositio est immediata quia inter subiectum et suam propriam passionem non cadit subiectum medium.

¶ Secundum capitulum.

Inesse autem primum medio et hoc postremo non est sumere velut

In hoc secundo capitulo prius sequebatur determinat de reductione syllogismorum ex terminis obliquis. Et primo docet quod ex obliquis potest fieri syllogismus postea in fine docet tales syllogismos reducere

Queritur Utrum ex obliquis potest fieri syllogismus. Solutio quod sic. Et ratio est. quia contingit maiorem extremitatem predicari de medio et medium de maiore extremitate non solum in recto sed etiam in obliquo. ergo sequitur quod ex obliquis potest fieri syllogismus sicut ex rectis. Ans. probatur. quia tot modis contingit variari predicationes terminorum in syllogismo quot modis contingit designare aliquid alteri inesse sed hoc contingit secundum diuersos casus scilicet secundum rectum et secundum obliquum. Si tunc exempli gratia ad vnam disciplinam spectat determinare de contrariis non tamen dicimus in recto quod contraria sunt vna disciplina. sed in obliquo quod contrariorum est vna disciplina.

¶ In omni syllogismo oportet predicari aliquid de aliquo sed hoc non fit in propositionibus ex obliquis. ergo ex obliquis non potest fieri syllogismus. Solutio non oportet quod in omni syllogismo predicetur aliquid de aliquo in recto. Sed sufficit quod sumatur vel in recto vel in obliquo. Et ratio istius est quia non omnis predicatio dicit hoc esse hoc sed aliqua dicit hoc esse huius vel huius et sic de alijs.

¶ In omni syllogismo requiritur aliquod subiectum sed obliquus non potest esse subiectum. quia non est nomen apud logicum. ergo ex obliquis non potest fieri syllogismus. Solutio licet obliquus non possit esse subiectum enunciationis seu locutionis. potest tamen bene esse subiectum propositionis seu distributionis.

Contra Prius dicitur primo per hermeneiam quod si obliquo addatur est fuit vel erit fit oratio incongrua. ergo obliquus non potest esse subiectum propositionis. Solutio licet ex obliquo et verbo simpliciter sumptis non fiat oratio congrua tamen bene ex ipsis sumptis cum addito aliquo nomen recti casus sicut per cum dicitur cathonis. est oratio incongrua sed cum dicitur cathonis est liber tunc est oratio congrua.

Queritur Quare determinat prius magis de modo syllogisandi ex terminis obliquis quam ex terminis aliorum accidentium. Solutio quia quoniam subiectum vel predicatum variatur penes obliquum tunc non remanet syllogismus in prima sua veritate sed destrahitur aliquo modo a forma syllogismi. sic non est de alijs accidentibus scilicet de genere et numero quia cumque generis fuerit subiectum vel numeri semper potest esse id a quo accipitur verbi egreditur et de quo aliquid enunciat.

Queritur Quod docet prius syllogizare ex obliquis. Solutio docet hoc diuersimode in diuersis figuris.

Reparationes

Quod docet hoc in prima figura. Solo p tres regulas. Prima est q ex maiore de recto z minore de obliquo in modis affirmatiuis p me figure p se q conclusio de obliquo. Exemplū est. vt ois sophia est disciplina sed boni est sophia ergo boni est disciplina.

Secunda regula est q ex maiore de obliquo z minore de recto p se q conclusio de obliquo. Exemplū vt ois qualis p rarij est disciplina. s3 bonū ē quale p rariū q boni est disciplina. z ista regula nō solū tener in modis affirmatiuis p me figure. s3 etiā qn maior est negatiua in ferio. vt nullū asinū videt homo. brunellus est asinus. ergo brunellum nō videt homo.

Tertia regula est q ex abab pmissis de obliq sequit aliqñ cōclusio de obliq aliqñ de recto. qz si subiectū z p dicator sit de obliq tūc seqt conclusio de obliq. vt cuiuscūqz est disciplina illi ē gen⁹. boni ē disciplina. q boni est gen⁹. S3 si subiectū sit de obliq z p dicator de recto tūc seqtur p dco de recto. vt cuiuscūqz ē disciplina illud ē gen⁹ s3 boni est disciplina. q boni ē gen⁹.

Quor regule pnt addi istis extra textū. Solutio q due qvas lent ad syllogisandū ex obliqs in celaret. Prima ē qn maior est vltis negatiua de subiecto obliquo z minor affirmatiua de obliq p dicator tūc seqt conclusio de recto. Exemplū ē. vt nullū hoiem videt asin⁹. oē risibile videt hoiem. q nullū risibile ē asin⁹. Secda est q qn maior ē vltis negatiua de p dicator obliq z minor affirmatiua de obliq subiecto tūc seqtur conclusio de recto. Exemplū vt nullus asinus videt hoiem. oē rudibile videt asinus. ergo nullum rudibile est homo.

Quod docet p hō syllogizare ex obliqs in scda figura. Solo dē q eodē mō syllogizat in scda figura ex obliqs sicut in pma. z de hoc ponit in textu duo exēpla. pma exemplū ē. nulli⁹ mortis ē mor⁹ nec generatōis generatio. s3 voluptas est mōne vlt gñatio. q voluptas nō ē mōne vel generatio. scdm exemplū ē nullus signi ē signū. s3 ois risus est signū. q risus nō est signum z accipit ibi risus s3 in recto.

Quor regule pnt elici ex hoc textu p scda figura. Solo q qrtu or pformiter ad tres regulas p me figure. Prima ē. q ex maiore affirmatiua de recto z minore de subiecto obliq seqt conclusio de subiecto obliq. vt ois asinus ē aīal nulli⁹ hoīs ē aīal. q nullus hoīs est asinus. Secda regula ē. q ex maiore negatiua de subiecto obliq z minore de recto seqt conclusio de subiecto obliq. Exemplū vt nullū hoiem vidz asinus oē rudibile ē asin⁹. q nullū rudibile vidz hō. Tertia regula q ex abab pmissis de subiecto obliq sequit conclusio de recto. vt nullū equū videt asinus. oēm hoiem videt asinus. q null⁹ equus ē hō. Quarta regula q ex abab pmissis de p dicator obliq seqtur conclusio de recto. vt null⁹ asin⁹ est hoīs. oīs equus est hoīs. q nullus equus est asinus.

Quod docet p hō syllogizare ex obliqs in tertia figura. Solutio p vñū exemplū qd est tale deo nō est tps oportunus eo q deus nō pficit in tpe. s3 deo ē estas. q estas nō ē tps oportunus.

Querit Vt p oia eodē mō possit syllogizari ex obliqs in tertia figura sicut in pma z scda. Solo q nō. Et rō est

q in alijs figuris obliqs in modis sequit conclusio de obliq. Cum illi hoīs ē asinus cu

Querit

figuris z modis maius terie fdis negatiuis cu multa negatiua

Quod docet

de obliq casu qn relatiū ponit

Quod docet

de q in tertia resoluē dman p m quēlibdupli ē diuiduū. hoc est pnties.

Quod docet

de q

Reduplicatio

In isto textu dū dicitur in dī

Secdo docet

Quod docet

stet

reduci ad sim

syllogismus re

Querit

Quod docet

de obliq casu

reduci ad sim

Quod docet

de obliq casu

reduci ad sim

Primi priorum

qz in alijs figuris ex puris obliqs seqtur aliqd. sz in tertia figura ex puris obliqs in modis affirmatiuis nihil seqtur. sz in negatiuis ex puris obliqs sequt pclusio de recto. Exemplū vt nō seqtur in darapei. Cuiuslibz hois ē asin⁹. Cuiuslibet hois ē leo. qz leo ē asin⁹. Sz bñ seqt i felapron vt null⁹ hois ē asinus cuiuslibz hois ē leo. qz aliqs leo nō est asinus.

Querit Vt ne possit dari aliq regula general' p oī figura ad syllogisandū ex obliqs. Soko q sic. z ē ista. Qz in oibz figuris z modis affirmatiuis pē syllogisari ex obliqs pterqz in modis affirmatiuis tertia figure in qbz nihil seqt ex puris obliqs. Et silt in oibz modis negatiuis cuiuscūqz figure pē ex obliqs syllogisari illo supposito q premissa negatiua sē de obliquo. z inferat pclusio de recto

Qr Quō pē sciri qn pclo erit de rector z qn de obliq si ābe pmissis sine de obliq. Soko q h pē sciri ex relatiuo posito in maiore. qz si relatiuū ē obliq calius pclo erit de obliq sic. cū dicitur qz ē disciplina illi⁹ ē gen⁹. sz qn relatiuū ponit i rēo tūc pclo etiā erit de rēo. vt cui⁹ ē disciplina h ē gen⁹.

Dr Quō iā docz. p. istos syllos ex terminis obliqs reducere. Soko dr q in reductōe sylloz ex obliqs termini sumēdi sunt fm rectis rudinē resolucōe sz obliqs in suos rectos. sz in pstiturōne calū sylloz su manē fm quēlibz casuz sz gēm dīm vt accm vel nēm. Exēplū de gō. vt duplt ē dimidiū. Exēplū de drio vt illi hoc ē eqle. Exēplū de accō vt illū hoc est pcutiēs. Exēplū de nō. vt homo est aīal.

Dr Quare. p. nō loqit h nec explicat de abltō sicut de alijs casibz Soko qz ar. fuit grec⁹ sz greci nō hnt abltm sz loco ablti vnt gō

¶ Tertium capitulum

Reduplicatiū autē in ppōnē. p. pnam extremitatem In isto tertio capitulo. p. pnt determina. z syllos reduplicatiuis. Et diuiditur in duas ptes. In pma docet syllogismū reduplicatiū pstituiere Soko docet eum reducere z resolui.

Dr Quare. p. docz spēaliter reducere syllogismū reduplicatiū. Soko qz pō sēt aliqs putare q illud extremū in q ponit reduplicatio debet reduci ad simplex z in cōplexū nomē. z q ad remouendū h. p. docz h quō syllogismus reduplicatiuis dī pstitui z quō dī resolui

Queritur Quid est syllogismus reduplicatiū. Soko syllos reduplicatiū dī ē pstituit ex pōibz reduplicatis.

Dr Quid est pō reduplicatiua Soko ē illa in qua enūciat p dicitū de subiecto cū reduplicatōe seu cū signo reduplicatio. Signa reduplicatiua sunt in qz vt h mōi. vt sic. fm q h mōi z sic de alijs.

Qr Quot requirūt ad h q aliq pō dicat reduplicatiua pmo. Soko qtuor Primo em requit subiectū pncipale pōis. 2° p dicitū. 3° signū reduplicatiū. 4° qro reduplicatū Exēplū gā in pōe data. hoc aīal ē sub aīnqu antum aīal. ibi aīal est subiectū. substantia p dicitū. inquantū signū reduplicatiū z aīal positū post hoc signū in qz est reduplicatum.

E uij

Reparationes

Queritur Quotuplex est reduplicatio. **Solutio** duplex
qz qdā est rei fm inherentiā a' r'ius rei ad ipaz
Et talis semp importat causam inherētie p'dicati ad subiectū. sicut cuz
dicitur homo est aīal inquantum hō. Alia est reduplicatio modi inherē
di. vt forres scribit inquantum potest. z de p'ima est h'ci principaliter ad
propositum vt dicit albertus.

Querit Quō definit reduplicatio p'mo mō accepta fm dñm
albertū. **Solutio** dr q' reduplicatio est reiterata enū
ciatio. medij sup extremū xpōnis denotans cām inherētie p'dicati ad sub
iectum vt omne animal est substantia inquantū aīal.

Querit Quō dñt reduplicatio z distributio **Solutio** q' dī
tributio est dispositio subiecti in ordine ad p'dicatū.
S'z cōtra reduplicatio est dispō p'dicati in ordine ad subiectū. z g' etiam
signū distributiū ponit ad subiectū s'z reduplicatio sp ponit ad p'dicatū

Queritur Que est rō illius q' reduplicatio sp dz addi p'di
catō. **Solutio** qz quicqd dr cām inherētie p're
dicat ad subiectū hoc dz addi p'dicato sicut eius determinatio S'z redu
plicatio dr cām inherētie p'dicati ad subiectū. ergo dz addi p'dicato. Ma
ior pz. qz inherētia illa est p'dicati z nō subiecti. qz p'dicatum inheret. non
aīe subiectū. Notandū tamē est q' quīs reduplicatio addat sp p'dicato
tamē p'dicatū nō est id qd reduplicat s'z subiectū qz si p'dicatum redupli
catur p'positio esset falsa.

Ad Reduplicatio p't ad di subiecto. g' male dr q' sp debet addi p'dica
to. Aīis pbat in isto exemplo. corpus inquantū mobile est subie
ctum naturalis phie Et s'it h'ic. ens inquantū ens est subiectū metaphi
sice. **Solutio** signū eeduplicatiū potest accipi duplr. vno mō specificas
tiue. z sic bene p't ad di subiecto z ita accipit in illis exemplis. Alio° redu
plicatiue inq'tū iporat causalitē z nō potest addi subiecto.

Contra Signum reduplicatiū acceptū reduplicatiue potest
addi subiecto. ergo illa solutio est falsa. Aīis pbat
in hoc exemplo. lac inquantū album est visibile. Dñm q' reduplicatō
nem addi subiecto potest intelligi duplr. vno modo tanq' illi q' redupli
catur. z v'z est q' addit subiecto. Alio mō tanq' determinatio determinā
nabili. z sic nō potest addi subiecto sed solum p'dicato. vt dictum fuit Et
g' solet dici q' aliud est terminū reduplicari z reduplicatōez poni ad ipm.

Queritur Quor modis potest ex reduplicatiuis syllogis
ri. **Solutio** p'hs ponit duos modos in textu
Primus modus est q' sumendo maiorem extremitatem cum reduplica
tione medij potest inferri conclusio reduplicatiua in p'ima figura. Exem
plum est. vt omne bonum. est disciplina inquantum bonum. sed iusticia est
bonum. ergo iusticia est disciplina inquantum bonum. ibi em reduplica
tio medij scz inquantum bonum ponitur ad maiorem extremitatem. z ex
go sequitur puenienter illa p'clusio reduplicatiua.

Querit

ratio illius est. q
duplicari vt di
notē ad mediū
sa qz reduplica
nuz inq'tū bon
lis qz reduplic
p'dicati minoris
est intelligibilis
ponit ad huc tri
S'z solus mod
tionē minoris q
tura. vt pz sic a
bonū est studio

Querit

dueritatis est.
bis ens simpli
quam cū redup
gentē ad prem
F Querit. vi
laris p'me figur
nari cū redupli
tu modis vnu
Querit

Querit

ratio illius est
duplicatiue
tione minoris
runda figura

Querit

vt bene sequi
q'tum bonū.
F Querit. q
ne medij. g
ad maiorem e
est p'dicatum
locutio falsa. A
est in maiore
tur oppositum
F Querit. c
q' cum redupli

Primi personarum

Queritur An illa reduplicatio mediij posita in maiore non detestatur ratio illius est. qz mediij in minore est predicatum s3 pdicatu nō potest reduplicari vt dictum fuit. vñ dicit phs. qz si reduplicatio reponeret in maiore ad mediij talis propositio esset falsa et intelligibilis esset pmo falsas qz reduplicatio h3 vim signi vniuersalis. vñ si sic diceret iusticia est bonus inq3 tñ bonus. sensus esset iusticia est oē bonū. esset etiā scdo intelligibilis qz reduplicatio dicit cōm inherentie. si ergo poneret ad medium a prepdicatu minoris tñ feceret qz mediij esset causa inherentie supius. s3 hoc est intelligibile qz sc3 aliquid sit causa sumptus Et illius pmi modi phs. ponit adhuc tria exempla in textu.

¶ Scdus modus est qz sumēdo maiorem extremitatem cum reduplicacione minoris extremitatis pē syllogisari conclusio reduplicativa in prima figura. vt pē sic arguendo. omne studiosum est disciplinatu inq3 tñ bonus bonū est studiosum. ergo bonū est disciplinatu inq3 tñ bonum

Queritur An sit idem modus syllogisandi aliquā conclusiōe simpliciter et cū reduplicacione Solo phs qz non. Et ratio queritis est. qz ad syllogisandū aliquā conclusiōem simpliciter ponit p medio ens simpliciter sine aliqua additiōe. S3 ad syllogisandū cōclusiōe aliquā quam cū reduplicacione accipiendum est medium cū reduplicatiōe restitūte ad ptem subiectiuam ad ptem in modo rēis.

¶ Queritur. vtrū potest etiā syllogisari ex reduplicatis in modis particularibus pme figure Solutio phs qz sic. Et debet terminari eodem modo ordinari cū reduplicatiōe vel sine reduplicatiōe in modis particularibus sicut in modis vniuersalibus

Queritur Vtrū etiam possit syllogisari ex reduplicatis in secundadaet tertia figuris Solo qz sic s3 dñter a pma. Et ratio illius est qz in pma figura pē syllogisari duobz modis. s3 pmo cum reduplicacione mediij sup maiorem extremitatem. Et secundo cū reduplicatiōe minoris extremitatis sup mediij sicut iam ostensum fuit. Sed in secundada figura et in tertia pē solum syllogisari vno modo

Queritur Quo potest syllogisari in secūda figura So^o cū reduplicacione minoris extremitatis tñ Exēplū vt bene seqtur. Nullū malum est eligendum omne bonū est eligendum inq3 tñ bonū. ergo nullū bonū est malum inq3 tñ bonū.

¶ Queritur. quare in secūda figura non potest syllogisari cū reduplicatiōe mediij. So^o qz si sic tunc vel illa reduplicatiōe poneret ad mediij vel ad maiorem extremitatem. non pē dici pmi qz medium in secūda figura est pdicatum et ergo reduplicatiōe sibi addita faceret ipm stare vlt et esset locutiō falsa Ad pē etiam dici scdm qz etiam esset pmo falsa Sicut si sic diceret in maiore. nullū malū inq3 tñ eligendū est eligendum ibi em significatur oppositum esse causa oppositi.

¶ Queritur. quo potest syllogisari ex reduplicatis in tertia figura So^o qz cum reduplicatiōe mediij tñ. Exēplum. vt omne eligendū est bonū

Reparationes

num inq̃tum eligendum. Omne eligendū est expediens. ergo aliquod expe
diens est bonum inq̃tum eligendum

Querit Quare in tertia figura non potest syllogisari cum red
duplicatione minoris extremitatis. Solo q̃ ratio ē
ista. qz vel reduplicatio p̃tineret ad maiorem extremitatē in maiore p̃pōne
vel ad mediū. sed nullum illorū potest dici qz vtroqz modo erit p̃positio
falsa sicut facilius patet formādo exempla.

Primo docet p̃hs tam reducere et resoluerē syllogismū reduplica
tūm. Solo docet hoc p̃ aliqua documenta. verū est tamē q̃
documenta illa non solum valent p̃o syllo reduplicatiuo sed p̃ faciliore re
ductione oim syllogismorum occultorū in manifestos.

Primum documentū est q̃ in resolutione z reductione syllogismorū opor
tet aliqui accipere p̃ vno termino minus noto alii terminū magis notum.
et q̃nqz vnā orationē p̃ alia dūmodo tñ idem fiant. Et loco orationis de
bet semp sumi simplex nomē dūmodo potest inueniri. Si veronō inueni
simplex nomen tunc sumenda est oratio p̃o termino in syllogismo.

Secūm documentū est q̃ loco termini sumptū cū reduplicatio ne nunq̃
debet sumi terminus sine reduplicatiōe. s̃z debet reduplicatio manere cū
termino cui additur. Et ratio est qz multū refert capere aliqd cum redup
licatione z sine ea sicut multum refert dicere voluptas est bonū inq̃tum
bonū et dicere voluptas est bonum.

Tertium documentū est q̃ multum refert in resolutione syllogismorum
An p̃pōes sint vles vel p̃cūlares. Et hoc p̃bat p̃hs duabz rōibz. Prima
est qz p̃pō p̃cūlaris p̃t esse vera vñ existente falsa. Sicut exēpli gratia ista
est vera aliqd albu est pulchrum. Et ista falsa oē album est pulchrū. quia
non omni albo fortasse inest pulchrum. Sed a ratio est quia ex p̃cūlari
maiore z vniuersali minore non potest fieri syllogismus in prima figura.
Sed si ambe p̃missae sint vniuersales tñc fit bene syllogismus. ergo multū
refert an p̃positiones sint vniuersales vel p̃cūlares.

Quartum documentū est q̃ nō ē inōdūmēs q̃ in resolutione p̃pōnuz
in terminos aliqui termini accipiant in abstracto q̃ erant positi in p̃creto. et
q̃ accipiant in recto q̃ erant positi in obliquo. Et ratio illius est. qz qñ syl
logisamus in p̃cretis vel in obliquis tñc nō intendimus loqui de illis ter
minis quos ponimus sed de hīs qui per illos intelligunt. A simili sicut ge
omiter describit lineā z dicit eā esse pedale z rectā z lineā latitudie z tamē
nō est talis nec recta forte nec pedalis z tñc i demōstrādo vñc tali lineā qz
nō dem̃strat de ea s̃z de illa que p̃ illā intelligit. vñ exēpla ponimus nō vt ita
sint s̃z vt sentiat ad discētes. z ita solet auctoritas ista allegari ex h̃ textu

Quintū documentū est. q̃ qñ p̃misit alicuius syllogismi p̃syllogisant
et p̃bant p̃ aliquem alium syllogismū tunc nō oportet q̃ oēs illi syllogis
mi reducant ad eandē figurā. s̃z vnus ad vnā figurā z alius aliqui ad aliā
am figuram.

Sextum documentū est q̃ ex p̃clusionione manifeste p̃ōe
videri in qua figura sit syllogismus. qz non oīs p̃clusio in qualibet figura
potest p̃cludi sed solum in illa f̃m quā eius p̃misitē dispōsit sunt. Et istud

potest etiam vi
Septimū de
intermetem de
re sed tñc vñc
ratio istius est
est ablatā qz i
si aliquis velit
fuit ostēdere q̃
tum est potius
Quartū doc
reducuntur ad
p̃p̃cūli. Et illu
mo ex tñc sumptū

Querit
tōclusio p̃ncipa
Sicut si aliqui
non est eadem d
supina et de p̃o
p̃p̃cūli et tñc vi
disciplina. quo cō
eandē potesta
mū contrariorū n
restatis tunc hab
per illū syllogi
p̃p̃cūli sed non
omniū contrari
esse ostēduntur

Querit
gitat etiam p̃
sed syllogisat
tōclusio p̃ncipa
h̃ p̃p̃cūli q̃ n
reduci ad aliqu
Querit
logismo ex tran
nem q̃ sicut est
necesse rem su
oportet in syllo
dne etā si nō p
p̃p̃cūli p̃p̃cūli

Primi priorum

potest etiam videri ex dispositione medij. ut prius patuit.

¶ Septimū documentum est. q. ad resolvendum syllogismum offensivū interincentem definitōem alicuius non oportet totam diffinitionem ponere sed etiam unū terminū q. illo interempto tota definitio est interempta. Et ratio istius est q. aliquis syllogisans minus perturbat quādo longitudo est ablata q. si tota definitio pro termino poneretur. Exemplū ut si aliquis velit interincentem istā definitiōem. Aqua est potus humidus sufficit ostendere q. aqua non sit potus. sic syllogisando. nullus simplex elementum est potus sed aqua est simplex elementum. ergo non est potus.

¶ Octavū documentum est q. syllogismi ex hypothese inq. tum h. m. o. nō reducuntur ad aliquas trium figurarum hoc est ex ea pre qua sunt ex hypothesis. Et istud declarat philosophus dupliciter. Primo in syllogismo ex transumpto. Secundo in syllogismo ad impossibile.

Queritur Quō probat primo in syllogismo ex transumpto. **Solutio.** q. in syllogismo ex transumpto non sequitur conclusio principalis virtute syllogismi sed virtute concessionis respondentis. Sicut si aliquis vellet probare istam conclusionem. q. oim contrariorum non est eadem disciplina. Et querat ab alio. an ne idem iudicium sit de disciplina et de potestate. Et improbato q. oim contrariorum non est eadem potestas etiam velit habere probatum q. omnium contrariorum nō est eadem disciplina. quo cōcesso Arguitur sic. Sanarium et egrotarium nō sunt eiusdem potestatis sed sanarium et egrotarium sunt contraria ergo oim contrariorum non est eadem potestas. Maior patet. q. si essent eiusdem potestatis tunc haberent etiam eādem actionem quod tamē falsum est. nam per illum syllogismum est ostensum q. oim contrariorum non est eadem potestas sed non est adhuc syllogistice ostensum principale propositum sed q. omnium contrariorum non est eadem disciplina quibus necesse sequat ipius esse ostensum ex suppone et concessione prius facta.

Queritur Quō probat hoc prius secundo in syllogismo ad impossibile. **Solutio.** q. syllogismus ad impossibile nō syllogizat etiam principale propositum seu conclusionem principaliter intentam. sed syllogizat aliquid impossibile ex cuius interemptiōe postea cōcluditur conclusio principaliter intentata. Sic ergo prius in his duobus speciebus syllogismi ex hypothesis q. nullus syllogismus ex hypothesis ex ea pre q. est ex hypothesis potest reduci ad aliquam trium figurarum.

Queritur Quō differt syllogismus ad impossibile a syllogismo ex transumpto. **Solutio.** q. in syllogismo ex transumpto oportet respondentem concedere istam suppositionem q. sicut est in uno ita est in alio. et ita syllogismus ex transumpto non habet necessitatem suam ex pre rei. sed ex concessione respondentis. Sed hoc non oportet in syllogismo ad impossibile. q. ibi oportet respondentem de necessitate concedere etiam si nō precōfiteatur. et hoc propter irrefragabilem veritatem primi principalis cui prius innititur alius syllogismus ad impossibile.

Reparationes

Capitulum quartum

Quaecumque autem in pluribus figuris concluduntur propositiones si in altera
In hoc capitulo philosophus prius docet reductionem trium figurarum ad semitices

Ad Superius docuit philosophus reducere figuras ad inuicem. Et superius facit hoc hic. Anterior prius quod docuit superius modos omnium figurarum reducere ad quatuor modos prime figure. Solo licet philosophus docuerit superius reducere secundam et tertiam figuras ad primam tamen contra non docuit quomodo prima debet reduci ad secundam et secundam in tertiam sicut facit hic

Quare philosophus non docuit hoc etiam prius. Solo quod ibi docuit reductionem figurarum per quam syllogismi imperfecti perficiuntur. Sed hic docet reductionem per quam non perficiuntur syllogismi sed ostendit quod eadem conclusio potest concludi in pluribus figuris

Quotuplex est reductio figurarum. Secundo alteri quod triplex. Prima est qua reducitur aliqua figura ut figura reducta perficitur per figuram ad quam reducitur. et sic secunda et tertia figura reducitur ad primam. Secunda est qua reducitur aliqua figura. ut illa in quam reducitur sic mediis reducendi ad ultimum perfectiorem et sic modi particulares prime figure reducuntur ad modos ultime figure. Tertia est reductio qua reducitur una figura in aliam ut apud pareat quomodo eadem conclusio potest concludi in pluribus figuris. Et illo ultimo modo loquitur philosophus hic de reductione.

Queritur Utrum quilibet modus alicuius figure potest induci illa reductione reduci ad aliam figuram. Solo philosophus quod non sed quicunque eadem conclusio concluditur in diuersis figuris tunc potest modus unus figure reduci ad modum alterius figure. alias non. Et ergo barbara non potest reduci in aliquam aliam figuram quod conclusio vniuersalis affirmatiua non concluditur in alia figura quam in prima. Sicut darium non potest reduci ad secundam figuram quod in secunda figura non concluditur nisi negativae

Queritur Quomodo docet philosophus reducere primam figuram ad secundam. Secundo dicit quod duo modi negatiui prime figure scilicet celarent et ferio possunt reduci ad secundam figuram. Celarent scilicet ad Lesare per conversionem maioris simpliciter. Et ferio ad festino per conversionem maioris simpliciter. Exempla prius facilliter praticari ex prius habitis.

Quare non docet philosophus reducere modos affirmatiuos prime figure ad secundam scilicet barbara et darium. Solutio ratio illius iam dicta est quod scilicet in secunda figura non concluditur affirmatiue sed solum negativae.

Queritur quomodo docet contra reducere modos secunde figure ad primam. Solo dicit quod duo modi ultime figure scilicet Lesare et Camestres reducuntur ad celarent. Lesare quod est per conversionem maioris simpliciter et Camestres per conversionem minoris et conclusionis simpliciter et per transpositionem premissarum. Festino vero reducitur ad ferio per conversionem maioris simpliciter. Sed baroco non potest ad aliquem modorum prime figure ostendere reduci. Et eorum istud superius circa secundam figuram patuit

Quod docet oes modos. Et ratio est quod in re figure scilicet barbara

Quod docet darium reducitur etiam in minorem

Propter uersionem. Secundo quod necesse est quod figure ueniunt. Sed prima uisus est quod ueniunt eum re

Quod docet modi tertii. baroco non potest ostendi in darapiti re. tenet per uersionem in no et conclusionis simpliciter.

Queritur

ad tenon per uersionem. camestres non docentur in eadem modum scilicet nisi maior uertatur non potest ut prius

Quod docet figura non autem modum maritue scilicet solum simpliciter et minoris premissarum simpliciter.

Quod propter figure hanc le drio non inducitur et si in

Differt autem in hoc quod in dictione syllogismi ex affirmatiua de premissis modum syllogismi

Primi priorū

Qr Quō docet phs reducere pma figurā ad tertiā. So^o dē q^o nō oēs modi pme figure pnt reduci ad tertiā s; solū modi picularis res. Et rō ē. qz in tertia figura nō pcludit nisi picularis. 2 s; vles modi pme figure. scz barbara 2 celarēt nō pnt ad tertiā figurā reduci

Dr Quō reducunt tūc modi picularis pme figure ad tertiā. So^o darij reducitur ad datū p puerionē minoris simplr. Et ferio ad ferison etiam minore pueria simpliciter.

Dr Propter qd in ista reductōe pma figura reducitur ad scdā p cōp uersionē maioris. S; pma figura ad tertiā p puerionē minoris So^o qz necesse ē q figure reducantur ad seminec p puerionē illi^o pōnis in q pueniūt. S; pma figura puenit cū scdā i maiore pōe. qz maior i veracq ē vls s; puenit cū tertia in minore. qz i veracq o; minore ē affirmatiāz. Et

Dr Quō ecōtra reducunt modi tertie figure ad pma. So^o oēs modi tertie figure pnt reduci ad pma. Depro qnto. s. bocardo. qz bocardo nō pnt oñ suae p puerionē reduci vt pū circa tertiā figurā dicitur fuit. vñ darapti reducitur ad darij p puerionē minoris p accns. f. lapton ad ferio p puerionē minoris p accns. Dīlāmis ad darij p puerionē maioris 2 pclusionis simplr 2 p trāspōem pmissaz. Datū ad darij p puerionē minoris simplr. Et ferison ad ferio minore pueria simplr.

Querit Quō docet phs reducere scdā figurā ad tertiā. Solo solū q ad vñū modū scz festino ille cū reducitur ad ferison p puerionē vtriusq; pmissaz simplr. Modos vles scz celare 2 camestres nō docet reducere ad tertiā figurā. qz i illa nō pcludit vtriquarum etiā modū scz baroco nō docet reducere. qz pmissa ei^o nō pnt pueri nisi maior puerat p accidens. 2 tunc argueret ex puris picularib; qd fieri nō potest vt prius paruit.

Dr Quō ecōtra modi tertie figure reducunt ad scdā. So^o soluz felapto 2 ferison modi negatiui tertie figure pnt reducti ad scdā figurā nō at modi affirmatiui. Et rō est. qz in scdā figura nō pcludit affirmatiue s; solū negatiue. vñ felapton reducitur ad festino p puerionē maioris simplr 2 minoris p accns. Et ferison etiā ad festino p puerionē vtriusq; pmissaz simplr. bocardo at nō pnt reduci p cāz sup^o dictā de baroco

Qr Propter qd scdā figura reducitur ad tertiā 2 ecōtra 3^a ad scdā p puerionē vtriusq; pmissaz. So^o rō isti^o ē qz mediū in scdā 2 3^a figur; h; se pmo i pmissis qz in scdā figura ē bis pdicatū. 2 i 3^a est bis subiectū 2 s; h; vna d; ad aliā reduci necesse ē veracq; pmissaz pueri

¶ Quintum capitulum.

Differt at in pstruēdo opinari aut idē aut diuersuz scire

In hoc qnto 2 vltio capitulo hui^o tractat^o 2 libu. p. determinat de reductōe syllog. ex terminis infinitis. Et diuidit in tres pres. In pma ppat affirmatiuā de pdicato infinito ad negatiuā de pdicato finito. In 2ª docet dūteq; modū syllogisandi tales pōes. Et 3ª ponit qdā regulas pñaz.

Reparationes

Q Circa pma pte. vtz. ppo affirmatia de pdicato ifinito 2 negatio de pdicato finito sunt vnuz idē. So^o phi q nō vñ nō ē idē dicere h ē nō albū 2 h nō ē albū. Et h pbat. p. tribz rōibz. Prima ē qz pdictoria ista^o scz h ē albū ē ista h nō ē albū. 2 nō ista h ē nō albū. g ille pponēs nō stz idem. Anis. pbat. qz sic se hnt in modalibz possibile ē ābulare 2 possibile ē nō ābulare 2 scit bonū 2 scit nō bonū. ita etiā se hnt iste. h ē albū 2 h ē nō albū. sz ista^o q ē possibile ē ābulare pdictoria nō ē ista possibile est non ābulare neqz ista^o scit bonū. pdictoria ē ista scit nō bonū qz tales ppoēs pnt ēē sil p. qz possibile ē eundē ābulare 2 nō ābulare. scire bonū 2 scire nō bonū. g etiā a sil se qz ista^o q ē h ē albū. pdictoria nō ē h ē nō albū. sz ista h nō ē albū. Scda rō ē. qz affirmatia de pdicato ifinito aliqd ponit. sz negatia de pdicato finito nihil ponit. g nō stz idē. Anis. pbat. qz cū dī ē nō ēgle ibi aliqd subiacer 2 h ē ineqle. Sz qn dī nō ē ēgle ibi nihil subiacer qz negatio totū tollit qd posuit affirmatio. vñ de oi ente 2 nō ente ē vñ dicere q ē ēgle vñ nō ē ēgle. sz nō ē vñ dicere de oi ente 2 nō ente q ē ēgle vñ ēgle seu nō ēgle qz ens qd nō ē qd ē ens 2 tñ nec ē ēgle nec ēgle. Tertia rō ē qz ad affirmatiaz de pdicato ifinito aliqd seqt qd nō seqt ad negatiaz de pdicato finito. g nō stz idē. Anis. pbat. qz ad istā ē lignū nō albū. seqt g ē lignū sz illa nō seqt ad istā nō ē lignū albū. p. g q ista ē nō albū nō ē negatio pdictorie opposita isti ē albū sz ista ē sibi pdictorie opposita nō ē albū

R Tūc q est pdictoria ista^o nō est albū. Solutio illa est affirmatiua 2 pdictoria sua est ista nō est nō albū.

Q Querit Quō docz. p. pñas istaz ppoñū de pdicato finitior ifinito ad inuicē. So^o pmo ponit qtuor ppoēs qz ordinari i modis figure qd rāgu latz 2 postea ponit pñas. Prima ppo ē affirmatia de pdicato finito 2 sz gnat p hāc lram A. Scda ē negatia de pdicato finitior signat p hāc lraz b. Tertia ē affirmatia de pdicato ifinito 2 sciat p lram C. 2 ponit sub b. Quarta ē negatia de pdicato ifinito 2 sciat p hāc lram d 2 ponit sub A.

Q Quō hnt se iste qtuor ppoēs ad seivicē. So^o sic se hnt qz de qli ber enevl nō ente pñicat pma vñ 2^a 2 etz 3^a vñ qrea. 2 rō illi qz pmoz 2ª pdictorē silr 3^a 2 qrea sz d qlibz affirmat^o vñ negat^o de nullo pō sil

Q Quot pñas ponit pñs istaz ppoū. So^o q duas. pma ē q ad affirmatiuā de pdicato ifinito seqt negatiua de pdicato finitior vñ seqtur h ē nō albū g nō ē albū qz ipossibile ē aliqd ēē sil albū 2 nō albū

R Nō seqt in reno sz nō pisces. g in reno nō sz pisces g ista pma regula ē falsa. So^o q ibi nō arguit a ppoē de pdicato ifinito sic de regula sz de subiecto ifinito q nō pisces nō ē ibi pdicatu sed subiectū.

Q Querit Vtz etiā valeat pñā ecōtra a negatiua de pdicato finito ad affirmatiuā de pdicato ifinito. So^o q nō qz nō seqt nō ē lignū albū. g ē lignū nō albū. Et rō illi^o ē. qz de lapide ē vñ dicere. nō ē lignū albū 2 tñ nō ē vñ dicere q ē lignū nō albū qz nō ē lignū. Scda pñā ē q ad affirmatiaz de pdicato finito seqt negatia de pdicato ifinito vñ bñ seqt h ē albū g nō ē nō albū. Et q bñ seqt ibi p. qz oppositū pñes nō pñ stare cū ante.

Q Querit Vtz valeat etiā pñā ecōtra a negatiua de pdicato ifinito ad

affirmatiua de pdicato
g gnum albū. qz
nō est verum dicere
Q Quō se hnt
de pdicato
ifinito So^o phi
na de pdicato ifini
opponunt pdictoria
de pdicato ifinito
ponunt. Et totū
ordinari pformiter
Affirmatiu
A
Est bonū
Cōsequunt se
D
Nō est nō
Negatiua de

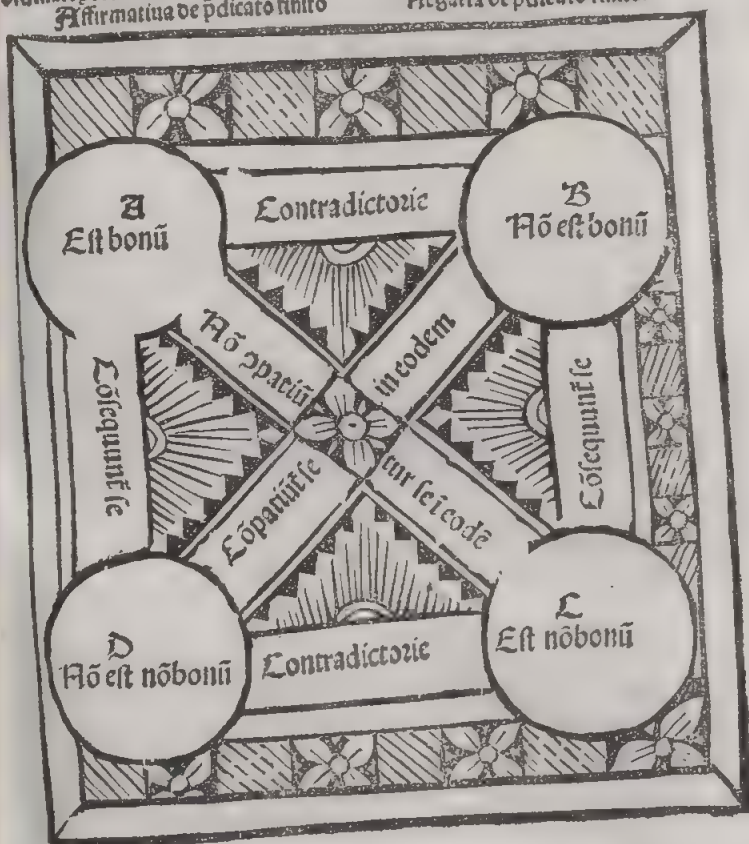
Primi priorum

affirmatiua de p̄dicato finito. So° q̄ nō q̄ nō seq̄t. H nō ē lignū nō albu
 ē lignum albu. q̄ de lapide est ver. dicere q̄ nō est lignū non albu. sed in
 nō est verum dicere q̄ est lignum albu.

Q Quō se hñt ad se inuicē affirmatiua de p̄dicato finito z affirmatiua
 de p̄dicato infinito. z negatiua de p̄dicato finito z negatiua de p̄dica
 to infinito So° pbi q̄ pme due. s. affirmatiua de p̄dicato finito z affirmatiua
 ua de p̄dicato infinito nō p̄pariunt se nec possint eidē sumi l̄ incē. q̄ qdāmō
 opponunt p̄dictorie. Sz alie due scz negatiua de p̄dicato finito z negatiua
 de p̄dicato infinito aliqñ p̄pariunt se z pñt qñqz eidē incē q̄ ille due nō op̄
 ponunt. Et totū istud qd̄ iā dictū ē p̄oculariter in sequenti figura q̄ d̄ sic
 ordinari p̄formiter ad textum aristotelis.

Affirmatiua de p̄dicato finito

Negatiua de p̄dicato finito.

Negatiua de p̄dicato infinito

Affirmatiua de p̄dicato infinito

Reparationes

Queritur Quō hūc se pōnes de p̄dicatis p̄uatis ad p̄positōnes de p̄dicatis finitis. Solutio eodem mō sicut pōnes de p̄dicatis infinitis. vnde sumunt de eis due p̄ne. p̄ma est q̄ ad affirmatiuā de p̄dicato p̄uato seq̄tur negatiua de p̄dicato finito vt bene seq̄tur. hoc est inaequale ergo nō est equale. sed nō valet cōtra q̄a nō seq̄tur hoc nō est equale. ergo est inaequale. q̄ de nō ente est v̄p. dicere q̄ nō est equale z tamē nō est v̄p. dicere q̄ sit inaequale. Sc̄da p̄sequen tia est ad affirmatiuā de p̄dicato finito seq̄tur negatiua de p̄dicato p̄uati uo. vt bene seq̄tur. hoc est equale. ergo nō est inaequale. Sed nō valet cō tra. q̄ nō seq̄tur. hoc nō est inaequale. ergo est equale. q̄ de nō ente est verus dicere q̄ nō est inaequale. z tū nō est equale. Vñ posset hic eodē mō ordina ri figura sicut statim ordinata fuit de p̄dicatis finitis z infinitis.

Querit Quō p̄par p̄hs p̄pōes de p̄dicatis finitis z infinitis ad inuicem in ordine ad eaz subiectū sumptū cū signo vñ Solutio ē q̄ vna p̄r esse vera alia existente falsa z hoc siue subiecta sus mant in plurali numero siue in singulari. Exempli gr̄a vt iste negatiue de p̄dicato infinito nō oīa aīalia sunt alba z nō oīe aīal est albū sunt vere in materia p̄tinenti. vbi iste affirmatiue de p̄dicato infinito. Oīa aīalia sūt nō alba z oīe aīal est nō albū sunt false. Et ergo inferri p̄hus q̄ q̄ differe runt sic in veritate z falsitate etiam seq̄tur q̄ differant inter se. Et sic patz iterū quod sup̄ius p̄batum fuit seq̄ q̄ affirmatiua de p̄dicato infinito z ne gatiua de p̄dicato finito non sunt idem sicut quidā tū erronee asserēbāt.

Querit Circa sc̄dam prem capituli v̄p eodē modo possit syl logisari ex terminis infinitis sicut ex finitis. Solutio q̄ sic. q̄ in eisdem modis z figuris in quibus sic syllogisamus ex terminis finitis potest etiam fieri syllogismus ex terminis infinitis dūmodo seruet eadem dispositio p̄missaz in qualitate z quantitate.

Ar Omnis p̄pō syllogistica debet aliquid de aliquo affirmare vel ne gare. sed p̄pō de p̄dicato infinito nō affirmat vel negat aliqd de aliquo. ergo videt q̄ ex terminis infinitis nō p̄r fieri syllogismus. minor p̄ bat. q̄ p̄dicatū infinitū nihil ponit. Solutio l̄z p̄dicatum infinitum de virtute sermonis nihil ponat s̄m rem. tamē ip̄m est aliqd infinitum. Et ergo talis p̄positio affirmat vel negat aliquid de aliquo seq̄ p̄dicatum de subiecto.

Queritur An affirmatiua de p̄dicato infinito possit eodem modo syllogisari sicut negatiua de p̄dicato fini to. Solutio p̄hi q̄ nō. Et ratio illius est. q̄ p̄positōnes que nō idēz significant nō possunt eodem modo syllogisari. s̄z p̄positio affirmatiua de p̄dicato infinito z negatiua de p̄dicato finito nō idem significant sicut p̄ri us ostensum est. ergo etiam nō possunt eodem modo syllogisari. vñ affir matiua de p̄dicato infinito ex quo est affirmatiua syllogisatur in modis af firmatiuis. sed negatiua de p̄dicato finito in modis negatiuis.

Querit

hī. Solutio p̄his z nō econ tra. nō econ tra. vt d̄ no istius regu q̄ oppositum le. ergo ad opp q̄ oppositum quicquid rep

Secūda

Et rō regule

oppositum an

emplantes q̄

homo z rāmen

Tertia reg

est q̄ oppositu

antecedenti z

Quarta reg

ratio illius est

patet antece

sequens oppos

Ar

gula

est aīal iā sup

positū z s̄t sic

quens ita ad o

ruptas. q̄

si p̄ fundam

positū. Et rō

q̄ v̄tios eq̄

suū oppos

positōn in

Ar

den

illa sc̄da reg

inquantū ill

quarta nō re

Et tū de p̄

Primi priorū

Queritur Circa terciā pte capituli Quorū sunt regule pñay
 quas ponit hic phus in fine istius tractatus z liq
 bri. Solutio q̄ quatuor. Prima regula est Q̄ sicut ad añs sequit̄
 pñs z nō econtra. ita ad oppositum p̄sequentis sequitur oppositum añtis z
 nō econtra. vt bñ sequitur si hō est aial est. ergo si aial nō est hō nō est. Et ras
 tio istius regule est. q̄ opz q̄ ad oppositum pñtis sequat̄ oppositū añtis vel
 q̄ oppositum añtis possit stare cum opposito pñtis. sed scdm est impossibī
 le. ergo ad oppositum p̄sequentis sequitur oppositū añtis. Vnoq̄ pbat̄
 q̄ oppositum p̄sequentis repugnat pñti. z ergo etia repugnat añti quia
 quicquid repugnat p̄sequenti etiam repugnat antecedenti.

¶ Secūda regula est q̄ ad oppositum añtis nō sequitur oppositum pñtis.
 Et rō regule est q̄ oppositum añtis potest stare cum p̄sequente. ergo ad
 oppositum antecedentis nō sequitur necessario oppositū pñtis. Añs parz ex
 emplanter. q̄ nō sequitur hoc est nō homo. ergo est nō aial. q̄ alius est non
 homo z tamen nō est nō animal.

¶ Tercia regula est q̄ oppositum pñtis nō p̄t stare cū añte. Et rō illius
 est. q̄ oppositum pñtis repugnat pñti. vt dictū fuit. ergo etiam repugnat
 antecedenti z per p̄sequens nō potest stare cum eo.

¶ Quarta regula est q̄ oppositum añtis potest stare cum cōsequēte. Et
 ratio illius est q̄ p̄sequens nō p̄uertit cum añte. z q̄ p̄uenit alicui cui non
 p̄uenit antecedens z sic in illo saluat̄ p̄sequens sine antecedente z per cōs
 sequens oppositū añtis stabit cum pñte sed nō econtra.

Ad Videt̄ q̄ ad oppositū añtis possit seq̄ oppositū pñtis. q̄ scd̄a res
 gula est falsa. Añs pbat̄ q̄ ad istud añs est hō sequitur istud pñs
 est aial. iā supponam̄ sicut dixerūt antiq̄ q̄ eadē sit negatio pñtis z sui op̄s
 positi z sū sit vna negatio añtis z sui oppositi tunc sicut ad añs sequitur p̄se
 quens ita ad oppositū añtis sequitur oppositū pñtis sicut deducit phs in tes
 tū p̄lras. Solo illa sup̄pō antiquoz est falsa qua ipi supponebāt quā
 si p̄ fundamēto q̄ eadē eēt negatio pñtis z sui oppositi z sū añtis z sui op
 positi Et rō est q̄ due p̄pōes p̄dictione opposite nō p̄nt habere vnā p̄pōez
 q̄ vtriq̄ equaliter p̄traduat̄. Et q̄ si neget pñs z suū oppositū vel añs et
 suum oppositum nō est vna negatio sed plures quāz quelibet p̄traduat̄ p̄
 positiōnē in qualitate sibi opposite.

Ad Bene sequitur. si hō est risibile est. q̄ si nō hō est nō risibile est. q̄ vñ
 detur q̄ ad oppositū añtis possit bñ seq̄ oppositū pñtis. z p̄ pñs
 illa scd̄a regula est falsa. Solutio q̄ licz ibi sequat̄ hoc est grā materie
 inquantū illi termini adinuicē p̄uertunt̄. Et q̄ solet dici q̄ scd̄a regula et
 quarta nō tenent in terminis p̄uertibilibz sed p̄ma z tertia tenent in oibz
 Et cū de p̄mo libro p̄p̄ regatiue sit dictum.

Reparationes

In quantis ergo figuris et per quales et quot propositiones et quando et quomodo sit syllogismus. Amplius autem ad que perspicuum est instruendi et destruendi et quomodo.

Quarta initium secundi libri pri

orum Aristotelis.

Queritur Primo de quo determinat in hoc libro. Solutio de potestatibus syllogismorum et de quibusdam defectibus incidentibus circa eas.

Queritur Que est ratio ordinis istius libri ad precedentem. Solutio. quia in primo libro determinatum est de syllogismo simpliciter dicto quo ad suam substantiam sed in hoc libro determinatur de eo quo ad eius proprietates. que vocantur hic potestates cum sit substantia autem proprietates sequitur quod primus liber congrue precedat istum.

Ar In eodem libro debet determinari de subiecto et eius proprietatibus ergo in primo libro etiam fuisse determinatum de istis potestatibus. Solutio quod in eodem libro totaliter determinandum est de subiecto et eius proprietatibus sed non oportet quod hoc fiat in eodem libro principali.

Qr Quot tractatus habet iste liber. Solutio tres in quorum primo determinatur de potestatibus syllogismorum In 2° de defectibus incidentibus circa illas Et in tertio de speciebus argumentationis minus principalibus.

Primus tractatus

Queritur Primo quid sit potestas in compositis. Solutio est quodammodo proprietates secundum quam aliquid potest operari. unde omnis potestas debet ad aliquam operationem ordinata. Et quod propria operatio syllogismi est concludere Ideo debet habere diversas potestates ad hoc diversimode faciendum.

Queritur Ergo quid sit potestas syllogismi. Solutio potestas syllogismi in ipso est Est quodammodo proprietates syllogismi venientes sibi gratia forme syllogisticę que valens ad veritatis ostensionem et falsitatis manifestationem.

Queritur quot sunt potestates
Solutio sex sunt

Possesse plura concludere
Ex falsis verum syllogizare
Circulariter syllogizare
Conversive syllogizare
Ad impossibile syllogizare
Ex oppositis syllogizare

Et pertinent hee sex potestates syllabali ter in hoc metro.

Plu. falsum. circu. puer. p. impos. et oppo.

Secundi priorum

Et fm q sex nō pates sylloz sic etiā iste pms tractat⁹ diuidit i sex cas⁹ pcula. In pmo capitulo determinat de pma pte q ē posse pla pcludere.

Quid ē posse plura pcludere. Solo nō ē aliū q eūde sylloz pos⁹ se plures pclusiones inferre. Et illa ē utilitas istius potestatis vt se ostēdat q vn⁹ sylloz pōt pcludere plures pclusiones.

Resolutio ē effect⁹ pmissaz. q idē sylloz nō pōt plures pclusiones inferre. pna tener. q vn⁹ cō ē tm vn⁹ effect⁹. So⁹ vni⁹ cause est tm vnus effectus ppius z immediatus pnt tm bñ esse plures effectus subordinari quoz vnus est immediatus z aliq mediati.

Contra Resolutio ē de essentia syllogismi. q variata pclusionē etiā variat sylloz. So⁹ sylloz pōt accipi duplr. vno⁹ pōt pmissis z pclusionē z sic vep ē q pclusio ē de cōtra sylloz. z sic etiā vnus sylloz nō pōt plures pclusiones inferre. Alio⁹ p pmissis tm. z sic pclusio nō ē de essentia syllogismi. z ita dī hic vnus sylloz posse plura pcludere.

Quor modis pōt aliq sylloz plura pcludere. So⁹ in generali duob⁹ modis. i. pmo seruādo easdē pmissas. z 2° variādo pmissas. **Q**uor modis pōt plura pcludere seruādo easdē pmissas. So⁹ duob⁹ modis scz pmo p puerfione. scō p legē subalternaz.

Resolutio Qual sylloz pōt plura pcludere p puerfione So⁹ q oīs ille sylloz q pcludit pclusionē q pōt pueri simplr vl p accūs. Et rō ill⁹ ē. qz qdqd seqt ad pns bone pnt etiā seqt ad aūs eiusdē. i. pclusio puerfōis seqt ad suā puerfōis. q etiā seqt ad pmissas sue puerfōis z p pns oīs sylloz q pcludit aliquā pclusionē puerfōis pōt etiā pcludere ei⁹ puerfōis. Et q h⁹ mō sylloz pcludēs pclusionē vlez affirmatiuā vl vlez negatiuā vl picularē affirmatiuā pōt plura pcludere. Scz sylloz pcludēs picularē negatiuā nō pōt isto mō plura pcludere qz pclusio sua nō pōt aliquo modo pueri nec simplr nec p accidens.

Resolutio Qual sylloz pōt plura pcludere p legē subalternaz. So⁹ q oīs ille sylloz cui⁹ pclusio hz aliquā subalternā. z sic oēs sylloz vlez q concludūt pclusionē vlez affirmatiuā vel negatiuā pnt plura pcludere quia pmo pnt pcludere pclusionē suā ppiā scz vlez z 2° picularē illi subalternā. Scz sylloz picularēs nō pnt h⁹ mō plura pcludere. Et rō est. qz pclusio picularis affirmatiua vel negatiua nō hz aliquā subalternā sub se

Quor pclusiones pōt qlibet sylloz istis duob⁹ modis pcludere. Solo sylloz vlez affirmatiu⁹ pōt tres pclusiones pcludere. i. ppiā mō suā pncipalē vlem affirmatiuā. Scō ei⁹ puerfōis scz picularē affirmatiuā. Et tercio subalternā i. pncipalis pclusionis. Sylloz vlez negatiuus pōt quatuor pcludere scz pmo suā ppiā pclusionē vlez negatiuā. Scō puerfōis ei⁹. tercio subalternā sue pncipalis pclusionis. Et quar⁹ to subalternā sue puerfōis. Scz sylloz picularis affirmatiu⁹ solum duas scz pmo suā pncipalē picularē affirmatiuā z scō eius puerfōis. Sylloz vero picularis negatiu⁹ nō pōt nisi vnā pcludere. Et rō p ex dictis quia ne habet puerfōis nec subalternā.

Reparationes

Queritur Quot modis pringit plura pcludere variando pmissas Solo duobz modis scz sumendo in la tus z sumendo in post.

Queritur Quid est sumere in latus Solo est sub medio distributo sumere nouā minore extremitatē q̄ est collateralis pōri minor extremitati. Exemplū si iste esset p̄mus syllogis mus. omne aial ē sub a ois hō est aial. ḡ ois hō est sub a. Tunc si sub illo me dio qd̄ est aial sumat alia minor extremitas scz asinus. Et arguat sic. omne aial est sub a ois asinus est animal. ergo omnis asinus est substantia. Talis sumptio d̄: in latus. qz illa noua minor extremitas scz asinus est collateralit̄ se habens ad p̄mam scz ad hoim. qz hō z asinus sunt spēs coequue sub eodem genere. Et in isto mō pcludendi plures pclusiones maior p̄pō ma net sed minor variatur z sūt pclusio.

Queritur Quid est sumere in post. Solo ē sub minore ex tremitate q̄ ē subiectū pclusionis sumere aliā nos uam minore extremitatē. Exemplū vt sit iste syls p̄ncipalis. oē aial ē sub stācia ois hō est aial. ḡ ois hō est sub a. Et sumat sub minore extremitati q̄ est hō. alia minor extremitas scz risibile. Et arguat sic. ois hō est aial oē risibile ē hō. ḡ oē risibile est aial. talis sumptio vocat̄ in post. Et variantur ibi ambe p̄misses sed manet tamē eadē maior extremitas.

Ad Ex illo seq̄ret̄ q̄ isti duo modi scz sumptio in post z in latus non valerent ad ostendendū q̄ vnus syls possit plura pcludere Se quela pbat. qz p̄misses ibi variant. s̄z variatis p̄missis nō manet idē syls q̄ fuit p̄us. Solo licz in subsumptōe q̄ sit in post vel in latus nō manet idem syls format̄ q̄ fuit p̄us ppter hoc. qz p̄misses variant vt pbat argu mentū. tñ bñ manet idē syls virtuat̄. qz sp̄ manet maior p̄pō vel ad mī nus maior extremitas in qua est virtute totus syls.

Querit̄ Vt p̄ oēs syllogismi indifferēter possint plura pclude re sumendo in post z in latus So q̄ nō s̄z differēter faciunt hoc syllogismi vles z p̄culares. Et itēz differēter syllogismi vles p̄me figure z vles syllogismi scde figure.

Queritur Quā differēter syllogismi vles p̄me figure z scde p̄nt plura pcludere sumendo in post z in lat̄. So lutio q̄ syls vles p̄me figure p̄nt vtroqz mō plura pcludere scz sumendo in post z etiā in latus Et hoc satis patz ex exemplis iā sup̄ius positis S̄z syllogismi vles scde figure solū p̄nt plura pcludere sumendo in post. s̄z sub minore extremitate z nō sumendo in latus Exempli grā sic iste syls in celare. nullus lapis est aial. omnis homo est animal. ergo nullus homo est lapis. bene sequitur sumendo sub homine risibile sic arguendo. nullus la pis est animal. omne risibile est animal. ergo nullū risibile est lapis.

Queritur Quare syllogismi vniuersales secunde figure nō possunt plura concludere sumendo in latus sicut syllogismi vniuersales p̄ime figure. Solutio. quia sumere in latus est sumere sub medio vt prius paruit. sed sub medio in secunda figura

phl potest sum
ant figura med
pcludere sumē
Querit
tū hoc est sub
missari cūc el
Querit
pbi q̄ ideo q̄ sit
us. qz ergo illa
fieri subimpuo

Est aut sic se l
syllogismus
In hoc secūdo c
de verum syllog

Querit

huc modis. qz v
vel eōtra maior
dis vel est vera v
Querit
So q̄ quor: m
q̄ vero vel econe
vno seq̄tur verū
lum hic videre d
Et an ex falso

Querit

duo p̄radicte
p̄i ergo. Seq̄
la sit falsa aial
ut nō homo est
q̄ duo p̄radicte
utru non vritu
Sed q̄reret aliq
ex vno possit aliq
syllogistica nō p̄
tamē possum su

Querit

Ad Non enē
elle causā

Secundi priorum

nihil potest sumi qz mediū in secūda figura est semp predicatur. In prima autē figura mediū est semel subiectum et ergo scda figura non p̄t plura pcludere sumēdo in latus sed bene prima

Querit Utrū sylli p̄ticulares possint etia aliquo istoz modo rum plura concludere So^o qz si scz sumēdo in latus tū hoc est sub medio scz hoc tū nō fit euidenter. vt d̄r p̄hs qz neutra p̄fmissarū tunc est demōstrata seu p̄clusa p̄ p̄p̄e syllogismū.

Querit Quare nō possunt plura pcludere sumēdo in post So^o p̄hi qz ideo qz sumptio in post fit sub minori extremitate vt dictū fuit p̄t us. qz ergo illa est subiectū p̄clusionis in syllo p̄ticulari ideo nō p̄t sub ea fieri subsumptio. qz sub p̄ticulari nunq̄ p̄t fieri subsumptio

¶ Secundum capitulum

Est autē sic se habere vt vere sint propositiones per quas fit syllogismus Est autem vt false.

In hoc secūdo caplo p̄hs determinat de secūda potestate que est ex falsis verum syllogizare.

Querit Quot modis p̄t variari p̄misse penes verū 2 falsū et quot modis p̄clusio Solutio qz p̄misse variant qua tuor modis. qz vel sunt ambe vere vel false vel maior vera et minor falsa vel ecōtra maior falsa et minor vera Sed p̄clusio variat solū duobz modis vel est vera vel falsa.

Querit Quot modis verū et falsū p̄t p̄pari ad seinuicē in p̄ndo So^o qz quorū modis qz v̄l verū seq̄tur ex vero. v̄l falsū ex falso v̄l falsū ex vero vel ecōtra verū ex falso. Et qz de duobz p̄tius modis quos. ex vero seq̄tur verū 2 ex falso falsum satis dictum est in p̄mo libro restat solum hic videre de duobz v̄ltimis modis scz An ex vero possit sequi falsū Et an ex falso possit sequi verum

Querit An ex veris possit sequi falsum Solo p̄hi qz nō Et hoc probat tali rōne. qz si ex veris posset sequi falsū tū duo p̄radictoria staret sūt in veritate sed hoc est p̄tra veritatē p̄mi p̄ncipiū ergo. Sequela probat. qz si sic arguat hō est. ergo aīal est. 2 dicat p̄r illa sit falsa aīal est tunc opposita eius erit vera scz non aīal est ad quā sequitur nō homo est. si ergo illa sit vera 2 etiam ista vt supponit. hō est seq̄tur qz duo p̄radictoria scz hō est 2 nō hō est sint simul vera Aristo. tamē in textu non videtur terminis sc̄atiuis scz litteris scz a et b.

Sed q̄reret aliquis ex quo nō ponit hic nisi vnus terminus in ante. verū ex vno possit aliquid seq̄ syllogistice. Ad hoc dicit p̄hs qz nō qz cōclusio syllogistica nō p̄t seq̄ nisi ex tribz terminis 2 duabus p̄p̄mbz. Exēplum tamē positum sufficit ad ostendendū qz ex vero nō potest seq̄ falsum.

Querit Utrum ex falsis possit syllogizari verum vel vera cōclusio Solo qz sic.

Ar Non ens non p̄t esse causa entis scz falsum est nō ens. ergo nō p̄t esse causa veri qd̄ est ens 2 p̄t p̄misse false nō possunt esse cā ve.

Reparationes

re conclusionis. Solutio q non ens non p se esse cā entis. sz bñ aliquo modo p accūs. Et ita pmissio false p se inq̃tum false sunt nō sunt cā res re cōclusionis sz p accūs inq̃tum sz hāet in se aliquid entis grātia sue materie dispositae in mō 2 in figura. Et dāc dñs Albert⁹ pulchrū sile in numeris. Nā duonūeri impares sunt causa nūeri par⁹ qz p̃sticuūt numerum parē non tñ p se inq̃tum ipares sunt sz p accūs inq̃tū in eis est materia nūeri paris. Et sic etiam est in pposito

Ad Ex veris non p̃t syllogisari fallum. vt patuit. ergo ex falsis etiaꝝ non p̃t syllogisari verū. p̃na pbat a silt So⁹ q nō est sile. Et rō illud est qz verū nūq̃ includit fallum neqz formaliter neqz materialiter. sz fallus h bñ includit aliqñ verū material. t vt iam dictū fuit. Etia qñ ex falsis inferitur verū tunc non sequit hoc incōueniēs qd sequit si ex veris inferretur fallum. Et ergo non est simile.

Queritur Quō docet. p. ex falsis syllogisare verū. Sol⁹ docet hoc p ordinē in diuersis figuris. Primo in p̃ma figura. scdo in secūda figura 2 tertio in tertia figura. In p̃ma figura docet hoc dupl. p̃mo in modis vniuersalibz. Secūdo in modis p̃ticularibz. In modis ṽlibz docet iterū dupl. p̃mo qñ p̃mise sunt in toto false et scdo qñ p̃mise sunt in pte false.

Querit. Qñ aliqua p̃po p̃missa sz in toto falsa 2 qñ in pte falsa. Solutio tunc dicit aliq̃ p̃po in toto falsa qñ sua p̃traria est in toto vera. vt ista. om̃is hō est alinus est in toto falsa. qz contraria sua sz ista nullus hō est alinus est in toto vera. Et p oppositum etiam p̃po dicitur in toto vera qñ p̃traria sua est in toto falsa. Sed tūc propō sz in pte falsa qñ cōtraria sua est in pte vera. Exemplū. ṽista. Om̃is hō est albus est in pte falsa. qz sua p̃traria sz nullus hō est albus est in pte vera. Et p oppositum etiam propō aliqua sz in pte vera cuius p̃ria est in pte falsa. Et circa h Notandū est q ista distinctio solū hāet veritatē in vniuersalibz p̃pōnibz. Nō aut in p̃ticularibz. qz p̃ticularēs p̃pōnes nō sunt in pte vere vel false. sz vel simplr vere vel simplr false.

Querit. An ne possit haberi aliqua generalis regula ad sciēdū q sic. Et est ista. Qñ in oibz figuris 2 modis p̃t syllogisari verū ex falsis sz ue ante p̃mise sunt false siue altera tñ siue in toto siue in pte dūmodo maior nō ponat in tota falsa 2 minor in pte falsa vel in toto vera in duobz modis ṽlibz p̃me figure sz barbara 2 celarent. Et istud posset ostendi exemplariter in singulis modis sz qz diffuse exempla hñtur in cōmento 2 satis plane. ergo queratur ibi

Querit. Que est rō q maior existente in toto falsa 2 minore in pte falsa ṽl in toto p̃a nō p̃t seq̃ vera. p̃elo in barbara 2 celarēt. Sol⁹ qz talis ṽnto p̃missa p̃plicat p̃dictōem sz ex p̃missis iplicatibz p̃dictōez nō p̃t seq̃ vera p̃clusio g. Maior p̃z p̃mo in barbara. qz si in barbara maior esset in toto falsa tūc maior extremitas nō pueniret vere alicui cōrēto sub medio 2 si maior p̃po esset vera tūc mediū vere diceret de minore extremitate subsumpta 2 p̃tenta sub medio. Et g si p̃clusio etiā poneret veritatē

q maior extremitas que nō p̃t alicui p̃tento sub cōrēto in toto est lapsa. om̃is necesse est illa

Querit

hoc pbat in est idem p̃na. sz p̃na tūc vt añs negat elusio. sz ad p̃mi p̃remissas fallas p̃lequēs si sequat gener 2 p accūs inmar 2 negat contradictorior p̃bs exemplariter

Ad Qñ gnotē m̃llarū. imo si ex p̃mitit fallacia

Circulo autem econuersio p̃t Inuenio captio

Querit

culariter dem m̃li. Solo g̃lūm simplr notiores p̃clue circulariter ne in diuersis

Ad In syllogisare. circulari proced non cōmittit pe

Querit Quid est logiū non cōuerlam. Et rationale est sz p̃clusione

Secundi priorum

q̄ maior extremitas vere diceret de minore extremitate tunc maior extremitas que nō pueniret vere alicui p̄tento sub medio in maiore pueniret alicui p̄tento sub eo. s. minori extremitati in cōclusionē 2 sic est manifestū cōradictio in tali syllo. Et hoc p̄tē exemplariter in hoc syllo. Omne aial est lapis. omnis homo est aial. q̄ nō sequit̄ vere. ergo ois homo est lapis. s. necesse est illā p̄clusionē esse falsam. Et sicut modo p̄tē etia oīdi de Lelare.

Querit̄ Utrū falsum sequat̄ ex veris p̄pter qd 2 necessario seu causaliter. Solo p̄b̄ q̄ nō s. solū q̄ 2 p̄tingenter. Et hoc p̄bat in effectu tali rōne. Ad idē aīis affirmatū 2 negatū nō sequitur idem p̄ns. s. p̄misse affirmatiue habet se vt aīis affirmatū 2 p̄misse negatiue vt aīis negatū. ergo ad p̄missas veras et falsas nō sequit̄ eadē cōclusio. s. ad p̄missas veras sequitur necēario 2 causaliter p̄clusio vera. s. ad p̄missas falsas non potest necessario 2 cāliter sequi p̄clusio vera. Et p̄sequēs si sequat̄ aliquā p̄clusio vera ad p̄missas falsas hoc erit solū p̄tingenter 2 p̄ accēs. Maiorē istius rōnis p̄bat p̄hs sic. q̄ si ad idē aīis affirmatū 2 negatū sequeret̄ necessario idē p̄ns tunc ad vnū oppositorū seu contradictoriorū sequeretur reliquū quod est impossibile. Et hoc ostendit̄ p̄hs exemplariter in littera.

Ad qd est ista secūda p̄tēs syllogismorū vltis. So° ad eodē gnoscedum q̄ ex veritate p̄clusionis non potest inferri veritas p̄missarū. imo si ex veritate p̄sequeris inferatur veritas aītis vel p̄missarū p̄mittit̄ fallacia p̄ntis. vt dicit̄ in libro elenchorū.

Capitulum tertium.

Circulo autem et ex se inuicē ostendere est p̄ conclusionem et econuerso predicationem alterā sumentem 2c.

In tertio capto determinat̄ p̄hs p̄nt de tertia p̄tē q̄ est circularis syllogare.

Querit̄ Utrū possibile sit circulariter syllogizare. So° q̄ sic. Arguit̄. p̄hs d̄r p̄mo posteriorū q̄ nō p̄tingit circulariter demonstrare. Etia nō p̄tingit circulariter syllogizare. p̄ntē tener a si mili. Solo q̄ nō est sile. q̄ plus requirit̄ ad demonstrandem q̄ ad syllogismū simplr̄ dem. q̄ ad demonstrandem requirit̄ q̄ p̄misse sint p̄ores et notiores p̄clusionē simplr̄ s. hoc nō requirit̄ ad syllogismū. Vel ddm q̄ nō p̄tingit circulariter demonstrare manēdo in eodem genere cognitionis sed bene in diuersis.

Ad In syllo circulari p̄mittit̄ p̄tē p̄ncipij. s. nō p̄tingit circularis syllogare. Aīis p̄bat q̄ p̄cedit̄ ab eodē ad idē. So° licet in syllo circulari procedat ab eodē ad idē fm rē non tñ fm modū. ergo in eo non cōmittit̄ p̄tē p̄ncipij.

Querit̄ Quid est circulariter syllogizare. Solo° ex p̄clusionē p̄oris syllogismi cū p̄uertente alicuius p̄missarū inferre aliam p̄missam non cōuersam. Exempli gratia sit iste prior syllogismus in barbara. Omne aial rationale est risibile. Omnis hō est aial rōale. ergo ois hō est risibilis. Ex p̄clusionē illius syllogismi cum p̄uertēte minoris potest inferri maius.

Reparationes

tor sic arguendo. oē aīal rōnale est risibile. oē aīal rōnale est hō. ergo oīe aīal rōnale est risibile. sū etiam ex p̄clusionē cū p̄uertente maioris potest inferri minor sic arguendo. oīe risibile est aīal rōnale oīs hō est risibile. q̄ oīis homo est animal rationale.

Querit̄ de qua p̄uersione loquitur p̄hs q̄ dicit cū cōuertētē alicuius p̄missaz. So^o de p̄uersione simplici. s̄ p̄ hoc **Arguit̄**. Et illo sequeret̄ q̄ in barbara non posset fieri syllogismus p̄uersius. Sequela probat̄. q̄ barbara constat ex puris vniuersalibus affirmatiuis que non possunt simpliciter p̄uerti. Solucio licet p̄ponat̄ vlt̄es affirmatiue nō possint cōuerti simpliciter in terminis i p̄uertibilibus tamē quando sunt p̄stitute ex terminis p̄uertibilibus tūc bene possunt simpliciter p̄uerti. Sicut est bona p̄uersio. Oīe aīal rōnale est risibile. ergo oīe risibile est animal rationale.

Queritur Ergo in quibz terminis habet fieri syllogismus circularis. Solo in terminis cōuertibilibus si saltem debeat esse verus. q̄ al̄s p̄missis non possunt semp cōuerti simpliciter quod tamen requiritur ad syl̄m circularē vt patet **Contra**. Et illo sequeret̄ q̄ syllogismus circularis non esset formalis p̄ha. Sequela p̄z q̄ non tener in omnibz terminis sed solū in terminis p̄uertibilibz. Solo nō est absolute necariū syl̄m circularē p̄cedere ex terminis p̄uertibilibz. imo potest fieri in oibz terminis. Sed supposito q̄ debeat cōuerus tunc solum fit in terminis p̄uertibilibz sicut dictum est.

Querit̄ Qūo docet p̄hs circulariter syllogizare. Solo docet h̄ diuersimode in diuersis figuris. p̄mo in prima figura. secūdo in secūda. et tertio in tertia. In prima figura docet dupl̄ sc̄z p̄mo in modis vniuersalibz barbara et celarēt. 2 sc̄do i modis p̄cularibz.

Q̄ Qūo docet syllogizare circularit̄ i barbara. So^o d̄t q̄ i barbara vtraqz p̄missaz sc̄z tā maior q̄ minor pōt syllogizari circulariter q̄ ex p̄clusionē p̄oris syllogismi cū p̄uertētē minor infer̄ maior 2 ex p̄clusionē cū p̄uertētē maioris infer̄ minor. Et de hoc exemplū habitū est circa definitionē eius q̄ est circulariter syllogizare.

Queritur Ex quo p̄uertens maioris 2 minoris in tali syllogisatione circulari assumunt 2 non sunt demonstrate vel syllogizate. An ille etiā possint circulariter syllogizari. Solo p̄hi q̄ sic q̄ ex p̄uertente p̄clusionis p̄oris syllogismi posita p̄ minore et minore posita p̄ maiore syllogizatur p̄uertens maioris. Et ex p̄uertente etusdem p̄clusionis posita p̄ maiore 2 maiore posita p̄ minore syllogizatur conuertens minoris.

Q̄ Tūc iterū. Et quo illa p̄uertēs p̄clusionis que ibi assumunt etiā est in demonstrata 2 in syllogizata. An illa etiā possint circulariter syllogizari. So^o p̄hi q̄ sic. q̄ ex p̄uertente minoris sumpta p̄ maiore 2 conuertētē maioris sumpta p̄ minore infer̄ illa p̄uertēs p̄clusionis. Et totū istud p̄t facilius p̄acticari in exēplo sup̄ius posito. Vñ ex istis patet q̄ in barbara oīa possunt circulariter syllogizari.

Queritur minor nisi imp̄f̄ p̄uertente minoris licet nullū aīal est alius. Tunc est hō. q̄ nullū aīal

Queritur nos de celare p̄ per p̄clusionē quod est vniuersalis de eius quod est in inter licet imp̄f̄

Queritur

q̄ ad syllogizari dupl̄. 2 tūc relatiō p̄ha. Si iste est celi aīal ad syllogizari maiorē p̄uertētē illa sc̄d̄ an illi oīi mē b̄ 2 i minore. 2 tunc celi aīal oīi in celi aīal est imp̄f̄ in virtute istius liquum vel si nō

Queritur nō. Solucio sed magis h̄ de quo hic h̄ respiciendo ad na figura.

Queritur Solucio dicit potest circulariter p̄ p̄clusionē et p̄ p̄clusionis est particularis nō. Sed minor circulariter

Secundi priorū

Queritur Quōd syllogisat circulariter in celaret. *Solutio* nō in celaret maior p̄t syllogisari circularit. s; nō minor nisi imperfecte. p̄mum p̄t sic. qz ex p̄clusionē p̄oris syllogismi cū conuertere minoris inferat maior. Exmpli gratia sit iste syllogismus in celaret nullū aīal rāōnale est asinus. oīs hō est aīal rāōnale. ergo null⁹ hō est asinus. Tunc arguit circulariter sic. nullus hō est asinus. oē aīal rāōnale est hō. s; nullū aīal rāōnale ē asinus? 2 illa p̄clusio fuit maior syllogismi p̄oris

Queritur Quōd ostendit scdm scz q minor in celaret nō p̄t p̄fecte syllogisari circulariter. *Solutio* qz si minor de celaret posset p̄fecte circulariter syllogisari. tunc syllogisaretur per p̄clusionē que est vniuersalis negatiua 2 per conuertere maioris q̄ etiā est vniuersalis negatiua. 2 sic ex puris negatiuis inferret p̄clusio affirmatiua quod est impossibile. 2 ergo nō potest minor p̄fecte syllogisari circulariter licet imperfecte possit.

Queritur Quōd hoc debet intelligi q illa minor p̄t ip̄fecte circularit syllogisari. *Solutio* hoc d; sic intelligi qz ad syllogisandū illā minōrē oī maiorē p̄oris syllogismi p̄mō conuertere simplr. 2 tūc resoluerē conuertere illius maioris in vnā hypoteticā. Exmpli grā. Si iste esset syllogismus in celaret. nullū b est a. oē c est b. s; nullū c est a. tūc ad syllogisandū circulariter illā minōrē q̄ est oīe c est b. opz p̄mō maiorē conuertere simplr. hoc mō nullū b est a. s; nullū a est b. 2 tunc resoluerē illā scdm q̄ est conuertens in vnā hypoteticā sic. Qui nulli inest a illi oīi inest b 2 illā ponere p̄ maiorē 2 tunc p̄clusionē p̄oris syllogismi p̄ minōrē. 2 tunc sequit minor p̄oris syllogismi. sic arguendo. Qui nulli inest a illi oīi inest b. nulli c inest a. ergo oī c inest b. S; iste modus syllogisandi est imperfectus. qz nō tenet in virtute dici de oīi vel dici de nullo sed in virtute istius p̄ditionalis si ab aliquo remoueat vnū q statim infert reliquum vbi nō est homo est nonhomo.

Queritur An ergo talis syllogismus quo dicitur. Qui nulli inest a illi oīi inest b 2 c. sit in aliquo modo 2 in aliqua figura. *Solutio* q nō est in aliquo modo. qz nō est syllogismus ostensiuus sed magis hypoteticus. Sed est bene in aliqua figura. vñ iste syllogismus de quo hic fit mentio s; m̄ dispōem terminorū p̄pōnis est in p̄ma figura. hez respiciendo ad subiectum prime partis illius hypoteticę possit dici in tertia figura.

Queritur Quōd docet p̄hus syllogisare circulariter in minoribus particularibus prime figure scz in dāij 2 feno *Solutio* dicit q in illis duobus modis maior que est vniuersalis non potest circulariter syllogisari. Et ratio illius est. qz si sic tunc syllogisaret per p̄clusionē que est particularis 2 per conuertere minoris que etiam est particularis. 2 sic argueretur ex puris particularibus quod fieri nō potest. Sed minor que est particularis affirmatiua illa potest bene syllogisari circulariter sed differenter. quia minor de dāij potest p̄fecte syllogisari

Reparationes

Ex clusione poris syllogismi cum puercente maioris. Sed minor de
fero nō pōt syllogizari nisi impfecte scz resolucō puercente maioris in vna
hypotetica sicut dictum est in celarent.

Queritur Quō docet phus circulariter syllogizare in scda
figura Solutio primo docet hoc in modis vni
uersalibus. scdo in modis particularibus.

Queritur Quō debet syllogizari circulariter in modis vni
uersalibus. scz celare z camestres Solutio dicit
phus q vniuersalis affirmatiua in illis nō potest circulariter syllogizari.
Et ratio est. qz vniuersalis affirmatiua nō potest cōcludi nisi ex duabus
vniuersalibus affirmatiuis sed in scda figura ex puris affirmatiuis nō pōt
qur. Sed vniuersalis negatiua potest bene in eis circulariter syllogizari.
sed differenter tamē in celare z camestres. qz in camestres ex puercente ma
ioris z clusione inferitur minor in p̄pria forma in eadem figura z in eodez
modo. Sed in celare ex clusione z puercente minoris inferitur maior nō
in p̄pria forma nec in eadem figura aut modo sz in sua puercente in celarent

Queritur Quō syllogizat circulariter in modis particularibus
scde figure scz in festino z baroco. Solutio dicit
phus q in illis nō potest p̄missa vniuersalis circulariter syllogizari. qz tūc
amibe p̄missa fierent p̄riculares quod esse nō potest. Sed p̄missa p̄riculas
ria bene potest syllogizari sed differenter. qz in baroco ex clusione prioris
syllogismi cum puercente maioris inferitur minor in p̄pria forma z in eodez
modo. Sed in festino ad syllogizandū circulariter minorem que est p̄rica
laris affirmatiua. oportet soluere maiore sine p̄uersione eius in vna hyp
potetica z tunc ponere clusione p̄ minore sic. Qui nulli inest lapis illi
omni inest animal. Sed alicui homini nō inest lapis. ergo alicui homini in
est animal. Illa em̄ clusio est minor ista syllogismi directi in festino. null
lapis est aial qdam hō est aial ergo qdam hō nō est lapis.

Queritur Quō docet phs circulariter syllogizare in tertia
figura Solutio dicit q in modis vniuersalibus
bus tertia figure scz darapti z felapton neutra p̄missarum potest circula
riter syllogizari. Et ratio illius est qz clusio in eis est p̄ricularis z ergo ex
clusione sumpta cum vna p̄missarum nō potest inferri alia p̄missa. qz
als vlt syllogizaret ex p̄riculari qd fieri nō potest.

Queritur Utrum tunc in modis particularibus tertia fig
gure potest syllogizari circulariter. Solophi
q p̄missa vniuersalis in eis nō potest circulariter syllogizari p̄pter causam
prius dictam. sed particularis bene sed differenter. quia in dantis z bos
cardo ex clusione z puercente minoris inferitur maior in p̄pria forma
sed in dariti z ferison nō potest inferri p̄missa particularis in p̄pria for
ma. quia in dariti ex conclusione z puercente maioris non sequitur minor
sed tantum conuertens minoris z ad illam p̄sequenter per p̄uersionē sim
plicem sequitur minor in p̄pria forma. Et in ferison ex puercente maio
ris resoluitur in vnam hypoteticam z clusionem syllogizatur minor in for

S
ma fac conuertent
in vnam hypot
modum prime fig

Querit
morum p̄me figur
ram. Nam quan
figuram. Sed q
logizatur. tunc h
vnam hypotetica
nem tertia figure
Secundum co
fit p̄ p̄ma scz vlt
Tertiu q in syl
Quartū correl
nō sunt per eand
tione z puercente
forma sed in form

Querit
manas indemon

Conuertere a
In hoc capitul
que est conuertitue

Querit
ferre oppositum
ueritatis. qz syl
p̄missa inferre
uersione in term
in oppositam qu

Querit
cuiusqz in syllog
aliqui p̄rariū z su
di phs. Qz mult
tenu vel sumere
relat vel se conu
Qz Tibid
co maio
tenu in loco p̄
op̄tū. clusio

Secundi priorii

ma sue conuerrentis et alias non quod autem debeat maior conuerteri et resolui in unam hypotheticam satis patet ex dictis circa celarent secundum modum prime figure.

Queritur Quot correlatia inferuntur per primum ex dictis. **Solutio** quatuor. Primum est quod premissa syllogismi maiorum prime figure syllogizantur circulariter per primam vel tertiam figuram. Nam quando conclusio est affirmativa tunc fit ostensio per primam figuram. Sed quando conclusio est negativa et premissa affirmativa syllogizatur tunc fit ostensio per tertiam figuram. quia tunc fit resolutio in unam hypotheticam que ex parte subiecti prime partis sue facit dispositionem tertie figure ut prius dictum fuit.

¶ Secundum correlarium est quod in syllogismo vltimo scilicet figure ostensio fit per primam scilicet vel tertiam figuram sed in syllogismo particulari tunc per secundam et tertiam.

¶ Tertium quod in syllogismo tertie figure non fit ostensio nisi per tertiam figuram.

¶ Quartum correlarium quod syllogismi circulares in secunda et tertia figuris non sunt per eandem figuram sunt omnes imperfecti circuli quia in eis ex conclusione et puerrentente unius premissarum non inferitur altera premissa in propria forma sed in forma sue puerrentis sicut patuit in celare et darisi.

Queritur Ad quid est ista tertia potestas utilis. **Solutio** ad probandum quolibet premissarum et ut nihil in syllogismo maneat indemonstratum.

¶ Quartum capitulum.

Conuertere autem et transponere conclusionem facere syllogismum.

¶ In hoc capitulo determinatur per se de quarta potestate syllogismorum que est conuertere syllogizare.

Queritur Quid est puertere syllogizare. **Solutio** est ex opposito conclusionis cum una premissarum inferre oppositum alterius premissae. Et sic etiam definitur syllogismus conuersiuus quod syllogismus pueruius est qui ex opposito conclusionis cum una premissa inferre oppositum alterius premissae et vocatur pueruius non a conuersione in terminis sed quia fit pueruio conclusionis et alterius premissarum in oppositam qualitatem.

Queritur Quid intelligitur ibi per oppositum quod dicitur ex opposito conclusionis. **Solutio** oppositum contradicorium vel contrarium quod aliqui in syllogismo pueruiuo sumunt oppositum contradicorium conclusionis aliqui contrarium et sub contrario intelligunt hic enim subcontrarius. Uerum cum est verum per se. Multum refert in syllogismo pueruiuo sumere oppositum contradicorium vel sumere oppositum contrarium. quia non fit idem syllogismus conclusio nec sic vel sic conuerfia ut patebit insequentibus.

¶ Ubi dicitur oppositum conclusionis poni in syllogismo pueruiuo videtur scilicet in loco maioris vel in loco minoris. Solo quod oppositum conclusionis dicitur poni in loco propositi interim de. ita quod si maior propositi syllogismi sit interim de a oppositum conclusionis ponatur in loco maioris et sumatur cum minore et si minor

Reparationes

fit interimenda oppositum conclusionis sumat cum maiore

Queritur Quot modis potest fieri syllogismus puerius? Solutio duobus modis. vno modo sumendo oppositum perarum conclusionis p altera premissarum. Alio modo sumendo oppositum contradicorium p altera pmissarum

Queritur Quomodo fit syllogismus puerius sumendo oppositum perarum conclusionis? Solutio fit solum in modis vltibus pme et scde figurarum ad minorem inferendo scz ex opposito perario conclusionis cum maiore oppositum perarium minoris. Exemplum ut sic iste syllogismus in barbara. omne animal est substantia ois homo est animal ergo omnis homo est substantia. tunc ex opposito perario conclusionis quod est nullus homo est substantia cum maiore inferetur oppositum minoris illius syllogismi sic arguendo in camestres. omne animal est substantia nullus homo est substantia ergo nullus homo est animal. et pari modo potest exemplificari in celarent celare et camestres. Nam minor de celarent syllogisat puerius in celare et minor de celare ecotra in celarent minor vero de camestres in barbara.

Queritur Utz maior possit etiam puerius syllogisari in illis modis vniuersalibus. Solutio pbi q no. Et ratio generalis ad hoc est qz si maior in illis syllogisaret puerius tunc opteret syllogismum tale puerium fieri in tertia figura sed in tertia figura non potest concludi perarium maioris qz in tertia figura non concluditur nisi particulariter.

Quod Utz syllogismus puerius possit etiam fieri in modis particularibus sumendo oppositum perarum conclusionis. Solutio pbi q no qz in nullo modo particulari cuiuscumque figure potest aliquis pmissarum puerius syllogisari vel interimiri. Et ratio generalis ad hoc est qz vel inferretur perarium pmissarum vltis vel pmissarum particularis non potest dici q inferretur perarium pmissarum vniuersalis qz tunc vltis concluderet ex particulari quod fieri non potest. Nec etiam potest dici q inferretur perarium pmissarum particularis qz vnum perarium particulare non intendit aliud. quia due contrarie particulares hoc est due subcontrarie stant simul in veritate.

Quod Quomodo fit syllogismus puerius sumendo oppositum contradicorium conclusionis. Solutio ille potest fieri in omnibus modis et figuris. qz in quolibet modo cuiuscumque figure ex opposito contradicorio conclusionis cum vna pmissarum potest inferri oppositum contradicorium alterius premisse tam maioris quam minoris depris duobus scz darapti et felapton in quibus non inferitur oppositum contradicorium scz perarium maioris vel minoris. Et ratio generalis ad hoc est. quia in omni bona psequens est ex opposito contradicorio psequens potest inferri oppositum antecedens. ergo in quolibet modo etiam cuiuscumque figure ex opposito contradicorio conclusionis potest inferri oppositum vel ad minus contrarium cuiuslibet premisse.

Ad In syllogismo puerius ex opposito contradicorio psequens non inferit oppositum contradicorium antec. qz syllogismus puerius non est bonus syllogismus.

Ans pbat. qz
corum a his in
duabz premissis
te totius copu
destruitur tot

Quer

rem prioris sy
me figure opo
mendii minor
oppositum pclu
ratio puenetia
mi pme figure
suem scde fig
ter syllogismu
oportet eum el

Quer

ad interimenda
esse in tertia fig
gura Et ratio
in subiecto. et g
subiect. Scz opp

Quer

Solo q m
ma figura. Et
qz ex opposito
figure. Scz opp
secunde figu

De

let a

Per imp
mediatio po
In hoc qm
impossibile e
bue syllogisare

Quer

hile vera infer
ad interimenda
hanc principal

Secundi priorum

Ans. pbat. qz inferri solū oppositū vnius premisse s; vna premissa non est totum ahs in syllogismo. Solo q totū ahs in syllogismo pstituitur ex duabz premisiss habet se p modum totius copulatiui s; destructa vna p te totius copulatiui totum destruitur. ergo etiam destructa vna premissa destruitur totum ahs in syllogismo.

Querit In qua figura debet esse syls puerius d ex opposito p r adictorio p clusionis sic interimar maiorē vel minorē rem prioris syls. Solo pbi q ad interimendū maiorē alicuius syls p r me figure oportet syllogismū puerium esse in tertia figura. et ad interimendū minorē in pma figura oportet eū esse in secūda. Et rō illius ē qz oppositū p clusionis syllogismi p me figure 2 minor pueniūt in subiecto s; talis pueniētia facit dispōem tertię figure. s; oppositū p clusionis syllogismi p me figure 2 maior pueniūt in p dicato 2 talis pueniētia facit dispōem secūde figure. Et ergo ad interimendū maiorē in pma figura oportet syllogismū puerium esse in tertia figura. s; ad interimendū minorē oportet eū esse in secūda.

Querit In qua figura debet esse syllogismus puerius ad interimendū maiorē vel minorē in secūda figura. Solo ad interimendū maiorē alicuius syls secūde figure oportet syls puerium esse in tertia figura. Et ad interimendū minorē oportet eū esse in pma figura. Et ratio est. qz oppositū p clusionis syls secūde figure 2 minor pueniūt in subiecto. 2 qz eis inferri maior fit dispō tertię figure vbi mediū bis subicit. S; oppositū p clusionis tal syls 2 maior faciūt dispōem p me figure.

Querit In qua figura debet esse syls puerius ad interimendū maiorē vel minorē alicuius syls in tertia figura. Solo q maior syls tertię figure interimis p syls puerium faciūt in pma figura. Et minor p syls faciūt in secūda. Et rō est eadem q dicta est qz s; oppositū p clusionis syls tertię figure 2 minor faciūt dispōem p rime figure. s; oppositū p clusionis 2 maior pueniūt in p dicato 2 faciūt dispōem secūde figure.

Ad qd est ista potestas s; pueriue syllogizare vtilis. Solo valet ad ostendendū pnam p rioris syls esse necessariam et formalem.

¶ Quintum capitulum.

Per impossibile aut syllogismus ostenditur qn quidē cōtradictio ponit et assumitur aliqua ppositio

¶ In hoc qnto caplo determinat phus de quinta potestate sylloz que est p impossibile syllogizare. Et diuidit in duas ptes. In pma docet p iposibile syllogizare. Et in secūda ppat syls p iposibile ad syls ostensiuū

Querit Quid est p iposibile syllogizare. Solo est ex opposito p r adictorio p clusionis pbande cū vna premissa manifeste vera inferre cōclusionē manifeste falsam. ex cuius falsitate fit reditius ad interimendū oppositū p clusionis 2 obande. et ex p r ad pbandū p clusionē pncipaliter intentā. Exēpli gratia. si ista sit p clusio pbanda quidaz

Reparationes

homo non est asinus. Et sic negata a pteruo rñ te tñc capiat etus pñcti
crozia. scz ois hō est asin⁹ cū vna alia manifeste vera. z syllogisef sic dñs
asinus est irrationalis. ois hō est asinus. q̄ ois hō est irrōnalis. Illa pclus
sio est falsa. ergo aliqua pmissatū. Non maior ergo minor z p pñs si minor
est falsa tunc cōtradictoria ipius est vera q̄ est conclusio probanda scz ista
quidā homo non est asinus.

Querit uor pcessus sñ in syllogismo ad impossibile So^o
quatuor pñales pcessus. Primus est syllogisticus et
ostensiuus ab opposito pclusionis pbande cū vno manifeste vero ad pclu
sionē manifeste falsam. Alij vero tres sunt enthymematici z reflexiui qñ
pñus est a falsitate pclusionis ad falsitatē alicuius pmissaz. tertia qñ dñ
non maior ergo minor vel ecōtra. quartus quādo dñ si maior est falsa tñc
pñadictoria ipius que fuit conclusio pbanda est vera

Qñ Utrū syllogismus ad impossibile sit distinctus a syllogismo cōs
uersiuo Solo pñ q̄ sic. Et ratio illius est. qz syllogismus con
uersiuus semp pñsupponit aliquem syllogismū prius factum ex cuius con
clusionis opposito cū vna pmissatū infert oppositum alterius pmissae sicut
prius patuit. Sed syllogismus ad impossibile non pñsupponit necessario
aliquem syllogismū prius factum. quia non requirit conclusionem necessa
rio syllogisatam. sz sufficit sibi q̄ sit syllogisata vel syllogisanda. Secūda
etiam extra septum sic dñt. qz syllogismus pñuersiuus procedit raz ex op
posito pñario q̄ pñadictorio pclusionis. sz syls ad impossibile solū pñes
dit ex opposito pñadictorio. Et rō illius dñe est. qz syllogismus pñuersiu⁹
ordinat ad ostendendū bonitatē pñe qñte. sed illa pñ ostendit tam ex opposito
pñario q̄ pñadictorio qz nec pñaria nec pñadictoria pñt sñt ēē vera. Sz
syllogismus ad impossibile ordinat ad redarguendū falsū z ad pbādas
pclusionē pñcipaliter intentam. sed hoc nō pñ fieri nisi ex opposito pñadic
torio. qz pñaria possunt esse simul falsa. z subcōtraria pñt esse simul vera
in materia cōingenti. Sunt adhuc tres alie dñe quas ponit Albertus
videas in pñento.

Queritur Utrū syllogismus ad impossibile habeat etiā ali
quam pñuentiā cū syllogismo pñuersiuo So^o
pñ q̄ sic. Quia in hoc pñuent q̄ termini sñt se habēt in vtroqz z eodē mō
sumunt qz vtrobiqz sumitur oppositū pclusionis syllogisate vel syllogisan
de. Et ergo vbiqz seu in quacūqz figura sit syllogismus pñuersiuus ibi
etiam sit syllogismus ad impossibile z e contra. ex eisdē terminis. Et hoc
pbat pñs exēplariter in prima figura et dicit q̄ simili modo potest exē
plificari in alijs.

Querit ūo docet pñs p impossibile syllogizare Solutio.
ponit in textu istā pclusionē generalē. Qñ in oibz figur
q̄libet pclusio tam vñs q̄ pñcularis tam affirmatiua q̄ negatiua pñt syl
logisari p impossibile excepta sola vñ affirmatiua q̄ nō pñt syllogisari p im
possibile syllogisari in pñma figura. Et rō istius est qz ois illa pclusio z sol
us illa pñt p impossibile syllogisari in aliq̄ figura z aliq̄ mō. cui⁹ pñadictoria in

S figura vel mo
tione pñt esse pñ
marie q̄ est pñ
tgo. Et q̄ pñcu
est maior vel m
figura. nō etiā m

Querit
cūda q̄ in tertia
rma sit syllogis
torū cū minore v
cardo. Qñ at m
pñs exēplariter
Querit. Cū
syllogismi oñt sñt

Querit ūo docet
pñ q̄ tres. I
manifeste
ostensiu⁹ pñcedit e
lucet rōqz syls se
qñs illa oñt sñt
syls ad impossibile
mō pclusionis p
tñs sic nota pñs
Sim syls ad ip
Querit quādo

Solo dñ q̄ in
pñt etiā ex eisdē
pñe qz ois pclu
syls oñt sñt in
figura. Et ois
oñt sñt in pñma
ra pñt sñtari oñt
in ista pclusio v
pñro in varijs sic
pñpes. pclusio e
pñadictoria sua
Et illis eisdē ter
quadrupes. nulli
hoc tam ostensiu
ostendit de omni

Querit
bndū verū con
lucet rōqz z dñc

Secundi priorū

illa figura vel modo pr̄ esse p̄missa s̄ sic est. q̄ p̄radictoria cuiuslibet s̄clationis pr̄ esse p̄missa in q̄libet figura dempta sola p̄radictoria v̄lis affirmatiue q̄ est p̄cularis negatiua illa cū non pr̄ esse p̄missa in p̄ma figura ergo. Et q̄ p̄cularis negatiua nō pr̄ esse p̄missa in p̄ma figura. p̄ q̄ vel esset maior vel minor. Non maior q̄ maiore p̄culari in h̄al sc̄tur in p̄ma figura. nō etiā minor. q̄ minor in p̄ma non pr̄ esse negatiua.

Querit Alterū tunc p̄clusio v̄lis affirmatiua possit syllogisari p̄ impossibile in aliq̄ alia figura **Solutio** q̄ sic tam i s̄clatūda q̄ in tertia. Quia si accipiat p̄radictoriū eius cū maiore v̄li affirmatiua sic syllogismus in secūda figura. s̄ in baroco Et si capiat idē p̄radictoriū cū minore v̄li affirmatiua tūc fit syllogismus in tertia figura s̄z bōs cardo. Quō āt in alijs modis z figuris syllogisat p̄ impossibile deducit p̄bus exemplariter ad longum in textu.

Querit Circa sc̄bas p̄t capli quō p̄pat p̄hs syl̄m ad impossibile ad syllogismū oñsiuū **Solo** dupl̄r. p̄mo q̄ ad d̄rām. sc̄do q̄ ad p̄uenientiā

Quor d̄rās ponit iter syl̄m ad impossibile z syl̄m oñsiuū **Solo** q̄ tres. Prima est. q̄ syl̄s ad impossibile p̄cedit ex vna p̄missa manifeste falsa quā vult interimere z alia manifeste vera s̄z syl̄s ostensiu⁹ p̄cedit ex p̄missis indubitat̄r veris z p̄cessis Sc̄da d̄rā est. q̄ licet v̄terq̄z syl̄s sumat dyas p̄missas tanq̄ indubitabiles tū hoc est d̄r̄r q̄ syl̄s oñsiu⁹ sumit illas tanq̄ indubitabiles simpl̄r ex q̄b̄ fit syl̄s. sc̄d syl̄s ad impossibile sumit solū vnā eaz z p̄o altera sumit oppositū p̄radictoriū p̄clusionis p̄bande Tertia d̄rā est. q̄ in syl̄lo oñsiuō nō requirit q̄ cōclusio sit nota p̄us anq̄ p̄cludat p̄ syl̄m nec oz eā optinari verā v̄l falsāz S̄ in syl̄lo ad impossibile oz supponere p̄clusionē p̄mi p̄cessus esse falsāz

Querit quō p̄pat p̄ syl̄m ad impossibile ad oñsiuū penes p̄uenientiā **Solo** d̄r q̄ in hoc p̄ueniū. q̄ q̄cūq̄ p̄clusio q̄ p̄cludit p̄ syl̄m oñsiuū illa pr̄ etiā ex eisdē terminis p̄cludi p̄ syl̄m ad impossibile et e⁹. Et hoc sic ost̄d̄r p̄hs. q̄ ois p̄clusio syllogisata p̄ impossibile in p̄ma figura si sit negatiua pr̄ syl̄lari oñsiue in sc̄da figura. si vero sit affirmatiua tūc pr̄ syllogisari in sc̄da figura. Et ois cōclusio syllogisata p̄ impossibile in sc̄da figura pr̄ syllogisari oñsiue in p̄ma figura. Et ois p̄clusio syllogisata p̄ impossibile in tertia figura pr̄ syl̄lari oñsiue in p̄ma si ē affirmatiua z in sc̄da si ē negatiua Exēpli gr̄a sic ista p̄clusio v̄lis negatiua null⁹ hō est asin⁹ syl̄lata p̄ impossibile in p̄ma si guro in darij. sic ois asinus est q̄drupes q̄dā hō est asin⁹. q̄ q̄dā hō est qua drupes. p̄clusio est falsa q̄ aliq̄ p̄missaz. nō maior q̄ minor. z si minor ē falsa p̄dictoria sua est verā. s̄ ista nullus hō est asinus q̄ fuit p̄clusio p̄banda Et illis eisdē terminis pr̄ syllogisari oñsiue sic in camēstres. Q̄is asin⁹ est quadrupes. nullus hō est quadrupes. ergo nullus hō est asinus Et sicue hoc iam ostensum est de v̄li negatiua in p̄ma figura. ita p̄bus inductiue ostendit de omnibz alijs in singulis figuris

Querit Ad q̄d est ista p̄tās. s̄. p̄ impossibile syllogisare v̄ll. So^o ad redarguendū falsum siue sit syllogisatū siue nō z ad p̄bandū verū contra p̄reros respondentes qui nihil volunt concedere nisi lucogantur z ducantur ad incoueniens.

Reparationes

¶ Sextum capitulum.

In qua autem figura est oppositis propositionibus syllogizare et in qua non est sic erit manifestum.

¶ In hoc sexto caplo determinat phs pñr de sexta et ultima prate syllogismorum que est ex oppositis syllogizare

Querit Quot modis ppōnes dicuntur opposite. So° duobus modis. scz vno° fm locutōem. et alio° fm rē. ppōnes opposite fm locutōem dicunt. qd quis fm rem simul esse possint tñ in terminis p affirmationem et negationē. Sz ppōnes opposite fm rem dicuntur que a se invicē remouentur. ita qd simul stare non possunt.

Qr Quotuplices sunt ppōnes opposite fm locutōem et quotuplices fm rem. Solo. phs sunt quadruplices fm locutōem scz p contrarie subcontrarie et duplices p contradictorie. Sz sunt solum triplices ppōnes opposite fm rem scz opposite p contrarie et duplices p contradictorie. Contrarie sunt vt omni inesse et nulli inesse. p contradictorie vero sunt oi inesse et nō oi inesse. et alicui inesse et nulli inesse ille em nullo mō pñt simul stare et qd dicuntur opposite fm locutōem et fm rē. ppōnes em subcontrarie dicuntur opposite fm locutōem em qd pñt fil stare in eodem eo qd pñt esse fil vere in materia ptingenti

Ar Propōnes p contrarie etiā pñt fil stare in eodem ergo nō sunt opposite fm rē. Anis pbat. qd pñt esse simul false So° alberti qd neganda est pñā. Et rō est. qd in falso sit esse est in nullo fil ee. qd falsum ē non ens. et ergo p contrarie ppōnes nō pñt fil stare in eodem

Dr Ex qbo oppositis habet fieri syllogismus ex oppositis So° ex oppositis p contrariis vel p contradictoriis tñ et nō ex subcontrariis Et ratio illius est. qd in omni syllogismo mediū debet teneri vniuocē et nō p diuersis. sz in ppōnibus subcontrariis subiectū p teneri p diuersis. et ergo si ex eis fieret syllys tñ stare mediū nō teneri vniuocē sz p diuersis

Queritur Quo definit syllys ex oppositis So° sic syllys ex oppositis est syllys pcedēs ex ppōnibz p contrarie vel p contradictorie oppositis ad pcludendū idē de seipso negatiue. Ex plū ve nulla disciplina est studiosa. omnis disciplina est studiosa. ergo nulla disciplina est disciplina

Ar In omni syllo debet esse tres termini et due ppōnes. sz in syllogismo ex oppositis nō sunt nisi duo termini. ergo nō est syllogismus minor p ex exēplo iam dato Solo qd licet in syllo ex oppositis sint solū duo termini fm substantiam et materialiter tamē formaliter et fm ratiōem sunt tres. quia vnus eorum supplet vicem duorum. quia ille qui non intrat conclusionem habet rationem maioris extremitatis et minoris et supplet vicem vtriusqz. Contra. si vnus terminus posset supplere vicem duorum terminorum tunc eadem rōne posset supplere vicem trium et sic ex vno tñ termino posset cōstrui syllogismus So° negat illa seq̃la. nec est sile Et rō diuersitatis est

Secundi priorum

q̄ si vnus terminus suppleret vicem trium in syllogismo tunc talis syllogismus non haberet conclusionē diuersam a p̄missis 2 mediuz intraret cōclusionē. et ergo adesto. vocat talē syllogismū fatuū syllogismum.

Querit̃ Quotuplex est syllogismus ex oppositis. Solo duplex. sc̄ p se 2 p acc̄s. Syls ex oppositis p se d̄ in quo pcludit idē de seip̄o negatiue fm̄ rem et fm̄ vocē vt p̄z in exēplo p̄us posito. S̄z syllogismus ex oppositis p acc̄s dicitur in quo totuz pcludit de sua p̄e vel sup̄ius de suo inferiori negatiue. Exēplū. vt nulla disciplina ē studiosa. ois medicina est studiosa. ibi enim nō syllogizat ex oppositis p se s̄z ex oppositis ex p̄nci 2 p acc̄s q̄dāmodo.

Querit̃ In qua figura habet fieri syllogismus ex oppositis. Solutio. q̄ in p̄ma figura nō potest fieri syllogismus ex oppositis s̄z solū in secūda et in tertia

Querit̃ q̄uo pbat q̄ syllogismus ex oppositis nō p̄t fieri in p̄ma figura. Solutio tali rōne q̄ si syllogismus ex oppositis fieret in p̄ma figura vel esset affirmatiuus vel negatiuus. Nō affirmatiuus q̄ syllogismus affirmatiuus nō fit nisi ex duabus affirmatiuis s̄z ambe p̄p̄es oppositē nō p̄t esse affirmatiue. s̄z oportet sp̄ vnā earū esse negatiua. Nec etiam negatiuus q̄ p̄missis oppositē debet habere idē subiectū 2 idē p̄dicatū eo q̄ p̄positiōnes oppositē debeant p̄cipare vtroq̄ terminū s̄z in p̄ma figura p̄missis non possunt habere idē subiectū 2 idē p̄dicatū. s̄z q̄d est subiectū in vna hoc debet esse p̄dicatū in alia 2 ergo syls ex oppositis non potest fieri in p̄ma figura

Queritur Quō fit syls ex oppositis in secūda figura. Solutio. in oibz modis sc̄de figure p̄t fieri syllogismus ex oppositis. Probat q̄ in modis vniuersalibz p̄t fieri syllogismus ex p̄trariis. Et in modis p̄icularibz ex p̄dictor̄is. Exēplū p̄mi. vt in cesare sic arguit nulla disciplina ē studiosa. ois disciplina ē studiosa. s̄ nulla disciplina ē disciplina. Et ex p̄trariis illis p̄missis arguit in camestres. Exēplū sc̄di. vt in festino. nulla disciplina est studiosa q̄dā disciplina est studiosa. s̄ q̄dā disciplina nō est disciplina. In baroco a sit sic. Omnis disciplina est studiosa q̄dā disciplina nō est studiosa ergo q̄dam disciplina nō est disciplina.

Querit̃ Quō fit syllogismus circularis in tertia figura. Solutio. in tertia figura fit solū in modis negatiuis. nō aut̄ in modis affirmatiuis q̄ fiat in negatiuis. p̄z q̄ bñ seq̄tur in selapton sic arguitur. Nulla disciplina est studiosa ois disciplina est studiosa. s̄ q̄dā illud diosum non est studiosum. Et fit in alijs et q̄ in modis affirmatiuis tertia figure nō possit fieri syls ex oppositis. p̄z ex rōne adducta circa p̄maz figuram. q̄z oportet sp̄ vnā p̄p̄onum oppositarū esse negatiuam.

Queritur Quot documēta ponit p̄hs circa moduz syllogizandi ex oppositis. Solutio q̄ sex. Vnus q̄ syllogizando ex oppositis oportet sumere opposita p̄traria vel cōtradicta. na 2 non subcōtraria. Et ratio illuz p̄us patuit.

Reparationes

¶ Secundum est quod ad hoc quod premissa syllogismi ex oppositis procedant oportet quod syllogismi vel oportet unam eorum concedi a respondente et alteram syllogisari.
¶ Tertium est quod in secunda figura et similiter in tertia potest sepius syllogisari ex oppositis. Et ratio illius est quod sunt tres modi oppositionis scilicet duo contradictorii et unus contrarij. Quilibet oppositio habet duas partes oppositas et ergo contingit sex modis opposita binari in syllogismis ex oppositis penes hoc scilicet quod in quolibet modo oppositum vel maius potest esse affirmativa et minus negativa vel e contra.

¶ Quartum documentum est quod syllogismi ex oppositis differunt a syllogismo qui concludit verum ex falsis. Et ratio est quod licet in syllogismo ex oppositis una premissa sit necessario falsa tamen ex oppositis nunquam potest inferri conclusio vera sed tamen falsa et hoc tamen in syllogismo ex oppositis potest quod per accidens quod in syllogismo ex oppositis per se semper concluditur idem de seipso negative. In syllogismo autem ex oppositis per accidens totum concluditur de sua parte negative.

¶ Quintum documentum est quod in syllogismis ex oppositis nihil prohibet fieri hypotheseon contradictionis id est nihil repugnat supponere verum quod tamen contra contradictionis explicite vel implicite esse necessarium a respondente. Et ratio illius est quod quicquid magni inconueniens sit respondenti procedere duo contradictoria tamen minus inconueniens est imo maximum procedere conclusionem in qua idem negat de seipso quod per hoc etiam vincitur quod hypotheseon sua qua secessit duo contradictoria sit falsa. Sicut si dicatur ad hoc quod impar non est impar. Et ille videtur hic esse sensus textus Aristotelis secundum expositionem domini Alberti quibus alij satis obscure exponant.

¶ Sextum documentum et vltimum est quod si velimus concludere vel syllogisare duo opposita vel contraria que sumuntur in syllogismo ex oppositis per unum syllogismum tunc oportet quod in maiore a parte predicati sumantur illa opposita copulatiue hoc modo. Omne animal est album et non album. Aliter enim oportet facere duos syllogismos quorum unus concludit unum oppositorum et alius reliquum vel oportet quod unum eorum procedat a respondente et alterum probetur per syllogismum sicut dictum fuit in secundo notabili.

Queritur Ad quid est ista potestas scilicet ex oppositis syllogisare utilis. Solo utilis est ad concludendum manifestum inconueniens contra priores respondentes procedentes duas vel contradictorias esse sit veras.

Tractatus secundus

¶ In principio autem petere et accipere est quidem ut in genere sumere in eo quod est non demonstrare propositum.

In secundo tractatu prius determinat de defectibus incidentibus circa syllogismos et circa potestates syllogismorum iam dictas. Et diuidit in tria capita secundum quod sunt tres defectus.

¶ Queritur. defectus incidentia syllogismi. Solus.

Queritur.

et determinat cularem. ergo. Diminuit quod quando ergo h.

Arguitur.

propter est fallacia. Quod. Solus defectus. Determinat. defectui con.

Queritur.

¶ Arguitur. mens poteret. dit vel demon. pure. priuati. sic dormiens. aliquid sed hoc.

Queritur.

idem cum. pro. Latio quan. probandum. probandum illi.

¶ Queritur. Solo quod dupli.

Queritur.

idem non. curu. fortis. diuino syllo.

Secūdi priorum

Querit. Quot sunt defectus incidentes circa sylm. So^o tres scz

Petitio principij et illa incidit circa syllogismum circularem.
 Nō ppter h accidere fallumet accidit circa sylm ad im possibile.
 Fallacia cōtrarie deceptōis Et accidit circa syllogismū ex oppositis.

Querit. Utrum de petitione principij spectet determinare ad prioritatem Solo. q sic. Et ratio illius est qz ad prioritatem spectat determinare de syllo circulari scz petitio principij accidit circa sylm circularem. ergo ad prioritatem etiam spectat determinare de petitione principij. Vnde p^o p^o qz in syllogismo circulari fit reditus a p^olutione ad p^omissionem quando ergo hoc male fit scz in eodē genere cognitionis tūc petit principij.

Arguif. De petitione principij determinare spectat ad sophistam. ergo non ad prioritatem. Ans probat. qz petitio principij est fallacia et defectus syllogismi dialectici. vt dicitur in p^omo elenchorum. Solutio petitio principij accipitur dupliciter. vno modo vt est nudus defectus impediens illationem p^olutionis ex premissis et sic de ea spectat determinare hic ad prioritatem. Alio modo accipitur vt sup addit illi defectui cām apparet et hoc mō de ea determinare spectat ad sophistam.

Queritur. Quid est petere principium Solo petere principij in cōmuni est non demonstrare ppositum.

Arguit. Si illa definitio esset bona tunc sequeretur q aliquis dormiens peteret principium. Sequela probatur. quia qui dormit non ostendit vel demonstrat ppositum Solo. definitio ista non debet intelligi pure priuatiue. ita q nihil assumatur ad ostendendum ppositum. qā sic dormiens peteret principium sed quodāmodo positiue vt scz assumatur aliqd sed hoc qd assumitur non est natum pbare ppositum.

Queritur. Quot modis contingit hoc. So^o multis modis. Primo quando hoc qd assumitur est penitus idem cū pposito. Secdo quādo hoc qd assumitur est ignotius pposito. Tertio quando est eque ignotum. Quarto quādo posterius assumit ad probandum prius. Et quinto quando hoc qd est p alia notum sumit ad pbandum illud qd est per se notum.

Querit. quotuplex est petitio principij Solo q duplex. scz petitio principij

Statim.

Non statim.

Querit. Que vocatur petitio principij statim et que non statim. Solo petitio principij statim dicitur quādo idē sub eodem nomine et eadē ratione sumitur ad pbationē sui ipsius. vt si dicitur sic sortes currit. ergo sortes currit et ista petitio principij proprie est defectus syllogismi simpliciter dicti. de quo hic determinatur.

Reparationes.

Sed petitio principij non statim dicitur quando ostendit aliquid per aliqua que iterum nata sunt ostendi per ipsum. Exemplum ut sit ostendat per b et c et ipsa et sit natum iterum ostendi per a. Et istud declarat philosophus per exemplum. ut si quis probet lineas parallelas esse parallelas per hoc quod non concurrunt ille dicitur petere principium quia hoc antea assumptum scilicet quod linee parallele non concurrunt natum est iterum ostendi per hoc prius quod linee parallele sunt parallele. quia hoc est causa et aliud est effectus et sic de primo ad ultimum idem probatur per seipsum.

Queritur Utrum idem sit petere principium et non ostendere propositum. Solutio licet loquendo de petitione principij in eodem idem sit petere principium quod non ostendere propositum. ut patuit ex definitione prius posita tamen in speciali et proprie loquendo non sunt idem. Et ratio est. quia si in barbara maior sit eque ignota conclusioni probande tunc non ostenditur propositum quia ignotum non potest ostendi per eque ignotum sed adhuc non est manifestum. dicitur philosophus an petatur principium nisi termini in maiore re sint perveribiles ergo etc.

Queritur Quomodo sit petitio principij in modo et figura. Solutio differenter in modis affirmatiuis et negatiuis. Nam in barbara et alijs modis affirmatiuis prius et tertia figurarum petit principium quia maior est eque dubia conclusioni et termini minoris sunt perveribiles. Et eodem modo quia minor est eque dubia conclusioni et termini positi in maiore sunt perveribiles. Et ratio illius est. quia tunc sicut ex premissis ostenditur conclusio ita ex conclusione cum querente premissa convertibilis potest ostendi premissa dubia per syllogismum perverbum. et sic idem ostendit ibi per seipsum. Sed in modis negatiuis prius scilicet et tertia figurarum fit aliter. quia in clarent petit principium quia media et minor extremitas pervertunt et maior extremitas remouet ab utroque scilicet a medio in maiore et a minore extremitate in conclusione. Et in camestres petit principium quia maior extremitas et medium pervertunt et ambo remouentur a maiore extremitate medium scilicet in minore et maior extremitas in conclusionem. Et ratio est. quia tunc ex conclusione primi syllogismi et querente premissa affirmatiue potest ostendi premissa negatiua per syllogismum perverbum et ita idem hoc modo pergit ostendi per seipsum. Et vniuersaliter loquendo tot modis petit principium per quos modis pergit circulariter syllogizari.

Queritur Utrum eodem modo petit principium in demonstratiuis et in dialecticis. Solutio philosophus non sic dicitur quia in demonstratiuis petitur principium quia sumitur propositum que sunt rei veritate est ignotior aut eque ignota cum conclusione. Sed in dialecticis petitur principium quia do sumitur propositum quia sunt opiniones est ignotior vel eque ignota proposito. Et sic in demonstratiuis petitur principium secundum veritatem in dialecticis autem secundum opinionem tamen utrobique tamen obseruandum est quod ad minus una premissa sit ex terminis perveribilibus quia alias non ostenderetur idem per seipsum quod tamen requiritur ad petitionem principij.

¶ Secundum capitulum.

Secūdi Priorū

¶ Non ppter hoc accidere falsum. qđ semp in dīsputatōibz

¶ In secūdo capto pbs determinat de scđo defectu sylloz qđ non ppter hoc accidere falsum. Et diuidit in quatuor ptes. In prima ostendit circa quē sylkm hz fieri z qđ sit. In secūda diuidit ipm. In tercia ponit cause las. Et in quarto incidentaliter agit de elencho.

Querit Circa quē sylkm accidit nō ppter hoc accidere falsum. Sōlo phi. circa sylkm ad impossibile. Et rō illius est. qz nō hz fieri circa sylkm ostensiuū. qđ hz fieri circa sylkm ad impossibile. Tenet pñ a p locū a sufficienti diuisione. Sed añs pbat pbus duabz rōnibz. Pri ma est. qz tūc ptingit nō ppter hoc accidere falsum qñ in syllo inferit falsum vt ex illo falso fiat reditus ad interimendū aliquā hypotesim falsam posis tam ab aduersario veritatis. sed hoc nō ptingit in syllo ostensiuo sed solū in syllo ad impossibile. qđ rē. Maior pz. qz qui nō sumit ptradictoriū p hy potesi non pē dicere q ppter hoc. i. ppter hypotesim accidat falsum. Minor pbat. qz in syllo ostensiuo sumitur pmissa absolute z nō vt sūt hypoteses vel supposnes. sicut fit in syllo ad impossibile. Scda rō est. qz nō ppter h accidere falsum dī falsa hypotesis pnumerata alijs pmissis qua remota nihilominus seqtur adhuc pclusio falsa. sed in syllo ostensiuo nihil est quo deposito adhuc sequat equaliter pclusio. qz si in eo aliquid deponat nō ma net sylkus. sed fit enthymema. qđ seqtur q iste defectus nō accidit circa syl logismū ostensiuū. sed circa syllogismū ad impossibile.

¶ Syls ad impossibile est bon? syls. qđ circa ipm non ptingit iste defectus qui est non ppter hoc accidere falsum. Añs pbat. qz sibi puenit definitio sylli Sōlo. licz syls ad impossibile debite pstituit? sic bon? syls. tñ si in eo fuerit aliq pmissa supflua tunc nō est bonus syls. sed circa eū accidit iste defectus.

Querit Quid est nō ppter hoc accidere falsum. Sōlo sic definit ab Aresto. q nō ppter hoc accidere falsum est qñ in syllo ad impossibile assumit aliq hypotesis pnumerata alijs pmissis qua remo mora nihilomin? seqtur adhuc pclusio falsa z impossibile. Exēpli grā. sic pto. pbāda ista. nullus hō est asin? qua negata ab aduersario sumat sua ptradictoria. p hypotesi ista scz. qđā hō est asin? z arguat tūc sic. nulluz qđ drupes est aiatum. ois asin? est quadrupes. q null? asin? est aiatum. pto est falsa. q ista est falsa. qđā hō ē asinus. q fuit hypothesis. ibi em est nō ppter hoc accidere falsum. qz illa falsa pto nō seqtur ppter illā hypotesim. q fuit. qđā hō est asin? sz ppter maiore q est nullū qđ drupes est aiatum.

Querit Qūo dñt nō ppter hoc accidere falsum. z nō cā vt cā dere falsum dē nudū defectū sylli ad impossibile non curando vtz pmissa supflua habeat puenientiā cū pmissis veris vel nō. Sed nō cā vt cā sup ad dī illi defectui apparentiā vel cām apparetie. scz puenientiā pmissis non cause seu supflue cū aliqua pmissa cā in aliquo termino

¶ Nō ppter hoc accidere falsum nō dī defectū sylli ad impossibile. qđ. Añs pbat. qz fit ex supflua dīctā vñ? ppōns. Sōlo. defectus

Reparationes

accipit dupl'r. Uno mō. p. carētia alicui? nēcario requirit ad aliqd z sic nō. p. pter h' accidere falsum nō dē defectū sylli. Alio mō accipit defectus cōter pro quacūq; deformitate alicuius rei. z sic nō ppter hoc accidere falsum est defectus. qz est deformitas syllogismi

Querit Circa scđam ptez capli. quor modis ptingit nō ppter hoc accidere falsum. Solo. duob; modis. Prim⁹ est qñ hypotesis seu ppo supflua nō hz pueniētiā in terminis cū aliq pmissarū. Et huius est. si p'cto. pbanda sit ista. dyameter est assimeter. Et sumat p hypotesi ista. dyameter est symeter. cū rōne zenonis qua pbauit morū non esse sic arguēdo. dyameter est symeter. impossibile est infinita p'rasire. sz in quolibet spacio sunt infinita. q impossibile est aliqd spaciū p'rasire. z p cōsequēs nihil p't moueri. p'clusio est falsa. ergo etia; ista hypotesis. dyameter est symeter. z p psequēs sua opposita est vera. scz dyameter est assimeter. Et iste dē p'hs est manifestissim⁹ us modus huius defect⁹. ¶ Secūd⁹ modus est min⁹ manifest⁹ qñ scz hypotesis seu ppo supflua puenit aliquo mō scz in subiecto vel p'dicato cū aliqua pmissa coassumpta. Et hoc ptingit dupl'r qz vel hoc assumptū est supius z supra p'dicatū hypotesis. vel est inferi⁹ z sub subiecto hypotesis. z hoc declarat p'hs in textu p'grās.

Querit Atq; falsum vel impossibile possit etiā vere accidere ppter hypotesim. Solo p'hi. sic. sed tūc op'z copulare. et p'tinuare impossibile qd sequitur cū hypotesi. ita scz q hypotesi posita sequat tale impossibile z ipsa remota nō sequat. Et hoc p' duob; modis fieri. scz p'mo mō sumendo aliqd sub subiecto hypotesis z copulando impossibile p'clusum ad p'dicatum hypotesis. Secūdo modo sumēdo aliquid supra p'dicatum hypotesis z copulando impossibile cū subiecto hypotesis. sicut declarat per litteras

Ar Cōclusio impossibilis nunq; sequitur ppter hypotesim. q hoc dictū est falsum. Quis pbat. qz nunq; sequitur falsum vel impossibile ppter aliqd q remota adhuc sequitur falsum vel impossibile. sz sic est in hypotesi ex qua sequitur falsum q ea deposita adhuc sequitur falsum. q nūq; accidit falsū ppter hypotesim. Quor pbat. qz hypotesis p'us posita p' remoueri z p'ni alia. z tū adhuc sequitur falsum. sicut pbat exēplante in textu. Ad h' argumētū rñdet. p. z vult q negāda est p'na. qz nō sequitur deposita p'ma hypotesis adhuc sequitur falsum ex alia hypotesi. q nō sequebat ppter p'mā hypotesim. qz nō est incōueniēs idē impossibile sequi ad multas hypoteses. sicut illud impossibile linee parallele pcurrūt p' p'cludi p hāc hypotesim. si angulus intrinsecus sit maior extrinsecō. Et p istā. si triangulus hz plures q tres angulos equales duob; rectis. z ergo nō sequitur q semp' sit nō ppter h' accidere falsum quando arguitur ex hypotesi. quia ille defectus solū hz fieri quando hypotesi remota z nulla alia loco ei⁹ posita sequitur idem impossibile. propter alias p'pōnes.

Querit Ex quo in syllo ad impossibile in quo est ppter hoc acci dere falsum p'cto falsa nō sequitur ppter hypotesim falsā q an tūc sequitur ppter p'missam verā coassumptā. Solo p'hi. nō. sz ppter p'

missam aliquā
nō ē vñā p
quod est impo

Querit

mon. duas scz
parte opponē

Quia ca
dy canere ne p

mediū in syllo
re. qz in syllogi

Secūda ca
scat quid inmen

dat aliquā ppo
queratur qñ o r

ni p'bus q hoc
posu talis p'clu

gama tūc resp
qua possit tal

Quia ca
tatione quam i

libi pcedi a rñd

Secūda est. qz
nō ē imoge a r

libetate in vñi

Querit
firmatius vel

Querit
positiōi rñd

lino vel hypote

lino nō tñ p

Querit
mūuendū q

ap'p'is negatiu

p'p'is huius. Et

Accidit autē

Inuenio capli
laco p'rame dece

Secūdi prior

missam aliquā falsam ab hypotesi. qz in quolibz syllo hñte pñonē falsam
necesse est vnā pñissaz vel verāqz esse falsam. qz alis ex veris sequeretur falsum
quod est impossibile

Querit Circa terciā partem capli. quot cautelas ponit pñs cir-
ca istū defectū. nō ppter hoc accidere falsum Solo. qñ
duos. duas scz ex parte rñdētis quibz docet eum vitare falsum. 7 duas ex
parte opponētis quibz docet eū pcludere falsum

¶ Prima cautela rñdētis est. qz si pñs opponētis sit rñdenti ignota tūc
dē cauere ne pcedat pñones cōitantes in eodē termino q termin⁹ possit eē
mediū in syllo. qz tūc opponēs nō poterit ptra eūz aliqd sillogistice pcludere
re. qz in syllogismo oportet esse mediū

¶ Secūda cautela est. si pñsio opponētis sit nota rñdenti ita q rñdens
sciat quid intendat opponens ptra eum pcludere tūc debet cauere ne cōce-
dat aliquā pñonem per quam possit talis pñsio opponētis inferri. Et si
queratur quō respondens poterit scire que sit talis pñpositio. Ad hoc dī-
cit pñs q hoc poterit faciliter scire cōsiderando in quibz modis 7 figuris
possit talis pñsio pcludi. Exempli gratia. si pñsio opponētis sit vñs ne-
gatiua tūc respondens debet cauere ne pcedat pñonem vñem negatiua
ex qua possit talis pñsio inferri rñs.

¶ Prima cautela opponētis est q opponēs nō debet manifestare cō-
clusionē quam intendit sed statim assumat pñones necessarias quas faciat
sibi pcedi a rñdente si potest

¶ Scda est. q si opponēs habeat plura media ad pñonem quas intendit
tūc dē incipe a remotioribz. qz pñs magis latet rñdenti pñs inferenda. 7
si habeat tm vñū mediū. tūc dē incipe ab illo anteqz pponat pñsionē

Querit Circa qrtā partē capli. quō sit elench⁹. Solo elenchus
sit eodē mō sicut syllo in eisdē modis 7 figuris ex oibz af-
firmatiuis vel ex affirmatiuis 7 negatiuis pmutatim positus

Querit Quid est elenchus Solo. Elenchus est syllo ptra
dictionis. i. cuius pñsio pñadicit hypotesi seu falsē sup-
positioni rñdētis aduersarij veritatis. Et qñ pñs q si nulla fiat suppo-
sitiō vel hypotesis tūc impossibile est fieri elenchū. qz licet forte pcludat cō-
clusionē. nō tm pcludit aliqua pñadictio

Querit Quare dictū fuit q elenchus sit ex oibz affirmatiuis vñ
ex affirmatiuis 7 negatiuis pmutatim positus Solo
ad innuendū q ex puris negatiuis nō pñ fieri elenchus. Et rō hui⁹ est. qz
ex puris negatiuis nō pñ fieri syllo. q nec elenchus. Quis est manifestus ex
pñmo huius. Et pñna tenet. qz syllo hñt se vt supius ad elenchū.

¶ Terciū capitulū

¶ Accidit autē qñqz quēadmodū in positionē terminorū rē

¶ In terciō caplo pñter pñs determinat de terciō defectu sylloz q dī. falsi-
tatis pñane deceptionis. Et diuidit in duas partes.

Reparatiões

Querit Circa quē syllogismū accidit fallacia p̄trarie deceptionis Solo. circa q̄ syllogismū ex oppositis Et rō illi? ē. q̄ p̄tingit syllogizare ex oppositis q̄ s̄m rem sunt opposita. licz non s̄m vocē. sicut q̄n idē affirmat de vltz negat de p̄nculari p̄cto sub eo vel ecōtra. vt sic dicēs do. ois mula est sterilis. z ista mula nō est sterilis. q̄n ḡ aliq̄s credit vtrūq̄ talū oppositorū ipse d̄r deceptus p̄ fallaciā p̄trarie opinionis. z ḡ fallā contrarie opinionis h̄z fieri circa syllogismū ex oppositis.

Ans Si effz aliqua fallacia p̄trarie deceptōis vel esset fallacia in dicto ne vel extra dictōem. sed nullum istorū potest dici. sicut p̄z p̄ p̄m p̄mo elenchorū. ḡ nō est aliqua fallacia p̄trarie deceptōis Solo alb. q̄ ista fallacia seu defectus vocat fallacia nō ex eā apparentie vel defectus. sicut p̄bus p̄mo elenchorum loq̄tur de fallacia. sed vocatur fallā ab eo quē falsū sit z decipit p̄ hoc q̄ accipit id qd non d̄z accipi

Querit Quid est fallacia p̄trarie deceptōis? Solo. fallā p̄trarie deceptōis est q̄n aliquis simul opinat̄ cōtraria vel cōtradictoria de eodem

Ans Impossibile est opinari simul p̄traria vel p̄radictoria. ḡ illa definitio est falsa. Ans. p̄bat. q̄ p̄trarie opiniones nō p̄nt esse simul in eodē intellectu. Solo. h̄z opinatiōes p̄trarie de eodē nō p̄nt simul ēē in eodē intellectu ḡ vnū z idē mediū. t̄n bene s̄m diuersa media.

Querit Quotuplicia sunt p̄traria. Solo. p̄bi. duplicia. q̄z ḡz dam sunt p̄traria s̄m formā. Alia sunt p̄traria s̄m materiam. Contraria s̄m formā dicūtur p̄ponēs oppositē s̄m affirmatiōem et negatiōem. Sz p̄traria s̄m materiam dicūtur p̄ponēs p̄stitute ex p̄trarijs subiectis vel predicatis. sicut sunt bonū z malū. albū z nigrum

Querit Versū possit aliq̄s simul opinari p̄traria s̄m formā. Solo. p̄bi sic. Et hoc dupl̄r. vno mō cū incōuenienti. z alio mō sine incōuenienti

Querit Quādo opinat̄ aliq̄s p̄traria s̄m formā cū incōuenienti. Solo. t̄nc q̄n opinatur p̄trarias p̄clusiones per diuersos syllogismos p̄pter ignorantia mediōz. Et hoc ostendit p̄bs exēpl̄riter tam in medijs nō subalternatis q̄ subalternatis Ex p̄m in terminis scatiutis p̄ sic formari. si quis scuerit substantiā inesse animali z ignorauerit eam inesse sensibili. dūmodo sciat q̄ sensibile z aīal in sunt hominibz nilūm p̄tingit decipi per diuersos syllogismos z inducti. p̄pter ignorantia mediōz ad opinandum p̄trarias p̄clusiones. scz vlem affirmatiuam p̄ultum syllogismū. omne aīal est suba. omnis homo est aīal. ergo omnis homo est substantia Et vlem negatiuā p̄ istū syllogismū. nullū sensibile est suba. omnis hō est sensibile. ḡ nullus hō est suba. T̄bi eīn sumūtur media non subalternata scz aīal z sensibile. Exemplū secūdi de medijs subalternatis est. vt si quis sciat substantiā inesse aīali z ignoret eā inesse corpori. z sciat t̄n q̄ vtrūq̄z istorum inest hominibz ille inducetur ad p̄cedendū p̄trarias p̄clusiones per diuersos syllogismos eodem modo sicut prius.

Secundi Priorū

Querit An ptingit opinari p̄raria sine incōuenienti Solo
tūc. qñ opinat vnā pmissam vni^o sylli cū vna alten^o vel
ambas vni^o cū vna alten^o Et q sic opinari duo p̄raria nō sit incōueniēs
pbat p̄hs a sili. qz deceptio qua aliqs opinat duas p̄pōnes diuersoz syllo^g
rum est falsis illi deceptiōi qua aliqs scit aliqd in vli. z illud idem ignorat in
particulari. sed hoc fit sine incōuenienti. Et etiā istud

Querit Quo pbat p̄hus q aliqd p̄t sciri in vli z ignorari in pri
culari Solo p duo exēpla. Primū est. qz aliqs p̄t scire
in vli z p̄fuso q ois triangul^o hz tres angulos eq̄les duobz rectis z ignorare
in p̄ticulari. an iste triangul^o ad oculū ostensus habeat tres angulos eq̄les
duobz rectis. qz si sciat istā q ois triangul^o hz tres angulos eq̄les duobz
rectis z etiā istā q iste triangulus est triangulus. sed nō ordinet illas duas
p̄pōnes ad formā sylli. sed accipiat seorsum tūc scit in vli z p̄fuso q iste tria
gulus hz tres angulos eq̄les duobz rectis z ignorat tñ hoc in p̄ticulari et
in p̄pria forma. et hoc nō est incōueniēs. qz scia in vli nō opponit ignoratiē
in p̄ticulari. ¶ Secundū exemplū est. qz aliqs p̄t firmiter credere z scire q
in vli ois mula sit sterilis. et tñ ignorare an ista mula sit sterilis. quia videt
eam habere grossum ventrem

Querit Quot modis ptingit aliqd scire. Solo tribz modis
Hāz p̄mo mō ptingit aliqd scire in vli. z hoc est scire in
potentia. z sic maior scit. Scōdo mō cōtingit aliqd scire in p̄pria forma. z h
est scire in p̄ticulari. z ita minor scit. Tercio mō ptingit aliquid scire in age
re. sicut quando aliquis hoc q scit refert actualiter ad sua principia. et hoc
modo scitur p̄clusio

Querit Quot modis ptingit aliqd ignorare. Solo. ecōuerso
tribz modis etiā scz p̄mo mō in vli. secūdo mō in p̄pria
forma. et tercio mō in agere. Et ita qz scire z ignorare sic dicuntur multis
modis nō est incōueniens v̄t p̄hs aliqd scire vno mō z ignorare alio mō
sed nō p̄t aliqd sciri z ignorari eodē mō quo scit sine incōuenienti.

Querit An possit aliqs sil opinari p̄raria fm materiā. Solo. p. q
sic. z h duplr. vno^o cū icōuenienti. z alio^o sine incōuenienti
¶ Querit qñ aliqs opinat p̄raria fm materiā cū incōuenienti Solo qñ
opinat p̄raria p̄dicata eidē inesse p se z fm p̄pria formā. Sicut si aliqs opti
naret idem esse bonū z malū. sic arguendo. hoc est bonum hoc est malū. et
go bonum est malum

Querit An aliqs opinat p̄raria fm materiā sine incōuenienti.
Solo qñ opinat p̄raria p̄dicata eidē inesse. vnuz p se. et
aliud p accēs. Sicut si aliqs opinet aliqd bonū esse bonū p se z malū p accē
dens. hoc em nō est incōueniēs. qz licet talis opinet p̄raria. nō tñ opinat ill
la illo mō quo sunt p̄raria. sed alio z alio modo

Tertius tractatus.

¶ Quando aut pueritūtur: pueritūtur extremitates necesse zc.
z in.

Reparationes

In hoc tertio tractatu docet Aresto. reducere alias spēs argumentatōis ad syllogismum. Et diuidit in tria capla. In quoz pmo ponit aliqs regulas illi reductioni deseruientes

Querit Quot regulas pñaz ponit hic pñs. quibz docet argu-
mentatōes imperfectas reducere ad pfectas. Solo q sex

Prima est. q si extremitates alicuius syllogismi pueruntur inter se tñc necesse est mediu pueri cū ambabz extremitatibz et eoduerso. Et ista regulam pbat pñs exemplariter in barbara et celarent

Secda regula est q si quatuor termini sic se habeāt q pñm et secūdu adinuicem puerantur. et sicut tercius et quartus. tñc si pñmus et tercius sic se habeāt q de quibz ter verificat alterū eoz et de nullo ambo tñc necesse est etiā secūdu et quartū eodē mō se habere. Ex^m ponit. p. de istis quatuor terminis. Ingenitū. incorruptibile. genitū et corruptibile

Tercia regula q est puerfa pñs est q si pñm terminus et secūdu sic se habeāt q de quolibet dicat alterū eoz et de nullo simul. tñc et sicut tercius et quartus sic se habeāt. tñc necesse est q si pñm et tercius puerant q etiaz secūdu et quartus inter se puerant. Ex^m est de istis quatuor terminis genitū. ingenitū. corruptibile et incorruptibile

Quarta regula est q si aliq d dicat de duobz vtr et de nullis alijs. tñc si illa duo puerant inter se necesse est etiā terciū pueri cū vtroq. Ex^m est. vr si rōnale dicat de oī hoīe et de oī risibili. si tñc hō et risibile inter se puerantur necesse est rōnale pueri etiā cū vtroq.

Quinta regula ē. q si aliq duo pñdicata dicāt vtr de eodem subiecto. et vnū illoz puerat cū subiecto tñc reliquū dicet vtr de illo pñdicato quod cum subiecto pueritur.

Sexta regula est. q si sint duo opposita ex vna pre quoz vnū est eligendum et aliud fugiendū. et duo alia ex opposita pre quoz vnū est etiā eligendū et aliud fugiendū. tñc si vnū eoz pñctū cū altero sit magis eligendum q si esset pñctū cū alio. vel q esset p se. tñc illud qd facit aliud maius est magis eligendū Exēpli gratia sint inter quatuor pñdicata velle agere pñ amorem et nolle agere pñ amorem. et agere pñ amorem et nō agere pñ amorem. tñc si velle agere pñctū cū nō agere sit magis eligendū ab amico q nolle agere et tñ agere. patz q magis eligenda est bona voluntas sine actiōe q actiō sine bonā voluntate. Et etiā seqtur q diligere qd est velle bonū pñ amorem magis est eligendū q coitus. et q amor magis est finis dilectiōis q coitus. Et cō sequēter seqtur q coitus vel nō est finis amoris amicicie. vel si est tunc est eius sicut grā alterius inqñtum scz aliqū est cā diligendi

Secūdu capitulum.

Qm autē nō solū dyalectici et demōstratiui syllogismi p pñdictas

In secdo caplo ostendit pñs. quō inductio et exemplum debēt reduci ad syllogismum. et agit etiā de deductiōe et instantia.

Querit Quot sunt spēs argumentatōis toto. Solo. quatuor. scz syllogismus. enchyrimema. inductio. et exemplū

Secūdi Priorum

Ad Argumentatio nō est genus. ḡ nō h̄ spēs. Ans. pbat. qz est secun-
da intencio. Solo. genus accipit̄ dupl̄. Uno mō large p om̄
eo qd̄ est alio generali. 2 sic argumentatio est gen⁹ ad ista q̄tuor iā noiata.
Alio. p̄p̄e. p natura p̄dicabili vnuoce de pl̄ibz sp̄e dīnibz. 2 sic nō ē gen⁹
s; magis analogū. qz analogice dī de istis q̄tuor 2 fm̄ p̄us 2 posterius

Ad Inductio enthymema 2 exemplū reducūtur ad syllogismū. ḡ nō
sunt spēs a syllogismo distincte. Solo. neganda est p̄ia. qz l̄
cet materialiter reducātur ille spēs ad syl̄m tanq̄ ad spēm p̄fectiorem. tñ
formaliter manēt a syllogismo distincte.

Queris Quid est inductio. Solo. p̄hi. Inductio est q̄ osten-
dit p̄mū de medio p̄ terciū. Ex. p̄hi est vt si esse longes-
mū ostendat̄ de aiali non habente cholera p̄ hoc terciū qd̄ est equus 2 mul⁹
tunc est inductio sic arguendo. Equus est longeuus mulus est longeuus
et sic de alijs aialibz non habentibz coleram. ergo oīne aial nō habens colē-
ram est longeuū.

Ad Dīcū nō p̄ intrare p̄clusionē. ergo male dīcitur q̄ inductio
ostendit maiore extremitatē de medio p̄ minore. Solo. medi-
um nō accipit̄ hic in definitōe inductiōis. p̄ termino inferente. qz ille nō p̄
intrare p̄clusionē. sed accipit̄ p̄ termino q̄ fm̄ ordinatam p̄dicatōem medi-
at̄ inter maiore extremitatē 2 minorem.

Queris Quid docet p̄hs inductōem reducere ad syl̄m Solo
vult q̄ singularia de h̄t sumi p̄ medio. 2 subiectū p̄ntis
p̄ minore extremitate. 2 p̄dicatū p̄ntis p̄ maiore. vt sic arguendo. Omne
quod est equus vel mulus 2 cū est longeuū. sed omne nō habes cholera
est equus vel mulus 2 cū. ḡ oē nō habes cholera est longeuū

Queris Quid ostēdit p̄hs istā reductōem esse bonā Solo. p̄
q̄ntam regulā sup̄ius positā vbi dīcū est q̄ si duo p̄dica-
ta dicātur de aliquo subiecto 2 vnū illorū p̄dicatōrū p̄uerat̄ cum illo subie-
cto. tūc reliquū dīcēt̄ vlt̄ de illo qd̄ cum subiecto p̄uerat̄. qz ergo in inducti-
one p̄mū et mediū dīcūtur de terciō. 2 medium 2 terciū p̄uerat̄. ergo ne-
cesse est p̄mū vlt̄er dīcī de medio

Queris Quot dīnas ponit p̄hs inter inductōnem 2 syl̄m
Solo. tres. Prima est. qz inductio est syl̄lus p̄mo 2 im-
mediate. hoc est p̄mo p̄ncipioz. sed syl̄s est solum p̄p̄is mediate. Rō
istius est. qz p̄ma p̄ncipia saltē alicui⁹ p̄cularis scīe p̄nt p̄ inductōem notī
ficari. nō aut̄ p̄ syl̄m. Secda dīna est. qz inductio ostēdit p̄mū de medio p̄
vltimū. s; syl̄s ostēdit p̄mū de vltimo p̄ mediū. 2 ḡ opposito mō se h̄nt in
ductio quodā mō 2 syl̄s Tercia dīna est. q̄ syl̄s est p̄ mediū qd̄ est p̄us 2
evidentius fm̄ naturā. s; inductio p̄ p̄us 2 notius quo ad nos

Queris Circa scda partē capli. quot definitiōes exempli ponit
p̄hs Solo. duas. quaz p̄ma dat̄ de exemplo fm̄ q̄ re-
ducit̄ ad inductionem 2 syl̄m. Secda p̄o dat̄ de exēplo in p̄p̄ia forma
20 iij.

Reparationes

Queris Quid est exemplū sūm q̄ reducitur ad inductionem et syllogismum. **Solo.** est argumentatio in q̄ p̄mū ostendit inesse medio p̄ id qd̄ est sūte terciū. quā definitōem p̄plet p̄bs dicēs. q̄ op̄z p̄mū etiā inesse terciū p̄ mediū. et p̄mū etiā inesse euidentē sūti q̄ medio. **Exēpli** ḡra. sic p̄mus terminus malū. et medi⁹ p̄fines pugnare p̄tra p̄fines. terci⁹ autē athēnienses pugnare cōtra thebanos. et sūte terciū. thebanos pugnare contra phocenses. Et illis sic format̄ exemplū. thebanos pugnare p̄tra phocenses malū est. ḡ athēnienses pugnare p̄tra thebanos malū est. q̄ ibi p̄mū ostendit de terciū p̄ mediū sic syllogizādo. **Oēs** p̄fines pugnare cōtra cōfines malū est. sed athēnienses pugnare p̄tra thebanos est p̄fines pugnare p̄tra p̄fines. ḡ hoc malū est. Et p̄mū ostendit inesse medio p̄ sūte terciū faciēdo inductionem imperfectā sic. thebanos pugnare p̄tra phocenses malū est. ergo oēs p̄fines pugnare p̄tra p̄fines malū est.

Queris Quid reducitur ex⁹ ad syllogismum. **Solo.** sicut ex iā dictis p̄z sic reducitur. q̄ p̄dicatū p̄sonis sumit p̄ maiori extremitate. et subiectū ei⁹ p̄ minore extremitate. et illud in q̄ sūta pueniūt p̄ medio. et tūc maior pbat p̄ vnā inductionē imperfectā. et h̄ satis p̄z p̄siderāt p̄dem ex⁹.

Ad In syllo detent solū esse tres termini. s̄z in exēplo s̄z quatuor termini. **ḡ** ex⁹ nō p̄t reduci ad syllogismum. **Minor** p̄z ex p̄us dictis. **Solo.** h̄ argumentū pbat bñ q̄ ex⁹ nō reducitur ad syllogismum tñ s̄z reducitur ad syllogismum et ad vnā inductionem imperfectā. et hoc p̄pter illū quartū terminū.

Queris Que est definitio alia q̄ dat de exēplo in p̄pria forma. **Solo.** ista. q̄ exēplū est argumentatio cui⁹ aūs se h̄z ad p̄is nō vt p̄s ad totū neq̄ vt totū ad p̄em. sed vt pars ad p̄ez qm̄ ambo sunt sub eodē cōi. Et illi definitōi p̄cordat satis definitio boeti⁹ q̄ d̄t q̄ ex⁹ est qm̄ vnū p̄culare. pbat p̄ aliud p̄pter aliquā cōem s̄ilitudinē rep̄tā in ip̄s.

Queris Quid differt exemplū ab inductione. **Solo.** p̄bs ponit duas dñas. **Prima** est. q̄z inductio procedit ex om̄ibz singularibz ad suū vlē. sed exēplū p̄cedit solū ab vno singulari ad aliud. **Secunda.** q̄z inductio ostendit p̄mū de medio p̄ terciū. et ibi sūte. exēplū autē licet inq̄sum reducitur ad inductionem imperfectam ostendat p̄mū de medio. tñ in q̄sum reducitur ad syllogismū ubi p̄pletur copulat mediū extremo et concludit p̄mū de terciū p̄ medium.

Queris Circa terciā p̄re capli qd̄ est deductio. **Solo.** deductio est syllogismus cui⁹ maior est manifesta et minor dubia. minus tñ dubia p̄clusionē. Vel deductio est qm̄ maior est p̄ se nota et minor p̄positio mediata sicut p̄clusio. ita tñ q̄ pauciora sunt media ad p̄bandū minorem q̄ p̄sonem. Et ex hoc eliciūtur duo modi deductōis quoz.

Primus est qm̄ minor est dubia minus tñ dubia p̄clusionē. **Exēplū** est vt oīs disciplina est docibilis. iusticia est disciplina. ḡ iusticia est docibilis. ibi maior est manifesta. s̄z q̄ oīs disciplina est docibilis. i. acq̄sibilis p̄stus dñi. sed minor est dubia. an s̄z iusticia sit disciplina loquēdo de iusticia gēnerali est tñ minus dubia et magis credibilis p̄clusionē.

Secūdi

Pror

Secundus modus est qm maior est p se nota. z minor eget pautioribz
medijs ad ostendū q conclusio. Et huius exemplū est. Omne equale recte
linee p quadratū. Circulus est equalis recte linee. Et circulus p quadratū
ibi em maior est per se nota. z minor nō eget nisi vno medio ad pbatōnem
sui scz isto q linea curua que est quarta portio circuli sit equalis recte linee
que est quarta ipsius quadrati. sed conclusio ad minus requirit duo media.

Querit Circa quartā partē capituli qd est instantia Solutio
Instantia est pō pōm p raria. Et p raria intelligunt
tur hic cōtraria p raria dicta vel cōtradictoria.

Querit Quō differē instantia a pōne p raria quā sit instantia.
Solutio sic. qz pō p raria quā sit instantia semper des
bet esse vltis. Sed instantia p esse vltis vel particularis.

Querit Quot modis sit instantia p raria vltimū pōnem Solutio
pbi q duobz modis qz aliquā instantia sit p raria vltis
universalis pōnis qm qz vero per eius cōtradictoriā.

Querit In quibus figuris habet fieri instantia. Solutio solū
in prima z in tertia. Et rō illius est. quia in illis figuris
solū habet fieri instantia in quibz concluditur pōnes instantiue que sunt
pōnes oppositae pōni p raria quā sit instantia. sed ille solū cōcluditur in p raria
ma z tertia figuris z nō in secūda. Et minor pbat. quia in p raria figura cō
cludit vltis affirmatiua z negatiua. Et in tertia particularis affirmatiua z
negatiua. sed in secūda figura non cōcludit nisi negatiue. Exempli gratia.
Suppositio contra quā sit instantia sit vniuersalis affirmatiua vt oim con
trarior est eadem disciplina. z instamus p suā cōtrariā tunc fit syllogis
mus instantaneus in prima figura sic arguendo. Nulloz oppositor est eadē
disciplina. Dia cōtraria sunt opposita. Et nulloz cōtrarior est eadem
disciplina. Et si instamus p suā p rariā tunc fit syllogismus in tertia
figura sic arguendo nullus notū z ignoti est eadē disciplina. sed notū z ignoti
notū sunt cōtraria. Et aliquoz cōtrarior non est eadē disciplina. Et eodez
modo cōtingit instare si ppositio cōtra quā sit instantia sit vltis negatiua.
Et ponit pbi adhuc duas rōnes in textu quibz pbat q instantia euidēs
solū fit in p raria z tertia figuris sed ambe ille rōnes coincidunt cum rōne
tam posita.

Querit Vltimū instantia etiā posset fieri p syllogismū ex hypo
thesi Solutio q instantia p raria dicta non potest fieri per
silm ex hypothesi. sed bñ instantia generaliter dicta. illa em aliquā fit p syl
logismū ad impossibile. quia per syllogismū ad impossibile aliquā interuenit
hypotesis per suā cōtradictoriā. Et ita dicit pbi q instantia generaliter
dicta potest multipliciter fieri scz per locum ab oppositis. per locum a simi
li. per locum ab autoritate. z etiam potest fieri instantia generaliter dicta z
ineuidēs per secūdam figuram sicut qm vltis affirmatiue instat p vltimū ne
gatiuam que concluditur in secūda figura.

Querit Vltimū deductio z instantia sine spēs argumētatiōis ab
alijs distingere Solutio q non q nulla ps subiectiua

Reparationes

vel pars in modo distinguat a suo toto. sed deductio et instantia sunt partes subiective vel partes in modo ipsius syllogismi. quia sunt syllogismi dyastolectici. ergo non sunt species argumentationis distincte.

Capitulum tertium

Ichos autem et signum non est idem. **I**chos quidem propositio est. In hoc tertio et ultimo capitulo determinat philosophus contra de Enthymemate.

Queritur. Quid est enthymema. **Solutio.** philosophus Enthymema est syllogismus ex ichoribus et signis.

Ad. Enthymema non est syllogismus. Illa definitio est falsa. **Ans.** probatur. quia est species argumentationis distincta. **Solutio.** enthymema non est syllogismus simpliciter sed est syllogismus imperfectus. Et secundum Boetium definitio de Enthymema dicitur quod est syllogismus imperfectus. unde quod non omnibus antepositis inferat festinata conclusio. Et secundum dicitur ab eo quod est in enthymema quod est mens quasi servans unam propositionem in mente.

Ad. In enthymemate est una propositio inferens. male dicitur quod est ex ichoribus et signis in pluri numero. **Solutio.** quia in enthymemate sic est una propositio inferens secundum vocem tamen pluraliter sunt due quia est adhuc una alia subintellecta.

Queritur. Quomodo dicitur ichos et signum. **Solutio.** sic dicitur secundum Aristotem. quia ichos est propositio probabilis. Sed signum est propositio demonstrativa necessaria vel probabilis.

Queritur. Quomodo probatur philosophus quod ichos sit propositio probabilis. **Solutio.** quia illud quo mediante scilicet aliquid verum in pluribus sit factum esse vel non factum esse in praeterito. aut esse vel non esse in futuro hoc est probabilis. sed ichos est huiusmodi. ergo est propositio probabilis.

Queritur. Quomodo probatur quod signum sit propositio demonstrativa necessaria vel probabilis. **Solutio.** quia illud quo ex parte in praeterito inferat res esse vel quo facto in praeterito sequitur rem in praeterito factam esse vel quo posito in futuro sequitur rem futuram esse hoc est rectum vel probabile. Sed signum est huiusmodi. ergo signum est propositio demonstrativa necessaria vel probabilis.

Ad. Omnis propositio demonstrativa est necessaria primo posteriorum. male dicitur quod signum est propositio demonstrativa necessaria vel probabilis. **Solutio.** quia demonstrativum non accipitur hic proprie sicut accipitur primo posteriorum. sed accipitur committere ut demonstrativum est idem quod ostensivum sive hoc sit in necessariis sive in probabilibus.

Queritur. Quomodo habent se ichos et signum. **Solutio.** sicut inferius et superius. ichos enim est inferius ad signum quia ichos vocatur enim propositio probabilis. Sed signum indifferenter propositio necessaria vel probabilis.

Queritur. Quotplex est enthymema. **Solutio.** triplex secundum quod triplex est signum. Quoddam enim est signum convertibile cum extremis. Aliud est transcendens et superius ad extrema. Et aliud est inferius ad extrema. Exemplum de signo convertibili ut habere lac in manibus.

Secūdi priorum

lis est signū quoddā mō conuertibile cum eo quod est mulierē peperisse. Ex
emplū de signo transcendenti. ut mulierem esse pallidam est signū trans
cendens cum eo quod est eam peperisse. quia stat mulierem esse pallidam
et tamen non peperisse

Querit Quotuplex est enthymema. Solutio triplex. qz qdā
dam fit in prima figura. quoddā in secunda. et quoddā
in tertia. Et rō illius est quia tot modis fit enthymema quot modis va
riatur signū. sed triplex est signum. ergo etiam triplex est enthymema.

Querit Quotuplex est signū Solutio triplex. quia quoddā est
signum conuertibile cum extremis. Et ex tali signo fit
enthymema in prima figura. Exemplū pbi est ut hec mulier habet lac in
mānibus. ergo peperit. Aliud est signū transcendens extrema seu supe
rius. et ex tali fit enthymema in secunda figura. Exemplū est. ut hec mu
lier est pallida in facie. ergo peperit. Tercio aliud est signū qd est inferius
ad extrema. Et ex tali fit enthymema in tertia figura. Exemplū ut ille ē
studiosus. ergo est sapiens. vel sic phitacus est studiosus. ē sapiens.

Querit quō differt enthymema a syllogismo Solutio sic quia
enthymema procedit ex vna ppositione. et syllogismus ex duabus.

Querit Quomodo reducitur enthymema ad syllogismum.
Solutio per additionem illius ppositionis que deficit
Nam in enthymemate semper vna ppositio tenetur in mente. quando ers
go illa exprimitur tunc fit perfectus syllogismus. Exempli gratia si sic ar
guatur phitacus est ambitiosus. ergo est liberalis. ibi seruatnr vniuersalis
ppositio maior in mente si ergo illa exprimitur sic arguendo. Omnis am
bitiosus est liberalis. phitacus est ambitiosus. ergo phitacus est liberalis
tām est bonus syllogism⁹ in pma figura. et sic faciendū est in alijs figuris

Querit Que ppositio deficit in enthymemate quā oportet ad
dere ad hoc ut fiat syllogismus verum maior vel minor

Solutio aliquando maior et aliquando minor. Sed tunc querit per qd
scitur hoc an deficiat maior vel minor. Solutio hoc potest faciliter sic sci
ri. quia in enthymemate semper sunt tres termini sed duo qui ingrediunt
conclusionē. et vnus qui nō ingreditur cōclusionē qui est mediū in enthyme
mate. Si ergo ille terminus qui non ingreditur cōclusionē sumatur cum
subiecto conclusionis in ppositione que subintelligitur tunc deficit minor
quia subiectum conclusionis est minor extremitas. sed si sumitur cum pre
dicato conclusionis tunc deficit maior. quia predicatum conclusionis est
maior extremitas. |

Querit Quō cōpat pbus enthymemata diuersarum figurarū
ad invicem Solutio quia syllogismus factus ex en
thymemate prime figure est perfectus et insolubilis. id est non solutus a
forma syllogistica. Et ratio est quia talis syllogismus procedit ex vna vni
uersali propositione que habet vim inferendi conclusionem si verus est.
Syllogismus autem factus ex enthymemate tertia figure est solubilis
non habens veram formam syllogismi quous verus sit. Et rō est qā talis

Reparationes

Syllogism⁹ pcedit ex puris particularib⁹. Nec etiā sic ad rem. qz nō pcludit
vnā extremitatē de alia nccario. Sz syllogismus factus ex enthymemare
secūda figure semp est solubilis. qz semp est imperfectus carens debita for
ma syllogistica siue assumat vltis pō siue nō. Et rō illius est qz talis syllo
gismus semp est affirmatiuus. sed ex puris affirmatiuis in secūda figura
non fit syllogismus. z ergo nō sequit formaliter. *Dis mulier que peperit ē
pallida. z hec est pallida. ∴ hec peperit.* h cōmittit fallacia pñis.

Querit^r Quō differūt signa ex quib⁹ sunt enthymemata. Solo
pbi qz sic differūt. qz signū ex quo fit enthymema in pri
ma figura vocat^r pdigū. Sed signū ex quo fit enthymema in secūda figu
ra vel in tertia vocat^r signū sed non pdigū. prodigū enim dicit^r hic quasi p
digitis ostensum.

Querit^r Quō pbat^r qz signū pme figure vocat^r pdigū sed nō sig
num aliaz figuraz. Solutio pñm pbat^r sic. qz illud vo
catur pdigū a philosophis qd facit scire. sed signū pme figure facit scire
ergo minor pbat^r. quia signū pme figure est verū mediū pñm rōnez z natu
ram mediū qz est mediū cōiunctōne z positōne simul. Secūdū patet sic qd
signū aliaz figuraz hoc nō habet verā rōnez mediū qz nō ponit directe in
ter extrema sed est vel superius vel inferius ad extrema.

Querit^r Quō docet pñs inuenire signū qd posset esse mediū in
enthymemate. Solo pñm pñmittit aliquas suppositi
tiones. scdo ponit aliqua documenta. z tercio docet applicare signa inueni
ta ad syllogismū.

Querit^r Quot suppositiōnes pñmittit pñs. Solutio duas.
Prima est qz duplices sunt passiones scz naturales et
non naturales. Passiones naturales dicūt^r. quecūqz transmutant aiām
et corpus simul z relinquunt aliquod signū in corpe sicut verecundia rufi
bozem z timor pallorem. Sed passiones non naturales dicuntur que non
transmutant corpus nec relinquūt signū aliquod in corpe sicut sunt habi
tus anime vt scientie z virtutes.

Secūda suppositio qz quelibet passio naturalis fm totā suā spēm habz
vnū aliqd signū sibi correspondens in corpe.

Querit^r Quot documēta ponit pñs ad inueniendū signa passio
num naturalium. Solutio qz duo. Primū est si est
aliqua passio naturalis que pueniat oībus indiuiduis alicui⁹ determinare
speciei tūc necesse est qz in tota illa specie sit aliqd signū naturale illius pass
sionis. Si ergo velimus scire hoc signū z nō poterimus vtr hoc cognosce
re ex indiuiduis illius speciei tūc detemus respicere ad indiuidua alterius
speciei quib⁹ etiā puenit illa passio licet nō vtr. Exēph grā fortitudo siue as
nimofitas ē passio naturalis in oībus leonib⁹. Si ergo ignorem⁹ signum
illius passionis z nō possumus hoc cognoscere ex indiuiduis leonis detes
mus videre in hoībus vel in alijs animalibus qd sit signū fortitudinis in eis
et inuenimus qz habere magnas lūmitates seu latas scapulas est signum
fortitudinis in hoībus. Et ergo hoc idem erit etiā signū fortitudinis in

leomb⁹ vltic
ter duas appia
terminare sign
alia subiecta se
gnū illius pass
Exēpli grā
duo signa scz
mus scire qd
dere in alijs in
Aliqui em hoī
sunt literales.
nec sunt fortes
qz habere latas
tem signū litera

Querit^r
naturalis pñ pcludit
tur cum maior
ne magnas scap
quodit leonem.
magnas scapul
fortis. Et in re
liter sumat signū
not. vt bene sec
dial habens lat

Querit^r
non passio z
puerib⁹ liter.
pñmne signū
tio secūdi est.
tertio specie
tū de libus p

Secūdi Priorū

leonibz vlticr ¶ Secūdū documentū est qd si sit aliqd subiectum qd ha-
bet duas pprias passiones z duo signa sed dubiuz sit qd illoz signoz sit des-
terminatū signum huius passionis z nō alterius. tūc detemus respicere ad
alia subiecta seu spēs quibz ille passiones insunt separatim. qz illud qd est si-
gnū illius passionis in alio subiecto hoc idem erit etiā signū in isto subiecto
Exempli gratia in leone sunt fortitudo z liberalitas In leone etiā sunt ista
duo signa scz habere magnas scapulas z habere latam frontem. Si ḡ veli-
mus scire qd illoz signoz sit signū fortitudinis z qd liberalitatis detem? vi-
dere in alijs in quibz ille passiones reperiūtur separatim. vt in hominibz.
Aliqui em̄ hoies inueniūtur qui habent latas scapulas z sunt fortes sz nō
sunt liberales. ex opposito inueniuntur aliqui qui nō habent latas scapulas
nec sunt fortes. sed habent latam frontē z sunt liberales. Et ḡ pcludimus
q habere latas scapulas est signū fortitudinis in leone. et habere latā fron-
tem signū liberalitatis z nō fortitudinis

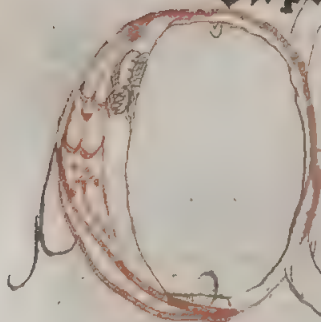
Querit Quō docet phus iam ista signa sic inuenta applicare ad
naturā pē pcludi de suo subiecto si signū inuentū quod est mediū puer-
tur cum maiore extremitate z excedat minorem. Exempli gratia. vt habe-
re magnas scapulas z esse fortem pueriūtur. sed habere magnas scapulas
excedit leonem. Et ergo sic syllogizaf in prima figura. omne animal habēs
magnas scapulas est forte. sed leo est aīal hñs magnas scapulas. ergo est
fortis. Et in tertia figura potest pcludi ppria passio de suo subiecto si simi-
liter sumaf signum pueribile cum maiore extremitate z transcendens mi-
norē. vt bene sequitur. omne aīal habens latas scapulas est forte. quoddam
aīal habens latas scapulas est leo. ergo leo est fortis

Querit Quod est correlariuz quod sequitur ex dictis Solo
q generaliter passio z signum habent se pueribiliter. sz
non passio z subiectū. Et rō pmi est. quia si passio et signū non haberent se
pueribiliter. tunc sequeretur qd vnius pmutis passionis nō esset vnicum
pmune signū. quod est pēra secūdam suppositionem superius positaz. Ra-
tio secūdi est. qz aliqua passio naturalis potest bene reperiri in diuersis sub-
iectis specie distinctis. sicut fortitudo reperitur in homine z leone. Et cau-
tū de libris pōz analiticoz reparatiue sit dictum

¶ Finiūtur reparationes secūdi
priorum Aristotelis:

¶ Sequiūtur reparationes
primi posteriorum.

Reparationes

Irra iniciū libri

posteriozum analiticozum Aristotelis
Querit pmo. quid est subiectum
istius libri. Solo. syllogismus demon
stratiuus. Et rō illi⁹ est. qz illud est sub
iectū cui pueniūt pditiones subiecti atq
tributōis. sed ille pueniūt syllo demon
stratiuo in ista scia. q̄ est subiectū. **Q**u
nor pz. qz est quid pimumissimū pmo no
tum nō transcendēs meras rē. Et illud
est subiectū cui pnt demonstrari inesse. p⁹

prie passiones p p⁹ria z vera pncipia in illa scia. sed syl⁹lus demonstratiuus
est h⁹mōi. ergo. **Q**uor pz. qz esse generatiuum scientie est vna p⁹ria passio
syllogismi demonstratiui que sic demonstrat sibi inesse. Quicqd pcedit ex p
mis veris z immediatis pōitō notioibz causisqz p⁹lonis est generatiuū sci
entie. sed syl⁹lus demonstratiuus est h⁹mōi. ergo est generatiuus scie.

Ad omis scia habet p demonstratiōez. sed de syllo demonstratiuo nō
p⁹ haberi scia p demonstratiōem. q̄ de eo non p⁹ esse scia rangz de
subiecto. **Q**uor pz. qz si sic tunc esset p⁹cessus in infinitū. Solo. q̄ de
syllo demonstratiuo in vli accepto habet scia p demonstratiōem p⁹cularem
et in illa p⁹culari demonstratiōe est status. Et q̄ nō est p⁹cessus in infinitū

Ad nō p⁹ esse subiectū z instrumentū alicui⁹ artis. sz syl⁹lus demon
stratiu⁹ est instrumentū quo acquirit scia hui⁹ libri. q̄ nō p⁹ esse sub
iectū. Solo. vt p⁹us q̄ syl⁹lus demonstratiu⁹ in p⁹mu acceptus est h⁹ sub
iectū. sed acceptus in particulari sic est instrumentū quo acquirit ista scien
tia. z sic nō est inco⁹ueniens idem esse subiectū z instrumentū.

Querit Quare iste liber sequitur libz p⁹z. Solo. qz tractū se
quitur inco⁹tractū. sz in libro p⁹z determinatū est de syllo
simp⁹l⁹ dicto z inco⁹tracto. hic p⁹ determinat de syllo demonstratiuo q̄ est cō
tractus. qz p⁹trahit ad materiā n⁹ccariā. q̄ iste liber sequitur illū.

Querit Utrū scia istius libri sit resolutoria vel inuentiua. Solo
est resolutoria. Et rō illius est. qz docet resoluerē syl⁹lin
demonstratiuū in sua pncipia que sunt pncipia p⁹ntis

Querit Qūo intitulat iste liber. Solo sic. Incipit liber posteri
o⁹ū analiticoz. Aristot. i. de posteriori resolutione. qz sicut
in libro p⁹z determinat de resolutione p⁹zi syl⁹li. scilz in pncipia p⁹ntis. Ita
hic determinat de resolutione posteriori syl⁹li que est in pncipia p⁹ntis. Et illa
resolutio vocat posterior quia p⁹supponit p⁹iozem sicut id a quo non con
uertit subsistendi p⁹sequentia

Querit Qūo diuidit iste liber. Solo. p⁹ma sui diuisione diuis
dit in duos libros parciales In quoz pmo determinat
de demonstratiōe q̄stūm ad sua pncipia ex quibz scz z qualibz p⁹z p⁹ntis. In

secūdo p⁹ de in
p⁹mu lib⁹ su
syllo demon
mo agit p⁹is d
ns. In secūdo c
errores. P⁹mu
mōstratiui. In
errorem. P⁹mu

Omnis d
existenti sic

Querit

de nouo p⁹ demon
stratū addiscere
mōie p⁹lonis
m. Et d⁹ q⁹ ois

Querit

sz p⁹ersistenti co
tino de aia q⁹ n
doctrina z ois d
scū. Et ista scū

Az illa p⁹

scilz p⁹ntis
et idē. d⁹fferit r
scilz p⁹ntis
na d⁹ fm q⁹ en
pncipia sūcē

Az Incipit

qua r
v⁹ p⁹ersistenti z
tino. q⁹ nulla
d⁹ aliq⁹ sentia

Contra
ego nec cogniti
q⁹ est sūcē. Et
p⁹ntis cogniti
p⁹ntis mē
q⁹ ego cogn
q⁹ sentia
q⁹ sentia d⁹
m. Nam hoc e

Primi Posterior

secundo po de inuentione medij demonstratiui z de qstionibz vere scibilibus. Primus liber subdiuiditur in nouē tractatus. In quoz pmo determinat de syllo demonstratiuo qsum ad eius subam. Et hz tria capla. In quoz pmo agit pbs de quibzda pditibz generalibz ad demonstrationem requisitis. In secundo ostendit qd est demonstratio. Et in tercio remouet quosdaz errores. Primū caplm pmet tres pres. In pma ostendit neccitatē sylk de mōstratiui. In secūda agit de p̄cognitionibz. Et in tercia remouet vnum errorem. Primo gponit pbs hanc p̄pōnem

Qmnis doctrina et omnis disciplina intellectiua ex pre/ existenti fit cognitione.

Querisquare pbs in exordio istius libri ponit istā p̄pōnem Solo. ppter platonē q dixit q scie non acq̄rent in nob de nouo p demonstratōem. sed essent nobis oēs p̄create a deo ita q scire no strū z addiscere nihil esset nisi p̄teritoz reminisci Et ḡ Aresto. volēs illum errozē platonis refellere ostendit modū quo scie in nobis de nouo generātur. Et de q ois doctrina z ois disciplina zc.

QuerisQuor modis p̄ ista p̄pō exponit. Solo. duobz modis Uno mō sic. Ois doctrina z ois disciplina intellectiua fit ex p̄existenti cognitōe sensitiua. Et huc expōm p̄cordat hoc qd d̄r pbs tercio. de aia q nihil est in intellectu qn p̄us fuerit in sensu. Alio^o sic. oīs doctrina z ois disciplina intellectiua p̄sonis fit ex p̄existēti cognitōe p̄mis sariū. Et ista secūda expō ē venoz. vt d̄r alb. z magis p̄formis inietōi p̄bē

Ar Illa p̄pō est nugatoria. ḡ nō est vera. Aūs pbat. qz doctrina z d̄s disciplina vident esse vnū z idē Solo. q licz sunt materialiter vnus et idē. differūt tñ rōne. qz doctrina d̄r inq̄strum p̄cedit ab ore doctoris. z disciplina inq̄strum recipit ab intellectu discipuli. Vel vt d̄r Alterus doctrina d̄r fm q emanat ex p̄ncipijs z disciplina fm est in p̄ctōne p̄ medium et p̄ncipia suscepta.

Ar Intellectus noster in p̄ncipio sue creatōis est sicut tabula rasa in qua nihil est depictū. ḡ nō ois eius cognitio est ex aliqua cognitōe p̄existenti z p̄ua Solo. q intellectus noster hz bñ aliqñ pmo cognitōe. ita q nulla cognitio intellectiua illā p̄cesserit in eo. sz tñ p̄cessit cognitio aliq̄ sensitiua. qz vt dictū fuit nihil est i intellectu qn p̄us fuerit in sensu

Contra. cognitio sensitiua nō p̄supponit aliquā aliam cognitionem ergo nec cognitio intellectiua d̄z p̄supponere cognitōem sensitiuā. Solo. q nō est sile. Et rō est qz sensibile. hoc est a parte rei p̄portionatū sensui. z ḡ p̄ statim cognosci nullo alio p̄supposito. sed intelligibile non est a parte rei p̄portionatū intellectui. sz op̄z ipm p̄us a singularibz z phantasmatibz abstractis. ergo cognitio intellectiua alias cognitōem. scz sensitiuā p̄supponit non q̄t sensitiua Et per hoc soluit enā argumētū quo arguit. si omis doctrina z omis disciplina fieret ex p̄existenti cognitōe. tunc essz p̄cessus in infinitum. hoc em̄ nō sequit. qz est status in cognitōe sensitiua

Reparatiões

Querit Quo probat pbs illam pponem in textu. Solo inductiue pmo in mathematicis. Secdo in dyalecticis. Et tercio in rethoricis

In mathematicis sic. qz mathematice scie q hnt certissimū modum de mōstrandi sūt p hūc modū. z non solū mathematice scie. sed z vnaqueqz aliaz artū sit in nobis p hunc modū

In dyalecticis sic. qz dialectica vtrū i ductōe z syllo. s. rā i inductiōe q in syllo pcedit ex pēstenti cognitōe. g. Minor pars. qz in syllogismo pcedit ex pēstenti cognitōe alicuius vltis pmissē. Et in inductiōe pcedit ex pēstenti cognitōe singularium.

In rethoricis sic. qz rethorice scie psuadēt aut p exēpla qd est inductio aut p enthymema qd est vere syllogismus

Ar Exemplū z enthymema sunt spēs argumētatiōis distincte ab inductiōe z syllo. g. male dicit qz exemplū est inductio. z enthymema vere syllo. Solo. hoc dictū pbi nō dicit sic intelligi quasi exemplū sit essentia liter inductio. sed qz exemplū tantū valet apud rethorem sicut inductio apud dialecticū. qz multa exempla faciūt inductiōē si addatur z sic de singulis. vel z sic de alijs. Et simili modo debet dici de enthymemate. Nō em̄ vult pbs qz enthymema sit vere cēntialiter syllo. sed qz valeat tantū apud rethorem qm̄ syllo. et g. dicit text. Aut p enthymemata qd vere est syllogismus. qz rethor. pcedit psuadendo sū enthymemata. qd sup. psuadere vt dicit. Alterius est vere syllo. qz duo enthymemata in quoz vno desicit maior z in alio minor faciūt vnū verū syllogismū nullo alio addito. Et iste videt sensus textus sū expōnem dñi. Alteri. Alij tñ dicūt qz textus hz. aut p enthymemata qd est vere syllo. qz etiā vnū enthymema est vere syllo. qm̄ ad subam terminoz. Alij etiā sunt qd dicūt qz text. nō dicit habere vere. sed fere. i. quasi. qz enthymema est qsi syllo. i. syllo impect. z vniū vult. sed quocūqz dicat pē semp littera saluari

De p̄cognitiōibz p̄ncipioz. z de p̄cognitis

Querit Quid est p̄cognitio. Solo. p̄cognitio vt hic accipit est p̄cognitio intellectualis notitia eozum que in genere de demonstrationem ingrediūtur.

Querit Quot sunt p̄cognitiōes. Solo. due. scz qz est z quid est. Precognitio qz est dicit illa qua p̄cognoscit esse rei. Sed p̄cognitio qd est qua p̄cognoscit definitiō rei

Ar Sunt plures p̄cognitiōes qz due. ergo. Ans. probat. qz p̄cognitio est p̄cogniti p̄cognitio. sed sunt plura p̄cognita. vt statim dicit ergo. Solo. qz p̄cognitiōes possunt distingui dupl. Vno modo ex parte illorū de quibz habent. et sic sunt tres sū qz eria sunt p̄cognita. Alio mō ex pte eoz que de illis in generali p̄cognoscūt. z sic sunt solū due. quia solū duo sunt que de p̄cognitis in generali p̄cognoscūt. scilicet quia est et quid est

Primi Posterior

Ar Quia est 2 quid est sunt questiones. q̄ non sunt precognitiones. An̄s patet ex secūdo huius. p̄na. pbat. qz idem nō potest esse certus et incertus. sed p̄cognitio ē certa 2 questio dubia. Solutio q̄ aliter sūt q̄s siones 2 aliter p̄cognitiones qz sunt q̄siones inq̄rū p̄ ea querim⁹ de ip̄is veris scibilib⁹. Sed dicitur p̄cognitiones inq̄rū p̄cognoscitur de his que demonstratōnem ingrediunt. Vel dōm est q̄ in se sunt questiones sed in ordine ad q̄sionē p̄ter qd ad quā finaliter ordinant sunt p̄cognitiones

Ar q̄ sūt p̄cognita. So° q̄ tria scz
 Subiectū de quo fit demonstratio
 Passio q̄ demonstrat subiecto in eē
 Dignitas p̄ quā fit demonstratio.

Ar Sunt plura p̄cognita q̄ tria. An̄s. pbat. qz mediū demonstratōnis oportet p̄cognoscere ante demonstratōem 2 tū nō enumerat hic Solutio q̄ mediū cōprehendit hic sub dignitate. qz dignitas vocat maxima explicans prāte mediū vel vocat mediū fm q̄ vniū ē extremis. Arguit. Omne p̄cognitū debet esse p̄ncipiū. sed passio non est p̄ncipiū. q̄ non potest esse p̄cognitū. 2 sic non sunt tria p̄cognita. Vmōr. p̄batur. quia passio est p̄ncipiata a subiecto. Solutio q̄ licet p̄p̄a passio sit p̄ncipiata respectu subiecti est tū p̄ncipiū respectu totius demonstratōnis

Querit Quid p̄cognoscit de dignitate. Solutio de dignitate p̄cognoscit quia est id est quia vera est. Exemplū p̄hi est vt de ista dignitate de quolibet affirmatio vel negatio de nullo vero sit oportet p̄cognoscere qz est. quia si negaret nō posset ostensū per aliq̄ alio probari.

Ar De dignitate debet etiam p̄cognosci quid est. ergo non quia est tū. An̄s. pbat. quia si dignitas debeat cognosci oportet scire qd per terminos dignitatis significatur. Solutio licet dignitas non possit cognosci nisi p̄cognoscatur quid per terminos eius significetur tamē tale quid est non p̄cognoscitur de ea formaliter inq̄rū dignitas est sed solum ex consequenti. Et ratio illius est quia quid est est idem qd definitio. Sed fm p̄hm septimo metaphysice cōplexor non est definitio cum ergo dignitas sit complexa sequitur q̄ eius vt sic non potest esse definitio nec quid est.

Querit Quid p̄cognoscitur de passione. Solutio de passione p̄cognoscitur quid est. id est quid per nomen passionis significatur. Exemplū p̄hi est vt de ista passione que est triangulus est oportet p̄cognoscere quid est hoc quod per nomen trianguli significat

Ar Quid est presupponit si est si ergo de passione p̄cognoscitur quid est. ergo etiam si est. Solutio q̄ est duplex quid est scz quid nominis et quid rei. Jam licet quid rei presupponit si est non tamen quid nominis. quia ergo quid est quod p̄cognoscitur de passione est solum quid nominis. ergo 2c.

Ar P̄hus male explicat hic de triāgulo. ergo. An̄s. pbat qz triāgulus est subiectum istius passionis que est habere tres angulos.

Reparationes

quales duobus rectis. Solo triangulus accipitur dupliciter. Uno modo substantiue et sic bene est subiectum ut probat argumentum. Alio modo adiectiue et sic est propria passio figure sic enim figura vocatur triangula.

Queritur Quid precognoscitur de subiecto. Solutio de subiecto precognoscitur quia est et quid est quia est id est quia esse habet in rerum natura. Et quid est est duplex scilicet quid nominis et quid rei. Et exemplum primum est de unitate que est subiectum in arithmeticis de qua multa ibi probantur scilicet quod sit indivisibilis et non habeat positionem in contrariis et multa talia.

Arguitur quia est precognoscitur de dignitate ergo non debet precognosci de subiecto. Prosequentia probatur diversa precognita debent habere diversas precognitiones. Solutio quod non est idem quia est passionis et subiecti quia de passione precognoscitur quia est id est quia vera est sed de subiecto precognoscitur quia est id est quia esse habet in rerum natura.

De precognitione conclusionum

Queritur Quotuplices sunt conclusiones. Solutio quod duplices quia quedam sunt viles et quedam preiculares. Conclusio viles dicitur in qua propria passio predicatur de suo proprio et per se subiecto signo vili distributo. ut cum dicitur omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. Sed conclusio particularis dicitur in qua propria passio predicatur de aliquo inferiore sui subiecti ut cum dicitur iste triangulus in semicirculo descriptus habet tres angulos equales duobus rectis.

Queritur Quomodo cognoscuntur conclusiones viles et preiculares. Solutio conclusiones viles cognoscuntur demonstratiue in suis principijs per que concluduntur et in quorum potentia formali et actiua continentur quare etiam talis cognitio vocatur cognitio in potentia et in vili. Sed conclusiones preiculares que accipiuntur sub vilius cognoscuntur sicut cum vili in quibus inducitur et non cognoscuntur per medium demonstratiuum. Exemplum gratia hec viles conclusio omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis cognoscitur in suis principijs ex quibus demonstratiue concluditur. Sed hec preicularis conclusio scilicet quod iste triangulus in semicirculo descriptus habet tres angulos equales duobus rectis cognoscitur simul in illa vili conclusione sub qua subsumitur hoc modo Omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. sed iste triangulus in semicirculo descriptus est triangulus ergo habet tres angulos equales duobus rectis.

Queritur Que est ratio quod conclusio particularis non cognoscitur per medium demonstratiuum. Solutio quod vltimum non cognoscitur per medium demonstratiuum sed particulare vel singulare est vltimum. Et conclusio particularis vel singularis non potest sciri per medium demonstratiuum. Maior patet quia per medium demonstratiuum scitur propria passio de suo proprio et per se subiecto sed clarum est quod vltimum seu singulare non est proprium et per se subiectum passionis et ergo particulare vel singulare non cognoscitur per medium demonstratiuum sed solummodo iam dicto. Et ista videtur esse sententia Aristotelis.

Primi posteriorū

fm dñm alterū quē inconueniē. tamen z aliq cōiter aliter exponunt scz de
precognitōne pmissa z p intellectu illius.

Querit Utrum pmissa cognoscant ante conclusionē. Sol
utio q sic sed differenter. quia maior cognoscit ante cō
clusionem natura et tempore simul. sed maior z minor cognoscuntur ante
conclusionem natura s; non tempore. Rō primi est quia maior est causa po
tentialis conclusionis sed causa potentialis pcedit suū effectū nedū natu
ra sed tempore. ergo maior precognoscitur ante conclusionem natura z tē
pore. Et ergo videmus q cognita maiore potest adhuc ignorari pclusio.
Sed rō secundi est q maior z minor sūt causa actualis z sufficiens ipi cō
clusionis sed posita cā actuali z sufficienti simul tpe ponit cōclusio. q cog
nita maiore z minore sūt tpe cognoscit pclusio

Ad Contra primā maior ppositio pmet minore z cōclusionem. ergo
cognita maiore simul tpe cognoscit etiā pclusio. Solo licet ma
ior cōtineat minore virtute nō tamē actu. z ergo nō oportet q cognita ma
iore simul tempore cognoscit cōclusio.

¶ Arguit ptra secūdū cognita maiore z minore p cōclusio nō infer
ri. q videt q nō sciat sūt tpe p cō. Solutio licet possit pclusio nō inferri
fm vocem positā maiore z minore tamē necessario inferri fm intellectum
q cōsentiens maiori z etiā minori necēario etiā sūt tpe apud se assentit con
clusioni. Quis forte vocaliter eam uō exprimat.

¶ Querit. An cōclusio sciat anteq sit ostensa p demonstratōne vlt
logamū. Solutio p h q aliquo mō scit. z aliquo mō nō. Scit in vlt z in
potentia. sed nō scit in pculari z in ppria forma.

Querit Quō pbat hoc p h. Solutio pbat sic q si det oppos
itū scz q pclusio anteq sit oīsa p demonstratōne nō a
liquo mō scit z aliquo mō ignorat tūc sequit aliqd istoz incōuenientū scz
q vel nihil cōtingit nos addiscere sicut posuit Erastus q negant scire vlt
q nfm addiscere nō esset nisi qdā reminisci vt voluit plato. Et ista fuit
Dennonis ambiguitas quā posuit plato in libro q inquitulat memnonis
eo q libzū illū ad eū tanq ad discipulū scripserat

¶ Querit quō pbat hoc plato q nfm addiscere nō esset nisi qdā
reminisci. Solo hoc mō. q si aliqd addiscit aliqd. Aut q p pū nouit illud
vel nō. Si nouit pū nūc habet ppositū scz q solū oblit fuit illius z iā res
minisci. Si nō nouit prius tūc qn iā occurrit memorie sue nō cognoscet il
lud q hoc qd qd nūc pū vidit vt nouit si iam sibi occurrat nō p cōg
noscere sicut dat Aug. Exemplū de seruofugiuo quē si qrat dñs et pri
us nullo mō nouit si eū casu inuenerit ita q occurrat sibi in via non sciet eū
inuenisse nec noscet eum.

Querit Que fuit illa cauillatio z falsa solō p quā quidam voles
bant euadere illam dubitatōem z dictum platonis.

Solutio qrebant pmo ab aliq rite aliquā conclusionē demonstratiuā
istā scz vltimā. Omis dualitas est par. An scz sciret illā q oīs dualitas
esset par. Et dicente illo q sic quia eam scit per istam demonstrationem.

Reparationes

Omne illud quod potest diuidi in duo equalia est par sed omnis dualitas est huiusmodi. ergo omnis dualitas est par. Tunc afferebant aliquam particularem dualitatem forte lapidum quā in manu vel in sinu abscondit de qua rñs nesciuit verū esset vel nō esset. Et arguebant contra euz ista dualitas quā ego habeo in manu mea ē dualitas et nō sciuisti cā eē parē qz nō sciuisti eā esse. q nō sciuisti ex illa demonstratōe pñs facta qz oīs dualitas esset par. Istā aut obiectionem conabant soluere et dicebant qz ille rñs sic interrogatus nō sciuit ex illa demonstratōe omne dualitatem esse parrem simpliciter sed tñ omne dualitatem quā sciuit esse dualitatem sed qz istam dualitatem in manu absconditam nō sciuit esse dualitatem. ergo nō nouit etiam qz ipsa esset par. Et per cōsequens sequit qz contingit aliquid de nouo addiscere qd est contra dictū et opinionem platonis.

Querit Quōd reprobatur pñs illam solutōnem eoz. Solutio dicit qz solutio illa nō valet. Et rō est. quia illud vere scit aliquis cui? demonstratōnem accipit. sed talis rñs non accipit demonstratōnem de dualitate quā scit esse dualitatem sed de omni dualitate simpliciter. et ergo ex tali demonstratōne scit vtr de oī dualitate qz sit par et nō solum de illa dualitate quā sciuit esse parrem. Et hoc confirmat pñs tali rōe. Conclusio demonstratōnis debet cū suis pñs conuenire in terminis. sed in pñs illius demonstratōnis non ponit dualitas cum illa restrictiōne quā tu sciuisti sed ponitur simpliciter et vtr. Etiam in conclusiōne debet sumi simpliciter et sine illa restrictiōne. quia etiam alia conclusio non esset vñs et de omni sed solum particularis qd est cōtra naturam vniuersalis demonstratōnis.

Querit Que est tunc vera solutio illius dubitationis Solariis vera solutio Aristot. est qz illud qd quis addiscit nō prescit simpliciter. sicut voluit plato sed aliquo modo scit et aliquo modo igitur nō scit etiam in vñ et cōfute et ignorat in particulari et in pñia forma ut prius dictum fuit. et hoc non est inconueniens. Sed inconueniens esset si alius quis eodem modo diceret aliquid prescire et cum hoc ignorare.

Ar Videt qz hoc qd quis addiscit prius sciuerit simpliciter. q opinio platonis est vera. Aliis pbatur qz si non prius sciuerit tunc qñ iā discendo occurrit intellectui intellectus nō cognosceret sicut patet ex exemplo de seruo fugitiuo prius posito. Solutio hoc argumentū procederet si hoc qz aliquis addiscit nullo modo presciret iam dictū ē qz hoc quod aliquis addiscit aliquo modo prescit scz in vñ et in confuso. et ergo qñ in particulari et in pñia forma iam occurrit intellectui statim intellectus ipm cognoscit. Et iste de seruo fugitiuo non valet qz ibi supponit qz seruus nullo modo prius fuerit a domino cognitus.

Ar Boetius dicit in tercio de consolatu philosophico Si platonis musa verum personat quod quisqz dicit inmemor recordatur. q Solutio Boetius non loquitur ibi asserendo sed recordando sicut patet satis ex verbis suis.

Capitulum
Scire autem
In secundo capitulo
Et diuidit in quatuor
stratōnem. In tunc
re premissarum.
Querit
stratōnis. et ergo
nis. qz pñs pñs
Querit
qd est scire pñs accipit
et quomā illius
Querit.
scientes qz non scit
quod scit pñs qz
Querit
impossibile aliquid
postea dicemus.
Querit.
tercio Solutio
eum put est in huius
conclusiōnis qd
concreto pñs
Querit
liber ventans
Secundo m
vel frequenter
Tercio mo
cessarium non
nem siue non
Quarto mo
m qd solū pñs
dicitur qñ dicit
Querit
dicta definitōne
et non per effectū
tam cognoscere
saturatōnem.

Primi Posterior

Capitulum secundum de definitione scire

Scire aut arbitramur unūquodq simpliciter et non rē.

In secūdo caplo phus determinat de qđitate scire z demonstratōnis. Et diuidit in quor pres. In pma definit scire. In secūda definit demonstratōnem. In tercia determinat de ppōne imediata. Et in q̄ta cōpat scis re premissarum ad scire conclusionis.

Querit Quare phs definit hic scire. Solutio qđ scire ē finis ipius demonstratōnis. z ingredit definitōnem demonstratōnis. cū ergo ea que sunt ad finē nō pnt pfecte cognosci nisi ex rōne finis. pponit phs hic definitōem scire an definitōem demonstratōnis

Querit Quō definit scire Solutō sic definit ab Aresto. Scire aut arbitramur unūquodq simpliciter z nō sophistico mō qđ est scire fm accidens cū causam arbitramur cognoscere ppter quā res ē et quoniam illius est causa z non est contingere hoc aliter se habere.

Querit quō pbat phs illā definitōem Solutio a signo qđ tam scientes qđ non scientes opinātes tñ se scire tunc dicūt se scire qñ cām rei cognoscūt ppter quā res est. Scire hoc mō est bene definitū.

Querit Quod est correlariū qđ infert phs ex ista definitōe. Solutio qđ illud cur? simpliciter est scia est necessarium et impossibile aliter se habere. Si aut est aliqđ alius modus sciendi de illo postea dicemus.

Querit quare phs definit hic scire in cōcreto z nō scientiā in abstracto Solutō qđ rō est. qđ scire fecit sciam vt est in agere. sed scia fecit eam. put est in habitu z in potentia. cū ergo hic principaliter consideret scire conclusionis qđ est scire in agere z effectus demonstratōnis id definitur i concreto p modū actus z nō in abstracto p modū habitus vel entis.

Querit Quot modis dicit scire fm linconientem. Solutio qđ duor modis Primo mō cōiter put est apprehensio liber veritatis cognoscibilis z sic contingentia ad verūlibet etiā dicitur sciri

Secūdo mō p̄rie. put est apprehensio veritatis eorū que sunt semper vel frequenter. z sic necessaria est contingentia vt pluribus dicitur sciri

Tercio modo magis p̄rie. put ē apprehensio veritatis illius quod ē necessarium non curando verū cognitio eius acquiratur per demonstratōnem siue non z hoc modo tam principia qđ conclusiones sciunt.

Quarto modo dicit scire p̄riissime. put est apprehensio alicuius necessarij qđ solū p demonstratōnem cognoscitur. Et sic accipitur scire fm qđ hic definitur qñ dicitur scire est rem per causam cognoscere ppter quā res ē z c

Querit Quot condiciones requiruntur ad hoc scire quarto mō do dictū. Solutio qđ quatuor que etiā tanguntur in p dicta definitōe Prima est qđ scire p̄riissime dictū debet esse p causam et non per effectū. z illa conditio tangit p hoc qđ dicit scire est rem per causam cognoscere. Secunda est qđ debet esse p causam primā z nō p causam remotam. Et illa tangitur cum dicitur ppter quā res est Tercia est

Reparationes

q̄ debet esse p̄ causam p̄uerribilem et illa inuult p̄ hoc q̄d addit. et q̄m illius est causa. Et quarta est q̄ debet esse p̄ causam necessariam et non contingente et illa inuultur. per hoc q̄d dicitur. Et impossibile est hoc aliter se habere.

Ar De deo habemus sciam et de substantiis separatis et tñ non p̄ cam q̄a deus non habet eam et sic separet quis forte habet eam illa tñ est nobis ignota. q̄ p̄ma p̄ditio est falsa. So^o q̄ licet de deo et de substantiis separatis habeamus bñ sciam q̄ est tñ non possumus habere sciam p̄pter q̄d de q̄ h loquimur.

Ar De rebus naturalibus est vera scia et possibile est illas res aliter se habere q̄ sunt contingentes et variabiles. q̄ quarta p̄ditio est falsa. Solo q̄ res naturales p̄nt dupliciter considerari. Uno^o i p̄culari et sic contingit eas aliter se habere s̄ hoc modo de eis non est scia. Alio^o in vlt et in cōi et sic sunt necessariae et imutabiles et hoc modo de eis est vera scia per cōparōnem ad suas causas et principia.

De definitionibus demonstrationis

Querit Quot sunt definitiones demonstrationis. Solutio q̄ due q̄ sic differunt q̄ p̄ma est formalis explicans esse formale demonstrationis. Et secunda materialis ostendens ex quibus et qualibus habet demonstratio materialiter constituitur.

Querit que est prima definitio demonstrationis. Solo q̄ demonstratio est syllogismus apodixicon. id est syllogismus faciens scire ibi enim syllogismus ponit loco generis. et faciens scire loco differentie.

Ar Dis bona definitio debet dari p̄ priora definitio. sed scire non est prius demonstratione. q̄ ista p̄ma definitio non est bona. minor patet q̄ scire est demonstrationis effectus. Solo scire considerat dupliciter. Uno modo ut est in executione. et sic est effectus et non ingreditur definitionem ipsius demonstrationis. Alio modo ut est in intentione ipsius demonstrationis vel demonstrationis. et sic est causa finalis demonstrationis et hoc modo ponit in eius definitione.

Ar Doctor facit scire. q̄ non demonstratio. Solo doctor facit scire effectiue principaliter sed demonstratio facit scire instrumentaliter

Querit Que est secunda definitio demonstrationis. Solo q̄ ista demonstratio est q̄ p̄cedit ex p̄mis veris et immediatis et notioribus prioribus causisq̄ conclusionis. Et ista definitio sequitur ex prima et concludit tanq̄ conclusio ex ea.

Querit Quomodo probat philosophus q̄ demonstratio debet esse ex veris. Solutio sic quia demonstratio facit scire. sed q̄d non est non contingit scire. quia non ens non scitur cū q̄ falsum sit non ens sequitur q̄ falsum non potest sciri et per consequens demonstratio debet esse ex veris. Minor est q̄ non ens non contingit scire. illa probat philosophus exemplariter q̄a diametros esse symetros. id est diametrum esse cōmensurabilem esse quadratum est non ens. et ergo non potest sciri.

Ar Non ens potest sciri. q̄ non oportet demonstrationem p̄cedere ex veris. Ans probat q̄ de rosa in hyeme habet scia et tñ non est. Solo licet rosa aliquando non sit in actuali existentia est tñ semp in existentia aptitudinali i suis

P

radice. et hoc modo

Ar Querit p̄ no. Ans

ker verp. postulat non potest demon

Querit

quibus non contingit se

simpliciter q̄ dem

scit non p̄ p̄ma et im

accens et sub cōditi

Querit

p̄cedit ex causis

p̄cedit ex causis

p̄bat quia oportet

qua demonstratio

noscimus. ergo d

Ar Primo d

flue et nūq̄

na emet. quia sup̄

factis intelligitur q̄

mis et ex prioribus

re. p̄ma em dicit

debet esse ex talib

Primi posteriorū

radice. et hoc modo de ea est scientia.

Ar. Verū p̄t sciri ex falsis. q̄ nō oportet demonstratōem pcedere ex veris. Ans. pbat. q̄ verū p̄t syllogisari ex falsis secūdo prior. So^o licet verū possit aliquo mō occasionaliter et p accūs syllogisari ex falsis tñ non potest demonstrari.

Querit. Quō pbat p̄s q̄ demonstratio debet esse ex primis et immediatis. Solo q̄ ex illis d̄ pcedere demonstratio sine quibz nō ptingit scire simpliciter sed sine primis et immediatis nō ptingit scire simpliciter. q̄ demonstratio d̄ esse ex primis et immediatis. minor p̄t q̄ q̄d scit nō p̄ma et immediata hoc nō scitur simpliciter et p̄ indemonstrabilia s̄ p accūs et sub cōditōne tñ sc̄z si illa p̄ q̄ scit sunt p̄bata p̄ alia priora.

Querit. Quomodo pbat p̄s q̄ demonstratio debet pcedere ex prioribus et notioribus. Solo tali ratōe. Quicqd̄ pcedit ex causis hoc procedit ex prioribus et notioribus. sed demonstratō procedit ex causis. ergo pcedit etiam ex prioribus et notioribus. Maiores pbat quia oportet causas esse priores et notiores. Minorem etiam pbat quia demonstratio facit scire. Sed tunc vere scimus cum causas rei cogit noscimus. ergo demonstratio procedit ex causis.

Ar. Primo dictum est q̄ demonstratio procedit ex primis. ergo sup̄flue et nugatorie additur postea q̄ debet esse ex prioribus. psequenter tenet. quia superlatius presupponit suū cōparatū. si ergo est ex primis satis intelligitur q̄ etiā sit ex prioribus. Solutio q̄ ille particule ex primis et ex prioribus referuntur ad diuersa. et ergo non ponitur ibi nugatorie. Primū enī dicitur per abnegatōnem anterioris quia sc̄z demonstratō debet esse ex talibus que non habent ante se alia per que possint demonstrari. Sed prius dicitur per respectum ad posterius sc̄z ad conclusionem. Et sic etiā debet dici de illis particulis prioribus et notioribus q̄ referunt ad diuersa. quia prioribus dicit per cōparationem ad rem et ad conclusionem demonstratiuā. sed notioribus dicit per cōparationem ad ipm cognoscenē seu demonstrantem.

Querit. Quot modis dicuntur aliqua priora et notiora. Solutio duobus modis. Uno modo quo ad nos. Et alio modo quo ad naturam et simpliciter. priora et notiora quo ad nos dicuntur q̄ sunt sensui. prima sicut sunt singularia. Sed priora et notiora quo ad naturam et simpliciter dicuntur que sunt a sensu remotiora sicut sunt vltia.

Ar. P̄s dicit p̄io p̄fysicorū q̄ vltia et cōfusa magis sunt nobis notiora. ergo male dicit hic oppositū sc̄z q̄ singularia sunt nobis magis notiora. Solutio est duplex noticia sc̄z confusa et determinata. Jam vltia sūt nobis tene notiora noticia confusa sed non noticia determinata.

Querit. Quare p̄s nō addit illam particulam ex p̄p̄is in definitione demonstratōnis cum alijs particulis. Solutio p̄m in textu q̄ illa particula satis intelligitur qñ dicitur ex primis q̄ p̄mū principium et p̄p̄ium sunt idem.

Reparationes

¶ Querit quare non fuit addita illa particula ex necessarijs Solo q illa etiā satis innuit p hoc q dicit ex primis veris z immediatis q prima vera z immediata sunt necessaria.

De ppositione immediata

¶ Querit Quid est ppō immediata Solutio ppō immediata ē qua nō est altera prior neq notior. Et talis ppō dī phus est principii demonstratōnis. Et qz in illa definitōne ppōnis immediate ponitur ppositio. ideo phs etiā definit hic ppōnem

¶ Querit quid est ppositio Solo ppositio est enunciatiōnis altera pars vnum de vno enuncians.

¶ Si ppō esset enunciatiōnis altera pars tunc vel esset subiectū vel pdicatū sed nulluz illoz potest dici. g minor pater qz tūc esset vl nomen vel verbū Solutio q enūciatio habet duplices partes scz integrales que sunt subiectū z pdicatū z subiectiuas que sūt species sue iā dicit q ppositio nō est altera pars integralis enunciatiōnis sed subiectiua nec debet etiā altera ibi capi relatiue sed indefinite vt valet tm sicut aliqua.

¶ Querit quomodo diuidit hic ppositio Solutio diuidit in dyalecticam et demonstratiuam.

¶ Querit Quid ē ppō dyalectica. So ppō dyalectica ē q accipit ambas ptes pdictōis. Et rō ē qz dyalectic⁹ pcedit ex pbabilibus sed verac pars cōtradictōis potest esse pbabilis. z ergo ppositio dyalectica sumit ambas partes cōtradictōis non simul sed vnā vel aliam.

¶ Querit Quid est ppō demonstratiua. Solutio ppō demonstratiua est que determinate sumit alteram partem cōtradictōis que vera est.

¶ Propositio dyalectica etiā sumit alterā pte ptradictōis. g per h male definit ppō demonstratiua. An p qz ppō dyalectica ponit in syllogismo. sed ibi nō pē ponit verac p ptradictōis. Solo q differtenter ppō demonstratiua sumit alterā pte ptradictōis z dyalectica qz ppō demonstratiua sumit alterā pte determinate scz que vera ē. S3 ppō dyalectica facit hoc indeterminate scz hāc vel illā.

¶ Querit Quid ē enūciatio. Solo enūciatio est q accipit qualiter pte pdictōis scz affirmatiuā vl negatiuā vlem vel pricularē. z istā definitōem enūciatiōis ponit hic. qz lupius enunciatio posita fuit i definitōne ppōnis tāq qdā lupius z magis cōe ad ppōem Et qz in ista definitōne enūciatiōis ponit pdictio iō etiā definit ptradictōnem

¶ Querit qd ē ptradictio Solutio Cōtradictio ē oppositio cui⁹ fm se nō ē dare mediū. Et rō illius definitōis est qz de quoliter dicit alterū cōtradictorioz de nullo vero simul.

¶ Illa definitio puenit p rīs immediatis. g nō ē bona. An pbat qz inter p rīs immediata etiā nō ē dare mediū. Solo p rīs immediata excluditur ab ista definitōe p illā pculā fm se qz inter p rīs immediata nō sit dare mediū hoc tm nō puenit eis fm se sed rōne ptradictōis.

¶ Inter
distantia z p rīs
nis non est dist
metaphorica
negationis.

¶ Querit
mar. z negatio

¶ Querit qu
dī pncipiū ime
Solutio diuidit

¶ Querit
esse indiuibile
lem fm p rītate

¶ Querit
quid z supō dī
ppō nō sunt ide
as z vnitatem el
vl nō esse definit

¶ Querit
p rītate
Solutio

¶ Querit
Aliud est el
m vel diuisione
p rīs in p rītate

¶ Contra

Primi posteriorū

¶ Inter maxime distantia debet esse mediū sed extrema contradicō
nis maxime distant. ergo Solo inter maxime distantia locali
distantia 2 pprie dicta debet esse mediū. sed inter extrema contradicō
nis non est distantia localis vel pprie dicta. sed est distantia formalis 2
methaphorica que vocatur repugnantia extremorum affirmatōis scz 2
negationis.

Queritur Quid est affirmatio 2 qd negatio. Solo affir
matio est ps contradicōis q aliqd de aliquo affir
mar. 2 negatio est ps contradicōis q aliqd ab aliq negat.

Dignitatē. vñ dignitas ē ppō indemonstrabil
quā necesse est hñe quēlibet docēdū. 2 vocat alio
nomine maxima

¶ Querit quō dū
dit pncipiū immediatū
Solutio diuidit in

Positōez. po
sitio em ē ppō
idemōstrabit
quā nō ē neq
esse habere
quēlibz dos
redū. Et di
uidit pñr in

Suppōem. Et definit sic.
Suppō ē q accipit quālibz
prē contradicōis 2 feat esse
vel nō esse.

Definitōez. 2 definit sic. est
positio q non feat esse vel
non esse. vnde definitio est
positio dicit phus sed non
est suppositio.

Queritur Quō pbat phus q definitio sit positio. So
lutio hoc pbat. qz arithmeticus ponit vnitates
esse indiuisibiles fm qritatem 2 nō demonstrat. sed vnitatē esse indiuisibi
lem fm qritatem est definitio vnitatis. 2 definitio est positio.

Queritur Quō pbat phus q definitio nō sit suppō So
lutio hoc sic pbat. qz definitio dicit quid est aliq
quid 2 suppō dicit aliquid esse sed illa nō sunt idem. ergo etiam definitio ē
suppō nō sunt idem. 2 dicitur pbat exemplariter. qz nō est idem qd est vñ
tas 2 vnitatem esse. definitio ergo 2 suppō differunt p hoc q suppō dicit esse
vel nō esse definitio vero nō.

¶ Definitio etiā dicit esse. ergo p hoc nō differt a suppōe. 2 nō pbat
p aristotele pmo topicor. vbi dicit q definitio est oratio indicans
esseri. Solutio duplex est esse. scz esse qd diciturū 2 tale esse bñ dicit definitio
nitio. Aliud est esse ppositionale quod pñst in ppōne pdicati cum subie
cto vel diuisione predicati a subiecto 2 tale ē nō dicit definitio. sicut vult
phus in proposito.

Contra Definitio dicit esse ppositionale. ergo illa solutio est
falsa. 2 nō pbat qz definitio est positio immediata

Reparationes

sicut per ex diuisione pponis immediate plus posita s; ppo imediata de e2
vel no esse. Solutio q phus no posuit hic diuisione pponis immediate
sed immediati pncipij sed immediatum pncipium potest dici no solu p
positio sed etiam definitio. vel potest dici q definitio potest accipi duplici
ter. vno mo fm se et sic no est ppositio. Alio mo cum inclusione sui definiti
et sic est aliquo mo ppo inquantu de eo enunciat.

De copatione scire pncipioz ad scire pclusionis.

Queritur Ut pncipia demonstratōnis magis sciant cō
clusionē. Solutio pbi q sic. vñ de q no solum
opz p cognoscere pma pncipia aut omnia aut qdam sed opz ea magis
cognoscere q pclusionem.

Queritur Quare de phs ibi aut oia aut qda. Solutio. qz
duplicita sunt pncipia quedā sunt q indigent p
batōne et illa no opz magis sciri pclusionē. Alia sunt q no egent pbatōe et
illa oportet magis sciri pclusionē.

Ad pncipia demonstratōis no sciunt. q no magis sciunt pclusionē.
Ans pbat. qz pncipia intelligunt. et pñ a tenet qz pparius p
ponit suū positū. Solutio s; pncipia no sciunt accipiendo scire tertio mo
supius posito.

Contra Et illo seqret q hic fieret pparatio in equocis qz est
aliud et aliud scire pncipioz et pclusionis. Solutio
s; sit aliud et aliud scire in speciali. tamē pueniunt in vno mo cōi q est
apprehensio veritatis alicuius qd est necessariū et hoc sufficit.

Querit Quō pbat phus q pncipia magis sciuntur conclusio
ne. Solutio duab; ratōnibus. Prima est qz conclu
sio scitur ppter pncipia. ergo pncipia magis sciunt. psequentia p; qz p
pter quod vniquodqz tale et illud magis. Sicut si amamus filiū propter
patrem tunc patrem magis amamus.

Querit In quibus causis habet illa ppo veritatē ppter quod
vniquodqz tale. Solutio alberti q h; maxime ver
ritatem in causis vniucis p se agentib; efficientib; et finalib;.

Ad homo est ebrius ppter vinum et tñ no seqtur ergo vinum ē ma
gis ebrium. ergo videt q illa ppo no sit vera. Solutio q ibi no
arguit penes causam p se sed p accidens. qz vinum no est p se causa ebri
tatis sed p accidens inquantum est euaporatiuū. vt de albertus. Unde
aliqui assignant hic bñ qnq; pditiones ad hoc q argumentū fm istam p
positōem vel regulā teneat. Prima est q arguat in pdicatis accidentali
bus et ergo no seqtur filius est homo ppter patrē. ergo pater est magis ho
mo q pdicatū possit suscipere magis et minus. et ergo etiā no seqtur fi
lius est risibilis ppter patrē. ergo pater est magis risibilis. Tertia q argu
atur in causis vniucis. et ergo no seqtur hec inferiora sunt calida ppter so

lem. ergo sol el
accidens. Et
magis ebrium
seqtur. lapsa el
no est tota cau
et densitas lap

Quer

hoc. illis magis
cipia sciuntur p
ergo pncipia

Ad Concl

piā p
scitum scire q
ho debet sciri p
datis scitur ali
gis sciri. Sicut
pñ a causas il

Querit

pclusionē et mag
apollinis pncipio
quis sciens aliqu
dubitaret de op
ignorum quod

Querit

pclusionē et mag
apollinis pncipio
quis sciens aliqu
dubitaret de op
ignorum quod

Querit

ambus
In hoc cap

Querit

Querit
fundamentum
liqua pncipia
alterum nisi p
ratiōe. ergo nū
quibus pncipi
dicit nota vel el
cipia no
magis aliquid ve

Querit

Querit

Primi posteriorum

Item, ergo sol est magis calidus. Quarta q̄ arguat in causis p se 2 nō p accidens. Et ergo nō scitur, hom. o est ebrius ppter vinum, ergo vinū est magis ebrium. Quinta est, q̄ arguatur etiā in causis totalibz 2 ergo nō scitur, lapis est calidus ppter ignē, ergo ignis est magis calidus, qz ignis nō est tota causa caliditatis lapidis sed etiam spissitudo 2 pstantia puius et densitas lapidis est concausa caliditatis.

Queritur Que est scda ratio qua pbat p̄hs q̄ p̄ncipia magis sciunt, p̄clusionione. Solutio scda ratio stat in hoc, illd magis scitur quod scitur p se q̄ illud quod scitur per aliud, s3 p̄ncipia sciuntur per se 2 conclusio per aliud, qz conclusio scitur per p̄ncipia ergo p̄ncipia magis sciuntur.

Ad Conclusio potest aliunde sciri q̄ per p̄ncipia, ergo non opz p̄ncipia p̄terea esse magis scita. Ans parz, qz p̄clusio potest sciri p sensum scit p sol eclipsatur videmus p visum. Solutio p̄hi q̄ si p̄clusio debet sciri p demonstratōem tunc opz p̄ncipia esse magis scita, s3 si cōclusio scitatur aliquo alio mō q̄ p demonstratōem tunc nō opz p̄ncipia magis sciri. Sicut si quis videret solem eclipsari nō essz necesse magis scire p̄ncipia 2 causas illius eclipsis.

Queritur Quod est correlarium qd̄ infert p̄hs ex dictis. Solutio q̄ nō solum opz p̄ncipia magis scire p̄clusionione 2 magis eis credere, sed opz q̄ eis etiam nihil sit credibilius 2 q̄ oppositis p̄ncipioz in falsitate nihil sit notius. Et ratio illius est, qz si alius quis sciens aliquid demonstratiue discrederet aliquo modo p̄ncipijs vel dubitaret de oppositis p̄ncipioz, ille vel nō sciret vel sciret ignotum per ignotum quod est impossibile.

¶ Tertium capitulum, de duobz erroribz.

Quibusdam qdam igit ppter id quod optet p̄ncipia scire In hoc capitulo excludit duos errores q̄ sumptur ex dictis.

Queritur Quis fuit primus error. Solutio, primus error fuit eracti qui dixit q̄ nihil posset sciri simpliciter. **Queritur** Quod fuit fundamentum istius erroris. Solutio, fundamentum istius erroris fuit, quia si aliquid sciretur hoc sciretur per aliqua p̄ncipia p̄cognita 2 illa nō scirentur nisi per alia p̄ius cognita 2 illa iterum nisi per alia 2 sic in infinitum. Sed impossibile est infinitum p̄s transire, ergo nihil contingit simpliciter scire, 2 si dicatur q̄ est status in aliis quibus p̄ncipijs, tunc sequitur q̄ illa p̄ncipia erunt ignota. Quia si essent nota vel essent nota per p̄iora vel per posteriora non per p̄iora qz illa p̄ncipia nō haberent p̄iora nec p̄ posteriora, quia p̄ posteriora nō cōtingit aliquid vere scire.

Queritur Quō excludit p̄hs istum p̄mū errorē. Solutio remouet eius fundamentum, fundebat enim

K q

Reparationes

in hoc qđ omne qđ scitur scitur p demonstratōem. Et hoc intermitte arefco
teles. 2 dicit qđ nō omne quod scitur scitur p demonstratōem. sed aliqua sciū
tur p seipsa sicut pncipia que sunt penitus indemonstrabilia.

Queritur Quō pbat phus qđ pncipia sunt indemonstrabi
lia. Solutio sic. qđ demonstratio pcedit ex pōit
bus sed aliqua sunt pncipia pma 2 summa que nō habent aliqua pōia qđ
sunt imediata. qđ illa sunt indemonstrabilia. 2 p pñs illoz nō est scia. 2 ad
dit phus qđ nō solum illoz pncipioz nō est scia sed ipa etiam sunt ois scie
pncipium 2 causa 2 statim cognoscunt cognitis terminis.

Queritur Quis fuit scđs error. Solutio scđs error fuit
empedoclis qđ dixit qđ oim esset scia p demonstrat
tionē. scz tam pncipioz qđ pclusionis.

Queritur Quod fuit fundamentū istius erroris Solut
tio fundamentū istius erroris fuit. qđ dicebat ist.
qđ omne qđ scit scit p demonstratōem. 2 qđ ptingeret circulariter demonstra
re 2 ergo oim est scia per demonstratōem.

Queritur Quō remouet phus istum errorem. Solut
tio dicit qđ eius fundamentum est falsum. falsus
em est qđ ptingat circulariter demonstrare.

Queritur Quō pbat hoc phus qđ nō ptingit circulariter
demonstrare. Solutio tribz ratioibz. Prima
est. Impossibile est qđ idē sit seipso pus 2 notus. hōc ptingeret si posset cir
culariter demonstrare. qđ sequitur qđ nō ptingit circulariter demonstrare. Vno
pbat. qđ in syllogismo circulari idem est pncipiū 2 pclusio. hōc pncipium est
notius 2 pclusio ignotior. 2 ergo idē esset notius 2 ignotius. Scđa rō
est. Si ptingeret circulariter demonstrare tunc idē demonstraret p seipm
et nihil aliud esset demonstrare qđ dicere. hoc est hoc. hōc est impossibile.
ergo illd ex quo sequitur. Sequela pbat exemplariter in istis litteris a b c
Si em sic arguat. si a est. b est. si b est. c est 2 vterius sic sic est. b est. 2 si b est
a est sequitur de pmo ad vltimū qđ si a est. a est. 2 ibi manifeste idē demonstra
tur p seipm. qđ quicqd est pncipiū pncipij est etiam pncipium pncipiarū.
¶ Tertia ratio est si possibile esset circulariter demonstrare hoc solū fieret
in terminis puerilibz 2 sic sequeret aliud inēueniens scz qđ aliquid posset
demonstrari ex vno qđ est impossibile. qđ ex vno termino vel vna ppositiōe
nihil sequitur syllogistice vt patuit pmo pōz. Sequela tñ pbat qđ vnū cō
uerribilū sequitur ad aliud. Etia dicit phus qđ nō omnia sunt pueribilia 2 er
go nō oim esset scia per demonstratōnem circularem quod tamen isti de
secundo errore dicebant.

¶ Phus dicit scđo pōzum qđ contingit circulariter syllogizare ergo
etiam contingit circulariter demonstrare. psequētia probatur a
simili. Solutio non est simile. quia plus requiritur ad demonstratōem
qđ ad syllogismum. ad demonstratōnem enim requiritur qđ pmissio de qđ

lent esse piores
ad syllogismum
nculariter dem

¶ Sicut
demon
Solutio qđ
lis generibz cog
ctus demonstra
monstratur pri

Quoniam a
tia simplice
In secundo
epitum demo

¶ Queri
pate. 2 fm qđ ipi

¶ Queri
dedit porem 2
omni 2 vltimū
de omni enim d
sum conuertib

¶ Quer

quodā quiden
quando vero n

¶ Quer

num. 2 vniuer
tute instantiā
num nō inest su
gūe qđ ad de o

¶ Ita
conuer
paz qđ est scibit
latuna eclipsu
bulo 2 illa est s

Primi posteriori

bent esse priores et notiores simpliciter conclusionem sed hoc non requiritur ad syllogismum. et ergo potest bene circulariter syllogizari sed non pringit circulariter demonstrare.

¶ Sicut effectus demonstratur per causam ita contingit causam demonstrari per effectum. ergo potest circulariter demonstrari.

Solutio quod tunc non est circularis simpliciter sed sola secundum quod quod est in diversis generibus cognitionum et etiam in diversis generibus demonstrationum. quod effectus demonstratur per causam demonstratione propter quod et a priori sed causa contra demonstratur per effectum demonstratione quod et a posteriori.

Secundus tractatus

Quoniam autem impossibile est aliter se habere cuius est scientia simpliciter et quoniam necessarium.

In secundo tractatu prius determinat de conditionibus specialibus principiorum demonstrationis.

Queritur Quot sunt conditiones speciales principiorum demonstrationis. Solutio quod tres scilicet de omni per se. et secundum quod ipsum. et secundum hoc iste tractatus etiam dividitur in tria capitula.

Queritur Quod habent se ille tres conditiones. Solutio habent se ex additione. quia posterior semper includit priorem et aliquid ei superaddit. unde ubicunque est per se ibi est de omni et ubicunque est secundum quod ipsum ibi est de omni et per se et non e converso de omni enim dicit necessitatem. per se necessitatem inheretiam. secundum quod ipsum convertibilitatem.

¶ De de omni.

Queritur Quid est de omni. Solutio sic definitur ab aristotele. de omni quidem hoc dico quod vnicuique est. non in quodam quidem sic. in quodam autem non sic. neque aliquando quidem sic. aliter quando vero non sic. ut de omni homine animal et in omni linea punctum.

Queritur Quotuplex universalitas requiritur ad de omni. Solutio quod duplex scilicet universalitas suppositorum. et universalitas temporum. Et hoc probatur prius a signo. quia nos ferimus instantiam pro aliqua propositionem. In qua dicitur de omni per hoc quod predicatum non inest subiecto pro quolibet supposito vel pro qualibet dicta tempore. et si si contra est quod ad de omni requiritur illa duplex universalitas scilicet suppositorum et temporum.

¶ Ista propositio est de omni luna eclipsatur et tamen predicatum non convenit subiecto pro omni differentia temporis ergo quod sit de omni patet quod est scibilis. Solutio ista propositio proprie non est de omni nec scibilis luna eclipsatur. quia est contingens. Sed ista est de omni. luna est eclipsa bilis et illa est scibilis et necessaria et predicatum convenit subiecto pro quod

Reparationes

liber differentia temporis.

Queritur Quare de omni definitur hic negative potius quam affirmative. **Solutio.** Ratio illius est. quia quedam sunt propositiones de omni in quibus non est actualis multitudo suppositorum sub subiecto. Sicut in ista omnis sollicitet et similibus. Et in talibus non esset verum dicere affirmative de omni est quod vtrique est in omni. sed tamen verum est dicere negative quod non est in quodam quodam sic et in quodam quodam non sic. Et ergo potius definitur negative quam affirmative.

Queritur Quare philosophus non definit de nullo sicut de omni. **Solutio** ratio illius est. quia de nullo solum reperitur in propositionibus negativis. sed ex negativis propositionibus non potest constitui demonstratio potissima. vel potest dici quod de nullo facilius cognoscitur ex definitione de omni. et ergo non fuit necesse ipsum definire.

Queritur Quomodo differre de omni posteriori a de omni prioris de quo agitur in libro priorum. **Solutio** differre ab eo tribus differentiis que superius posite sunt in secundo capitulo primi tractatus primi philosophorum ibi videantur.

¶ Secundum capitulum. de modis pleitatis.

Per se autem sunt quecumque sunt in eo quod quod est ut triangulo

In hoc capitulo determinat philosophus de secunda conditione principiorum demonstrationis que est pleitas. Et dividitur in duas partes. In prima posuit modos pleitatis. et in secunda ostendit quod demonstrator videtur illis.

Queritur Quot sunt modi per se. **Solutio** quod quattuor. Et ratio est secundum albertum. quia omnis modus per se vel est circa hoc quod est. aut circa hoc quod inest. aut circa causam propter quam inest. Si primum sic est tertius modus. Si secundum hoc est dupliciter. quia vel dat esse ei cui inest. et sic est primus modus. vel egreditur ab essentia eius cui inest. et sic est secundus modus. Si tertium scilicet si dicit causam propter quam inest tunc est quartus modus.

Queritur Quomodo differunt modi per se. **Solutio.** quia primi duo sunt modi dicendi. tertius est modus essendi et quartus est modus cauendi. et ergo per se analogice dicitur de quattuor modis.

Queritur Quis est primus modus per se. **Solutio.** primus modus est quando predicatum est de definitione subiecti. Exemplum philosophi est ut triangulo per se inest linea et linee per se inest punctus. quia substantia ipsorum ex his est id est substantia trianguli est ex linea et substantia linee est ex punctis.

¶ Queritur
propter quod primum
ponunt in ista
etiam dicendum

¶ In ista
de substantia
dicitur sit falsum
essentiale de

Queritur

statuitur ex genere et principio.
nalem. Quia
et conuenit tantum
se solum loquendo
¶ Secundus
ni. Exemplum
numero quod lineae
finitione partium
extremis. Quia
mis. Et partium
par vero dicitur

Queritur

ille propositione
ratio illius est
cui et ponit in
cumque ois ille

¶ In ista
dicitur
¶ Secundus
definitione predicati
non est predicatum

Queritur

Primi posteriorū

Querit q sunt
ppōes q pmutiter
ponunt in isto pmo
mō dicēdi p se. So^o

Primo oēs ille ppōes in qb pō definitōis p dī
catur de suo definito.

Secūdo oēs ille i qb tota defīnō p dīcat d dīfīnīto

Tercio oēs ille in qb p dīcatū ē aliqd essentīalī
inclusuz in eo qd includit in subiecto. vt homo ē
ens. sortēs est animal

Quarto oēs ille ppōes in qb idē p dīcat de seipō
vt homo est homo.

Quinto oēs ille in qb infer^o p dīcat indirecte de
suo superiore.

Sexto oēs ille ppōes in qb cā p dīcat de suo esse
cū etiam reducuntur ad istum modum.

Ad In ista ppōne vacuū est locus nō repletus corpe. definitio p dīcat
de suo definito z tñ nō est in pmo mō dicēdi p se. q videt q istud
dicū sit falsum. Solutio q illa definitio nō est definitio qd dīcatīua et
essentīalis de quā hīc loqitur sed solum quid nōis.

Queritur Quotuplex est definitio Solutio quadruplex
qz quedam est quid dīcatīua z essentīalis. z illa cō
stituitur ex genere z differentīa. Alia est descriptīua. z illa constituitur ex
genere z p pīo. Tercia est causalīis z illa datur per causam efficientem z fī
nalem. Quarta est quid nōmīnis z illa expīcat qd per nomen fīcatū.
et conuenit tam entibus q nō entibus. Jam p hūc in isto pmo modo per
se solum loqitur de pma definitōne nō de alijs.

¶ Secūdo modus p se est quando subiectum est de definitōne p dīcat
ti. Exemplum p hīc est. vt rectum z circulare insunt p se linee par z impar
numero. qz linea ponitur in definitōne recti z circularis z numerus in des
fīnītōne parīs z imparīs. Rectum em̄ est linea cuius medium ē ex ab
extremīs. Et circulare seu curuum est linea cuius medium ē ex ab
extremīs. Et par sic definitur. par est numerus in duo equalia diuisibilis. In
par vero ēz numerus q in duo equalia diuidi nō potest

Queritur Que sunt ille ppōitōes que ponuntur in isto
secundo modo p se. Solutio q omnes
ille ppōitōes in quibus p pīa passio p dīcatū de suo subiecto. Et
ratio illius est. qz in talibus ppōitōibus subiectum est de definitōe p dī
catī z ponit in definitōe p dīcatī loco dīe p trahēz ad istū modū etiā redu
cunt oēs ille ppōitōes in quibus effectus p dīcat de sua causa.

Ad In ista ppōitōne animal est homo subiectum est de definitōe p dī
catī z tamen nō est in secundo modo p se. Solutio q
iste secundus modus p se intelligitur quando subiectum est de defi
nītōne p dīcatī in p dīcatōne directa sed in ista ppōitōe animal est homo
nō est p dīcatō directa sed indirecta.

Queritur Quot sunt modi per accidens oppositi istis du
obus p mīs modis p se. Solutio q duo. Pri
K in

Reparationes

mus est quando p̄dicatum nō est de definitōe subiecti. Secundus est quādo subiectum etiam nō est de definitōe p̄dicati. Exemplum p̄bi est vt musicum et sicut album p̄dicant p̄ accidens de alio.

¶ Tertius modus est quo illud dicit p̄ se quod nō dicit de subiecto quodam alio. sed per p̄p̄iam suam subst̄tialitatem est ab alio independens p̄ inherēciam. Et s̄m istum modum substantia et maxime p̄ma substantia que fecit hoc aliquid dicit esse per se q̄ nō dicitur de aliquo subiecto cui inhereat sicut accidens. Et ergo accidentia sicut sunt album et ambulans nō dicuntur p̄ se hoc tertio modo.

Queritur In quibus p̄positiōibus reperitur iste tertius modus p̄sentis. Solutio reperitur in omnibus illis p̄dicatiōibus in quibus aliquid gratia sui ipsius subst̄tialitatis p̄dicato. vt cum dicitur nasus est symus homo est risibilis ibi enī ex parte subiecti p̄ est iste tertius modus. Et ergo iste tertius modus etiam est vñlis demonstratori. q̄ sicut in demonstratiōe requiritur q̄ passio per se et immediate in se subiecto ita etiam exigitur q̄ subiectum immediate et per se gratia sui ipsius subst̄tialitatis passioni.

¶ Quartus modus per se est quando subiectum implicat causam quare p̄dicatum sibi inest. Exemplum p̄bi est vt interfectum interiit ibi enī in subiecto includitur causa quare p̄dicatum sibi inest. q̄ q̄n querit quare interiit responderetur puenienter q̄ interfectū est. interfectio enī est sibi causa interiitus.

Queritur Quis est modus p̄ accidens isti modo oppositus. Solutio q̄ iste quando in subiecto nō includitur causa p̄dicati. vt si dicat forte ambulante choruscant illa est p̄p̄o p̄ actus q̄ p̄dicatū puenit subiecto nō p̄pter sp̄m s̄ omnino p̄ actus.

Queritur Quō istiquattuor modi p̄ se reperiunt in demonstratiōe. Solutio est duplex demonstratio loquendo de demonstratiōe potissima q̄dam est que demonstrat passionē de subiecto. Alia est que demonstrat definitiōem materiale p̄ formale In demonstratiōe que demonstrat passionē de subiecto p̄ definitiōem passiois ibi in maiore est quartus modus p̄ se vel p̄terius p̄mus. Et in minore est p̄mus modus si p̄dicat ibi definitiōe passionis vel sc̄ds modus si p̄ dicatur ibi aliquid p̄sequens ad subiectum. In conclusiōe autē semper est secundus modus. Sed in demonstratiōe que demonstrat definitiōem materiale p̄ formale ibi in maiore est quartus modus in minore vero tertius modus et in conclusiōe semper est p̄mus modus p̄sentis. Et ista est mens dñi alberti circa istum passum aristotelis sicut latius deductū habetur in p̄mento.

Tertium capitulum de vniuersali.

Uniuersale autē dico q̄ cū de omni sit et p̄ se est et s̄m q̄ sp̄m In hoc tertio capitulo determinat p̄bus de tertia p̄dictiōe p̄ncipioꝝ

Primi posteriorum

demonstrationis que est fm q ipm seu vniuersale. Et diuidit in duas p
res In prima ostendit quid sit vniuersale z in secunda ponit errores inci
dentes circa assignationem vniuersalis

Queritur Quid est vniuersale Solutio vniuersale est qd
est de omni p se z fm q ipm. t. vniuersale vt acci
pit in pposito est ppō in qua pdicatum puenit subiecto de omni p se z puer
ribiliter. vt omnis hō est risibilis. Nā fm q ipm noiat cōuertibilitatē z il
lam addit vniuersale ad de omni z p se. Et ergo qn pdicatum non est puer
ribile cuz subiecto tunc ppositio non est vniuersalis sicut cū dicit omnis
homo est animal.

Querit Et rū vniuersale accipiat hic eodem modo sicut in pre
dicabilibus Solo. q non. vnde vniuersale potest acci
pi tripliciter. vno modo p natura cōi apta nata predicari de pluribz z sic
accipitur a porphyrio in pdicabilibz. Alio modo vlt accipit p ppōne cui
subiectum est distributum p signum vniuersale. z sic accipitur primo per
hermenias. z pmo priorū. Tercio modo accipitur. put dicit ad eadē
pdicatū z subiectū. z sic accipitur in pposito.

Qd Quod est correlatū qd infert p hā ex definitione vniuersalis.
So^o q in omni ppōne vlt oportet predicatum ex necessitate ins
esse subiecto. Et ratio est quia in ppositione vniuersali oportet predica
tum inesse subiecto de omni z p se. ergo etiam necessario
Querit qūo habet se p se z fm q ipm seu vniuersale Solo. sunt idē
subiecto s; differunt rōne. z ergo si aliqd pdicatū inest subiecto fm q ipm
tunc etiam inest sibi p se. Et hoc probat p hā tribz exemplis. Primum est
vt punctum inest linee p se z fm q ipm punctum em inest linee fm prīmū
modū plectatis. scdm est vt rectitudo z curuitas insunt linee p se in secun
do mō plectatis et etiam fm q ipm. tertiu exemplū est vt habere tres an
gulos equalēs duobus rectis p se z fm q ipm inest triangulo et non figu
re nec ysocheli. qz habere tres angulos non inest omni figure. qz non inest
quadrāgulo. nec etiam inest soli ysocheli. qz etiam puenit ysoleuro. s; per
se et adequate puenit triangulo. qz puenit cum ipo z p demonstrationē.
vltm demonstrat de ipo. de figura aut et de ysocheli p qdē demonstrari.
s; nō p demonstrationē vltm s; p particularem tū

Queritur Quor sunt errores incidentes circa assignationes
vniuersalis. Solutio q tres. Primus error
est si sit aliquod superius habens solum vnum inferius tunc si passio illi
us superioris assignet inesse illi inferiori tanq; adequato subiecto error est in
assignatione vniuersalis. Exemplū. vt si triangulus non haberet sub se ni
si vnam spēm scz ysochelem tunc si habere tres angulos equalēs duobus
rectis demonstraretur de ysocheli tanq; de proprio et adequato subiecto
to esset error. Sed error est si sit aliqd superius innotatum qd habet
sub se plura inferiora tunc si passio illius superioris assignetur primo z per
se inesse inferioribz error est in assignatione vniuersalis. Exemplū est vt
pmut. tū ppositio qd est vna passio q inest numeris lineis corpibz z rēibz

Reparationes

ratione alicuius eōis supioris inoiati si ergo demōstret illa passio de illis inferioribz pūncim vel diuissim est error. quia non conuenit illis tanq̃ pūmo et vniuersali subiecto sed conuenit eis p̃ aliquod commune inoiatum.

Tertius error est. si sit aliquod supius qđ habet sub se aliqđ inferi? tāq̃ p̃tem subiectiuam. Si tūc passio illius inferioris demōstret inesse supiori tanq̃ pūmo et adequato subiecto error est. Exēplū est vt nō p̃currere est passio linearū parallelarū q̃ habent se vt inferius ad lineas rectas si ergo nō p̃currere demōstret inesse lineis rectis tāq̃ pūmo et adeq̃ro subiecto est error in assignatione vniuersalis.

Querit Quē dicunt lineę palelle. So^o lineę palelle dicuntur lineę equalit̃ distātes q̃ si in infinitū p̃traherent nunq̃ concurrerent.

Querit An ille secūdus error solū p̃tingit quādo supius est inoiatum. Solutio p̃hi q̃ non. sed etiā p̃tingit quādo supius est nominatum et passio supioris demōstrat pūmo et per se inesse inferioribz pūncim vel diuissim. Exēplū. vt si aliquis demōstraret istam passionē q̃ est habere tres angulos equales duobz rectis pūmo et p̃ se de spēbz trianguli pūncim acceptis vel de qualibet seorsum esset error. qz illo facto adhuc non sciretur. an plures eēnt spēbz trianguli q̃ ille de quibz esset mentio facta. Et etiā quis sic passio sciretur inesse illis inferioribz tamē adhuc non sciret inesse illi supiori in propria forma sed solum p̃ accidens.

Queritur Quot sunt documēta q̃bus potest videri si vniuersale sit bene assignatum. Solutio q̃ duo. Prīmū est. q̃ debemus cōsiderare an eadem ratio illius cui passio assignatur inesse et illius cui talis passio pūmo conuenit. quia si sic tunc bona est assignatio. et si non tunc est error. Exēplum. vt si habere tres angulos assignetur inesse ysocheli. videndū est an sic eadem ratio ysochelis et trianguli cui pūmo conuenit. et si sic tunc vniuersale est bene assignatum. Si nō tunc male. **Secūdum** documētum est. q̃ nos debemus videre. An illud cui passio aliqua assignatur inesse tanq̃ pūmo et adequato subiecto sic se habeat q̃ eo posito et omnibz alijs p̃ intellectum remotis ponatur passio et eo remoto et omnibz alijs positis remoueat passio. qz si sic tunc est conueniens assignatio. Et ergo patet iterum q̃ habere tres angulos non potest assignari inesse ysocheli tanq̃ pūmo subiecto. qz remoto ysocheli et posito triangulo non remouetur illa passio.

Tractatus tertius

Si igitur est demonstratiua scientia ex necessitate p̃ncipijs quod enim scitur.

In tertio tractatū phus ostendit ex quibus et qualibus procedit demonstratio. Et diuiditur in tria capitula. In primo ostendit quōd demonstratio debet esse ex necessarijs per se et ex proprijs. Et in hoc p̃ncipium capitū subdiuiditur in tres partes.

D
Q

Querit

Prima ratio est necessaria sed demonstratio per se est necessaria. p̃bat. quia demonstratio non p̃

Querit

Secunda ratio est. ergo demonstratio necessaria non potest p̃ signum sic probare demonstrare. q̃ signum est ergo

Querit

demonstrationis phile facit. Et si certa scia non est. probabile velim. ergo corollarium

Querit

duobz rationibz p̃ter quid h̃ p̃ncipiū sciri p̃ eā p̃ncipiū scibile est non eēntis. **Secūdū** dixit se scire. cū ens saluatur et tūc manifestatio nō necessaria habet adhuc utiens nō est oīe ualeat si dicat q̃ est corruptū et nō. hoc nō ualeat corruptū et p̃m q̃ p̃dictio nec

Querit

Ma scit

ingente

quod ratio et m

Primi posteriorū

Quæ demonstratio debet esse ex necessarijs.

Queritur Quomodo probatur philosophia quod demonstratio debet esse ex necessarijs. **Solutio** probatur duobus rationibus et uno signo. **Prima ratio** est. quod quid procedit ex his que per se insunt. hoc est ex necessarijs sed demonstratio procedit ex his que per se insunt his de quibus predicantur. ergo demonstratio est ex necessarijs. **Secunda ratio** patet. quia omne per se est necessarium siue sit in primo modo per se siue in secundo. **Minorem** probatur. quia omne predicatum aut est per se aut per accidens. si demonstratio non procedit ex his que sunt per accidens ergo

Secunda ratio conclusio que scitur per demonstrationem est necessaria. ergo demonstratio procedit ex necessarijs. **Consequentia** tenet. quia necessarium non potest sciri nisi ex necessarijs.

Signo sic probatur. quia nos ferimus instantiam contra illos qui opinantur se demonstrare. quando accipiunt propositiones contingentes et non necessarias. **Signum** est ergo quod demonstratio debet esse ex necessarijs.

Queritur Quod est correlativum quod infert philosophus ex his. **Solutio** quod stulti sunt illi qui opinantur se bene accipere principia demonstrationis si solum accipiunt propositiones probabiles et veras sicut philosophi faciunt. **Et ratio** illius est. quia vere scire est certa scientiam rei habere sed certa scientia non habetur nisi ex primis et immediatis. **Ex hoc autem** quod aliquid est probabile vel improbabile non habet ut sit quod sit primum vel non primum ergo correlativum verum.

Queritur Quomodo probatur philosophus hoc quod in secunda ratione supposuit. quod necessarium non potest sciri nisi ex necessarijs. **Solutio** probatur duabus rationibus. **Prima** est. quia nihil potest sciri nisi per causam ostendentes propter quod si contingens non dicit causam propter necessarium. ergo necessarium non potest sciri per causam contingens. **Secunda ratio** patet. quia contingens per se non est si necessarium impossibile est non esse. ergo contingens non dicit causam necessariam. quia aliter non ens esset causa entis. **Secunda ratio** est. Si aliquis modo nescit aliquam conclusionem quam prius dixit se scire. cum tamen adhuc habeat eandem rationem quam prius habuit. et ipse scit ens salvatus est in eo. et res scita non est corrupta. nec sciens etiam est oblitus tunc manifestum est quod prius non sciuit illam conclusionem. si ille qui habet conclusionem necessariam per medium contingens illo medio corrupto nescit eam et tamen habet adhuc eandem rationem et sciens salvatus est et res non est corrupta et sciens non est oblitus. **Si** nunquam prius sciuit illam conclusionem per medium contingens nec valet si dicat quod prius conclusio necessaria non potest sciri per medium contingens quoniam est corruptum tamen videtur quod possit sciri per tale medium quando non est actu corruptum. hoc non valet. **Et ratio** illius est. quia quod prius medium contingens actu non sit corruptum tamen potest aliquando corruptum poni ergo quod sit actu corruptum sequitur quod conclusio necessaria non potest per ipsum sciri.

Ad istam secundam rationem philosophus presupponit falsum quia presupponit quod medium contingens corruptum rationem quam scit conclusio potest manere si hoc est falsum quia ratio et medium sunt unum et idem. **Solutio** quod medium contingens cor-

Reparationes

rupto fm eē reale adhuc potest ratio manere fm esse pgnitū apud intel lectū. et ita debet intelligi textus Aristotelis.

Queritur Quot sunt modi qb̄ amittit scia So^o quatuor qui tacci sunt in ista secūda rōne. Primus modus est quā do ratio p quam aliq̄s sciebat aliq̄d excidit a mente. Secundus modus est ppter corruptionē scientis. corrupti cū nobis corūpūnt oīa que in nobis sunt. Tertius modus est per corruptiōnem rei scire. Quartus modus est per obliuionem.

Queritur An ne necessariū possit syllogisari ex non necessarijs Solo p̄hi q̄ sic. sicut em̄ ex falsis p̄r syllogi sari verū. ita etiā ex medio non necessario vel p̄tingenti potest bñ syllogisa ri p̄clusio necessaria. s̄ non potest sciri vel demonstrari nisi ex necessarijs. Et ratio diuersificatis est. q̄ plus requirit ad demonstratiōē q̄ ad nudū syllogi sm.

Queritur An sicut p̄ mediū p̄tingens potest syllogisari conclusio necessaria. An sic ecōtra p̄ mediū necēariū possit etiā syllogisari p̄clusio p̄tingens. Solo p̄hi q̄ non. Et ratio est a simili q̄a q̄uis ex falso possit syllogisari vera p̄clusio. tamē ex medio vero nunq̄ po rest syllogisari falsa cōclusio. ergo etiam q̄uis ex contingentī medio possit syllogisari necēaria conclusio non tamen econuerso

¶ Demonstratio debet esse eorum que sunt per se.

Queritur Quō probat p̄hs q̄ demonstratio debet esse eorū que sunt per se Solutio dupliciter. p̄mo ex p̄re p̄clusionis. sc̄do ex p̄re p̄missarum

Queritur quō pbat p̄hs ex p̄re p̄clusionis So^o tali ratione. Acci dentium q̄ non sunt accidentia p se non potest esse scientia demonstratiua ergo demonstratio debet eē eorū que sunt p se. p̄ia tenet. s̄ aīa pbat q̄a illozū non potest esse scientia que non sunt necēaria 2 in quibz nō p̄tingit ex necitate demonstrare p̄clusionem s̄ accidentia que non sunt accidentia p se sunt h̄mōi. q̄ eorū non potest esse scientia. Minor pater. q̄ illa accide tia possunt non inesse

Queritur Quorū duplicia sunt accidentia So^o q̄ duplicia. Quēdā em̄ sunt accidentia p se 2 p̄pria q̄ sc̄z fluūt ex p̄ncipijs sp̄ci 2 illozū accidentiū p̄r bene esse scientia. Alia sunt acci dentia cōmūnia que fluunt ex p̄ncipijs indistincti. 2 de talibus dicit p̄hs non potest esse scientia.

Queritur Si p̄clusio que sc̄itur debet eē necessaria et per se 2 nō ex his que insunt p̄ accidēs quare tunc interrogamus sepe p̄sensum responden tis de p̄missis p̄babilibz 2 non necessarijs. Et videtur q̄ sup̄flue interro gant. q̄ siue cōcedant siue non nihil magis p̄pter hoc sc̄ietur conclusio.

Solo p̄bus q̄ non sup̄flue interrogantur q̄ licet conclusio non sc̄iatur per p̄missas probabiles 2 p̄tingentes tamē conclusio sc̄itur bene de ne cessitate ex talibz p̄missis. et ergo si p̄missæ sint vere 2 respondēs p̄cedat

reō p̄missas opor

Querit

mōstratio est etiā necessaria. ergo demōstratio. Minor p̄r necessarium semp

Querit

tunc nō sc̄ietur vere ret q̄ om̄e element no esset a signo 2 nō gnoicere. Sc̄do no 2 p̄mūm mediū ex tremis utre q̄ ad ambo extre

Querit

etiam sc̄do p̄ h̄

Querit

ingeret demonstratio

go demonstratio

Querit

Quid p̄ia p̄r om̄etria p̄ sua p̄merice. Et hoc

Querit

q̄p̄e elicit ex regn

potest sic formari

us 2 subiectū in

nullo scientijs. nō

quod demonstrā

Minor pbat p̄hs

quod p̄metria 2 ul

abacum vero in

2 demonstrare

quod dicitur sint n

Querit

Etiam

Primi posteriorū

tales pmissas oportet qd etiam pcedat pclusionē

Queritur Quō pbat pbs qd demonstratio debet etiā ēē ex pmissis qd sunt per se. Solutio tali ratōne de qd demonstratio est etiā ex pmissis necessarijs s; illa que nō sunt p se nō sunt necēssaria. ergo demonstratio debet esse ex his qd sunt p se. Maior p; ex p;us dictis. Minor pbat qd que nō sunt p se possunt quandoq; nō esse sed necessarium semper est.

Querit Quor correlaria infert pbs ex hoc Solutio qd duo pmiū est. Qd si pmissis essent vere z necessarie. s; nō p se tunc nō sciret vere z ppter quid ipa pclusio. Exemplum vt si aliq; pbat qd oīe elementatū est corruptibile. p hoc qd ipm antiquat talis probatio esse a signo z nō p se z ppter quid. qd scire ppter quid est causam rei cognoscere. Scdm correlariū. qd in demonstratōe opz mediū p se inesse tertio z pmiū medio. id est opz mediū p se inesse minori extremitati z maiorem extremitatem p se inesse medio. ita s; qd sic necessaria habitudo medij ad ambo extrema.

Demōstratio debet esse ex p;is.

Querit Quō pbat pbs qd demonstratio d; pcedere ex p;is Solutio hoc pbat dupl. Primo p hoc qd nō est ex extraneis. scdo p hoc qd nō est ex cōmūibus

Querit Quō pbat pbs qd demonstratio non est ex extraneis. Solutio. qd si demonstratio esset ex extraneis tūc cōtingeret demonstratōē descendere de genere in genus. sed hoc est falsū. ergo demonstratio nō p; esse ex extraneis sed ex p;is.

Qd Quid est descendere de genere in genus. Solutio est p p;ia pncipia vniū scie pbare passiōē alterius scie. Sicut si geometria p sua pncipia demonstraret aliquā passiōē de subiecto arithmetice. Et hoc nō potest fieri.

Querit Quō pbat hoc pbs qd nō ptingit demonstratōē descendere de genere in genus. Solutio tribus ratōnibus qd pnt elici ex textu. Prima sumit ex his qd ingrediunt demonstratōem. et potest sic formari. Sine tria qd ingrediunt demonstratōem s; passio dignitas z subiectū. Inter que licet dignitates quandoq; possint ēē eedem in diuersis scientijs. nō tamen passio vel subiectū. ergo sequitur qd demonstratō nō potest demonstrādo descendere de genere vniū scie in genus alterius scie. Minorē pbat pbs exemplariter. qd alia sunt subiecta. et alie passiones in arithmetica z alia in geometria. subiectū eī in arithmetica est numerus subiectum vero in geometria est magnitudo z ergo nō potest arithmeticus demonstrare de numero aliquā passiōem magnitudinis. nisi magnitudines sint numeri.

Ar Statim dictū est qd numerus z magnitudo sunt distincta subiecta. ergo magnitudines nō sunt numeri z p; male addit hoc

Reparationes

nisi magnitudines sint numeri. Solutio magnitudo et numerus possunt dupliciter considerari. vno modo formaliter et hoc modo magnitudines non sunt numeri. sed sunt subiecta distincta. Alio modo materialiter inquantum hoc subiectum quod est magnitudo efficitur sub subiecto quod est numerus. Et hoc modo magnitudines sunt numeri et efficiuntur vnius generis sicut superiorius et inferiorius. unde vult philosophus quod illo modo demonstratio potest bene descendere de genere in genus sicut demonstratio arithmetica descendit in geometriam. quia sic subiectum geometrie efficitur sub subiecto arithmetice ut linea sub numero. quia vna linea non est dupla alteri nisi bis contingat eam nec tripla nisi ter contingat et sic de alijs. Et ergo inferunt aristoteles et cuiuslibet scientie necesse est esse vnum proprium genus siue subiectum cuius principia et conclusiones sumantur et sic non contingit descendere de genere in genus. Aut si demonstrator debet descendere de genere in genus. oportet quodammodo esse vnum genus ita scilicet quod ad minus vnum sit sub alto. sicut in scientijs subalternatis. aliter est impossibile. Secunda ratio est ista. quod oportet in demonstratione medium et extrema esse in eodem genere. ergo demonstrator non potest descendere de genere in genus. sequentia est nota. sed antecedens probatur. quia aliter primum non inesset medio et medium postremo quod tamen ad demonstrationem requiritur ut prius patuit.

Ad Sed medium et extrema in demonstratione differunt sicut substantia et accidens. ergo non sunt in eodem genere. Antecedens probatur. quia medium est definitio que est de predicamento substantie et vnum extremorum est passio que est in predicamento qualitatibus. Solutio quod non oportet medium demonstrationis et extrema esse in eodem genere predicamentali. sed in eodem genere scibili. Et ergo dicit albertus quod genus non accipitur hic tertio modo ut accipitur a Porphyrio. sed secundo modo. ut genus dicitur principium vniuscuiusque generationis. unde genus scibile in proposito proprie vocatur subiectum in quantum ex ipso generatur per se passio. Et propter hoc dicit philosophus quod ad geometriam non spectat demonstrare quod triangulum est eadem disciplina. quia hoc non contingit sub genere scibili geometrice scilicet sed logicie. Etiam ad geometriam non spectat ostendere quod duo cubi sunt vnus cubus. quia hoc spectat ad genus scibile arithmetice. Et ultra loquendo non veniunt alicui scire demonstrare hoc quod est alterius scientie nisi in scientijs subalternatis ubi vna est sub alia sicut perspectiva sub geometria musica sub arithmetica.

Queritur Quid est cubus. Solutio cubus est numerus qui resultat ex duobus alicuius numeri in seipsos sumi bis. sicut bis duo bis faciunt octo. et ergo octenarius est cubus seu numerus cubicus. quando vero vnus numerus cubicus ducitur in alium numerum cubicum tunc resultat tertius numerus cubicus. et sic debet intelligi exemplum philosophi quod duo cubi sunt vnus cubus. Tertia ratio in scientia non demonstrantur quaecumque passionibus de subiecto sed solum passionibus proprie et que insunt illi subiecto sicut ipsum sed tales passionibus non possunt inesse alijs subiectis. ergo etiam non potest demonstrator descendere de vno genere in aliud genus. Dato patet exemplariter. quia si aliqua passio insit

resed non fm q
tu q pulcherrim
q spectat ad ph

Querit

demonstratio p
le et fm q ipsum
petua et in corrup
ingularia non est
ex dictis. q m
vnu et alia. q no

Ad Nos scin
lum pote
ita rati subiecto
rati possunt
ita et incorruptibil
nisi esse corruptib

Querit

demonstratio est p
quarta tener. q
monstratio positio

Querit

ia. Solutio p
Ar Jam d
sed illa
eua. q aliquan
na vel demonst
monstratio nec
ingularia. s fm

Ar Jam d
sed illa
eua. q aliquan
na vel demonst
monstratio nec
ingularia. s fm

Querit

ratione. Prima
fm ipsum sed
demonstratio no p
vera in demo
rati. Si demonst
q voluit quadra

Primi posteriorum

de sed nō fm q̄ linea est illam passionem nō demonstrat geometria. Si
tut q̄ pulcherrima linearum sit recta vel huiusmodi aliquid hoc est mag
gis spectat ad physicam. q̄ hoc puenit linee fm q̄ h̄esse in materia.

Demonstratio est ppetuoz.

Queritur Utrum demonstratio sit ppetuorum et incorrup
tibilium. **Solutio** pbi q̄ sic. Et ratio est. quia
demonstratio pcedit ex ppositiōibus vniuersalibus que sunt de omni p
se et fm q̄ ipsum. ergo conclusio que scitur ex talibus ppositiōibus est p
petua et incorruptibilis. Et ex hoc infert pbi q̄ corruptibilium sicut si
singularia nō est scientia simpliciter sed solum per accidens. Et ratio p̄
ex dictis. q̄ nihil scitur nisi quod est vniuersale. sed corruptibilia nō sunt
vniuersalia. q̄ nō sunt de omni. ergo corruptibilium nō est scia

Ar Nos scimus q̄ corruptibilia sunt corruptibilia. ergo corruptibi
lium potest esse scia. **Solutio** corruptibilium potest bene esse
scia rā q̄ subiectorum sed nō rā q̄ conclusionum q̄ de aliquo subiecto cor
ruptibili possumus bene scire q̄ sit corruptibile et illa scientia est necessa
ria et incorruptibilis. sed conclusio scita de tali subiecto corruptibili non po
test esse corruptibilis sed incorruptibilis et ppetua.

Queritur Utrum definitio etiam sit ppetuorum et incorrup
tibilium. **Solutio** pbi q̄ sic. Et ratio est quia
demonstratio est ppetuorum et incorruptibilium. ergo etiam definitio. cōse
quentia tenet. q̄ definitio vel est medium demonstratiōis vel est tota de
monstratio positiōe differēs vel est conclusio q̄dam demonstratiōis.

Queritur Utrum eorum que frequenter fiunt sicut eclips
is lune vel solis potest esse demonstratio et scien
tia. **Solutio** pbi q̄ sic.

Ar Jam dictum est q̄ demonstratio est ppetuorum et incorruptibilium
sed illa que fiunt frequenter vt eclipsis lune vel solis nō sunt ppet
ua. q̄ aliquando sunt et aliquando nō sunt. ergo illorū nō potest esse scien
tia vel demonstratio. **Solutio** q̄ illorū que frequenter fiunt non est des
monstratio nec scia fm q̄ aliquando sunt et aliquando nō sunt. quia sic
singularia. s̄ fm q̄ sp̄ sunt p̄ ordinē. sc̄ ad suas causas et p̄cipia.

¶ Demonstratio nō est ex cōmunibz

Queritur Quō pbat pbi q̄ demonstratio nō debet eē ex
cōmunibz. **Solutio** hoc pbat in effectu duabz
ratiōibz. Prima est q̄ demonstratio debet pcedere ex his q̄ faciunt scire
fm q̄ ipsum sed p̄cipia communia non faciunt scire fm q̄ ipsum. ergo
demonstratio nō p̄cedere ex cōibz. Vnde p̄ p̄cipia cōmunia licet
sint vera inde monstrabilia et immediata. tamē nō sunt adequata. Sc̄da
ratio. Si demonstratio posset esse ex cōibz tunc ratio huiusmodi esset bona.
q̄ voluit quadrare circulum sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur.

Reparationes

Sequela. probat qz ipe. prefficit ex cōibus sic arguendo. vbi cūqz est dare maius & minus ibi est dare equale sed est dare quadratum maius circulo et quadratum minus circulo. ergo est dare quadratum equale circulo illa enim demonstratio biffonis nō valet. qz maior eius est cōmunis & mediū etiam alijs inest qz illi de quo fit ibi demonstratio.

Ar Contingit quandoqz in demonstratōe mediū nō esse in eodem genere cū passione. ergo videt qz demonstratio p̄t fieri ex cōmuni- bus. Ans. probat. qz p̄tingit aliquid demonstrari in musica p̄ arithmetica. Solutio. In scientijs subalternatis possit aliquo mō p̄cedi ex cōmuni bus inq̄tum in illis p̄t fieri demonstratio. ex eis dē p̄ncipijs hoc tñ est diffi- cent. qz scia superior demonstrat p̄pter qd & alia solum quia.

Queritur Utz aliqua scia p̄icularis possit demonstrare sua p̄pria p̄ncipia. Solutio. p̄hi qz nō. s. si illa ignorant opz recurrere ad sciam cōm q̄ ita se hz ad p̄ncipia oibz alijs cōia sicut se hnt alie scie ad ea q̄ s. p̄pria Et ista scia ē p̄ma p̄hia seu metaphy- sica q̄ p̄pter hoc est in oibz alijs eminentior & dignior. qz ipsa speculat illa ex q̄bus p̄ti. p̄bati & stabiliti aliaz sciaz p̄ncipia.

Secundum capitulum. de p̄ncipijs p̄prijs & cōibz

Difficile aut est nosse si sciunt aut nō difficile est nosse.

In hoc scdo capitulo p̄hs occasione p̄dictorū determinat. de p̄ncipijs p̄prijs & cōmuni- bus. Et diuidit in quattuor p̄tes. In p̄ma ostēdit qd dicun- tur p̄ncipia in cōi. In scda p̄pat p̄ncipia ad nō p̄ncipia p̄m p̄uenientiam & dīāz. In tertia distinguit p̄ncipia cōia a p̄prijs In q̄rta distinguit cōia in se

Q Utz necesse fuerit determinare de p̄ncipijs p̄prijs & cōmuni- bus. Solutio. p̄hi qz sic. Et rō est qz difficile est scire an aliqz hz beat sciam vel nō p̄pter hoc. qz est difficile videre an sumpsit p̄ncipia pro- pria ex q̄bus solum p̄tingit scire. Et qz sic difficultas est in cognitiōe p̄nci- piorū demonstratōis. ideo necesse fuit de eis determinare.

Queritur Que dicunt p̄ncipia loquendo de p̄ncipijs in cō- muni. Solutio. p̄ncipia dicunt qd cū sunt nō cō- tingit ea demonstrare saltem in illo genere in quo sunt p̄ncipia. Et ratio est. quia nō habent aliqua p̄iora.

Querit Quō p̄pat p̄hus p̄ncipia ad nō p̄ncipia penes p̄uef- nientia & dīāz. Solutio. Et qz in hoc p̄ueniunt tam p̄ncipia qz nō p̄ncipia. qz opz de oībz supponere qd est qd p̄ nomē fecit. sed in hoc dīnt qz de p̄ncipijs opz etiā p̄supponere qz sunt. sed de nō p̄nci- pijs opz hoc demonstrare. Et intelligit hic p̄hs p̄ p̄ncipia subiecta & dis- gnitates. & p̄ nō p̄ncipia passiones vel etiā p̄clusiones demonstratōis p̄m albertū. Exemplū p̄hi est de vnitare q̄ est p̄ncipiū & subiectū in arithmeti- ca & de rector curuo q̄ sunt nō p̄ncipia. qz sunt passiones. p̄supponit em̄ in arithmetica qd est quod p̄ noia illa fecit. s. vltra hoc de vnitare p̄supponit etiā qz est. id est qz esse hz in re. natura s. hoc nō p̄supponit de passioibz s. demonstrat. Sic etiam est de magnitudine & triangulo in geometria.

Querit

dicunt que non
linea sit extensio
breuissima inter
Sed p̄ncipia cōi
si ab equalibus
analogia regit
cipiū est p̄m an

Querit

sua cōitate s. p̄m
Sicut illo p̄nci-
tica in sua cōita-
equales nūeros
nes dō sic. Si
remanentes sunt
que loq̄tū p̄pria
Sicut arithmeti-
multas speculat
de illis speculat
et qz est. sed de p̄
est licet arithme-
et cubo geometri-
q̄ ille passiones
est p̄ illa p̄ncipia
qz ois scientia d
subiectum pass

Querit

est de subiecto
dicat p̄hs qz m
calidū sit vel si
solum est ad se

Querit

trabalis p̄m al
qua de ea possit
vocat linea itra
linea date & vocat

Primi posteriorum

Queritur Quotuplicia sunt principia. Solosunt duplicia quod quidam sunt propria. Alia vero communia. Principia propria dicuntur que non pueniunt pluribus scientijs sed unice sunt adequata. ut quod linea sit extensio indissolubilis inter duo puncta et quod linea recta sit extensio brevissima inter duo puncta illa enim principia sunt adequata geometrie. Sed principia communia dicuntur que sunt analogia pueniunt pluribus scientijs ut si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia. equalitas enim per analogiam reperitur in pluribus primo in numeris secundo in primis. Et ergo hoc principium est secundum analogiam commune pluribus.

Queritur Quo differunt principia communia a propriis. Solum sic dicitur quod principia communia non videntur scientie demonstrative in sua consuetudine sed sunt quod conprehendunt ad certum genus scibile huius vel illius scientie. Sicut illo principio si ab equalibus equalia demas etc. non videtur arithmetica in sua consuetudine sed videtur pertrahere ad numeros. Sic dicitur si ab equalibus numeros equales numeros demas etc. Et geometria sunt quod pertrahit ad magnitudines dicitur sic. Si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudines demas remanentes sunt equales. Sed principia propria videntur scientie demonstrative in propria propria sunt. Et presupponunt ea esse et circa ea speculantur passionibus. Sicut arithmetica considerat unitates rationis principia et subiecta et circa eas multas speculat passionibus. Et sicut geometria puncta considerat et lineas et de illis speculat suas passionibus unde de huiusmodi subiectis presupponit quid est et quod est sed de passionibus quod illis subiectis insunt quod se solum presupponit quod est sicut arithmetica presupponit quid est par vel impar, quod quadrangulus et cubus. geometria vero quod sit rationale in lineis quod reflexum et curvum. Sed quod ille passionibus suis subiectis quod se insunt hoc demantur per principia communia hoc est per illa principia que demantur per principia communia. Et etiam hoc inferunt philosophi quod omnis scientia demonstrativa est circa tria que recognoscuntur que sunt subiectum passio et dignitas de quibus prius satis dictum fuit.

Queritur An semper oporteat supponere illa tria scilicet quod est de dignitate. quod est de passione. et sit quid est et quod est de subiecto. Solum quod non. quod illa aliquando sunt manifesta ad sensum et igitur dicit philosophus quod nihil prohibet qualem scias quodam istorum despiciere. Sicut quod calidum sit vel frigidum non oportet tractare cum respondente. quia manifestum est ad sensum et sic de alijs.

Queritur Circa exemplum prius positum que vocatur linea rationalis. Solutio linea rationalis vocatur que est mensurabilis secundum aliquam proportionem linee date. Et vocatur rationalis quia de ea possumus rationari secundum debitam mensuram. Et per oppositum vocatur linea irrationalis quod non est commensurabilis secundum aliquam proportionem linee date et vocatur alio nomine linea surda.

Reparationes

Querit. quod sunt principia communia
Solutio q̄ quinq̄. scilicet

Dignitas
Suppositio
Petitio
Questio
Definitio

Et continent in hoc metro. Digni. supq̄. peti. quest. dif. cōia princ̄i.

Ad Demonstrator in hoc differt a dialectico. q̄ demonstrator nō querit vel interrogat. ergo petitio et questio non sunt principia cōia demonstrationis. So^o demonstrator nō interrogat sicut dialecticus de vtra q̄ pte contradictionis. Sed bene interrogat de vna pte contradictionis ut doceat discipulū in maiore noticiam

Ad Phs sup̄ius diuidendo principii immediatū posuit solū tria princ̄ia sc̄z dignitates suppositiōem et definitiōem. ergo male enumerat hic quinq̄. Solutio neganda est p̄sequētia. et ratio est. quia phs sub sup̄ōne sup̄ius p̄prehendit sup̄ōem proprie dictam petitiōem et questio nem. q̄ illa tria s̄m substantiā sunt vnū et idē et solū s̄m rōem distinguuntur

Querit. Quō differūt ista principia communia inter se. **Solutio** p̄mo dignitas differt a sup̄ōne et petitione in duobus p̄mo q̄ dignitas non habet rōem exteriorē per quam possit probari. s̄z solum requirit interiorē consensum mentis. Sed suppositio et petitio possunt per rationem exteriorē probari. Secundo q̄ p̄ra dignitatem non potest instari per interiorē rationem licet voce possunt negari. sed p̄ra suppositiōem et petitiōem potest instari per interiorē rationem vere vel apparenter.

Queritur Quō conueniūt ad inuicem suppositio petitio et questio. So^o phs q̄ in hoc conueniūt illa tria q̄ licet sint demonstrabilia per aliam scientiam superiorem. tamē demonstrator assumit ea et non demonstrat

Ad Quō differunt illa tria. Solo sic differunt. quia propositio quam sumit demonstrator et non demonstrat si sit probabilis addiscēti cui sit demonstratio tūc dicit sup̄ō nō sumitur s̄z ad illuz qui sic vitur ea. Petitio vero s̄z p̄p̄o accepta put addiscēs nihil opinat neq̄ s̄z p̄sentie neq̄ dissentit. Sed si addiscens opinetur contrarium illius p̄p̄onis tunc vocatur questio.

Ad Quō differūt definitio et suppositio. **Solutio** dupliciter. p̄mo. q̄ omnis suppositio dicit esse vel non esse. sed definitio nō dicit esse vel non esse. Secūdo quia omnis suppositio est vniuersalis vel particularis definitio vero non. q̄ in definitiōe nihil p̄dicatur

Queritur An suppositio sp̄ sit vera. **Solutio** sic. Sed p̄ra hoc arguit geometer supponit aliquā lineā in puluere descriptā esse rectam que tamen non est recta et supponit lineam esse pedalem que tamen non est pedalis. ergo suppositio aliquādo est falsa. Solo q̄ geometer hoc faciens non supponit falsum q̄ de ea p̄tē

Querit
q̄ non. Et ratio
de multis. et ergo
est extra singular
multis et dicatur
falsc. Et si non sit
diuz oportet esse
rationis q̄ nulla eri
ponere ideas p̄ se

Cōtingere
cipit demonst
Inertio capl
illa principia. Et
demonstrare se
bene se ad p̄ra p̄
scientie se habet ad
opia communia

Querit
hoc primū q̄ no
nam nisi velim
elusione et eius
re tunc oportet
et eius oppositū
et nō est nō aial

Querit
ad minorem extr
insequitur eadē
mo et nō. non hor
mo et nō est non
le ad minorem e
anomalitas et n
anomal. Vel p
gnationem ad me
concedat h̄tate p̄
tēdū vtrum non

Primi posteriorum

tulari linea quam scripsit in puluere vel in pariete nihil demonstrat sed de linea vlti q per illam particularem intelligitur.

Queritur In tale vte de quo demonstrando oportet esse aliqd separatim a singularibus. sicut dixit Plato. Solo phi q non. Et ratio illius est. qz ratio vniuersalis est q fit vnum in multis z de multis. et ergo vniuersale non potest esse vnu aliquid extra multa. hoc est extra singularia. Et ppter ea. qz illa est ratio vniuersalis q fit vnum in multis z dicatur de multis sequit q illa ratione non exire no sit vniuersale. Et si non sit vniuersale non erit mediū demonstrationis. qz tale meū diu oportet esse vniuersale Et psequer seqtur si no sit mediū demonstratōis q nulla erit demonstratio z p pns no oportet ppter demonstratōes ponere ideas p se subsistentes siue vta sicut voluit plato

¶ Tertium capitulum:

Cōtingere autem simul affirmare vel negare neqz vna recipit demonstratio s aut si

¶ In tertio capto pnr pbs ostendit qūo scie demonstratiue se habent ad ista pncipia. Et diuiditur in duas pres. In prima ostendit qūo scientie demonstratiue se habent ad pncipia cōmunia. In secunda vero qūo habent se ad ppria pncipia Prima diuidit iterū in duas qz pmo ostendit qūo scientie se habent ad cōmunissima pncipia Secōdo qūo se habent ad alia pncipia cōmunia

Quō scientie habent se ad pncipia cōmunia

Queritur Quō scie demonstratiue se habent ad hoc primū pncipium q non ptingit idem affirmare z negare So hoc primū q non ingreditur formaliter aliquā demonstrationem ostensiuam nisi velimus demonstrare maiorem extremitatem de minore in conclusionē z eius oppositum de eadem negare. Quia si hoc velimus facere tunc oportet in maiore ppōe maiore extremitatez affirmare de medio et eius oppositum negare de eodem. Sic arguendo. omnis homo est aīal et nō est nō aīal. Callias est hō. q callias est aīal z nō est non aīal.

Queritur Quare in tali demonstratōe affirmatio z negatio ponunt ad maiore extremitatem et non ad medium vel ad minorem extremitatem. Solo q hoc nihil differt facere. quia ad huc sequitur eadem conclusio. vt si sic dicatur ponendo ad medium hō homo et nō. non homo est animal z non est non animal. sed callias est hō homo z non est non homo. ergo callias est animal et non est non animal vel sic ad minorem extremitatem. Omnis homo est animal z non est non animal callias z non callias est homo. ergo callias est animal z non est nō animal. Vel potest dici sic. q non oportet sumere affirmationem z negationem ad medium vel ad minorem extremitatem. quia hoc nihil faceret ad veritatem pris affirmatiue. sicut ad veritatem istius. oīs hō est aīal nihil refert verum non homo sit etiam aīal. Et ad veritatem istius callias est

Reparationes

aiā nihil refert utrū nō callasit aiā Et ratio istius est qz maior extremitas habet se in plus qz mediū z qz minor extremitas. Et ergo pōt stare cum medio negato z minore extremitate negata Sed ecō tra maior extremitas negata nō pōt stare cū medio vel cum minore extremitate. z ergo oportet affirmatōem z negatōem ferri ad maiorem extremitatem z non ad mediū vel ad minore extremitatē. Et istud totum habet veritatē in terminis incōuertibilibz qz in cōuertibilibz vnū nō est in plus qz aliud zc.

Queritur Quō scientie demonstratiue vrunt isto pncipio de quoslibet affirmatio vel negatio vera Solo pñi q illo pncipio vrut demonstratio ad ipossibile. Et ratio est. qz in demonstratiōe ad ipossibile pbat alqd esse verum p hoc q eius oppositum est falsum. sz hoc non posset fieri nisi necesse esset vnum affirmari z aliud negari. ergo.

Queritur Utrū demonstratio ad ipossibile semp vrut illo pncipio So^o q non. Et ratio est. qz hoc oppositum qd ostenditur esse falsum qñqz non est negatio vel p r adictorum sed solum p rariū imediatum. Sicut quando ostendit q aliqd nūerus ē par p hoc q oppositū eius est falsū sz q ipē sit impar.

Quid Quō demonstratio ad ipossibile vrut isto pncipio So^o q nō vrut eo vr in sua communitate. sed in qstrum contrahitur ad aliquod certum genus subiecti.

Queritur Quō habent se scie demonstratiue ad alia pncipia cōmunia Solo. omes scientie p rulares cōicant in pncipijs cōibz z vrunt eis tanqz his qz quibz pfirmāt suas demonstratiōes. Sz in p r ijs pncipijs sicut in subiectis z passionibz distinguunt

Ad Prius dictum est q demonstratio nō pcedit ex cōibz. sed ex p r ijs pncipijs. ergo male dicitur hic q scie p rulares vrunt pncipijs cōibz Solutio scias p rulares vr cōibz p r intelligi duplr. vno^o fm substantiam z formaliter in qstrū cōia sunt z sic nō vrunt eis. Alio^o fm p r utē et vrunt p r acta z sic bñ eis vrunt vel vrunt eis in qstrū sua p r ia pncipia p illa pncipia cōmunia pfirmant.

Quid Quō dialctica z metaphisica vrunt pncipijs cōibz So^o sic vrunt qz p illa pncipia cōmunia probant aliquo modo p r o p r iā pncipia aliaz sciaz. Differēt tñ qz metaphisica circa illa cōia pcedit p modum demonstratiōis sz dialcticus p modū pbabilis disputatiōis

Quō scientie habent se ad pncipia propria

Queritur Utrum in qualibet scientia sunt proprie interrogationes. proprie responsiones et proprie disputatiōes Solutio. pñi q sic

Queritur Quomodo probat q in qualibet scientia sunt proprie interrogationes Solutio. quia quaelibet scientia habet suas p r ias p r o p r ias. ergo etiā habet p r ias interrogatiōes

Consequentiā
Pñi pbat qz
p r iā p r iā
Et ergo infer
nāle sed solum
ratiō aut falten
terrogatio q si

Quer

rogatiōes. en
na pbat qz se
etia nō potest
est fm illam scia
ten fieri et ea i

Quer

nones z respon
nat. qz disputa
tr disputet cū
vrut disputet
concupit mufi
ne p r iā nā
elle z stare mufi

Quer

gatiōes geom
et. vrut intenc
trice. Ter
quam fallacia
Querit.
ne q sic. sicut
geometric. q
metrice nec fm

Quer

negatiōis et p r
tam pure neg
terrogatiōes. q
p r o modo geom
metricam qz san
non habent form

Quo

uor
Sol

Primi posteriorum

Consequenter patet. qz interrogatio et propo sunt idem fm substantiam.
Ans. pbat. qz in qualibet scia sunt proprii syllogismi ad demonstrandū
 propriam passionem. ergo etiam quilibet scientia habet suas proprias ppos.
 Et ergo infer pbs qz nō omnis interrogatio est geometrica vel medicis
 nalis sed solum illa dicitur geometrica que est de his q in geometria pside
 rant aut saltem de his q p aliqua pncipia geometrie ostendunt. sicut est in
 interrogatio q fit in pspetua q est scia subalterna geometrie.

Querit Quo pbat q in qualibet scia sunt proprie responsiones.
 Solutio. qz quilibet scia habet suas proprias inter
 rogationes. ergo etiam proprias responsiones. Ans iam patuit. Consequen
 tia pbat qz sicut non p qlibet sciens de qualibet questione interrogare. ita
 etia nō potest interrogatus de qualibet respondere sed solum de illa que
 est fm illam sciam in qua ipse est sciens interrogatio enim et responsio has
 tenet fieri circa idem

Querit Quo probat q in qualibet scia sunt proprie disputatio
 nes. Solio qz in qualibet scia sunt proprie interroga
 tiones et responsiones ergo etiam proprie disputationes. Consequenter tes
 ter. qz disputatio ex interrogazione et responsione pfit. Et ergo si geome
 ter disputet cū geometria ex proprijs pncipijs geometrie tūc bñ disputat. Si
 vero disputet cū geometria et non de his que sunt geometrie s3 alteri sci
 entie. puta musice vel hmoi tūc pzaue disputat qz non ex proprijs disputat
 nec quincit nisi p accidens inqrum sc3 accidit geometriā etiam musicum
 esse et scire musicam scientiam

Querit Quot questiones mouet hic pbs circa predicta. So
 q tres. Quarū prima est. vtrū sicut sunt aliquę interro
 gationes geometricę sic etiā sunt aliquę non geometricę. Secūda questio
 est. vtrū interrogationes q sunt fm ignorantia geometrie etiā sunt geome
 trice. Tertia est. verum syllogismus ignorantie geometrie fiat fm alijs
 quam fallaciam.

Querit Quo soluit pbs pma questionem. Solio dicit affirmati
 ue q sic. sicut sunt aliquę questiones geometricę. ita etiam sunt aliquę non
 geometricę. qz questiones musice vel que sunt in alia arte non sunt geo
 metricę nec fm materiā nec fm formam

Queritur Quo soluit secūda questionē. Solio per distin
 ctionem dicens q est duplex ignorantia. sc3 pure
 negationis et pzaue dispōnis. iam interrogationes que sunt fm ignorantiam
 pure negationis geometrie nullo modo sunt geometricę. Sed in
 terrogationes que sunt fm ignorantiam pzaue dispositionis sunt ali
 quo modo geometricę et aliquo modo non. Sunt enī geometricę fm
 materiā qz sunt ex oppositis pncipiorū geometrie s3 non fm formam qz
 non habent formā demonstrationis geometricę.

Pro Quot modis aliqua interrogatio potest dici non geometrica
 Solutio duobz modis sicut duobz modis dicit Archimedes.

Reparationes

Uno modo est dictum arithmeton quod oino est sine rithmo. i. sons sicut lana.
 Alio modo quod prauum habet sonum sicut plumbum. Sic etiam uno modo in
 interrogatio dicitur non geometrica. quia nihil habet de geometria. et hoc modo
 interrogatio musica dicitur non geometrica. Alio modo dicitur geometri-
 ca quia habet aliquid de geometria sed habet hoc prauum. Sicut interrogatio
 que querit An linee parallele concurrant

Queritur Quomodo soluitur per hoc tertiam questionem. Sicut dicitur quod
 syllogismus ignorantis geometricae vel cuiuscunque alterius
 scientie non fit secundum aliquam fallaciam. Et ratio illius est. quia in scientiis des-
 monstratiuis non fit palogismus secundum aliquam fallaciam. Sed syllogismus igno-
 rantis fit in scientiis demonstratiuis. ergo non fit secundum aliquam fallaciam

Respondeo. Quomodo probat per hoc in scientiis demonstratiuis non fit palogismus
 secundum aliquam fallaciam. Solum hoc probat dupliciter. primo quod non fiat
 secundum fallaciam in dicto. secundo quod etiam non fiat secundum fallaciam ex contradictione

Queritur Quomodo probat quod in demonstratiuis non fit palogismus
 secundum fallaciam in dicto. Solutio tali ratione. quia si in de-
 monstratiuis fieret palogismus secundum aliquam fallaciam in dicto maxime hoc
 esset secundum fallaciam equiuocationis sed hoc non. Maior patet quia magis videtur
 deur de illa fallacia quam de alijs. Minor probatur quia in demonstratiuis oportet
 esse medium esse idem simpliciter. secundum quod maior extremitas predicat vtrum de eo et ipsum
 de minore extremitate. Sed in falsa equocationis medium est idem secundum vo-
 cem sed non secundum rem. Sicut patet exemplariter quod sic arguitur. Omnis circulus
 est figura. poema homeri est circulus. ergo est figura. ibi medium quod est ille
 terminus circulus secundum vocem est idem et propterea contingit ibi deceptio.
 sed secundum rem non est idem. et ergo si scribas circulus ad sensum tunc non fit
 aliqua deceptio. quia tunc manifestum erit quod poema vel carmen homeri non fit cir-
 culus. Et quia hoc quod definitur ita se habet ad intellectum sicut hoc quod
 sensibiliter describitur se habet ad sensum et in demonstrationibus semper
 proceditur ex definitionibus. ergo non potest in demonstrationibus fieri
 palogismus equocationis et per consequens nec secundum aliquam fallaciam in dicto

Queritur Quomodo probat per hoc quod in demonstratiuis non fit
 palogismus secundum fallaciam extra dictionem.

Solum per probationem illius primo premittitur quomodo in demonstratiuis fertur
 instantia. Et hoc propterea quia defectus fallacie extra dictionem commu-
 niter soluitur per instantiam. Secundo probat propositum

Curritur Quomodo in demonstratiuis fertur instantia. Solutio quod
 contra propositionem demonstratiuam non potest ferri
 instantia per propositum particularem. sed solum per vniuersalem. Et ratio
 est. quia in omnibus scientiis hoc verum est quod eadem sunt propositio et instantia
 sed propositiones in scientiis demonstratiuis non possunt esse nisi vniuersales
 sales. ergo etiam instantie non possunt esse nisi vniuersales. Maior patet
 quia illud quod primo sumitur pro instantia postea fit propositio in syllo-
 gismo instantiuo quod concluditur oppositum illius propositionis contra

Primi posteriorū

quam fertur instantia. Vt patet. quia demonstratio debet procedere ex
vniuersalibus. ut patet ex prius dictis.

Queritur Qualiter iam probat philosophus propositum scilicet quod in des-
monstratiuis non fit paralogismus secundum fallaciam
extra dictionem. Solutio tali ratione. Si posset fieri paralogismus secundum fallaci-
am extra dictionem in demonstratiuis hoc maxime fieret secundum fallaciam
consequentis. sed hoc non. ergo etc.

Queritur Quomodo probat philosophus minorem illius rationis. Solutio primo ostendit
modum secundum quem fit fallacia praeteritis et secundo ostendit quod secundum
illam modum non fit deceptio in demonstratiuis.

Queritur Quis est ille modus secundum quem fit fallacia praeteritis. Solutio fall-
lacia praeteritis fit per hoc quod non seruatur forma syllogistica sicut quando arguitur
ex puris affirmatiuis in secunda figura. Sicut Socrates philosophus fecit qui vol-
uens probare quod ignis facilius generatur. Sic arguebat. illud facilius gene-
ratur quod in multiplicata analogia se habet ad alterum. Sed ignis in multi-
plicata analogia se habet ad alterum. ergo ignis facilius generatur.

Queritur Quid vocat multiplicata analogia. Solutio mul-
tiplicata analogia vocat proportio determinata ipsi-
geniti ad materiam ex qua generat in aliqua multitudine. sicut dicimus quod
ex vno pugillo terre generantur decem aquae et ex vna aqua decem aeris et ex
vno aeris decem ignis.

Queritur Quomodo secundum illam modum quo sic arguitur ex puris affirmatis
ut in secunda figura fit species deceptio. Solutio philosophus non
sed solum tunc quando termini sunt inconvertibiles. Quando vero termini sunt con-
uertibiles tunc non fit deceptio.

Queritur Quomodo iam probat philosophus quod in demonstratiuis non potest
fieri deceptio secundum fallaciam praeteritis. Solutio hoc probat
tribus rationibus. Prima est deceptio in fallacia praeteritis pronenit ex eo quod aliquis
credit praemissam veram quod non conuertitur. sed in demonstratiuis species praemissae con-
uertitur. ergo in demonstratiuis non potest fieri deceptio secundum fallaciam praeteriten-
tis. Minor potest probari exemplariter. Secunda ratio est quod in terminis conuer-
sibilibus non potest fieri deceptio secundum fallaciam praeteritis. sed in demonstratiuis
termini species sunt conuertibiles. ergo in demonstratiuis non potest fieri deceptio
secundum fallaciam praeteritis. Minor patet. quia in demonstratiuis oportet omnes praemissas
esse vniuersales. sed vniuersale est secundum quod ipsum est conuertibile. Tertia ratio est.
In illis scientiis in quibus sunt determinata principia ex quibus praedicuntur
ad conclusiones non potest fieri fallacia praeteritis sed sic est in demonstratiuis.
ergo in demonstratiuis non potest fieri fallacia consequentis. Maior est manifeste
falsa. quia illa principia sunt conuertibilia cum conclusionibus. Minor pro-
bat. quia demonstrationes non augentur per diuersa media. hoc est ad
demonstrandam eandem conclusionem in demonstratione non possunt
assumi plura media.

Reparationes

Queritur Quare demonstrationes non possunt augeri p diuersa media Solo qz oportet q medium in demonstratio-
ne saltem potissima sit propria z adequata cā pclusionis. sz vnus rei non
possunt esse plures pprie et adequata cause. sed solum vna. ergo qd eandē
pclusionē demonstrandam non possunt assumi plura media sz tm vnum.

Qd Vtrū demonstrationes possunt etiam aliquo modo augeri.
Solo qz sic duobus modis sz. vno mō sumēdo in post. Alio
sumendo in latus. Sumere in post est sub subiecto minoris sumere nouā
minorem extremitatem de qua demonstratur maior extremitas. Sz su-
mere in latus est sub medio sumere nouam minorem extremitatem prime
collateralem. Et istis duobz modis nō augētur demonstrationes p diuer-
sa media. sz in virtute eiusdem mediū demonstrant plures pclusiones. qua-
rum tamen prima est solum propter quid z potissima alie vero particula-
res z non potissime.

Hic Quorū dñas colligit dñs Albertus ex p dictis inter dialericus
et demrātorem So^o qz quatuor prima est. qz in demonstrati-
uis nō datur instantia sz bene in dialericis. Seda qz in demonstratiuis cō-
tingit aliquādo syllogizari non obseruata forma syllogistica. puta ex puris
affirmatiuis in secūda figura. sz hoc non ptingit in dialericis. Tercia in de-
monstratiuis est facilis resolutio. in dialericis autē difficilis. Quarta qz syl-
logismi demonstratiui nō pnt augeri p pla media sz bñ syllogismi dialerici

Tractatus quartus de differe- rentia demonstrationis propter quid et quia

Sed qz differunt scire quia et propter quid scire primum
quidem in eadem scientia

In quarto tractatu psequēter pbs ppar demonstratōem ppter qd ad
demonstrationem qz penes dñm. Et diuiditur in duo capla. sū qz du-
pliciter ppar illas demonstrationes adinuicem pmo. s. in eadez scientia. et
secundo in diuersis.

Queritur quōduplex
est demonstratio Solo
duplex sz.

Propter qd. Et ē illa que certificat
necessitatē sue conclusionis per causas
propriam et adequatam.

Quia Et est illa que certificat necessi-
tate sue conclusionis per causam remotā
tam vel per pueribile effectum.

Queritur Qualis est illa diuisio So^o est diuisio Analo-
ga in sua analogata. qz diuisum p prius dicit de
demonstratione propter quid qz quia.

Arguitur. Demonstratio qz nō est demonstratio. ergo diuisio illa ē in
la. Ans probatur. qz sibi non cōuenit definitio demonstrationis sup^o pos-
sua So^o. qz superius non fuit definita demonstratio in cōmuni. sz solus

demonstratio
q illa definitio

Queritur

stratio ppter quā
extremis. Dem

Et de hoc pot
q partes non ro

quid. quia non
proptiam parz

tūc sequeretur q
fices sunt animal

proptiam non resp
gationis oportz

ergo si sic argua
nullus paries est

Secūdo dem
bilatores. sed ap
bilatores. ibi em

de remota causa
causa est sibilatio

Secūdo dem
stratio ppter quid

procedit per effect
et. vt quequid n

stant. ibi em dem
Sed si puerat

pestat non scim
dicitur p causam

Secūdo dem
est sphericæ fig

rice figure. illa d
tūc fit demonstr

sphericum recip
luna est spherica

uolūnter. Et in
tūc ad causam

Queritur

quando sz est ali
causa. vt si demon

stratio. omne no
ergo prope stat

Primi Posteriorū

demonstratio potissima que est demonstratio ppter quid. et ergo nō oportet
q̄ illa definitio pueniat demonstratiōi quia

Querit Quid differūt ille demonstrationes ppter quid et quia
in eadē sciētia. Solo pbi. q̄ duplī. Primo q̄ demon-
stratio ppter quid semper procedit per causam proximā et pueribilem cū
extremis. Demonstratio vero quia quādoq̄ procedit per causam remotā
Et de hoc ponit p̄sus postea duo exempla. Prīmū est. vt si demonstret
q̄ paries non respirat. quia non est animal. illa demonstratio non est ppter
quid. quia non procedit per causam primam. Et q̄ non procedit p̄ causas
proximas. patz. quia si non esse animal esset causa proxima non respirādi
tūc sequeretur q̄ esse animal esset causa respirandi. sed hoc est falsum. q̄ p̄-
sentes sunt animalia et tamen non respirant. ergo non esse animal non est cā
proxima non respirandi. Sequelam probat p̄sus. q̄ si negatio est causa ne-
gationis oportet q̄ affirmatio etiam sit causa affirmationis. et ecōuerso. Et
ergo si sic arguat. omne respirans est animal. nullus paries est respirans. igitur
nullus paries est animal. illa demonstratio est quia et non ppter quid

¶ Secundū exemplū pbi est. vt vbiq̄z non sunt vites ibi nō sunt si-
bilarozes. sed apud scythas non sunt vites. ergo apud scythas non sunt si-
bilarozes. ibi em̄. pceditur per causam remotā. quia non esse vites est val-
de remota causa non sibilationis. sicut etiam habere vites valde remota
causa est sibilatiōis et legitur.

¶ Secūdo demonstrationes iste differūt in eadem sciētia. quia demon-
stratio ppter quid semper procedit per causam. sed demonstratio q̄ aliquā
procedit per effectum. Et de hoc ponit etiam p̄sus duo exempla. Prīmū
est. vt quicquid non scintillat ppe stat. sed planete non scintillant. ergo ppe
stant. ibi em̄ demonstratur causa per effectum. et ergo est demonstratio q̄
Sed si puerat illa demonstratio tūc fit ppter quid sic dicendo. quicquid
ppe stat non scintillat. planete ppe stant. ergo non scintillant. quia tūc proce-
ditur p̄ causam ad effectū. ppe stare em̄ est causa eius q̄ est non scintillare
¶ Secundū exemplū est. quicquid suscipit incrementa sua coriuculariter
est sphericę figure. s̄ luna recipit incrementa sua coriuculariter. ergo est sphe-
ricę figure. illa demonstratio est quia procedens ab effectū. Et si cōuertat
tūc fit demonstratio ppter quid. quia tūc procedit a causa sic. quicquid est
sphericū recipiens lumen a sole recipit incrementa sua coriuculariter. sed
luna est sphericā et recipit lumen suū a sole. ergo recipit incrementa sua cor-
iuculariter. Et in istis duobz exemplis proceditur per effectum conuertibi-
lem ad causam

Querit Utrum possit etiam fieri demonstratio quia procedens
ab effectu inconuertibili ad causam. Solo pbi. sic.
quando sc̄z est aliquis effectus inconuertibilis qui est notior nobis q̄ sua
causa. vt si demonstretur de venere vel luna q̄ prope stat. quia non scin-
tillat. sic. omne non scintillans prope stat. sed venus vel luna non scintillat
ergo prope stat

¶ Secundū capitulum.

¶ i.

Reparationes

¶ Alio autē mō differt. ppter quid ab ipso qz ad ipsum rē.

¶ In hoc caplo pbs ppat istas demonstratōes in diuersis sciētijs

Queris Quid differūt demonstratio ppter qd z qz. In diuersis sciētijs. Solo. sic differūt qz ad vnam sciām ppter de-
mōstrare ppter qd z ad aliā qz. Et hoc ostendit pbs dupl'r. pmo in sciētijs
subalternatis. secūdo in nō subalternatis

Queris Quid ostendit in sciētijs subalternatis. Solo. quia in
subalternatis spectat ad sciām subalternantē demōstra-
re ppter qd. z ad sciām subalternatā demōstrare qz

Queris Que dicitur scie subalternate Solo scie subalterna-
te dicitur quaz vna ē sub alia. Et h' ptingit dupl'r. vt de
Alterius. Vno mō qñ subiectū vni? scie est spēs subiecti alteri? scie. sicut
aīal est spēs corporis naturalis vel mobilis. z h' scia de aīali est sub sciētia
de corpore naturali vel mobili. sed ille non dicitur ppter subalternate sicut
patebit ex p'dictōibz posterius ponēdis. Alio mō qñ subiectum inferioris
scie nō est spēs subiecti superioris scie. sed subiectū inferioris scie ppat ad
sub iectū superioris scie. sicut materiale ad formale sicut p'spectiua q est de li-
nea visuali ē sub geometria que est de linea. et machinatiua que est de ere-
ctione turrū z domoz. sub sterimetria que est de mensura solidoz. sic etiā
musica est sub arithmetica. z naualis sub astrologia. z iste dicuntur p'os
prie subalterne

Queris In quo pueniūt p'dictē scie subalternatē ad seinuices
Solo phi. in hoc cōueniūt q oēs sunt fere vniuocē. Et
vt fere. qz pueniūt in eodē genere. qz oēs dicitur mathematicē. sed nō con-
ueniūt in noīe spci. qz qdā eaz dicitur mathematicē simpl'r. qz sunt de sub-
iecto abstracto a materia. sicut geometria z arithmetica. qdā vero dicitur
mathematicē nō simpl'r. sed p applicatōem pncipioz mathematicoz ad
res naturales. sicut astrologia z naualis z musica z sic de alijs. Et h' dicit
pbs qz ad pmas. scz mathematicas simpl'r spectet demōstrare ppter qd.
et alias solum qz

¶ Qui scit ppter qd in scia superiori z subalternatē. Ille videt etiā scit
re de nēcitate qz. h' ista distinctio videt esse falsa Solo phi. qz an-
tecedens est falsum. quia sepe ptingit q illi qui sciunt propter quid adhuc
ignorant quia. Sicut exempli gratia sepe ptingit q aliquis sciat vniuersalē
le. et ignoret tamen quedam singularia. quia ad illa non p'siderat. vt aliq's
scit qñqz in vlt q omnis mula est sterilis. z tamen ignoret hoc de ista quam
videt habere grossum ventrem. Sic etiā mathematicus qui demonstrat
propter quid in scientia superiore ignoret quandoqz quia scientie inferioris
eo qz non applicat pncipia superioris scientie ad ea que demōstrātur
in scientia inferiori.

Queris Quo genere causę vtrūtur scientie superiores z mathe-
maticę Solo. genere causę formalis. Et ratio est. qz

Primi posteriorū

Videtur formalibus principiis abstractis a materia sensibili secundum intellectum ex quibus demonstratur propter quid. sed scie inferiores et subalternate videntur genere cause materiali et formalis simul. quia accipiunt formalia principia scie superioris et subalternantis. et applicant ea ad materiam sensibiles. et ergo per illa demonstrant quia

Queris An scia subalternata etiam possit dicere propter quid. Solo philosophi quod sic. sed non respectu scie subalternantis. sed respectu alicuius alterius sibi subalternate. Exempli gratia ut perspectiva subalternat geometrie. et ergo si ad eam appareat dicit solum quod. sed si appareat ad scientiam de iride que sibi subalternat. tunc perspectiva dicit propter quid. et scientia de iride solum quia.

Queris Quot requiruntur ad hoc quod una scientia dicat vere alteri subalternata Solo alteri quod tres conditiones. Prima est. quod subiectum scie subalternate pertineat in se subiectum scie subalternantis cum ad conditionem alicuius digne pertinet. Secunda est. quod illa digne addita pertinet ipsum ad rem alterius nature et generis. quia alter scia de speciebus est subalternata scie de genere quod falsum est. Tercia est. quod hoc quod supradicti subiectus inferioris scie non sit causatus a natura scie superioris. quia alter scia quod est de pari et impari esset subalternata scie de numeris. quod falsum est. Etiam metaphysica subalternaret sibi omnes alias scias. quod iterum falsum est.

Queris Quo ostendit philosophus quod demonstratio propter quid et quia differunt in diversis scientiis non subalternatis Solo. dicit quod multe scie non subalternate sic se habent quod una demonstrat solum quia. cuius alia demonstrat propter quid. Et hoc probat exemplariter de medicina et geometria quod non sunt subalternate. Et tunc circa hanc conclusionem que est quod vulnera circularia tardius sanantur medicus chirurgicus dicit quia in quantum hoc sic experitur sed geometer dicit propter quid in quantum scilicet scit quod figura circularis est capacissima et quod partes in circulo multum distat. et igitur tardius coniunguntur. et propterea vulnera circularia tardius sanantur quam vulnera oblonga.

Quintus tractatus

Figuratum autem maxime faciens scire maxime prima est et.

In quinto tractatu philosophus postquam determinavit desyllogismo demonstratio quantum ad materiam. Consequenter determinat de forma ostendens in qua figura habet fieri demonstratio potissima. Et dividit in duo capitula In quorum primo ostendit quod demonstratio maxime habet fieri in prima figura. In secundo ostendit quod demonstratio negativa potest dici immediata.

Queris In qua figura habet fieri demonstratio potissima Solo in prima figura. Et hoc probat philosophus quatuor rationibus.

Prima est in illa figura habet fieri demonstratio potissima quod maxime facit scire. scilicet prima figura maxime facit scire. igitur. probat. per a signo. quia mathematica scientia maxime scit scientia et ille facit demonstrationes suas in prima figura que sunt certissime.

Reparatiões

¶ **Ad** Demonstrationes metaphysice sunt certiores q̃ mathematice
q̃ male dicitur hic q̃ demonstrationes mathematice sunt certissime.
 Solo demonstratio aliqua vel scia p̃t dupl̃r dici certior alia. Uno modo
 simpl̃r 2 sic ṽez est q̃ demonstrationes metaphysice sunt certiores mathema-
 ticas. q̃ p̃cedūt p̃ certiores 2 ṽtiores causas. Alio mō quo ad nos m̃q̃tuz
 nostro intellectui est magis p̃portionata. 2 sic demonstrationes mathematice
 ce sicut hic dicūt sunt certissime.

¶ Secūda rō est. in illa figura h̃z fieri demonstratio potissima p̃ quam f̃res
 quentius fit demonstratio p̃pter quid. sed sic est de prima figura. g̃.

¶ Tercia rō est. in illa figura h̃z fieri demonstratio potissima p̃ quā p̃t ṽez
 nari ip̃m q̃ qd̃ est. s̃z h̃ solū possibile est venari p̃ p̃mā figurā. g̃. 2 Maior p̃z
 q̃z ip̃m q̃ qd̃ est seu definitio est mediū demonstrationis potissime vel tota
 demonstratio positioe differens. vt p̃us dicitur fuit. Minor p̃bat. q̃z ip̃m q̃
 qd̃ est nō p̃t venari p̃ secūda figuram. q̃z ibi nō p̃cludit nisi negatiue. Nec
 etiā p̃ terciā figurā. q̃z in terciā figura nō p̃cludit nisi p̃culariter. g̃ sequit̃
 q̃ solū possibile est ip̃m venari p̃ p̃mā figurā.

¶ Quarta rō est. in illa figura d̃z fieri potissima demonstratio q̃ non indi-
 get alijs ad sue ostensionis euidentia. sed p̃ma figura nō indiget alijs du-
 abus. sed alie due indigent b̃n p̃ma. g̃. Minorē p̃bat p̃hus. q̃z alie due fig-
 gure p̃ p̃mā densant̃ 2 augmentant̃ donec veniāt ad imediata

Querit̃ Quō delect hoc intelligi q̃ alie due figure densant̃ 2 aug-
 mentant̃ p̃ p̃mā Solo. q̃z alie figure e gent reductione
 sui ad p̃mā figurā. 2 in illa reductione figure ille modo p̃ p̃uerfione. modo
 p̃ transpositionem p̃missaz. mō p̃ impossibile dicūtur densari quousq̃ de
 ueniāt ad dispōnem 2 formam p̃me figure Et dicūtur etiam augmentari
 p̃m q̃ modi p̃culares aliaz figurarū reducūtur in modos ṽles prime fig-
 gure. et maxime ad p̃mum modum Et iste intellectus. vt dicit Aristotleis
 videtur esse de intentione Aristotelis

¶ Secūdū capitulū

¶ Sicut aut̃ esse a. in. b. cōtingit indiuidualiter: sic et nō esse

¶ In h̃ secūdo caplo p̃nter oñd̃r p̃hs quō p̃pō negatiua p̃t dici imediata

Querit̃ Quare determinat p̃hus hic iterū de p̃pōnibz imedia-
tis. cū tñ sup̃ius de eis determinauerit Solo. sup̃ius
 solū ostendit q̃ demonstratio fit ex p̃pōnibz imediatis. sed nō docuit artem
 p̃ quā p̃t cognosci que sint p̃pōnes imediate. Et ergo q̃z p̃hs postea int̃e-
 dit determinare de se llo ignorantie seu falsigrapho qui fit q̃nq̃z ex p̃pōnibz
 falsis imediatis. q̃nq̃z ex mediatis. ideo docet hic artē cognoscēdi p̃pōnes
 imediatas 2 distinguēdi p̃pōnes imediatas a mediatis

Querit̃ Quare tñc magis determinat de imediatis negatiuis
q̃ affirmatiuis Solo est. q̃z immediatio in p̃pōnibz af-
 firmatiuis est de se satis manifesta. sicut q̃n p̃ximū superius p̃dicat de p̃.
 p̃imo inferiori. tñc satis manifestū est q̃ inter tale subiectū 2 p̃dicatū nullū
 est mediū. 2 g̃ manifestū est q̃ talis p̃pō est imediata. sed immediatio in nega-

Primi Posteriorū

rius nō est ita manifesta. qz qñ duo disparata p̄dicant de se inuicē aliqd p̄
inesse vni qd nō inest alteri. 2 sic p̄t videri alicui q tale sit mediū inter illa p̄
qd vñū negat de altero. Et ḡ phus magis determinat de immediatis ne
gatiuis q̄ affirmatiuis.

Querit An sint aliq̄ ppōnes negatiue imēdiate Solo p̄t. q
sic. Et rō est. qz sicut p̄tingit p̄dicatum aliqd inesse alicui
subiecto indiuidualiter hoc est sine medio. ita etiā p̄tingit aliqd p̄dicatū de
aliq̄ subiecto nō inesse indiuidualiter. i. sine medio.

Ar Nulla est ppō negatiua imēdiata. ḡ. Añs pbat. qz in oī ppōne ne
gatiua p̄tingit accipere aliqd mediū p̄uertibile cū subiecto vel p̄e
dicato. 2 ita p̄ tale mediū p̄t p̄bati Solo. ppō nō d̄t in p̄posito imēdiata
q̄ nullo mō p̄t p̄bati. s̄ q̄ nō h̄z mediū essentiale p̄tines subiectū vel p̄dica
tum p̄ qd mediū ipsa possit oñdi. 2 sic vñq̄ est aliq̄ ppō negatiua imēdiata

Querit Quot modis aliqua ppō negatiua p̄t dici mediata. Solo. tribus modis. Primus est. qñ p̄dicatur est in aliq̄
toto in quo nō est subiectū. Et p̄ esse in toto intelligit hic esse in alio sicut in
ferius in superiori. Exemplū istius modi est. vt nulla ḡtiras est aial. illa. p̄
positio est mediata. qz aial est in aliquo genere scz in genere sube in quo nō
est ḡtiras. ¶ Secundus modus est. qñ ecōtra subiectū est in aliquo toto in
quo nō est p̄dicatū. vt nulla linea est suba. ibi em̄ subiectū scz linea est in ge
nere ḡtiras in quo nō est suba. ¶ Tercius modus est qñ subiectū est in
aliquo toto in quo nō est p̄dicatū 2 econtra. etiā p̄dicatur in aliquo in quo
nō est subiectū. vt nullus hō est albedo. ibi em̄ hō est in aliquo genere in q̄
nō est albedo. 2 ecōtra albedo est in aliquo genere in quo non est hō. Et
oēs isti modi fundātur in eo q̄ essentie p̄dicamentoz sunt impmixte. et ergo
illud qd est in vno p̄dicamento nō p̄t esse in alio.

Querit An ppō negatiua d̄t esse imēdiata Solo. q̄ tunc qñ
nec subiectū nec p̄dicatū sunt in aliquo toto. i. in aliquo
alio. sicut inferius in superiore. Exemplū est. vt nulla suba est ḡtiras.

Querit Quo pbat phs q̄ talis ppō sit imēdiata Solo. quia
illa ppō est imēdiata que caret medio per qd possit p̄bati
vel demonstrari. sed talis ppō caret medio quo possit p̄bati. ḡ est imēdiata
Minorē pbat sic. qz si haberet aliqd mediū quo possit p̄bati. vel tale medi
um sumeret in p̄ma figura vel in secūda vel in terciā. sed nullū illorū p̄t fieri
ergo. Minor pbat inductiue. Primo nō p̄t fieri in terciā figura. qz in ter
ciā figura semp̄ p̄cludit p̄riculariter. sed talis ppō nulla suba est ḡtiras vñ
illis est vñs. ḡ. Secūdo etiā nō p̄t fieri in p̄ma figura. qz qñ in p̄ma figu
ra p̄clusio est negatiua tūc optet minorē esse affirmatiua. et sic op̄z minorē
extremitatē esse sub medio. sed hoc non p̄t dici de aliq̄ extremitate ppōnis
nam dicere. qz neutriū extremorū est in aliquo toto. Nec p̄t etiā terciō fieri in
secūda figura. qz ibi op̄ozt aliquā p̄missā esse affirmatiua. et cū mediū
ibidem semp̄ p̄dicetur op̄ozt vñā extremitatē esse sub medio. sed in ppōne
dicta neutriū extremorū p̄t esse sub alio. sicut pars ex dictis. ergo talis propo
sitiō dicitur imēdiata.

Reparationes

Querit Quot modis p[ro]p[os]itio negativa dici imediata. Solo
allert. q[ue] trib[us] modis. Primo m[od]o si neutru[m] extremoru[m]
sit in aliquo toto. sicut q[ua]n[do] vnu[m] generalissimu[m] negat de alio vt suba non est
q[ue]ritas. Sec[un]do m[od]o q[ua]n[do] vtriusq[ue] extremoru[m] p[ar]tet sub eod[em] toto p[ri]mo. sicut q[ua]n[do]
vnu[m] m[em]bru[m] diuidendu[m] negat de reliq[ui] sibi opposito. vt nullu[m] r[ati]onale est irra-
nale. z istis duob[us] modis p[ro]p[os]itiones imediate s[un]t vere. Tercio q[ua]n[do] p[ar]ticu-
lar est illud sub quo imediate p[ar]tet subiectu[m]. sicut q[ua]n[do] genus negat de sp[eci]e. vt
h[om]o n[on] est a[ng]el[us]. z isto m[od]o est falsa. Ubi hoc vlt[er]u[m] veru[m] est q[ue] vbiu[m]q[ue] affirmati-
ua est imediate vera. ubi sua negativa opposita est imediate falsa

Ar Nulla est p[ro]p[os]itio negativa imediate vera. g[ener]ale male d[icitu]r est q[ue] duob[us]
p[ri]mis modis p[ro]p[os]itiones negative s[un]t imediate vere. Ans probat
q[ue] o[mn]is p[ro]p[os]itio negativa p[re]supponit aliquam affirmatiuam Solo. q[ua]n[do] dicitur
aliqua p[ro]p[os]itiones negative ee imediate vere. hoc d[icitu]r intelligi n[on] simpl[iter] sed in ge-
nere p[ro]p[os]itio[n]u[m] negativaru[m]. q[ue] simpl[iter] loquedo semp[er] negativa p[re]supponit ali-
qua[m] affirmatiua[m]. sicut p[ro]bat argumentu[m]. Ubi ista negativa bonu[m] n[on] est ma-
lum n[on] est vera. nisi q[ue] ista affirmatiua est vera. scilicet bonu[m] est bonu[m]. sicut p[ro]b[et]
ex Aristo. sec[un]do p[ro]p[os]itio[n]u[m].

Sextus tractatus.

Ignorantia aut[em] n[on] e[st] fm negationem sed fm disp[os]itionem re.

In sexto trac. determinat p[ar]tes de syllo ignorancie q[ue] opponit syllo dem[on]s-
tratiu[um]. Et diuidit in duo cap[itu]la. In p[ri]mo distinguit de duplici ignorantia
et ostendit quo in nobis generat ignorantia p[ra]ue disp[os]itionis.

Querit Quotuplex est ignorantia Solo. duplex. scilicet pure ne-
gationis. z ignorantia p[ra]ue disp[os]itionis. Ignorantia pure ne-
gationis est simplex rei nescientia qua aliquis nullu[m] p[er]tinet h[ab]ere cognitio[n]em de
re. z sic p[er]tinet h[ab]ere ignorantia[m] logice. Sz ignorantia p[ra]ue disp[os]itionis est habit[us]
sed falsus. q[ua]n[do] scilicet aliquid accipit tanq[ua]m veru[m] q[uo]d t[ame]n est falsu[m] vel ec[on]tra.

Querit Quo differt ignorantia p[ra]ue disp[os]itionis ab ignorantia pu-
re negationis Solo. sic differt. q[ue] ignorantia p[ra]ue dispo-
sitionis est deceptio que fit in nobis p[er] syllogismu[m]. Sed ignorantia pure negatio-
nis n[on] fit in nobis p[er] syllogismu[m]

Ar Ignorantia n[on] p[otes]t fieri in nobis p[er] syllogismu[m]. g[ener]ale p[ro]bat. q[ue] effectus
p[er]uatiu[us] n[on] p[otes]t esse ca[usa] positiua. sed ignorantia e[st] q[uo]d p[er]uatiu[us]. z syllogis-
mus e[st] q[uo]d positiu[us]. Solo. sicut effectus est hic p[er]uatiu[us]. ita eti[am] ca[usa]. q[ue] ad m[od]u[m]
vna p[ri]mula in tali syllo est falsa

Querit Quotuplex est ignorantia p[ra]ue disp[os]itionis. Solo. du-
plex. Na[m] q[uo]daz est circa p[ri]ma p[ri]ncipia. sicut q[ua]n[do] aliquis op[er]at[ur]
nat[ur] aliquid oppositu[m] p[ri]mis p[ri]ncipijs. Alia est circa p[er]sonas. sicut q[ua]n[do] aliquis
op[er]at[ur] aliquid oppositu[m] alicui p[er]soni scilicet z dem[on]stratiue. Et ver[um] q[uo]d illa ig-
norantia est duplex. scilicet simplex z p[ro]posita. Simplex est q[ua]n[do] aliquis simpl[iter] z

Primi Posterior

absolute absq; ductu rōnis accipit falsum. sicut si aliq; nō coactus aliqua rōne diceret q; omnis suba est q̄ritas. z illa nō sit nisi vno mō in nobis. scilz p defectū rōnis seu argumentatōis. Sed ignorantia pposita est q̄n aliq; inducit ad opinādū falsum p aliquā rōnem syllogisticā. vt si aliq; opinas retur q; omnis qualitas est suba ppter istum sylm. Omnis q̄ritas est suba. omnis qualitas est q̄ritas. Omnis qualitas est suba. Et talis sylus p quē generat talis ignorantia vocat hic sylus ignorantie. vel alio noie syls falsi graphus. z ille sit multis modis.

Querit Quot modis p̄t fieri talis sylus ignorantie. Solo duob; modis. Vno mō ex p̄pōnib; immediatis. Et alio mō ex p̄pōnib; mediatis. Ex p̄pōnib; immediatis fit dupl; Primo scz ad inferendū p̄conem affirmatiuā. secūdo ad inferendū p̄conem negatiuam. Verū q; diffusē z ad longū p̄s p̄sequitur hos modos diuersos in textu et articulare satis habetur in p̄mentarijs. nec gr̄adis est illos sciēdi necessitas dupl; de eis sup̄sedendum.

Secūdū capitulum.

¶ Manifestū est aut et si aliquis sensus defecerit necesse est rē

¶ In hoc scdo capto oñdit p̄s quō fit in nobis ignorātia pure negatiōis

Querit Quō fit in nobis ignorātia pure negatiōis. Solo illa fit in nobis p defectū sensus. q; deficientē sensu necesse est deficere sciām q̄ est de sensibilib; illi? sensus. sicut deficientē visu a natūitate in aliquo necesse est in eo deficere sciām de colorib;

Querit Quō pbat hoc p̄s q; deficientē sensu necesse sit deficere sciām. Solo. p̄bat in effectu talem rōnem. q; omnis scia aut habet p̄ inductōem aut p̄ demonstratiōem. sed deficientē aliquo sensu deficit inductio. q; inductio est singulariū que non sciūtur nisi p̄ sensum. Et deficientē inductōe deficit v̄le. q; v̄le ex singularib; inducit. deficientē autem v̄le deficit etiā demonstratio. q; illa p̄cedit ex v̄lib;. Et deficientē demonstratiōe deficit z scia que p̄ demonstratiōem acquirit. z p̄ p̄sequens de p̄s mo ad vltimū deficientē in nobis aliquo sensu necesse est deficere sciām que est de sensibilib; illius sensus.

¶ Mathematicalia cognoscuntur z illa sunt abstracta a sensibilib; ergo non ois cognitio est a sensu. Solo. lz mathematicalia sunt abstracta a sensibilib; s̄m essentiam. non tamen s̄m esse. sed sic sunt p̄iuncta materie sensibili. z ergo p̄ma acceptio mathematicaliū est per sensum z per inductionem sensus.

¶ Scia non est subiectiue in sensu sed in intellectu. ergo deficientē sensu nō est necesse deficere sciām. sed magis deficientē intellectu.

Solo. licet scia sit in intellectu subiectiue z non in sensu. tñ non generat in intellectu nisi per viam sensus in memorie z experimenti. z ergo deficientē sensu necesse est non generari sciām.

Reparationes

Ad. Cecus p̄ habere sciām de odoribz. q̄ deficere sensu nō necē est deficere sciām. Solo. licz cecus possit habere sciām de sensibili bus alijs sensu. nō tñ de sensibilibz sensus visus. scz de coloribz. Sidi cat. cecus p̄ habere sciām de coloribz. qz possibile est q̄ ille qui iam est cec⁹ p̄us habuerit visum. Solo. q̄ ita d̄z intelligi dem p̄bi q̄ deficere visu a nat̄ tuitate z simplr necē est deficere sciām zc.

¶ Contra. cec⁹ a naturitate p̄ habere sciām de coloribz. g. An̄s pbat. qz p̄ se se d̄. finitōem coloris. Solo. q̄ licet cecus a naturitate possit habere sciām q̄ ad qd̄ nois de colore. nō tñ quo ad qd̄ rei

Septimus tractatus.

¶ Est aut̄ om̄is syllog⁹ per tres terminos et hoc quidē de. zc.

¶ In septimo tractatu p̄sequēter p̄hs ostendit quō in demonstratione nō est processus in infinitū. Et diuidit in duo capla. In p̄mo mouet aliqs q̄sti ones. Et in secūdo soluit eas. Primū caplm̄ subdiuidit in duas p̄tes. In p̄ma p̄mittit aliqs sup̄pōnes necarias. In secūda mouet q̄stiones

Querit̄. Quot sup̄pōnes p̄mittit hic p̄hs. Solo. alteri q̄ du as. licz aliq̄ formēt p̄muniter tres. Prima sup̄positio quā premittit est q̄ ois syllog⁹ debet habere tres terminos. Et licet hoc ex p̄mo porum satis pateat tamen potest facilius sic ostendi. quia oportet maiorem extremitatem inesse minori extremitati in p̄clusionē propter hoc q̄ maior extremitas inest medio z medium minori extremitati in p̄missis. Secūda sup̄positio est q̄ in omni syllogismo demonstratiuo negatiuo oportet aliq̄ teram p̄missarū esse affirmatiuam z alteram negatiuam. Et illis sup̄po sitionibz positis resumit p̄hs qualis debet esse materia syllogismi demon stratiui. Et dicit q̄ propositiones que sunt ex tribus terminis in syllogis mo demonstratiuo debent esse principia z sup̄positiones. hoc est debent esse imediate. z indēm̄rābiles z ḡ differt syllog⁹ demonstratiui⁹ in materia a syl logismo dyalectico. quia propositiones in syllogismo dyalectico. sunt soluz probabiles. propositiones etiam in syllogismo demonstratiuo debent esse p̄ se quod non requiritur in syllogismo dyalectico. Et circa hoc philosoph⁹ ponit differentiam predicatorum. et dicit q̄ aliqua p̄dicant p̄ se. alia per ac cidens. Et per accidens predicatur de accidente. vt album est homo. Allo mō quan do accidens predicatur de subiecto vt homo est albus. z p̄parando illos du os modos adinuicem dicit q̄ primus magis est per accidens q̄ secūdus quia plus distat a predicatione per se q̄ secūdus. sed ista sunt quasi omnia superius z alibi latius dicta.

Querit̄. Quot questiones mouet philosoph⁹ de infinitate prin cipiorum demonstrationis. Solo. q̄ tres s̄m q̄ tres sunt termini in syllogismo demonstratiuo. scilz maior extremitas. minor extremitas. z medium

Prima quæstio
in predicatis ven
tariū quod de oi
Secūda quæ
tum in subiectis
finitū subiectū q
Tercia quæstio
in medijs.

Querit̄.
do vel descendere
demonstratio sic
scendendo. An e
riorem pcedere. z
no cōsumet p̄ ali
aliquem terminū

Querit̄.
quā in demonst
Ergo si ascens
modum mō etiā est
Querit̄.
dem modo h̄ntel
p̄us s̄m q̄ p̄u
lter de semice p̄
aliud sicut subie

Quod qu
In secūdo c
tes In p̄ma so

Querit̄.
impossibile
Querit̄.
Ascender
q̄ de oibz alijs
olum ē q̄ p̄ced
tes speculatiua
¶ Et Quō
terminū in m
de finita tunc n
conueniens.
descendendo ab

Primi Posteriorum

Prima questio est utrū supposito infimo subiecto sit pcedere in infinitū in predicatis versus sursum ascendendo vel sit deuenire ad aliqđ pmi pđi catū quod de oibz vtrū pđicetur z in quo sit status.

Secūda questio est utrū posito vltimo predico sit pcedere in infinitū eum in subiectis versus deorsum descendendo vel sit deuenire ad aliqđ in finitū subiectū quod oibz alijs subijciatur.

Tercia questio est utrū posito statu in extremis sit pcedere in infinitū in medijs.

Querit Ad quid tendunt iste questiones. Solo ad hoc tendunt. An demonstrationes pcedant in infinitū ascendēdo vel descendendo. Ascendendo quidē. ita qd quilibet ppo ex qua pcedit demonstratio sit demonstrabilis p aliam demonstrationem priorē. Et descendendo. An ex qualiter ppositōne demonstrata contingit ad aliā posteriorem pcedere. Vel si demonstratio fiat circulariter. ita qd vna demonstratio cōfirmet p aliam ascendendo z ex vna pcedat alia descendēdo vsqđ ad aliquem terminū.

Querit Utrū iste questiones habeant etiā locū in negatiuis sic ut in affirmatiuis. Solutio phi qd sic. Et ratio est quia in demonstratōne negatiua oportet vnā pmissam esse affirmatiuam. Et ergo si ascensus z descensus in infinitū essent in affirmatiuis oportere eodem mō etiā esse in negatiuis.

Querit Utrū ille questiones habeant etiam locū in conuertibilibus. Solo phi qd non. Et ratio est. quia cōuertibilia eodem modo hñse ad se inuicem eque primo z eque vltio nec ē in eis aliqđ prius fm qđ prius dicitur a quo nō cōuertit subsistendi pñā. Sed pueritibz liter de se inuicē pdicant. Et solū in hoc distinguūt qd vnū est sicut accūs et aliud sicut subiectum.

Capitulum secundum

Quod quidem igitur media non contingat esse infinita

In secūdo capitulo pbs soluit dictas qñones. Et diuidit in duas partes. In pma soluit terciā. z in secunda duas alias.

Querit Quō soluit pbs terciā questionē supius morā. Solutio dicit qd Si sit status in extremis sursum z deorsū tunc impossibile est qd sit pcedere in infinitū in medijs.

Querit qd est sursum ascendere z qd deorsum descendere. Solutio Ascendere sursum in pposito ē qñ ascendit ad pdicatum magis vltē qđ de oibz alijs pdicat sicut ē genus generalissimū. Sed descendere deorsum ē qñ pcedit ad magis pculare qđ oibz alijs subijcit. sicut est species specialissima. que est formaliter indiuisibilis.

Querit Quō pbat iā. pbs qd si sit status i extremis ipossibile sit pcedere in infinitū in medijs. Solo tali rōne qz si extrema essent finita z media infinita tunc nunqđ cōtingeret deuenire de extremo in extremū sed hoc est inconueniens. qd illud ex quo sequit. Sequela pbat. quia si pcedat descendendo ab vniuersalissimo predico manifestum est qd illud prius

Reparationes

pdicabit de medio ppinquiori q̄ de medio magis distāti 2 sic si media sit infinita continue pdicabitur de medio magis ppinquo q̄ de alio 2 q̄ infinita non cōtingit ptransire nunq̄ erit deuenire descendendo ad infimū subiectū. s; hoc est incōueniens 2 ptra hypotesim q̄ ponit q̄ extrema sint finita. 2 sic p̄ p̄ns ponit q̄ aliquis posset deuenire de extremo in extremū. Et si modo p̄ hoc idē ostendi de ascensu de infimo subiecto versus sursum. Et ergo sequitur q̄ si extrema sunt finita media nō p̄nt esse infinita.

Ad In linea extrema sunt finita 2 in media sunt infinita. q̄ videt q̄ si extrema sunt finita nihilomin⁹ p̄nt esse infinita. An̄s pbatur in qualibet linea sunt infinita puncta. Solutio licet in linea sunt infinita puncta fin potentiam non tamen fin actum.

Querit Que est illa cauillatio quā remouet p̄bus circa predica-
ta Solutio posset aliquis cauillator dicere q̄ illa media que sunt proxima p̄mo pdicato sunt bene finita quia sunt cōtinentia se et consequentia ad se inuicem. sed illa que distant a primo predicato 2 sunt iuxta infimū non continent se. 2 ergo illa sunt infinita. Et ita ista rō iam posita non videtur pcedere quia illa ponit media esse infinita p̄m cōtinuum processum a primo predicato ad primū mediū 2 sic psequēter. Ad illam obiectionem r̄ndet p̄bs q̄ nihil refert siue media ponant infinita fin cōtinuum processum siue discontinue ita q̄ superiora ponant finita 2 inferiora in eadem linea infinita quia vtroq̄ modo sequitur media esse infinita 2 pcedentem a primo predicato ad inferius oporteat transire per infinita media quod est impossibile. Et ita alterius format dicam cauillationem in cōmento licet alij exponant textum aliter.

Querit Utrum sicut in affirmatiuis est status ex parte mediorum
ita etiam sit in negatiuis. Solutio p̄bi q̄ sic. Et hoc ostendit exēplariter tripliciter fin q̄ p̄pō negatiua potest concludi in tribus figuris. Primo in p̄ma figura vt sit ista conclusio in p̄ma figura nullus homō est quantitas 2 sit cōclusa per hoc mediū qd̄ est corpus sic arguendo. Nullū corpus est q̄ritas. oīs homo est corpus. ergo nullus homo est q̄ritas ibi eī q̄ maior est p̄positio mediata. ergo potest p̄ aliud mediū pbari sumat ergo aliqd̄ d̄ quo q̄ritas negat prius q̄ de corpe affirmet 2 hoc erit substantia. Et arguat sic Nulla sub̄a est q̄ritas. Omne corpus est sub̄a tua. q̄ nullū corpus est quāritas tunc eī quia nihil est sumere supra substantiam quod possit affirmari de ea 2 a quo prius remoueat quāritas iō est ibi status. Secūdo ostendit hoc in secunda figura vt sit ista conclusio in secunda figura nulla quāritas est homo ex istis premis. Omnis homo ē corpus. nulla quantitas est corpus. ergo nulla quāritas est homo ibi minor ē p̄positio mediata. 2 ergo potest concludi per aliud medium quod affirmabitur de corpore 2 negabitur de quantitate. 2 hoc est substantia. Arguat ergo sic. Omne corpus est substantia. nulla quantitas est substantia. ergo nulla quantitas est corpus. ibi est iterum status quia supra substantiam non potest aliquid aliud accipi quod affirmetur de ea 2 negetur de quantitate.

tiare. 2 ergo in
Tercio ostendit
ita conclusio quā
logismū. nullum
dam corpus no
mū subiectum si
mal affirmetur.
mo est animal.
mediū descendē
posse esse mediu
figura. Et ergo
est status in nega
gnificatiuis sed

Ad Videtur
liber figu
in omnibus figu
vna figura potē
q̄ illa obiectio n
sit figuram figu
pus. quia si finit

Querit
ut illas simū 2 d
tuo tā in predica
dupliciter les. p̄
et per rationes

Quer
stantialibus.

Quer
subalibz tūc seq
lud ex quo sequi
substantialia p̄
posse omnia p̄

Ad Non op
illa rō est
viam diām.
substantialia p̄
partem definitō
suble genus ge
q̄ p̄fecte cogni

Primi Posterior

estate. et ergo in secunda figura est etiam status.

Tercio ostendit hoc idem in tertia figura deorsum descendendo ut sic ista conclusio quoddam corpus non est quantitas conclusa per istum syllogismum. nullum animal est quantitas. omne animal est corpus. ergo quoddam corpus non est quantitas. ibi quia hoc medium animal non est ultimum subiectum sumatur aliquid sub eo de quo quantitas negatur. et animal affirmetur. Et arguatur sic. Nullus homo est quantitas. omnis homo est animal. ergo quoddam animal non est quantitas. ibi est status ex parte medij descendendo. quia homo est ultimum subiectum et sub eo nihil est quod possit esse medium ad concludendum maiorem illius syllogismi in tertia figura. Et ergo patet quod sicut est status in medijs. In affirmatiuis ita etiam est status in negatiuis. Aristo. tamen in textu non videtur istis terminis significatiuis sed transcendentibus.

Ad videtur quod ista probatio non sit sufficiens. probatur. quia licet in qua libet figura per se et sigillatim sit status in ipsis medijs non tamen in omnibus figuris simul sumptis. quia cum deventum fuerit ad statum in una figura poterit esse recursus ad aliam figuram. Solutio dicit philosophus quod illa obiectio nihil valet quia ex quo non proceditur in infinitum finem quilibet figuram sigillatim sequitur etiam quod nec in omnibus figuris simul sumptis. quia si finita finities accipiantur necesse est totum esse finitum.

Queritur Quomodo soluit philosophus duas alias questiones. superius moras scilicet primam et secundam. Solutio soluit illas simul et dicit quod non est procedere in infinitum in extremis sed est status tam in predicatis sursum quam in subiectis deorsum. Et hoc probat philosophus dupliciter scilicet. Primo logice et per rationes communes. Secundo analytice et per rationes proprias.

Queritur Quomodo probat philosophus logice quod sit status in extremis. Solutio dupliciter. Primo in predicatis substantialibus. Et secundo ostendit hoc vniuersaliter in omnibus predicatis.

Queritur Quomodo probat quod in predicatis substantialibus sit status? Solutio talitudo. quod si esset processus in infinitum in predicatis substantialibus tunc sequeretur quod non pringeret aliquid definitum sed hoc est falsum. Unde illud ex quo sequitur. Sequela probat quod in definitione oportet ponere omnia substantialia predicata definiti. sed si predicata substantialia essent infinita tunc non possent omnia poni. quia intellectus non potest transire infinita. Unde etiam

Ad Non oportet in definitione ponere omnia substantialia predicata definiti. Unde illa ratio est falsa. Aristo. probat quod definitio potest dari tamen per primum genus et ultimam differentiam. Solutio licet non ponantur semper explicitae in definitione omnia substantialia predicata definiti tamen ponuntur implicite quia oportet illam partem definitionis que est genus proximum resolvere usque ad primum et irresolubile genus generalissimum. quia aliter non esset genus definiti sufficienter et perfecte cognitum et per primum tota definitio.

Reparationes

Queritur Quomodo pedit phs pbando q vltter in oibus pcedicatis sit status Solutio primo premittit distinctio nem predicatorum. 7 secundo ostendit ppositum.

Queritur Quotuplicia sunt pdicata. Solutio duplicia. quedam sunt pdicata per se quedam per accidens.

Prima e qñ accñs pdicat de accñre vt albū ābulat
Secunda e qñ subiectū pdicat de accñre vt albū ē lignū
Tercia e qñ accñs pdicat de subiecto vt lignū ē albū

Queritur Quō differt illa pdicatio tertia a duabz primis Solutio sic differt qz tertia est predicatio per accidens fm se sed alie due sunt pdicatio nes p accides fm accidens. Et rō istius est qñ qñ accidens pdicatur de subiecto sicut qñ dicit q lignū est albū tunc subijci tur illud qd fm se subiectū est 7 pdicat illud qd fm se pdicatū est. qz lī gnum in hoc quod lignū est 7 nō gratia alterius subijciat albedini. 7 albedi do in hoc q albedo est de ligno pdicat. Sed qñ subiectū pdicat de accñre vt qñ dicit albū est lignū tunc non subijci tur illud qd fm se est subiectum quia albū in eo quod albū ē vel gratia albedinis non subijciat ligno sed gra tia alterius puta gratia istius particularis quod est hoc lignū cui accidit eē albū. vnde quia hoc particulare lignū est albū 7 enā est lignū. ergo dicimus q album est lignum.

Queritur Quō pbat hoc q album in eo qd albū nō subijciat fm se ligno. Solutio tali rōne qzesse presupponit fieri sed al bum non dicit fm se fieri lignū. sicut lignū dicit fm se fieri albū. 7 etiā albū nō dicit fieri fm se esse lignū sicut econtra lignū fm se dicit esse albū 7 per pñs qñ dicit albū est lignū albū in eo q albū fm se non subijciat ligno. Et p terea in omni motu alteratōis oportet subiectum morus manere idē 7 va rian solū fm qualitates sed qñ dicimus albū esse lignū ibi albū fm esse al bi non manet idem. ergo album in eo q albū nō est fm se subiectū. Et sic cut iam dictū est de ista albū est lignū. ita etiā pariformiter dicit de ista musicū est albū qz musicū in eo q musicū non subijci tur ibi albo sed gratia alterius scz gratia istius particularis hois cui accidit verūqz scz est: musicu m 7 esse album quia em iste particularis homo est musicus 7 etiam albi sic dicimus fm accñs q musicū est albū. Et quia in materia demonstrati ua non vrimur talibus pdicatōnibus p accñs fm accñs sed solū p dica tioneibus fm se. Ideo dicit phs q in sequenti pbatōne detemus restringē re nomē pdicatōnis vt solū intelligamus p ipm pdicatōne fm se.

Queritur Quotuplex est predicatio fm se Solutio pdicatio fm se diuidit fm numerū pdicamentorum. qz oīne qd pdicat fm se vel pdicat vt qd vel vt quale vel vt qñtum vel vt agens vel vt patiens vel vt vbi vel vt qñ vel vt aliqd alioz pdicamentorum. Et hoc loquendo de pdicatōne in qua vñū pdicat de vno. Quia si non pdicat vñū de vno tūc non oportet pdicatū predicari vt qd vel vt quale 7c. sicut si dicit homo ē

Queritur Quomodo pedit phs pbando q vltter in oibus pcedicatis sit status Solutio primo premittit distinctio nem predicatorum. 7 secundo ostendit ppositum.

Queritur Quotuplicia sunt pdicata. Solutio duplicia. quedam sunt pdicata per se quedam per accidens.

Queritur Quomodo pedit phs pbando q vltter in oibus pcedicatis sit status Solutio primo premittit distinctio nem predicatorum. 7 secundo ostendit ppositum.

Queritur Quotuplicia sunt pdicata. Solutio duplicia. quedam sunt pdicata per se quedam per accidens.

Primi Posteriorū

aiā albu. ibi em nō p̄dicat qd aut qle. sed magis quale quid.

Querit Quid dicitur hōi p̄dicata s̄ se abinuitē Solo. sc̄ dī
ferūt. qz illa q̄ p̄dicatur in quid sunt vere illud de quo p̄
dicatur. vel vlt̄er sicut definitio. vel s̄m p̄c. sicut genus vel dīa. sed illa
que p̄dicatur in quale vel q̄rum tē. nō sunt idē cū eo de quo p̄dicatur neqz
vlt̄er neqz s̄m p̄c. sicut p̄z qū dī. hō est albu. ibi em albu nō est de cētia hō
minis neqz idem cū hōie. sed cū dī hō est aiā. ibi aiā est de essētia hoīs et
vere idem cū eo substantialiter

Querit Que est illa obiectio quā remouet circa h̄ p̄hs Solo
posset aliq̄s dicere q̄ p̄dicata que p̄dicatur in qd nō s̄t
vere et essentialiter illud de quo p̄dicatur. qz h̄mōi p̄dicata sunt vlt̄a et siḡ
nificant ideas vel essēcias separatas et p̄ se subsistentes. sicut dicebāt pla
tonici. Sed p̄hs remouendo illam obiectōem dī. Gaudeāt genera et spe
cies monstra em̄ sunt si sint. nihil ad rōnem sunt. demonstratōes em̄ de hu
iulmodi sunt. Hoc est t̄m dictu. si supponatur sp̄s seu ydee esse. det̄er gau
dere. qz s̄m platonicos hat̄et aliq̄d esse nobilius q̄ res materiales. et ergo
sunt monstra. h̄ ē quedā p̄mōstratōes vel exempla rerū materialū qz
participatōes reperit̄ur in rebz materialibz. Et ergo siue h̄mōi ydee sint
vt illi dicebāt siue nō sint nihil p̄uenit ad p̄ntem rōnem. qz nos hic inten
dimus de illis rebz de quibz in nobis scīa p̄ demonstratōnem acquir̄t. et ille
sunt res materiales nobis notē. quaz vna est in alia sicut aiā in hōie. et in
illis verū est q̄ illud qd p̄dicat in quid est vere et essentialiter idē cū eo de q̄
p̄dicatur. et sic obiectio platonicoz nō h̄z hic locū

Querit Quid iam pbat p̄hs p̄positū. scilz q̄ vlt̄er in oibz p̄dica
tis s̄m se sit status Solo. hoc ostēdit dupl̄. p̄mo q̄ nō
sit p̄cedere in infinitū in predicatis s̄m circulum. secūdo q̄ non sit p̄cedere
in infinitum s̄m rectum

Querit Quid pbat p̄mo q̄ nō sit p̄cedere in infinitū in predicatis
s̄m circulū. Solo. p̄hs in effectu intendit istā rōnem.
Omnia p̄dicata vel sunt subalia vel acc̄ntalia. sed nulla talia p̄nt predicari
circulariter manente p̄dicatōe s̄m se. q̄ in predicatis s̄m se nō est p̄cedere in
infinitū. H̄mōi declarat p̄hs dupl̄. p̄mo in predicatis subalibz. qz si illa p̄
dicarent circulariter tūc sequer̄t q̄ vnū et idē esset totum et pars. qd est im
possibile. Sequela tamē p̄z. qz qū genus predicat de specie genus h̄z se vt
totū. si ergo econtra sp̄s posset p̄dicari de genere tunc genus haberet se vt
pars. et sic vnū et idē esset totū et pars. Secūdo pbat hoc idē in acc̄ntalibz
bus. qz si in acc̄ntalibz fieret p̄dicatio s̄m circulū tunc oporteret q̄ sicut ac
cidens p̄dicat de subiecto. ita ecōtra subiectū p̄dicaret de acc̄nte. vt q̄ vnū
accidens p̄dicaretur de alio sicut de subiecto. Sed nullū illoz p̄t dici. non
p̄mū. qz quādo subiectū predicat de accidente non est p̄dicatio s̄m se s̄z s̄m
acc̄tis. vt p̄z ex p̄dictis. Nec secūdū. qz acc̄ntis nō est acc̄tis. sicut q̄litaris
non est qualitas. et ergo sequitur q̄ nō p̄t esse p̄cessus in infinitū in predi
catis s̄m se per circularitatem

Querit quō pbat p̄hs q̄ nō sit p̄cedere in infinitū in predicatis s̄m rectū

A. i.

Reparationes

rum in sursum et deorsum. Solo duobus rationibus. Prima in effectu est ista. Omnia predicata sunt sub alia vel accidentalia. sed nulla talia sunt esse infinita in sursum vel in deorsum. Ergo in predicatis non est procedere in infinitum finem rationem. Quod probatur primo de predicatis subalibus. quia illa sunt de definitione rei. sed infinita non possunt esse de definitione alicuius ut prius patuit. Secundo probatur etiam de predicatis accidentibus. quia omnia illa reducuntur ad certa genera. scilicet ad novem predicamenta

Ad Infinita vni accidunt. Ergo est procedere in infinitum in predicatis accidentibus. Solo licet infinita vni accidunt finem potentia et in particulari. non tamen finem actu et in vltimo. quia omnia predicata particularia reducuntur ad aliquam vltima scilicet ad novem predicamenta accidentium

¶ Secunda ratio stat in hoc. si esset processus in infinitum in predicatis finem rectum tunc nihil pringeret simpliciter scire. sed hoc est falsum. Ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur. quia scire simpliciter est per demonstrationem. sed si esset procedere in infinitum in predicatis. tunc nulla esset perfecta demonstratio. quia nulla esset propositio immediata et indemonstrabilis. sed quilibet premissa demonstrationis esset per aliam proinde demonstrabilis. et illa iterum per aliam in infinitum. quia non pringit infinita pertransire sequitur quod nihil pringeret nos per demonstrationem simpliciter scire. sed solum ex suppositione. Iste ergo sunt rationes logice quas ponit Aristoteles.

Quæritur Quomodo probatur philosophus analytice per rationes proprias demonstrari tunc scire quod sit status in extremis demonstrationis. Solo philosophus innuit in effectu primo istam rationem. Demonstratio est ex his quod predicatur per se in primo vel secundo modo per se. sed in neutro illo potest esse processus in infinitum. Minor probatur. philosophus dupliciter. primo de secundo modo per se. quia secundus modus per se est quando propria passio predicatur de subiecto. ut cum dicitur numerus est impar. sed in propriis passionibus non potest esse processus in infinitum. ut quod impar per se sit passio numeri. et imparis consequenter sit alia passio. et sic in infinitum. ergo in secundo modo per se non potest esse processus in infinitum. Minor probatur. quia si esset processus in infinitum in passionibus tunc oporteret primum subiectum poni in definitionibus omnium illarum passionum. sed hoc est impossibile. quia sic idem poneretur in definitionibus infinitorum. Et hoc confirmat Aristoteles. etiam tali ratione. quia predicata secundi modi per se debent esse convertibilia cum suis subiectis. ergo in eis non potest esse processus in infinitum in sursum vel deorsum. Secundo probatur philosophus hoc idem in primo modo per se. quia in primo modo oportet quod predicata sint de definitione subiecti. sed impossibile est quod infinita sint de definitione vnius ergo impossibile est quod in predicatis primi modi per se sit processus in infinitum. quia sic nihil pringeret definire. Et ex his ergo infert Aristoteles quod necesse est esse statum in predicatis versus sursum. et si versus sursum sequitur etiam quod sit status descendendo versus deorsum. et consequenter si est status versus sursum et deorsum sequetur ex prius dictis quod necesse est esse statum in medijs.

Quæritur Quomodo tam probatur philosophus quod non potest esse processus in infinitum in demonstrationibus. Solo tali ratione. quia ubicumque est deuenire ad aliqua prima et indemonstrabilia ibi non potest esse processus in

P infinitum. sed in demonstrabilibus. ergo. Quia principia secundum demonstrationem queritur quod aliquod per se. Secundo sequitur monstratio. quod ratio immediata. tam extraneis se strari. et sic esset totum quod sit status in

Quæritur non oportet quod illi habere tres angulos. tunc non oportet quod si sic tunc sequetur impossibile si

¶ Secundum corollarium et predictum demonstrabilis et demonstrationis. Nam demonstrationes sunt per se quod demonstrata. Et sic habent in negationem. Nam immediata et demonstrata tendent ad imm

Quæritur firmatiuis. secundum

Quæritur propria subiectum et ratio. Expropiis gratias ad immediata. dicitur in corpore spaciū vltima. quod est prope demonstrat philosophus per se. et per se omni demonstratio sit etiam in corpore esse per

Primi posteriorū

infinitum. sed in demonstrationibz est deuenire ad aliqua prima et indemonstrabilia. ergo. Minor probatur. quia in demonstratioe est deuenire ad aliqua principia. sed principia sunt prima et indemonstrabilia. quia si principia demonstrarentur. tunc sequerentur multa inconuenientia. Primo enim sequeretur qd aliquid esset prius principijs quod est contra rationem principij. Secundo sequeretur qd omnia essent demonstrabilia et qd omnium esset demonstratio. quod falsum est. Tercio etiam sequeretur qd nulla esset propositio immediata. sed inter quolibet extrema propositio esset dare medium non solum extraneū sed etiam intrinsecum. per quod talis propositio posset demonstrari. et sic esset processus in infinitum in medijs quod tamen est impossibile postea qd sit status in extremis. vt per se patet dictis

Queritur Quot correlaria inferuntur per dicta. Solo tria. Primum est qd si aliquid insit duobz per aliquod commune tunc non oportet qd illud commune ipsi insit per aliud commune. Exempli gratia si habere tres angulos insit ysocheli et scaleron per aliquod commune quod est triangulus. tunc non oportet qd triangulus insit eis per aliud commune. Et ratio illius est qd si sic tunc sequeretur qd media essent infinita extremis existentibus finitis quod est impossibile iuxta prius dicta

¶ Secundum correlariū est qd ois propositio que habet aliquod medium inter subiectū et predicatū est demonstrabilis. sed illa que non habet medium est indemonstrabilis et immediata. Et tales immediate propositiones sunt vera elementa demonstrationis aut omnes aut vles et prime. quod addit notanter. qd inter vles propositiones quidam sunt magis vles et alie. et ille etiam sunt maxime elementa. Et sicut hoc correlariū haberet veritatem in propositionibus affirmatiuis ita etiam in negatiuis. ita qd in negatiuis propositionibus quedam sunt mediate et quedam immediate.

¶ Tercium correlariū est. qd si debeat aliquid ostendi per demonstrationem tunc demonstrationes debent esse immediate. et si non sunt immediate tunc sunt reducende ad immediatas

Queritur Quomodo debent reduci propositiones mediate ad immediatas. Solo hoc docet per dupliciter. primo in affirmatiuis. secundo in negatiuis

Queritur Quomodo docet in affirmatiuis. Solo dicit qd si sit aliqua propositio affirmatiua immediata. tunc demonstrabitur aliquid quod sit supra subiectū et sub predicato. quousque predicatū immediate dicat de subiecto. Exempli gratia. ista propositio hoc est suba est mediate. si quis vellet eam reducere ad immediatam. dicitur primo accipe aial quod est supra hominem. et postea supra aial dicitur accipe corpus aial. et postea corpus. et sic faciendo densabit medium et nullū manebit spatium vacuum et deueniet tandem ad immediatam istam. scilicet ois corpus est suba. quod est propositio vna et simplex. et principium demonstrationis omnium aliarum. Et hoc declarat per se in alijs. nam in rebus ita est qd magis simplex et medium est principium omnium aliorum. sicut in ponderibus vicia. et in melodijs tonus. ergo etiam sic erit in demonstrationibus qd propositio immediata que est vna et simplex debet esse principium omnium aliarum.

Reparatiões

Querit Quādo docet p̄hs in negatiuis reducere p̄pōnes mediātas ad immediatas. Solo hoc docet p̄hs tripli. Pri-
mo in p̄ma figura, et d̄t q̄ ad reducendū aliquā p̄pōnem mediātā ad im-
mediatā in p̄ma figura debet sumi mediū qd̄ est supra subiectū z a quo pri-
us remoueat maior extremitas q̄ a minore extremitate. et hoc faciendū est
quousq̄ deueniat ad aliquod p̄mū a quo p̄mo maior extremitas remoueat.
Exemplū. vt ista p̄pō est mediata. nullū aīal est q̄ritas. sumat q̄ aliqd̄ me-
diū quod est supra aīal. sicut corpus aīatum. z postea supra corpus aīatur
corpus. z supra corpus subam. nam sic faciendo deuenit ad p̄pōnem nega-
tiuā immediatā istā scz. nulla suba est q̄ritas. qz ibi supra subiectū nō est am-
plius aliqd̄ accipe de quo p̄mo q̄ritas negat.
¶ Secūdo ostendit hoc idem in secūda figura. z d̄t q̄ ad reducendū p̄pō-
tionem mediātā ad immediatā in secūda figura etiam debet sumi mediū
um quod est supra subiectū z a quo p̄mo remoueat medium q̄ maior
extremitas remoueat a minore. et qz nō p̄ngit supra subiectū sumēdo ire
in infinitū. p̄ngit tandē sic sumēdo deuenire ad immediatā.
¶ Tercio ostendit quādo iste modus reducendi mediātas ad immediatas. nō
est utilis in terciā figura. Et rō illius est. quia medium in terciā figura est
semper subiectum z non excedit aliquod extremorū. et ergo si sumeret me-
dium s̄m dispositionem terciē figure magis t̄retur ad p̄pōnes mediātas q̄
immediatas. Exemplū est. vt si ad demonstrandū q̄ animal est substantia
sumeret hoc mediū qd̄ est homo. vel ad demonstrandū q̄ nullū animal est
q̄ritas sumat idem mediū. dicendo hō est substantia. vel nullus hō est q̄ritas.
tales p̄pōnes sunt magis mediare q̄ p̄me

Octauus tractatus

¶ Cum autē sit demonstratio. alia quidē v̄lis. alia vero par.

¶ In octauo tractatu. p̄hs determinat de p̄paratione demonstrationum
ad inuicem

¶ Q̄ si s̄ distōes demō-
strationis. Solo q̄ tres

Prima est demōstrationū alia ē

vn̄uersalis
particularis

Secūda ē demōstrationū alia ē

affirmatiua
negatiua

Tercia ē demōstrationū alia ē

ostensiuā
ad impossibile

¶ Et s̄m istā triplē diuisionē p̄hs tractatus diuidit in tria cap̄la. In quorū
p̄mo p̄hs determinat de p̄paratōe demōstrationis v̄lis ad p̄ncipalē.

Querit

Solutio illa
fuerunt ille dem
ergo illam diuisi

Querit

per causam que
rōnale aptū nat
ad ridendum qz

Querit

de subiecto cui le
passio demonstra
det tres angulos
ille aīali est dem

Querit

Nulla e
ricular e
do nō dicit par
gumentū sed dicit
seu mediū. Et e
lar s̄m substantia
p̄paratū z adeq̄

Querit

est potior q̄ par
Prima est. si
per quid. sed
noz p̄batur qu
met Particul
in ynoquoq̄ g
Secunda rō
ad causam v̄le
v̄lis est h̄mōi z
magis sc̄mū.
q̄ ad prima p̄m
q̄o cōclusionem
Tercia rō illa
vn̄uersalis dem
in s̄m sed infini
singularia s̄m
q̄o recedit a sing
Quarta rō illa

Primi Posteriorum

Queritur Quare non ponit hic philosophus quartam diuisionem demonstrationis qua scilicet diuidit in demonstrationem propter quod et quia

Solutio illa superius posita fuit in quarto tractatu. Et ibi etiam comparere fuerunt ille demonstrationes ad inuicem tam in una scientia quam in diuersis. et ergo illam diuisionem hic non resumit.

Queritur Quid est demonstratio vltima. Solus demonstratio vltima est quia propria passio demonstrat de suo proprio et adequato subiecto per causam que est de omni per se et finem et ipsum. Exemplum est ut omne animal rationale aptum natum ad ridendum est risibile. Sed hoc est animal rationale aptum natum ad ridendum. ergo hoc est risibile.

Queritur Quid est demonstratio particularis. Solutio demonstratio particularis est in qua propria passio demonstratur de subiecto cui licet insit de omni et per se non tamen conuertibiliter sicut quoniam passio demonstrat de inferiori vel de superiori sui proprii subiecti. Sicut si habere tres angulos demonstrat inesse ysocheli. vel si risibile demonstrat inesse animali est demonstratio particularis.

Ad Nulla est demonstratio particularis. ergo. Annon probatur. quia particularizare non scitur. Solutio demonstratio in proposito proprie loquendo non dicitur particularis ut particulare id est quod singulare sicut imaginatur argumentum sed dicitur particularis a particulari seu partiali appropriatione causae seu medijs. Et ergo quibus idem sit medium in demonstratione vltima et particulari secundum substantiam non secundum finem virtutem. quia in demonstratione vltima est appropriatum et adequatum sed in particulari non.

Queritur Que illarum demonstrationum est potior vtriusque vniuersalis vel particularis. Solutio demonstratio vniuersalis est potior quam particularis. Et hoc probatur philosophus septem rationibus.

Prima est. illa demonstratio est potior que magis ostendit causam et propter quid. sed demonstratio vltima est huiusmodi. ergo est potior particulari. minor probatur quia subiectum vltimae passionis est illud cui per se et primo passio inest. Particulare vero est cui inest ex consequenti et secundario iam primus in vnoquoque genere est magis causa quam secundum.

Secunda ratio illa demonstratio est potior que resoluit conclusionem vltimam ad causam vltimam vltra quam non contingit querere aliam. sed demonstratio vltima est huiusmodi et non particularis. Maior probatur quia per causas vltimas maxime scimus. Minor patet quia demonstratio vltima resoluit conclusionem vltimam ad prima principia. sed conclusio particularis non quia illa sumit per principium conclusionem demonstrationis vltimae.

Tercia ratio illa demonstratio est potior que magis recedit ab infinito scilicet vniuersalis demonstratio est huiusmodi. Maior probatur. quia demonstratio facit scire sed infinita ut huiusmodi non sunt scibilia. Minor patet quia indiuidua et singularia secundum potentiam diuisibilitatis materiae sunt infinita. sed vltima magis recedit a singularibus et indiuiduis. Et magis recedit ab infinito.

Quarta ratio illa demonstratio est potior que magis facit scire. Sed demon

filio sit & sit in m
 Singularia ver
 q̄ corruptibile f
 particularis 2 p

Tercia ratio
sed particularis
non contrariatur
quia vniuersalis
culambus con-

le commune fit ali
demonstratio v
aliquis opinatu
sa illius erroris e
opinatur q hoc c
lio quod tamen f
sunt intelligi 2 si

tio albedo nigres
 a parte rei esse fin
 q demonstratio
 tamen rationes p
 faciliori memoria

① 注意

In hoc secundo
rationis affirm

Queri
definitur. & dem
conclusionis in b
possit ut supe
que demonstrat n
de negatio.

Quæritur
 1^a est portio. Et
 Prima ratio est.
 sed demonstratio a
 bucl...

Primi posteriorū

falsi sit & sic in multis non equiuoce sed vniuoe ipsum est incorruptibile
Singularia vero corrumpuntur cum igitur incorruptibile sit magis ens
& corruptibile sequitur & demonstratio vniuersalis est de magis ente q̄
particularis & per consequens etiam potior particulari.

Tercia ratio est. Illa demonstratio est potior que minus facit errare.
sed particularis minus facit errare. ergo est potior. Maior patet quia er-
ror contrariatur scientie que est finis demonstratōis. Minor probatur.
quia vniuersalis demonstratio facit opinari & vniuersale sit separatim a sin-
gularibus quia ipsa demonstrat aliquid de aliquo cōmuni s̄m se quasi ras-
le cōmune sit aliquid preter singularia. Sed ad istam rōnem dicit phus &
demonstratio vniuersalis non est causa illius erroris & false opinionis qua
aliquis opinatur vniuersale esse aliquid s̄m se extra singularia. Sed cau-
sa illius erroris est inconsideratio ipsius intelligentis inq̄tum sc̄z aliquis
opinatur & hoc quod potest intelligi sine alio & hoc possit etiam esse sine a-
lio quod tamen falsum est sicut patet in accidentibus. Accidentia enī pos-
sunt intelligi & significari sine substantia sicut quando dicitur in abstra-
cto albedo nigredo & sic de alijs. & tamen nō sequitur & accidentia possint
a parte rei esse sine substantia. Patet ergo & tres iste rationes probantes
& demonstratio particularis sit potior vniuersali non concludunt. Istas
tamen rationes phylosophus in textu preponit ante alias septem sed pro
facili memoria hic eas per modū argumentorū subiungit.

Capitulum secundum

Quæ autem affirmatiua sit potior priuatiua hinc manife-
stum est. Si enim &c.

In hoc secundo capitulo phylosophus agit de comparatōne demon-
strationis affirmatiue ad negatiuam.

Queritur Quid est demonstratio affirmatiua. Solutio s̄m au-
ctorem tractatus correspondentis libro posteriorum sic
definitur. & demonstratio affirmatiua est que demonstrat necessitate sue
conclusionis in barbara. quia in illo modo sunt omnes demonstrationes
potissime vt superius probatum fuit. Sed demonstratio particularis est
que demonstrat necessitatem sue conclusionis in celarent vel in alio mo-
do negatiuo.

Queritur Que illarum demonstrationum est potior vtrum affir-
matiua vel negatiua Solutio phylosophi & affirma-
tiua est potior. Et hoc probat quinq; rationibus.

Prima ratio est. Illa demonstratio est potior que procedit ex paucioribus
sed demonstratio affirmatiua est huiusmodi. ergo est potior. Maior p̄
bar phus quia ceteris paribus pauciora media convenientius probant

A III

Reparatiões

¶ plura quia si sint eque nota tunc citius contingit cognoscere per pauca
q̄ multa. Vnde etiam pbat. quia demonstratio affirmatiua pcedit soluz
ex p̄p̄onibus affirmatiuis. sed demonstratio negatiua illa procedit ex affir
matiua z negatiua simul.

Ad demonstratio affirmatiua habet tot terminos z p̄p̄ones q̄r habz
negatiua. q̄ demonstratio affirmatiua non pcedit ex paucioribus
q̄ negatiua. Solutio q̄ demonstratio affirmatiua nō dicit pcedere ex
paucioribus q̄ negatiua q̄r ad terminos z p̄p̄ones sed q̄r ad qualitas
tem p̄p̄onum. quia lex affirmatiua pcedit ex solis affirmatiuis p̄p̄onibus.
sed negatiua ex vna affirmatiua z alia negatiua vt dictū fuit.

Secunda rō est. Illa demonstratio est potior que pcedit ex efficacioribus
et magis credibilibus. sed demonstratio affirmatiua est h̄mōi. q̄. Vnde
pbat. quia demonstratio affirmatiua pcedit ex p̄p̄onibus affirmatiuis.
sed ille sunt efficaciores q̄ negatiue. q̄ ex duabus affirmatiuis p̄ fieri syllos
gismus non autem ex duabus negatiuis.

Tercia rō ē. Illa demonstratio est potior que aliā demonstrat z ad quā
alia reducit. sed principia demonstratiōis negatiue resoluunt in affirmat
tiua z ostendūtur p eam. q̄. Vnde pbat. quia in demonstratiōe nega
tiua si ante p̄missa sint mediate ita q̄ debeat p̄syllogizari z resolui in sua
p̄ncipia tūc affirmatiua debet p̄syllogizari z resolui in duas affirmatiuas
et negatiua in vna affirmatiua z aliā negatiua. Et ita tali resolutiōe erit
quatuor p̄p̄ones quaz vna soluz erit negatiua z alie tres affirmatiue. Tū
ergo illud p quod aliud demonstrat z pbat. sic notius z credibilis eo
q̄ per ip̄m demonstrat sequitur q̄ p̄positio affirmatiua sit notior z credibilis
oī q̄ negatiua. z p̄ p̄ns etiā demonstratio affirmatiua erit potior z dignior
q̄ negatiua.

Quarta rō ē. Illa demonstratio est potior que habet dignius z nobiliss
us principium. sed demonstratio affirmatiua est h̄mōi. q̄. Vnde probat
quia principium demonstratiōis affirmatiue est p̄positio vniuersalis affir
matiua. z principium negatiue est p̄positio vniuersalis negatiua. sed p̄o
positio affirmatiua est potior q̄ negatiua. Tum primo. quia per affir mati
uam probatur negatiua z non e contra. Tum secundo quia affirmatio ha
bet se sicut esse. negatio vero sicut non esse. sed esse naturaliter potius est et
prius q̄ non esse.

Quinta rō est. Illa demonstratio est potior ex qua alia dependet sed de
monstratio negatiua dependet ex affirmatiua. ergo demonstratio affirma
tiua est potior. Vnde pbat. quia non potest esse demonstratio negati
ua sine p̄positiōe affirmatiua vt prius paruit.

Ad videtur q̄ demonstratio negatiua sit potior q̄ affirmatiua. q̄
istud dictum est falsum. Antecedens probatur. quia illa demon
stratio est potior que habet fieri in pluribus figuris. sed demonstratio nega
tiua est huiusmodi. ergo. Vnde patet quia demonstratio affirmatiua so
lam sic in prima figura. sed negatiua h̄z fieri in qualibz. So^o q̄ maior ē fals
sa q̄ posse fieri in pluribus figuris non arguit perfectionem sed magis

imperfectiōem.
Cuiusmodi q̄ illa
Ad demon
stratio
affirma
tiua. Solo
quaz p̄missaz
ni attendit f̄m
matiua sequit
q̄ affirmatiua.

Quidē
In tercio cap
monstrationem a

Querit
discursu directo
dente. Quid sic ve
is vers z notio
Exemplū vt om
stia rōnale apr

Querit
nullam ex t̄nc pos
Et dicit notante
re ad impossibile se
Alii rō solent cō
sibile est que p̄e
inferendū cōclū
missa falsa z sic

Querit
h̄nt fieri ex eide
nem. Secūdo eni
lo finalis pbat
monstratione ote
le ostendit. quia q̄
ditiōis eius est n
sile concluditur
q̄ p̄posito negati
li. Et ergo patet
p̄bat per aliam not

Querit

Primi Posterior

imperfectiōnem. Et q̄ hoc verū sit patz qz al's vltis affirmatiua effct iper
fectissima qz illa nō cōcludit in aliqua figura nisi in prima z i vno mō rñ.

Ad Demonstratio negatiua videtur duplici qualitate suaz pmissarū
affirmatiua solū simpliciter. ḡ negatiua est porior qz est pluralior in
forma. Solo licet demonstratio negatiua sit pluralior in forma ex pre
missaz pmissaz nō tamē ex parte cōclusionis. qz ergo formalitas syllogis
mi attendit s̄m p̄clusionē. z p̄clusio negatiua debilior est q̄ conclusio affir
matiua sedrur q̄ demonstratio negatiua etiā debilior est z imperfectior
q̄ affirmatiua.

Capitulum tertium

Quidē categorica zc.

In tercio capitulo p̄ter p̄hs p̄par demonstratiōnem offensiua ad des
monstrationem ad impossibile.

Querit Que vocat demonstratio offensiua. Solutio demon
stratio offensiua est que ondit necessitatē sue cōclusionis
discursu directo z ordinato a maiore p̄ minore ad illatōnē cōclusionis p̄ce
dente. Vel sic vt dicit alij demonstratio offensiua est que p̄cedit ex p̄missis
sic veris z notioribus p̄clusionē ad inferendū cōclusionē simpliciter verā
Exemplū vt omne aīal rōnale aprum natū ad ridendū est risibile. ois hō
est aīal rōnale aprū natū ad ridendū. ḡ ois homo est risibilis.

Querit Quid est demonstratio ad impossibile. Solutio demō
stratio ad impossibile est syllogismus reciprocans p̄ces
missam ex incōpossibilitate cōclusionis actualiter v̄l h̄turaliter syllogizate
Et dicit notanter actualiter vel h̄turaliter qz pertinde est ad demonstratiō
nē ad ipossibile siue p̄clusio sit p̄us syllogizata actualr siue sit syllogizabi
Alij tñ solent cōiter sic definire z in idem redit. Demonstratio ad impos
sibile est que p̄cedit ex opposito conclusionis vere cū vna p̄missa vera ad
inferendū cōclusionē manifeste falsaz ex cur? interemptiōne interimitur p̄a
missa falsa z fit reductus ad p̄bandam cōclusionē p̄ncipaliter intenciam.

Querit Quō cōueniunt iste demonstratiōnes onsiua z ad im
possibile. Solo cōueniunt in duobus. Primo qz pos
sunt fieri ex eisdem terminis qñ ordinantur ad p̄bandū eandem conclusio
nem. Secūdo etiā cōueniunt qz in veragz demonstratiōne negatiua cōclu
sio finalis p̄batur p̄ aliam negatiua notiorē se. Et hoc manifestū est in des
monstratiōne offensiua negatiua. Sed in demonstratiōne ad impossibile
sic ostendit. quia qñ syllogismus prior est affirmatiuus tunc oppositum cō
clusionis eius est negatiuū. z ex illo tanq̄ ex notiori in syllogismo ad ipos
sibile concluditur finaliter oppositum alicuius p̄missae. z hoc oppositum
est p̄positio negatiua p̄ncipaliter p̄banda p̄ talem syllogismū ad impossibi
le. Et ergo patet q̄ in syllogismo ad impossibile p̄clo finalis negatiua
p̄bat per aliam notiorē se.

Querit Quō dñt iste demonstratiōnes. Solo sic dñt. qz in
demonstratiōne onsiua syllogizāt ex p̄missis simplr notioz

Reparationes

ribus et prioribus conclusionibus sed in demonstratione ad impossibile syllogizatur ex posteriori et minor notior ad notius. Et ratio illius est. quia in syllogismo ad impossibile conclusio est notior in sua falsitate quam premissa et oppositum conclusionis est notius in sua veritate quam oppositum premissae.

Queritur Que istarum demonstratio non est potior. An demonstratio ostensiva vel ad impossibile. Solutio demonstratio ostensiva est potior. Et ratio illius est. quia illa demonstratio est potior quam procedit ex prioribus et notioribus secundum naturam. sed demonstratio ostensiva est hypothetico. ergo est potior. Minor probatur. quia principia conclusionis sunt secundum naturam priora et notiora conclusioni. Sed demonstratio ostensiva ostendit conclusionem per principia. sed demonstratio ad impossibile ostendit premissam per conclusionem que est principiatam. g.

Ad Unde et demonstratio ad impossibile esse pcedat ex notioribus et prioribus. g. illa ratio probatur. quia licet conclusio que inferatur in syllogismo ostensivo ut sic sit posterior tamen ipsa vel eius opposita secundum quod sit premissa in syllogismo ad impossibile sic est prior et notior. quia sic sit principium ad interimendum aliud. Ad illam cavillationem respondet philosophus. quod licet hoc quod est conclusio in syllogismo ostensivo postea fiat premissa in syllogismo ad impossibile ex hoc tamen non sequitur quod sit principium prius et notius simpliciter et secundum naturam sed solum secundum quod ad hypotesin ridentis in quantum se sumit ut principium solum ad hoc ut possit fieri syllogismus contra hypotesin ridentis. Sed illa que sunt in syllogismo ostensivo sunt principia simpliciter. ex quibus inferatur conclusio ex eis principiatam. Et ergo in syllogismo ostensivo premissae se habent ad conclusionem ut totum ad partem non autem in syllogismo ad impossibile.

Ad Videtur quod demonstratio ad impossibile sit potior demonstratione ostensiva. ergo dictum philosophi est falsum. Ans probatur quod demonstratio ad impossibile videtur digniori et potiori principio. quia videtur primo principio quod est de qualiter affirmatio vel negatio de nullo vero simul. Solutio quod veritas demonstrationis non sumit ex quibuslibet principijs sed ex principijs intrinsecis demonstrationi secundum substantiam iam hoc primum principium non intrat demonstrationem ad impossibile secundum substantiam sed solum secundum virtutem

Nonus tractatus

Certior autem scia et prior quaecumque ipsius quia et propter quid

In nono et ultimo tractatu huius primilibri philosophus determinat de preparatione scientiarum ad invicem. Et dividit in duo capita. In quorum primo philosophus comparat scientiam ad scientiam. In secundo vero comparat scientiam ad habitum intellectuales. Primum capitulum habet sex partes. In prima parat philosophus scientiam ad scientiam per tres certitudinem. In secunda per unitatem et pluralitatem. In tertia ostendit quod eadem conclusio potest demonstrari per plura media. In quarta et quinta casualium et fortuitorum non potest esse scientia. In quinta quod eorum que con-

gnotantur per
non possunt
De

Queritur

scientia est certior
quia tamen. Et sic
nata. Secundum
que est de subiecto
et per speciem

Ad Omnis

certior quod
de subiecto accipit
unde illa scientia
materia sensibilibi
tamen. Et ille dicitur
cursum sepe medi
nihil per se illa est
contrarium. Et
ille. Tercio m
ibus illa que est
geometria. quia
vero de puncto sec
de substantie unita

Ad Sunt tamen

male por
mo de anima.
modos certitud
niet modos certitud

Queritur

habere. ita quod illa
et. Possunt tamen
quia est unitas ge
tamen. Tercia est quod
tamen quod probantur

Queritur

ad potentiam ita enim
falsum obiecto.

Primi Posterior

gnoscuntur per sensum non potest esse scientia. Et in sexta q omni syllogis
mor non possunt esse eadem principia.

De certitudine scientiarum.

Querit Circa primam partem capiti q modis una scientia potest esse cer
tior alia. Solo phi q tribus modis. Primo modo illa
scientia est certior que demonstrat quia ppter quid q illa que demonstrat
quia tm. Et sic scientia subalternans semp est certior q scientia subalter
nata. Secundo modo illa scientia est certior que no est de subiecto q illa
que est de subiecto et sic arithmetica est certior q musica et geometria certi
or q perspectiva.

Ar Omnis scientia habet subiectum. ergo male dicitur hic q illa scientia e
certior que non est de subiecto. Solutio. Aresto. non loquitur hic
de subiecto attributionis sed per subiectum intelligit materiam sensibilem.
Vnde ille scientie in proposito dicitur non esse de subiecto que abstrahunt a
materia sensibili sicut sunt scie pure mathematice vt arithmetica et geome
tria. Et ille dicitur esse de subiecto que no abstrahunt a materia sensibili s
cunt sunt scie medie que sunt partim mathematice et prim plice vt musica
et perspectiva ille em considerant subiectum mathematicum ad materiam sensibilem
contractum. Et ergo scientie pure mathematice dicuntur esse certiores q
iste. Tercio modo illa scientia est certior que est ex minoribus et paucio
ribus q illa que est ex appositione seu additione. et sic arithmetica certior est
q geometria quia arithmetica est de vnitatem ta q de principio. Geometria
vero de puncto sed vnitatem est simplicior puncto quia punctum superad
dit substantie vnitatis positionem in continuo.

Ar Sunt tm duo modi quibus una scientia dicitur certior alia. ergo
male ponuntur hic tres. Antecedens probatur p phm in prohe
mio de anima. Solutio. q phus in proemio de anima non ponit prope
modos certitudinis sed modos dignitatis et illi sunt duo tm. Sed hic po
nit modos certitudinis et illi sunt tres vt patuit.

De vnitatem et diuersitate scientiarum

Querit Circa secundam partem capiti a quo scia habet suam vnitatem
tem. Solo phi q scia capit suam vnitatem principaliter a
subiecto. ita q illa scia ppter dicitur vna que est vni generis scibilis siue sub
iecti. Possunt tm ex textu elici quatuor conditiones requirere ad vnitatem scie
ntie. Prima est vnitatem generis scibilis. i. subiecti. Secunda est idemitas primor principio
rum. Tercia est q habeat partes p se. Et quarta est q habeat etiam p se pas
siones q pbant subiecto vel pbi p se inesse.

Querit Quomodo pbatur hoc q scia capit suam vnitatem principaliter a sub
iecto. Solo p extra textum sic pbatur. Sicut se habet obiectum
ad potentiam ita etiam se habet subiectum ad scientiam sed potentia sumit vnitatem
suam a suo obiecto. Et etiam scia debet capere suam vnitatem a suo subiecto.

Reparations

Queritur Quare scientia potius et principalius capit unitatem in
subiecto quam a passione vel dignitate. Solo ratio est ista
quod diverse scientie non communicant in suis propriis subiectis sed bene coeunt
in passionibus et in dignitatibus sicut patet de scientia subalternante et sub
alternata.

Ad Diverse scientie possunt habere idem subiectū. ergo scientia nō de-
bet capere unitatē suā a subiecto. Ans. pbarur. quia de eadem
re potest considerari in physica mathematica ⁊ metaphysica. Solutio li-
cet diverse scientie possunt considerare de eadem re materialiter nō tamen
formaliter quia in diversis scientiis semper est alia ⁊ alia formalis rō consi-
derandi sub qua oīa considerant in illa vel illa scientia.

Ad illo scientia non capit vnitatem quo destructo potest scientia adhuc manere. sed destructo subiecto potest scientia adhuc manere. ergo. minor. probatur de scientia rose in hyeme. Solutio licet hoc subiectum quod est rosa non habeat in hyeme esse existentie actuale in rerū natura habet tamen adhuc esse existentie radicale quod conuenit sibi per comparisonem et relationem ad sua principia sicut etiam superius dictū fuit.

Quæritur A quo scientie capiunt suam diuersitatem. **Solutio** phi q a principijs. Et ratio illius extra textū est. Quia ab illo capir scientia diuersitatem a quo in eadem fluunt diuersæ passiones considerate in diuersis scientijs. sed diuersæ passionēs fluunt a diuersitate principior. g 26. Minor patet quia ex hoc q vnus idem subiectum materialiter comparatur ad diuersa principia sū hoc ex eo fluunt diuersæ passionēs de quibus consideratur in diuersis scientijs.

Queritur Quot modis scientie dicuntur esse diuerse. **Solutio**
duobus modis. Uno modo ille scientie dicuntur esse di
uerse quaz principia neqz sunt penitus ex eisdem neqz penitus ex diuersis
Et hoc modo scientia subalternans et subalternata sunt diuerse. Et ta
les scientie non sunt simpliciter diuerse. Alio modo ille scientie dicuntur esse
diuerse quoz principia penitus ex alteris sunt ad vnū aliquid non respiciē
tibus. Et tales scie que sic sunt diuerse sunt simpliciter diuerse scilicet phys
ica et mathematica. Et hoc pbat pñs a signis qd oportet ea qd demonstrā
tur seu pclusiones esse in eodē genere cū principijs in demonstrabilibz vñ pa
ter ex prius dictis qd nō ptingit demonstratoz descendere de genere in ge
nus. Ergo sequitur ex opposito qd si principia in demonstrabilia sunt diuersa
et in diuersis generibz qd demonstrata seu pclusiones ex eis demonstrare erūt
in diuersis generibz. et pñs ille scientie erunt simpliciter diuerse quozum
principia sunt diuersa.

Ad eodem res capit diuersitatē a quo habet suā vnitatem sed di-
crum est prius q̄ scientia capit suam vnitatem a subiecto. ergo
etia debet capere suā diuersitatē a subiecto. 2 per consequens male
dicum est q̄ scientie capiunt suam diuersitatē a principijs.

Solutio q̄ ab
diuersificat̄. **I**
materiāl̄ 2 sic a
mō formalit̄ 2
tas 2 a diuersifica
malis subiecti ca
cip̄s s; p̄ma ra

Eadēꝛ

Queri

¶ Querit ad
uendū dubium. d
monstratōis pol
possunt adduci plu
bium remouendū
fieri per plura m

Querit

plura media eiusd
 bandū istam celust
 hoc mediū qđ est a
 immediata veritas
 fia ois hō est corp
 tia. ois hō est aial
 dia diuersorū ordin
 lerans transmutat
 mouens se transmut
 transmutatur. v
 descens transmut
 tatur. ubi em illa d
 uopposita z tñ su

TEAG

Quæritur et
q. 6. Et hoc ost
nditur. Ex præp
necessariis aut ex
requiritur. ergo co
ditionis ponit calen
nari. ut frequenter
quæritur vera. ergo eo
p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825.

Primi posteriorū

Solutio q̄ ab eodem formaltr p̄siderato h̄z etiā scia suam vnitatez & diuersitatē. Pro quo notandū est q̄ subiectū p̄r dupl̄r p̄siderari. vno modo formaltr & sic a subiecto nec causat vnitas scie nec diuersitas p̄prie. Alio modo formaltr & sic ab vnitate subiecti formaltr p̄siderati causatur vnitas & a diuersitate eius causat diuersitas scie. S; tñ q̄ illa diuersitas formalis subiecti causat a p̄ncipijs. ideo p̄ma ratio diuersitatis attribuit p̄ncipijs s; p̄ma ratio vnitatis attribuit subiecto.

Eadē conclusio potest demonstrari p̄ plura media.

Querit Circa tertiam partem capituli. vtrum eadem conclusio possit demonstrari p̄ diuersa media. Solutio p̄bi q̄ sic. **Querit** ad qd̄ positum ostendit hoc p̄bus hic. **Solutio** ad remouendū dubium. dictū est iam quō scia est vna & q̄ scia est effectus demonstratōis possit aliquis dubitare an ad sciam vnus conclusio non possint adduci plures demonstratōes vel plura media. Ad hoc ergo dubium remouendū ē h̄c p̄bus q̄ sic q̄ eadem conclusio potest bene demonstrari per plura media.

Querit Quot modis p̄tingit hoc q̄ eadē conclusio demonstrat p̄ plura media. **Solutio** duob; modis. vno sumēdo plura media eiusdē ordinis & nō p̄tinua extremis. Exempli gratia ad p̄bandū istam conclusiōē ois hō est suba p̄r sumi hoc mediū qd̄ est corpus vel hoc mediū qd̄ est aial q̄ sunt media eiusdē ordinis nō p̄tinua hoc est nō immediata vtriusq̄ extremorū. vñ potest sic argui. Omne corpus est substantia ois hō est corpus. ergo ois hō est substantia. Vel sic omne aial est substantia. ois hō est aial. ergo ois hō est substantia. Alio modo sumēdo plura media diuersorū ordinū. Exemplū vt ad p̄bandū istam conclusiōē. omne letans transmutat p̄r sumi hoc mediū quod est mouens se. vt sic. Omne mouens se transmutatur. sed omne letans est mouens se ergo omne letans transmutatur. vel potest sumi hoc mediū quiescens. sic dicendo. omne q̄scens transmutat. sed omne letans est q̄scens. ergo omne letans transmutatur. ibi est illa duo media s; mouens se & q̄scens sunt diuersorū ordinū et opposita & tñ sumunt ad p̄bandū eandē conclusiōē.

¶ Casualiū & fortuitoꝝ nō est scia.

Querit Circa quartā partem capituli. Vtrū eorū que fiunt a casu et fortuna p̄r esse scia p̄ demonstratōem. **Solutio** p̄bi q̄ nō. Et hoc ostendit dupl̄r. Primo quo ad p̄missas. scō quo ad conclusiōē. Ex p̄re p̄missarū ponit talem rōnem. Omnis demonstratio p̄cedit ex necessarijs aut ex his q̄ sūt frequēter. s; casualia & fortuita sūt extra sp̄ et frequēter. ergo eorū nō potest esse scia per demonstratōem. Ex p̄re conclusiōis ponit talem ratiōem. Omnis conclusio demonstratōis est necessaria vel vt frequēter vera s; casualia & fortuita nō sunt necessaria nec vt frequēter vera. ergo eorū nō p̄r esse scia tanq̄ conclusiōis. Maior p̄bat q̄ ex p̄pōnib; necessarijs sequitur conclusio necessaria & ex p̄pōnib; veris vt frequēter sequitur conclusio vt frequēter vera. & nunq̄ ex p̄pōnib; necessarijs aut

Reparationes

ut frequenter verus p̄ secl̄ p̄clusio p̄a ut in paucioribz. q̄ sic secl̄et q̄ alioq̄
p̄misit essent vere z p̄clusio falsa quod est impossibile. parz ergo q̄ necesse
est q̄ om̄is p̄clusio demonstratōis sit vel necessaria vel ut frequenter verus
ra. S̄m̄oz parz. quia casualia z fortuita sunt extra semper z frequenter z
ut in paucioribus.

Ar P̄hus sc̄do p̄hysicor̄ determinat de casu z fortuna. ergo eorum
que fiunt a casu z fortuna potest esse scientia. Solutio casualia
et fortuita possunt considerari dupliciter. vno modo in speciali. Et sic de
eis nō potest esse scientia. Alio modo in cōmuni z sic de eis potest esse. ali
quo modo scientia qua secl̄ docetur q̄ ipsa in generali sic dicta sunt casualia
lia z fortuita.

¶ Sensibilem nō est scientia.

Queritur Circa quintam p̄tem capituli. Utrum eorū que
cognoscunt per sensum potest esse scientia. So
lutio p̄hi q̄ nō. Et ratio est. quia scientia est vniuersaliū que sunt vbicq̄ et
semper. sed ea que cognoscuntur per sensum sunt singularia que sunt hic z
nunc. ergo eorum nō potest esse scientia.

Queritur Quis fuit error quorundā antiquor̄ circa hoc
Solutio q̄ volebant dicere q̄ eorum que co
gnoscuntur p̄ sensum esset scia. quia dicebant q̄ scire z sentire essent idem
Sed p̄hus dicit q̄ hoc est falsum. Et ostendit hoc per duo exempla. Pri
mum est. quia si cognosceremus per sensum q̄ iste triangulus habet tres
angulos equales duobus rectis adhuc tamen nō sciremus vniuersaliter
q̄ om̄is triangulus habeat tres angulos equales duobus rectis. Et ra
tio est. quia sensus est solum singularium huius vel illius. Sed scientia cō
sistit in cognoscendo vniuersale. Sc̄dm̄ exemplum est. Si aliquis esset sup̄
pra lunam z videret interpositiōem terre inter solem z lunam talis ad sen
sum cognosceret lunam eclipsari p̄pter talem interpositiōem tamen ad
huc nō haberet scientiā de eclipsi lune. quia adhuc nō sciret vniuersaliter
causam eclipsis. imo posset dubitare an sit etiam aliqua alia causa eclipsis
lune possibilis.

Queritur Que cognitio nō est honorabilior. verum scienti
fica vel sensitiva. Solutio p̄hi q̄ cognitio scien
tifica est honorabilior quacūq̄ alia cognitio. Et rō illius est q̄ illa cog
nitio est honorabilior q̄ est p̄ causam nobiliores. sed cognitio scientifica est hu
iusmodi. ergo S̄m̄oz p̄bat. q̄ est p̄ causam p̄ se z vniuersale. sed cognitio
sensitiva nō est p̄ causam vlem. q̄ impossibile est vlem app̄hendere p̄ sensum.

Querit Utz cognitio sensitiva sit tūc penit̄ tūc ad scientiā
Solutio p̄hi q̄ nō. q̄ scia nō sit cognitio sensitiva
tū cognitio sensitiva multū p̄fert ad sciam. Et rō est. q̄ q̄dā sunt de quibz
q̄rimus z dubitamus de quibz nō q̄reremus si videremus. nō tamē qua
si per visum habeamus sciam sed quia ex rebus visis z singularibus in
ducimus vniuersale de quo est scientia. Exemplum huius est. Aliq̄s ques
rit z dubitat p̄pter quid lumen p̄transit vitrum quod tamen nō querit

Primi posteriorum

ret si videret vtrum pforarum z lumen sic ptransire. verum tamen est dñs
est phis q ex illo visu nō cognosceret vniuersaliter propter quid hoc esset
sed quia ex singularibus frequenter visis induceret vlr sic esse in omibz

Ex nō oim syllogismoꝝ sunt eadem pncipia.

Queritur Circa sextam ptem capituli. Vtrum oim syllo-
gismoꝝ possint esse eadem pncipia. Solo phi q nō. Et hoc pbat dupliciter. primo logice z per ratōnes cōmu-
nes. scdo analytice z per ratōnes pprias.

Querit Quō pbat logice Solutio ponit pmo talem rōem
qz qdam sunt syllogismi veri z qdam falsi. sed syllogis-
moꝝ veroy z falsoꝝ nō sunt eadem pncipia. ergo nō oim syllogismoꝝ
sunt eadem pncipia. Vnoꝝ parz qz pncipia syllogismoꝝ veroy sunt ver-
ra z pncipia syllogismoꝝ falsoꝝ sunt falsa.

Ar Principia syllogismoꝝ veroy pnt esse falsa. qz videt q syllo-
moꝝ veroy z falsoꝝ possint esse eadem pncipia. Ans pbat. qz ptingit
ex falsis syllogizare ver. Solo phi ad hoc argumentū q quis ex falsis
possit syllogizari ver. hoc tñ nō ptingit nisi semel z in pmo syllogismo tñ
Sed si pmissa talis pmi syllogismi pcludētis ver. ex falsis debeant pbari
paltos p syllogismos tñ illi p syllogismi nō pnt pcedere ex veris. sed nes-
cesse esset q pcederēt ex falsis. qz ex veris nunq pcludit falsum. qz bene
econtra. Et ergo qz alie sunt ppositōes vere z alie false. sequitur manifeste q
alia etiā sunt pncipia veroy syllogismoꝝ z alia falsoꝝ.

Or Vtr oim syllogismoꝝ falsoꝝ sint eadē pncipia. Solo phi q
nō. Et hoc sic pbat qz p rarioꝝ nō pnt eē eadē pncipia. sz qdā
pclusiones syllogismoꝝ falsoꝝ sunt drie z icōpossibiles. qz nō oim syllo-
moꝝ falsoꝝ sunt eadē pncipia. Vnoꝝ pz exemplariter de istis pclusionibus
iusticia est iniusticia. iusticia est rīnoꝝ. homo est equus. homo est bos. equa-
le est maius. equale est minus.

Ar Vtr oim syllogismoꝝ veroy sint eadē pncipia. Solo phi q
nō. Et hoc pbat quattuor rōibz. Prima est diuersoy generoy
nō pnt eē eadē pncipia. sz qdā syllogismi veri sunt diuersoy geney. qz eoy
nō sunt eadē pncipia. Vnoꝝ pbat exemplariter. qz magnitudo z numerus
dñt gñe. z qz pnt diuersa pncipia. pncipia etiā magnitudinū sunt punera.
et pncipia nūeroꝝ sunt vnitates. Vnoꝝ pz de syllogismis veris q sunt
in geometria z q sunt in arithmetica. vñ ad pcludendū aliqd de nūero nō
pnt pūta accipi. p pncipio. qz pūta nō pnt eē mediū vel extrema in ordi-
ne ad nūmoy. nec ad pcludendū aliquid de magnitudinibus possunt
accipi vnitates ppter eandem causam.

¶ Scda rō est. Si oim sylloꝝ veroy essent eadē pncipia hoc maxime eē
verū de pncipiis pmutibz sicut est istud de quolibet affirmatio vel nega-
tio. sz hoc nō. qz nō oim sylloꝝ veroy sunt eadē pncipia. minoy pbat. qz so-
lū metaphysica vñ illo pncipio in sua pmutate. Et alie scie non vñt
eo nisi sit appropriatum suo subiecto sed pncipia sic appropriata diuersis

Reparationes

subiectis non sunt eadem. ergo.

Tertia pñcia nō sunt multo pauciora pñsionibz sed pñsiones nō nō sunt eedē in diuersis scientiis. imo sunt quasi infinite. ergo pñcia nō sunt eadem oim syllogismoz.

Ad Quilibet syllogismus hz duo pñcia. hoc est duas pñssas z soluz vnā pñsionē. q̄ videt q̄ pñcia sunt multo plura pñsionibz. Solutio pñcia pñt ppari duplr. vno ad pñsiones suas vltimas. z hoc mō pñcia sunt plura pñsionibz. qz sic sūt duo pñcia z solū vnā pñsio. Alio pñt ppari ad pñsiones quascūqz nō tñ vltimas. hētiā remotas. Et sic sunt plures pñsiones q̄ pñcia. nō tñ sunt multo plures. Exempli grā si ostendat q̄ iste hō sit sub a p media q̄ sunt corp⁹ pus aial rōnale z hō tñc sex erūt pñsiones z solū quattuor pñcia. que erunt pñones immediate ad illas pñsiones.

Ad Super⁹ dictū est q̄ nō pcedit in infinitū in pñcatōibz. q̄ male dicitur hic q̄ pñsiones sunt infinite. Solū q̄ pñs supius loquitur est de pñcatōibz p se hē loquitur vlt de qualibet pñcatōe siue p se siue p accūs. Et ad hoc innuendū dicit pñs q̄ pñsiones sunt infinite termini ac finitū. qz ex finitis terminis pñt fm potētā fieri infinite pñsiones z hoc fm diuersas pñcatōes. Quarta rō. q̄runda syllogismoz pñcia sunt pñgentia z quorundā necessaria sūt pñcia pñgentia z necessaria non sunt eadem. q̄ nō oim syllog⁹ sūt eadē pñcia. maior p̄ ex pmo p̄o.

Querit Quō pbat pñs Analytice z p rōnes pñas demōstratiue scie q̄ nō sunt eadē pñcia oim syllogismoz.

Solutio ponit tres ratōnes. Prima in effectu est ista. Si oim essent eadē pñcia tunc seq̄ret q̄ oia essent eadem sed hoc est falsum ergo. Seq̄la pbat qz quecūqz eisdē sunt eadē certam inter se sunt eadem. Et ergo si aliquis sic arguat pñas sciaz sunt pñcia pñcia. z diuersaz sciaz sunt diuersa pñcia. sed ista z illa sunt pñcia. ergo oim sunt eadem pñcia est argumentū sophisticum fm fallaciā psequentis. Secūda ratio. Si oim syllogismoz essent eadem pñcia tunc seq̄ret q̄ quodlibet posset demonstrari ex quolibet principio sed hoc est impossibile z stultum dicere ergo illud ex quo sequitur. Sequela est manifesta. Et q̄ sit stultum z im⁹ possibile patz qz hoc neqz sic in scientiis manifestis que pcedunt ex pñsionibz immediatis neqz in resolutoriis hoc est in illis que pcedunt ex mediatis q̄ in immediatas resolunt. Tertia ratio est. diuersoz generū sunt diuersa genere pñcia. sūt quedā scientie sunt diuerse genere. ergo. m⁹ noz patz ex prius dictis qz sunt de diuersis subiectis sed diuersa subiecta dicuntur diuersa genera scibilia.

¶ Secundum capitulum.

Scibile autē z scia differunt ab opinabili z opinione.

In scdo capitulo pñs determinat de pparōne scie ad alios habitus intellectuales. Et diuiditur in duas p̄es. In p̄ma determinat de pparōne scie ad opinionē. In scda de pparōne scie ad alios habitus.

Querit

subiectoz de q̄ et necessariorū genera z q̄ pñe

Querit

si sic rñc seq̄ret bere sed hoc est

Querit

cur nec scientia.

Ad Q̄runt p̄

pñe pñciū op

scie. p̄ qz inelle

tus pñsionibz.

tellectus sit pñe

z demonstrab

trus est acceptio.

Querit

quo pñentia.

est circa verum.

quod nō pñgu

q̄ rō possunt eff

alter se habere.

pñs q̄ pñs

men accipit ear

babilem z poss

Querit

is z opinantis.

quando accipit

n. Sed quando

tam z habere opi

Querit

esse scientia z

Secunda est ver

Querit

Primi posteriorū

Queritur Quō differt scia ab opinione. **Solutio** phs assignat duas differēcias. Prima sumit ex pre subiectoꝝ de quibus sunt scia et opinio. Et est ista. Scia est vniuersalium et necessarioꝝ que nō ptingit aliter se habere. Sed opinio est circa contingētia et q̄ p̄t aliter se habere. ḡ dñr ab invicem scia et opinio

Querit Quō pbat phs q̄ scia nō est circa ptingētia et quē possunt aliter se habere. **Solutio** hoc sic pbat. quia si sic tūc seq̄retur q̄ impossibilia aliter se habere essent possibilia aliter se habere sed hoc est incōueniens et oppositio in adiecto. ḡ illud ex q̄ seq̄tur.

Queritur Utrum intellectus sit circa contingētia et que possunt aliter se habere. **Solutio** phi q̄ non sit nec scientia.

Et Utrū intellectus sit idē cum scia. **Solutio** q̄ nō. Sed differunt p̄m phm dupl̄r. p̄mo q̄ intellectus est p̄ncipiū scie. s̄ nō est p̄ncipiū opinionis. Et q̄ hoc v̄z sit q̄ sc̄ intellectus sit p̄ncipiū scie. p̄z q̄ intellectus est habitus p̄ncipioꝝ demonstratōis. scia vero habitus conclusōis. Sicut ergo p̄ncipia sunt cā conclusōis ita op̄ etiam q̄ intellectus sit p̄ncipiū et causa scie. Sc̄do differunt q̄ scia est p̄pōis mediata et demonstrabilis que sc̄ per medium potest demonstrari. Sed intellectus est acceptio p̄pōis immediate et indemonstrabilis.

Queritur An isti tres habitus de quibus est tam mentio facta sc̄ intellectus scia et opinio nō habeāt in alio quo puenientiā. **Solutio** phi q̄ sic. q̄ in hoc pueniunt q̄ quilibet eorū est circa verum. Sed tamē differēt. q̄ intellectus et scia sunt circa verum quod nō ptingit aliter se habere. et ergo illi duo habitus sic sunt circa v̄z q̄ nō possunt esse circa falsum. Sed opinio est circa verum quod ptingit aliter se habere. et ergo opinio potest etiam esse circa falsum. Et ergo dicit phs q̄ quīs opinio aliquando accipiat p̄positiōem immediatam nō tamē accipit eam vt necessariam et per modum immediatōis. sed vt probabilē et possibilem aliter se habere.

Queritur Que est sc̄da differētia qua differt scia ab opinione. **Solutio** sc̄da differētia sumit ex pte sciētijs et opinantis. Et est ista. q̄ nullus dicit se opinari vel habere opinionē quando accipit aliquid quod impossibile est aliter se habere s̄ dicit se scire. Sed quando accipit aliquid vt possibile aliter se habere. tūc d̄r se opinari et habere opinionē ḡ seq̄tur q̄ opinio nō sit scia nec e contra.

Queritur Quorū dubitatōes mouet phs circa tam d̄cta. **Solutio** duas. Prima est. v̄z eiusdem potest esse scientia et opinio hoc est vtrum vnum et idem potest opinari et sciri. Secunda est vtrum opinio et scientia sunt idem.

Queritur Quō procedit phs circa istas dubitatōes. **Solutio** primo arguit pro secunda dubitatōis.

Reparationes

ne q opinio sit scientia. Secundo soluit illam secundam dubitationem, z tercio soluit primam.

Queritur Quod arguit q opinio sit scia. Solutio phus ponit tria argumenta in textu fm egidium de prima. Primum est nihil ptingit scire quod non ptingat opinari z e converso nihil ptingit opinari quod non ptingat scire. ergo scire z opinari sunt idem et p psequens opinio z scia sunt idem. Scdm argumentu est. Sicut scia pcedit p media donec veniat ad immediata. Ita etiam opinio pcedit res soluendo p media donec veniat ad immediata. ergo opinio videt esse scia. Tertium argumentu est. primum videt esse scie diuidi p qz z ppter quid sz hoc puenit opinioni qz ptingit opinari qz ppter quid. ergo videtur q scia entia z opinio sint idem.

Querit Quod soluit phus istam scdm dubitationem. Solutio dicit q opinio z scia no sunt idem. Et ro illius est. qz qn aliqd pcedit p media q no ptingit alit se hie sicut sz definitioes p qs demonstratoes pcedit tuc generat scia. Sz qn pcedit aliqd p media sz ptingit aliter se hie tuc generat opinioz sz qz no sz idem scia z opinio. Et p h facit ia soluunt argumenta phus facta. Ad pmu em sz q sz vnu tide ptingat sciri z opinari no tu p eade media. z hoc magis patebit ex solutione scdm dubitationis. Ad scdm z terciu dz dicit q sicut ptingit scire qz z ppter quid p media z immediata. ita etia ptingit opinari qz z ppter quid. quia si quis opinetur per immediata z sciat resolvere opinabilia mediatia vsqz ad immediata. tunc opinatur quia z ppter quid. Sed si opinetur solum per mediatia z no sciat illa vsqz ad immediata resolvere tunc opinatur quia tantum.

Querit Quod soluit phs primam dubitationem qua qrebat vtz eiusde potest esse scia z opinio. Solutio dr q vnus et eiusdem materialiter potest esse scia z opinio. sed no formalr. Et hoc pbat phus tali rone. Sicut opinio vera z opinio falsa sunt eiusde scia z opinio possunt esse eiusde. Sz opinio vera z falsa no sunt eiusde formalr sz solum materialr. ergo etia scia z opinio no possunt esse eiusde formalr sz solum materialr. Minor pbat. qz tunc sequent inconuenientia. scz q nulla eet opinio falsa z multa similia. Qria prz ista minor exemplariter. qz ista opnabilis formaliter accepti q diameter est ymeter e opinio falsa sz nunq est pte esse opinio vera. qz illud opinabile nuncq e veru. Sz tn de eode opnabili materialr sicut de diametro in ordine ad diuersa pdicata pte ee opinio vera z falsa. Et q sic etia sit de scia z opinione. pbat phs exemplariter. qz si aliqd cognoscat de hoie q necesse est hoiem esse aial tunc hz sciam. Sed si cognoscat q sit aial ita q ptingat ipm no esse aial. tunc hz solu opinionem z no sciam. Et sic vnus z eiusde opinio sz q hō est aial materialr potest esse scia z opinio sub alia z alia ratione.

Queritur Quod est correlatiu qd inferit phs ex hoc. Solutio q vnus z idem homo no pthabere sit z set de eode sciam z opinione. Sz bn duo diuersi hoies vel vnus z idem homo

interline in diue
haberet de eode
q posset se aliter

Querit
no ppar duplr
qui respicit me
oportet disting
prudenciam z
erat ad pphica

Querit
lige potentiam
singiatur ab in
em accipitur du
etius spectat etia
etiam alla quare
aliorum spectat
q p rationem in
quenter in quaz
sapientia. Qu
ri tantum. Pr
cipitum z in ra
per rationem non
quatuor alios
etica hoc est du
etibilibus z sic
betur per caus
et sic est scientia

Querit
in no prospect
Primum est
lem habet sple
hoc ideo est. qu
bere sollicitam
purat vel sci ga
respondet. qu
tun esse solers.
no fuerant inimi
propter vnum r

Querit

Primi posteriori

inaccessiue in diuersis temporibus. Et ratio istius est. quia si vnus et idem homo simul haberet de eodem scientia et opinionem tunc cognosceret simul et semel de eadem re et posset se aliter habere et non posset se aliter habere quod est impossibile.

Queritur Circa secundam prem capituli quod philosophus per par scientiam etiam ad alios habitus intellectuales. Solutio per par dupliciter. primo ad habitus qui sunt de conclusionibus. secundo ad habitum qui respicit medium. Quo ad primum breuiter se absoluendo dicitur quod quod oportet distinguere inter reliqua scilicet inter rationem intellectum scientiam artem prudentiam et sapientiam non spectat ad presentem speculationem sed primum spectat ad physicam primum vero ad moralem philosophiam.

Queritur Quid intelligit philosophus hic per rationem quid per intellectum scientiam et sic de alijs. Solutio quod per rationem intelligit potentiam anime de qua spectat considerare ad physicum quod scilicet distinguatur ab intellectu memoria et alijs potentijs cognitiuis. Intellectus enim accipitur dupliciter. vno modo ut nominat potentiam et sic consideratio eius spectat etiam ad physicam. Alio modo ut nominat habitum sicut etiam alia quattuor. scilicet scientia ars prudentia sapientia. et ergo determinatio aliorum spectat ad moralem philosophiam. Vel potest dici secundum egidium de roma quod per rationem intelligit philosophus habitum conclusionis que subdiuiditur per se quatuor in quattuor alios habitus. scilicet in artem prudentiam scientiam et sapientiam. Pro quo notandum est quod habitus intellectiuis qui est veritatis tantum. Prima sui diuisione diuiditur in intellectum qui est habitus principiorum et in rationem que est habitus conclusionis. quia conclusio habetur per rationem non autem principia. Et ratio. persequenter subdiuiditur in quattuor alios habitus. quia conclusio vel est practica vel speculatiua. si practica hoc est dupliciter. quia vel est de agibilibus. et sic est prudentia. vel de factibilibus et sic est ars. Si speculatiua hoc etiam est dupliciter. quia vel habetur per causas altissimas et sic est sapientia. vel per causas non altissimas et sic est scientia.

Queritur Quid est sollertia. Solutio sollertia est promptitudo vel subtilitas quedam inueniendi medius in non prospecto tempore. Et ponit philosophus in textu de hoc tria exempla. Primum est ut si queratur ab aliquo propter quid luna conuersa ad solem habet splendorem. Et statim in non prospecto tempore respondeat quod hoc ideo est. quia luna non habet lumen suum a se sed a sole. talis dicitur habere sollertiam. Secundum exemplum est. ut si queratur quare diues dissipat vel litigat cum paupere. Si tunc statim sine magna deliberatione respondeat. quia diues concessit aliquid pauperi quod repetit. talis dicitur esse sollers. Tertium exemplum est. Si queratur quare isti qui prius fuerant inimici facti sunt amici tunc si respondeat quis quod hoc est propter vnum tertium cuius facti sunt inimici illa vocatur sollertia.

Queritur Vtrum sollertia etiam prineat ad scientiam et demonstrationem. Solutio quod sic. Et ratio illius.

Reparationes

est. quia sollertia est habitus cognoscendi medium. sed talis cognitio medi
ij est propter quid et demonstratiua. ergo sollertia pertinet ad demonstratiues

Queritur Quod probat philosophus quod talis cognitio mediij est pro
pter quid et demonstratiua. Solatio probat
dupliciter. Primo ratione sic. Omnis cognoscens causas mediatas statim
cognoscit ultimas et immediatas in quibus stat resolutio immediatarum.
sed habens solleritiam cognoscit causas mediatas. ergo statim cognoscit
ultimas et immediatas. sed cognoscens causas ultimas et immediatas co
gnoscit propter quid. ergo talis cognitio mediij que est per solleritiam est co
gnitio propter quid. Secundo ostendit philosophus hoc idem per exemplum
superius positum ordinando ipsum ad formam syllogismi sic arguendo.
Quicquid habet lumen a sole splendet. Quersum ad solem sed luna habet
lumen a sole. ergo luna splendet conuersa ad solem. in tali enim syllogismo co
clusio scitur propter quid per medium per solleritiam cognitum. ergo sequi
tur quod cognitio talis mediij est propter quid et demonstratiua.

Queritur Quare sollertia non numerantur primum inter
ter habitus intellectuales sicut scientia et intel
lectus. Solutio sollertia accipitur dupliciter. vno modo ut est quedam
naturalis vis et industria deueniendi. prompte et facilius de causa in causa
rum et contra. et sic non potest numerari inter habitus. quia inest solum a
natura. Alio modo ut est quedam promptitudo vel subtilitas acquisi
ta ad cito inueniendum medium. et sic est habitus sed non est habitus dis
tinctus ab alijs sed apprehenditur sub alijs. quia si medium sic inuentus
sit necessarium tunc sollertia apprehenditur sub scientia. Si vero est cōtin
gens tunc apprehenditur sub opinione. Alia autem que solent etiam hic
queri de numero istorum habituum et de definitionibus eorundem habi
ta sunt prius in preambulis logice circa principium. Et ergo hec de primo
libro posteriorum aristotelis dicta sufficiant.

**Circa initiū secūdi libri poste
riorum Aristotelis.**

Queritur Primo de quo determinatur in hoc libro. So
lutio de potestate syllogismi demonstratiui que
consistit in inuentione mediij.

Quod iste liber diuiditur. Secundo diuiditur prima sua diuisione in duos
tractatus. scilicet quod duplex est principium syllogismi demonstratiui. scilicet medium

S
et rationes prime
philosophus de cognitione
naturae. Quibus
sit medium in
bis innotescit. Qu
merat question
duas question
istam propositionem

Ue
re scilicet
quid. si est. et
Lunus propositio
demonstratiui
specificata et form
stratione accipit

Argu
bis que vere sci
Solutio licet de
questiones non
nes scilicet nō
scilicet formali

Quer
inuentione me
noticiam ab
ideo philosophus a qu
nienter. quod ve
Queritur.
hyl. Questio
tus quod est sup

Quer
inimabilis per de
requirant tria.
et. Secundum
per quod possi
Nulla
iusmodi
maliter pidera
catur cum scilicet
scilicet. Et per
Nulla questio se

Secūdi posteriorum

et pōnes pme et indēmōstrabiles. Unde in primo tractatu determinat phus de pgnitione mediij. In secundo de pgnitione primarij propositio numi. Primus tractatus diuidit in duo capla. In primo inuestigat qd sit medium in demonstratōibz. In secūdo inquit qūo hoc mediū nobis innotat. Quinū caplm subdiuidit in tres ptes. In prima phs enumerat questiones vere scibiles et eas distinguit. In scda reducit eas ad duas questiones. Et in tertia reducit eas ad vnā. pmo ergo ponit phs istam ppositionem

Questiones sunt equales numero bls quacunq; vere scimus. Querimus autem quatuor. quia. ppter quid. si est. et quid est.

Cuius propositiones sensus est q questiones demōstratiue que de rebz demōstrabilibus queruntur et non alie. sunt equales numero numerositate specifica et formali his que vere scimus hoc est vere scilibz que p demōstrationē accipimus. vel p ea q sunt in demōstratione.

Arguitur de vno scibili vel quesito possunt formari quatuor questiones. ergo questiones non sunt equales nūcro. his que vere scimus. **Ans** probat. qz de hoie potest queri an est qd est et c. Solo licet de vno qsito materialiter accepto possint formari quatuor questiones non tamen de eodem quesito accepto formaliter iam questiones scibiles nūrant et distinguunt ad nūrum et distinctiōem qsitozū vel scibilium formaliter acceptozum et illis dicuntur esse equales

Queritur Quare phs incipit istum librum a questionibz. **So** ratio illius est quia phs intendit hic determinare de inuentione mediij s; medium ordinat ad hoc vt per ipm deueniamus in noticiam alicuius scibilis. qz ergo scibde anteq; sit cognitum est quesito ideo phs a questionibz vere scibilibus incipit istum librum. Et hoc queritur. qz vt dicitur pmo metaphysice. Ex ammirari incipit est phari. **Queritur** quid est questio. **Solutio.** questio in cōi sic definit a petro hyl. Questio est dubitabilis ppo. vel sic fm linconiensē. Questio cōmōras q est sup rem quesitam pām notam et pām ignorā

Queritur Quid est questio scibilis. **So.** questio scibilis fm q in pposito accipit est interrogatio alicuius pōntis determinabilis p demōstrationē vel que p elicit ex demōstratione. Et ad ipaz requirunt tria. Primū est q illud de quo qritur sit dubitabile qz nūm de se est. Secūdum q aliquid presupponat. Et tertium est q habeat mediū per quod possit demonstrari

Ans Nulla questio est scibilis s. **Ans** pbatur. qz ois questio vt huiusmodi est dubitabilis. **Solutio.** q licet questio vt hmoi forz maliter pderata non sit scibilis sed dubitabilis. tamē qz realiter idēfiscatur cum scibili vel scito cuius est questio. ergo in pposito vocatur qstio scibilis. Et si p dicit q qstio nō dicitur hic scibilis in nro s; in grō sub hoc sensu questio scibilis. id ē questio que qrit de aliquo vere scibili.

Reparationes

Quot sunt questiones scibiles
Solutio q̄ quatuor. scz

Sic.
Quid est.
Quia est.
propter qd est.

Et vocatur questiones scibiles qz p ipas querimus de vere scibilibus
Vere aut scibilia sunt quatuor: scz esse rei. qd ditas rei. inherencia passio-
nis in subiecto. z causa talis inherencie. vnde questio si est q̄rit de esse rei
absolute. Quid est querit de quid dicitur seu definitione rei. quia est de in-
herencia passionis in subiecto. z propter quid de causa talis inherencie. Ex-
emplū de si est. vt an centaurus est vel non. an deus est vel non. Exēplū
de qd est. vt quid est deus. aut quid est homo. Exēplū de qz est. vt vtrū
sol eclipsat vel non. Exēplū de propter quid. vt propter quid sol eclipsatur
propter quid terra mouetur

Queritur Quo dicit iste quatuor questiones ab invicem.
Solo sic differūt. qz due dicuntur ppositae siue
ponentes in nūm̄. Et alie due dicuntur simplices z nō ponentes in nūm̄

Que questio dicitur pposita seu ponens in numerū. Et q̄ sim-
plex siue non ponens in numerum. Solo Aliter illa questio
dicitur ponens in numerū que querit de subiecto in ordine ad predicatum
positum in propositione de est tertio adiacente. Et ratio illius est. qz cas-
le predicatum est dñi a substantialis vel accidentalis respectu subiecti p-
quam esse subiecti nūcrat vel in numerū ponitur. Et ergo questio qz est
que querit de inherencia predicati in subiecto z questio propter qd q̄rit
de causa talis inherencie dicuntur ponere in numerū. Et ille questiones
vocantur etiam cōposite. Quia questio composita est cuius vltimū que-
situm z intentum est scire compositum. Sed illa questio dicitur non pos-
nens in numerū que querit de subiecto in ordine ad predicatum qd est
hoc verbū est simpliciter acceptū et scdm adiacēs. Et ratio illius est qd
esse in cōmuni acceptū fm q̄ fecat p hoc verbum est secundum adiacens
non distinguit a subiecto nec facit numerū cū eo. Et ergo questio si est q̄
querit de esse rei absolute z questio quid est que querit de qd ditate rei nō
ponūt in numerū. Et ille questiones etiam vocantur simplices. Nam
questio simplex dicitur cuius vltimū quesitum et intentum est scire sim-
pliciter. Solet tamen cōmuniter sic dici. q̄ illa questio dicitur ponere in
numerū que querit de predicato quod est realiter distinctum a subiecto.
Et illa dicitur non ponere in numerum que querit de predicato quod est
realiter idem cum subiecto

Queritur Que est sufficientia istarū quatuor questionum.
Solutio sufficientia sumitur ex iam dictis.
Quia omnis questio scibilis vel ponit in numerum vel non ponit in nu-
merum. Si non ponit in numerum hoc est dupliciter quia vel querit esse
rei simpliciter. z sic est questio si est. vel querit qd dicitatem rei. et sic est que-
stio quid est. Si ponit in numerū hoc est etiam dupliciter quia vel querit

de inherencia p
causa talis inh
Ni Sum
quest
dubirables d
nre questione
questiones tal
nre questione
Ni Et a
plures
monstratione
Contra q
questio qd est
nuntur in omni
quia est et que
pncipium huius
Ni Omni
si est z
non sunt questio
est q̄stio tunc h
h gentini casus
si est questio qz
stio. Et ergo p
quia est h verac
tutmodi. Et er
et alio arabo
arabica habet
Quer
non faciunt n
nisi vtrū vel si
Et questio p
questionē qz q
stiones reduc
Quer
qua questio si
et querit si est n
ter. quia quand
querit esse sim
dicitur. tunc que
solute an luna h
hoc non est esse

Secūdi posteriorū

de inherencia passionis in subiecto et sic est questio quia est vel querit de causa talis inherencie. et sic est questio propter quid.

Ad Sunt infinite questiones. ergo non sunt quatuor. **Ans.** probat. quia questio est dubitabilis propositio. sed infinite possunt esse propositiones dubitabiles de homine de asino de leone et ceteris. **Solutio.** licet sint infinite questiones loquendo de questionibus in eo non sunt tamen nisi quatuor questiones scilicet de quibus hic loquimur Vel dicendum quod licet possint esse infinite questiones secundum numerum non tamen secundum speciem et formam

Ad Est aliqua questio quod nois et illa non est hic posita. ergo erunt plures quam quatuor. **Solo** quid nois presupponitur in omni demonstratione et disputatione et ergo de eo non format aliqua questio scilicet **Contra.** ex illo sequeretur quod non esset aliqua questio quod est. nec aliqua questio quod est. Sequela probatur. quod quia est et quid est etiam presupponuntur in omni demonstratione quia sunt pre cognitiones. **Solutio** quod quia est et quid est accipiuntur dupliciter. ut dictum est superius circa principium huius ibi queratur

Ad Omnis questio debet fieri cum aliqua nota interrogationis. sed si est et quia est non includunt aliquam notam interrogationis. ergo non sunt questiones. **Solo** quando dicitur quod si est est questio vel quia est est questio tunc hoc complexum si est vel hoc pplexum quod est non est nisi casus scilicet genitivi casus. et est oratio truncata. unde sensus est. si est questio. id est ipius si est questio. quod est est questio. id est ipius quia est est questio vel de quod est est questio. Et ergo patet quod questio si est non fit per se nec questio quia est per quia est scilicet utraque fit per aliquod signum interrogativum. **An** verum vel huiusmodi. Et ergo dicit Albertus quod ubi nostra translatio habet si est ibi translatio arabica habet (an est) Et ubi translatio nostra habet quia est ibi arabica habet (hoc an insit huic)

Queritur An iste quatuor questiones possint reduci ad duas. **Solutio** propter hoc quod sic. quia questio si est. et quia est non faciunt nisi unam questionem quia ille due questiones non querunt nisi verum vel si illius quod per illas questiones queritur sit aliquod medium. Et questio propter quid et questio quid est etiam non faciunt nisi unam questionem. quod querunt quod sit illud medium. Et sic omnes quatuor questiones reducuntur ad duas scilicet si est medium et quid est medium

Queritur Quam differenter questio si est et questio quia est querunt si est medium. **Solo** quod tam differenter quia questio si est querit si est medium esse rei simpliciter sed questio quia est querit si est medium esse rei in pre. Et hoc declarat prius exemplariis. quia quando queritur. An luna est aut non. vel an nox est vel non tunc queritur esse simpliciter. Sed quando queritur. An luna eclipsatur vel deficit. tunc queritur esse in parte quia tunc non queritur simpliciter et absolute an luna habeat esse sed an insit sibi illa proprietates que est eclipsis. et hoc non est esse lune simpliciter sed esse accidentale et in pre

Reparationes

Querit An ne omnes iste questiones possint reduci ad vnā
 Solutio pbi q sic se ad questionem medij. qd ois
 questio est questio medij.

Querit qūo probat hoc pbs q ois questio sit questio medij. Solo
 pbat dupliciter. s. rōne et signo. Ratione sic. Omnis questio querit causam
 questiti s. medium z causa sunt vnū z idem. ergo omnis questio est qstio
 medij. Datorē pbat pbs inductiue. pmo de questione quā est. qz quā
 do queritur verū luna eclipsatur tunc querit an sit aliqua cā p quā possit
 pbari lunā eclipsari. scdo de questione ppter quid qz qn scimus q sit aliq
 causa eclipsis lune qrimus pnr ppter quid luna eclipsat. qz illa questio q
 rit quid est hoc qd est causa vel que sit causa ppter quā luna eclipsat. Et
 eadem ratio est etiam in alijs questionibz qz qn querit p qstione si est An
 eclipsis sit. tūc queritur an sit aliqua causa p quā possit pbari eclipsim eē.
 et dato q sit tunc queritur p questionē qd est. quid est cā. Minore etiā p
 bat pbs. qz siue querat esse simpliciter cuiusmodi querit de subiecto qd
 non est esse hoc aut hoc. sed est esse simpliciter siue querat esse nō simplici
 ter sed esse aliquid quale est esse eoz. q predicant p se vel p accedens ip in
 oibz talibz causa que querit est ipm. med ium et ergo prz q in oibus me
 dium et causa sunt vnū et idem

de subiecto est

Queritur Quādo queritur de subiecto esse simpliciter z qn
 esse aliquid. So q tunc queritur de subiecto
 esse simpliciter qn querit de subiecto absolute z fm se sicut quādo querit
 de luna. verū sit vel de terra vel de triangulo verū habeat esse. S. tūc que
 rit de subiecto eē aliqd qn qrit de subiecto esse fm qd. z fm pte. Sicut qn
 querit. verū luna eclipsat aut non vel verū triangulus habeat tres angu
 los equales duobz rectis vel non. oia em illa sunt noia passionuz z dicunt
 esse hoc in hoc qd non est esse simpliciter s. eē in pte seu esse pteclatū.

Querit Er quo dictum est prius q questio quid z questio pro
 ppter quid faciunt vnā questionē qz scz idem qrunē qūo
 probatur hoc q questio quid et propter qd idē querūt. So licet hoc
 satis pateat ex dictis tū pbs interponit z addit hic talem rationē. Quia
 ille questiones idē querūt ad quas dat vna responsio s. ad questionē qd
 et ppter quid datur vna responsio. ergo ille due questiones idē querunt.
 Minorem probat duplici exemplo. Primū exemplum est naturale. vt
 cum queritur quid est eclipsis lune. respōdet q est pbario luminis in luna
 ab interpositione terre inter solē et lunā. Et dū querit ppter qd eclipsat lu
 na respondet idem q prius scz propter interpositionē terre inter solem et
 lunā. Scdm exemplū est musicale. vt cum qrit quid est harmonia vel con
 sonantia. Respōdet q est proportio nūmerozū inter acutuz z graue fm nu
 merū notarū z neumarū. Et si queratur ppter qd acutū z graue cōso
 nant. respōdetur eodem modo scz ppter proportionē nūmerozū inter acutū
 et graue fm nūcerū notarū z neumarū

Querit Quō probat tam pbs a signo q ois qstio sit qstio me
 dij. Solutio sic pbat. qz illud est questioquo habito

S
 illat ois questio
 questio est questio
 nius si est eclipsi
 bum qd est causa
 di. S. si essemus
 qd est. qz tunc ad
 interpositā inter
 Ar Senlus
 sunt vni
 pnotet ptenum
 pteclatū tū ex pte
 nptum cognoscere
 Ar Omis qu
 stio est qu
 latio q ois quest
 nō tanqz pncipij p
 di qz medium est
 Ar Sicut z q
 questio me
 gatur hō est vlar
 demōstrari. Sol
 medium quāt tū n
 est legat q sit dare
 rant. Et ratio illu
 manifesta z nō hab
 ledetur qz ipsum ha
 Querit
 illū est. qz sicut se
 S. ppter qd dē cān
 tpe qd est hoc et
 tū. Preterea qu
 tū sed esse rei lin
 a qua dependet. erg
 quilla res creat a
 patum a pma causa
 tūma indi z certifi
 da pma causa fm v
 na quilibet creatur
 do has bonitates. e
 lūgs exlum est. Et
 tū plurēz ptabile
 denum lūoz pncipij
 tūma in nobis nō

Secundi posteriorū

gestat om̃is questio seu inq̃stio sed habito medio cessat ois questio. q̃ ois questio est questio mediū. Sinoz p̃t exemplariter in sensibilibz. qz nos q̃rimus si est eclipsio lune vel nō p̃pter hoc. qz nō sentimus vel videm⁹ mediū qd̃ est causa eclipsio lune z sic absentia mediū est nobis causa querēdi. Sz si essemus sup lunam tunc nō q̃reremus si est eclipsio lune ṽl p̃pter qd̃ est. qz tunc ad oculum videremus z cognosceremus mediū scz terram interpositā inter solē z lunā q̃ interpositio est cā eclipsio lune.

Ad Sensus est solū singulariū sed illa que q̃runt p̃ istas questiones sunt vniuersalia. ergo nō p̃t mediū de quo est questio a nobis cognosci p̃sensum. Solutio p̃hi ad hoc argumentū. qz sensus sit solum p̃ticulariū tñ ex p̃ticulari sensato p̃ abstractiōem fit in nobis ṽl. qd̃ est p̃ticipium cognoscendi causam ṽl z in om̃ibus.

Ad Om̃is questio est questio p̃clusionis. q̃ male d̃; hic q̃ om̃is questio est questio mediū. Ans. p̃bat. qz p̃clusio est q̃ querit. Solutio q̃ om̃is questio est bñ p̃clusionis tanq̃ finalis z ṽltimari q̃sit. Sed nō tanq̃ p̃ncipiū p̃ qd̃ p̃clusio terminat sed sit om̃is questio est questio mediū qz medium est illud p̃ quod terminatur p̃clusio.

Ad Si est z qz est nō sunt questiones mediū. ergo nō ois questio est questio mediū. Ans. p̃t ex forma querendi illaz questionū. qz q̃ritur si hō est ṽl an sol eclipsat ibi nō querit aliqd̃ mediū p̃ qd̃ illa possint demonstrari. Solutio h̃ ille questiones ex forma sua querendi nō q̃rant medium q̃runt tñ mediū fm̃ quandā p̃comitantiā qz si sol eclipsat ṽl hō est sc̃d̃ q̃ sit dare vel inuenire aliqd̃ mediū ad demonstrandū ea q̃ sic q̃runt. Et ratio illius est qz de immediatis nunq̃ sit questio qz de se sunt manifesta z nō habent aliquod medium. Et ergo si de aliquo est questio sc̃d̃ q̃ ipsum habeat medium.

Querit Itz questio si est sic demonstrabilis ṽl ṽt possit per demonstratiōem terminari. Solutio q̃ sic. Et ratio illi⁹ est. qz sicut se h̃nt p̃t qd̃ z qz est. ita se h̃nt qd̃ est z si est. ṽt p̃t redic̃ Sz p̃t qd̃ d̃t cām ipsius qz ē qd̃ ē etiā d̃t cāz ip̃i⁹ si est z p̃t ñs questio si ē p̃t p̃ qd̃ est hoc est definitiōem indicantē qd̃ d̃tatiō rei terminari z demonstrari. P̃terea quicqd̃ h̃z causam a qua dependet hoc p̃t p̃ eam demonstrari sed esse rei simp̃l̃r qd̃ querit questio si est in rebus creatis h̃z causam a qua dependet. ergo p̃t p̃ illam demonstrari. maior est nota. minor p̃bat. qz nulla res creata h̃z suum esse a se sed h̃z hoc sibi accōmodatum z p̃ticipatū a p̃ma causa. z ergo illa causa ydonee appropriata p̃t esse medium terminandi z certificandi questionē si est de quolibet re creata ṽt sic arguēdo. p̃ma causa fm̃ rationem pure bonitatis semp̃ est. ergo effluxio entitatis cuiuslibet creature est vel sic deus q̃ est actor semp̃terne vigile influēdo suas bonitates. est ergo quolibet res vniuersa est vel ergo tota vniuersa sitas entium est. Et huiusmodi demonstratiōes q̃q̃ quo ad nos videantur pluriq̃z p̃b̃abiles z parum ostendentes congrue tamē reducte in euituentiam suoz p̃ncipioz sunt efficacissime notiores z sunt sapientiales gestantes in nobis nō habitum sc̃ie pp̃ue sed sapientie.

Reparationes.

Ad Questio si est qrit esse existēcie. sz hoc est corruptibile ergo questio si est nō p p demonstratōem terminari. pna tenet. qz demonstratio est ppetuoz z incorruptibili v p p patur. Solutio q est duplex eē existēcie scz apitudinale seu radicale z actuale tam licz esse existēcie actuale z ratum in natura quod puenit suppositis sic corruptibile nō cadēs sub arte vel demonstratōe tamen esse existēcie apitudinale seu radicale quod est idēptium essēcie z puenit spēi est incorruptibile z ppetuum. Et tale esse existēcie querit questio si est z ergo questio si est potest p demonstratōem terminari.

¶ Secundum capitulum.

Quo aut q qd est ostendit z quis modus introductōis. In scdo capitulo phus ostendit quod medium demonstratōis nobis innotescit. Et diuidit in duas ptes In pma ostendit quod ipm q qd est z apt quid se habent ad demonstratōem. In scda vero quod opz ipsum q quid est z ppter quid inuestigare. pma subdiuiditur in duas. qz prima facit hoc de quid est. scdo de ppter quid.

Queritur Quot questiones mouet hic phus circa ipm qd quid est. Solutio q quattuor. pma est. veruz oim quo p est demonstratio sit definitio. scda est puer sua pme. vtrum scz oim quoz est definitio sit demonstratio. tertia est An ne alicui? eiusdē possit esse demonstratio z definitio z cōtra. Quarta q est pncipalius hic inuenta est vtz ipsum q quid est possit p syllogismū vel demonstratōez ostēdi de eo cuius est.

Querit Quō soluit phus pnam questionem. Solutio dicit q nō oim quoz est demonstratio est definitio. Et probat hoc quattuor ratio nibus. Quaz pma est ista. Qme quod pmet ad definitōem p dicatur vniuersaliter z affirmatiue de eo cuius est. sed sunt multe demonstratōes que nō sunt vniuersales z affirmatiue. ergo non omnū quorum est demonstratio ē definitio. Vnoz patz. quia omes demonstratōes scde figure sunt negatiue z omes demonstratōes tertiē figure sunt particulares. Secunda ratio est. Quia aliquid scitur per demonstratōem qd nō scitur p definitōem. ergo nō oim quoz ē demonstratio est definitio. Ans pbat. qz ista pclusio q ois triangulus hz tres angulos equales duobus rectis scit p demonstratōem qten nō p sciri p definitōem. Et q nō possit illa pclusio sciri p definitōem patz duplr. primo quia nihil quod scitur per demonstratōem habet definitōem. qz als possit sciri per definitōem ante demonstratōem. Scdo etiam. quia nihil scitur per definitōem nisi incōplexū. sed illa pclusio est qd pplexum. Tertia rō est. demonstratio est eoz q p se insunt. sz definitio nō est eoz q per se insunt vel p accidens. ergo nō oim quoz est demonstratio ē definitio. Quator est nota ex p p dicitis. z minor pbat. qz sepe postq aliqua res est definita adhuc nihil cognoscimus de illis que insunt ei per se v p accidens. Quarta ratio est. definitio est notificatiua substantie sed illa de quibz

Se
lune demonstratō
stratio est definitio
m accidens ver
phylice. Scdo q
stratio vt dicend

Querit
est definitio est d
quod est demonstratō
q illud (idem pos
vnum est tū vna
quis habens defini
stratio. quod est
pncipia demonst
ones etiam sunt in
finitio est demonst
nium in demonst

Querit
tio z demonstratō
nifestat ipm q qd
nec. ergo vnius z c
planter. qz in mat
cunda ratio est. In
quo. sed in definitio
definitio z demon
homo est animal
de. Terna ratio
sit pars subiecti
vnum nō est par
est notificatur p
tionem. z per p se

Ad Passio
est definitio
plicitat. vno mod
definitōem. Allo
lato z sic cognosc
euidem nō est de

Querit
mum vel demonst
negatiue z vult q
pmpulatiōem est

Secundi posteriorum

sunt demonstrationes non sunt substantie. ergo non omnis cuius est demonstratio est definitio. Maior pars dupliciter primo quia substantia principaliter definitur. accidens vero solum definitur per additamentum. ut dicitur septimo methaphysice. Secundo quia accidens non definit nisi fuerit per modum substantie in abstracto ut dicendo albedo nigredo etc.

Queritur Quod soluit philosophus secundam questionem. Solutio soluit eam negative. Dicens quod non omni quorum est definitio est demonstratio. Et probat hoc duabus rationibus. Prima est illud quod est demonstrabile vere scitur per demonstrationem. ergo impossibile est quod illud idem possit sciri per definitionem. consequenter probat. quod unus in quantum unum est tamen una scientia seu unus modus cognoscendi. Etiam nisi sic. tunc aliquis habens definitionem sciret aliquod demonstrabile non habita demonstratione. quod est inconueniens. Secunda ratio est. quia definitiones sunt principia demonstrationum. sed principia sunt indemonstrabilia. ergo definitiones etiam sunt indemonstrabiles et per consequens non omni quorum est definitio est demonstratio. Minor pars quod nisi sic tunc esset processus in infinitum in demonstrationibus.

Queritur Quod soluit philosophus tertiam questionem. Solutio etiam negative. Dicens quod unus et eiusdem non potest esse definitio et demonstratio. Et hoc probat tribus rationibus. Prima est quia definitio manifestat ipsum quod est cuiuslibet rei. sed demonstratio non manifestat sed presupponit. ergo unus et eiusdem non est definitio et demonstratio. Minor pars exemplariter. quia in mathematicis presupponit quid est unitas et quod est par. Secunda ratio est. In illo quod per demonstrationem scitur predicatur aliquid de aliquo. sed in definitione non predicatur aliquid de aliquo. ergo eiusdem non est definitio et demonstratio. Minor pars exemplariter. quia in hac definitione homo est animal bipes nec predicatur bipes de animali. nec animal de bipes de. Tertia ratio est diuersorum sunt diuerse notificationes. nisi unum sit pars subiectus vel species alterius. sed quid est et quia sunt diuersa et unum non est pars alterius. ergo habebunt diuersas notificationes. sed quod est notificatur per definitionem. ergo non poterit notificari per demonstrationem. et per consequens eiusdem non sunt definitio et demonstratio.

Ad Passio definitur etiam demonstratur. ergo unus et eiusdem est definitio et demonstratio. Solutio quod passio potest accipi dupliciter. uno modo secundum se absolute. et sic ipsa definitur et est cognoscibilis per definitionem. Alio modo consideratur quantum ad esse et inherencia eius in subiecto et sic cognoscitur per demonstrationem. et sic unus et eiusdem respectu eiusdem non est definitio et demonstratio sed bene respectu diuersorum.

Queritur Quod soluit philosophus quartam questionem qua queritur verum ipsum quod quid est possit per syllogismum vel demonstrationem ostendi de eo cuius est. Solutio soluit eam negative et vult quod ipsum quod quid est non potest per syllogismum nec demonstrationem ostendi vel investigari de eo cuius est.

Reparationes

Queritur Quid intelligit hic p ipm q quid est. Solutio
 p quid est intelligit hic definitio vtz cu est q fm
 rationem distinguunt qd est z definitio. qz illud qd explicat p definitionem
 vocat ppe q quid est. sed illud qd explicat vocat definitio. Et ita vnt
 sicut signum z signatum.

Qr Quid est inuestigare ipm q quid est de eo cuius est. Solu
 tio no est aliud qzcludere aliquam conclusionem demonstra
 tiue in qua definitio denotat inesse suo definito.

Queritur Quo pbat phus q ipm q quid est no pr inue
 stigari p syllogismu vel demonstrationem de eo cu
 ius est. Solutio duplr. qz pmo ponit quosda speciales modos seu vi
 as qbus possit videri q ipsum q quid est possit demonstrari vel p syllogi
 smum inuestigari z pbat q tales vie sint inutiles seu q per tales modos
 seu vias ipsum q qd no pt ostendi de eo cuius est. 2o ostendit h idem p rones cōs

De vñs inutilibz inuestigadi q quid est.

Queritur Quor ponit vias inutiles ad inuestigadū ipm
 q quid est. Solutio qz sicut ex textu colligit.
 ¶ Prima est via demonstratiua ex terminis pueribilibz. Et q illa via sit
 inutilis. pbat pmo sic. In omni demonstratiue demonstrat aliqd de aliquo p
 mediū. sed inter definitiōem z definitū no est aliqd mediū. ergo definitio
 seu ipm q quid est no potest demonstrari de ipso definito. 2mo pbat. qz
 definitio p dicat cu hac reduplicatiōe in eo q quid est de definito. qz p illā
 reduplicatiōem distinguit modus definitiōis ab alijs modis substantia
 lium p dicatoz. z ergo definitio est p pta z pueribilis z immediata ipi de
 finito. Secūdo sic. Si ipm q qd est seu definitio demonstraret de eo cuius
 est tunc pmitteret petitiō pncipij sz hoc est incōueniēs. Illud ex quo ses
 qtur. Seq̃la. pbat. qz si definitio deberet concludi de suo definito in eo q
 quid est. tunc oporteret illam reduplicatiōem in eo q quid est poni in vtra
 qz pmissaz sz cum maiore extremitate in maiore z cum medio in minore
 et ita ram maior extremitas qz mediū esset definitio. qz cuiusqz apponit
 illa reduplicatio in eo q quid est hoc est definitio. z sic definitio pcluderet
 p definitiōem. Et p pñs idē pbatet p seipm z pteret id quod est in pnci
 pio definitiōis em no est definitio nisi (vt dicit albertus) definitio dicat tñ
 alioz. noim magis notoz positio. Et istud declarat phus exemplariter
 p duas definitiōes aie quas posuit plato. Prima est. Aia est sibi ipsi cau
 sa viuendi. Secūda est. aia est numerus seipm mouens. vñ si ad pcludendū
 scđam definitiōem cu hac reduplicatiōe in eo q quid est assumat prima p
 medio sic syllogisando. Quicqd est sibi ipsi causa viuendi est numerus mo
 uens seipm in eo q quid est. sed aia est sibi ipsi causa viuendi in eo q qd est
 q aia est numerus mouens seipsum in eo q qd est. ibi manifeste petiit pnci
 pium qz sic idē repetit i pmissis ita z in pclusiōe ppter reduplicatiōez ibi posita

¶ Phus postea docet vñā definitiōnem demonstrari p aliā. q male
 dicit hic qz mittatur petitiō pncipij. Solutio vna definitiōis p

S
 bene demonstrari
 inuol. sed no cum
Queritur

inutiles probat p
 inutiles ad inue
 quis conclusio ne
 not probatur qz
 tiva nihil pbat q
 Maior istius p
 batur. qz in indu
 gularia sint indu
 sub diuisione expli
 citate sed solum ex
 plum istius est. vt
 gressibile ille debet
 sed homo non est
 est aial aut ergo e
 est gressibile Et si
 cedens nihil pbat
 suppone. Secūda
 interrogat de p
 not. pbat. qz si de
 cur aial est gressibi
 gare an illa sint de
 tur vere de aliquo
 hoc. Aia vna est m
 scendētia. sz vna
 ille qui procedit
 cerunt ad ostendē
 excellētia pced
Queritur
 ne q ipm q qd est
 illa p dicata que
 mitat aliqnd eo
 ius de quo pcedit
 mis illa via diuisi
 q quid est. tamē n
 tuus est. Et tunc
 gressibilis qz
 gressibile. oīe aial
 inuolūte ergo est a
 rationale quod a

Secūdi posteriorum

hene demōstrari p aliam simpliciter et sine reduplicatione z vt inheret de
finito sed nō cum illa reduplicatione in eo q qd est z tanq̃ definitio

Queritur Que est secūda via inutilis Solutio q via di
uisiua id est p syllogismū diuisiū. Et q illa sic
inutilis probat p̃hus tribus rationibus. Prima est ista Quia illa via est
inutilis ad inuestigandum ipm q quid est p quam nihil pbatur z nō les
quit conclusio necessario ex premis sed via diuisiua est h̃mōi ergo. Q
nor probatur qz via diuisiua sic se habet sicut via inductiua s; via induc
tiua nihil pbat q̃uis aliquid manifestet. ergo via diuisiua etiā nihil pbat
S; aior istius pbationis p̃z qz vtrobiq; aliquid supponitur S; aior p
batur. qz in inductōe solum sequitur conclusio eo q supponitur q oia sin
gularia sint inducta ita supponit in via diuisionis q omnia que continentur
sub diuiso explicantur p mēbra diuisionis. z ergo nihil pbatur in ea neces
sitate sed solum ex suppo ne z hoc non valet in demonstrationib; . Item
plum istius est. vt si quis velit probare p vias diuisionis q homo est aīal
gressibile ille deberet sic pcedere. Omne ens aut est animal aut non aīal
sed homo non est non animal. ergo est aīal. Et tunc psequēter Si homo
est aīal aut ergo est aīal gressibile aut aquaticum, s; nō est aquaticū. ergo
est gressibile Et sic pcluderet. q homo est aīal gressibile. Sed talis sic pro
cedens nihil pbat. s; accipit alterā prem diuisionis siue pbatōe ex qd a
suppo ne. Secūda ratio stat in hoc Illa via est inutilis qua posita adhuc
interrogat de p̃clusionē. S; sic est de via diuisiua. ergo est inutilis. S; a
nor pbat. qz si detur q p viam diuisionis aliq̃ vere p̃dicent de aliquo s; s;
cur aīal et gressibile de h̃oie tū adhuc potest aliquis dubitare et interro
gare an illa sint definitio hominis. Et ratio est. qz non omnia que p̃dicā
tur vere de aliquo predicant de eo in eo q quid est. Tertia ratio stat in
hoc Illa via est inutilis que potest eē p supflua vel p diminuta vel p trā
scendentia. s; via diuisiua est h̃mōi. g. S; aior p̃z qz nihil prohibet quin
ille qui procedit p viam diuisionis apponat aliquādo aliq̃d p̃ter ea q suffe
cerint ad ostendendū q qd est. Aut q aliq̃d eorum omittat Aut q per
excellētia pcedat diuidēdo transcendētia vt ens z h̃mōi.

Queritur Que est instantia z obiectio quā mouet Aresto.
circa dicta Solō q ista. qz posset aliquis dice
re q ipm q qd est potest inuestigari p viam diuisiuam, si accipiant solum
illa p̃dicata que essentialiter z in qd predicantur de definito. ita q non di
mittat aliquid eorum. qz illa predicata simul accepta vidētur dicere qd il
lus de quo predicantur. Sed soluit p̃hus istam instantiam z dicit q q̃s
uis ista via diuisiua possit inuare ad hoc q deueniatur ad noticiam ipsius
q quid est. tamē non est sufficiens ad ostendendū ipsum q qd est de eo
cuius est. Et ratio est qz syllogismus diuisiuus non habet formā syllo
gismi pbantis qz accipit seu supponit aliq̃d non probatum. vt p̃z sic ar
guendo. omē aīal aut est rationale aut irrationale. sed homo non est animal
irrationale ergo est aīal rōnale. ibi em supponitur q homo non sit animal ir
rationalis quod tamen non probatur imo est ita dubium sicut conclusio

P in

Reparationes

que inferitur. Et ergo dicit phs q sicut in enthymemate in quo deest una premissa potest respōdens rōnabilr interrogare post q̄ conclusio est illata ppter quid sequitur talis conclusio. qz non sequit ex premissis in modo z figura dispositis. Sic etiam aliquo accepto p diuisione z conclusa tandē definitio ptingit adhuc interrogare ppter qd sequitur q hoc conclusum sit definitio. qz hoc non est probatur p premissas. eo q hęc sunt vt patuit in exemplo dato. **P**tergo q via diuisiua sit inutilis

Rphs postea in textu venādo ipm q quid est. dicit q ex diuisione generis p drās vsqz ad drām vltimā venimus in spēm speciatissimā i cuius est definitio. ergo via diuisiua non est inutilis ad inuestigandum q quid est. **S**o^o via diuisiua est bñ utilis ad colligēdū p̄culas ponēdas in definitiōne sed non est utilis ad necessario ostendendū vlt de monstrandū ipm q quid est de eo cuius est. Et sic diuisio generis in species coopatur bene ad colligēdū definitiōne. sed diuisio posita ad formā syllogismi hoc est syllogismus diuisiuus non seruit ad hoc ostendendum vel probandum.

Querit. Que est tertia via inutilis. **S**olutio q via probatiua per definitionem communem.

Queritur. Que vocatur via probatiua p definitionē communē. **S**o^o est syllogismus in quo ex cōmuni definitione definitiōnis pbat̄ definitio de suo definito. vt si sic arguat. Omnis oratio indicans quid est esse rei p substantialia est definitio illius. h̄ aīal rōnale mortale est oratio indicans quid est esse hoīs per substantialia. ergo aīal rōnale mortale est definitio hoīs.

Querit. Quo probat phs q illa via sit inutilis. **S**olo duabz rōnibz. q̄rū **P**rima est. illa via est inutilis p quā petitur p̄ncipium sed via p̄batiua p definitiōem cōm est h̄mōi. ergo est inutilis. **S**ecūda probat qz supponit q hoc de quo petitur an sit definitio indicet quid est esse rei per substantialia. Et hoc est eque ignotum cum eo qd petitur sicut eque ignotum est q aīal rōnale mortale indicat esse hoīs p substantialia sicut q est eius definitio. **S**ecūda ratio sumitur a sibi. Quia ad ostendendū aliquid syllogistice nō accipitur definitio syllogismi. ergo etiam ad ostendendū aliquid definitiue nō debet sumi definitio definitiōnis. Verum tamē est q talis definitio cōmunis syllogismi vel definitiōnis debet p̄supponi z haberi in mente ad ostendendum bonitatem syllogismi vel definitiōnis z ad resistendū p̄tradicentibz si opus esset.

Querit. Que est quarta via inutilis. **S**olutio est via per definitionem contrarij.

Querit. Que vocatur via p definitiōem contrarij. **S**olo qñ aliq̄s per definitiōem vnius contrarij vult ostendere definitiōnem alterius contrarij. Exemplum est. vt si aliquis probaret q quia malum inest diuisibile esse vt definitū q ergo contrariū suo scz bonum inest indiuisibile esse vt definitū sic arguendo. bonū et malum sunt contraria similiter diuisibile et indiuisibile scz diuisibile esse est definitiū mali. ergo etiam indiuisibile esse est definitiū boni.

S

Querit

quæcipit definitio
trario. vñ eque ig
diuisibile sit defi
esse eiusdem rōn
zum conclusiōe. e
gis notum q̄ esse
ngio boni. sed illa

Querit

Quia p inductiō
ipm q̄ qd est notū
inuestigari per in

Querit

probat phs tali rō
lectus. ergo per v
ipm q̄ quid est in

Querit

So^o ponit tres rō
uicem diuersa. h̄
quid est z qz est su
re qz ē ipa nō facie
demonstratiōe ost
substante vel rei
ipm q̄ qd est notū
mari. Sicut se h̄
h̄ definitio nō o
Dīnor p̄z qz h̄
h̄ res habeat esse
rō nei qz scz mon
h̄z p̄tingit dubit

Dī. Utz ipm

q nō. Et r
h̄ hoc est falluz z ip
est in plus q̄ illud
rōn in gñali deter
dicere qz idē sit rō
Querit. Quia
huius idem. Sol
sic tunc loqueretur
est falluz. ergo illu

Secundi posteriorum

Queritur Quomodo probatur philosophia istam viam esse inutilem. **Solutio** duobus rationibus. Prima est. quia in ista via petitur principium quod accipit definitionem de definito aut conclusionem non quod in seipso sed in suo contrario. unde equum ignotum est quod esse divisibile sit definitum mali sicut quod esse divisibile sit definitum ipsius boni. Secunda ratio est. Medium non debet esse eiusdem rationis cum conclusione sed in ista via medium est eiusdem rationis conclusionem. ergo ista via est inutilis. Minor probatur. quia non est magis notum quod esse divisibile sit definitum mali quam quod indivisibile esse sit definitum boni. sed illa duo puerunt. et utriusque per indirectum per alterum ostendi.

Queritur Que est quinta via inutilis. **Solutio** via inductiva. Et quia illa via sit inutilis probatur philosophia tali ratione. Quia per inductionem ostenditur aliquid esse vel non esse. sed definitio seu ipsum quod quid est non fecit esse vel non esse. ergo ipsum quod quid est non potest investigari per inductionem.

Queritur Que est sexta via inutilis. **Solutio** via per demonstrationem ocularem sive ad sensum. Et quia illa via sit inutilis probatur philosophia tali ratione. quia ipsum quod quid est non est obiectum sensus sed intellectus. ergo per viam sensus seu per demonstrationem ocularem non potest ipsum quod quid est investigari.

Queritur Quomodo ostendit philosophia secundo per rationes communes quod ipsum quod quid est non potest per syllogismum seu demonstrationem ostendi de eo cuius est. **Solutio** ponit tres rationes. Prima est quia definitio et demonstratio sunt a se invicem diversa. sed definitio facit scire quod est et demonstratio quod est. ergo etiam quid est et quod est sunt a se invicem diversa et ergo quia demonstratio facit scire quod est et ipsa non facit scire quod est. unde huiusmodi. et per rationem ipsum quod quid est non potest per demonstrationem ostendi de eo cuius est. Secunda ratio est. nulla demonstratio est substantie vel rei se habetis per modum substantie sed ipsum quod quid est est substantia. ergo ipsum quod quid est non potest per demonstrationem ostendi. Tertia ratio per se sic foris mari. Sicut se habet definitio ad quod est sic se habet demonstratio ad quod est sed definitio non ostendit quod est. ergo etiam demonstratio non ostendit quod est. Minor patet. quia habita definitio alicuius rei pergit adhuc querere. An talis res habeat esse in rerum natura. Sicut exempli gratia habita definitio monis cuius quod scilicet mons eneus est corpus eneu in alio vnde quod pensum. Ad huc pergit dubitare utrum talis mons habet esse in rerum natura.

Queritur Utrum ipsum quod quid est possit per definitionem ostendi de eo cuius est. **Solutio** non. Et ratio est. quia tunc sequeretur definitio quod nois et quod rei esset idem sed hoc est falsum et impossibile. Illud ex quo sequitur. Sequela probat quod quid medium est in plus quam illud quod ostendit tunc nullo modo de necessitate ostendit illud. Si ergo definitio in generali deberet manifestare quod quid est ad tollendum eius contrarium oporteret dicere quod idem sit ratio dicens quod rei et quod nois quod tunc falsum est et inconueniens. **Queritur** Quomodo ostendit philosophia. quod definitio quid nois et quid rei non sunt idem. **Solutio** tribus rationibus. Quarum prima est. Quia si sic tunc sequeretur quod entium et non entium esset definitio quid rei. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur quod de non entibus.

Reparationes

huiusmodi sunt formari definitiones quid nois. falsitas probatur qz definitio qd rei est oratio explicans qd dicitatem sed non entia non habet quidditatem. ergo. Secunda ratio est. qz si definitio qd nois qd rei essent idem tunc sequeretur q omnes rationes vel orationes essent definitiones. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur. qz cuiuslibet rationi vel orationi aliquid fecerit potest imponi aliquod nomen quod p illam rationem manifestetur. Falsitas probatur. qz si sic tunc omnes nostre locutiones et disputationes essent qda definitiones Et sic illas. id est historia troiana esset definitio qd tamē falsum est. qz definitio est solum incomplexorum. Tertia ratio est. qz omnis scia presupponit quid nominis. id est quid p noia fecerit fm voluntatem et placitū ipsonem. sed in qualibet scientia inuestigant definitiones quid rei ex quibus scientia procedit. ergo non sunt idē qd nois et quid rei.

Quō ipm q quid est potest aliquo modo per demonstrationem cognosci.

Queritur An ipm q quid est non possit aliquo modo p demonstrationem cognosci. **Solutio** q sic potest bene p demonstrationem aliquo modo cognosci sed non in eo q quid est.

Ans Supius dictum est q via demonstratiua est inutilis ad cognoscendum ipm q quid est. g male h dicit q ipm q quid est p demonstrationem cognosci. Solo. ipm q quid est p demonstrationem cognosci potest intelligi duplici. vno modo in eo q quid est. et cū illa reduplicatio. et sic nō est possibile. et ita dictum est superius q illa via demonstratiua est inutilis. Alio modo sine illa reduplicatio in eo q quid est sed solum vt inest definito. et sic p bñ aliquo modo p demonstrationem cognosci

Queritur Quot modis p ipm q quid est per demonstrationem cognosci. Solo duobus modis. vno modo p aliud qd ē Alio ē elicitue et ex psequenti ex demonstratione quous ipm nō demonstratur

Ans Quō ipm q quid est potest demonstrari per aliud quid est. Solo qz si vna et eadem res habeat plures definitiones quarum vna est causa alterius tūc illa q habet se p modū cause p sumi p medio ad demonstrandū aliam definitiōem de definito. sicut definitio data p formā que se habet p modū cause respectū definitiōis date p materiā potest sumi p medio ad demonstrandam definitiōem datam p materiā de definito Et illa demonstratio erit ex p p r i s et cōuertibilibus et in pmo modo p me figure. qz oportet pclusionē esse vniuersalem affirmatiuā que solum pcluditur in pma figura.

Queritur Ut nūc iste modus cognoscendi ipm q quid est sit p p r i e demonstrationis. Solo pbi q non sed est qdam logicus modus syllogisandi ipm q quid est de eo cuius est. Et ratio est. qz p illuz modū non pbatut sufficienter q illud quod pcludit sit q quid est ipius de quo pcludit hoc est non pcludit cum illa reduplicatio in eo q quid est. sed solum concluditur q inest ei.

S
Queritur

nūc si est vel qz est
et intellectu illuz
sicut ppter quid
manifesta in p p r i e
sum q quid est
vbi p p r i e cognoscitur
quia est qz qz p p r i e
sa sicut p p r i e
ipm si est p p r i e
exempla p p r i e
nūc factus ex vbi
nitruus. Sed m
q p p r i e lumen
scimus qz hō est.
scimus qz aia est
illa sit definitio a
nō est p p r i e
ratio est. qz qz p p r i e
p p r i e p p r i e
p p r i e tunc nō
est nō est p p r i e
cōuertibilis et cōuertibilis
ter pmo de medio
dio cōuertibilis vt si
recipiens lumen
qz luna est corpus
in medio eclipsi
qz hoc ostendit
qz ex illa demonstratio
luna. Sed m ex
Et dicatur qz
vbi nō respectū
eclipsatur. sed luna
luna sic se habet
nō potest ex hoc
quod est non possit
est causa eclipsi
et sic etiam habet
nam si habemus
nō p q quid est. op
p p r i e scimus qz
in accubito. Et

Secūdi posteriorum

Queritur Quō ipm q quid est potest sciri elicitive ex demonstra-
 tione Solutio p hoc q p demonstrationem pgnosci-
 tur si est vel qz est sic elicitive z ex pñi scitur qd est. Et pro declaratione
 et intellectu illius .p. ponit in textu tria pambula Quorū primus est Q
 sicut ppter quid se habet ad qz est sic ipm q qd est se habet ad si est. Quia
 sicut ppter quid non pgnosciatur ante qz est licet in aliquibus simul sint
 manifesta in qm scz in aliquibzcluduntur p eadem media sic etiā ipō
 sum q quid est nūq scitur ante si est qz impossibile est pgnosceere qd est
 nisi prius cognoscat si est. Secūdum preambulum est q ipm si est vel
 quia est qñq pgnosciatur p medium accñtale qd est potius signū qz caus
 fa sicut p velocitatem motus pgnosciamus esse leporem Aliquando vero
 ipm si est pgnosciatur p medium eñtiale Et de hoc ponit phus quatuor
 exempla Qmū est. vt nos scimus aliqui qz tonitruū est qz scimus q sol
 nus factus ex vñtione nubium spissarū est qz ille sonus est essentialiter to-
 nitruus. Scdm exemplū est vt nos scimus qz eclipsis lune est qñ scimus
 qz pñatio luminis lune ex terre obiectu est Tertiū exemplū est. vt nos
 scimus qz hō est. qz scimus q aīal rōnale est. Quartū exemplū est. vt nos
 scimus qz aīa est. qz pgnosciamus q nūerus mouēs seipm est supposito q
 illa sit definitio aīe. Tertiū preambulū est q qñ ipm si ē vel qz est cog
 noscit p medium accñtale tunc non scitur necario qd est vel ppter qd. Et
 ratio est. qz qñ pgnoscit si ē vel qz p mediū accñtale tunc si est vel qz non
 pfecte pgnosciatur. sed solum p accidēs z ex pñi. ergo etiam q quid ē vel
 ppter qd tunc non pgnoscit. pñia tenet. qz querere qd est non habētes qz
 est nihil est qñre dicit Aristot. Sz qñ ipm si est vel qz pgnoscit p mediū
 eñtiale tunc facile est elicere ipm qd qd est. Et istud ostēdit phs exēplari
 ter pmo de medio eñtiali. scdo de medio accñtali. Exēplum pñū de me-
 dio eñtiali ē vt si qñt. vtrū luna eclipsat. Et dicat q sic. qz omne corpus
 recipiens lumen suum a solē p interpositionem terre in medio eclipsatur.
 sz luna est corpus recipiēs lumen a solē. ergo luna p interpositionem terre
 in medio eclipsatur. ibi em ostēditur qz est de luna. s. q luna eclipsat. Et
 qz hoc ostēditur p mediū eñtiale sic elicitive et ita scitur quid est eclipsis
 qz ex illa demonstratione elicatur q eclipsis ē interpositio terre inter solē et
 lunā. Scdm exēplū de medio accñtali est. vt si qñt vtrū luna eclipsetur
 Et dicatur q sic. qz omne corpus luminosum plenū non potens facere
 vmbraz respectu exñtium in terra nullo exñte medio inter nos et ipsū
 eclipsatur. sed luna exñs in directa oppōne ad solem est tale corpus. ergo
 luna sic se habēs eclipsatur ibi oñr qz est de luna. scz q luna eclipsatur. Sz
 nō potest ex hoc elici quid sit eclipsis lune. Et hoc propterea. qz medium
 quod est non posse facere vmbraz non est ibi essentialē sed accidētale nec
 est causa eclipsis lune sed solum signū Ex quibz patz q sicut habemus qz
 est. sic etiam habemus z illud q quid ē qz eadē est via pgnosendi vtrūq
 Nam si habemus sciētiā cōplēram de qz est cum hoc non possit haberi
 nisi p q qd est. oportet q pplete sciāmus etiam q qd est. Si autem in cō-
 plete sciāmus qz ē tunc etiā icōplete sciāmus quid. Et hoc in substantialibz
 et in accñtalibz. Exēplū in substantialibz vt si complere sciāmus de aliquo

Reparationes

¶ Sit animal. oportet qd pplete etiam sciamus quid sit animal. qd scire qd est animal est scire propter quid aliqd sit aial. Exēplum in accitralibz est. vt si scimus complete qd est eclipsio tunc scimus z cōplete quid z propter quid est eclipsio. alias non vt patuit

Queritur Quid hoc debet intelligi qd eadem via habem? qd est qd vel qd z ppter quid. **Solutio.** Egidij de roma qd eadē via demonstratiua habemus vtrūqz. scilicet in demonstratione ē duplex processus. vnus compositiuus quo ex causa procedimus in effectum et ex pmissis ad conclusionē. Et hoc modo habemus z cognoscimus qd est. nam qd ē per demonstrationem pcluditur. Alius est processus resolutiuus quo ab effectu redimus ad causam z quo ex conclusione regredimur ad pmissas z hoc modo per demonstrationē habemus quid est vel propter quid. qd quid siue ppter quid in demonstratione pmititur scilicet cut qd p demonstrationem concluditur. Et qd eadē est via quātur a cā ad effectum z ab effectu in causam sicut eadem est via qtur ab arhenis ad thebas z a thebis ad arhenas. ergo eadem via habemus qd est z propter qd. Et ergo si habemus qd est ex his que sunt p se z via demonstratiua tunc facile poterimus habere qd siue ppter qd resoluēdo z clusiones in pmissas. sed si habemus qd est nō via demonstratiua sed per mediū accitralē tunc stultum est querere hoc modo via resolutoria quid vel propter quid. qd mediū accitralē nec dicit quid nec ppter quid.

Queritur Quid ostendit pbs qd pgnito qd est querimus propter quid. **Solutio** hoc ostendit per duo exempla Primum est. vt cognito qd eclipsis sit in luna querimus propter quid sit. id ē ppter quid luna eclipsat. An scilicet propter interpositionem. an propter cōuersionē an propter extincōnem. Pro quo est notandū. qd triplex inuenit opio nio de causa eclipsis lune. Prima est qd luna recipiat lumē suum a sole. et qd ex interpositione terre inter solem z lunam causetur eius eclipsio. Et hec opinio est vera. Alia est qd luna sū vnā ptem est luminosa z sū aliteram tenebrosa. Et qd per cōuersionem pte tenebrosē ad nos causetur eius eclipsio. Tercia opinio est. qd luna sū se totam est luminosa z habet a se suū lumē sed eclipsatur per hoc qd lumen eius exinguitur in aliquo humido sibi obstante. vel quia preoccupatur a tempestate magni venti z sic ventus in ipsam irruens eam exingueret. Et harum trium opinio num causam tangit hic pbs. vt patuit. Et subdit pbs qd querere propter quid nihil aliud est querere qd vtrū ppter aliquam istarū causarū fiat eclipsio lune. vel vtrū ratio eclipsis lune sit interpo vel conuersio vel extinctio que ratio sit mediū z definitio primi termini. hoc est maioris extremi. Secundum exēplum vt pgnito qd conitruum sit in nube qd querimus propter quid est in nube. An propter extinctiōem. Et hoc sū opio nio democriti qui dixit qd conitruū esset extinctio ignis in nube. vnde potest sic syllogizari. In quocunqz est extinctio ignis in hoc est conitruum sed in nube est extinctio ignis. ergo in nube est conitruū. Et ibi manifestū est qd accipiēdo propter qd p demonstrationē accipimus quid est. qd ipm

medium ostendit
maioris extremi
sentiale z dicatu
ex reliquis ratio
tur quid. Et
demonstratio v
stretur tanqz p
mum eluctu in

Queritur pbs qd non
qd quid est z que
em facit non ha
strari. sed definit
teram causam si
bus ppter qd qu
monstrationem
pneipium inum
per inductionem
et arithmeticus
materialibus z in
qd quid est per de
ur induit quedā
rei z qd definitio

Queritur quia omnis de
malis est notio
potest per form
lis dicitur que
malis dicitur
serie. z finis est

Argu definitio per all
ostenditur pass
potest vna defin
formalem inq
Et istud habet
ara. quia ibi defi
abus formali e

Secūdi posteriorū

medium ostendens propter quid est ratio definitiua primi termini. id est maioris extremitatis. Et si dicatur huius esse aliud medium quod non sit essentialiter sentiale et dicatur esse ratio maioris extremitatis data per accidentia hoc erit ex reliquis rationibus logicis et non ex demonstratione. et ergo ex illo non elicitur quid. Et dictis ergo patet quoniam ipsum quod quid est proprie non est demonstratio vel syllogismus. ita quod ipsum proprie syllogizetur vel demonstretur tanquam conclusio. sed tamen manifestatur per demonstrationem et syllogismum elicitivum in quantum est medium demonstrationis.

Queritur Utrum uniuersaliter in omnibus ipsum quod quid est possit sic per demonstrationem cognosci. **Solutio** philosophi quod non. Et ratio est. quod quorundam est quedam altera causa preter quod quid est et quorundam non. ut definitiones formales que sunt secundum speciem esse facere non habent alteram causam siue medium per quod possint demonstrari. sed definitiones materiales que sunt secundum materiam facere habent alteram causam siue medium. Et ergo in definitionibus formalibus in quibus preter quod quid est non est altera causa non potest ipsum quod quid est per demonstrationem cognosci. sed oportet ipsum presupponere et accipere re principium immediatum licet possit alio quodam modo manifestari. scilicet per inductionem sensibilem vel per effectum vel per simile etc. Et sic factum est arithmeticis qui supponit quid est unitas. In definitionibus autem materialibus et in illis in quibus est altera causa ipsius esse potest ipsum quod quid est per demonstrationem ostendi non tamen in eo quod quid. sed propter ut induit quedam modum ipsius quod est. hoc est secundum simplicem inherenciam rei et quod definitio sit in definito.

Queritur An definitio materialis possit demonstrari per formalem. **Solutio** quod sic. Et ratio illius est quia omnis demonstratio est ex notioribus et prioribus. sed definitio formalis est notior et prior definitione materiali. ergo definitio materialis potest per formalem demonstrari. Minor patet quia definitio materialis dicitur que datur per materiam vel per causam efficientem. sed formalis dicitur que datur per formam vel finem. sed forma est causa maius serie. et finis est causa ipsius efficientis.

Arguitur Per demonstrationem ostenditur solum passio de subiecto secundum philosophum. ergo non una definitio per aliam. **Solutio** quod in demonstratione potissima solum ostenditur passio de suo subiecto. sed in demonstratione non potissima potest una definitio demonstrari de definito per aliam scilicet materialis per formalem in quantum definitio formalis est potior materiali. ut dictum est. Et istud habet veritatem in substantiis. Sed in accidentibus est contrarium. quia ibi definitio materialis est potior formali. Et ergo in accidentibus formalis etiam demonstratur per materiale

Reparationes

Et istius solet dari exemplum de definitionibus ire. Ira enim habet duas definitiones scilicet formalem et materialem. formalis est quod ira est appetitus vindicte. Materialis est quod ira est accessio sanguinis circa cor. Et quod illa materialis definitio ire est causa formalis et porior ea. Sed potest formalis per materiale demonstrari ut patet sic dicendo. quicquid est accessio sanguinis circa cor est appetitus vindicte. sed ira est accessio sanguinis circa cor. ergo ira est appetitus vindicte.

Queritur Quotuplex est definitio secundum philosophum in textu. Solus est duplex. quia quidam est definitio dicens quid. Alia est que dicit propter quid definitio dicens quid est duplex. quod quedam dicit quid rei. Et alia dicit quid nominis. Et differt definitio quid nominis a definitione quid rei. quod cognita diffinitione quid rei cognoscimus quod est et quid est. Sed cognita definitione quid nominis possumus adhuc dubitare quod est et quid est. Etiam differt definitio quid nominis a definitione quid rei. quia definitio quid nominis est una propositione solam quo modo etiam dicimus quod illa id est poema de historia troiana habet quendam unitatem. Sed definitio quid rei est una simpliciter. quod illa ostendit unum de uno et non secundum accensum. unde de definitione quid nominis non est hic ad propositum.

Queritur Quomodo alie due definitiones se habent ad demonstrationem. Solutio philosophi quod prima definitio scilicet dicens quid est essentialia illa facit bene quid est. sed non demonstrat. quod ipsa non potest esse medium ad demonstrandum quod quid est. licet possit esse demonstratio per se. Sed definitio dicens propter quid illa ingreditur demonstrationem ut medium ad concludendum ipsum quod quid est. seu definitione de definito. Et ista definitio est solum positione differens a demonstratione dicit philosophus.

Queritur Quomodo debet hoc intelligi quod definitio dicens propter quid est solum positione differens a demonstratione. Solus definitio dicens propter quid dicitur differre a demonstratione sola pone pro tanto. quia continet omnia que sunt in demonstratione. sed alio ordine positionis que in demonstratione posita sunt. Exempli gratia quando sic definitur tonitruus quod Tonitruus est in nube aquosa ignis extincti sonus. primum ibi est per aliter una tota demonstratio. quod ibi est subiectum demonstrationis scilicet nubes et medium demonstrationis. scilicet ignis extinctus et maior extremitas. scilicet sonus primum. sed differt pone. quod partes illa non habent ponem et ordinem quem requirit demonstratio et ergo si redigantur ad formam syllogismi tunc nullo alio addito fit formaliter demonstratio. ut patet sic dicendo. In quocumque est ignis extinctus in illo est sonus continuus. sed in nube est ignis extinctus. ergo in nube est sonus continuus. Et ergo philosophus dicit quod differunt dicere demonstrando propter quid est tonitruum. Et dicere definendo quid est tonitruum. Quia tunc dicit aliquis propter quid quando dicit quod tonitruum est propter hoc quod extinguuntur ignis in nubibus. Sed tunc aliquis dicit quid est tonitruum quando dicit quod est sonus ignis extincti in nubibus. Et sic patet quod eadem definitio alio et alio modo sumpta est definitio et demonstratio. Patet etiam quod ex dictis possunt colligi tria genera definitionum pertinentium ad demonstrationem. ut dicit philosophus.

Si
quod quedam definitio
propter quid et illa est
in nubibus. Alia habet
in se cum dicitur tonitruum
est quasi quedam sy
stratione nisi casu

Queritur

hoc sunt due opinio
Thome dicentis
de hoc adducta
opinio venerabilis
etiam quod definitio p
me. Et hoc probat
fuit patuit quod ro p
nus est maior extre
extremitas aut in t
sonus est medium in
phibito posito. ubi
luna est interpositio
positio nullo modo est
passionis que est ce
ubi dicitur quod per
las passionis. si enim
tunc seipsum non est et
monstrari passio se
re quid est subiecti
natura fit per cam
strate que est passio
um demonstrationi
est quid seu definitio
precedit per cam app
nis non potest esse nisi
subiecti absolute
sonus. ut definitio
nam flexibilitatis.
quod esse medium in
passionis sed definitio
demonstratio quod aliquid
in genere accitit. Et
sic patet quod definitio p
et pernat subiecti
et medium natura et
demonstratio quod de
finitio vero subiecti
et medium.

Secūdi Posteriorū

qz quedā definitio scilicet habet vt demonstracionis mediū. sicut definitio dicens
propter quid illa est indemonstrabilis. vt cū dicitur coniectus est extinctio ignis
in nubibus. Alia hz se vt demonstracionis conclusio. sicut definitio dicens qd
tū. vt cū dicitur coniectus est sonus factus in nubibus. Tercia definitio est. que
est quasi qdam syllogismus demonstratiuus ipsius qd est. et nō differt a demon-
stracione nisi casu vel positione. vt dictū fuit

Queritur. Quid est mediū in demonstracione potissima in qua p-
pria passio demonstratur de suo subiecto. Solū qd de
hoc sunt due opinionēs famose sibi inuicem contrarie. quarū vna est sancti
Thome dicentis. qd definitio subiecti sit mediū potissime demonstratiōis. et
de hoc adducit aliquas rationēs. vt postea patebit in argumentis. Alia est
opinio venerabilis dñi Alberti linconienſis Egidij de roma et aliorū dicentū
qz definitio passionis et nō subiecti sit mediū demonstracionis potissimū
me. Et hoc probat auctoritate et ratione. Primo auctoritate phi. qui dicit vt
prius patuit. qd rō pmi termini est mediū in demonstratiōe. sed pmius termi-
nus est maior extremitas sūm modū loquendi phi in libro priorū. maior
extremitas aut in demonstracione est propria passio. ergo definitio proprie pas-
sionis est mediū in demonstracione potissima. Et hoc etiā patet ex exemplo
phi ubi posito. vbi dicit qd medium ad demonstrandū eclipsim vel defectū de
luna est interpositio terre inter solem et lunam. Manifestū em̄ est qd inter-
positio nullū mō est definitio subiecti scilicet lune. sed est definitio ipsius proprie
passionis que est eclipsis. ¶ Secūdo etiā auctoritate phi in pñcipio de aīa
vbi dicit qd pgnitio eius qd quid est subiecti vtile est ad cognoscēdas causā
sas passionū. si em̄ ipm qd quid est subiecti vtile est ad cognoscēdas cās.
tūc p seipm nō est cā passionū. et ergo per definitionem subiecti nō potest de-
monstrari passio. sed p causam passionis. ad quā cognoscendā vtile est sci-
re quid est subiecti. ¶ Ratione autē probat sic. Primo qz demonstratio pos-
sibilissima fit per cām essentialem rei demonstrate. sed cā essentialis rei demon-
strate que est passio est definitio passionis. ergo definitio passionis est mediū
demonstracionis in qua passio pcludit de subiecto. Minor patet. qz idem
est quid seu definitio et cā rei essentialis. Secundo demonstratio potissima
pcedit p cām propriam et adequatā. sed cā propria et adequata ipsius passio-
nis nō potest esse nisi qd dicitur sua et non subiecti. ¶ Minor patet. qz definitio
subiecti absolute accepti non est solū causa vnius passionis sed plurimū pas-
sionū. vt definitio hoīs que est animal rōnale nō solū est cā risibilitatis. s. et
etiā stabilitatis. et omnium aliarū passionū que sunt in homīe. Tercio illud
qd dicitur esse mediū in demonstracione potissima dicitur esse cā totalis ipsius proprie
passionis. sed definitio subiecti licet sit cā passionis nō tñ est cā totalis. ergo
Minor patet. qz aliqd passionis ex rebus sui generis causat sicut ens pstitutus
in genere accētis. Et igitur oportet in medio cognoscere qd passio sit ex illis. et
sic oportet qd definitio passionis sit mediū que dicat qd passionis et propter qd
et pccinat subiectū qd est cā. Quarto mediū demonstratiōis potissime dicitur
esse mediū natura et positione. s. tale est definitio passionis et nō subiecti. ¶
Minor probat. qz definitio passionis est prior passioe et posterior subiecto. de-
finitio vero subiecti est prior subiecto et etiam passione. et ergo illa nō est po-
sitione mediū.

Reparationes

Ad idem nō demonstrat seipsum. sed definitio passionis est eadē cū passione. ḡ definitio passionis nō p̄t esse mediū demonstratiōis potissime sed definitio subiecti. qz als esset petitio p̄ncipiū Solo. qz duplex est definitio p̄prie passionis. Una est formalis que indicat qd dicitur abstrahit ipsius passionis s̄m qz est sp̄s sui p̄dicamenti. z illa dicit qd t̄m. z est eadē cū ipsa passione. nec indicat esse inherētie passionis. sed solū esse essētie. z ḡ talis definitio nō p̄t esse mediū demonstratiōis. Alia est definitio materialis passionis que indicat esse p̄pletū passionis p̄ p̄ncipia illud imutabiliter causantia. z sic definit passio p̄prie vt passio est Et talis definitio est duplex. Una est que accipit nomen subiecti cū rōne aptitudinis sibi analoge proportionate. vt ista risibile est hō ap̄us risui. Alia est que accipit definitionē subiecti cū aptitudine sibi proportionata. vt ista risibile est aīal ratiōale aptum natum ad ridendū. Prima istaz definitionū materialūz nō p̄t esse mediū. qz mediū nō d̄z intrare p̄clusionē. nec debet admitti nugatio in arte demonstrandi. sed secūda est verū mediū. qz illa d̄t qd z p̄pter qd. qd subiecti. z p̄pter qd inherētie passionis in subiecto. qd requiritur ad hoc qz aliquid vere sit mediū demonstratiōis

Ad Illud est mediū demonstratiōis potissime qd est cā passionis z queribile cū ea. sed definitio subiecti est h̄mōi. ḡ definitio subiecti est mediū demonstratiōis. Solo qz licet definitio subiecti sit cā passiois nō z etiā queribilis cū ea quo ad supposita. non t̄m est queribilis quo ad causalitatem. qz vt dictū fuit definitio subiecti nō soluz est cā vnius passiois sed pluriū passionū Vel p̄t dici qz subiectū p̄t dupl̄r p̄siderari. Vno mō ab solute vt qd p̄fectum in se t̄m p̄ subalia sui generis. que sunt genus z d̄na. z hoc mō subiectū est p̄fectū in rōne forme t̄m. z t̄m definit definitiōe qd dicitur t̄m que est dyalectica cassa z vana ad demonstrandū passionem de suo subiecto. Alio mō accipit vt qd p̄fectū extrinsece p̄ virtutem eārum extrinsecaz ordinātem esse subiecti ad actōes z passiones. et subiectū hoc mō p̄sideratū est p̄fectū in rōne forme z finis. qz opatio est finis rei. Et sic definit definitiōe explicantē p̄ter esse qd dicitur aptitudines causales s̄m exigentiā actōis vel passionis in ordine ad quam definit tanqz p̄prie cā Exempli gr̄a. hō qd dicitur sic definit. est aīal ratiōale. sed put est cā huius passionis que est risibile addit p̄dicere definitioni aptū natum ad ridendū Et si querat. qualis est illa aptitudo. D̄m est qz illa aptitudo est casualis seu originalis de genere sube z nō cāta p̄ modū naturalis potēte accidentaliter z extrinsece ab aptitudine originali subiecti. Et sic loquēdo de tali definitiōe subiecti secūdo mō p̄siderari p̄t dici indifferēter qz mediū demonstratiōis potissime sit definitio subiecti vel definitio p̄prie passionis. qz illa definitio finalis subiecti est eadē cū definitiōe materiali passionis. Et si velint aduersarij dictū suū de tali definitiōe subiecti intelligere tunc discors dia non esset nisi vocalis

Ad p̄ quatuor genera causaz p̄t fieri demonstratio
Querit Quor sunt cause. Solo. qz quatuor. scilz cā formalis que d̄t qz quid erat esse. causa materialis quāposita necesse

est causati ponit
 cuius gr̄a aliqd fuit

Querit

monstratiōis. se
 terminat hic de ca
 ri demonstratiōis. qz

Ad De cau

nar hic p̄
 et realis. sed t̄m rō
 s̄m qz sunt p̄ncipi
 p̄ncipiū. Alio p̄m
 ad metaphisicū. z
 stratiōis. z sic de
 nar hic p̄bus in p̄

Querit

non debet sic intel
 quid sequi. quia ex
 nus accipere duas
 due p̄p̄os nes sic h̄
 lie t̄m epe necessitate

Ad Mater

qz materia
 qz materia est caus
 hic de materia que
 disposita. alla est
 ponitur esse mediū

Querit

dupl̄citer. quia p̄
 monstrari per du
 strari per diuersas

Querit

fmo de cā materia

Querit

nis sed omnis tria
 rectum. angulū om
 rectus. Aliud ex p̄
 qz contrariis est co
 bono est corruptio

Secūdi Posterior

est causatū poni. Causa efficiens q̄ p̄mo mouet ad effectū. z Causa finalis cuius gr̄a aliqd̄ fit que etiā est mediū ad demonstrādū oēs alias.

Querit̄ Ad qđ p̄positum determinat hic p̄hus de causis. Solo p̄hus iam determinauit de quid est fm̄ q̄ est mediū des-
monstrationis. sed quia medium et causa sunt vnum z idem. ergo etiā de
terminat hic de causis. Et ostendit quō p̄ quatuor genera causarum p̄t fie-
ri demonstratio. qz quelibet eaz p̄t esse mediū demonstratōis

Ad De causis determinare spectat ad physicū. ergo male determi-
nat hic p̄hus de causis. Consequēs p̄z. qz ista sciētia nō est phica
et realis. sed tñ rōnalis. Solo q̄ cause p̄t p̄siderari tripl̄r. Vno modo
fm̄ q̄ sunt p̄ncipia eēndi z fiēdi rerū. z sic de eis determinare spectat ad
physicū. Alio° fm̄ q̄ s̄ p̄ncipia entis inq̄tū ens. z sic de eis definiere spectat
ad metaphysicū. Tercio mō fm̄ q̄ sunt p̄ncipia cognitiōis z mediū demon-
strationis. z sic de eis determinare spectat ad logicū. z sic de eis determi-
nat hic p̄hus in p̄posito

Querit̄ Quō debet hoc dicere intelligi q̄ causa materialis est
qua posita necesse est causatum poni. Solo p̄h̄ q̄ hoc
non debet sic intelligi quasi si accipiat̄ vna p̄positio necesse sit ex ipsa aliis
quid sequi. quia ex vno n̄h̄l sequitur syllogistice. sed necessariū est ad m̄s-
nus accipere duas p̄positiones. Et ergo debet sic intelligi. q̄ si accipiantur
due p̄pōnes sic se habentes q̄ p̄municent in vno medio qđ est cā materia-
lis tūc ex necessitate seq̄tur p̄clusio necessaria

Ad Materia posita potest effectus non poni. ergo male dicitur
q̄ materia posita necesse est causatum poni. Antecedēs probatur
qz materia est causa in potentia. Solo. q̄ philosophus non loquitur
hic de materia que est in potētia remota ad formā. sed de materia vltimo
disposita. illa em̄ exire necesse est sibi formā inesse. z sic sumit̄ materia quādo
ponitur esse mediū in demonstratione

Querit̄ Quomodo ostendit p̄hus q̄ per quatuor genera caus-
sarum potest fieri demonstratio. Solo. hoc ostendit
dupliciter. quia primo ostendit quomodo contingit diuersos effectus des-
monstrari per diuersas causas. Secūdo quō idem effectus potest demon-
strari per diuersas causas

Querit̄ Quō ostēdit p̄hus q̄ p̄tingit diuersos effectus demon-
strari p̄ diuersas causas. Solo. hoc ostendit exēplari.
p̄mo de cā materiali. scđo de formali. tercio de efficiēte. z q̄rto de cā finali

Querit̄ Quod est exemplū de causa materiali. Solo. istud
omnis medietas duoz rectoz anguloz est. angulus rec-
tus. sed omnis triangulus in semicirculo descriptus est medietas duoz
rectoz angulorum. ergo omnis angulus in semicirculo descriptus est
rectus. Aliud exemplum simile extra textum est. vt omne compositum
ex contrariis est corruptibile. sed homo est compositus ex cōtrariis. ergo
homo est corruptibilis

Reparatiões

Querit Quod est exemplū de cā formali. Solo. Si pbs qd idem exemplū qd iam positū est p̄t aptari etiam ad cām formalem. et hoc p̄ definitiōem recti anguli. qz definitiō explicat cām formalem. vt si sic dicat. Om̄is angulus cui puenit definitiō recti anguli est rectus. sed angulo in semicirculo descripto puenit definitiō recti anguli. Gēst rectus. Vnōz p̄t. qz sic definit angulus rectus ab euclide. qñ recta linea supra rectā steterit duosqz anguli vtrobiqz fuerint equales vterqz rectus erit lineaqz lineę sup̄stans ei cui sup̄stāt ppendicularis vocat̄.

Querit Quod est exemplū de cā efficiente. Solo. istud. Si qñat p̄t qd medoz tellū est athenis. Et rñ dēf. qz medi p̄mo inuasērūt sardos amicos atheniensū. vñ p̄t demōstrātiō sic formari. oī pus mouēti tellū rebellandū est. sed atheniensibz pus illatū est bellum a medis. Ḡ atheniensibz p̄tra medos rebellandū est. ibi est mediū qd est tellū p̄t us illatū a medis est cā efficiens p̄mo mouens ad rebellandū.

Querit Quod est exemplū de cā finali. Solo. q̄ istud p̄t. quid aliq̄s ambulat post cenā. et rñ dēf. vt sanus fiat. et vult pbs q̄ in his in quibz cā efficiens est p̄pter effectum vel finem p̄t finis pcludi p̄ efficientem et reuerſo efficiens p̄ finē. vt si sic arguat. Om̄ne faciētiens non eminere cibos in orificio stomachi est sanatiū. sed deambulare post cenā facit nō eminere cibos in orificio stomachi. ergo deambulare post cenā est sanatiū. ibi est demonstratiō per causam efficientem. Sed si sic arguatur. om̄ne sanatiū facit nō eminere cibos in orificio stomachi. sed deambulare post cenā est sanatiū. ergo facit nō eminere cibos in orificio stomachi. illa est econtra demonstratiō p̄ causam finalem.

Querit Quomodo pparat pbs istas duas causas ad inuicem scz efficientem et finalem. Solo. vult q̄ habeant se op̄posito mō quo ad fieri. qz quādo procedit a causa finali tunc procedit ab eo qd est p̄mum in intentione et vltimū in executione. sed qñ proceditur a causa efficiente tunc pcedit ab eo quod est p̄mum in executione et vltimū in intentione. Vnde p̄uenit dici. q̄ quādo proceditur p̄ causam efficientē tūc procedit p̄ mediū qd est pus via generatiōis. sed quādo pcedit p̄ causam finalem tūc proceditur p̄ mediū qd est posterius via generatiōis. Prius em̄ aliquis ambulat post cenā et tūc sequitur q̄ cibi descendat ad fundū stomachi. et ex illo seq̄tur vltimū sanitas que est finis vltimū p̄pter quē fit deambulatio post cenā.

Querit An iste due cause demōstrēt se inuicē sine hoc q̄ fiat cir culus. Solo. q̄ sic. quia vtrāqz demonstratiō pcedit ex prioribz. sed in diuerso ordine. qz fm̄ ordinem executionis causa efficiens est prior fm̄ ordinem intentionis. sic econtra finis est prior efficiente vt p̄t us paruit.

Ar Sedium debet verificari de minorē extremitate. sed causa finalis vel efficiens nō p̄t verificari de minorē extremitate siue de suis ef

S
fent. ergo p̄t
nō p̄t. qz ille du
posſint verificari
plus pus positū

Quo id

Querit

mū est. vt si qu
bi p̄t duas causa
pellis lucerne est
lores soliditatibz
h̄mōi. Ḡ pellis lu
eriam ostendi. v
formari demōstr
dumus pedes de
lumen p̄t p̄tran
p̄t qd est comu
no ignis in nute
am̄ h̄i qui sunt in
est q̄ p̄t in istū
q̄ fm̄ veritatem.

Querit

q̄ in rebz mater
qz illis in quibz
res causas dem
det ex pluribz
Q̄mōz p̄bat. q̄
te p̄māz cāru
ne alia fm̄ caus
ferur sursū q̄
p̄pter nēcessitē m
plius matre in

Querit

q̄ ea que sūt ab a
stra hoc est sine ca
fuerit propter finē
sūt fieri ab arte. r
pl̄ gr̄a dāmitas
impotentia lepre
natur. cum causa

Secūdi Posteriorū

fectio. ergo p eam finale vel efficientē nō p̄ fieri aliqua demonstratio. **Ad**
not p3. q2 ille due cause sunt cause extrinsece. Solutio. licet ille due cause nō
possint verificari de suis effectibz in recto. tñ bene in obliquo. vt p3 ex exem
plis p̄us positis. 2 hoc sufficit.

¶ Qũo idẽ effectus p̃t demõstrari p̃ plures causas

Querit Quid ostendit phs q idē effectus p̄t demonstrari p̄ di
uerſas cauſas. Solo. hoc oſtēdit p̄ duo exempla. Pri
mū eſt. vt ſi querat p̄pter quid lumen p̄tranſit pellem lucerne. hoc p̄t oſtē
di p̄ duas cauſas. ſc̄z p̄ cām materiale ⁊ finalem. Per cām materiale quia
pellis lucerne eſt poroſa. vñ p̄t ſic formari ſp̄l̄s. quicq̄d h̄z poroſitates ma
iores ſoliditatem terreſtribz hoc p̄t p̄ lumen p̄tranſiri. ſed pellis lucerne eſt
h̄mōi. ḡ pellis lucerne p̄t p̄ lumen p̄tranſiri. Per cām finale p̄t hoc idē
etiā oſtēdi. vt ſc̄z ambulantes in tenebris nō oſtēdūt pedes. Et p̄t ſic
formari demōſtratio. Illud p̄t p̄tranſire pellem lucerne p̄pter qd nō oſtē
duntur pedes de nocte ſed p̄pter lumen nō oſtēdimus pedes de nocte. ḡ
lumen p̄t p̄tranſire pellē lucerne. ¶ Secundū exemplū p̄t eſt. vt ſi querat
p̄pter qd eſt tonitruū hoc p̄t oſtēdi p̄ cām materiale dicendo q̄ eſt extinc
tio ignis in nube aquoſa. Et etiā p̄ cām finale dicendo vt terrae ⁊ tūmē
ant̄ h̄i qui ſunt in tartaro. Et hoc ſm̄ pythagoricos. Unde attendendum
eſt q̄ phis in iſtis exemplis loquitur ſm̄ op̄imones antiquorum magis
ḡ ſm̄ veritatem.

Quæritur In quibus contingit istud quod idem effectus per demonstra-
ri per plures causas. Solophi. quod ut in plurimum con-
tingit in rebus materialibus. et in his que sunt per naturam positura. Et ratio illius est
quod illis in quibus res dependet ex pluribus causis ibi idem effectus per etiam per plu-
res causas demonstrari. sed in his que sunt per naturam positura res depen-
det ex pluribus causis. ergo in illis effectus per demonstrari per plures causas.
Minor probat. quod natura quodammodo facit propter finem. quod etiam facit ex necessitate
et primarum causarum. Et talis necessitas est duplex. quod una est secundum ordinem mate-
rie. alia secundum causam efficientem vel mouentem. Sicut exempli gratia. lapis quicun-
que fertur sursum quicunque deorsum. sed non propter eandem necessitatem. quod sursum fertur
propter necessitatem mouentis que est necessitas violentie. sed deorsum propter necessitatem
ipsius materie in quantum lapis habet gravitatem.

Querit Utrū in his que sūt ab arte siue ab intellectu practico possit idem effectus p̄ plures causas demonstrari. Solo q̄ ea que sūt ab arte sunt duplicia. quia quedam sunt que nunq̄ siunt frustra. hoc est siue causa finali. nec etiam siunt ex necessitate materie sed semp̄ siunt propter finem. vt domus vel imago. Quedam vero sunt que licz possunt fieri ab arte. tamen etiam possunt fieri a fortuna vel casu. Sicut exempli gratia. sanitas potest esse ab arte vel a fortuna. vt si aliquis leprosus ex impatiente lepre comederet serpentem. vt citius moreretur. z ex esu colubis cur. cum sanitas eius esset a fortuna z preter intentionem. Aliud etiam

2. 頁.

Reparationes

est. ut si aliquis existens in domo ruuosa videat per artem domum illam debere cadere. et inde exeat ille per artes saluatus est. Sed si casu exeat et post exitum eius domus cadat. tunc saluatus est a fortuna. Jam ergo dicendum est ad quesitum quod in his que fiunt ab arte siue ab intellectu practico primo modo non potest effectus demonstrari per plures causas sed per unam tantum scilicet per causam finalem. In alijs autem posset quidem argui ex fortuna. sed non potest effectus proprie nisi uno modo demonstrari. scilicet per finem ut sunt ab arte et non ut sunt a fortuna

Item in diuersis rebus diuersimode demonstratur per causam.

Queritur An in omnibus rebus eodem modo demonstratur per causam. **Solus** quod non sed diuersimode secundum quod cause et res sunt diuersae

Queritur Quotuplex est diuersitas causarum. **Solus** duplex. Una est quod causarum quedam est simul cum suo effectu quedam vero non est simul. Alia diuersitas est quod causarum quedam est per se produciens effectum et semper. quedam vero non sed frequenter. Et secundum tales diuersitates categoriam diuersimode effectus demonstratur per causam.

Queritur Quomodo demonstratur aliquid per causam que est simul cum effectu. **Solus** philosophus quod in illis semper sumitur eadem causa pro qualibet differentia temporis. Et ratio illius est. quia talis causa est causa sufficiens et completa. et ergo sicut necesse est quod quando causa est effectus sic. sic etiam necesse est quando causa fit effectus fiat. et quando causa est facta effectus fit factus. Et hoc declarat philosophus per duo exempla. Primum est ut si queratur propter quid facta est eclipsis lune in preterito. Respondetur. quia interpositio terre inter solem et lunam facta est in preterito. Et propter quid fit in presenti. Respondetur quia terra interponitur in presenti. Et propter quid fiet in futuro. respondetur quia terra interponetur in futuro. Secundum exemplum est. ut si queratur propter quid est crystallus. Respondetur. quia aqua densata vehementer per defectum caloris solis est. ergo crystallus est. Et propter quid fuit. respondetur. quod aqua sic densata fuit. Et propter quid erit. respondetur quia aqua sic densata erit. Unde patet quod in illis in quibus causa est simul cum effectu semper demonstratur per unam causam per quolibet tempore

Queritur Quomodo demonstratur aliquid per causam que non est simul cum effectu. **Solus** philosophus quod in quibus causa non est simul cum effectu non potest effectus a priori demonstrari per causas sed oportet e contra a posteriori causam demonstrari per effectum. et hoc tam in his que fiunt secundum directum quam in his que fiunt secundum circulum

Queritur Quomodo probat philosophus quod in illis in quibus causa non est simul cum effectu effectus non potest demon-

Strari a priori per primam suam in finem tempus in mul cum effectu est necesse effectus a priori de on necesse est per rum vel indere dici primum qui pus determinat esse quod est prius. ut si verum dicere infirmus semper in quo rum cum sanatu dicere et sanitate necesse est ponere iste bibit medicum tate debet inferre medium eiusdem medicum ergo medium eiusdem furare. Dicitur pa qua facta esse in preterito. Et ad causa aliquid qu present accipitur illis unum est pue diu. Estat ro n pon ad posteri ex pre rps inter nati in quo pos est dicere potter tpe intermedio veru est quod sumpt

Queritur An simul cu suis hoc est verum huiusmodi vel non. Et conuato in huiusmodi. quia semper unum ergo si illud in quo est causa tu quod in infirmis

Secūdi posteriorū

strari a priori per causam Solo. hoc probat duabus rationibz. quarum prima sumitur ex parte temporis absolute. z potest sic formari. posito priori fin tempus non est necessarium posterius poni. sed causa que non est nisi simul cum effectu est prior fin tempus suo effectu. ergo posita tali causa nō est necesse effectum poni. z per consequens non potest p. talem causam effectus a priori demonstrari. Maiorem probat philosophus. quia si posito priori necesse estz posterius poni. hoc vel esset fin aliquod tempus determinatum vel indeterminatum. nullum illorum potest dici. ergo zc. Non potest dici primum. quia si posset syllogizari a priori facto ipsum posterius fin tempus determinatum. tunc posset pcludi. q. quia verum est dicere hoc factum esse quod est prius. q. etiam verum sit dicere hoc factum esse quod est posterius. vt si verum sit dicere infirmus bibit medicinam q. etiam verum sit dicere infirmus sanatus est. sed hoc non sequitur. quia potest dari aliquod tempus in quo verum est eum bibisse medicinam. z tamen nōdum eē verum eum sanatum esse. sicut in tempore intermedio inter sumptionem medicine z sanitatem adeptam Non p. etiā dici secundum. scilz q. posito priori necesse est ponere posterius fin tempus indeterminatum. quia non sequitur iste bibit medicinam. ergo sanabitur. Et ratio est. quia causa que ex necessitate debet inferre effectum illa debet esse simul cum effectu z debet accipi vt medium eiusdem generis cum effectu. Sed quādo sic arguitur iste bibit medicinam. ergo sanabitur. vel hoc est factum. ergo illud fiet. non accipitur medium eiusdem generis. ergo ex tali causa non sequitur effectus de necessitate. Maior patet ex prius dictis. quia ad probandum de necessitate aliquid facta esse in preterito accipitur pro causa z medio aliquid quod est in preterito. Et ad probandum aliqua fore vel fieri in futuro accipitur pro causa aliquid quod est in fieri vel in futuro. Et ad pbandum aliqua eē in presenti accipitur p. causa aliquid quod existit in presenti. Minor patz. qz in illis vnū est pus z aliud posterius ¶ Secūda rō sumit ex parte tps medij. Est ita rō in hoc sicut ex pre tps absolute p. siderari nō p. syllogizari a priori ad posterius. nec fin tempus determinatum nec indeterminatum. ita nec ex pre tps intermedij ptingit accipere aliquid determinatum vel indeterminatum in quo posset pcludi posterius ex priori. qz in toto tpe intermedio falsū est dicere posterius esse z tñ verum est pus pcellisse. vt falsum est dicere in tpe intermedio inter sumptione medicine z sanitatē istum sanum esse z tñ verū est q. sumpsit medicinam

Querit ue est illa questio quam phus occasione dictorum mouet in textu. Solo q. ista. verū in his causis que non sunt simul cū suis causatis cadat tempus medius inter causata z causas hoc est verum huiusmodi cause z effectus sese psequantur in tempore continuo vel non. Et hoc est necessarium scire demonstratori. quia si non esset continuatio in huiusmodi causis tñ non esset deuenire ad aliquod terminatum. quia semper inter duo nunc discontinua est accipere aliquid medij. ergo si illud nunc in quo est effectus non sit continuum ad illud nunc in quo est causa tunc erit in medio accipere aliquid quod sit causa media z hoc ibi in infinitum

Reparationes

Querit Quomodo soluit philosophus istam questionem. Solummodo primo promittit unum notabile et tunc soluit. Notabile est istud quod fieri non potest consequenter se habere vel esse prius ad factum esse. nec unum factum esse potest esse prius ad factum esse. sed linea non potest se consequenter habere ad punctum. et tamen fieri non potest consequenter se habere ad factum esse. Maior pars a simili. quod sicut linea est divisibilis et punctum indivisibile. ita etiam fieri est divisibile et factum esse indivisibile. Sed minor probatur. quod illa dicitur consequenter se habere inter que non est medium eiusdem generis. sed hoc non potest esse de linea et puncto. quod in linea sunt infinita puncta. Ratio secunda est. quod unum factum esse se habet ad aliud factum esse sicut punctum ad punctum. sed duo puncta non possunt consequenter se habere. et nec unum factum esse ad aliud. Minor pars per philosophum sexto physicorum. Illo ergo non tamabili premissio dicitur ad questionem quod in illis causis que non sunt simul cum suis causis cadit tempus medium inter causam et ipsas causas. quod in talibus factis non est causa facta. nec futuri causa futura. sed hoc quod fit habet causas preterita. et hoc quod futurum est habet causam presentes. ut sanitas que modo fit in tali corpore habet per causam portionem que in preterito facta est. Et ergo in talibus sicut dictum est dicitur argui a posteriori ad prius. et hoc quod est principium ad artem quod dicitur. et non contingit ire in infinitum. quod contingit a parte posteriori in talibus accipere aliquod immediatum quod est ultimum factum esse. incipiendo ab ultimo posteriori. Et hoc declarat philosophus exemplariter. ut quod incisio lapidis est ante factionem fundamenti. et factio fundamenti ante factionem domus. incipiendo est arguendo ab ultimo. ut quod domus est facta. fundamentum est factum. et quia fundamentum est factum lapides sunt incisus. Et hoc ultimum a parte posteriori est immediatum. quod non habet medium posterius per quod possit probari. Et circa hoc notandum est secundum Egidium de roma quod illud immediatum a quo arguimus in talibus est posterius et prius posterius in essendo. sed prius in syllogizando.

Ad Elidet quod in talibus nunquam sit deuenire ad immediatum. hoc quod iam dictum est est falsum. Ans. probatur. quod in quolibet fieri sunt infinita facta esse. ut patuit. ergo semper erit accipere aliquod medium inter duo facta esse. et per consequens nihil erit ibi immediatum. Ad illam cavillationem respondet philosophus. quod quibus sunt infinita facta esse respectiva in ipso fieri. tamen dare ultimum factum esse simpliciter. et ergo est deuenire ad aliquod immediatum. quod est deuenire ad aliquod quod immediate se habet ad ipsum nunc quod est primum in syllogizando. et ultimum in essendo. Et sicut iam dictum est de eo quod factum est in preterito. ita similiter dicendum est dicitur philosophus de eo quod factum erit in futuro.

Querit Quomodo demonstrari et sumi medium in his que sunt secundum circulum. Solummodo in illis dicitur demonstrari etiam a posteriori. sicut iam dictum est. Et ratio est. quod in illis que secundum circulum sunt generantur est quodammodo quersio circularis per hoc quod a primo generato deuenit ad ultimum. et iterum ab ultimo redit ad primum. Exempli gratia. ut terra depluta necesse est vaporis fieri. vaporis autem facti necesse est fieri nubem. et facta nube. necesse est fieri pluuiam. et per consequens terram fieri deplutam. Et hoc scilicet terram esse deplutam. erat quod

Sec

assumptum fuit in
fieri conclusio est
strano in talibus

Ad Demo
monstr
no circularis qu
stratio que est et
ab eodem ad id
pluvia que fit ex
tus fuit vaporis

Querit

fit demonstratio
us dicitur. Sed in
lus genera et ma
stratio per medium
quod ad probandum co
long de quo mai
curam. tunc tunc se
ne conclusionem
quod impuac dicitur

Demodo in

Querit

divisionem per quod
quid est sine de

Querit

etiam insunt ali
quo predicant. et
alterius generis
plum secundum est

Querit

chanta tunc quod non

Querit

una resolutionis

Ad Est etiam

dicta a via corporis

Et per dicitur quod su

Secundi Posteriorum

assumptum fuit in principio ad concludendum generationem vaporis. et sic inferret conclusio ex principio et iterum ex conclusione principii. Et patet quod demonstratio in talibus per circulum vadit.

Ad Demonstratio circularis est superius prohibita. Et male dicitur hic quod demonstratio in talibus per circulum vadit. Solutio demonstratio circularis que est circularis simpliciter illa est prohibita. sed non demonstratio que est circularis secundum quid qualis sit in opposito. quia hic non fit processus ab eodem ad idem simpliciter et in numero. sed solum ad idem specie quia pluvia que fit ex nube non est eadem in numero. cum illa ex qua prius factus fuit vapor sed solum eadem in specie.

Queritur Quod diuersimode demonstrat per causam in his que sunt semper et que sunt frequenter. Solum in his que sunt semper fit demonstratio per causam que est vltima et semper. Et hoc satis patet ex prius dictis. Sed in his que non sunt semper sed frequenter. sicut est hoc quod masculus generat masculum hoc enim non fit semper sed frequenter ibi dicitur fieri demonstratio per medium quod est causa ut frequenter. Et ratio illius est. quia si datur oppositum scilicet quod ad probandum conclusionem que est ut frequenter sumatur medium quod est vltimum et semper de quo maior extremitas predicat vltimum et semper et ipsum predicat de minore extremitate tunc sequitur quod etiam maior extremitas vltimum et semper predicabit de minore in conclusionem. sic conclusio que supponit esse ut frequenter erit ut semper quod implicat dicere.

De modo inuestigandi ipsum quod quid est secundum veritatem

Queritur Circa secundam partem istius capituli quod docet philosophus inuestigare ipsum quod quid est. Solutio primo permittit vnam diuisionem per quam ostendit qualia debeant esse ex quibus debet constitui ipsum quod quid est siue definitio. Secundo docet modum illa inuestigandi

Queritur Que est illa diuisio quam philosophus permittit. Solutio ista dicitur eorum que predicant vltimum de aliquo quedam sunt in plus ita quod etiam insunt alijs eiusdem generis sed non extendunt extra genus eius de quo predicant. Alia vero sunt que sunt in plus ita quod predicant etiam de alijs alterius generis. Exemplum primum est ut impar respectu ternarii. Exemplum secundum est ut ens respectu ternarii.

Queritur Nam qualia debent esse illa ex quibus debet constitui ipsum quod quid est. Solutio debent esse talia predicata que in plus se habent ita tamen quod non extendant extra genus ipsius definendi.

Queritur Quis est modus seu via inuestigandi ipsum quod quid est. Solum est duplex modus seu via. scilicet via compositionis et via resolutionis.

Ad Est etiam aliqua via diuisionis. Et sunt plures quam due vie seu modi diuisionis ipsius quod quid est. Solum quod via diuisionis non est diuisa a via compositionis. quia diuisio in compositionem finaliter ordinatur. Vel potest dici quod sunt vna et eadem via diuisores solum per respectus ad diuersos

Reparationes

terminos q̄a in ordine ad terminū ad quē qui est species vocatur via compositionis sed in ordine ad terminū a quo est gen⁹ sic vocat^r via diuisionis.

De via compositionis

Querit^r Quō docet phus inuestigare spm q̄ quid est p̄ viam cōpositionis. Solutio dupliciter. qz primo docet inuestigare definitōem speciei specialissime. scdo definitōem speciei subalterne

Querit^r Quō docet inuestigare definitōem speciei specialissime per viam cōpositionis. Solutio dicit q̄ debemus p̄mo videre in quo genere sit res definienda z tunc descendere p̄ diuisionē oppositarū differentiarū quousqz tot accipiant quoz vnū quodqz sit in plus et oīa simul sumpta conuertibilia cū definito. Exemplū est vt ternarius sic definit^r q̄ est numerus impar vtrobiz p̄mus que definitio sic colligit^r. Qz numerus vel est par vel impar sed manifestū est q̄ ternarius non est nūmerus par ergo est impar. Et p̄ter oīs numer⁹ vel est vtrobiz p̄mus vt non-ternarius aut est vtrobiz p̄m⁹. Et iterū oīs numer⁹ vt est alio numero mensurat^r vel non ternarius autēz nō ē alio numero mensuratus. Preterea p̄sequenter omnis numerus vel est ex numeris compositus vel nō et constat q̄ ternarius non est ex numeris compositus hec ergo ad inuicem collecta constituunt definitōnem ternarij que dicit^r q̄ ternarius est numer⁹ impar vtrobiz p̄mus nullo numero cōmensuratus z incōposit^r cuius definitōnis quelibet particula habet se in plus q̄ ternarius quia impar cōuenit quinario septenario zc. Et esse vtrobiz p̄mū in numero non cōuenit surari z ex numeris non componi conueniunt etiam binario sed omnia illa simul collecta nulli cōueniunt nisi ternario.

Querit^r Utrum illa predicata predicantur vniuersaliter z ex necessitate de ternario. Solutio q̄ sic. Et ratio est quia illa que predicantur in quid illa predicantur vniuersaliter z ex necessitate. sed ista predicata sic collecta p̄dicant in qd de ternario. q̄.

Querit^r Utrum illa predicata sic simul collecta constituant definitōnem ternarij. Solutio phi q̄ sic. Et ratio illius est quia hoc totū in numerus impar vtrobiz p̄mus predicatur in quid de ternario ergo vel predicatur vt eius definitio. vel vt genus sed non vt genus. quia tunc hoc totum non esset conuertibile cum ternario quod falsum est. ergo sequitur q̄ predicatur vt definitio de ternario. Et per consequens illa predicata sic simul collecta constituunt definitōnem ternarij. Et sicut hic dicit^r de ternario ita sicut dicendū est de quolibet alio definito

Querit^r Quomodo debet hoc intelligi q̄ quelibet pars definitionis dicit^r esse in plus definito. sed tota definitio con

terribilis cum

nam. quia ibi dicit^r

Solutio Alti

deducere vtqz

opoteret q̄ vlti

ce seu cum defin

nobis innotina

q̄ inter different

definita omnes

q̄ duplex est defin

em ordinata per

septimo metaphy

per quedam accid

na accidentalia d

simonem conuer

est de illa definitō

non alarum ibi et

nbilis. Et ista est

Querit^r

si volumus defini

alternam quā vol

uissimas. Et tene

diam traditum d

illas species spec

imune in quo om

nendum in defin

dere ad p̄prias p

mo genus diu

compositis om

ribus vtqz ad in

omnibus special

accepto tunc hab

us est vt si velim

species specialiss

definire omnes illa

ordine cuius me

do finititudine

reoratur. Et lin

et punctum a quo

facto debemus

nam vtqz sic q̄

ergo videre ad dī.

Secūdi posteriorū

ueribilis cum eo cum tamen Aresto. septimo metaphysice dicat oppositum. quia ibi dicit q̄ differentia vltima est conuertibilis cum definito.

Solutio Alteri hic in cōmento. Q̄ si diuisio generis per differentias deduceretur vsq̄ ad atoma que vltius fm̄ formam sūt indiuisibilia tūc oporteret q̄ vltimū predicatū scz differentia vltia esset conuertibilis cū specie seu cum definito. Sed quia differentie vltimie prout sunt diuise sunt nobis innominate. z differentie cōmuniōes nominate. Ideo hic dicitur q̄ inter differentias nominatas quelibet cōmuniō est specie specialissima definita omnes tamen simul collecte conuertibiles cum ea. Alij sic dicūt q̄ duplex est definitio. quedam que datur per essentialia debite ad se inuicem ordinata per modū actus z potentie. Et de illa intelligitur dictū p̄hi septimo metaphysice. Alia est que datur per circūlocutionem essentialiūz per quedam accidentalia. Et de illa debet intelligi quod hic dicit. quia omnia accidentalia diuisim accepta sunt in plus sed simul accepta faciunt de finitōnem conuertibilem cum definito. Exemplum huius extra textum est de ista definitōne hominis qua dicit̄ homo est animal gressibile bipes non alatum. ibi enim quelibet pars est in plus sed tota definitio est conuertibilis. Et iste est modus dicendi Egidij de roma in suo cōmento.

Querit̄ Quomodo docet p̄hi inuestigare definitōnes speciei subalterne per viam compositōnis. Solutio dicit q̄ si volumus definire speciem subalternam tunc debemus illam speciem subalternam quā volumus definire seu illud genus diuidere in species specialissimas. Et tentare definire illas species specialissimas fm̄ modū definitiōis iam traditum de specie specialissima in p̄cedentibus. Et postq̄ omnes illas species specialissimas definiuerimus debemus videre qd̄ sit genus cōmune in quo omnes ille species conueniunt. quia illud debet esse genus ponendum in definitōne speciei subalterne. Et genere sic accepto debem⁹ videre ad p̄prias passiōes hoc est ad differentias. p̄mo ad cōmunes que p̄mo genus diuidunt postea ad proximas que p̄ime diuidunt genus. Et compositis omnibus illis differentijs sic genus diuidentibus z subdividentibus vsq̄ ad indiuisibilia specie debemus colligere cōmunes differentias omnibus specialissimis conuenientes. Et tunc addere illas generi prius accepto tunc habebimus definitiōnem speciei subalterne. Exemplum huius est v̄ si velimus definire lineam debemus diuidere eam p̄mo in suas species specialissimas scilicet in lineam rectam. curuam z circularem. Et definire omnes illas species. v̄ dicendo sic linea recta est longitudo sine latitudine cuius medium non ex̄it ab extremis. Linea curua est longitudo sine latitudine cuius medium ex̄it ab extremis z in idem punctum nō recuruat̄. Et linea circularis est longitudo sine latitudine cui⁹ medium est punctum a quo omnes linee dicte ad circūferentiā sunt equales. Et illo facto debemus videre quid sit genus in quo omnes ille species conueniunt v̄rū scz q̄ntitas vel qualitas z genere accepto qd̄ est q̄ntitas debemus videre ad d̄as in illis definitiōnibus positas que scz sine ille in quib⁹

Reparationes

omnes ille definitōnes pueniūt oēs cū pueniūt in hoc q̄ quelibet est longitudo sine latitudine s; in alijs posterius ad dicit differunt Et tunc debemus omnes illas dīas in quib; ille definitōnes conueniūt cōiungere cū genere prius accepto dicendo sic linea est q̄ritas cōtinua longitudo sine latitudine. Et hec est vera ars inueniendi definitōnem speciei subalterne

Ar Videt q̄ diuisio generis p dīas i species non sit utilis ad inueniendum definitōnem. Hic iste modus uel ista via iam tradita non ē cōueniens. Ans pbat̄ur quia p̄s superius enumerauit diuisionē inter vias inutiles. Solutio q̄ argumentū pbat tene q̄ diuisio vel via diuisiua nō sit utilis ad syllogisandū ipm q̄ quid est de eo cuius est vt prius dictum fuit tamē diuisio vel via diuisiua est tene utilis ad inuestigandū ipm q̄ qd est seu ad colligendū elementa seu partes definitionis que sunt genus et differentia. et hoc qd̄ hic dicit̄.

Querit̄ Quid intelligit p̄s p p̄rias passiones q̄ dicit q̄ accipit pro ḡne delem? speculari p̄rias passiones. So^o al̄b. q̄ p̄ p̄rias passiones intelligit hic dīas q̄ dīe se h̄nt ad gen^o sicut p̄rie passiones ad seū subiectū q̄ sunt essentielles q̄ritates ipius generis sicut p̄rie passiones sunt qualitates ipius subiecti. Alij vero dicūt q̄ per p̄rias passiones intelligit p̄s p̄rietates que insunt subiecto definiendo q̄ ille sunt signa manifestaria formas p̄rias speciez. Et s; ad illas oportet speculari vt cognoscamus ea que querimus p̄ definitōne p̄stituenda fin q̄ dicit p̄mo de eis q̄ accidentia illa p̄ria magnā partem conferunt ad cognoscendum q̄ quid est.

Querit̄ Quot sunt que oportet cauere circa hūc p̄cessum inuestigatōnis definitōnis. Solo p̄bi q̄ duo. Prīmū est ne partes definitōnis inordinate locent̄ q̄ multū differt qd̄ prius et quid posterius ponat̄. inter elementa definitōnis debet em̄ genus p̄poni et deinde debet poni dīa cōior et postea alia differentia minus cōmunis et sic p̄nt vīs ad dīam ultimā q̄ si dīa p̄poneret et genus posterius vel poneret inter differentias tunc cōmitteret nugatio vt patet sic dicendo homo est b̄is pes aīal māsuētū ibi em̄ cōmitit̄ nugatio sed si sic dicat homo est aīal b̄is pes mansuetū tunc bene est assignata definitio.

Secundū est q̄ oportet cauere ne aliquid requisitorū ad definitōnem omittatur. q̄ al̄s definitio esset diminuta. Et ad hoc utilis est diuisio dicit p̄s puta q̄ genus diuidat̄ p̄ debitas differentias et immediatas. q̄ si gen^o diuideret p̄ differentias indebitas reputa p̄ differentias inferioris generis tunc totum tale genus nō euacuabit̄ tales differentias. Exempli gratia si sic diuideret aīal q̄ omne aīal aut est totū pennatū aut est pennis diuisum illa non est diuisio sufficiens aīalis q̄ multa sunt aīalia que nec sūt tota pennata nec etiam pennis diuisa. sed est soluz diuisio aīalis volatilis. Sed si sic diuideret aīal q̄ omne aīal vel est rōnale vel irrōnale tūc diuisio esset sufficiens et bona q̄ tūc totū diuisum p̄tinet sub mēbris diuidentib;.

Querit̄ Quid intelligit p̄s hic per aīal totum pennatū. et qd̄ per aīal pennis diuisum. Solutio p̄ aīal totū pennatū

Secūdi Posteriorū

intelligit aīal qđ h̄y alas integras z prīnuas sicut vesperilio. sed p animal
pennis diuisum intelligit aīal cuius ale distinguūtur p diuisas pennas. s̄y
cū coruus vel pica.

Queris Quot fuerūt errores antiquoz quos excludit p̄hs cir
ca p̄dicta Solo. q̄ duo. Prīmus fuit Eraditū z dīscī
puloz eius. qui dicebāt q̄ nīhil posset sciri p̄ definitōem nīsi cognosceretur
om̄es dīne quas h̄y vñqđq̄ ad alia. z nīsi cognosceretur etiā omnia alia.
Et motiū eoz fuit istud. q̄ vñqđq̄ est idē cū illo a quo nō differt dīna
et a quo differt est alterū. z s̄ si debz aliqd̄ determinare cognosci vt distū
etū ab alijs optet oēs dīnas alioz cognoscere

Queris Quō excludit p̄hs illū errorē. Solo. p̄mo intermī
t errorē q̄sum ad hoc q̄ dictū est q̄ illud a quo aliqd̄ dif
fert est alterū ab eo. essentialiter. hoc em̄ falsum est q̄ multe sunt dīne rerū
eiusdē sp̄ei que non sunt per se z essentielles. sed t̄m accīdē. alcs. z ille nō facit
unt diuersitatē essentialē sed accidentalē t̄m. ¶ Secūdo reprobat istū erro
rem q̄sum ad hoc q̄ dictum est q̄ ad cognoscendū aliquid p̄ definitionē
optet oēs dīnas alioz cognoscere. Et dicit q̄ hoc nō oportz. sed sufficit q̄
ille qui vult definire diuidat genus in oppositas dīnas sic q̄ omne qđ cō
tinet sub diuiso p̄tineatur etiā sub altero membroz diuidentū. z tūc accī
piat illud quod vult definire sub altero illoz membroz z cognoscat q̄
illud membz sit dīna p̄stitutīua eius. z nīhil refert vtum sciat vel nesciat
de quibz rebz p̄dicetur alia dīna opposita vel alie differētie. Exempla gras
tia. si diuidatur aīal in rationale z irrōnale z accipiatur q̄ homo p̄tineatur
sub rōnali tūc nō requirit q̄ sciat de quibz p̄dicet irrōnale. vel quō illa de q̄
bus irrōnale p̄dicat a se inuicem differat

Queris Quis fuit secūdus error Solo. secūdus error fuit q̄
rīdam dicentū q̄ q̄nī inuestigat definitio p̄ diuisionem
tūc deket peti an totū diuisum p̄tineat sub membris diuidentibz. ita q̄ sas
eis euacuet diuisum p̄ membra diuidentia

Queris Quō excludit p̄hs illum errorem. Solo. dē q̄ non
oportz hoc petere si diuisio sit data per opposita immedi
ata. quia tunc nēcariū est q̄ totū diuisum euacuetur p̄ mēbra diuidentia

Queris Quot sunt que oportz obseruare in inuestigatione des
finitionis per viam diuisionis. Solo. q̄ tria. Prīmum
est q̄ per diuisionem solum accipiantur illa que predicantur in eo q̄ qđ est
id est substantialiter de definito. Secundum est q̄ partes debite ordinen
tur. Tercium est q̄ omnia accipiantur que pertinent ad q̄ quid est ita q̄ nī
hil omittatur.

Queris Quō possunt illa tria obseruari Solo. p̄hi. q̄ p̄mum
obseruat p̄ hoc q̄ homo p̄r inducere syllogismos ostē
dentes q̄ illud q̄ assumitur insit definito essentialiter z in quid. Secūduz
obseruatur p̄ hoc q̄ illud p̄ponitur qđ est p̄muniuz z qđ ad alia posteris
us accepta p̄sequitur. z hoc est genus. sicut patet euz dīz homo est animal

Reparationes

gressibile bipes. ibi aial debet preponi. qz ipsuz est quod ad alia consequitur in bona psequentia. quia bene sequitur gressibile bipes est. ergo animal est. Et idem modus debet etiam obseruari in ordinatione aliorum. scz differētiarum. ita qz illa semper preponatur que est p̄mior et que ad alias in bona psequentia psequitur. Tercium vero obseruatur per hoc qz accipitur p̄mo p̄me differentie sub quibz ipsum diuisum vniuersaliter cōtinetur. et qz vniuersaliter euacuant naturā ipsius diuisi. Et postea sumis hoc mēbrum per quod intendimus definire. et diuiditur iteruz p̄ dñas p̄prias quousqz deueniat ad vltimā dñam post quā nō p̄tingit vltius diuidere.

Querit̄ Utrum ista tria. seu ille tres cōditiones sufficiant ad inuestigandū definitionem. Solo ph̄. qz sic. Et rō est. quia si p̄dicte p̄ditiones obseruentur tūc definitio non habebit aliquid superfluum nec diminutū. et ergo illa tria obseruata sufficiūt. Incedens probatur. p̄mo qz definitio non habebit superfluum per primā p̄diōem. que dicit qz in definitione solum debent accipi illa que p̄dicantur in quid de definito. Secūdo scz qz non habebit aliquid diminutū probatur. quia si habebit aliquid diminutum vel hoc esset genus vel differentia. non genus vt patet per secūdam p̄ditionem que dicit qz genus debet esse primū sumptū in definitione. Nec differentia. vt patet per terciā p̄ditionem. que dicit qz diuisio debet fieri quousqz deueniat ad vltimā differentiam post quā non est alia

De via resolutionis

Querit̄ Quō docet ph̄s inuestigare ipm qz quid est p̄ viam resolutionis. Solo. p̄stam viam fm̄ dñm Albertuz et alios expositores p̄muniter nō docet ph̄s inuestigare definitionē subiecti sed definitionē proprię passionis. Et consistit ars in hoc qz si volumus definire aliquā propriā passionem tunc debemus intrēdere ad indiuidua similia et indifferentia specie que fm̄ vnam rationem illam passionem participant et videre quid omnia illa indiuidua idem habent fm̄ qz mēt eis illa passio. Postea debemus respicere ad alia indiuidua que cum indiuiduis p̄mo consideratis sunt in eodem genere et specie quibz illa passio mēt fm̄ aliam rationem. et videre etiam quid omnia illa habent idem. Et illo facto debemus videre in omnibz tam in istis qz in illis verum sit aliquod idem quo illam passionem participant. Sic tunc illud idem ex omnibz singulis ratiōibz resolutum et congregatum ad vnam p̄munem rationem erit definitio ipsius proprię passionis. Si vero consideratis omnibus indiuiduis et his quibz fm̄ vnā naturam mēt. et his quibz mēt fm̄ plures non possum⁹ per resolutionem venire in vnam rationem sed in duas rationes vel plures. tunc manifestum est qz passio definenda que queritur nō est vnā s̄ est plures fm̄ rem et rationem

Querit̄ Quomodo declarat ph̄s hanc viam inuestigandi. Solo. per exemplum de magnanimitate. vt si velis

mos querere per
ndere ad quodā
nditur magnanimitas
mus qz dicitur
tas. quod patet ex
miam dimittere
z. Post hoc debet
tam rationem. scz
r. quid p̄mune ip̄s
hoc p̄mune quod e
sequenter accipiem
biter in prosperis
tunc in hoc consistit
ingit propter hoc qz
vnie qz aliquis non
prosperis et aduersis
as ab Aristotele. qz
mētens. et hoc ad d
tunc non esset magn
vnie p̄dicis. Si aut
dicit vna sp̄s magn
na p̄munis definitio

Querit̄ Utrum
qua oportet omne
p̄consideratur in p
dico. Dedicus eni
illo. sed definit sanu
guir sanum fm̄ dñm
tum flegmaticus.

Querit̄ Utrum
p̄o ista via vocatur
na ad pota. et ab eis

Querit̄ Utrum
mer faciliates qd sic
māz qz vniuersale
indeterminat. Minor p
p̄singularibz. Sec
Et ratio est. quia aliq
tunc. per notitiā not
uatio est in singulari

Secūdi Posterior

mus querere per definitionem quid est magnanimitas primo debemus videre ad quosdam magnanimos considerando quid habent commune scilicet quod dicitur magnanimi. ut puta ad Herculem Achillem et Ayacem. et inuenimus quod dicitur magnanimi scilicet hoc commune quod est non tolerare iniurias. quod patet ex eorum effectibus. quia Hercules non potens tollerare iniuriam dimicauit. Achilles propter eas insaniuit. et Ayax seipsum interfecit. Post hoc debemus respicere ad quosdam alios magnanimos non per illam rationem. sed per aliam. puta ad Lyandrum et Socratem et videre quid commune ipsi habuerint. et statim videmus quod dicitur magnanimi scilicet hoc commune quod est equaliter se habere in prosperis et aduersis. Tunc consequenter accipiemus illa duo scilicet non posse tollerare iniurias et equaliter se habere in prosperis et aduersis. et videmus si sit eis aliquid commune. et si sic tunc in hoc consistit definitio magnanimitatis. ut si dicamus quod verumque contingit propter hoc quod aliquid reputat se dignum magnis. quia ex hoc prosequitur quod aliquis non potest tolerare iniurias. et etiam quod equaliter se habet in prosperis et aduersis. Et ergo quarto ethicorum sic definitur magnanimitas ab Aristotele. quod est virtus qua quis se dignum magnis reputat dignus existens. et hoc additur notanter (dignus existens) quia si non esset dignus tunc non esset magnanimitas sed presumptio. Et ista definitio equaliter conuenit predictis. Si autem nihil commune inueniret illis duobus acceptis. tunc non esset una species magnanimitatis. sed due. et ergo non posset etiam de illis dari una communis definitio sed plures.

Queritur Quare dicitur in ista via quod oportet inuestigantes quod dicitur est peruenire ad aliquod commune. Solo. ratio illius est quia oportet omnem definitionem dari de aliquo in vniuersali. et non scilicet quod consideratur in particulari hoc vel illo. Et hoc patet exemplariter de medico. Medicus enim non definit quid sit sanum in particulari ut in hoc vel illo. sed definit sanum in vniuersali et simpliciter quo ad omnes. vel distinguit sanum scilicet in diuersas species dicendo hoc est sanum tolerans. hoc est sanum flegmaticis. et sic de alijs.

Queritur Quo proceditur in hac via. Solo. proceditur a singularibus et minus communibus ad magis communia. ut patuit. et ergo ista via vocatur proprie via resolutionis. quia resolutio est a posterioribus ad priora. et ab effectibus ad principia.

Queritur Utrum ille processus sit conueniens. Solo. philosophi quod sic. Et hoc propter duo. Primo enim est conueniens propter facilitatem quod sic ostenditur. quia facilius est definire singulare et minus commune. quam vniuersale et magis commune. ergo ista via est conueniens propter facilitatem. Minor patet. quia in vniuersalibus latent plures equiuocationes quam in singularibus. Secundo etiam est ista via conueniens propter cunctantiam. Et ratio est. quia aliquis non potest deuenire definiendo ad notitiam ignotam nisi per notitiam notam. sed singulare et minus commune est notius quam vniuersale et equiuocatio est in singularibus magis manifesta.

Reparatiões

Queris Utrum definitio possit dari per metaphorā. Solō phā
q̄ nō. Et rō illius est. q̄ si per metaphorā possit dari defi
nitio tūc etiam per metaphorā possit fieri demonstratio. sed per metaphorā non
p̄t fieri demonstratio. ḡ nec definitio. Maior patz q̄ definitio est medium
demonstratiōis. Sed minor pbat. q̄ metaphorā accipit s̄m aliqd̄ s̄c̄. a nō
oportz q̄ illud qd̄ est s̄c̄ quo ad aliqd̄ vel quo ad vnū sit s̄c̄ quo ad om̄ia
et ḡ q̄ demonstratio d̄z dari per vltā. z q̄ sunt talia quo ad oīa demonstratio
nō potest dari per metaphorā

¶ De modo inuestigandi ipsum propter quid

Queris Quid vocatur hic ppter quid Solō. ppter qd̄ vocat
hic cōppria ppter quā passio aliqua inheret subiecto.

Queris Quid docet phs inuestigare ipsum ppter quid. Solō
per triplex medium. Primo per commune vniuocū. Secun
do per commune inuocū. Et tercio per commune analogū

Queris Quid phs docet ipm ppter qd̄ inuestigari per commune vn
uocū Solō. dicit q̄ ad inuestigandū ipm ppter qd̄ p
cōe vniuocū debemus eligere diuisiones viles quibz sc̄z aliquod commune
genus diuidit in plures sp̄s. aut vna communis sp̄s in plura indiuidua. et
tūc debemus p̄siderare que sunt passionēs que p̄sequuntur illud cōe. qui
hoc facto habemus sufficiens mediū ppter quid huiusmodi passionēs insū
inferioribz illius communis. quia illud commune est tale mediū ppter quid. Ex
empli gratia. si velimus scire propter quid homini z equo insunt somnus
et vigilia. statim accipim⁹ q̄ propter hoc quia vtrūq̄ est aīal vnde anima
est vniuersale medium ppter quid ad demonstrandū q̄ homini aut equo
insunt somnus z vigilia. Et ratio istius extratextum est. q̄ subiectū est cō
sue p̄prie passionis. z ḡ si volumus inuestigare cām alicuius passionis pro
pter quā talis passio insit aliqbz inferioribz. optz q̄ accipiamus cōe illorū in
feriorū qd̄ est p̄prium subiectum

Queris Quomodo docet inuestigare ipsum ppter quid per com
mune inuocū Solō. dicit q̄ quādo commune subie
ctum vel genus aliquarum specierum est innominatum. tunc debemus vi
dere ad aliquod aliud commune inexistens illis pluribz sp̄bz quod nō est ge
nus. et considerare ad que sequatur hoc commune z que consequitur ad
sum. q̄ hoc commune debet tūc poni pro medio vel causa ppter quid. Exem
plum est vt habere duos ventres z non habere dentes in superiori mandibula. ille due proprietates cōueniūt boui z ceruo. et non gratia alicuius co
munis generis nominati. et ergo si velimus assignare propter quid debe
mus videre an sit aliquod aliud quod non est genus ad quod sequantur
ille proprietates z inuenimus q̄ sic sc̄z habere cornua. quia em̄ bos habet
cornua et similiter ceruus. ergo habet duos ventres. z etiam caret dentibz
in superiori mandibula

Sem

Queris

analogia puen
tū illā passionē d
et p̄mere pres
Sipionem est d
ne molles carni
nis. Et os in aīa
potest accipere al
passionis. Et hoc
p̄s molles carni
p̄mere partes mol

Queris

mutatio mediū

Queris

hac hoc ostēdit pe
parat. et illa hab
loque est cōmuni
la. solus. Secun
cas. Nam illa tri
milio vel rest. pro
sonad corpus sol
et solis ad natem

Queris

luzio hoc sic ostē
dia sed tamen ill
propter quid in fin
quia finis mensi
liquenter proprie
tati enim sunt
dualis tamen in
is sub alio.

Queris

in causam sicut
p̄sio isto effectū
fio effectū quid i

Queris

quendam errorem.

Secundi Posteriorum

Queritur Quod docet philosophus inuestigare ipsum propter quod per commune analogum. Solutio dicitur quod quicunque passio demonstranda est analogica pueniens analogice pluribus tunc medium propter quod ad demonstranda illam passionem de illis pluribus debet esse analogum. Exemplum est ut ista passio quod est primere partes molles ne decidant conuenit analogice sepioni (spine) et ossi. Sepion enim est durior pars pilicis quam sepium vocatur et est quasi cartilago primens partes molles carnis ne defluant. Spina autem est in piscibus alijs primens partes carnis. Et os in animalibus terrestribus. Et quia illa passio puenit illis analogice oportet accipere aliquod medium quod sit passioni proportionatum quod dicatur propter quod illa passio. Et hoc est durities. Vnde si queratur propter quod spina in piscibus continet partes molles carnis respondet quod est dura. Et propter quod os in animalibus terrestribus primet partes molles carnis Respondet sicut quod os est durum et sic de alijs.

Queritur Utrum plura pbleumata possint conuenire in eo quod est per propter quod. Solutio quod sic et hoc dupliciter. Primo quo ad unitatem medij. Et alio modo quo ad ordinem mediorum.

Queritur Quod ostendit philosophus quod plura pbleumata possint conuenire in eo quod est propter quid secundum ad unitatem medij. Solutio hoc ostendit per duo exempla. Primum est de sepione (spina) et ossi quia ut patuit circa illa habent eandem causam per quam demonstratur eis inesse illa passio que est continere partes molles carnis ne defluant. quia durities est causa in omnibus. Secundum exemplum est de echino inde et idolo apparente in speculo. Nam illa tria etiam habent eandem causam in genere que est reperculio vel reflexio licet specie differant. quia echo causatur ex reflexione soni ad corpus solidum planum et concuum. Iris autem ex reflexione luminis et solis ad nubem aquosam. Et idolum ex repercussione facta ad speculum.

Queritur Quod ostendit quod plura pbleumata possint conuenire in eo quod est propter quid secundum ad ordinem mediorum. Solutio hoc sic ostendit. quia quedam sunt pbleumata que habent diuersa media sed tamen illa media sunt subordinata. Exempli gratia. Si queratur propter quid in fine mensis lunaris nilus magis fluit. Respondet quod propter hoc. quia finis mensis est vernior. id est calidior et humidior. Et si queratur consequenter propter quid finis mensis est vernior. Respondet quod tunc luna deficit ibi enim sunt diuersa pbleumata siue quiescentia que habent diuersa media sed tamen in hoc conueniunt illa media que sunt subordinata vnum scilicet sub alio.

Queritur Quot questiones mouet philosophus hic circa ipsum propter quid. Solutio quod duas. Quarum prima est. Vtrum causa et suum causatum sint simul supple quo ad consequentiam. Exempli gratia vix posito isto effectu qui est folia fluere ponatur etiam causa. Et vtrius posito isto effectu qui est lunam deficere ponatur etiam simul causa.

Queritur Quod pcedit philosophus circa istam questionem. Solutio primo arguit ad partem affirmatiuam questionis. scilicet excludit quendam errorem. et tercio soluit questionem

Reparationes

Querit Quod arguit ad partem affirmatiuam questionis. Solus probat duobus rationibus quod causa et causatum sunt simul in consequentia. Prima sumit ex ratione cause et causati et est ista. Omne causatum habet necessario aliquam causam. si ergo posito causato non simul potitur. quod ista sit eius causa tunc sequitur quod eius sit aliqua alia causa. Et ergo per oppositum si eius non sit aliqua alia causa quod que dicta est oportet necessario dicere quod si causa sit etiam causatum sit. et sic causa et causatum sunt simul.

Secunda ratio stat in hoc quodcumque per se inuicem demonstrant illa etiam se inuicem consequuntur. sed causa et effectus per se inuicem demonstrant. ergo etiam se inuicem consequuntur. Maior patet quia ad medium demonstrationis sequitur conclusio minor probatur per se exemplariter quod si sic arguatur. Omne quod habet lata folia folio fuit. sed vitis habet lata folia. ergo vitis folio fuit. ibi demonstratur effectus per causam. Et si sic arguatur. Omne quod folio fuit habet lata folia. sed vitis folio fuit ergo vitis habet lata folia ibi e contra causa demonstratur per effectum.

Querit Quis est ille error qui posset oriri ex dictis. Solutio quia dictum est quod effectus potest demonstrari per causam et e contra causa per effectum posset aliquis putare quod vnum et idem essent causa et causatum. Sed remouet per se illum errorem et dicit. Hoc non potest dici. Et ratio est. quia causa est prior suo causato seu effectui. et effectus est posterior. sed vnum et idem non potest esse prius et posterius. et ergo causa et causatum non possunt esse idem. Etiam quis vnum demonstraret per aliud et e contra hoc tamen non est eodem modo nec in eodem genere demonstrationis. quia quando effectus demonstratur per causam est demonstratio propter quid. sed quando causa demonstratur per effectum tunc est demonstratio quia ut patuit etiam superius primo huius.

Querit Quomodo iam soluit philosophus questionem superius motam. Solutio soluit eam per distinctionem. Dicens quod in quibusdam causa et causatum sunt simul et sequuntur se in quibusdam vero non.

Querit In quibus causa et causatum non sunt simul. Solutio philosophi quod in his in quibus vnus effectus habet plures causas per se et proprias ibi non sunt simul nec consequuntur se quia in illis licet ad existentiam cause in actu sequitur existentia effectus non tamen e contra ad existentiam effectus sequitur existentia cause. Exemplum est vitis esse vituperabile est quidam effectus qui pluribus conuenit scilicet timido et audaci. Et habet plures causas per se et proprias. quia causa eius in timido est defectus et in audaci superabundantia. Et ergo bene sequitur superabundantia est ergo vituperabile sed non sequitur e contra vituperabile est. ergo superabundantia est quia in timido est vituperabile sed tamen in eo non est superabundantia si tamen ante cause capiantur sub distinctione tunc bene sequitur vituperabile est ergo superabundantia vel defectus est. Et ita patet in talibus causa posita necesse est effectum poni. et effectui posito necesse est aliquam causam poni sed non determinare quamlibet.

Querit

uerit et in com
m et e contra. Et
quare conuenie
lum conuenie
larem puta vice
ergo est vitis. Et
tunc sequitur. vi
midi. Et e contra
uersalis eius que
do ad effectum et

Querit

in vna causa. ite

Querit

nari per causa alic
per se. Secundo r
do accipiendo ali
quod si accipiat per ca
causa. Si si accip
causa per acciden
ex exemplo prius

Querit

demonstrati
vna definitio. et
que est medium

Ar Unius

possum
his patet ex su
definitiones par
potest dici quia
quod vnus et ei
vna dicit quid a
quod que potest e
horles.

Querit

non solum contingit
per aliquo subie
demonstrati multum

Secundi Posterior

Queritur In quibus causa et causatum sunt simul et consequuntur se. Solutio quia si causa et effectus accipiantur in vniuersali et in comuni tunc ad causam in comuni sequitur effectus in comuni et contra. Exempli gratia, ut folio fluere est quidam effectus qui adequatur quate conuenit alicui comuni quod est commune ad vitē sicum et non solum conuenit viti. Et ergo si competat talis effectus ad causam particularem puta vitē tunc non sequitur ut non sequitur arbor est folio fluens ergo est vitis. Sed si competat ad causam vniuersalem et communem tunc bene sequitur, ut bene sequitur arbor est foliofluens, ergo in eo fit exsecutio huiusmodi. Exsecutio enim humidi vel condensatio est causa communis et vniuersalis eius quod est foliofluere. Et ergo ab illa causa bene valet arguendo ad effectum et contra.

Queritur Que est secunda questio quam mouet philosophus circa predicta. Solutio est ista. Utrum vnius effectus sit in vna causa, ita quod ad vnitatem effectus sequatur vnitatis cause et contra.

Queritur Quomodo soluit philosophus illam questionem. Solutio per distinctionem quia contingit aliquid assignari per causam alicuius effectus tripliciter. Uno modo accipiendo causam per se. Secundo modo accipiendo signum alicuius cause per causam. Tercio modo accipiendo aliquod accidens per causam. Illo supposito ridet philosophus ad questum quod si accipiat per causam illud quod est causa per se tunc vniuersus effectus non potest esse nisi vna causa. Si si accipiat per causam illud quod non est causa per se sed solum signum vel causa per accidens tunc vnius effectus possunt esse plures cause, sicut patet ex exemplo prius posito de vituperabili.

Queritur Que est ratio quod vnius effectus non potest esse nisi vna causa quoniam talis causa est per se. Solutio quod causa per se est medium demonstrationis potissime quod est definitio sed vnius rei non potest esse nisi vna definitio, ergo etiam vnius effectus non potest esse nisi vna causa per se que est medium demonstrationis potissime.

Ad Vnius rei possunt esse plures definitiones, ergo vnius effectus possunt esse plures cause per se que sint media demonstrationis. Ans patet ex superius dictis. Solutio licet vniuersus rei possint esse plures definitiones partiales non tamen potest esse nisi vna completa et totalis vel potest dici quia philosophus per effectum intelligit hic propriam passionem quod licet vnius et eiusdem passionis possint esse plures definitiones quarum vna dicat quid alia propter quid tamen est solum vna definitio propter quid que potest esse medium demonstrationis. Et de illa loquitur hic Aristoteles.

Queritur Utrum verum sit quod dictum est scilicet quod per accipi causam per accidens ad ostendendum effectum. Solutio philosophi quod sic. Et non solum contingit causam sed et illud cuius est causa scilicet effectum quoniam accipitur in aliquo subiecto secundum accidens. Exemplum est ut dicitur musicus edificat domum, ibi musicus est causa per accidens domus cuius per se causa est edificatio.

Reparatiões

102. Et edificator est causa receptaculi latronū per accidens si cōtingat latrones in domo morari. Et subdit phs ibi qd vlt in oibz semp medius seu causa habebit se similiter et proportionabiliter cū effectu cuius demonstratio queritur ita qd si effectus sit equiuocus medium cōmune debet esse ediuuocum. Et si effectus est vniuocus in aliquo genere mediu debet esse vniuocum et in genere. Et si effectus reperitur analogice in multis mediu debet etiam esse analogū. Et hoc declarat phs p exempla in textu.

Queritur Quō causa et effectus seu propria passio cōsequitur se cōparando ea ad subiectū. Solo phs. qd si sumatur alius quod subiectū particulare cui conuenit passio tunc passio et causa non conuertitur cum tali subiecto. Sed si sumatur subiectū vlt tunc oia illa cōuertuntur et cōsequitur se conuertibiliter scz subiectū causa et passio. Et de hoc ponit phs duo exempla. Prīmū est vt si hec passio habere angulos extrinsecos equales quatuor rectis ppetur ad hoc subiectū qd est triangulus vel quadrangulus tunc non conuertit cum eo quia est in plus qd triangulus et quadrangulus et generaliter qd omnes ahe figure quibz dicta passio conuenit sed si sumant simul tūc conueniunt equaliter in vno medio qd est causa huius passionis. et hoc est rō prīmū terminū ad est definitio maioris extremitatis seu illius passionis. Et ergo tūc oia illa scz illa passio subiectū sit vlt acceptum et causa siue mediu ad inuicem cōuertuntur. Et inde est vt dicit phs qd omnes scientie speciales sic vruntur medio. Secūduū exemplū est vt si hec passio que est folio fluere competet ad hoc subiectū quod est vitis tunc non conuertit cum eo sed excedit ipm quia etiā conuenit ficui. Sed si omnia quibus hec passio cōuenit simul accipiant. tunc cōuertunt in vna cōmuni causa que est succum seu humidū condensari in contractu seminis hoc est in contractu ad porum arboris vnde foliū trahit semē vel succū. Et per hanc causam demonstrat dicta passio de oibz illis quibus conuenit. Et istū modum consecutionis cause et effectus ordnat. p. in forma syllogismi per litteras que sunt a b c d e. Et vult qd in demonstratione vniuersali vnius effectus seu passionis non est nisi vna causa et non ppet vna causam aliqua passio pluribus diuersis subiectis demonstrari inesse sed ipsa causa variatur fm specie sicut et ipsa subiecta. In demonstratione aut particulari potest per vna causam vna passio pluribus et diuersis subiectis demonstrari inesse. Exempli gratia vt ista passio que est esse longe vite demonstrat inesse quadrupedibz et aubus p vna cōmune causam qd habere humidū radicale non facilius psumptibile sed illa cā tamē diuersificatur fm speciem in diuersis. qz in quadrupedibz cā longe vite est non habere cholera dissoluentē cōplexionē et cōsumentē humidū radicale. In aubus aut causa est habere pennas et plumas habent em aues humidū facilius pertransibile. et ergo non vinct in eis humidū. et sūnt longe vite.

Queritur Quando eiusdem passionis reperiuntur sic diuerse cause in diuersis subiectis sicut iam dictum est quomodo est procedendū ad accipiendum causam primā et immediatam illius passionis. An scz descendendo ad singularia quibus conuenit illa passio vt ascendendo ad passionem vniuersalem. Solū phs qd procedendū est ascend

Sec

ando ad passio
p quor est par
Et hoc in dem
nulari tunc pe
dem ordine est
illa magis den
nicalz sibi pxi

De princ

In hoc secū
gntōne princip

Queritur

phm quia nihil
nihil facit scire n
re de cognitione
la in nobis gene

Queritur

ap. qz immediat
cipioz immediat
habitus. Ter
uo vel ppetur in
eos esse in nobis
questiones que

Queritur

et tercio solut

Queritur

in nobis et
nōnem aliam
libet nos habere
ut qz qm habem
q impotibile sit
altemoz qz cogn
ia qz q habitus
potibile est aliqu
pceptus nihil est
relat ad dūcere.
Queritur
in nobis est bene

Secundi Posterior

dendo ad passionem vniuersalem. quia causa que est vniuersali passioni p
pinquior est prima causa et immediata illius passionis in vniuersali subiecto
Et hoc in demonstratione vniuersali. Sed si loquimur de demonstratione p
ticulari tunc procedendum est descendendo ad singularia. quia causa que in eo
dem ordine est ad singulare subiectum pinquior illa est magis pproxima et per
illam magis demonstrat passio de particulari subiecto. Ex quibus patet quod v
nicuique sibi prima causa est sibi magis causa et pproxima.

Tractatus secundus

De principijs autem qualiter fiunt cognita et quis et

In hoc secundo tractatu et finali istius libri philosophus prius determinat de co
gnitione principiorum complexorum demonstrationis.

Queritur Vtrum necessarium sit hic determinare de cognitione princi
piorum demonstrationis. Solutio quod sic ratio est ista scilicet
primum quia nihil scitur a nobis nisi per demonstrationem. sed demonstratio
nihil facit scire nisi cognitis principijs ergo utile est et necessarium determina
re de cognitione principiorum demonstrationis quomodo scilicet et qualiter il
la in nobis generatur.

Queritur Quod precedit philosophus determinando de his. Solutio mos
uet tres questiones. Quarum prima est ista. Vtrum omnium prin
cipiorum immediatorum sit idem habitus vel non. Secunda est vtrum omnium prin
cipiorum immediatorum sit scientia vel non sed aliquorum sit scientia et aliorum alius
habitus. Tercia est vtrum habitus illorum principiorum fiant in nobis de nouo
vel pperuerint in nobis et lateant nos donec exercitati studio percipiamus
eos esse in nobis sicut dixit plato. Albertus tamen non format hic nisi duas
questiones quia duas primas ponit per vnam

Queritur Quod philosophus precedit circa illas questiones. Solutio
primo arguit ad pres vltime questionis secundo illam soluit.
et tercio soluit duas primas.

Queritur Quod arguit philosophus ad pres vltime seu tercie questionis.
Solutio primo arguit quod habitus principiorum non pperue
runt in nobis et lateant nos. Et hoc tali ratione. Impossibile est nos habere cog
nitorem alicuius per demonstrationem et quod illa cognitio nos lateat. Impossi
bile est nos habere cognitorem primorum principiorum et quod nos lateat. Antis pa
ter quod quoniam habemus cognitorem alicuius per demonstrationem tunc ad minus scimus
quod impossibile sit hoc aliter se habere. Et prima probatur. quia cognitio principiorum
est certior quam cognitio alicuius per demonstrationem. Secundo arguit ad pres oppo
sita scilicet quod habitus principiorum non potest acquiri de nouo. Et hoc tali ratione. Im
possibile est aliquid de nouo cognoscere sine pperistenti cognitione sed primis
principijs nihil est prius. Impossibile est prima principia de nouo cognosce
re siue ad discere.

Queritur quod soluit philosophus istam terciam questionem Solutio dicit quod
in nobis est bene a principio potentia quedam habitualis et disposita ad prius

Reparationes

et ipso acceptōne que preexistit in nobis ante cognitōnem principioꝝ. sed non possumus habere cognitōnem principioꝝ. Et rō illius est quia talis vel esset cognitio actualis principioꝝ vel esset honorabilior q̄ illa inq̄rit per illā tāq̄ p̄ honorabiliorē deuenire in cognitōnes tam principioꝝ q̄ cōclusionū sed nullū illoꝝ potest dici.

Querit Que est illa potentia preexistens in nobis. Solutio phi q̄ est sensus qui videtur inesse omnibz animalibus et circa hoc ponit Aresto. gradus aialū.

Querit Quot sunt gradus aialū. Solutio tres. Primus ē q̄ omnia animalia habent sensum quo indicant de sensibilibus in presentia materie. Secundus gradus est q̄ preter sensum in quibusdam aialibus est mansio sensibilis id est in quibusdam manent species rerum sensibilū in absentia materie quedā illoꝝ sunt in quibz manet impressio specierū q̄ritum ad aliqua puta vehementiora sed non quo ad alia puta debitora. Sicut patet de oue in qua manet species lupi in absentia. Alia vero sunt in quibus non est mansio sensibilis id est in quibus nō manet species sensibilū in absentia materie. Illa in quibus manent species in absentia materie sunt que preter sensum habent memoriā. Sed illa in quibus non manent sunt que non habent memoriā et talia aialia nullam penitus habent cognitōnem nisi dum actu sentiunt.

Tercius gradus est q̄ inter aialia habentia memoriā quedam sunt in quibus est ratio reflexiua ad sensibile manens eliciens ex sensibilibus vlt. sicut patet in hominibus. quedam vero sunt in quibus talis ratio nō est.

Querit Ergo quomodo in nobis fit cognitio primoꝝ principioꝝ ex potentia in nobis preexistere. Solutio phi q̄ per hunc modum. quia ex sensu per mansionem sensibilis fit memoria ex ex memoria multotiens facta circa eandem rem fit experimentū et ex experimento fit vniuersale. ex experimento autē et vniuersali quiescente in anima fit in anima illud quod est principium artis et scientie. ad est habitus primoꝝ principioꝝ. Exemplum istius extra textū est vt medicus videns q̄ hoc re barbarū sanauit cholera in illo particulari hoīe facit sibi de hoc memoriā ex memoria autē superius circa hoc facta quia sc̄z sepius vidit q̄ hoc et hoc re barbarū in diuersis hoībuz sanauit cholera fit in eo experimentum ex quo experimento tunc colligit sibi vñ vniuersale dicens q̄ omne re barbarum est sanariū cholere et hoc accipit vt principium in arte medicine quiescens in anima inq̄ritum contra ipm non inuenit instantia. hoc est vñ vniuersale quiescere in anima contra ipm sc̄z non inuenire instantiam.

Querit Verum sine vñ et idem ars et scientia. Solutio phi q̄ non sed differunt. quia si ex experimento accipiat vniuersale circa factibilia tunc pertinet ad artem. Sed si accipiat circa necessaria que semper eodem modo se habent tunc pertinet ad scientiam.

Querit Quomodo phi in textu declarat istū modū quo fit in nobis habitus principioꝝ. Solutio declarat ipm p̄ simile.

Simonomachia
pugnare et alia
ter postea venit
ne hostis expu
possint venire in
mo fit sensatio
q̄ perueniat ad

Querit
Debet sic intelligi
in aliquo vno ex
p̄m vlt. Exem
res homines in
vñ in quo nō
mo est rationalis

Querit

cur p̄rio et p̄ se
lis. Et hoc ostendit
singularibus ad
tum est callias sec
q̄ritum est fortes
lia et forte et alijs
ostendit hoc ex
homine vel equo
sequenter quon
vltz deueniat ad
rio vniuersaliū
uerfalia principia
gularibus ad vñ

Querit

fm q̄ quiescit in a
inq̄ritum est perm
dens cognoscit vñ
actus sentiendi sen

Querit

bius circa intellec
cū modū sunt sc̄ie
nos rō seu rōma
nā dubitatōem q̄
etiam ad habitū
vñ ad sc̄iam. q̄ ad

Secūdi posteriorū

in monomachia hoc est p simile in duello quia sicut in duello in quo vnus pugnat ptra alterū postq in euerfione machine vnus eoz steterit imobilitate postea venit secūdus z adiungit se illi z pnter tercū z quartus dos nec hostis expugnet z quousq tot sunt q sufficienter confortati ad inuicē possint venire in principium pugne. Sic etiam similiter fit in anima quia pmo fit sensatio vnus sensib. lis secundo alterius. z sic cōsequenter quousq pueniat ad vlt qd est principū artis z scientie vt dictū fuit.

Querit Quōd hoc debet intelligi qd prius dictū est scz q ex experimento singulariū generat vlt in ania. Solutio hoc debet sic intelligi qz qn accipitur multa singularia que sunt indifferentia in aliquo vno exite in ipis tūc illud vnu in q nō dicit vt sic acceptū in aia ē pmi vlt. Exempli gratia nos videm? forte z platonem z alios particula res homines indifferentes qtrum ad hoc quod est esse rōnale. z ergo hoc vnum in quo nō differunt accipimus vt vniuersale z dicimus q omis homo est rationalis.

Querit Quomodo p vniuersale accipi p sensum cū tamē omne qd sentit sit singulare. Solutio licet illud quod sentitur pō z p sepprie sit singulare tamē sensus est quodā mō etiā vniuersalis. Et hoc ostendit philosophus dupliciter. Primo ex processu qui est a singularibus ad vniuersale. Quia sensus cognoscit calliam non solū inqrum est callias sed etiam inqrum est homo z similiter fortem non solū inqrum est fortis sed inqrum est homo. Et quia homo est indifferens in callia z forte z alijs sic quodā mō etiam sensus cognoscit vniuersale. Secūdo ostendit hoc ex processu qui est a speciebus ad genus. quia ex specie puta homine vel equo sic accepto per sensum z stante seu manēte proceditur consequenter quousq deueniat aliqd impartibile quod est vniuersale: vt quousq deueniat ad animal vel aliqd aliud superius gen? . Et quia cognoscit vniuersaliū sic accipit ex singularibus. ergo cōcludit pbs q prima vniuersalia pncipia oportet cognoscere p inductionem. quia inductio est a singularibus ad vniuersale progressio.

Querit Vtrū hoc vez sit q sensus ē vlt. Solo Alberti q vlt pōt piderari dupliciter. Vno mō in sua simplicitate fm q quiescit in aia z sic sensus nō est vlt nec cognoscit vlt. Alio modo inqrum est permixtum z inconfusum in singularibus. z sic sensus per accens cognoscit vlt. Et qvis tamen sic sensus sit vlt tamen sentire siue actus sentiendi semper est particularis.

Querit Quō iam soluit pbs duas pmas qstiones supius motas Solo p solutōe eaz pmutat q duplices sunt habitus circa intellectum quia quidam sunt habitus qui sunt semper veri cuiusmodi sunt scientia z intellectus. Alij sunt qui qnq sunt falsi vt opinio z rō seu rōcinatō q a quibusdā vocat cogitatio. Iam dicit solutō pmi mā dubitatōem q qā pncipia demonstratōis sunt semper vera non pnt pntine ad habitū q sūt interdū falsi s; solū ad hūus qui sūt sp veri. Non aut ad sciam. s; ad intellectū. Et p hoc etiā patz ex pmi solo scōe qstiois.

Reparationes

Querit Quomodo probat philosophus quod prima principia demonstrationis non possunt pertinere ad scientiam. Solutio duabus rationibus. Quoniam prima est habitus primorum principiorum est aliquid verius quam sit scientia sed nihil est verius scientia quam intellectus. ergo habitus primorum principiorum non est scientia sed intellectus. Maior patet quia principia demonstrationis sunt notiora et veriora conclusionibus demonstratis. ut patet ex primo huius. Item habitus eorum erit verior quam habitus conclusionum qui est scientia.

Secunda ratio Principium scientie non potest esse scientia sicut principium demonstrationis non potest esse demonstratio quia aliter esset processus in infinitum. sed habitus primorum principiorum est principium scientie. Item habitus primorum principiorum non est scientia. Et quia non habemus aliquem alium habitum qui sit verus quam intellectum sequitur quod intellectus sit habitus principiorum demonstrationis. de sapientia nihil loquitur hic philosophus. quia sapientia comprehendit scientiam et intellectum.

Ad Intellectus est potentia anime ergo non est habitus primorum principiorum demonstrationis. Consequenter patet habitus et potentie realiter distinguuntur. Solutio quod intellectus potest multipliciter accipi. Uno modo pro potentia intellectiva sicut preterit argumentum. Alio modo pro actu intelligendi. Tercio modo pro re intellecta. Et istis tribus modis non accipitur hic. Quarto modo accipitur pro habitu quo cognoscimus prima principia et prout distinguitur contra artem et scientiam. et sic accipitur in proposito.

Et hec de libris posteriorum analecticorum Aristotelis reparative dicta sufficiant.

mus. pcedens ex
lecticus est hmo
se generatiu op

Ad In tota
est subie
trum hyl. d. qua
ta nova logica de
p. dupl. vno q
p. d. d. accipit
logico dyalectico

Ad De syl
trum. d.
sed p. illi no genera
logico dyalectico
demonstratiu. d.
p. sed dyalectica
syllogismu demo
cedat ex p. mumb
stariu est etiā q
syllogismo dyale
mobilitate em 2 p
in d. alberti. d.
d. d. q. p. r. g. s. s.

Querit
nam applicabili
in sylloganda.
Ad Omnis scia
habet p. rel
zora. p. accipit dup
p. d. d. v. v.
p. d. p. d. d. ex cō
p. d. d. a scia h
p. d. d. t. d. m. u. e. n. a.

Primi topicorum

Iuxta initium libri topicorum aristotelis.

Querit pmo. Quid est subiectum istius libri
Solutio syllogismus dialecticus. Cuius ratio
est. qz sibi pueniunt p dices subiecti attributis
Etiam sibi possunt demonstrari inesse passiones
p pzia z adequata pncipia istius scie. Quod
piz sic faciendo demonstratorem. Omnis syllogis-
mus pcedens ex pbabilibz est generatiuus opinionis sed syllogism⁹ dya-
lecticus est hmoi. ergo est generatiuus opinionis. ibi illa pzia passio q est
esse generatiuu opinionis ostenditur syllogismo dialectico inesse.

Ar In tota noua logica determinat de syllogismo dialectico. Non
est subiectum istius libri specialr. Ans. pbat. qz dialectica p m pe-
trum hyl. d. quasi duoz sermo vel rō scz opponētis z respondētis. sz in to-
ta noua logica determinat de actu illoz duoz. Solutio dialectica acci-
pit duplr. vno⁹ cōiter z large. p tota noua logica sic de dialctica loq^r pe.
hyl. Alio⁹ accipit pzie pilla pte logice in qua specialr determinat de syl-
logismo dialectico z ita accipitur hic.

Ar De syllogismo dialectico nō est scia. ergo nō potest esse subie-
ctum. Ans. pbat qz illa esset genita p syllogismum dialecticum
sed p illū nō generat scia sed solū opinio. Solutio q vtrqz est scia de syl-
logismo dialectico nō q sit genita p syllogismū dialecticū sz p syllogismū
demonstratiuū. Et si dicat syllogismus demonstratiuus pcedit ex necessarijs
rōijs. sed dialectica pcedit ex p munijs z ptingentibz. ergo nō est genita p
syllogismū demonstratiuū. Solutio q quis syllogismus dialectic⁹ p-
cedat ex p munijs z ptingentibz tñ eū pcedere ex illis est necessariū z h nece-
ssariū est etiā q ex talibz pcedēs generet opinionē. Et qñ hoc ostendit de
syllogismo dialectico tñ sit demonstratio p quā generat in nobz hec scia de
mobilibz eū z ptingentibz possumus habere immobiles z necessarias rōes
vt d^r albert⁹ Exempli grā quis ptingēs sit variabilez mobile tñ ista cō-
clusio q ptingēs sit ptingēs ē inuariabil^r z imobil^r z necessaria.

Querit Utrqz ista scia sit resolutoria vel inuētiua Solutio ē
inuentiua. qz docet ex cōmunijs z pbabilibz cuiuslibet
materie applicabilibus inuenire medium p qualibet pclusionē probabilij
rer syllogizanda.

Ar Omnis scia est resolutoria. ergo etiam ista. Ans. pbat. qz ois scia
habet p resolūōnem pclusionis in sua pncipia. Solutio dya-
lectica p accipi duplr. vno⁹ vt docēs est z sic ipa sicut z omis alia scia ē re-
solutoria Alio⁹ vt vtrēs est hoc est inq^retū vrimur ea in alijs sciētijis arguen-
do z disputādo ex cōibz z pbabilibz z sic ē inuētiua. Et sic pz quō differt
scia ista libz a scia libz pōz z etiā posterior qz ista quis sit resolutoria vt
docēs ē tñ ē inuētiua vt vtrēs sz ille vtrōqz mō sunt resolutorie.

Reparationes

Queritur Quare iste liber sequitur libris posterioribus. **Solutio** quia in libro posterioribus determinatur de syllo demonstrativo. **Solutio** quia in libro posterioribus determinatur de syllo demonstrativo. **Solutio** quia in libro posterioribus determinatur de syllo demonstrativo.

Queritur Quare tunc iste liber precedit libris elenchorum. **Solutio** quia probabile est autem apparenter probabile. **Solutio** quia probabile est autem apparenter probabile.

Queritur Quomodo intitulus iste liber. **Solutio** sic Incipit liber topicorum aristotelis. **Solutio** sic Incipit liber topicorum aristotelis.

Queritur Quomodo dividitur iste liber. **Solutio** iste liber totalis dividitur in octo libros priores. **Solutio** iste liber totalis dividitur in octo libros priores.

Propositum quidem negotii est methodum invenire a qua poterimus syllogizare de omni problemate ex probabilibus. **Propositum** quidem negotii est methodum invenire a qua poterimus syllogizare de omni problemate ex probabilibus.

Qui quidem propositus hic est finis et propositum. **Qui** quidem propositus hic est finis et propositum.

Queritur Quomodo definitur hic syllogismus. **Solutio** quod est ordo in qua habetur. **Solutio** quod est ordo in qua habetur.

Queritur Quare philosophus plus repetit illam definitionem hic quam in libro posteriorum. **Solutio** quod est ordo in qua habetur. **Solutio** quod est ordo in qua habetur.

Primi topicorum

libro priorum. quia uterque est de logica resolutiva. et ergo in libro posteriorum supponuntur illa que dicta sunt in libro priorum. Sed iste liber non primum atur sic ad librum priorum. quia iste est de logica inductiva. ille vero de resolutiva et ideo hic repetit definitio syllogismi.

¶ Quod dividit syllogismus. Secundo dividit in syllogismum demonstrativum dialecticum legitimum falsigraphum. Et ratio istius divisionis est. quia omnis syllogismus vel preedit ex necessariis vel ex probabilibus. Si primum hoc est dupliciter quia vel preedit ex necessariis bene intellectis. et sic est syllogismus demonstrativus vel male intellectis. et sic est syllogismus falsigraphus. Si ex probabilibus hoc est dupliciter. quia vel preedit ex vere probabilibus. et sic est syllogismus dialecticus vel solum apparenter et sic est syllogismus sophisticus.

¶ Est alius syllogismus simpliciter dictus et ille non ponit hic. ergo divisio est insufficientis. Solutio hic non dividit syllogismum in rationem syllogismus pertractus ad materiam specialem. iam syllogismus simpliciter dictus est in contrarius hoc est non pertractus ad materiam specialem.

¶ Est alius syllogismus tentativus et ille non enumerat hic. sunt plures species. Ans. probatur quia est aliqua disputatio tentativa. Etiam erit aliquis syllogismus tentativus. Solutio quod non est sile de specie syllogismi et de generibus disputationum quia species syllogismi distinguuntur per materiam. quia in materia syllogismus tentativus non differt ab alijs. Et non ponit distinctus syllogismus. sed genera disputationum distinguuntur ex prefinium sed est alius finis disputationis tentative et aliarum disputationum. ergo ponitur aliqua disputatio tentativa.

Queritur Qualis est ista divisio. Solutio analogi in sua analogata quia prius dicitur de syllogismo demonstrativo secundo de syllogismo dialectico. et tunc de syllogismo falsigrapho et sophistico. quia illi sunt quedam obliquates priorum syllogismorum.

Queritur Quid est syllogismus demonstrativus. Solutio syllogismus demonstrativus dicitur qui preedit ex primis veris aut ex talibus que per aliqua prima et vera sue cognitionis principium sumserunt.

¶ Prius primo posteriorum ubi definit demonstrationem non addit illam periculam aut ex his que per prima vera et ergo ista definitio est superflua. Solutio quod neganda est consequentia et ratio est. quia aristoteles primo posteriorum solum definit demonstrationem perissimam que est demonstratio propter quid. Sed hic definit demonstrationem in communi. ut distinguitur contra syllogismum dialecticum et eum quod apprehendit sub se tam demonstrationem propter quid quam quia.

Queritur Quid est syllogismus dialecticus. Solutio syllogismus dialecticus est qui ex probabilibus est syllogizatus. Et in illa definitione tanguntur duo scilicet materia syllogismi dialectici in hoc quod dicitur ex probabilibus. et forma quam addit syllogizatus. Albertus autem definit eum sic et dicitur syllogismus dialecticus est qui ex probabilibus facit credere id est opinari.

Reparationes

Queritur Que dicuntur prima vera. Solutio sunt illa que non per alia sed per seipsa habent fidem. sicut sunt dignitates quas quisque probat auditis. ut de quolibet esse vel non esse de nullo vero simul. Omne totum est maius sua parte et similia.

Queritur Quid est probabile. Solutio probabile est quod apparet omnibus aut pluribus aut sapientibus et his omnibus aut pluribus aut maxime notis.

Quid est syllogismus litigiosus. Solutio syllogismus litigiosus est qui procedit ex his que videntur probabilia et non sunt appares syllogismi. Et qui sit aliquod appares probabilis ostendit philosophus. quod non omne quod videtur probabile secundum aliquod locum est secundum rei veritatem probabile. quod multa videntur esse probabilia in superficie solus ex aliquo signo fallaci. quod non habent omninophantasia. verum existentiā sicut manifeste videntur de principijs disputationis sophisticarum illa enim apparent vera esse et probabilia et tamen non sunt.

Queritur Quotuplex est syllogismus litigiosus. Solutio triplex sicut habet ex definitione ista data scilicet peccans in materia peccans in forma et peccans in materia et forma scilicet. Syllogismus peccans in materia est qui assumit propositiones falsas et improbables sed tamen servat formam syllogismi. ut hic omnis homo est albus. omnis lapis est albus. ergo omnis lapis est albus. Syllogismus vero peccans in forma tamen. dicitur ille qui assumit propositiones probabiles. sed non servat formam syllogisticam. Sicut quando arguitur ex puris affirmatiuis in secunda figura vel maiore particulari in prima figura vel hypothetici. Sed syllogismus peccans in materia et forma scilicet dicitur qui procedit ex improbabilibus vel falsis et non servat formam syllogisticam.

Quid dicitur isti syllogismi abinuiere. Solutio dicitur philosophus quod sic dicitur quod primus scilicet peccans in materia tamen est syllogismus. quod servat formam syllogismi. Sed ille qui peccat in forma tamen aut in materia et forma scilicet est litigiosus. sed non est syllogismus eo quod videtur syllogizare et non syllogizat.

Respondeo forma non potest esse sine materia. ergo nullus est syllogismus peccans in materia. Solutio est duplex materia syllogismi scilicet generalis et specialis. materia generalis habet tres terminos et duas propositiones et in tali materia nullus syllogismus peccat. quod aliter non esset syllogismus. Sed materia specialis est in proposito materia probabilis. et in tali materia aliquis syllogismus litigiosus dicitur peccare.

Quid est syllogismus falsigraphus. Solutio syllogismus falsigraphus dicitur ille qui procedit ex proprijs principijs alicuius scie vel discipline male intellectis seu applicatis. Exemplum solet poni ut quando sic arguitur. omnes linee duce ab eodem puncto ad idem punctum sunt equales. sed linea chorda et arcus sunt hypotenusa. ergo linee equales ibi est syllogismus falsigraphus. quod maior est unum principium geometrie et male applicatum. Albertus tamen primo clenchor reprobatur hoc exemplum.

Queritur Quo differt syllogismus falsigraphus ab alijs. Solutio primo differt a syllogismo demonstrativo. quod falsigraphus non procedit ex primis et veris sed falsis. differt secundo etiam a syllogismo

praelectio. quod n
graphus necq
prijis alicuius

Sequens a
In hoc sec
In prima fact

Queritur

Et ro illaz v
ri vel ad redar
e dupli qz vel p
fm phiam. Si
alectice. scz fine
Et ille e duplex
fm in altero e

Respondeo

Ut solū vnus fm
taribz et principijs
Queritur Quo
qua acquiritur p

Quid

aliter arguere d
tutmodi. Et est
applicabilibz a

Quid

libet scia qn p
dictu suū nō eē

Respondeo

no multoz pho
na scz ex ppijs d
mam. g vult e a
bus pcedere. scz in
qz pte eē pte eni
ndē q illi pbi doc

Quid

oem scia
phiam et specu

Primi thopitorū

dyalectico. qz nō pcedit ex p̄babilibz sicut syls dyalecticus. qz syls falsus graphus neqz assumit ea q̄ apparēt oibz neqz pluribz neqz sapiētibz tē s̄ ex p̄p̄ijs alicuius scie vel discipline syllogisar.

Secundum capitulum.

Sequens autē erit ex his que p̄dicta sunt dicere ad q̄ z quot
In hoc scdo capitulo ponit vtilitatē huius scie z diuidit in duas p̄es
In p̄ma facit qd dictū est. In scda mouet vnum dubium.

Querit Ad quot est dyalectica scia vtilis. So^o ad tria scz
ad exercitatioēs. obuiatioēs. z disciplinas fm̄ p̄ham
Et rō istaz vtilitatū est. qz syls dyalecticus vel valet ad inuentōem ve
ri vel ad redarguēdē falsi. Si scdm̄ sic valet ad obuiatioēs. Si p̄mū hoc
ē dupl̄r qz vel p̄ doctrinā vel p̄ exercitiū. Si p̄mū sic valet ad disciplinas
fm̄ p̄ham. Si scdm̄ sic valet ad exercitatioēs. vel sic. Est duplex finis dy
alectice. scz finis scie. z sic est vtilis ad disciplinas fm̄ p̄ham. z finis sciēz
Et ille ē duplex scz in seipso z in alio. finis in seipso ē fm̄ exercitatioēm. Sed
finis in altero ē fm̄ obuiatioēm. qz illa valet ad remotionē impedimēti.

Ar Unius scie est solū vnus finis. q̄ male ponuntur hic plures fines
Solo^o Qz dyalectica p̄siderat dupl̄r. vno^o vt docēs est. z sic et
est solū vnus finis p̄ncipalis q̄ est cognitio sui subiecti in se z in suis p̄p̄ijs
tātibz z p̄ncipijs. Alio mō vt vtrēs est z sic h̄z plures fines.

Querit Quid ē exercitatio. Solo^o exercitatio est qdam assuefactio p̄
quā acquiritur p̄mp̄itudo ad aliquid facilius agendum.

Qr Quo p̄bat p̄hs q̄ dyalectica sit vtilis ad exercitatioēs. Solo
tali rōe. Illa scia est vtilis ad exercitatioēs p̄ quā possumus fa
cilius arguere de quolibet p̄posito in qualibet scia. Sed dyalectica est hu
iusmodi. q̄ est vtilis ad exercitatioēs. Vno; p̄ qz ista scia est de cōibz
applicabilibz ad quodlibet p̄positum.

Qr Quid est obuiare. Solo^o obuiare in p̄posito est p̄mp̄te resistere
positiōi respondētis p̄ rōes p̄bables. Tūc em̄ obuiam^o in qua
liber scia qn̄ p̄ argumētatioēm p̄babilē p̄tradictim^o rudenti z ostēdūmus
dictū suū nō eē bñ dictū siue positio respōdētis sit vera siue falsa.

Ar Quō p̄bat p̄hs q̄ dyalectica est vtilis ad obuiatioēs. Solo
ponit talē rōem. Illa scia valet ad obuiatioēs p̄ quā annueran
tes multoz p̄hoz opinioēs possumus p̄tra eos argumētari nō ex extra
neis s̄ ex p̄p̄ijs doctrinis ipoz. S̄ hoc possumus facere p̄ dyalecticā sci
entiam. q̄ vtilē ē ad obuiatioēs. Vno; p̄ qz dyalectica docet ex p̄babilibz
bus p̄cedere. s̄ in p̄babilibz si affirmatio ē p̄babilē etiā negatio ē p̄babilē.
qz qd p̄t eē p̄t etiā nō eē. z q̄ p̄ dyalecticā sciam ex p̄p̄ijs doctrinis z p̄ illa
eadē q̄ illi p̄hi docent possum^o rōez accipere z p̄tra eos arguere.

Qr Quid debem^o hic intelligere p̄ disciplinas fm̄ p̄ham. Solo
oēm sciam seu oēz sciētificā doctrinā. vñ nō capit h̄ p̄ha p̄p̄ie p̄
p̄ha reali z speculatiua tūc s̄ p̄muniter z large put est app̄rehētio verita
S III

Reparations

gis cuiuslibet ammirabilis ꝛc.

Queritur Quòd pbat phius q̄ dyalectica est vtilis ad discip-
plinas fm̄ phiam. Solutio duabz ratiõibus.
Prima est illa scia vtilis est ad disciplinas fm̄ phiam q̄ quam possumus
arguere ad vrāq̄ ptem p̄radictiõis. sed dyalectica est huiusmodi. ergo
est vtilis ad disciplinas fm̄ phiam. Maior pz. qz q̄ potest ad vrāq̄ ptem
p̄radictiõis arguere facile speculatur quid verum ⁊ quid falsum in qua
liber scia. Sed a ratio est. Illa scia est vtilis ad disciplinas fm̄ phiam
q̄ quam possumus inquirere de p̄ncipijs oim̄ aliarum scientiaz. sed dyale-
ctica est huiusmodi. ergo. Minor pbat sic. qz p̄ncipia p̄pria scientiaz nō
possunt demonstrari ⁊ ex p̄p̄is offendi eo q̄ sunt p̄ma. sed debent ex cō-
muniõibz ⁊ p̄babilibus offendi sed dyalectica est inquisitiua p̄cedens ex
cōmuniõibz ⁊ p̄babilibus. ergo dyalectica viam habet ad omniū metho-
dorum p̄ncipia.

Principia scientiarum sunt p se nota. ergo dyalectica nō habet
viam ad pncipia oīm methodoz. id est aliaz sciētiāz. Solu
tio licet pma pncipia sciētiāz sint p se nota fin se formaliter accepta. ita q
q pōt ex ppijs nō possint offendi tamen materialiter accepta possunt ex
abusdam cōmūibz pbabīr pfluaderi z qz dyalectica ex cōibz pcedis
ideo ipa dī hoc nō habere viam ad pncipia.

Queritur Quod est dubium quod remouet pñus in textu
Solutio qz dictum est q dyalectica de singu
lis pbabiliter disputat posset aliquis dubitare z credere q nullus habet
dyalecticā artem nisi sciret quālibet pñsionem probare z improbare dy
alectice. Hoc ergo dubium remouens pñus dicit q hoc nō requirit sed
tunc aliquis pñctē habet hanc scientiam quando eam sic habet sicut hā
betur rethorica vel medicina. hoc est quando nihil omittit de his que pre
cipit talis ars. Non enim rethor semper pñuadet neqz medicus semper sa
nat z tamen si nihil omiserit de pñgentibus dicimus eos pñctē habere
artem. Sic etiam dyalecticus nō semper probat pñter multa impedimē
ta. z tamen si nihil omiserit de cōtingentibus fm suam artem. ad est nihil
omiserit de medijs pbabilibus ad aliquam pñsionem dicitur sufficēter
habere hanc artem dyalecticam.

Secundus tractatus

Primum ergo considerandum est ex quibus est methodus
In hoc scdo tractatu plus determinat de principijs materialibus syllog
ismi dyalectici tam remotis q̃ sunt quatuor predicata q̃ proxime q̃ sunt
pp̃o dyalectici p̃bema. Et diuidit iste tractatus in sex capitula In pri
mo determinat p̃ba de principijs syllogismi dyalectici in coi.

Di uer. mōes dyalectice z pblemata sunt equalia numero. So^o
phī q̄ sic z pbat cali rōe. qz illa ex qbus 2 struunt syllogism dy

Primi thopicozū

alectici sunt ppōes z illa ad q̄ ordinant sunt pblemata: illa sunt eadem z equalia numero. g. minore pbat qz ois ppō z oē pblema aut ppū aut ge- nus aut accidens indicat. i. pstituentur ex ppō vel ex genere vel ex accide- cū ḡ illo sunt eadē quoz materia est eadē z q̄ ex eis dē pstituentur sequitur qz ppōes dyalectice z pblemata sunt equalia z eadem numero.

Ad Problema p̄inet duas ppōes. g. ppōes dyalectice in duplo ex- cedunt pblemata. z p p̄is nō sunt eadem aut equalia numero. Solo ppōes z pblemata eē eq̄lia vel eadē nūero p̄t intelligi dupl'r. vno° formāl'r z fm̄ actū z sic est falsum. vt pbat argumentū. Alio° material'r z fm̄ potentia z sic ē verū. qz ex eis dē p̄dicat' z terminis ex q̄b' formāl'r ppō dyalectica etiā formāl'r pblema solū trāsmutato ordine interrogandi.

De Que sunt illa dubia q̄ remouet p̄hs circa dicta in textu. Solo remouet p̄ ordinē tria. Primū ē qz dictū ē qz ois ppō z oīe pble- ma pstituitur ex ppōio genere vel accide. vbi manet dīa cū tñ ex dīa etiā p̄t fi- eri ppō vel pblema. Ad hoc dubiū dī p̄hs qz dīa cū sit generalis est cū ge- nere ordinanda hoc est in eodem p̄dicato cum genere.

Secūm dubium est quare enumerādo p̄dicata dyalectica nulla ē facta mentio de definitōe cū tñ definitio etiā sit p̄dicatū. Et ad hoc dī p̄hs qz definitio p̄phendit sub ppōio. Et cū duplex ppū vñū est qd̄ fcat qd̄ est esse rei. Aliud est ppū qd̄ nō fcat qz qd̄ est eē rei. illud ppū qd̄ fcat qd̄ est esse rei vocat terminus sue definitio. Reliquū vero qd̄ nō indicat qd̄ ēē rei retinet nomē cōe z vocat ppū. Et ex h' textu elicit vna regula topica q̄ est ista q̄ncūqz sunt duo p̄tēta sub aliq̄ noie cōi quoz vñū ē nomē speciale impositū z alteri nō tunc illud cui nō est nomē speciale impositus retinet nomē p̄mune z vsurpat sibi quasi sibi ppūm.

Terriū dubiū est qz dictū est qz ois ppō z oē pblema aut ppū aut ge- nus aut accidens indicat. posset aliq̄s dubitare an aliq̄d istoz scz ppūm vel genus zc. sit ppō vel pblema. Sz remouēdo hoc dubiū dī p̄hs qz neq̄ mo opinet qz aliq̄d istoz sic incōpiere acceptū sit ppō vel pblema. Sed ex his tanq̄ ex materialib' p̄ncipijs sūt pblemata z ppōes.

Querit Quō dīnt ppō dyalectica z pblema. Solo sic dīnt qz pblema pponit in vtraz p̄e p̄radictōis. ppō dyalecti- ca vero interrogat solū vñā p̄em Albertus tñ p̄mo topicoz in p̄mento videt velle qz vtraz tñ pblema q̄ ppō pponit bñ cū vtraz p̄e p̄radictō- nis. Sz in hoc dīnt qz si nota dubitātōis cadat sup̄ ppōem p̄dicatū cum subiecto ita vt sit q̄rat inherentiā z modū inherēdi q̄ ip̄ortat in hoc vel in illo p̄dicato tūc est pblema. Exemplū vt si sic dicat vtraz aial gressibile bīs pes sit definitio hoīs vel nō sub hoc sensu vtraz hoc p̄dicatū aial gressibile bipes in sit hoī vt ē definitio vel nō tūc est pblema. Sz si p̄dicatū enūciat de subiecto z nota dubitātōis sequens ppōem ponat ad p̄sentum respō- dentis tūc est ppō dyalectica z nō pblema. vt si dicat putas ncaial genus hoīs vel nō est ppō si nota dubitātōis nō cadat sup̄ ppōem ppōis sz ex p̄- ceteris solum p̄sentum respondētis sub hoc sensu animal genus hoīs est pū- sas ne hoc esse verum vel non.

S. iij

Topica

Si p̄dicatū enūciat de subiecto et nota dī- lationis

Reparationes

Queritur Quid est predicatum dyalecticum. Solutio est terminus predicabilis in proprie terminabili per arte dyalecticam non reducibilis ad aliquod prius secundum easdem consideraciones per hoc enim quod si terminus predicabilis excluduntur prius et problema per hoc quod si in proprie terminabili per artem dyalecticam excludit species. Et per hoc quod si non reducibilis ad aliquod prius excludit dicta et etiam alia annexa. Et secundum easdem consideraciones addit propter alia tria predicata a definitione. quia si reducatur ad definitionem vel postea dicitur non tamen secundum easdem consideraciones.

Queritur Quot predicaciones requiruntur ad hoc quod aliquid sit predicatum dyalecticum. Solutio tres que inveniuntur in ista definitione. Prima est quod sit terminus aptus natus predicari de aliquo predicacione directa et ordinata. et ergo individuum non potest esse predicatum. Secunda est quod prius in qua predicatur sit terminabilis per artem dyalecticam et ergo species non potest esse predicatum. tertia est quod non sit reducibile ad aliquid prius secundum easdem consideraciones et ideo annexa non sunt predicata.

Queritur Quid est proprie terminari per artem dyalecticam. Solutio nihil aliud est quam propositiōem probabiliter ostendere ad premissam affirmatiuam vel negatiuam et hoc secundum artem dyalecticam. ut si queratur puras ne animal est genus hominis vel non. Et responderetur quod sic. quia quicquid predicatur de pluribus specie differtentibus in eo quod quid est. hoc est genus eorum de quibus predicatur. scilicet animal et homini. Et genus eorum de quibus predicatur cum si dicitur de homine sequitur quod sit genus hominis. In illa proprie qua querebatur utrum animal esset genus hominis vel non. dicitur terminari per artem dyalecticam. quia est probabiliter ostensa ad premissam affirmatiuam per locum dyalecticum.

Queritur Que propositio dicitur terminabilis per artem dyalecticam. Solutio illa que constat ex terminis communibus et potest esse presequens alicuius consequentie dyalectice seu illa que potest probari per aliquem locum dyalecticum seu communem consideracionem dyalecticam. Et propterea quia species non predicatur nisi de indiuiduis et singularibus. ideo non potest esse predicatum dyalecticum. quia indiuidua infinita sunt et non cadunt sub arte nec potest de eis sumi consideraciones communes et probabiles et artificiales propter eorum variabilitatem.

Queritur Quot sunt predicata dyalectica in toto. Solutio quattuor. scilicet definitio seu terminus proprium genus accidens. Et hoc ostendit prius posterius in textu dupliciter. scilicet inductione et syllogismo. Inductione sic. quia omnis propositio dyalectica est problema aut est de definitione aut proprio aut genere aut de accidente cum ergo de omnibus predicamentis sunt propositiones et problemata sequitur quod tunc quattuor erunt predicata. Syllogismo sic. quia omne quod de alio predicatur vel predicatur per se vel non per se. Si primum hoc est dupliciter quia vel indicat quid est esse rei. et sic est terminus seu definitio aut non indicat quod est esse rei et sic est proprium. Si secundum hoc etiam dupliciter quia vel est de essentia sui subiecti et sic est genus vel non et sic est accidens.

Inductione

Syllogismus

Ar Sunt predicabilia sunt plura predicabilia non dicuntur aptitudinis. Sed subiectibilibus. Sed dicendum quod predicatur copulam bene idem cum predicatur proprie pro quod predicatum non est hoc modo predicatur aliquid est etiam de definitione.

Dicendum nis. quid accipitur in hoc secundo capitulo. Et dicitur in fine quod per hoc.

Queritur est de re sed de terminum acti seu propriam definitionem.

Queritur scilicet quod licet definitio gratia dicitur sicut quod tamen definitio modo. ut sic exprimitur.

Ar definitio in se definitio proprie in ratione quod hinc.

Ar Si definitio per aliam etiam est quod hinc etiam est de definitione.

Primi thopicozum

¶ Sunt plura predicata q̄ quatuor ḡ. Ans. pbat qz predicatū ē
predicabile sunt idem z nō differunt nisi penes actū z aptitudinē
sed sunt plura p̄dicabilia q̄ quatuor ergo. Soluto. qz predicatū et pre
dicabile non dñt in pposito penes actum z aptitudinem imo vtrūqz dñt
aptitudinē. Sed sic dñt qz p̄dicabile dicitur a modo predicandi de suis
subiectibilibus. Sed p̄dicatū sumit a modo inherendi suis subiectis. Et
dicendū qz predicatum accipit dupl'r. vno modo large pro om̄e qd̄ sit
rur copulam verbalem in p̄dicatōe directa z ordinata z sic p̄dicatū est
bene idē cū p̄dicabili sicut pbat argumētus. Alio modo accipit stricte et
proprie p eo qd̄ sequit copulā in p̄pōne terminabili p artē dialecticā et sic
p̄dicatū non est idem cū p̄dicabili qz aliqd̄ est predicabile qd̄ non p̄t esse
hoc modo p̄dicatum sicut patet de sp̄e ppter rōem p̄us positam et econs
tra aliqd̄ est etiam predicatum quod non potest esse predicabile sicut p̄t
de definitione.

Predicabile.

Predicatum.

¶ Secundum capitulum

Dicendum aut quid terminus. quid proprium. quid ge
nus. quid accidens.

In hoc scdo caplo p̄s p̄r in sp̄ali determinat de quolibet p̄dicatozum
Et diuiditur in quatuor pres fm̄ qz quatuor sunt p̄dicata. p̄mo de des
finitōe quā p̄s hic vocat terminū

¶ De definitione

¶ Queritur Quare p̄s vocat definitionē terminū. Solutio. ra
tio est ista. qz terminus vocat ultimū rei extra qd̄ nihil
est de re sed definitio p̄phendit ultimā definitiōis p̄mā potentia z vlti
mum actū seu p̄mū genus z vltimā dñm ita qz nihil cēntie rei sit extra p
p̄iam definitiōem ergo p̄grue definitio vocat terminus

¶ Queritur Quid est terminus seu definitio. Solutio. oī
quid est esse rei significans Et p hoc qd̄ dñt oī
fcat qz licet definitum aliqd̄ fecerit simplici noīe Aliqd̄ circūlocutōe in te
gra orōne sicut qū definit corpus aīatū vel passibilis qualitas aut aliqd̄
h̄mōi tū definitio nunqz p̄t esse nomē vel simplex dictio sed necessario
oratio. vt scz exp̄licite dicat hoc qd̄ nomē definiti implicitē fecit

de finitio.

¶ Definitio non p̄t definiti. ergo male ponitur hic definitio termi
ni seu definitōis. Ans. probat qz est qd̄ p̄plexum. Solutio. licz
definitio p̄mē intentionaliter accepta sit qd̄ p̄plexū tū accepta scdo inten
tionaliter quō hic accipitur est qd̄ incōplexum

¶ Si definitio definiretur hoc esset p̄ aliam definitiōem z illa iterū
p̄ aliam z sic esset processus in infinitū. Solutio. qz negat sequela.
et ratio est qz hic definit definitio pro scdo a intentione que est ratio quare
huc vel illi definitiōi p̄mē intentionaliter accepte pueniat definitio z p
illa est status.

Reparationes

Queritur Quod est annexum definitionis. Solo idem et diuer-
sum. Et hoc probat p[ro]p[ri]a duab[us] r[ati]onib[us]. Prima est. illud
est annexum definitionis p[ro]pter q[uo]d est magnus labor et attritio circa p[ro]p[ri]a
blemata definitionis. sed sic est de eodem et diuerso g[en]e. Minor p[ro]p[ri]a q[uo]d ad hoc q[uo]d
aliquid dicat definitio alicui[us] o[mn]i[um] max[im]e videre an sit id[em] cu[m] eo v[el] diuersu[m]
Sec[un]da r[ati]o est. q[uo]d illud est annexu[m] definitionis q[uo]d terminatur eisde[m] p[re]sidera-
tionib[us] q[ui] terminat p[ro]blema definitionis sed p[ro]blemata de eodem et diuerso
terminant eisde[m] p[re]siderationib[us] q[ui] p[ro]blemata definitionis. G[en]idem et diuer-
sum sunt annexum definitionis. Minor[em] probat p[ro]p[ri]a. q[uo]d si poterimus
disputare de eodem et diuerso etiam poterimus facili[ter] disputare de defi-
nitione. Si e[ss]et ostenderemus aliquid non esse id[em] cum alio t[un]c b[ea]t[us] se[ci]t[ur]
q[uo]d non sit eius definitio. et sic terminatur p[ro]blema definitionis licet hoc
non p[ro]uertatur q[uo]d n[on] sequitur hoc est id[em]. ergo est definitio.

Queritur Quid est annexum. Solo Annexu[m] in p[ro]p[ri]a
suo est q[uo]d d[icitu]r minus p[ri]ncipale predicato cui anne-
xum n[on] totu[m] id[em] cu[m] eo nec diuersu[m] terminabile eisde[m] c[on]siderationib[us]
quib[us] terminatur p[ri]ncipale predicatum

Queritur Quot c[on]ditiones requiruntur ad hoc q[uo]d aliquid dicat
Annexum. Solo q[uo]d tres sicut colligitur ex ista diffini-
tione. Prima est. q[uo]d non sit p[ri]ncipale p[re]dicatum. Sec[un]da est q[uo]d habeat suum
modu[m] inherendi et p[re]dicandi a p[ri]ncipali p[re]dicato. Tercia est q[uo]d sic termina-
bile eisde[m] p[re]siderationib[us] q[ui] terminat p[ri]ncipale cui annectitur.

Queritur Id[em] et diuersu[m] sunt vnu[m] annexu[m] definitionis v[el] plura. Solo
vnu[m]. Et r[ati]o est. q[uo]d p[er] easde[m] p[re]siderationes q[ui] p[ro]blema de ead[em]
co[n]struit p[ro]blema de diuerso destruit et co[n]uersio.

Queritur Id[em] et diuersu[m] sunt annexa o[mn]i p[re]dicato. G[en] n[on] t[em]p[or]e defi-
nitionis. Ans[wer] probat. q[uo]d sicut est id[em] et diuersu[m] definitione ita etia[m]
est id[em] et diuersu[m] p[ro]prio genere et accide[n]te. Solutio q[uo]d illa que sunt
eadem p[ro]prio genere vel accide[n]te n[on] sunt eadem simpl[ite]r sed solu[m] i[n] q[uo]d
q[uo]d cu[m] aliqua tali i[n]de[pe]ndente stat adhuc magna diuersitas. Sed illa q[ue] sunt
eadem definitione sunt ead[em] simpl[ite]r et i[n] rem et d[icitu]r solum r[ati]o[n]e. et ergo id[em]
et diuersu[m] simpl[ite]r p[ro]p[ri]a magis annexu[m] definitionis q[uam] alie[re] p[re]dicati

De p[ro]prio

Queritur Circa se[ci]dam p[re]p[ar]at[i]o[n]em. Quid est p[ro]p[ri]u[m]. Solo p[ro]p[ri]u[m]
est q[uo]d n[on] indicat q[uo]d est e[ss]e rei soli cui inest et p[ro]p[ri]u[m] p[ro]p[ri]u[m]
dicat de re et de sp[eci]e. Et r[ati]o p[ro]p[ri]a v[el] esse g[ra]m[m]atic[us] suscepibile est p[ro]p[ri]u[m] ho[m]i[n]is
q[uo]d si ho[m]o est g[ra]m[m]atic[us] suscepibile est et e[ss]e si g[ra]m[m]atic[us] suscepibile e[st] ho[m]o e[st]
Queritur q[uo]d p[ro]bat p[ro]p[ri]a ista definitionem. Solo ex vulgari acceptio-
ne no[m]i[n]is. q[uo]d nemo d[icit] q[uo]d illud sit p[ro]p[ri]u[m] alicui quod p[er] alteri inesse v[el] nemo
dicit q[uo]d dormire est p[ro]p[ri]u[m] ho[m]i[n]is. q[uo]d etia[m] inest alijs nec etia[m] illud dicit[ur]
esse p[ro]p[ri]u[m] q[uo]d inest alicui soli ad aliq[uo]d temp[us]. Et si forte aliq[uo]d talu[m] dica-
tur p[ro]p[ri]u[m] tunc non dicit[ur] p[ro]p[ri]u[m] simpl[ite]r s[ed] p[ro]p[ri]u[m] qu[an]do vel p[ro]p[ri]u[m] ad aliq[uo]d.
Et sic innuit p[ro]p[ri]a ibi modos p[ro]p[ri]i.

Queritur

venit o[mn]i et n[on]
sub isto modo.
qu[an]do est q[uo]d
dextris e[st] est
circa h[uius] mod[um]
simpl[ite]r v[el] d[icitu]r
dicat p[er] hoc q[uo]d
hoc q[uo]d d[icitu]r soli

Queritur

a p[ri]ncipali p[re]dicato
eo q[uo]d n[on] habet
e[ss]e v[el] id[em] p[ro]p[ri]a
h[uius] sp[eci]es n[on] e[st] p[ro]p[ri]a
p[ro]p[ri]a q[uo]d id[em] p[ro]p[ri]a
alteri et in alio

Queritur

et an
n[on] sicut nec id[em]
id[em] definitione n[on]
n[on]is. Et si
aliquis alterius
n[on]is est i[n]de[pe]n-

Queritur

Et q[uo]d genus
venit r[ati]o[n]e
quid est ho[m]o p[ro]p[ri]a

Queritur

q[uo]d p[ro]blema d[icitu]r
q[uo]d p[ro]blema
et bouis o[mn]i[um]
s[ed] q[uo]d animal sit
homo et planta

Queritur

gener. q[uo]d illa v[el]
s[ed] mo d[icitu]r sp[eci]e

Primi topicorum

Queritur Quot sunt modi proprii. Solutio q tres scz proprii ad aliqd proprii qm z proprii simplr. Proprii ad aliqd est qd puenit oī z nō soli yel soli z nō oī. vt esse bipedē z esse grāmanū. Et ita sub isto modo proprii pphēdunt duo pmi mōi positi a porphirio. Proprius quādo est qd puenit subiecto fm aliqd rps sz nō sp. Exēplū phi est vt a dextris esse est propriū qm p illo tpe quo aliqs solus ē a dextris. Ex^m porphī. circa hūc modū est vt canescere qd puenit hōi solū in senectute. Propriū simplr vt dcm fuit est qd non indicat qd est esse rei solū inest z puerim pō dicat p hoc q dicit nō indicat qd est esse rei differūt propriū a definitōe z p hoc qd dicit solū inest z puerim p dicat dicit ab oīb alijs a gñe z accideēte.

Adalgund.

quando

simpliter

Queritur Utrū propriū habeat aliqd annexū. So^o q nō q annexū debet esse pmi idē z pmi diuersum a pncipali pdicato sz nihil est qd sit pmi idē cū propo z pmi diuersus ab eo. g nō habet aliqd annexū. Vmōr pbat. qz si esset aliqd tale vel esset species vel idē ppro. Nō spēs qz annexū debet esse posterius illi cui annectit sz spēs nō est posterior ppro. Non p̄ etiam dici q idē ppro sit annexū p p̄ qz idē ppro nō differt a ppro qz idem est q̄rere. An aliqd sit idē ppro alteri z An aliquid sit proprium alterius

Ad Idem definitōne est annexus definitōnis. ergo idem ppro etiā erit annexū proprii. So^o q idē definitōne nō est annexū definitōis nō. sicut nec idē ppo est annexū proprii et hoc ppter eandē rōnem. qz scz idē definitōne nō distinguit a definitōne. Sed idē in cōi est annexū definitōnis. Et si tunc q̄rat quare idē in cōi est plus annexū definitōnis q̄ alicuius alterius pdicati. ratio illius de q̄ fuit prius qz scz idē p̄tas definitōnis est idē p̄tas simplr dicta

De genere

Queritur Circa tertiā p̄ez capli. Quid est genus. Solutio genus est qd pdicat de plurib dīnib spē in eo q qd ē Et q genus pdicat in qd ostendit. Aresto. sic qz illud pdicat in qd qd cōuenienter r̄r ad interrogatōem factā p qd. sz genus est h̄mōi vt euz q̄r quid est hō puenienter respōdet est animal. ergo genus pdicat in qd.

Queritur Qd est annexū generis. So^o idē z diuersum genere sunt annexū generis. Et hoc sic pbat. p qd pblemata de eodē z diuerso genere terminant eisde p̄sideratōibz qd pblemata de genere. Sicut exēplū gratia ostēso q aīal est genus hōis et bouis oīfuz etiā est q hō z bos sunt eadē genere. Et p oppositū ostēso q animal sit genus hominis z non plante etiam ostensum habetur q homo et planca sunt diuersa genere

Queritur Utrū dīnā sit annexa generi. So^o q duplex est dīnā scz generica z specifica. Iā dīnā generica illa est annexa generi. qz illa vt dixit p̄s supius cū genere collocāda est sz nō dīnā specifica. imo dīnā specifica magis ē annexa definitōi. qz illa inheret puenibilī p̄t

Reparationes

Ad Jam dictum est qd idem et diuersum genere sunt annexum ge-
neris, ergo non dñā Solo neganda est pñā. Et ratio est, qz nō
est inēdūeniens idem predicatum habere plura annexa sñ q plura sunt
respectu quorū pblemata possunt terminari p cōsiderationes datas ad
terminandū pblemata predicari pñcipalis

¶ De accidente.

Querit Circa quartā prem capli. Quor sunt definitiōes acci-
dentis Solo sunt due sñ pñm in textu. Prima est
Accidēs est qd nihil horū est neqz definitio neqz pñm neqz genus inest
aut rei. Secūda est. Accidens est qd ptingit eidem inesse z nō inesse vt
sedere ē accñs qz ptingit aliquē aliqñ sedere aliqñ vero nō sedere

Ad Quō ppar pñs istas definitiones ad inuicem Solo dicit q
secūda melior est qz pñā. qz ad pñoscēdūz primā oportet pñcē
re quid est definitio quid proprium et quid genus, sed secūda est de se sa-
tis finita z clara seu manifesta.

Ad Unus definiti erit solum vna definitio, ergo male ponūtur hic
due definitiōes accñis So^o q vnus definiti vno mō sumpti
est solum vna definitio sed accidens accipit diuersimode. Vnde prima
definitio datur de accidente p ppariōē ad alia predicata. Secūda vel
ro datur de eo p ppariōē ad suam causam quā habet in subiecto q est
pñgens et variabilis.

Queritur Quod est annexum accidentis Solo ppariō
sñ magis et minus est annexum accidentis. vt
cum dicitur vtrū honestum vel vtile sit magis eligendum, vel vtrū vita
que est sñ virtutem sit suauior z magis eligenda vel q est sñ frugalitas
tema sñ fructione voluntatis vel sñ frugalitates, sñ pñtatem vt aliq
exponunt. Et q istud sit annexum accñis patet qz in hñmōi pblemati
bus sit questio cui duorum subiectorum magis accidit pñcatū aut mī-
nus sed talis questio non potest terminari nisi per cōsiderationes quibus
terminātur pblemata accidentis, ergo comparatio sñ maius z mī-
nus est annexum accidentis.

Queritur Quod est hoc dubium quod remouet pñs in tes-
tu Solutio q istud, qz dictum est in prima de
finitione q accñs nihil horū est neqz definitio neqz proprium neqz accñs
dens posset aliquis dubitare An nullo modo accñs posset dici propriūz
Noc ergo remouendo dicit pñs q accñs bene potest esse propriū quā-
do vel propriū ad aliquid vt sedere est accñs dñmōdo aliquis solus sedet
tunc est propriū qñ z dum non solus sedet est pñm ad aliquid, scz ad
non sedentes. Sed accidens nuncj potest dici propriū simpliciter qd est
distinctum predicatum. Cetera que possent hic queri de proprio genere
et accidente qñt supra circa pñdabilia porphiri

¶ Tertium capitulum

Holates

In hoc tertio
nem tanq ad p
hoc In scda por

Querit

pdicata sunt qu
ostendim^o aliq
reorato nem ass
esse qd etiā pue
puertibiler in
intermit definiti
teoro puertibiler
definitio illius su
pñma pñcula deñ
nitio nec genus.
sum etiam est q
est vt definitio v

Querit

vna cōis ars ad r
diuersis libris.
nō est nobis facile
cata simul, qz pñ
go est nobis diffi
ono in oñibz illu
et sic talis metho
dum pblemata
sed analogice so
mune deberet a
methodus z va
mata de vnoque

Querit

dem genere. Eac
tunica z vestis. E
pñgem indifferē
nūqz sub eodē ge

Ad Est aliqu
et corruptio
lata vñ nō est ide
pñm dñtā q voc
indifferens est a

Primi topicorum

Nō lateat autē nos qm̄ q̄ ad p̄p̄iū z genus z acc̄s oīno

In hoc tercio capitulo p̄hus docet reducere alia p̄dicata ad definitio-
nem tanq̄ ad p̄dicatū p̄ncipalius. Et habet duas partes. In p̄ma facit
hoc In sc̄da ponit modos identitatis.

Queritur Utrū tria alia p̄dicata possunt reduci ad definitio-
nem. **Solutio** q̄ sic. Et ratio illius. qz oīa alia
p̄dicata sunt quodāmodo definitiua inq̄trum p̄ easdē p̄sideratōes q̄bus
ostendū q̄ aliqd nō esse p̄p̄iū genus vel acc̄s etiā possumus ostende-
re oratō nem assignatā p̄ definitōe nō esse definitōem. definitio etiā d̄z ins-
esse q̄d etiā p̄uenit acc̄identi d̄z essentialr̄ inesse q̄d etiā p̄uenit generi z d̄z
pueribilibiter inesse q̄d etiā p̄uenit p̄p̄io q̄d cūqz. ergo istoz defuerit s̄z
interimist definitio. vnde si ostensum fuerit q̄ aliqd p̄dicatū nō inest sub-
iecto p̄uerbilibiter. tunc etiā ostensum est q̄ tale p̄dicatū nec est p̄p̄iū nec
definitio illius subiecti. Et si ostensum fuerit q̄ nō insit essentialr̄er v̄l q̄
p̄ma p̄ricula definitōis nō est genus tunc s̄it ostensum est q̄ nec sit defi-
nitio nec genus. Et si ostensum fuerit q̄ p̄dicatū nō insit subiecto tūc ostē-
sum etiā est q̄ nō insit v̄l definitio nec v̄l acc̄dens. qz quod nō inest nō in-
est v̄l definitio vel v̄l acc̄dens.

Queritur Tunc si om̄ia alia p̄dicata reducunt ad definitio-
nem quare nō ponit vna generalis method⁹ seu
vna cōis ars ad terminandū p̄blemata oīm p̄dicatoz. tradunt diuerse in
diuersis libris. **Solutio** p̄pter duas causas. p̄ma d̄at ex p̄re nostri qz sc̄z
nō est nobis facile talem methodū inuenire q̄ sic valeret ad quattuor p̄dis-
cata simul. qz p̄dicata q̄trum ad modos suos inherendi sunt diuersa. z er-
go est nobis difficile inuenire aliqd p̄mune in quo vniunt q̄ sit eiisdē rati-
onis in oīmibz illis quattuor p̄dicatis. Sc̄da causa d̄at ex p̄te methodi qz
et si talis methodus inueniret tamē esset incerta z raro vtilis ad terminā-
dum p̄blemata. qz hoc p̄mune nō inesset singulis p̄ vnam z eandē rōnem
sed analogice solum. z difficulter etiā z raro inueniret p̄ que p̄pria illd cō-
mune deberet aptari ad p̄positū. z ergo infert p̄hs q̄ assignanda est p̄pria
methodus z dande sunt p̄sideratōes p̄p̄ie ad terminandū in sp̄ali p̄bles-
mata de vnoquoqz p̄dicatoz sicut patebit in sequentibz libris

Queritur Circa sc̄dam p̄rem capiculi. Quot modis d̄z idē
Solutio tribz modis. sc̄z idē numero idē sp̄e z
idem genere. Eadem numero sunt quoz noīa sunt plura res vero vna. v̄l
tunica z vestis. Eadem vero sp̄e sunt q̄ plura sunt s̄m rem z num̄. sed
s̄m sp̄em indifferentia v̄l duo hoīes duo equi. Sed eadem genere sunt que
cūqz sub eodē genere p̄tinent. v̄l homo z equus.

Ad Est aliqua idēitas materie qua ē vna materia oīm generabiliuz
et corruptibiliū z illa nō ponit h̄ic. ergo erunt plures modi. So-
lutio illa nō est idēitas p̄p̄ie dicta de qua h̄ic loquimur sed idēitas im-
p̄p̄ie dicta q̄ vocatur idēitas indifferentie inquantū sc̄z materia p̄p̄ia
indifferens est ad om̄es formas.

Reparationes

Ad Due aque extracte de eodem fonte habent minorem identitates
 quam numeralem et videntur habere maiorem quam specificam quia plus videntur
 provenire quam due aque diversorum fontium quae conveniunt specie. ergo inter identitatem
 numeralem et specificam erit aliquis modus identitatis medius.
 Ad hoc argumentum dicit philosophus quod aquae eiusdem fontis non plus conveniunt
 essentialiter quam aquae diversorum fontium. quia omnis aqua est omni aquae eiusdem
 speciei licet forte plus conveniant accidentaliter in aliquibus proprietatibus accidentibus
 libus sicut in colore in sapore et huiusmodi.

Queritur Quomodo philosophus per illos modos identitatis adin-
 vicem. Solutio dicit quod idem numero maxime
 dicitur idem. quia hoc indubitanter et simpliciter idem dicitur. deinde idem specie
 et tertio idem genere.

Queritur Quot modis dicitur idem numero. Solutio tribus
 modis. Primo modo dicitur idem nomine vel definitione vel
 vestis et tunica. et etiam homo et animal rationale. Secundo modo dicitur idem proprio. vel homo et discipulus
 pline susceptible. Tertio modo dicitur idem accitente vel sedens vel musicus et fortis discipulus
 cum idem si fortis est sedens vel musicus. Et quod subiectum et accitens faciunt idem
 numero. probat sic philosophus. quia nos sepe permutando nomen proprium assignamus aliqui
 accidentia per quae circuloquimur aliqui subiectum. Sicut quando percipimus aliquem
 ad nos vocari quod sedet fortiter vel platonem et ille cui percipimus non intellexit
 quem vocari volumus tunc nos permutamus nomen proprium et vocamus eum illo
 accidente quod sibi inest. et dicimus voca sedentem vel voca disputantem. quia si manifesta
 est est quod eundem in numero scire volumus per nomen proprium et per suum accitens
 sequitur quod subiectum et suum accitens faciunt idem numero.

¶ Quartum capitulum.

Quoniam autem ex prius dictis sunt orationes et per hoc et ad hoc una

In hoc quarto capitulo philosophus ostendit quaternarium numerum predicamentorum
 esse sufficientem. Et dividit in duas partes. In prima facit quod dictum est. In
 secunda ponit genera predicamentorum ut ostendat unumquodque predicamentorum esse in
 aliquo illorum.

Queritur Ergo primo verum sufficienter ponant solus quatuor
 predicamenta dyalectica. Solutio quod sic. Et hoc ostendit
 dicit philosophus dupliciter scilicet inductione et syllogismo. quare superius ubi enumerata
 fuerunt quatuor predicamenta.

Quoniam Circa secundam partem capituli. videlicet quodlibet predicamentorum sit in aliquo predicamento
 numero. per responsionem philosophus permittit quod decem sunt predicamenta
 numero. scilicet quod quale quantum ad aliquid ubi quando situm esse habere agere et pati
 Jam dicit philosophus quodlibet predicamentum semper est in aliquo istorum predicamentorum.
 Et hoc in effectu sic. probat. quia omnes propositiones quae sunt ex istis predi-
 camentis quantum est ex parte predicati continent aliquid quod est in aliquo istorum
 decem predicamentorum vel quid vel quale etc.

Primi topicorum

Queritur Ex quo phus enumerando hic genera predicamentorum posuit quid p substantia. An ne quid etiam reperitur in alijs predicamentis. hoc dubium remouet phs. et dicit qd reperitur in quolibet genere predicamentali sed tamen diuersimode. qz nomina substantiarum fecant quid et etiam dicunt id est predicant quid. vt ppositio homine. Si aliquis dicat hunc esse hominem vel animal talis quid e de et substantiam fecat. Nomina vero accidentium dicunt hoc est predicant quid sed non fecant quid. vt pposito albo colore si quis dicat hoc esse album vel colorem talis dicit quid sed fecat quale. Similiter de bicipedali magis gitudine si quis dicat esse bicipedalem talis quid est dicit sed qru fecat et sicut est in omnibus alijs predicamentis pnumeratis.

Ad Definitio dicit substantiam definit. ergo solum reperitur definitio et quid in predicamento substantie. Solutio negat psequenter qz licet definitio semper dicat hoc est p dicit substantiam et quid sui de finiti non tamen semper fecat substantiam siue quid. Aliud enim est dicere qd et aliud est significare quid. Quia dicere quid siue substantiam est ipius vocis pplexu significatur p pparationem ad aliud de quo in ppositio ne dicitur seu enunciat. Sed significare quid seu substantiam est ipius vocis p pparationem ad rem significatam. Et ergo definitio quandoqz dicit qd seu substantiam et etiam significat quid vt in predicamento substantie. Sed in alijs predicamentis dicit bene quid sed non significat quale vel quantum et sic de alijs vt paruit. hoc enim vnumquodqz significat ad quod institutum est ad significandum.

¶ Quintum capitulum.

Primum igitur determinet quid est ppositio dyalectica et quid

Hic in quinto capitulo phus determinat psequenter de pncipijs materialibus ppinquis syllogismi dyalectici que sunt ppositio dyalectica et pproblema. Et diuidit in tres ptes In prima determinat de ppositio. In secunda de pproblemate. et in tertia determinat de ppositio p pando ea ad pproblema.

Queritur Vtqz omnis ppositio sit dyalectica et o pproblema dyalecticum. Solutio pbi qz no. qz ppositio q est manifeste falsa non est dyalectica. qz de illa nemo dubitat ppositio etiam q omnibus videtur vera et cuius veritas est manifesta vel ex pncipijs suis vel ad sensum non est dyalectica. qz ppositio dyalectica non debet esse omnibus manifesta. sed debet esse pprobabilis hoc est debet habere aliquam ap parentiam veritatis tamen cum dubitatione.

Queritur Quid est ppositio dyalectica. Solutio est interrogatio pprobabilis aut omnibus aut pluribus aut sapientibus et his omnibus aut pluribus aut maxime notis non extranea.

Et ibi notandum est q hoc quod dicitur interrogatio pprobabilis est tota definitio ppositio nis dyalectice. Sed vt clarius fiat additur. quid sit pprobabile et dicitur q pprobabile est quod videt omnibus aut pluribus. et.

Reparationes

Queritur Quomodo accipitur ibi interrogatio. **Solutio** Interrogatio accipitur vel formaliter. Unde interrogatio potest bene quatuor modis accipi. Primo modo active per actionem interrogantis. Secundo modo passive per passionem rei interrogate. Tercio modo per aggregatum ex signo interrogatio et per de interrogata. Quarto modo per propositum interrogatum a illo ultimo modo solum accipitur hic.

Et si queratur quare propositum dialectica debet esse interrogatum. **Solutio** quod ideo quia propositum dialectica non est necessaria sed probabilis et ergo ad eam requiritur consensus respondentis antequam ex ea possit fieri syllogismus ad propositum. Et quia consensus ille non habetur nisi interrogetur et in forma questionis respondenti propositum proponatur. ideo oportet quod propositum dialectica sit interrogatum.

Ad Interrogatio proponitur per modum interrogandi sed non quolibet propositum dialectica proponitur per modum interrogandi quia aliqua proponitur in syllogismo ergo male dicitur in definitione quod est interrogatio. **Solutio** quod propositum dialectica potest dupliciter accipi. uno modo antequam ingrediatur syllogismum et sic est interrogatio. quia ut dictum est interrogatur consensus respondentis. Alio modo vero ut est actualiter in syllogismo posita. et sic non est interrogatio sed solum per affirmatio vel negatio.

Queritur Qualls constructio est ibi quando dicitur interrogatio probabilis. **Solutio** alii dicunt quod sit constructio intransitiva ut probabilis sit nec casus. Sed melius dicitur secundum albertum quod sit constructio transitiva ut probabilis sit rei casus. ut sit consensus propositum dialectica est interrogatio probabilis id est propositio interrogata de probabili. probabile enim est propriam materiam propositi dialectice. et ergo propositio dialectica debet interrogari semper de probabili.

Ad Propositio dialectica debet esse dubitabilis aliquo modo sed quod apparet omnibus aut pluribus non est dubitabile ergo male additur in definitione aut omnibus aut pluribus. **Solutio** dupliciter aliquid potest apparere pluribus. uno modo sine formidine de opposito et de illo non est propositio dialectica. Alio modo cum formidine de opposito et de illo est interrogatio et propositio dialectica.

Queritur Quare additur in fine definitionis non extranea. **Solutio** ad differentiam positionis. quia positio est opinio extranea ut postea dicitur.

Queritur Quomodo dividitur propositum dialectica. **Solutio** propositum dialecticum dividitur secundum divisionem probabilium. unde primo duplices sunt propositiones dialectice quidam sunt per se dialectice. sicut ille qui sunt secundum se probabiles. ut quod ovis mater diligit filium. Alie sunt dialectice ex consequenti. Et ille sunt triplices. Nam quidam sunt dialectice. quia sunt siles dialecticis et probabilibus propositis sicut ista propositio est dialectica et probabilis quod peritior est eadem disciplina. tunc ista etiam erit probabilis quod peritior est idem consensus. quia illa est potius similis. Secundo alie dicuntur dialectice quia sunt dialecticis oppositis seu peritior et maxime peritiorate secundum contradictionem pensata. et hoc

tingit dupliciter
et extremum. Si
finit dicata vel fin
le est quod oportet al
malefacere. ille eni
lesacere et est p
le propositio sunt p
sunt more p dicit
bilis quod ovis amicit
facere ibi enim sunt
positio nes habet
exemplum est. ut si
le quod oportet inimi
eriam p dicitur et
positione ad prob
aluis attribuitur re
et et probabiles ex
Sicut sunt auto
nihil vel auctores
medicus in med

Argui
proposito potest
lecte scientie et sic
Alio modo dicitur
gandi et terminat
dialecticas et ita
positiones in rep

Querri
tendens ad elect
amimiculans au
est quod questio spe
opposita. quia p
ditur (ad electio
ditur (ad veritan
tis speculativis.
que sunt in scien
mathematicis et
meta que sunt in
(Aut ut aliquid
phileis. sicut cu q
Argui

Primi topicorum

contingit dupliciter qz vel opponitur eis fm vnu extremū tm vel fm vtrūqz extremū. Si fm vnu extremū tm hoc iterū est duplx qz vel p contrarietatem fm p dicata vel fm subiecta de p contrarijs p dicatis est exemplū. vt si pbabile est q oportet amicis bñfacere tunc etiā pbabile est q nō oportet amicis malefacere. ille em ppōnes hātēt cōtraria p dicata q sunt bñfacere z malefacere z est pntēsa p contrarietas fm p tradictōem nō sic intelligendo qst ille ppōnes sunt p tradictōe sz qz distāt p affirmatōem z negatōem que sunt notē p dictōis. Exēplū de p contrarijs subiectis est vt iusta est pbabilis qz amicis bñfacere etiā ista erit pbabilis q nō oportet inimicis bñfacere ibi em sunt p contraria subiecta sz amicis z inimicis. Si vero tales ppositiōnes hātēt p contrarietatem ad pbabiles fm vtrūqz extremū Tunc exemplū est. vt si pbabile est q oportet amicis bñfacere Etā erit pbabile q oportet inimicis malefacere. ille em ppōnes p contrarietatem fm subiecta et etiam p dicata z tale pbabile vocat pbabile i p abola. i. in collatōe z p portione ad pbabile. ita sz q si vnu attribuitur vni p contrario cōtrarium ei us attribuat reliquo Tercio etiam aliqūe ppositiōnes dicunt dialēctice et pbabiles ex pnti. qz pōtē in aliqua arte vel sciētia ab aliquo expōtē Sicut sunt auctoritates et ppositiōnes quas pōnit geometer in geometria et medicus in medicina rēijs.

Arguitur Ppositiōnes iste de qbus exēmplificat hic pphs sunt vt plurimū morales. q non dialēctice. Solutio aliqua ppositiō potest dici dialēctica dupliciter. vno modo qz sit ex terminis dialēctice sciētie z sic verum est q ppōnes in textu pōtē non sunt dialēctice. Alio modo dicitur aliqua ppositiō dialēctica p contrarietatem ad modum interrogandi z terminandi qz sz potest terminari per cōmunes consideratiōes dialēcticas. et ita ppositiō dicitur in ppositiō dialēctica z sic etiam ppositiōnes in textu pōtē sunt dialēctice.

Queritur Circa scđam ptem capli Quid est problema Solutio problema dialēctici est speculario cōs tendens ad electionē vel fugam veritatem vel sciētiā aut vt ipm aut amminiculans aut aliquid aliud huiusmodi. Et accipitur ibi speculario vt idem est q questio speculabilis. Et additur p tendens id ē simul tendens ad opposita. quia problema sub vtraqz pte p tradictiōis pponit. Et sub dicitur (ad electionē vel fugam) ppter pblemata moralia. Deinde additur (ad veritatem vel sciētiā) ppter pblemata que fiunt in sciētijs speculatiuis. Et addit psequēter (aut vt ipm) ppter pblemata que fiunt in sciētijs speculatiuis principalibus z realibus sz in phisicis mathematicis z metaphisicis. Aut vt amminiculans) ppter pblemata que fiunt in sciētijs amminiculatiuis z criminalibus. Et finaliter dicitur (Aut vt aliquid aliud huiusmodi) et hoc ppter pblemata q fiūt in metaphisicis. sicut cū querit vtrū ars futoria sit melior vel pelliparia.

Arguitur Contentio pēinet ad sophistam. ergo male dicitur cur problema speculario p tendens. Solutio

Reparationes

cōtendere accipitur dupliciter. vno modo vt idem est quod dīligare. & sic spectat ad sophistam. Alio modo vt est idem qđ simul tendere & sic accipitur in proposito. vt iam patuit.

Ad Problema qđ cōtēdit ad electionē vel fugam est morale ergo non est dialecticum. Solutio h̄c sic morale ex pte suoz terminozū tamen ex pte modi interrogandi & terminandi est dialecticum inq̄tū, terminatur p̄ cōmunes p̄siderationes dialecticas.

Queritur Quō problema dialecticū diuiditur. Solutio p̄hs ponit tres diuisiones eius. Prima est q̄ problema addā est neutrū de quo neutro modo opinamur. Et hoc est duplex. q̄ addā dicitur problema neutrum. q̄ nullam habemus rationem ad vnam ptem neq̄ ad alteram vt vtrum astra sunt paria vel in paria. Aliud vero dicitur problema neutrum. quia habemus eque fortes rationes ad vtrāq̄ ptem contradictionis vt vtrū mundus sit eternus vel nō. Aliud est scđo. problema de quo habetur contrarie opinionēs. Et hoc est triplex q̄ quoddam est de quo plurimi. id est vulgares contrariant̄ sapientibus vt vtrum sapientia sit melior diuitijs vel non. Aliud est de quo plurimi. id est vulgares contrariant̄ inter se vt vtrum ars sutoria sit melior pelliparia vel non. Aliud est tertio de quo sapientes contrariantur inter se vt vtrum materia se sola sit p̄ncipiū indiuiduationis vel non.

¶ Secunda diuisio est q̄ problematum aliud est vtile ad eligendum vel fugiendum sicut est problema morale quod non queritur propter scire tantum sed propter bene operari vt vtrum voluptas sit eligenda vel non. Aliud est vtile ad scire tñ sicut est problema physicū vel mathematicum.

¶ Tertia diuisio est data de p̄lemate ex pte finis.

¶ Tertia diuisio est q̄ problematum quedam sunt neutra ad neutrum horum ordinata hoc est ad eligendum aut fugiendum nec etiam propter scire finaliter quesita sunt tamen amminiculantia ad aliqua talium sicut sunt problemata que fiunt in grāmatica vel logica. vt vtrum syllogismus constet ex tribus terminis vel duabus propositionibus vel non.

Alia sunt problemata de quibus sunt contrarie rationes eo q̄ dubitationem habent an res sic se habeant vel non vt vtrum mundus sit perpetuus vel non.

Queritur Circa tertiā ptem capli. Quid est positio? Solutio positio ē opinio extranea alicui? notoz fm p̄hiat. Sicut erat opinio antisthenis q̄ non contingit contradicere & opinio heracliti qui dixit omnia continē moueri. Et opinio mellissi qui posuit esse tantum vnum ens.

Queritur Quare dicitur in illa definitione q̄ positio est opinio extranea. Solutio dicit extranea q̄ est pluribus cōtraria licet videat̄ ita aliquibz sapientibus.

Queritur Quid intelligitur per hoc quod dicitur alienius notorum. Solutio cōmuniter dicitur q̄ notorum sic inaleus

Diuisio problema
tunc,

Nyma

lini generis & v
positio est opinio
tis est et approp
eorum sit neutri
nora vel notifica

Queritur

nea dicitur positio
sophice. Unde
non debet dici po
esse arguere contr
Etiam stultum
mus rationem p̄
nosophistarum
quorum mortuū
tamen non est eter
factum sed accide
ut est q̄ licet accide
teriam in qua fiat
esse stultum est. qu
tūis alicui non vi
q̄ habeat rationem

Queritur

us et inferius. qu
non oīne problem
ma neutrum de q̄
positio debet esse
tūm sc̄z q̄ omnis
sunt contrarie opu
re opinionēs ergo
no est opinio quibz
phus & tunc in vi
mones vocantur. Et
tur hic est a distinc
non lateant nos e

Queritur

durans indigerat
contradictionis.
boni sunt dicenda dia

Primi thopicozum

Unus generis et valet tantum sicut eruditorum vel approbatorum vel scilicet sensus positio est opinio extranea alicuius notorum. id est alicuius philosophi qui notus est et approbatus secundum philosophiam. Sed secundum Albertum melius dicitur quod notorum sit neutri generis et valet tantum sicut alicuius rei opinabilia que est nota vel notificata per rationes secundum philosophiam

Queritur Quare additur hoc alicuius notorum secundum philosophiam. Solum quia non quilibet opinio extranea dicitur positio sed solum illa ad quam et contra quam disputatur philosophice. Unde si aliquis indoctus proponat aliquod vanum et inutile hoc non debet dici positio. Scilicet enim est inquit philosophus aliquem sollicitum esse arguere contra quolibet dicentem contraria opinionibus sapientum. Etiam stultum est sollicitum esse circa illas opiniones de quibus habemus rationem planam et evidentem in contrarium. Cuiusmodi fuit opinio philosophistarum dicentium Ad omne quod est esse factum aut eternum quorum mortuum fuit. quia musicum esse vel grammaticum hoc est et tamen non est eternum nec factum quia quicquid est factum est ex materia factum sed accidens non habet materiam. Solutio autem illius moris ut est quod licet accidens non habeat materiam ex qua fiat habet tamen materiam in qua fiat et sic in illa factum est. Ad talia autem ergo sollicitum esse stultum est. quia hoc quod non est positio nec tamen est simpliciter fictio ipsius alicui non videatur eo quod sit extranea opinio videbit tamen alicui eo quod habeat rationem philosophie.

Queritur Quo comparat philosophus problema et positionem ad invicem. Solum vult quod habeant se sicut superius et inferius. quia omnis positio est problema sed non e contra, hoc est non omne problema est positio. Secundum patet quia aliquod est problema neutrum de quo neutro modo opinamur et tale non est positio quia positio debet esse determinata in una parte contradictionis quiescens. Primum scilicet quod omnis positio sit problema sic probat philosophus quia illud de quo sunt contrarie opiniones est problema sed de omni positione sunt contrarie opiniones ergo omnis positio est problema. Minor patet quia positio est opinio quibusdam extranea et quibusdam credita. Addit tamen philosophus quod nunc in usu philosophorum est quod omnia problemata contra positiones vocantur. Quare dicit quod nihil refert quomodo dicatur quia non ponitur hic ista distinctio inter positionem et problema pro nominibus sed pro rebus ut non lateant nos eorum differentie.

Queritur Utrum omnes positiones et omnia problemata sunt dialectica. Solum quod non. Sed solum illa de quibus aliquis dubitans indiget ratione iuvante et inclinante ad fidem alterius partis contradictionis. unde illa problemata que indigent pena vel sensu non sunt dicenda dialectica. Sicut si quis dubitaret utrum oporteat deos

Reparationes

vereri et parentes honorare talis pena indiget qz de talibus dubitari non
licet. Similiter si quis dubitaret verū nix sit alba cum hoc ad sensum ma
nifestum sit non indiget talis rōne sed sensu. Similiter etiam illa proble
mata que sunt eorū que sunt propinqua sensui vel que sunt valde remota
et elōgata a sensibilibz nō sunt dialectica qz ppinqua sunt manifesta et dub
itationem nō habēt. Et remota ignota sunt et ita dubia q non possunt
cōuenienter p artem dialecticā terminari

¶ Sextum capitulum

Determinatis at bis oportet determinari quot dialecticā
ratiocinationū sūt species.

¶ In hoc sexto et ultimo capto istius tractatus pbs pnter determinat de
pabz subiectiuis argumētatiōis seu rōcinatiōis dialectice

partes argumētatiōis

Queritur quot sunt spēs rōcinatiōis dialectice. Solo due scz
syllogismus et inductio. Et rō illius est qd ois rōcina
tio seu argumētatio dialectica vel procedit ex notioribus quo ad naturā
aut ex notioribz quo ad nos. Si ex notioribz quo ad naturā sic est syllo
gismus qui procedit ex vltibz. Si ex notioribz q ad nos sic est inductio qz
illa procedit ex singularibus.

¶ Pbs scōs pōrū posuit quatuor spēs argumētatiōis ergo insuffi
enter hic ponitur tm due. Ad hoc respōdet Albertus q ille due
spēs cōprehendunt sub istis Enthimema scz sub syllogismo et exēplum
sub inductiōe. Vt dōm est q hic non ponitur nisi spēs rōcinatiōis dial
eice pplete. iā enthimema et exēplū nō sunt spēs rōcinatiōis complete.

¶ Inductio non potest esse species rōcinatiōis ergo nō sunt due.
Ans probat qz inductio procedit ex singularibz et illa nō cadū
sub ratione et intellectu Solo. licet singularia non cadant sub intellec
tu directe tamen bene reflexe. Et ergo inductio licet non sit instrumentū
intellectus simpliciter sicut syllogismus. est tamen instrumentum intelle
ctus ad sensum reflexe.

Queritur Quo definitur iste species in textu Solutio
dictum fuit quid est syllogismus. Sed inductio definit sic. Inductio est
a singularibz ad vniuersalia pgressio Exēplū est gubernator navis eru
ditus in arte sua est optimus et acceptus Auriga eruditus in sua arte ē
optimus et acceptus. et sic de alijs. ergo omnis eruditus in sua arte est op
timus et acceptus

Queritur Quare dicitur in illa definitiōe ad vniuersalia
plurati numero. So° Alberti qz multiplex est
vlt ad qz potest terminari inductio. Aliq dñ est vlt voce tm. vt canis

aliqua opinione
claudine nature
cellione em vi fen
immediatū ergo q
vniuersalia et no

Argu

pprie scz methaso
paulatim vnus
singulari vltz du

Querit

gularia enūerare
de singulari vel fili
re oia singularia scz
luer inferre vniuer

Querit

et p fm sensum no
reunt. Si syllogis
tentor qdā in infer

I

Instrumentum

¶ In hoc tertio et
dandi in disputat
terminat de ipso
mum caplm hab
in generali et redu

Querit

¶ Querit Quod
dandi in syllog
Solo q quatuor

¶ Insufficientia est.
pelmōis. Si fm
leat dñ ap. inductio v
qz sermōis hoc
alipno pponi vel

¶ Quare ista
instrumentū

Primi thopicozum

aliquis opinione est. ut deus. aliquis imaginatio est. ut chimera. Aliquid ap-
pitudine nature sue habens plura supposita simul ut homo. Aliud suc-
cessione est ut fenix. Aliud est ut in distribuendo. ut omnis homo. Ad
immuendū ergo quod ad omnia ista vltia potest esse progressio inductiva dicitur
vniuersalia et non vniuersale

Arguitur Progressio puenit aialibus. ergo inductio non
est progressio. Solutio progressio non accipit hic
prie sed metaphorice secundum quadam similitudinem. Nam sicut in motu progressio
paulatim vnus passus additur alteri. ita in inductioe singulare additur
singulari vsque dum in summa singularium vniuersale includitur

Queritur Vtrum in inductioe oporteat enumerare oia singularia.
Solutio duplex inductio. vna est necessaria et illa oia sin-
gularia enumerare vel sub propriis nominibus vel sub eorum pericula et sic de alijs et sic
de singulis vel similitudine. Alia est inductio probabilis et in illa non oportet enumera-
re oia singularia sed tota sunt sufficiunt ad propositum ut ex eis possit probabi-
liter inferre vniuersale.

Queritur Quomodo comparatur syllogismus et inductio ad inueni-
endum. Solutio dicitur quod inductio est veritior et planior
et secundum sensum notior et plura eorum. quod procedit ex singularibus quod sensibus ob-
ficiunt. Sed syllogismus est violentior et ad contradicendum efficacior violentior
quod dicitur in inferendo et probando et efficacior ad contradicendum in obuiando

Tractatus tertius

Instrumenta autem per que abundemus sunt quatuor.

In hoc tertio et vltimo tractatu philosophus determinat de instrumentis hab-
dandi in disputatione dialectica. Et diuiditur in duo capita. In primo des-
terminat de ipsis instrumentis. In secundo de utilitate eorumdem. Prius-
mum capitulum habet duas partes. In prima determinat de illis instrumentis
in generali et reducit tria vltima ad primum.

Queritur Quid est habundare in syllogismis. Solutio nihil aliud
est quam prompte posse multiplicare syllogismos

Queritur Quot sunt instrumenta
habundandi in syllogismis dialecticis
Solutio quatuor scilicet

Sumptio propositionum
Distinctio multiplicis
Differentiarum inuentio
Similitudinis consideratio

Et sufficientia est. quod omne tale instrumentum vel tenet se ex parte rei vel ex
parte sermonis. Si primum hoc est dupliciter. quod vel sumitur ex diuersitate rerum et
sic est de analogia inuentio vel ex puenientia rerum et sic est similitudinis consideratio. Si
ex parte sermonis hoc etiam est dupliciter quod vel ex parte sermonis complexi et sic
est superius propositum vel ex parte sermonis incomplexi et sic est multiplicis distinctio.

Queritur Quare ista quatuor vocantur instrumenta habundandi. Solutio quod
instrumentum vocatur illud per quod artifice inueniatur in assequutione

Abundare et inuenire
inuenire

Reparationes

huius finis quē intendit sicut securis dicitur instrumentum domificatoris cum ergo per ista quatuor dialecticus iuuat ad facile faciendū et multiplicandus syllogismos dialecticos ideo finem illā similitudine ad instrumenta realia ista quatuor etiam vocantur instrumenta

Ad Non ponuntur aliqua instrumenta habūdandi in inductionibus ergo non debent etiam poni instrumenta ad habūdandū in syllo Solutio non est simile quia syllogismus est principalior species argumentationis. Etiam inductio potest reduci ad syllogismum. et sic ex preloquenci ista instrumenta habūdandi sunt etiam per inductionem.

Ad Sumptio propositiōis est de necessitate syllogismi. ergo non est instrumentum habūdandi Solo licet sumptio propositiōis sub forma syllogismi sit de necessitate syllogismi. Etiam sumptio plurium propositiōis probabilium ante ex ipso syllogismo illa habet se ut instrumentum habūdandi et non est de necessitate syllogismi.

Ad Distinctio multiplicis pertinet ad sophistā. ergo non est instrumentum habūdandi in syllogismo dialectico Solo quod aliter videtur sophista distinctione multiplicis et aliter dialecticus. quia sophista ad decipiendū et palosandū. et dialecticus ad multiplicandū propositiōes et ad soluendū rationes peritias sibi propter multipliciter.

Queritur Alterū tria vltima instrumenta possunt reduci ad primum scilicet ad sumptionem propositiōis Solo philosophi quod sic Et ratio est. quia omne illud quod facile facit sumere propositiōes hoc ad sumptionem propositiōis seu ad artem sumendi propositiōes reducit. Sed alia tria scilicet multiplicis distinctio etiam inuentio et similitudinis consideratio faciunt ad facile sumendū propositiōes. Et reducuntur ad sumptionem propositiōis seu ad artem sumendi propositiōes. Et primo declarat philosophus exemplariter quia primo si distinguat multiplex veritas et bonū in bonū delectabile et vtile statim habemus plures propositiōes scilicet quod bonū delectabile est eligendū et quod bonū vtile est eligendū. Sed si aliquis inueniat dramam puta inter sensum et disciplinā. quia scilicet sensum amittēs non potest eū recuperare sed disciplinā potest talis statim habet plures propositiōes. Et tertio si quis consideret aliqua sicut si consideret quod sicut se habet sanā ad sanitatē ita euechia ad euechiam etiam talis statim potest sumere plures propositiones. Patet ergo quod tria alia ad primum reducuntur.

Ad Si illa tria vltima instrumenta possent reduci ad primum tunc sequeretur quod non esset nisi vnum instrumentum. Solutio neganda est scilicet quod ratio est. quia licet illa tria vltima materialiter coincident cum primo tamen formaliter ab invicem distinguuntur.

De sumptione propositionum

Queritur Quid facit philosophus in secunda pre istius capituli Solo de terminat de istis instrumentis in speciali ostendēs quod eis est vrendū per ordinem et primo de primo scilicet de sumptione propositiōis. Et ponit septem considerationes.

Prima est quod si volumus prompē sumere plures propositiōes debemus res

plere ad defini
probabilis. quia
quedā sapientib
Secunda consi
onum probabili
etiam sunt prob
Et ille propositi
simpliciter vel
traditione pre
Tertia est quod
sunt probabiles.
probabilis quod
riorū est idem se
et non extramitt
do tunc sensibus
Quarta propositi
babiles oībo vel
Et debemus ill
ant instantiā stat
babiles in plurib
assumi ut simpli
Quinta propositi
phorum et facere de
bono et de aiali. Et
non in cōi seu de oī
damus. Et illas
pondemus. Et ad
dum est ab eo quod
eius debet esse gen
quia cognita su
nō propositiōib
Sexta consid
nones que sunt
guere locum al
ia vel huminod
quo probato et exp
Queritur
sunt propositiōes diale
Exemplū de ethice
dissentiant. Et
plura. Exemplū d
res sunt propositi
de omni propositi
regandi. ut plura

Primi topicorū

picere ad definitionem probabilis et sumere propōnes fm oēm modum probabilis. qz quedā sunt ppōnes pbabiles q vident oibz qdā pluribz et quedā sapientibz et. vt prius patuit

¶ Secūda consideratio est q debemus respicere ad contraria propōiti onum probabilium. qz propōnes contrarie probabilibz et ptingentibus etiam sunt probabiles eo q qdā contingit esse contingit etiam non esse Et ille ppōnes contrarie debent sumi eo modo quo sunt probabiles vt simpliciter vel in p̄rario subiecto vel predicato vel in ytroqz vel fm con tradictionē p̄tense quēadmodū p̄us dictū fuit

¶ Tertia est q non solum debemus considerare ad propōnes que in se sunt probabiles. sed etiam ad illas que sunt fites probabilibz. vt si ista est pbabilis q p̄rariozū est eadem disciplina etiam ista est pbabilis q p̄rariozū est idem sensus. Et si est probabile q visus fiat intus suscipiendo et non extramittendo etiam probabile est q auditus fiat intus suscipien do et cōs sensibus similiter

¶ Quarta p̄sideratio est q debemus aliunde cōsiderare propōnes pro babiles oibz vel pluribz in quibz non inueniunt instantia nisi forte in paucis. Et debemus illas sumere tanq̄ veras simplr. qz respōdentes si nō vide ant instantiā statim eas p̄cedent vt q ois mater diligit filium illa est pro babilis in pluribus et non habet instantiam nisi in paucis. et ergo debet assumi vt simpliciter probabilis.

¶ Quinta p̄sideratio est q debemus eligere ppōnes ex scriptis rōnibus phoz et facere descriptiones seu definitiones de vnoquoqz genere vt de bono et de aiali. Et debemus accipere descriptiones generales vt de bono no in cōi seu de oīi bono et non de aliquo bono tantū qz sic magis habū damus. Et illas descriptiones sic factas debemus extra proponere ipi res pondenti. Et addit p̄us q semp in definitionibz et descriptionibz incipiē dum est ab eo q qd est. a genere qz primus terminus in definitōne posis sus debet eē genus definiti. vel sic ab eo q quid est. id est a substantia rei quia cognita substantia facilius possumus procedere ad accēdēralia et plu ribz propōnibz habundare

¶ Sexta consideratio est. q debemus inspicere ad auctoritates et propōsi tiones que sunt dicte ab expertis in scientijs in quibz disputamus et sic ar guere p locum ab auctoritate vt q empedocles dixit quatuor esse elemen ta vel huiusmodi qz respondentes facilius concedūt illa q audiūt ab alijs quo p̄bato et exp̄to in phia dictum esse

Querit̄ Que est illa diuisio p̄positionū dialcticarū quā ponit in textu qū p̄sideratōem septimā Solutio q triplices sunt ppōnes dialctice. Nā qdā sunt Ethice alie phisice. alie vero logice Exēplū de ethicis est. vt vix oporteat plus legibus obedire vel p̄ntibz. si dissentiant. Exēplū de logicis vt verū oīm p̄rariozū sit eadez disci plina. Exēplū de phisicis. vt verū mundus sit eternus Et sicut tripli ces sic sunt propōnes ita etiam triplicia sunt problemata dicit p̄us. quia de oīni p̄positione potest fieri problema solum transposito modo inter rogandi. vt prius patuit

Reparaciones

Arguitur Item non potest esse diuisum et membrum diuidens. Sed propositio dialectica est hic diuisum. ergo propositio logica id est dialectica non potest hic esse membrum diuidens. Solo propositio predicta seu logica est hic membrum diuidens quod sic distinguitur per propositum sumptum in alijs scientijs. Alio modo propositio vbi dialectica a dialectica venit in sumptis scientijs. et hoc modo est hic diuisum. Nam hoc modo omnes ille propositiones dicuntur dialectice que possunt terminari per artem dialecticam seu per communes considerationes que traduntur in hac dialectica scientia.

Aliquæ sunt propoſiões grāmaticæ aliquæ metaphyſicæ aliq̃ ma-
thematicæ, &c. & tamen de illis nulla fit mētio in iſta diuiſione
ergo eſt inſufficiens. Pro ſolutione illius argumenti eſt norandū q̃ tria
ſunt genera ſciarū q̃ quedam ſunt ſcientiæ morales quedam ſpeculatiue
principales et quedā amīniculariue. Jam dī q̃ ſub ethiciſ coprehēdūt
oēs propoſiões morales ſub phyſiciſ oēs phyſicales mathematicales & me-
taphyſicales. Et ſub logicis coprehendunt omnes propoſiões triuiales ſc̃z
grāmaticales rethorice & logicales

¶ Septima consideratio que est cōis z vñs ad consideraciones p̄dictas est
q̄ sumende sunt propositiones maxime vniuersales qz sub illis possunt
plures alie subsumi. Exemplū est vr qm̄ oim̄ oppositorū est eadē discipli-
na nam sub illa possunt alie subsumi scz q̄ oim̄ p̄ratorū est eadē discipli-
na z oim̄ p̄uarue oppositorū zc̄j. Et tunc p̄sequēter p̄r subsumi q̄ albi z
nigri est eadem disciplina dulcis et amari zc̄js. diuidendo em̄ sunt vñs
p̄pōnes donec z quousqz sitis diuisio. Et sic manifeste patet q̄ meli⁹ est
sumere p̄pōnes magis vniuersales q̄ minus vñs qz habētes p̄pōnes ma-
gis vñs habemus z minus vniuersales sub illis p̄tetas sed nō eōuer-
so. vr exemplariter patuit

¶ De distinctione multiplicis

Queritur Circa secundum instrumentum verū ad distincti-
onem multiplicis sufficiat ipm diuidere in sua si-
gnificata. vel assignare modos quibz dicit multipliciter. Solo pbi q
non sed oportet etiam assignare rationes talium pccatorū ex qbz appareat
ipm dici multipliciter. Et hoc ostendit exemplariter qz non sufficit dice-
re q bonū dicatur de iusticia 7 fortitudine vno modo 2 alio modo de eue-
chio 7 sanatorio. Sz oportet cum hoc assignare rōnes qbz bonum de istis
diuersimode dicit vñ oportet addere q bonū de iusticia 7 fortitudine dicit
genus de suis spēbz. qz iusticia 7 fortitudo sunt qualitates mentis rationi
recte pformes bonū tanqz genus pccipantes. Sed de euechio 7 sanatio
dicitur bonū non formaliter sicut genus de spēbz sed effectiue 7 causaliter
qz euechiū 7 sanatorium dicunt bona. qz sunt alicuius boni pfectura seu ef-
fectura pura euechiū euechie 7 sanatorium sanatione.

Querit Non docet phs multiplex distinguere. 5o cripti
scz pmo respiciendo ad opposita Scdo respiciendo ad ge

Primi thopicatorū.

nera p̄dicamentorū. 2. tercio respiciendo ad definitionē 2 ptes definitionis
 Respiciendo ad opposita docet triplr. scz p̄mo respiciendo ad p̄traria. scz
 tūdo ad p̄radictoria. et tercio ad p̄uatiue opposita. Respiciendo ad p̄tra
 ria docet multiplex duplr distinguere. Uno mō respiciendo ad contraria
 Scdo ad media p̄trarioz.

Querit Quō docet p̄hs distinguere multiplex respiciēdo ad cō
 traria Solo p̄ tres p̄sideratōes

¶ Prima est si volumus scire de aliquo an sit multiplex vel nō. tūc deteg
 mus videre ad p̄trariū illius. qz si illud dicat multiplr siue sub vno noīe
 siue sub diuersis. tūc etiā p̄positum ēz multiplr. Et de hoc ponit p̄hs tria
 exempla. vbi p̄trarium est multiplex sub diuersis noībz. Prīmū est de acu
 to. qz acuto in voce p̄trariat graue. 2 in magnitudine sibi p̄trariat obrusū.
 et ergo qz acutus hz p̄trariū qd ēz multiplr 2 equiuoce sub diuersis noībz.
 sequitur qz acutū etiam ēz multipliciter 2 equoce. Secūdum exemplū est
 de graui. graui em̄ in voce p̄trariat acutū. sed graui in magnitudine p̄tra
 riat leue. qz ergo p̄trariū grauis ēz multiplr sub diuersis noībz. p̄z qz etiā
 graue erit multiplr dictum. Tercium exemplū est de bono Nam bono in
 aiali p̄trariat sedum. et bono qd est in domo p̄trariatur pestilens Et ergo
 quia suum p̄trarium ēz multipliciter. etiam bonū ēz multiplr 2 equiuoce
 de aiali 2 de domo

¶ Secūda consideratio. si volumus scire an aliquid sit multiplex delem⁹
 videre an habeat p̄trariū qd ēz multiplr sub eodē noīe. qz si sic tūc etiā p̄
 positum erit multiplex. Et ponit p̄hs duo exempla. p̄mū est de albo 2 nigrō.
 Nam albo tam in voce q̄ in colore p̄trariat nigrum. qd sub eadē vo
 ce ēz multiplr. Et ergo albū etiā ēz multiplr. Unde licet album in voce 2
 album in colore nomine p̄ueniant. tamen specie differunt. Et qz hoc verū
 sit probat p̄hs. quia eorum que sunt eadem specie. est etiam idem sensus
 sed albi in voce 2 albi in colore non est idem sensus. qz album in voce aus
 ditū percipit 2 album in colore percipit visu. 2 ergo non sunt idēz specie

Secūdum exemplū est de acuto 2 obruso. Acuto em̄ tam in saporibz q̄
 in magnitudinibz p̄trariat obtusum. quod sub eadē voce ēz multiplr. qz
 diuersis sensibz percipit. obtusum em̄ in saporibz percipit gustu. sed in magni
 tudine percipit tactu. 2 q̄ sequit qz acutū etiā sic multiplr dicat

¶ Tercia p̄sideratio est. si volumus scire an aliqd sit multiplex delem⁹
 videre an aliqn habeat p̄trarium 2 aliqn nō. qz si sic tūc est multiplex. Exē
 pliū est de delectatōe. Delectatio em̄ in potu hz p̄trariū. qz sibi p̄trariat tri
 sticia que est a siti siue a potu incōuenienti. Sed delectatio intellectualis q̄
 est in intellectu de cognitione veritatis. illa non habet p̄trarium. et ergo pa
 ter qz delectatio dicitur multipliciter 2 equiuoce de delectatione potus et
 intellectus. Aliud etiam exemplū est de amare. illi em̄ amare quod est fm̄
 animam aliquid est contrarium. scz odire. sed illi amare quod est fm̄ corpo
 ralem actū nihil est p̄trariū. 2 ergo amare est multiplex et equiuoce dicit
 tur de illis duobus.

Querit Quomodo docet p̄hs distinguere multiplex respiciē
 endo ad media p̄trarioz. Solo ponit de hoc res

U l

Reparationes

Considerationes. Prima est. q. si sunt aliqua contraria que in vna significati-
one habent medium. et in alia searatione non. illa sunt multipliciter dicta et equo-
ta. Exemplum est de albo et nigro. nam inter illa in coloribus est medium scilicet
fuscum. sed in voce inter album et nigrum non est medium.

¶ Secunda consideratio est. si contraria habent medium in quolibet sensu scilicet non
est idem medium. tunc talia contraria etiam sunt multiplicia. ut album et nigrum
in coloribus habent medium quod est fuscum. sed in voce ut quidam dicunt ha-
bent aliud scilicet raurum.

¶ Tercia consideratio est. si sunt aliqua contraria que in vno sensu habent plu-
ra media. et in alio sensu vnum tantum. illa sunt multiplicia. Sicut patet de albo
et nigro. illa enim in coloribus habent plura media. sed in voce habent solum
vnum quod est raurum. et ergo album et nigrum multipliciter dicitur de
voce et colore.

Queritur. Quomodo philosophus docet distinguere multiplex
respicendo ad contradictionem. Solo. per vnam consi-
derationem que talis est. Si vni contradictione oppositorum fuerit multi-
plex reliquum erit multiplex. Exemplum est. ut non videre dicitur multi-
pliciter. quia vno modo non videre est non habere visum. sicut cecus dicitur
non videre. Alio modo non videre dicitur non vti visu. sicut dormiens dicitur
non videre. Et ergo oportet quod videre quod est illi contradictione op-
positum etiam dicatur multipliciter. scilicet vno modo de eo quod est habere visum.
et alio modo de eo quod est vti visu.

Queritur. Quomodo philosophus docet distinguere multiplex
respicendo ad priuatiue opposita. Solo. de hoc ponit
vnam considerationem cui annectit quandam aliam respiciendo scilicet ad
casus et plurgata.

¶ Prima consideratio est. q. si vnum priuatiue oppositorum dicitur mul-
tipliciter. etiam et reliquum. Exemplum. ut si sensibile dicitur multipliciter
scilicet vno modo secundum animam de eo scilicet quod est habere sensum. et alio modo
secundum corpus. de eo quod est sensu vti. tunc insensibile etiam dicitur multipliciter
scilicet de eo quod est non habere sensum. et de eo quod est non vti sensu.
Et q. illa duo scilicet sensibile et insensibile sunt priuatiue opposita ostendit philosophus
ex definitione priuatiue oppositorum. quod scilicet habent fieri circa idem subiectum or-
dine irreversibili rpe determinato a natura.

¶ Secunda consideratio est. q. si vnum de casibus vel coniugatis dicitur multi-
pliciter. etiam et reliquum. ut si iuste dicitur multipliciter. etiam iniuste. Nam
iuste iudicare de vno modo secundum cognitionem iudicare. hoc est secundum propriam
conscientiam. Alio modo iuste iudicare dicitur iudicare ut oportet. id est secundum
allegata et probata. Et utroque illo modo etiam dicitur iustum. Aliud ex-
emplum est. ut si sanatiuum dicitur multipliciter. etiam sanatiue. Sanatiuum enim
vno modo dicitur quod est sanantis effectum. ut dicta vel cibi. Alio modo quod est sanans
ratio searatiui. sicut vima vel pulsus. Et ergo oportet quod sanatiue etiam sic
pariformiter multipliciter dicatur.

Queritur.

Considerationes. Quomodo si volumus
temus videre an-
plum est multuple
bono. Nam bonu
in cibo. bonum en
nis. bonum etiam
esse vel castam. E
quid dicitur bonu
ter dicitur etiam q
quantum sufficit. q
Secundum exem
coloris. sed albus q
Tercium exempl
tello sim diuerfam
vnde dicitur musci. An
acutus quia habet a

¶ Secunda conside-
mus scire an aliqu
ueris generibus subal
multiplex. Exempla
an vas in quo referu
equiuocum. quia ge
ne non subalternam
no est incoueniens
tis. sicut patet de co
per hoc non de equo

¶ Tercia conside-
tem determino respic
qua si contrarium en
entis generibus. quia
reliquum

¶ Albus et n-
nigra quot si
positio tot modis de
et suspensa. sed quoa

Queritur. resp
quo ponit de hoc qui

Primi thopicoꝝ.

Querit Quomodo docet philosophus distinguere multiplex respiciendo ad genera predicamentorum. Solo per tres consideraciones. Quarum prima sumitur ex parte generis generalissimi. et est talis. si volumus scire an illud quod est propositum sit multiplex. tunc debemus videre an reperiatur in diuersis generibus generalissimis. quia si sic. ipsum est multiplex. Et ponit philosophus tria exempla. Primum est de bono. Nam bonum aliquando dicitur quod est effectuum voluptatis. ut in cibis. bonum etiam dicitur quod est effectuum sanitatis. ut in medicinis. bonum etiam dicitur quale esse secundum bonitatem. ut in anima eam iustam esse vel castam. Et aliquando bonum dicitur in genere quando sicut aliis quid dicitur bonum vel melius in illo vel illo tempore. licet non simpliciter dicitur etiam quandoque bonum secundum quantitatem. et sic bonum dicitur quantum sufficit. quod scilicet est in medio. quod neque superfluit neque deficit. Secundum exemplum est de albo. Nam album in corpore est in genere coloris. sed albus quod est tenet clare audibile est in voce tanquam in alio genere. Tercium exemplum est de acuto quod reperitur in voce in angulo et in cuspide vel castam. Angulus autem dicitur acutus qui est minor recto. et cuspis dicitur acutus quia habet angulum acutum.

¶ Secunda consideratio sumitur ex parte generis subalterni. et est quod si volumus scire an aliquid sit multiplex debemus videre an reperiatur in diuersis generibus subalternis. non subalternatum positum. quia si sic tunc est multiplex. Exemplum est de asino. Asinus enim dicitur animal. et dicitur etiam vas in quo referuntur coelestia ut quidam volunt. et ergo asinus est equiuocum. quia genera in quibus continetur. scilicet animal et vas sunt diuersa et non subalternatum posita. Et dicitur notanter (non subalternatum posita) quod non est inconueniens unum et idem esse in diuersis generibus subalternatum positum. sicut pater de coruo. coruus enim continetur sub animali et sub aue. et tamen propter hoc non dicitur equivoce. quia illa genera sunt subalternata.

¶ Tercia consideratio est si volumus scire an aliquid sit multiplex non solum debemus respicere ad genus eius. sed etiam ad genera sui contrarij. quia si contrarium eius est in diuersis generibus. tunc etiam ipsum erit in diuersis generibus. quia tot modis dicitur unum contrarium. quot modis reliquum.

¶ Album et nigrum sunt contraria. et tamen non oportet quod sint contraria. quia quot sunt alba. ergo hoc dictum est falsum. Solo quia illa propositio tot modis dicitur unum oppositorum quod modis reliquum debet intelligi non quod ad supposita. sed quoad significata.

Querit Quomodo docet philosophus distinguere multiplex. respiciendo ad definitionem et partes definitionis. Solo ponit de hoc quinque consideraciones.

Reparatiões

Prima est. Si sint duo opposita definienda suis definitiōibz. si auferat p
priū genus a definitiōe. 7 residuū cuiuslibet definitiōis est idē cū alio. tūc
definitum non est multiplex. si autē nō est idem tūc definitum est multiplex.
Exemplum est de albo corpore 7 alba voce. Prīmū definit sic. Est corp
hātens in se colōrē disgregatiū visus. Secundū vero definit sic. Est vox
bene audibilis. Si de pma definitiōe deponatur corpus 7 de secūda vox
manifestū est q̄ residue partes non fiant idem. 7 ergo albus est multiplex.
Et addit p̄hs q̄ sepe in definitiōibz laret equocatio. et ergo debem⁹ dili
gēter respicere ad singulos terminos definitiōis an aliqd sit positū in ea e
uocē. ut si quis definiat significatiū sanitatis. 7 p̄fectiū sanitatis vtrūq
per hoc quod est mediocriter se habere ad sanitatem non est statim discedē
dum ab illa definitiōe 7 inspicendum quid est mediocriter se habere ad
sanitatem. 7 vtrum dicatur fm eandem rationem. Et patet q̄ non. quia
in definitiōe vnus mediocriter se habere ad sanitatem valet tantūz sicut
facere sanitatem. et in alia valet tātū sicut fecere quale est subiectū. puta sa
nū. p̄ ergo sanatiū qd definitū est dī multiplex

Secūda p̄sideratio. q̄ inspicendū est an importata p̄ definitiōem 7 fecit
ta eodē noīe possint adinuicem p̄parari fm magis 7 minus vel equalē. q̄
si non tunc sunt equiuoca. Exemplū est. ut alba vox. et alba veste. nō pos
sunt p̄parari in albo. q̄ vox non potest dici magis alba veste. nec m̄⁹ al
ba. neq̄ eque alba. 7 ergo album est equuocū. Aliud exemplum de acuto.
nam acutus sapor 7 acuta vox non possunt adinuicem p̄parari. quare acut
um est equiuocum. q̄ omne vniuocū in illa forma quam nomen fecit est
p̄parabile alteri qd illā candēz formā p̄ciparūta ut dicatur ei equalē vel
fm magis vel minus

Tercia p̄sideratio. si aliquid idem fm nomen ponatur p̄ differentia in
definitiōibz diuersorum. non subalternatim positum. tale est multiplex.
q̄ diuersoz nō subalternatim positoz diuerse sunt spēs 7 differentie. Exē
plum istius est de acuto. Acutū em̄ est dīna vocis. 7 enā ē dīna magnitudi
nis. q̄ ergo vox 7 magnitudo sunt diuersa genera non subalternatim po
sita. patz q̄ acutum est multiplex

Quarta p̄sideratio est. Si est aliquid p̄positum sub eodē noīe qd fm
qd inuenit in vno habet aliqs differentias. 7 fm qd inuenit in alio hz alias
dīnas. tale est multiplex. Exemplū est de colōre. coloris em̄ qui est in corp
ribz dīne sunt p̄gregatiū 7 disgregatiū. s̄z coloris qui inuenitur in melo
dīs differentie sunt clare 7 non clare audibile. et ergo color est multiplex
et equiuocum

Quinta cōsideratio est. Si ponatur aliquis terminus qui simul est
species 7 differentia ille est multiplex. quia nulla species potest esse differen
tia. Exemplum est de albo. Album em̄ in corpore acceptum est species co
lons. sed in voce est differentia. Et q̄ album in voce sit differentia patet ex eo
quia vna vox differt ab alia quia est alba vel obscura. patz ergo q̄ album
est equiuocum

De differentiāz inuentione

Querit

q̄ q̄s querent
qui q̄ in illis in
re. Exemplū est
quo differt p̄
nere p̄pquo s̄
sunt diuersoz
um differt. Ex
p̄pquo nec ren
in talibz em̄ dī
dum illas. Ex
generibz q̄ sen
tutis intellectū
doctorem 7 non

Querit

Querit

ratione Solō
generū p̄pquo
aliud ad aliud. v
satum. Et sicut
in manifestant

Querit

se exercitare ad
tamen q̄ sint
facile est inueni
stare hoc est qu
bile inuenire si
eiusdem generis
similia. Consi
sub eodē genere
adēre sunt sim

Utile autem

In hoc 2º
vniuocum in
dīnā 7 p̄sidera

Querit

Primi thopicorū.

Querit Quomodo docet philosophus uti tertio instrumento. scilicet differentiarum inuentione ad multiplicandam propositionum. Solo dicitur quod quicquid querendū sunt differentie inter ea que sunt eiusdem generis proprii qui quod illis in quibus est maior conuenientia artificiale est differentias inuentione. Exemplum est. ut querendū est in quo differunt iusticia et fortitudo. vel in quo differunt prudentia et temperantia. quod omnia illa continentur sub eodem genere proprio. scilicet sub virtute. Quicquid etiam querendū sunt differentie eorum que sunt diversorum generum non subalternatum positum. in his tamen que nimis unum differunt. Dicitur enim nimis differre que in nullo genere conueniunt nec proprio nec remoto. sicut illa que sunt in diversis generibus generalissimis in talibus enim differentie sunt satis manifeste. nec oportet habere artem ad inveniendum illas. Exemplum est de sensu et scientia. illa enim continentur sub diversis generibus. quod sensus est in genere corporee virtutis. et scientia in genere virtutis intellectus. et differunt per materiale et immateriale. et per acquiritur per doctorem et non acquiritur per doctorem.

De similitudinis consideratione

Querit Quomodo docet philosophus multiplicare argumentationes dialecticas per quartum instrumentum. scilicet ex similitudinis consideratione. Solo dicitur quod querenda est similitudo inter illa que sunt diversorum generum proprio. videndo scilicet utrum sicut se habet alterum ad alterum sic se habet aliud ad aliud. ut sicut se habet disciplina ad disciplinatum ita sensus ad sensatum. Et sicut visus est in oculo ita mens in anima. et sicut tranquillitas in mari ita serenitas in aere.

Querit Inter que maxime debet fieri similitudo. Solo dicitur philosophus quod qui vult bene uti isto instrumento debet maxime se exercitare ad inveniendum similitudinem in illis que multum distant. ita tamen quod sint in eodem generalissimo. quia in alijs que non multum distat facile est inuenire conuenientias et similitudines. In his vero que nimis distant hoc est que generalissime distinguuntur nimis difficile est vel impossibile inuenire similitudines. Considerandum etiam est circa illa que sunt eiusdem generis. quia illa que sunt in eodem genere in forma generis sunt similia. Considerandum etiam est si aliquid accidet inest omnibus presentis sub eodem genere. ut si aliquid inest homini equo et cani. quod si sic tunc in illo accidente sunt similia.

Secundū capitulum.

Utile autem quoniam quid dicitur considerare ad manum. et

In hoc 2º capto et finali philosophus determinat de utilitatibus trium ultimorum instrumentorum. scilicet distinctionis multitudinis inuentionis differentiarum et considerationis similitudinis

Querit Quare philosophus non ponit utilitates primi et principalis instrumenti. scilicet summationis propositionum. Solo. quod

U. ij.

Reparationes

illud valet immediate ad multiplicandum propositiones. et ergo utilitates eius sunt satis manifeste. Sed alia tria non primo et per se immediate. sed ex consequenti et mediante illo primo instrumento valent ad multiplicandum propositiones. et ergo ponit philosophus illos instrumentorum utilitates

Queritur Quot sunt utilitates instrumenti secundum distinctionem multiplicis. **Solutio.** tres. Prima est. quod distinctio multiplicis valet ad manifestandum propositum. ut opponens et respondens ad idem se referant. quod quando per distinctionem multiplicis manifestatum est quod modis duobus positum. tunc respondens magis scit in quo sensu proponitur ab opponente.

¶ Secunda utilitas est ut disputatio fiat ad rem et non ad vocem. disputatio enim non potest fieri ad rem nisi fiat distinctio multiplicis. quod quando in disputatione occurrit aliquis terminus equivocus tunc contingit quod opponens et respondens non ferant intellectum ad idem significatum. sed ostensa multipliciter talis terminus si tunc opponens ferat intellectum ad aliud significatum terminus respondens ipse est ridendus

¶ Tercia utilitas est. quod distinctio multiplicis valet ad hoc ut non paralogisetur respondens et opponens paralogisetur. quod respondens sciens distinguere multiplex et quotiens aliquid dicitur non paralogisabitur. sed statim sciet an opponens non ferat intellectum suum ad idem significatum cum eo. Et similiter opponens potest paralogizare suum respondentem. quando scilicet proterius est respondens si ignorat multipliciter terminum. Et addit philosophus quod sic paralogizare respondentem proterius non est semper possibile in omnibus orationibus. sed tunc solum quando multiplex est in uno sensu verum et in alio sensu falsum. Hic tamen modus qui scilicet est paralogizare magis valet sophistico quam dialectico. quod dialecticus debet cavere ne solum disputet ad nomen nisi respondens fuerit talis quod non possit propter eius proteritiam et importunitatem disputare ad rem. quia tunc dialecticus potest eum paralogizare.

Queritur Quot sunt utilitates tertijs instrumenti quod est differentiarum inuentio. **Solutio.** due

¶ Prima est. quod differentiarum inuentio utilis est ad construendum syllogismos de eodem et diverso. quod illa inter que inveniuntur diversa concluduntur esse diversa. et illa inter que diversa inveniuntur non precluduntur esse eadem.

¶ Secunda est. quod differentiarum inuentio valet ad cognoscendum unumquodque per definitionem. quod quando scitur diversa cum genere cuius est diversa. tunc etiam definitivum scitur species.

Queritur Quot sunt utilitates quarti instrumenti quod est similitudinum consideratio. **Solutio.** tres.

¶ Prima est quod consideratio similitudinis valet ad inductionem. Secunda est quod valet ad syllogismos ex hypothese. Et tertia est quod valet ad assignationem definitionum. Et hoc probatur philosophus per ordinem. Primum scilicet quod valet ad inductionem sic probat. quod ex multis singularibus similibus acceptis infertur et concluditur univiale quod est impossibile facere ignorantibus similia. hoc est il-

Primi Thopicozū

lis qui ignorant in quo singularia sunt similia. Secundum scz q̄ valet ad syllogismos ex hypotesi sic patet. quia syllogismi ex hypotesi fundantur in hoc q̄ sicut est in vno similitum. ita est in alijs. vt si anima fortis sit immoz talis sequitur q̄ anima cuiuslibet hominis sit immortalis. et ergo ex vno si milium p̄cesso ad quodlibet similitū possumus per syllogismum ex hypote si disputare. ¶ Tercium scz q̄ vtilis est ad assignationem definitionū patz qz si est aliqd̄ cōmune in quo plura similia pueniunt hoc potest poni p̄ gē nere in definitione eorum. genus enim est. quod inter omnia p̄muna mas xime predicatur in quid. et ergo illa que sunt sic p̄muna debent poni p̄ gē nere in definitione. Nec valet istud instrumentum tantum ad inueniendū genus illarum specierum que sunt sibi inuicem propinque. sed etiam specie rum multum distantium. dūmodo tamen non numium distent. Sicut trā quillitas in mari ⁊ serenitas in aere conueniunt in genere remoto. qz verū q̄ est quies. et in hoc sunt similia. Similiter vnitas in numero et punct⁹ in linea conueniunt in hoc q̄ verumqz est principium. et ergo ista possunt poni in definitionibus illorum pro genere. sicut quies in definitione tran s quillitatis ⁊ serenitatis. et principium in definitione unitatis ⁊ puncti. cas le em̄ cōmune genus assignantes opinamur non extraneas. sed proprie desi nire. Manifestum ergo est iam ex dictis que sunt instrumenta habūdadi et ad quid sunt vtilia. Et tantū de p̄mo libro

¶ Finiuntur reparationes pri mi thopicozū Aristotelis

¶ Sequuntur reparationes secū di thopicozū Aristotelis

¶ liij

Reparationes

Irra secundū librum

Thopicoz. Aristotelis Querit problematice p
mo. quō pnuatur iste liber ad libri precedentez

Solo. sic. Postq̃ pbus determinauit in pmo
libro de syllogismo dyalectico q̃tum ad suā sub
stantiam. Consequenter incipit determinare de
ipso q̃tum ad eius vsum. ostendens quō debeat
applicari ad terminanduz diuersa problemata q̃

sunt de diuersis predicatis de definitione scz de proprio de genere z de acci
dente. Et primo in hoc libro determinat Aristoteles de problemate acci
dētis z de problemate simplicis inherētie. Posterius autem in alijs de
terminat de alijs problematibz

Querit Quid est pblema simplicis inherētie Solo est in
quo predicatū queritur inesse subiecto simpliciter sine in
tentione alicuius predicatorum. vt si dicatur viruz albedo inest homini vel
non. Sed in alijs problematibz que nō sunt de simplici inherētia semper
exprimitur aliquod predicatorum. Unde problema accidentis sic definit.
Est in quo p̃dicatū queritur inesse subiecto sub intentione accitōis. vt. vir
albedo inest homi vt accidens vel non

Querit Quare arist. determinando de istis pmo determinat
de pblemate accidentis q̃ de alijs Solo. rō illi est. qz
omnia pblemata p̃supponūt problema simplicis inherētie. sed inter omnia
pblemata problema accidentis plus puenit cum problemate simplicis in
herētie. ergo Arist. anteq̃ determinet de alijs pblematibz alioz predica
torū pus hic determinat de pblemate accidentis simul cum determinatiōe
de pblemate simplicis inherētie Maior est nota. qz sic vel sic aliq̃ sp̃ali mō
inest p̃supponit simplr inesse. Minor probat. qz accidens vltra inherētiā
simplicem nō addit aliquem specialem modum inherendi postitūz. sicut
alia predicata. genus em̃ p̃ter p̃munē simplicem modū inherendi hz hoc
q̃ inest essentialiter. p̃rium p̃uertibiliter. definitio vtroq̃ modo. sed acci
dētis inest est simpliciter subiecto inesse.

Ad definitio est p̃mū z principalissimū p̃dicatum. vt patuit ex p̃i
mo libro. ergo Arist. pus dēbet determinare de pblemate de
finitōis Solo. q̃uis definitio q̃tum ad modū inherendi fin se z abso
lute sit p̃ncipalius p̃dicatum. tū q̃tum ad modū terminandi pblemata
pblema accidentis est pus. Cuius rō est. qz habet quodāmodo se vt fun
damentū ad terminandū pblemata alioz p̃dicatoz. p̃pter p̃ueniētiā quā
habet cū problemate simplicis inherētie

Querit Circa hoc. qd est terminare pblema dyalecti Solo
terminare. pblema dyalecti est ostendere p̃dicatū dyale
cti inesse subiecto vel non inesse p̃ locos dyalecticos. vt si querat viruz aial
rōale currit vel nō. z dicat hō currit. q̃ aial rōale currit. iaz h pblema est
terminatū p̃ locū a definitione ad definitum

Sci

Sunt

Pro ordine
dicitur. Solo
mo docet p̃bu
inherētie. p̃
quo tria faci
quo dicit me
orum p̃dicato

Quer

diuisione rō e
teco vel p̃om
mata vlla. S
sic definit. p̃
supposito sub
est bonū. z q̃m
blema particul
posito vel non
quedā volupe

Ad

pblema
tur Arist. in ha
hic sub particu
cadit sub arte
singularibus m
et sic ista diuio

Ad

omne
ticulare. S
ta querens vi
Sed si conside
modo est vlt
parem cōtrad

Querit

vnuerſaliū z p
dam vero defru

Ad

omne
blema ē
sūz fallā q̃ dē q̃
q̃ pblemata non
runt vtrāq̃ part
p̃ueniētiā termin

Secundi Topicorum

Sunt autem problematum alia quedam vltima alia pro particularia

Pro ordine dicendorum. Queritur circa textum primo quod iste liter subdiuisitur. Solo prima sui diuisione diuiditur in duos tractatus. In quorum primo docet philosophus terminare problema accitis. In secundo problema simpliciter inherente. Primus tractatus habet duo capitula. Primum est phemiale in quo tria facit. Primo ponit vnam diuisionem problematum et subdiuidit quo diliter membrum. Secundo comparat problema accidentis ad problema altiorum predicatoz. Et tercio ponit peccata vitanda in disputando dialectica.

Queritur Que est prima diuisio problematum in textu. Solutio quod problematum. Alia sunt vltima alia sunt particularia. Cuius diuisionis ratio est quia in omni problemate dialectico predicatum denotatur inesse subiecto vel per omni supposito eius vel per aliquo terminum. Si primum sic sunt problemata vltima. Si secundum sic sunt problemata particularia. Vltimum problema vltimum per sic definitur. Problema vltimum est in quo predicatum denotatur inesse subiecto per omni supposito subiecti vel non inesse. Exemplum Aristotele est ut quoniam omnis voluptas est bonum. et quoniam nulla voluptas est bonum. Particulare vero definitur sic quod problema particulare est in quo predicatum denotatur inesse subiecto per aliquo supposito vel non inesse. Exemplum est ut quoniam quedam voluptas est bonum. et quoniam quedam voluptas non est bonum.

Ad Illa diuisio est insufficientis. Quod non est bona. Quia probatur quod aliquod est etiam problema indefinitum et aliquod est singulare de quibus tamen nihil loquitur Aristoteles in hac diuisione. Solutio quod problema indefinitum comprehenditur hic sub particulare. Singulare autem problema proprie non est problema quod non cadit sub arte dialectica. Dico notanter proprie quod si que sunt problemata de singularibus in communem illa comprehendere debent etiam sub particularibus et sic ista diuisio est sufficiens.

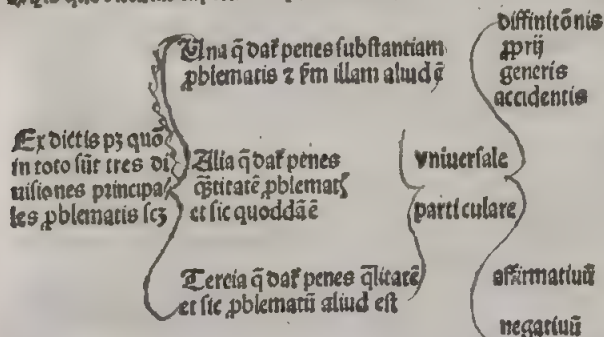
Ad Nulla pro hypothetica proprie loquendo est vltima vel particularis. Sed omne problema est pro hypothetica. Quod problema non debet dici vltimum vel particulare. Solo si problema consideretur secundum suam substantiam sic est proprie hypothetica querens utramque partem contradictionis et sic nullum dicitur vltimum vel particulare. Sed si consideretur problema ut est terminabile sic est pro categorica et hoc modo est vltimum vel particulare. Quis enim problema dialecticum querat utramque partem contradictionis terminum non terminat nisi ad vnam partem terminum.

Queritur Que est secunda diuisio problematum. Solutio est subdiuisio istorum membrorum prime diuisionis scilicet quod problematum vniuersalium et particularium quedam sunt constructiva id est affirmatiua. quedam vero destructiva id est negatiua. Exempla iam patuerunt.

Ad Omne problema querit utramque partem contradictionis. Quod omne problema est affirmatiuum et negatiuum simul. Et per consequens ista diuisio est falsa quod dicitur quod aliquod problema sunt affirmatiua terminum. et aliquod negatiua terminum. Solo quod problema non dicitur affirmatiua ex parte modi querendi quia omnia querunt utramque partem contradictionis sed dicitur affirmatiua vel negatiua ex parte modi terminandi quia scilicet terminat affirmatiue vel negatiue

Reparationes

Queritur Vtrum est aliqua alia adhuc diuisio pblematis. Solus
 q sic. Quia pblematis aliud e pblema definitiois aliud
 prii aliud generis aliud accidentis que diuisio est quadrimembria data
 penes diuisionem quatuor predicatorum. Et si dicat quare Aresto. non pos
 suit illa etiam hic dicendum est q ideo quia illa diuisio potest facilius haberi
 ex his que dicta sunt superius in primo libro.

Queritur Que pblemata sunt potiora vtru vlla vel particularia.
 Solus phi q pblemata vlla Et sic ostendit qz pblema
 ra vlla illa sunt cora ra ad concludendum vlla q particularia affirmatiue et
 negatiue qz nos ostendentes qm aliqd inest omni vniuersaliter. Etia ostē
 dentes erimus qm alicui inest particulariter. quia particulare p lege sub
 alternaz concludit ex vniuersali. Et sicut in negatiuis ostendentes qm alis
 quid inest nulli etiam ostendentes erimus qm non omni inest id est alicui
 non inest.

Queritur Quo ordine de istis pblematibus determinandum est
 in sequentibus. Solutio Aresto. q pmo debet deter
 minari de vllibus quos scz vlla pblemata debeant terminari. Et postea de
 particularibus. Rō istius e fm phi. qz pblemata vlla illa sunt cora ad vlla
 et particularia sed cora sunt priora. q de vllibus prius erit determinandū. Et
 inter vlla adhuc prius determinandū e de pblemate negatiuo q de affir
 matiuo. Cui rō etiā est. qā oppositōes dyalectici pncipaliter nituntur des
 truiere positōnem rōdētis que vt in plurimū est affirmatiua. et q oportet
 opponētē magis pbare negatiuas q affirmatiuas.

Queritur Circa secundā pte istius capituli quō ppat phus pble
 ma accētis ad pblemata alioz pdicatorum penes facilitatē
 tem et difficultatem costruendi. Solutio dicit q pblemata accētis diffi
 cilius pstruuntur q pblemata de alijs pdicatorum. Et rō est fm eū qz valde
 difficile est cōuenientem nominatōem pueri in accētibus hoc est difficile
 valde est pbare q sicut a denominatōe alicui accētis simpliciter seqt ipm
 simpliciter inesse q ita ab inesse ipius sequat vera denoiatio. sicut exempli
 gra difficile e pbare q sicut bñ seqtur Iste est albus denominatiue. q albedo

S hiet isti q ita
 qz pma pna sp
 pna ab inesse a
 hoc inest illi. q
 est aial. Et pen
 pdicariū definiti
 bus nō seqtur
 rō huius est qz
 vel oino nō in
 eut patet de al
 in cigno. Et p
Queritur
 dens inest subie
 nō seqtur calidit
 ris exrense hoc e
 vedo inest eihio
 dia tps. et q nō
Ar Bene si
 do e accē
 ditiones nō requ
 mināt sibi aliqu
 ab inesse fm pte
 claudis. est exip
 minant sibi aliqu
 saltē plures sicut
 partis ad esse r
Ar Bene
 barur
 et tunc pnter bi
 ma psequētia
 Solutio inest
 luer pro esse in al
Ar Laus si
 onem in
 mectus alledimis
 simpliciter et pfect
 et fm quid. et ergo
Queritur
 Quoz primū est n
 qz ptemendo alic
 equa unpe dit cōm
 ut modo temis al

Secūdi Thopicoꝝ

inest isti q̄ tra etiā sequat̄ albedo inest isti. ḡ est albu denominatiue. Et hoc iō q̄ p̄ma p̄na sp̄ est vera z sc̄da p̄t esse falsa. Eo q̄ in acc̄tibz non sp̄ valet p̄na ab inesse ad esse sicut i alijs p̄dicatis. Nā i alijs p̄dicatis bñ seq̄t sp̄ hoc inest illi. ḡ ē tale sic bñ seq̄tur penes p̄dicatū generis aīal inest hoi. ḡ hō est aīal. Et penes p̄dicatū p̄p̄ij vt risibile iest hoi. ḡ hō ē risibilis. Et penes p̄dicatū definitōnis aīal rōnale inest hoi. ḡ hō est aīal rōnale. S; in acc̄tibz bus nō seq̄tur sp̄ vt nō seq̄tur albedo inest ethiopi. ḡ ethiops ē albus. Et rō hui⁹ est q̄ vnūq̄q̄ alioꝝ p̄dicatoꝝ triū vel simpliciter inest subiecto. vel oīno nō inest. Sed acc̄tis p̄tingit inesse simpliciter vel solū fm̄ qd. Si cut patet de albedine. Albedo cū p̄t simpliciter inesse sicut qñ inest toti sic ē in signo. Et potest fm̄ qd inesse sic qñ nō inest nisi fm̄ p̄tē quō ē i ethiope.

Querit̄ Ergo quot requiritur ad hoc q̄ bñ valeat p̄na ab inesse acc̄tis ad esse. Solo tres p̄dīones. Prima ē q̄ acc̄tis dens inest subiecto suo satis intense hoc ē fm̄ esse p̄fectū z p̄pter defectū illi⁹ nō seq̄tur caliditas inest aq̄ tepida. ḡ aq̄ talis ē calida. Secūda q̄ inest satis extense hoc ē p̄maiori p̄te subiecti z p̄pter defectū illi⁹ nō valet p̄na albedo inest ethiopi. ḡ ē albu. Tercia q̄ inest satis p̄tense hoc ē p̄notabili dia p̄tis. z ḡ nō seq̄tur Arnoldus ē rubius ex verecūdia. ḡ est rubius.

Ad Bene seq̄tur sortes ē crispus fm̄ crines. ḡ ē crispus. z tñ crispitū⁹ do ē acc̄tis qd nō inest simpliciter toti subiecto s; solū p̄t. ḡ iste conditiones nō requirit̄. Solo duplicia sunt acc̄tia. quedā sunt q̄ deter̄minat sibi aliquā specialē p̄tē subiecti. z penes talia acc̄tia bñ valet p̄na ab inesse fm̄ p̄tē ad eē totius. Sicut bñ seq̄tur. est claudus fm̄ tibiā. ḡ est claudus. est crispus fm̄ crines. ḡ est crispus. Alia sunt acc̄tia q̄ nō deter̄minant sibi aliquā partē subiecti sed equaliter respiciunt omnes partes vlt̄ saltē plures sicut sunt albedo nigredo zc. z in talibz p̄na nō valet ab inesse partis ad esse totius.

Ad Bene sequitur albedo inest homini. ergo homo est albus. Probat̄ quia tene seq̄tur albedo inest homini. ergo p̄dicat̄ de homie et tunc p̄nter bñ seq̄tur albedo p̄dicatur de homie. ḡ homo est albus p̄na p̄sequencia p̄tē q̄ idē sunt inesse z predicari fm̄ p̄m p̄mo p̄noꝝ.

Solutio inesse in p̄posito non accipit̄ p̄ predicari sed accipit̄ hic generaliter pro esse in alio.

Ad Causa formalis nunq̄ separatur a suo effectu. ḡ impossibile est albedinem inesse alicui quin sit albu. Solutio neganda est p̄na q̄a effectus albedinis que solū inest imp̄fecte aut fm̄ partē nō est esse albu simpliciter z p̄fecte z fm̄ totū sed effectus eius est esse albu solū imp̄fecte et fm̄ quid. z ergo nō denominat subiectū suū.

Querit̄ Circa tercā p̄tē istius capituli. Quot sunt peccata vitā da in disputatōne dyalectica. Solutio. Aristo. q̄ duo. Quoz̄ primū est mentiri hoc est assumere aliqd̄ manifeste falsū qd̄ tūc sic qñ p̄teruendo aliquis dicit inesse aliquid quod tñ nō inest. z talis peccat quia impedit cōmune opus. Secūdū petm̄ est trāsgredi p̄positā locutōis vlt̄ vlt̄do termis aliter q̄ impositi sunt ad significandū. Quod sit quādo

Reparationes

aliquis extraneis nomibz res appellat sicut si quis hoïem plantam vocet
aut arborē euerfam peccat. Et rō qre ponitur solū duo peccata ē qā omē
peccatū vitandū in disputatōe dyalectica vel est in sermone relato ad rē
vel in sermone relato ad loquentē. pmo est pmi. scdo est secundū.

Capitulum tertium

Unus ergo locus est inspicere si quod fm aliquē modū
inest assignant zc.

Querit Quid facit Aresto. i. hoc capitulo. Solutio docet ter
minare pblema accidentis p vnā cōsideratōe tñ des
structue que est talis. Si aliqd assignet alicui inesse vt accēs tunc videns
dum est an inest fm modū inherendi alicui? alioz pdicatoz puta vt definitio
nūo ppiū vel genus si sic tunc male assignatū fuit inesse vt accidens z ē
pblema destruendū. qā in definitōe accētis superflus in primo huius dī
ctum fuit q accidens est q neqz est genus neqz definitio neqz ppiū. Et di
cit pbs q maxime contingit hoc peccatū circa genera qz scz illud qō inest
vt genus assignat inesse vt accidens. Sicut qñ aliquis dicit albo colorem
accidere vel dicit albedinem esse coloratā talis em non assignat coloratū
in esse albedini vt genus qz ipe denotat pdicatū ibi stare denominatiue iam
nullū genus potest denominatiue pdicari de specie sed oīa genera vniuoce
pdicant de suis speciebz. Neqz etiā assignauit inesse vt ppiū vel definiti
onem qā illa non insunt alijs a suis ppijs subiectis sed contingit multa
alia esse colorata ab albedine sicut lignū lapidem equū hoïem zc. Et ergo
relinquit q assignauit coloratū albedini inesse vt accidens z p pñs id qō
est genus fm veritatem ppter modū denominatiū significauit inesse vt
accidens.

Querit Circa hoc quare magis contingit peccatū in pblemati
bus accidentis p hoc q genus assignatur inesse vt acci
dens qz p hoc q definitio vel ppiū assignatur vt accēs inesse. Solo qā
genus habet maiore conuenientiā cū accidente in modo suo inherendi qz
aliqd alioz pdicatoz. qā sicut accēs inest incouertibiliter ita etiā genus p
piū aut definitio insunt conuertibiliter.

Ad Propriū z accidens hñt maiore puenientiā qz genus vt accēs. q
illa pbatō est falsa. Solo ex parte nature rei tene plus conue
niunt ppiū z accidens tamē ex parte modi inherendi sic plus conueniunt
genus z accidens sicut patuit.

Querit Quot modis contingit hoc q genus assignat inesse spe
ciei vt accēs. Solutio duobz modis sicut ex verbis
textus trahi potest. Vno modo expresse z sub nomie accētis vt cū dicit
albedini accidit color. Alio modo implicite qñ scz nomen accidentis non
exprimit sed genus denotat pdicari de specie sua denominatiue. vt cū dicit
albedo est colorata ibi em pdicatū assignat inesse vt accēs z nō vt genus.
quia sicut dictū fuit genus predicat non de nomiatiue sed vniuoce de spēm

Querit

ta fm domini
ture a subiecto
in esse substanti
quod dicitur de
et diuersitatem
Sed iam man
rum quasi sit e
esse imo genus
sue speciei. ergo
sed solum vniu

Ad Illu

genū
vt patet in pred
feat bene quale
qualis sed per m
libro allegato. E
propter tñ pñs

Querit

ris inherente sit
problema accētis
plūs inherente s
us q inesse vt acc
simpliciter. Et q
us fm destructio
hoïem qz non est

Querit

fas. Prima est.
num supius des
problema accētis
nō est pfectissim
finitionem p destr
et vt definitio. q
nō inest vt defini

Querit

nomen multe po
Solo quia pro
pñtue z destr
in simpliciter. Sec
ad destructiue et e

Secūdi thopicorū.

Queris Que est rō illius q̄ genus non potest p̄dicari denominatiue de suis speciebus. Solo. q̄ denominatio p̄prie dicitur a fm̄ dominū. Alterū non fit nisi a forma accidentali que est extranee nature a subiecto et introducitur per aliquam alterationem suo subiecto iam inesse substantiali perfecte constituto. Et hoc significatur in nomine in hoc quod dicitur denominatio. De cū est prepositio que notat transitionem et diuersitatem. Unde denominatio non est aliud q̄ extrinseca nominatio. Sed iam manifestum est q̄ genus non est accidentalis forma suarū specie rum quasi sit extranee nature adueniens eis per motum post completum esse. imo genus est de substantia et de intrinseca essentiali ratione cuiuslibet sue speciei. ergo genus non potest predicari denominatiue de suis speciebus sed solum vniuocē.

Ar. Illud quod fecit quale quid potest p̄dicari denominatiue. sed genus significat quale quid. quia genus est secūda substantia. ut patet in predicamento. ergo. Solo. genus vel alia secūda substantia fecit bene quale quid. id est aliquid commune. sed hoc non fecit per modum qualis. sed per modum substantie. sicut patet per Aristotelem in capto de suba libro allegato. Unde tū in p̄mento pulvere ex Alberto. quō aliquo mō im̄ proprie tū pringit genus denotiatiue p̄dicari.

Queris Quare Aristoteles pus hic docet terminare p̄blema acci dentis q̄ simplicis inherentie cum tū problema simpli cis inherentie sit pus et p̄suppositum ab omnibz alijs. Solo. rō est. quia problema acciētis docet hic terminare destructiue. Unde licet p̄blema sim plicis inherentie sit pus p̄blemate accidentis. sicut inesse simpliciter est p̄ us q̄ inesse ut accidens. tamen non inesse ut accidens pus est q̄ non inesse simpliciter. Ex quo omne illud quod est prius fm̄ p̄structionem est posteris us fm̄ destructionem. sicut pus est esse aīal q̄ hōiem. sed tū pus est nō esse hōiem q̄ non esse animal.

Queris Tūc quare Aristoteles docet p̄blema acciētis terminare tū destructiue et nō p̄structione. Solo. p̄pter duas cau sas. Prima est. q̄ acciēs inter alia predicata est imperfectius. in cuius sig num supius definitū fuit p̄ abnegatōnem aliorū p̄dicatoz. Secūda cā est. q̄ p̄blema acciētis ordinat ad p̄blema definitōis. sicut etiā alia. eo q̄ definitō sio est p̄fectissimū p̄dicatoz. s̄ magis ordinatur problema acciētis ad des finitionem p̄ destructionem q̄ p̄structionem. q̄ bene sequit̄ si aliquid un̄ est ut definitio. q̄ non inest ut acciēs. et iterū sequit̄. si inest ut acciēs. ergo nō inest ut definitio.

Queris Quare Aristoteles ponit solum vnum locū seu vnam p̄siderationem ad terminandum problema accidentis et tamen multe ponit ad terminandum problema simplicis inherentie. Solo. quia problemata simplicis inherentie ordinantur ad definitōem p̄structione et destructiue. quia anteq̄ aliquid insit ut definitio oportet q̄ in sit simpliciter. Sed problema accidentis non ordinatur ad definitōem un̄ destructiue. et ergo non multiplicantur p̄siderationes ad terminandū.

Reparaciones

problemata accētis sicut ad terminādū pblemata simplicis inherētie

Secūdus Tractatus

¶ Alius autē locus est inspicere quibz inesse aut omibz rē.

¶ Nūc est secūdus tractat⁹ in quo pbs docet terminare pblemata simplicis inherētie. Et hz tria capla. In pmo docet ea terminare per locos inherēsecos. In secūdo per locos extrinsecos. Et in tercio per locos medios. In pmo caplo docet pmo terminare pblema simplicis inherētie p locuz a toto in q̄titate ⁊ a partibz. Secūdo p locū a definitōne. ⁊ sic psequēter. hz em hoc caplm tot pres quot ponit spēales locos seu p̄sideratōes

¶ De loco a partibz in quātitate ad totū

Querit Quid est totū in q̄titate. ⁊ quid est eius pars. Solo totū in q̄titate fin. De hys est vlt sumptū vltter. i. ter⁹ minus cōis sumptus euz signo vlt. vt omnis homo. Sed pars in q̄titate est quodlibet inferius sumptum sub tali termino p̄muni. vt aliquis homo vel petrus iohānes. ⁊ sic de alijs

Querit Que est illa p̄sideratio quam ponit Aristoteles ad terminandū problema simplicis inherētie respiciendo ad totum in q̄titate ⁊ ad partes. Solo q̄ ista. Si aliqđ p̄dicamentum assignatur omni aut nulli inesse. debemus respicere ad species ⁊ ad individua subiecti. verū in aliqua illarum sp̄erum vel individuoz reperitur instantia si sic pblema est destruendū. vt si pponatur istud pblema. Vtrū omniū op̄positor est eadem disciplina vel non. debemus videre ad sp̄es oppositiōis scz ad oppōnem p̄rariam p̄uariā p̄radoxiaz rē. Et ibi nō inuenerimus instantiā. tūc vltius debemus descendere ad individua in quibz vltimate stat diuisio. verbi gratia. debemus videre vtruz iusti ⁊ iniusti sit eadem disciplina. que sunt sub specie p̄rarioz. vel an dupli ⁊ dimidiū sit eadem disciplina que sunt sub relatiuis. et sic psequēter. Et si in aliqua inuenerimus instantiā problema ppositum est destruendū. hoc est negatiue soluendum seu terminandum

Querit Ad que debemus pmo respicere verum ad sp̄es vel in diuidua. Solo. dicit Aristoteles q̄ pmo debemus respicere ad sp̄es acceptas sub subiecto vniuersaliter distributo. ⁊ non p̄mo ad individua. Et rō est. qz species ille sunt pauciores. sed in paucioribus est via magis sup̄ facili. facili⁹ em est p̄sideratio ad concludendum vel ostendendū propositum in paucioribz q̄ in multis. individua autē sunt multa imo infinita

Querit Quomodo tenet ista cōsideratio Aristotelis. Solo pbi constructiue ⁊ destructiue. quia si in nulla specie vel individuo inuenitur instantia problema est p̄struendum. Si autē in aliqua specie vel individuo reperitur instantia tūc pblema est destruendū. ¶ p̄p̄

Secūdi thopicoꝝ.

et em̄ respondentem semper p̄cedere vniuersale sibi p̄positum vel dare instantiam in aliquo particulari. q̄ si neutrum illorum faceret respondēs. proterius erit ⁊ p̄uius locus

Querit̄ Utrum arguendo a partib⁹ in q̄ritate ad suū totū opozteat omnes partes enumerare. Solo. q̄ dupl̄ p̄tin̄git argui penes istū locū. Uno modo p̄babiliter. ⁊ tūc nō opozt omnes partes vel omnia particularia enumerare. sed aliqua tot sc̄z ex quor. p̄babiliter potest inferri totū. Alio modo necessario. ⁊ tunc opoztet omnes partes vel omnia particularia enumerare

¶ Si dicat̄. partes in q̄ritate sunt indiuidua seu singularia. ⁊ illa sunt infinita. ergo non possunt om̄es enumerari. Solo. particularia seu singularia possunt dupl̄r enumerari. Uno modo in p̄pria forma. Alio mō sub aliqua p̄muni particula. ⁊ sic de alijs. vel ⁊ sic de singulis. Jam lic̄z nō possunt singularia vel particularia semp̄ enumerari om̄ia in p̄pria forma. p̄pter earū multitudinē. tū possunt tene p̄prehendi ⁊ enumerari sub tali p̄muni aliq̄ particula. sicut p̄z cū dicimus. sortes currit plato currit ⁊ c̄ijs.

¶ Nō sequit̄ arguendo p̄ istū locū a partib⁹ in q̄ritate ad totū. sortes nō est totū in q̄ritate. plato non est totū in q̄ritate ⁊ c̄ijs. q̄ om̄is hō nō est totū in q̄ritate. ergo nō est bonus locus dyalecticus. Soluto locus iste sicut etiā alijs loci dyalectici non tenet nisi arguendo in p̄dictis realib⁹. iam hic arguit̄ penes p̄dicatū intentionale. qd̄ ponit differentiam inter totū ⁊ partes

Querit̄ Utrum etiam econtra teneat argumentum arguendo a toto in quantitate ad suas partes. Solo. q̄ sic. ⁊ cōprehenditur ille locus sub isto. vt tene sequit̄ p̄structue sic arguendo. om̄is homo currit. ergo sortes currit. Et destructue sic. nullus homo currit. ergo sortes non currit.

¶ Arguendo a toto in q̄ritate ad suā partē est argumentū sophisticum. ergo nō est bonus locus dyalecticus. Ans. p̄bat̄. q̄ est vn̄ mod⁹ p̄titiōis p̄ncipij s̄m̄ Aresto. qm̄ particulare petiū in suo vli. vel etiā econtra. Solo. duplicia sunt p̄dicata. quedā sunt notiora de toto q̄ de partib⁹. ⁊ penes illa arguitur dyalectice a toto ad partem. Alia sunt notiora de partib⁹ q̄ de toto. et quādo penes talia p̄dicata arguitur a toto ad partem est argumentum sophisticum s̄m̄ fallaciam p̄titiōis p̄ncipij. De hoc loco ⁊ etiā alijs posteriorib⁹ plura habes in cōmento circa q̄ntū tractatū summularū petri hyspani

¶ Sequitur de loco a definitione

Querit̄ Utrum docet p̄hus terminare p̄blema simplicis inherētie p̄ locū a definitione. Solo. ponit istā p̄sideratiōem. Si aliquod p̄dicatū denotat simpliciter inesse subiecto detemus assignare definitiones p̄dicati aut subiecti. Et illis assignatis detem⁹ videre si aliqd̄ sit positū in definitione p̄dicati quod nō possit verificari de subiecto. vel si aliquid sit positū in definitione subiecti cui nō p̄ueniat p̄dicatū. q̄ si sic tūc

Reparatiões

problema est destruendum. Et circa hanc considerationē ponit philosophia tria exempla. Primum est respiciendo ad definitionem predicati. ut si queratur an deo pueniat iniusticiam facere vel non. videndum est ad definitionem illius predicati quod est iniusticiam facere. qđ sic definit. Iniusticiam facere est sponte pmo nocere et statim. tūc est manifestum qđ problema est destruendum. quia deo non conuenit illa definitio que est sponte alicui nocere. Secundum exemplum est respiciendo ad definitionem subiecti. ut si queratur an inuidus est studiosus. consideranda est definitio illius subiecti inuidus. Inuidus em̄ est qui tristatur de apparenti pspitate alterius. et statim patet qđ studiosus non est inuidus. quia alio studiosus esset prauus. Tertium exemplum est respiciendo ad definitionem vtriusq. scz tā subiecti qđ predicati simul. ut si queratur vtrū reprehensor sit inuidus respiciendum est pmo ad definitionem subiecti. Nam reprehensor sic definitur. Reprehensor est qui tristatur de pspitate maloz. Secūdo respiciēdū est ad definitionem illius predicati qđ est inuidus qđ sic definit. Inuidus est qđ tristatur in pspirationibz bonoz. Tūc statim patet qđ reprehensor nō est inuidus. quare problema est destruendum.

Querit̄ Que sunt illa documenta qđ ponit philosophus in textu. Solo Aristotele. ad declarationem eoz qđ dicta sunt ponit tria documenta. quoz duo respiciunt locū a definitione. et vnu locū a ptribz in qđitate. Primum est qđ non debemus derelinquere aliquod ignotū in definitione. Et ergo si ponat in definitione aliquis terminus obscurus tūc loco illi? debet ponit definitio illius termini. et hoc totiens debet fieri quousqz deueniat ad plenā noticiā definiti. ¶ Sedm documentū circa locū a ptribz in qđitate est. qđ si rīdendū velit ponere aliquā pponem vlem. qđ tūc p̄t in aliquo pati instantiā. tūc dī illā ponere cū tali instantiā. qđ alio opponēs imēdiate cōtra eū illā instantiā inferret. ¶ Tercū documentū. qđ in assignādo definitiones debemus vti nobis ut plures vtiūtur. de rebz autē debemus sentire non ut plures. sed ut pauci. ut experti et sapientes. Exemplū huius est. ut si queratur de hoc noīe sanatiūū quid est. hoc est quid hoc nomen fecerit. debemus dicere qđ sanatiūū est idē quod pfectiūū sanitatis. quia sic plures vtiūtur illo noīe. Sed si queratur de hac vel illa re posita vtrum sit sanatiua seu pfectiua sanitatis. tūc nō debemus sentire ut plures. s; ut expertus medicus.

Querit̄ Quomodo potest ostendi qđ locus a definitione sit bonus locus dyalecticus. Solo sic. qđ locus dyalecticus nō est aliud qđ habitudo termini inferentis ad terminū illatum. sed a definitione ad definitum est bona habitudo ita qđ ex definitione bene sequitur suū definitum. ergo etc.

Ad definitionē ad definitū sumit locus demonstratiuus. ergo nō sumitur locus dyalecticus. qđ ab eodez nō p̄t sumi locus dyalecticus et sophisticus. Solo. definitio p̄t considerari dupl̄r. ¶ Quomō. s; m̄ ei? sub instantiā. in qđtā includit cēntialia p̄ncipia definiti. qđ sūt cā inherēte passiois. et sic a definitione sumit locus demonstratiuus. Alio p̄t considerari definitio p̄t sub hac itē cōtintētoī qđ est definitio. et sic ab ea sumit locus dyalecticus.

Sec

Querit̄

ad definitū ita
en̄ bñ sedqz al
enā nō sedqz p
tur qđ locus d
definitio est ter
cus vocat a del
terminus illat
per denomiā
hā fieri denom
lis sed nō in hys

Den

Querit̄

vero s; m̄ amphi
qđ multiplicia
rat vtrū ois ca
amphibologiā
An sit vna dī

Querit̄

vna datur qđ m
spondent. Pa
spondentē tūc
to p quo scz po
struere p vno h
nificans. Et d
quia si nō latea
modo quia sta
su in quo ip̄e d
destruētus. 2
ad destruēdū
non inesse s; m̄
radum limo ad
ut scz responden
bus alijs. Exm
sufficeret ostend
nere qđ sicut est de
suppositōnem nī
illa p̄concellione
suo subiecti hēat
bus reens. S
replacat ē nota

Secundi Thopicoꝝ

Querit Utrum sit etiam aliquis locus a definito ad definitiōem. **Solutio** q. sic. qz sicut est bona habitudo definitiōis ad definitū. ita e contra etiam bona habitudo ē definiti ad definitiōem. Sicut enim bñ sequitur aial rōnale ē suba. q. homo est suba p locū a definitione. Ita etiam nō sequitur p locū a definito hō currit. q. aial rōnale currit. Sz tūc queritur qñ locus dicit a definito ad definitū. Et qñ e contra. **Solutio** qñ definitio est terminus inferens hoc est termin⁹ positus in antecedente tūc locus vocat a definito. Sed qñ definitū est terminus inferens z definitiō terminus illatus tūc locus vocat a definito. Et rō istius est qz locus semper denomiatur a termino inferente z nō a termino illato. Et si dicat a fine de hō fieri denominatio. **Solutio** hoc ver⁹ ē i his q dicitur causalitatem cause finalis sed nō in his que dicitur causalitatem cause efficientis sicut est in pposito

De modo terminandi problema multiplex

Querit Primo quomplex est pblema multiplex. **Solutio** duplex. Quoddā enim est multiplex fm equocationē. Aliud vero fm amphibologiam. Tūc enim pblema dicit multiplex fm equocationē qñ multiplicitas tenet se ex pte alicui⁹ dictiōis posite in pblemate vt si qñ rat. vtrū ois canis sit aiatus vel nō. Sed tūc dicit pblema multiplex fm amphibologiam qñ multiplicitas tenet se ex parte orōnis vt si queratur. An sit vna disciplina pluriū vel non

Querit Quō docet pbs terminare pblema multiplex fm equocationem. **Solutio** ponit duas cōsiderationes quas vna datur qñ multiplicitas latet rñdente. Alia qñ multiplicitas ē nota respondētē. Prima est. Si pblema est multiplex z multiplicitas latet respondētē tūc si volum⁹ ipm cōstruere debem⁹ ipm cōstruere p vno scōto p quo scz potest cōstrui. Et si volum⁹ ipm destruere debem⁹ ipm destruere p vno scōto termini p illo scz p quo pōt destrui z tacere de alijs significatis. Et dicit notanter hoc faciendū esse si multiplicitas latet rñdente quia si nō lateat rñdente tunc frustra cōstruit pblema vel destruitur hoc modo quia statim rñdēs instabit dicēs q. pblema nō est pbatū in hoc sensu in quo ipse dubitabat. Et ista cōsideratio siue locus est cōstructiuus et destructiuus. Addit tñ pbs q. plus requirit ad cōstruendū pblema vlt qz ad destruendū. qz ad destruendū vlt pblema sufficit q. pdicatū ostendat. non inesse fm vñū significatū siue sensum. Sed hoc non sufficit ad cōstruendū imo ad destruendū oportet vti preconessione ipsius respondētis vt scz respondens concedat prius istud q. sicut est in vno q. ita est in omnibus alijs. Exemplū est vt si vellem. pbare q. omnis aia est immortalis non sufficeret ostendere q. aia vnius hominis est immortalis sed oportet supponere q. sicut est de anima vnius q. ita est de omnib⁹ alijs. Et oportet q. illā suppositiōnem rñdens concedat. Dicit tamen pbs q. non est necesse temp illa preconessione vti quia aliquñ manifestū est q. pdicatū insit omni supposito subiecti sicut est hic ois triangulus habet tres angulos equales duob⁹ bus rectis. Secūda cōsideratio. Si pblema ppositū est multiplex z multiplex ē nota rñdenti tūc debem⁹ ipm distinguere z tūc si est verum p

Reparationes

quoliter significato debemus ipm construere. Et si est falsum p quoliter si significato debemus ipm destruere. Si autem est verum p vno significato. et falsum p alio non debemus simpliciter ipm construere vel destruere sed sub distinctione rñ dens sciens illā multiplicatē habeat occasionē negandi vel pducendi. Exemplū istius est si querat. An oporū est expediens vel non. Oportū em̄ dicitur equivoce de bono scz vñ de bono honesto vñ facta illa distinctione videndū est an hoc predicatū multiplex p oibus suis significatis inest subiecto si sic pblema est costruendū si nō tunc est destruendū. Si vero p vno inest et p alio non nec est simpliciter costruendū nec simpliciter destruendū.

Ad Tale pblema multiplex nō p̄r dyalectice terminari. q̄ male docetur hic terminari. Antecedens pbatur. quia cōsideratio multiplex illa pertinet ad sophistā. Solo aliter sophista videtur multiplici. et aliter dyalecticus. quia sophista ad decipiendū. sed dyalecticus videtur eo prout in aliquo determinato sensu acceptū p̄r vere construere et destruere et habere probabilem veritatē et falsitatē. Si tunc dicat pblema dyalecticū non pōe terminari nisi p syllogismū dyalecticū. sed multiplex impedit syllogismū dyalecticū. q̄ nō p̄r pblema multiplex terminari p syllogismū dyalecticū.

Solutio licet pblema multiplex nō possit p vñ syllogismū dyalecticū pbari fm q̄ accipit i tota sua multiplicitate tamē p vna eius parte potest pbari p vñ syllogismū et p diuersis partibus p diuersos syllogismos.

Querit Quō docet phus terminare pblema multiplex fm amphibologiam. Solo per duas cōsideratōnes pariter formiter sicut pblema multiplex fm equiuocatōnem. Quā p̄ma est. Si multiplicitas latet rñdentem tunc sufficit accipere vñ significatū notum rñdenti et in illo significato construere vel destruere pblema.

Secūda cōsideratio est q̄ si multiplicitas talis non latet rñdenti scz est sibi manifesta tunc oportet distinguere illud multiplex in sua scata. Et si debet costruiri oportet q̄ orō sit vera pro oibz suis scatis. Et si debet destrui oportet q̄ sit falsa pro omnibus suis significatis. Q̄ si fuerit vera in vno significato et falsa in alio tunc nō debet simpliciter costruiri aut destrui pro pblema. Et exemplū istius ponit Aresto. vt disciplina ē vna plurū illa em̄ oratio est multiplex fm amphibologiam.

Querit Ergo circa hoc quō debet intelligi q̄ reperitur amphibologia in hoc exemplo. disciplina est vna plurū.

Solo p̄bi quia disciplina potest esse vna plurū tripliciter. Vno mō sic q̄ sit vnus sicut finis et alterius sicut mediū ordinati ad finē. Sicut mediū cina est sanandi et cibandi. Sanandi quidē sicut finis et cibandi sicut mediū ordinati ad illū finem. Scōdo modo disciplina dicit vna plurū quorum quodlibet est finis quo mō p̄rarioz dicit eadē disciplina vt medicina saniet egri. Et hoc mō tñ magis veritatē habet p̄pō ista in speculatiuis q̄ in practicis. quia in speculatiuis vñ contrariōz nō est magis finis q̄ aliud quia speculative nō p̄r finite et determinate cognosci vñ p̄rarioz nisi cognoscatur alterū. Tercio mō dicit vna disciplina plurū q̄ est vñ p se et alterius p accūs. Sicut disciplina q̄ ē q̄ triangul⁹ hz tres angulos eq̄les duobus

S
teris illa em̄
gle et equiari p

Querit
rationem. Si in
transferre ad al
destruere pble
uenit sub nomi
gis noto etiā re
eius tenet p̄rue

Ad Scōm
fallacie
sumptōne. S
tio significat vñ
similitudinē et
minus noto sum
he dicit. S
ros intrinsecos et
dñi Altera q̄ p
cum sed vt quēd
nens nō p̄r pbare
sed aliud nomen
vno nomine etiam
aut q̄ licet locus
que est inter nom
intellectus qui e
q̄rum ad rem si
significata sub v

Delo

Querit

luto per duas cor
tionem interponi

Querit

his distinctiue inesse
p̄rueat illigenet
creet non recte debe
Et contingit iud
mā non recte

Secūdi thopicoꝝ.

rectis illa em̄ fm̄ q̄ refert ad subiectū est pluriū. qz est trianguli vt subiectū
p̄ le z eqlatri p̄ accis. qz accidit triāgulo esse triangulū eqlatruū.

De loco a transsumptione.

Queris Quō docet Aresto. remiare pblema simplicis inherē
tie p̄ locū a transsumptione. Solutio p̄ hanc conside
rationem. Si in pblemate pposito sit aliquod nomē obscurū debem⁹ nos
transfere ad aliud nomē manifestius z notius nobis z tunc construere vt
destruere pblema quia q̄cqd̄ cōuenit alicui sub noīe magis noto etiā con
uenit sub nomie minus noto. Et quicqd̄ remouet de aliquo sub noīe ma
gis noto etiā remouet de eo sub nomie minus noto. Et sic patet q̄ iste lo
cus tenet p̄structiue z destructiue hoc est affirmatiue z negatiue arguēdo.

Ad Scdm̄ trāssumprōnē arguitur sophistice vt patet in secūdo mō
fallacie equiuocationis. q̄ non est aliquis locus dyalecticus a trāss
sumptione. Solutio duplex est transsumptio. Una scz qn̄ dicto vel ora
tio significat vnū p̄prie z transsumit ad significandū aliud p̄pter aliquam
similitudinem. z illa transsumptio facit locū sophisticū. Alia est qn̄ p̄ noīe
minus noto sumit nomen magis notum z illa facit locum dyalecticū vt
hic dicit. Sed tunc querit quare Aresto. ponit hunc locū hic inter lo
cos intrinsecos cū tñ sit locus extrinsecus. vt patet p̄ pe. hyl. Solutio
dñi Alberti q̄ p̄prie loquendo non ponit hic vt locus a q̄ trahit argumen
tum. sed vt quedā ydoneitas vel cautela ip̄ius opponētis vt scz qn̄ oppo
nens nō p̄ pbare ppositū suū in vno noīe forte min⁹ noto rīdenti trāsserat
se ad aliud nomen magis respondēt cognitiū. quia quicqd̄ pbat de re sub
vno nomine etiam censetur pbatū de ea sub alio nomine. Alij tamen dis
cunt q̄ licet locus a transsumptione sit extrinsecus q̄tū ad habitudinem
que est inter nomen magis notum z nomen minus notum ex parte nostri
intellectus qui cognoscit rem sub vno nomine z sub alio ignorat tamen
q̄tum ad rem significatā p̄ vtrūqz nomen est locus intrinsecus quia res
significata sub vtrōqz nomine est eadem.

De loco a genere ad speciem et e contra

Queris Quomodo docet philosophus remiare pblema simp
plicis inherētie per locum a genere ad speciem. So
luto per duas consideratōes prius tamen q̄ ponat secūdam considerat
tionem Interponit locū e contra a specie ad genus.

Queris Que est p̄ma consideratio. Solutio q̄ ista. Si volu
mus ostendere aliquod predicatū integratum ex cōtra
rijs disiunctiue inesse alicui sp̄ei debem⁹ videre ad gen⁹ illi⁹ sp̄ei an illa p̄ma
puemāt illi generi Si sic pblema ē p̄struēdū vt si q̄ra an p̄tingit sentire re
cte z non recte debemus videre ad genus ipsius sentire quod est indicare
Et si contingit indicare recte z non recte tunc etiam contingit sentire rec
te z non recte.

Reparatiões

Querit Quō docet Aresto arguere ecōtra a specie ad genus. Solo dicit sic. Si volumus ostendere aliqua praria inesse generi tunc debemus respicere ad spēs et si illa praria insunt speciei etiā insunt generi et sic pblema ē cōstruendū. Exemplū vt si queratur Vtrū dispositio sit praua et studiosa. Et dicit q̄ sic q̄ disciplina ē praua et studiosa. q̄ etiā dispositio iam hoc pblema terminatū est p istū locū quia dispositio est genus et disciplina est eius species.

Querit Quō ppar Aresto istos duos locos ad inuicē a genere ad spēm et ecōtra a specie ad genus. Solutio hoc modo quia si accipiant isti duo loci sūm generalē rōnē inferendi pclusiones tunc primus locus scz a genere ad spēm est falsus constructive hoc est affirmatiue arguendo. Sed secūdus est verus cōstruētiue. Et rō istius est sūm p̄m in textu. Quia nō oportet q̄ quēcūq̄ insunt generi q̄ insunt etiā speciei. Sicut exēpli grā volatile quadrupes et filia insunt aīali sed tñ nō insunt hōi. Sz quēcūq̄ insunt speciei necessario insunt generi vt si studiosū inest hōi sequit̄ q̄ etiā inest aīali q̄ homo ē aīal. Sic q̄ pars q̄ pstruētiue arguendo primus locus ē falsus et secūdus est verus. Sed arguendo destructiue tunc ecōtra primus locus est verus et secūdus falsus. Et rō ē quia quēcūq̄ non insunt generi etiā non insunt speciei. Sed non oportet si aliqua non insunt speciei q̄ ergo non insunt generi.

Querit Que est secūda consideratio quā dat p̄hs de loco a genere ad spēm. Solutio ista ē. Q̄ arguendo a genere ad suas spēs sub distinctione sumptas est bona consequētia constructiue q̄ de quēcūq̄ p̄dicat gen⁹ necesse ē aliquā suar spēz p̄dicari. Et q̄qd denotat a genere necesse ē ab aliq̄ suar spēz denominari. Exēplū ē vt si de aliq̄ p̄dicat hoc gen⁹ disciplina necesse ē q̄ de eodē p̄dicet aliq̄ spēz ei⁹ scz vel grāmatica vel musica vel aliq̄ alia disciplina. Et quo patet q̄ si aliq̄d dicat de genere debemus semp̄ respicere ad species vt si dicat sicut dixit plato q̄ aīa ē numerus seipm mouens videbimus ad species motus vtrum scz aīa v̄l auget vel diminuat vel generet vel corrumpat vel alteret seipsam quia si non mouet seipsam sūm aliquā illarū specierū manifestū est q̄ nō mouet seipsam. Et si sūm aliquā spēm seipsam mouet clarū est q̄ mouet. Et sic ista consideratio valet ad construendum et destruendum.

Ad dictum fuit q̄ locus a genere ad speciem nō tenet constructiue arguendo sed solū destructiue. q̄ male dicit p̄hs hic in ista secūda consideratione et etiā in prima q̄ bene valet arguendo constructiue. Solū de loco a genere ad speciem possumus loqui dupliciter. Vno modo generaliter quo ad generalem rationem et potestatem inferendi conclusionem quō a genere ad speciem dicit esse cōsequētia formalia et sic tenet solū arguendo destructiue sicut bene assume argumentū. Sed alio modo possum⁹ loqui de illo loco specialiter. Et hoc dupliciter. Primo scz materialiter quo ad certa predicata scz per se et essentialia et sic bene valet arguendo constructiue a genere ad speciem sicut diximus p̄hderatio. Secūdo q̄ ad ip̄atē.

Seri

illū modū argu
ne. Et sic itēp. di
ratio. et sic debet ci
ra habes in cōm

Querit

bñ ad ppositū ar
nones generis
sine descriptione
definitiones facili

Querit

sequit̄ alia scz p̄
homo currit est al
cōclatio q̄ aīal cu
plem est simplex
ibi homo est aīal
ferius sequitur su

Querit

dupliciter. Primo
ad antecedens et cō
sequētia ponit d
construere aliquos
quia antecedente
sideratio est. Si
destruere conseq
structū. Et rō ist
inferius et conseq
perius ponit et er
esse cōstructū. S
destruere superior
antecedens destr

Querit

n̄ p̄hs. Et est tale
nus videre an illu
per respectu cui⁹
et p̄hs ei⁹. Exēplū
q̄ anḡm aliq̄ tpe se
Sicutū docum
repositū suū p̄cessū
rebus ad argume

Secundi Thopitoy

illū modū arguendi quo arguit arguet ad oēs suas species sub diffinitione. Et sic itēz bñ valet locus iste cōstructiue z hoc dicit ista secūda confide ratio. z sic debet cōcordari textus Aristo. in pposito. Alia argumenta plurā habes in cōmento z circa p. hyl.

Querit Que est illa cautela quā ponit pñs circa istū locū p opō ponēte dyalectico. Sōlo hec est. q si opponens nō pñt bñ ad ppositū arguere z abundare argumētis tūc dīz intendere ad defīnīōnes generis vel speciei siue tales sint vere defīnīōnes essēntiales siue sint descriptiōnes qz tunc poterit facilius argumentari ad ppositū quia ad defīnīōnes facilis argumentatio est.

De loco ab antecedente ad cōsequens

Querit Quorūplex est añs z pñs. Sōlo est duplex scz complexū z incōplexū. Añs cōplexū est tota oratio ad quā sequit alia scz pclusio. Et talis pclusio vocat pñs cōplexū. Exemplū ē vt homo currit est añs complexū qz est vna oratio seu ppo ad quā sequit ista cōclusio. q aīal currit z illa pclusio vocat cōsequēs cōplexū. Sed añs incōplexū est simplex termin⁹ ad quē sequitur alius. Exemplū est vt hō z aīal ibi homo est añs incōplexū z aīal pñs qz ad hōiem sequit aīal sicut ad infērius sequitur superius.

Querit Quomodo Aristo. docet terminare pblema simplicis inherētie per locū ab antecedente ad pñs. Solutio dupliciter. Primo respiciendo ad añs z pñs incōplexa. Secūdo respiciēdo ad antecedens z cōsequens complexa. Quo ad incōplexa antecedentia z psequētia ponit duas consideratiōes. Quāz pma est ista. Si volumus construere aliquod cōsequens tunc detem⁹ primo construere antecedēs quia antecedente constructo z pbato eūā pñs est pbatū. Secūda cōsideratio est Si volumus destruere aliquod antecedens detem⁹ primo destruere cōsequens quia cōsequente destructo etiam antecedens ē destructū. Et rō istaz consideratiōnū est. quia antecedens in pposito vocatur infērius z cōsequens vocatur superius. Jam posito infērioz necesse est superius poni. z ergo antecedente constructo z posito necesse est cōsequēs esse cōstructū. Sz destructo infēriore nō ē necē superius destrui sed econtra destructo superiori oportet infērius destrui. z q pñte destructo necesse est antecedens destrui.

Querit Quot documēta ponit pñs circa hunc locū. Sōlo duo. Primū valet ad sciendū qñ debite accipimus añs et pñs. Et est tale. Si volum⁹ scire verū aliqd sit pñs alterius tūc debemus videre an illud qd assignat vt cōsequens possit aliquo tpe ab illo se ppari respectu cui⁹ dicit pñs. qz si sic tūc nō est pñs ad ipm. Et si non tunc est pñs ei⁹. Exemplū ē vt si qrat vtz augeri sit pñs ad nutriri dōm ē q nō qz augeri aliq tpe sepat a nutriri qz nutriri sp aīalia augent aīr nō semper. Secūdū documētū valet p opponente z ē tale. Si opponēs nō pñt habere ppositū suū pcessum tunc dīz se transferre ad aliā materiā in qua magis habundat argumētis. Et vocat Aristo. istum modum transferendi se

Reparationes

sophisticum propterea quia primo inuentus est a sophisticis.

Queritur Quot modis sit opponens se transferre ad aliam materiam
Solutio tribus modis. Uno^o necessario quoniam si respondens negat
aliquid quod est utile ad positionem propositam vel respondens nititur per inductionem destruere
propositiones probabiles utiles proposito. Secundo modo apparenter necessario quoniam si respondens
negat aliquam propositionem que apparet esse utilem proposito et tamen secundum veritatem non est mul-
ta utilis. Et istis duobus modis opponens potest licite se transferre ad aliam mate-
riam inquam magis habundat argumentis. Tercio^o potest opponens se transferre ad aliam
materiam nec necessario nec apparenter necessario quoniam si respondens negat propo-
sitiones que non sunt utiles ad propositum nec etiam videtur punire ad propositum. Et si modo
non licet dialectico se transferre sed solum sophisticis. Et inferunt Aristoteles ibi quod non
debet respondens de dialectico esse propter negationem omnium sibi proposita nec etiam disco-
lum id est vagantem nimis in rationibus suis. Sed debet procedere illa que sunt utilis
sua ad propositum. Si autem proponat sibi aliquid extraneum et impertinentia illa non debet
negare aut concedere sed debet prestari quod illa non sunt ad propositum.

Queritur Quod docet iam terminare problema simplicis inherencie
quoniam animus et prius sunt complexa. Solutio per duas considera-
tiones. quarum prima dat quoniam animus et prius accipiuntur disiunctum. Secunda quoniam acci-
piuntur coniunctum. Prima est ista. quoniam cumque sunt multa antecedentia et prius subiectum
eum subordinata tunc processu uno antecedente oportet concedere quoddammodo
multa ex illo antecedente sequentia. Exemplum est ut si quis concedat homi-
nem esse concedit ex parte animalem esse. animam esse. bipedes esse et discipline suscep-
tibile esse et sic de alijs. Et in illis etiam vno illo prius interrupto intermit-
tur ipsum animus. quia si non est animal non est homo. et si non est animatus non est homi-
mo et sic de alijs. Et addit philosophus circa hoc unam cautelam dicens quod in tali
consideratione in qua sic destruit antecedens ad destructionem consequentis cas-
uendum est ne consequens quod destruit sit difficultioris destructionis aut ph-
bationis quam animus quod propter ipsum interimitur quia aliter fieret auxilium.

Secunda consideratio. Si ad aliquid antecedens sequatur aliquid prius con-
iunctum per coniunctionem disiunctiuam ex contrarijs immediatis. Tunc viden-
dum est si vnum illo prius inest illi animi quod si sic tunc alter non inest et si vnum non in-
est tunc alter inest. Exemplum habet hoc complexum est coniunctum per coniunctionem disi-
iectiuam sanum vel egrum sequitur ad hominem. et ergo bene sequitur si homo est sanus
ergo non est eger. et si homo non est sanus. ergo est eger. Et sic ista conside-
ratio tenet constructiue et destructiue in contrarijs immediatis tamen.

De loco a nominis interpretatione.

Queritur Quotuplex est interpretatio. Solutio secundum philosophum duplex.
Quedam est que non conuertitur cum suo interpretato. scilicet
cuius ledens pedem est interpretatio istius dictionis lapis. Alia est que conuer-
titur cum suo interpretato. sicut amator sapientie est interpretatio huius
nominis philosophus. De prima non est hic ad propositum quia secundum illam non
sumitur argumentum dialecticum sed sophisticum. Sed de secunda.
Queritur quod docet philosophus terminare problema simplicis inherencie per

Se
scilicet a nominis in
Si in problema
interpretari illu
quid affirmabit
de interrogato
ro. Exemplum est
muis loco illius
mum magnanimi
Queritur
prione ponit sen
loco a nominis in
integram orationem
quid nois hoc est
Lapi

Quoniam ai
in pluribus.
In hoc secundo
simplicis inherencie
partes. quia in p
do ad alia opo
considerationes p

Queritur
sunt necessarie v
bus ut virum
ut homine am
Queritur
membr
phs pphendie
licet aliqd e pri
mune nasci cu
positu se hoie
positu se hoie

Queritur
siderationes. Qu
cellare et assigna
est quia illud quo
ut in pluribus non
decurum inest pau
destruendum. Et
terminatu e ad esse

Secūdi Thopicoꝝ

locū a nominis interpretatōe. Solutio ponit hanc considerationē. Si in pbleumate pposito ponatur aliquis termin⁹ obscurus tūc detem⁹ interpretari illū terminū obscurū p orōnē magis manifestā. Et tunc quies quid affirmabit de illa oratōne que vocat interpretatio etiā affirmabitur de interrogato z quicquid remouebit de illa interpretatōne z de interp̄tas to. Exemplū est vt si in pbleumate pposito ponereſ ille terminus equan⁹ mus loco illius posset poni ista oratio habens equū aiūm sicut loco illi⁹ ter mini magnanimus possumus ponere habens magnū aiūm.

Querit Quomodo differt iste locus a loco a transſcriptōne superius posito. Solutō q sic differt qz in loco a transſcriptōne ponit semper nomē magis notū p nomine minus noto. Sed i isto loco a nominis interpretatōne nomē minus notū exponit z interpretat per integram oratōnem. Et ergo interpretatio vocatur definitio seu descriptō quid nois hoc est explicans quid per nomen ſcatur

Capitulū secundū de locis extrinsecis ibi.

Quoniam aut rerū alie quidē sunt ex necessitate alie aut vt in pluribus.

In hoc secūdo capitulo hui⁹ tractatus phus docet terminare pblema simplicis inherētie per locos extrinsecos. Et diuidit in duas principales partes. quia in pma facit hoc respiciendo ad disperata. Secūdo respiciēdo ad alia opposita sūm quatuor species oppositōnis. Anteq̄ tamen ponit consideratōnes pmittere vnā diuisionem rez.

De loco a disperatis

Querit Que ē illa diuisio rez quā ponit hic phs p loco a disperatis. Solutō dicit q res sunt in tripli⁹ dīa. qz quedā sunt necessarie vt hominē esse aīal. quedam sunt contingentes vt in plurib⁹ bus vt virum esse barbarū. quedam vero sunt contingentes ad vtrūlibet vt hominē ambulare z non ambulare.

Ad Quedā etiā sunt res cōtingentes raro z vt in pauciorib⁹. Et hoc membrū non ponit hic. q diuisio ista non est sufficiens. Solo phs pphendit hic ptingēs rez sub ptingēti vt in plurib⁹. qz illa opponūt sūm aliqd ē ptingēs vt in plurib⁹ tūc ei⁹ oppositū ē ptingēs rez. Sicut hominē nasci cū qnqz digitis in vna manu ē ptingēs vt in plurib⁹. z q ei⁹ op positū ſez hoiem nō nasci cū qnqz digitis s; cū sex ē ptingens rez.

Querit Quō docet phs iam terminare pblema simplicis inherētie respiciendo ad disperata. Solutio p duas consideratōnes. Quaz pma est. Si aliqd p̄dicatū inest alicui subiecto ex necessitate z assignat inesse vt in plurib⁹ pblema est destruendū. Et rō hui⁹ est. quia illud quod inest ex necessitate inest omni z semper. sed quod inest vt in plurib⁹ non inest semper. Secunda consideratio. Si aliquod p̄dicatū inest pauciorib⁹ z assignatur inesse vt in pluribus problema ē destruendum. Et ratio est. quia illud quod inest vt in plurib⁹ s; plus de terminatū ē ad esse qz ad nō esse. Sed. qd inest vt in pauciorib⁹ hoc plus

Reparaciones

*Determinatur est ad nō esse. Exēplū Aresto. circa hoc est. Si qđ dicit bonū
inēsse hominī vt in pluribz vel ex necessitate ille peccat quia bonū inest ho
minī vt in paucioribz eo qđ hoies vt in pluribz sunt prauī.*

Queritur Que est illius q̄ hoies vt in plurimū sunt prauī.
Solutio illius est duplex causa. Prima est quia hoī
mo est ex duplici natura. scz spiritali z corporali cōpositus. q̄a ergo bona
corpalia sunt pluribz nota (eo q̄ apparent ad sensum) q̄ bona spīalia que
solū apprehendunt p̄ intellectū ideo mor̄ q̄ apparent sensitiuus fert in bo
na sensibilia z corpalia est fortior q̄ motus rōnis cū q̄ fm̄ p̄m secūdo ce
li motus maioris expellunt minores hoies vt in plurimū sequitur mos
tus cōcupiscentie vix derelicto bono z motu rōnis quare etiā vt in plurī
mū sunt prauī. Secūda causa est qz bonū hoīs consistit in hoc qd̄ est age
re fm̄ virtutē. Prus aut̄ consistit ī medio cū ergo valde difficile sit attinge
re mediū z valde facile a medio recedere pauci hoies sunt boni sed vt in
pluribus sunt prauī homines quare dixit Virgilius pauci quos equus s̄
mauit iubeat. Et Iuuenalis Rari quippe boni numero vix sunt rorides
q̄ t̄rhebaz porte z diuitis hostia nili.

Querit Que e cautela qua ponit phs etia diuisione prius pos-
tam et istas consideraciones. Solutio ista. Si aliquis p-
dicatu rudente dicat messe alicui subiecto sine derermiarone alicuius modi
essendi in tunc opponens debet capere ac si tale p-dicatu simpliciter et ex ne-
cessitate inesser illi subiecto. Exemplu vt si aliquis rudente diceret malus
esse exhereditados et no adderet ex necessitate vel in pluribus etc. tunc op-
ponens debet hoc capere quali ex necessitate essent exhereditadi

Querit Que est illa auctoritas que solet elici ex ista cautela p^{hi}
Solutio N^o omne analogū p se positum stat pro sig
nificato suo famosiori

Queritur Que est illa p[re]dicatio que respicit p[ro]blema accētis quā
incidentaliter hic ponit Arestio. Solutio hec ē. Si alius
q[uo]d p[re]dicatū assignat inesse v[er]i accēti tunc videndū est v[er]ū sit idem cum illo
cui assignat in esse v[er]i accidens. Si sic p[ro]blema est destruendū. Aliq[ui] enim
contingit q[uo]d eadem res nominet duos n[om]i[n]es. Ergo si aliq[ui]d sub v[er]bo no
mine dicat accidere sibi p[ro]p[ri]o sub alio n[om]i[n]e p[ro]blema est destruendū v[er]i si alius
quis diceret gaudere esse accidēs eius q[uo]d est letari ille diceret idem accide
re sibi p[ro]p[ri]o et esset p[ro]blema destruendū.

De loco ab oppositis

Querit Circa secundā parte capituli quō docet pbs terminare
 Inio dupliciter. Primo respiciendo ad opposita fm inherentiā in subiecto.
 Secūdo respiciendo ad opposita fm pnam Bn. tñ ponat cōsiderationes
 premissit modos quibz cōplectuntur contraria.

Quæritur Quot sint modi cōplectendi trīa. Soto sex. qz pmo
sunt duo modi qñ trīa p'dicata dicūt de trīs subiectis

Secundi thopitorū

Primus modus est ut optet amicis bene facere et opz inimicis malefacere. Secundus modus ut opz inimicis bene facere et opz amicis malefacere. Et sic distinguunt ista duo modi ex varietate subiecti opz et predicatoz. Secundo sunt duo modi quando ambo contraria predicata dicuntur de uno subiecto. Unus modus est sumendo unum subiectum contrarium. ut opz amicis bene facere et opz amicis malefacere. Alius modus sumendo reliquum subiectum contrarium. ut opz inimicis bene facere et opz inimicis malefacere. Tertio sumuntur etiam duo modi. quando unum contrariorum predicatoz dicitur de utroque contrariis subiectis. unus modus est ut opz amicis bene facere et inimicis bene facere. Alius modus ut opz amicis malefacere et inimicis malefacere.

Queritur Quod dicit ille pplexiones contrariorum. Solutio in hoc differunt secundum philosophum. quia due pplexiones non faciunt contrarietatem. Sed quattuor alie faciunt contrarietatem. ita quod ad invicem repugnant et sese expellunt ab eodem subiecto. Quod pplexiones due non contrariantur. hoc patet quia sunt eiusdem moris. ita quod ambe partes sunt eligende vel ambe fugiende sicut hoc quod est amicis bene facere et inimicis malefacere ambo illa sunt eligenda et boni moris. Et id quod est amicis malefacere et inimicis bene facere ambo sunt spernenda et mali moris. Cum ergo unum eligendum non est alteri eligendo contrarium nec unum fugiendum alteri fugiendum. nisi talia habeant se secundum superabundantiam et defectum sicut prodigalitas et avaricia quod non habent se ista scilicet bene facere et malefacere. ideo sequitur quod pplexiones due non faciunt contrarietatem. Quod autem alie quattuor faciunt contrarietatem. patet quia illa sunt a contrario more. ita quod si unum est de genere eligendorum et boni moris et aliud de genere spernendorum et mali moris.

Ad Lex divina dicit bene facite his qui vos oderunt. ergo hoc non est eligendum et boni moris quod opz inimicis malefacere. Solutio deus creatoris magni. Quod hoc decretum legis divine ex principio philosophie non probatur. aut deducitur. sed solum ex gratia suppediente natura et naturali rationem in hoc quod lex divina et gratia ad maiorem et altiore ordinem perfectionem quam naturalis ratio potest apprehendere.

Quod Quod est illud correlativum quod infert philosophus ex istis pplexionibus contrariorum. Solutio quod contingit eisdem esse plura contraria. non quod secundum idem sed secundum plura que sunt in ipso. Sicut exempli gratia ei quod est amicis bene facere ex parte subiecti contrarietatem hoc quod est inimicis bene facere. Et illi eisdem quod est amicis bene facere contrarietatem ex parte predicati hoc quod est amicis malefacere et ita posset etiam ostendi hoc idem de alijs.

Ad Secundum philosophum primo de celo tamen unum est unum contrarium. ergo male dicitur hic quod contingit eisdem esse plura contraria. Solutio verum est secundum idem tamen unum est unum contrarium. sed secundum plura et diversa potest idem esse pluribus contrarium. Vel potest dici quod ibi loquitur aristoteles de contrarietate rerum seu incognitionum. scilicet hic loquitur de contrarietate pplexionum que est in personis et sic contingit eisdem personis possideri esse plura contraria quodam ex parte subiecti quodam ex parte predicati.

Queritur Quot considerationes ponit philosophus ad terminandum problemata simplicis inherencie per illum locum ab oppositis quod

Reparationes

ad inherentiā oppositorū. Solutio q̄ tres. Quāz p̄ma est Si alicui sub-
iecto assignat̄ inesse aliq̄d p̄dicatum quod h̄z p̄teritum videndū est si illud
p̄teritum inest illi subiecto. q̄ si sic p̄blema est destruendū. Et rō ista cō-
sideratōis est. q̄ impossibile est duo p̄terita esse simul in eodem subiecto.

Sec̄da p̄sideratio est. Si aliquod p̄dicatū assignetur inesse alicui subie-
cto. Videndū est vtr̄ ad hoc sequat̄ p̄terita vel p̄terdictoria sit esse in eo-
dem. q̄ si sic p̄blema est destruendū. Exemplū p̄bi est. vtr̄ si q̄s fin̄ plato-
nem diceret formas. id est ydeas in nobis esse p̄blema est destruendū. q̄
ex hoc sequeretur q̄ p̄terita vel p̄terdictoria simul essent in eodem. Sequet̄
em̄ q̄ ydeas essent immobiles et mobiles insensibiles et sensibiles. Immobili-
tes q̄dā essent in se q̄ hoc posuit plato. Et mobiles essent fin̄ esse quo nō
in nobis q̄ mouentibz nobis necessariū est oīa que in nobis sunt siml̄ mo-
ueri. Sic etiā insensibiles essent in se q̄ separe a materia fin̄ rem. Et sensi-
biles quoq̄ fin̄ q̄ sunt in nobis. q̄ visus vel p̄ se vel p̄ accidēs accipit oēs
formas q̄ sunt in nobis. Tercia p̄sideratio est. Si aliq̄d p̄dicatū dicat̄
in esse subiecto et tale p̄dicatū h̄z p̄teritum. tunc videndū est. Si illud cō-
trarium p̄t aliq̄d illi subiecto inesse q̄ si nō p̄blema est destruendū. Et rō
huius est. q̄ q̄uis p̄terita nō possint simul esse in eodem tamen necesse est
q̄ possint vicissim et successiue eidem subiecto inesse nisi alterz insit a natu-
ra. Exemplū p̄mū est. vtr̄ si odium dicat̄ in esse appetitui irascibili tunc vis-
dum est vtr̄ amor q̄ opponit̄ odio possit sibi inesse et clare ē q̄ nō est. q̄ in
appetitu p̄cupiscibili. et ergo p̄blema est destruendū. Aliud exemplum est.
Si aliquis diceret ignorantia esse in appetitu p̄cupiscibili. videndum est
vtr̄ discipline susceptibile possit sibi inesse. Et q̄ manifestum est q̄ nō rō
p̄blema etiam est destruendū. Et vult p̄b̄s q̄ ista p̄sideratio tertia seu lo-
cus a p̄teritis est destructiuus a nō posse inesse vnius p̄teriti ad nō inesse
alterius. Constructiuus aut̄ nō est sic arguendo sed solum tunc quādo ar-
guit̄ ab inesse vnius p̄teriti ad nō inesse alterius.

Queritur Cōsequenter quō docet p̄b̄s terminare p̄ble-
ma simplicis inherentię p̄ locum ab oppositis quā-
rum ad eorū p̄sequentiam. Solutio p̄mo docet hoc in p̄terdictoris po-
sita in p̄teritis. tertio in p̄uarie oppositis et vltimo in relatiuis. Anteq̄
tamen hoc faciat p̄mittit vna diuisionem p̄sequentie p̄positie

q̄ Querit̄ Grup
ē p̄ia p̄posita
positis. Sō arel
in retri q̄ dupl
ley p̄sequentia

Querit̄

et p̄b̄s. q̄ in ea
oppositum alicui
terminor. ley ar

Querit̄

tradicorij. vtr̄
istargo si nō aia
p̄sequentia est bon
malter etiā bene
tō aia est nō hon
positū in p̄posito t
inherentię p̄uenie
moderario. Et r
guendo. q̄ si ad p̄
ma est p̄structu
Ar Cōsequ
ergo. Ar
tō aia. et tamē ibi

Secundi thopicozunt

In ipso Et
est duplex

¶ Querit duplex
est pñā pposita i op
positis. So^o aresto.
in textu q^d duplex
scz psequencia

In ecōtrario
Et est duplex qz

Queda ē pñā i ipso terminoz
Et ē qñ i gñte aliqñ pñā
dī de aliqñ subiecto z in pñā
oppositū pñā dī de oppos
sito subiective cū dī iusticia ē
pñā. In iusticia est vitium

Alia ē pñā z ē illa i qñ suato
eodē ordine sic ad añs seqt pñā
ita ad oppositū añs seqt op
positū pñā. Exēplū ē vñ si iu
sticia ē pñā ē gñ iusticia ē vñ
tium est.

Queda ē terminoz. z est qñ
aī ab aīte in qñ pñā dī de
aliqñ subiecto ad pñā i qñ oppos
sitū subiecti dī de opposito pñā
dicat. vñ hō ē aīal. gñ nō aīal ē
nō homo.

Alia ē pñā z ē illa in qñ ordine
ecōtrario sic ad añs seqt pñā
ita ad oppositū pñā seqt op
positū añs. Exēplū ē vñ si hō ē
aīal ē gñ si nō aīal ē nō hō est

¶ Querit Quare aliqua pñā vocat in ecōtrario. Solutio vo
cat in ecōtrario ppter pñā z euersum ordinē añs
et pñā. qz in ea arguit pñā ab aīte ad pñā z postea ab opposito pñā ad
oppositum aīte. Sed in psequencia in ipso ita nō fit scz seruat idem ordo
terminoz scz antecedētis z psequentis.

¶ Queritur In qbus oppositis tenet psequencia in ecōtrario
Solutio illa psequencia formaliter tenet in cons
tradictorijs. vñ bene seqtur fñ pñā in ecōtrario pñā. Si hō ē aīal
est. ergo si nō aīal est nō hō est. Et hoc in virtute istius maxime. Si aliqñ
psequencia est bona tunc ex opposito psequentis seqtur oppositū aīte. Si
mititer etiā bene seqtur in psequencia terminoz. Dis hō est aīal. ergo oīe
nō aīal est nō homo. Et fundat tale argumentū in ista maxime. Sicut p
positū in pposito ita oppositū in opposito. Ex quo pñā q pñā simplicis
inherentie pñā tenet terminat p locū a pñā contradictorie oppositis fñ pñā
in ecōtrario. Et tenet ista pñā in ecōtrario tā pñā pñā q destructiue ar
guendo. qz si ad pñā contradictoriū pñā seqtur pñā contradictoriū aīte tunc pñā
ma est pñā. Si nō seqtur pñā est destructum.

¶ Ar Cōsequencia in ecōtrario nō tenet formaliter in pñā contradictorijs.
ergo. Añs pñā qz nō seqt sic arguendo. aīal est nō hō. ergo hō ē
nō aīal. z tamē ibi arguit a pñā contradictoriū pñā ad pñā contradictoriū subiecti.

Reparationes

Solutio q̄ ibi nō arguit in p̄radictorijis s̄z in indefinitis affirmatiuis
Contra Hic arguit in vltor tñ nō sequitur om̄e vep̄ ē p̄gruū q̄
 oē nō p̄gruū est falsum. Solo q̄ ibi nō arguit in cō
 tradictorijis. q̄z l̄z p̄gruū z nō p̄gruū p̄radicant ex vna p̄e nō tamē verū
 et falsum ex alia p̄e imo verum z falsum sunt p̄raria.

Querit̄ Vt p̄nā in ip̄o etiā tenet in p̄radictorijis **Solutio**
 q̄ nō nisi materialiter quandoq̄ in terminis p̄uertibi
 lib̄ sicut bene sequitur. sic arguendo. hō est risibilis. ergo nō hō nō est risibilis.
 Sed nō tenet in alijs nō p̄uertibilib̄ sicut nō sequitur. hō est aīal. ergo nō
 homo est nō animal.

Contra Sicut se habet affirmatio ad affirmatiōem. ita nega
 tio ad negatiōem p̄mo posterior. ergo p̄sequencia in
 ip̄o valebit in om̄ib̄ p̄radictorijis. **Solutio** q̄ illa autoritas p̄bi nō tes
 net in om̄ib̄ simplr sed em̄ in p̄uertibilib̄ z in causis p̄cisīs z adequatis

Queritur Quō iste p̄sequēte tenent in p̄rarijs. **Solu**
 tio q̄ regulariter in p̄rarijs tenet p̄nā in ip̄o. cōs
 sequētia vero in ecōtrario tenet etiā in eis sed nō nisi raro. Quāvis ostēdit
 aristoteles exemplariter sic. q̄z bene sequitur si fortitudo est virtus est. ergo
 si timiditas est viciū est. z itēz bene sequitur si virtus est. eligendū est. ergo si
 viciū est fugiendū est. ibi em̄ in illis p̄sequētijs sicut p̄mo ad aīas sequitur
 p̄nā ita postea ad oppositum aīas sequitur oppositū p̄sequentijs. parz ergo
 p̄mūse q̄ p̄nā in ip̄o regulariter tenet in p̄rarijs. Scdm ostēdit sic.
 q̄z bene sequitur. vt d̄r p̄hus in textu Euechia est sanitas. ergo egritudo
 est cathesia z tamē ibi arguit in p̄rarijs s̄m p̄nā in ecōtrario. Hoc tñ
 dixi nō p̄tingit nisi raro Et ratio illius est. q̄z nō tenet nisi in illis p̄rarijs
 q̄ habent se adinuicem sicut totum integrale z ps. in illis em̄ totum p̄one
 prem. sed nō pars totum. pars aut̄ negata negat totum q̄uis totum neq̄
 gatū nō neget prem.

Queritur Quid est euechia z q̄d cathesia **Solutio** alber
 ti q̄ euechia est densitas carnis ex bona dispōne
 interiorz z exteriorz causata in p̄plexione z cōpositiōe vñ d̄r ab eu in greco
 quod est bonū z chimos humor vt dicunt q̄dam. Sed cathesia est mala
 dispōitio in exteriorib̄ z mala habitudo causata in naturali augmēto
 sicut p̄tingit in supra modis pinguib̄. d̄r em̄ a cathos in greco q̄d est ma
 lum in latino z chimos humor. Unde parz q̄ cathesia non est infirmitas
 seu egritudo simp̄l̄r imo quodāmodo mediū est inter sanū z egrum. Et
 ergo d̄r aristoteles. vt dictum fuit q̄ nō valet arguendo s̄m p̄nā in ip̄o
 Euechia est sanitas. ergo cathesia est egritudo sed solum sequitur s̄m p̄nāz
 in ecōtrario Euechia est sanitas. ergo egritudo est cathesia.

Queritur Circa hoc vtz p̄sequencia in ip̄o tenet in om̄ib̄
 p̄rarijs **Solutio** ex dictis pz q̄ nō. q̄z nō tenet
 in illis p̄rarijs que habent se sicut totum integrale z ps. vt iā patuit ex
 exemplariter de euechia z cathesia. quare d̄r aristoteles in textu. Sumēdū

autem est et h
 in oib̄. Unde
 gnari quatuor
 supposito q̄ m
 alium vñus er
 caris p̄e z ergo
 ria q̄ extrema
 us p̄rarietati
 virtus q̄z anib̄
 extremo alteri
 modus oppōn
 est sup̄habund
 rema et subie
 mib̄ obseruat
 iusticia est p̄us
 tenet seruatis d
 ius fortes est v

Querit̄

s̄m p̄nā in ip̄o
 quid videndū
 in ip̄o q̄z sic p̄
 capitur em̄ ab il
 le sicut totum in

Querit̄

riō s̄z bñ p̄nā
 bilitas quedā
 uatione cuius

Ar̄ Non

le z nō
 sequitur si inle
 et non p̄p̄uat
 fuerit am. Qu
 et p̄nā in ip̄o
 q̄ arguat in p̄e
 singulat p̄ ha
 et p̄nā in ip̄o p̄

Querit̄

oppositis s̄m p̄
 bitas z p̄uari
 p̄nā sequit̄ ad
 p̄tendū et si

Secundi thopicorū

autem est et hōi inducōe ne in q̄tum vtile quasi velit dicere q̄ non tener
in oibz. Unde breuiter ad hoc q̄ teneat p̄na in ipō in p̄rarijs solent affi
gnari quatuor p̄ditiones. Prima est q̄ arguat cū cōstantia subiecti et q̄
supposito q̄ nigrū nō esset in rerū natura non sequitur album est disgrega
tium visus ergo nigrū est p̄gregatiuum visus. Secūda q̄ arguat in p̄dī
catis p̄ se et ergo non sequit album est dulce ergo nigrum est amarū. Ter
tia q̄ extrema vnius p̄rarietatis non contineant sub eodē mēbro alteri
us p̄rarietatis et ergo non sequit prodigalitas est viciū. ergo auaricia ē
virtus q̄ ambo illa p̄raria scz prodigalitas et auaricia cōtinent sub vno
extremo alterius p̄rarietatis scz sub vicio. Quarta est q̄ in vtroqz sit idē
modus oppōnis et ideo nō sequitur Auaricia est defectus ergo liberalitas
est sup̄habundantia q̄ predicata oppōnūtur s̄m vni modū scz tanqz ex
trema et subiecta s̄m alium modū q̄ sicut extremū et mediū. Istis p̄dimo
nibz obseruatis bene sequitur in cōtrarijs s̄m p̄nam in ipō terminorū vt
iusticia est p̄tus ergo iniusticia est viciū. Et p̄na in ipō p̄pōnum etiaz
tenet seruatis duabz vltimis p̄ditionibz vt bene sequitur si fortes est ius
tus fortes est virtuosus. igit si fortes est iniustus fortes est vicius

Querit Que est illa consideratio que elicitur ex dictis ad terminā
dum p̄blema simplicis inherētie p̄ locum a cōtrarijs
s̄m p̄nam in ipō. So^o q̄ ista Si aliquod cōtrariū dicatur sequi ad ali
quid videndū est sic cōtrariū p̄tus sequitur ad cōtrariū autē s̄m p̄nam
in ipō q̄ si sic p̄blema est p̄struēdum si nō p̄blema est interimendū. Ex
cipiūtur tñ ab ista cōsideratione s̄m p̄us dicta illa contraria que habent
se sicut totum integrale et pars.

Querit Cōsequenter q̄no iste consequentie valent in p̄uatiue
oppōitis. So^o in p̄uatiuis non valent p̄na in cōtra
rio scz bñ p̄na in ipō vt bñ sequit si visus est sensus ergo cecitas est insensibi
litas quedā. Unde insensibilitas in hoc exemplo p̄bi debet capi p̄ p̄u
atione cuiusdā sensus. scz sensus visus et nō p̄ p̄uatiōe cuiuslibet sensus

At Non sequitur tangibile est sensibile. ergo intangibile est insensibi
le et tñ ibi arguit in p̄uatiuis s̄m p̄nam in ipō. Solo q̄ bñ
sequitur si insensibile restringat ad standū ibi p̄ p̄uatiōe sensus tacet
et non p̄ p̄uatiōe cuiuslibet sensus sicut etiam de insensibilitate dicunt
fuit statim. Unde solent aliqui assignare tres cōditiones ad hoc vt valeat
ut p̄na in ipō in p̄uatiuis. Prima est q̄ arguat cū cōstantia subiecti. scz
q̄ arguat in predicatis per se. Et tertia est q̄ p̄uatiō sup̄ioris habitus re
stringatur p̄ habitum inferioris. Et hoc quo ad p̄nam in ipō terminorū
et p̄na in ipō p̄pōnū tenet in p̄uatiuis vltima p̄ditōne obseruata

Querit Que est consideratio que elicitur ex textu ad terminā
dum p̄blema simplicis inherētie p̄ locum a p̄uatiue
oppōitis s̄m p̄nam in ipō. Solo q̄ ista Si aliquid qd̄ habet se vt has
bitus et p̄uatiō dicatur sequi ad alterū tunc videndū est vtrū oppōitū
p̄tus sequit ad oppōitum autē s̄m p̄nam in ipō. q̄ si sic p̄blema est
p̄struēdū et si non p̄blema est destruēdum

Reparationes

Queritur Consequenter quomodo iste pñe tenet in relatiue oppositis de priuatiue oppositis. Unde rule q in relatiue oppositis tenet pñam in ipso non in e contrario ut bene sequitur fm pñam in ipso si triplu est multiplex. ergo subtriplex est submultiplex si scientia est opinio ergo scibile est opinabile.

Contra. nō sequit in relatiue sensibile est scibile. ergo sensus est scia et tamē ibi arguitur fm pñam in ipso Solo aresto. q illa instantia non est vera instantia pñam istam pñam qz dñs illius instantie est falsū multū em dicūt q sensibilibus non est scia. Et hoc est verū in pñis sensibilibus sunt licet de eis possit ēē scia in pñis sunt intelligibilia p abstractiōem a sensibilibus conditionibus.

Arguitur Nō sequit. pater est albus. ergo filius est niger. et tamē ibi arguit fm pñam in ipso Solo q ad hoc q teneat pñam ista in relatiue debet obseruari dicte pñationes. Pñio q arguatur cū constantia subiecti Scdo q arguatur in pñationibus p se et ergo nō sequit ut pbat argumētū pater ē albus. q filius est niger. Tercio q ambo extrema vnius oppositi nō pñant sub vno mēbrozū alterius oppositiōis. Et ergo nō sequit pater est dñs ergo filius est seruus. q ambo extrema illa vnius oppositiōis scz pater et filius possunt cōtineri sub vno mēbro alterius scz sub domino

Queritur Quē est illa pñatio q elicitur hic ad terminādū pñam simplicis inherētie p locū a relatiue oppositis. So q ista. si vñū relatiuozū dicatur seq ad aliud pñandū est si opposita illis correlatiue sequunt ad inuicē fm pñam in ipso Sic si pñatio est cōstruendū. si nō pñatio est destruiendū.

Sequitur tertiū capitulū de locis medijs ibi Rursus in coniugatis et in casibus et interinenti et constituti dicuntur autem coniugata.

In hoc tertio caplo docet pñs terminare pñam simplicis inherētie p locos medios. Et diuidit in quatuor pñes pñales. in pñia docet hoc p locū a coniugatis et a casibus. In scda p locū a generatiōe et corruptiōe In tertia p locos a pñatiōe a maiori minori et filii qñta p locū a cā ad effectū

De loco a coniugatis et a casibus.

Queritur Que dicunt coniugata et qui casus Solutio coniugata dicuntur pñale siue abstractum et eius concretū. q dicunt coniugata quasi sub vno iugo significatiōis posita qz pñent in re scata licet dñt in mō scandi sicut iusticia et iustū fortitudo et fortis Et ad dñe pñs q pfectiua et pseruatiua alicuius habitus corporalis vel spūalis p demonstratiōem a tali habitu vel forma dicta etiā dicunt illi forme coniugata sicut dicta et medicina dicunt sanitari coniugata Et euechia accipiemus hoc nomen euechia adiectiue put est idē q euechie factiua vel pñua

ma sum coniugata
dicunt aliqua pñ
iustit et iuste a iu
scatiōis ideo re
uerlas pñatiōis

Queritur

Solo duas ē
est ista. Si aliq
ber videre ad ca
cto tunc pñatio
nifero bonozū ho
q iuste sit lauda

Arguitur

ad hoc q argumē
tatione p se. iam h
qñt dulce. et ergo

Contra hic
no est aialitas et
alito et coniugatis
stantie. Et rōnem

Queritur

ugatorū. Et est ill
dum est si pñati
struendū. si non p
quit. Si bonū est
scientia ergo inu
ste sit scietur fit et
si pñatiū in istis
cata nō sit vera.
est verū q iusticia
lupus posita est in
ondat q pñatiū alie

De

Queritur

So per du
generatiōe et est il
bona et quoz qñan
pñat. ut bñfēctū si gi
troniū est mala q q

Serundi thopicoꝝ

dua sunt coniugata cunctis. Et eodem modo est in oibz alijs. Sed casus dicunt aliqua plura que cadunt et denuntur ab vno principio abstracto vt iustus et iuste a iusticia. Et qd casus sunt pneri subiugo vnus pncipalis pcatoms ideo reducunt ad coniugata. ergo phus in apposito non ponit diuersas pnsiderationes p casibz spcaliter.

Querit Quot pnsiderationes ponit phus ad terminandum problema simplicis inherentie p locū a casibz et coniugatis. Solo duas qz pma datur respiciendo ad casus et coniugata fm se. Et est ista. Si aliquis velit ostendere aliquod predicatū inesse subiecto talis debet videre ad casus et coniugata illius pdicatū et si talia dicantur de subiecto tunc problema est pstruendū. Exemplū vt si ostendat q iusticia est de iustis bonorū honorabilū tūc ostensum est etiam q iustus est laudabile et qd iuste fit laudabiliter fit.

Ad huc arguit fm istā pnsideratōem et locū albū est dulce. Galtredo ē dulce et tñ nō sequitur. Ista pnsideratio est falsa. Solutio q ad hoc q argumentū teneat penes istū locū oportet q arguat in pnsiderationibz p se. iam hic arguitur in pnsiderationibz per accidens accidit cū albo qd sit dulce. et ergo non sequitur.

Contra hic arguit in pnsiderationibz p se homo est animal. ergo humanitas est animalitas et tamen non sequitur. Solutio q iste locus solū tenet in casibz et coniugatis accitum et non substantie. iā hic arguit in coniugatis substantie. Et rōnem diuersitatis vide in pmento.

Queritur Que est secūda pnsideratio. Solo scda cōsideratio datur respiciendo ad opposita casuum et coniugatorū. Et est ista. Si vnū pnsideratōem dicat de aliquo subiecto respiciendum est si pnsideratū illius dicatur de cōtrario subiecti. si sic problema est construendū. si non problema est destruendū. Exemplum est vt in pcretis bñ sequitur. Si bonū est suauē. q malū est triste. Et in abstractis vt si iusticia est scientia ergo iniusticia est ignorantia. Et in casibus bñ sequitur si hoc qd iuste fit sceler fit et expienter. qd iniuste fit ignoranter fit et expienter. Et si pnsideratū in istis nō est verū tunc etiam illa q de coniugatis deā sunt et pnsiderata nō sūt vera. vt si nō est verū q iniusticia est ignorantia tunc etiā non est verū q iusticia est scia et ijs. Et de ista pnsideratōe dicit aristoteles. q etiā supius posita est in pnsideratōe cōtrarioꝝ in ipso vnde ad hoc posita est hic vt ostendat q pnsideratū alicuius coniugati sequitur pnsideratū fm locū istū a coniugatis.

De loco a generatione et a corruptione

Queritur Quo docet phus terminare problema simplicis inherentie per locum a generatione et a corruptione. Solo per duas consideraciones. Quarum prima respicit locum a generatione et est ista. Quorum generationes sunt bone ipa quoqz sunt bona et quoz gñationes sunt male illa quoqz mala sunt. Exemplū extra te reus. vt bñ seqt si gñat. o dom? est bona q g dom? bona ē. Et si gñatiola tronis est mala q g lacro est malus. Scda pnsideratio q respicit locū a

Reparationes

corruptione est ista. Si corruptio alicuius est bona ipm corrupti est malum. Et si corruptio alicuius est mala q ipm est bonu. vt exempli gratia. extra tertium bñ sequitur corruptio latronis est bona ergo latro est malus. Et corruptio domus est mala ergo domus est bona. Et eodem mō dicitur phus p̄ etiam argui in generantibus et corruptentibus qz quorū effectiua sunt bona illa sunt etiam bona et quorū corruptiua sunt mala illa corrupta sunt mala. Et istud habet veritatem loquendo de effectiuis et corruptiuis p se et non p accidens.

Ad dic arguit p locū a generatione. generatio domus est mutatio. q̄ domus est mutatio et tamē nō sequit. q̄ videt q̄ ille locus non sit bonus locus dialecticus. Solo nō tenet iste locus arguendo penes q̄ libet predicata sed solū penes illa p̄dicata bonū et malum.

Contra. nō tenet in his predicatis que sunt bonū et malū. ergo solū nō falsa. **Ans.** probatur sic arguendo. generatio iude fuit bona ergo iudas fuit bonus. So^o si loquamur de bonitate talis generatio q̄ conuenit sibi p se gratia generationis tunc bene sequitur. Sed si loquimur de bonitate que conuenit sibi per accēs gratia opatōis tunc non tenet nec tunc arguitur fm istum locum. quia bonum et malum debent hic dicere bonitatem et maliciam p se.

Queritur Quā differenter arguitur penes ista predicata bonū et malum in loco a generatione et in loco a corruptione.

Solo in loco a generatione arguitur semp penes idem p̄dicatum. vt si generatio est bona q̄ generatum est bonū. et contra si generatio est mala generatum est malum. Sed in loco a corruptione arguitur p̄ penes diuersa contraria p̄dicata vt si corruptio est bona sequitur q̄ corruptum est malū et eodē modo si corruptio est mala corruptū est bonū. Et ratio istius est qz generatio illa terminatur ad esse et ideo est eadem bonitas vel malicia generationis et rei genite et p̄ p̄ns ibi arguitur respectu eiusdem predicati. Si corruptio illa terminatur ad non esse rei qd̄ ip̄i rei opponitur. et ergo in illo loco opposita p̄dicata dicunt de corruptione et de re corrupta.

De loco a porportione

Queritur Quot modis accipitur proportio. **Solutio** duobus modis. Uno modo accipitur prope et sic solum reperitur in q̄ritate. Alio modo accipit cōter et large et sic vocatur istis habitudo duorū vel plurium ad vñū. vel vñus ad plura vel plurū ad plura.

Queritur Quotuplex est proportio p̄prie accepta. So^o est p̄mo duplex quedā em̄ est simplex et alia est composita. proportio simplex est vñus q̄ritatis ad aliā certā habitudo sicut habitudo pedalis ad bipedale vocatur sub dupla et contra bipedalis ad pedale vocatur dupla. Sed proportio p̄posita est habitudo vñus proportionis ad aliam. Et illa est duplex quia quedā est arithmetica. Alia ē geometrica. Arithmetica vocatur que attenditur penes equalitatem excessuum. Exemplū

huius est vt si
tuor est proportio
omertica est qu
tiones dicunt e
dupla est equal
proportio sex ad r

Queritur

litudo habitudo

Queritur

psideratōes. Q
videndū est ad
ma est costruē
duo exempla. p
est vñum vna t
dum. qz opimo
Secūm exemplū
ra. videndum e
r. vnde proble
auditus ad si
qua ponantur e
am p̄pata ad vñ
plum est. vt si d
equaliter se hab
ra fure et solum

Queritur

ista qz scire si ac
se habere. qz erg
potest multoz
intellectum plu
lum obiectum
nan ad plures d
Etiam dicit au
intellectus ad intel
corpus simul ter
intellectum sumu

Queritur

istā qz scire si ac
se habere. qz erg
potest multoz
intellectum plu
lum obiectum
nan ad plures d
Etiam dicit au
intellectus ad intel
corpus simul ter
intellectum sumu

Queritur

istā qz scire si ac
se habere. qz erg
potest multoz
intellectum plu
lum obiectum
nan ad plures d
Etiam dicit au
intellectus ad intel
corpus simul ter
intellectum sumu

Secundi thopicoꝝ

huius est ut sitis portio quattuor ad duo et quinque ad tria et sex ad quatuor est portio arithmetica. quia ubique est excessus induobus. Si portio geometrica est que attendit penes equalitatem proportionum. et hoc modo ille portiones dicuntur equales quare denominationes sunt equales. sicut proportio dupla est equalis proportioni dupla et subdupla subdupla. et ut quatuor est portio sex ad tria. talis est octo ad quattuor quia utrobique est dupla.

Queritur Jam quod accipitur in proposito portio a philosopho. Solutio accipit communiter et large ut scilicet est similitudo habitudinum quorumcumque similiter se habentium ad unum.

Queritur Quod docet philosophus terminare problema simpliciter inherente per locum appositione. Solutio per duas considerationes. Quarum prima est. Si aliquid predicatur dicat de aliquo subiecto videndum est ad alia que similiter se habent si aliquod eorum insit. et si sic. problema est construendum si non problema est destruendum. Et de hoc ponit philosophus duo exempla. primum est. ut si dicatur una opinio esse plurimum. videndum est verum una disciplina potest esse plurimum. quia si sic. problema est construendum. quia optimo et disciplina similiter habitudine se habent ad ea de quibus fit. Secundum exemplum si dicatur quod auditum habere est audire supple in habitu. videndum est verum videre est visum habere in habitu et clarum est quod sic. unde problema est construendum. quia proportionabiliter se habent visus et auditus ad suos actus in habitu acceptos. Secunda consideratio. Si alia qua ponantur esse eadem inter se videndum est verum equaliter se habent per se ad unum et multa. quia si non. problema est destruendum. Exemplum est. ut si dicatur quod scire idem est quod intelligere. videndum est verum equaliter se habent ad unum et multa. Et clarum est quod non. quia contingit multa scire et solum unum intelligere. Et ergo tale problema est destruendum.

Queritur Que est ratio illius autoritatis philosophi. contingit plura scire unum vero intelligere. Solutio ratio est ista. quia scire si accipitur per habitum non est aliud quam habitus se habere apud se habere. quia ergo intellectus possibilis qui est locus speciei intelligibilium potest multorum scibilium habitus apud se habere et servare ideo contingit intellectum plura scire. Sed intelligere dicitur morum ipsius intellectus in suum obiectum intelligibile. quia ergo unus motus non potest simul terminari ad plures diversos terminos. ergo non contingit plura simul intelligere. Etiam dicitur auctoritas quod sicut se habet corpus ad figuram. ita se habet intellectus ad intelligere seu actum intelligendi. Sed est impossibile idem corpus simul terminari diversis figuris. ergo impossibile etiam est eundem intellectum simul informari diversis actibus.

Ad Contingit unam totam propositionem simul intelligere vel unum totum syllogismum. sed ibi sunt quedam plura. ergo contingit si multa plura intelligere. Solutio non contingit plura intelligere per modum plurimum. sed bene plura per modum unius vel diffinitionis vel propositionis vel etiam discursus. et hoc secundum triplicem operationem nostri intellectus.

Reparationes

¶ De loco a maiori ad minus et e contra.

Queritur Quid vocat hic maius et quid minus. *Solutio* fm
De. hyl. maius in pposito est qd supraponit alteri in vir-
tute et potentia. Et minus est qd supponit alteri in virtute et potentia. Ex
empli gratia rex dicitur magis respectu militis. qz rex supraponit iudici in potentia
et miles dicitur minus qz ei supponitur in virtute.

Queritur Quo docet phs terminare pblema simplicis in
herentie p locū a maiori ad minus et e contra. *Solutio* p quatuor p-
siderationes. Quaz pma. dat p-
pādo vnu pdicatum ad
vnu subiectū. Et est ista. Sicut simplr sequitur ad simplr ita magis sequi-
tur ad magis. Exemplū vbi si voluptas est bonū. g magis voluptas ē ma-
gis bonū. Et si iniuriā facere est malū. g magis iniuriā facere est magis ma-
lum. Et ista p-
sideratio tenet p-
structiue et destructiue.

¶ Nō sequitur hō est aial. ergo magis hō est magis aial. et nō ibi ar-
guit fm istā p-
siderationem. *Solutio* q ad hoc q bñ arguat pe-
nes istā p-
siderationem opz obseruare duas p-
dictiones. Prima est q arguat
in p-
dicatis suscipiētibz magis et min⁹. et g nō sequitur hō ē aial. g magis hō ē
magis aial. sicut bñ pbat argumentū. Secda q arguat in p-
dicatōibz p-
le et
g nō sequitur. potare est bonū ergo magis potare est magis bonum.

¶ Que est scda p-
sideratio. *Solutio* scda p-
sideratio dat p-
pando
vnu pdicatū ad duo subiecta. Et est ista. Si vnu pdicatū dicat
de duobz subiectis videndū ē an illi cui magis videt inesse nō inest. qz si sic
tunc nō inest etiam illi cui minus videt inesse. Et e contra si inest illi cui mi-
nus videt inesse. etiam inest illi cui magis videt inesse. Exemplū p-
ma. et p-
terea. Si nō puenit regi expugnare castrū tūc nō dicitur etiam puenire militi.
Exemplū scdi est. si puenit militi expugnare castrū pueniet etiam et regi.

¶ Nō sequitur p istā p-
siderationem rex nō p-
expugnare castrū. ergo
nec miles. pbat qz stat aīus esse vey sine p-
te sicut si castrū sit pro-
pinquius militi vel sit rex depauperatus. *Solutio* q in isto loco a ma-
iori ad minus et e contra nō dicitur argui nisi ceteris paribz. vñ si cetera sint pa-
ria est bonū argumentū. rex nō p-
g nec miles. S; si cetera nō sunt paria
tūc nō arguit penes istū locū. qz rex nō dicitur h maius respectu militis ppter
regalem dignitatem sed ppter potestatem.

Queritur Que est tertia p-
sideratio. *Solutio* illa datur
p-
pando duo p-
dicata ad vnum subiectum. Et
est ista. Si duo p-
dicata dicant de vno subiecto vnum fm magis et aliud
fm minus. tunc videndū est si illud quod magis videtur inesse nō inest
qz si sic nec illud quod minus videtur inesse inest. Et e contra si p-
dicatur
quod minus videtur inesse inest. etiam illud quod magis videtur inesse
inest. vbi si impatori dicat inesse expugnatio ciuitatis et castrī. Si non pos-
test expugnare castrum. ergo nec ciuitatem. et ex opposito si potest expug-
nare ciuitatem. ergo etiam et castrum.

Queritur

subiecta et est il-
er minus. tunc
suo nō inest. qz
ni. Et e contra
magis videtur
regi. et expugnare
quod magis
quod minus
videtur. sequitur

Queritur

arguit destructiue
neq nec illud
structiue. vbi si
maius hoc po-

Queritur

derationes. p-
Quando vnu
vni cor inest in
ratio datur p-
dicant fm istā
merit. et si vnu
pando duo p-
de duobz sub-
alteri subiecto
qz iste locus te-
pime de simili

¶ Nō

corpo-
pars integralis
lurto ad hoc q
nes eā in quibz
unt et non pene-
intellectus in
est pars. tamen
gratius et aliud

Queritur

similibz se habet

Secundi thopitorum

Queritur Que est quarta p[ro]sideratio. Solutio quarta p[ro]sideratio datur p[ro]p[ri]ando duo p[re]dicata ad duo subiecta 2 est ista. Si duo p[re]dicata dicant inesse duob[us] subiectis s[ed] magis et minus. tunc videndum est si illud quod magis videtur inesse subiecto suo n[on] inest. q[ui]a tunc nec illud quod minus videtur inesse subiecto suo inest. Et contra si illud quod minus videtur inesse inest etiam illud quod magis videtur inesse inest. Exemplum si expugnatio castri dicatur inesse regi. 2 expugnatio ciuitatis duci. tunc si rex n[on] potest expugnare castrum quod magis videtur sequi etiam dux n[on] potest expugnare ciuitatem quod minus videtur. Et si dux potest expugnare ciuitatem quod minus videtur. sequi etiam rex potest expugnare castrum q[uo]d magis videt[ur].

Queritur Qu[od] differet[ur] argui in istis duob[us] locis a maiori 2 a minore. Solutio q[uod] in loco a maiori s[ed] argui destructiue. vt si maior n[on] potest hoc vel illud facere sequitur bestia q[uod] nec illud quod est minus. Sed in loco a minore semper arguitur c[on]structiue. vt si illud quod est minus potest hoc facere. ergo illud etia[m] q[uo]d est maior hoc poterit.

¶ De loco a simili.

Queritur Qu[od] docet p[ro]p[ri]e terminare p[ro]blema simplici in herentia p[ro]p[ri]e locum a simili. Solutio p[ro]p[ri]e tres c[on]siderationes. Prima datur p[ro]p[ri]ando vnu[m] p[re]dicatum ad duo subiecta. 2 est ista. Quando vnum p[re]dicatum videt[ur] similiter inesse duob[us] subiectis. tunc si vni eor[um] inest inest etia[m] alteri 2 si vni n[on] inest nec alteri inest. Sec[un]da p[ro]sideratio datur p[ro]p[ri]ando duo p[re]dicata vni subiecto. 2 est ista. Si duo p[re]dicata dicant similiter inesse vni subiecto tunc si vnu[m] eor[um] inest subiecto etia[m] alteru[m] inest. 2 si vnum n[on] inest nec alterum inest. Tertia p[ro]sideratio datur c[on]siderando duo p[re]dicata duob[us] subiectis. 2 est hec. Si duo p[re]dicata dicant de duob[us] subiectis. tunc si vnum inest vni subiecto etia[m] alterum inest alteri subiecto. Et si vnum n[on] inest vni nec alterum inest alteri. Et sic p[ro]p[ri]e q[uod] iste locus tenet arguendo p[ro]p[ri]e destructiue 2 destructiue in virtute istius maxime de similibus idem est iudicium.

¶ Ad hoc sequitur penes istum locum sic arguendo. Sicut oculus est in corpore ita intellectus est in anima. sed oculus est in corpore sicut pars integralis. ergo intellectus est in anima sicut pars integralis. Solutio ad hoc q[uod] bene arguat[ur] penes istum locum requiritur q[uod] arguatur penes ea in quibus similia sunt similia hoc est penes ea in quibus conueniunt 2 non penes ea in quibus differunt. iam in proposito licet oculus 2 intellectus in aliquo sint similia 2 conueniant pura in hoc q[uod] vtrumq[ue] est pars. tamen illo modo differunt 2 sunt dissimilia q[uod] vnum est pars integralis 2 aliud pars potestatiua.

Queritur Quot modis contingit arguere ex similibus. Solutio alberti duob[us] modis. vno modo ex similibus se habentibus ad aliquid vel ad aliqua 2 quando sic arguitur est

Z. q

Reparationes

locus a pportione de quo supra dictum est. Alio mō ptingit arguere ex fili-
bus similiter inherētibz 2 quando sic arguit est locus a simili de quo h
loquimur. Et ergo Pe. hyl. distinguens locū a fili a loco a pportōe dī sic
q in loco a fili sumitur ppario fm similitudinē inherētie vt sicut risibile mō
est hōi ita hūmibile inest equo. Sz in loco a pportōe nō attendit similitudo
inherētie. sz ppario habitudinū. vñ dicimus sicut se hz rector nautis ad na-
uim regendam ita se hz rector scholaz ad scholas regendas.

De loco a causa ad effectum qui vocatur
fm aliquos locus ab appositione.

Queritur Quō p̄hus docet terminare pblema simplicis
inherētie p locum ex appositione seu a causa ad
effectum. Solutio p duas p̄sideratōnes. Quaz p̄ma est ista. Si ali-
quid appositum alteri facit ipsum tale quale p̄us nō erat sequitur q ipm ap-
positum est tale. Exemplū extra textū est. vt si calx appositā parietī facit
ipm album sequitur q calx est alba.

Ad Nō sequitur vinū appositum hōi facit ipm ebrium. ergo vinū est
ebrium. 2 tamē ibi arguit fm istā p̄sideratōnem. Solutio ad
hoc q bene arguat fm istam p̄sideratōem 2 locum requirunt tres p̄dictōes
Prima ē q ipm appositū possit recipere denotatōem sicut illd cui apponit
et ergo nō sequitur albedo facit parietē album. ergo albedo est magis alba

Secda q arguat ab effectu ad causam totale. 2 ergo nō sequitur ignis
appositus aque facit aquā tepidā. ergo ignis est tepidus Tertia q ar-
guatur in causis p se 2 vniuocis. 2 ergo nō sequitur vt assumit argumentū
vinum facit hōiem ebrium ergo est ebrium.

Queritur Que est secda p̄sideratio. Solutio q ista. Si
aliquid appositū alteri facit ipm magis tale q̄ fuit
p̄us sequitur q ipm appositum sit tale. Exemplū est vt si aliquid appositū
alteri facit ipm magis bonum q̄ p̄us fuit sequitur q ipm sit bonum. Et
ista p̄sideratio dī aristoteles nō tenet in oibz appositionibz sed solum in illis
que recipiunt intensiōem 2 remissiōem.

Ad Nō sequitur diuitie apposite homini malo faciūt ipm magis ma-
lum. ergo diuitie sunt male. ergo. Solutio ad hoc q bñ argu-
atur p istam p̄sideratōem requirit q illud appositū qd facit aliud magis tale
se faciat hoc p se 2 nō p accidens. iam diuitie apposite malo hōi nō faciunt
per se ipm magis malum sed solū p accidens. 2 q̄ nō valet hoc argumentū.

Queritur Vtrum iste locus ab appositione penes istas cō-
sideratōnes teneat constructiue et destructiue.
Solutio phi q solum constructiue vt patuit 2 nō destructiue. Et rā-
tio est. quia nō oportet si aliquid appositum alteri nō facit ipsum esse tale
q ergo ipsum appositum nō sit tale. Sicut bonum appositum malo nō fa-
cit malum bonum 2 tamē nō sequitur. ergo bonum nō est bonum.

Queritur

quatuor p̄sideratōes fm ma-
natōem fm ma-
tū subiecto tū m-
et minas. qz si
ergo sequitur q p-
sideratio dicit a
inlunt fm mag-
vel minus. 2 ta-
Secda p̄sideratō
galem illud p-
duo fm ribiam
Tertia p̄sideratō
loci tunc illud
clia ergo bon-
Quarta con-
fm p̄m qz p̄m

Queritur

lias. Prima est
quid studiosi vi-
fictum 2 tū ne-
tur p̄ra quā-
fm quid p̄ro al-
puble simpli-
Expedi vti d-
tuis 2 tamē nō
scido non est p-
men nō sequitur
om certio. bonu-
go simplici p̄ro
Directo. q ista m-
va. seu loco. qz
magis feat gen-
camp sint de ger-
for m riuana su-

Queritur

claret solat p̄ra d-

Secundi thopicozum

De loco a dicto fm quid ad dictum simpliciter
qui solet vocari a pte in modo ad totum

Queritur Quid docet phs terminare pblema simpliciter inherens
tie p locū a dicto fm qd ad vcm simplr. Solutio per
quatuor p̄sideratōes p̄iales. Quarū p̄ma dat respiciendo ad determi-
nacōem fm magis et minus et est ista Si aliqd p̄dicatū assignat inesse ali-
cui subiecto tūc vidēdū est si tale p̄dicatū dicat de illo subiecto fm magis
et minus. qz si sic tunc etiā inest simpliciter. vt si fortes dicat magis albi
ergo sequitur qz sit albi sp cū p̄parius p̄supponit suū positū. S; ista cō-
sideratio dicit aristō. non tenet destructiue Et rō est qz multa sunt q non
in sunt fm magis et minus q tū simplr in sunt. vt homo nō in est magis
vel minus. et tamē non sequitur. qz homo non inest simpliciter.

¶ Secda p̄sideratio. Si aliqd p̄dicatū inest subiecto fm qd fm prem ite
gralem illud p̄dicatū inest simplr. Exēplū extra textū. vt fortes ē clau-
dus fm tibiam. ergo est claudus

¶ Tertia p̄sideratio. si aliqd p̄dicatū inest subiecto fm qd fm prem
loci tunc illud p̄dicatū inest simpliciter Exēplū est. vt bonū est orare i ces-
lesia ergo bonū est orare.

¶ Quarta consideratio. Si p̄dicatū aliquod dicatur inesse subiecto
fm p̄cem tps sequitur ipsum simpliciter inesse.

Queritur Que sunt ille instantie quas facit phs p̄tra istas
p̄sideratōes Solutio phs format tres instan-
tias. P̄ima est p̄tra scda p̄sideratōem et est ista. multi hoies sunt fm
quid studiosi vt liberales vel casti qz scz hnt naturalem inclinacōem ad
p̄tutem et tū non sunt simpliciter studiosi liberales vel casti. Scda forma-
tur p̄tra quartam p̄sideratōem et est ista cōtingit aliqd esse incorruptibile
fm quid pro aliquo tpe puta tpe augmēti. et tamē nō sequitur qz sit incorru-
ptibile simplr. Tertia formatur contra tertiam consideratōem et est talis
Expedie vti dicitur seu medicari fm qd in aliquo loco puta i locis egrota-
tiuis et tamē nō sequitur qz expedie simpliciter vti dicitur vel medicari Et iā
secūdo non est possibile plura corpora esse fm quid puta in vno loco et ta-
men nō sequitur. ergo nō est possibile plura corpora esse simpliciter Et iā
am tertio. bonum est mactare parentes in triuanis et tū nō sequitur. et iā
go simpliciter bonum est mactare parentes. Hoc tamen verum est dicit
Aristo. qz ista instantia directe non est contra illam consideratōem de
vbi seu loco. qz illa determinatio in triuanis non fecit p̄pue prem loci sed
magis fecit gentē seu hoies apud quos est ille mos. vnde nihil refert vbi
tunc sunt ille gentes qz semp bonū est apud eos mactare parentes siue
sint in triuania siue in alio loco

Queritur Quid soluit phs istas instantias Solutio phs
non soluit eas explicite in textu. Sed possunt fas-
cilitate solui per distinctionem. qz duplex est determinatio faciens dictum

Reparationes

fm quid. quedam est determinatio diminuens et illa facit dictum fm qd a quo arguitur sophistice. vt patebit pmo elenchorū Et de tali dicto fm quid procedunt ille instantie. Alia est determinatio pprehens seu restringens sed non diminuens. et a tali arguit dialectice fm istū locū a dicto fm qd ad dictū simplr seu a pre in modo ad suū totum

Queritur Quid est dictum simpliciter. et quid dictum fm quid Solo phi circa finē istius textus. Qd dictum simpliciter est dictum sumptum sine addito sicut simpliciter dicit qd aliquid est bonū sine additione determinatōis restringentis Sz dictū fm quid est dictum sumptum cum aliquo addito. Sicut mactare patrem non dicimus simpliciter bonū sed solum quibusdam gentibus bonū qui putant hoc esse pietatē. vnde solet dici in versu. Sunt loca sunt gentes quibz est mactare parentes. Tunc fas tunc pietas cum longa sus peruenit eras. Nec est de veritate in hac pre aliquod dubiū qz venerabilis dominus Albertus dicit se apud illas gentes fuisse et oculata fide cum mulos occisorū parentes filiis monstrātibz conspersisse. Nec etiam idraz mirū cuiqz videri debet cū massagete suos edant pences. Ita em̄ refert herodorus primo historiā suarū libro. Qd apud massagetas vbi quis ad modum senuit eum conuenientes proximi quique pgnari immolāt. et cum eo aliquot pecudes. quarū carnibus pro epulo vbi decoxerunt veshuntur quod genus mortis apud eos beatissimum habetur languore extinctos non edunt. sed terra operiunt loco dāni putantes qd ad immolationem non venerunt. ¶ Et tñ de secūdo thopicozum repatiue dictum sufficiat. Et qz tres libri sequentes. scz tertius quartus et quintus ex consuetudine facultatis artium in vniuersitate Colonienſi non leguntur. Hinc tam sequitur Sextus.

Finiuntur reparationes secundi
libri thopicozum Aristotelis

Ad per
omni
determinand
tum posita fu
lice via docer
perfecte collig
ueritibz et
qui qz fm via

Quer
qz primo docer
interimere quo
tertio facit hoc
In quarto aut
mus tractatu
nem quo ad e
aptm habet

Quer
illi qz quinq
q negotium de
quinqz versatu
temitur. et ill
Quer
subiecto sub in
dial rōnale est d

Sexti thopicozum

Irra initium sexti

libri thopicozum Aristote. **¶** Querit
primo Quomodo iste liber priuat ad precedē
tes. Solutio sic. Postquam determinauit
philosophus de modo terminandi problema acci
dentis generis et proprii que omnia sunt
quodammodo definitiua hoc est ad pro
blema definitionis amminuculantia sicut
in primo libro dictum fuit. Hic consequē
ter determinandum est de modo termi
nandi problema definitionis.

¶ Perfectiora sunt priora. sed definitio est perfectius predicatum
omnibus alijs. ergo prius debuisset determinatum fuisse de mo
do terminandi problema definitionis quam de alijs. Solo ad hoc argumē
tum posita fuit superius circa principium secundi. vel potest etiam sic dici quod
licet via doctrine et perfectionis definitio precedat et sic primū predicatū
perfecte colligens in se omnes modos inherēdi eo quod inest essentialiter cō
uertibiliter et per se. tamen secundum viam generationis et discipline sic debet se
qui quod secundum viam generationis imperfectum est ante perfectum

¶ Queritur Secundo pro ordine dicendorum quomodo iste liber
subdiuiditur. Solus in quatuor tractatus. In
quod primo docet philosophus destruere definitionem secundum se. In secundo docet eam
interimere quo ad suas partes et specialiter quo ad terminos absolutos. In
tertio facit hoc quo ad terminos pronatiuos et in totis vniuersalibus.
In quarto autem determinat de definitionibus totorum integralium. Pri
mus tractatus habet duo capitula. In primo docet destruere definitio
nem quo ad eius bonitatem. In secundo quo ad eius entitatem. Primum
capitulum habet quatuor partes. In prima premitit ordinē dicendorum. et dicit

Ius autem quod est circa definitiones negotij par
tes sunt quinque.

¶ Queritur Quomodo debet hoc intelligi quod quinque sunt partes illius negotij
quod est circa definitiones. Solo non debet sic in
telligi quod quinque sint partes integrales ex quibus definitio componitur. Sed sic
quod negotium determinationis quod est ad interimendum definitiōnem circa
quinque versatur hoc est quinque sunt ex quorum defectu definitio aliqua in
terimetur. et illa quinque vocantur hic partes negotij quod est circa definitiōes

¶ Queritur Quid est problema definitionis. Solutio est
illud in quo queritur aliquod predicatum inesse
subiecto sub intentione definitionis. Exemplum ut si queratur sic. vtrum
animal rationale est definitio hominis vel non.

Reparationes

Primo modo. si de aliquo p^r predicat^r
ri nomē definiti de quo nō p^r predicari
definitio tūc definitio ē iterimēda

Secundo modo. si p^rmū in definitōne pos-
sit nō est genus definiti vel si est gen⁹
nō tū pueniēs s^z vel remotū vel analo-
gum tūc etiā definitio est iterimēda
Ac rō istius est s^m p^rm q^r oīm coruz
q^r ponūtur in definitōe genus maxime
videt^r substantiā definiti significare

Tertio⁹ si definitio nō ē p^rpria definitio.
h⁹ ē queribilis tūc iterimēda definitio

Quarto mō Si nō indicat esse definiti
p^r essentialia ē^r etiā iterimēda definitio

Quinto. si indicat esse definiti s^z nō bñ
indicat tūc etiā iterimēda ē definitio

Quō dñt illi qñq⁹ modi So⁹ dñt sic. q^r p^rm⁹ mod⁹ sumit^r ab
eo q^d ē definitōem inē^r Sec⁹ penes h⁹ q^d ē cēntiātr inē^r Ter⁹
penes h⁹ q^d ē queribil^r inē^r Quar⁹ penes h⁹ q^d ē idicare q^d est eē rei
Et qñ⁹ penes h⁹ q^d est bñ idicare eē rei. nā aliū est idicare eē rei z aliū
Querit ergo. v^rz de oib⁹ istis modis iterimēdi defi- Cñ idicare
nitōem est hic in isto libro determinā dū Solo p^rhi q^r nō. s^z solū de duob⁹
bus vltimis Et rō illius est q^r de trib⁹ p^rmis modis satis determinatū est
in libris p^rib⁹. de h⁹ ei q^d est definitōem simpl^r inē^r vel nō inē^r lat^r dic-
tus est in sec⁹ libro vbi posite sunt p^rsideratōes ad terminandū p^rblema ac-
cident^r. eisdē ei p^rsideratōib⁹ q^r bñ oñdū aliq^d nō esse accūs alie^r q^r s^z s^z
bi nō inē simpl^r. illis etiā oñdū p^r q^r aliq^d nō est definitio alie^r q^r nō inē^r
illi cu⁹ d^r eē definitio Et s^z si p^rmū in definitōne positū nō sit gen⁹ v^rst
definitio nō sit queribilis cū definitio h⁹ eisdē loc⁹ z p^rsideratōib⁹ oñdū p^r e
q^r adducti sunt i q^rro de gñe z in q^rnto de p^rpo Et s^z solū restat de duob⁹
alijs modis seu p^rib⁹ h⁹ in isto libro p^rsiderare. s^z si definitio nō indicat eē rei
p^r essentialia z si indicat s^z non bene sed obscure.

Tunc quo ordine vult p^rhs de istis duob⁹ modis determinare
Quō Solo p^rmo vult determinare de vltio mō hoc est vult p^rmo deter-
minare de mō iterimēdi definitōem q^d ad ei⁹ bñ eē z postea quō
debet iterimē q^d ad ei⁹ eē. Et rō ist⁹ ē s^m p^rm in textu q^r licet eē simpl^r
sit aū bñ esse tūc facili⁹ est destruere aliq^d q^d ad eius bñ esse q^r q^d ad eius eē
sicut ex opposito difficilius est aliq^d bñ facere q^r facere. Cū ergo a facili-
ribus s^z sit inchoandū igit p^rmo determinā dū est quō definitio debet in-
terimi quo ad eius bñ esse. z postea dōm quō ē iterimēda q^d ad ei⁹ esse

Querit^r Cōsequēter circa sec⁹am p^rē istius cap^li. Quot modis
p^rest iterimē definitio quo ad eius bonitatem seu be-
ne esse. Solutio p^rhi duob⁹ modis. Primo modo scilicet quia dā^r
tur per obscura. Et ratio illius est. quia omnis definitio datur causa

Innotescendi
ratione v^rz Sc
sup^rflua qñ in e
de esse definiti

Querit

dis Primus m
quod equivo
natio est duc
menturatio cali
oblu^r e q^r duc
in io q^r possunt a
tro. Signar ag
definitū sit m
definitio red d^r
uenerit q^r Ter
ram ipa est obse
nam incedibile
teles definitio
formā d^r hoc est
q^r nō sit p^rm quā
luer definitio ē
tio nō p^r aptari
pleno p^r aptari
mo. Sec⁹ ratio
q^r vñū definitio
hoc est iposib⁹
p^rutis p^rsonā
tia idem s^z t^r
ta non sub alce
mōe v^ratur no
v^rsi aliquis d^r
d^r esse telā ngo
vñū vel talis
la genit^r oēs ill
Sed diceret
modus est p^rior
ei sunt dicta aliq
oēs transference
volunt^r z in eo lue
mellecum v^r si
terfuerunt q^r
v^rz quam non s^z
nō est obscura q^r
no centurigo d^r

quo fit pudes
ne pte pte
temeda

definitiōne pol
 i vel si est gen?
 orū vel analo
 si intermenda
 in q: oim corus
 gerus maxime
 ignif.

p^{ra} definitio.
 n^{is} definitio
 car esse definitio
 n^{is} definitio
 definitio s^z nō bñ
 d^e definitio
 mod⁹ sumis ab
 p^{re} mee Tert^o
 are qd est rei
 p^{re} d^e definitio
 (bñ indicare
 s^z soli de duo
 determinati est
 n^{is} esse l^{is} d^e
 ali^{is} p^{re}blem^a ac
 ali^{is} q^u nō m^{is}
 nō l^{is} gen^{is} p^{re}st^{is}
 p^{re}st^{is} o^{mn}i p^{re}
 restat de duob^{us}
 nō indicat est rei

Et determinare
 vult primo dicit
 ne et postea quia
 licet et simpliciter
 quod aduersus et
 ergo a facilio
 finis dicit in
 la quod ad et esse
 Quot modis
 bonitatem seu be
 felicitatem quia dicitur
 datur causa

Reparations

nitentia. q: definitio ex genere et drā constituitur. ¶ Tertius modus
est. si aliqua definitio assignata nō est manifestū cuius est definitio talis
definitio est obscura q: est incerta quādamodū fuerunt etiā epigrammata
antiquorū in illis em nō ponebat nomē illius cuius erant. z ergo erāt ig-
nora z incerta. Epigrammata em dicūt ab epi qd est supia z grāma littera
quasi sup littera vel superscriptio

Quæritur Cōsequenter circa quartā præ capiti Quorū modis defi-
nitiō: si definitio datur p̄ transcendēs vel p̄ genus generalissimū ip̄a
est sup̄flua. rō est qz nihil debet poni in definitōe p̄ qd̄ definitū nō sequitur
ab alijs s̄z p̄ trāscēdēs positū in definitōe definitū nō distinguit ab alijs qz
trāscēdēs in simplicibz oibz sicur ens vñū zc. q̄ inutiliter z sup̄flue addit
definitōe p̄ genus etiā p̄mū positū in definitōe distinguit definitū suffi-
cientē ab oibz alijs gñibz. q̄ sup̄flue in definitōe etiā ponit gen̄ generalissimū

Arens positū in definitōe separat definitū a nō ente. q̄ nō supflue ad
dit. So^o alteri q̄ talis obiecto est frivola q̄ illa eadē separatio
fz a nō ente fit p̄ q̄libet genus siue generalissimū siue subalternū in defi
nitōe positū ē creat supflue ad hoc faciendū ens additur.

Scdo modus. Si in definitōne aliquid ponat quo ablato adhuc rest
duū est pueribile cū definitō indicās eius et cū definitio est supflua. Et
rō est. qz vlt illud est supfluū in definitōe quo ablato illud qd relinquunt
sufficienter indicat naturā definiti. Exēplū pmi est de definitōe anime
quā posuit plato dicēs aīa est nūerus seipm mouēs. In illa em definitōe
supflue ponit nūerus qz ablato nūero hoc qd remanet est pueribile cuz
supflue ponit nūerus qz ablato nūero hoc qd remanet est pueribile cuz
aīa ē sepat aīam a natura. Exēplū aliud est de definitōne phlegmatico q
bz phlegma est hūidū pmi a cibo separum indigestū ibi em supflue poni
tur id digestū qz restduū adhuc ē cū definitio pueribile eo q nō pringit a
cibo aliqd aliud pmi sepat qz phlegma. Corrigit em phs dicitū suū cū
ca hoc exēplū volens q illa definitio in qua addit indigestū nō est supf
flua. qz phlegma nō est simplr pmi qd sepat a cibo sz est pmi indigesto
rum. Cholera em bz sepat sz illa sepat vt fer sanguinis melancolia etiam
sepat bz szve qddā adustū. vñ solum phlegma sepat vt pmi indigesto
rum. et ergo oportet addere indigestum de hoc vide latius in commenro

¶ Tercius modus est Si in definitione ponat aliqd qd n̄ pueniat omi
pcentio sub definito talis definitio dat p supflua q̄ repleti est. vr si in defi
nitōe hois diceret aial gressibile bipes terreatu: bīrū. i. quoz catuorū esse
supflua qz terreatu bīrū nō puenit omi hoī. Et dicit pbs qz p̄ciō ē iste mōd
dus quo definitur aliqd p hoc qd nō cōuenit oibz pcentis sub definito q̄
p̄m^o quo definit aliqd p hoc qd cōe est oibz. Et ratio est qz cōe potest
p determinatōem z restrictōem fieri puenibile et sic tota definitio fit cōs
ueribilis s; definitiōe in qua ponit illud qd nō puenit oibz pcentis sub
definito impossibile est fieri cōueribilem

definitio impossibilis est fieri convertibilem
¶ Quartus modus. Si in eadē definitōe idem ponat frequēter ex eadē
pre talis definitio dī supflua qz est nugatoria. Exēpli est. vñ si aliqd defī
nīdo ꝑmultiplicā dīcat qz est appetit⁹ delectatōis illa definitio est nuga

toris qz ois p
ergo idēbificā
dici qñ h nō ē
est unūpolico
petrus delecta
rial gresibile
duo alta exen
prudētia dicit
mitto est sup
et ponitur ex
et infrigidat
ram qz infrigi
lis pūario cin
¶ Quintus n
culare p copul
definendo cie
illa definitio el
bz se vt vte p
do medicū ad
perflue addit
tione legis si ei
sta vbi ei suppl
definit idem fr
¶ Ar Quād
sim pe
est appō ergo n
addi vti vno
gario. Alio m
polia significat

Utrum ver
In hoc scdo
sic hoc est quod
ostendit quo in
tuda qz nō dat

Queri
 finatio nō dat p
 plerūq; pmo o
 tem ea pncipia
 tur ex pōscūq;
 dan p qūq; s;
 definitio nō dan
 cōfūtiōnes sed

Sexti thopicoꝝ

toria. qz ois cupiscencia est delectatio ⁊ delectatio est idem cupiscencie
ergo idē ibi frequēter dicitur. nisi aliqis dicat qz nō est inconvēniēs idē frequēter
dici qm̄ h nō fit ex eadē pref. subiecti vel p̄dicati ⁊ ex diversis p̄b̄is q̄s
est in p̄posito qz ibi cupiscencia que est delectatio ponit̄ a p̄e subiecti ⁊ a p̄e
p̄positi delectatiois a p̄e p̄dicati sibi mō sicut hie hō bipes est bipes vel
aial gressibile bipes. ⁊ ergo nō est ibi nugatio Et propterea p̄bus ponit̄
duo alia exempla. Primū est de definitōe zenerarii qui volēs dēfinire
prudētā dicit eā determinatiuā ⁊ p̄p̄latiuā eoz que sunt illa ei dēfi
nitio est sup̄flua ⁊ nugatoria simpliciter determinatiuū ⁊ p̄p̄latiuū idē sunt
et ponitur ex eadē p̄e. Scdm̄ exemplū est de definitōe infrigidatiōis q̄
dicit infrigidatio est p̄uatio caloris q̄ est s̄m̄ naturā ibi eū sup̄fluit s̄m̄ natu
ram qz infrigidatio s̄m̄ medicos nō est p̄uatio caloris s̄m̄ naturā
ibi p̄uatio eū caloris ab extrinseco magis vocat̄ frigefactio q̄ infrigidatio
¶ Quintus modus. Si in aliqua definitōe ponat̄ vlt̄ ⁊ addat̄ sibi p̄p̄
culare p̄ copulā ex eadē p̄e talis definitio ē sup̄flua Exemplū p̄mū vt si q̄s
definiendo clemētā dicat clementia est diminutio expeditiū ⁊ institorū
illa definitio est sup̄flua qz iustum qd̄ est p̄culare addit̄ expeditiū qd̄
h̄z se vt vlt̄ ⁊ p̄iunctiōē copulatiuā. Scdm̄ exemplū est si quis definiēdo
medicinā dicat qz est disciplina sanatiuoz aialium et hoīm ibi cū sup̄
p̄flue addit̄ hoīm qz homo in aiali p̄tinet. Terciū exemplū est de defini
tione legis si ei dicatur lex est iūmagō eoz q̄ naturaliter sunt bona ⁊ iū
sta ibi ei sup̄flue apponit̄ iusta qz iūstū est p̄culare ad bonū ⁊ ergo q̄ sic
definit̄ idem frequēter dicit̄

Ar Quando priculare additur vñ tñc nō est nugatio s; est restrictio
fm pe. hyl. in tractatu restrictionū. Enā grāmatici dicunt q tñc
est appō ergo non est tunc superfluitas. Solutio priculare p̄r dupliciter
addi vñ. vno. sine punctione media. z tunc est restrictio z appō et non nu
gatio. Alio modo cum punctione media. z tñc sit nugatio. qz pñctio inter
posita significat ea esse diuersa.

Sequitur Secundum capitulum

¶ Unum vero definiunt et dixi qd est esse vel non ex his
¶ In hoc scdo capto pbs ostendit qm intermedia est definitio q ad eius
esse hoc est quo ad eius entitatem 2 subam. Et diuidit tres ptes in pma
ostendit qm intermedium definitio qm non dat p pōra 2 notoria sūt In se
tūda qz nō dat p notoria sūm 2 in tertia qz nō dat p pōra sūm.

Querit Quomodo philosophus doceat interimere definitiōem quia non datur per
priora et notiora. Solum ponit tale consideratōem. Si de
finitiō non datur per priora et notiora definitiō est iterumēda. Et hoc probatur
placiter. Primo ostensū est sic. Sicur se habet principia demonstratōis ad conclusiōem
nem ita principia definitiōis ad definitiōem. Et conclusiō demonstratōis non infer
tur ex quibuslibet principijs sed solum ex prioribus et notioribus. Item non potest definitiō
dari per quicquid sit solum per priora et notiora. Secundo rōne ducere ad impossibilitatem si
definitiō non daretur per priora et notiora tunc sequeretur quod minus rei essent plures.
Definitōnes sed hoc est impossibile ergo illud ex quo sequitur. Sequenda per

Reparationes

hatur qz si illud pcedatur q definitio que est data p posteriora z ignotio-
ra sit definitio alicuius manifestū est q multo magis illa definitio q dat
p pōra z notiora erit etiam definitio eiusdē z p pñs sequit q vñus z eius-
dem erūt plures definitōnes. patz ergo q definitio debet dari p priora et
notiora alias erit interimenda

Querit Circa tertiam prez capli. qño debet interimī definitio
qz nō dat p notiora tñm Sōlo si nō dat p notiora sim-
pliciter tunc est interimenda

Dr Circa hoc Quot modis aliqua dicunt notiora Solutio duo-
bus modis. vno^o simpliciter. Alio mō quo ad nos. notius sim-
pliciter dicitur qd fm naturā est prius sicut punctus pōr est linea z linea pōr
o: superficie z superficie corpe Et vñtas etiam pōr nūero sūt lra pōr syllā-
ba z syllaba pōr qz dictio z vñ pñcipiū suo pñcipiato z simplex suo pposi-
to. Sed notius quo ad nos est qd magis cadit sub sensu qz nostra cogit-
tio ortum hāet a sensu z sic ecōtra corpus est notius qz superficies z superfi-
cies qz linea z linea qz punctus qz corpus maxime cadit sub sensu In lig-
num cuius plures hoc est cōes z vulgares magis pgnoscunt corpus qz
sua pñcipia superficie lineā aut pñciū. pñcipiū cñm pñgit cognoscere vñro
qz modo scz sensu z intellectu. sz pñcipia non pñgit pgnoscere nisi subti-
li et abundanti intellectu Ex ista distinctōe pñs infert correlarie q me-
lius est definitūz aliqd pgnoscere p simplr pōra z notiora qz hoc est disci-
plinalius. Terū tamē est q aliqn expedit definitū pgnoscere p posteriora
ra qñ scz aliqui potentes sunt hoc ē nō possunt ipm cognoscere vel appre-
hendere p priora z notiora simplr Et tales dicit aresto. sunt definitōnes
puncti linee z superficie ille em non dantur p priora et notiora simpliciter.
sed quo ad nos tñm.

Queritur Ex qñ notioribz dē definitio pcedere. Sō-
bat pñs qñuo: rōnibz. Prima est ista. Oportet cū q bñ definit definitū p
genus z dīam. sz genus z dīa sunt priora spē simplr. sz definitio debet da-
ri p notiora simpliciter. Vñor pbat. qz genus z dīa interempta inter-
munt spēm sed nō ecōtra. Secūda ratio est. qñ spēs est ignota tunc p gen^o
et dīam sit nota. ergo oportet q genus z dīa sint prius nota qz ignotum
non sit notum nisi p magis notum. et p pñs sequitur q definitio q datur
p genus z dīam (p que debet dari oīs bona definitio) dat p notiora z si
nō dat p illa tunc non indicat esse substantiale definitū Tertia ratio si dēz
definitio non daret p notiora simpliciter sz p notiora nobis tunc sequerē q
vñus et eiusdem rei eēnt plures definitōes. Seq̄la patz. qz non cōtingit
oibz nobis eadē esse notiora. sz vñi ista sunt notiora alteri alia. qdāēi sunt
que sunt notiora pluribz. qdā paucioribz. alia sapientibz z c. Quarta ratio
ad idē est. qz alio tpe pñgit eadē nobis esse magis vel min^o nota Sicut
in pñcipio nobis sunt sensibilia magis nota postea qñ p doctrinā sapien-
tes efficiuntur illa que sunt pōra fm naturāz sunt notiora z sensibilia vidē-
tur minus nota. Si ergo definitio daret ex notioribz nobis tunc eiusdē rel
p diuersis rēibz essent diuersę definitiōes.

Qu

ora que sunt
non impedit
quibuslibet
um qui fm
ra sunt sana
Aristoteles

Ar

ergo
tur ad notifi-
pliciter quo
sanum et ter-
pliciter z que

Qu

atur p illud
quia talis d
m z infiniti

Que

quatuor mo-
rum. exempli-
menda. quia
natura. et qu
tamen excipit
si per aliud.
men est qz h
relatiua que

Secūda

da quia non
tus aliquan-
alio nomine.
alio que app
mione inclu-
hemisperum
finitione supi

Tercio

in definitione
co q illa que
abundans et p
dano diceret
definitio esse

Sexti thopicorū.

Querit Utrum illa dicatur notiora simpliciter que sunt omnibz nota Solo phi q non. sed illa dicatur simpliciter notiora que sunt nota bene dispositis fm intellectuz z habentibus intellectum non impeditum. Sicut a simili. sanarium simpliciter non dicitur quod quibuscūqz est sanarium. sicut infirmis z huiusmodi. sed q illis est sanarium qui fm corpus sunt bene dispositi. infirmis em aliquando intempera ra sunt sanaria. Per talia ergo notiora simpliciter debz dari definitio. dicit Aristoteles qd si nō interimat definitio.

Ar Definitio datur propter nos ad notificandum nobis definitum ergo per notiora nobis debet dari definitio. Solo. definitio datur ad notificandum nobis definitum non qualitercūqz sed a priori z simpliciter quo ad naturam rei. Vel potest dici q definitio datur ppter nos sanum et bene dispositum intellectum habentes iam idem est notius simpliciter z quo ad nos sanū z bene dispositū intellectū habētes

Querit Que est illa p̄sideratio quam Aristo. infert ex dictis Solo q ista. Si res que est in quiete z finita definitur p illud quod est in motu z infinitum. talis definitio est interimenda quia talis definitio datur per posteriora z ignotiora. illud em qd est in motu z infinitū ignotius est qz hoc qd est in quiete z finitum

Querit Circa terciam partem capituli. quot modis potest interimi definitio. quia non datur per priora tantum Solo quatuor modis. Primo modo. si vnum oppositorum definitur per alterum. exemplum. vt si bonum definitur per malum. illa definitio est interimenda. quia ipsa definitio non datur per priora. eo q opposita sunt simul natura. et quibusdam videtur q eorum sit eadem disciplina. Aristoteles tamen excipit hic opposita relatiue. quia in illis non potest vnum definiti nisi per aliud. vt duplum non potest definiti nisi per dimidium. Verum tamen est q hoc non puenit eis inq̄tum opposita sunt. sed in quantum sunt relatiua quoz torum est ad aliud se habere.

¶ Secūdo modo si idem definitur per seipsum definitio est interimenda. quia non datur per priora. eo q idem non est prius seipso. et iste defectus aliquando fit latenter. sicut quādo idem ponitur in definitione. sz sub alio nomine. Exemplum est. vt si quis definit solem dicens q est stella alba que apparet in die. talis definit idem per seipsum. quia dies in sua definitione includit solem. qz dies est latio solis super terram. vel supra nostrū hemisperm. et ergo sub alio nomine. scilz sub nomine diei ponitur in definitione sui ipsius.

¶ Tercio modo. si vñ eorum que simul p̄uidēt aliqđ genus ponatur in definitione alterius definitio est interimenda. quia non datur per priora eo q illa que simul p̄uidēt genus sunt sub eo coequeua. Exemplum vt abundans et perfectum diuidunt numerū. si ergo aliquis definiendo abundans diceret. Abundans est numerus qui vnitatem maior est perfecto. talis definitio esset interimenda.

Reparationes

¶ Quarto modo si superiora definiatur per inferiora in recta linea per dicamerali definitio est interimenda. quia tunc non datur per se ipsa sed idem definit per se ipsum. Et est. ut si quis definiendo bonum diceret bonum est habitus virtutis. definitio illa esset mala. quia virtus est inferius ad bonum et est boni species quidam.

Secundus Tractatus

¶ Secundus autem si cum est in genere res non sita est in genere

¶ In hoc secundo tractatu philosophus docet interimere definitioem inspiciendo ad presens eius. et specialiter quo ad terminos absolutos. Et quia due sunt partes definitiois. scilicet genus et definitio. secundum hoc iste tractatus dividitur in duo capitula. Nam in primo docet interimere definitioem inspiciendo ad genus. In secundo respiciendo ad differentiam.

¶ Queritur Quot modis per interimam definitio respiciendo ad genus. Solutio. quatuor modis

¶ Primo modo si definitio est in aliquo genere. et hoc genus non ponatur in definitioe. talis definitio est interimenda. quia terminus primo loco positus in quaestione definitioe debet esse genus definiti. Exemplum istius est. ut si quis definiat corpus dicens quod corpus est quod habet tres dimensiones. et hominem dicens quod homo est qui scit numerare. ille peccat. quia in illis definitioibus nullum ponit genus definiti.

¶ Secundo modo si est aliquid quod ex genere suo debet definiri ad plura sicut ad plures fines. et definens non definit ipsum ad omnia illa plura. definitio est interimenda. Exemplum ut si aliquis definens grammaticam dicat quod est scientia scribendi. ille ponit genus. sed non ponit omnia illa ad que grammatica. secundum tale genus ordinatur. sed oportet addere quod etiam est scientia cognoscendi. quia non est magis sentendi quam cognoscendi. ille ergo non definit qui alterum terminum in definitioe ponit. sed ille vere definit qui utraque hec in definitioe assignat.

¶ Tercio modo si definitio dicitur ad plura. quia medicina est sani et egri. et tamen non oportet quod ad illa plura definiatur. istud dictum est falsum. Solutio. dupliciter aliquid dicitur ad plura. Uno modo scilicet quando dicitur ad utrumque per se. et tunc ipsum debet definiri in ordine ad omnia illa sicut iam dictum fuit. Alio modo quando dicitur ad unum per se et ad aliud per accessum. quoniam medicina dicitur sani et egri. sani quidem per se. et egri per accessum. Et in illis de philosophus nihil magis definit qui utrumque ponit quam qui ponit alterum terminum. sed forte peius. quia quilibet alius a medico qui non habet medicinam potest egritudinem facere.

¶ Quarto modo si aliquid definitum dicatur ad plura que sunt inaequalia secundum bonum et malum. si tunc definitur ad peius et non ad melius definitio est interimenda. Et ratio est. quia omnis disciplina et potestas videtur esse ad optimum. et ergo ad illud est definienda.

¶ Quinto modo. si definitio non datur per genus proprium ipsius definiti. definitio est interimenda. Quid autem sit genus proprium relinquit philosophus notum ex dictis in quarto huius. Unde quando equivoce ponitur in definitioe vel analogus non est proprium genus. et ergo interimitur definitio.

¶ Sexto modo si ponatur transcendens per genus vel si ponatur superiora de

missio inter
aliam dicat
la definitio
nus iusticie.
minare. Q
si ponatur
riorum generi
nus. ut defini
est substantia
suba rationali
pme potest
bona definitio

¶ Rursus

¶ In hoc secundo
Et dividitur in
cepta secundum se

¶ Queritur

¶ Primo si in
definitio est in
co diffinitio

¶ Secundo modo
posuam et dicitur
omne genus

¶ Tercio modo
non est verum
da. quia omni

¶ Quarto modo
verificatur et

¶ Quinto modo
in simul cum de
si cum opposita

¶ Sexto modo
non oportet cum
in genere puer

¶ Septimo modo
non oportet
huius finem. et

¶ Octavo modo
nondum. Sicut
nem sine latere

¶ Non oportet
cum dicere lue la

Sexti Thopicoꝝ

missis intermedijs definitio est interimenda. Exēplū vbi dicitur definitio iusticia dicat q iusticia est habitus equitatis effectiuū vel distributiuū equalis definitio est mala. qz in illa definitioe relinqritur virtus que est p̄mū genus iusticie. vnde talis definitio nō dicit quid definiti nisi infinite et indeterminate. Quare infert aristoteli. qz p̄mū genus in definitioe est ponendū. vel si ponat remotū et transcendens tūc addendū est illi generi oēs dñas superiores generū intermedijs q determināt illud genus remotū ad p̄mū genus. vt definiendo hominē dicemus. qz hō est aīal rationale mortale. vel qz est substantia corporea aīata sensibilis rationalis mortalis. Sicm dicat sic hō ē suba rationalis mortalis. definitio est mala. qz nō est p̄portio p̄mi generis vlt p̄me potentie ad vltimū actū seu vltimā dñam. qd tñ requirit ad verā et bonā definitionem.

¶ Secundū capitulum.

¶ Rursum in differentijs siliter cōsiderandū et si dñas et

¶ In hoc scdo caplo p̄hs docet interimere definitioez respiciēdo ad dñam Et diuidit in duas ptes. qz in p̄ma pte docet hoc respiciēdo ad dñam acceptā fm se et absolute. In scda pte facit h respiciēdo ad eā p̄partie acceptā

Querit Quot modis interimūt definitio respiciendo ad dñam fm se et absolute acceptā Solo qmz modis

¶ Primo si in definitioe ponat aliqd loco dñe qd nullius p̄esse dñā. tūc definitio est interimenda. vt si in definitioe alicuius poneret aīal vel suba loco dñe definitio est mala. qz aīal vel suba nō p̄esse alicuius dñā

¶ Scdo mō si aliqd ponit loco dñe in definitioe qd nō hz altā dñam oppositam et diuerso secū genus diuidentē talis definitio est interimenda. quia omne genus diuidit oppositis differentijs

¶ Tercio mō. si illud qd ponit loco dñe in definitioe cū dñā sibi opposita. non est verificabile de genere sub diuisione talis definitio est interimenda. quia omnes differentiē que e diuerso diuidūt aliquod genus. hoc mō verificantur de p̄pio genere

¶ Aliqd p̄dicat de alio nisi sit in eo. sed dñā nō est in genere. q nō p̄ aliquo mō p̄dicari de eo. Solo. licz dñā nō sit in genere actu. ē tñ simul cū dñā opposita i generis potestate. et hoc sufficit ad hoc q simul sic cū opposita dñā sub diuisione verificet de genere

¶ Quarto mō. si aliqd ponat loco dñe in definitione qd appositus generi nō p̄stituit cū eo spēm talis definitio est interimenda. qz oīs dñā specifica cū genere p̄iūcta spēm facit

¶ Idē nō p̄stituit seipsum. sed dñā specifica et spēs sunt idē. q dñā nō p̄stituit spēm Solo. idē fm re et rōnem nō p̄stituit seipm. sz bñ idē fm re. et tñ diuersum fm rōnem. et sic est in p̄posito de dñā et spē.

¶ Quinto mō si differentia assignetur per negationem definitio est interimenda. Sicut pater de definitione euclidis. qui dicit lineam esse longitudinem sine latitudine. ibi cū sine latitudine est differentia negatiua. quia idē est dicere sine latitudine et non habens latitudinem.

Reparatiões

Querit Quādo pbat pbs q definitio nō p̄ dari p dñam neq̄ ganuā Solo. pbat deducendo ad incōueniens. qz si sic tūc sequeretur q genus participaret spēm. hoc est gen⁹ reciperet in se parsicipationem spēm. 7 spēs vlt̄er p̄dicaretur de genere. sed hoc est incōueniens 7 impossibile. ergo. Sequela pbat accipiendo definitionem longitudois statim datam. qz omne quod est vel non est aut est cū latitudine aut sine latitudine. qz de quolibet affirmatio vel negatio. de nullo vero simul. sed longitudo que est genus linee est. ḡ de ea oportet altere eorū verificari. scz q sit cum latitudine vel sine latitudine. sed nō est cum latitudine. ergo sine latitudine. 7 sic verum erit dicere q longitudo que est genus linee sit longitudo sine latitudine. Cum ergo illa sit definitio linee. et de quocūqz p̄dicat definitio 7 definitū. sequitur q linea etiaz p̄dicabit de longitudine. 7 sic gen⁹ participabit spēm. qd̄ fuit incōueniens illatū. Addit tñ Aristot. q ista pbatio non tenet nisi supponendo q genus sit forma separata vno numero subsistens p se. sicut dixerūt platonici. qz istud pncipium de quolibet affirmatio vel negatio 7c. nō hz veritatem nisi de eo quod est vnus numero 7 simplr Nam de illo quod est vnus genere tñ existens p̄mune multis spēs participatū. sicut nos dicimus non est incōueniens opposita simul verificari. si cur de aīali verificatur rōnale 7 nō rōnale.

Querit Verū hoc sit vlt̄er verum q nulla definitio d̄ dari p negationem Solo. q non. qz in quibusdam definitio nibz necesse est vti negatione. sicut in definitionibz priuationū. omnis em̄ p̄uatio habet definiti per negationem habitus. sicut cecus dicitur quod nō habet visum quem per naturam natum est habere. Etiam aliquando nōsmina propriarum differentiarum sunt nobis ignota 7 tūc oportet circūlo qui p differentiam negatiuā

Querit Circa secūda partē capli quot modis intermīit definitio respiciendo ad dñam pparatā hoc est pparatiue acceptam Solo. q multis modis fm q differentia ad multa potest comparari. Et possunt ex textu vndecim modi colligi. Primus est. si in definitione poneretur spēs loco differentie talis definitio esset interimenda. Exēplum. vt si aliquis definiret fraudem. dicens q fraus est iniuria cum illusione. illa definitio non valet. qz illusio est spēs qd̄ a iniurie sicut 7 fraus

Secūdus modus est. si in definitione genus poneret pro dñā. talis definitio esset interimenda. vt si aliq̄s definendo virtutem diceret q virtus est habitus bonus vel studiosus. illa definitio esset mala. quia bonum qd̄ ponitur p dñā ibi est genus virtutis. 7 sicut studiosum. verū tñ est q p̄dicat q bonū sit dñā fm q bonū p̄ dupl̄ accipi. de hoc vide cōmentū

Tercius modus. si illud qd̄ ponit in definitioe loco dñe fecit hoc aliqd̄ id est indiuiduū 7 non quale quid. definitio est interimenda. quia om̄s differentia videtur quale quid fecit.

Quartus modus. si illud qd̄ ponit p dñā in definitione inest definitio vt accūs definitio est interimenda. Rō est qz accūs p̄tingit inesse 7 nō m̄esse. sed dñā nō p̄ inesse quāmodū nec genus.

Quintus
spēs que de
lis definitio
dicari. cum
definitione
¶ Sextus
de eo quod
est. quia ge
suppositus
Et hoc ost
¶ Aristot
rōnalitatis
rōnalitas si
er sic locutio
puta homo
¶ Septimu
essentialiter
caretur de d
tatur est idē
¶ Octauus.
da. qz oportet d
¶ Nonus. si
neris definiti
differentia pos
Quod sit pa
subalternatin
generibz nō s
pbat. qz q
lter dñā ac
rum generur
ta cum alio g
tatur differen
duo diuersa g
erit in diuersis
¶ Aristot
rum p
dictum est falsi
differentiōs vlt
hinc oportet ac
tercio genere. na
tercio genere est
¶ Aristot
falsa. 7
gēhibile est. vt

Sexti thopicorū.

¶ Quintus si illud qđ ponitur loco dñe pđicatur vltter de genere vel si spēs que definit vel aliqđ inferius spēs pđicat de genere vltter sumpro .cas lis definitio est interimenda. Et rō est. qz nullū illoz pē vltter de genere pđicari. cum genus sit amplissimum z p̄missimum omnū eozum que in definitione ponitur

¶ Sextus modus. si illud quod ponit in definitione loco generis pđicatur de eo quod ponitur loco differentie talis definitio est interimenda. Ratio est. quia genus s̄m q̄ genus nō pđicat de differentia vt differentia. sed de suppositis dñā informatis. sicut aīal nō pđicat de rōnali sed de homie zē Et hoc ostēdit p̄hs deducendo ad incōueniēs. vide in p̄mento

¶ Ar̄ ista est vera pđicatio. rōnale est aīal. ergo istud dictū est falsum Solo. rōnale pē accipi dupl̄r. Vno mō formaliter pro essentia rōnalitatis. z sic pđicatio est falsa. vt vult p̄hs in textu. qz falsum est q̄ rōnalitas sit aīal. Alio mō accipit materialiter pro illo scz quod est rōnale et sic locutio est vera. vt pbat argumentū. verum qñ est q̄ id qđ est rōnale puta homo est animal

¶ Septimus. si spēs definita vel aliqđ p̄tentiū sub spē pđicatur vltter et essentialiter de dñā definitio est interimenda. Et rō est. qz si species p̄dis caretur de differentia tūc dñā z species essent idem. quia qđ de alio p̄dis catur est idem ei de quo pđicatur

¶ Octauus. si dñā posita in definitōe nō sit p̄or spē. definitio est interimē da. qz op̄ter dñā esse posteriorē genere z p̄orem specie.

¶ Nonus. si illud qđ ponit pro differentia sit dñā alterius generis q̄ ge neris definiti. talis definitio est interimenda. qz nō videtur q̄ vna z eadez differentia possit esse diuersozum generum non subalternatim positozum.

Quod sic patet. qz si vna z eadem dñā possit esse diuersozum generum non subalternatim positozum. tūc sequeretur q̄ vna spēs posset esse in diuersis generibz nō subalternatim positis. sed hoc est impossibile. ergo. Sequela pbat. qz queliter differentia infert suū p̄rium genus in quo est. z que liter dñā accepta cū suo genere p̄stituit spēm. si ergo vna sit dñā diuerso rum generum ipsa accepta cum vno genere p̄stituit vnā speciem. z accep ta cum alio genere p̄stituit eandem speciem. Et quia de quocunqz p̄dis catur differentia de eodem pđicatur genus illius differentie. sequitur q̄ duo diuersa genera pđicabūt de tali spē. z p̄sequens vna z eadē spēs erit in diuersis generibz qđ fuit incōueniēs illatum

¶ Ar̄ Animal gressibile z aīal volatile sunt duo genera nō subalterna tim posita. et tam eozū est eadem differentia. scz bipes. ergo istud dictum est falsum Solo q̄ ista consideratio non habet veritatem nisi in differentijs vltimis z conuertibilibz. vel si debeat habere veritatem in alijs tunc oportet addere dicat p̄hs q̄ nec ambo genera contineātur sub vno tercio genere. iam animal gressibile z animal volatile continentur sub vno tercio genere eis p̄muni.

¶ Ar̄ Nō queliter dñā infert suū p̄riū genus. ergo p̄batio adducta est falsa. Nō pbat. qz bipes est dñā z tñ non sequit. bipes est. q̄ aīal gressibile est. vel bipes est. ergo aīal volatile est. Solo. licet talis dñā q̄

Ad in.

Reparationes

est duoz generū nō subalternatim positoz nō inferat quodlibet determināte z singularit. tamen semp infert vñi eoz sub diſtinctione. vt bene ſequitur bipes est. g. aial gressibile est vel aial volatile est. z est solo Gressio. in textu ¶ Decimus modus est. ſin definitiōe ſube ponit dñia loco vel vbi dēterminata. talis definitio est interinenda. Et rō est. qz dñia est de intrinsecis z essentialibz rei. localis autēz est extrinsecus z accidentalis. Et ergo aliqui increpant eos qui aial diuidūt p gressibile z volatile. qz videntur q ille differētie dicūt in loco esse vel vbi. Sed dicit phis q illi non recte increpant. sed magis ipsi sunt increpandi. quia ille differētie non ſcant in loco esse. sed significant qualequid animalis. Quod patet ex eo q quando auis aquatica remota est ab aqua adhuc puenit ſibi cē aquatile. z gressibile puenit animalitē qñ remotum est a terra

¶ Undecimus modus est. si in definitōe passio ponat. p. dñā. definitio est incommensuranda. Passio aut vocat. hic nō que ex essentialib. pñcipijs subiecti causat. sed motus alteratiuus qui est fm passionem vel passibile qualitatē rem. Rō istius est. qz omnis passio in mobili magis facta. id est p. motum in subiecto plus. z plus accepta abijcit aliqd a subiecto. qz abijcit p. rariū. sed differentia nō est h. m. oī. qz dñā nihil abijcit. sed magis perficit subam. qz est de essentialib. rei. ita qz lineae impossibile est rem esse. g. scētur qz nulla passio seu nihil eoz. fm q. aliqd alterat. sit dñā

Tertius tractatus.

¶ Et si alicuius eorum que sunt a aliquid non ad aliud ꝛc.

¶ Iste est tercius tractat⁹ in quo pbs docet interimere definitiōem respiciendo ad suas partes in terminis pnotatiuis ⁊ in totis vlib⁹. ⁊ diuidit in qnq; capla. In pmo facit hoc respiciēdo in his que sunt ad aliquid ⁊ fm locos intrinsecos. In secūdo docet interimere definitiōem ex pre generis ⁊ dñe simplr. In tercio ostendit qualiter interimif definitio per locos extrinsecos. In quarto docet interimere definitiōem in multiplicib⁹ fm equocatiōnem. Et in quinto facit hoc idem in his que sunt simplr multa seu pplexa. Prīmū capla hz tres ptes. In pma facit qđ dictū est respiciēdo spēaliter ad dñam. In secūda respiciēdo ad totā definitiōem fm locos intrinsecos. Et in tercia respiciēdo ad pparatiōē fm magis ⁊ minus

Querit Quid docet philosophus interimere definitiōem in his quibus sunt
adaliqđ respiciendo ad dñam. Solo ponit tale pñ
deratiōem. qđ si spēs est de genere adaliqđ et illud qđ allignat pro dñā non
est in genere adaliqđ definitio est interimenda. qđ eorū que sunt adaliqđ
dñe sunt adaliqđ. Exemplus est de disciplina quod est adaliqđ cuius dñe sūt
speculativa activa et poetica quę sunt adaliqđ

Queris Circa secundam partem capli. quò docet interirere definitiõem respiciendam ad totã definitiõem fin locos interirã
secos. Solò. p tres consideratões. quibz addit postea vnã aliã quartã
sumptam fin idempritate definitiõis ad definitiõem.

Prima pñide
nir id ad quod h
nimenda. ¶ **Q**
git vti ad aliu
tingit vti ad ali
sunt quibz pñin
subtelare qñis
etiā ad hauriē
go aliqñ definiti
talis male defini
naturam vel ac
¶ **S**ecunda pñide
us 2 p se 7 ad ali
nem ad quem d
definiret prudē
esse virtutem a
uenit p hūmōr
¶ **T**ercia pñide
bus nata est inef
etempla. Primi
fius fm acrum f
moris pñitari
dolor est. dñant
definitōes sunt in
parationem ad su
fu fm acrum fact
¶ **N**ec dubitatio est
dolor etiam in
¶ **Q**uarta pñide
fm omnia tpa d
ajal imoziale
definitio non val
le. Aristoteles ti
rupibile pñ hāte
¶ **A**r. ¶ **Q**uestiō
verificabilis
¶ **E**rgo non opo
nōz probatur de co
luno ad hoc qñ de
nōm actualis ex
brando 2 perperua
sue a parte rētes
est definitio fm qñ
¶ **Q**uāto relatiōem

Sexti thopicoꝝ.

Prima consideratio est ista. si definitio est ad aliqd & in definitioe non ponitur id ad quod fm naturā vel artem natū est referri. talis definitio est interrimenda. **P**ro quo est notandū fm phm q̄ aliqua sunt quibz nō pringit ut ad aliud nisi ad illud ad qd referitur fm naturā. sicut visu non cōringit ut ad aliud q̄ ad videndū. auditu non nisi ad audiendū. Alia vero sunt quibz pringit ut etiam ad aliud q̄ ad id ad qd sunt nata referri. sicut subtelare q̄uis factum sit ut transferat fila p̄ subiectum. tñ pringit eo ut etiam ad hauriendū aquā vel ad aliqd h̄mōi. q̄ est in medio cōcaui. Si ergo aliq̄s definit subtelare dicens q̄ est instrumentū ad hauriendū aquā. talis male definirer. q̄ non definirer ad hoc ad quod natum est referri fm naturam vel artem

Secunda consideratio est. si aliq̄s definitio d̄ ad plures fines ad vnū p̄ prius & p̄ se. & ad alium p̄ posterius & p̄ accidens. tūc si non definit ad illum finem ad quem dicitur per prius & per se definitio est interrimenda. ut si q̄s definirer prudentiam dicens q̄ est virtus anime & hominis. & non dicit eā esse virtutem anime rationalis definitio illa esset mala. q̄ prudentia nō cōuenit p̄ prius homini. sed aīe rōnali

Tercia consideratio. si aliqua passio definit p̄ alia subiecta q̄ p̄ illa quibus nata est inesse. talis definitio interrimet. Et ponit de hoc Aristote. tria exempla. Prīmū est si aliq̄s definendo somnū dicat q̄ est impotentia sensus fm actum facti. Secundum. si quis definat dubitationem & dicat q̄ ē motus pirariarum rōnum. Tercium. si quis definat dolorem dicens q̄ dolor est. distantia naturalium partium cum violentia. Omnes em̄ tales definitioes sunt interrimende. quia nulla harum passionum definitur p̄ comparisonem ad subiectum suum proprium. Nam somnus non est in sensu fm actum facti ut in proprio subiecto. sed in organo sensus cōmune. Nec dubitatio est in rōnibz tanquam in primo subiecto. sed in ratione. Et dolor etiam non est in naturalibz partibz ut in primo subiecto. q̄ tūc esset dolor etiam in inanimatis

Quarta consideratio. si definitio data de aliquo definito nō cōueniat sibi fm omnia r̄pa. definitio talis est interrimenda. Exemplū est. ut si q̄s definirer aīal imortale. dicens q̄ aīal imortale est qd est nūc incorruptibile. talis definitio non valet. q̄ esse nūc incorruptibile nō est simplr esse incorruptibile. Aristoteles tñ corrigit hoc exemplū p̄ vnā distinctionē. q̄ esse nūc incorruptibile p̄t habere tres sensus. vide p̄mentū.

Notandum quod non sunt semp nō sunt fm omnia tempora de se inuicem verificabilia. sed multe sunt definitioes & definita que nō sunt sensu per. ergo non oportet q̄ definitio pueniat definito fm omnia tempora. Vnde not probatur de contingentibz. ut eclipsis lune terremotus & similia. Solutio. ad hoc q̄ definitio verificetur semper de suo definito. non requiritur eorum actualis existentia in rerum natura. sed sufficit necessaria eorum habitudo & perpetua coherentia predicati ad subiectū. & illa semper manet siue a parte rei res existat siue non. Vel dicitur q̄ talium contingentium nō est definitio fm q̄ quādoq̄ sunt & quādoq̄ nō sunt. sed inq̄tum semper sunt p̄ relationem ad suas causas & p̄ncipia

Reparationes

Querit Circa terciā prem capli quor modis p̄t interm̄i deſi-
nitio ſm q̄ pparat deſinito penes magis z minus. So-
lutio ſex modis ſm q̄ p̄hus ſex p̄nt p̄ſideratiōes.

¶ Prima. eſt. ſi aliq̄ deſinitū magis eſt deſinibile ſm aliā deſinitōem q̄
ſm i dā tūc interm̄iſt iſta deſinitio. Exemplū. v̄t ſi iuſticia deſinat q̄ eſt po-
tentia equi diſtributua. talis deſinitio nō valet. q̄ ex quo iuſtus magis d̄
qui eligit equū diſtribuere. q̄ qui p̄t ſequi p̄ locū a p̄ugatis q̄ iuſticia ma-
gis ſic eſt deſinibilis q̄ eſt electio diſtributionis equi. q̄ eſt potentia equi
diſtributua

¶ Secūda p̄ſideratio. ſi deſinitū ſuſcipit magis z minus z non deſinitio vel
econtra. talis deſinitio eſt interm̄enda. q̄ oportet vtrūq̄ ſuſcipere magis
et minus vel neutrum eorū

¶ Tercia. ſi deſinitio z deſinitū ambo ſuſcipiūt magis z minus ſz non ſi-
mul in eodem tpe interm̄iſt deſinitio. v̄t ſi amor deſinat q̄ eſt p̄cupiſcentia
corus. deſinitio nō valet. quia magis amans non magis p̄cupiſcit coruz
ſed forte p̄ſentiam amati.

¶ Quarta. ſi deſinitio z deſinitū p̄parent vni tercio de quo deſinitum ē
ſm magis z deſinitio ſm minus. interm̄iſt deſinitio. v̄t ſi ignis deſinat q̄
eſt ſubtiliſſimū corpus. nō valet deſinitio. q̄ cū tres ſint ſpēs ignis in ma-
teria aliena. ſz carbo. flāma. z lux. deſinitū ſz ignis magis d̄ de flāma q̄
de luce. q̄ natura ignis eſt eſſe p̄buiſtū. q̄ p̄uenit flāme magis q̄ luci. ſz
deſinitio ſz eſſe ſubtiliſſimū corpus minus conuenit flamme z magis luci.
q̄ ignis lux ſubtilior eſt q̄ ignis flamma.

¶ Quinta p̄ſideratio. Si p̄ſiſtis duobz deſinitio z deſinitū nō inſint eis
equaliter ſed alterum in eſt ſm magis z alterum ſm minus interm̄iſtur
deſinitio

¶ Sexta. ſi de aliquo deſinito aſſignentur due deſinitiones p̄ diſiunctioſ
nem. ita q̄ vtraq̄ earum ſit deſinitio diuiſim p̄ueniens deſinito pro alteru-
tro non valet. Exemplum v̄t ſi deſiniretur bonum quod eſt delectabile p̄
viſum vel auditum. z ens quod eſt poſſibile agere z pati deſinitiones. ille
non valent. quia ſi ſic tunc ſequeretur q̄ aliquid ſimul eſſet bonuz z nō bo-
num. ens z non ens. Patet ſequela. quia ſicut deſinitio z deſinitum ſunt
idem. ita eorū oppoſita etiam ſunt eadem. ſi ergo delectabile ſm audituz
eſt idem quod bonum. non delectabile ſm auditum erit idē q̄ nō bonuz
ſed delectabile ſm viſuz nō eſt delectabile ſm auditū. ergo delectabile ſm
viſum eſt idem q̄ nō bonū. z p̄ ſequeſ ſi bonū deſinat ſicut dictuz fuit
ſequit q̄ idem erit bonū z nō bonū

¶ Ar. Aſtoreles in multis locis aſſignat deſinitiones per diſiunctioſ
nem datas. ergo male dicit in iſta p̄ſideratione q̄ deſinitio per diſ-
iunctionem data eſt interm̄enda. Solo Alteri. q̄ deſinitio poteſt diſ-
pliciter per diſiunctionem dari. Vno modo ſic q̄ quelibet pars ſeorſum et
diuiſim poſſit eſſe deſinitio. z ſic non debet dari p̄ diſiunctionem ſicut dicit
iſta p̄ſideratio. Alio mō ſic q̄ ambe partes ſimul ſub diſiunctione acceptę cit-
culoquātur nobis vnā d̄m̄am ignotā. z hoc nō eſt incoſueniens.

Amplius

In hoc capitulo
et differentie ſim-
p̄t circumſtanti-

Querit

nam. Solo er

Primo ſi in de-
ſinito non ponitur
eſt q̄ intellectus
aliud quodāmo-

Secūdo mod-
is z non deſini-
tis in vnoquo-
q̄. Tercio n-
actio vel operati-
onem magis vid-
q̄ in quibz dā
delectari magis
lum poſſet pro

Querit

poſitoz. Solu-
non ſimpliciter ſi-
ne non determi-
pli v̄t ſi quis di-
lem honorem q̄
no eſt mala qui-
nes appetunt ho-
q̄iū quales quō
pecunias quia h-
quales quō zc.
quod apparet in-
m̄ quod eſt app-
tus boni z con-
parentis boni vel
magis p̄hs in o-
Tercio mō ſi
lum habitum non
e conlugatis. S-
uatus quidē qui-

Sexti Topicorum

Capitulum secundum

Amplius et in generibus et differentiis et in alijs oibz que

In hoc capitulo prius docet interimere definitionem ex parte generis et differentie simpliciter. Et dividit in duas partes. quia primo facit hoc sine circumstantia. secundo cum circumstantia.

Queritur Quot modis potest interimiri definitio ex parte generis et differentie simpliciter non respiciendo ad aliquam circumstantiam. Solum tribus modis.

Primo si in definitione alicuius quod dicitur ad aliquid vel per se vel secundum genus suum non ponitur illud ad quod tale definitum dicitur interimiri definitio. Et ratio est quia intellectus ipsius ad aliquid non finit nisi ad aliud eo quod proprium est sibi ad aliud quodammodo se habere.

Secundo modo. Si alicuius quod dicitur ad aliquid secundum speciem est aliquis finis et non definitur per illum finem tunc interimiri definitio. Et ratio est. quia finis in unoquoque genere est optimum. sed per optimum semper est danda definitio. Tercio modo. si in definitione eorum que sunt ad finem per fine ponatur actio vel operatio et non operatio definitio illa est interimenda quia operatum magis videtur habere rationem finis quam operatio seu actio. Verum tamen est quod in quibusdam operatio non est finis sed inter ipsa actio sicut delectatio seu delectari magis est finis quam delectationem perficere. et ergo in definitione talium possit pro fine poni actio.

Queritur Circa secundam partem capli. Quot modis potest interimiri definitio respiciendo ad circumstantias terminorum in definitione positorum. Solutio tribus modis. Primo modo. si aliquid dicitur ad aliquid non simpliciter sed secundum circumstantias et condiciones tunc si tales circumstantie non determinatur per differentias in definitione interimiri definitio. Exemplum ut si quis dicit ambitiosus est qui appetit honorem et non determinat qualem honorem quantum ubi quomodo vel secundum alias honorum differentias talis definitio non est mala quia simpliciter appetere honorem non est vitiosum quia omnes appetunt honorem et est de per se appetibilibus. et ergo oportet addere quantum quales quomodo et similiter quando definit avarus non sufficit dicere quod amat pecunias quia hoc est oibus hominibus commune. sed oportet addere quantum quales quomodo et. Secundo modo. si in definitione appetitus non ponatur hoc quod apparet interimiri definitio. Et ratio est quia nihil movet appetitum nisi quod est apparens bonum. Exemplum ut si definitur voluptas quod est appetitus boni et concupiscentia quod est appetitus delectabilis et non additur apparetis boni vel apparentis delectabilis non valet definitio. Et circa hoc invenitur philosophus in opinionem platonis de ydeis vide in commento.

Tercio modo si aliqua forma vel habitus dicatur esse definitio et habens illud habitum non est definitio habentis tunc interimiri definitio per locum et conjugatis. Si enim delectari est iuvare quoddam tunc delectatus est iuvatus quidem quia si non tunc delectari non est iuvare.

Capitulum tertium

Reparations

Amplius in his que ad aliquid sunt primo cōsiderandū

In hoc tercio capitulo oñdit p̃ha quò interimit definitio p̃ locos extrinsecos. Et diuidit in duas p̃tes In p̃ma oñdit hoc in oppositis In secunda in casibz z cōiugatis. In oppositis oñdit tripliciter. p̃mo in relatiue oppositis. scdo in cōtrariis. z tercio in p̃uatiue oppositis.

Querit Quod docet pbs interimere definitōes respiciēdo ad rela
tione opposita. Solutio p duas cōsiderationes. Quas
rū pma ē ista. Si in definitōe eius qd ē ad aliqd positū ē gen^{us} qd est ad
aliqd tūc videndū est verū spēs sit ad aliqd suo mō id est specialiter sic ge
nus generaliter si nō definitio est intermēda. Exemplū est vt sicut opinio
dicat ad opinatiōem quēdā specialis opinio ad quoddā speciale opinati

Secunda consideranda si assignata e definitio alicuius relatiui videndum est
veru sui correlatiui oppositi sit opposita definitio. qz si nō intermit assigna
rata definitio. Exemplū vt si duplū est qđ fm mediū supat equale tūc dī
mediū e qđ in eqū pre superat a duplo

Querit Quò docet interimere definitiõnem respiciẽdo in cõtra
rũs. Solutio ponit ad hoc tres considerationes.

Prima est. **Q**uod praeiorum sunt hinc definitiones etiam in unquamque comple-
xione priorum de quibus complexione in secundo huius dictum fuit. Exemplum ve-
ro innatiui et nocui sunt contraria. Et si in innatiui est effectui boni nocui
erit effectui mali quod si non prima definitio esset interrimenda.

Querit quoruplicita sūt p̄ria. Solutio duplicia. qdā sunt q̄ vnū est vt habitus? et reliquū vt p̄uatio. sicut sūt eq̄litas et ineq̄litas. Alia sūt quorū vnū est vt habitus vt albu et nigrū bonū et malum.

Secunda consideratio In proutis qz vni se bz vt puatio alterius puatio dz definiti p habitus sed nō eōtra. qz si habitus definit p puatōnem inerinim definitio. Exemplū vti si qe equitate definitur dices q equalitas ē cōtraria equalitati est mala definitio. qz habitus ibi definit p puatōnem Et rō est qz definitio entis positiū debet dari p ea que dicunt esse sed puatio dicit non esse.

Tercia consideratio. Si in cōtrarijs quorū vnūq̃ est habitus vnū pos-
natur in definitiōe alterius interim sit definitio. Et rō est. q̃ quā rōe vnū
poneret in definitiōe vnū eadē rōe reliquū poneret in definitiōe alteri
et sic sequeretur q̃ idē definiretur p̃ seipm.

Quæritur Quò docet interirere definitiõem respiciendo in pua
tue oppositis Solutio p duas p sideratiõnes. Pri
ma est ista. Si in definitiõne alicuius p uatiõis nò ponit illud cuius est talis
p uatio pura habitus t subiectu in quo p uatio nata est fieri talis p uatio
si quis in pluribz s'm prius t posterius quò interirmit definitio. Exempli e vt
si quis definiendo ignorantiã nò diceret qd p uatio scie t qd nata est fieri i
homie t pmo in ratiõali parte anime talis male definiret.

Secūda cōsideratō. s. dēfinitio alicuj⁹ p^{ri}us tōis dētur p^{ri}urā negatiōis
nem hābitus interim dēfinitio. Et rō est. qz p^{ri}uatio p^{re}ter carenā res
līquit subiectū cū ap^{er}uēdie s; hoc nō facit pura negatio illa nūq^u relinq^u.

Sexci thopicoz.

Querit Circa secundā partē capituli quō docet interimere definitiōnem respiciendo ad casus et cōiugata. Solutio per vnā consideratiōnem que talis est Assignata definitiōne alicuius iuga-
toz considerandū est si illa definitiō alijs casibz et cōiugatis p inflexionē ap-
retur fm q eis congruit quia si nō interimis definitiōem vt si inuatiuū est eff-
fectiū sanitatis tunc inuatiue esse est effectiū sanitatis esse et inuans est
faciens sanitatē. Et hic iterū inuehit Aresto. contra opinionē platonis de
ydeis volēs q nō sint ponende cū eis nō possint definitiōnes coaptari.

Quartū capitulū

Amplius si eoz que fm equiuocatiōnem dicunt vnā oīm

In hoc capitulo docet phs interimere definitiōnem in multiplicibus fm
equiuocatiōnem. Et duo facit pmo facit hoc scdo ponit aliquas cautelās

Querit Quō debet interimiri definitiō respiciendo ad equuocatiō-
nem Solutio si qd oīm equuocatoz que continent in vna
cōmuni voce daret vnā cōmunē definitiōnem talis definitiō est interimēda
Et rō illius est qz vniuoca sunt quoz est vna rō fm idem nomē. Si q sequi
uoca equuocata haberēt vnā rōnem sub eodē cōi noie tūc equuoca erūt vniuocā
ea qd falsum est et impossibile. Exemplū huius ē de definitiōne vite quā po-
sunt Dionysius phs Dices q vita est motus generis nutritibilis natural-
ter assequens nutritiū illa definitiō est mala. qz illa definitiō equaliter cons-
uenit vite aialū et plantaz. et tūc vita fm eandē rōnem et spēm nō inest plantis
et aialibus. Et istud nedū hz veritatē in equuocis sed etiā in analogis.
qz licet in quibz dā analogis quodāmodū est aliqd vni cōmune fm rē ad
qd oīa referūt q sub illo cōi p tinent. tūc nō referūt oīa ad illud eodem
modo. et ergo analogi nō p tēt esse eadē rō cōmunis. Et ergo infert i rex
tu Aresto. definitiō que debet esse electa et potissima debet esse vniuoca et
vniuoci nomis et fm vnā speciem et rōnem debet in noie dari.

Ar Equiuocū a pho definit in p dicationis vbi dicit. Equiuoca dis-
cunt quoz solū nomē est cōmune et ē equiuocū bene potest defini-
ri. Solutio equuocum potest accipi dupliciter. Vno modo p secunda
intentionē. et sic equiuocū bene potest definiri definitiōne cōmuni que cōue-
niat oībz rebz illi intētiōi substratis et sic definit ab Aresto. i p dicationis
Alio p pma intētiōnem et sic nō p t definiri vt hic dicit res eī sub-
strata seu illud qd ē equuocū vt canis vel hīmōi nō p t definiri definitiōne cōueniente
omnibus equuocatis.

Querit quot cautelās ponit Aresto. obseruādas circa hoc qd iam
dictū est in disputatiōne dyalectica. Solutio q tres. Prima ē q si q
uocatio later rīdēt tūc opponēs dicit equuocis vt q si vniuocis et nō dicit
guere multiplicitatē nois equuoci qz si distinguere tūc statū notaret. q definitiō
vni? scatoz nō possit p ueniri alteri scato seu equuocato et sic rīdēt
mīstare ptra opponētē q nō bñ definirer qz bona definitiō debet pueniri
re oībz cōtēntis sub definito. Et ex opposito ad illud cautela rīdētis ē
q statim a pncipio distinguat multiplicitatē in termino equuoco.

Reparationes

Secunda cautela est ex quo rñdentes qñqz dicñt vñuocū esse equocū qñ scz definitio nō puenit vñō mō oibus cōtēris sub nomīe definiti. Et aliqñ dicunt equocū esse vñuocū qñ scz vñā cōmūnis rō puenit oibz significatis importatis p nomē definiti. Ideo opponens in pñcipio disputatōnis debet esse cautus z querere in añte vñz nomē cui? definitio est assignata sit vñuocū vel equocū. quia rñdens in pñcipio disputatōnis nō atqz tendens in cōueniens qd sequi potest ex cōcessione sua facilius cōcedit qm in fine. Et si contingat q sine pñconessione facta rñdens dicat vñuocū esse equocū quia definitio eius non equaliter cōuenit oibus significatis p nomen tunc debet rñdens considerare an illa definitio nomis cōueniat alijs qbeo in quo ipse instantiam facit. quia si sic tunc nomen hoc est vñuocum illis reliquis. Si vero rñdens non considerat hoc tunc opponens debet cōtra eum instare q illoz reliquoz erunt plures definitōnes scz vñā q prius data est de noīe cōmuni. z secunda que postērius assignata est de nomine speciali.

Tercia cautela si est assignata definitio alicuius equiuoci z rñdens talēmen dicat q tale non est equiuocū sed q definitio nō cōueniat oibus significatis p nomē. puenit ex eo quia nō est aliquod vñū nomē institutū ad significandū equaliter oīa illa significata nec etiā vñā definitio. tunc opponens debet cōtra talem rñdentem opponere q oportz nomibz vñi fm vsū cōiter loquentiū z q ppter ea nō deberet ipse rñdens mouere z dicere talia sed deberet vñi nomē fm q est in cōi vsu. quia semp loquendū est vt plures licet non semper sentiendū sit vt plures sed vt pauci vt superius in secundo huius dictum fuit.

Capitulum quintū

Si autē alicuius eoz que complectunt assignet definitō In hoc quinto z vltimo capitulo docet Aresto. interimere definitōnes in complexis que simpliciter sunt multa.

Querit Quot modis potest interimiri definitio alicui? cōplexi Solutio q decem modis fm decem consideratōes quas ad hoc ponit Arestoriles.

Prima est data definitōne alicuius cōplexi z ablata vñā parte tam a definitōne q a definito tunc si reliqua pars definitōnis que manet non est definitio residue partis definiti tunc pma definitio que fuit data de toto complexo est interimenda. Exemplū vt si linea finalis recta definitur. sic q ē finis superficiei habens fines cuius mediū superadditur interiaccendo finis bus tunc deponat de definito illa pars que est linea finalis z de definitōe illa pars scz finis superficiei habens fines z videat vñū reliqua pars definitōnis que manet scz cui? mediū interiaccendo superaddit finibz sit definitio alterius partis definiti scz recti. Et clarū est qd non. quia de rōne recti vt hñdī non est habere mediū z fines. qz si aliquid esset infinitū nō habens mediū neqz fines adhuc posset esse rectū. Patet ergo q tota definitio illius complexi data est mala z interimenda.

Secunda consideratio. si est assignata definitio alicuius cōplexi que est

equicola. ta

Quer

equale. z color solū hz veritatē. quia si vñū qñs illud foris. sicut si pro nūus z notius

Ar

Probat q in definitōne equalium partium. qz hoc q

Tercia pñmū in nota rñdo tunicaz nō non valet. qz

Quarta transumpta tur definitio. diceret q est p opinio non fecit

Quinta pñtur z non nomē est de definitōne generis. quia placitū non tr q genus est. tunc dñe face

Sexta pñdñ definitio dñi definitio est in numerus imparitionem imparit valet. qz illa definitio multis alijs. scz

Septima est minor etus definitio sumptio est non definitio albi quia ens scz albi possibile est me

Sexti thopicorū.

equicola. talis definitio est interrimenda

Quirit Que vocat definitio edcola. Solo est definitio q̄ est equaliū membroꝝ cū definito. dicitur enim edcola ab equi qd̄ ē quale. et colon mēbr̄z q̄ si habens tot membra quorū definitur. Et istud nō solū h̄z veritatem in p̄plexis q̄ definitio nō d̄z esse edcola. sed etiā in incōplexis. quia si vñ nomen transmutat solum in aliud nomen et non in oratiōez q̄bus illud forte possit esse notius non tamen potest tale simplex dici definitio. sicut si pro illo nomine tunica ponat vestis q̄bus vestis sit nomen p̄minus et notius tñ nō est definitio

Ar Omnis definitio debet esse equicola. ergo ista cōsideratio est falsa. Probat. q̄ si aliquid plus vel minus poneretur in definitione q̄ in definito ipsa non essent p̄uertibilia. Solo licet definitum debet esse equalium partiū cū definito implicite. nō tñ explicite s̄m numer̄ terminorum. q̄ hoc quod definitū implicat hoc definitio explicat

Tercia cōsideratio. si in definiendo aliquod p̄plexum fiat trāsmutatio nominū in notia magis obscura. definitio est interrimenda. vt si quis definiens do tunicaz nigram dicat q̄ tunica nigra est collobū agrum. talis definitio non valet. q̄ datur p̄ignotiora

Quarta cōsideratio. si in tali transumptōe et p̄mutatiōe nominū notia transumpta et in que fit trāsumptio nō habeant idē fecatum tunc interrimatur definitio. Exemplum est. vt si quis p̄templatiuam scientiā definiret et diceret q̄ est p̄templatiua opinio. talis definitio non valeret. q̄ scientia et opinio non fecant idem

Quinta cōsideratio. si in tali transumptione nomen generis transumitur et non nomen alterius sc̄z differentie interrimatur definitio. Exemplum est de definitōe statim posita sc̄ie p̄templatiue. ibi tñ transumitur nomē generis. quia pro scientia ponitur opinio. s̄m nomen differentie puta p̄templatiuū non transumitur. et ergo non valet illa definitio. Et ratio istius est q̄ genus est p̄minus et notius q̄ differentia. et ergo oportet plus transumptionē dñe facere q̄ generis

Sexta cōsideratio. si pro nomine dñe accipiat definitio differentie. et illa definitio dñe accepta non solū p̄uenit illi dñe. sed etiā alijs ab ea. tunc definitio est interrimenda. vt si aliquis veller definire hoc p̄plexus quod est numerus impar. et loco illi differentie que est impar poneret talem definitionem imparis dicendo q̄ impar est quod habet mediū. talis definitio nō valet. q̄ illa definitio sc̄z habere medium non solū p̄uenit impari. sed etiaz multis alijs. sc̄z linee sup̄ficiet corpori et.

Septima est. si in tali transumptione vbi pro nomine differentie transumitur eius definitio ipsum transumptū est ens. et illud in quod fit transumptio est non ens. tunc interrimatur definitio. Exemplum vt si aliquis definiendo album diceret q̄ est color igni permixtus. definitio non valet. quia ens sc̄z album ibi definitur per non ens. sc̄z igni permixtum. quia unus possibile est incorporeū. hoc est subtile grosso permisceri. sed ignis est maxi

Bb i.

Reparationes

me subtilis et spiritualis. et album non est nisi in corpore grosso et terminato et ergo non possunt adinuicem misceri

¶ Octava consideratio est. quod sicut definitio interimitur quia datur simpliciter non ens. ita etiam interimitur si datur per non ens ad propositum. et hoc frequenter contingit in his que dicuntur ad aliquid. Aliquando enim illa que sunt ad aliquid dicuntur ad plura. ad quedam per se et ad quedam per accidens. vel ad quedam communiter et ad quedam proprie. Et tunc si in definitione ponantur omnia illa ad que ad aliquid dicuntur scilicet per se et per accidens communiter et proprie. talis definitio est interimenda. quod datur per non ens ad propositum

¶ Nona consideratio est. si aliquis debeat definire rem simpliciter quo ad eius esse et substantiam. et non definire sic. sed quo ad eius potestatem et bene esse talis definitio interimitur. Exemplum est de definitione latronis et rethoris quas quidam dederunt dicentes quod rethor est qui in unoquoque potest verisimiliter considerare quid allegandum concludendum et indicandum sit. ita quod nihil omittat de contingentiis. Et latro est qui clam sumit rem alienam inuito domino. tales definitiones non valent. quia non definitur ibi rethor vel latro simpliciter. sed bonus rethor et bonus latro. latro enim simpliciter non est qui sumit et qui clam vult sumere.

¶ Decima consideratio est. si illud quod est per se eligendum definiatur per illud quod est definiendum per aliud interimitur definitio. Et quis illud quod est per se eligendum etiam possit esse eligendum propter aliud. tamen non debet hoc poni in definitione quod est per aliud. sed solum id quod est per se. Et ratio est. quia optimum vniuscuiusque rei in sua subtili definitione est ponendum

Quartus tractatus.

¶ Considerandum autem est si quis alicuius definitionem recte

¶ Hic est quartus et ultimus tractatus in quo docet philosophus interimere definitionem totius integralis contracti et physici. Et dividitur in duo capitula. In primo ostendit quomodo interimitur definitio totius integralis respiciendo ad partes eius. In secundo docet hoc idem respiciendo ad formam positam. et ponit ibi etiam aliqua documenta

¶ **Queritur** Quoruplex est definitio totius integralis. **Solutio** triplex. quedam enim est que dicit hoc esse hoc. scilicet quando partes ponuntur in recto. Alia est que dicit hoc esse ex his. quando scilicet partes ponuntur in obliquo. Tercia est que dicit hoc esse cum illo. quando scilicet partes ponuntur in recto et obliquo simul. Et in hoc primum capitulum huius tractatus dividitur in tres partes principales.

¶ **Queritur** Circa primam partem. an debeat interimiri definitio totius integralis que dicit hoc esse hoc. id est que datur per

partes polit
si definiretur
quod definitur
rum inesse.
ter. quia si i
sint duo hor
cum unus se
et non temp
sufficiam. eo
sticia. et tunc ne
ria et fortitud

Arg

sic temperant
am videmus
tamen quod neu
ducendo ad
contraria sim
peranciam e
quitur quod qu
sicut per tem
am. eo quod iust
ne. Et preter
ens. quia si de
sequeretur quod
to. sed hoc est
tur pres de re
est totum int
mus non ponit

Quer

procto modis
¶ Quid si
fieri vnum. tunc
ex eis nullo mo

¶ Secundo si
et pres per qu
grali totum non

¶ Tercio si re
interemptione
sim ad destru
dem partium.

¶ Quarto si
concedi sunt ut

Sexti Thopicozū

partes positas in recto Solutio. q. sic Et hoc probat Aristoteles. quia si definiretur tale totum per partes suas positas in recto. tunc sequeretur q. definitum inesset ambobus positis in definitione. et cum hoc neutri eorum inesset. sed hoc est impossibile. ergo etc. Sequela probat exemplariis. quia si iusticia definatur. q. est temperantia et fortitudo copulatiue. et sint duo homines quorum quilibet habeat solum alteram istarum virtutum cum vnus scilicet temperantiam et non fortitudinem. et alius fortitudinem et non temperantiā. tunc sequit q. illi ambo sunt iusti. q. simul habet integrā iusticiam. eo q. habeant temperantiā et fortitudinē ex quibz integratur iusticia. et tñ neuter eorum habet iusticiam. q. neuter eorum habet simul temperantiā et fortitudinem. sed vel intemperantiā vel timiditatem

Arguitur. Non est inconueniens q. opposita insint diuersis. et ergo non erit hoc inconueniens q. vni insint temperantia et timiditas. et alteri fortitudo et intemperantia. Et simili etiam videmus aliquando q. duo sunt qui ambo habent vnam vineam. ita tamen q. neuter per se eam habeat. Ad hoc responderet philosophus deducendo ad maius inconueniens. quia si hoc diceretur tunc sequeretur q. contraria simul essent in eodem. quia posito q. vnus eorum habeat temperantiā cum timiditate. et alter fortitudinem cum temperantiā. tunc sequitur q. quilibet eorum habet iusticiam et iniusticiā. que sunt contraria. q. sicut per temperantiā habet iusticiam. ita per timiditatem habet iniusticiā. eo q. iusticia est illa duo. scz temperantia et fortitudo simul et copulatiue. Et preterea deducit philosophus hoc ad aliud adhuc magis inconueniens. nulla si definiretur totum integrale sic per partes positas in recto tunc sequeretur q. partes totius integralis diuisim accepte essent eodem cui toto. sed hoc est falsum. ergo etc. Sequela probatur. quia alis non predicaretur pres de toto in recto. Falsitas patet manifeste de domo. domus enim est totum integrale et nō est eadē cuius qualiter sua pte. q. posita vna pte domus nō ponit domus. nec sequitur pars domus est. ergo domus est

Querit Circa secundam partem capituli. quō debet interimi definitio totius integralis que dicit hoc esse ex his Solo pro octo modis interimi fm octo consideratōes positas a pho
¶ Primo si totum integrale definitur per partes ex quibz partibz non pte fieri vnum. tunc interimitur definitio. Nam quedā sunt que sic se habent q. ex eis nullo modo potest fieri vnum. sicut linea et numerus

¶ Secūdo si totum integrale aptuz natū est esse in aliquo subiecto primo et pres per quas definit nō tūc interimitur definitio Et rō est q. in toto integrali totū nō est aliud pter pres. et ergo opz totū et pres in eodē esse.

¶ Tercio. si totum integrale definiat ex talibz partibz que interimuntur ad interemptionem totius definitio est interimenda. q. partes non debent destrui ad destructionem totius. sed ecōtra totum debet destrui ad destructionem partium.

¶ Quarto si totum integrale est simpliciter bonum vel malum et partes non. sed sunt neutre. id est nec bone nec male. definitio est interimēda. quia

Reparatiões

nihil hz totū de bonitate vel malicia nisi ex partibz. et ita est dicendū si cōtra ptes sunt simplr bone vel male z nō totum.

¶ Quinto si totū integrale est magis bonū q̄ ptes vel cōtra definitiōe interimenda. Et ista p̄sideratio hz veritatē in illis totis in q̄bz verūqz cōs ponētū retinet suā p̄riā virtutē. in alijs autē nō tenet. qz sepe, p̄tingit q̄ ali qua p se separarū sine bona z tū ad iūcem p̄mixta fiant mala. ppter altes rationē quā patiētur ex se inuicē. sicut vinū est p se bonū z lac similiter. sed simul p̄mixta sunt mala. qz generāt lepram

¶ Sexto si definitio alicuius totius integralis dat̄ p alijs ptes quaz vna est melior z alia peior. tū si totū definitū non est melius peiore pte z peius melioze parte definitio est interimenda.

¶ Septimo si totū integrale p̄dicat̄ vniuoce de aliqua p̄tius pponentiū interimīt definitio. Exemplū est de syllaba. illa em̄ pponitur ex litteris. em̄ nulla littera p̄dicat̄ de syllaba vniuoce

¶ Octauo si in definitiōe totius integralis ex p̄tibz in obliquo positis nō determinat̄ modus p̄positiōis qualiter totū p̄stituit̄ ex illis p̄tibz. tū etiaz interimīt definitio. Et rō est. qz partes nō p̄stituit̄ totū qualitercūqz cōs p̄sunt indifferēter. z ergo ad cognoscendū totū integrale non sufficit scire q̄ ipm̄ p̄stituit̄ ex p̄tibz. sed oportz scire q̄liter i forma z figura ex illis p̄stituit̄

Queris Circa terciā partē capli. quō docet p̄hs interimere def. finitōem totius integralis que d̄t hoc ēē cū illo. i. que dat̄ partes in recto z in obliquo positas Solo. triplr. p̄mo respiciendo ad modos p̄munes dicentes hoc ēē cū illo. Secūdo respiciendo ad modos p̄prios. z tercio respiciendo ad vnū modū improp̄m.

Queris Quot sunt modi cōes q̄bz d̄t hoc ēē cum illo Solo tres. qz vel d̄t hē cū illo vel hoc z illud vel hoc ēē ex illis simul mixtis. sicut q̄ d̄t ydromel dicit aquā cū melle. vel aquam z mel vel aliquid mixtū ex aqua z melle.

Queris Ergo quō debet interimī definitio toti⁹ integralis respiciendo ad illos modos cōes Solo aresto. q̄ si definitio totius integralis datur p partes dicentes hoc ēē cū illo fin duos vltimos modos. tū debet eodē mō interimī p easdem p̄sideratōes. sicut circa verūqz illoz modoz iam dictum est in duabz p̄oribz partibz istius capli de p̄mo autem modo quia de illo non est aliqd dictum ponit Aristote. hic sp̄ales considerationes

Queris Quot sunt modi sp̄ales z p̄prij quibz d̄t hoc ēē cum illo. Solo p̄hi. q̄ tres. Primus modus est quo h̄ d̄t hoc ēē cum illo. qz est secum in eodē subiecto. sicut fortitudo est cum iusticia. qz est secum in eadē anima. Secūdus modus est quo hoc d̄t hoc ēē cum illo qz est secum in eodē loco. Tercius modus est quo hoc est cum illo. qz est secum in eodē tempore

Quer

tendū est an
fin aliqū ist
men modū q
tendere an v
Sicut exem
tio illa definit
tū nō referri
aliqū qz p̄tū
ad hoc referri

Quer

cōprehendi su
v̄ ppter cām.
di ibi em̄ tristi
opinionē definit

Rursum

In hoc se
tius integrali
facit hoc leci

Quer

fin duas p̄sid
do totū integr
in illa cōpositi
ret caro ē cōp
oportet adde
positis non fin

Quer

Prima ē at
e natura sue a
q̄ ē p̄positū ē
s̄p̄ ita ē in oī
in nulli aīal est
Secūda p̄
definit̄ p̄ vni
v̄t totū v̄n
tūc p̄hs ad
nones. Sequē
eadē rōne etiā

Sexti Thopicoꝝ

Queritur Quod debeat interimmi definitio totius integralis respiciendo ad istos speciales modos et priores. Solutio videndum est an definitio totius integralis que dicit hoc esse cum illo dicat hoc secundum aliquem istorum trium modorum. quod si non tunc interimmi definitio. Circa illud rationem modum quo dicit hoc esse cum illo quod sunt in eodem tempore specialiter oportet attendere an veritas eorum refert ad eundem finem quod si non tunc non valet definitio. Sicut exempli gratia. Si definiat fortitudo sic quod est audacia cum intellectu recto illa definitio est mala. quod quis fortis possit illa duo habere in eodem tempore tamen non referuntur ad eundem finem audacia enim potest referri ad finem qui est fraudare aliquem quod pertingit habere audaciam fraudandi sed rectus intellectus non potest ad hoc referri.

Queritur Utrum sit aliquis alius modus specialis quo dicat hoc esse cum illo preter tres dictos. Solutio philosophi quod sic quod etiam non potest comprehendere sub eis. Et est quo hoc dicit esse cum illo. quod unum est propter aliud. ut propter causam. Exemplum istius est ut si ita dicat tristitia cum opinione deficiente ibi enim tristitia dicit esse cum opinione deficiendi. quod est propter eam nam propter opinionem deficiendi fit sepe humor tristitia.

Capitulū secundū

Rursum si horum compositionem dixit totum autem ut anima et corporis

In hoc secundo et ultimo capitulo philosophus docet interimmi definitionem totius integralis respiciendo ad compositionem partium. Et habet duas partes. quod primo facit hoc. secundo ponit aliqua documenta.

Queritur Quot modis potest interimmi definitio totius integralis respiciendo ad compositionem partium. Solutio duobus modis secundum duas considerationes quas ad hoc ponit Aristoteles. Prima est. Si aliquis definitio totum integrale dicat totum esse compositum ex partibus et non determinat qualis sit illa compositio definitio est interimmi data ut si quis veller definire carnem et diceret caro est compositio ignis. aeris. aque. et terre talis definitio non valeret. sed oportet addere quod sit illa compositio. quod ex illis quatuor qualitercumque compositis non sit caro.

Queritur Circa hoc utrum aliquod compositum integrale possit dici compositio. Solutio philosophi quod non et hoc probatur duobus rationibus.

Prima est ista. Si compositioni est dissolutio prima siue talis compositio fuerit a natura siue ab arte sed nulli composito potest esse aliquod partium. secundum. Quia si hoc compositum est subiectum subiectum nihil est partium. Secunda ratio est sicut est in uno composito si hoc ita est in omnibus alijs. sed qualiter anima est compositum quod componitur ex corpore et anima. et tamen nullum anima est compositio. ergo erit sic in omnibus alijs.

Secunda consideratio. si in aliquo composito nata sunt esse partium qualiter tunc si definiat per unum partium et non per alteram interimmi definitio. quod talis definitio non dicit totum unum tale est compositum. Si autem velit aliquis istam considerationem ducere deducere philosophus ad inconvenciones. Et dicit quod tunc sequitur quod unum reciderent plures definitiones. Sequela patet quod quia ratione definire tale compositum per unum contrarium eadem ratione eum posset definire per reliquum. quod veritas contrariorum naturae est esse eam

Reparationes

sicut in tali cōposito sicut supponit. Et ergo si dicat aia ē suba scie susceptibilis nō valet definitio qz equaliter est ignorātie susceptibilis sicut scie.

Querit Cōsequenter circa secūdā pte capituli. Quot documenta ponit Aresto seruanda circa interemptionsē definitōnis

Solo quatuor. Prīmū est q si opponēs nō habz argumēta contra totā definitōnē tunc dē arguere z conari ptra aliquā pte eius sicut cōtra genus vel cōtra dīam qz interempta vna pte definitōis interimit tota definitio. Secūdū documentū est p rīdente. Qz rīdens debet explanare oīa illa que sunt obscura in definitōne z p destructōnē formare z sic considerare argumēta in quibz potest definitio interimi qz oportz vel qz respondens pcedat opponenti ppositū p ipm opponentem vel qd declarat id qd est obscurum in definitōne data.

Tercū documentū est q in definitōnibus debet fieri sicut fit in cōventionibz legū. Nam in illis primū lex aliqua inducit z ponit sed si ppter alios quos casus de nouo emergentes occurrat aliqua lex melior tunc pma lex per secūdā interimit z abrogat. Sic etiā debet fieri in definitōnibz si data est primo aliqua definitio z postea assignat alia melior que melius indicat esse definitū tunc pma debet interimi quia vni⁹ definiti nō possunt esse plures definitiones.

Quartū documentū est qz definiens debet directe fm subam z quidditatem definire ipm definitū z illo facto debet iterū resumere definitōnem et eam diligenter examinare fm artem definiendi. A simili sicut solet fieri i artificiatū illa em postq facta sunt solent referri ad artem z exemplar fm qd facta sunt z tunc iudicat an bene facta sint vel non. Et opponens debz diligenter attendere an definitio data habeat in se aliqd superflūū vel diminutū quia tunc poterit magis abundare argumentis. Et tū de hoc libz bzo sexto. Et qz septimus liber etiā non legitur.

Sequitur octauus z vltimus liber thopicoz

est vtilis ad ob
positio textus
Post de

Quer

cādo de exere
ram primo p
Primo capiti
timatōnem z

Quer

interrogare z
lectū vñ tra
terrogatōnes
pcessibiles a rī
argumentatō
F Quer
demonstratō
viterqz pfectō
dicit qz dīale
tū hī demō
vita z nota p
qd ex eis seq
bus maxime
me z per se no

Quer

as a qd oport
minati ē in
et dūe z inter
gatōnis dīale
F Quer
dīalectica. S
tūne dīcūt
ptra nēcie q
tūo glm. S

Sexti thopicor.

Irta initiū octauī

libri thopicor. Aristotelis. Querit pmo de q de
terminat i h libro. Solo de duobz vltimis vtilita
tibus dyalectice scie scz de obuiatōne z exercitātōe
Et p̄tinuat sic ad libros p̄cedētes postqz deterē
miatū ē in p̄cedētibz quō dyalectica vtilis ē ad
disciplinas p̄m p̄ham. Hic p̄m̄ determinat quō

est vtilis ad obuiatōnē z exercitacionem. Et hoc est quod dicit prima p̄
positio textus quetalis est.

Post hec autē de ordine et quō oportet interrogare dōm ē

Querit Secdo quō diuidit iste liber. Solutio in duos tractat
tus. In quoz primo determinatur de obuiatione. z in se
cūdo de exercitacione. Prim⁹ tractatus subdiuidit in duo capitula in quo
rum primo p̄bus docet z instruit opponentem. In secūdo respondentem
Primū capitulū habet q̄tuor partes principales. In p̄ma ponit p̄hs cō
tinuatōnem z ordinē dicēdoz sed qz de hoc iam dictū est ideo.

Querit Cōsequenter circa scdā p̄e capituli. Quot sūt act⁹ op̄
ponētis dyalectici obuiātis. Solo q̄ tres. Prim⁹ est
interrogare z apud se in mēte p̄figere p̄clusionē intētā z inuenire locū dia
lecticiū vñ trahat argumētādem ad p̄positū. Secūdus act⁹ ē formare in
terrogatōnes p̄ponēdas apud se tali forma z ordine q̄bz magis putat eē
p̄cessibiles a rudenti. Tercius ē sic inuenta z ordinata rudenti in forma
argumentatōnis p̄ponere.

Querit. Circa terciā p̄e capituli quō i istis actibz p̄pat dyalectic⁹
demonstratori. Solo q̄ q̄ ad p̄mū actū sūt ē dyalectic⁹ demonstratori quia
vterqz p̄clōem intētā z mediū inuētū p̄siderat apud seipm̄ Sed in alijs
dñr. qz dyalecticū oportz ordinare z interrogare. qz op⁹ dyalectici ē ad al
terū s; demonstratōrē apud seipz p̄siderāt nō oportz interrogare i illa an sine
vera z nota p̄ q̄ ip̄e syllogizat qz demonstrator nō p̄ponit talia vt p̄uideat
qd ex eis seq̄ debeat s; forte festinanter infert p̄clusionē qz p̄cedit ex p̄pōnē
bus maxime notis z necessarijs aut ex his que valde p̄pinque sunt maxis
me z per se notis.

Querit Tm̄ de oibz illis tribz actibz dyalectici opponētis sit h
determinādū i hoc libro. Ad hoc ē p̄hs q̄ nō. qz de lo
cis a q̄bz oportet trahere argumēta ad p̄clusionē intētā z p̄positā satis des
terminatū ē in sex libris p̄cedentibz. Et q̄ solū hic restat determinādū de
ordine z interrogatōne quō scz p̄pōnes sunt ordināde z in forma interro
gatōnis dyalectice rudenti p̄ponēde.

Querit. Circa q̄rtā p̄e capli p̄m̄ Quotuplices sūt p̄pōes i disputatōe
dyalectica. So⁹ q̄ duplices. qdā sūt necie. z qdā p̄ternecie. P̄pōdes ne
cessarie dicūt p̄ q̄s sit syllogism⁹. Et sūt due scz maior z minor. Et dicūt
p̄p̄erea necie qz necio concurrūt ad p̄stutōnem syllogismi tanqz p̄missē
syllogismi. Sed p̄p̄ositiones p̄ter necessariū dicūt sine q̄bus p̄t inferre

Reparationes

cōclusio sed sumitur tamē ab opponente ppter aliquā utilitatē vt. s. cōcedātur sibi pponēs necessarie quia cū pponēs ex quibz fit syllogismus dyalecticus sunt solū pbabiles ideo nō est necessariū eas cōcedere. z ergo vt cōcedant a respondente opponens videtur ppter necessarios pponēbz.

Ad Dyalecticus pcedit solū ex pbabilitz vt iam dictū est. q̄ non videtur aliquibz pponēbz necessarijs. Solutio dupliciter pnt pponēs dici necessarie. Vno mō qz necesse est ita esse sicut ipse significant ppter habitudinē p̄dicari ad subiectū z hoc mō nō videtur dyalecticus pponēbz necessarijs sed solū demonstrator. Alio dicitur necessarie quia necessario requirunt ad cōstructionē syllogismi. z hoc modo dyalecticus videtur necessarijs pponēbz scz maiore z minore sine q̄bus nō p̄t cōstrui syllogismus.

Inductiue q̄ valent ad pbandū vlt

Ampliatue q̄ valent ad ampliādū ppositū

Q̄d sūt ppositiones p̄ncipie. So^o q̄ quorū.

Celatiue q̄ valēt ad occultādū conclusionē principaliter intentam.

Explanatiue q̄ valent ad manifestandū ppositum.

Sufficiencia est ista quia istis ppositionibus p̄ternecessarijs videtur opponens seu obuiator dyalecticus p̄ra respondētē. Sed r̄ndens dyalecticus vel est cautus vel ignorans. Si est cautus tunc non potest vinci nisi p̄ cautelam p̄turbantē eius ingeniū s; hoc p̄t fieri dupliciter vel occultando p̄ncipale ppositū qd opponēs intēdit pcludere. z sic sūt pponēs celatiue. vlt extendendo ppositū z sic sunt ampliatiue. Si vero r̄ndens est ignorans h̄ est dupliciter vel ignorat ppositū in p̄culari. z sic sunt inductiue. vel in vlt et sic sunt explanatiue.

Ad Propositiones inductiue sūt necēie q̄ male dī q̄ sūt p̄ternecie. Alii cedens pbat qz inductio ē spēs argumētatiōis z ad illā necessario requirūt pponēs inductiue. So^o h̄z pponēs inductiue sunt necēie ad ostendendū p̄ncipale ppositū p̄ inductiōnem tñ sūt p̄ternecie qñ sumūt ad pbandū alīz quā pponē in syllogismo assumptā scz maiore vel minore.

Ad Celare ppositū spectat ad sophistā. q̄ dyalecticus nō dī vti celatiuis pponēbz. So^o q̄ aliter sophista celat ppositū z aliter dyalecticus. qz sophista facit hoc ad redarguendū r̄ndentē z ppter vanā gloriā. S; dyalecticus ad inquirendū veritatem z retinendū p̄teritū r̄ndentē infra limites disputationis ne vaget extra ppositum.

Querit Quod dñr iste pponēs p̄ternecie ordinari i disputatione dyalectica. Solutio de hoc ponit p̄ quorū documenta.

Primum dat de celatiuis z ē tale. Qd opponēs nō statim i p̄ncipio disputationis dī ordinare z assumere pponēs necēias ex q̄bz fiat syllogismus ad p̄ctores p̄ncipalr intentā s; dī discedere ab illis z ire ad pponēs magis viles z remotas i q̄bz tñ occulte p̄tineant ille pponēs q̄s p̄ncipalr intendit. Ex^o ē vt si q̄s veller sumere q̄ oim p̄rior ē eadē disciplina p̄mo dī sumere q̄ oim oppositorū sit eadē disciplina qz illa p̄cessa h̄et ēē p̄ncipalr p̄p̄o intēta p̄cessa.

¶ Secūdu
nō pcedat
nare propo
tum. Ex
dem discip
cere sic dic
er sic de ali
¶ Tercū
alecticus ha
statim ex ea
rendere oī
bus tamen
positum sic
¶ Quart
dens non p
sarias tunc
res z mani
vlt p̄p̄o

Qu
uos secūdo
De celati
ta ex parte
Tercio ex
menta p̄m
exemplare

Que
gismi. Sec
¶ Quid
debet p̄p̄o
sed debet p̄
syllogismi. s
et occultat
¶ Secūdu
cipio debet
pales sed p
medio debet
vult vti cel
p̄ter quid su
olo longe dis
em mirat z q
¶ Tercū d
ponere mult
p̄p̄a p̄clusio

Octauū thopicorū.

¶ Secundū documentū datur de inductiuīs. z est istud Si respondens nō pcedat propositionem vniuersalem tūc opponens debet ptra eum ordi-
nare propositiones inductiuas z ex particularibz inferre vniuersale nega-
tum. Exemplum si ista ppositio sit pbanda q omniū ptrariorum est ea-
dem disciplina. z respondens non concedat eam. tunc debet opponēs indu-
cere sic dicēdo. sani z egri est eadē disciplina. iusti z iniusti ē eadez disciplina
et sic de alijs. ergo omniū ptrariorū est eadē disciplina

¶ Tercū documentū datur de ampliatiuis. z est tale. q si opponēs dy-
alecticus habet aliquam ppositionem necessariam valde manifestam ita q
statim ex ea appareat quid velit pcludere ptra respondentem tūc debet p-
tendere orōnem z se elongare per alias propositiones z alia media ex quibz
tamen ppositum concludi potest. quia per talem elongationem p-
positum fit obscurius.

¶ Quartū documentū datur de explanatiuis. z est istud. Qñ respons-
dens non potest faciliter z parate sumere z intelligere propositiones neces-
sarias. tunc opponens debet ordinare ppositiones explanatiuas explanans
res z manifestantes eas vt respondens eas capiat. Iste igitur in pmiū ē
vltus pponūm pter necessarium.

Querit Qñ docet phus in spēali modum vtendi istis ppositio-
nibz pter necessarijs. Solo. primo docet hoc de celari-
uis. secūdo de ampliatiuis. tercio de explanatiuis. z quarto de inductiuīs
De celariuis ponit triplicia documenta. Primo ponit documenta sump-
ta ex parte sermonis. Secūdo ex parte disputantiū seu vcentium sermone
Tercio ex parte vtriusq. Ex parte sermonis ponit quadruplicia docu-
menta fm quadruplicem sermonem. scz syllogisticum. enthymematicum
exemplarem z inductiuum

Querit Quot documenta ponit ex pte sermonis syllogistici
Solo. q trla. primū sumit ex pte pncipiorū vnius syllog-
ismi. Scdm ex pte pclusionis. Et terciū ex pte pluriū syllogismoz.

¶ Primū documentū est istud. q ille qui vult celare ppositū non statim
debet pponere premissas pncipales syllogismi quem pncipaliter intendit
sed debet pmissas illas syllogizare z non solum premissas illius pncipalis
syllogismi. sed etiam premissas illius p syllogismi. quia per hoc inuoluitur
et occultatur respondentē ppositum

¶ Secūdū documentū est. q ille qui vult celare ppositum nō statim in p-
cipio debet syllogizare pclusionem pncipaliter intentam per pmissas pnci-
pales. sed per remotas z distantes a pposito. z sic ex longinquo z remoto
medio debet inferre pclusionem. Nam hoc semp obseruandum est q ille q
vult vti celatiuis debet sic pcedere vt post illatōem respōdens querat p-
pter quid siue ex quo medio sequitur illa pclusio. Et hoc fit quādo ex me-
dio longe distanti inferit pclusio nulla mentio ē facta de medio pmo. tunc
em mirat z querit quō illa pclusio sic illata sequitur

¶ Tercū documentū est q opponens qui vult celare ppositum z vult p-
ponere multos syllogismos nō debet ponere distince pncipias pmissas cum
pncipia pclusionē. sed pmutatim ponere maiore vnius syllogismi cū maiore

Reparationes

vel minore alterius. qz qñ sic fit tunc latet rñdētē pñcipale ppositū. nec pñ
esse sibi ita manifestū sicut si distinguit 2 ordinare pponerent sylli.

Querit Quot documenta ponit pñs ex parte sermonis enñti
memaria Solo q duo.

¶ Prīmū datur pparando idem ad se. 2 est tale. q ille qui vult celare ppo
positū debet definitōem ppositi sumere. 2 fm illam sumerere ppositionem
vñem non in abstracto. sed in pñeto. Et ratio est. quia quādo definitio suñ
mitur in pñeto tñc respondentes quādoqz paralogizant seipso. qz facili
pcedunt eam 2 non putant se vñuersaliter pcedere sicut putarent si defiñ
nitio daret in abstracto. qz potest credi q rñe subiecti in est q ita definit
Exemplum est. vt si oporteat sumere q qui irascitur appetit penam infer
re ppter apparentem examinatiōem siue exuberatiōem illaram. sumat autē
qm ira est appetitus pene ppter apparentes examinatiōem vñter. quod ad
ppositum non fuisset acceptū. tñc manifestū est qñ hoc sumptio in pñcipa
li 2 abstracto habebimus vñter quod intendebamus a principio. quia sed
tur vñter q omnis iratus appetit penam inferre ppter apparentem exami
natiōem. Et ergo videmus per oppositum q respondentes sepe obstitūt
opponentibz qui primo pponūt definitiōes in ipsis pñetis. quia magis pa
ratam habent instantiam in ipsis cōcretis q in abstractis. Sicut patet. si
illa vñuersalis pponatur q omnis iratus appetit penam inferre potest sta
tim dari instantia. quia parentibz irascimur. 2 tamē eis non appetimus pe
nam. et ergo oportet pmo pponere in concreto particulariter 2 postea eum
do ad abstractum definitiōem vñuersalem accipere 2 per illam cōcludere
quod particulariter fuit ppositum. Addit tamen pñus q fortassis nō ali
tui videt q illa instantia nō est vera. qz parentibz appetimus penam. qz ap
petimus eis cōtristari 2 penitere. 2 illa videtur sufficiens pena. Sed dñ q
quis hoc fortasse verum sit tñ instantia habet aliquid verisimile. p tanto
quia iratus non appetit parentibz penā exteriorē. 2 hoc sufficit ad hoc vt
documentū sit verisimile. et respondens videat nō irrationabiliter negare p
positū. cū paratā habeat instantiā illā saltem apparentem

¶ Secūdum documentum sumitur pparando diuersuz ad diuersuz. Et
continet duo sub se. Prīmū sumitur pparādo disparatum disparato 2 est
tale. qz si aliquis velit celare ppositum et velit sumere aliquam ppositi
onem debet ipsam pponere non tanqz ipsam velit gratia sui pñus. sed gra
tia alterius. quasi scz extranee se haberet ad ppositum. Et ratio istius est. qz
respondentes non facilius negant ea que non videntur pertinere ad ppo
situm. sed illa que putant valere ad ppositum illa negant. Secūdum su
mitur pparando oppositum opposito. 2 est q volēs celare ppositū nō debz
statim ipsum pponere sub pñia forma. sed sub forma sui oppositi. qz qñ op
ponens hoc facit tunc dubium est respondenti quid est hoc qd valet ad p
positum. 2 sic facilius ppositum pcedit.

Querit Quō docet pñs vñ celatiuis ex parte sermonis exem
plaris Solo. ponit tale documentum. q volens celat
re ppositum non debet ipsum statim pponere sub pñia forma. sed in suo

simili. quia
trarioz sit
ralne q pñ

Qu
onem veli
tio est. qz
et sine instā

Qu
quatuor do

¶ Prīmū
dens sibi al
cedi ab om
vñecūdia
instantiam

¶ Secūd
concedat
re respon
ment de

¶ Tercer
pia form
qz hñc sumi
uicem ppo

¶ Quar
nere suum
est. qz resp
tamen di
res. sed se

do facien
rum appa
negant. S
que volun
dñe in pñe
dent aliqu

Qu

mone q
debet pñol
la ad prop
responden
em aliqua
bentur ap

Octauū Thopicoꝝ.

simili. quia in simili magis latet vniuersale. vt si velimus pcludere q̄ con-
trarioꝝ sit eadem disciplina. pponemus hoc nō in se sed in simili. dicēdo pu-
tāne q̄ p̄trarioꝝ est idem sensus. q̄ p̄trarioꝝ est eadē disciplina

Querit̃ Quō docet hoc idem ex parte sermonis inductiū.
Solo. ponit tale documentū. q̄ si aliquis per inducti-
onem velit celare propositum tunc debet sibi ipsi facere instantiam. Et ra-
tio est. q̄ tūc respondens nō habet eum suspectū. eo q̄ videtur sibi q̄ iuste
et sine insidijs arguat

Querit̃ Quomodo docet vti celatius ex parte disputantium
seu vti tūc sermone Solo. ad hoc ponit philosoph²
quatuor documenta.

Primum est. q̄ quando opponens vult celare propositum et q̄ respon-
dens sibi aliquid concedat debet dicere q̄ hoc consuetum est p̄muniter cō-
cedi ab omnibus. Nam respondentes ille pigrescit et nō audent tene p̄e-
verecūdia negare ea quē consueuerunt communiter concedi si non habent
instantiam

Secūdum documentum est. q̄ quando opponens vult q̄ respondens
concedat sibi aliquod vtile ad p̄positū tunc non debet properare neca gira-
re respondentes citius instant cōtra p̄perantes. q̄ tūc
ment decipi et sic audacter negant

Tercium documentum est. q̄ opponens non debet respondenti in p̄pos-
ita forma p̄ponere hoc quod intendit. sed in parabola. parabola autē p̄m
q̄ hic sumitur est collatio diuersarum rerum in aliquo in quo habent adin-
uicem p̄portionis similitudinem.

Quartum documentum est. q̄ opponens non debet in p̄ncipio p̄pos-
nere suū intentum sed in vltimo debet interrogare suū p̄positum. Ratio
est. q̄ respondentes in p̄ncipio maxime negāt interrogata et p̄posita. Sed
tamen dicit philosoph² q̄ istud nō est faciendū p̄tra quoslibet respondē-
tes. sed solum contra mediocres. Nam p̄tra graues et rudes opposito mo-
do faciendum est. quia rudes in p̄ncipio maxime concedūt. ne ruditas co-
rum appareat. In fine autem qñ vident p̄tra se aliqua pcludi tunc omnia
negant. Similiter etiā p̄tra rudes subtiles debem² in p̄ncipio p̄ponere ea
que volumus p̄ncipaliter pcludere. q̄ illi p̄fidentes ingenio facilius p̄ces-
dūt in p̄ncipio et putāt q̄ nihil debeāt pati ex p̄cessis. sed in fine quādo vi-
dent aliqua pcludi p̄tra se tūc omnia negāt.

Querit̃ Quomodo docet p̄hus vti celatius ex parte vtriusq̄
simul. scz tam ex parte sermonis q̄ ex parte vti tūc ser-
mone Solo. ponit tale documentum. q̄ ille qui vult celare propositum
debet prolongare argumentationē et multa interponere que nihil sunt vti-
lia ad propositum. quia quando sic sunt plura tunc pluralitate p̄funditur
respondens et dubitat in quo illorum lateat falsitas sicut in causa. quando
etiā aliqua p̄ponitur in abscondito p̄cedūt a respondentibus que si p̄pone-
rentur aperte non p̄cederentur

Reparatiões

Queris Quid vrendum est ampliatiuis ppositiōibz Solo
ad ampliandū ppositum vtile est vti inductione z diuisi
one. Quid autē sit inductio dictum est superius pmo huius. De diuisio
ne autē ponit pbs duo exēpla Primum est. q vna disciplina est melior alia.
aut qz certior est in demonstrando. aut qz melioris z dignioris subiecti.
Secūdum exemplū est q sciaz alie sunt speculatiue. alie sunt practice. alie
sunt poetice. tales em diuisiōes z etiā inductiōes nō sunt necessarie dicte
pbus ad pcludendū ppositum. qz nō sunt de ingredientibz syllogismū sed
vtilis sunt ad ampliandū z ad ornandū ppositi.

Queris Quid vrendū est explanatiuis Solo aresto. q ad ex
planatōem debemus vti exemplis z z parabolis. Exē
plis em debemus vti. quia lucidissimū genus dicendi est exemplaris subiu
ctio. vt dicit varro. Et parabolis etiā. qz parabole sunt similitudinarij ser
mōnes in diuersis rebz diuersa pferentes. Et vt pbus q exempla talia de
bent esse manifesta qualia psequit ponere Homerus. z nō debent esse obs
cura qualia cherulus ponere psequit

Queris Quid vrendum est inductiuis ppositiōibz Solo phi q
inductione vrendū est cōtra plures. i. rudes. sed syllogis
mo ptra paucos. id est ingeniosos z subtiles. quia tales sunt de numero
paucor. Et rō paruit pbus. qz inductio ad sensum est planior. sed syllogis
mus est ad ptradicendū violentior

Queris Circa hoc qm est facile inducere z qm nō Solo phi q
qm est vnū nomē cōe vniuocū ad qd respiciunt oia singu
laria fm vnā z eandē rōnem tūc est facile inducere. sed in alijs in quibz nō
est vnū nomen cōe vniuocū impositū ibi est difficile. qz difficile est distingue
re quali mō singularia inducenda respiciūt hoc p mune equocum vel ana
logū. et ppter hoc opponens z respondens plerūqz altercant adinuicem. qz
vnū ē esse silia q nō sūt silia. z aliū nō ē silia que tñ sunt similia. Sed dat
Aresto ad hoc remediū. z dicit. q vt facilis fiat in talibz inductio z tollat
altercatio. fingendum est nomen. qz noie ficto z imposito tollitur opponen
ti z respondenti materia calūniandi

Queris Quando ptra inductōem ptingit dare instantiaz
Solo phi. qm opponēs facit inductōem z respōdens ne
gat vlt qd inducit. tūc opponens debet petere instantiā a respondente. Sz
si opponens non fecerit inductōem in pluribz singularibz tūc nō debet pe
tere instantiam. quia oportz pbus inductionem pficere z postea instantiam
ferre vel petere.

Queris Quid ptra inductōem debet dari instantia Solo. p
mo vt pbs instantia bz dari in alio a pposito. z nō in illo
qd pponitur. nisi forte hoc esset vnicū solum. Secūdo dicit q instantia nō
debet dari in equiuoco. Exempluz est. vt si opponens diceret istam vltm q
nullus habet nisi pedem suū vel colorem suū. et respondens instaret z dice
ret q coquus habet pedes nō suū. qz habet pedem galline in coquina. z p q

Octavi Thopicoꝝ

tor habet colorem nō suū talis instantia nō valeret. vñ oportet opponētem in talibz instantiā refecare p distinctionē qz aliter hz aliqz rem possidet z aliter ptes integram suam.

Querit Quō dect instantia lata in vniuerso refecari ab opposente. Solo qñ rñdens dat instantiā in vniuerso tūc opponens dect auferre illud in quo instat rñdens z illo ablato dect relis quū inferre vñ. Et ponit pbs duo exempla. Primū est si opponens proponeret istā vñem. *Qz ois qui amittit sciam obliuiscit eam.* Et rñdens daret instantiā q re corrupta aliquis amittit sciam tamē non obliuiscit eam. Tunc opponens dect illā instantiā auferre z dicere. Sic ois qui amittit sciam re nō corrupta obliuiscit eam. Secūdu exemplū est Si opponens dicat omni maiori bono maius malū opponit. Et rñdens det instantiā de euechia q est magis bonū qz sanctas z tamen sibi opponit cathesia est minus malū qz egritudo. Tunc opponēs dect auferre illā instantiā z dicere sic vñ qz oī maiori bono maius malū opponit nisi vñ inferat aliud sic cut totū suā partem. Et non solū dect opponens instantiā sic refecare qñ est manifesta z lata sed etiā qñ est occulta si eam preuideat.

Querit In quibz ppositionibz instantia habet locum. Solo i illis que partim sunt vere z partim false in illis em qñ illud qd est falsum auferit tunc oportet reliquū pcedere. vñ qñ opponēs facit inductionē in pluribz singularibz z rñdens non fert instantiā tunc oportet eum concedere illud vniuersale quod pponit tanqz dyalecticū z pbatbile quia ppositio dyalectica est cōtra quā in pluribz se habentem nō est dare instantiam.

Querit Vtrū dyalecticus etiam dectat vñ ppositionibz necessarijs. Solo ppositiones dicuntur dupliciter necessarie scz necessitate psequētis z necessitate pñe. Jam dñm est q dyalecticus nō dectat vñ ppositionibz necessarijs necessitate psequētis quia hoc spectat ad demonstratorem sed ppositionibz necessarijs necessitate psequētie q quidē necessitas consistit in illatione necessaria conclusionis ex pmissis. Et ille sunt duplices. quedam sunt syllogistice. quedam vero inductiue. qz vt dictū fuit in primo libro due tñ sunt species ratiōcinatōis dyalectice. Et pmitte pbs in textu vñā dñam inter demonstrantiē z dyalectice disputantem dicens q nihil refert demonstranti quo ad pbatōem ppositi sui vtrum syllogisat ostensiuē vel p impossibile. Sed disputans dyalectice dect syllogisare ostensiuē z nō ad impossibile. Et rō illius est quia in syllogismo ad impossibile fit deductio ad aliqz manifeste falsum z impossibile sed in pbabilibz non est manifestum falsum vel impossibile quia contingit aliquando falsum esse pbabile sicut verum. Cum ergo dyalecticus pcedat ex pbabilibus sequit q disputans dyalectice non dectat vñ syllogismo ad impossibile sed tñ ostensiuo. In signum cuius nos videmus q nisi valde manifestum sit falsum ad quod deducitur syllogisando per impossibile respondentes dicunt illud non esse impossibile qd p impossibili cōclusum est z sit opponēs dyalecticus nō psequitur intenti suam.

Ec iii

Reparations

Querit Quis est modus interrogandi seu pponēdi ppositiones
inductiuas. Solutio pbi q̄ volens interrogare seu p
ponere ppones inductiuas in forma argumētatiōis debet ponere ppones
sales que vt in pluribz habent veritatē ita q̄ nō habeāt instantiā vel si ha
beant q̄ illa nō statim appareat in superficie. Et rō istius est qz qñ rñdens
tes audiunt pponem vlem z non possunt videre in quibus non sit ita con
cedunt eam.

Querit De modo interrogandi p̄clusiones vtz opponēs debz
interrogare p̄clusionē intentam sub intētiōne cōclusi
nis. Solo q̄ non hoc est opponēs postq̄ syllogisauit cōclusionē non
debet interrogare. An sit conclusa vel non. Et rō illius est quia si opponēs
interrogat verū cōclusio sua sequat̄ vel non. Et r̄ndens dicat sibi q̄ non
tunc non videbit opponēs argumentari nec facere syllogismū. Et ergo
non est interroganda conclusio sub intētiōne conclusionis verū scz conclusa
sa sit. sed accipienda est tanq̄ conclusa.

Querit Utrum ois propositio vltis sit dyalectica. Solutio p^{ri}ma
q^{ue} non. Exemplū est vt cū querit^{ur} quid est hō. Aut quor
modi dicit^{ur} bonū talis propositio vel interrogatio non est dyalectica. Et rō
est q^{uia} propositio dyalectica est ad quā cōtingit rñdere sic vel non sic sub diuī
sione. Sed ad predictas p^{ro}posnes non potest responderi sic vel non sic sub
diuīsiōe sed sic tantū quia sunt necessarie 2 g^o non sunt dyalectice. vñ ta
les p^{ro}posiōnes sunt transformande vt accipiant^{ur} sub forma interrogatiōis
vtrūq^{ue} partis 2 traditiōis vt dicat^{ur} sic putas ne bonū diuidat^{ur} in bonū
honestū vñ 2 delectabile vel non. quia q^{ui} taliter p^{ro}ponit interrogatio
faciliter rñdetur ex p^{ro}babilib^{us} 2 dyalecticis affirmatiue vel negatiue.

Querit Quod est illud peccatū circa modum interrogandi pro
positiones a quo debet cauere dyalecticus. Solutio. q.
opponens non debet eandem pponem sepius interrogare. Quia si oppo
nens sepius interrogat ⁊ respondens ad illa respondeat tunc vel multas
positiones interrogat vel easdem. Si easdem tunc opponens inueniat id
est stulticiā hoim inuit qui non capiunt qd eis responsum est sed idem se
pius repetunt. Si vero interrogat multas ita qd plurimas faciat interroga
tiones tunc non facit syllogismū. quia ex paucis fit omnis syllogismus
ses solum ex duabz premis. Et si opponens non habet syllogismū ⁊ respō
dens libet hoc dicat qd se non habet syllogismū. Tunc opponens non pōt
alind facere qd cum increpet putans se habere syllogismū vel recedat a p
posito.

Queritur. Que propositiones sunt difficiles ad pbandum. Sol-
lucio propositiones difficiles ad pbandum sunt prima p-
cipia & ultime conclusiones. Primum pbatur sic quia quecuq; definitione
indigent ad sui pbationem difficulta sunt ad pbandum. sed prima p-
cipia sunt huiusmodi ergo. Maior patet ex hinc septemlibz & etiam septimi vbi dicitur
tunc est q. definitio est difficilis pbatiois & ridentes non facile acquiescunt
definitionibus datis qz multa dici possunt contra definitiones. Maior pbat

Octavi Thopicoꝝ.

quia prima principia demonstratōne vel syllogismo pbari non possunt cū nō habeant aliqua priora. s̄ solū definitōne suoz terminoz cognoscitur.

Secūdu etiā scz q̄ vltime conclusiones difficiliter sciuntur ostenditur sic. quia postrema nō sciunt nisi resoluātur cōtinue p̄grediendo in ip̄a prima principia p̄ omnia media quia si hoc nō fiat petitur principiū z sic argumē ratio sophistica. Cum ergo hoc sit difficile sequit̄ q̄ difficile etiam sit p̄bas re vltimas cōclusiones.

¶ Sed tunc querit̄ de medijs utrū illa sint facilis p̄bationis. Solo p̄bi q̄ illa media que sunt p̄mis p̄ncipijs p̄pinqua etiam sunt difficilis p̄bationis. Et rō illius est. quia illud est difficile p̄babile q̄ non habz plura media per que possit p̄bari. sed sic est de medijs que sunt p̄pinqua p̄mis quia inter illa z principia sunt pauca media p̄ que possent p̄ban. s̄ zc

Querit̄ Ex quo dictū est q̄ definitōnes p̄ quas p̄bant p̄ma p̄ncipia sunt difficiles ad argumentandū utrū omnes definitōnes sunt eque difficiles ad argumentandū. Solutio p̄bi q̄ non eque difficiliter sunt argumentabiles. id est non eque difficiliter per eas pōt arḡmentari. Quia quedam sunt multū difficiles z magis alijs sicut sunt ille que dantur p̄ nomia obscura siue illa nomia dicant̄ vniuoce siue multis pliciter z equivoce. Et etiam ille de quibus est dubiū utrū principaliter siue p̄ translatōnem dicantur de definito. Tales em̄ definitōnes quia incerte sunt non habent argumenta quibus terminetur eo q̄ p̄ nullum incertuz arḡmentari potest cum arḡmentatio sit rō rei dubie faciens fidem

Querit̄ Quot modis p̄positio que sumitur ad p̄bandū alterā habet difficultatem. Solo quatuor modis. Primo modo quia indiget definitōne quo ad principia. Secūdo modo qz in ea aliquid dicit̄ multipliciter siue p̄m translatōnem. Tercio modo quia non longe distat a principijs quia tunc habz pauca media. Quarto modo quia nobis ignotū est p̄m que istoz triū p̄dictoz modoz se tenet illud qd̄ facit difficultatem hoc est utrū egeat definitōne vel dicat̄ multipliciter vel sit p̄p̄inquinū p̄mis p̄ncipijs. Quia si modus ē nimis manifestus tunc clarum est q̄ oportebit ip̄m definire si est principii aut diuidere seu distinguere si ē multiplex vel p̄m translatōnem dictū. Aut medias p̄positiones inuenire si est p̄pinquinū p̄mis p̄ncipijs. quia principia notificant definitōne multiplicia distinctōe. z p̄pinqua principijs discursu. Et ponit Aresto. in textu vñū notabile dicens q̄ quedam p̄p̄ones sunt difficiles ad p̄bandū non assignata definitōe. s̄ assignata z habita definitōe faciles sūt ad arḡmentandū. Et ponit de hoc p̄bs duo exēpla. Primū ē vt difficile ē scire verum tñ vñ sit vñ cōtrariū vel plura. Sed diffinitis contrarijs scz q̄ contraria sunt que sub eodem genere maxime distant tunc facile est hoc videre. Nam cum cōtraria maxime distent z quod per sup̄abundantiam dicitur tñ vñ conuenit sequitur q̄ vñ nō potest nisi vñ esse contrariū. Et eodē modo est in alijs dicit Aresto. que definitōne indigent. Aliud exemplum est mathematicū videat̄ si placet ad longum in cōmento.

Ec̄ iij

Reparatiões

Querit Quid est anxiosa. Solo anxiosa est positio assumpta ad probandam alteram que difficilior est ad probandum quam illa ad cuius probationem assumitur vult enim probare quod compando positiões ad conclusiones quibus est maior labor ad probandum positionem assumptam ad probandum conclusionem quam ad conclusionem principaliter intentam et talis positio vocatur anxiosa grece

Querit Circa hoc an talia anxiosa debeat probari vel supponi. Ad istius dubitationis partem utraque arguitur probus in textu. Primo quod non debeat probari. Et hoc tali ratione quia anxiosa illa indigent maiori probatione quam principale positum. ergo non debeat probari. quia tunc oporteret maiorem fieri laborem circa ipsum quam circa principale positum. Secundo quod non debeat supponi etiam sic probat quia si respondens supponeret ipsum tanquam per se notum tunc respondens crederet ex minus credibilibus et assentiret alicui conclusioni ex minus notis quam est ipsa conclusio quod est contra naturam argumenti. quia argumentum ut dicit Boetius est ratio rei dubie faciens fidem. Soluendo istam dubitationem dicit probus quod aliqui anxiosa est supponendum. Aliqui autem non sunt diversas disputationes. Nam in disputatione disciplinali seu inquisitiva eiusdem apud seipsum non est supponendum anxiosa sed exigenda est probatio sed in disputatione exercitativa et obuiativa ponendum est quibus non sit per se notius dummodo tamen appareat esse verum et non habeat prima facie instantiam. Patet ergo quod non equaliter discenti et obuianti ponendum est anxiosa. Et ita epilogando patet ex dictis quod oportet opponentem dyalecticum interrogare et ordinare propositiones preternecessarias et necessarias in disputatione dyalectica.

Capitulum secundum

De responsione autem ad primum determinandum quod est opus

In hoc secundo capitulo probus postquam instruxit opponentem dyalecticum cum quo ad obuiationem. hic consequenter instruit respondentem quomodo scilicet debeat defendere suam positionem obuiando opponenti ita quod non cogatur concedere aliquod inconueniens. Et diuiditur in duas partes. In prima ostendit quomodo respondendum est responsione recta et simpliciter. In secunda quomodo solutio secundum quid. Prima subdiuiditur in duas. quia primo docet respondentem soluere penes diuersitatem positionis. secundo penes diuersitatem interrogatorum.

Querit Quid est opus boni opponentis et respondentis dyalectici. Solutio opus bene opponentis est taliter inducere suam positionem ut faciat respondentem improbabilissimum dicere quod propter suam positionem videntur necessario sequi. Et dicitur notanter improbabilissima quia debent esse improbabiliora quam illa que ex positione improbabili videntur necessario sequi. Si opus bene respondentis est ita obuiare opponenti quod non videatur propter suam rationem sequi aliquid impossibile vel iopinabile

Si si quid taliter
nere ipse rursus.
aliqui ponere
at quod non conueni

Querit

et quod positio sec
dere finem modum
non sua sequitur

Querit

respondendi est di
arte tradere. Et
docentibus id est
rationes quod se
rati de veritate
sic disputant
sepe que in ca
vi promptior
rationes quod se
da sunt illa qu
nente ad finem
qui disputat
ut in illo sit
est. Et quod em
tate si propter
ut nihil ab eo
rationis si quod
quod oportet fac
habet determinati

Querit

subdiuidit quod
multa positio ip
en. Et dicitur p
quod idem mod
fuerit probabilis
semper concludit
probabilis negat
Nulla
sit de
de limites arti
no probabilis et
Et Ro
tunc dicitur

Octavi Thopicoꝝ

Sz si qd talū sequitur videat sed ppter positōnē improbabile quā vult sustinere ipse rñs. Et ita videt ex his duobz opibz q nō ē inconvēiens rñdentes aliqui ponere positōnē improbabile & falsam dūmodo tamē eam sic sustineat q non concedat illi repugnantia.

Querit Quorū sūt pētā rñdētis dyalectici. Solo q duo. Pri-
mū est ponere qd nō oportet. i. ponere aliqd in positōe sua
ex q positio sequitur aliqd inconvēiens. Scdm ē positū nō servare hoc ē defens-
dere fm modū artis dyalectice. modus autē ille ē vt pcedat illa q ad positō-
nē suā sequitur & negat illa q sibi repugnāt.

Querit Quō pbat pbs q necessariū sit tradere istā artē de mod-
o rñdendi. Solo pbat in effectu talitōne qz mod-
o rñdendi est diversus in diversis disputatōibz. ergo oportet hic de eo aliquā
artē tradere. Ans pbat pbs qz nō eadem cōsideratōnes sūt observande
docentibz id ē doctrinaliter disputantibz & discētibz id ē inq̄sitivis q inq̄-
rūt de veritate cōclusionis & colluctantibz hoc ē ad obviatōem vel sophis-
tice disputantibz inq̄rūt dyalecticus obvians aliqñ induit habitū sophis-
tice p̄cipue in cautelis neq̄ etiā exercitantibz hoc est illis qui se invicē exercēt
vt promp̄iores fiant. Sz in oibz istis oportet rñdentes h̄re diversas cōside-
ratōnes qd sic patz qā discēti. i. inq̄sitivae disputanti sp̄ ponēda & cōceden-
da sūt illa que vident esse vera qz alias nō adinuaret a socio suo scz oppo-
nente ad finē inq̄sitōis veritatis. qz nullus discētiū hoc est opponētū
qui disputat p inq̄sitōne veritatis vult dicere vel psuadere aliqd falsum.
vt in illo ster finaliter Sz colluctati seu obviatiue disputati aliter faciendū
est. Ex q em̄ opponēs i tali disputatōne nō solū intēdit ad positōnē dispu-
tare sz p̄ intēdit obviare rñdenti. q̄ oportet rñdētē p̄eum vt cautelis ita
vt nihil ab eo videat pari in puentōnibz aut dyalecticis q nō sūt cā collu-
cratōis sz q̄r exp̄meti & exercitatiois nō dū ē enodatiū seu oñsuz ab aliquo
qd oportet facere rñdētē hoc ē q̄ia d̄z pcedere & q̄ia nō. Sic qz de istis ni-
hil determinatū ē ab alijs. q̄ oportet hic de his artē tradere.

Querit Quorūplex ē positio rñdētis dyalectici. Solo q triplex
scz p̄babilis improbabilis & neutra. Positio autē p̄babilis
subdiuidit qz vel ē p̄babilis simplr vel alicui scz opponētū vel rñdenti. Si
milis positio improbabilis diuidit qz qdā est improbabilis simplr qdā vero ali-
cui. Et dicit pbs q nihil refert quō positio sit p̄babilis vel improbabilis
qz idem modus rñdendi pcedendi vel nō pcedendi qz si positio rñdētis
fuerit p̄babilis conclusio opponētis est improbabilis & econtra qz opponens
semp cōcludit oppositū positōnis rñdētis. Et si positio rñdētis neq̄ est
p̄babilis neq̄ improbabilis tunc cōclusio etiā erit talis.

Ad Nulla ē positio improbabilis rñdētis dyalectici pbat qz q ponit po-
sitōē improbabile egreditur limites artis dyalectice. So^o q nō egre-
ditur limites artis dyalectice. qz habit^o & p̄uatio cadūt sub eadē scia iā posis-
tio p̄babilis & improbabilis h̄nt se sicut habit^o & p̄uatio.

Ad Rō ē aliq̄ positio neutra. pbat qz p̄babile & improbabile oppo-
nuntur p̄dictōne sz inter illa nō ē mediū. Solo q nō opponūtur p̄radicē

Reparationes

eorie sed contrarie vel priuatiue.

Queritur Quod debet se habere respondens circa positio[n]e[m] impro-
babilem simpliciter. Solutio p[ro]bi est q[uod] quando simpli-
citer improbabile est ad q[uod] disputat opponens tunc respondens n[on] debet
concedere positio[n]e[m] improbabilem neq[ue] illa que vident[ur] improbabilia aut
minus p[ro]babilia conclusioni. Et r[ati]o illius est .quia omnis qui bene syllogi-
sat ille ex p[ro]babilibus et notio[n]ib[us] ostendit co[n]clusionem su[a] vel p[ro]positu[m]. et
ergo q[ui] opponens adducit improbabilia aut minus p[ro]babilia p[er]clusio[n]e[m] res-
pondens n[on] debet illa concedere sed negare q[uia] non bene syllogizat.

Queritur Quod r[ati]o[n]s debet se habere circa positio[n]em p[ro]babile[m]
simpliciter. Solutio. si positio r[ati]o[n]is est simpliciter
p[ro]babilis tunc conclusio opponentis est improbabilis vt patuit. et ergo de-
bet respondens concedere omnia que sunt p[ro]babilia et etiam improbabilia
d[um]modo tamen non sunt magis improbabilia conclusioni.

Queritur Quomodo debet se respondens habere quando positio
respondentis neq[ue] est p[ro]babilis neq[ue] improbabilis sed
neutra. Solutio dicit p[ro]bius q[uod] tunc etiam debet respondens omnia con-
cedere que sunt probabilia vel etiam improbabilia d[um]modo tamen sunt ma-
gis probabilia conclusioni quia sic disputatio[n]es sunt probabiliore[s] in p[re]-
missis q[uam] in conclusioni.

Queritur Quomodo r[ati]o[n]s debet se habere ad positio[n]es alicui
et non simpliciter p[ro]babiles vel improbabiles. Solu-
tio si positio non sit simpliciter p[ro]babilis aut improbabilis sed solum ipsi
respondenti tunc respondens debet solum illa co[n]cedere que videntur aut
non vident sibi et non illa que vident[ur] aut non vident simpliciter. Si aut[em]
positio talis sit probabilis aut improbabilis alteri a respondente cuius ra-
tione[m] opinionem ipe sustinet tunc debet respicere ad intentio[n]em illius cui[us]
opinionem sustinet et illa concedere vel negare que concederet vel negaret
ille cuius opinionem ipe sustinet et de hoc ponit p[ro]bi exemplum in textu.

Queritur Co[n]sequenter quod Aristoteles docet r[ati]o[n]dere s[ecundu]m diuersitatem
interrogatio[n]u[m]. Solutio dupli[ci]t[er] p[ri]mo docet hoc q[uod] ad in-
terrogatio[n]em s[ecundu]m q[uod] ad argum[en]tatio[n]e[m].

Queritur Quod r[ati]o[n]s d[icit] se h[ab]ere in r[ati]o[n]dendo quo ad interrogatio[n]e[m]
ne. Solutio distinguendum est. q[uia] illud q[uod] interrogat ab
opponente vel e[st] manifestu[m] vel obscuru[m]. Si e[st] manifestu[m] hoc e[st] tripliciter q[uod] a
vel e[st] p[ro]babile vel improbabile vel neutru[m]. Et q[uod] d[icit] illo[rum] adhuc contingit
dupliciter. q[uia] vel e[st] p[re]iudiciale ad p[ro]positu[m] vel n[on] e[st] p[re]iudiciale. iam d[icit]ur e[st] q[uod] si illud
q[uod] interrogat e[st] manifestu[m] et e[st] p[ro]babile et impertinens ad p[ro]positu[m] tunc re-
spondens debet ip[su]m concedere cum ista p[re]statio[n]e q[uod] dicat q[uod] videt[ur] esse p[ro]-
babile quia hoc d[icit]is nihil poterit pari q[uia] n[on] est ad p[ro]positu[m]. Si aut[em] illud
q[uod] interrogat e[st] improbabile et n[on] est etiam ad p[ro]positu[m] tunc respondens
debet illud concedere cum cautela et dicere q[uod]uis concedat q[uod] tamen sibi n[on]
videt[ur] q[uod] hoc faciendo eruat fatuitatem q[uia] alio fatuus videret[ur] p[re]cedendo

Octavi thopicoꝝ.

improbabile et quod ad propositum non pertinet. Si vero illud quod interrogatur est probabile et pertinet ad propositum tunc respondens debet concedere cum illa prestantione quod videtur probabile esse sed valde propinquum videtur esse ei quod in principio est positum et ideo intermitte hoc proposito concessio id quod positum est a principio. Si vero illud quod interrogatur pertinet ad propositum sed est valde improbabile tunc respondens debet dicere quod opponens committit anxioma hoc est difficultatem assumptionem et debet dicere quod valde fatuum est hoc ponere. Si autem nec probabile sit nec improbabile et non pertinet etiam ad propositum tunc debet respondens illud concedere absque aliqua prestantione. Sed si est pertinens ad propositum et improbabile tunc concedi debet cum prestantione scilicet quod illo posito intermitte illud quod est in principio positum.

Queritur An iste modus respondendi ad interrogationem opponentis sit conueniens. Solutio quod sic. Et hoc probatur per rationem. Ille modus respondendi est conueniens per quem opponens persequitur syllogismum et respondens nihil videtur pati. Sed sic est de isto modo predicto ergo est conueniens. Minor probatur quia tunc syllogismus fit ex probabilioribus conclusionem. Illi enim qui ex improbabilibus conclusionem conantur syllogizare male syllogizant et talibus etiam non est concedendum hoc quod interrogant. Et sic patet quod est respondendum quando interrogatio est manifesta.

Queritur Quod debet respondens facere quando interrogatur est obscurum vel multiplex. Solutio debet per hoc quod respondens debet dicere opponenti quod manifestet propositum suum quod concessum est et licet respondenti non intelligenti dicere quod non intelligit obscurum. Et si sit aliquod multiplex propositum non debet hoc simpliciter concedere vel negare. Unde infertur per hoc quod quando propositum est obscurum tunc respondens non debet pigritaria principio dicere se non intelligere. Et hoc ideo quia respondentes sepe concedunt aliquod obscurum quod non concederent si proponeretur manifeste.

Queritur Quod debet facere respondens quando multiplex est manifestum et in omni sensu verum. Solutio per hoc quod si tale multiplex fuerit in omni sensu verum vel in omni falsum tunc est simpliciter concedendum vel simpliciter negandum. Si vero in aliquo sensu est verum et in aliquo falsum tunc respondens debet prestare quod hoc dicitur multipliciter et quod in uno sensu est verum et in alio falsum. Et hoc debet facere in principio quod satisfiat posterius per esse dubium verum illam multipliciter persequitur a principio. Si autem respondens non prouiderit multipliciter et persequitur ipsum et postea propter dubium ortum ex multiplicitate notat quod sit multiplex tunc respondens debet obuiare opponenti et dicere quod non concesserit illud multiplex ad illum sensum in quo ipse accipit sed in alio sensu. Si autem planum est et simplex quod interrogando proponitur tunc respondens debet planere spondere concedendo vel negando simpliciter.

Queritur Consequenter quomodo docet per hoc respondere ad interrogata quo ad argumentationem opponentis. Solutio docet soluere ad duplices positiones in argumentatione scilicet ad inducendum et ad syllogisticas. Et pro illo resumit diuisionem positionum superius posita quod aliquae necessarie aliquae dicuntur preternecessarie.

Reparationes

Querit Quomodo respondens debet soluere p[ro]p[os]itiones inductiuas. **So**
Si opponens intendit facere inductiōē tūc r[ati]o d[icitu]r d[ic]e
 singularia cōcedere dūmodo sine vera z pbabilia. Et debet r[ati]o r[ati]o ferre
 instātiā p[ro]p[os]itiōē p[er] aliquid singulare nō prius inductū ab opponēte. q[ui]a sine
 instātiā negare aliquā p[ro]p[os]itiōē v[er]ū est p[er]uiri. Et hoc debet cauere re
 spondens ne s[ed] videatur p[er]uiri. Si ergo negat vniuersalem p[ro]p[os]itiōē
 inductam z non affert instātiā clarū est q[ui]a p[er]uiri. Et addit ibi p[ro]p[os]itiōē
 Q[ui]a multo magis videt[ur] p[er]uiri si non fert instātiā nec etiā habet vnde
 p[ro]p[os]itiōē argumentet[ur] z vnde p[er]t non esse verū q[uo]d v[er]ū p[ro]p[os]itum est q[ui]s cas
 men hoc non sufficiat v[er]ū p[er] hoc excludat seu interimat v[er]ū p[ro]p[os]itiōē
 vnde ex hoc textu solet allegari. q[ui]a p[ro]p[os]itiōē arguere non est soluere. Et r[ati]o illi
 est quia nos habemus plures r[ati]ōes p[ro]p[os]itas a p[ro]p[os]itiōē que cōmunit[er] sunt
 conerane cōmunit[er] opinionib[us] p[ro]p[os]itiōē quas valde difficile est soluere. Si
 cut sunt ratio zenonis q[ui]a p[ro]p[os]itiōē q[ui]a n[on] contingit moueri neq[ue] aliquid s[ed]
 diu[m] p[er]transire. Et ergo q[ui]s ostenderimus oppositum sue p[ro]p[os]itiōē n[on] tū
 p[ro]p[os]itiōē hoc non est omitrenda sua p[ro]p[os]itiōē neq[ue] r[ati]o sua. vnde ex iam dictis p[ro]p[os]itiōē
 ter q[ui]a ad inductiuas p[ro]p[os]itiōes respondendū est vel p[er] p[ro]p[os]itiōē argumentat[i]o
 nem vel p[er] instātiā alias sit p[ro]p[os]itiōē.

¶ Sed tunc querit quomodo est contraargumentandū respōdenti cō
 tra opponenti. Solutio dicit p[ro]p[os]itiōē q[ui]a respondens debet inferre p[ro]p[os]itiōē
 nem z definitiōē ad vtilitatem suam. Et ratio est quia p[er] illa eadē res
 spondens debet aduersari opponenti p[er] que opponens nititur interumere
 p[ro]p[os]itiōē respondenti sed talia sunt p[ro]p[os]itiōē z definitiōē. ergo p[er] talia de
 bet contraargumentari opponenti. Sed tamen inferendo p[ro]p[os]itiōē cas
 uere debet respondens ne inferat p[ro]p[os]itiōē n[on] probabilem.

Querit Quotupliciter p[ro]p[os]itiōē aliqua dicitur improbabilis.
Solutio tripliciter. Uno modo enim illa p[ro]p[os]itiōē d[ic]it[ur]
 citur esse improbabilis ex qua sequuntur inconuenientia sicut si respondēs
 dicat omnia moueri aut dicat nihil moueri.
 Secundo modo p[ro]p[os]itiōē dicit[ur] improbabilis quia ponit illa que sunt peio
 ris consuetudinis vel vrb[an]itatis v[er]ū q[ui]a voluptas sit bonū hominis in v[er]ū
 ta. Tercio modo quia ponit illa que sunt repugnantia consilijs bonor[um]
 v[er]ū si respondens ponat q[ui]a melius est iniuriā facere q[ui]a pati. Et ratio qua
 re ab his p[ro]p[os]itiōibus improbabilibus debet cauere respondēs est ista p[ro]p[os]itiōē
 p[ro]p[os]itiōē quia respondens maxime debet cauere ab odio assistentium. Sed as
 sistentes odiunt respondentem dicentem talia improbabilia quia non pu
 cant q[ui]a ipse dicat illa disputationis causa sed quia sibi videntur vera et
 bona.

Querit Quomodo respondens debet respondere ad p[ro]p[os]itiōē
 nes syllogisticas. Solutio dicit philosophus q[ui]a om
 nes p[ro]p[os]itiōes que syllogizant falsum sunt interumende dūmodo
 p[er] eas falsum concludit q[ui]a hoc verū sit. probat trib[us] r[ati]ōib[us]. P[ri]ma ē q[ui]a nō s[ed]
 soluit falsam p[ro]p[os]itiōē syllogizantē q[ui]a interumit falsam p[ro]p[os]itiōē quia

primis al
 simpli v[er]ū
 scrib[is] re
 q[ui]a est
 sedens
 q[ui]a negat
 p[ro]p[os]itiōē
 cas q[ui]a nō
 go sic etiā
 duere ab
 cas sunt
 gumentum
 q[ui]a p[ro]p[os]itiōē
 ducta p[ro]p[os]itiōē
 dens p[ro]p[os]itiōē
 mar illud
 mendū in

Que
 p[ro]p[os]itiōē
 tū illatōē

Que
 modus est
 est q[ui]a
 clutionis
 q[ui]a p[ro]p[os]itiōē
 instātiā
 q[ui]a p[ro]p[os]itiōē
 seu interumit
 tus modus
 cas q[ui]a
 disputandū
 ne deueniat
 dus est recta
 nō sunt soluti
 ferendi p[ro]p[os]itiōē

¶ Si
 q[ui]a
 glorie sed in
 inuicis dedu
Quer
 re oratione

De canonicis thopitoxi

Pringit aliqui pmissam esse falsam et tamen non esse eam falsitatem conclusionis. Exemplum ut si quis dicat quod sedens inquit sedens scribit. Et arguat sic Sedens scribit ut socrates sedet. ergo socrates scribit. ibi non sufficit negare minorem quod est socrates sedet. quibus sit falsa sed potius dicitur ista interim quod sedens inquit sedens scribit quod non ois sedens scribit. ille ergo soluit vere argumentationes quod negat hoc propter quod sequitur falsum. Secunda ratio est. quod sicut est in descriptiis geometricis figurarum. ita erit in syllogismis. Sic est in geometricis quod non soluit argumentum nisi interim illud propter quod sequitur falsum. ergo sic etiam erit in dialecticis. Minor probatur exemplariter. ut si arguas lineas ductas ab eodem puncto ad idem punctum sunt equales. sed linea corde et linea artus sunt homini. sunt equales quibus enim ibi interim maior tamen propter hoc argumentum non soluitur. quod posita maiore vera adhuc sequitur inconueniens quod plus. unde minor dicitur interim et dicitur hoc intelligit de lineis rectis ductis per idem spatium. Tertia ratio est. per rectam solutionem perpendi an respondens respondeat falsum quod accidit in conclusionem. sed hoc non potest videri nisi interim illud falsum propter quod sequitur falsum in conclusionem. Illud est si interim inveniendum in argumentationibus syllogisticis propter quod sequitur falsa conclusio.

Queritur Circa secundam premistiam istius capituli. Quocumque est solutio pro finem quod. Oportet quod duplex scilicet prohibito et increpatio. prohibito dicitur solutio quod prohibet illamdem conclusionem. Sed increpatio dicitur quod stat contra illamdem sed increpat seu calumniatur conclusionem illam.

Queritur Quot modis pringit prohibere illamdem conclusionem. Solutio per quatuor modis. Primus modus est quando interim illud ex quo deberet sequi conclusio. Secundus modus est quando fert instanciam contra interrogantem seu opponentem querendo intellectum conclusionis vel querendo aliquam conclusionem collateralem. unde impedit opponens quibus respondens non soluat interrogantem. Tertius modus est quando fert instanciam contra interrogantem hoc est contra premissas non propter falsitatem premissarum sed quod premissae non bene ordinantur. Et differt iste modus a primo quod ibi prohibent seu interimunt premissae quod falsae sed hoc non quod falsae sed quod non bene ordinantur. Quartus modus est pessimus quod maxime affligit opponentes est ad deductionem temporis quando respondens taliter instat ad quod disputare requiritur plus tempus quam ad disputandum principale propositum. Istis quatuor modis impeditur opponens ne deueniat ad conclusionem intentam. Inter istos tamen modos solum primus modus est recta solutio quod finem illi interimunt hoc propter quod sequitur falsum. Alii tres non sunt solutiones recte sed solum prohibitiones quaedam et impedimenta inferendi conclusionem.

Ad Isti modi soluendi videntur pertinere ad sophistam. sed dialecticus non dicitur vti. Sed dialecticus non vti eis in fine deceptoris vel inanis glorie sed in finem inquisitionis veritatis contra peritiam opponentem ne fiat inutilis deductio temporis.

Queritur Quomodo docet philosophus soluere per increpationem. Solutio triplex. primo ex parte videntur orationum. Secundo ex parte orationis. Et tertio ex parte vtriusque.

Reparationes

Queritur Quod docet hoc ex pte videntis orōe. **Solutio** pā-
 ne tres modos. Primus est qñ interrogat non
 eadē orō qñ ad ppositū dī interrogari fm qualitatē pncipalis ppositi qñ in-
 tēdit. vel nō interrogat in illo sensu in quo est interrogāda Et ibi dī pbs
 q respondēs q interrogat sepe est cā q nō bñ disputat orō seu ppositio ppos
 pterea scz qz ipse pteruēdo nō pcedit illa ex qbz poterat plane disputari
 ad ppositū. Ex quo em disputatio est opus duoz scz opponētis z respōdētis
 nō est in potestate vnius ad debitū finē deducere cōe opus disputatio-
 nis. Et sic necessariū est qñqz opponētē conari rōnibz ptra hoc qñ dī res-
 pōdēs z nō ad ppositū. scz qñ respondēs obseruat eū z obuiando libi
 dī illa q sunt ptraria opponētis z nō sunt ad inqñtōem ppositi. Et pncipue
 qñ dī talia ptraria z suader ea rōe. qñ sic illa q exercitatie fieri deberēt fū-
 unt litigatorie z colluctatie z nō dyalectice. Vex tñ est dī pbus q qñqz
 huius orōes sunt ppter gymnasiū. i. luctā z expmētū qñ respondēs vult
 accipere de vtribz ipius opponētis z nō sūt ppter doctrinā de ppositōe fa-
 ciendā. Et addit pbs q ad ppscendā insolentiā talis pterui respōdē-
 tis opponēs nō dī solū syllogizare. vex sed etiā falsum vt falsum pcludat
 ptra respondētē. nec etiā p vera solū dī syllogizare. sed qñqz p falsa vt scz
 ex falsis a respondente pcessis pcedat ptra respōdētē. Et rō est qz prin-
 cip sepe qñ necesse est opponētē interimere aliqd vex ppositū a respondente
 eo q p illud respondēs impedit disputatōem. Et tūc qz vex nō interimat
 p vex sz p falsum opz in syllogismo aliqn assumere falsa. Quā nūqz pbs
 in ptabilibz aliqn respondētī magis videri ea q sunt falsa q illa q sunt ve-
 ra. Et ergo quando ex talibz falsis argumētat opponens magis erit respō-
 dens suauis vt ppscat qñ sit adiutus ad doctrinā vel datus. Sic ergo p
 quō respondēs aliqn est cā q nō bñ disputat orō. Aliqn etiam opponens
 illius est cā dī pbs qñ scz opponens transfert se ad respondētē litigatorie
 et nō dyalectice. Sicut tñ opz geometram disputare geometrica ita opz
 etiam opponētē dyalectici arguere dyalectice ex ptabilibz ad ppositum
 siue vex sit siue falsum. quod pcludendum est contra ppositum. Quā
 do ergo transfert se ad pntōem cum respondente tunc ipse est causa qua
 re non bene disputatur oratio.

¶ Secundus modus est qñ aliqn orō bona est in se tñ ppter prauitatē opz
 ponētis vel respōdētis impediētis cōe opus est increpanda. Nā prau-
 est socius q ipedit cōe opus. Illud em qñ pponit in disputatōe est p mune
 opus opponētis z respondētis. qñ ergo certant z litigant p victoriā ptra se in
 uicem tunc impeditur hoc p mune opus. qz nō est possibile tunc vtriusque
 nire quod intendit. qz qñ duo certant impossibile est plures vno vincere.

¶ Tertius modus est qñ nihil differt quantum ad impedimentum dis-
 putatōis. siue fiat interrogando hoc est opponendo siue respondēdo. qz
 qui interrogat seu opponit litigatorie z in finem litis prauē interrogat sic
 et ille qui litigatorie respondet. hoc est ille qui respondendo non concedit
 illud quod est probabile neqz assentit alicui eorum que opponens vult in-
 ferre. Unde inferre pbus per modum correlarij q manifestum est ex his
 q nō similiter z ex eadem causa increpanda est oratio in se z quo ad videntē

rem scz oppo-
 nentem elige-
 dūtem dis-
 putatio perm-
 quando po-
 rales quale-
 lum respon-
 tum est qu-
 que sunt in
 pe ptingit
 itea hoc ide-
 audiunt z
 rogant. Et
 dens. qñqz

Que

quando ex
 quid z hoc
 dūtiō sunt
 eis aliquibz

¶ Secun-
 dū hūc syl-
 lōis sine. Q-
 libus de qu-

¶ Tertius
 ppositum n-
 maxime in-
 minus pro-

¶ Quar-
 ad ppositū
 dat superflū-

¶ Quin-
 nus credibi-
 labore indig-
 tis est inter-

¶ Sed
 inbus sine
 ppositōes
 bles. imo q-
 vero diffici-
 cit syllogis-
 ariā pposit-
 fides cor-
 pāda in se

Octavi thopicozum

rem scz opponentem vel respondentem. Et ratio illius est. qz ptingit ora-
tionem esse prauam z tamen opponentem optime vt ptingit cōtra respō-
dentem disputare. Et dicitur notanter vt ptingit. id est quantum dispu-
ratio permittit z oratio. Nam contra discolos respondentes non est alijs
quando possibile opponentem facere tales syllogismos quales ipse vult. sz
tales quales eum facere contingit z expedit ad psecutendum talem discolo-
lum respondentem. Et ibi addit phus Qz qz indeterminatum z incer-
tum est quādoqz qñ opponētes pponunt p traria respondentiz quādo ea
que sunt in pncipio vel illa que sunt puenientia z vult ad ppositū. ideo se-
pe ptingit qz respondentes p se p traria dicunt z negantes pus aliqd pos-
sitas hoc idem pcedunt. Et hoc p terea ptingit. qz respondētes sepe subs-
audiunt z ad puerum intellectum referūt ea qz opponētes a pncipio inter-
rogant. Et p terea prauē fiunt sepe disputatōes. Et illius cā est respon-
dens. qz litigiosa pcedit z puenientia ad ppositum negat

Queritur Quō orō increpāda est in seipā. Solutio phs
ponit ad hoc quinqz modos. **Primus est.**
quando ex interrogatis nihil pcluditur nec ad ppositum nec omnino ali-
quid z hoc contingit quando interrogata ex quibus deberet inferri con-
clusio sunt omnia vel plura eorum falsa vel improbabilia. ita qz necqz abla-
tis aliquibus negqz additis potest ex ipis fieri conclusio

¶ Secundus modus est. Si oratio pposita ab opponēte sit talis qz ex ea
nō fiat syllogismus ad ppositum. talis oratio est increpanda eo qz caret de-
bito fine. Et etiam si nō fiat syllogismus dyalecticus ex pbabilibus tas-
libus de quibus in pmo libro dictum est.

¶ Tertius modus est. Si oratio est talis qz ex ea nō potest fieri syls ad
ppositum nisi qbusdā sibi additis tūc est increpāda eo qz sit diminuta et
maxime increpanda est quando illa addita sunt peiora ad probandum z
minus probabilia qz conclusio.

¶ Quartus modus est. Si oratio est talis. qz ex ea non fiat syllogismus
ad ppositum nisi aliquibus ablatiis tunc est increpanda quia tūc abun-
dat superfluis que nō possunt esse causa pclusionis.

¶ Quintus modus est. Si fiat syllogismus ex improbabilibus z mi-
nus creditiliis qz est conclusio. vel etiam si fiat ex veris sed tamen multo
labore indigentibus ad demonstrandum z maior qz conclusio talis oras-
tio est increpanda.

¶ Sed tunc queritur verum syllogismi dyalectici ex omnibus ppositio-
nibus sint equaliter probabiles z verisimiles. Solutio phs qz nō. quia
ppositōes ex quibus fiunt syllogismi dyalectici nō sunt equaliter probas-
biles. imo quedam ex natura sua sunt faciliores z probabiliores. quedam
vero difficiliōres z improbabiliores. Et ergo quādoqz opponēs fa-
cit syllogismos ex ppositōnibus maxime probabilibus in quantum ma-
teria pposita permittit tunc opponens bene disputat. Et infert are-
storeles correlarium ex dictis. **Ores** qz nō eodem modo est oratio increp-
anda in se et per respectum ad conclusionem tūc tamen ab opponente.

Reparationes

Et rō est qz p̄r p̄ringere qz oīō in se sit vitupabilis z qz enī sit laudabilis ad p̄positū qd̄ intendit opponēs. Et ecōuersio etiā p̄ringit qz oratio in se sit laudabilis z tamē vitupabilis ad p̄positum eo qz est ex inprinentibz talia facilia sint z vera.

Queritur Utz oīō q̄ nō p̄cludit sit simplr inepāda. Solutio p̄bi qz nihil p̄hibet ordē aliquā p̄clusam esse peiorem nō p̄clusa. Et rō illius est qz oīō aliqua p̄clusa p̄r ex fatuis esse p̄clusa i. ex valde improbabilibz. Et oīō nō p̄clusa p̄r esse talis qz ex fatuis nō possit p̄cludi ex p̄babilibz z veris. Et addit p̄hs qz tūc maxime oīō illa est mala que p̄cludit ex fatuis quando p̄clusio nō p̄tinetur in p̄missis assumptis sicut effectus in sua causa.

Queritur Utz illi opponētes sint inepādi qz p̄cludūt verum ex falsis. Solutio qz nō qz sicut p̄ringit falsum syllogisari p̄ falsum in p̄sequētia necessaria ita etiā qnqz p̄ringit syllogisare p̄ falsa vtz sicut in scdo p̄p̄ paruit.

Philosophūma ē syllogismus demonstratiuus qz ordinat ad scientiam.

Argumentum est syllogismus dialecticus qz generat fidem seu opinionem.

Sophūma est syllogismus litigiosus.

Apposūma ē syllogismus dialecticus p̄dictio z h̄ a p̄oria qd̄ ē p̄urbatio qz inter verā qz p̄rem p̄radictio nis conturbatur.

Queris quōdūc abinuicē

Quādo p̄positū p̄hs ponit hic dīam istaz argumentationū. Solū qz p̄hs in textu incidentaliter dī qz qn̄ oīō est ostēsiua alicuius de terminare p̄clusiōis tūc talis oīō ē syllogismus demonstratio. Si aliquid aliud ē intermixtum tali p̄clusiōi qd̄ nullo h̄z se ad p̄bādū illā p̄clusiōē tūc nō ē syllogismus nō cā vī cā. Et si hoc videat facere ad p̄clusiōē p̄ aliquē locū solū p̄bilitatē z nō facit aliqd̄ ad p̄clusiōē tūc ē sophūma z nō demonstratio occasione illius ponit aresto dīam inter philosophūma argumentum solū p̄bilitatē z apposūma.

Queris Quōd p̄patur p̄clusio ad p̄missa s penes habitudines p̄bilitatē z improbilitatē. Solū dī p̄hs qz si p̄clusio p̄cludat ex aliq̄b p̄missis p̄bilitatē ita tūc qz vna sit magis p̄bilitatē altera tūc nihil p̄hibet p̄clusiōē eē magis p̄bilitatē qz alterā p̄missaz. Si autē p̄missa sit se habeat qz vna sit p̄bilitatē z alia neutro mō se h̄z ita qz nec sit p̄bilitatē nec improbilitatē tūc p̄clusio qz sequitur erit neutra. Sed si talis p̄p̄ nō est neutra s magis sequitur p̄bilitatem vel magis improbilitatem tūc p̄clusio etiam erit talis.

Quādo peccatū sit p̄bare aliqd̄ p̄ remotiora z longiora. Solū p̄bi qz sic z oīō seu argumentatio in quā hoc fit est inepāda. Ex emplī grā. Si quis velit p̄bare qz vna opinio est magis vera qz alia. Et ad hoc p̄bandum assumat hanc rōem. Quā idē de seipso p̄dicatū certū

est qz vbi a
idē p̄dicatū
rior est op̄i
Zlaratio
qz opinio ei
berur suffi
lia supflua
enī multa p̄
negtia z m
est bona z la
amplius in
interrogare

Que

Solutio
dicitur esse

Que

quando vi
dicitur falsū

¶ Sed tunc
accidit mag

¶ Tertius
h̄is qz sumpt

p̄clusiōe su

¶ Quartus
falsa qz ex fa

us paruit.

Que

peccatū resp

cederet falsū

¶ Si tunc
qz nō s̄ solū

do hoc falsū

ei p̄missa p̄clu

lia. Et respon

veris z quan

Quer

si oratio p̄clu

¶ Sed tunc
falsū erit

De tertiis thopicorum

est q̄ vbi aliud p̄dicat de alio. sed opinio que idē de se opinatur est. in qua idē p̄dicatur de seip̄o. ergo est certior q̄ illa q̄ aliud de alio opinat̄. sicut certior est opinio quā quis opinatur q̄ hō sit aīal q̄ qua opinat̄ q̄ hō sit alba. Illa ratio sufficit ad hoc p̄bandum nec op̄z assumere ad p̄batōnem illā q̄ opinio eiusdē de seip̄o sit. maxime vera. q̄ conclusio p̄ncipaliter intēta habetur sufficienter sine illa p̄pōne vt patuit. z ergo peccatū est z nequitia talia sup̄flua in argumētatione addere. q̄ facit latere cām p̄sequētie. q̄n enī multa p̄mittunt tunc nescit ex q̄bus illoz seq̄tur conclusio. Et q̄ illa sit nequitia z malicia argumētationis. p̄bat sic q̄ illa oratio seu argumentatio est bona z laudabilis q̄ ita euidenter est conciusa vt nihil aliud oporteat amplius interrogare vel dubitare. ergo ex opposito illa est mala vbi oportet interrogare z dubitare. p̄pter quid seq̄tur conclusio.

Querit̄ Quō p̄hus docet soluere p̄ increpatōnem ex p̄te vtrius usq̄ sit sc̄z tam ex p̄te vtriusq̄m q̄ ex p̄te oratoris in se.

Solutio hoc docet assignando modos quibus oratio argumentatiua dicitur esse falsa.

Queritur Quorū modis orō argumētatiua dicitur esse falsa. Solutio quattuor modis. Primus est quando videtur aliquid p̄cludi z tamen nō p̄cludi. Et hoc mō oratio dicitur falsa. quia peccat in forma z est sophistica.

¶ Secundus modus est q̄n p̄cludit aliqd̄ s̄z nō ad p̄positū. Et iste modus occidit maxime in syllogismis ad impossibile.

¶ Tertius modus est q̄n p̄cludit aliqd̄ ad p̄positum s̄z nō ex p̄p̄is. i. ex his q̄ sumpta sunt ex p̄p̄ia disciplina p̄clusionis. Sicut q̄n pro medicinali p̄clusionē sumit cōis. p̄pō q̄ nō ē medicinal' videt̄ tū alicuiē medicinalis.

¶ Quartus modus est q̄n p̄cludit aliqd̄ p̄ falsa siue conclusio sit vera siue falsa. q̄ ex falsis falsum p̄cludit z ex falsis p̄tingit etiā vera p̄cludi vt prius patuit. Et isto mō orō seu argumētatio d̄z peccans in materia.

Queritur Cuius peccatū est ponere falsum vel orōem falsam.

Solutio ponere orōem falsam magis est peccatū respondētis q̄ orōnis. Et rō est. q̄ nisi respondēs poneret vt cōcederet falsum nuncq̄ syllogismus dyalecticus opponētis procederet ex falsis.

¶ S̄z tunc querit̄. vtrū sp̄ sit peccatū respondētis ponere falsum. Solutio q̄ nō s̄z solū aliqui. tunc enī nō est peccatū respondētis ponere falsum quādo hoc falsum latet eū. Et rō est q̄ q̄n falsum est latens aliqui magis accipimus p̄clusionē ex falsis q̄ ex veris. si illa falsa videant̄ magis p̄babiliā. Et respondens potest accipere falsa q̄n illa sunt. p̄babilioz q̄busdam veris z quando ex illis demonstrat bñ demonstratū est d̄z p̄hus.

Querit̄ Quō istī quattuor modi quibus orō d̄z falsa debent solui. Solutio q̄ p̄mus modus soluit̄ p̄siderando si oratio p̄cludit vel nō z soluitur dicēdo q̄ nō p̄cludit q̄z peccat in forma. ¶ Secundus modus soluit̄ videndo si sit verū vel falsum qd̄ cōcludit z si sit falsum erit̄ intermēdū. Tertius modus ille peccat p̄tra demonstrat̄

Reparationes

tozem sed nō p̄tra dyalecticum. Et soluetur videndo. an oīō pcludat ex proprijs vel improprijs s̄m p̄ritam disciplinam. Quartus modus soluitur videndo vix oīō pcludit ex falsis. s̄z tū p̄babilibz. qz si sic tunc bona est quo ad dyalecticum. qz dyalectico falsa p̄rit esse p̄babilia. Si vero concludit ex veris sed improbabilibz tunc praua est oīō quo ad dyalecticum. Si autē pcedit ex falsis et improbabilibz et stultis tunc simplr praua est argumentatio. qz stulta et praua ad p̄positum qz nihil pbat.

Queritur Ad quod p̄positum p̄hus hic determinat de petitione p̄ncipij et p̄teritij. Solutio qz superius dixit qd aliquādo respondēri incertum est quando opponētes accipit̄ contraria et quando ea que sunt in p̄ncipio occasione illius ad maiorem infōrmatōnem et declaratiōnem determinat hic de petitione p̄ncipij et de petitione contrarij.

Querit̄ Quā differēter hic determinat de petitione p̄ncipij et in sc̄do p̄oz. Solutio qz in libro p̄oz determinat de petitione p̄ncipij s̄m veritatem sed hic determinatur de petitione p̄ncipij s̄m opinionem dicit p̄hus. Et adhuc aliter etiam determinat de petitione p̄ncipij in libro elenchōz. qz ibi determinat de ea inquantū est fallacia et facit locum sophisticum ab alijs distinctum.

Querit̄ Quid est petere p̄ncipiū s̄m veritatē et s̄m opinionem. Solutio alberti petere p̄ncipiū s̄m veritatē est qn̄ p̄ignotum simplr vel eque ignotum s̄m naturā pcedit ad magis notum s̄m naturam. Sed petere p̄ncipiū s̄m opinionem est quando p̄ idem vel eque ignotum aut ignotius quo ad nos pcedit ad magis notū qd ad nos.

Queritur Utz sunt idē petere p̄ncipiū et petere id qd est in p̄ncipio. Solutio alberti qd nō. qz petere p̄ncipiū est nō ostendere p̄positum sicut quando idem petit̄ in sc̄po sub p̄pria forma. Sed petere id quod est in p̄ncipio est petere illud quod debz duci ad probatiōnem alterius sicut quando conuertibile petitur in cōuertibili superius in inferiori et.

Queritur Quot sunt modi petitiōnis p̄ncipij. Solutio quinqz. Primus modus et manifestissimus est quando idem s̄m rem sub eodem nomine vel sub suo synonimo sumitur ad sup̄ius p̄batiōnem. Exempluz vt si dicatur homo currit s̄ hō currit vel si dicatur gladius scindit. ergo spata scindit.

¶ Secundus modus est quando p̄ticulare petitur in vniuersali. vt si alius quis veller p̄bare qd oīm p̄teritiorū est eadem disciplina et petat istam sc̄z qd omnium oppositorum est eadem disciplina.

¶ Tertius modus est quando vniuersale petitur in suo p̄ticulati. vt si alius quis veller probare qd omnium p̄teritiorū est eadem disciplina. et petat hoc in aliquibus contrarijs puta albo et nigro vel sano et egro.

¶ Quartus. quando diuisum petitur in coniuuncto. vt si quis deberet cōf

Primi elenchorum

functum ostendere q̄ medicina est sani z egri z petat illa diuisim.

¶ Quintus modus est quando vnum conuertibilem petitur in alio. vt si aliquis vellet probare q̄ dyameter est incōmensurabilis coste quādrati z dicat q̄ latus seu costa quadrati sit incōmensurabilis dyametro.

Queritur Quorū sunt modi petitōis contrarij. **Solutio** etiam quinq̄. Et accipitur hic contrariū cōmuniter pro omni opposito etiam disparo.

¶ Primus modus est q̄si opposita s̄m affirmatōem z negatōem q̄runtur. Secundus est quando contraria petuntur. vt si quis petat an bonum et malum sint idem.

¶ Tertius est quando quis petit vniuersale z sumit oppositum in particulari. vt si quis sumpsit ad probandum q̄ omnium p̄ratorum sit eadem disciplina. z pbat q̄ sani z egri sit altera disciplina.

¶ Quartus est quando quis petit particulare z sumit oppositum contradietorium in vniuersali. vt si quis vellet probare quorundam contrariorū esse eandem disciplinam z sumit q̄ nulloz p̄ratorū ē eadē disciplina.

¶ Quintus modus est quando aliquis petit contrarium ei quod ex necessitate accidit ex premissis eo q̄ hec sunt talis cū petit p̄rariū in p̄rio.

Queritur Quō differunt abinuicem petere contraria z petere id quod est in principio. **Solutio** sic differunt. quia petere principium est s̄m conclusionem quando scz aliquis petit hoc in principio quod in conclusione debet probare. Sed petere contrarium est s̄m premissas quando scz premissæ se habent ad seinuicem contrarietatem aliquo dictorum modorum.

Secundus tractatus

Ad exercitacionem autē z meditacionem talium orationum

In hoc secōdo tractatu (qui tamē tertius est s̄m diuisione domini alberti in p̄mento suo) p̄bus determinat de exercitacione.

Queritur Quorū sunt documenta obseruanda circa exercitacionem. **Solutio** q̄ quattuor. **Primum** est quo ad formale disputacionis q̄ scz quis assuefaciat se ad vrendum syllogismo conuersiuo. Et q̄ hoc valeat ad exercitacionem sic probat p̄bus quia per illud exercitatur per quod efficitur prompti sed sic est q̄ vrendo syllogismo conuersiuo efficitur prompti. ergo. **Minor** probatur. quia per illud efficitur prompti per quod in paucis habemus plura argumēta. scz sic est q̄ vrendo syllo conuersiuo in paucis habemus plura argumēta. **¶ Minor** itez pbat ex definitōe syllogismi conuersiuo q̄ syllos conuersiuo sit q̄n ex opposito conclusionis cū vna p̄missa. interim aliter p̄missa. hoc em̄ faciendo habemus plura argumēta z ad minus tria. p̄mum est ostensiuū

Reparationes

In se, scdm est qñ ex opposito pclusionis cum maiore interimit minor. tertium est quando ex opposito pclusionis cum minore interimit maior.

¶ Scdm documentū datur quo ad materiale disputatōis. Et est qd vult exercitare se dz ad positōem arguere sic vel nō sic hoc est ad partem affirmatiuam vel negatiuā. Et postq arguit ad vtrāq prem dz laborat re ad inueniendū solutōnes. qz sic faciendo cōtingit hōiem sūt exerceri ad opponendum z respondendum z si ad nullū alium disputer tñ hoc faciendo seipm pmprium reddit.

¶ Tertiu documentū. q argumētis sic ad vtrāq prem inuētis dz qñli gere alternatim argumēta q sunt ad eandē prem positōis magis valentia. quia hoc confert multam idoneitatem ad arguendum ad quodlibet ppositum sic vel non sic.

¶ Quartū documentū. q nō puū instrumentū ad exercitadōem est posse pspicere ad philosophicā prudentiā z posse pspicere q ad vtrāq prez ptradictōis de quolibet ptingit dicere ex hypotesi hoc est ex talibz ppositiōibus q supponunt. vt exercitantes illis vrant tanq pncipijs. qz hoc faciens do possumus eligere aliez ptradictōioz qd vez est.

Queris Atz bonitas ingenij pferat ad exercitadōem. Solo q sic. Et cognoscit bonitas ingenij ex facili electōe veri z refutatōe falsi. Et hoc illi pñt bñ facere q bñ sunt nati. Illi em q amāt vez tanqz amabile nature sue z odiunt falsum tanqz nature sue nociuuz facile discunt p artem optimam. Et ex isto textu allegatur illa cōmunis autoritas. gaudeant bene nati.

Queritur Que sunt illa documēta q pñt pñs ex pre dñs. Solutio ponit qñq. Primu est qd vult esse exercitatus dz respicere ad illas rōes z argumēta q valent ad pblemata pmunia q sepe incidūt. qz illa valent ad valde multa z de illis sepe pte dunt respondentes cum opponentibus.

¶ Scdm est q ille q vult esse exercitatus dz multas definitōnes z multa pncipia memorie pmendare z pmprius esse in pbabilioribus z pñis pncipijs qz ex talibus fiunt multi syllogismi ad ppositum.

¶ Tertiu est q etiā memoriter dz tenere illa in que sepe in multis pblez matibz incidūt argumētadōes disputantiū. qz sicut in geometria añ omnia alia opz geometricū exercitatu esse circa elementa que sunt punctus linea et similiaz in numeris ante pportōnes numeroz opz arithmetiū pmpriū esse circa numeros capitales. Ita in rethoricijs opz scire ppositōes viles z pncipia. qz qñ illa sunt velut in thesauro memorie reposita faciunt facili multa similia memorari. Et ergo dicit phis q magis debemus facere memoriam de ppositōnibz syllogisticis hoc est vlibus z pñibz qz de nō syllogisticis hoc est singularibus qz syllogistice magis determinate sunt. Et debemus magis ad memoriā reponere pñdem vñem qz integrā argumētationē. qz valde difficile est aliquē esse pmpriū circa pñas rōes z pñes cuiuslibet positōis. pñes ergo ppositōnes sunt memorie pmēdande. qz ex illis facilius qui ingeniosus est potest ad pñia descendere.

De octauo thopitcorum

Quartum documentū q̄ qui vult esse exercitatus debet conari vt assuecat vnā ppōem facere plures si potest fieri. Et fit qñ opponēs celādo pposuim latenter recedit ad vltā z alioz z facit multos syllogismos. Hā qui hoc facere pñ potētes fiunt z habūdantes in argumētatōibz.

Quintum documentū est q̄ quis disputatio sit de p̄culari. tñ opponēs d̄z memorari ppōnū maxime vniuersalium. qz ex illis potest multis plicare propōnes z vnā orationē plures facere syllogisando. Et si in enthymematibz rethoricis qñ abcedit a p̄culari cā ad vniuersalem tunc plures fiūt argumētatōnes z loci rethorici. vult ergo aresto. q̄ opponēs maxime debet fugere ad vltā z cōia. qz in vltibz etiā singularia disputant et demonstrantur sed non e contra.

Queris Quō exercitandū est. Solutio duplices sunt ppōnes p̄ quas potest fieri exercitatio scz inductiue et syllogisticē. Ad rudes ergo z imperitos dētinus vni inductiuis dicit phisus. Et ad eruditos debemus vni syllogisticis. qz vt prius paruit inductio est ad sensus p̄clarior s̄ syllogismus est vltior z ad p̄radicendū efficacior.

Queris Quis est modus vtendi ppōnibz syllogisticis z inductiuis in exercitātōne. Sō in syllogisticis propositiōibz accipiende sunt ille que sunt magis vniuersales. Et in inductiuis debemus accipere similitudines z p̄abolas qz sic faciendū fiunt multe argumētatōnes. Et quibz infert aresto q̄ ille qui vult exercitatus esse debz tēptare adducere syllogismū de aliquo aut ppōnē vniuersalem qua possit vni in syllogismo aut inuenire solutiōem dubiū aut inuenire instantiā cōs̄tra vltm ppōnē siue q̄s dixerit recte z vere siue non recte z false siue etiam apud seipm siue alteri dixerit z q̄cquid dixerit opponēs vel respondēs. Et ratio est qz illa scz posse afferre ppōnes et syllogismos z instantias et solutiōnes obiectionum sunt ex quibz fit potestas talia facilius faciendū s̄ exercitiū est causa talis facilis p̄ctis. Hā teste victorino natura facit habilem ars potentem. s̄ vltus seu exercitiū facilem.

Queris Quid est proponere. Sōlo pponere in pposito est illa que sunt plura in p̄cularibz in vlt vnū facere ad qd est disputatio qz ad singulare nō est disputatio syllogistica.

Queris Quid est instare. Sō instare est hoc qd est vnū in vlt in p̄cularibz p̄ que fertur instantia plura facere. Ille cū qui instat p̄tmo diuidit vlt in p̄cularia z tunc hoc p̄cularare dat z aliud negat z p̄b interim it vlt instando p̄tra ipm.

Queris Cū quibz est exercitandū. vtrū cū oibz. Sōlo non cū oibz qz cū discipulis qui oia negāt z cū illis qui volunt videri nō est exercitandū qz si exercitatur cū illis necē est prauas fieri disputaciones et laboriosas qz valde laboriosum est oia probare que discipulus negat. z tamē opponēs qui exercitatus est non potest dimittere qui disputet z arguat cōtra hoc quod dicit discipulus z sic fit praua z laboriosa disputatio.

Reparaciones

Queris Quod est illud documentū qđ phis ponit circa hoc
Sō est istud qđ in exercitāōne non solum oportet
orōnes inuenire contra tales dīscholos. sed oportet etiam orationes fac-
tas et pparatas habere illas qz que sunt minime in qritate et maxime in
virtute quales sunt vniuersales qz tales plura possunt probari. Dicit
tamē phs qđ difficile est talibz vrbis itatim habūdare qz habēt pauca me-
dia quibz possunt probari. Et hec de octauo thopiciōū textualiter et
reparatue dicta sufficiant.

In de Elmslo fil fructu?

¶ **Tractatus ordinis libri**

elenchorū. ¶ Quenit pmo. Utroz de
elencho sophistico sic scia Solutio sic. ¶ Et
probatuz autoritate 2 rōne ¶ Autoritate qdē
phi qui de eo eradi sciam. Et rōne sic. qz de
illo est scia qd habet pncipia et causas qbus
posunt de eo demōstrari ppter passiones sed
elenchus sophisticus est hmoi ergo de eo est
scia. ¶ Dinor pbat qz pncipia eius sunt caus

sa apparetur et cum defectus propria passio vero est et generatium deceptionis
Arguitur De non ente non est scia, sed elenchus sophisticus
 cus est non ens, ergo de eo non est scia. **Respon-**
 detur quod philosophus sexto metaphysice dicitur dat platonem quod posuit sophisticas sub
 non ente. **Solutio** quod de non ente simpliciter non est scia. Sed syllogismus
 sophisticus non est non ens simpliciter sed non ens in quantum ad quod res est non
 ens tale quale apparet. Sicut a simili dicimus aurum tale esse non ens non
 quasi simpliciter sit nihil sed quod non est tale ens pura aurum sicut apparet
 Et ad dictum aristotelis. dicitur quod syllogismus sophisticus potest dupliciter
 considerari. uno modo secundum ad id quod est et sic non ponit sub non ente. quia
 hoc modo est aliquid positum. Alio modo secundum ad defectum probabilitatis
 qui sibi adheret et quod ille defectus est non ens ideo hoc modo recte medas
 philosophus platonem quod posuit eum sub non ente

Ars si de clenchio sophistico efficit scia illa efficit sophistica. scz scia sophistica no est vera scia. ergo vnoz prz qz sophistica scia est em qz parens Solo duplr scia pr dici sophistica. vno mo intrinsece z foras liter quasi scz genita sit p sylm sophistici Et hoc mo ista scia no est sophistica qz sic non efficit vera scz em appares scia. Alio mo scia pr dici sophistica extrinsece z obiective qz scz eius obiectu seu subiectum est syllogismus sophisticus z hoc modo scia sophistica est vera scia z scistica scia. Et sophistica quali de syllo sophistico p demostratiomem aequifera

Querit An de syllo sophistico sit scia spēalis ab alijs distincta
So^o q^o scia. Et rō est. qz hz spēale 2 distinctum subiecto
sum. ergo est distincta scia. Cōsequētia tēner qz scia capit vnitatem suā
et distinctionem a suo subiecto pmo posteriorū

Aphrodisiac
qz habet ip
pia. Alio
qz scia Est e

Air

logismo dia
naroneia sy
h3 cam defe
lirm. (sy lrm)

Duet

attributōis
adequata p
quid pcedit
deceptōis f
ōis ibi em
tōis

Dip

sticus ponit
sz elenchus
cus extendit
ria r forma
syllogismi
sione tm. E
ponit hic ele

Hrsy
color

nem 2 ptra d
 rofupiori fac
 tius 3 sophi
 th. 2 ergo qñ
 et qñ addit e
 us libri ad p

Querif.
libros priales

illi. In feci
 feruacius
 ad agnitionem
 phemiofice

Primi Elencorum

Primo in quarto metaphisice dicit q tres sunt scie cōes scz meta-
phisica dialctica z sophistica. ergo videt q nō sit scia spēalis So-
phistica phiderat duplr. vno modo vt docēs est. z sic est spēalis scia. 1
qz habet spēale subiectū de q ondit properates p vera z necessaria pnci-
pia. Alio modo vt vrens est z sic est scia cōis exns magis modus sciēdi
q scia. Est ei ille mod⁹ sciēdi qz vrit vt psequet iane glām i disputādo

Primo abitus z puardis est vna z eadē scia. Sz syllogismus sophisti-
cus est puardio sylli dialctici. q ista scia nō est distincta a scia de syl-
logismo dialctico. Solo q maior illa hz veritate de habitu z pura p-
uardione. sz syls sophisticius nō est pura puardio sylli dialctici qz nō soluz
hz cām defect⁹ siue nō exītie sz etiā cām apparentie p quā noiat aliqd po-
sitū. sz sylm hntem apparētā cū illa nō existentia

Querit Vtrū elenchus sophisticus sit subiectū istius scie So-
ph. Et pbat pmo qz sibi pueniūt pdirōnes subiecti
attributōis. Secō enā qz sibi pnt demonstrari necē passiones p vera et
adequata pncipia istius scie. Sicut p3 sic faciēdo demonstratōem Quicqz
quid pcedit ex pncipijs siue pmissis apparenter pbabilibz est generatiū
deceptōis sed elenchus sophisticus est hmoi. ergo est generatiū decepti-
onis ibi enā demonstratur illa propa passio que est esse generatiuum dece-
ptōis de elencho sophistico

Querit An ne syls sophisticus possit poni subiectū istius scie.
So⁹ q sic aliquo mō sz pueniētius Elenchus sophi-
sticus ponit subiectū. Et rō illius est. qz subiectū scie debet esse cōissimuz
sz elenchus sophisticus est cōior qz syls sophisticus. qz elenchus sophisti-
cus extendit se ad sylm peccātem in materia tm in forma tm z in mate-
ria z forma simul. qz in eius rōne includit illatio. pbario z ptradictio. Sz
syllogismus sophisticus solum dī de syllogismo peccāte in forma z in illa
tione tm. Et ergo qz hic agit de oibz elencis sophisticis vtr couementi⁹
ponit hic elenchus sophisticus subiectū qz syls sophisticus

Primo syllogismus est cōior elencho. Sz syls sophisticus etiā debet eē
cōior elencho sophistico z p pns illa rō est falsa. An pbat quia
elenchus supaddit syllogismo vltra illatōem q est de rōne sylmī pbario
nem z ptradictōem So⁹ neganda est pna. Et rō est. qz negatio addit
ta supiori facit de supiori inferius z addita inferiori facit de inferiori supe-
rius sz sophisticiū includit negatōem. qz includit defectū veri sylli vel elen-
chi. z ergo qn sophisticiū addit syllo qui est supior elēcho facit ipm inferi-
or qn addit elencho q est inferior syllo facit ipm supior Rō ordinis istius
libri ad pcedentē patuit circa pncipiū primi thopicozū.

Querit qūo diuidit iste liber So⁹ pma sui diuisione diuidit i duos
libros ptiales In qz pmo onit qūo ex qbz z qlibz debet syls sophistici⁹ cō-
stitui. In secundo docet qūo tales syls debet solui. Primus liber habet
sex tractatus Primus est de quibz dā cōibz z pambulis q nec āriafunt
ad pgnitōem elēchi sophistici. Et diuidit in quatuor capla in qz pmo pōnt
pncipiū ostēdēs de qbz velit dēmiare i h libro. Et ē hec apō pncipiū

*Primo in quarto metaphisice dicit q tres sunt scie cōes scz meta-
phisica dialctica z sophistica. ergo videt q nō sit scia spēalis So-
phistica phiderat duplr. vno modo vt docēs est. z sic est spēalis scia. 1
qz habet spēale subiectū de q ondit properates p vera z necessaria pnci-
pia. Alio modo vt vrens est z sic est scia cōis exns magis modus sciēdi
q scia. Est ei ille mod⁹ sciēdi qz vrit vt psequet iane glām i disputādo*

*Querit Vtrū elenchus sophisticus sit subiectū istius scie So-
ph. Et pbat pmo qz sibi pueniūt pdirōnes subiecti
attributōis. Secō enā qz sibi pnt demonstrari necē passiones p vera et
adequata pncipia istius scie. Sicut p3 sic faciēdo demonstratōem Quicqz
quid pcedit ex pncipijs siue pmissis apparenter pbabilibz est generatiū
deceptōis sed elenchus sophisticus est hmoi. ergo est generatiū decepti-
onis ibi enā demonstratur illa propa passio que est esse generatiuum dece-
ptōis de elencho sophistico*

*Querit qūo diuidit iste liber So⁹ pma sui diuisione diuidit i duos
libros ptiales In qz pmo onit qūo ex qbz z qlibz debet syls sophistici⁹ cō-
stitui. In secundo docet qūo tales syls debet solui. Primus liber habet
sex tractatus Primus est de quibz dā cōibz z pambulis q nec āriafunt
ad pgnitōem elēchi sophistici. Et diuidit in quatuor capla in qz pmo pōnt
pncipiū ostēdēs de qbz velit dēmiare i h libro. Et ē hec apō pncipiū*

Reparationes

Et sophisticis aut elenchis et de his qui videntur &
idem elenchi sed non sunt. sunt autem paralogismi di-
cemus incipientes secundum naturam a primis

Ad In illa propositione est negatio. ergo non est conueniens. **Ad** hoc probatur. quia dicitur ibi de sophisticis elenchis et de his qui videntur elenchi. et tamen illa videntur vni et idem dicere. Solum alteri quod ibi non est negatio quia per illas periculas intelligunt diuersa. per hoc enim quod de sophisticis autem elenchis intelligunt illi syllogismi qui vere secundum formas sunt elenchi. quibus peccent in materia. Et hoc quod additur et de his qui videntur elenchi sed non sunt intelligunt paralogismi peccantes in forma quia illi apparent quod sed non sunt veri elenchi eo quod non habent formam elenchi. Jam nulla res illi habet nomen cuius non habet formam. Alii autem aliter exponunt et volunt quod et non accipitur ibi copulatiue sed expositiue ut sit sensus de sophisticis aut elenchis et de his qui videntur elenchi. de his qui videntur elenchi etc.

Queritur Quare dicit de sophisticis elenchis in plurali numero. **Respondeo** propter pluralitatem et multitudinem eorum. **Ob-**
ratio illius multitudinis est quia sicut bonum et esse rei est ex integra et sola causa mala et corruptio ex singulis defectibus et ergo sicut esse veri et boni elenchi est vno modo quia ad bonum elenchum requiritur quod sit illarum probaturus et contra traditiuus simul. ita ad corruptionem eius sufficit corruptio vel defectus cuiuslibet istorum quia si deficiat in illatione tamen est elenchus sophisticus si deficiat in probatione tamen est elenchus sophisticus

Queritur Quotuplex elenchus sophisticus tangitur in illa propositione perhemali. **Solutio** quod duplex scilicet primo peccans in materia tamen cum dicitur de sophisticis aut elenchis. Secundo peccans in forma tamen cum dicitur. **Ad** de his qui videntur elenchi non sunt autem. **Et** preter hos est tertius peccans in materia et forma simul et de illo dicitur postea. **Quis** autem dicat peccans in forma tamen quod in materia tamen etc. dicemus superius in principio primi topicorum.

Queritur Quomodo philosophus in hoc libro procedit a primis secundum naturam. **Solutio** procedit a primis secundum naturam quia procedit a questione si est syllogismus sophisticus et illa est prima secundum naturam inter quatuor questiones que possunt fieri de se ipsis. vnde dicitur quod procedit a primis secundum naturam quia procedit a modis que sunt fines syllogismi sophistici. finis enim licet sit plurimum in executione est tamen priusimum in intentione scilicet primum in intentione est primum secundum naturam quia ipsum est causa omnium aliorum. **Alias** etiam expositiones huius a primis secundum naturam videntur in primo ubi ex altero ponitur bene sex situm illis

Capitulum secundum

Quoniam ergo alii quid sunt syllogismi. Alii autem cum
In hoc secundo capitulo philosophus ostendit syllogismum sophisticum esse et vnde sumit suas causas apparetur et quod sit finis intentus a sophista

Primi elenchorū

Queritur Que est pncipalis conclusio istius capituli. **Sol-**
luto q ista Aliq sunt veri syllogismi verā mate-
riam z formam syllogismi habētes Alij autē nō sunt veri syllogismi viden-
tur tñ esse ppter aliquā similitudinē ad veros syllogismos. Et hanc conclusio-
nem pbat phus in effectu quattuor rationibus.

¶ Prima est ista. Sicut est in rebus ita proportionabiliter erit etiā in syllo-
gismis. Sed sic est in rebus q qdam res sunt vere tales quales apparent z
qdam sunt que apparent esse tales z nō sunt. ergo eodem mō etiam erit in
syllogismis. Maior pz qz ars imitat naturā. Sz minorē pbat phs duplr
scz in animatis z in inanimatis. In animatis quidem duplr scz in habitibus anim-
me z in habitibus corporis. In habitibus animae sic qz qdam sunt hoīes habens
tes verum habitū scie vel virtutis. vnde laudent quasi nobiles fm verit-
tatem. Alij vero sunt q nō habent talem habitū fm veritatē sz videntur
eum habere p ppatōem tribuālī se inflātes hoc est fm apparentiā sibi at-
tribuētes qd fm veritatē nō habent. In habitibus corporis pbat sic qz
qdam hoīes sunt q veraciter fm naturā sunt pulchri. Alij vero cū non
sint decori vident tñ esse decori pponentes z ornātes se exterius vt videā-
tur esse qd nō sunt. In inanimatis autē hoc idem sic pbat. qz qdā sunt ve-
re argentea z aurea qualia apparent. Alia autē vident talia exterius sz fm
veritatē nō sunt sicut litargiria z stānea vident argētea z auricalcia z felle-
sincta vident aurea. sed qz ergo q etiam sic erit in syllogismis q aliq erūt
apparētes z tñ nō existētes vnde pz syllogismum sophisticum esse.

¶ Secūda rō. Sicut se hñt longe distātes a rebus visibilibus in iudicando de
eis. ita se hñt iperiti in arte syllogisandi ad discernendū syllos. Sed longe
distātes ab aliquo visibili aliter iudicāt de rebus q sunt. Sz etiā imperiti in
arte syllogisandi iudicāt aliquos syllogismos ēē bonos z veros elenchos
qles tñ nō sunt. qz in veritate ex pmissis eorū nō seqtur de necessitate conclusio
q d tñ ē necēssiū in omni bono elenchō. Et ex illa ratōe etiā pz vñ elench-
us sophisticus sumit suam causam apparentie.

¶ Tercia rō est. Quicūqz arbitrant sic ēē in orōibz sicut ē in rebus credunt
aliquos ēē syllos veros q tñ sunt solū apparētes sz multi disputātes sic cre-
dunt ēē in orōibz sicut ē in rebus. Sz multi disputātes credūt aliqō syllos esse
veros q tñ solū sñt apparētes. Sz syllos apparētes tñ z nō exñs ē sophisticus
sz syllos sophisticus ē. Maior pz qz res z noīa hñt se pformiter ex quo nos
mīna sunt finite res vero numero infinite. Minor etiā pz qz in disputatō-
nibz vimur noīb' p rebus eo q res ad disputatōnem ferre nō possumus z
pperea sicut res scata ē vna. ita credunt multi nomē solā vnam rē scare
sz hoc nō est verū qz necesse est sepe vnū nomē plura scare.

Queritur Quō pbat hoc phus q necesse est vnum nomen
plura scare. **Solutio** duplr. Primo sic. qz res
sunt infinite saltē quo ad nos noīa vero quo ad nos sunt finita cū sint a no-
bis formate z imposita. Si ergo qlibet res dz aliquo nomie scari necesse
est vñ nomē plura scare. Secūdo sic a siti. Sicut est in pputatōibz ita etiā
est in scatōibz noīm. Sed in pputatōibz sic est qz numeri sunt infiniti z
figure p quas scant sunt finite necesse est vnam figuram plures numeros

Et i

Reparationes

Scire. Et etiā sic erit in beatō nō nom q̄ ppter infinitatē rerū z finitātē nō
minū necesse est vñū nomē diuersas res scire.

Queritur Quod est illd correlatiū quod ex hoc infer p̄s
Solutio q̄ ignorantes virtutes vocabulorū
id est ignorantes diuersas beatōes nom facile p̄logifant. id est decipiunt
tur. Patz a sibi q̄ sicut illi q̄ ignorant vel nō sunt prompti ferre numeros
pporcionales in p̄putatōibz expellunt z decipiunt ab his q̄ sciūt ferre rāz
les numeros. Ita etiā eo mō fit in disputatōibz q̄ q̄ ignorant multiplicata
tem beatōis nom decipiunt tam bñ si secum ip̄i apud se disputent q̄ etiā
si audiant alios secum disputare. Et ergo de p̄bus etiā in textu q̄ vnus
locus ap̄tissimus z publicissimus ad decipiendū est q̄ fit p̄ noia. i. fallacia
equocatōis q̄ illa fit p̄ noia equiuoca quoz quodlibz beat plura. Et vo
catur ille locus ap̄tissimus q̄ habet maiorē causam apparentie inter oēs
fallacias. z publicissimus id est manifestissimus q̄ est in incōplexo qd̄ na
tura p̄us est. vt de albercus z publicū magis q̄ qd̄ est in voce p̄plexa.

Ad P̄bus de quarto metaphysice quod nō vñum beat nihil beat. er
go vñum nomē nō potest plura scire. Solutio qd̄ non vñum
beat vñica impositōne nihil beat. sed illo tamen nō obstantē potest dictio
aliqua equiuoca diuersis impositōnibus diuersa z plura significare sicut
patz de hoc nomine canis.

Ad Vñus rei est solum vna forma. sc̄ beatio est forma nois. ergo nō
potest vñum nomē plura scire. Solutio beatio nō est forma
substantialis nois seu dictōis sed solum accidentalis p̄ueniens dictōm
nō vt dictio est sed vt signum est. iam formas accidentales nō est in eon
ueniens multiplicari in eodem.

Quarta rō qua probat syllogismus sophisticū esse p̄ sic formari. Qui
cunqz apparenter exercet opa sapientis in disputatōne faciūt aliquos elenchos
apparetēs. sc̄ alij sunt h̄mōi. q̄ alij faciunt elenchos apparetēs z per
p̄s elenchus sophisticus est. Vñor p̄z q̄ q̄busdā magis ope p̄cium est
id est estimatū p̄ciū laboris est videri eē sapientes z nō esse q̄ esse z nō vide
ri. tales aut sunt sophiste qd̄ p̄z p̄ locū a p̄iugatis. q̄ sophistica est appa
rens sapia z nō existens. z ergo sophista est copiosus ab apparente sapien
tia z nō existente.

Ad Oēs hoies naturalr scire desiderāt p̄mo metaphysice. sc̄ sophis
ta est hō. q̄ desiderat magis vere scire q̄ apparere. Solo est du
plex desiderū. sc̄ naturale z animale seu deliberatiū. Itā oēs appetunt
vere scire desiderio naturali nō tñ desiderio aiāli z deliberatiuo.

Queritur Quot sunt opa sapientis. Solutio duo. Pri
mum est nō mentiri de his que nouit. Et hoc p̄
tinet ad respondentem. Scdm est mentientē posse manifestare z hoc p̄ti
net ad opponentē. Nec aut duo opa sophista appert apparere facere ma
gis q̄ vere. vt p̄sequat gloriā in disputando. Ex quo sequit q̄ necesse
est illos q̄ volūt sophisticē agere q̄rere genus sophisticay disputatiōnū qd̄
bus possent aliq̄ suū finē sc̄ vanā gloriā.

Primi elenchorum

¶ Phis pmo metaphysice ponit bene duodecim opera sapientis ergo male ponuntur hic tantū duo. Solutio neganda est psequencia. Et ratio est. qz phis nō intendit hic ponere omnia opa sapientis sed solum illa que pueniunt sapienti in ordine ad alterū in disputatōe. S3 in pmo metaphysice ponunt illa opa q pueniunt sapienti fm se.

¶ Tertium capitulum.

Quot aut sunt genera disputationum sophisticarum.

In hoc tertio capitulo determinat phs de generibz disputationum ut eliciat hoc genus de quo est hic ad ppositum. Et pmo in textu premittit sic intentum suū vidi hoc ibi scdo exequitur.

¶ Qd qz s3 genera disputationū So^o qtuor. s. disputa^o doctrinalis
Et rō est qz disputatio est motus qdā rōis vel gōis
Dinat ad generandū habitū vel ad sumendū ex
perimentū de habitu Si scdm sic est disputatio ten^o Dialectica
tariua. Si pmiū hoc est duplr. qz vel ordinat ad generandū habitū vey Tentatiua
vel apparentē tm. Si pmiū hoc est dupliciter. qz vel talis habitus est fir Litigiosa seu
mus 2 sine formidine de opposito 2 sic est disputatio doctrinalis. qz illa ge sophisticā.
nerat sciam vel talis habitus est mutans 2 debilis cum formidine de op^o
posito 2 sic est disputatio dyalectica qz illa generat opinionem.

¶ Est aliqua disputatio falligrapha 2 illa nō ponitur hic. ergo erūt
plura genera disputationū q3 quattuor. pma pars antecedens
eis pbatur. qz est aliquis syllogismus falligraphus distinctus ab alijs syl
logismis. ergo erit etiam aliqua disputatio falligrapha distincta ab alijs.

Solutio nō est simile de speciebus syllogismi 2 de generibz disputationū. qz distinctio syllogismoz sumitur ex pre materia. qz ergo est alia materia syllogismi falligraphi a syllogismo demonstratiuo. ergo ponit distinctus syllogismus. Sed genera disputationū distinguunt ex pre finem s3
disputatio falligrapha habet eundem finem cum demonstratiua scz sciam
et ergo ille nō sunt disputationes distincte q3uis cū disputatio falligrapha
pha nō generet scientiam. quia non habet vera principia. tamen intendit
generare scientiam tanq3 finem.

¶ Nō est aliqua disputatio tentatiua. ergo nō erunt quattuor genera
disputationū. Antecedēs pbatur. qz nō est aliquis syllogismus tentatiuus distinctus ab alijs. Solutio negat psequencia. q3
syllogismus tentatiuus nō differt in materia ab alijs 2 ergo. qz distinctio
syllogismoz sumit penes materiam. ergo nō ponit distinctus syllogismus. S3
disputatio tentatiua habet alium finem q3 alie disputationes. quia ordinatur
ad sumendum experimentum de habitu ut dictum fuit. 2 ergo ponitur
distincta disputatio ab alijs.

¶ Querit Quare disputationes iste vocant genera disputationū 2
nō spēs. Solutio alberti qz vnaqueq3 earū h3 sub se
plures alias spēs seu speciales modos.

E e ij

Reparationes

Queritur Quare phus in textu nō definitur disputatioem
 pus anteq̃ diuideret. Solutio qz disputatio nō
 ē vnioce de generibz istis disputatōnū s; analogice s; m̃ pus z posteri.

Queritur Ergo de quo ē p̃ pus Solutio disputatio p̃
 dupl̃r p̃siderari. vno^o q̃tū ad q̃lratē a q̃ nomen
 imponit. Et sic p̃mo ē de disputatōe litigiosa. qz illa est maxime disputa
 tio quasi duoz diuersa putatio. Et tūc ē de tentatiua. tertio de dyalecti
 ca. z vltimo de doctrinali. Alio^o p̃r p̃siderari disputatio q̃tū ad id cui no
 men imponit. Et hoc mō p̃mo ē de doctrinali qz illi maxime puenit des
 finitio q̃ solet dari eo q̃ ipa maxime ostēdat ppositū. Et p̃r tūc ē de dy
 alectica. tertio de tentatiua. z vltio de sophistica s; m̃ ordine positū in textu

Querit Que est illa definitio disputatōis q̃ solet dari. Sol
 lutio Pe. hyl. in sexto tractatu definit eā sic. Qz ē act^o
 syllogistic^o vnus ad alterz ad aliq̃d ppositū ostendendum.

Ar Est aliqua disputatio enehimematica aliqua exepharis z ē ma
 le ē q̃ est actus syllogistic^o tūc imo debuit dici ē actus argumen
 tatiuus Solo si ita dictū fuisset nō fuisset incōueniēter definita. Sz tū
 pe. hyl. ita nō dixit. qz ipē definit disputatōem in suo potissimo gradu et
 illa est actus syllogisticus cum syllogismus sit potissima spēs argumen
 tationis vt habetur scdo porum.

Qr Quid est disputatio doctrinalis. Solo q̃ ex p̃p̃is p̃ncipijs vnt
 uscuiusq; discipline syllogizat. et nō ex his q̃ vident r̃ndenti. Et
 eā illius s; q̃ nō p̃cedit ex his q̃ vident r̃ndenti p̃his. Dī
 cens opz eū credere eū q̃ dicit quasi velit dicere disputatio doctrinal p̃ce
 dit ex his q̃ sunt p̃ se nota in q̃bz nō opz expectare p̃sentuz respōdēt imo
 si respōdēs velit ea negare nō possent p̃bart. qz nō h̃nt p̃ora tū sunt p̃ma
 et immediata. Et ergo oportet in talibus discentē credere. Et instrumē
 tum istius disputatōis est syllogismus demonstratiuus.

Ar Disputatio doctrinalis atq̃ p̃cedit ex effectibz ad causam. et
 go male ē ibi ex p̃p̃is p̃ncipijs vniscuiusq; discipline. Solu
 tio hic definit disputatio doctrinalis in suo potissimo statu q̃ vritur tanq̃
 instrumento demonstratōne p̃pter qd q̃ est potissima demonstratio z non
 demonstratōe qz que p̃cedit ab effectu a posteriori ad causam.

Ar P̃pus ē in octauo thopicoz q̃ demonstrator p̃cedit ex datis
 a respondente. ergo male ē hic z nō ex his que videntur respons
 denti. Solutio q̃ demonstrator nō p̃cedit ex datis a respondēte causa
 liter quasi illa data seu concessa sint sibi causa processus z scie sed solū m̃s
 traliter z instrumentaliter inquantū talis concessio deseruit demonstra
 tori ad pficiendum habitum demonstrandi.

Querit Quid est disputatio dyalectica. Solo disputatio dy
 alectica ē q̃ ex p̃babilibz ē collectiua p̃dictionū. Et rō ē
 qz disputatio dyalectica ordinat̃ ad generādū opintōne s; opinto general
 ex p̃babilibz z g̃ talis disputa^o dy p̃cedere ex p̃babilibz. z qz ex p̃babilibz

potest argu
 num. Et in

Arg
 go male dic
 letica simul
 r̃s tū potest
 onem de vti

Quer
 r̃ti z que ne
 est. qz dispur
 tia m̃is. Et
 qz illis nescit
 habetur sci
 logismus et

Quer
 sunt. Et ra
 sapientiam.
 instrumētū
 p̃his q̃ qz de
 agonisticis se

Quer
 ea z litigiosa
 nem inanis
 agonis antec
 nem que est
 cre z alius

Prim
 disputatio
 In hoc qu
 ad quos disp
Quer
 respondēt
 qz accipit h
 garum vulg

Primi Elementorum

potest argui ad utrūq; prem p̄dictōis ideo dicit collectus p̄dictio num. Et instrumentum istius disputatōis est syllogismus dialecticus.

Arguitur Disputatio dialctica ordinatā ad generandū opinionē sed nemo potest simul duo contradictoria opinari. ergo male dicit q̄ ē collectiva p̄dictio nū Solutio licet disputatio dialctica simul et semel non possit generare opinionez de duob; contradictorijs tñ potest successive probabiliter ostendere utrūq; ad cāndū dubitatōnem de utroq; qz utraq; pars potest esse p̄babilis

Queritur Quid est disputatio tentatiua Solutio disputatio tentatiua est que p̄cedit ex his que vident r̄iti z que necessarium est scire eum qui simulat se habere sciam. Et ratio est. qz disputatio tentatiua ordinatur ad sumendū exp̄imentum de sciētia m̄tis. Et ergo debet procedere ex his q̄ videntur r̄iti hoc est ex cōb; qz illis nescitis nescit scia vel ars. Et illis scitis non sequit̄ propter hoc q̄ habetur scientia vel ars. Et instrumentum istius disputatōis est syllogismus tentatiuus

Queritur Quid est disputatio litigiosa Solutio disputatio litigiosa est que syllogizat ex his que vident̄ probabilia z non sunt. Et ratio est. qz ista disputatio ordinatur ad generandū apparenz sapientiam. s; illa non generatur nisi ex apparenz probabilib; Et ergo ei instrumentum est syllogismus litigiosus sive sophisticus. Concludendo ergo dicit p̄hs q̄ qz de alijs disputationib; dcm̄ est superius in alijs libris nūc de agonisticis seu litigiosis determinandū est p̄r in hoc libro

Queritur Quot noia habet ista disputatio Solutio ex textu eliciūtur tria. vocat̄ em̄ sophistica agonistica z litigiosa. Sophistica vocat̄ qz deceptionem inducit z p̄tendit ad finem manīs glorie. Agonistica vero qz intendit victoriam quēadmodū agonizantes z qui corporaliter certant. Et litigiosa vocatur p̄pter p̄tentionem que est inter opponentem et respondentem quorum vnus vult vincte z alius non vinci.

¶ Quartum capitulum

Primum ergo sumendum est quot coniectant qui in disputacionibus zc.

In hoc quarto caplo p̄hs determinat de nūero metarū que sunt fines ad quos disputatōes sophistice ordinant̄.

Queritur Quid est meta Solutio meta vt hic sumit̄ est inconueniens ad quod opponēs sophista nititur ducere suū respondentem vt argumētatōis. Et dicitur notāter meta vt h̄ sumitur qz accipitur hic meta metaphorice z similitudinarie ab eo qd̄ est in vsu vulgarum. vulgares em̄ vocant metā terminū vel finē alicuius spaciij

Et liij

Reparationes

Quot sunt methæ **S**o^o quæ scz
Quæ rō sufficientie est. qz meta vt
 patuit nihil aliud est q̄ incoeniens
 ad qd opponēs sophista nititur ducere suuz
 respondentē vel ergo hoc incoeniens tenet
 se ex pre sermonis vel ex pre rei Si p̄mū hoc est dupliciter qz vel tenet se
 ex parte substantie sermonis. 2 sic est nugatio vel ex parte accidentium
 sermonis et sic est soleocismus. Si secundum hoc est dupliciter quia vel
 sumitur ex parte rei absolute 2 sic est meta falsi vel per respectū ad aliud
 et hoc dupliciter quia sumitur per respectum ad positionem vel sectam
 quā imitatur respondens 2 sic est inopinabile vel p respectum ad p̄cons
 cessum vel p̄negatiū a respondente 2 sic est redargutio

Redargutio
 falsum
 Inopinabile
 Soleocismus.
 Nugatio

Quot rei erit solū vnus finis. ergo male ponitur hic quæz me
 te seu fines disputatōis sophisticæ. **S**o^o q vnus rei erit solū
 vnus finis p̄ncipalis 2 sic etiam disputatōis sophisticæ est tm vnus finis
 p̄ncipalis q̄ est apparatus sapientia. Sed tamē preter illū possunt esse plu
 res alij fines minus p̄ncipales 2 subfinales in illum p̄ncipalem finē ordi
 nati 2 tales fines sunt iste mete

Quæst aliqua meta taciturnitatis 2 illa non ponitur hic. ergo sunt
 plures mete **S**olutio q nō est meta distincta ab alijs sed ē pri
 uatio quedam que reducitur ad illam posituam metam ad quam respō
 dens esset ductus si fuisset loquutus qz ppter hoc respondēs tacet qz v
 det q oporteret eū pcedere incoeniens si loqueretur

Queritur Quid est redargutio **S**olo est p̄negati concess
 io vel p̄concessi negatio in eadem disputatōe
 vi argumentationis facta **E**t dicitur notanter in eadem disputatio
 ne quia si in diuersis disputatōibus respōdēs concederet contradictoria
 non esset redargutus quia non repugnat p̄radictoria pro diuersis tem
 poribus esse vera. **E**t dicitur etiam vi argumētatōnis. quia si quis vo
 luntarie concederet p̄radictoria vt ostēdat se posse opposita simul defen
 dere ille non dicitur redargutus.

Queritur Quid est falsum. **S**olo falsum in proposito
 est manifeste falsum. **E**t meta falsi est manifeste
 falsi p̄cessio. **E**t dicitur notāter manifeste falsi concessio quia si respōdens
 concederet aliquod falsum occultum non esset propter hoc reductus ad
 istam metam. qz stat qdā falsa esse q̄buidā veris pbabiliora.

Queritur Quid est inopinabile. **S**olutio. inopinabile est qd
 est contra opinionem omnium plurium vel sapientum
 vel contra opinionem eorum quorum sectam imitatur respondens. **U**n
 meta inopinabilis est cōcessio alicuius quod est contra opinionē omnium
 aut plurium aut sapientum aut contra opinionem eorum quorū sectam
 sequitur respondens 2 hoc vi argumētatōnis sophisticæ.

Queritur

etiam. vt alb
 cuius origi
 qua meta q
 dit in oratio
 est viciū q
 da corrupit
 rest esse meta

Queritur

dicitur nota
 zi. et etiam q
 additur inu
 in modū. vt c
 gationis pō
 tio bundant

Queritur

So^o pl
 dens videat
 rem non sit

Queritur

liter conueni
 dunt eo quo
 alie mete ad
 opponētes
 ductus p̄
 tunc qz falsi
 quod dicitur
 dentem infer
 us cōcessio co
 et ita iterum
 ergo qz redar
 za sibi puen

Quod

in hoc
 talia
 in le p̄g

Primi Elencorum

Queritur Quid est solecismus. Solecus est vitium in confectum primum orationis contra regulas artis grammaticae factum. ut alba vir sponsa meus. Et ergo meta solecismi est concessio alij cuius orationis in qua est tale vitium. Et nota quod non ponitur hic alij qua meta que dicitur barbarismus quia meta est inconueniens quod accipitur in oratione perfecta que potest esse conclusio in syllogismo. sed barbarismus est vitium quod fit in simplici dictione sicut quando syllaba producentia corripitur vel corripienda producit. et ergo Barbarismus non potest esse meta.

Queritur Quid est nugatio. Solutio est vnius et elusum dem dictionis ex eadem pre inutiles repetitio. Et dicitur notanter ex eadem pre quod si vnum et idem poneretur a pre subiectis. et etiam a pre predicari ut cum dicitur homo est homo non est nugatio. Et additur inutilis. quia si vtiliter fiat puta ratione maioris expressionis vel huiusmodi. ut cum dicitur deus deus meus non est etiam nugatio. Vnde meta nugationis potest sic definiti quod est superflua locutionis concessio et est definitio buridanti.

Queritur Utrum opponens sophista nitatur semper secundum veritatem ducere suum respondentem ad istas metas.

Solutio philosophi quod non sed solum secundum apparentiam. quia sufficit sibi quod respondens videatur ductus ad aliquam illarum methodarum quibus secundum veritatem rem non sit ita.

Queritur Utrum nomen mete conueniat ipsis equaliter. Solutio philosophi quod non sed ordine quodam. quod primo et principaliter conuenit redargutioni. deinde alijs. quia sophiste maxime illam intendunt eo quo maxime volunt videri redarguentes. In signum cuius omnes alie mete ad redargutionem reducuntur in quantum per omnes alias metas opponentes sophiste semper redargutionem intendunt quod ostenditur inductiue primo quia si opponens sophista ducat respondentem ad falsum tunc quod falsum non potest sequi nisi ex falso cogit respondentem dicere quod dictum suum prius sit falsum et ita redarguitur. Secundo si contra respondentem inferatur inopinabile quia tale non sequitur nisi ex inopinabili prius concessio cogitur respondens hoc inopinabile prius concessum negare et ita iterum redarguitur. Et idem est de solecismo et nugatione. Patet ergo quod redargutio est principalior meta et quod nomen mete primo et principalius sibi pertinet et deinde alijs.

Tractatus secundus

Modi autem arguendi sunt duo quidam nam alij sunt.

In hoc secundo tractatu philosophus determinat de locis sophisticis seu de fallacijs. Et diuiditur in tria capitula. In primo ponitur diuisio nam fallaciarum. In secundo agitur de fallacijs in dictione et in tertio de fallacijs extra dictionem.

Reparationes

Queritur Quid est fallacia. Solo a pe. hys. definit sic q fallacia est idoneitas decipiendi faciens credere de nō ente q sit ens z de ente q sit nō ens mediante phāstastica visione.

Ar Ans et non ens distant cōtradictorie sz nullus credit vñ cōs-
tradictoriorum esse reliquum. ergo illa definitio videt falsa
So. q fallacia non facit credere de non ente simplr q sit ens. sed de non
ente fm qd h est de nō ente tali qle apparet facit credere q sit ens tale Si
cura fili ipir aurifer credens auricalcū esse aurū nō credit nō ens simpli-
titer esse ens sed credit nō ens aurū esse aurū

Queritur Quot sunt cause in qualibet fallacia **Solutō**
q due scz causa apparentie z causa defectus **Ar**
apparentie est que facit credere de non ente q sit ens vel de ente q sit nō
ens. Et illa est formalis causa et actualis fallendi Sed causa defectus est
que ostendit creditum esse falsum. Et illa est materialis causa z potens
talis deceptionem euitandi.

Queritur Quot sunt modi arguendi sophistici seu q sunt
fallacie. So. phi sunt duo modi seu duplices
fallacie in genere scz in dēōne z extra dictionem. Et ratio est. qz diuisio seu
distinctio fallactarū sumit ex pte cause apparentie. Sed causa apparentie
in fallacia sumitur dupliciter scz vel ex pte dictionis vel ex pte rei significa-
te p dictionem. ergo etiam duplices sunt fallacie qdam scz in dictione et
quedam extra dictionem.

Ar Fallacia est quedam deceptio sed ois deceptio est in illo q decipit
pitur. ergo nulla fallacia est in dictione vel extra dictionē So.
fallacia accipit duplr. vno modo passive z sic est in illo q decipit qz nō est
aliud q deceptio imperiti ridentis. sz sic non accipitur hic. Alio mō acci-
pit fallacia p loco sophistico q est pncipiū syllogismi sophistici seu palos-
gismi z sic non est in deceptio sz est vel in dictione vel in rebus fm causam
suam apparentie.

Ar Omnis fallacia fit in dictione seu oratione. ergo nulla fit extra dictionem.
Nis probatur. qz omnis fallacia fit p argumentationem So. fallacia non dicit in dictione propterea qz fit pte dictionis seu
orationis disputatiue ppositas. sed dicitur pte dictionis quia sumit
causam suam apparentie ex pte dēōnis z non ex pte rei scate p dictionem
Et ergo qz est aliqua fallacia q sumit cām suā apparentie nō ex pte dictionis
sz ex pte rei. q aliq fallacia ē extra dictionem.

Capitulum secundū de fallacijs in dictione

Sunt aut ea quidē que fm dictionem faciunt

Ar Dic phs psequit determinationem de fallacijs in dictione. Et diuidi-
tur presens caplin in duas ptes pncipales. In pma determinat de eis in
generali. In secūda de qualibet in speciali

Primi elenchorū

Queritur Primo quor sunt fallacie in dictōe. **Solutio**
 sex scz fallacia equocatōnis. amphibologie ppositi
 sūōnis diuisionis accentus et fallacia figure dictōnis. Et q sunt soluz sex
 pbat pbus duplr scz inductōne et syllogismo. Inductōne sic Equiuoca
 tio fit aliquo istorū sex modoz. Amphibologia fit ab aliquo istorum sex
 et sic de alijs. ergo omnis fallacia in dictōe fit aliquo istorum sex modozum
 Syllogismo ostenditur sic. Omnis deceptio que fit ex eo q eisdem dictio
 nibus vel oratōnibus nō idem fecimus fit aliquo istorum sex modozum
 sed omnis fallacia in dictōne fit ex eo q eisdem dictōnibus vel oratōnibus
 nō idem fecimus. ergo omnis fallacia in dictōne fit aliquo istorum sex mo
 dozum. Maior illius syllogismi pbat a Pe. hyl. sic. omnis multiplicitas
 dictōnis vel oratōnis fit aliquo istorum sex modozum. Sed omnis decep
 tio q fit ex eo q eisdem dictōnibus vel oratōnibus non idem fecimus fit ex
 multiplicitate dictōnis vel oratōnis. ergo omnis deceptio que fit ex eo q
 eisdem dictōnibus vel oratōnibus nō idem fecimus fit aliquo istorū sex
 modozum. Minor etiam pbat sic. qz omnis multiplicitas dictōnis fit ex
 eo q eisdem dictōnibus vel oratōnibus nō idem fecimus. sed omnis falla
 cia in dictōne fit ex multiplicitate dictōnis vel oratōnis. ergo omnis falla
 cia in dictōne fit ex eo q eisdem dictōnibus vel oratōnibus nō idē fecimus
 ¶ Pote est hoc idem etiam extra textum sic ostendi. Quia omnis fallacia in
 dictōne peccat penes aliquod multiplex. vtergo peccat penes multiplex
 actuale potentiale vel phantasticum. Si penes multiplex actuale hoc est
 duplr. qz vel penes multiplex actuale dictōnis vel oratōnis. si dictōis. sic
 est fallacia equocatōnis. si oratōis sic est fallacia amphibologie. Si penes
 multiplex potentiale hoc etiam est duplr. qz vel penes multiplex potētiā
 le dictōnis. et sic est fallacia accentus. vel oratōis. et hoc est duplr. qz vel ta
 lis oratio est p̄tinue prolata. et sic est fallacia cōpositōnis. vel discontinue et
 sic est fallacia diuisionis. Si peccat penes multiplex phantasticum sic est
 fallacia figure dictōnis.

Queritur Quid est multiplex et quoduplex est. **Solutio**
 multiplex in pposito est dictio vel oratio vna vel
 vere vel apparenter plura fecans. Et ergo dicitur multiplex quasi multa
 in vnum plicās. multa scz fecata in vna voce. Et est triplex. scz actuale po
 tentiale et phantasticū. multiplex actuale est dictio vel oratio vna fm sub
 stantiam et fm modum proferendi diuersa significans. Exemplum de di
 ctōne est. vt canis. Et de oratōne vt liber arestorelis. Multiplex vero
 potentiale est dictio vel oratio eadem fm substantiam et diuersa fm mo
 dum proferendi diuersa significans. Exemplum de dictōne vt populus
 De oratōne. vt quicquid vivit semper est. Sed multiplex phantasticum
 est dictio vnum fecans simplr que videtur significare aliud propter par
 tialē puenientiam quam habet cum alia dictōne. Sicut vigere signif
 cat simpliciter qualitatem. quia significat vigorem habere. sed tamen vi
 detur significare actōem ppter similitudinē quā hz cū agere.

¶ De fallacia equiuocatōnis.

Reparations

Queritur Quæ est p̃ma inter fallacias in dictōne. **Sol-**
luto fallacia equuocōnis. Et ratio est. quia fa-
llacie in dictōne ordinantur penes multiplex. quia ergo fallacia equiuoca-
tionis peccat penes multiplex actuale. Ergo precedit illos que peccant penes
multiplex potentiale ⁊ phantasticum. Et quia peccat penes multi-
plex actuale dictōnis. ergo precedit etiam fallaciam amphibologie q̃ pec-
cat penes multiplex actuale oratōnis.

Queritur Quid est equivocatio Solutio est multiplici-
citae dictionis eiusdem fm substantiam et modum
proferendi diversa sententia sicut patet de hoc nomine canis.

Queritur Quid est fallacia equocōnis. Solutio fm
petrum hys. est idoneitas decipiendi proueniens
ex identitate dictōis eiusdem fm substantiam ⁊ modum pferendi diuer
sa fecantis. Et in illa definitōe tangunt due cause. scz causa apparentie ⁊
causa nō existentie. Causa apparentie est identitas dictōis fm substanti
am ⁊ modum pferendi. Causa vero non existentie siue defectus ē plus
talitas significatorum.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. Solo q tres
 Primus est quando dictio vna fm substantias
 et modum proferendi eque principaliter plura fecat. Exemplum. vr quicuq
 q sunt grammatici discunt. scientes sunt grammatici. ergo scientes discunt
 Ibi zeloso est falla 2 prouenit fallacies ex equiuocatione illius verbi discunt
 re. quia vel discere est idem quod disciplina vr. Ac sic accipitur in maio
 re. Alio mo vr est id qd disciplinam accipere 2 sic accipit in pultione
 ¶ Secundus modus est quando dictio no equaliter fecat plura sed vniu
 p plus 2 reliquum per posterius Exemplum est vr quicunq expediti sunt
 bona. mala expediunt. ¶ mala sunt bona. Expediti eni duo fecat. vno
 re. 2 pncipaliter dicitur de his que in se bona sunt. 2 sic accipit in maio
 re. Alio modo 2 scdario expediens dicitur id quod est necessarium si des
 beat haberi corporis sanitas sicut incisio mebris putrescentis que mala est
 et penalis dicitur expediens. quia est utilis propter maius malum vitand
 dum. 2 sic accipitur in minore. Aliud exm pluz istius modi est quicquid
 rider habz os. pratum rider ergo pratum habet os.

¶ Tertius modus est quando dictio aliqua fm se sumpta fecit vnum lo
quum 2 sub vno modo fcancti. sed 2 posita cū alia dictō ē in orōe fecit plura
vel accipit plures modos fcancti. **E**xemplū vt dñqñ surgebat sanus est
surgebat. q̄ sedēs stor Aliud etiā exemplū est. Vt dñqñ sanabat sanus est
laborās sanabat. q̄ laborās sanus est. Vbi cū opz distinguere de hoc verbō
surgebat 2 de hoc verbo sanabat. q̄ equo sunt p̄eriti imperfcti t̄pis in
cludunt duo t̄pa. scz p̄eriti imperfcti 2 etiā p̄ns. vnde quando dicitur la
borās sanabat. ibi laborās potest stare pro illo qui laborat nunc. 7 sic
conclusio est falsa q̄ laborās sanus est. vel pro illo qui laborabat tunc. t̄o ē
verbi imperfcti temporis. 7 sic conclusio est vera q̄ laborās fupple in p̄e
terito nūc est sanus. Et sic etiā dictū est de alio exēplo. Et q̄ illa mltis

Di

alberri
accipit
cipalem
cunq; fu
dores. &
test esse

DI
modu
vubia

Quod dicitur
citare
ita significat
scilicet appa
substan
significa

Hic
 tis. tam
 tio est. q
 modum
 maior ar

Quod duplex actus duplex generatio
uocatur
generatio penes
Quod principaliter

Primi elenchorum

plicitas proveniat ibi ex parte verbi imperfecti temporis patet manifeste ex hoc. quia si ponatur verbum alterius temporis puta preteriti perfecti tunc non fit ista fallacia. ut si sic dicatur quicunque sanatus fuit sanus est. scilicet laborans sanatus fuit. ergo laborans sanus est ibi nulla est fallacia. quod sicut maior est falsa ita conclusio.

Queritur Penes quem modum peccat paralogismus qui fit ex diversa consignificatione casus. **Solutio** alberti quod ille continetur sub primo modo istius fallacie. unde significatio accipitur large in primo modo ut extendit se tam ad significacionem principalem quam etiam ad consignificationem. Et ergo iste paralogismus. quicunque sunt episcopi sunt sacerdotes. asini sunt episcopi ergo asini sunt sacerdotes. debet reduci ad primum modum istius fallacie. quia episcopi possunt esse nominati casus vel genitivi.

¶ De fallacia amphibologie.

Queritur Quid est amphibologia. **Solutio** est multiplicitas orationis eiusdem secundum substantiam et secundum modum proferendi diversa significantis. Et dicitur ab amphibolico quod est dubium et bolesententia quasi dubia sententia.

Queritur Quid est fallacia amphibologie. **Solutio** est idoneitas decipiendi proveniens ex multiplicitate orationis eiusdem secundum substantiam et secundum modum proferendi diversa significantis. Et tanguntur in illa definitione due cause illius fallacie. scilicet apparentie et defectus. Causa apparentie est identitas orationis secundum substantiam et modum proferendi. Sed causa defectus est diversitas significatorum.

¶ In omni fallacia est dubia sententia. ergo ista fallacia non est ab alijs distincta. **Solutio** licet in omni fallacia sit dubia sententia. tamen ista dicitur talis per anthonomiasim sive per excellentiam. Et ratio est. quod in ista fallacia oratio manet eadem secundum substantiam et etiam secundum modum proferendi diversa scilicet in alijs aut non sic. ergo in ista fallacia est maior apparentia et per consequens maior dubietas.

¶ Ista fallacia non distinguitur a fallacia equivoce. probatur quia peccant penes idem multiplex quod utrumque peccet penes multiplex actuale. **Solutio** licet ambe ille fallacie peccent penes idem multiplex generale. non tamen penes idem multiplex speciale. quia fallacia equivoce peccat penes multiplex actuale dictionis. scilicet fallacia amphibologie penes multiplex actuale orationis.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. **Solutio** solent communiter assignari tres. Primus est quando oratio principaliter plura significat. Et de illo ponit philosophus quatuor exempla.

¶ ff. ii.

Reparationes

Primum est. ut quoscunque vellem me capere vellem quod acciperet me. Si pugnantes vellem me capere. ergo vellem quod pugnantes acciperent me. Et oportet videre ad minorem. quia ille accusatiuus me potest constitui cum illo infinitiuo capere a parte anteriori. et sic minor est vera. vel a parte posteriori et sic est falsa. Secundum exemplum est. Quicquid aliquis scit hoc scit. sed grammaticam aliquis scit. ergo grammatica scit. Ibi est dubia sententia propter illud. pronomen hoc quod potest esse nominatiui casus et suppositum illius verbi scit. et sic maior est falsa. vel potest esse accusatiui casus. et constitui cum illo verbo scit a parte posteriori. et sic maior est vera. Tertium exemplum est. Quicquid videt aliquis hoc videt. sed columnam videt aliquis. ergo columna videt. Et ibi similiter multiplicitas. puenit ex eo quod illud pronomen hoc potest esse nominatiui casus vel accusatiui ut prius. Quartum exemplum est. Quicquid tu dicis esse hoc tu dicis esse. Si lapidem dicis esse. ergo tu lapis dicis esse. Et ibi multiplicitas etiam prouenit ex parte illius. pronominis hoc quod potest esse nominatiui casus et constitui cum supposito illius verbi dicis quod est tu tam determinatio eius sub sensu. Quicquid tu dicis esse tu hoc supple existeris dicis esse. et sic maior est falsa. vel potest esse accusatiui casus et constitui cum illo verbo dicis a parte posteriori ut sit sensus. Quicquid tu dicis esse hoc. id est illam rem tu dicis esse. et sic maior est vera.

¶ Secundus modus est. quando oratio fecit plura unum principaliter et alio transumptiue. Et de hoc modo phus non exemplificat in textu. potest ramendari tale exemplum. quicquid arat litrus scindit terram aratro. Sed qui docet indocilem arat litrus. ergo scindit terram aratro. Ibi enim illa oratio arare litrus est distinguenda. quod vel fecit sulcare terram vicinam mari vel flumini. et sic maior est vera et minor falsa. vel fecit transumptiue opam perdere. et sic maior est falsa sed minor vera.

¶ Tertius modus est. quando oratio per se accepta unum fecit. sed ad adiuncta alii fecit plura. ut quicquid pergit dicere pergit loqui. Si tacente pergit dicere. et tacente pergit loqui. ibi minor est multiplex. quod tacente pergit dicere cum illo infinitiuo dicere a parte anteriori et sic minor est falsa. quod sensus est quod tacens dicat vel pergit dicere cum illo infinitiuo dicere a parte posteriori. et tunc est vera. quod sensus est quod tacens dicat. Et isti sunt modi qui communiter tamen ponunt. Albertus enim ille distinguit hic quinque modos secundum quod quinque ponuntur exempla a philosopho in textu vide eos in premento.

Queritur Quis sunt illi modi quos ponit phus contra ad fallaciam equocationis et amphibologie. Solutio sunt tres. primus est quando dictio vel oratio principaliter plura fecit. Exemplum de dictione. ut piscis et canis. piscis enim est equocum ad pisces verum et pictum. et canis ad canem latrabilem et beluam marinam. de oratione non ponit ibi phus exemplum. Secundus modus est quando solus sumus sic dicere per translationem in dictione et oratione. id est quando dictio vel oratio unum significat principaliter et aliud transumptiue. Et de hoc modo phus non exemplificat. Tertius modus est quando dictio vel oratio per se separata fecit unum solum. composita vero plura. Et de

*Orare hltz
p. 102*

dictione
scit aliqui
sciem illi
riori. et si
etiam de

Qu

tus peccat
multiplex
et minor
for causa
latore p m
orations

Qu

ordinatio
qualibet
ur regim
positio est
to accipit

Qu

cum copo
plicare
bus in or
ne est id
diuersitas

Qu

minabile
oppositum
minatio a
ra est de
¶ Prima
tunc ceteri
lita et dicit
bili remori
¶ Secunda
nabili tu
eo posita et

Primi Elementorum

dictione non ponitur hic exemplum de oratione est exemplum. ut seculus
scit aliquid. ibi enim seculum potest vel esse nri casus et reddere suppo-
situm illi verbo scit. et est loquutio falsa. quia sensus est qd seculum habeat
scientiam de aliquo vel potest esse accusari casus et constitui a pre posse-
riori. et sic est vera quia sensus est qd aliquid scit seculum. id est habet scien-
tiam de seculo.

De fallacia compositionis

Queritur Quare p[ro]p[ri]us prius determinat de fallacia c[om]positionis
et diuisionis q[uam] de fallacia accentus cum fallacia accen-
tus peccet penes multiplex potentiale dictionis et hec due fallacie penes
multiplex potentiale orōnis. So^o q[uod] fallacie ordinantur s[ecundu]m maiorem
et minorem apparentie. sed in fallacia p[ro]positōnis et diuisionis est ma-
ior causa apparentie q[uam] in fallacia accentus q[uod] diuersitas d[ic]tōis q[uod] est in p[ro]p[ri]o
latōe s[ecundu]m fallaciam accentus est magis apta et manifesta q[uam] est diuersitas
orationis penes sensum p[ro]positum et diuisionem

Queritur Quid est p[ro]positio. Solutio p[ro]positio accipitur
dupliciter. vno modo generaliter et sic p[ro]positio ē
ordinatio p[re]tium orationis s[ecundu]m s[en]t[ent]iā magis debitū et sic p[ro]positio regitur in
qualibet orōne siue fuerit vera siue falsa. Alio modo accipitur specialiter p[er]
ut regitur solum in oratione p[ro]posita falsa. Et tunc solet sic definiri. q[uod] cō-
positio est diuidendo p[er] falsa vniu[er]sio. Et per oppositum diuisio ut in p[ro]posi-
to accipitur est p[ro]ponendo p[er] falsa separtio

Queritur Quid est fallacia c[om]positionis. So^o est idoneitas
deciendi p[ro]ueniens ex vnit[er]e orationis diuise vere
cum cōposita falsa. Vel sic Est idoneitas decipiendi p[ro]ueniens ex multis
placitate orōnis eiusdem s[ecundu]m substantiam et s[ecundu]m s[en]t[ent]iā magis debitū p[re]t[er]
b[ut]us in oratione posit[is]. Et habet ista fallacia duas c[au]sas. Causa appare-
tie est idēitas materialis oratōis p[ro]posit[ae] cu[m] diuisa. Causa defectus est
diuersitas formalis inter orōem p[ro]positam et diuisam

Queritur Quid d[ic]unt p[re]s ordinari s[ecundu]m s[en]t[ent]iā magis debitum
in orōne. Solutio q[uod] tunc q[uand]o determinatio addit deter-
minabili magis p[ri]ncipali q[uod] scilicet magis apta nata est determinare. Et p[er]
oppositum tunc p[re]s d[ic]unt ordinari s[ecundu]m s[en]t[ent]iā minus debitum q[uand]o determi-
natio additur determinabili minus p[ri]ncipali q[uod] scilicet minus apta na-
ta est determinare. Et ad hoc p[ro]gnoscendū solēt poni ex altero aliq[ua] regule
¶ Prima est. Q[uand]o aliq[ua] determinatio ponit cū duobus determinabilibus
tunc ceteris parib[us] si adiungatur cū determinabili p[ro]ximiōri orō est p[ro]po-
sita et d[ic]unt p[re]s ordinari s[ecundu]m s[en]t[ent]iā magis debitū. Si vero cū determi-
nabili remotiori orō est diuisa et p[re]s ordinatur s[ecundu]m s[en]t[ent]iā minus debitum

¶ Secunda regula est. Si determinatio sit eque immediata vtriq[ue] determi-
nabili tunc ceteris parib[us] si adiungat cū determinabili p[re]cedēte est oratio
cōposita et si cū sequente est oratio diuisa. Et additur notanter ceteris pa-

Reparaciones

vbz. qz si potior rō supueniat tunc regula non habet veritatem. sicut patet ex regulis sequentibus.

Tercia regula est. Q. quando aduerbium ponitur inter duo verba tūc si determinet verbū a pre predicati positum oratio est composita. Sed si determinat verbum a pre subiecti positum oratio est diuisa.

Quarta regula est q. quando aduerbium ponitur inter duo determinabilia quorum vnum est verbale z aliud picipiale tunc quando determinat verbū est oratio pposita z quādo determinat picipiū est orō diuisa.

Quinta regula est adiectiū ponatur inter duo substantiua tunc si construitur cum sequenti est oratio cōposita. si vero cum precedenti tunc est oratio diuisa et habet ista regula veritatem de adiectiū notali qz si adiectiū est picipiale tunc opposito modo est dicendum.

Sexta regula est qū duo determinabilia sic se habent q. vñ est totūz et aliud pars tūc si determinatio feratur ad totum oratio est composita. Si vero ad partem oratio est diuisa. vt cum dī nō homo est animal illa negatio non potest ferri ad totum z facere totam propōnem negatiuāz vel potest ferri ad terminum illū hō tūc z facere eū infinitū.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. **Solutio** tres. Primus modus prouenit ex eo q. aliquid dictū potest supponere pro se toto vel sua pre. vt quēcūqz possibile est scribere possibile est q. ipse scribat sed non scribentē scribere est possibile. ergo possibile est q. non sentēs scribat.

Queritur Quando dictum dicitur supponere pro se toto vel pro pre sua. **Solutio** alberti tunc dictum supponit p se toto quando predicatum dicitur infinitiuis attribuitur subiecto. id est accusatiuo gratia formalis z materialis simul. Sed tunc dicitur supponere pro sua pre quando attribuitur sibi gratia materialis tūc. Exemplū est. vt cum dicitur non scribentem scribere est possibile fuisse infinitiuis scribere attribuitur illi accusatiuo non scribentem ratione formalis z materialis simul hoc est si attribuitur illi subiecto descriptionis p m q. stat sub forma descriptionis tunc illa oratio est composita z est falsa sub hoc sensu non scribentem in pteum non scribēs est possibile est scribere. Sed si attribuitur subiecto descriptionis vt diuisum est a forma descriptionis sic est diuisa z vera qz sensus est non scribentem. id est illum qui non scribit sortem vel peritum possibile est scribere. Et iste modus dicendi est cōmunior qzuis a diuersis diuersimode aliter hic respondeatur.

Secūdus modus prouenit ex eo q. aliqua determinatio potest referri ad diuersa determinabilia vt quicūqz scit litteras nunc didicit illas. An aliquis grāmaticus scit litteras ergo nunc didicit illas. ibi eū illa determinatio nunc in maiore potest referri vel ad hoc verbum didicit z tunc est oratio pposita z falsa qz sensus est q. oīs ille qui scit lras didicerit eas nūc id est in isto tpe vel pte referri ad hoc p bñ scit z tunc est oratio diuisa z vera sub hoc sensu quicūqz scit litteras nūc id ē in pte tempore didicit illas supple prius in preterito tempore.

Primi Elementorum

Tertius modus est quoniam plura ponuntur a prepositi ad que subiectum
prepositi referri coniunctum vel diuisum. ut de quid prepositum unum solum ferre prepositum unum et unum
ferre prepositum plura ferre. ibi cum in maiore illa dictio solum determinat hoc prepositum
est proposita et falsa quia quod potest solum unum ferre non potest ferre unum
et unum coniunctum. Sed si conferatur subiectum ad illa duo diuisum tunc
maior est diuisa et vera.

De fallacia diuisionis

Queritur Quid est fallacia diuisionis. **Respondeo** est idoneitas decipiendi
pervenies ex unitate potentiali orationis proposita vere cum
diuisa falsa. Et habet duas causas. Causa apparentie est identitas ma-
terialis orationis composita cum diuisa. Sed causa defectus est diuersitas
formalis eandem.

Ad Ex illo sequetur quod ista fallacia diuisionis non esset distincta a fal-
lacia propositiois. Sequela probatur quia habet eandem causam apparentie. quia
etiam apparentie utrobique est identitas materialis orationis proposita vel diuise.
Respondeo quod licet habeant eandem causam apparentie eodem tamen habent diuersas causas ap-
parentie speciales. quia specialis causa apparentie in fallacia propositiois est materialis
unitas orationis diuise vere cum proposita falsa sed causa specialis apparentie in fallacia
diuisionis est materialis unitas orationis composita vere cum diuisa falsa et
ita distinguuntur penes verum et falsum.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. **Respondeo** quod duo. **Primus**
est quoniam plura ponuntur a prepositi ad que subiectum potest
referri coniunctum vel diuisum. **Aut** eodem modo quoniam plura ponuntur a prepositi subiecti
ad que predicatum prepositi referri coniunctum vel diuisum de prima prepositi istius mo-
di est exemplum quicquid sunt duo et tria sunt paria et imparia sed quicquid sunt
duo et tria ergo quicquid sunt paria et imparia. ibi enim in minore hoc subiec-
tum quicquid prepositi referri ad illa plura posita a prepositi ad que predicatum sed duo et tria con-
iunctum ut minor sit una categorica de copulato preposito et sic est composita
et vera vel prepositi ad illa plura referri diuisum ut sit una hypothetica copulati-
ua. et sic est diuisa et falsa de secunda prepositi Exemplum est ut illud quod est tantum
et amplius est tantum de prepositi equalis sed tantum et amplius est maius. er-
go maius est equalis. ibi minor est duplex eo quod hoc predicatum maius prepositi referri
ad subiectum coniunctum ut sit una categorica de copulato subiecto et sic
minor est proposita et vera. quia sensus est quod tantum et amplius simul sumpta
sunt maius vel potest referri ad illa diuisum tanquam ad diuersa subiecta. ut
minor sit una hypothetica copulatiua et sic est diuisa et falsa.

Secundus modus provenit ex eo quod aliqua determinatio potest referri
ad diuersa determinabilia. Exemplum est. ut quicquid entem seruum pos-
sui liberum ille liber est sed posui te seruum entem liberum ergo tu seruus es li-
ber. ibi enim minor est duplex. quia hoc preceptum entem quod valet tamen sicut existen-
tem prepositi cum hoc nomine seruum et sic est oratio proposita et vera vel prepositi pro-
nuncium illo nomine liberum et sic est diuisa et falsa. Dominus albertus

Reparationes

etiam videtur hic ponere tres modos propter aliud exemplum in textu positum scilicet quoru[m]cu[m]q[ue] relinquunt centum illa sunt plura q[uam] centum sed quadraginta viroru[m] centum reliquit diues archilles in bello ergo quadraginta sunt plura q[uam] centum. Sed istud exemplum potest satis conuenienter distingui sicut precedens penes secundum modum istius fallacie quod ille geminarius viroru[m] potest vel constitui cum illo nomine centu[m] et sic minor est composita et vera sub hoc sensu quod ex centum viris reliquit archilles quadraginta vel potest constitui cum illo nomine quadraginta et sic est diuisa et falsa. quod sensus est quod ex quadraginta viris reliquit centum

De fallacia accentus

Queritur Quid est accentus. Solutio est certa lex vel regula ad eleuandum vel deprimendum syllabam vnius cuiusq[ue] dictionis. Et est triplex scilicet acutus grauis et circumflexus. Accentus accentus est qui fit per eleuationem syllabe dictionis. sicut patet de prima syllaba istius dictionis diuis. Grauis vero dicitur quod fit per depressionem syllabe dictionis sicut patet de media et vltima syllaba illius dictionis diuis. Accentus vero circumflexus est qui fit per eleuationem et per inclinationem vocis ut patet in penultima syllaba istius infinitiui amare. Notandum tamen est quod Accentus accipit co[m]iter quoniam ista fallacia vocatur fallacia accentus inquit scilicet extendit se tam ad accentum proprie dictum quam ad tempus et spiritum seu aspirationem etc.

Ad De accentu determinare spectat ad grammaticeum. ergo hic philosophus nihil debet loqui de accentu. Solo accentus accipitur dupliciter. vno modo absolute scilicet quod est accidens dictionis et sic spectat ad grammaticeum determinare de accentu. Alio modo inquitum potest esse principium deceptionis in imperito respondente scilicet quod variat veritatem et falsitatem propositionis et sic eius determinatio spectat ad logicum.

Queritur Quid est fallacia accentus. Solutio est idoneitas dictionis capiendi proueniens ex materiali unitate dictionis scilicet plures accentus plura significantis. Et tangitur ibi due cause scilicet apparentie et defectus. Causa apparentie est unitas materialis dictionis. Et vocatur hic unitas materialis unitas scilicet substantiam. hoc est scilicet litteras et syllabas. Causa defectus est diuersitas accentuum ad quam sequitur diuersitas significatorum

Queritur Verum ista fallacia magis conuenienter fit in scriptura vel in vocibus prolatis. Solutio philosophus est quod magis conuenienter fit in scriptura et maxime in poematibus. Et ratio illius est quia in pronuntiatione vocali diuersitas accentuum magis est manifesta et statim notatur sed in scripturis non est ita manifesta nec potest ita faciliter notari et ergo magis idonee fit ista fallacia in scriptis quam in vocibus. Et istud dicunt philosophi debet intelligi

Primi Elementum

debet intelligi de modis quos ponit phs in textu quia in certis alijs sicut quando dictio profertur cum aspiratione vel sine magis conuenienter fit in voce q̄ in scriptis. quia deceptio tunc magis latet in voce q̄ in scriptis sicut manifestum est.

Queritur Quot modos istius fallacie ponit phs. **Solutio** duos quos innuit p̄ duo exēpla. ¶ **Primus** puenit ex eo q̄ sub vno accētu pronūciātur duo que tñ habēt diuīfos accentus vt in ista oratione me tuo longas pereunte noctes. o lydia dormis. Et post test formari talis paralogismus. Quicunqz dicit metuo longas pereunte noctes. o lydia dormis dicit se timere sed dicens me. tuo lōgas pereuntes noctes non dicit se timere. ergo dicens se timere non dicit se timere. ibi enim oportet distinguere in maiore z minore quia vel metuo accipitur vt vna dictio et sic maior est vera z minor falsa vel accipitur vt due dictiones z tunc maior est falsa z minor vera Si vero accipiat vno modo in maiore z alia modo in minore tunc fit ista fallacia.

¶ **Secundus** modis puenit ex eo q̄ vna z eadem dictio potest proferri diuersis accētibz. vt in hoc metro heu qanā tanti cinxerūt ethera nūm̄ bi. Et potest sic formari syllogismus. Quicunqz dicit heu qanā interrogat Sed quicunqz dicit heu qanā respondet ergo respondens interrogat ibi em̄ illa dictio qanā potest vel teneri interrogatiue et fiat tñ sicut quare z sic habet accentum acutum z est maior vera vel potest teneri cau saliter et fiat tñ sicut nam vel quia z sic habet accentum grauem et est maior falsa z minor vera

Queritur Quot modos solent alij assignare de ista fallacia **Solutio** quatuor s̄m quatuor que reperiuntur in dictione que sunt tenor Accentus tempus z spiritus. Unde primus modus est quando aliqua dictio potest proferri vno accentu vel pluribz vt patuit de illo exemplo me tuo longas. Aliud exemplum est vt tu es quies. sed quies est requies. ergo tu es requies.

¶ **Secundus** modus puenit ex eo q̄ aliqua dictio potest proferri accentu acuto vel graui. vt patuit de illa dictione quianam

¶ **Tertius** modus puenit ex eo q̄ aliqua dictio potest proferri vno tē pore vel duobus. vt patet in hoc paralogismo. bonū est iustos viros pendere sed pendere est penam pati. ergo bonū est iustos viros penam pati.

¶ **Quartus** modus puenit ex eo q̄ aliqua dictio potest proferri cum aspiratione vel sine. vt patet in hoc exemplo. q̄quid hamatnr hamo capitur sed puella amatur. ergo puella hamo capitur. Isti tamē quatuor modi reducuntur ad illos duos phs. quia secundus comprehenditur sub primo z quartus sub tertio.

¶ De fallacia figure dictionis

Queritur Quid est figura dictionis. **Solutio** figura dictionis est terminatio dictionis. perquam vna dictio pos

Reparaciones

est alteri assimilari. Et si dicat in quo est illa similis terminatio. Dicen-
dum est q̄ potest esse in voce vel in modo significandi vel in fecato

Queritur Quid est fallacia figure dictionis. **Solutio** est
idoneitas decipiendi proueniens ex eo q̄ aliqua
dictio similis alteri videtur habere eundem modum significandi cum ea
cum tñ nō habeat eundē s; diuersus sicut vigere videt habere eundē mo-
dum significandi cū agere vel secare. Causa apparentie in ista fallacia
est similitudo figure dictionis. Causa defectus est q̄ nō idē in significa-
tione interpretatur vt idem in dictioe ppter similitudinē terminatōis.

Arguitur Omnis fallacia in dictione debet peccare penes aliq̄
quod multiplex sed ista nō peccat penes aliquod mul-
tiplex. ergo. Minor probatur quia peccat penes multiplex phantasticū.
sed hoc non est verum multiplex. Solo licet multiplex phantasticū
non sit verum multiplex est tamen multiplex apparens et hoc sufficit. q̄
penes ipsum potest fieri deceptio in hoc q̄ propter similitudinem vnius
dictionis cum alia dictione potest imperitus respondens credere q̄ con-
ueniant in modo fecandi vel in fecato

Respondeo Nulla est fallacia figure orationis. ergo nulla erit figure dictio-
nis. **Solutio** negatur cōsequētia. q̄ non est simile. et ratio est. q̄
similitudo in terminatione vocis vel in modo significandi primo et per se
cōuenit dictioni et secūdario solum orationi. Et ergo non ponitur aliq̄
qua fallacia distincta figure orationis a fallacia figure dictionis. Nam
vbiq̄ est similitudo orationis cum oratione ibi etiam est similitudo
dictionis cum dictione et hoc non contingit in alijs fallacijs penes alia
multiplicia peccantibus.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. **Solutio** tres
Primus est quando non idem in significato in-
terpretatur idem fecare cum alio propter simile terminationem vocis sicut
erit quando masculinū interpretatur femininū. vt mīsa et cathelina. para-
logismus autē ē in istū modum sic formatur. q̄cūq; sub a colorat albedi-
ne est alba s; cathelina colorat albedine. ergo est alba. cathelina enim est
p̄p̄tū nomē viri nobilis romani. vel sic quēcūq; diligis est amicus tuus.
puellam diligis. ergo puella est amicus tuus.

¶ Secundus modus est. quando vnum p̄dicamentū interpretatur aliud
seu qñ res vni p̄dicamenti sumit sub re alterius p̄dicamenti. vt q̄cūq; q̄
heri emisti hodie comedisti. s; crudū heri emisti. q̄ crudū hodie comedisti
ibi enim mutatur q̄rum in quale q̄ sub signo distributiuo q̄ritatis. s; q̄
q̄cūq; subsumitur erudum quod est res de p̄dicamento qualitatē.

¶ Tertius modus est quando ex similitudine dictionis cū dōne in ter-
minatione inferitur similitudo eorū in modo fecandi vel eōtra sicut vige-
re habet simile terminatōem cū secare et ergo alicui imperito videt q̄ sic
etiā in genere actōis cū secare q̄ tñ nō ē ita q̄ vigere q̄le q̄ddā et affectū
ē in actū vite et passionē fecat Petrus hyl. tñ de tertium modū. puenire ex
diuersa suppositōne termini. Sed ille potest comprehendi hic sub primo

Primi Elementorum

de his tamen modis vide latius in commento.

¶ Tertium capitulum.

De fallacijs extra dictionem

Ex aut qui extra dictōem sunt palogismoz spēs sunt septē

¶ In hoc tertio capto determinat phs psequēter de fallacijs extra dictōem. Et primo enumerat eas. Secdo psequit de eis.

¶ Querit. Quot sunt

fallacie extra dictionem.

Solutio septem scz fallacia

Accidentis

Ad eo fm qd ad dictū simplr

Ignorantie elenchī

Petitōis pncipij

Consequentis

fm nō cām vt cām

fm plures interrogatōes vt vnā

Et ratio sufficientie est ista. Quia ois fallacia extra dictōem peccat vel cōtra syllogismū vel ptra elenchū. Si peccat ptra syllogismū hoc est dupliciter qz vel in materia vel in forma Si in materia sic est fallacia fm plures interrogatōes vt vnā. Si in forma hoc est dupliciter qz vel peccat in ordine pponū vel terminorū. Si pmo modo hoc est itez dupliciter qz vt fm qz ppo est cā pclusionis z sic est fallacia fm nō cām vt cām. vel fm qz ppo est pncipiū pbarium conclusionis. z sic est fallacia petitiōis pncipij. Si peccat in ordine terminorū z sic est fallacia accidentis. Si aut nō peccat cōtra formā syllogisticā tūc oqz qz peccet penes simplicē psequētiā fm qz sequit vnū ex alio. Et hoc dupliciter qz vel peccat ptra id qz vnus pfecte sequitur ex alio. z sic est fallacia psequētiis vel fm qz vnū ipseste ifere aliud z sic est fallacia a deo fm quid ad dictū simplr. Et ista est sufficientia quā dat alphorabius z vt dicit Albertus est plana et vera

¶ Sunt solum sex fallacie in dcōe ergo erūt solum sex extra dcōem et non septē. pna pbat qz tot modis dī vnū oppositorū quot inodis reliquū So negat pna qz nō ē sile z rō est qz replunt plures appa rentie ex pte rei qz ex pte dictōis Et ad probationem potest dici nō sunt formaliter opposite sed disparte vnde opponūtur solum virtualiter qz tuz ad suos modos generales

¶ Querit. Quare iste fallacie dicunt extra dcōem So qz sumūt suā cām apparētie nō ex pte dcōnis s3 ex pte rei bcate Et si qrat quare tūc nō vocant fallacie in re vel fallacie rerū So qz logicus nō est artifex realis sed rōnalis considerās res non absolute z fm se sed solum fm qz vocis bus et dictionibz significant.

¶ De fallacijs accidentis

¶ Queritur. Que est pma inter fallacias extra dcōem So fallacia accidentis. Et ratio est. qz fallacie ordi nantur fm maiore vel minore cām apparētie vt prius dictū est s3 in fallacia accidentis est maior apparētia qz in alijs qz ipa est pma. Minor patet qz cā apparētie in fallacia accidentis h3 magis de idēitate z vnitatē et p se

Reparaciones

quens est aptior ad decipiendum

Arguitur Non est aliqua fallacia accidentis. ergo Antecedens probatur. quia nō est aliqua fallacia substantie ergo nec accidentis. Solutio non valet cōsequētia qz accidens non accipitur hic vt distinguit contra substantiam sed fm q est extraneū in gre idem et in gre diuersum.

Queritur Quid est fallacia accidentis. Solutio est idoneitas decipiendi proueniens ex priali idēitate accidentis cum re subiecta propter quam creditur q attributum vni citaz sit attribuendum alteri quod tamen non oportet ppter prialē differētiā vnius ad alterum. Unde semper cōmittitur ista fallacia quando propter conuenientiam duorū in vno tertio fm diuersas rationes creduntur conuenire inter se vel vt dicit phis in textu quādo aliqd similr affignatur inesse rei subiecte z eius accidenti quod tamen non est necesse. quia multa conueniunt alicui fm se sumpto que nō conueniunt sibi fm q stat sub aliquo alio predicato. Causa apparentie in ista fallacia est prialis idēritas accidentis cum re subiecta. Sed causa defectus est partialis diuersitas eorundem.

Queritur Pro maiori intellectu. Quid vocatur hic res subiecta et quid attributum. Et quid accidens. Solutio alberti res subiecta in proposito vocatur mediū q fm dispositionem prime figure subijcitur in maiore propositione. Attributum vero dicitur illud quod assignatur rei subiecte et eius accidenti inesse et est predicatū maioris propositionis fm dispositionem prime figure. Sed accidens vocatur illud quod est extraneum rei subiecte fm q stat sub tali attributo. Exemplum istorum est. vt quando sic arguitur. homo est species fortes est homo. ergo fortes est species. ibi res subiecta est homo attributus est spēs. Et accidens est fortes. quia fortes est extraneum ad hominem fm q stat sub illo attributo qd est species

Arguitur Fortes est substantia ergo male dicitur hic q est accidens hominis Solutio accidēs accipitur dupliciter. vno modo pro eo qd distinguit eōra substantiam et sic fortes non est accidens sed substantia nec sic accipitur accidēs in proposito. Alio modo accipitur accidēs pro eo qd est extraneū alicui fm q stat sub tali vel tali predicato z ita accidēs accipitur hic. z sic qz hō nō potest stare sub illo predicato quod est species nisi accipiatur fm se pro natura cōmuni z non fm q accipitur pro suis inferioribus ideo fortes dicitur hoc modo eius accidens. Et ita patet q non accipitur hic accidens eodem modo quo accipit ab Aristotele in predicamentis z in primo thopicoz. de hoc tamen latius vide z ad longū in cōmento

Queritur Quot sunt modi istius fallacie Solutio alberti duo qd sunt p duo exēpla in textu Primum est qn aliqd attribuitur accidenti et propter hoc putat etiam posse attribui rei subiecte

Exemp
se ipso. ib
choriscus

Secū
pterea p
erare. loc
ne pcessu
hominē a
ab hoie. q
ius fallac
est diffini

Qu
minuente
non est di
terminat
citur em
sicut illa
hō mori

Qu
sumitur fm
est similis
propria ac

Qu
identitate
fm quid p
Et tang
conuenien
ueritas e
Ar
fm quid a
determina
dialecticū
parte in m
to sumpto
Qu
a dicto fm

Primi elenchorū.

Exemplus est. ut choriscus est alter ab hoīe. et ipse est hō. ergo est alter a se ipso. ibi enim pñā non valet. qz accidit homini qz p dicit de chorisco inqñtū choriscus est alter ab homine.

¶ Secundus modus est e contra. qñ aliquid attribuit vere rei subiecte et ppter ea putat etiam posse attribui eius accidenti. ut choriscus est alter a socrate. socrates est hō. ergo choriscus est alter ab homine. Autem enim sophis sit pcessum esse choriscum esse alterū ab hoīe. qz dicit hūc scz socratem esse hominē a quo choriscus est alter. et inferit. est alter a socrate. ergo est alter ab hoīe. qd non valet. Petrus hispan? tamē aliter distinguit modos huius fallacie. vide in summulis. Et vide in cōmento etiam quō ista fallacia est distincta a fallacia figure dictōis

¶ De fallā a dicto fm quid ad dictū simplr.

Queris Quid est dictū simplr. et quid dictū fm quid. Solo dictū simplr est dictum sumptum sine determinatōe diminuentis. ut homo per se vel albi per se. Et vocatur dictum simplr. quia non est diminutum. Sed dictum fm quid est dictum sumptum cum determinatione diminuentis. sicut si dicatur. homo mortuus. hō pictus. Dicitur enim determinatio diminuens que diminuit de rōne eius cui additur. sicut illa determinatio mortuus addita homini diminuit de rōne hoīs. qz hō mortuus nō est homo.

Queris Quando pmitit ista fallā Solo pñ. ista fallā fit qñ illud qd sumitur particulariter et fm quid in ascedente sumitur simplr in consequēte. Et sic vltis causa deceptionis in ista fallacia est similitudo dicti fm quid ad dictum simplr. inqñtum determinatio impropria accipitur ut ppria

Queris Quid est fallā a dicto fm quid ad dictum simpliciter. Solo. est idoneitas decipiēdi proveniens ex partiali identitate dicti fm quid cum dicto simplr. ppter quam credimus qz dictū fm quid potest inferre dictum simpliciter. et tamen non inferit fm veritatē. Et tangūt ibi due causae huius fallacie. Causa apparentie est apparens convenientia dicti fm quid cum dicto simpliciter Et causa defectus est diversitas eorūdem.

Ad A dicto fm quid ad dictum simpliciter est bonū argumentum dyalecticū fm pñm scdo topicor. q non est fallā Solo. dictū fm quid accipit dupliciter. Uno modo ut idem est qz dictum sumptū euz determinatōe. et hoc modo si determinatio est ppria est bonū argumentū dyalecticū arguendo a dicto fm quid ad simplr qui loc? alio noīe vocat a parte in modo ad suū totum. Alio modo accipitur dictum fm quid p dicto sumpto cū determinatōe diminuentis et ita accipit hic et facit illā fallā

Queris Utrum possit etiā e contra argui sophisticē a dicto simpliciter ad dictū fm quid. Solo. qz sic. scz differēter. qz a dicto fm quid ad dictum simplr arguit vplurimū affirmatiue. sed a dicto

Reparationes

ro simplr ad fm quid arguitur negative. verū tamen est qd vterqz ille modus arguendi est fm vnā z eandem fallaciam. vt dicitur Altertus. Et rō illius est. qz fallē nō distinguitur nisi penes causas apparentie formaliter. sed causa apparentie in vtroqz illo modo arguendi est vna. z ergo non sunt nisi si vna fallā. Vnde parz. qz cā apparentie vtrobiqz est similitudo seu idē ptas partialis dicti fm quid z dicti simplr. z illa similitudo est vna z eadē dem. ¶ Si tūc querat quare magis vocat ista fallā a dicto fm qd ad simplr pliciter qz econtra a dicto simplr ad dictum fm quid. Dicendum est qd h est ideo. qz psequētia affirmatiua est dignior z potior qz psequētia negatiua. qz ergo arguitur affirmatiue a dicto fm quid ad dictum simplr z econuerso negative. ideo magis denominat a dicto fm quid ad simplr qz econtra. semper em̄ denotatio fit a pncipaliori.

Querit Quot sunt modi istius fallē Solo tres. Primus est qn̄ pcludit p̄dictorum de p̄dictorio. sicut quādo non ens pcluditur esse ens. vel econtra ens non ens. Exemplum vt si sic arguatur. non ens sicut chimera h̄z esse in opinione. qd nō ens est. ibi em̄ nō se quit. qz nō est idē aliqd esse in opinione z esse simplr

¶ Secundus modus quē altertus p̄prehendit sub primo est. quando proceditur a negatōe ad negatōem. sicut quādo ex eo quod nō est aliqd determinate inferitur nō esse simplr. vt p̄z sic arguendo. Aliquod ens nō est homo. ergo aliqd ens non est. ibi psequētia nō valet. quia non esse hōi em̄ est dictū fm quid. z nō esse fm se est dictū simplr. que nō sunt eadem. Tangit tñ p̄bus cām apparentie talium syllogismoz. dicens qd in istis videtur psequētia esse bona. eo qd parum differūt esse quid z esse simpliciter. z nō esse quid z non esse simplr. si dictio referat ad rem. Et qz aliquādo parum differūt esse quid z esse simplr. ita similiter parum differūt etiam aliqd dictum fm quid z dictum simplr. Alij tamen ponūt hic p̄secūdo mō istius fallē quādo vnū p̄uatiue oppositorum pcludit de alio. vt indus seu ethiops cum sit niger est albus dentes. ergo est albus z non albus. z detet ibi nō albus accipi p̄uatiue. Et non valet psequētia. quia albus fm dentes est dictum fm quid. z ergo non potest inferre esse album quod est dictum simplr. Sed dñs Altertus dicit qd hoc argumentū est de p̄trario qd fm quid inest ad alterum p̄trariū z fere in idem redit

¶ Tercius modus est. qn̄ arguit a duobz p̄trarijs quoz vtrūqz inest fm qd z particulariter fm aliquā p̄te ad inesse eoz simplr. vt si dicat pica est alba in pectore z nigra in cauda. ergo est alba z nigra. vel securū pro vna parte est album et. p̄ alia parte est nigrū. ergo est albus z nigrum. Istū tamē tertium modū Altertus ponens tñ duos modos p̄prehendit sub secūdo quē ipse innuit in exemplo qd est. Indus cū sit niger z de modis. ergo istius fallē videtur in p̄mento quō fm diuersa p̄te diuersimode assignari

Querit Vtrum sit semper facile cognoscere defectum paralogismorum istius fallacie Solo p̄bi qd non. sed in quibusdam est facile. z in quibusdam difficile. Tunc em̄ est facile quando dictum fm quid multum differt a dicto simpliciter. sicut quando dictum fm

Primi elenchor.

quid est priuans vel diminuens dictum simpliciter. ut si dicatur. est homo mortuus. ergo est homo. vel conuerso non est homo. ergo non est homo mortuus. vel etiam quando pceditur a parte integrali ad suum totum. ut si dicat ethiops est albus secundum dentes. ergo est albus. ibi enim facilius videtur quod albus secundum dentes est dictum secundum quod distinctum ab eo quod est albus simpliciter. Sed tunc est difficile quando est magna puenientia dicti secundum quid ad dictum simpliciter. sicut ptingit illis in quibus duo contraria sunt particulariter. hoc est secundum duos aequales partes in eodem subiecto. ut patet de scuto per media parte albus et pro alba medietate nigro. In talibus enim est difficile pconsiderare quod illorum duorum debeat simpliciter affirmari de subiecto. vel vtriusque debeat affirmari vel vtriusque negari

De fallacia ignorantie elenchi.

Queritur Quid sunt paralogismi istius fallacie Solo philosophi. sunt enim diminutionem seu omissionem rationis elenchi. id est paralogismi qui sunt secundum istam fallaciam peccant contra definitionem elenchi

Queritur Quid est elenchus. Solo. elenchus est syllogismus contradictionis vnius et eiusdem. non nominis tantum. nec rei tantum. sed nominis et rei simul. non synonymi sed eiusdem ex his que data sunt ex necessitate non pnumerato. eo quod erat in principio ad idem. secundum idem. similiter et in eodem tempore. Et ex illa definitione patet quod elenchus presupponit syllogismum habens se ex additione ad eum. ut prius etiam dictum fuit. superaddit enim syllogismo probationem et contradictionem. Et ergo solet dici quod tria sunt de ratione elenchi. scilicet illatio. probatio. et contradictio. et propterea etiam in ista definitione ponuntur aliquae particule que conueniunt elenchus ratione syllogismi. quedam ratione contradictionis. et quedam ratione vnius et eiusdem. Ratione syllogismi ponuntur ille due particule. scilicet ex his que data sunt de necessitate. per quam remouetur fallacia accidentis. Et non pnumerato eo quod erat in principio per quam remouetur fallacia petitionis principij. Ratione contradictionis ponuntur ille quatuor particule ad idem. secundum idem. similiter et in eodem tempore. per quas excluditur ista fallacia figure dictionis. Sed ratione vnius et eiusdem ponuntur omnes alie particule. scilicet vnius et eiusdem. non nominis tantum. nec rei tantum. sed nominis et rei simul. non synonymi. sed eiusdem. quia ille particule tam in syllogismo quam in contradictione requiruntur

Queritur Quid est fallacia ignorantie elenchi Solo. est idoneitas decipiendi proueniens ex omissione alicuius partis que specialiter requiritur ad elenchum in quantum est contradictorius que sunt ad idem. secundum idem. similiter. et in eodem tempore cum apparente obseruantia eandem. Et ibi tangitur due cause. Causa apparentie in ista fallacia est apparens obseruatia illarum quatuor particularum. Vel ut dicit Albertus est apparens contradictio eorum que pcluduntur. Cuius vero non existentie est ommissio alicuius quatuor particularum. vel est defectus veri elenchi vel contradictionis

Reparatiões

Non omnis fallacia ignorat elenchū. ergo non est aliqua distincta fallacia ignorantie elenchī ab alijs. Antecedēs probat. qz postea pbs docet reducere omnes fallas ad ignorantia elenchī. Solo. ignorantia elenchī accipit duplī. Uno mō generaliter p omissione alicuius particule in definitōe elenchī posite. indifferenter. z sic verū est qz omnis fallā ignorat elenchū. nec sic ponit distincta fallā. Alio mō accipit spēaliter pro omissione alicuius quatuor particularū requisitarū ad elenchū rōne contradiccionis tñ. z sic ponit hic distincta fallā ab oīb alijs.

Hic fallā nō est distincta a fallā a dicto fm quid ad dictū sumptē. Probat. qz illa etiam peccat in contradiccionē. vt patz ex exemplis superius positis. Solo. quibz vtracqz ista fallā peccat in contradiccionē z in hoc pñi pueniant. tamē hoc in spēali est aliter z aliter. Unde fm alterum in tribz distinguūtur. Primo qz paralogismi istius fallē semp pcedūt cū duplici determinatōe. sed paralogismi fallē pcedentis aliqñ cū vna determinatōe z aliqñ cū duplici. Secundo qz paralogismi fallē pcedentis pcedūt cū determinatōe impropia. sed ista cū determinatōe pñia. Tercio qz paralogismi istius fallē semp peccant in psequendo z pbando. sed paralogismi istius fallē nūq in psequendo z pbando. sed semp in contradiccionē

Querit. Quot sunt modi istius fallē. Solo qz quatuor. que sumuntur fm quatuor particulas in fine definitōis elenchī positas. Primus modus puenit ex omissione illius particule ad idem. vt si sic arguat. duo sunt dupla vnius z nō sunt duplū triū. ergo sunt duplū et nō duplū. ibi em duplū z non duplū nō pparant ad idem s; ad diuersa. Secundus modus puenit ex omissione illius particule fm idem. Exēplum. vt hoc est dplum illi fm longitudinem z non est duplū fm latitudinem. ergo est duplū z non duplū.

Tercius modus puenit ex omissione illius particule scilicet. exemplū est vt latus oppositū recto angulo est duplū ad alterum duorū reliquorū laterū trianguli virtualiter. z nō est duplū dimensionaliter. ergo est duplū z nō duplū. Vel sic celum mouetur circulariter z non mouetur recte. ergo celum mouetur z non mouetur.

Quartus modus sumit ex omissione illius particule in eodem tpe. vt manus mea est iam clausa z iam nō est clausa. ergo est clausa z nō clausa. Vel sic domus est clausa de nocte z non est clausa in die. ergo est clausa z non clausa.

Querit. Vtrum ista fallacia sit fallacia in dictōe vel sit fallacia extra dictionem. Solo. dicit philosophus in textu qz aliquis forte trahet hunc locum in eos locos qui sunt fm dictōem. z hoc ppter puenientiam quam habet cū fallacijs in dictione. sed tñ nō est in dictōe sed extra dictionem.

Hic fallā peccat in contradiccionē. sed contradiccionē fit in voce seu dictōe. ergo ista fallacia est fallacia in dictōe. Dimoz paret. qz cōtradictio est affirmatio z negatio oppositē. Solo. quibz contradiccionē fiat in

Primi elenchorū.

enūciationib; siue p̄pōnib;. tamen causa apparentie in ista fallā nō sumitur
ex parte enūciationis seu vocis. sed ex parte repugnantie realis que p̄ mo
dos enūciandi importatur.

De fallā petitionis principij

Queris Quid est p̄ncipiū in p̄posito Solo alteri. q̄ p̄ncipiū
hic vocat̄ p̄missa in syllo dyalectico. q̄ illa est p̄ncipiū
p̄ncipiū p̄ncipiū. Sed tūc querit̄ verū idem sunt p̄ncipiū. z id quod est in p̄ncipiū
Solo q̄ nō. q̄ p̄ncipiū vt patuit est p̄missa in syllogismo dyalectico. sed id qd est in p̄ncipio est p̄clusio. q̄ p̄clusio est in p̄missis. vel vt in cā
materiali. vel vt in causa efficiente. vt in causa materiali quidē. q̄ p̄clusio
materialiter integrat̄ ex maiore extremitate z minore. que sunt in p̄missis.
Sed inq̄rum ille extremitates vniūtur cū medio. sic p̄clusio est in p̄missis
vt in cā efficiente. q̄ vniū extremitatū cū medio in p̄missis est cā efficiens
vniūtatē extremitatū inter se in p̄ncipio

Queris Quid dicit̄ ista fallā notari. Solo. potest trip̄s notari.
n. Primo em̄ p̄ vocari fallā petitionis eius qd est ex p̄ncipiū
p̄ncipiū p̄ncipiū est in p̄missis vt in causa materiali. q̄ ex dicte circum
stantiā cause materialis. Secūdo p̄ vocari fallā eius quod est in p̄ncipio
inquārum sc̄ p̄clusio p̄ncipit̄ in p̄missis vt in causa efficiente. q̄ illa p̄
posita o in denotat p̄ncipit̄. Et tercio potest vocari fallā petitionis p̄ncipiū
p̄ncipiū sed minus p̄ncipiū. q̄ p̄ncipiū p̄ncipiū p̄ncipiū q̄ p̄ncipiū q̄ p̄ncipiū
p̄ncipiū sui ipsius sub eodem noīe. sed sic nō d̄ p̄ncipiū fallā. q̄ caret cau
sa apparente. sed solū d̄ defectum incidentē circa syl̄m sumpt̄ dictū. z er
go de petitione p̄ncipiū vt sic agit̄ in secūdo p̄ncipiū.

Queris Quid est petere id quod est in p̄ncipio Solo fm̄
p̄ncipiū. p̄ncipiū. petere id qd est in p̄ncipio est quando p̄clusio q̄
dicit̄ p̄ncipiū sumitur in p̄missis. Et dicit̄ p̄ncipiū. q̄ aliud est petere p̄ncipiū
p̄ncipiū z petere id qd est in p̄ncipio. q̄ petere p̄ncipiū est q̄n idē pet̄ sub eo
dem noīe. vt homo currit. ergo homo currit. z hoc non facit fallā. vt
etiam iam dictū fuit. q̄ idem sub eodem noīe nullo modo potest probare
seipsum nec vere nec apparenter. Sed petere id quod est in p̄ncipio est
q̄n idem pet̄ sub diuerso noīe. vel q̄n minus notū sumit̄ ad p̄ncipiū ma
gis notū. vt q̄n d̄ aīal rōnale currit. ergo hō currit

Queris Quid differenter de petitione eius qd est in p̄ncipio agit̄ hic
er in octauo topicor. Solo. in octauo topicorū dicit̄
minatur de ea inq̄rum est nudū vicūz vel defectus cauendus in syllogis
mo dyalectico. Sed hic determinatur de ea inquārum ex apparetia quā
habet cum defectu potest esse p̄ncipiū decipiendi z fallendi impetū
respondentem.

Queris Quid est fallā petitionis principij Solo. est idos
neitas decipiendi proueniens ex apparenti diuersitate
p̄ncipiū z p̄clusionis in illatione. notitia. z probabilitate propter quā

Reparationes

aliquis credit pmissas pbare pclusionē quam tñ nō pbant ppter identitatem eius cum pmissis. Et tangitur ibi due cause. Causa apparentie est apprens diuersitas pmissarū a pclone. Sed cā defectus est identitas pmissarū cū pclone in noticia et certitudine

Ar In ista fallā nō est aliqua cā apparentie. ergo non est distincta fallā. Ans pbat. qz in ea sumit idem ad pbatōem sui ipsius. sed nūllā apparentia est q idem debeat seipsum pbare. Solo. licet idē fm rem et vocē nō hateat apparentiam pbabilitatis respectu sui ipsius. tñ idē fm rem differens fm vocem tene hz talem apparentiam. Et ergo solet dici q duplex est petitio pncipij. Una est petitio pncipij statim. qñ scz idem fm rem et vocem sumit ad pbatōem sui ipsius. et illa nō causat aliquā fallā. s; est nudus defectus incidens circa sylm simplr dicti. vt paruit. Alia est petitio pncipij nō statim. qñ scz idem fm rem sed diuersum fm vocem sumitur ad probandum seipsum. et in tali petitione pncipij est causa apparentie. et illa facit istam fallaciam.

Querit Quot sunt modi istius fallē Solo. pbus nō ponit hic aliquos spēales modos. sed dicit q tot modos hz fieri quot modis ptingit petere id qd est in pncipio. Et hoc vt dicit Alterus ptingit qñq modis

¶ Primus est. qñ definitum petit in definitione vel ecōuerso. Exemplus vt al rōnale currit ergo hō currit.

¶ Secundus modus est. qñ particulare petit in vlt. vt omniū oppositorū est eadem disciplina. g omniū pncipiorū est eadē disciplina

¶ Tercius. qñ ecōuerso vlt petit in particulari. vt si dicat omniū pncipiorū est eadē disciplina. et omniū pncipiorū oppositorū est eadē disciplina

¶ Quartus modus est. qñ pncipij petit in diuisis. vt si dicat medicina est disciplina sani. et medicina est disciplina egri. g est disciplina sani et egri

¶ Quintus est. qñ vnū relatiuū petit in alio. vt si dicat plato est filius soritis. g sorites est pater platonis. Et dicit pbs in fine textus q omnes tales paralogismi qui fiunt fm hanc fallā habent apparentiam quādam qua videntur aliquid arguere et probare qñs non arguant. quia videntur diuersum assumere qñs non assumant diuersum sed idem. et ergo nihil pbant. Et ergo cā defectus in omib; eis est oimoda identitas pbantis et pbati. hoc est pmissarū et pclusionis

De fallacia psequentis.

Querit Quid in pposito vocat antecedens et qd psequens. et qd psequens nccano pbabiliter vel suspicabiliter. Et psequens est qd p dicitur to mō sequit ad ant. Sed psequens est argumentatio que extrahit ex habitudine ant. ad pns. et pntis ad antecedens

Querit Quorūplex est pna Solo. duplex. qz qdam est pna simplex. et qdam pposita. Cōsequens simplex est qñ ex

Primi Elenchorū.

simplici ante inferit pñs. ut si hō est aīal est. Consequētia pposita est qñ ex vna pñā inferit alia. Et est duplex. quedā est pñā in ipso. et qdā in econtrārio. et qñ de illis in secūdo topicorū dictū est videat ibi. Alia etiā solet poni diuisio pñe. qñ pñā alia est necēria et nō pbabilis. sicut est pñā demōstratiua. Alia est necēria et pbabilis sed nō p idem mediū. Alia est pbabilis et nō necēria. ut in dyalecticis. Alia nec est necēria nec pbabilis. sicut tñ suspiciōne generans. sicut est in rethoricis. Et sicut pñā sic est multiplex et multū pliciter dī. ita etiā pñs fm qñ illa fallā dī fallā pñtis.

Queris Qñ pmitit ista fallā. Solo phi. qñ tñc sic ista fallā qñ putat pñā puerit qñ non puerit. qñ em ex ante necērio sequit pñs. ideo credit qñ qñ imperiti et ignari tñdentes qñ etiā econtrārio psequente debz sequi necērio aīis. et tñ hoc nō est necessariū. qñ nō est vltter verum qñ si posito ante ponitur psequens. qñ etiā econtrārio posito pñre ponatur necērio aīcedens. et ergo decipiūtur

Queris Quid est fallā pñtis Solo. est idoneitas decipiens di. pueniens ex apparenti pueritilitate pñtis cū ante. rō ne cuius credimus qñ sicut antecedens inferit psequens. ita econtrārio psequens inferit antecedens. vel credimus qñ sicut ex destructione cōsequentis sequit destructio antecedentis. ita econtrārio ex destructione aītis inferit destructio pñtis. qd tñ non est necessariū. Vel pñt dici breuiter sic. qñ est idoneitas decipiendi proueniens ex eo qñ putatur psequētia puerit. que tamen non cōuertitur. Et tanguntur ibi due cause istius fallacie. Causa apparentie est. apparentis identitas consequentis cum antecedente. Causa vero defectus est diuersitas eorundem.

Ad Nulla est fallā aītis. ergo nō erit aliqua fallā psequētis. Solo negat pñā. qñ nō est sile de ante et pñre in pposito. Et rō est. quia defectus in ista fallā semp est ex parte pñtis ex hoc qñ arguit a positōe cōsequentis ad positōem antecedentis.

Contra hoc arguitur. ista fallacia non solum pmititur in hoc qñ arguitur a positōe psequētis ad positōem antecedentis. sed etiā ex hoc qñ arguitur ab opposito antecedentis ad oppositum psequētis. ergo quatione vocat fallacia psequētis deberet etiam vocari fallacia antecedentis. Solo. pcedit aīis. sed negat pñā. Et rō est. qñ qñ arguit ab opposito aīcedentis ad oppositum psequētis. tunc ponit a parte aītis hoc qd in veritate est psequens et qd deberet poni a parte psequētis. Et rō est qñ a parte psequētis debet poni hoc quod est superius et a parte aītis hoc qd est inferius. sed oppositum aītis est superius et oppositum pñtis inferius qñ negatio ut dicit Pe. hysp. addita inferiori facit ipsum superius. et addita superiori facit ipsum inferius. Sicut patz in isto exemplo. si homo currit aīal currit. ergo si nō homo currit. nō aīal currit. ibi em nō homo licet in secunda psequētia ponatur a parte aītis tanqñ inferius ad non aīal. tñ in veritate est superius. Et sic patz qñ quocūqñ arguit in hac fallā semp arguitur a positōe pñtis ad positōem aītis vel formaliter vel virtualiter. et magis denotatur fallā pñtis qñ antecedentis

Reparationes

Querit Quor sunt modi istius fallae. **Solo**. tres. **Primus** modus est quando arguitur a positione preloquens ad positionem antea in sensibilibus. Et ponitur in textu duo exempla. Primum est. si mel est rubium est. sed hoc est rubium demonstrato felle. ergo felle est mel. Secundum exemplum est. si pluit terra est madida. ergo si terra est madida pluit ibi enim in utroque exemplo arguitur a positione superioris ad positionem inferioris. et ergo non sequitur.

¶ Secundus modus est. quando arguitur a positione presentis ad positionem antea in reprobis et suspicabilibus. ut si aliquis est adulter ipse est compertus. sed iste est compertus. ergo est adulter. Vel sic. si aliquis est fur ipse est errabundus in nocte. sed iste est errabundus in nocte. ergo est fur.

¶ Tercius modus est. quando arguitur a positione presentis ad positionem antea in demonstratiuis. Exemplum est de argumentatione mellis. qui voluit probare mundum esse infinitum hoc modo. Si aliquid est factum habet principium sue demonstrationis. ergo si non est factum non habet principium. sed mundus non est factus. ergo mundus non habet principium. et ergo est duracione infinitus. ibi enim promittitur ista fallacia in hoc quod dicitur. ergo si non est factum non habet principium. quia arguitur a destructione antea ad destructionem presentis. Simile exemplum est. ut si febris est. calor est. ergo si calor est febris est. Diuersi tamen diuersimode loquuntur hic de modis istius fallacie. sed perinde est dummodo sciatur quomodo peccent paralogismi secundum hanc fallaciam formari.

Querit Quomodo ista fallacia distinguitur a fallacia accidentis. **Solo**. sic. quia ista fallacia consistit in duabus preloquentibus. quarum una est vera et alia falsa. ut quando sic arguitur. si aliquis currit mouetur. sed fortis mouetur. ergo currit. ibi enim prima presentia est vera. sed secunda falsa. Sed fallacia accidentis consistit in una presentia. ut si sic arguitur. fortis est animal. ergo est homo. ibi enim ex modo arguendi proprie est fallacia accidentis. quia sicut fallacia preloquens prouenit ex eo quod preloquens creditur esse idem omnino antecedenti. ita fallacia accidentis prouenit ex hoc quod predicatum creditur esse idem omnino cum subiecto. et ergo ista fallacia denotatur a preloquendo. sed illa ab accedendo seu inherendo.

¶ De fallacia secundum non causam ut causam

Querit Quid vocatur causa in proposito. et quid non causa. **Solo**. Causa hic vocatur premissa in syllogismo aliquid faciens ad illationem conclusionis. quia remota eodem modo arguendi non sequitur conclusio. Et per oppositum non causa dicitur premissa assumpta nihil faciens ad illationem conclusionis. et qua posita vel deposita sequitur conclusio. Et si talis premissa non habet aliquam convenientiam in materia. hoc est in subiecto vel predicato cum aliqua premissa causa tunc vocatur non causa tamen nihil amplius addendo. sed si conueniat cum aliqua premissa causa in materia tunc dicitur non causa ut causa. quia tunc habet apparentiam aduersa defectui

Primi Elenchor

Et ex hoc patet quod differunt fallacia fm non causam vt cam de qua hic loquimur et non propter hoc accidere falsum de quo loquitur philosophus in secundo priorum. Quia non propter hoc accidere falsum vocatur nudus defectus incidens circa syllogismum ad impossibile sine aliqua causa apparente. Sed fallacia fm non cam vt cam supradicti illi defectui apparenti seu cam apparentie quia ad eam requiritur quod premissa non causa habeat aliquam conuenientiam cum premissa que est causa falsitatis conclusionis.

Queritur Quando committitur ista fallacia. Solutio philosophus quod tunc committitur ista fallacia quando assumitur illud quod non est causa quasi esset causa conclusionis illate et quasi propter eam tanquam propter eam fiat redargutio. Et ergo solet sic definiri ista fallacia quod est ydoneitas decipiendi pueniens ex conuenientia premissae non cause cum premissa causa propter quam credimus eam posse inferre conclusionem falsam et propter hoc intermendat in reductu ad conclusionem falsam ad premissas cum tamen nihil faciat ad falsitatem conclusionis. Et tangunt in ista definitione due cause. Causa apparentie est conuenientia premissae non cause cum premissa causa in termino idem in utraque significante. Sed causa defectus est diuersitas earundem.

Ad In omnibus paralogismis est fallacia fm non causam vt causam. Non est fallacia distincta. Hinc probatur quod in omnibus paralogismis est aliquid quod apparet esse causa conclusionis et non est. Solutio non causa vt causa accipit dupliciter. Vno modo generaliter propter eam ex qua videtur sequi conclusio et non sequitur et sic reperitur in omnibus fallacijs. Alio modo specialiter propter premissam quod ablata adhuc ex alijs remanentibus potest sequi conclusio. Et sic accipitur hic et est fallacia fm non causam vt causam ab alijs distincta.

Contra Illud quod est commune omni syllogismo non facit fallaciam distinctam sed habere ealem premissam non causam est commune omni syllogismo. Sed minor probatur quia in quolibet syllogismo est vna premissa quod desposita adhuc potest sequi conclusio. Solutio licet in omni syllogismo desposita vna premissa possit adhuc sequi conclusio. Alio modo sed enthymemata tunc non tamen eodem modo quo prius sed syllogistice.

Queritur In quo syllogismo habet fieri ista fallacia. Solutio philosophus ista fallacia habet fieri in syllogismo ad impossibile. Et ratio illius est quia ad istam fallaciam requiritur duplex processus vnus directus et bonus a premissis ad conclusionem et alius reflexus ex interemptione conclusionis ad interemptionem premissae non cause que tamen videtur causa sed talis reflexio non potest fieri nisi in syllogismo ad impossibile. Et ista fallacia conuenienter habet fieri in syllogismo ad impossibile. Pro cuius intellectu meliori est notandum quod duplex est syllogismus vt primo principio dictum est. Quidam est ostensiuus et alius ad impossibile. Syllogismus ostensiuus dicitur qui habet vnam solam conclusionem ex tribus terminis et duali propositionibus directo processu syllogizanti vt omnis homo est animal. Sortes est homo ergo sortes est animal. Sed syllogismus ad impossibile dicitur quod aliquid conclusum ostenditur reductum syllogistice ad aliquid manifestum impossibile et propter hoc interimitur aliqua premissa que est causa illius impossibilis. Et ergo oportet

Reparationes

talem syllogismū habere duas cōclusiones scz vnā directe primo illatā z aliam reflexam. Exemplū vt si querat vtrū homo est asinus z alius cōce-
dat tunc sic syllogizat p̄ra cum p̄ syllogismū ad impossibile Nullus asinus
est aīal rōnale mortale. sed homo est asinus. igitur homo nō est aīal rōnale mortā-
tale. sed hoc est falsum. ergo homo non est asinus ibi em̄ ex falsitate conclu-
sionis prius illate necrimus premissa que ē causa falsitatis talis cōclusionis
Circa talem ergo syllogismū vt dictū fuit semper habet fieri ista fallacia.
quia in talibus syllogismis vt dicit p̄bus semper necessariū est interimere
aliqd ex his que posita sunt in priori syllogismo z ergo necessariū est i eis
multiplicari p̄positiones inter quas aliquando latenter inducit aliqua vt
causa que tamen non est causa quando ergo ex falsitate conclusionis illate
in primo processu interimim̄ hypothesis respondentis in processu reflexo vis
decur imperito rōdenti sepe fieri redargutio p̄pter hoc cum tamen non fiat

Querit Quod est exemplū p̄bi circa istam fallaciam. Solo
Exemplū potest sic formari Si ista sit hypothesis rōdē-
tis q̄ aīa z vita sunt idem z opponens volens hypothesis illam destruere
dicat q̄ non sunt idem. Et arguat sic. omne contrariū corruptioni est gene-
ratio. sed mors est corruptio quedam contraria vite z anima z vita sunt
idem. ergo vita est generatio z viuere est generari. sed hoc est impossibile.
quia qui viuūt non generatur sed genitus est. ergo anima z vita non sunt
idem.

Querit Quomodo ostendit philosophus defectum illius pa-
ralogismi. Solutio dicit q̄ tale impossibile quod ibi
infertur non sequitur ex illa p̄positione anima z vita sunt idem. sicut i illo
paralogismo pretenditur. Et ratio illius est quia si illa p̄positio deponatur
et non cōnumeret alijs premissis adhuc idem impossibile sequitur vt si sic
dicatur. Omne contrariū corruptioni est generatio. sed mors est corrup-
tio quedam contraria vite. ergo vita est generatio z viuere est generari. pa-
ter ergo q̄ illa p̄positio anima z vita sunt idem fuit nō causa illatōis talis
sed impossibilis videbatur tamen esse causa p̄pter conuenientiam quaz ha-
bet cum ista mors est corruptio contraria vite in termino idem significante
in veraz.

Querit Que est tunc vera causa illi? impossibilis illati in tali pa-
ralogismo. Solo quidā dicunt q̄ ista scz omne cōtra-
riū corruptioni est generatio illam em̄ dicunt falsam. quia corruptio non
solum contrariā generatōni sed etiam creationi. Sed hoc nihil est. quia
contraria debent fieri circa idem subiectū. sed sic non est de corruptōne z
creatione. quia creatio non presupponit subiectum. Et ergo alij dicunt q̄
illa est causa mors est contraria vite. quia mors z vita non sunt contraria
sed magis priuatiue opposita. Sed hoc etiam non potest dici quia illo da-
to adhuc equaliter vt p̄us seq̄tur falsa cōclusio. vt p̄ sic arguēdo. Qd qd p̄-
uatiue opponit corruptōni ē generatō. s̄ mors ē corruptio priuatiue oppo-
sita vite. igitur vita ē generatio z viuere est generari. z inde vt prius interimim̄
hypothesis. Et igitur tertio alij dicūt q̄ hec est falsa z cā illatōnis impossibilis
mors est corruptio. Et rō est. q̄ illud qd sequitur ad aliquē mortū vel mu-
tationē

rationem
moris p
cur vita
ruptio. s
alijs p̄p
dicere z

Qu
eiter in p
ex premi
hypothesi
non causa
Secur
latere in
Terren
sequens.

Ar
logismi
eandem
fm dūe
appare
lectum
alia habi

Qu
lurio ill
lacia con
quentis
enā i illa
catio ab
procatio
clutione

Qu
duo mod
q̄ in aliq
emplū vt
est aīal. oī
est impos
enim ill
adhuc eg
esse causa
sarym illi

Primi Elenchorū.

rationem ut finis et terminus non potest dici ille motus vel mutatio ira quod motus precedit de eo sed motus est terminus et sequitur ad corruptionem sicut est vita sequitur ad generationem ergo ista propositio est falsa quod motus est corruptio sicut etiam ista vita est generatio. Et ergo ex illa propositione falsa cum alijs premissis sequitur in exemplo textus illa falsa conclusio. Et ita videtur dicere Alterius hic in commento.

Queritur Quor correlaria ponit hic phis in textu Solo q tria
 Primi est q parallogismi istius fallacie non sunt simpli
 citer insyllogisati q prima cōclusio falsa in pmo pcessu est vere syllogisara
 ex pmissis falsis sed sunt insyllogisati ad ppositū hoc est ad intermendiū
 hypotensis respondentis eo q illa sit impertinens ad illationem existens
 non causa.

Secundū correlariū est q̄ paralogismi istius fallacie plerūq; non min⁹
latent interrogantes seu opposcentes q̄ rīdentes.

Tercium correlariū est q̄ paralogismi istius fallacie possunt fieri fm̄ consequens. id est fm̄ falsam consequentis.

A Ex illo tercio correlatio videtur sequi & ista fallax non esset distincta a fallax consequentis. Solutio negatur sequela quia licet paradoxismi istius fallae etiam possint fieri secundum fallam consequentis non tamen secundum eandem rationem. Nam non est inconueniens & idem paradoxismum formare secundum diuersas fallas dummodo hoc fiat diuersimode & secundum diuersas causas apparet. Sicut a simili non est inconueniens & idem argumentum dyalecticum formeretur secundum diuersos locos dyalecticos dummodo fiat ex alia et alia habitudine.

Queritur Quare tunc palogismi istius fallacie pl⁹ possunt forma
ri fm fallaciam cōsequentis q̄ fm aliquā aliam. Sol
lutio Alkerti q̄ hoc est ppter maiorem convenientiam istius fallacie cō
fallacia consequentis. Et hoc ppter duo. Primo quia sicut in fallacia conse
quentis sunt necessario due psequēcie quaz vna est bona z alia mala. Ita
etia i ista fallacia vt patuit. Secundo qz sicut i fallā pñtia ē quedā recipro
catio ab antecedente ad pñs vel ecdūctio ita etiā in ista fallacia ē quedā reci
procatio z nēcio ab hypotēsi ad fallām cōclusionē z ecdūctio a fallā con
clusioni ad interemptonē hypotēsis.

Queris Quot sūt modi istius fallē. So^o q^z lz Aresto. i textu non posuerit nisi vnu ex^o pñt tñ fm Alterū distinguo modū. Prīm^o qñ pmissa nō cā puenitū pmissa cā in subiecto. Ita q^z in aliq^z pñō nū q^z sūt cāe sumat subiectū pmissē nō cāe siue hypotesis. Ex^o emplū vt si ista sit hypotesis. Ois lapis ē aīal. Et arguat tūc sic oīs lapis est aīal. oīs margarita ē lapis. oīs hō ē margarita. q^z oīs hō est lapis. lz est impossibile. q^z ista oīs lapis ē aīal. ibi em ex fallacite pclusionis male inserunt illa que sūt hypotesis oīs lapis ē aīal qd pater quia illa depōsita adhuc equaliter sequitur illa falsa pclusio. z q^z illa est nō cā videtur tamē esse causa pzo tanto quia quod est subiectum in ea ponitur in vna pmissa^z solum illius paralogismi licet in pcedato.

Reparationes

Secundus modus est qñ pmissa nō causa conuenit cū aliqua pmissa causa in p̄dicato suo ita q̄ p̄dicatū p̄misse non cause siue hypotesis ponat in aliqua p̄positionū que sunt cause vt si ista sit hypotesis vt prius. Omnis lapis est aīal et arguat sic Omnis lapis est aīal. omne corpus est inanum et ī. omne aīal est corpus. G omne aīal est maiatū. conclusio est impossibilis. G ista oīs lapis est aīal ibi cū sūt male interim ista oīs lapis est aīal quia ipa nō est causa falsitatis cōclusionis eo q̄ ipa deposita adhuc sequit falsa cōclusio. videtur tamē esse causa p̄terea quia qđ est p̄dicatū i ea ponit i vna p̄missa que est causa licet in subiecto. Et ita patet q̄ isti modi non assignant nec distinguunt p̄ hoc q̄ est p̄missam non causam habere idem subiectum vel idem p̄dicatū cū p̄missa causa sicut quidā male intelligunt. sed p̄ hoc q̄ est subiectū vel p̄dicatū p̄misse nō cause poni in aliqua p̄missarum que sunt cause siue hoc sit a parte subiecti siue a parte p̄dicati sicut innuit manifeste dñs Albertus.

De fallacia s̄m plures interrogatōes vt vnam

Querit̄ Quid est interrogatio. Solo Alberti Interrogatio est p̄positio p̄babilis p̄posita cū nota interrogatō is. Et habet se ex additōe aliquāter ad p̄ponem dyalecticā quia supaddit p̄positioni dyalectice modū interrogandi consensum respondentis sicut qñ dicit est ne hec vera homo currit. Et q̄ s̄m Boetii interrogatio seu questio p̄positio enunciatio et cōclusio s̄m substantia sunt vnū et idem et differunt solū s̄m rōnem. ergo oīa illa equalem habent diuisionem. Et p̄ p̄ns sicut p̄mo per hermeneiā. Enūciatio diuidit in vnā et plures. ita etiā in p̄positio potest diuidi interrogatio in vnā et plures. Unde interrogatio vna dicitur in qua vnū interrogatur de vno s̄m vocem et rem significatam. Et sufficit q̄ quocūq̄ modo sit vna siue vnitae analogie siue generis siue speciei siue vnitae materiali. Et a p̄uatōe cuiuslibet tal' vnitatis p̄positū interrogatio dicit plures. vnde interrogatio plures pōt sic definiri. Q̄ in interrogatio plures est qñ vnū de plurib' vel plura de vno vel plura interrogant de plurib'. vt vtrū sores vel plato currunt vel vtrū sores currit et disputat. vel vtrū sores et plato currunt et disputant.

Sed querit tunc que vocat interrogatio plures vt vna. Solo qñ vnū de plurib' vel plura de vno vel plura interrogant de plurib' sub vnica nota interrogatōis. Tunc enī interrogatio dicit in plurali numero plures p̄pter plura interrogata. Et dicit in singulari numero vt vna p̄pter vnitatem note interrogatōis. Sicut patet in hoc exemplo. Est ne sores et plato aīal vel legit ne sores et disputat vel sores et plato legūt ne et disputant.

Querit̄ Quando cōmittitur ista fallacia. Solo phi fallacia ista s̄m plures interrogatōes vt vnā tunc cōmittitur qñ oppositōes sophiste faciunt duas interrogatōes vt vnā et rñdentes p̄pter vnitatem note interrogatōis non sciunt esse plures interrogatōes et ergo non dant nisi vnā respōsionem vbi deberent dare plures. Et ergo fallacia ista s̄m plures interrogatōes vt vnam solet sic definiri q̄ ē y dos

netas de
rogatōem
cū m̄ esset
due cause
cā defectu
re ista fall
vnā. q̄ ac
Sed qñ
pluralitas
supple. p̄
omo. inter
Ar
est. q̄ in oī
acciperet v

Qu
nō. sed in a
do plura v
vel eolum
plura que
dent in ali
vel fallum

Que
lari numero
te et platon
arguitur
qui percul
tur danti
rūcillam r
Q̄ Secūdi
vel demon
tur vtrum
respōsione
Et si dicat
modi quos
modi interi
interrogatō
pluribus. v
mōne Al
Que
et p̄ illa fa

Primi elenchorū.

neitas decipiendi pueniens ex puenientia interrogatōis plures ad inter-
rogatōem vnā. ppter quā credit aliq̃s q̃ ad eam debeat dari vna respo-
siō cū tñ essent dande plures ppter pluralitatē interrogatōz. Et ibi innuētur
due cause. Causa apparentie in ista fallā est vneitas modi interrogandi. Et
cā defectus diuersitas interrogatōz. Et ex hoc etiā facile p̃t sumi rō qua
re ista fallā nō denotat absolute s̃m plures interrogatōes. sed additur vt
vnā. qz ad fallā nō sufficit cā defectus. sed etiā requiritur cā apparentie
Sed qñ dī fallā s̃m plures interrogatōes. ibi tangitur cā defectus. q̃ est
pluralitas interrogatōz. Et etiam tangat cā apparentie addit vt vnā
supple. ppter vnitatē modi interrogandi. qz ppter vnitatē note interrogatōis
onis. interrogatio que est plures simplr̃ apparet vt vnā

Ar Nō est aliqua fallā s̃m vnā interrogatōem vt plures. ergo nulla
ent s̃m plures interrogatōes vt vnā. Solo. negat p̃na. Et rō
est. qz in omī fallā detet esse causā apparētie. sed nulla esset apparētia si vnā
acciperet vt plures. ergo zē

Querit Vtrū semp̃ difficile sit videre an interrogatio sit plures
et q̃ ad eam nō est danda vna respo-
siō. Solo. p̃bi q̃
nō. sed in aliquibz est facile. in alijs videre difficile. Tūc em̃ est facile quan-
do plura vt plura interrogant de vno. Sicut qñ querit vtrū terra sit mare
vel celum. qz illa multā habent dñam. Sed tūc est difficile qñ queruntur
plura que multā habent puenientia. z que vniūtur vel ad minus vniri vi-
dent in aliquo vno. in illis em̃ sepe rñdentes dant vnā respo-
sionē. z ergo
vel falsum eis obuiat vel redargui videntur

Querit Quot sunt modi istius fallacie Solo q̃ duo. Pri-
mus est. quando plura interrogantur vt vnum in singu-
lari numero. Exemplū est. vt putas est ne hic z hic homo demōstrans for-
te z platone. quia si respondens dixerit sic dando vnā respo-
sionem. tūc
arguitur sic hic z hic est homo. ergo hic z hic est vnus homo. z p̃sequēs
qui percussit hūc z hūc pcutiet hoīem z nō hoīes. hoc incōueniēs sequi-
tur danti vnā rñsionē. qz si diceret pluribz rñsionibz hic est hō z hic est hō
tūc illam redargutōem effugeret.

¶ Secundus modus est. qñ interrogant plura vt vnū in plurali numero
vt si demonstratis pluribz quorum quedam sunt bona z quedā mala qua-
er vtrum omnia ista sunt bona vel nō bona. Si respondens dixerit vnica
respo-
sionē q̃ sunt bona. tūc infertur p̃tra euz. ergo non bona sunt bona.
Et si dicat q̃ sunt nō bona infertur. ergo bona sunt nō bona. Et isti sunt
modi quos videtur phus innuere p̃ exempla textus. z sumuntur ex parte
modi interrogandi. Possunt tñ adhuc quodā alio mō distingui. scz ex pte
interrogatōz. et sic sunt tres. quia vel plura querūtur de vno. aut vnū de
pluribus. vel plura de pluribz. z vtroqz modo distinguit istos modos do-
minus Alterius

Querit Quod est illud notabile quod ponit phs post assigna-
tionem horum modorum in textu. Solo. dicit phus
q̃ p̃ istas fallacias assumptis quibusdam hoc est ex aliquibz p̃suppositis
Ab i.

Reparationes

quid sit verus elenchus? .i. nō solū apparens. sed verus syllogismus pradietivus et vera red argutio. Exemplū ē vbi qd p modū presupōis pcedat q eodez mō aliqd debet definiri in singulari numero et in plurali. vtrūta q sicut e cum dicitur quod nō videt apriū natū tū est videre. ita ceca in plurali numero definiētur q sunt illa que nō vident et apta nata sunt videre. Tūc sedetur q demonstrato vno ceco et altero vidente. si querat verum illa sunt ceca vel videntia. si respondens dederit vnam responsionem vel affirmando vel negando. necessario talis rēpōdens habebit pcedere q ambo sunt videntia vel ambo ceca. qd est impossibile et falsum Sequela tamen patet. qz vel illa vident vel nō vident. si vident. sunt videntia. si nō vident tunc qz apta nata sunt videre iuxta definitiōem datam in plurali numero crūt ceca. Et ita patet quō pcedens predictam supponem non potest effugere veram red argutiōem et elenchum. Dominus alterius tū videt dicere. q nō accidit elenchus contradictionis Sed hoc sic debet intelligi q non accidit pradietio manifesta. eo q ceca et videntia non differunt penes affirmatiōem et negatiōem. sed accidit pradietio implicita et ex psequenti. Et de hoc videbitur latius in pimento.

Tercius tractatus.

Aut ergo sic dividendū apparentes syllogismos et
Ille est tercius tractatus in quo phis determinat de reductiōe omniū unū dictarū fallaz ad ignorantia elenchi. Et dividit in duo capla. In primo determinat de fallacijs fm q deceptio est in ipsis ex pre sui. scilicet ex pre vocis vel ex parte rei scate. Secūdo determinat de eis p pparatiōem quā ad nos fm q hnt nos decipere. Prīmū caplū habet tres partes. In prima docet in generali reducere omnes fallas ad ignorantiam elenchi. In secunda facit h in spēali de fallacijs i dictiōe In tertia de fallacijs extra dictiōem

Querit An puenienter phis docet hic reducere oēs fallas in ignorantiam elenchi. Solo q sic. qz p talē reductiōem manifestat defectus fallaz in hoc q ostendit q vel peccat in illatiōe. probatioz ne vel pradietione

Hi Superius circa quamlibet fallam ostense sunt cause defectus paralogismoz. igitur nō est necessariū hic docere reductiōem earū.

Solo q licet superius ostense sint cause defectus fallaz fm se. nō tamē ostensum est quō illi defectus spēaliter sint pparatiōem elenchi. et ergo iste tractatus est necessarius.

Querit Quid est reducere omnes fallacias ad ignorantiam elenchi. Solo. non est aliud q ostendere quomodo qz liter fallacia peccat ptra aliquam particulam in definitione elenchi positiā et ad verum elenchum requisitam

Hi Si omnes fallacie possent reduci ad fallaciam ignorantie elenchi tunc non esset nisi vna fallacia. sed hoc est falsum. ergo illud ex q sequitur Solo. ignorantia elenchi accipitur dupliciter vbi pū dictū fuit

Primi elenchor.

scz generaliter z spēaliter. iam omnes fallacie nō reducūtur ad ignorantiam elenchi spēaliter dictā. que ponitur distincta fallā ab alijs. vt prendic argumentū. sed reducūtur ad ignorantiam elenchi generaliter dictam q̄ acci dit ex omissione cuiuslibet particule in definitōe elenchi posite

Querit Quomodo docet p̄hs in generali omnes fallacias re ducere ad ignorantiam elenchi. Solo. dicit q̄ omnes deficiūt a vero elencho in hoc. quia sunt immodificati. z non inferūt p̄clu sionem suam ex his que posita sunt de necessitate. qd̄ tamen requiritur ad omnē bonū syllogismū q̄ scz inferat p̄clusionem suam de necessitate z ves te ex his que posita sunt z nō tñ apparenter

Querit Quomodo hoc debet intelligi q̄ paralogismi omniū fallaciarum sunt immodificati Solo. sunt immodifi cati. qz nō sunt modificati s̄m habitudines locales syl̄li inferentis z p̄ban tis. q̄ modificatio requirit ad syl̄m dyalecticū in materia p̄babili. Et p̄ intellectu illius norandū est s̄m venerabilē dñm Albertū q̄ modificatio syl logismi est dispositio p̄pōnum in figura z qualitate z q̄ritate z habitudis ne reali mediū ad extrema ad nēcitatem illationis p̄clonis. Et ergo sicut est duplex nēcitas illationis p̄clonis. ita etiā est duplex modificatio. Quē dam scz est modificatio simplr dicta z vocalis que causat ex simplici ordi ne terminoz z p̄pōnum in figura s̄m debitā qualitate z q̄ritate ad inferē dum p̄clonem. z de tali modificatiōe determinat in libro pox. z vocat ibi p̄iugatio vtilis. z immodificatio sibi opposita vocat p̄iugatio inutilis. z est p̄ uatio ordinis terminoz vel p̄pōnum in debita qualitate z q̄ritate ad infe rendū p̄clonem de qua etiā in eodē libro determinatū est. Alia est modifi catio non simplr dicta z vocalis sed realis in materia spēali. que causat ex reali habitudine p̄missaz ad p̄clonem. Et illa est duplex. qz quedā causat ex habitudine locali que exigitur ad syl̄m dyalecticū in materia p̄babili. et de illa modificatiōe determinatū est in thopicis. Et immodificatio illi op̄ posita est p̄uatio talis habitudinis localis. qñ scz videt talis mod. ficatio esse in syl̄lo z nō est. z illa immodificatio spectat ad hūc libzū. illa etiā non po tuit in thopicis determinari. qz ex eisdem p̄ncipijs nō potuit determinari habitudo vera z apparens. Alia est modificatio realis in materia demon s tratiua z nēcāria. que causat ex habitudine imediata z essentiali mediū nō tam ad p̄clonem q̄ ad rē p̄clusam. Et de illa determinatum est in libro po sterioz. Et immodificatio ei opposita est p̄uatio talis habitudinis imediate et essentialis de qua ibi determinatū est. z vocat syl̄lus falligraphus. Ex his q̄ p̄z q̄io paralogismi fallaz dicūtur immodificati. nō quacūq̄ imodifi catione indifferenter. sed immodificatiōe que est p̄uatio habitudinis localis. que requirit ad syl̄m dyalecticū inferentē z p̄bantem. qd̄ additur not āter qz s̄m q̄ duplex est talis syl̄ls. scz ex habitudine locali ex nēcitate p̄ne infe rens z alius ex habitudine locali de nēcitate inferens z p̄bās seu notificās ita est duplex talis modificatio. z duplex etiā sibi opposita immodificatio. Unde in peritione eius qd̄ est in p̄ncipio licet sit modificatio s̄m habitus dinē inferentē. nō tñ p̄bantē seu notificantē. qz syl̄ls illi? fallē licet inferat de nēcitate suam p̄clonem nō tñ probat.

Reparatiões

Querit Circa secundā pte capli. quō phs docet spēaliter fallas
indictōe reducere ad ignorantia elenchi Solo. pmo
vult q ille tres falle. scz equocatōis. amphibologie. 7 figure dictōis redu
citur ad elenchū. in eo q peccāt ptra illam pculā. nō nois tñ. sed nois 7
rei simul. qz in ipsis sumit ozo vt sumpt vna. q tñ habz plura fcata. et hoc
manifestū est de equocatōe 7 amphibologia. Sed de figura dictōis patz
qz ppter figurā seu similitudinē appellatōis vltā q fecāt quale qd videtur fca
re hoc aliqd. 7 ita ozo ibi fm phantasiā est multiplex

¶ Secdo vult q alie tres. scz pponis. diuisionis. 7 accentus. deficiūt ab
elencho penes illā pculā vnius 7 eiusdē. qz licz in illis sumat idē nomen
vel ozo materialiter. nō tñ formaliter 7 fm modū pferendi. qd tñ requiritur
ad verū elenchū. itabene sicut requiritur identitas rei.

Querit Quō oñ dit hoc phs q ad elenchū nō requirit tñ iden
titas rei. sed etiā nois Solo. oñ dit exēplanter. quia si
alids rñdens habeat in positōe sua q tunica nō est vestis. 7 opponens com
tra eū syllogizat q tunica est tunica. 7 nō q tunica est vestis. talis opponēs
rñdenti nō ptradicit. 7 ergo ignorat elenchū. qz facto tali syllo 7 pcluso q
tunica sit tunica. rñdens adhuc interrogatiōe indiget vtrū tunica idē fcat
qd vestis. qz ipse infert de tunica. 7 positio rñdentiis fuit de veste.

Querit Circa terciā partem capli. quō docet phus reducere
fallas extra dictōem ad ignorantia elenchi. Solo. in
ductiue de singulis. Et pmo de fallā accētis dicens q paralogismi fallē
accētis peccant ptra syllogismū in hoc q nō de necessitate pcludūt. 7 ergo
etiā peccāt ptra elenchum. Consequentiā pbat. qz eadē est definitio elens
chi 7 syllogismi addendo solum definitioni sylli ptradictōem. vt pūs etiā
patuit. An phus ostendit p duo exempla. Prīmū est. si hō est necesse est
aiā esse. sed aiā est albū. ergo necesse est hominē esse albū. ab eū pclusio de
necessitate nō sequitur ppter extraneā habitudinē mediū ad extrema. hō eū
accidit aiāli 7 est sibi extraneū inq̄tum pparatur ad albū. ¶ Secūdū exem
plum est. Omnis triangulus hz tres angulos equales duobz rectis. sed
triangulus est figura. q̄ figura hz tres angulos equales duobz rectis. Nō
sequit. qz accidit triangulo figurā esse f^m q stat sub illo attributo qd est ha
bere tres angulos equales duobz rectis. sicut etiam accidit sibi respectu
eiusdem attributi primū esse. ad est primam figuram rectilineam vel princi
piū esse omnū figuraz polygonaz

Querit Quō differt ista fallā ab alijs fallacijs extra dictionem
Solo phs. qz hz maiorē apparentiā q̄ aliqua aliaruz.
Et q hoc verū sit ostendit phus. qz fm paralogismū istius fallē artifices
et oino sciētes ab inscijs arguūt. Insclj eū qñ volunt arguere ptra sap
ientes maxime faciūt paralogismos accētis vt videant sapientes. qz qñ
artifices 7 sapientes quibz arguūt nō possunt distinguere quid puenit alijs
cui p se 7 quid p accidens. tūc vel pcedūt opponētibz qd pcludūt. vel si nō
pcedāt. qz tñ distinguere nō pnt videtur cōcedere. 7 hoc est incōueniēs. qz
sophista nō vult videri rep̄hensus vel redargutus

Primi Elenchor

Queris Quō fallacia dīctō fm quid ad dictū simpliciter redu-
citur ad ignorantia elenchi. Solutio quia in paralo-
gismis et non est affirmatio et negatio de eodē et fm idem qd tamē requi-
tur ad elenchū rōne cōtradictōis. Et q hoc verū sit q scz non sit ibi affir-
matio et negatio de eodem oīdīc exemplariter quia licet albū simpliciter
cōtradicat non albo tamē albū fm dentes qd est albū fm quid non cōtra-
dicat non albo simpliciter. Si ergo aliquis opponentiū accipit vt simplici-
ter albū qd a rīdente non nisi fm qd dictū est album talis non refert ad
idem affirmationem et negationem et ita non facit verū elenchū videt tās-
tem facere verū elenchū p tanto quia ignorat q sit elenchus qm ad
illam particulam affirmationem et negationem esse de eodem.

Queris Quō fallacia ignorantie elenchi specialiter dicta reduc-
tur ad ignorantiam elenchi. Solutio dicit phus q
modi eius manifestissimi sunt quo ad hoc qd est deficere a vero elenchō qz
in eis sit deceptio fm omissionem qtuor particularū definitōnis elenchi q
sunt ad idem fm idem sūt et in eodem tempore.

Queris Quō fallacia petitionis pncipiū et fallacia fm nō cām
vt cām reducitur ad ignorantia elenchi. Solutio quia
in fallacia fm nō cām vt cām cōclusio non sequit ex pmissis eo q hec sūt
ex quo semp est vna pmissa non causa que nihil facit ad tilarōnem cōclus-
sionis. Et in fallacia petitionis pncipiū nō obseruat illa particula non con-
numerato eo qd erat in principio.

Queris Quare iste due fallacie in reducēdo pūngūtur ab Are-
stotele. Solutio quia reducūtur fm ignorantia eiusde-
particula definitōnis elenchi eo q peccent ptra eandē particulam.

Queris Quō fallacia consequentis reducīt ad ignorantia elen-
chi. Solutio q fallacia accētis reducīt ad ignorantiam
elenchi. q etiā fallacia pūtis. Cōsequētiā pbat phs. qd paralogismi falla-
cie cōsequētis sunt quasi partes ipius accidentis.

Queris Quō hoc dī intelligi q pūis ē para accētis. Solutio Al-
tertū nō est pars subiectina vel integralis sed est pars q
si subiectina in hoc q hz aliquā similitudinē cum parte subiectina qz sicut
parte subiectina posita ponit totū et non econuerso ita vbiūqz est pūis seu
fallacia pūis ibi est etiam fallacia accētis sed nō puerit.

Queris Quō dīnt tunc ille due fallacie ab imbec. Solutio
sic differūt fm phylosophū. qz fallacia accidentis est in
vno solo. sed fallacia consequentis est in pluribus hoc est tantum dīctū
q fallacia accētis semp est in vna pūa in qua sūt aliquid attribuit inesse rei
subiecte et eius accidenti vt prius dictū fuit. sed fallacia pūis ē in duabus
vel in pluribz psequētijs. Sicut qū arguit a destruccōne antecedentis ad
destruccōnem pūis veta positiōe pūis ad positiōnem antecedentis. Et ista
est expositio faciliō et planior huius dicti Aristotelis. Alie tamen exposi-
tiones si placent videant in cōmento.

Reparationes

Querit Contra quā particulā definitōnis elenchi specialiter peccat ista fallacia. Solo cōtra illā particulā que dicit q̄ syllogismus est oratio in qua quibuscūq̄ positis aliud ex necessitate accidit. Et rō ē q̄ paralogism⁹ illius fallacie nō habet debitā terminorū positōne eo q̄ p̄sequens in eo ponitur p̄ aīcedente z eōtra putat eī q̄ p̄is positum inferat aīis sicut econtra aīcedens positū infert p̄is z tū non infert vt prius circa fallaciā p̄sequentis dictū fuit.

Querit Quō fallacia sūm plures interrogatōnes vt vnā reducat̄ ad ignorantia elenchi. Solo q̄ deficit a definitiōne p̄pōnis. Quod sic ostendit̄ quia p̄positio ex qua debz p̄stitui elench⁹ p̄ syllogismus sūm veritatē sic definit q̄ p̄pō est que vnū p̄dicatum de vno subiecto fecit (eo q̄ idem sit p̄pō z p̄pō vna z definitio rei z vnus sol⁹ rei sicut hoīs z vnus hoīs) Sed paralogismus fallacie sūm plures interrogatōnes vt vnā non constat ex p̄pōnib⁹ vnis. q̄ sequit̄ q̄ deficit a rōne p̄positōnis z p̄sequens a rōne syllogismi z elenchi. videt̄ eī esse syllogismus factus ex p̄pōnibus cum non sint p̄pōnes. vñ dicit p̄is q̄ si q̄s dederit responsiōne vnā quasi esset interrogatio vna talis vere redarguit z fit p̄tra eum verus elenchus. Si autē non dederit vnā r̄sionem sed videt̄ tamen dedisse tunc fit p̄tra eum verus elenchus apparens sed nō ver⁹.

Querit Quando dāns vnā responsiōnem ad interrogatōes plures redarguit vere z qñ apparenter. Solutio qñ respondet affirmatiue ad interrogatōnem plures tunc vere redarguitur sed quando r̄ndet negatiue tunc solum redarguitur apparenter si interrogatio sibi p̄posita fuerit affirmatiua. Et hoc additur notanter quia si interrogatio plures p̄posita esset negatiua z respondens daret r̄sionem negatiuā etiam vere redargueretur.

Capitulū secundū

Fallacia aut̄ fit in his quidē que sunt sūm rē.

In hoc capto p̄bus p̄ter agit de fallacijs p̄ p̄paratōnem quo ad nos ostendendo quō nos fallant z quomodo habeant causā deceptōnis ī nobis. Et diuidit̄ in duas partes. In prima facit hoc de fallacijs in dicitōne In secunda de fallacijs ex contradictione.

Querit Quotuplex ē causa deceptōnis ex parte nostri. Solo duplex. Vna est generalis z illa est impuria nostra. Alia est specialis z est ex hoc q̄ nō videm⁹ specialē defectū qui latet in paralogismo sub aliqua apparentia. Et de illa cā speciali p̄bus determinat hic ostendens quō decipimur specialiter sūm singulas fallacias.

Ad In oī fallacia p̄ncipiū deceptōnis est vel ex p̄te vocis vel ex parte rei. In nulla fallacia hz cām deceptōnis ex p̄te nostra. Solo duplex est p̄ncipiū deceptōnis scz actiū z hoc est ex p̄te vocis vel ex parte rei et de illo non loquit̄ p̄bus. Aliud est passiū z hoc est ex parte nostra et de illo p̄bus hic loquit̄ur.

Primi elenchorum.

Queritur Quomodo decipimur secundum fallaciam equivocationis et amphibologie. Solutio per hoc quod non possumus distinguere dictionem vel orationem multiplicem sed credimus quod propter unitatem dictionis vel orationis etiam sit unitas significatiois hinc inde. Et illa difficultas distinguendi maxime pringit in analogicis sicut sunt unum et ens et idem. Et ratio illius est secundum Albertum quod in illis nomen est unum et etiam fecerit est unum sed propter modos quosdam illius unius quod fecerit est importare multa. Sicut ex emphatica gratia ens significat solum unum scilicet substantiam et non fecit accidens nisi in quantum accitens est quidam modus entis et quia illos modos difficile est videre in analogicis ideo in eis est difficultas distinguendi. In alijs autem equivocationis sicut in equivociis a casu magis facile est videre distinctionem quod ibi nomen solum est unum et significata simpliciter plura.

Queritur Quomodo decipimur secundum fallaciam compositionis et divisionis. Solutio per hoc quod putamus nihil differre orationem compositam a divisa sicut patet in pluribus orationibus in quibus compositio est fallens propter veritatem sensus divisi et in pluribus etiam in quibus divisio nos fallit propter veritatem sensus compositi.

Queritur Quomodo decipimur secundum fallaciam accentus. Solutio per hoc quod putamus quod oratio idem significat intensa et remissa. Et notandum est ibi quod oratio non dicitur proprie intensa vel remissa sed secundum quendam similitudinem in quantum scilicet producit vel breviter secundum pronunciationem per intensum enim in proposito intelligit phrasam acutum accentum et per remissum accentum grauem.

Queritur Quomodo decipimur secundum fallaciam figure dictionis. Solutio per hoc quod non scimus distinguere que dictiones similiter significant in figura terminationis vel in modo formationis vel suppositionis et que dissimiliter.

Queritur Utz difficile sit hoc scire distinguere. Solutio sic et hoc ostendit phrasa duplex. Primo quod est multum propinquum ad cognitionem veritatis quod enim potest distinguere illa que in figura dictionis sunt similia illi est prope videre veritatem. Pringit quasi cognoscere veritatem. Secundo ostendit hoc ex parte plariter quod nos sepe opinamur propter similitudinem figuram vocis quod terminatio dictionis quod fecit quicquid fecit hoc aliquid et intelligimus eum poni per supposito cum tamen sit non per supposito sed natura dictionis. Et est difficile illa distinguere unde quod fecit illa bene distinguere que apparent esse similia cum tamen sint diversa ille facile sciet procedere quod est procedendum et negare quod est negandum.

Queritur Quod est illud correlativum quod phrasa infertur ex dictionis. Solutio quod fallacia figure dictionis ponenda est inter fallacias in dictione. Et hoc probat tribus rationibus. Prima est quod per hanc fallaciam magis decipit aliquis conferendo cum alio quam considerando apud seipsum. Est fallacia in dictione. Consequenter probatur quia collatio que est cum alijs illa fit per orationes et voces. et ergo signum est quod principium apparentie et deceptionis sumitur ex parte vocis.

Reparatiões

Secūda rō qz q̄uis p̄ingat aliquā aliquē apud seipm p̄siderando des-
cipi fm hanc fallaciā hoc tamē non fit ex eo q rem fm se p̄siderat sed quia
considerat rem sub sermone z inq̄rū est sermone significata. z ergo patet
q causa deceptōnis sumit̄ hic ex parte sermonis seu vocis z non ex parte
rei z p̄sequens est fallacia in dictione.

Tercia rō Illa fallacia est in dictione que fit ex similitudine dictōnis cū
dictōne. sed fallacia figure dictōnis est h̄mōi. g. Maior patet qz talis si-
militudo est aliquid p̄ueniens ad dictōnem. Minor patuit superius.

Querit̄ Quare phs magis pbat de fallacia figure dictōnis q
lit fallacia in dictōne q̄ de alijs. Solutio qz habz ma-
iorem puenientiam cū fallacijs extra dictōnes q̄ alie In signum cui⁹ vides
mus q in exemplis z in paralogismis fallacie figure dictōnis cōter etia
accidit fallā aliqua extra dictōnem vt fallā accidentis vel p̄sequentis. Et
ergo quidam antiquoz etiam hanc fallaciam posuerunt inter fallacias
extra dictōnem.

Querit̄ Circa secūda partē capituli de fallacijs extradictōnē
p̄mo quō decipimur fm fallaciā accidentis. Solutio
per hoc q non scimus distinguere inter idem z diuersa z inter multum et
vniū. z inter illa que insunt p̄dicatis z que rei subiecte. Aliqua em̄ insunt p̄
dicatis z non rei subiecte z tamen putant̄ sibi inesse ppter partialem cōs-
uenientiam quam habent ad inuicem qui ergo illa nescit distinguere decip-
itur fm istam fallaciam.

Querit̄ Quomodo decipimur fm fallaciam consequentis.
Solutio q similiter decipimur fm fallaciam consequentis sicut fm fallaciam accidentis quia cōsequens est pars accidentis
vt prius dictū fuit. Etiam decipimur penes hanc fallaciam quia ignoramus
differentiam p̄sequentis z antecedentis ex quo em̄ videmus consequens
nūq̄ separi ab antecedente credimus etiā q antecedens nō possit se-
pari a consequente qd tamen falsum est. quia consequens potest esse ante-
cedente non existente cum consequens sit superius z habeat se in pl⁹ q̄ an-
tecedens.

Querit̄ Quō decipimur fm fallaciā ignorātie elenchī z a dicto
to fm qd ad dictū simpliciter. Solutio fm fallaciam a
dicto fm quid ad dictum simpliciter decipimur ex hoc q nescim⁹ disting-
uere inter dictum simpliciter z dictū fm quid. nam ppter talem ignorā-
tiam cōcedimus cōclusionem vlt z simpliciter quasi nihil significet fm qd.
aut quō aut quo aut vt nunc p̄pterea decipimur fm fallaciam ignorātie
elenchī. similiter decipimur quia non scim⁹ distinguere inter opposita sum-
pta simpliciter z cum determinatōibus p̄p̄ijs que inferunt suū simpliciter.
In ista em̄ fallacia sunt plura dicta simpliciter z plura dicta fm quid vt
prius patuit.

Querit̄ Quō decipimur p fallaciam peritōnis eius qd est i p̄n-
cipio. Solutio p hoc q putamus p̄nullas p̄bare cō-
clusionem cum tamen non p̄bent fm veritatem.

Primi Elenchor

Queritur Quod decipimur fm fallaciā fm nō causam ve causam
Solo quia putamus premissam nō causam esse cau-
sam ppter parti-lem convenientiam quā habet cum premissa que ē cā.

Queritur Quod decipimur fm fallaciā fm plures interrogatio-
nes z vnā. Solo p hoc q non scimus distinguere in-
ter ppositionem que est vna z que est plures propter partialem convenienti-
am earundem ad invicem.

Tractatus quartus

Quoniā autē habemus fm q fiunt apparētes syllogismi.

In hoc tractatu phus pnter ppat syllogismos sophisticos ad locos so-
phisticos. Et dividit in quatuor capitula. In pma ostendit quod omnes syllo-
gismi sophistici sumuntur fm locos sophisticos hoc est fm pdictas tredecī
fallacias ita q ille fallacie sunt pncipia ex quibus omnes syllogismi sophis-
tici sumuntur. Et illa est conclusio principaliter intenta in toto isto capitulo
lo.phus tamē ante eius pbatōnem aliqua pmittere vñ pmo querit.

Queritur Quotuplex est syllogismus sophisticus. Solo phi
q duplex quidā em est peccans in forma. z quidam pec-
cans in materia. Syllogismus sophisticus peccans in forma est qui videt
esse syllogismus vel elenchus z non est quia deficit in forma. Sed syllogis-
mus sophisticus peccans in materia est qui est syllogismus z elenchus. sz
non est conueniens rei quia pcedit ex falsis vel improbabilibz.

Queritur Quod differūt illi syllogismi. Solutio p hoc differūt
quia syllogismus peccans in materia manifestat ignorā-
tes quia quādo in syllogismo apparente assumit aliqd falsum tanq veruz
circa cōmunia alicui? sciente si rīdētis hoc concedat statim manifestatur
esse ignorans. Et in hoc cōuenit iste syllogismus peccans in materia cum
syllogismo tentatiuo qui potest syllogizare falsum ex falso ppter ignorā-
tiam rīdētis qui pcedit aliquā oratōnem falsam. Sed syllogismus pec-
cans in forma quis syllogizet cōtradictōnem non tamen manifestat igno-
rantes quia non solum ignorantes z imperiti sed etiam scientes z periti p-
ralem syllogismū quādoqz decipiuntur quia illi sunt valde difficiles ad sol-
uendum.

Queritur Utrum omnes syllogismi sophistici tam peccātes i ma-
teria q in forma sumuntur p eadem principia. Solo
phi q sic. Et probat in effectu tali rōne premissa syllogismi peccantis i ma-
teria sunt conclusiones syllogismi peccantis in forma. ergo syllogismorum
peccantiū in materia z forma sunt eadem principia. Ans. pbatur quia syl-
logismus peccans in materia procedit ex aliqua premissa falsa. Jam nos
non assentimus falso nisi pbetur z non pbatur falsum nisi p syllogismum
peccantem in forma tacitū vel expressum. Ut exempli gratia iste est syllo-
gismus peccans in forma Omne es est naturale. statua est es. ergo statua

Reparationes

est naturalis ibi est fallacia accidentis et sequitur conclusio falsa ex pmissis
 his veris. Sumatur iam illa conclusio falsa, pmissa et arguat sic Statua
 est naturalis sed hystago herculus est statua, ergo naturalis ibi est syllogis-
 mus peccans in materia. Sic ergo clare patet quod ois syllogismus pec-
 cans in materia innuit alicui syllogismo peccanti in forma cuius falsa con-
 clusio sumit in eo pmissa. patet ergo quod eorum sunt eadem principia.

Queritur Quod iam probat probus conclusionem principaliter inten-
 tam in hoc capitulo scilicet quod omnes syllogismi sophistici sus-
 muntur secundum predictas tredecim fallas. Solo probat in effectu tali ratione. Om-
 nes syllogismi peccantes in materia et peccantes in forma sumuntur secundum eas-
 dem principia sed syllogismi peccantes in forma sumuntur penes predictas
 fallacias. ergo etiam syllogismi peccantes in materia sumuntur secundum eas.
 Maior patet ex iam dictis. sed minor probatur. quia omnes syllogismi pec-
 cantes in forma sumuntur secundum quod deficiunt a particulis positis in definitione
 elenchi sicut ostenditur inductiue in textu et superius patuit in reductione
 fallaciarum ad fallaciam ignorantie elenchi. Et ita patet quod omnes syllo-
 gismi sophistici tam peccantes in materia quam peccantes in forma sumuntur
 secundum locos sophisticos superius dictos hoc est secundum dictas fallacias.

Queritur Utrum omnes illi syllogismi sophistici equaliter sumun-
 tur secundum illas fallacias. Solo patet ex iam dictis quod non
 quod syllogismi peccantes in forma sumuntur secundum eas immediate sed syllogismi
 peccantes in materia mediate quod syllogismi peccantes in materia semper
 presupponunt syllogismum peccantem in forma tunc vel expressum ut dictum fuit

Queritur Utrum syllogismus sophisticus peccans in forma sit ve-
 rus elenchus. Solutio pro quod non est elenchus verus
 et simpliciter. sed solum respectiue et secundum quid scilicet in ordine ad respondentem
 Et hoc sic probat quia si respondens non ignorat causas apparentie falla-
 ciarum sicut si non credat terminum equiuocum tamen unum significare. vel si non
 credat quicquid significare hoc aliquid propter similitudinem appellationis. et sic
 similiter in alijs tunc syllogismi sophistici peccantes in forma nullo modo sunt
 elenchi nec simpliciter nec quo ad respondentem. Sed si respondens ignorat ter-
 minum equiuocum plura significare et scilicet causas apparentie aliarum fallaciarum tunc
 tales syllogismi sunt elenchi non simpliciter sed in ordine ad talem responden-
 tem ignorantem. Et in hoc etiam differunt syllogismi peccantes in forma
 ab illis qui peccant in materia quia syllogismi peccantes in materia quibus
 syllogiscent ex falsis sunt tamen syllogismi et elenchi veri et simpliciter et ideo quod
 habeant veram formam syllogismi.

Capitulum secundum

Secundum autem que arguunt qui elenchis vtuntur non ois

In hoc secundo capitulo probus ostendit quod nec elenchi sophistici nec ve-
 ri sumunt sua principia secundum propositiones et terminos speciales scientiarum
 quibus applicantur.

Primi Elenchorū.

Queritur Quod hoc probat philosophus quod nec elenchi veri nec sophistici sumendi sunt secundum propositiones et terminos speciales scientiarum quibus applicantur. Solum ponit in effectu istam rationem. Quia ad unam artem spectat sumere et considerare principia elenchorum sed non spectat ad unam artem considerare elenchos secundum speciales propositiones et terminos quibus applicantur ergo elenchi non debent sumi secundum speciales terminos et propositiones. Maior probat dupliciter. primo de veris elenchis. secundo de sophisticis et falsis. de veris probat dupliciter scilicet ratione et inductione. Ratio sic considerare infinita non est unius artis sed elenchi veri sunt quasi infiniti ergo considerare veros elenchos quo ad terminos et propositiones quibus applicantur non spectat ad unam artem. Minor sic probat quia demonstrationes sunt quasi infinite. Et etiam veri elenchi. prima tenet quia qualiter demonstratio potest dici elenchus sed animus probatur sic quod conclusiones scibiles sunt quasi infinite ergo etiam demonstrationes et per consequens earum termini et propositiones. Inductiue autem sic probat quia alij sunt elenchi secundum principia geometrie. Alij secundum principia medicine. et alij per principia aliarum scientiarum. Sed hec considerare non spectat ad unam artem. ergo etiam considerare elenchos veros secundum terminos et propositiones speciales scientiarum non spectat ad unam artem. De falsis autem elenchis sic probat philosophus quia illi etiam sunt infiniti quorum ad illa quibus applicantur sicut veri eo quod elenchi falsi possunt fieri in qualiter scientia sicut veri.

Queritur Ex quo dictum est quod ad unam artem spectat sumere et considerare principia elenchorum que sit illa scientia vel ars.

Solutio philosophi quod dyalectica est illa ars. Et hoc probat tribus rationibus.

Prima est quia ad illam scientiam spectat considerare principia elenchorum ad quam spectat determinare de communibus sed hoc spectat ad dyalecticam ergo ad dyalecticam spectat considerare et sumere principia elenchorum. Maior patet quia elenchi sunt communes omnibus scientiis per applicationem.

Secunda ratio qualiter scientia specialis considerat de elenchis solum qui sumuntur secundum principia illius scientie ergo dyalectica que est scientia communis habebit considerare de elenchis secundum intentionem communem omnibus scientiis.

Tercia ratio ad eandem scientiam spectat considerare syllogismum probabilem et elenchum sed ipsius dyalectice scientie est considerare syllogismum dyalecticum qui procedit ex probabilitibus ergo etiam ipsius est considerare elenchum. Maior patet quia si habemus ex quibus fiunt syllogismi probabiles in qualiter scientia tunc etiam habemus unde fiunt elenchi quia elenchus est syllogismus contradictionis ad est obuiarius sicut dyalecticus.

Capitulum tertium

Non est autem differentia.

In hoc tercio caplo ostendit philosophus quod elenchi sophistici non sunt sumendi per rationem ad viuentes sicut quidam antiqui putauerunt.

Reparationes

Queris Que fuit opinio antiquorum de syllogismis sophisticis. Solutio opinio eorum fuit quod principia syllogismorum sophisticorum essent sumenda per preparationem adventes in seipsos sed quidam sunt syllogismi ad nomen et quidam ad intellectum.

Queris Quales syllos dicebant esse ad nomen et quales ad intellectum. Solutio illos dicebant esse ad nomen qui opponens et respondens utuntur eodem nomine aut eadem oratione per diversis significatis. ita quod respondens refert intellectum ad unum significatum et opponens ad aliud. Sed illos dicebant esse ad intellectum qui opponens et respondens utuntur eodem nomine aut eadem ratione per eodem significato. Et sic dicendo credebant se sufficienter reduxisse syllogismos ad sua principia.

Queris Quod reprobat philosophus illam opinionem. Solutio destruit eorum fundamentum. Et dicit quod illa divisio est mala qua dicebant aliquem esse syllogismum ad nomen et alium ad intellectum. Et hoc ostendit quatuor rationibus. Prima est quod illa divisio est mala quod non datur per opposita. sed ista non datur per opposita. Secunda est mala quod non datur per opposita. sed ista non possunt esse in eodem sed una et eadem oratio vel idem syllogismus potest esse ad nomen et ad intellectum. ergo illa membra non sunt opposita. Tercia est mala quod dupliciter scilicet tam in ordinibus multiplicibus quam non multiplicibus. In multiplicibus sic quia si opponens et respondens utuntur orationibus multiplicibus in diverso significato tunc sunt ad nomen. Si vero in eodem significato tunc sunt ad intellectum. Et eodem modo etiam est in non multiplicibus quibus tales orationes in se unum tamen significant possunt tamen putari significare multa. Et ergo videtur sic est in omnibus quod quilibet oratio potest esse ad nomen et ad intellectum quia quilibet oratio potest esse in eodem sensu et sic est ad intellectum vel in diversis sensibus et sic est ad nomen. Quod si talis non dicatur ad nomen cum etiam non sit ad intellectum sequitur quod erit vana aliqua oratio que nec est ad nomen nec est ad intellectum. et sic illa divisio non erit data per immediata quod est contra eos.

Secunda ratio quia illa divisio est mala que non est per se sed per accidentem sed ista est per accidentem quo ad intentionem antiquorum. Secunda est mala. Tercia est mala quod dupliciter. Primo quia secundum intentionem eorum omnes paradoxismi in dictione essent ad nomen per preparationem ad ventres quod tamen est inciviliens. quia syllogismi false figure dictionis non sunt tales quia in eis non servatur unitas nominis nisi forte phantastica. Secundo etiam quia quidam sunt paradoxismi in dictione qui non sunt ad nomen per preparationem ad ventrem per hoc scilicet quod respondens vel opponens sic se habet quod refert intellectum suum ad idem. Sed ex hoc quod oratio de se est multiplex et aptitudinem habet ad hoc quod dicitur ad nomen et ergo accidit sibi quod pertinet ad ventrem.

Tercia ratio. Illa divisio est mala que non datur per differentias essentialis. Iste ipse divisio sed ista non datur per differentias essentialis elenchi sophistici. Secunda est mala. Tercia est mala quod totum quod essentialiter est in elencho vel est in eorum ratione syllogismi vel ratione per dictionis quia elenchus addit syllogismo contradictionem. sed esse ad nomen vel esse ad intellectum sunt differentie essentialis.

Primi elenchorū

sylogismi nec p[ro]dic[ti]onis. ergo etiā nō sunt differētie essentielles elench[is] et p[er] p[ri]m[us] inco[n]uenienter ponunt in diuisione elench[is] vel paralench[is]

¶ Quarta ratio est. q[ui] illa diuisio est falsa ad intentōnem antiquorū. ergo nō est bona. Antecedens probat. q[ui] antiqui dicebant omnes oratōnes doctrinales esse ad intellectum et omnes oratōnes multiplices esse ad nos. mensed hoc est falsum. ergo illa diuisio ad intentōnem eorū est falsa. falsitas p[ro]bat[ur]. q[ui] p[er]tingit oratōnes doctrinales disputari ad nomen et oratōnes multiplices ad intellectum. Primum pat[et]. q[ui] ista oratio est virtualis. omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis et tamē potest disputari ad vocem. puta si respondens referat intellectum suū ad triangulum rectiliniū qui habet tres angulos equales duobus rectis et opponens referat intellectum suū nō ad rectiliniū sed ad triangulū ex arcubus seu ex portōnibus circuli p[ro]positū q[ui] habet aliquando angulos maiores duobus rectis. Scdm etiā pat[et] q[ui] opponens et respondens p[oss]unt ignorare oratōnem aliquā esse multiplicem et ita referre ambo intellectū suū ad idem p[ro]positum. ergo contingit oratōnes multiplices disputare ad intellectum. vñ pat[et] q[ui] p[re]dicta diuisio ad intentōnem eorū est falsa.

Queritur Que est illa cauillosa responsio quā possit aliquis dare ad quartam ratōnem iam dictam. **Solutio** q[ui] dictū est q[ui] p[er]tingit oratōnes doctrinales disputari ad nomē. Et oratōnes multiplices ad intellectū p[oss]unt aliquis soluēdo dicere q[ui] hoc nūq[ui] p[er]tingeret si opponens in p[ri]ncipio interrogatōnis distingueret oratōnem quā interrogat sicut teneretur facere. illo em[en] facto in oratōnibus doctrinalibus opponens et respondens referent intellectum suū ad idē et disputabunt ad intellectū et orōes sophisticas solum disputabunt ad nomē.

Queritur Quō improbat p[ri]us hanc solutiōem. **Solutio** dupliciter. primo quia per eam non habetur p[ro]positum. scdo q[ui] ipsa ē falsa.

Queritur Quō ostendit q[ui] p[er] eam nō habet p[ro]positum. **Solutio** q[ui] supposito q[ui] opponens distingueret oratōnem nō tamē seq[ui]tur. q[ui] omnes oratōnes sophisticas disputabuntur ad nomē et alie ad intellectū. Quod sic pat[et]. q[ui] respondens potest oratōnem distinctā in vno sensu p[re]cedere et i alio sensu negare in quo eā etiā p[re]cedit vel negat opponens et tunc claz est q[ui] talis oratio que apparet esse sophistica nō disputatur ad nomen sed ad intellectū. Etā dato q[ui] oratio sophistica nō disputatur ad intellectū. nō seq[ui]tur q[ui] p[ro]pterea disputet ad nomē. Tum p[ri]mo. q[ui] contingit p[er] verum elenchum et disputare nō ad intellectū et tamē nō seq[ui]tur q[ui] p[er] eum disputet ad nomē. Tum scdo q[ui] p[er] fallacias extra dictōem sicut p[er] fallaciā accideris et alias disputat nō ad intellectū et tñ nō disputatur p[er] eas ad nomē quare pat[et] q[ui] nō omnis oratio que nō disputatur ad intellectum disputetur ad nomen.

Queritur Quō ostendit p[ri]us q[ui] p[re]dicta solutio sit falsa. **Solutio** hoc ostendit dupl[iciter]. p[ri]mo in dyalec[ticis] scdo in doctrinalibus. In dyalec[ticis] sic ostendit. q[ui] si opteret opponētē

Reparationes

In disputatōne dyalectica sp̄a p̄ncipio interrogatōis distinguere orōnem quā interrogat seq̄rent tria incōuenientia. Prīmū est q̄ opponens dyalecticus obligaret ad impossibile qd̄ sic p̄z. q̄ p̄tingit q̄ orō q̄ est multiplex nō videat̄ opponēti esse multiplex. si ergo teneret eam distinguere teneret ad hoc qd̄ est sibi impossibile. Scdm̄ incōueniens ē. q̄ si sic tunc opponēs in sophisticiis erit docēs respondētē. Et hoc sic p̄z. q̄ distinctio ē op̄ doct̄is z ordinatur ad manifestandū p̄positū. iam intentio sophiste nō est docere s̄ celare suū p̄positū respondētī. Tertiū incōueniens est. q̄ si sic tūc oporteret qn̄q̄ opponētē distinguere orōes nō distinguēdas. Et nō est q̄ qd̄a sunt orōes nō multiplices in q̄b̄ tū p̄tingit opponētē z respōdētē intellectū suū nō ferre ad idem z sic illas oportet distinguere qd̄ tū falsum est. Et hoc p̄bat p̄hs exemplariter p̄ duas interrogatōes in textu

Queritur Quō p̄hs ostēdit in doctrinalib̄ illā respōsiōnē esse falsam. Solo q̄ ad demonstratōrē opponēs rem in disputatōe doctrinali nō p̄met distinguere p̄p̄tē interrogatā ad hoc vt respondēs affirmet vel neget orōem p̄positā. s̄ hoc p̄met ad tentatiuū. Ratio p̄mi est q̄ demonstrator nō interrogat p̄sensum respōdētis anteq̄ demonstrer. Rō s̄cū est q̄ tentatiuus nō p̄cedit nisi ex p̄cellis a respōdente intendens sumere experimentū qd̄ sumit ex p̄mūib̄ ex q̄bus est dyalectica. z ergo d̄t p̄hs q̄ tentatiua est qd̄a p̄s dyalectice. Et q̄ cōmūib̄ scitis nō necessario habet scia s̄ eis ignorat̄ ignorat̄ scia. ergo d̄t et etiam hic p̄hs q̄ tentatiua nō p̄siderat ip̄m scientem sed ignorantem et dissimulantē se scire.

Q̄ Quō d̄nt dyalectica z sophistica. Solo licz vtrac̄ p̄sideret de p̄mūib̄ tū in hoc d̄nt. q̄ dyalecticus p̄siderat de p̄mūib̄ bus s̄m rem. sed sophista hoc solum facit apparenter.

R̄ Dyalecticus nō est artifex real̄. s̄ nō p̄siderat de cōib̄ s̄m rem imo hoc videt̄ spectare ad metaphysicū. Solo alberti aliter p̄siderat de p̄mūib̄ s̄m rem dyalectic⁹ z aliter metaphysicus. q̄ dyalecticus p̄siderat de p̄mūib̄ s̄m op̄monē z p̄bilitatē sed metaphysic⁹ facit s̄m necessitatem z veritatem.

Quintus tractatus

Et litigiosus syllogismus et sophisticus ē vn⁹ qd̄a apparēs

In quinto tractatu p̄hs d̄nt determinat de p̄paratōe syllogismi sophistici ad tentatiuū. Et diuidit in duo capitula. In p̄mo ostēdit q̄ syl̄ls tentatiuus sit litigiosus z sophisticus. In s̄cō ostēdit q̄ de eo determinare spectet ad dyalecticū q̄ tū ad p̄mū p̄mittit vnā diuisionem.

Querit̄ Quotuplex ē syl̄ls sophisticus. Solo duplex q̄ qd̄a ē apparēs q̄ peccat in forma z ille nō syllogizat. Ali⁹ est q̄ syllogizat peccans solum in materia.

Primi Elementorum

Querit Qual' e syl's tetratius Solo est peccans in materia. Et
quis aliqui p'clusio eius sit vera tamen est sophisticus.

Queritur Quod hoc pbat p'hs q' syl's tetratius sit sophi-
sticus. Solo in effectu tali rōe. q' ois p'alogism' q' videt eē fm speciale artē z tñ nō ē fm p'ria p'ncipia specialū artū ille ē
sophisticus z litigiosus. Sz syl's tetratius est h'mōi. g' ē sophistic' siue liti-
giosus. Maior p'z q' ille syl's est sophisticus q' apparet talis qualis nō ē.
Sz minor pbat q' syl's tetratius pcludit p'riā p'clusionē alicui' artis
et g' videt esse fm speciale artē. Sz q' nō pcedit ex p'rijs sz ex cōib' id nō
ē fm sp'iale artē z ita videt eē qual' nō ē z p' p'ns ē sophistic' siue litigiosus

M Si syl's tetratius ē dyalectic' g' nō ē sophistic' p'ia ē nota. An
pbat q' pcedit ex p'babilib'. Solo lz sit aliquo mō dyalectic' ex
p' p'missaz inq'itū pcedit ex p'babilib'. tñ ex p' p'clusionis ē sophisticus
q' nō pbat p'clusionē eo mō q' deberet p'bare. deberet eā p'bare ex p'p'rijs
z nō pbat nisi ex cōib' z ita ē app'arēs z nō ex p'ns z p' p'ns sophisticus

Qu' Arz syl's tetratius sit idē cū falligrapho. So^o q' nō Et rō ē q'z
syl's tetratius vt iā patuit pcedit ex cōib' lz pcludat p'clusionēz
p'ria alicuius artis. Sed syllogismus falligraphus ille pcedit ex p'p'rijs
et ex oppositis p'riorū p'ncipiorū.

Qu' Ergo vtz syl's falligraphus sit syl's litigiosus. So^o p'hi q' nō
q' syl's litigiosus nō pcedit nisi ex cōib' sicut dyalectic' sz vt iā
dictū fuit syl's falligraphus pcedit ex p'p'rijs. Et g' d'r p'hus q' rō hypof
cras' q' voluit q'drare circuli p lunulas nō fuit litigiosa. q' lz pcessit ex fal-
lis tñ ex p'p'rijs geometrie. Sz rō b'assonis qua dixit vbiq' ē dare mai'
et min' ibi ē dare egle sz in circulo ē dare mai' z min' q'drato. g' ē dare egle
le. illa ē litigiosa z sophistica. q' q'uis vtz pcludat tñ nō pcedit ex p'p'rijs
sz ex cōib'. z sic apparet facere sciam z tñ nō facit ergo infert p'hs q' talis
syllogismus ē fallax z iniustus fallax q'dā. q' nō facit q'd apparet facere. z
iniustus q' nō ē ex p'p'rijs p'ncipijs discipline.

M Quod pbat p'hs q' syl's q' pcedit ex cōib' ad p'ria sit litigiosus.
Solo a fili. q' sicut ē in iudicio corā iudice. ita ē in disputatōne z
in syl's ducente ad p'dictōez. sz in iudicio sic ē q' ille d'r litigiosus z iniustus
q' oppugnat iusto p iusta z iniusta z oia tā p'neria q' ip'neria ad se app'hē
dit. g' etiā sic erit i disputatōib' z syllogismis q' ille erit litigiosus q' dispu-
tat z arguit ex cōib' q' ad se nō p'ner tanc' p'ria.

Queritur Arz q'dem syllogismi sunt litigiosi z sophistici.
Solo p'hi q' sic. Et rō est q' sicut ē in hoib'us
ita est in syllogismis. Sz q'dem hoies p'nt esse litigiosi z sophistici. g' etiā
q'dem syllogismi sūt sunt litigiosi z sophistici. Minor p'z q' illi hoies q' dispu-
tant ad habendū victoriā illi sunt litigiosi z videntur esse amici n'x. Et
q' disputant ad habendū gloriā in diuitijs id est in apparentia exteriori
sunt sophistici. Sed constat q' q'dem homines possunt esse tales. ergo.

Si q

Reparationes

Queritur Utrum tunc simpliciter unum et idem sunt syllogismi litigiosi et sophistici. Solutio sunt unum et idem subiecto sed differunt fine. Primum scilicet quod sunt idem subiecto patet ex istis dictis, quod idem syllogismi sunt substantiam sunt litigiosi et sophistici. Sed secundum scilicet quod differant fine probatur, quia dicuntur litigiosi in quantum opponens in eis querit gloriam et apparentem victoriam. Sed sophistici dicuntur in quantum opponens querit apparentem sapientiam.

Secundum capitulum

Litigiosus autem est qui quodammodo sic se habet ad
In hoc secundo capitulo prius ostendit quod determinare de syllogismo tentatiuo spectat ad dyalecticum.

Queritur Quomodo probatur prius quod spectat ad dyalecticum de terminare de syllogismo tentatiuo. Solutio duobus rationibus. Prima est, quod sicut se habet syllogismus falligraphus factus in geometria ad geometriam sic se habet syllogismus tentatiuus ad dyalecticam. Sed determinare de syllogismo falligrapho qui est ex principijs geometrie spectat ad geometricum, ergo considerare de syllogismo tentatiuo spectat ad dyalecticum. Maior patet quod syllogismus tentatiuus procedit ex communibus que sunt propria dyalactice sicut syllogismus falligraphus ex principijs proprijs geometrie.

Ad Utrum tunc sit omnino idem iudicium de syllogismo tentatiuo respectu dyalactice et de syllogismo falligrapho respectu geometrie vel alicuius specialis scie. Solutio quod non, et per ostensionem illius prius premititur duas vias inter syllogismum tentatiuum et falligraphum. Prima est quod syllogismus falligraphus procedit ex proprijs principijs alicuius scie licet male in relectis ad propriam conclusionem. Sed syllogismus tentatiuus procedit ex communibus ad propriam, et igitur litigiosus ut prius dictum fuit. Secunda via est, quod syllogismus falligraphus non potest transferri de una scia in aliam ex quo est ex proprijs. Sed syllogismus tentatiuus potest transferri ad plures scias, quod ille procedit ex communibus tentando quod verum et quod falsum in talibus scientijs quo ad illos qui simulant se habere illas scias et tamen ignorant. Et hoc declarat prius exemplariter in textu.

Quod Quomodo iam probatur prius quod non omnino syllogismus tentatiuus sic se habet ad dyalecticum sicut falligraphus ad geometricum. Solutio quod si sic tunc sicut syllogismus falligraphus peccat contra geometricum et nunquam est geometricus. Ita syllogismus tentatiuus peccaret contra dyalecticum et nunquam esset dyalecticus quod tamen falsum est. Et falsitas patet ex prius dictis ex eo quod quidam syllogismi tentatiui sunt vere syllogisati inferentes conclusionem veram ex premissis veris et quod procedunt ex communibus sequitur quod sint veri dyalactici syllogismi.

Ad Syllogismus sophisticus non est dyalecticus, sed syllogismus tentatiuus est sophisticus ut patuit in capitulo precedenti. Sed non est dyalecticus. Solutio alberti quod syllogismus simpliciter sophisticus non est dyalecticus sed syllogismus tentatiuus non est simpliciter sophisticus sed solus quodammodo in hoc scilicet quod videtur detur facere sciam et non facit.

Primi elenchorū

Queritur Quae scōa rō qua pbat pbs qd dyalecticus spectet determinare de syllogismo rērativo. So lurio in effectu est ista tentatiua nō ē alicui⁹ determinati generis sicut nec dyalectica. qd dyalecticū spectat determinare de syllogismo tentatiuo.

Qr Quō pbat pbs qd dyalectica nō ē alicui⁹ determinati generis scibit. So qz oīs scia qd ē alicui⁹ determinati gñis illa ē ostēsiua alicui⁹ determinare passiōis s; dyalectice⁹ nō ostēdit aliquā determinatā passiōē. Et iā dyalectica p̄siderat qd amō oīa s; nō oīa sunt sub aliq⁹ determinato genere ergo dyalectica nō ē alicuius determinati generis.

Ar Metaphysica ē indeterminati generis z ad eā spectat p̄siderare oīa. qd nō spectat ad dyalecticā. Solo p̄hi in textu qd dyalectica nō ē sic cōis z indeterminati generis sicut metaphysica. quia licz dyalectica ostēdat qñq; aliāz scia p̄ncipia nō tñ oīa qz nō ostēdit p̄ma p̄ncipia sic ē istd de qñbz affirmat⁹ vl negatio de nullo. p̄o s; nec erit ostēdit p̄ma p̄ncipia sua inq̄tū ē docēs s; illa p̄supponit qz si aliq̄s respōdēs negaret illa p̄ncipia dyalectice⁹ opponēs nō haberet ex q̄bz p̄ncipijs disputaret p̄tra talē respondentē. S; metaphysica h; viam ad p̄ncipia p̄ma simplr z h; stabilire oīa p̄ncipia aliāz scientiarum.

Queritur Quō ostēdit pbs qd tentatiua etiā nō ē alicui⁹ determinati generis. Solo duplr. p̄mo sic qz tentatiua nō est sicut geometria qd ē determinati generis entis. Scōo quia illa ars nō ē alicuius determinati generis quā p̄t aliq̄s habere nesciens. p̄p̄ia altēius determinati generis s; tentatiua p̄t aliq̄s habere nesciens. p̄p̄ia alicuius determinati generis. qd minor pbat. qz tentatiua ordinat ad sumendū experimentū. s; hoc nō sumit ex p̄p̄ijs s; ex p̄muntib; q̄bz scit⁹ nō est necesse artem scire z q̄bz tñ ignoratis necesse est artem ignorare. p̄z erit qd qd tentatiua nō est alicuius determinati generis.

Querit Quod est illud correlatiū qd infert p̄bus ex tā dictis. Solo qd ideote etiā quodā mō vunt dyalectica z tentatiua. Dyalectica qd ē vunt inq̄tū ex cōib; conant aliq̄d p̄suadere. Et tentatiua inq̄tū vñ nūit expiri de alio an ignoret vel nō. Et hoc correlatiū sic pbat p̄bs. qz oēs qd aliq̄d p̄nuntiat conant hō c dicere iudicare et ostēdere p cōia s; ideote nō min⁹ sciūt cōia q̄ arē habētes q̄uis ideote videant mag⁹ extra artē z extra p̄positū loq̄ eo qd nō sciāt illa cōia ita bñ ordinare ad debitā formā syllogismi sicut illi qd habēt artem.

Queritur Quotuplicia sunt cōia. Solo p̄hi qd duplicia qd dam eī sunt cōia nō fm rē quasi dicāt naturam aliquā cōem vel cōe genus s; fm rōem quēadmodū negatōes sunt cōes. Alia vero s; cōia alicui arti tñ erit s; p̄p̄ia ita qd nō applicāt alteri arti

Queritur Circa qd cōia est tentatiua. Solo circa cōia p̄mo mō dicta qz p̄ illa p̄t sumi experimentū de p̄p̄ijs in diuersis sciētijs. Vñ dē p̄bs qd de illis cōib; p̄tingit ē quādā artem que vocat rēratia. Et illa ars nō ē talis quales sunt demonstratiue. qz ille de monstrat p̄p̄ias z determinatas passiōes de determinatis subiectis s;

Reparationes

Reparatio solū pcedit ex cōib. Epilogādo g̃iā p̃z quō sēlts tentatius ē
sophisticus z quō de eo determinare spectat ad dyalecticū.

Sextus tractatus

Falsum autē in aliquo ostendere z ordē inopinabile ducere
In hoc ultimo tractatu istius p̃mi libri p̃hs ponit aliquas cautelas q̃
valent ad ducendum prompte z facilius ad aliquā metā. Et diuidit in
quattuor capitula. In p̃mo ponit cautelas ducētes ad falsum z inopinabi
le. Et due facit q̃ p̃mo ponit cautelas ducētes ad illas metas s̃c̃l. Sc̃do
ducentes ad quālibet seorsum.

Querit Quid est cautela Solo. cautela in p̃posito ē idoneitas
q̃dam qua mediāte opponēs sophista facit? z p̃mpti
us p̃t ducere suū respōdentē ad metā quā intēdit. Et q̃ sunt diuerse me
te quas intēdit opponēs sophista. g̃ etiā p̃hs ponit diuerfas cautelas.

Pr̃ Quare p̃hs ponit cautelas ducētes ad metā falsi z inopinabil
is. Solo p̃pter p̃uenientā quā h̃nt ille due mete. in hoc q̃ oē
manifestū falsum ē. etiā inopinabile z oē inopinabile ē ad minus alicui fal
sum z sic quodāmodo adinuicē p̃uertunt falsus z inopinabile. z dico notans
ter quodāmodo q̃ nō p̃uertunt simplr.

Pr̃ Quot cautelas ponit p̃hs ducētes ad falsum z inopinabile s̃c̃l
Solo q̃ n̄s. Prima est q̃ opponens nō d̄z interrogare ad aliq̃
determinatū p̃positū vel finē q̃uis determinatū p̃positū z finē intēdat q̃z
hoc faciendo celat respondētī suū p̃positū z respondēs nō scit ad q̃d d̄ct̄
minare debeat respondere. s̄z vane respondet nō dirigēs responsionē suā
ad determinatū finē z sic facilius incidit laqueū p̃cedendo manifeste fals
sum vel inopinabile.

¶ Sc̃da cautela ē q̃ si opponēs nō celat p̃positū s̄z interrogat de aliq̃ d̄ct̄
terminato tūc d̄z multa interrogare. q̃z sic inuoluitur z p̃funditur respon
dens z facilius concedit falsum z inopinabile.

¶ Tertia cautela ē q̃ opponēs d̄z laudare d̄ct̄a respondētis q̃z tūc respon
dens p̃fidit de opponēte q̃ nō velit eū decipere z minus cauet sibi z ita fa
cilius p̃cedit falsum aliquod z inopinabile.

¶ Quarta ē si respondēs b̄n respondeat ad interrogatōem sibi p̃positā
tūc opponēs latenter d̄z se transferre ad aliquā materiā ignotā respōdētī.
Et d̄z notāter latēret. q̃z si apte hoc faceret tūc respōdēs sibi caueret.

¶ Quinta cautela ē q̃ opponēs in p̃ncipio nō statim incipiat interrogare
et arguere hoc q̃d intēdit s̄z dicat q̃ velit hoc interrogare cā discipline z q̃
velit discere veritatē illius a respondente. q̃z tunc respondens minus im
pedit eum z citius incidit in falsum z inopinabile.

Queritur Que sunt illa metra q̃b̄ iste cautele solent signi
ficari. Solo q̃ hec Cēla multa pete. lauda. r̄ra.

Primi elenchorum

Memore. Discere te fingas si viscludere fallum.

Queritur Quor eautelas ponit phus duceres p se 7 seorsum ad fallum. **Solutio** vnam tm Et est ista Q si opponēs velit ostendere respondentē suū mēiri 7 dicere fallum tunc d3 ipm duces re ad talia ad q ipse opponēs mag' abūdat argumētis

Queritur Quor modis p hoc fieri. **Solo** duob' modis scz. vno° subtiliter 7 caute sic q nō recedat manifeste appposito. 7 tunc bñ fit. Alio mō manifeste recedendo a pposito 7 tūc male fit. Et rō est. qz tunc respondens potest opponētē corrūpere 7 dice q dicta sua nō sunt ad ppositum.

Queritur Quor sunt cautele que seorsum ducunt ad inopinabile. **Solutio** qnqz. Prima est q opponēs d3 p'siderare de qua secta sit respondens 7 tūc d3 aliqd interrogare qd est de opinione illius secte. qz hoc q illi dicūt de quoz secta ipse est hoc ē inopinabile alijs 7 sic qd d' tūc 7 quāvis viam teneat ducit ad improbabile et inopinabile ad minus aliquibus.

Queritur Quod est hoc remediū qd dat phs respondentē ptra hāc cautelā. **Solo** d' q si ptra respondentē pcludat inopinabile sicut iā dictū est. tunc ipse respondēs d3 dicere q hoc inopinabile nō sequitur ppter argumēta ipsius opponētis s3 potius ppter suam positōem quā sustinet. qz qñ hoc d' respondens tunc opponēs nō p'sequitur suum intentum. qz nō ducit respondentē ad tale inopinabile ex vi sui argumenti quod tamen ipse maxime intendit.

¶ Scda cautela est q si respondēs dicat aliqd qd est fm p'uaras opinio nes tunc d3 duci ad hoc qd est fm opiniones manifestas hominum. Et econtra Si dicat aliquid quod est fm manifestas opiniones d3 duci ad hoc quod est fm absconditas voluntates. quia sic dicit inopinabile contra seipsum.

Queritur Quid intelligit hic phs p occultas voluntates seu p'uaras opiniones 7 quid per opiniones manifestas. **Solutio** per occultas voluntates intelligit ea que dicat apertis sensitiuis 7 per opiniones manifestas intelligit illa que dicat recta ratio. Et pro intellectu illius est notandum q plerumqz aliud est quod in manifesto dicunt homines 7 quod in oculo volunt dicunt cū in publico decoratissimas orationes 7 illa que dicat recta ratio sed in occulto volunt illa que videntur prodelle ad delitias 7 que suadet sensualitas. Et exempli gratia homines in publico dicunt se magis eligere bene mori q voluptuose 7 male vivere qz hoc est virtutis 7 honestatis Et dicunt melius esse iuste egere q male diuitijs affluere. Sed tamen in privato 7 occulto apud se volunt istis contraria. Et ergo siue respondens dicat vnum vel aliud semper potest ad inopinabile duci.

Reparationes

¶ Tercia cautela ē q̄ si respondēs dicat aliqd qd est bonū fm naturam tūc d̄z duci ab opponēte ad hoc qd ē bonū fm legē z ecōtra. vt sc̄z hoc qd ē bonū fm naturā pcedit nō ēē bonū fm legē vel ecōtra pcedat hoc qd est bonū fm legē nō esse bonū fm naturā. q̄ sic p̄ pcedit aliqd inopinabile vt legi vel nature. Cōtingit em̄ sepe q̄ hoc qd ē pbabile z opinabile fm naturam sit improbabile z inopinabile fm leges.

Queritur Quid d̄z cē pbabile fm naturā z qd fm leges. Solō alberti q̄ apud antiquos illud dicebatur opinabile fm naturā qd fm naturā rōem hōi p naturā insitā erat verū Sz illud dicebat opinabile fm leges qd videbat esse vile z pferēs vt in pluribz ad cōem cultū. Et hoc aliqui fuit p̄trariū naturali rōi. Sicut ex emplī gratia sacrificare filios vel mactare parētes fuit apud aliq̄s opinabile z bonū fm leges z tū p̄tra rōnem z naturā pietatē.

¶ Quarta cautela ē. Q̄ si respondēs dicat aliqd qd ē fm opinione sapientū tūc d̄z ab opponēte duci ad hoc qd est fm opinione plurimū z ecōtra Et de hoc ponit p̄hs tria exēpla. fmū ē vt si q̄rat vtz oporteat maḡ obedire legibz vel patri si dissentiat. Si respōdēs dixerit q̄ opz maḡ obedire patri tūc ducit ad inopinabile sapientibz dicētibz q̄ maḡ opz obedire legibz Si vero dixerit q̄ legibz tūc ducit ad inopinabile alijs. Scdm exēplū est Si q̄rat vtz opz maḡ facere expediētia ad rē familiārē vel maḡ illa que sunt iusta fm legē cōz si dissentiat. Si em̄ dixerit respōdēs q̄ expediētia ad rē familiārē d̄z p̄tra opinione virtuosorum Si aut̄ dixerit q̄ opz illa maḡ facere q̄ sunt iusta fm p̄munē legē p̄tradicat alijs. Tertiū exēplū est. Si q̄ratur vtz oporteat maḡ pati p̄tradicat multis q̄ putant q̄ nō sit sustinenda iniuria. Si vero dixerit q̄ iniuriā facere p̄tradicat sapientibz

¶ Quinta cautela est. Q̄ si respondēs dicat aliqd qd est opinabile fm sapientes q̄ iudicant fm intellectum. tūc d̄z duci ad hoc quod est opinabile fm plures iudicantes solum fm sensum. Et ecōtra q̄ p̄tingit sepe cē p̄trarietatem inter illa que dicunt sapientes z plures hoc ē vulgares. Si aut̄ regem vel duxem esse felicem est opinabile apud vulgares sz nō apud sapientes. quia illi dicunt solum iustum z virtuosum esse felicem. vnde hōz ratiū in quarto carminum ode nona. Nō possidentem multa vocaueris recte beatum Rectius occupat nomen beati qui deorum munibus sapienter vii. peiusq̄ leto flagitium timet. Et ista cautela quinta ponitur p̄muniter ab alijs eadem cum quarta p̄cedente. Et p̄hs in textu docet eas reducere ad cautelam tertiam. quia vult q̄ illa que sunt probabilis pluribus etiam sunt probabilis fm leges. quia lex nō aliud videtur ēē q̄ opinio plurimū fm sensum iudicantium Et illa que sunt probabilis sapientibus sunt probabilis fm naturam. quia sapientes nō dicunt nisi illa que sunt fm veritatem z naturalem ratiōem.

Secundum capitulum

De facere nugari quid dicimus nugari iam monstrauimus

Primi Elementorum

In hoc secundo capitulo philosophus ponit cautelam ducētes ad merā negationem.

Queritur Quot sunt cautelae circa meram negationem. **Solutio** philosophus ponit duas. Prima est Si opponēs velis suā reſpondentem ducere ad negationē debet supponere q̄ respondēs cōcedat nomē sibi se sumptum et alteri p̄nctū idem significare. Et hoc declarat philosophus dupliciter. Primo in relatiuis sibi spem ut si aliquis respondens cōcedat q̄ idem est dicere duplum sibi se et duplum dimidiū talis vere ducit ad negationem. q̄ ex quo duplū includit dimidiū quando dicit duplū dimidiū idem bis dicit. q̄ tantū valet duplum dimidiū. ac si diceret duplū dimidiū dimidiū. Et si dicatur duplū dimidiū duplū tū valet q̄ duplū dimidiū dimidiū dimidiū. ita q̄ dimidiū erit tunc ter positus. Secundo declarat hoc in relatiuis sibi genus. Nam p̄cupiscētia est relatiuum sibi sui generis qd̄ est appetitus. Si ergo aliquis diceret q̄ esset idem dicere p̄cupiscētia p̄ se et p̄cupiscētia delectatōis ille ducit ad negationem. q̄ p̄cupiscētia nō est aliud q̄ appetitus delectatōis quando ergo dicit p̄cupiscētia delectatōis valet tū sicut p̄cupiscētia delectatōis delectatōis et idem bis dicitur.

Queritur Etenim illa suppositio sit vera qua sic supponit ab opposente q̄ nomē sibi se sumptū et alteri p̄nctū idē fecit. **Solutio** q̄ duplex est fecitū nois scilicet principale qd̄ conuenit sibi et ex impōne et tale fecitū sibi manet idem. et de illo est suppositio vera. Aliud est fecitū secundariū et minus principale qd̄ conuenit noī ex habitudine eius ad aliud nomē. Et tale fecitū non manet sibi idem secundum variationem. Et ergo de illo fecitū suppositio est falsa. Sicut patet de relatiuis illa enim principia liter fecitū formā accidentalem. Scilicet q̄ talis forma est respectiva sic secundario et minus principaliter fecitū id ad quod habent respectū et dependentiā. Quia ergo relatiuum p̄ se ponitur importat utrūq̄ fecitū et principale et secundariū quia dat intelligere suum correlatiuum ad quod determinatur eius respectus sed quando hoc relatiuum sibi in oratione apponit tunc amplius in eo non intelligitur hoc correlatiuum q̄ tunc respectus eius est satis determinatus p̄ correlatiū expressum.

Queritur Utrum hoc qd̄ iam dictum est in relatiuis possit etiam habere locū in accidentibus absolutis. **Solutio** philosophus sic. Et si queratur in quibus. **Solutio** in propriis passionibus et proprietatibus. Et ratio illius est. q̄ proprietates p̄ se sumptae etiam dant intelligere suū subiectum. Et ergo si respondēs supponat q̄ proprietates idem fecitū p̄ se sumptae et adiacere suis subiectis erit vera negatio. Sicut exempli gratia impar idem fecitū qd̄ nūerus habens medium si iam dicatur q̄ hoc idem etiam fecitū q̄ sibi additur nūerus dicendo nūerus impar tunc idē erit dicere nūerus impar qd̄ nūerus nūerus hūius mediū. Similiter sibi p̄ se fecitū idem qd̄ natus curius. Et ergo si hoc idem dicatur fecitū q̄ ad dū sibi natus dicendo natus symus tunc idem erit natus symus qd̄ natus natus symus. et sibi est vera negatio.

Queritur Quae est secunda cautela ducens ad negationem. **Solutio** secunda cautela docet ducere ad negationem

Reparationes

apparenter tñ. Et est qd opponēs nō debet interrogare a rñte. vñ dñtis p se sumpta vel alteri pñcta idem fecer s sine pñessione eius statim pñcedere ad pñclusionē qz sic duces rñtem ad nugatōem apparēter z non vere. Apparenter qdē qz ex quo nomē p se sumptum z alteri adiūctus sp manet idem apper q etiā sp debeat idem fecare. Sz nō vere. qz nō semp idē fecat vt patuit nec hoc etiam concessit respōdens.

¶ Tertium capitulum.

Soleocismus aut quale quid est dictum est prius.

¶ Consequēter in hoc tertio caplo pñs ponit cautelas ducētes ad mētam soleocismi. Et facit tria pmo pñmittit qñ modis fit soleocismus scēdo ponit cautelas z tertio ponit vñā dñām eius a figura dēōnis

Querit Quot modis fit soleocismus. **Solutio** triplr. Pñmo vere z apparenter. Scēdo apparenter z nō vere. et tertio vere z nō apparenter. Exemplū pñi extra textuz est. vt si qñ dicat. vir mea sponsa pudicus. Exemplum scēdi est. vt si ficus est scēde declinatōnis quēadmodū cecilianus grāma rñcus dixit. Tunc ille qñ quartaz declinatōem ēt in feio genere ficus maturas facit vere soleocismū. Et tñ nō apparenter qz hoc nō apparet pluribz alijs qñ sez dicunt ficus esse qñte declinatōnis z fei generis. Exemplū tertij est. vt si qñ dicat ficus maturos ille facit soleocismū appēnter qñ hoc apparet pluribz sed tñ nō vere. Et si simile exemplū est de hoc noīe finis quod aliqui dicunt esse masculini generis aliqui dubij.

Querit Errū ad artē sophistīcā spectet determinare de soleocismo. **Solutio** pñi qñ sic. Et hoc propter duas causas. Prima est qz infinitis modis incōgruitas fit in orōne. et ergo oportet illam infinitatem ad artē fm cōia restringere. Scēda cā est. qz in soleocismo reperit appēntia z defect⁹ ita qñ aliqui videt fieri z tñ nō fit. Vult eī orationes vident syllogistice pcludere soleocismū z nō pcludūt fm veritatē sicut multi vident elēchi qñ tñ non sunt. Et ergo sicut sophistīca ars est de elenchō ita etiā est de soleocismo.

Querit Quot cautelas ponit pñs ducētes ad soleocismum. **Solutio** qñ duas p pñmā cñm on dñt quō pmodius pñ fieri soleocismus. Et p scēdam docet facere soleocismū. Prima cautela est. Si pmode velit opponēs ducere rñtem ad soleocismū debet puertere loquutōnem suam ad neutrū genus qz oēs pene appēntes soleocismi fiunt fm neutrum genus.

Queritur Que est ratio illius qñ apparētes soleocismi magis fiunt in neutro genere qñ in alijs. **Solutio** pñter duas cās. Prima est qz alia genera sez masculinū z feim sunt. genera disincta z determinata s neutrū genus iporat vñqz illozū sub quadam confusione. Scēda causa est. qz in neutro genere sunt plures casus similes qñ in alijs. et ergo fm ipsum aptissime fit apparens soleocismus. Et hoc ostendit pñs exemplariter in littera.

Primi elenchorum

Queritur Quare dicitur quod omnes pene appentes soleocismi sunt secundum neutrum genus. **So^o** dicitur notanter pene quod non omnes. Nam aliqui etiam sunt secundum masculinum vel femininum. Exemplum est. ut quicquid vis des hoc videtur a te sed magistrum vel amicum vides ergo magistrum vel amicum videtur a te.

¶ Secunda cautela est. Quod opponens debet unum casum syllogizare pro alio. ut si respondens dicat hoc in neutro genere et in neutro casu debet opponens syllogizare quasi sit dictum hunc in masculino genere et in accusativo casu. Et hoc potest bene apparere facere quod hoc est plurius casuum scilicet nostri accusi et vii. et si aliqui fecerit hic. nam aliqui habent accusum et aliqui etiam vii.

Queritur Quomodo docet philosophus cauere soleocismum. **So^o** dicitur quod debemus specificare istos casus et determinare per verbum substantivum quod quando hoc ponitur in neutro tunc debet specificari per substantivum finiti modi. Si quando ponitur hunc in accusativo tunc debet specificari per substantivum infinitivi modi. Sicut exempli gratia nos dicimus hoc est choriscus et dicimus hunc esse choriscum. ibi in primo est nostri casus et in secundo accusativus casus. Et ita similiter est in alijs.

Queritur Quomodo parat philosophus soleocismum fallacie figure dictionis. **Solo** dupliciter. Primo quod ad puenientiam. et secundo quod ad dictionem. **¶ Queritur.** In quo pueniunt. **Solutio** pueniunt in causa appentie quia sicut in figura dictionis similitudo vocis in diversis casibus est causa appentie ita etiam in soleocismo similitudo vocis in casibus est causa appentie.

Queritur In quo a se invicem differunt. **So^o** dicitur in causa defectus quod in fallacia figure dictionis causa fallitatis sumitur ex parte rerum scilicet in soleocismo sumitur ex parte terminorum seu dictionum dissonantiarum in accensibus grammaticalibus.

¶ Quartum capitulum

Differunt autem non parum si ordinentur quodammodo ea que circa

¶ In hoc quarto et ultimo capitulo philosophus continet ponit cautelas ducentes ad metum redargutionis. Et dividit in duas partes. In quarum prima ponit cautelas que sumuntur ex parte modi interrogandi. In secunda ponit illas que sumuntur ex dictis respondentis. Prima iterum in duas. quod primo ponit cautelas ad redarguendum continet respondentes. In secunda ad redarguendum discipulos et perversos.

Queritur Quot cautelas ponit philosophus ad redarguendum communiter respondentes. **Solutio** quinque.

¶ Prima est quod opponens debet facere longam interrogationem et debet multa interrogare. quod difficile est respondenti multa seilicet conspiciere.

¶ Secunda est quod opponens debet facere interrogationem festinam et vigere respondenti ad cito respondendum quod illi respondentes qui sunt tardi et profusius ingenij festinando non possunt bene providere quomodo solutio quarum inferre opponens sequitur vel non sequitur.

Reparationes

Tertia q̄ opponens debet respondentem prouocare ad iram q̄ quando rñtes sunt conturbati non possunt bene discernere interrogaciones propositas Impedit enī ira virū ne possit cernere veruz. Et si queratur q̄no debet eum prouocare ad iram. Dicit phs q̄ opponēs debet p̄tentio sed dicere q̄ tpe rñdens velit sponte iniuste agere z impedire disputandēz et q̄ hoc habeat p̄ p̄suerudine z q̄d sp̄ sit preru⁹ in rñdendo z silia.

Quarta est q̄ opponēs debet interrogaciones suas pmutare z pponem vnius syllogismi ponere ad cōclusionem alterius q̄ tunc nō potest respō dens bñ de eis iudicare. Nā p̄lib⁹ intentus minor est ad singula sensus

Scda cautela est q̄ opponens debet vti illis que faciunt ad occultatōnem ppositi de quibus dictum fuit in octauo thopicozū. q̄ omīa illa etiam sunt vtilia ad disputaciones agonisticas siue sophisticas. Et ista cautela est generalis z ergo q̄dē nō distinguūt eā ab alijs ponētes solū q̄ruoz

Queritur Quot sunt cautele quibz sp̄aliter vrendum est p̄tra p̄ternos. **Solutio** sex. **Prima** est q̄ opponens debet interrogare oppositum illius q̄d intēdit. vt si intēdit p̄tem affirmatiuam tunc debet interrogare p̄tem negatiuā z ecōtra. vt debet duo equaliter sub disunctione querere. Quia tunc respondēs ignoscat quod illorum velit opponēs z facilius concedit.

Secūda cautela est. q̄ si respōdens p̄cesserit aliqua p̄icularia tūc op̄ponens non debet amplius interrogare vniuersale s̄ debet eo vti tanq̄ simplr p̄cesso a respondēte. Exempli gratia si concessit respondens q̄ hō z equus z asinus resp̄r̄r̄ tunc opponēs non debet interrogare vtrū omē aīal resp̄ret s̄ debet illam vlem assumere tanq̄ cōcessit ex illis singularibus. Et ista cautela non solum decipit respōdentes s̄ etia q̄q̄ audientēz res. q̄ p̄t memorā iductōis videt eis aliq̄n q̄ oīa singularia sunt p̄cessa

Tertia est. Si alicui vti non sit nomē impositum tunc opponēs debet vti similitudine illius vniuersalis z dicere q̄ sicut est in illis singularibus cōcessio ita ē in oībz alijs silibz q̄ similitudo facit latere.

Quarta est q̄ opponens non debet simplr interrogare suum ppositum sed sub disunctione cum suo contrano. Exēpli gratia. si opponēs intēdit p̄bare q̄ oportet patri in oībz obedire tunc debet sic interrogare cum suo p̄trario vtrū oportz patri in oībz obedire. vel in nullis Et si queratur vtz istud semp̄ est faciendum Dm̄ est q̄ non. sed tunc solum q̄n illud cōtrarium est minus probabile q̄ p̄positum. quia tunc propter improbabilitatem cōtrarij respondens facilius concedit p̄positum.

Quinta est q̄ opponēs non debet solum in p̄positionibz cōtrarijs facere hoc q̄d iam dictū est. s̄ etiam in contrarijs fin rem debet interrogare. cōtraria sub disunctione q̄ contraria circa se posita maiora et magna cē videbunt z peiora z meliora hominibz q̄d solet sic cōmunit̄ allegari contraria iuxta se posita magis elucescūt q̄ si diuisim ponerent. Alij tamen non ponūt hanc cautelam distinctā a precedente

Sexta cautela est. q̄ opponēs et aliq̄bz interrogatis a rñdēte s̄ nō omnibz que valent ad p̄bationē. p̄missū debet statim audacter sine forzitudine inferre p̄clusionem et culpā p̄mā respondentem dicendo talē syl

Primi elenchorū

logisimum sibi esse concessum.

Querit Circa scđam prem capieuli Quō docet p̄s redargue
ere respondentē ex p̄p̄is dictis. Solutio dupl̄r. p̄is
mo facit hoc quo ad respondentes indoctos. scđo quo ad doctos.

Queritur Quot cautelas ponit p̄s ad redarguendū indo
ctos ex dictis p̄p̄is. Solo duas Prima ē q̄
opponēs d̄z ponere aliqd̄ inopinabile z illo posito d̄z p̄mendare responde
tem dicendo q̄ optime respondeat vt magis firmiter maneat in p̄posito.
Et d̄z interrogare aliqua q̄ tali inopinabili p̄us posito vident̄ conuenien
tia. Et tūc post p̄mēdatōem d̄z q̄rere An ne videat sibi hoc esse p̄ceden
dum qd̄ p̄positū est vel nō. q̄z post p̄mēdatōem respondēs minus cauet
sibi ab opponente. et facilius p̄cedit z sic vel vere redarguit vel ducit ad
falsum vel inopinabile vel redarguit ad minus apparenter

Scđa cautela est q̄ opponēs d̄z facere in elenchis sicut fit in accusatōi
bus rethoricis. ibi em̄ p̄siderat an accusatus vnq̄s fecerit p̄tra bonū z ho
nestum. q̄z si sic tūc p̄sumit q̄ etiā illud fecerit de quo est iam accusat̄. Sic
etiā in p̄posito opponens d̄z p̄siderare. an respondēs aliqui p̄cessit p̄trariū
illius qd̄ nūc affirmat z si sic tūc debz illud p̄us p̄cessum p̄ferre ad istud
q̄z sic respondens videbit̄ redargui. Si aut̄ nō p̄cessit aliqui p̄trariū d̄z v̄
dere v̄t̄ aliqd̄ p̄hor̄ de quoz secta est respondēs p̄trariū sustinuerit. Et
si nullū talē inueniat d̄z videre ad aliquos alios q̄ vident̄ esse eiusdem op̄i
nionis cū respondēte. v̄t̄ ne illi aliqd̄ p̄trariū dixerint. Et si adhuc nullū
talem inuenierit d̄z p̄ferre dictum respondentis ad illos qui sunt de op̄ini
one sua sc̄z opponentis z dicere q̄ plures vel om̄es illi dicunt p̄trarium
et sic ex quocunq̄ illorum inuento facilius potest conuinci z redargui r̄is.

Queritur Quot cautelas ponit ad redarguendū respons
dentes doctos ex p̄p̄is dictis. Solo q̄ quat
tuor. Prima est q̄ sicut respondentes p̄pter timorē redargutōis q̄nq̄ di
stinguunt oratōem quā in vno sensu p̄cedunt z in alio negant. Sic etiam
opponētes debent facere p̄tra respondētes z dicere q̄ sumpterūt orōnem
in illo sensu in quo respondens negauit eam sicut cleophon fecit in mans
proboloid est in illo libro. tunc em̄ respondens p̄fidit de opponente quod
iuste secum velle agere. q̄z v̄t̄ orōe sicut ip̄e z minus cauet sibi

Secunda cautela est q̄ opponens quandoq̄ debet recedere a propo
sito suo z alia argumenta interponere. Et si p̄senserit opponens q̄ respons
dens videat in eis aliquam multipliciter tunc debet ip̄e p̄us illam di
stinguere z sibi p̄i instantiam facere anteq̄ respondens inster. q̄z tūc itez
respondens p̄fidens de opponente minus cauebit sibi.

Tertia cautela est q̄ si opponens viderit respondentem abundare solu
tionibus in materia proposita debet se transferre ad aliam materiā in qua
respondens minus abundat solutōnibus z ip̄e magis argumentis. Et
ergo debet opponēs facere sicut fecit licophon histrio qui voluit laudare
liram in qua tantum sc̄ant ludere z quia nō habuit efficacia argumenta

Reparationes

recomendante tibiam et tibi cines inferens quod musica chordarum esset melior quam musica fistularum et per prius quod lira merito esset extollenda. et si gratum responsum dens ab opponente quare se transferat ad aliam materiam. Et prius quod non debet assignare causam recte intentam. quod scilicet vult eum decipere et redarguere. Sed quia respondens vult negare hoc quod ipse dixit de aliquo quod non est de proposito.

Quarta et ultima cautela est. Quod opponens non debet conclusionem suam quam intendit interrogare a respondente ut proponem sed debet eam sumere re quasi concessam ab omnibus et audacter ea vti. quod si interrogaretur tunc opponens magis ei resisteret. Et hec de his que in primo elenchorum tractantur dicta sufficiant.

Præ initiū secundū libri huius elenchorum.

Queritur primo de quo determinat in hoc libro solutio de solutionibus palogismorum. unde sicut prius in libro precedenti docuit sophistam opponentem quod scilicet et qualiter debet formare palogismum. ita in hoc libro consequenter docet respondentem. ostendens quod debeat omnes palogismos opponentis soluere.

Queritur Quod dicitur iste liber. Solutio in quinque tractatus. In quorum primo ostendit ad quid solutio palogismorum est utilis. Et habet solum unum capitulum. Et antequam faciat hoc quod dictum est permittit permittum dicens.

Et responsione autem et quod oportet soluere. et quid et ad quam utilitatem huiusmodi orationes profunt post hec dicendum.

Queritur Quare in illa propositione proemiali dicitur de responsione et quod oportet soluere. Solutio prius innuit per hoc duplicem solutionem palogismorum de qua est in hoc libro de terminandis scilicet solutionem apparentem et rectam per hoc enim quod dicit de responsione intelligit solutionem apparentem ut dicit albertus et per hoc quod subdit et quod oportet soluere intelligit solutionem rectam.

Queritur Quare prius per responsionem intelligit solutionem apparentem et per quod oportet soluere rectam

Secūdi Elementorum

Solutio ratio illius est. quia hoc nomen responsio ex virtute vocabuli
si videtur sonare euasione. Sed hoc nomen solutio videtur magis im-
portare decisionem et determinatōnem pclusionis vel argumēti.

Queritur Ad quod est solutio paralogismorum utilis
Solutio phi q ad duo. scz primo ad phiam. scz
cundo ad vanam gloriam.

Queritur Quod ostendit phus q sit utilis ad phiam. Sof
lutio ex duobus primo quia per eam scimus dis-
tinguere dictōnem vel oratōnem multiplicem et scimus identitatem et
diuersitatem rerum et nominū adinuicē sed illa scire est utile ad phiam et
ad cognitōnem veritatis. ergo solutio palogismorum est utilis ad phiam

Secundo etiam quia per solutōnem paralogismorum manifestantur
ille oratōnes quibus aliquis paralogisatur considerando apud seipsum.
ergo est utilis ad phiam.

Queritur Utrum aliquis potest palogisari p̄siderādo apud
seipm. Solutio q sic. Et hoc pbat phus tali
ratōne. qz aliq̄s p̄t palogisari et decipi cū alio p̄ferēdo. ergo etiam apud se-
ipsum p̄siderādo. Cōsequētia tenet. qz sicut aliquis decipit p̄ferendo cū
alijs p fallacias in dictōne ita potest decipi p̄siderando apud seipsum per
fallacias extra dictōnem.

Queritur Quod ostendit phs q solutio palogismoz est
cundo utilis ad vanam gloriam. Solutio sic
qz illud est utile ad vanam gloriam p quod respondens sophista videtur
eē exercitatus in oibz et in nullo eē infci⁹. Sz solutio palogismoz est h̄mōt
ergo est utilis ad vanā gloriā. Vnoz pbat. qz si respondēs spernit solue-
re orōes sophisticas et nō soluit eas tunc facit audientibz suspitōnem q sit
rudis in disputando et infci⁹. scq̄tur ergo ex opposito q si sciāt bñ solvere
tales oratōnes q ip̄e videbitur esse bene exercitatus et nō infci⁹ se habere.

Ad In p̄mo libro videt̄ sufficiēter determinatum esse de solutōnibz
palogismoz. ergo iste liber est supfluous. Añs pbat̄. quia ibi
ostense sunt cause apparentie et defectus palogismorum sed ostensio defec-
tus est solutio eorum. Solutio phi ad hoc argumentum q licet ex his
que dicta sunt in primo libro possit aliquo modo haberi solutio paralogi-
smorum tamen iste liber non est superfluous. Et hoc probat in effectu tri-
bus ratōnibus.

Prima est. quia non est idem solvere paralogismos et velociter solue-
re sed per dicta in primo libro nō possumus velociter et prompte solvere.
sed solum tarde et laborose. ergo iste liber nō est supfluous

Secunda ratio est. Sicut est in disputatōibus opponentium. ita erit
in solutōnibus respondentium sed posse citius vel tardius opponere acq̄-
ritur p exercitacōem cuiusdam specialis artis ad hoc inuenire. ergo etiam

Reparationes

posse citius vel tardius respondere debet acq̃ p̃ exercitatiõnem alicuius
artis specialiter ad hoc inuente ⁊ per consequens ars specialis soluendū
logismos est necessaria.

Tertia ratio est. Sicut est in descriptiõibus figurarum. ita opposito
modo videtur esse in oratiõibus sophisticis sed in illis quandoq̃ solu
imus bene figuram sed nescimus eam iterum p̃ponere. quia ibi facilius
est destruere q̃ construere. ergo per oppositum sic contingit in sophisticis
q̃ oratiões sophisticas quas bene scimus cōponere quandoq̃ nescim⁹
soluere. quia in illis facilius est construere q̃ destruere ⁊ ita patet q̃ iste lib
ber non superfluit.

Secundus tractatus

Prīmū ergo sicut syllogizare dicimus p̃babiliter quandoq̃
In hoc secdo tractatu p̃hs determinat de solutiõe p̃alogismoz̃ apparens
u. ⁊ habet duo capitula. In p̃mo determinat de solutiõe apparenti in ge
nerali. In secdo dat cautelas.

Querit Quorūplex est solutio p̃alogismorum. Solutio dus
plex scz̃ apparens ⁊ recta p̃mo ergo aristoteles deter
minat de solutiõe apparenti. postea vero scz̃ in tractatu sequente de solu
tione recta.

R̃ Rectum est ante apparens. ergo p̃us deberet p̃hs determinat
re de solutiõe recta q̃ apparenti. Solutio neganda est p̃sequē
tia. Et ratio est. qz̃ lz̃ simplr̃ loquendo rectum sit ante apparens. tamen q̃
ad ipsum respondentem sophisticam solutio apparens eligibilior est recta.
eo q̃ sophisticus magis ope p̃cium est apparere ⁊ nō esse q̃ esse ⁊ nō appare
re vt̃ superius in primo libro patuit.

Queritur Utrum expediat interdum dare solutiõem appa
rentem. Solutio p̃hi q̃ sic. Et ratio est. qz̃ illo
modo expedit respondentem soluere quo modo p̃tingit opponētē argue
re. Sz̃ opponens sophista magis eligit apparenter arguere q̃ vere. qz̃ per
hoc ip̃e magis p̃sequitur gloriam apud astantes. ergo etiā respondētē sō
phista q̃nq̃ magis expedit apparenter soluere q̃ vere.

Querit Quid est apparenter soluere. Solutio non est aliud
q̃ adducere aliquas cautelas q̃b̃ respondēs possit ap
parenter obistere opponētī ⁊ euadere eius argumenta.

Querit Quō respondens dz̃ apparenter obistere. Solutio dz̃
obutare opponētī ⁊ ostendere corā assistentibz̃ q̃ nō ve
rez̃ solū apparētē arguat. Et rō illius est. qz̃ si astantibz̃ videat q̃ oppos
mens vere arguat q̃uis tū nō sit sic tunc statim ip̃e p̃secutus est gloriam
in opinione assistentium. Sed hoc debet respondens sophista impedire.
qz̃ per hoc opponens apparet vincere.

Secūdi Elementorum

Queritur Quādo debet hoc ostendere qd nō vere arguat. So^o ex quo opponēs sophista non vere syllogizat s; syls suis semp peccat vel in materia vel in forma vel in vtroq; sit respondēs debet syls in ipius opponētis corrigere dō in cōi qd nō pcludat z hoc ppter mul-
tiplex qm ad fallas in dōe vel ppter debitam ordinatiōem pmissarū ad pclusionē qm ad fallas extra dīctōem

Queritur Quare respōdens volēs apparenter soluere debet solū in cōi dicere z ostendere qd syls opponētis nō pcludat. Solutio ppter duo. Primo qd si ostenderet hoc in spēali distinguēdo equocatōem vel amphibologiam vel aliā fallā q est in argumēto oppo-
nētis z diceret qd in illo sensu cōcludit z in illo nō pcludit tūc nō daret qd lūctōem apparentem sed verā. Et hoc tūc non oportet qd ex quo opponēs non vere pcludit s; tūc apparenter ideo etiā non oportet ostendere in spē-
ciali qd lūctōem vere pcludit z qualiter nō p verā solutiōem. Scdo qd in spē-
ciali sic distinguere z manifestare in quo sensu vere arguit opponēs est ip-
sum psequi aliqd glorie apud audientes qd debet respondens cauere v-
t prius dictum fuit. Qū infert phs qd p dicto modo soluendi sunt palogis-
mi solutiōe apparenti nō soluz vt non redarguāt s; ne videant redarguere
esse veri elenchū. Quia si vident redarguere statim ipe opponēs psequi-
tur gloriā apud audientes

Queritur Utz ad apparētes solutiōem sufficit qd nō in fine argumētationis dicat qd respondens nō vult pclu-
sione in illo sensu in quo ipe pcessit s; quieuoce in alio sensu. So^o phs qd non s; respōdens debet distinguere multiplex statim a pncipio in ipa in-
terrogatione anteq; opponēs faciat syllogismū vel argumētatiōem cōtra
eum. Et hoc pbat phs duplr pmo sic. Quia postq; argumētū est fac-
tum si tunc respondēs dicat qd opponēs nō arguat ad sensum in q ipe cōti-
cessit. et econtra opponēs dicat qd sic tunc rīdens videbitur forte redargu-
tus qd audientes ignorant forte qd eorū dicat verū. vtz. s. opponēs vel
respōdens. Scdo qd si opponēs distinguit multiplex in pncipio tunc
nō diceret litigiosus nec faceret dubiā argumētatiōem z necesse estz respō-
dentem simplr respōdere dō sic vel non. Quia ergo opponēs hoc nō facit
necesse est qd respōdens hoc faciat z corrigat vitii opponētis si non ve-
lit apparenter redargui.

Queritur Quis est ille error quē reprobat phs circa ea q dīcta sunt. Solutio quidā volebāt dicere qd equiuocas-
tio non impediret verū elenchū z per cōsequens nec contradictionem cui-
us oppositum supius dictū est

Queritur Quādo reprobat phs illū errorē. So^o ducēdo ad incō-
ueniēs qd si sic tūc respōdēs nō posset effugere redargu-
tiōē ad minus apparentē quā tūc maxime debet vitare respondēs. Seq-
la pty qd in terminis singularib; in quib; etiam dicunt equiuocatōnem non
impedire elenchum necesse est opponētē si debeat ptradicere rīti idē nomen
de eodē negare quod affirmat respondens et econtra affirmare idē nō

Reparaciones

men de eodem qđ negauit respōdens qz aliter nō redargueret z sic qđ idē de eodē negat et affirmatur non euitatur redargutio.

Queritur Que est cauillatio qua aliq̄ volebant istud incomueniens euadere. So^o dicebant qđ de aliq̄n cōt. interrogato bene possent concedi p̄dictoria p̄ diuersis suppositis vt illa possent simul concedi choriscus est musicus z choriscus non est musicus. qz tunc non conceditur qđ idem choriscus sit musicus z non musicus sed conceditur qđ hic sit musicus z hic scz alius nō est musicus.

Querit Quō remouet p̄hs istā cauillationem. So^o dī qđ non valet qz q̄rum ad apparentem redargutionē p̄ eandē orationem seu argumētationem sophistica p̄r deduci qđ putet qđ choriscus sit music^{us} et nō music^{us}. Et qđ h chorisc^{us} sit musicus z h nō music^{us}. Et ratio illius est. qz ambe ille orōnes licet forte non idem scēnt tñ idē sum^{us} pliciter de eodē affirmāt z negant. Et qđ illā cauillationem nō euitat ad huc apparēs redargutio qđ tñ ipi volebant.

Dr Que fuit alia cauillatio aliorū. So^o qđā aliq̄ dicebāt qđ in vna oratione sicut in affirmatiua deberet subiectū teneri simpliciter z in alia sicut in negatiua deberet sibi aliqđ addi. sic dicendo chorisc^{us} ē musicus et hic vel iste choriscus nō est musicus. Et qđ hoc modo vitari posset apparēs redargutio. Sed remouet p̄hs etiam illā cauillationem. Et dicit qđ nulla ratio p̄r esse quare magis debet addi subiecto aliqđ in vna oratione z non in alia nec refert aliqđ si additio illa fiat alteri tñ vel vtrolibz in vtraqz p̄positione.

Queritur Quō pbat p̄hs qđ omīs orō multiplex est distinguenda si respōdēs velit effugere apparentem redargutionem. Solutio hoc pbat dupl^r p̄mo qñ orō multiplex nō est vera in quolibet sensu. Scđo qñ est vera in quolibet sensu.

Querit Quō pbat qđ oratio multiplex que nō est vera in quolibet sensu ē distinguēda. Solutio duabz rationibz. Prima est Syllogismi sophistici p̄terea sunt soluendi ne respondēs videatur redargui. Sz nisi orō multiplex distingueret respondēs videret redargui q̄uis forte non esset vere redargutus. ergo ad vitandū apparentem redargutionem debet orō multiplex distingui.

Dr Quod est correlatiū qđ infert p̄hs ex hac rōne. Solo qđ nō est pigritandū distinguere orōem multiplicē in p̄ncipio r̄sionis. Et hoc sic ostēdit. qz qđā qñ multe orōnes multiplices eis p̄ponuntur p̄r grescūt distinguere oēs illas orōnes ne ab opponēte videant esse graues et proterui z illis sic dissimulantibz z non putantibz qđ opponens velit cū eis ad redargutionem disputare accidit sepe apparēs redargutio. Et qđ nō est pigritandū distinguere multiplex a p̄ncipio r̄sionis.

¶ Secūda ratio ad interrogatōem plures non est danda vna responsio vt dictum est p̄us ergo nec ad interrogatōnem multiplicem sz semp est distinguēda. p̄na tener. qz est simile de interrogatōne plures z de interro

Secūdi Elencorum

gatione multiplici. Quia nihil refert An callias et chemistocles sint musici si illis duobus esset unum nomen impositum et sub illo interrogaretur an sine musici.

Queritur Quomodo probatur philosophus quod oratio multiplex est distinguenda etiam si in quolibet sensu sit vera. **Solutio** quod ad interrogacionem plures non est danda una responsio etiam dato quod pro utraque pre sit vera sed est scilicet de interrogacione plures et de oratione multiplici ut iam patuit. Et ad eam non est danda una responsio sed est scilicet distinguenda. Maiorem probatur philosophus triplici. Primo quod interrogacio plures non efficitur una per hoc quod pro qualibet pre sit vera quod ergo responsio debet esse pro multis interrogacionibus sequitur quod etiam ad eam non debet dari una responsio. Secundo quod qua ratione ad interrogacionem plures faciam de aliquibus dare una responsio eadem ratione de mille alijs possit dari una responsio quod non falsum est. Tercio etiam quod si ad interrogacionem plures posset dari una responsio tunc intermeret omnis disputatio. Sequela patet quod si questio fieret de omnibus et responderet unica responsione sic vel non sic esset finis disputacionis. Et hoc est inconueniens. Sequitur ergo quod si non potest ad interrogacionem plures dari una responsio quod ergo ad ordinem multiplicem non debet dari una responsio sed semper erit distinguenda.

Capitulum secundum

Respondendum autem in his quidam que videntur sic dicentem

In hoc secundo capitulo philosophus ponit cautelas quibus rationes pre apparenter obuiare nunt

Queritur Quot cautelas ponit philosophus. **Solutio** alberti quod decem. Prima est si rationem opponat aliquid quod sibi videtur probabiliter tunc non debet simpliciter cedere sed debet dicere cedo etiam in quantum est probabilis quod sic nec simpliciter cedit etiam nec simpliciter negat et ita non pre ex hoc redarguit. Secunda est si rationem opponat aliquid probabiliter et puidet quod simpliciter simpliciter cedat quod cogit aliquid improbabile dicere tunc non debet simpliciter cedere sed debet dicere videtur ita esse quod sic nihil pre contra eum fieri nec electus nec inopinabile. Tercia si opponens ponit aliquid quod est primum positioni et ex quo possit positio interiri tunc respondens debet hoc iterimere et dicere sibi quod petit principium eo quod hoc videtur esse idem positio et aliter asputabit hoc esse verum. Quarta est Si opponens probauit aliquid esse falsum vel inopinabile quod tamen necessario sequitur ex ipsa positione quam respondens processit tunc respondens debet dicere ut prius quod petit principium quod illa que ex necessitate accidunt ex positione videtur a se ipsis esse eiusdem rationis cum positione hanc tamen cautela alij non distinguunt a precedente.

Quinta est Si opponens interrogat aliquid velle non sub proprio nomine sed in parabola et similitudine et non ex eo ducat rationes ad inconueniens tunc rationes debet dicere quod ipse non sumpsit tale velle ad illi sensum ad quem sumpsit opponens quod sepe fit electus apparet per hoc quod velle non sumitur sed in proportionem debite similitudinis. Et si respondens prohibeat ab opponere hoc dicere et dicat quod bene assumpsit sicut debuit tunc respondens contra eum debet dicere quod non bene assumpsit quod quoniam opponens solum allerit se bene assumpsisse et non probat et rationes dicitur

Reparationes

conterariū tunc coram astantibz tantū valet assertio vnius q̄ru aliterit

¶ Sexta est. si ab opponēte pponatur oratio trūcata 7 obscura in qua ne cessariū est aliqd subintelligere tūc respōdēs nō debet simpliciter negare vel pcedere talē orōem s; d; dicere opponētē q̄ explanet mentē suā.

¶ Septima. si opponēs interrogat aliqd de duobz q̄ habēt se sicut aīis ce pīs tūc prius debet illud pcedere de p̄nte q̄ de aīte q; difficultius est ar guere ex psequēte q̄ ex antecedente

¶ Octaua. si respōdēs pcesserit de duobz ppositis q̄ vtriq; sit aliqd p̄trarium q̄uis forte fm veritatē vnicorū nihil sit p̄trariū tūc qñ nō scit dare p̄trariū vnius d; dicere q̄ habet vtriq; d; nō est nomē ipositū.

¶ Nonā. si opponēs interrogat respōdētē de aliq̄ dubitabili cuius verit atē ignorat 7 de quo est p̄traversia inter p̄hos tūc rīs debet se trāferre qd opinionēs illoz p̄hoz 7 dicere q̄ illi dicūt sic 7 isti dicūt sic q; p hoc ref pōsio sua est multū appārēs 7 nō videt p̄tra eū fieri elenchus.

¶ Decima cautela est Si respōdēs pvideat obiectōes 7 replicas ip̄tus opponētis tunc debet eū puenire et dicere qd hoc vel illud vult interrogare vel q̄ posset sic vel sic obijcere. s; nulla est obiectio q; licet p hoc nō sol uor obiectiōem tamē impedit opponētē ne eam proponat q; alias videretur argumenta sua medicare a respondente.

Tractatus tertius

Qm̄ autē est recta quidā solutio manifestatio falsi syllogismi.

¶ In tertio tractatu p̄hs postq̄ determinauit de solutiōe apparenti p̄nt determinat de solutiōe recta palogismoz. Et h; q̄nq; capla. in q̄z p̄m q̄ agit de solutiōe recta in generali 7 docet soluere palogismos peccantes in materia.

Queritur Quid est solutio recta **Ad** 5 responder p̄hs q; Solo recta est manifestatio falsi sylli fm q̄libet interrogatiōē accidit fallum. i. solutio recta ē manifestatio falsitatis syllo gismi cū ostensione cause talis falsitatis

Querit Quotuplex est solutio recta. Solutio duplex sc; p in; teremprōem 7 p distinctiōem. Et rō illius est q; solutiō recta est manifestatio falsi syllogismi Sed duplex est falsus syllogism; qdā sc; q̄ peccat in materia 7 ille soluitur p̄ interemprōez 7 alius peccās in forma 7 ille soluitur p̄ distinctiōem. Quis autē sylis dicat peccare in mate ria 7 quis in forma dictum est supius in p̄molibz.

Arguit Est etia; aliqua solutio. recta per cōcessiōē. ergo s; plures modi solutiōis recte. Solutio licet sit ali; quis modus respondendi per concessiōem non tamen est aliquis mod; dus soluendi recte per concessiōem. Et ratio illius est. quia solutio recta est manifestatio falsi syllogismi. Sed concedendo verum non fit ma; nifestatio falsi ergo.

Secūdi Elementorum

Ad omnis palogismus debet solui p interemptōem. ergo nō est aliq solutio p distincōem. Ans. pbat. qz ois sylks falsus debet solui p interemptōem. sz ois palogismus est syllogismus falsus ergo. So^o sylks dī duplr falsus. vno modo qz hz falsitatem sine multiplicitate z cas lis debet solui p interemptōem. Alius est qz hz falsitatem cū multiplicitate et talis debet solui p distincōem magis q̄ p interemptōem.

Queritur Quō docet p̄hs spēaliter soluere sylkos peccant^{tes} in materia. So^o p vnā diuisionē q̄ talis est. Qz sylkz peccatū in materia quidā hāt pmissas falsas z pclusionem veram. Alij vero hāt pmissas falsas z etiam pclusionem iam dicit q̄ illi q̄ habent pmissas falsas z etiā pclusionem solunt duobus modis scz p interemptōem pmissarū z pclusionis. illi vero qui habent pmissas falsas z conclusionem verā solunt vno modo tñ scz p interemptionem pmissarum.

Capitulum secundum

Forū igitur qui sunt fm equiuocatōem et amphibologiam. In hoc scdo capto p̄hs docet soluere palogismos fallaciaz in dicōne. Et diuiditur in quatuor ptes. in p̄ma docet soluere illos q̄ peccāt penes multiplex actuale. Et duo facit. p̄mo premittit quasdā diuisiones illorū palogismoz. Secūdo docet modū soluendi.

Querit Quot diuisiones ponit. So^o duas diuisiones. P̄ia est q̄ palogismoz peccantū penes multiplex actuale. Quidā hāt multiplicatē in pmissis qdā vero in pclusionē. Et de vtro q̄ modo ponit p̄hs exemplū in textu. Secūda diuisio est q̄ oīo multiplex multiplicatē actuale qñq̄ est vera in vtroqz sensu. qñq̄ est falsa in vtro q̄ sensu. et qñq̄ in vno sensu est vera z in alio sensu falsa.

Queritur Quā dñr sit redargutio penes palogismos p̄me diuisionis. So^o penes palogismos qui habent multiplicatē in pclusionē nō fit redargutio nisi p̄us multiplex fuerit negatū sz penes illos q̄ hāt multiplicatē in pmissis z nō in pclusionē ne fit redargutio sine hoc q̄ multiplex sit negatū.

Ad Quō docet p̄hs illos palogismos p̄me diuisionis soluere. So^o dicit q̄ debet solui p distincōem. dicēdo q̄ in vno sensu est sic. id est verū z in alio sensu nō est sic. i. falsum. Exēplū est vt Lōingit forte loq̄ qui. Sorres est tacens. ergo p̄tingit tacentem loq̄ ille palogismus habet multiplicatē in pclusionē. Et debet solui p distincōem pclusionis. quia vel tacētē p̄struitur cū illo p̄bo loq̄ apte posteriori z sic pclusio est vera vel apte anteriori z sic est falsa. Sed q̄rit qd esset faciendū si tali distincōe facta adhuc lateat pclusio eo q̄ solutio talis nō est adhuc sufficienter adaptata. Ad hoc dī p̄hs q̄ tūc n̄s debet eā corrigere p additōem alijs tuis determinatōis. Exēpli gratia si p̄dēā distincōe stante opponens inferat q̄ adhuc verū est q̄ p̄tingit tacentē loq̄ tūc debet n̄s dicere q̄ nō p̄tingit tacentem loq̄ simplr. sz p̄tingit hūc aliq̄ loq̄ tacentē qz tūc p̄ ad

Reparaciones

ditionem illius pnois hūc sufficēter determinat in quo sensu conclusio illa
sequitur. Et sic etiā eodē modo faciendū est in illis palogismis q̄ hūc mult
tripliciter in pmissis. Exemplū vt q̄cūqz sciunt aliqua illa nō psciūt. Sed
entes sciūt aliqua. ergo nō psciūt. Ille ei palogismus dēbet solui p distine
tionē maioris eo q̄ hoc pnois illa p̄ esse nri casus z cōstrui a p̄e antea
ori cū illo p̄bō psciūt z sic maior est vera sub hoc sensu q̄cūqz sciūt aliqua
id est aliqs res ille res scire non psciunt vel potest esse acci casus z p̄strui a
p̄e posteriori z sic est falsa qz sensus est quicūqz sciūt aliq supple illi sciens
tes non consciunt illa

Queritur Circa scđam p̄ez capli q̄uo docet p̄s soluere palogis
mos peccātes penes multiplex potēiale So^o p̄mo
docet hoc de palogismis fallē p̄pōnis z diuisionis. Et secūdo de palog
ismis fallacie accentus

Queritur Q̄uo dēbet solui palogismi peccātes penes fallam p̄pōnis
et diuisionis. Solutio p̄ distinctiōem orōnis penes sensus p̄positū z di
uisū. Nā si orō aliud fcat p̄posita z aliud diuisa z sit p̄cessa in sensu diui
so z ex ip̄a sumpta in sensu p̄posito p̄cludit conclusio falsa talis oratio debz
negari in sensu p̄posito. Et si sit p̄cessa in sensu cōposito z ex ea sumpta
in sensu diuiso infert conclusio falsa tunc debet negari in sensu diuiso. Ex m
huius est. vt quo vidisti hunc p̄cussū illo p̄cussus est s̄z oculo vidisti hūc
p̄cussus. ergo oculo p̄cussus est. ibi em̄ maior debz distinguī qz vel illa dē
terminatio quo determinat hoc p̄bū vidisti z sic est p̄posita z falsa. qz sens
sus est quo vidisti hūc p̄cussū illo tanq̄ instrumentō p̄cussionis p̄cussus
est. vel determinat hoc p̄cipiū p̄cussū z est diuisa z vera. qz tunc sens
sus est quo p̄cussū hunc vidisti tanq̄ instrumentō illo sup̄ instrumentō
p̄cussus est. Aliud etiāz exēplū est. Quo p̄cussus est aliqs hoc tu vidisti
eum p̄cussū. s̄z gladio p̄cussus est aliqs. ergo gladio vidisti ip̄m p̄cuss
sum. ibi em̄ maior est distinguenda z conclusio. qz ille abstrus quo in maiore
et gladio in conclusiōe p̄ p̄poni cū hoc verbo vidisti z tunc est orō p̄posit
a et falsa vel p̄ diuidi ab eo z p̄poni cū illo p̄cipiū p̄cussus z tunc est di
uisa z vera. Et ponit p̄s in textu multos alios palogismos h̄s similes
et vult q̄ oibz talibus applicabilis est predicta solutio.

Queritur Q̄uo soluendi sunt palogismi peccātes penes
fallam accētus. Solutio p̄ distinctiōem ostens
bendo multipliciter dēōnis s̄m diuersitate accētū. Exemplum vt si sic
arguat iustos viros oportet p̄dere media curta iustos viros nō oportz
pendere media longa. ergo iustos viros oportet pati z nō pati. ibi em̄ dē
bet distinguī qz q̄n pendere p̄fertur media curta tunc nō fcat pati s̄z hō
nozem recipere qz hoc modo pendere vt dicit alterius fcat idē ponderare
vel estimare. S̄z q̄n p̄fert media longa tunc fcat pati. qz tunc p̄dere est
idem q̄s suspēsū esse. Dicit t̄m p̄s y raro p̄cipitur talis diuersitas pe
nes tempus seu morā p̄batōnis in voce nisi orōnes q̄ s̄m accētus fiunt in
metro. p̄ferant In orationibz etiā q̄ scribunt nō p̄cipit nisi signa accētūz
supra syllabas z dictiōes ponant sicut p̄sueuerūt facere periti grāmatici

Queritur Circa tertiā p̄em capli q̄uo docet p̄s soluere palogismos

Secūdi elenchorum

peccantes penes multiplex phantasticū seu fm fallaciā figure dictōnis
So^o duplr. Pmo i gñali. scdo in spēali q̄ru3 ad singulos mōs illi⁹ falle

Queritur Qūo soluedi sunt in generali Solo ex quo multiplex
phantasticū puenit ex eo q̄ dictio vnū scās videt scare
aliud ppter aliquā similitudinē cū tñ in veritate nō fecit ideo palogismi pec
cantes penes tale multiplex debet solui p distinctiōem phantastici multis
plicis ostēdo q̄ nō sunt silia q̄ ppter silem figurā deōis vident eē silia. et
ita vna via soluedi eos sumit ex h^o q̄ gñā pdicamētōrū s̄s distincta q̄ in
hac fallā sepe mutat vnū pdicamētū in aliud sicut qd in q̄le vt q̄ru zē.

Queritur Qūo applicat p̄hs in spēali istā solutiōem generalē ad
pmū modū fallē figure deōis. Solo p duo exempla
Quorū primū est Ostringit idem fm idē puta fm oculū s̄t videre z vis
deri s̄t videre ē facere. q̄ h3 silem terminatōem cū facere z videri ē fieri q̄
habet silem terminatōem cū fieri. ergo ptingit vnū z idem fm idem s̄t
facere et pati Et soluitur ille palogismus negando minozē q̄ q̄uis vide
re videat scare idē qd facere z videri fieri ppter silem terminatōem quā
habet cū alijs verbis actiuis z passiuis non tamē scant facere z fieri mul
ta em sunt silia in terminatōe que tamē propterea non sunt silia in signifi
catōne. Scdm exemplum est secas vitur opatur habet silem terminatio
nem passiua ergo oia scant pati z dicere scribere currere habent similem
terminatōem actiuam ergo oia scant agere Tunc sic scribere est operari
aliqd et opari est pati. ergo scribere etiam scat aliqd pati z sic vnū z idem
scat agere z pati. Et ille palogismus soluitur eodem modo sicut p̄ceps
dens q̄ quis opari habeat similem terminatōem cū alijs passiuis tamē
ppter hoc non oportet q̄ habeat silem scatōem cū ip̄is.

Queritur Qūo docet p̄hs in spēali soluere palogismos se3
cūdi modi istius fallē So^o dicit q̄ eodē modo
debet solui sicut illi de pmo modo q̄ sunt eis siles Et ponit triplicia exē
pla. pmo vbi qd mutat in q̄ru. Scdo vbi qd mutat in ad aliqd. z tertio
vbi qd mutat in quale. Primū exēplū est Quicqd habuisti z modo nō
habes hoc amisti sed h̄ri decē digitos habuisti z mō nō habes q̄ amis
sisti decē digitos. Et soluit ille palogismus p hoc q̄ ostendit q̄ ibi mutat
vnū pdicamētū in aliud. s. qd in q̄rum. q̄ qd est signū distributiuum
substātie z decē qd sub illo signo distributiuo subsumit est de gñe q̄tra
tis discrete. Unde deberet sic dici in maiore q̄truncq3 prius habuisti zē
et tunc fieret debita subsumptio s3 tunc maior esset fallā. Exēplū vbi qd
mutat in ad aliquid. vt iste dat v num solū denarium et non habet vnū
solum denarium. ergo dat quod non habet. Et soluitur ille palogis
mus dō q̄ mutat ibi qd in ad aliqd. q̄ solum est relatiuum ex quo dicit
respectū dissociatōnis habui ab alijs z qd in aduisione dī substātiā vnde
debet respōdens dicere q̄ nō dat qd nō habet. s3 dat vt nō h3. i. eo modo
quo non habet Aliud exemplum ad idem est Aliquis dat aliquid eis
eo et non habet illud cito ergo dat quod non habet. Consequencia etia3
non valet q̄ dare cito nō est dare qd non habet sed est dare vt nō h3 q̄ ei
eo imponat respectum datōis ad tempus. Et circa illos palogismos

Reparationes

remouet phus vnā solutōnem antiquorū vide in pmento qz friuola est.
Exemplū vbi qd mutat in quale est vt qd scriptus est scripsit aliqd s; falsa
 oratio scripta est supponēdo q; sit facta falsa postq; fuit scripta. ergo fallaz
 orationē scripsit aliquis sed cū scribebat erat vera ergo simul scribebat ora
 tio vera et falsa. ille em̄ palogismus est fm fallaciā figure dcōnis z soluit
 sic qz sub hoc noīe qd fēcante subam subsumit qle Nā scribere falsum nō
 est scribere qd sed est scribere quale. Et ponit phus plures palogismos
 alios his siles q oēs parī solutōne sunt soluendi

Queritur Quō docet phs soluere palogismos tertij modi istius
 fallacie q; puenit ex eo q; qualeqd mutat in hoc aliqd.

Solutio p duos palogismos. Primus ē choriscus est tertius ab ho
 mine z choriscus est hō. ergo est tertius a seipso Et debet ille palogismus
 sic solui qz sub illo termino homo q; fēat qualeqd subsumit choriscus q;
 fēat hoc aliqd. Scds palogismus est Choriscus musicus est alter a mu
 sico. s; choriscus est choriscus musicus. ergo est alter a seipso Et ille palog
 ismus sili modo soluit qz choriscus est hoc aliquid s; choriscus musicus
 est qualeqd z ita qualeqd mutat ibi in hoc aliquid

Queritur Quorū modis d; qualeqd Solo duob; modis. Pri
 mo mō qualeqd dicit qdlibet supius respectu sui inferi
 oris sicut aīal respectu hoīs z homo respectu sortis. Scdo mō qleqd d;
 quid cui; accūs adiūctū est quale sicut sortes musicus hō albi zēqs. sortis
 res em̄ est qd qz est suba z addit sibi quale scz musicū. z ergo sortes musi
 cus d; qle qd. Et fm hoc arefio. ponit illos duos palogismos iā dictos

Queritur Quid facit phs in q̄ra pte z finali istius capli
 Solutio phs epilogādo resumit solutōes pa
 logismorū in dcōne Et d; q; oēs illi palogismi soluēdi sunt dicēdo opposi
 tum illius qd opponens assumit in palogismo vt si fiat palogismus fm
 pponem tunc soluit sumendo ordē in sensu diuiso et econtra. Et si fm
 accentū graue soluitur sumendo accētum acutū. Sili si opponēs sumat
 ordē multiplicem in vno sensu respōdens debet eā supere in alio sensu
 siue sit fm equocatōem siue fm āphibologā siue etiā fm figurā dcōnis.

¶ Tertium capitulum

Ad illos vero qui sunt secundum accidens vna quidem so
 lutio et eadem ad omnes:

**¶ In hoc tertio caplo phs docet p̄fir soluere palogismos peccantes pes
 nes fallacias extra dcōem. Et diuidit in septē pres fm q; septem sunt fal
 lacie extra dcōem In p̄ma pte docet soluere palogismos fallacie accidentis**

Queritur Quō debēt solui palogismi fallacie accidentis.
 So^o debēt oēs solui negando p̄nam qz non oportet
 et q; si aliqd assignet inesse accētū q; ergo etiā insit rei subiecte Quis aliq
 qn necessario sequat q; illud qd inest accētū etiā inest rei subiecte

Queritur Vtrū sufficiat in generalib; dicere scz q; nō oportet q;
 aliqd assignat inesse accidenti q; etiā insit rei subiecte.

Secūdi elenchorū.

Solo pbi q non sed respondens debet illam solutionem generalē ap-
tare ad positum et ostendere quare nō sequitur necārio in hac vel illa oīone
p opponentem posita. Exēpli gratia si ille sit paralogismus positus. bo-
num est quod de teo te interrogare. sed tu nō bonus. ergo nō qd de teo
te interrogare. Respondens debet dicere q nō valet illa pna. qz qz hōc
attributum cognoscere vere dicat de bono. non tamen oportet q pterea
vere dicat de eo qd de teo te interrogare. qz stat q tu cognoscas bonū et tū
non cognoscas ipsum sub forma interrogationis qua scz ego volo illud a
te interrogare. Similis paralogismus est choriscus est veniens. tu cog-
noscis choriscum. ergo tu cognoscis venientē. Et soluit eodem modo. qz
qz hōc attributum qd est cognoscere dicat de chorisco fm se. nō tū opz
q dicat de eo fm q illa forma qua veniens est. Et ponit phus plura alia
exempla. vide in cōmento

Queris Qūo antiqui soluebant istos paralogismos tam tac-
tos. Solo. dicebant q pcedenda esset pclusio scilz tu
nō q de teo te interrogare. et tu cognoscis venientem. quia volebant q idēz
posset cognosci et ignorari fm diuersa. sicut choriscus potest cognosci in p-
pria forma. et ignorari sub forma venientis. nec videtur esse inconueniens
dicebant. qz nō est fm idem.

Queris Qūo reprobat phus illam solutionem antiquorūz
Solo. tripliciter. Primo qz nō est vniversalis. cū p eam
nō possunt solui omnes paralogismi huius falles. quod tū fieri deberet. Et q
p eam non possunt omnes paralogismi solui patz. qz iste paralogismus non
potest sic solui. iste canis est pater. et est tuus. ergo est pater tuus. ridiculus
enī esset ibi pcedere pclusionem. ¶ Secūdo improbat illa solutio. qz li-
cet ostendat q illi paralogismi sunt falsi. tū non assignat causas falsitatis. qd
tamen requirit ad rectam solutionem. scz q manifestetur causa falsitatis. si
tū si quis ostenderet rōnem zenonis esse falsam qua pbauit q nihil con-
tingit mouere vel moueri deducendo ad impossibile. tamen non solueret
qz nō mille syllogismis hoc probaret. nisi causam falsitatis illius cōclusio-
nis ostenderet. Et ex isto textu elicitur autoritas qna dicit q allegare in-
cōueniens vel ptra arguere non est soluere. Tercio etiam reprobat ista so-
lutio. qz qz verus sit q idem possit cognosci et non cognosci fm diuersa.
enī hoc non est ad positum. qz in dictis paralogismis non inferit q choriscus
sit notus vel ignotus. ad qd tamen videt tendere illa solutio. sed q sit notus
fm q choriscus et fm q veniens

Queris Qūo antiqui soluebant istū paralogismū. ista sunt pau-
ca. et ista raro sunt pauca. ergo pauca sunt raro pauca
Solo. dicebant q pclusio esset pcedenda. qz omnis numerus est pau-
cus respectu maioris numeri. eo q nullus est numerus quo non possit dari
ri maior. Sed reprobat phus illam solutionem dicens. q illa solutio nō est
recta. quia qz conclusio sit vera. non tamen sequitur de necessitate ex il-
lis premis. et sic est falsus syllogismus. sed causam illius falsitatis isti nō
assignant. quare scilz non sequatur conclusio de necessitate ex premis. et er-
go male solunt

Reparationes

Querit Quidam qui dā dicebant istos paralogismos esse soluendos. iste canis est tuus. et est pater. ergo est pater tuus. Iste est tuus et est filius. ergo est filius tuus. vel iste est seruus et est tuus. ergo est seruus tuus. Solo. dixerunt quod deberent solui per distinctionem penes sensum positum et diuisum. quia illa determinatio tuus potest intelligi cum illo nomine canis. et sic oratio est posita et vera. vel cum illo nomine pater. et sic est diuisa et falsa. Sed illa solutio non est vera. quia ubi non est multiplex ibi non debet tale solui per distinctionem. sed in predictis paralogismis nullum est multiplex. quia non est aliqua dictio vel oratio plura significans. ergo non debet solui per distinctionem. Sed debet dici quod ibi male ex diuisis inferunt conclusionem secundum fallaciam accidentis. accidit enim aliquid quod sit pater in quantum est tuus.

Querit Quidam soluebant istum paralogismum. prudentia est malorum. prudentia est bonum. ergo quoddam bonum est malorum. Solo. dixerunt eum esse soluendum per distinctionem secundum fallaciam amphibologice. quia aliquid potest esse malorum multipliciter. Sed dicit philosophus quod illa solutio etiam non valet. quia quando sine determinatione dicitur quod aliquid est malum. ille gradus malorum non notat nisi possessionem. et sic oratio illa non est multiplex nisi forte secundum quid. sicut etiam ista homo est animalium. quia dicimus hominem esse animalium participem secundum quod non possidet. et sic licet talis oratio per translationem videatur esse multiplex. quia non additur sibi determinatio trahens ad certam habitudinem. tamen in veritate non est multiplex. ita quod faciat paralogismum esse multiplicem et soluendum per distinctionem. nec tritatio orationis vel ablatio alicuius particule determinantis facit orationem esse multiplicem.

Querit Quid docet philosophus soluere paralogismos falsos a dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Solo philosophus ponit primum modum unum generalem modum soluendi. et dicit quod omnes paralogismi qui concludunt dictum simpliciter ex dicto secundum quid siue ille sumat secundum partes integram siue secundum determinationem localem vel temporalem vel respectuam soluendi sunt considerando contradictionem. id est considerando an in ante sumatur duo contradictoria vel alia opposita secundum quid. aut unum eorum secundum quid. quia si sic tunc in ante non est oppositio. et per consequens non potest ex tali ante inferri in bona consequentia conclusio de duobus oppositis simpliciter. Et ratio illius est. quia contradictoria vel contraria vel particularia secundum quid sumpta non vere opponitur. quia autem bonum quid dicta vel unum secundum quid et aliud simpliciter possunt simul esse in eodem. sed verumque simpliciter esse eadem est impossibile.

Querit Quid applicat istam solutionem generalem in speciali ad paralogismos huius falsi. Solo per diuersa exempla. Et exemplificat primo de paralogismis concludentibus contradictoria. Et ponit primo quatuor paralogismos quibus addit adhuc tres sumptos penes determinationem respectuam. Secundo exemplificat de concludentibus contraria. et

Secūdi elenchor.

ponit tres paralogismos. Et tercio decludētibz priuatiue opposita. et po-
nit etiam tres. Primus paralogismus cludens contradicoria est ille. *Al-*
lud quod est in opinione est. sed falsum est in opinione. ergo falsum est. sed
falsum non est. ergo quod est non est. Et debet ille paralogismus sic solui.
quia quod est in opinione est solum fm quid. et quod est falsum nō est sim-
plicit. iam illa non contradicūt. se esse fm quid et non esse simplr. Alia ex-
empla simili solutiōe solūtur et plane et ad longū videātur in pmento.

Queris Quomodo docet philosophus soluere paralogismos
fallacie ignorantie elenchi. *Solo.* ponit primo modū
soluendi generalem. Et dicit q quando opponens non interrogat conclusi-
onem in principio antequam syllogiser tunc paralogismi istius fallacie de-
bent solui respiciendo ad contradictionem. vtrum scilz in premissis seruen-
tur ille particule. ad idem. fm idem. similiter. et in eodem tempore. Sed si
opponens interrogat conclusionem in principio. vt si querat vtrum idem
potest esse duplum et non duplum. Tunc respondens non debet simpliciter
dicere q non ne videat postea redargui. sed post paralogismum factus
debet dicere q non vere conclusit eo modo quo ipse intendit. quia nō serua-
uit pditiones ad redargutōem et verū elenchū requisitas.

Queris Quomodo applicat philosophus istam solutionem
generalem. ad paralogismos in speciali. *Solo.* p duo
exempla. Primum est. *Iste* cognoscit choriscum vt choriscus est. et non co-
gnoscit choriscum vt musicus est. ergo cognoscit choriscum et non cognos-
cit. Secundum exemplum est. hoc corpus nūc est tricubitum et cras erit
tetracubitum. sed tetracubitum est maius in longitudine q tricubitum.
ergo idem secundum idem. id est secundum longitudinem erit maius et
minus. Et soluntur illi paralogismi facilliter ex dictis. quia in primo non
obseruatur illa particula secundum idem. et in secūdo nō obseruatur illa par-
ticula in eodem tempore.

Queris Quomodo docet philosophus soluere paralogismos
fallacie petitionis principij. *Solutio.* dicit q si oppo-
nens interroget aliquas propositiones. et respondens percipit q petit id
quod est in principio tunc respondens non debet tales propositiones con-
cedere. quamuis etiam sint probabiles et vere. sed debet dicere sibi q pe-
tit id quod est in principio. Si autem respondens non perceperit petitiō-
nem principij et iam concessit propositionem aliquam interrogatam ab op-
ponente tunc debet vt duabz cautelis dicit philosophus Prima est q post
paralogismum factum debet se trāsuertere a paralogismo ad opponentem
et dicere sibi q non bene arguit sed petit id quod est in principio. quia ar-
guit ex his que sunt eadem cum conclusione. Secunda cautela est q res-
pondens debet opponenti dicere q illam propositionem interrogatam nō
concessit. vt vteretur ea arguendo tanquam quadam suppositiōe. sed solū
vt ptraeam disputaret probando ptraisi illius. vt se daret sibi materiam
arguendi. sicut solet fieri in disputationibz.

Reparatiões

Queris Quid docet soluere paralogismos false consequentis. **Solo.** dicit q omnes pformiter debent solui negando consequentiam. Et rō est. quia in paralogismis istius false semp sunt due pñe. vna bona. in qua scz ex positioe añtis inferit positio consequentis. vel ex destructione pñtis inferit destructio añtis. Et alia mala. in qua e contra ex positioe pñtis inferitur positio añtis. vel ex destructione añtis inferitur destructio pñtis. quoadmodū patz de rōne mellissi qui sic arguebar. qdqd est factum habet pñcipiū. ergo qd nō est factū nō habet pñcipiū. putabat em mellissus q sicut ad añs sequit consequens. ita ex opposito añtis sequeret oppositum pñtis. quod falsum est. z ergo debet negari pñia in tali paralogismo. qz nō puerit pñia que rñ putat pueriti.

Queris Quid pñus docet soluere paralogismos false fm nō causam vt causam. **Solo.** dicit q debent solui pñsiderando an ablato illo quod ponitur p causam in syllogismo adhuc sequitur falsa conclusio. Et si sic. tunc respondens debet dicere q opponens assunt nō causam pro causa. et q non concessit sibi illam propositionem quam ipse assuntit quasi esset causa vel quasi sibi videretur causa false conclusionis. sed solum vt per eam argueret ad propositum. quod non facit. et ita opponens videt ignorans esse. qz nō vrit pñonibz pñcessis ad pñpositum.

Queris Quomodo docet philosophus soluere paralogismos fallacie fm plures interrogationes vt vnam. **Solo.** dicit q respondens in principio quando interrogatio aliqua sibi proponitur ab opponete debet videre an illa interrogatio sit vna vel plures. quia si interrogatio est vna. tunc debet respondens dare solum vnā responsionē. et si plures tūc debet dare plures rñsiones. z nō vnā rñm.

Queris Quando ex responsione vna ad interrogationem plures fit vera redargutio. z quādo non. **Solo.** sicut in equiuocis non fit vera deceptio quando responderetur simplici solutione ad orationem que est vera pro vtroqz significato terminiequiuoci vel p vtroqz falsa. sed tunc solum quando pro vno significato est vera z pro alio falsa. Sic etiam quando datur vna responsio ad interrogationem plures que in vtroqz sensu est vera vel in vtroqz falsa nō fit vera redargutio. licet forte apparenter. Sed tūc fit vera redargutio qñ datur vna responsio ad interrogatōem plures q in vno sensu est vera z in alio falsa. z ergo hoc est formidandū dicit pñs. z ponit de hoc quatuor exempla.

¶ Quartum capitulum.

In illis añt qui deducūt ad idem frequenter dicere zc.

In hoc quarto capitulo docet pñus specialiter soluere paralogismos duos rentes ad incertam negationis. Et diuiditur in duas partes. In prima docet soluere illos paralogismos vbi nugatio pñgit circa relatiuū z suū cor. relatiuū. In secūda vbi pñgit circa accūs z suū subiectū.

Secūdi elenchorū.

Queris Qūo soluendi sunt paralogismi qui ducūt ad metam
nugationis ex parte relatiui et correlatiui. Solo. sol/
uitur per hoc q̄ negat ista suppositio. scz q̄ relatiuū p se positū et positū in
orōne cū suo correlatiuo idem fecit. Et rō est. qz per se positū dat intelli-
gere suū correlatiuū. sed qū ponit in orōne cū correlatiuo tūc nō dat amplius
ipsum intelligere. qz tūc correlatiuū sibi additū ipsum finit et dependentias
eius terminat. vt p̄ de duplo et dimidio

Queris Qūo ostendit p̄s illam supponem esse falsam. So-
lucio. a sili. qz decem vno minus dat intelligere decem.
et nō facere dat intelligere facere. et vltter omnis negatio dat intelligere af-
firmationē. et tū ille qui dicit decē vno minus nō fecit decem sed nouem tūc
et qui dicit non facere non dicit facere. et qui dicit nō album non dicit albu
Ergo a simili relatiuum per se positum non fecit suū correlatiuum. licz
det ipsum intelligere.

Queris Qūo soluitur paralogismi qui ducūt ad nugationem
ex parte accidentis et sui subiecti. Solo. soluitur per
hoc q̄ negatur hec suppositio. scz q̄ accidentia per se sumpta et alteri diuis-
ta idem significant. Et ratio est. quia accidentia per se sumpta dant intel-
ligere sua subiecta. sed quando in oratione ponūtur cū suis subiectis. tūc
subiecta in eis amplius non intelliguntur. Sicut patet de symo et naso de
richo et crure

Queris Qūo pbat p̄s q̄ subiectū nō est de fectione accētis
Solo. qz subiectū nō fecit p accētis in recto. sed so-
lum in obliquo. sicut symus nō fecit nasum in recto sed nasi curuitatē

Ar Qūdo definitur symus tūc dicimus q̄ est nasus curuus in rec-
to. ergo hoc dictū est falsum Solo. symus nō significat nasum
in recto. sed bene pnotat ipsum in recto. Etiam talis predicatio non est es-
sentialis sed solum denominatiua.

¶ Capitulam quintum.

¶ De soleocismis autē fm quid quidez videntur accidere

¶ In isto quinto caplo philosophus docet soluere paralogismos ducen-
tes ad metam soleocismi.

Queris Quomodo debent solui illi paralogismi qui ducūt ad
soleocismum Solo. debent solui per distinctionem cō-
gruā ab incōgruo ostendendo q̄ dictio habet alium modum significandi
in vno casu q̄ in alio. et etiam in vno genere q̄ in alio. Et de hoc ponit phi-
losophus triplicia exēpla Primo vbi rectus mutatur in obliquum. vt qd
tu vere dicis esse hoc est aliquid. lapidem vere dicis esse. ergo lapidem vere
est aliquid. Et soluitur ille paralogismus sic. quia termini non accipiūtur
vbi similiter in p̄missis et in cōclusionē. quia in cōclusionē lapidem sumit

Reparationes

In accusatio. In maiore aut sumit in notatio saltem virtualiter

¶ Secundo ponit exemplum ubi contra obliquus mutatur in rectum. Ut tu scis hoc. hoc est lapis. ergo tu scis lapis. Et soluitur sic. quia in maiore hoc est accusatiui casus. et in conclusione lapis est notatiui casus. et deberet etiam esse accusatiui casus.

¶ Tercio ponit exemplum ubi obliquus mutatur in obliquum. Ut cuius scientiam habes hoc scis. sed habes scientiam lapidis. ergo scis lapidis. Et debet ille parallogismus sic solui. qz in maiore hoc est accusatiui casus. et lapidis in conclusione est genitiui casus. cum tamen etiam deberet esse accusatiui casus. deberet enim sic concludi. ergo tu scis lapidem

Queris Quare phus docuit hic soluere parallogismos ducentes ad meram nugationis et soleocismi speali solutione ab illis qui ducunt ad alias metas. Solutio. quia in illis parallogismis non est aliqua falsitas rei sicut est in alijs. sed solum falsitas orationis. et ideo quia habent spealem falsitatem quam non habent alie mere. oportuit etiam spealem modum soluendi tradere

Quartus tractatus.

¶ Oportet autem intelligere quoniam omnium orationum alie recte.

¶ In hoc quarto tractatu huius libri ostendit phus que orationes sunt diuine solutione et que non. Et diuiditur in duo capitula. In primo ostendit aliquas orationes esse faciles et aliquas difficiles in his que peccant in forma. In secundo ostendit hoc idem in his que peccant in materia

Queris Quoruplices sunt orationes sophistices. Solutio. dupliciter. quia quedam sunt faciles ad soluendum. alie vero difficiles. et capit hic oratio sophistica pro parallogismo seu syllo sophistico. et hoc oportet bene attendere in sequentibus.

Queris Quomodo parat phus membra istius diuisionis ad inuicem. Solutio. dicit quod in hoc pueniunt quod sunt eandem fallaciam sunt quique orationes faciles et difficiles. Et hoc probat phus dupliciter. primo in generali. secundo in speali. In generali sic probat. quia eadem oratio videtur quique aliquibus esse secundum fallaciam in dictione. alijs vero secundum fallaciam extra dictionem propter diuersas materias ad quas parallogismi eundem falle transferuntur et applicant. ergo secundum eandem fallaciam sunt quique orationes faciles et etiam difficiles

Queris Quomodo probat phus hoc idem in speali. Solutio. in fallacia equiuocationis. quia quedam equiuoca sunt quorum equiuocatio est omnibus manifesta. Et ergo orationes que fiunt penes talia equiuoca sunt quasi ridiculose et valde faciles ad soluendum. Et hoc ostendit phus philosophus exemplariter. et ponit tria exempla. Primum est. ut si dicatur

Secūdi elenchor.

Vir ferebatur gradatim sedens. illa oratio est multiplex. et facilliter soluitur quia vel gradatim venit a gradior. et sic est falsa. vel a gradu et sic est vera. ¶ Secundum exemplum est. boreas est purus. ibi est equiuocatio. eo quod purus potest esse idem quod innocens vel non nocens. et sic oratio est falsa. quod patet didit hoc est lesit pauperem. vel potest esse idem quod depuratus. et sic est vera. quod dissipat nubes. ¶ Tercium exemplum est. ut si demonstratis duabus vaccis matre et filia queraſ vtra bouum pariet ante. illa oratio etiam est multiplex. quia ante potest dicere anterioritatem loci. et sic respondendum est quod neuter pariet ante sed posterius ambe per posteriorem partem corporis. vel potest dicere anterioritatem temporis. et sic respondendum est quod mater pariet ante. Et ita patet quod iste orationes sunt faciles. Alie vero orationes sunt equiuocationem sunt difficiles ita quod etiam periculosissimos videtur latere. ut verum ens et vnum habeant plura significata aut vnum. de hoc enim periculosissimi quandoque litigant et contendunt. Sic ergo patet quod in eadem falsa scilicet equuocatioſ quidam sunt orationes faciles. quidam vero difficiles.

¶ Secundū capitulum.

¶ Est autem acris oratio que dubitare facit maxime

¶ In hoc capitulo sequenter ostendit quod inter orationes peccantes in materia quedam sunt faciles. quidam vero difficiles

Queris Que est alia diuisio orationum sophisticarum quam hic innuit philosophus. Solo ista. quod orationum sophisticarum quedam est acris. quedam vero acrior siue acerrima. Oratio acris dicitur que facit dubitare qualiter sit soluenda. Et dicitur acris per similitudinem. quia sicut sapientia acris mordet et pungit gustum. ita oratio ista mordet et perturbat intellectum. Sed oratio acrior est que magis facit dubitare quam precedens.

Queris Quo sub diuidit philosophus membra istius diuisionis. Solo dicitur quod quelibet illarum orationum est duplex. quidam enim est peccans in materia. quedam vero in forma.

Queris Que oratio vocatur acris. et que acerrima inter illas que peccant in materia. Solo philosophus. Illa vocatur acerrima inter illas que peccant in materia. que ex maxime probabilibus incrimine maxime probabile. Sicut quando per syllogismum conuersum ex contrario dictorio conclusionis prioris syllogismi ostensum quod est probabile cum altera premissarum inferitur oppositum contradictorium alterius premissae valde probabilis. In talibus enim respondens valde cruciatur et nescit quo se debeat vertere ad bene respondendum. Sed illa vocatur acris que ex premissis equaliter probabilibus et tamen falsis inferitur conclusionem improbabilem et falsam. quia tunc respondens scit quod propter falsam conclusionem aliqua premissarum est interuenienda. sed nescit tamen que earum debeat interimiri an maior vel minor

Reparationes

Querit Que oratio dicitur acris. et que acrior vel acerrima inter illas que peccant in forma. **Solo.** Illa oratio dicitur acerrima inter illas que peccant in forma. que dubitationem habet an sit syllogisata vel non. et utrum debeat solui per interemptionem alicuius falsi vel per distinctionem. Sed illa vocatur acris de qua manifestum est quod debeat solui per interemptionem vel per distinctionem. sed dubitatur tamen que premissarum debeat interim vel distingui. an scilicet maior vel minor. vel etiam conclusio.

Querit Utrum sint etiam aliquae orationes peccantes in forma faciles ad soluendum. **Solo.** philosophi quod sic. et ille sunt duplices. quia quedam sunt tales quod sunt digne despici. Aliae vero propter gravitatem suarum propositionum non sunt digne despici.

Querit Que oratio vocatur digna despici et que non. **Solutio.** illa est digna despici quando opponens vult probare aliquod falsum. et omittit illam propositionem que est principalis causa talis falsi. Et quia tunc non ostenditur seu syllogisatur propositum. ideo syllogismus qui sic fit vocatur fatuus et est merito despiciendus. Sed illa oratio dicitur non digna despici quando opponens volens probare falsum assumit omnes propositiones que sunt cause talis falsitatis. sed omittit tamen illas per quas ille falsas propositiones essent explanande et probande. Nam quando sic facit opponens. tunc oratio sua hoc est paralogismus suus habilis est et non despiciendus. sed opponens tamen est in crepandus. quia assumit premissas falsas vel improbables. et non probare eas ut debuit.

Querit Quot modis contingit opponere et soluere. **Solutio.** tribus modis. Primo enim contingit soluere solutione recta. Secundo solutione apparenti ad hominem. Et tercio neutro illorum modorum. sed solum ad tempus redimendum. Sic etiam contingit primo opponere oppositione recta. Secundo ad hominem. Et tercio ad tempus.

Querit Quando solutio vel oppositio dicitur esse ad tempus. **Solutio.** quando immiscetur aliquod extraneum et inutile quod indiget maiori tempore quam principale propositum ut sic redimatur et deducatur tempus.

Quintus tractatus

¶ Ex quantis ergo et qualibus fiunt disputationibus paralogismi et quomodo ostendemus falsum et que extra etc.

Secūdi Elenchor

Te quintus et ultimus tractatus huius libri habet duo capitula. Et in primo philosophus nihil aliud facit quam ponat epilogum et recapitulationem eo que in hoc libro elenchorum et etiam superius in libro topicorum dicta sunt illo capitulo dimisso circa secundum capitulum in quo agit de modo inuen artis noue logice que est de syllogismis.

Querit Primo quod habet se ista ars que est de syllogismis ad alias artes. Solum quia alie artes fuerunt prius a diuersam successionem temporis inueniente sed ista ars non sed est totaliter abstrahenda. et ista est conclusio quam principaliter intendit philosophus in hoc capitulo.

Querit Quod ostendit philosophus quod alie artes a diuersis per longam successionem sunt inueniente. Solutio quia in alijs artibus priores philosophi aliqui tradiderunt et elaborauerunt et dederunt principia et posteriores illa sic elaborata accipientes illis aliquid adiunxerunt et auferunt.

Querit Circa hoc quod illorum est utilius quod tradiderunt priores vel quod adiunxerunt posteriores. Solum quod augmentum quod addiderunt posteriores videtur esse utilius licet principium quod priores tradiderunt sit maius imo fortasse omnium maximum.

Querit Quod ostenditur quod augmentum sit utilius. Solum quia per tale augmentum principium quod priores tradiderunt applicatum est et appropriatum ut esset ars et scientie aptum.

Querit Quod ostendit quod principium sit omnium maximum. Solutio sic ostendit quia principium est difficillimum. ergo est omnium maximum. Consequenter satis patet. Sed alius in effectu sic probatur. quia pro aliquid est maius in potestate tanto est minus et difficilior. sed principium est optimum in potestate et parvissimum in magnitudine. ergo sequitur quod sit difficillimum.

Ad Principium est facillimum. sed male dicitur hic quod est difficillimum. Alius probatur quia statim cognoscitur cognitis terminis. Solutio licet principium sit facillimum in cognoscendo ut probat argumentum tamen est difficillimum in inueniendo quia difficillime inuenitur et hoc propter causam iam dictam. quia scilicet est valde paruum in quantitate. Sed principio habito facile est aliquid addere.

Querit Quare dicit philosophus quod principium fortasse est omnium maximum. Solutio Alteri hoc non dicit quasi esset dubium sed quia ipsum non est maximum in veritate licet sit maximum in virtute et potestate stare.

Querit Quod ostendit philosophus quod non est sic de ista arte sicut de alijs. Solutio quia de ista arte nihil omnino a prioribus fuit inuentum ante Aristoteli. Nam ante Aristoteli quidam docebant bene proponere orationes res et rationes. Alij docebant proponere orationes disputatiuas et syllogisticas et ita tradiderunt bene exempla et particularia quedam sine arte putantes se docere sed nemo tradidit veram artem hoc faciendi. Et hoc probat philosophus a simili in mechanicis. Quia si aliquis diceret se velle tradere artem ut homines ambulantes per calceos non doleant pedes et non daret precepta

Reparationes

Vniuersalia artis lutorie ad vñū finem tendentia sed solum daret quedā exempla particularia oīm modorum calciamentoz ille perficeret bene ad vilitatem non dolendi pedes sed artem non traderet. Et sic etiam anti qui ante Aristotelē fecerunt tradiderunt bene aliqua exempla particularia sed nemo ante eum artem tradidit.

Queris Quid facit phus in fine huius textus. Solutio qz ipse solus totam istam artem que est de syllogismis tra didit vt patuit z non habuit alicuius adiutorii ideo ab auditoribz petie de omisiss indulgentiam z veniam z de inuentis multas grates.

¶ Reparationes p questiones ac dubia piocundaqz z le uia argumenta omnē textū libroz veteris z noue logi ce Aristotelis fm viam et expositōnē famosissimi phi ac theologi dñi Alberti doctoris magni breuissime re soluentes ad vtilitatē oīm scolariū et bacalaurioz bur sam laurentij Colonie frequentantiū p venerabilē vi rum Arnoldū de Tungeri artū magistrū z sacre theo logie bacalariū formatū in eadez bursa laurentij actu regentem sūmo studio elaborare Per aliosqz sacre theo logie pfectores licentiatos ac bacalarios z artū ma gistros eiusdem burse regentes reuise. Tandemqz per honestum virum Henricum quentel ciuem Lolo niensem emendatissime cbaracterisate feliciter finē ha bent De quo sit benedictus qui super oīa regnat trinus z vnus. Anno salutis. D. cccc. xvi. die vero quinta mensis Julij.

Bibl. Jc.

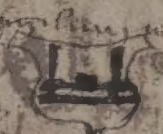
BIBLIOTHECA
VNI. MUSEI
CRAET. MONS

Modi. Collegium suppositivum sunt 6.

1. Primus. qui ab antecedentibus finitur notione in appositione actuali. ad.
S. S. est. ad est. Alq. S. est. Al. igitur est.
2. Secundus. qui a consequentibus. Et est notione in appositione actuali. ref. gen.
S. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est.
3. Tertius. qui a consequentibus finitur notione in appositione actuali. ref. gen.
S. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est. Alq. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est. Alq. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est.
4. Quartus. coram. qui est appositionis ref. gen. collegium. et est ad est. S.
S. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est.
5. Quintus. ad. qui est appositionis ref. gen. collegium. et est ad est. S.
S. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est.
6. Sextus. No est ad est. et no est. S. S. est. ad est. No est ad S. Et igitur S. no est.

1. Quod non ad ratiōem auctoritates. Quod etiam dicitur
 ra. philosophi, nihil quod sit. vnde. Nonne impossibile est
 dicitur quodammodo.
 2. Vnde est res. solum una forma. Dico forma sita in
 eo accidentalis.
 3. Ut hōis scire desiderat. I. Metaphysica. Dico est res
 dicitur sita nāle et animalia per deliberationem. hāc ergo
 omni. possunt scire desiderio nāle. Nō tamē desiderat
 animalia et deliberatione
 4. Dico enim sunt ap. sapientia. I. Metaphysica. Dico quod
 ponitur in eis. solum sita. Quod vero solum illa est ratiō
 nūm sapientia in ordine ad aliquid in effectu. solum sita
 dicitur ap. 2.
 5. demonstrator possit in dāto a ratiōe. 8. Theophrastus. Dico
 quod possit influere et influentia in eis aut ratiōe.
 6. Vnde est. res. solum una forma. Dico principaliter
 obstantia possit esse plures. nūm principaliter et sita
 res in eis principaliter sita. I. Metaphysica.
 7. De nō ente nō est. sita. Dico nō est. sita. solum quod
 sita. Metaphysica.
 8. Habitus et operationis est una et eadē sita. Dico de sita
 et pura. sita.

Imprimis, p[er] me[m]bra[m] d[omi]ni d[omi]ni

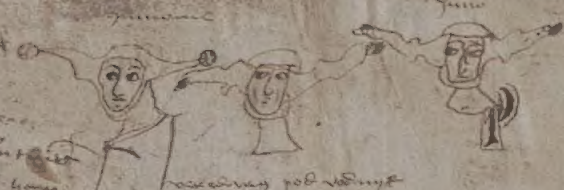

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

Imprimis

